

משנה ברורה

עם מקורות וביאורים

מהדורת מחשב

בו הובאו מקורות מהש"ס ומהמדרשים

וכן נתבארו טעמים

לפסקי המשנה ברורה

בתוספת פסקי הלכות

סימנים א – כד

חברתי בעזה"י בנימין אליהו בלאמו"ר ישעיה יצחק

ביתר עילית

שנת תשע"ו

מהדורת מחשב

השינויים במהדורה זו:

- א) עמודי המשנה ברורה הינם מדפוס ישן
- ב) אין מספרים בתוך המשנה ברורה
- ג) אין קו אפור המסמן את המיקום ברף

לע"נ הסבים והסבתות

מרדכי גימפל בן יוסף פאלק

מעכה בת ר' גרשון

בצלאל אהרון יהודה בן משה

באשה בת ר' פסח הכהן

ר' אברהם בן ר' יהודה אריה הלוי

מאשא בת ר' שמואל ישכר

ר' רפאל בן ר' מנחם

שושנה בת ר' יעקב

ת.נ.צ.ב.ה

"ואני זאת צריתי אותם אמר ה' רוחי אשר עליך ודברי אשר שמתי
צפיק לא ימושו מפיק ומפי זרעך ומפי זרע זרעך אמר ה' מעתה
ועד עולם" (ישעיהו נט כא)

אשמח לקבל הערות והארות

בכתובת:

בנימין אליהו

רח' שלום-רב 1/6 ביתר-עילית

1046509

טלפון: 02-580-3637

052-7637-910

© כל הזכויות שמורות

מותר לצלם שלא למטרות רווח כספי

"שם עולם אתן לו אשר לא יכרת" (ישעיהו נו ה)

כרך זה של משנה ברורה עם מקורות וביאורים

יקרא:

מהדורת בלוך

על שם ר' רפאל (ראלה) בן ר' מנחם

ורעייתו שושנה (סוזי) בת ר' יעקב

בלוך

ת.נ.צ.ב.ה

הונצח על ידי בני משפחתם:

הרב ר' שמואל וחנה זמלמן הי"ו

"עץ חיים היא למזוזיקים בה ותומכיה מאושר"

(משלי ג יח)

דברי שבח וקילוסין לספר

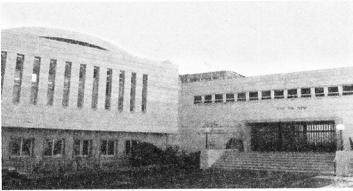
ידוע שכל דברי התורה ככל שהם יותר מחוברים למקור הויתם יותר מתבררים ויותר מתברכים ויותר מאומתים, והנה סביב רבינו הרמב"ם טרחו מצוקי ארץ זצ"ל למצוא ולהביא מקורותיו וסברותיו ועל ידי זה נתבררה משנתו, וכן סביב מרן השולחן ערוך רבינו הגר"א זצ"ל עיטרו במקורות מהש"ס ומהראשונים,

והנה ספר משנה ברורה לרבינו החפץ חיים זצ"ל נתקבל בעם ישראל ברצון ה' יתברך כהלכה הפסוקה מלשכת הגזית (חזון איש זצ"ל), אך צריך הלומד בהבנה ברורה לחפש הרבה אחר מקורי ושורשי הדברים, והנה בספר חשוב זה טרח ויגע טובא הרה"ג המחבר שליט"א לדלות לנו ממקור מים חיים, ועל ידי זה מתחיים הדברים ופסק ההלכה מחובר בשורשיו וזה הוא דרך לרבים וחידוש נפלא והמעייין בו בלימוד המשנה ברורה יובנו לו הדברים באור ברור ואמיתי, וממילא גם הנפקא מינות יותר מוכרעים.

ועוד תועלת גדולה בחיבור זה שכמה דברים שהלומד במ"ב אינו שם לב לעומק הטמון בדברי מרן הח"ת, והרב המחבר שליט"א דייק בדבריו והוציא לאור תעלומה ובזה מאיר עיני הלומד.

(ועוד בשבח הספר החשוב הזה שיש בו הרבה הארות חשובות כאשר תחזינה עיני הקורא).

יתן ה' יתברך שספר זה הצועד בדרך הראשונים זצ"ל יפרה ויגדל ויתקיים הפסוק "הֲרִיעוּ לָהּ כָּל הָאָרֶץ" על ידי בירור והתבארות (מלשון באר) זו בהלכה.

הנוהגה כיובל שנים ע"י הגאון מוהר"ר שלמה זלמן אויערבאך זצ"ל
Led from 5709 to 5755 by the late Rosh HaYeshiva
Rabbi Shlomo Zalman Auerbach זצ"ל

ישיבת קול תורה (ע"ר) – ירושלים ת"ו

KOL TORAH RABBINICAL COLLEGE, JERUSALEM

רח' הפסגה 32, בית וגן, ת.ד. 16023 ירושלים 91160 P.O.B. Hapigah St., Bayit Vegan, Jerusalem 91160 P.O.B. 16023
טלפון: 02-6414674 Phone: 02-6437487 פקס: 02-6437487 Fax: E-mail: koltorah10@gmail.com
נסדה והנוהגה ע"י הגאון מוהר"ר יחיאל שלזינגר זצ"ל והגאון מוהר"ר ברוך קונשט זצ"ל
Founded and led by the late Rabbi J. M. Schlesinger זצ"ל and Rabbi B. Künstadt זצ"ל

הרב משה יהודה שלזינגר
ראש הישיבה
Rabbi Moshe Y. Schlesinger
President

אדר ב' תשע"ו

חברי ההנהלה
מזנו הרב גדלי' איזמן
הרב יחזקאל קורן – קונשט

חברי הוועד
הרב יהושע י. מיברט
הרב עזריאל אויערבאך
הרב בן ציון בורודיאנסקי
ר' דוד בייפס
ר' שמעון דיסלדורף
ר' מיכאל וולף
ר' אלימלך לימן
ר' טוביה לנג
ר' אלחנן עממאל
ר' יוסף רוזן

Rabbi G. Eiseemann
Rabbi Y. Coren – Künstadt

Members of Committee
Rabbi Joshua J. Neuwirth
Rabbi Eziel Auerbach
Rabbi Ben Zion Borodiansky
Shimon Dusseldorf
David Belfuss
Elhanan Emanuel
Tuvia Lang
Elimelech Lehman
Yosef Rosen
Michael Wolff

רש"י ריש פ' משפטים שאין די שההלכה סדורה בפייהם וראוי להבין
טעמי הדבר.

כידוע, בכל הדורות נתחברו חבורים ללמד לישראל למעשה, ואמנם
כאמור יחד עם ידיעת התורה וקיום ההלכה ראוי לדעת המקור של
הדין וטעמו.

אכן ישר פעלו המבורך של הרב הגאון בנימין שליט"א
מחובשי ספסלי בית מדרשינו בעבר, בחיבורו הבהיר המשלים דבר זה.

יה"ר ויהיו הדברים ערבים ללומדי ומקיימי ההלכה כראוי

בהערכה רבה

משה יהודה שלזינגר

נסדה פניה"ק ירושלים ת"ו בשנת תרצ"ט 5699 Founded in Jerusalem in the year

תרומות מתקבלות לפי כתובת הישיבה ת.ד. 16023 ירושלים 91160 או בנק דיסקונט סניף בית הכרם 069 שטובן מס' 2666. או בנק הדואר חשבון 4-10740-6. או בברזים אשראי. מוכר לניכוי מס לפי סעיף 46.
Please remit contributions directly to Rabbinical College "KOL TORAH" P.O.B. 16023 Jerusalem 91160, or to Israel Discount Bank, Beth Hakerem Branch 069, Jerusalem, Acc. 2666 or credit card. Donations tax exempt.
Addresses of "KOL TORAH" abroad: U.S.A.: American Friends of Rabbinical College "KOL TORAH" c/o Mr. J. Simons, 10 Sam Law Drive, Monsey, N.Y. 10952 (donations tax exempt). England London: Friends of Rabbinical College "KOL TORAH" c/o Mr. M. Neuberger, 6 Elmcroft Avenue, London NW11 ORR (donations tax exempt). Manchester: c/o Mrs. Ida Harris, 1 Brantwood Rd. Salford 7, Lancs. M7 0EN.
Canada: Alumni Association of Yeshivat "KOL TORAH" c/o Pfeiffer and Co. Ltd., 6927 Park Ave, Suite 200, Montreal, Que. H3N 1X7 (donations tax exempt). France: KOL TORAH, la voix de la Torah c/o Dr. Ariel Buchinger, 6 Avenue de la Paix, 67000 Strasbourg (CERFA) Schweiz: Freunde der Jeschiwa "KOL TORAH" c/o Herr J. Rhein, Schulhausstr. 58, 8002 Zuerich (Spenden steuerfrei).

רב בירושלים העתיקה תובב"א
מח"ס ביצחק יקרא
מציון מכלל יופי
שיחות לחמישה חומשי תורה ומועדים

בס"ד, תאריך ג' פ' אלול ה'תשנ"א
חש"ב ז"ח"ג"כ ירושלים ע"ה"ק"ל"א

שלך רב אב"י השאון ה' כניאון
אחרי ש כתב
הראש קולורס של טל כישורים ולוניה על המטה כרונ"ג, ונתנה מאז אמירות הדתים ובע"פ
אמרו, כן שהמט"ב נעשה תורה של אהליה אפ, וזה מיקל על ההבנה ועל הישיבה לעומק הדברים.
אשר חלקי אמרתי את הרבים! יתביק מפי און זכוכת ברזל אש"פ יקום וכו', ועם גרוס נחת על
התורה ועל העבודת, ויבטלו מעינותו חוצר על מאשה האין דעה, ככ"א

באתית צ"ר הלוג
אניטור נק"ב

הרבה מוחזקת לעת ה'

הבין קוק גלוטיא על חלקו כמכר גלוטיא
ב"ר הלוג
אניטור נק"ב

שמחה הכהן קוק

רב ראשי ואב"ד

רחובות

אשכול פ' ולב גליל
ב"ה, יום

בני לבח יקר

הואו בני היחגו צדי מין אכיהג א ילא
מין היגז דל היה א המלך בלוגה .

אניכ טורה ופע היפג רבי בנימין א ילא
והוסר אהאיר יגרו במהלוגל א בטל, המלך ב"ורה

וכי הביט ה'קרה אכטס מהלוגל א בטל היגז צצקל .
ולגלו בילג יגיון היגל היה מהו אכיא
יגז אכיאגד נעצול א ילא .

יוון אנו לבו אגרי המלך
ולאו אנוג קינו א המגבר היפג הי בנימין א ילא
א ילאי א ליסי אכיס ו אכיס מהלוגל א ילא
א מהלוגל יו נעלה ויו קסרי

האפיק כסל קאל
זכיר בנימין א ילא .
א ילא הי קסל

רחובות רבנות - טל: 08-9362665 פקס: 08-9362755 ת.ד. 1047
בית - טל: 08-9466183 פקס: 08-9463805

דאָבן אלבז

רב ומו"צ שכונת בית ישראל והסניכה
ראש ישיבת "אור החיים"

וחבר מועצת חכמי התורה

רח' עזרא 1, ירושלים 91054

בס"ד

ה' כסלו תשע"ז

ברכה והמלצה

הנני לברך ולהוקיר את פועלו של הרה"ג בנימין שליט"א על חיבורו הנפלא משנה ברורה עם מקורות וביאורים על החלק הראשון של שולחן ערוך, אורח חיים מסימן א-כ"ד ובו הובאו מקורות לדברי השולחן ערוך ולדברי סבא דהלכתא המשנה ברורה. וכבר ראיתי את השבחים בשבח המגיע לכתבים שכתבו הרבנים הגאונים עליונים למעלה, הגאון רבי שמחה הכהן קוק שליט"א, הרב הראשי וראב"ד בעיר רחובות והגאון הרב אביגדור יחזקאל נבנצל שליט"א רב בירושלים העתיקה.

ויהי רצון שחפץ ה' בידו יצלה להמשיך ולבאר את שאר הסימנים שבשו"ע ומשנה ברורה למען הגדלת התורה והשבחת לומדיה.

הכותב

ביקרא דאורייתא:

דאָבן אלבז

ב"ה, יום שני כ"ז חשוון תשע"ז

החיים והשלום לכבוד האברך החשוב והנעלה מאוד,
מזכה הרבים, מו"ה בנימין אליהו שליט"א,
חתן ידידי הנעלה, רב פעלים לתורה וליהדות,
מוהר"ר שמואל שליט"א

בשמחה רבה ובקורת רוח קבלתי גליונות מספרו 'משנה ברורה עם מקורות
וביאורים', והוא ליקוט נפלא מאד של סיכומים בהלכות נחוצות לפי סדר המשנה
ברורה.

אשר בלא ספק ליקוט נפלא זה יעורר את חשקם ורצונם של הרבים ללמוד
ולהשכיל בהני הלכתא גבירתא שבהם עוסק ספר זה.

ועלעלתי בגליונות הספר זעיר הכא זעיר התם, ואכן הוא כלי מחזיק ברכה,
ובודאי ראוי הוא למטרתו להקנות דבר ה' זו הלכה, ומשמיא קא זכו ליה ללקט
ולחבר חיבור טוב ומועיל.

ויה"ר שיזכה עוד רבות בשנים לעסוק בתורה כאוות נפשו, לזכות את ישראל
בעוד חיבורים מועילים, מתוך בריות גופא ונהורא מעליא וחיי נחת והרחבה וכט"ס.

התקבל ביום 29.10.2017
בית דין פסקי תשובות יעקב
רמת שלמה
פעיה"ק ירושלים תובב"א

הקדמה

“ברוך ה' אלוקי ישראל מהעולם ועד העולם אמן ואמן”

(תהלים מא, יד).

בהקדמה לביאור הגר"א על השולחן ערוך, כתב ר' חיים מוולאז'ין “וצדיקים ילכו ביושר דרכם להיות עיקר הוראתם מן הש"ס, ולימוד השולחן ערוך הוא להיות להם למזכרת לזכור הדינים, כי הוא הסולת הנלקט משיטות הש"ס, וכו' וכל מעיין בחיבור הזה וכו' יראה שזו היא דרכו של רבינו הגדול נשמתו עדן, לעורר ולהזכיר בלימוד השולחן ערוך את מקורו מן הש"ס וכו'”.

וטעם הדבר הוא שבש"ס כלולים כל שורשי התורה כולה, וניתן למצוא מענה הלכתי ומעשי לכל שאלה ומקרה שיש בעולם, וכמו שכתב ר' מנחם מעדל משקלאוו תלמיד הגר"א בשם הגר"א (בהקדמתו לפירוש הגר"א על מסכת אבות): “על פי מה שכתוב במדרש שיר השירים (שה"ש רבה ו, ט) שישים המה מלכות, אלו שישים מסכתות של הלכות כו' עיין שם. ובדורות הראשונים שאחר זמן חיבור התלמוד, לא סמכוהו לאחד שינהיג כל דורו עד שהיו סדורים לו כל השישים מסכתות בעל פה, שהם כל התלמוד, אשר נכללו בהם כל הת"ק סדרי משנה ששנו דורות הראשונים, וכל הברייתות והתוספתות, ליכא מידי דלא רמיזי במתניתן וגמרא הקדושה” עד כאן לשונו.

וכתוב במשלי (י, ד) “ראש עושה כף רמיה, ויד חרוצים תעשיר” וביאר הגר"א: “מי שלומד ב”רמיה” והיינו שאינו לומד השרשי דינים רק הקיצור דינים, בכדי להראות שהוא יודע כל הדינים, זה עושה אותו ל”רש”, כי לסוף שישכח גם אותם מחמת שאינו יודע שרשם, אבל “יד חרוצים”, מי שלומד הדין עם שרשו ויודע כל דת ודין, “תעשיר” שידע הכל”.

וגם המשנה ברורה בעצמו בשער הספר כתב “ובאורי קראתיו בשם משנה ברורה, יען כי מתוכו מתברר דברי השולחן ערוך כל דין ודין בטעמו ונימוקו מגמרא ופוסקים, ולא יהיה כספר החתום”.

וגם בהקדמתו כתב “הבית יוסף כשסידר השולחן ערוך היה דעתו שילמדו מתחילה את עיקרי הדינים ומקוריהם בטור ובית יוסף, כדי שיתיישב הדין לכל אחד בדעתו **בטעמו ונימוקו**, וכו' וגם על ידי ידיעת הטעמים נפקא מינה כמה פעמים למעשה”.

(והסיבה שהמשנה ברורה לא הביא את המקורות, היא משום שרצה שחיבורו יהיה קצר וקולע, כמו שהעיד בנו “חי נפשי לו כתב מר אבא את כל אשר נתחדש לו בעמדו על כל ענין וענין במקורי ההלכה בבלי וירושלמי וקדמונים, היה גדול של חיבור השו"ע שלו כפלי כפליים וכו' והכל יודעים שהחיבור הזה הכל הלכה למעשה” (קיצור תולדות החפץ חיים עמ' כח)).

ואני הקטן, גם כן מנסה בעזרת השם יתברך, לאחר התייעצות עם מורי ורבי הרה"ג הר' קוק שליט"א לקיים את העניין הזה, בדברי המשנה ברורה, שדבריו נתקבלו בעם ישראל בהוראת גדולי ישראל, והרי דבריו הם כהמשך לדברי השולחן ערוך, וחיבורו דומה לשולחן ערוך, וכמו שכתב ר' יהונתן אייבשיץ אודות השולחן ערוך (אורים ותומים, קיצור תקפו כהן סי' קכד) “רוח ה' נוססה בקרבם להיות לשונם מכוון להלכה, מבלי כוונת הכותב, וחפץ ה' בידם הצליח, ולכן חס וחלילה לומר: קים ליה נגד הכרעת המחבר והרמ"א”. והחזון איש כתב (קובץ אגרות

הקדמה

ח"ב מא) "ההוראה המקובלת מפי רבותנו אשר מפיהם אנו חיים, כמו מרן הבית-יוסף ומגן אברהם ומשנה ברורה וכו' היא הוראה מקויימת כמו מפי סנהדרין בלשכת הגזית".

ולכן אני משתדל בחיבורי זה לכתוב מקור מדברי חז"ל בש"ס ובמדרשים, לכל משפט ומשפט שכתבו השולחן ערוך והמשנה ברורה, וכמו כן גם לבאר את פשט דבריהם הקדושים, במקומות אשר אנו בדורינו זקוקים לתוספת ביאור.

אך זאת יש לדעת, שבמקומות רבים אין מקור מחז"ל לפסק ההלכה, ואפילו טעם מוצק אין, ולפעמים גם יהיה הפסק בהיפך מכללי הפסיקה, כגון: בספק ספקא בדרבנן יפסקו להחמיר (עיין בסי' יב ס"ק ג). וכל זה משום שכך נראה בעיני המורה לפסוק, וזהו שיקול דעתו, כענין "שודא דדייני" (קידושין עד. לשיטת רש"י), וכענין "שיקול הדעת" (סנהדרין ו.). ואיתא במנחת חינוך (מצודה עח) שהפוסק עצמו יכול לפסוק ולנהוג אפי' כטעם המיקל בדאו', כמו שמצינו (יבמות יד.) שבית שמאי עשו כדברי עצמם.

ובמקומות שהביא המשנה ברורה מחלוקת הפוסקים ולא הכריע ביניהם, והלומד אינו יודע כיצד לנהוג למעשה, כתבתי הכרעה על פי מורי ורבי, בדרך כלל נעשתה ההכרעה על פי כללי הפסיקה המבוארים בפוסקים בכמה מקומות. וזאת למען לא תהיה התורה כשתי תורות כדאיתא בסנהדרין (פח:): "אמר רבי יוסי מתחילה לא היו מרבין מחלוקת בישראל וכו' רבו המטמאין טמאו, רבו המטהרין טהרו, משרבו תלמידי שמאי והלל שלא שמשו כל צרכן רבו מחלוקת בישראל ונעשית תורה כשתי תורות", וכך כתב בן הגר"א אודות אביו (בהקדמה לביאור הגר"א על השו"ע) "הבטיח לי שיעשה פסקי הלכות מארבעה טורים בדעה מכרעת לכתוב רק דעה אחת הישרה בעיני חכמתו וכו' ביקשתיו כמה שנים לפני פטירתו, והשיב לי פעם אחת, אין לי רשות מן השמים, אמרתי ראוי היה וכו' אלא שאין הדור נראה יפה, הלא ה' זו חטאנו לו".

ברוך השם בדורינו נתרבו סופרים וספרים, וניתן למצוא בהם הרבה חידושי הלכות, ומקרים אשר לא כתבום השולחן ערוך ונושאי כליו, ולכן בחיבורי לא אעסוק במקרים חדשים, למעט מקרים שלעניות דעתי נראה שחשוב לציין מסיבה כלשהי.

וזאת **למודעי** שאין לדמות מילתא למילתא ולפסוק, רק בהסתמך על המקורות שהובאו כאן בספר, משום שפעמים רבות לא הובאו כל המקורות, ופעמים שבידיעת מקור נוסף משתנה התמונה וכבר אינה דומה למקרה אליו רצו להקיש בתחילה. ועוד כיון שמספר פעמים אחר עמל ויגיעה, לא עלה בידי למצוא אחד מן החכמים שיפרש את מקור הדין, ונאלצתי להתגדר ולמצוא לבדי בעזרת השם מקור להלכה, ואין ברצוני שיסמכו עלי הלכה למעשה.

פסקי ההלכה פעמים רבות הם כדעת פוסקי בני אשכנז, אך בכל זאת גם בני עדות המזרח ימצאו תועלת בספר, שכן בדרך כלל שורשי ההלכה יצאו מרועה אחד, וכאיש אחד בלב אחד כולם יבינו טוב יותר את ההלכה.

כמה כללים ללומדי הלכה

פעמים רבות אדם לומד בספר הלכה, ומובאת שם מחלוקת בין הפוסקים, ומחבר הספר לא הכריע ביניהם, והלומד אינו יודע כיצד עליו לנהוג, ולכן ליקטתי כאן כמה כללים שהביא הרמ"א בחושן משפט (כה,ב):

הקדמה

"ולא יאמר האדם אפסוק כמי שארצה, בדבר שיש בו מחלוקת, ואם עושה כן הרי זה דין שקר, אלא אם הוא חכם גדול ויודע להכריע בראיות, הרשות בידו, ואי לאו בר הכי הוא וכו' אם הוא בהוראות איסור והיתר והוא דבר איסור דאורייתא, ילך לחומרא, ואי דבר דרבנן ילך אחר המיקל.

ודוקא אם ב' החולקים הם שוין, אבל אין סומכין על דברי קטן נגד דברי גדול ממנו בחכמה ומניין אפילו בשעת הדחק, אלא אם כן היה הפסד מרובה, וכן אם היה יחיד נגד רבים הולכים אחר רבים בכל מקום, ואפילו אין הרבים מסכימים מטעם אחד אלא כל אחד יש לו טעם בפני עצמו, הואיל והם מסכימים לענין הדין מקראו רבים ואזלינן בתרייהו וכו'.

כל מקום שדברי הראשונים כתובים על ספר והם מפורסמים, והפוסקים האחרונים חלוקים עליהם וכו' הולכים אחר האחרונים, דהלכה כבתראי" עד כאן לשונו (ועיין שם בנושאי כלים כמה פרטי דינים בזה).

ענין נוסף אמר לי מור"י, דאף על פי דאמרינן (ברכות ט:): "כדאי הוא רבי שמעון לסמוך עליו בשעת הדחק", לאו למימרא דתמיד בשעת הדחק אפשר לסמוך על כל מיקל שמוצאים, אלא דבר זה נתון למורה הוראה שבשעת הדחק יכול לפסוק להיתר באם יראה שיש בסיס מוצק להקל (כגון שיש סניפים נוספים, או שהמקילים הם פוסקים מומחים וכדומה).

בענין "חומרות"

פעמים רבות כאשר יש מחלוקת בין הפוסקים, ומעיקר הדין ההלכה כדברי המיקל, כתבו הפוסקים "והמחמיר תבוא עליו הברכה", כיצד באמת צריכה להיות הנהגת האדם בענין החומרות?

איתא בפסחים (גב:): שרב ספרא היקל באיזה ענין, וקרא עליו רב יוסף את הפסוק (הושע ד, יב) "עמי בעצו ישאל ומקלו יגיד לו" - כל המיקל לו יגיד לו, דהיינו שעם ישראל מחפש קולות, ובאמת לא ראוי לנהוג כך, ובברכות (לט:): אחר שהובאה מחלוקת אמוראים, אמרה הגמרא "וירא שמים יוצא ידי שניהן", מכאן שראוי לו לאדם להחמיר במקרה שיש מחלוקת הפוסקים,

וכן כתב במסילת ישרים בשער הפרישות (יד) "והפרישות בדינים הוא להחמיר בהם תמיד, לחוש אפילו לדברי יחיד במחלוקת, אם טעמו נראה, אפילו שאין הלכה כמותו, ובתנאי שלא יהיה חומרו קולו וכו', וכבר בארו לנו חז"ל מאמר יחזקאל (חולין מד:): "הנה נפשי לא מטמאה (יחזקאל ד, יד) שלא אכלתי מבהמה שהורה בה חכם", עד כאן לשונו (כלומר שיחזקאל החמיר על עצמו שלא לאכול דבר שיש בו חשש איסור, אף על פי שפסקו עליו שכשר),

אך מאידך איתא במסכת סוטה (כב:): שאין לאדם להיות "פרוש שיכמי" (=כאנשי שכם) ופירש רש"י שעושה "מעשיו להנאתו שיכבדוהו בני אדם, ולא לשם שמים", כלומר, מוטב לא להחמיר, מאשר להחמיר שלא לשם שמים,

וכתב במכתב מאליהו (ח"ג עמ' 294) "ענין הדקדוקים והחומרות בדינים הוא בודאי עיקר גדול, אולם יש צורך גדול להזהר לבל יבוא לידי נזק. כלל גדול בכוחות הנפש: כל המפליג

הקדמה

בערך ענין אחר, קרוב שעל ידי זה יוקטן בעיניו ערך ענין אחר, וסכנה גדולה נשקפת בזה ברוחניות, שעלול היצר להשתמש בתחבולה זו להשביע את האדם בדקדוקי מצוה אחת, כדי להכשילו ח"ו בעבירות רבות.

על כן נכון הוא להקדים ולהחמיר בדקדוקים בענינים עיקריים, כמו ביטול תורה, לשון הרע וכו', כדי להמלט מהסכנה שעל ידי דקדוקים צדדיים בהידורי הידורים יסיח האדם דעתו ח"ו מהענינים העיקריים, אשר לדאבונו אנו נכשלים כל כך בהם.

הלא ידמה בזה לבן-אדם הבא לפני המלך בעניבה יפה מאוד, והוא לבוש בלויי סחבות וסמרטוטים.

ויותר מזה שמעתי בשם הגאון ר' נתן צבי פינקל זצ"ל הסבא מסלבודקא, שראה בחור אחד שהיה מכין את עצמו לקראת שבת מוקדם בערב שבת, ומקבל שבת בחצות היום, אמר לו: וכי לאיזו זכות הועיל לך כל זה, אחרי שבודאי הנך מביט על כולנו כמחללי שבת ח"ו (א"ה, דהיינו, שעדיף לא להחמיר במקרה שגורם לאדם לחשוב שהוא הצדיק ואחרים הרשעים) עד כאן לשון המכתב מאליהו.

ולפי דבריו יוצא שפעמים רבות כשהאדם סבור שהוא מחמיר, טעות גדולה בידו, שבעצם גרם לקולא גדולה, ואפילו לאיסורים,

וגם המשנה ברורה בהקדמתו הזהיר: "וכאשר ירצה האדם תמיד להחמיר בדבר, גם זה איננו דרך כבושה, כי פעמים רבות הוא חומרא דאתי לידיה קולא".

וכאשר האדם מכיר בעצמו שמקיים את התנאים הנ"ל, ראוי בהחלט שיתעלה בדרכי הפרישות, ובלבד שיעשה זאת בשמחה ובטוב לבב, כמו שכתוב (דברים כח, מו) "תחת אשר לא עבדת את ה' אלוקיך בשמחה ובטוב לבב", וכמו שכתב במסילת ישרים (יט) שמחלקי החסידות (ושם כתב גם שהחסידות היא ממין הפרישות, ושניהם ענין אחד) הוא עבודת ה' בשמחה ובתשוקה, עוד מבואר שם (בפרק יג) בעבודת הפרישות, שהפרישות חייבת להיות באופן שאינו מרגיש שמסגף את עצמו, וכמו שכתוב בתענית (כב:): שאסור לאדם לסגף את עצמו,

עוד כתב שם, "אין רוב הציבור יכולים להיות חסידים, אבל די להם שיהיו צדיקים, אך השרידים וכו' להם מגיע לקיים משנת חסידים".

ואמר לי מור"י שאין לנהוג במידת חסידות במקרה שזה טירחא מוגזמת, כגון להשקיע כמה שעות בדבר מסויים, שהשקעה זו היא רק כדי להרויח שיצא ידי חובת שיטת יחיד וכדומה.

גם יש להבחין בין שני סוגי מידות חסידות, האחת היא לצאת ידי חובת שיטה נוספת בהלכה, והשניה היא להיזהר באיזו אזהרה שהזהירו חז"ל כגון נתינת צדקה קודם התפילה (כדאיתא בסי' צ"ב), ואמירת תיקון חצות (כדאיתא במ"ב בסי' א ס"ק ט), ובוודאי שמידת חסידות מהסוג השני יש להשתדל מאוד לנהוג בה.

ומסופר על הגרש"ז אויערבאך: "מרגלא בפומיה (-דהגרש"ז) שרק לאחר העסק והעיון היטב בשרשי ההלכה ובעומק הסוגיא, ראוי להחמיר אם מרגיש צורך ורצון לכך, כי הרי יש להתבונן איך מותר לאדם להחמיר, הרי הוא מחויב לנהוג כמנהג הציבור וכפי עיקר ההלכה בשולחן ערוך, אלא דכיון שהעמיק בסוגיא ודעתו נוטה להחמיר, עליו להחמיר מפני שכך נראית לו ההלכה לאחר העיון, ותבוא עליו ברכה, אבל הריבוי בחומרות שלא בדרך זו, מביא לידי כך שהטפל נעשה עיקר, ולא זו הדרך, ובפרט כשהדבר מקשה על אנשי הבית והסובבים.

הקדמה

וכן היה משיב כשנשאל אם ראוי להחמיר שלא לסמוך על עירוב עירוני, אף שנעשה בהידור וכו' (ובפרט הורע מאוד בעיניו הדבר, שבעקבות כך שהאברכים יראי ה' מחמירים על עצמם שלא לסמוך על העירוב, נושאות נשותיהם העגלות וכו' לבדן, וכמה פעמים גער על כך, ולאחד שהחמיר על עצמו בזה בבחירתו, הורה לו לאחר נשואיו להתיר נדרו בפני שלושה, ולטלטל מאז ואילך רק בשעות הצורך, כדי לעזור ולישא בעול עם זוגתו).

ואירע פעם שראה אב ובנו הולכים ברחוב ביום השבת, כשהאב נושא ספסל ובנו צועד לצידו ואינו נושא כלום, וכאב לבו על הדבר מאוד, ובהזדמנות הראשונה דיבר על כך בסערת רוח בלימוד הישיבה, היאך משום חומרא בהלכות עירוב, מזלזלים כל כך במצות כיבוד אב וכו').

וכמו כן כשנשאל פעם על ידי תלמיד אם ראוי לו לנהוג בביתו החומרא לנגב היטב את הצלחות בשבת קודם שמניח עליהם כל דבר גוש (=רותח), השיבו רבינו בשלילה, וכששאל שוב, ואחמיר ומה בכך, ענהו התבונן נא, אם אתה תנהג כן, יתרגלו בני ביתך לכך, ויחשבו שכן הוא מעיקר הדין, ואילו לכשיגדל בנך הרי יתכן מאוד שיתארח פעם בבית רבו ויראה שאינו מחמיר בדבר, ויקל כבודו בעיניו כמזלזל בהלכות שבת, ואם כך יקרה הרי יצא שכרך בחינוך בנך בהפסדך. וכהנה רבות" (הליכות שלמה תפילין הע' 95).

(כתב החיד"א בשם ר' יוסף שמואל בן ר' ישראל גדליה קאזיס ממנטובה: "הספרדים בחסד, ומשום הכי הם משוררים מעט וכו', ומשום הכי בוכים בט' באב יותר מכל הקהילות הקדושות. אבל אשכנזים גבורה, ומשום הכי משוררים הרבה וכו' ומחמירים בדינים כמידת גבורה, והספרדים מקילים כי הם חסד. ויש קטרוג בין ספרדים לאשכנזים שהם הפכיים" (קונטרס מסעות, כתב יד, ניו-יורק, סימן קלא 5, דף 133ב, מובא בספרו של מאיר בניהו "רבי חיים יוסף דוד אזולאי" ח"א עמוד קסה. וגם הגר"ע יוסף אמר כן בשם החיד"א),

ולפי זה, למרות שבאופן כללי אשכנזים נוטים להחמיר וספרדים נוטים להקל, עניין ההחמרה תלויה בנפשו של כל אדם ואדם, שהרי כתבו המקובלים (עיין שער הגלגולים הקדמה לא) שיש אדם ששורש נשמתו בחסד, ויש אדם ששורש נשמתו בגבורה וכדומה, ולכן יש יראי שמים הנוטים להקל ויש יראי שמים הנוטים להחמיר).

לסיכום: ראוי לו לאדם להחמיר ותבוא עליו ברכה, אך בתנאים דלהלן: שיעשה זאת לשם שמים, ושלא יגרום לו לרפיון במצוות אחרות, ושלא יגרום לו לחשוב שאחרים הם רשעים, ושיעשה זאת בשמחה, ובאם אינו יכול לקיים את אחד התנאים "די לו שיהיה צדיק".

תודות

אילו פיננו מלא שירה כים, ולשונונו רינה כהמון גליו, ושפתותינו שבח כמרחבי רקיע, ועינינו מאירות כשמש וכירח, וידינו פרושות כנשרי שמים, ורגלינו קלות כאיילות, אין אנחנו מספיקים להודות לך ה' אלוקינו ואלוקי אבותינו, על כל הטובות שעשית עמנו,

בפרט על שקיבלנו את התורה "ברוכה נעימה ישרה מפנינים יקרה, נתונה אל לב ישורון הוגיה ודורשיה, וחביבין ישראל שניתן להם כלי חמדה כל מחמדיה, בנים הם בניה ובוניה, נותן בעין יפה נתן אבא עילאה, לברא רחומא מתנה טובה כל שכיות חמדתיה, ובן מכל מקום בן הוא גם בריה קלה נעה וחסירה מדעיה, כי תייגע נפשה בפרטיה ודקדוקיה לא תשוב ריקם מלפניה, וכבן יקיר שעשועים, כי חיים הם למוצאיה" (מתוך הקדמת ספר מזבח אבנים).

הקדמה

מודה אני לפניך ה' אלוקי ואלוקי אבותי על כל החסד אשר עשית עמדי, ואשר אתה עתיד לעשות עמי ועם כל בני ביתי, ועם כל בריותיך בני בריתי, ובפרט על כתיבת ספר זה, אשר זכיתי לראות סייעתא דשמיא גדולה ולגלות דברי אמת לבתר דדלו לי חספא.

אלמלא ניתנה תורה, למדנו "הכרת הטוב" מכל משפחה ומשפחה, שהרי באופן טבעי כל אדם מכיר טובה בכל ליבו ונפשו, מיום עומדו על דעתו בראש ובראשונה לאמו ולאביו (שהרי אפי' הגויים מכירים טובה, כמו שמצינו בעשיו ובדמא בן נתינה שכיבדו הוריהם, וכמש"כ בשו"ת בנימין זאב סי' קסט דלהכי לא מברכינן על מצוות כיבוד אב"א) וכן לשאר בני משפחתו, וכיון שניתנה תורה בן בנו של קל וחומר שעלינו להכיר טובה כמבואר במקומות רבים.

ומכאן שלוחה תודתי מקרב הלב ל: אבי ואימי, חמי וחמתי, נוות ביתי העומדת לימיני (ידועה האימרה "מאחורי אדם גדול עומדת אישה גדולה", וכל שכן מאחורי אדם קטן שהצליח לעשות משהו, בודאי עומדת אישה גדולה), מו"ר הרה"ג הר' קוק שליט"א העומד מאחורי ספר זה ומעמידו, אחי וכל משפחתי, ובפרט אלו שסייעו בכתיבת הספר בין ברוחניות ובין בגשמיות, ובפרט לר' צבי על הסיוע הגשמי ולרה"ג ר' יעקב על ההעמקה בלימוד כל הספר וההארות הרבות, וכל חברי היקרים.

הכרת הטוב יש לי גם לרבנים החשובים, מחברי הספרים: ציצית הלכה פסוקה, אשי ישראל, פסקי תשובות ומשנה ברורה עוז והדר, שספריהם היו לי ל"צוהר", שפירושו: "חלון" לים התלמוד והמפרשים, ופירושו גם "אבן טובה ומאירה", בביאור דברי רבותינו ז"ל.

כמו כן תודה מיוחדת לבעלי תוכנת "בית מלא ספרים (היברו בוקס)", על מאגר הספרים העצום שיצרו ללא כוונת רווח. וכן תודה לבעלי "אוצר החכמה".

"ברוכים אתם לה' עושה שמים וארץ"

* בכל מקום שמוזכר: "צה"פ" הכוונה לספר "ציצית - הלכה פסוקה" של הרה"ג ר' צבי כהן.

ספר
משנה ברורה
והוא פירוש יפה ומנופה על
שוע אורח חיים

אשר חיבר הרב הגאון רשכבה"צ מו"ה יוסף קארו זצ"ל,
עם חידושי דינים שהשמיט הגאון הנ"ל והמציאם
הגאון מו"ה משה איסרליש זצ"ל,
עם נושאי כליהם הלא הכה:
באר הגולה מהגאון מו"ה משה רבקש זצ"ל מוילנא,
באר היטב מהרב המובהק מו"ה יהודא אשכנזי זצ"ל דיין טיקשין,
שערי תשובה סאת הגאון מו"ה חיים מרדכי מרגליות זצ"ל.

ובאר"י קראתי בשם משנה ברורה, יען
כ"י סגוט מהרר דברי השו"ע כל דין דין
בשעם ועוסקי מגמרא ופוסקים ולא יהיה כספר ודעתם,
גם יקבץ בו כל דינים והתלכות והביאורים הספורים
בספרי הארונים מפרשי השו"ע הספורים (כמו סא"ר
יפ"ג וכדומה) ויסאמר מרדכי ודכות כדעה). אשר היו
דרכי מהם ארזי הנה"ט ולא הוכאן בשעית כי אם
מקט סועיר באיה מקוסת כל אלה וכתבו מה והכל
בלשון צח וקל ובסדר נכון בעו ה :

גם מהת האמה בחרה הלא סהרתי עבר והג מס פרחים ולימים מליים ומה מה לו שער הציון כי בו יזוין כל
כל היכור ויניגור לדעה סבבן וי יצ"ל העמים האלו :

כל אלה תברתי בעזרי היות לאדם העת
ישראל סאיר ט"ל אריה זאב הבהן ילידי מעי ראדין

נדפס
בעיה"ק ירושלים תוכבי"א
שנת תשל"ג

הסכמות הגאונים

בתי יוד ר"ב שבת תי"ד קאונא .
כבוד הרב הגדול בתורה ובראית ה'
סהורה זנא סלא ספרא התוב כש"ת
סוה ישראל סאיר הכהן נ"י סק"ק
רארין, שלומו הטוב ישנה סלה .

אירדש"ט מכהנו סוקר עם איה עילס מן
חיבורו הנחמד על ט"ע חו"ח
הגימף וסן העת גורס לעינן דרס רק מעט
ורסוסי כי הס רשונין לרצבן בדפוס ורמח"ל
לפעל סנא דיליה יישר כוהו ויולו לארתייה
ויהא רעוב כי חסן ד' וליה בידו להוציא לאורה
לח משכנתו הרחובה ולהפין מעיניהו חו"ח על
סוי חבל, ומנהו רכס להיות בעזר הרב הגדול
הצ"ל יהיה ביכולתו לעמוד משפטו בדפוס
ולאח סח הרבים כפי זככה ויזכה סח הרבים
בספרו סיקריס מכבר כי איתמתי נגדו בלדתי
וכשרתו סעומה, והמשייעו יתבדך מן השמים
כשאלות הכול' לחנן כבוד התורה ולגמול .
ייה הי"ש יצחק אלחנן זמק"ק הג"ל .

לבידי להחרים יקר מחננתו נאשר חלבר .
תנבל טליה ומיעוריו על סהרה בקודש כסמס
ישראל . וחיבורו רלו ישרים איתמתי כי
לשמים, כי בחכר טלישו חלור עיני עוריס
משפה לרסיס ולרסיס ולחד החיבוריו חכר כשן על ידי, וכעת הרלי חיבור חובר חכרים
מחוכס ירה חכן איתו לסגול דרך להיות סהלה עולה בית אל לרסיס מכאול מדרך עמי ולהדיריס
מחיוב חרסיס, כי חננו אל השמים לעשות חיבור על אורח חיים בדיני חוקים למשפטייהם מתחלת
מהסכת הנוקד וסיומו כפה עד גיטות כסיס . הגס כי ברב התלוה"ג חיעוריו סידוריס חרס
לסמור לח שמו, חכונותו כי כבוד הרוב' ורסוסי חין כה טמס גלוי כמחמס התורה מברת מנהון
(מ"ק' ס"ט ע"ב) . הרה סרב סמסורסס החסור"ג מעו ומגדול חרין ונקי סוע"ס סיננל חרסל
כסיס וחצימו דטופסדיהת נסן חרה ליסרון סלחרה מוכר כש סוב, עיני ישראל חלור בחורו
זו וכו', וזה שמו כבוד סרב מוה' ישראל חלור הכהן נ"י . ספר בחר מוס חיים ברוח ביהו ונטייל
יזכהו על ט"ע חו"ח חרס חס יסקה עדריס לחן קדסיס לבחר ככמה מקומות בש"ע דעת
האוריס והמחוריס, ודעת סטסיליס והמחוריס, ולפעמים להסות דעוטייה סכר יחידו יסיו
מטלכיס משפטי חוריס, וגס דבר סחוס מדלוריהת או מדרבנן, לכהלה או דיעבד, כולס
על דניו סו יוסדס, ועד עולם לח נפרדים, כי עטמס וימוקס לסוריס ומוריס גלויס ועומיס,
היבן לו יד חסן מלח חסניס, לקבן בו להלכה כל דעה קדסיס גמורו דקמחי ונחרסו עד חרונ
בשחרוריס, ולבגר דשוריס כללויהס ופרסיהס והסכונותיהס להלכה סכר לחהרונה יסנו
דלגליהס, וברלה כזיננו על כל דין ודין ססטרק לח מקורו ומובלו ומולו, על כל פרס ופרס
מתספיו על לכן איתו ענכס פניס, ולשר סס שמוה פתל מן מהגברו בשנה ברורה, ביאור
הלכ"ח, וששר חציון, עד ועלה מן הלצן חמוי יוסו כי נלה ויהא חולרס ויורס, הקיור
נחון המכנהר סלוג מערת או כלו . חסומח חרין סכר להוניה ודורסיה . ויגיל "המעייניס
"וישמחו" הוסיכיס דניו חוקי חורב סכר חיס חסינה כפס לכל חרס ולכל רב ונורב, סכר חיס לח
למורסס ולדורסיס חלוקה, ולדקס חרסו לנו כי כסחור לעסוב לח כל דברי חסור, חסות חסור
יממד לפ להלינו מכל נרה ולהוילנו חלפילה לחורה, לנח בקשה לחהליס ועליס לחמקן בידיו
לכבו משכס מוס אחד וזה לחוד, גדולו זמינו כססמחויס, ומיבני עם מכסס ולמחחויס, וכן
למען יעשו מתכנתו כססרה כלרעה חיים, והמשייעו יתבדך ככ"ס משני מעומיס, סהסומיס וכן
קאונים, ויחברנו ככרכס החלוקה כמורה :

"יוצר" סה"ס" וקונה" הכל הנוסח עולם לו כל
בשליש פטר לחן יוסדס, ימו חנוס לשנות
הדורות כסלגנו נ' אשמורות, ימו סמחיה, ימו
העמיה, ימח חוקה וסיעה, סכר חף סס כי
מופלות חיים זכו ככונה מתיסכת, עם כל זה
מחוללות כמסנות חוקות וסלחות, מנווחיס
לכר כגנו מלרעפת רביעיה, סכר לרעיס
יהנו סדריהס מתלבו יסדפו ולעו ולכח לח
ימחו, חור יוס חקן יסופנו מנפך ולרסיס עד
בין ערביס, מי חרסו רבו ככלני מוס עדי
מכנוס לנסס לח ימחלו ולא יקחו כחוקו כספר
ורעיס מוס וכו', כן ימיס וילרו לו חמד מוס
לחח סמח כפי עזרו כפדי חרונ כעס כל
כפ להחיק ככסויי כפ מעלו, ולהחרין ככלול
וכנה סמחכר והמחכרת סכר לו למסמה, חך
רעיוותו חורו חמור נקלמו מחרונות לכבי
סכר חסלה לחל סכר עין סמורה חורת על
לומיה וכחוריס כי גס חלה סד חיק' גוריה
וכניס לרעה מה יעסו ישראל כדבר ס' זו
הלכה כדורס הלכה ומורין כן, סמוררה כנפשי
על לחון סח כר כיה ס' ו' וקדמי מעמתי בדי
הרה זו שנועת חרדיס סכר חליש כח חלי
קדריס חסן ה' וסמריה הלשון . ומתרה
ועליו סכר עכד כהס מקרב לכות כמי חרס
המחמו מהגבריס עדי חמחמו וחקקלו כערת על
הרלי חיבור חובר חכרים סכר חרס
עולה בית אל לרסיס מכאול מדרך עמי ולהדיריס
מתחלת מהסכת הנוקד וסיומו כפה עד גיטות כסיס . הגס כי ברב התלוה"ג חיעוריו סידוריס חרס
לסמור לח שמו, חכונותו כי כבוד הרוב' ורסוסי חין כה טמס גלוי כמחמס התורה מברת מנהון
(מ"ק' ס"ט ע"ב) . הרה סרב סמסורסס החסור"ג מעו ומגדול חרין ונקי סוע"ס סיננל חרסל
כסיס וחצימו דטופסדיהת נסן חרה ליסרון סלחרה מוכר כש סוב, עיני ישראל חלור בחורו
זו וכו', וזה שמו כבוד סרב מוה' ישראל חלור הכהן נ"י . ספר בחר מוס חיים ברוח ביהו ונטייל
יזכהו על ט"ע חו"ח חרס חס יסקה עדריס לחן קדסיס לבחר ככמה מקומות בש"ע דעת
האוריס והמחוריס, ודעת סטסיליס והמחוריס, ולפעמים להסות דעוטייה סכר יחידו יסיו
מטלכיס משפטי חוריס, וגס דבר סחוס מדלוריהת או מדרבנן, לכהלה או דיעבד, כולס
על דניו סו יוסדס, ועד עולם לח נפרדים, כי עטמס וימוקס לסוריס ומוריס גלויס ועומיס,
היבן לו יד חסן מלח חסניס, לקבן בו להלכה כל דעה קדסיס גמורו דקמחי ונחרסו עד חרונ
בשחרוריס, ולבגר דשוריס כללויהס ופרסיהס והסכונותיהס להלכה סכר לחהרונה יסנו
דלגליהס, וברלה כזיננו על כל דין ודין ססטרק לח מקורו ומובלו ומולו, על כל פרס ופרס
מתספיו על לכן איתו ענכס פניס, ולשר סס שמוה פתל מן מהגברו בשנה ברורה, ביאור
הלכ"ח, וששר חציון, עד ועלה מן הלצן חמוי יוסו כי נלה ויהא חולרס ויורס, הקיור
נחון המכנהר סלוג מערת או כלו . חסומח חרין סכר להוניה ודורסיה . ויגיל "המעייניס
"וישמחו" הוסיכיס דניו חוקי חורב סכר חיס חסינה כפס לכל חרס ולכל רב ונורב, סכר חיס לח
למורסס ולדורסיס חלוקה, ולדקס חרסו לנו כי כסחור לעסוב לח כל דברי חסור, חסות חסור
יממד לפ להלינו מכל נרה ולהוילנו חלפילה לחורה, לנח בקשה לחהליס ועליס לחמקן בידיו
לכבו משכס מוס אחד וזה לחוד, גדולו זמינו כססמחויס, ומיבני עם מכסס ולמחחויס, וכן
למען יעשו מתכנתו כססרה כלרעה חיים, והמשייעו יתבדך ככ"ס משני מעומיס, סהסומיס וכן
קאונים, ויחברנו ככרכס החלוקה כמורה :

הנה נעלה חלנו היה פלוס להגיה מחיבור
האחד ועולה סכר חובר כבוד הרב
הגדול כמורה וביכתי ס' סהוריס חר"צ חלור
חמד ויולו לח כלו חמדה כירתי ס' סכ"ת חו"ח
ישראל חמור הכהן נ"י חר"ק רדרין על ט"ע
חו"ח סכר חרדיס ועולה כעס כל מחכר הדפוס
בר"ק וחרס, והנה כולל עמי ביחוריס יקריס
על הש"ע מריס הלכות ברכת סהר עד סוף
הלכות חלה, ביחור חמד קרלו כסס משנה
ברורה וכסמו כן סנה כי סח מחלר כל דין ודין
מחל"ע ביחור מספיק וכלגון קלר וקל כדי
לחור עמי המעיניס, וגס כלו בו חסו סכר
הלכיה חעלה ע"ס חרדיס החחומיס ז"ל וספי
כסנו עמי חלכה למעס . וביחור סכר
קרוו כסס ביאור חלכה סס כח להניח חרנה
חידוסי דריס הנגריס ליעסו חלוקה מספר
ח"צ ועוד חלוקה ספריס יקריס וכמה מקומות
חף ידו לעיני ונבלל כדברי סהרוריס ורסריס
להלכה על ס' חריות כמות מדברי חלמוד
והסכריס ז"ל ביד ס' חרסו כלי ועס כלו בו
סמורר כ"י ע"ס סברת פלורו כזיו על יסוד
חלמוד והסוקיס ז"ל . וגס כריח מקוניה סכר
חחומיס ז"ל היהו דברי חרדיס כ"י מייבן
קאוייהס כפונ עיס חרדיס עמי סיוו עולין
דברי חרדיס כגונ ומחוקן לסלכה כרונה וחמת
ויזבו להלכה, ולפרייון ימטייה לכבוד סרב סהרר
הצ"ל נ"י כי חלכה גדולה סיס בה חכמה עסה
לנו כסיוס כל חרדיס דריס חרדיס ז"ל
מסוריס כסכרי סהרוריס חרח הנה וחמת
נהו וחנרן כריקוס חחד וסדורן כבדר כון
ועלה כדי סיה' מוכן כשולחן ערוך לכל חלומיס
לבר כח דבר ס' זו חלכה למעס כי כספר חל
יגה חלכה כרונה ומסנה כרונה כמקוס חחד,
וכן חרנו לפעל סכח יישר חילו ומנהו רבה
כיע ועשור חה כבוד הרב הגדול המחבר נ"י
כדבר הפסח סכרו חל למען סלח יסי' שלוחו
מנהו יזוקין ח"ו וסלוי לקבל ממנו סכרו
ככבר פריס וכל סמשיעו וסחוריקו יתבדך מן
סמסו ככרכס ככלולה ומסולת כמורה :

כ"ד הכנה"ח ביה יום ה' י"ב ניסן
שנת ארורות חיים לסיק .
נאום יוסף כמחור ר פסאל וזה"ח חק"ק ויילנא
ונא - שילכה כ"י טסה חכון ז"ל ס' חק"ק ויילנא .

סאמר מרדכי כ"א סהר"ר אשר ולח"ה קלאצקי חרונה סה לירא .

הקדמה

ברוך ה' אלהי השמים ואלהי הארץ אשר ברא את הכל כחסדו בששת ימים ולבסוף ברא את האדם. והנה האדם הזה אף שבממותו הוא מקטני הכרואים ואחריותם בזמן, אבל באיכותו אם יזכה להתדבק בה' וירויז לעשות רצונו הוא ראשם בחשיבות וכמו שאמר הכ' כה אמר ה' השמים כסאי והארץ הדום רגלי וגו' ואת כל אלה ירי עשתה וגו' ואל זה אביט אל עני ונכה רות והרד על דברי. ובעבורו הובן הכל מתחלה בהשמה ימים וניתן תחת רשותו דנת הים ועוף השמים וכל אשר תרבוש הארץ כרי שיהיו הכל טיכנים לתועלתו ולשמישו, והוא נברא לשמש את קונו בלמוד התורה ובקיום מצותיה שבשביל זה היה כל הכרואיה ובמו שאמר הכ' כה אמר ה' אם לא בריתי יומם וליילה חוקית שמים וארץ לא שמתי, וכל כונת הש"י הוא רק לשובתנו כדי שיע"י והיה ביכולתנו לקבל השמעת טובו ורוב חסדו כעוה"ב ובעוה"ב וכמו דכתיב ויצונו ה' לעשות את כל התוקים והלה הטוב לנו כל הימים לחיותנו בהיום הזה. והנה פלת כהיום הזה לבאורה אינו מרוקק ואמיתו לבאר זה ע"פ מה שיבארתי מכבר את הכתוב בפ' אחרי ושמתם את חוקותי ואת משפטי אשר יעשה אותם האדם וחי בהם ותרגם אונקלוס וחי בהם כהני עלמא ואמרתו דביאור הדברים הוא כפשוטו כי הנה ידוע דכל הנכדאים הן מה שנמצאו פה בארץ כמין האדם ולמטה והן מה שנמצאו בשמים והם הבכונים בשם צבא השמים ואף הגבוה שבגבוהים כולם צריכים להשפעת הש"י, כי שלם בתכלית השלימות אין לנו רק ה' אהרן ובטו שכתוב אתה עשית וגו' ואתה סמיה את כולם. אך אין השפעת מוונם כמו שלנו שהוא כוין רורני ורק, וכמ"ש לחם אכירים אבל איש ואהו"ל זהו לחם שמלאכי השרת אוכלים אותו. ולפ"ו פשוט דאף הנשמה בצאתה מנוף החומרי צריכה מוון, דכמו בשר גוף האדם בעת שפושט מבטו בעש"ק המלבוש של חול ולובש של שבת וכי ס"ד שלא יהא צריך למוון מחמת זה כן הדבר ממש בענין הנפש, דכי טמום שששמה לבושה מעליה וזוהו העור והבשר כמ"ש עור ובשר תלבישני לא תהיה עוד צריכה למוון שיחייה? ונדר מוונת כך בעת אשר הנפש מסתרת בעוה"י בלבוש הנשמי שלה קבע הקב"ה מוונת ג"כ דבר שיכולין לקבלו בתושים הנשמיים משא"כ אח"כ אינה יכולה לחיות כדבר הנשמי, אחר כבוד שהוא נשמי, ועוד שהכוון הנשמי כמיון שבריאנו פה הוא בעולם הגבול תחת הזמן אף אם הכוון היא טוב כאד לא יוון את האדם רק לזמן קצר יום או יומים ומעט יותר אבל לעולם בודאי לא והנשמה הלא היא שם נצחית וצריך ג"כ שיהיה מוונת ענין דקרוהני נצחי, לכך הקב"ה ברוב חמלתו נתן לנו התורה הקרושה שהיא ג"כ נצחית יע"י קיומה כאיר אור ה' על נפשינו ומאורה האור אנו מתענגים שהוא מין תענוג רוחני וע"י נאמר אז תתענג על ה' וזהו מה שאהו"ל צריקים וישבים ועמרותיהם בראשיתם ונהנים מיוו השכינה. והוא העידון הגדול שכל העדונים שבעולם שיכולים להבטא והוא המבחה איתנו נצח. וזהו שאנו אומרים בברכת התורה של ארריה וחיי עולם נשע בתוכנו ר"ל שבוטנו ואם הישראלית נשע הקב"ה נמיעה לנוכל לחיות בה לעולם, כי התורה היא להנפש כמו עץ החיים שבג"ע שהאוכל מפריה היה חי הנצח וגם להנוף כידוע (כתנות ק"ש) שהארז תורה תחייה ותעמידהו לנצח משא"כ בעובדי כוכבים לא יוכל לחיות הנפש רק בעוה"י מחוברת לנוף וע"י מוון הנוף משא"כ אח"כ שאין לה דבר שתחייה תוכרה לחיות כלה (אתי שתקל יסויו על ענותיה שעל אחר העת נותני לה חיות כדי שתוכל לקבל העניש), וזהו שכתבה לנו התורה ושמתם את חוקותי ואת משפטי אשר יעשה אותם האדם וחי בהם דהיינו וחי ע"למא (כמו מתרגם אונקלוס) ר"ל בהם דוקא בחוקותי ובמשפטי ולא בדברים אחרים. וזהו ג"כ מה שכתבה לנו התורה ראה נתתי לפניך היום את החיים ואת הטוב ר"ל חיים ממש כי ע"י קיום התורה נמשך אור על הנפש שיחייה אותה האור נצח. וזהו ג"כ מה שאנו אומרים בברכת ק"ש אהבת עולם בית ישראל עמך אהבת תורה ומצות וכו' ר"ל שלפי שאוהב אותנו אהבת עולמים לכן נתן לנו התורה ומצותיה כדי שבאורה נהיה לעולם. וזהו כה שאנו מסיימן תיכף כי הם חיינו ואורך ימינו. היוצא מדברינו שהתורה"ק היא בפשימות מוון רוחני כה הנפש כמו הלחם שהוא מוון לנוף וזהו שכתוב לנו לחמו בלהמי ושתו ביון נסכתי וכידוע שהלחם הוא רמז להלכות של התורה ויון הוא רמז לכוחות התורה הצפונים בתוכה כמו היין הצפון בהענבים, א"כ כשם שהאדם מחפש בכל כוחותיו להשתכר מעות לקנות עב"פ לחם לזון את גופו שלא יחלש ברעב ויתקצרו ימיו עאכ"ו שצריך להכין מוון להנפש והוא קיום התורה ומצותיה כדי שלא תכריה נפשו וימות מיתה נצחית ח"ו. הנה בכל זה יבואר הכתוב שהתחלתו בו ויצונו וגו' לשוב לנו כל הימים לחיותנו היינו שע"י קיום חוקי התורה נהיה חיים וקיימים לעולם אף בעולם אחר האדם מה דר"ל הוא צריך הוא להכין עבור חיותו שמה היא בסוף ימי חייו נסדר נשמו מגוף ומת שייך ע"ז הכנה לכך מסיים הכתוב כהיום הזה ר"ל כמו שאנת רואה שהאדם פה בזה העולם נברא עבורו מוון לחיותו בזה הזמן הקצר כן נברא עבורו מוון רוחני לחיותו כל הימים והוא ע"י קיום חוקי התורה. ושכר למוד התורה הוא גדול מאד כאד כמו שאהו"ל אלו דברים שאדם אוכל פירותיהם וכו' ות"ת כנגד כולם. וגם מתרבות להאדם מצות ע"י לימוד התורה כמעט אין שיעור כמו שהביא הנ"ל ראייה בשנות אליהו כירושלמי דכל תיבה ותיבה שאדם לומד תורה הוא ס"ע בפני עצמה. והנה אף שלימוד התורה הוא שכל מה שהאדם לומד אפי' בלשמי ובוטורות הוא מקיים מ"ע דת"ת מה שייך ע"ז הכנה לכך מסיים הכתוב כהיום הזה ר"ל כמו שאנת רואה שהאדם פה אוהב ה' שערי ציון מכל משכנות יעקב אוהב ה' שערים המצויינים בהלכה יותר מבתי כנסיות ובתי מדרשות שביעקב ועיין ביו"ד (פ' רמ"ו) בש"ד שם שהביא בשם הפרישה דצריך כל אדם ללמוד הלכות בכל יום כדי שהלימוד יבאנו לידו מעשה, וע"י לימוד ההלכות מוכתם האדם לידו חיי עוה"ב אך שיותר ללמוד בכל יום כדאיאם כנסתא תר"א כל השינה הלכות בכל יום כו' ויאיתא בכרדש שוח"פ בר קפרא אומר לכך אדם תרי הלכות בצפרא ותי ברמשא לוסד אפי' בלשמי והנה יומם וליילה. והנה לפ"ו נראה דחלק אורח תורה היותר מוקדם ללימוד לכל אף שכל ד' חלקי שו"ע קיים כהו נצחיתו להנה מ"מ חלק זה הוא מוקדם לכל כי ידיעתו הוא הכרחי בכל יום מימי חייו לקיום התורה ובלעדו לא ירים איש הישראלי את ידו ואת רגלו. ונוכל לומר שזוהו כונת הכתוב ושמתם את חוקותי ואת משפטי אשר יעשה אותם האדם וחי בהם כי שמירה

הקדמה

זה המסנה (כמו פסוקי צ"ל אמוז) ומה ילמוד האדם מתחלה אשר יעשה וגו' היינו הלימודים הנוגעים למעשה בכל יום כימי היוו. ואך כאשר נתבונן נראה שבמציאות מעמדם האנשים הקובעים לימודם לזה והיוו אף האנשים אשר נעץ אלהים בלבם ורוצים להתחוק במעוז התורה ובקיום מצותיה ולאנשים כאילו היה זו תרואו שקודם כל הלימודים היה צריך להיות בקי בחלק הזה כדי לידע את הדרך אשר ילך בה. והתרתו לדעת סיבת הדבר ומצאתי כי שמים הנה. אחת כי השו"ע לברו בלתי ליטור המור הוא כספר ההתנים כי הב"י כשסידר השו"ע היה דעתו שילמדו מתחלה את עיקרי הדינים ומקוריהם בסור וב"י כדי שיתיישב הדין לכל אחד בדעתו במעט ונימוקו אך לאשר שבמור וב"י נמצא לעצמים כמה דיעות חלוקין בכל דין ודין לכך ערך לפנינו את שולחנו ומהור לידע הלכה למעשה בכל דין ודין אבל לא היה דעתו שנילמד אותו בלחוד כי אין הדין יוכל להתיישב היטב בדעת האדם כ"ז שאין יודעי במעט ונימוקו, וגם ע"י ידיעת המעשים ג"ס כמה פעמים למעשה כי כמה פעמים נתחבר בשו"ע בסעף אחד דבר שהוא רק לכתחלה ודבר שהוא לעיכובא אף בדיעבד גם דבר שהוא טראוריתא ודבר שהוא כדריבן וג"ס לענין ספק וכ"ה"ג ע"ד כמה ענינים עצומים בכל סופן וסוף אשר לא יתברר לאדם כ"א ע"י ידיעת מעמיהם. וללמוד כל דין ודין שבשו"ע במקורו ומעט מן הטור וב"י וכבר זה בזמננו מאד על האדם כי בע"ה נתמעטו להכבות וגם הטרדות נתגברו מאד אשר אם ירצה האדם בלימוד כזה לידע על נכון ס'י אחד בינוני למעשה יצטרך לעמול בו כמה ימים ולפעמים כמה שבועות כמו ס'י ל"ב וכדומה (אם לא מי שהנהי' שיש לו לב רחב ואין לו שום פחד) סיבה שניה שגם למעט לימוד השו"ע לדעתי הוא מפני שבכד הדבר-מאך לידע ממנו הדין למעשה כפי התחלוקת רוב הדיעות המובא באחרונים ואין האדם יודע איך לפנות א"ע ליסין או לשכ"ל, ובאשר ירצה האדם תמיד להחמיר בדבר ג"ז אינו דרך כבושה כי פעמים רבות הוא חוטא דאתי לידו קולא. עוד ראיתי והתבוננתי כי מעת שליחתי וקיצר הבאר היטב את דבריה ה"ו ופ"א ועוד מפרשים ותשובות שקדמונו עד עתה הוא לערך ק"ל שנה ומאותו דעת עד עתה רבו כמו רבו כמה גאונים ספרים ספרשי השו"ע א"ר ומטה יהודא ומאמר מדברי ורבות כהנה וגם בשערי תשובה לא הובא מהם כ"א מעט מועד באיזה מקומות, ובפ"ט ספר הפס"ג אשר הוא ספר נכבד מאד אשר בו מביאר בכל ס'י וכ"י ענינים מפורשים למעשה ונתפשט הוראותיו בישראל לא נזכר כמעט בכל השע"ת כ"ל כי מפני רוביו ספרי השו"ת שהיה מואל עליו להעתיק לא העתיק מספרשי שו"ע המצויין כמעט כלל וכסך על המצויין גם, גם הרבה והרבה גאונים מפורסמים אשר נתפשט דבריהם בעולם אוד הרפסת השע"ת כמו הגאון רע"א ודר"ה וב"י; במורים אחר"ה וכדומה. זאת ועוד אחרת ראיתי בעני ועמל ישראל כי עתה כשנצרך האדם לידע איזה דין למעשה שאין מבורר היטב בשו"ע הוא מוכרח לחפש בכמה וכמה מהאחרונים כפ"ג ורה"ח והידושי רע"א וח"א ומתצית השקל ורבות כהנה ואין ק"ן לעמול אשר ע"כ נתעוררתי ונתחזקתי בחסרי הש"י לתקן את כל אלה, כי עשיתי בעז"ה ביאור בספיק לדעתי על שו"ע הנה עוד אחר הלכות הפלה (ל"ע"ג) וקראתי שמו משנה ברורה ובו ביארתו בעז"ה את כל דין ודין שבשו"ע במעט ונימוקו וממרא ופוסקים אשר לא יהיה כספר החתום, גם ביארתו בו במקום שנמצא דיעות בין הפוסקים את מסקנת האחרונים להלכה על כל דין (והביאור הוא מלוזס מב"י ודרישה ופרישה ואלהיו רבא וביאור הגר"א ופ"י מגדים וב"י יוסף ומאמר מרדכי ומטה יהודא ונהי' עלום ודגול סרכנה ובה"ס ושע"ת ושרע של הגר"ז ולבושי שרר ושולחן שלמה, ורה"ח והידושי רע"א וישועות יעקב וח"א ומתצית השקל ומגן גבוהם ואיה"ח ורבות כהנה וגם סכמת ספרי שו"ת). ובשולי הידיעה מתחתי שער ושמו "שער הציון" בו ציינתי על כל דבר שבתוך המשנה ברורה כדי לידע מבטן מי יצאו הפנינים האלו. ובמקום שראיתי דיעות בין שני אחרונים גופא באיזה דבר לא הייתי עצל כדבר מלחש בכלל ספרי שאר אחרונים לראות אל מי מקדושים דעתם פונה למעשה, ובפרט בביאור הגר"א ז"ל שהוא ארון של ישראל ויתר שהכל תלוי בו וכדאי להכריע הדבר. גם הפשתי בספרי ראשונים אולי אמצא בס הדבר מפורש או שאר ראייה ברורה. כי ב"ה יש לי הרבה ספרי ראשונים. גם חיברתי בצידו עוד פירושי אחד וישמו ב"אור הר"ב. בו יבואר בארוכה כמה דינים שכתבתי במשנה ברורה ולא היה מקום בשער הציון לבארם ועוד כמה ענינים עמוקים. ולא יחשוב המצויין שהעתקתי מהפוסקים היה שלא במתכוין וכמתעסק בעלמא לא כן הדבר כי עיינתי ב"ה בכל ס'י במקורי הדינים הראשונים וגם כמעט בכל האחרונים הנ"ל ראיתי להתבונן בדבריהם, וגם עזרתי ה' שהשנתי את הספר כנה"ג על א"ה וישורו כנה"ג וע"ת ולבוש עם הא"ז וכ"ז הועיל לי לענין ההעקקה שאוכל להעתיק את דבריהם במעט ונימוקם ולא דברים קצרים כחוקים כי המעתיק את הדברים בקיצור יוכל להוולד מהו כמה קלקולים [לבר אלו הדינים שהזכירו בכ"ה] פתוך איזה כפי ש"ת שלא היה כדי ובפ"י מגדים ושא"י כפ"ים ה"ל לא הזכירו לענין זה והכרחי להעתיקם כמות שהוא. ואקוה לה' שמתוך פירושו יהיה לכל אדם משנתי ברורה במעמיה וכל פרטיה כי גם את עיקרי הדינים שבתוך הבה"ס ושע"ת הכנסתי מול בתוך משנתי.

וה' יוכנו לפרש את יתר ההלכות שבשו"ע הנה ויהוק לבי לעבודתו ונחלת ציון בב"א:

הלכות הנהגת אדם בבקר סימן א

סימן א

סעיף א (ט"ע)

1] יתגבר כארי לעמוד בבוקר לעבודת בוראו - הטור כתב כן על פי מה שכתוב באבות (ה, כ) יהודה בן תימא אומר הוי עז כנמר וקל כנשר רץ כצבי וגבור כארי לעשות רצון אביך שבשמים. (וכתב בספר שמע ישראל (סאמעט, ח"ב לד., לה.) שבמילים "יתגבר כארי" רמזו שמו של המחבר, שכן בגימטריא עולים ל- 846, וזה גם הגימטריא של "יוסף בן אפרים קארו", וכן במילים של הרמ"א לקמיה "התפילה שהציבור מתפללין" רמזו שמו בראשי תיבות בהיפוך "משה").

2] שיהא הוא מעורר השחר - כדאיתא בירושלמי (ברכות פ"א ה"א) השחר לא היה מוצא את דוד המלך במצב של שינה, וזהו שאמר הכתוב (תהלים נז, ט) "אעירה שחר".

3] ועל כל פנים לא יאחר זמן התפילה שהציבור מתפללין - היינו שלא יקום מאוחר אחר שהציבור כבר התפללו, ואז לא יוכל להתפלל במנין (על פי משנה ברורה בשם פרי מגדים), ומקורו ממה שכתוב בסימן צ (טז) שצריך להתפלל בציבור, והוא מהגמרא בפסחים (מו.) שאמר ר' אבהו בשם ריש לקיש "לתפילה ארבעה מילין", ופירש רש"י שאם היה בדרך, ורוצה להתפלל ויש עיר במרחק ד' מיל צריך ללכת להתפלל בבית-הכנסת שבעיר עם הציבור.

4] הוא כלל גדול בתורה - ברכות (סג.) דרש בר קפרא איזוהי פרשה קטנה שכל גופי תורה תלויין בה (משלי ג) "בכל דרכיך דעהו" (הגר"א).

5] ובמעלות הצדיקים אשר הולכים לפני האלוהים - רצה לומר שהצדיקים מרגישים תמיד שהם נמצאים עכשיו לפני אלוקים, וכתב הגר"א שזה מה שכתוב אצל האבות הקדושים (בראשית מח, טו) "אשר התהלכו אבותי לפניו".

6] כי אין ישיבת האדם וכו' - ברכות (כח:) שאמר ר' יוחנן בן זכאי לתלמידיו שיהא מורא שמים עליהם כמורא בשר ודם (הגר"א).

ס"ק ז

7] בשל"ה (מסכת חולין דרך חיים ה) כתב סוד - ומקורו על פי מה שכתוב בזוהר (בראשית דף צו) על הפסוק ויהי ערב ויהי בוקר, שהלילה והיום הם אחד, עד כאן בזוהר, ולכן נכון לחבר אותם בלימוד או במצוה, וכן ציין השל"ה למה שכתוב בברכות (יא:) שתקנו לומר בלילה "גולל אור" וביום "ובורא חושך" כדי להזכיר מדת לילה ביום ומדת יום בלילה, שלא כמו הכופרים שאומרים שיש אלוהות ללילה ואלוהות אחרת ליום ח"ו. (ואיתא במדרש תהלים (א, עה"פ כי אם בתורת ה' חפצו) "אמר רבי ברכיה אף אבות הראשונים קבעו את המשנה שהיו יושבים ביום שהוא נוטל מן הלילה, ובלילה שהוא נוטל מן היום". ויתכן שהכוונה כדברי השל"ה).

8] ומיד כשיתעורר משנתו כו' יטול ידיו - כיון שרוח רעה שורה על הידים כדאיתא בשבת (קח:) שאם נוגע בעיניו ובעוד מקומות קודם הנטילה, יכול להזיק, ולכן יטול ידיו מיד, כדי שלא ישאיר על עצמו רוח רעה.

9] ומכל שכן שלא ילך ארבע אמות - מפני שכתוב בזוהר (כתב יד, י:) שההולך ארבע אמות בלי נטילה, חייב מיתה. ושיעור ארבע אמות הוא 1.92 מטר (לשיטת הגר"ח נאה ולדעת החזו"א 2.32).

10] ומ"מ חלילה לעבור שום איסור - ובשער הציון כתב שזה פשוט, כיון שלפי הנגלה אין איסור בהשארת הרוח טומאה (אלא שאינו כדאי) וודאי שלא דוחה איסורים של ממש.

11] שהולכים פחות פחות מארבע אמות - הברכי יוסף כתב כן, וטעמו על פי מה שכתוב בשבת (קנג:) שאם מטלטל בשבת ברשות

הלכות הנהגת אדם בבוקר סימן א

באר הגולה

א דין השכמת הבוקר . ובו ט' סעיפים :

א יתחבר (א) [א] בארי לעבוד בבוקר (א) לעבודה בוראו *שיהא הוא מעורר (ב) [ב] (ב) השרה : א עור ב יחובאי
הנה וכ"כ לא יאחר זמן התפלה (ג) שהצנור מתפללין (טור) . הנה (ג) [ג] שותי ה' לנגדי תמיד *הוא
כלל גדול בתורה ובמעלות (ד) הצדיקים אשר הולכים לפני האלהים כי אין ישיבת האדם ומתעטתיו ועסקיו
הוא לבדו בניתו כשישבתו ומתעטתיו ועסקיו והוא לפני מלך גדול ולא דברו והרחבת פיו כרצונו והוא עם אנשי
ביתו וקרוביו כדברו במושב המלך כ"כ כשישבו האדם אל לבו שהמלך הגדול הקב"ה אשר מלא כל הארץ כבודו
עומד עליו ורוצה במעשיו כמו שנאמר חס יספר איש בחסותיו ואני לא אראנו נאום ה' מיד יגיע אליו היראה

שערי תשובה

באר היטב

[א] בארי . עיין בהל"ק ה"ב סימן ג' ובספר בני חיים : (ב) השחר .
בש"ס כתב עוד להבדיל יום ויליה בתורה או בהלכה הן בבוקר הן
בערב . ומיד כשיעבור תעברו וסול ידיו וזוהו יגלו מהנחת ש"ן . ומכ"כ
אם אינו רוצה לישן חף ששחר מושכב שלי"ה . הנה בספר הולעת יעקב
איחס צנור ההולך שחיה ד' חמות ולא נשל ידיו הייב כו' ע"כ :
והחס הב"ח על רגליו ב"ה שלא רבו . והרסם מבוס דרובא דרובא
אין יכולין לזוהר כבד ומושב שיהיו בוגגין ולא יהיו מזדייני מש"ה לא
תכבו . יבדו כה"ג וכ"כ ד"ח וי"ן יחד הכהן בימן ד' בהנחת הסוד :
(ג) שיקי ה' . שיעיר שם הוי"ה המיד נגד עיניו בניקוד כזה ידוה'
זה סוד שיקי ה' לנגדי קמיר וזה הוסיף גדול לעיני הירסם

ולמן לוקאזר ז"ל על מה שבו רגילין לעשות מנוחה כל קלף מלייריס לפני
סוף נקראת כש שופי ובעטם הוא כבדי מלייריס יורה שיהא כחך ההפלה מלייריס הפס אשר לבד עיניו ונכח ע"ה כש דודו הא"ל כחון
בצל מלאות שור הארץ במינתו כלהא אם לא בוייה ודומתיו ר"ל שיוכל לגדור בידים אף ב"ה כשיתו והתעטם מחד ע"ה לשי כע : הורב איחס המעשים
בראיו ומשענתו כדאם כל הונתו וז"ד שחמו ב"ה ד"ח ע"כ בעל דבכנים אדרכהא מן שפירוס ששחבו ויקע ולכן גם כוה חתה החזור חייב נכתי המושב
ואחרך דבדי נועם ונדאה דבמעוהו כדבוליס הברייתוי ד"ח אף קלף שיקוביעו ככ"כ נשי כשמוד או שחר הקומה ש"שנים חותה חתה שכלח כן וכוביס
ליס לן כס ולא קפיד רק על אום . בשיחתי כדבזיס סעמא דלעיל וגם שעל כרוב כל לדי מתיקס הפס כאשר עיניו הרוחות הפס הוסיפם נחמוד

ביאור ברורה

(א) לעבודה בוראו . כי לך נכרת המלך כמו שאמר הכתוב כל הנקרא
בשמי ולכבודי כדלמי וגו' . וכו' (ה) אם ישאלו יצרו בבוקר
לומר איך תעמוד בבוקר כי הקור גדול או ישאלו בקין לומר איך
תעמוד ממתיך ועדיין לא שפעת שמתוך יתגבר עליו וכל יאמע לו
וישחבו נכספו אלו יען נלך לעמוד לשרת לפני מלך ב"ו ככה היה
זכיר ורזו לעמוד בשכמתה להבין עמלו לעבודתו כ"כ וק"ו לן בע
כל ק"ו לפני משה הקב"ה : (ב) השחר . בש"ס כתב עוד להבדיל יום
ויליה בתורה או בהלכה הן בבוקר הן בערב . ומיד כשיעבור תעברו
ואינט רוצה לישן וסול ידיו אף ששחר מושכב . וש"ס שלא ילך ד"ח
בלי נמילה ידים . ולכיד מלוד ליזר צו"ה . וכוונתו (ג) מלני ענור
זה כעושו למחוד כי הוא משכב על פלמו רוח הסומחה . (ג) וע"כ
מילא לעבור שום איסור ענור הכרוך נס"י בגון לעבור עמלו מלהשתין
ע"ה או ליקם מים סהבין הבריו ענור ענמו אם לא שגורו לו איסון סיפק
סעורתם אחרים ויש שכתבין צוה . אם אירע שחמיס רחוקים וליטו
פי שיקב"ס אליו וכעו קנה רכפי הרפס סהבוליס עתות סחוח מר"ח
וככה העברי משוכב ע"ה ללא הירוד שדיוף יורה שילבו כמרוזה בלא
להשתחו רוח רפס על ידיו . י"ה דלענין כל האמירין כולל צויהא כד'
אמות דמי אכל (ד) אין לסמוך ע"ה כ"כ בעתה הדקה . אם לירע כשמתכיס בלילה שאין לו מים ליכול ידיו ג"ס כראוי להעביר רוח
הסומחה אפס"י (ה) הלילה לו לנבל מד"ה משום זה עד שיליר כיוס מלא יסול חפס מו יתקה ידיו בכל מידי דשקנין ויברך ויחמוד כדון
התלמוד ובסופקים (ו) שהצנור מתפללין (ז) היינו אפס"י (ז) שלא יעבור זמן תפלה מן המלך כש הצנור ועיניו לקבן בוף כק"ס :
(ד) הצדיקים . (ג) שיעיר נכספו תמיד איך שהוא עומד לפני
פס הוי"ה המיד נגד עיניו בניקוד יראה כזה ידוה' זה כוה שיהי ה' לנגדי חריו זה הוסיף גדול נענין הירסם . ויש שבו רגילין מחמת
זה לעשות מנוחה של קלף מלייריס להניה כשידוריס וכוהניס כהס שיהי ה' ונו' לן ד' הוהות וסארי שמוה וכחמוריס כזה הירסם
נקבלת גפס שופי והקספס הוא כבדי שיהי נכר שלא לשיח שיהי כסלח במוך ההפלה מלייריס הפס וככה גפס כהפלה שור שרפאי

שער הציור

(א) מעור : (ב) עיני נש"ס : (ג) פסוק : (ד) כ"ס : (ה) ש"ס על כרמ"ו : (ו) פ"מ :

לעזר

הלכות הנהגת אדם בבקר סימן א

טומאה אלא לענין שאם יש בבית מי רגלים, לדעת תנא קמא מרחיק ארבע אמות וקורא קריאת שמע, אבל לדעת רבי שמעון בן אלעזר חייב להוציאם מהבית או לכסותם, דכולי ביתא כארבע אמות. והגר"א פסק שמיום ששרפו את "הגרף פוטוצקי" ונחלשה הקדושה בעולם, כך גם נחלשה הטומאה, ולכן מותר ללכת ארבע אמות לפני נטילת ידים (אשי ישראל ב, הערה יז. ועיין לקמן בסימן ד ציון 10 דמהגמ' מוכח דמותר ללכת ד"א בלי נט"י).

13 [חלילה לו לבטל מד"ת - כמו שנתבאר לעיל שאינו דוחה שום איסור, כיון שהוא מתורת הנסתר.

הרבים פחות פחות מארבע אמות אינו עובר על איסור דאורייתא, וכיון שהזהר כתב שאסור ללכת ארבע אמות בלי נטילת ידים, משמע שיש קפידא על הליכת ארבע אמות דווקא, ולא על שיהוי בלי הליכה, ואילו השערי תשובה סובר שמה שכתוב בזוהר ארבע אמות, הכוונה זמן הליכת ארבע אמות, ולא יועיל שילך פחות פחות, אלא עדיף שירוך, ומשמע מהמשנה ברורה שדעתו כשערי תשובה.

12 [יש אומרים דלענין זה אמרינן כולא ביתא כד' אמות - כן כתב בשבות יעקב (ח"ג,א) וסברא זו נמצאת בברכות (כה:) לדעת ר' שמעון בן אלעזר, ושם לא מדובר על רוח

הלכות הנהגת אדם בבקר סימן א

צריך לקום בזריזות, אך קודם הזריזות ישהה מעט, ואחר כך יזדרז, ואז מקיים שניהם.

17] טוב לומר תיבה בקומו מודה אני - כך כתב "סדר היום" (סדר היום בהקיצו משנתו), וכתב בספר שערי הלכה ומנהג (ח"א,א) שהמקור לזה בברכות (ס:) שאיתא שם שכשמתעורר, מיד אומר אלוקי נשמה, ונותן הודאה על החזרת הנשמה, וכיון שהיום נוהגים לאחר את הברכות, לכך אומרים "מודה אני".

סעיף ב (ט"ע)

18] יבויין לשעות שמשנתות המשמרות - פירוש, משמרות המלאכים שאומרים שירה, ומקורו מאיכה (ב,יט) "קומי רני בלילה לראש אשמורות שפכי כמים לבך נכח פני ה'" ובברכות (ג.) איתא דשלוש משמרות הוי הלילה, ולפי דרך אחת בגמ', הזמן הראוי לתחנונים הוא בסוף המשמרות (ואז משנתות המשמרות), ומה שכתוב בפסוק "לראש אשמורות" רצה לומר לקצה האשמורות, ולעולם מיירי בקצה של סופו.

המשך ט"ע

14] ולא יתבייש מפני בני אדם המלעינים עליו - אבות (ה,כ) הוי עז כנמר (הגר"א), וכן מאמר עקביא בן מהללאל: "מוטב לי להקרא שוטה כל ימי, ולא לעשות שעה אחת רשע לפני המקום" (עדויות ה,ו).

ס"ק ו

15] בינוני עומד במקום גדולים וכו' - נלמד מדוד המלך שאמר (תהלים קיט,מו) "ואדברה בעדותיך נגד מלכים ולא אבוש" ועשה זאת כאשר היה נרדף על ידי שאול וברח לבין האומות (שלא מצינו שהיה בין המלכים חוץ מאותו זמן), ואותם מלכי אומות היו מלעינים עליו על שהיה עוסק בתורה (הכי משמע מלשון "נגד מלכים" "לשון ניגוד והתרסה"), והיה כבינוני במקום גדולים (ב"ח). ומה שכתב המשנה ברורה "אך אם אפשר לו לעשות המצוה שלא בפניהם טוב יותר", הטעם הוא משום והצנע לכת עם אלוקיך (על פי פרי מגדים (א"א ב), וכדמסיים ואזיל שגם כשעושה בפניהם שילמדו ממנו, לא יתפאר בזה).

ס"ק ט

16] בזריזות לאו דוקא - רצה לומר, אמנם

הלכות הנהגת אדם בבקר סימן א

מענין החורבן, ואפילו בהתאונות בליבו (פסקי תשובות בשם בעל החוות יאיר ועוד), ובגמרא בברכות (ג.) לפי שיטה אחת, זמן חילוף המשמרות השני של המלאכים הוא בחצות, וזה זמן שה' מקונן על החורבן, וביבמות (עב:) גם כן איתא שהוא עת רצון. ואף על פי שזמן חצות במדויק הוא הזמן המובחר ביותר, מכל מקום העת רצון הוא משתי שעות קודם חצות ועד עלות השחר (סידור הגר"ז).

24 נכון יותר שיהיה קודם חצות מעט - מפני שכתוב בזוהר (ויקהל, קצה:) שהמשמרה האמצעית של המלאכים, מקוננים על החורבן החל משתי שעות קודם חצות (מקדש מלך ח"ב קצה:).

25 ומחצות ואילך יעסוק בתורה - כדאיתא בברכות (ג:) אודות דוד המלך "וכיון שהגיע חצות לילה וכו' מיד היה עומד ועוסק בתורה עד שעלה עמוד השחר", וכן איתא בזוהר (ויקרא יג.) "מאן דזכי וקם בפלגות ליליא למלעי באורייתא, קודשא בריך הוא אצית ליה, כמה דאוקמוה, דכתיב היושבת בגנים חברים מקשיבים לקולך השמיעני".

26 ובסוף הלילה יבקש צרכיו - כך כתב המג"א (ס"ק ד) בשם הרקנטי (פרשת בראשית, עמ' יד, ד"ה ספר הזוהר), וטעמו ע"פ הסוד של מה שכתוב בברכות (ג.) שבמשמרה שלישית תינוק יונק משדי אמו.

27 וי"א אז שומרים לבוקר - שומרים לבוקר" זה סדר של סליחות, שיש בו גם קינות על החורבן, וכתב בדרך חכמה (נתיב יז, א.) שהוא מקור דברי המ"ב שתקנו סדר זה בדורות שלפני האריז"ל, שלא היה להם סדר תיקון חצות, והיו נוהגים לקום קודם עלות השחר שהוא עת רצון, ואומרים הסדר הנ"ל, וכוונת המ"ב היא שמי שער קודם עלות השחר טוב שיאמר הסדר הזה.

המשך ס"ק ח

19 והוא מן הכתוב חדשים לבקרים וגו' - איכה (ג, כג) "חדשים לבקרים רבה אמונתך".

20 ללמוד נראה דאסור - כיון שכל הפוסקים בסימן צב (ז) סוברים שלענין זה, לימוד תורה הוא כמו תפילה וברכות, שכשם שאסור להתפלל ולברך עם ידים מטונפות (כדאיתא בברכות (נג:) ר' זוהמאי אומר כשם שמזוהם פסול לעבודה (-בבית המקדש), כך ידים מזוהמות פסולות לברכה) כך אסור גם ללמוד.

המשך סעיף ב (שו"ע)

21 שהתפילה שיתפלל וכו' רצויה - על פי ברכות (ג.) שעל כל משמר ומשמר יושב הקב"ה ובוכה על החורבן והגלות, ומסתבר שאם מצטרף לבכי של הקב"ה, תפילתו רצויה.

סעיף ג (שו"ע)

22 ראוי לכל ירא שמים שיהא מיצר ודואג - כמו שכתוב בתהילים (קלז, ה) "אם אשכחך ירושלים תשכח ימיני" (הגר"א). ופירוש לשון "מיצר ודואג" מיצר על העבר ודואג על כך שעדיין לא נבנה בית המקדש (חסד לאלפים).

ס"ק ט

23 והמקובלים האריכו מאוד - בכמה מקומות בזוהר, כגון: (זוהר חדש רות, פח) "ויהי בחצי הלילה ויחרד האיש וילפת, האיש, דא קודשא בריך הוא דשאג ויהב קלא על חורבן דבי מקדשא" וכו'. אמנם, זה שהוא עת רצון כבר מתבאר בכמה מקומות בתנ"ך, שה' עשה לנו ניסים בחצות (כמו מכת בכורות), וכן בתהלים (קיט, סב) "חצות לילה אקום להודות לך". והאריז"ל יסד את תיקון חצות שקיבל מאליהו הנביא (שערי ציון שער תקו"ח), אך יכול לצאת ידי חובה אפילו באמירת פסוק אחד המדבר

הלכות הנהגת אדם בבוקר שינוי א

ה באר הגולה

הלילה שהתאבלה שיתפלל באוהן השעות על החורבן ועל הנלות רצויה : ג (א) יראוי לכל ירא שמים
(ז) (י) שיהא מוצר ודואג על (יא) חורבן בהים : ד ישוב טעם תהנונים (ח) [ן] בכוונה שירבו
(יב) בלא כוונה : ה (יב) לומר (יג) (ט) פ' העקרה ופ' הכן יועשרת הדברות * ה' עולה וטורה
(ד) (י) [ן] ושלמים (ט) וחטאת ואשם : הנה וזקף בימוד מחר לומר עשרת הדברות בכל יום חגל מסור

באר הוי"ב

משיח קודם לכל דבר ועי' וזכה נעמה כי משנה לוחית כמה .
ואם זכה לחמה אחת עה היום תכונת המוד (ז) סיבת מוצר . אבל
התפלה והחורבן יבא בשמחה . סולה בלונה : (ח) בכוונה . ה' דמי
שיש לו חונס ואינו יטול להפריך ומיעט כהמונים ולומרם בכוונה
נחשב לפני הקדוש ב"ה כמו מחוץ שיש לו פגמו ומחריך כהמונים
בכוונה . מ"ב ולכי יד ארצן . ועמ' ובהשגחה שבות יעקב ה"ב סי'
מ"ד . ועיין הוספת י"ט נחמדה הנה פקד ב' משנה פ"ד . השוב כספר מקור חיים דכ"ה גלימוד הורה נמי הדין כן וכ"כ בשולח בלילה :
(ס) פ' העקרה . קודם פרשת הקרבנות . ויזכר לומרם פרשת העקרה ופרשת המן פסולו בשנה . פ"ח ז' כפל שפי ידוה וכולה בלילה :
וכו"כ פ"ט . וכזה הנהי' פרשה זו שאין די בפרשה אלה בניחור הפרשה ויכיר נעלמות . וכן פירש מ"ס כל החומר ההנה גדוד נ"ס
בכל יום מוכנה שבוה בן עה"ב : (י) ושלמים . ומהר עולה ושלמים יאמר פרשה נכסים כי אין זמנה נלם נכסים סגל הפסח ולכנס סין
עשון נכסים . והקשה המ"ל למה כתב הנה' לומר עולה וט' הפסח וט' הלא קי"ל הפסח קודם לעולה ומייעש . ומתוך הירוחו העלה
כשיודע שנהחייב הפסח יאמר הפסח קודם פ"ט . ומדכרי שאר טובקים משמע לעולם יאמר עונה קודם הפסח :

משנה הברה

וא) ותיבה צמחלה יהיה בלחמיה וזכה לחמיה בלי הפסח והוא
הכתוב חדשים לבקרים וגו' שהקב"ה מקיים לחמונה להחזיר כחמיה
המופקדים בנזק . וה"ל לזה נ"ע' והף אם ידיו מטונפות כי אין
מוציא בזה האכיל על אם אלה ביומי ומ"ל ללמוד (י) ראה דלכס
קודם שפלי דיו ולמ"ה אסור קודם פרשת הברה ועיין לעיל סוף
הק"ב : (ט) ראו לכל וט' . והמקובלים הארשים מאוד נגודל מעלת קדושה העת כי רבה היא וכבר דרשם בסידורים סדר ההנהגה פ"ט הנהי'
האר"י ז"ל . וזמן שעת (יג) הוא המיד בלחמיה הילה ממש בכל מקום ואפילו בלילות הארוכות או הקצרות והיא י"ב שעות אחר הני'
היום והנה להסלק על כהורבן (ד) נכון יותר שיביא קודם חמיה ממש ומחמיה קודם חמיה ויפסק בחובה ובסוף בלילה (ו) יבקש לרבו
י"ט או שמרים לנזק ולא הוא קרוב להגן ההמה (ז) יאמר המזמורים לזכר וידלג הקיטת והמ"ל יאמר פומרים לנזק . ואחר
ההיקן שיעור משניות קודם לכל דבר ואם זכה להכמה הלמה עת ההיה בטונלח מוד . וההנונים קבלו משמע בני קימה היינו משבועות
שומרים שכני עד פ"ב שאומרים קומו ח"י לקום בלילה וי"ט חמ"ז חבב עד פ"א צלוי"ר יאמר וההנונים פ"ט קבלה סוגרי"ם שהריך לקום
ממיד . הגורה ענהחברו יחד לומר היקון העת נגזר אין להנעם ולדרנה כדוב עם בדרת מך . וזכר יורה שיאמרו את היקון צהכ"ג
משומריכו בחדר הסמוך לו דכהכ"ג קדים שפי וגם שיהיו מעשרה הראשונים . ונריך ניהוד להזכר מאוד מלמד משיחה סולין בנישורם
בלילה . ופי (י) אלוטו יכול להשיב קודם אור הבוקר מהמה שהוא חלם נכפשו או שהוא יודע שנעמו ששם יאמר נלשמוחה יין כעת
ההנהגה מושב לישן כל הדרך וישן (י) ויהיו זכרי מוד לקום בשע' ולפתוח הני' שעה קודם קייאלה השמש (גכ"ג) כדי שיהיה יוכל להכין
עמלו להסתלל נגזר ונכונות : (י) שיהא מוצר . אבל הגורה וההפלה (י) יהיה נכמה : (יא) חורבן נכ"ס . כתב עליה שכלל הסעודה
יאמר על נארח בכל ונשנה (כ) וכן בימים שאין לומרם כהם תהנון יאמר שיר הכעלות בשוד ד' וגו' . והעיקר שיעד מה קאמר בל' ואחר
כונת אבן הן הדברים : (יב) בלא כוונה . אבל אם התרבה כיוון ג"כ התרבה טוב יורה . ואם התפעס (כג) יש לו חונס ואינו יוכל להחריך
או שהוא משפר בעלמו (כד) שכל ואירך לא יהיה יוכל לטון ומחפס כהמונים ואמרים בטונה נחשב לפני ה"י כמו ארוב שיש לו פגמי
ומחריך כהמונים בכוונה וע"י שיינו אחד התרבה ולמד הממשם ובלנד שיינו נ"ב לשמים . וכן (ד) לפני ח"ה הפנין כן כי הכל חלוי
לפי ה"י אם עשה כל אשר כחוה לעשות . אם שהוא בעל מורה ויש לו לב להגין וללמוד (כה) יטול למעט מלמד הרבה העשרה ובקשות
הנדבשות כסידורים וטוב יורה שיילמד בתקופת . (ו) ונריך הלדס לקבוע לו עת ללמוד סברי מוכס בכל יום דום אם משע' ואם רצה
כי גדול מחבירו יצרו גדול הימנו . והגלין ה"ה"ר כוף הוכחה מהמרי חז"ל : (יג) פרשת העקידה . (יז) קודם פרשת הקרבנות . ויכול לומר
פרשת העקידה ופרשה כמן אטיל בשנה . ואין די בנאמיר כה' אלה שיהנוגן מה שהם אומר ויכיר נעלמות ד' וכן מה שאמרו בגמלה כל
האומר המלה (דוד) י"ט פעמים בכל יום מוכנה לו שהוא בן עוב"ב ג"כ בלפון זה . ותעס' לאמיר כ"א (כפ) כי פרשת עקידה כדי
לומר וזכר אבות בכל יום וגם כדי לכתיע יצרו כמו שמכר יתקן נפשו ופרשת המן כדי שיהיו שכל פזומוהו בלחן נכשנהה לרעים
וכדכיוו ספרנה לא הסדוף והממשים לא החכיר להרוסם שאין ריבוי בהשדלות מועיל מלומה ואיחא בירשמיני ברכוה כל האומר פרשת
כמן מוכנה לו שלא יפספו מזוהוהו ופסרה הדברות כדי שיזכור בכל יום מעמד בר סיני ויחמקו לפזוהו זה ופרשת הקרבנות דלחריגן
במחמה זלה הורח הפסח כל העוסק פזורה פסחה כללו הקרי' הפסח וט' : (יד) ושלמים . וה"ל פרשת טורה דגם היא בכלל
שלמים . ואחר עולה ושלמים וכל (ט) יאמר פרשת נכסים כי אין זמנה נלם נכסים אלא הפסח וט' : (טו) ושלמים .
שיין נמ"ט כהנה דלם יודע שנהחייב הפסח יאמר פרשת הפסח קודם ומדכרי שאר טובקים לא משמע כן :

שער הדין

יא) ש"ט : (יג) ח"י : (יג) ש"ס וזכר"ה וזכר"ה דלח כמ"ה : (יד) מ"ח וזכר"ה : (טז) מ"א וזכר"ה : (יז) א"ה"ס וזכר"ה כוף ח"ה"ס וזכר"ה :
(יח) ח"ל וזכר"ה : (יח) ח"ה : (ט) החנונים : (כ) חמ"ג : (כא) מ"א : (כב) החנונים וז"ל כגדול : (כג) ש"ז : (כד) נכ"ט וז"ל : (כה) ל"ח וז"ל : (כו) ככ"ה
ואם בלכות וזכר"ה פ"ט כהנה שהוא יורה סיבן מלימוד משניות : (כז) נכ"ט : (כח) פ"א : (כט) ש"ז : (ל) די ארשים : (מ"א) מ"א : (ב"רית)

נציור

הלכות הנהגת אדם בבקר סימן א

לשבועות של השנה הבאה, שהלילות מספיק ארוכים, יקום ללמוד.

32 ויש אומרים מט"ו באב וכו' - המג"א (בסימן רלח) הביא זאת בשם ספר ע"ש (בשו"ע הוצאת מכון ירושלים לא פענחו כוונתו), ובארצות החיים (ס"ק מא) ביאר הטעם, דאיתא בתענית (לא.) שמחמשה עשר באב שהלילות נעשים ארוכים "דמוסיף יוסיף" - מי שיוסיף לימוד בלילה, יוסיף חיים, ואומר הארצות החיים שצריך אדם להקדיש י"ב שעות ביממה לעבודת ה', כמו שכתוב שחסידיהם הראשונים היו עסוקים בענייני התפילה תשע שעות (ברכות לב:), וא"כ נשאר להם ג' שעות לעסוק בצרכיהם (=אכילה וכדומה), ויוצא שעסקו בעבודת ה' רק תשע שעות וחסרים ג' שעות שאותם יש להשלים בלילה, ומט"ו באב עד ט"ו באייר היום קצר מט"ו שעות, ולא נשאר מספיק זמן לי"ב שעות של עבודת ה', ולכן יש להשלים בלילה, אבל מט"ו אייר עד ט"ו באב היום ארוך ט"ו שעות ולא צריך להשלים.

33 והנוהגים על פי קבלה סוברים שצריך לקום תמיד - כיון שהתיקונים שנעשים בעת רצון שייכים כל השנה, וגם בזוהר לא הובא חילוק בימות השנה, ודעבד כמר עבד.

34 חבורה שנתחברו יחד לומר תיקון חצות בצבור אין למונעם - לאפוקי ממה שכתב בשו"ת שבות יעקב (ח"ב,מד) שחיישינן ליוהרא, וכן הוי מוסיף על תפילות שתקנו חכמים, ודחה דבריו בארצות החיים (ס"ק מב) שאינו יוהרא, ולא אמרינן שהוי מוסיף על תיקון חכמים כי אם בתפילת שמונה עשרה בלבד.

35 וגם שיהיו מעשרה הראשונים - דאיתא בברכות (מז:): בשם ר' יהושע בן לוי, שאפילו מאה אנשים באים אחריו, נוטל שכר כנגד כולם.

36 להזהר מאוד מאוד משיחת חולין בניעורם בלילה - כדאיתא באבות (ג,ה) ר' חנינא בן

28 ואם הוא קרוב לנץ החמה יאמר המזמורים לבר וכו' - אחר הנץ לא ראוי לקונן על החורבן, כיון שכתוב בזוהר (ויחי,רכט:): שהבוקר זה זמן של שמחה (והלילה זה זמן של קינה) ואינו נכון לקונן, ולכן כתב ב"דרך חכמה" שאם כבר קרוב לנץ יאמר את מזמורי התהילים המסודרים בסליחות "שומרים לבוקר", שהם מקוננים על החורבן, כיון שרק אותם יספיק לפני הנץ, ואחר הנץ יוכל לומר את שאר סדר "שומרים לבוקר" בלי ענייני החורבן.

29 ואחר התיקון שיעור משניות קודם וכו' - מפני שהמילה משנה מורכבת מאותיות נשמה, וממשיך שפע לנשמתו, (סידור האר"י של ר' שבתי יז.) וכתב הראשית חכמה (שער הקדושה,ז) שמקורו מתרגום איכה (ב,יט) על הפסוק קומי רוני בלילה לראש אשמורות "קומי כנישתא דישאל דשריא בגלותא, עסוקי במשנה".

30 ואם זכה לחכמת האמת עת החיא מסוגלת מאוד - בכמה מקומות בזוהר כתוב שה' משתעשע עם הצדיקים בחצות, ושעשוע, הכוונה לימוד סודות התורה, כמו בחלק א' (צב.): "בפלגות ליליא וכו' זכאה חולקיה דבר נש דקאים לאשתעשע באורייתא".

31 האחרונים קבלו משכבי וכו' - בעירובין (סה.) איתא "אמר ר' יהודה לא איברי ליליא אלא לשינתא", ובתוס' שם (ד"ה אלא) כתבו "כמו לילי תקופת תמוז" עכ"ל, שאז הלילות קצרים, וכתבו כן מפני שבכמה מקומות אמרינן שהלימוד של הלילה הוא חשוב מאוד, וכמו שם בגמ' "אמר ר"ש בן לקיש לא איברי סיהרא אלא לגירסא", ולכן כתבו תוס' שבלילות ארוכים שיש זמן גם ללמוד, יקבע זמן גם ללימוד, אבל בלילות קצרים רק יישן, ולכן כתבו האחרונים (ב"ח סי' רלח) שמשבועות עד תשעה באב שהלילות קצרים, אין צריך לקום, אבל מתשעה באב ועד

הלכות הנהגת אדם בבוקר שימן א

ה באר הגולה

הליכה שהתעלה שיתפלל באוהן השעות על החורבן ועל הנלות רצויה : ג (א) יראוי לכל ירא שמים
(ו) יהיא מיצר ודואג על (יא) חורבן בהים : ד ישוב טעם תהנונים (ח) [ן] בבונה שדרבות
(יב) בלא כוונה : ה (יב) לומר (יג) (ט) פ' העקרה ופ' הכן יועשרת הדברות * ית' עולה וטננה
(ד) (ו) [ן] ושלים (ט) וחטאת ואשם : הנה ודוּקָה נימוד מחר לומר עשרת הדברות ככל יום חגל מסור
שערי תשובה

באר הוי"ב
משעות קודם לכל דבר ועי' ובה נאמה כי משנה להחיות כמה .
ואם זכה לחמה אחת עה היום תכונלה מהוד . (ז) סויה מיצר . אבל
התלה והחורט יכה בשמחה . סולה עלנה : (ח) כוונה . ר"ל דמי
שיש לו חוש וזויו יטול להפריך ומיעט כחהמוטס ולומרס ככוונה
וחשב לפני הקדוש ב"ה כחו מחוטי שיש לו פגמו ומחריך כחהמוטס
ככוונה . מי' ולכי יד ארץ . ועמ' ובהשונה שבות יעקב ר"כ סי'
מ"ד . ועיין הסוכה י"ט תכסכה הנהו פקד ב' משנה ס"ד . כהוב כספר מקור חיים דב"ה גלימוד הורה נמי הדין כן וכ"כ בשולח בלילה :
(ס) פ' העקרה . קודם פרשת הקרבנות . ויוכל לומרס פרשת העקרה ופרשת המן פסולו בשנה . פ"ח ז"ל . כפל שבי ידוה וכולה בלילה :
וכס"ג פ"ט . וככה כתיבי פרשה זו שאין די בפרשה אלה בניחור הפרשה ויכיר נלמנה . [כן] פירש ש"ס כל החומר ההנה גרוד נ"ס
ככל יום מינסה שכוח כן עמ"כ : (י) ובלימים . ומחר עולה ושלים יאמר פרשה נכסים כי אין זמנ גלם נכסים סגל הפסח ולכס פין
פעון נכסים . וקדשה המ"ל למה ככב כתיבי למד עולה וט' הפסח וט' הלל קי"ל הפסח קודם לעולה ומישיג . ומחר הירוט העלה
כשיודע שהחיה הפסח יאמר הפסח קודם פ"ט . ומדכרי שאר שופקים משמע לעולם יאמר עונה קודם תספיק :

ביאור הברה

פה שזול ודפסע"ט אמר הנה משתנין ד' אשנא ובתקופתו אלקיטס תלמי
שילם שנלחטו וגו' * * * * * ועל עולה . תממתו ויקרא עד ואם מן הין . ודברי
סנחה מן ונסע עד חקיר . [ואם] יש לו אילי יקרא מש כל בשרם לו מן וז"ל
חורה פשיה עד יקרב . (גמ"ה) ובסן יזיפק שבוק וכל מנחה כפן כליל
מכיס . ואלטש שלמים מן ואם זמנ שלמים עד ואם מן כל"ן ובשרם לו מן

משנה הברה

(א) ותיבה בתמלה יהיה בתלמחא ובה אמונתך בלי הפסק והוא
הכתוב חדשים לבקרים וגו' שהקב"ה מקיים אמונה להמזיר כחמות
המזיקים בנזק . וז"ל לזה נע"ס' ונף אם ידיו ממונזה כי אין
מוציני כזה האובס אל אם ולא כיוני ומ"ל ללוד (ג) רב"ה דלכוס
קודם שגל דיו ולג"ה אסור קודם ברכת הברכה ועיין לעיל סוף
הק"ב : (ט) רלוי לכל וט' . והמקובלים החריס מלוד בנדול מעלת קרנח העץ כי רבנא היל וכתב ע"ה בטהרה
החרי ז"ל . וזמן שטח (ג) הוא המיד כמלומטו הילה ממש בכל מקום ולפילו בלילות הלכותה לו הקבוצו והיו י"כ שעות אחר הני
היום והנה להסלוק על כהורבן (ד) נכון ויחר שזיבי קודם מאת ממש ומחנהו אולף יעטוק בחורה ובסוף בלילה (ו) יבקש לחבו
ו"מ לו שמיים לנזק ואם הוא קרוב להנן ההמה (ז) יאמר המחזוריס לנד וידלג הקיטה ולח"ל יאמר בומרים לנזק . ויאמר
ההיקן שיעיר משניות קודם לכל דבר ואם זכה להכמה הלמה עת ההיא סמכנול מלוד . וההינוטס קבלה משמעו עד קיפת היינו משנעות
שומרים שכני עד ס"כ שומרים קומו ח"ל לקוס בלילה וי"מ חמ"ז ככב עד פ"ז צלוייר יאמר ובההגים פ"כ קבלה סוברת שרריך לקוס
ממיד . הגורה ענחחגרו יחד לומר היקון העת בנדור אין להנוטס ולדרנה כדבוע שם בדרת מ"ך . וסבו יוהר שימארת ח"ה ההיקון כשהכ"כ
משומרוכו בחדר הסמוך לו דכהכ"כ קדיס טפי וגם שיכיו משפחה הר"שונים . ושרין ניהוד להכר מלוד מלוד משיחה סולין בניטרס
בלילה . ופי (ז) אשית יוכל להשיב קודם אור הבוקר מהמה שהוא חלש כפעמו או שהוא יודע עצמו שחס יאקוס גלשמורח יין כעת
הכה"ה מושב לישן כל הצורך לישן (ח) יקויו זכיר מלוד לקוס כעת ולפחות הני שעה קודם קריאלה ששמע (גכ"כ) כדי שיהיה יוכל להפנין
עלמו להסלל בנדור ובקיווה : (י) שיהא מיצר . אבל העורה וההפלה (כ) יהיה כשהמה : (יא) חורבן כה"ס . ככב עליה שכלל הסעודה
יאמר על נאדח בכל ונשנה כ) וכן ביהים שאין לוהרים כרה תהנון יאמר שיר כפעלות בשנו ד' ונ' . והעיקר שידע מה קאמר כל) ויאמר
כונה אבן הן הדברים : (יב) בלא כויה . אבל אם התרבה כיוון ג"כ התרבה סובי יוהר . ואם תמטס כנ) יש לו חוש וזויו יטול להחרוך
או שהוא משפר עצמו כג) שלא ויריך לא יהיה יוכל לטיון ומחפס כחהמוטס ולומרס כוניה ותשב לפני ה"י כמו לומט שיש לו פגמי
ומחריך כחהמוטס ככוונה זע"ה שיינו אחד התרבה ולמד הממשס ובלנד שיינוי גבו למתים . וכן (ד) לפנין ח"מ הפנין כן כי הכל תלמי
לפני ה"י אם עשה כל אשר כחוה לעשות . אם שהוא כפל תורה ויש לו לב להנין וללמוד (ה) יטול למטע מטמר הרבה והקבוח
הנדפסה כבידורים וסוב יוהר שילמוד בתקופתם . (ו) ושריך הכלס לקבוע לו עת ללמוד סכרי מוסב ככל יום ויום אם משע וסלה
כי גדול מחבירו ויצרו גדול המנו . והגלין אליה"כ סוף הוכחה מהמרי חז"ל : (יג) פרשת העקידה . (יז) קודם פרשה הקרבנות . ויכול לומר
פרשת העקידה ופרשה כמן אטיל בשנה . ואין די בנמיכה כה) אלא שיתנוטן מה שהוא לומר ויכיר נלמנה ד' וכן מה שאחרו בנמלה כל
העשרת המלה (לוד י) פעמים בכל יום מונחה לו שהוא בן עוב"כ ג"כ בלמון זה . ותעס ללמיכה כ"ז כס) כי פרשת עקידה כדי
לומר וזכר אונם ככל יום וגם כדי לכבוע יזכר כמו שמכר יתקן נפשו ופרשת המן כן . פשאנין שכל מצותיוו בלין כשהנהה חרטיס
וכדכתיב ספרכה לא הסדוף והממשס לא החכיר להרוס שאין ריבוי בהשהדלס מועיל מלומה וליחס בירחלמי כרכוה כל האמר פרשת
כמן מונחה לו שלא ימטפו מצוהוהו וטשרה הרבנות כדי שיזכור ככל יום מעמד בר סיני ומחוקק פמונונה כה ופרשה הקרבנות דלהריגין
בנמחה זכה התרס החפסל כל העוסק בערות מפלה כללו הקריב הפסח וט' : (יח) ושלים . וה"ה לן פרשת סוכה דנס ח"ס ככלל
שלים . ואלה עולה ושלים ויהי (א) יאמר פרשת נכסים כי אין זמנ גלם נכסים אלל הפסח וי"מ מן סמוך כוניה : (יח) והספת .
שיין כמ"ט כשהב דלס יודע שהחייב הפסח יאמר פרשת הפסח קודם ומדכרי שאר שופקים לא משמע כן :

ציבור

שער הדין

(א) ש"ט : (ג) ח"ל : (ג) ש"ס וזכר"ה ובחר הכנה לחנונים דלך כמ"ל (ד) מ"ח וזכר"ה : (ה) מ"ל וזכר"ה : (ו) א"ה"ס ובשרה כוף ריכס"ט וזכ"ה
(ז) א"ל ועמ"ג : (ח) ח"ל : (ט) החנונים : (כ) חמ"ג : (כא) מ"ל : (כב) החנונים וז"ל כגדול : (כג) ש"ז : (כד) כס"ט וז"ל : (כה) ל"ח וז"ל : (כו) ככ"ח
ומ"ח בלכות ויכס"ט פ"ט כשהב שהוא יוחר סיבוי מלימוד משניות : (כז) כס"ט : (כח) מ"ל : (כט) ש"ז : (ל) די אהי"ם : (מ"א) ח"ל : (בב"ת)

הלכות הנהגת אדם בבקר סימן א

להעצב על כך שלא יכול ללמוד הרבה תורה, מפני ששנינו אחד המרבה וכו' (ברכות ה:).

[43] וטוב יותר שילמוד במקומם - כמו שכתוב במסכת פאה (א,א) שתלמוד תורה כנגד כולם, גם כנגד עיון תפילה שהוזכר שם.

[44] וצריך האדם לקבוע לו עת ללמוד ספרי מוסר בכל יום - כמו שכתוב במסכת קידושין (ל:): בראתי יצר הרע, בראתי לו תורה תבלין, ושם איתא שיצר הרע מתחדש בכל יום, ואם כן כל יום צריך תבלין, וממשיך המשנה ברורה ואומר שהתבלין זה תוכחת מאמרי חז"ל, כמו שביאר ר' ישראל סלנטר ב"אגרת המוסר" שלימוד בכל חלקי התורה זהו תבלין כמו "סגולה", אבל לימוד מאמרי יראה זה ממש תרופה טבעית.

סעיף ה (ט"ז)

[45] טוב לומר פרשת העקידה - דאיתא ביומא (כח). שבבית המקדש בכל בוקר היה ממונה, שהיה בודק האם כבר עלה השחר, והיה אומר "האיר פני כל המזרח עד שבחברון", ואיתא בירושלמי (יומא פ"ג ה"א) שהיה מזכיר את המילה חברון כדי להזכיר זכות אבות, ואם כן הוא הדין קודם התפילה (שבמקום העבודה) יזכיר זכות אבות, (על פי הגר"א). ואם הוא ממחר וכדומה, יכול לומר פסוקים עיקריים, (כגון "וישלח אברהם את ידו ויקח את המאכלת לשחוט את בנו"), וגם באמירה מועטת יש מעלה גדולה, שהרי הזכיר את הענין (דהא במקור הדברים לא כתוב לומר דווקא את פרשת העקידה), ואילו לגבי פרשת המן, רק בשעת הדחק יוצא באמירת פסוק עיקרי (כגון מה שהביא במ"ב "לא העדיף המרבה והממעט לא החסיר", מפני שבירושלמי כתוב לומר "פרשת המן").

[46] ופרשת המן - דאיתא בירושלמי (ברכות, לפנינו ליתא, ומ"מ כיון שהביאוהו הפוסקים נידון כירושלמי) שכל האומר פרשת המן מובטח לו

חכינאי אומר הניעור בלילה וכו' ומפנה לבו לבטלה הרי זה מתחייב בנפשו.

ס"ק י

[37] אבל התורה והתפילה יהיה בשמחה - כמו שכתוב "תחת אשר לא עבדת את ה' אלוקיך בשמחה ובטוב לבב" וכו' (דברים כח, מז).

ס"ק יא

[38] שבבל סעודה יאמר על נהרות בבל - כיון שכתוב בזוהר (ח"ב, קנז:): שצריך לזכור את החורבן בשעת הסעודה, ובשבת יאמר שיר המעלות כיון שלא מתאבלים, זוכרים את החורבן בצורה של כיסופים לגאולה, שזה תוכן שיר המעלות בשוב וכו', והוסיף המ"ב שאחר כוונת הלב הדברים, כיון שלא נאמר בזוהר שיש מצוה לומר מענין החורבן, אלא שיש מצוה לזכור, והזכירה היא בלב.

סעיף ד (ט"ז)

[39] טוב מעט תחנונים בכוונה - במסכת מנחות (ק:): למדו מהקרבנות, שנאמר "ניחוח לה" על קרבן העשיר שהביא בהמה, ובאותה מידה גם על קרבן העני שהביא עוף או סולת, מכאן שאחד המרבה ואחד הממעט וכו' ובלבד שיכון ליבו, כי על זה הוכיח הנביא ישעיהו (כט, יג) "יען כי נגש העם הזה בפיו ובשפתיו כבדוני ולבו רחק ממני".

ס"ק יב

[40] אבל אם המרבה כיון גם כן - מפני שהירבה גם בכמות וגם באיכות, הוא עדיף.

[41] ועל זה שנינו אחד המרבה וכו' - שהרי העניים היו רוצים להביא כמו העשיר, אלא שהם אנוסים, שאין להם כסף.

[42] וכן לענין תלמוד תורה הענין כן - כמו שמצינו שאמר ר' יוחנן לר' אלעזר, שאין לו

הלכות הנהגת אדם בבוקר שימן א

הלילה שהתחלה שיתפלל באוהן השעות על החורבן ועל הנלות רצויה : ג (א) יראוי לכל ירא שמים
(ז) (י) שיהא מוצר ודואג על (יא) חורבן בהים : ד ישוב טעם תהנונים (ח) [ן] בכוונה שירבו
(יב) בלא כוונה : ה (יב) לומר (יג) (ט) פ' העקרה ופ' הכן יועשרת הדברות * הו' עולה וטורה
(יד) (י) [ן] ושלמים (ט) וחטאת ואשם : הנה וזקף בימוד מחר למר עשרת הדברות בכל יום חגל מסור

שערי תשובה

עליו מלכותו כפרו ע"ס : זן כבוד . נכס"י ועיין נכס"י ועיקר ה"נ
סי' מ"ד וזכרנו יוקף כ"ב ברחמי קב"ע . לו נד נכס"י מוצר סי' כל
כגדול כול' וקנפני כי מניין ס' נכ"ל כח פ' הנה וזכר זמתי חז"ל :
[ח] ושלמים . עכ"פ הכי ק' ימים סג"ל : סת תת' קודמת לעוס . וכסר
דעת קדושים כח הנהן דה"ל מנהג הפסד נדא יליכ נמי חנינם כזר
כפניס למונים ועג"ס מהכרס"י וה"ז חז"ל בומן כספ"ק קיים מונח
מ"ד . ועיין הוסכ"י י"ט נכס"ה הנהן ספק ג' משנה ס"ד . כהוב כספר מקור חיים דכ"ה גלימוד הורה נמי הדין כן וכ"כ בשולחן בלילה :
(ס) פ' העקרה . קודם פרשת הקרבנות . ויזכר לומר פרשת העקרה ופרשת המן פסולו בשנה . ע"פ חז"ל . כפל ספי ידוע וכולה גלילה :
וכס"ג ע"ס . וכנה הכתיי פרשה זו שאין די בפרשה אלא בניחור הפרשה ויכיר נלמתי . וכן פירש מ"ס כל החומר ההנהגה נדוד נ"ס
בכל יום מונח שכוח בן עה"כ : (י) ושלמים . ומהר עולה ושלמים יאמר פרשה נכס"י כי אין זנה גלם נכס"י סגל הפסח ולכס"י סין
פעון נכס"י . והקדש המ"ל למה כחכ בני' למר עולה וט' הפסח וט' הלל קי"ל הפסח קודם לשלח ומישיב . ומתוך הירוטו העלה
כשיוסף נהחייב הפסח יאמר הפסח קודם ע"ס . ומדכרי שאר טפסיים משמע לשלח יאמר עונה קודם הפסח :

באר הוי"ב

משינו קודם לכל דבר ועי"ז וזכה נעמה כי משנה לוחית כמה .
ואם זכה לחמה אחת עה היום תכונת המוד . (ז) סיבה מוצר . אבל
התפלה והחורט יהא נשמרה . סולה בלונה : (ח) כוונה . ה"ל דמי
שיט לו חונס וזינו יטול להפריך ומיעט כהמונים ולומרם ככוונה
נחשב לפני הקדוש ב"ה כחו מוחו שיש לו פתח ומתריך כהמונים
בכוונה . מ"ב ולכ"י יד ארזן . ועס"א ובהשגחה שכות יעקב ה"כ סי'
מ"ד . ועיין הוסכ"י י"ט נכס"ה הנהן ספק ג' משנה ס"ד . כהוב כספר מקור חיים דכ"ה גלימוד הורה נמי הדין כן וכ"כ בשולחן בלילה :
(ס) פ' העקרה . קודם פרשת הקרבנות . ויזכר לומר פרשת העקרה ופרשת המן פסולו בשנה . ע"פ חז"ל . כפל ספי ידוע וכולה גלילה :
וכס"ג ע"ס . וכנה הכתיי פרשה זו שאין די בפרשה אלא בניחור הפרשה ויכיר נלמתי . וכן פירש מ"ס כל החומר ההנהגה נדוד נ"ס
בכל יום מונח שכוח בן עה"כ : (י) ושלמים . ומהר עולה ושלמים יאמר פרשה נכס"י כי אין זנה גלם נכס"י סגל הפסח ולכס"י סין
פעון נכס"י . והקדש המ"ל למה כחכ בני' למר עולה וט' הפסח וט' הלל קי"ל הפסח קודם לשלח ומישיב . ומתוך הירוטו העלה
כשיוסף נהחייב הפסח יאמר הפסח קודם ע"ס . ומדכרי שאר טפסיים משמע לשלח יאמר עונה קודם הפסח :

משנה הברה

וא ותיבת צמחיה יהיה בלחמה וזכה לחונתך בלי הפסח והוא
הכתוב חדשים לבקרים וגו' שהקב"ה מקיים לחונתו להחזיר כחמות
המופקדים בנזק . וחז"ל לזה נ"ע"ו' וחף אש דיוו משונות כי אין
מוציא בזה האדם אל אש ולא ביונו ומ"ל ללוד (י) ראה דלכס"י
קודם שפלי דיוו ולמ"ה אסור קודם פרשת הברה ועיין לעיל סוף
הק"ב : (ט) ראו לכל וט' . והמקובלים הארשים מאוד נוודל מעלת קדושת החט כי רבה היא וכבר דרשם בסידורים סדר ההנהגה ע"פ הכתי
הכתיי ז"ל . וזמן שטח (יג) הוא המיד בלחמות הגולה ממש בכל מקום ואפילו בלילות הארוכות או הקצרות והיא י"ב שעות אחר הני
היום והנהגה להסלקו על הכורבן (יד) נכון יותר שיביא קודם חמט מעט ומחטו ויוליך יעסוק בחובה ובסוף גלילה (טו) יבקש לרבו
וי"ט או שמרים לנזק ולא הוא קרוב להגן ההמה (טז) יאמר המזמורים לנד וידלג הקיטת וחז"ל יאמר בומרים לנזק . ואחר
ההיקן שיעור משניות קודם לכל דבר ואם זכה להכמה האמה עת ההיא סמנוגלל מוד . וההמונים קבלו מעט בני עדי קימת היינו משבנות
שומרים שכני עד ס"ב שאומרים קומו חז"ל לקום גלילה וי"ט חמ"ז ככב עד פ"ז צלוי"ר יאמר וההנהגה ע"פ קבלה סוגריה שרדך לקום
חמיד . הגורה ענהחברו יחד לומר היקון העט בנזור אין להנעם ולדרנה כדוב עס בדרת מלך . וזכר יורה שיאמר פ"ה ההיקון ככהכ"ג
משומרוכו בחדר הסמוך לו דכהכ"ג קדים ספי וגם שיכיו מעשרה הכלשונים . ולריך ניהוד להכר מוד מלמד משיחה סולין בניטורם
גלילה . ופי' (יז) מלשנו יכול להכיר קודם אור הבוקר מהמה שהוא חלש כפנטו או שהוא יודע נעלמו שאם יאמר נלשמוח יין כפת
ההנהגה מונב לישן כל הלורך לישן (יח) יקויו זכיר מוד לקום כפת ולפתוח הני שפת קודם קריאלה חמט גלמתי (כ) כדי שיהיה יוכל להכין
עלמו להסלקו בנזור ובנקייה : (י) שיהא מוצר . אבל הגורה וההפלה (יב) יהיה נכמה : (יא) חורבן נכס"י . כחכ עליה שכלל הסעודה
יאמר על נארח בכל ונכמה (כ) וכן בימים שאין לומרם כהם מהנון יאמר שיר כפמלות בשון ד' וגו' . והעיקר שידע מה קאמר כה) ואחר
כונת אבן הן הדברים : (יב) בלא כויה . אבל אם התרבה כיון ג"כ התרבה טוב יוהר . ואם נחמטס (כג) יש לו חונס וזינו יטול להחריך
או שהוא משפר בעלמו (כד) שכל ואירך לא יהיה יוכל לכוין ומחמטס כהמונים וזמרים כנינה נחשב לפני ה"י כמו לזרע שיש לו פנתי
מתריך כהמונים ככוונה ז"ע' שיינו אחד התרבה ולמד המחמטס ובלנד שיינו נדו לשמים . וכן (ד) לפני ח"ס הפנין כן כי הכל חלוי
לפי ה"י אם עשה כל אשר ככוון לעשות . אם שהוא בעל מורה ויש לו לב להגין וללמוד (כה) יטול למעט מטמר הרבה העטת ובקשות
הנדמטס כבידורים וטוב יוהר שימוד בתקופת . (כו) וזריך הכלס לקבוע לו עת ללמוד סברי מוכס בכל יום דום אס מעט חמט ואם רצה
כי גדול מחבירו יזרו גדול המנו . והגלין הלי"ה"ר כוף הוכמה מהמרי חז"ל : (יג) פרשת העקידה . (יד) קודם פרשה הקרבנות . ויכול לומר
פרשת העקידה ופרשה כמן אטיל בשנה . וטין די בלמירה כה) אלא שיהנוגן מה שהוא אומר ויכיר נלמתי ד' וכן מה שאמרנו בגמרא כל
העומר המלס לדוד י"ט פעמים בכל יום מונחם לו שהוא צן עוה"כ ג"כ בלפון זה . ותעס ללמירה כ"א (כפ) כי פרשת עקידה כזי
לומר וזכר אבות בכל יום וגם כדי לנכסיע יזרו כמו שמכר יתקן נכשו ופרשת המן כ"י פסמיין שכל פסומיין בלין כשהנהגה פרטיה
ודכתיב ספרנה לא הסדיף והממטיס לא החכיר להרוסם שאין ריבוי בהשגלמס מועיל מלומה ואיחא בירשמיני כריכה כל האמר פרשת
כמן מונחם לו שלא ימחטו מונוהו וטשרה הדברות כדי שיזכור בכל יום מעמד בר סיני ויחמקו פמונה כה ופרשת הקרבנות דלמריגן
במחנה זכה הודס החפסל כל העוסק בערות חפלה כלנו הקריב הפסח וט' : (יד) ושלמים . (יז) פרשת טורה דגם היא בכלל
שלמים . ואחר עולה ושלמים וכה) (א) יאמר פרשת נכס"י כי אין זנה גלם נכס"י סגל הפסח וט' וה"ס לן פרשת טורה דגם היא בכלל
שיין כמ"ס כהנה דלס יודע שנהחייב הפסח יאמר פרשת הפסח קודם ומדכרי שאר טפסיים לא משמע כן :

שערי הדין

יא) ש"ט : (יג) חז"ל : (יג) ש"ס וזכר"ה וזכר הכנה לחנונים דלח כמ"א : (יד) מ"ח וזכר"ה : (טז) מ"א וזכר"ה : (יז) אה"ס וכס"ל כוף חניס"י וזכ"ה :
(יח) ח"ל ומ"ג : (יח) ח"א : (טז) החנונים : (כ) חמ"ג : (כה) מ"א : (כג) החנונים וז"ל כגדול : (כג) ש"ז : (כד) כס"י וז"ל : (כה) ל"ח וז"ל : (כו) ככ"ה :
ומ"ה בלכות ויכס"י ע"כ כהנהגה ויחר סיבן מלימוד משניות : (כז) כס"י : (כח) פ"א : (כט) ש"י : (ל) די אה"ס : (מ"א) מ"א : (ב"רית)

נציור

הלכות הנהגת אדם בבקר סימן א

שלא יתמעטו מזונותיו, ומשמע שרגיל באמירתה, והטעם לאומרה דוקא קודם התפילה, הוא כמו שנתבאר לעיל (ציון 26) שבמשמרה אחרונה תינוק יונק וכו', ולכן מבקשים פרנסה.

[47] ועשרת הדברות - דאיתא בברכות (יב). שרצו לקבוע אמירתם בתוך סדר קריאת שמע, ולבסוף לא קבעו מפני תרעומת המינים שיאמרו שרק עשרת הדברות זה התורה, אבל אם יחיד אומרה אין שום חשש, (ולכן הוסיף הרמ"א בסוף הסעיף "ודוקא ביחיד" וכו').

[48] ופרשת עולה ומנחה וכו' - כמו שכתוב במנחות (ק). "זאת תורת החטאת, כל העוסק בתורת חטאת כאילו הקריב חטאת", ונראה דהטעם שתקנו דוקא לפני התפילה, על פי מה שכתוב (ויקרא ט, כב) "ויברכם וירד מעשות החטאת" שאחר שהקריב קרבן זה שעת רצון, ולכן אהרון ברח את העם, וגם מצינו בכהן הגדול ביום הכיפורים שאחר שגמר עבודות הפנים התפלל (יומא נב:), ולכן גם באמירת הקרבנות, קודם אומרים (=כאילו מקריבים) ואז זה שעת רצון ומתפללים, ולענין איכות הכפרה, ה"חקרי לב" (סי' ב) פוסק שאינו מכפר לגמרי וכשיבנה בית המקדש חייב בקרבן אף על פי שאמר את הפרשה, וראיתו מדאיתא בשבת (יב:) שר' ישמעאל הטה את הנר בשבת, ורשם בפנקסו שכשיבנה בית המקדש עליו להביא חטאת, מכאן שלא מספיק לומר את הפרשה.

ס"ק יג

[49] קודם פרשת הקרבנות - נראה טעם לדבר, כיון שעקידת יצחק זה סמל כל הקרבנות, שמקריבים את הקרבן במקום להקריב את האדם, כמו שכתוב: (בראשית כב, יג) ויעלהו לעולה תחת בנו.

[50] ואין די באמירה - כך כתב רבנו בחיי

(ויקרא ז, לג), וביאר שכל הסיבה שהקורא פרשת הקרבנות חשיב כאילו הקריב קרבן, היא מפני שעל ידי שיעיין היטב בעניני הקרבנות, יכיר נפלאות ה' ויתחזק יותר בתורה ובמצוות, ועל ידי זה ימחלו עוונותיו, וכן לענין אמירת "תהלה לדוד", עד כאן תוכן דבריו, ונראה עוד טעם שאין די באמירה, מפני שכל מקום שתקנו לומר דבר, ודאי שלכתחילה בעינן גם כוונת הלב, וכמו שאמר ישעיהו הנביא (כט, יג) "יען כי נגש העם הזה בפיו ובשפתיו כבדוני, ולבו רחק ממני".

ס"ק טו

[51] עיין במגן אברהם שכתב דאם יודע שנתחייב וכו' - המגן אברהם הקשה על השולחן ערוך שכתב שעולה קודמת לחטאת, והרי קיימא לן (זבחים, צ) שחטאת קודמת? ותירץ שבשולחן ערוך מיירי שאינו יודע שחייב חטאת, ואז ודאי שעולה קודמת שבאה גם בנדבה, ובכל מקרה הוא כאילו ממש מקריב, ואילו בחטאת, על הצד שאינו חייב הוא רק כקורא בתורה, ולפי זה יוצא שאם יודע שנתחייב חטאת יאמר קודם חטאת, אבל משאר הפוסקים שכתבו בסתמא שעולה קודמת משמע שבכל מקרה קודמת, והם יאמרו תירוצן אחר, כמו שתירץ בספר דעת קדושים (בדרוש הראשון, הובא בשע"ת ס"ק י) שהסיבה שהקרבנות קודמת היא בגלל שיש בחטאת גם את הענין שהכהנים אוכלים ובעלים מתכפרים, ובעולה אין את זה מפני שכולה כליל לה, וכל זה נאמר לגבי ההקרבה ממש אבל אמירת הפרשיות היא רק כנגד זריקת הדם וההקטרה על גבי המזבח, שהרי לענין האכילה אמרינן (חגיגה כז.) שבזמן שאין בית המקדש קיים שולחנו של אדם מכפר עליו, שמפרנס עניים, ולכן קריית פרשת העולה קודמת כי הקריה כנגד כל ההקרבה (שכולה מוקטרת). טוב לעסוק בכל יום בפרק שירה, כדאיתא בריש

הלכות הנהגת אדם בבוקר שינוי א

ה באר הגולה

הלילה שהתחלה שיתפלל באוהן השעות על החורבן ועל הנלות רצויה : ג (א) יראוי לכל ירא שמים
(ו) יהיה מוצר ודואג על (יא) חורבן בהים : ד ישוב מעט תהנונים (ח) [ן] בכוונה פירבות
(יב) בלא כוונה : ה ישוב ליור (יג) (ט) פ' העקרה ופ' הכן יועשרת הדברות * הו'פ' עולה וטורה
(ד) (י) [ן] ושלמים (ט) וחטאת ואשם : הנה וזקן חימוד מחר לומר עשרת הדברות בכל יום חגל מסור

שערי תשובה

עליו מלכותו מפרס פ"ט : זן כבוד . נכס"ט ועיין נכס"ט ועיקר ה"ג
סי' מ"ד וזכרני יוסף כ"ב ברחמי קב"ע . לו נד נכס"ט מוצר סי' כל
כגדול כו' וקנפני כי מניין ס' נכ"ל כח פ' הנה וזכר זמתי חז"ל :
[ח] ושלמים . עכ"פ הכי ק' ימים סג"א : סת חת"י קידמה יעוס . וכס"ר
דעת קדושים כח הנהן דה"ל חג"ל מנג' הפרס נד"א יכ"ח נתי חכנים כזר
כס"ה ס' אונגוס ועג"ס מהכרס"ס וה"ז חז"ל בומן כספ"ק קיים מונח
מ"ד . ועיין הוסכ"ט י"ט נכס"ה הנהן פק"ג מ"ה ס"ד . כהוב כספר מפור חיים דכ"ה גלימוד הורה נתי הדין כן וכ"כ בטולח בלילה :
(ס) פ' העקרה . קודם פרשת הקרבנות . ויוכל לתומדס פרשת העקרה ופרשת המן ספילנו כשנה . פ"ח ו"ז . כפל ספי ידוע וכולה בלילה :
וכס"ג פ"ט . וכזה כתיבי פרשה זו שאין די בפרשה אלה בניחור הפרשה ויכיר נללמהו . [כן פירש מ"ס כל החומר ההנה הנדוד נ"ס
בכל יום מונח סכוח בן ע"א"ב : (י) ושלמים . ומהר עולה ושלמים יאמר פרשה נכס"ס כי אין זנה נלל נכס"ס סגל הפסח ולכס"ס סין
פעון נכס"ס . והקס"ה המ"ל למה כחכ בני' למד עולה וט' הפסח וט' הלל קי"ל הפסח קודם לשלה ומיישנ . ומתוך הירוע העלה
כשיועד נהחייב הפסח יאמר הפסח קודם פ"ט . ומדכרי שאר שופקים משמע לשלש יאמר עונה קודם הפסח :

ביאור הברה

מה שזכר והספ"ט אמר הנה משנין ד' אשנא ונתקומפניך אלקיטס תכלית
שנאס שאלחט וגו' * * * * * וע"ה . תחמתן ויקרא עד ואס מן הדין . וזכרתי
סנחה מן ונסע עד תקניו . [ואס יש לו ספ"א יקרא מ"ס כל הפרס לו מן וז"ל
חורה ספיה עד יקב] . [מ"ח] וכן יוסף שבוך וכל מנחה כהן כליל
מכיס . וזכרתי שלמים מן ואס זנה שלמים עד ואס מן כל"ן וכזכרתי לו מן
קודם שזכרתי יהיה בלחמתה וזכה לחונתך בלי הפסק והוא
המחזקים צנוקר . וז"ל לזה נ"ע"ו' וז"ל אס ידיו מנוונות כי אין
מוצינו כזה האוכה אל אס ולא כיונו ומ"ל לליוד (י) ראה דלסוך
קודם שזכר דיו ולמ"ה אסוך קודם פרשת הבורה ועיין לעיל סוף
הס"ב : (ט) ראו לכל וט' . והמקובלים הפרטים מליוד מעלת קודם הנהן
החרי' ז' . וזמן שעת (יג) הוא המיד בלחמתה הילה ממש בכל מקום ואפילו בלילות הלכותה לו הקצרות והיא י"ב שעות אחר הני
היום והנה להספוק כל הבורן (ד) נכון ויחר שיעור קודם הנהן מעט ומחטתו קודם חולץ יעסוק בחובה ובסוף בלילה (ו) יבקש לרכיבו
ו"ה לו שומרים לטוקר ואס הוא קרוב להנן ההמה (ז) יאמר המחזורים לנד וידלג הקיטת ולח"ל יאמר שומרים לנזק . ואחר
ההיקן שיעור משניות קודם לכל דבר ואס זכה להכמה הלמה עת ההיה סכונלח מליוד . וההרונים קבלו מעט בני עד קימת כיינו משננות
שומרים ככני עד ס"ב שומרים קומי ח"ל לקום בלילה וי"ח חמ"ז ככני עד פ"ז צלוי"ר יאמר וההנהיגים פ"ט קבלה סונרי"ס שרד"ך לקום
מליוד . הגורה ענחחגרו יחד לומר היקון העת כגבור אין להנעס ולדברנה כרוב עס כדרת מלך . וזכר ויחר שיעורו פ"ח ההיקון ככס"ג
משומריכו בחדר הסמוך לו דכס"ג קדים ספי וגם שיעור מעשרה כס"ט . וזכרני ניהוד להכר מליוד מליוד משיחה סולין בנישורס
בלילה . ופי' (י) שיעור יוכל להכתיב קודם אור הכוכב חמתה שהוא חלש ככניו או שהוא יודע כנעמו שסס יאמר כנשומרה יין כעת
ההנה מונח לישן כל הבורן (יח) ויחן זכיר מליוד לקום כעת ולפחות הני שעה קודם קייאלה חמתה ככני' כדי שיהיה יוכל להכתיב
עליו להסלל כגבור וכנקויה : (י) שיהא מליוד . אבל הגורה וההפלה (י) יהיה כנמחה : (יא) חורבן כס"ס . כחכ של"ס שזכר בהפלה
יאמר על נהרדח בכל ונכשה (כ) וכן כייסם שאין לומרם כרה תהנון יאמר שיר כנעלות כשנן ד' ונו' . והשיקר שיעוד מה קאמר כלל ואחר
כונת אכ"ן הן הדברים : (יב) בלא כויה . אבל אס המרבה כיון ג"כ המרבה סובי יוחר . ואס כנענס (כג) יש לו אונס ואינו יכול להחרוך
או שהוא משפר כנעמו (כד) שכל ויחרך לא יהיה יוכל לכוין ומחפס כהנהנונים וזממס כנינה ומחפס לפני ספי' כמו אורס שיש לו פנתי
ותחרוך כהנהנונים ככוונה ז"ל שיינו אחד המרבה ולמד המחפס וכלנד שיינוי נד' למחיס . וכן (ד) לפני ח"ה הפנין כן כי הכל חלוי
לפי ספי' אס עשה כל אשר ככוונה לשנות . וזה שהוא ככל מורה ויס לו לנד להנין וללמוד (כה) יסל למחפס מליוד הרבה העמה ובקשות
הנדלסות ככידורים וסוב יוחר שיעור כנקותס . (כו) וזכרני כה"ס לקבות לו עת ללמוד סכרי מוכס ככל יום דוס אס מחפס ואס הרבה
כי כגדול מחבירו יצרו גדול הימנו . והגלין הלי"ה"ר כוס הוכחה מהמרי חז"ל : (יג) פרשת העקידה . (יד) קודם פרשת הקרבנות . ויכול לומר
פרשת העקידה ופרשה כמן אטיל כשנה . ואין די בלחירה כה' אלה שיענוגן מה שהוא אומר ויכיר נלללות ד' וכן מה שאחרו כנמלה כל
האומר חלה' לדוד ין פעמים ככל יום מונחם לו שהוא צן עוב"ב ג"כ כזאון זה . ועסס ללחירה כ"ז (כפ) כי פרשת העקידה כזי
לומר וזכר אונס ככל יום וגם כדי לכניע יצרו כמו שחבר יתקן כנשו ופרשת המן כלי פסח"ין שכל פזונחיו בלין כשנהנה פרטים
וכדכיו ספרנה לו ספדיך והמחפס לא החכיר להרוס שאין ריבוי כהנהדלס מועיל מלומה ואיחס כירשלימי כרכוח כל האומר פרשת
כמן מונחם לו שלא יחפסנו מזונחיו ופרשה הדברות כדי שיעבור ככל יום מעמד כר סיני ויחמקו לפזונה כה' ופרשת הקרבנות דלחריגן
במחוח זכה הורס החפסם כל העוסק עזרת ספחה כללו הקריב הפסח וט' : (יד) ושלמים . וה"ה לן פרשת סוכה דגם אס ככלל
שלמים . ואחר עולה ושלמים וזכה (לא) יאמר פרשת נכס"ס כי אין זנה ככל נכס"ס אלא חפחה וזכ"ה לן סמוך תורה : (טו) ומחטת .
שיין כמ"ס כשהג דלס יודע שנהחייב חפחה יאמר פרשת הפסח קודם ומדכרי שאר שופקים לא משמע כן :

שער היקון

(א) ש"ט : (ג) ח"ל : (ג) ש"ס וזכרתי וזכר הכרה להנונים דלל כמ"א : (ד) מ"ח וזכרתי : (ה) מ"א וזכרתי : (ו) א"ה"ס וכס"ל כוז חכ"ס וזכ"ה
(ז) ח"ל וזכרתי : (ח) ח"ל : (ט) אהנונים : (כ) ספ"ג : (כא) מ"א : (כב) אהנונים וז"ל כגדול : (כג) ש"ז : (כד) כס"ט וז"ל : (כה) ל"ח וז"ל : (כו) ככ"ה
ומ"ל בלכות וזכרתי : (כז) ככ"ה שבוך יוחר סיבן מליוד משניות : (כח) כס"ט : (כט) ספי' : (ל) די לחיים : (מ"א) מ"ל : (ב"ר)

ציוטר

הלכות הנהגת אדם בבקר סימן א

פרק שירה בשם רבי אליעזר הגדול: "מעיד אני נוהגים לחלקו לשבעת ימי השבוע (אליה רבה עליו שהוא בן עולם הבא" וכו', ויש שהיו (ס"ק יד) כף החיים (ס"ק לח) בשם דרך חכמה).

הלכות הנהגת אדם בבוקר שינוי א

ה באר הגולה

הלילה שהתחלה שיתפלל באוהן השעות על החורבן ועל הנלות רצויה : ג (א) יראוי לכל ירא שמים
(ז) (י) שיהא מוצר ודואג על (יא) חורבן בהים : ד ישוב טעם תהנונים (ח) [ן] בכוונה שירבו
(יב) בלא כוונה : ה (יב) לומר (יג) (ט) פ' העקרה ופ' הכן יועשרת הדברות * ה' עולה וטורה
(ד) (י) [ן] ושלמים (ט) וחטאת ואשם : הנה וזקן ניומד מחר לומר עשרת הדברות ככל יום חגל מסור

באר הוי"ב

משיח קודם לכל דבר ועי' וזכה נעמה כי משנה לוחית כמה .
ואם זכה לחמה אחת עה היום תכונת המוד (ז) סיבה מוצר . אבל
התפלה והחורבן יבא בשמחה . סולה בלונה (ח) בכוונה . ה' דמי
שיש לו חונס ואינו יוכל להפריך ומיעט כהמונים ולומרם בכוונה
נחשב לפני הקדוש ב"ה כמו מחוץ שיש לו פתח ומחירין כהמונים
בכוונה . מ"ב ולכי יד ארצן . ועמ' ובהשגחה שבות יעקב ה"ב סי'
מ"ד . ועיין הוספת י"ט נחשבה הנהגת פקד' מ"ה פ"ג .
(ס) פ' העקרה . קודם פרשת הקרבנות . ויזכר לומרם פרשת העקרה ופרשת המן פסולו בשנה . פ"ח ז' כפל שפי ידוה וכולה בלילה :
וכו"כ פ"ח . ובהה הנהי' פרשה זו שאין די בפרשה אלה בניחור הפרשה ויכיר נעלמות . [ן] פ"ח פ"ח . וכן פ"ח פ"ח . כל הוומר ההנהגה נדוד נ"ס
ככל יום מוכנה שבו בן ע"כ : (י) ושלמים . ומהר עולה ושלמים יאמר פרשה נכסים כי אין זמנה נלם נכסים סגל הפסח ולכנס סין
פעון נכסים . והקדש המ"ל למה כחכ ה"ב לומר עולה וט' הפסח וט' הלל קי"ל הפסח קודם לשלום ומישיב . ומחר הירוט העלה
כשיודע שנהייה הפסח יאמר הפסח קודם פ"ח . ומדברי שאר פוסקים משמע עלשלם יאמר עונה קודם הפסח :

משנה הברה

וא) ותיבה צמחיה יהיה בלחמיה וזכה לחמיה בלי הפסח והוא
הכחוש מדיש לבקרים וגו' שהקב"ה מקיים לחמיה להחזיר כחמיה
המופקדים בנזק . וא"ל לזה נ"ע' ופ' אם ידיו מטונפות כי אין
פונגי בזה האדם על אם אלה ביומי ומ"ל ללמוד (י) ראה דלפני
קודם שפלי דיו ולמ"ה אסור קודם פרשת הברה ועיין לעיל סוף
הק"ב : (ט) ראו לכל וט' . והמקובלים הפרטים מאוד נבדל מעלת קדושת החט כי רבה היא וכבר דרשם בסידורים סדר ההנהגה פ"ח הנהי'
החרי' ז' . וזמן שטח (יג) הוא המיד בלחמיה הילה ממש בכל מקום ואפילו בלילות הארוכות או הקצרות והיא י"ב שעות אחר הני'
היום והנהגה להסלקון על הכורבן (ד) נכון יותר שיביא קודם חמיה ממש ומחמיה קודם חמיה ויפסק בחובה ובסוף בלילה (ס) יבקש לרבו
י"ט או שמיים לנזק ולא הוא קרוב לבין ההמה (ז) יאמר המזמורים לנד וידלג הקיטת ולח"ל יאמר פומרים לנזק . ואחר
ההיקן שיעור משניות קודם לכל דבר ואם זכה להכמה הלמה עת ההיה בטונלח מוד . וההנונים קבלו משמעני עדי קימת היינו משבועות
שומרים שכני עד פ"ב שאומרים קומי ח"ל לקום בלילה וי"ט חמ"ז חבב עד פ"א צלוי"ר יאמר וההנונים פ"ח קבלה סוגרי"ם שהרי"ך לקום
חמיד . הגורה ענהחברו יחד לומר היקון העת נבדור אין להנעם ולדברנה כדוב עם בדרת מ"ך . וזכו יורה שיאמרו את היקון צבכ"ג
משומריכו בחדר הסמוך לו דכח"כ קדים שפי וגם שיהיו מעשרה הכלשונים . ונר"ך ניהוד להזכר מאוד מלמד משיחה סולין בנישורם
בלילה . ופי (ז) חלשיו יכול להפיק קודם אור הבוקר חממה שהוא חלש נכפשו או שהוא יודע שנלשו ששם יאמר נלשמוח י"ן כפת
ההנהגה מושב לישן כל הלורך לישן (ה) יקוה זכיר מלוד לקום בשעו ולפתוח הני' שעה קודם קריאת השמע (נכ"כ) כדי שיהיה יוכל להפיק
עלמו להסתלל נבדור ובקניות : (י) שיהא מוצר . אבל הגורה וההפלה (י) יהיה נכמה : (יא) חורבן נכ"ס . כחכ עלי"ם שכלל הסעודה
יאמר על נאדח בכל ונשנה (כ) וכן בימים שאין לומרם כהם תהנון יאמר שיר הכעלות בשוד ד' וגו' . והעיקר שיעד מה קאמר כה) ואחר
כונת אבן הן הדברים : (יב) בלא כוונה . אבל אם התרבה כיוון נ"ב התרבה טוב יותר . ואם התפעס (כג) יש לו חונס ואינו יוכל להחרי"ך
או שהוא משפר בעלמו (כד) שכל ויחיר לא יהיה יוכל לטון ומחפס כההנונים ולומרם בטינה נחשב לפני ה"י כמו אדם שיש לו פנתי'
ומחרי"ך כההנונים בכוונה ז"ע' שיינו אחד התרבה ולמד הממשעם ובלנד שיינוי נ"ב לשמים . וכן (ד) לפני ח"ה הפנין בן די הכל חלוי
לפי ה"י אם עשה כל אשר כחוה לעשות . אם שהוא בעל מורה ויש לו לב להנין וללמוד (ה) יוכל למעט מלמד הרבה העשרה ובקשות
הנדלסות כסידורים וטוב יותר שימוד בתקופת . (ו) ונר"ך הכלם לקבוע לו עת ללמוד סברי מוכס ככל יום דום אם משע חמיה ואם רצה
כי גדול מחבירו יצרו גדול המנו . והגלין ה"ה"ר כוף הוכחה מהמרי חז"ל : (יג) פרשת העקידה . (יז) קודם פרשה הקרבנות . ויכול לומר
פרשת העקידה ופרשה כמן אטיל בשנה . ואין די בנחירה כה) אלא שיהנוגן מה שהוא אומר ויכיר נעלמות ד' וכן מה שאמרו בגמלה כל
האומר המלה (לוד) י"ט פעמים בכל יום מוכנה לו שהוא בן עוב"ב נ"ב בלפון זה . ותעס ללפירח כ"א (כפ) כי פרשת עקידה כדי
לומר וזכו לטוב ככל יום וגם כדי לכתיע יצרו כמו שחבר יתקן נכשו ופרשת המן כ"י פ"חמין שכל פזווחיו בל"ן כשהנהגה פרטים
ובדכויז ספרנה לא הסדוף והממשעם לא החכיר להרוסם שאין ריבוי בהשדלמס מועיל מלומה ואיחא בירשמיני צרכוה כל האומר פרשת
כמן מוכנה לו שלא יתפעטו מזוהוהו ופרשה הדברות כדי שיזכור ככל יום מעמד בר סיני ויחמקו לפזווח זה ופרשת הקרבנות דלחרי"ן
במחמה זכה התעסב והחפס כל העוסק בעצרת חפלה כלו הקרי"ב הפסח וט' : (יד) ושלמים . (יז) פרשת טורה דגם היא ככלל
שלמים . ואחר עולה ושלמים ובה (ח) יאמר פרשת נכסים כי אין זמנה נלם נכסים אלא הפסח וט' : (יח) פרשת טורה : (יט) ומחמיה .
שיין כמ"ה כשהג דלם יודע שנהייה חפלה יאמר פרשת הפסח קודם ומדברי שארי פוסקים לא משמע כן :

שער הדין

יא) ש"ט : (יג) ח"ל : (יג) ש"ס וזכ"ה וזכ"ה רכבה לחנונים דלח כמ"ה (יד) מ"ח וזכ"ה : (טז) מ"א וזכ"ה : (יז) א"ה"ס וזכ"ה כוף ח"ה"ס וזכ"ה
(יח) ח"ל ומ"ג : (יח) ח"ה : (טז) החנונים : (כ) חמ"ג : (כה) מ"א : (כג) החנונים וז"ל כגדול : (כג) ש"ז : (כד) כמ"ה וז"ל : (כה) ל"ח וז"ל : (כו) כמ"ה
ומ"ה בלכות וזכ"ה : פ"ח כשהג שהוא יותר סיבן מלימוד משניות : (כז) כמ"ה : (כח) ח"ה : (כט) ח"ה : (ל) די לחיים : (מ"א) ח"ה : (ב"רית)

נציור

הלכות הנהגת אדם בבקר סימן א

נדבה, ומ"מ לא יאמר ה"יהי רצון" שלפני פרשת התמיד כיון שיש בו תחינה ווידוי.

58 אבל הפרשיות אין הפסד לאמרן וכו' מוטב יותר וכו' - כל זה מיירי בפרשיות הקרבנות שהובאו כאן בשולחן ערוך, (סע' ה) אבל סדר "איזהו מקומן" שתקנו לומר בכל יום כמבואר בסימן נ', גם אם הוא בן תורה עליו לומר סדר זה, שכך תקנו (מחצית השקל).

59 מי שהוא אבל לא יאמר פרשת הקרבנות - כיון דקיימא לן (מועד קטן טו:) דאבל אינו משלח קרבנותיו שנאמר "שלמים", בזמן שהוא שלם ולא בזמן שהוא אונן או אבל, וזה מיירי לענין פרשת הקרבנות שכתב בשולחן ערוך, (סע' ה) אבל לענין סדר "איזהו מקומן" כתב המגן אברהם (סי' נ, ס"ק א) שהאבל כן אומרו מפני שהוא חלק מהתפילה, ולענין פיטום הקטורת תלוי אם הוא רגיל לאומרו (ברית אברהם שו"ת סי' רה).

סעיף ז (טו"ע)

60 כשיסיים פרשת העולה יאמר יהי רצון מלפניך שיהיה זה חשוב וכו' - כמו שכתוב בתענית (כז:) שאנשי המעמד היו מתפללים שיתקבלו הקרבנות ברצון (הגר"א), ודוקא בקרבנות נדבה אבל בקרבנות שבאים רק אם נתחייב בהם, לא יאמר יהי רצון הזה, אלא אם כן יודע שנתחייב, כמבואר לקמן.

ס"ק יט

61 אבל אחר פרשת החטאת לא יאמר בן - ומכל מקום יקרא את הפרשה כיון שאם חטא ואינו יודע על כך, תכפר לו קצת (בית יוסף).

סעיף ח ס"ק כ

62 דאיתא במדרש (ויקרא רבה ב, דכל מי שאומר וכו' עקידת יצחק - אולי יש לפרש שמקום העקידה היה במקום הזה, צפונה לפני ה', ועל דרך הסוד נראה, כיון שמידתו של

סעיף ו (טו"ע)

52 פרשיות הקרבנות לא יאמר אלא ביום - כמו שכתוב בענין הקרבת הקרבנות (ויקרא ז, לח) "ביום צוותו" וילפינן מינה במגילה (כ:): שזמן הקרבת הקרבנות היא רק ביום (הגר"א).

53 עיין לקמן סימן מז סעיף יג - שם נתבאר שאמנם את כל ברכות השחר יכול לומר קודם שיאור היום, אבל ברכת הנותן לשכוי בינה אינו יכול לברך אלא ביום.

ס"ק יז

54 אבל פרשת הכיור וכו' - כיון שגם עבודתם בבית המקדש היא קודם היום, כמו שכתוב ביומא (כ.). לכך גם קריאתם לכתחילה קודם היום.

55 ואם אין לו פנאי יכול לומר גם פרשת הקרבנות בלילה - שכשם שכשאומר ביום אע"פ שאינו כהן, ואינו בבית המקדש וחסרים הרבה פרטים בעבודתו ובכל זאת זה נחשב כאילו הקריב, הוא הדין לענין הזמן נחשב כאילו הקריב בזמן הראוי (תבואות שור בכור שור מסכת ברכות "סדר קרבנות" ס"ק יב), והוסיף שם שלא יאמר ה"יהי רצון" כיון שלדעת הב"ח הוי רק כקורא בתורה, (דס"ל דאיכא קפידא על הזמן).

56 ואם צריך עמידה עיין בסימן מח במשנה ברורה - שם כתב שלדעת המגן אברהם צריך לעמוד ולדעת השערי תשובה בשם האחרונים אין צריך לעמוד, כיון שלשון הגמ' (מנחות קי.) "כל העוסק בתורת חטאת כאלו הקריב חטאת" משמע שמתנהג כעוסק בתורה בין יושב ובין עומד, (תבואות שור שם) ולדעת הפרי מגדים (א"א ריש סי' מח) ראוי לעמוד בעת אמירת פרשת התמיד מפני חשיבותו.

57 כתב בשל"ה (מסכת תענית, נר מצוה, נב) דבשבת ויו"ט לא יאמר יהי רצון דאין קרבן נדבה בא בהם - וזה סיבה לקרבן החטאת, העולה והשלמים, אבל התמיד והקטורת אינם

הלכות הנהגת אדם בבקר סימן א

יצחק היא גבורה שהיא בצד שמאל, צפון, וגם משום שעצם השחיטה שייכת לעניין הגבורה. וכו' - שכל העבודות האלו היו נעשות בבית המקדש, ונשלמה פרים שפתינו, אבל מעיקר הדין סגי בקרבן התמיד (מתוך שאר קרבנות הציבור), מפני שהוא הקרבן העיקרי, אותו תקנו תז"ל לומר.

סעיף ט (טו"ע)

[63] יש נוהגין לומר פרשת הכיור ואחר כך

הלכות הנהגת אדם בבקר סימן ב

שאולי יכלו הכהנים לעשות כך, כיוון ששמו דבר המפסיק בין ראשם לבגדים.

8] יזהר מללבוש שני מלבושים יחד - כך כתב בשער הכוונות (סוף עניין ברכות השחר) על פי הסוד, כיוון שלכל בגד יש אור שמקיף אותו, ושומר עליו מפני המזיקים, וכשלוש שני בגדים כאחד אין מקום ביניהם לאור המקיף שלהם, ושם נאחזים המזיקים הגורמים לשכחה. וכתב באפיקי מגינים (חידושים ס"ק ג) דשרי לפשוט שני מלבושים כאחד.

9] הקורא כתב שעל גבי הקבר או המסתכל בפני המת משכח לימודו - מקורו מהוריות (יג:): (פמ"ג), ושם איתא דדברים אלו קשים ללימוד, ופירש רש"י (ד"ה קשים ללימוד) "שהעושה אותן יהא קשה לשמוע", ואם כן לדעת רש"י אין הכוונה שגורמים לשכחה (ר' עקיבא איגר ביו"ד שעו ד), ומקור דברי המשנה ברורה הוא באליה רבה (רכז ס"ק ז) ושם כבר כתב שגורם לשכחה והביאוהו כמה אחרונים, וכבר כתב כך ר' ידעיה הפניני (הובא באוצר הפירושים, הוריות עמ' טו), וכן כתב בספר נגיד ומצוה (ח"ב עמ' ח בדפו"י) בשם האר"י, וצריך לומר שכל הגדולים הללו מפרשים את הגמרא דלא כפירוש רש"י אלא שקשים ללימוד הכוונה משכחים הלימוד. ודע

דבספר נגיד ומצוה שם כתב עוד בשם האר"י "היה אומר שלא אמרו אלא בכתב בולטת ולא שוקעת", וכתב הגר"ח קניבסקי (ספר זכרון ח"ב אות כו, נדפס בסוף שיח השדה ח"א) דיש להסתפק בכתב שאינו בולט ואינו שוקע (וכתב כזה מצוי היום), וכל זה לפי דברי המקובלים אבל זכינו לאורם של דברי ר' ידעיה הפניני (שם) שביאר טעם לדברי הגמרא לפי הנגלה, שדברים אלו גורמים לשכחה מחמת גודל העצבות, שכאשר אדם ילך בבית הקברות ויתקל במצבה פלונית ויראה שכתוב בה שמו של "רעו הטוב ואוהב אותו אהבת נפשו וכו'

סימן ב

סעיף א (ט"ע)

1] לא ילבש מיושב וכו' - כי אם ילבשו מיושב, מיד כשתישב יפול סדינו מעליו, והרי היו נוהגים לישון בעירום, ולכך בעודו שוכב ומכוסה בסדין, יתלבש תחת הסדין (יפה ללב ח"א ב,א), ומקורו משבת (קיח:): שאמר ר' יוסי שמעולם לא ראו קורות ביתו את בשרו, מפני שהיה מתלבש בצניעות, ודע דדין זה הוא ממידת חסידות ולכך התפאר בזה ר' יוסי, ומכל מקום ראוי לכל אדם להנהיג עצמו בצניעות כמו תלמיד חכם (מחצית השקל).

ס"ק א

2] האנפילאות - פירוש - הגרביים.

3] וכאילו כופר בבריתו של אברהם אבינו - כך איתא במסכת שבת (מא.), ושם גם כתוב שבעליתו כאשר פניו כלפי העם כן יכסה, כיוון שהוא חוסר צניעות גדול, וזה גובר על הענין שנראה ככופר בברית.

4] איתא בש"ס (ב"ב נו:): חלוק של תלמיד חכם כל שאין בשרו נראית מתחתיו - שהוא ארוך עד לרצפה, כדי שלא יראו רגליו אפילו אם הוא יחף.

5] בבתי שוקיים - מכנסיים.

ס"ק ב

6] ועין לקמן סימן רל"ט - שם כתוב דגם בשעת פשיטת החלוק כאשר הולך לישון, יתכסה בסדין כדי שלא יתגלה בשרו.

7] המניח מלבושיו מראשותיו משכח לימודו - כך איתא בהוריות (יג:), אך ביומא (סט.) איתא שהכהנים היו מניחים בגדיהם תחת ראשיהם (אמנם זה רק בהו"א, אבל לא נדחה מכורה ענייננו), ולכך כתב במגן גיבורים (אלף המגן ס"ק ד)

הלכות הנהגת אדם בבוקר סימן ב

ב דין לבישת אדם בבוקר סיפיים :

* מחמיר דכנס קומ ב שור וזעמים יא תנינא ו'ג שנת קד ד עכ סא ח שנת עס י קושין זא

א לא ילבש חיזוקו (א) (ב) סיושב (ג) (ד) (ה) (ו) יקח חלוק ויכניס בו (ראשו) וזרועותיו בעודנו שוכב ובסמא (ב) כשיקום שהוא סמוכה : ב ילא יאמר בגני בתדיר שלא ירואני כי לקביה סלא כל הארץ כבודו : ג ידרקק (ג) בחלוקו ללבושו ברחבו שלא יהפוך הדגמיס (ב) (ד) (ה) לחין : ד ינעול נעול (ג) (ד) (ה) יסמן תחלה ולא יקשרנו ואח"כ ינעול של שסאל (ו) ויקשרנו ויקשורו ויקשרו של יסין : הנה ובתנעמיס שלט שאך להס קשירה ינעול של (ז) ימח תחלה (קוספות פ' נחה חסד ד' ס'א) : ו ה"כשחולץ מנעליו (ח) חולץ של שסאל תחלה : י יאסור לילך (ד) (ה) בקומה זקופה (י) * ולא ילך

דחמי דסאל . וכיפא פסא חסא פלא מאור סלגנא וזיסו כל וכו' וכו' לביס דכריס . ומזלחי בוא"מ ח"ג סלגי פליו כוס כסיפן כל ז' פ"ג : [ב] למון . פכ"ס' וככנ ככ"ג דף ק"ב ט"ג ד' אכנ חיזין מוסד חילון ליוט ס"מ יספנס פכ"ס' לטור סלפס פיון ע"ס : [ג] יסין תחלה . עכ"מ

בחמיר ויאזר תקומן פתוח בוא ונס חסלא וככ סס וסמא לינו חיוב וכי כנניס חולין כעזרה סלא יאמר וסלמלא פריס פתחיס כנסיס קרבן החמיר פ"ט :

א) מיושב . דלח נסכרה יגלה גופו . איהא כש"ס חנוק של ח"ח כל טלח כערו נרתיס מתחמיו פסח . והסדרנא חין זוכרין כוס חסוס סכלחין הכל כנמי שוקיסיס ולח כערו נרתיס מ"א : (ג) לחת . וירסו כחמירוס הסמנס וחסנה כעניו הכריות . וככנ כפי"י טיש חילוק בין ח"ח לסכר ליכסי חס לנכס חלוקה שסרכס נרדך לסלכס סלל סכר פויסי דעלמא יזכר לכהחלה סלא לונכסס הסוכה פ"ט . ויזכר מלגוס עמי מלבושים יחד כעסס אחד כי קסא לשכסה . ויסיס כ' זידי סמלגוס כיד ימיס וילכס סימין וחמ"כ סמחלל חיוני כי הכל ככלל כיעין וכן הימין כל לשמלל . חמיסיס : (ג) ימין תחלה . דיש חסינות לימין לעינין פסין יד וזכסן רגל ושסאל עס כו נמי חסינות לעינין חילין חמ"ס נחלק לכל אחד עטלה דכעינין סמחלל דחמיסיס חסילין כוס כקצירס וכסרוחן וכך ימין תחלה ולס רוחן כל עטפ סלא תחלה פמ"א וע"ס : (ד) כקיסם זקופס . אפילו פתוח מד' אמות כ"ס ס"א ומ"א .

ביאור הלכה

ותודס ולחמיס דחיבי על כ"א כנסים או דלפנין קריאלס די כס"א וכן סגיד סכריס"א וזכב וזכר כל חלו סכריכיות קודס סמחלל וכככ"ג (אריס"א כסס חוסר) אך סלא יאמר עי"ז וכן ק"ס או חילוני חסלס כככור . וירדך לטחודוס קודס פריאל פריס סקנענות (אריס"א כסס ח"א וס"ג) וכיודי ויכוס כעשוד . וככנ דפס דימט סכר עזודס חסס סמחלל כו כל פעיניו אפירית הקנענות ככל פריסיס וכעמיס ז"כ פן כרנסיס סכר סכריכס ססיס נדך לוס וככנ סוכאר ככריסס גודל כפניס ומס סוב למי שנוסב כוס שימור פתחלה אח פניסיס סאלו פן כסמחלל חו סמכיר סרנסיס כדי שיזין חמ"כ סס סנות חוסר וכוס חססס לו כאליו הקיבו סמס קרבן וכן סס סלאו ואוריין ככל יוס אחיו כוס סכר זכ' ומעיוני פשיית כקפודת פניס לנרוח לסנין סס סכוח חוסר ופיון סס ססאר' כעל כס"ג' ככנסוסיין על ככר י"ג וזחלן :

* לא ילבש חלוק פיושב . וכסמ"ג' וסמס' דיין כפילס סלחין גכוס פכרס ח' ינוס דין יד דכוי סמחוס יח"ס וככס' אלווח כחיס ספיקו לכוזר פ"ט : * ויא יד יד' אמת . ס' ק"ח ס"ק ח' סכריס כככ"ג וחס סמס

(א) מיושב . דלח כסכרה יגלה גופו והסדרס לרך לסנסכ כנניסוס וכסס לפני ככ"ג' וחליו כשחול לילח וככדירס הדריס סלא סלא כל סרין כעודו וכחמיסיס ולכורה לפניו יסכרך . וכן נרדך ליזכר חמיר מהחס סמס זה סלא כחקוס הכרה מלגולס חמכר וסליו סמס (ב) כל סס סדרס ליווח חכוסס כנכדיס לעולס סלל רשלי נגלח ידו פד קנב'דו וזחורו עד החוס ע"כ ג' החילוסלות ירלס לונכסס או לפסוק ז"כ חת סודין סלא נגלח רגליו סדרכן ליווח חססוס נעלס ככדיעט סלו סלחין כולכין יקף סליו כקין וכן כל כיוול כוס סס לא סלי אסכר כענין אחר וכן כניח חמיר סדרכן על בני סדס ליוך סס פרוחיס וס"א כענין אחר חין כוס חסוס סרליות וכן ג' כסרוחן כנסר דיון כן ק"ד (ד) יזכר לפכוס וללכוס סמוך לנכר כל מס סססכר ככדי סלא יך כנילו כנוף סלא לנרדך (ה) וחליו פרוחו ס"ג לכסוח כיריותו לנר ול סוד סלא סמחסס ככסל כלל עוס כככר וככלו סוסר ככרינו של אכרסס חניס ח' הנכר ספניו כלמי כעס יסחוס או יסיו ידו כנכד פרוחו לכוסהם וכלגוס סלא ינע כ"ה

בשנה ברורה

א) מיושב . דלח כסכרה יגלה גופו והסדרס לרך לסנסכ כנניסוס וכסס לפני ככ"ג' וחליו כשחול לילח וככדירס הדריס סלא סלא כל סרין כעודו וכחמיסיס ולכורה לפניו יסכרך . וכן נרדך ליזכר חמיר מהחס סמס זה סלא כחקוס הכרה מלגולס חמכר וסליו סמס (ב) כל סס סדרס ליווח חכוסס כנכדיס לעולס סלל רשלי נגלח ידו פד קנב'דו וזחורו עד החוס ע"כ ג' החילוסלות ירלס לונכסס או לפסוק ז"כ חת סודין סלא נגלח רגליו סדרכן ליווח חססוס נעלס ככדיעט סלו סלחין כולכין יקף סליו כקין וכן כל כיוול כוס סס לא סלי אסכר כענין אחר וכן כניח חמיר סדרכן על בני סדס ליוך סס פרוחיס וס"א כענין אחר חין כוס חסוס סרליות וכן ג' כסרוחן כנסר דיון כן ק"ד (ד) יזכר לפכוס וללכוס סמוך לנכר כל מס סססכר ככדי סלא יך כנילו כנוף סלא לנרדך (ה) וחליו פרוחו ס"ג לכסוח כיריותו לנר ול סוד סלא סמחסס ככסל כלל עוס כככר וככלו סוסר ככרינו של אכרסס חניס ח' הנכר ספניו כלמי כעס יסחוס או יסיו ידו כנכד פרוחו לכוסהם וכלגוס סלא ינע כ"ה

ב) כשיקום שהוא סמוכה : ב ילא יאמר בגני בתדיר שלא ירואני כי לקביה סלא כל הארץ כבודו : ג ידרקק (ג) בחלוקו ללבושו ברחבו שלא יהפוך הדגמיס (ב) (ד) (ה) לחין : ד ינעול נעול (ג) (ד) (ה) יסמן תחלה ולא יקשרנו ואח"כ ינעול של שסאל (ו) ויקשרנו ויקשורו ויקשרו של יסין : הנה ובתנעמיס שלט שאך להס קשירה ינעול של (ז) ימח תחלה (קוספות פ' נחה חסד ד' ס'א) : ו ה"כשחולץ מנעליו (ח) חולץ של שסאל תחלה : י יאסור לילך (ד) (ה) בקומה זקופה (י) * ולא ילך

ב) כשיקום שהוא סמוכה : ב ילא יאמר בגני בתדיר שלא ירואני כי לקביה סלא כל הארץ כבודו : ג ידרקק (ג) בחלוקו ללבושו ברחבו שלא יהפוך הדגמיס (ב) (ד) (ה) לחין : ד ינעול נעול (ג) (ד) (ה) יסמן תחלה ולא יקשרנו ואח"כ ינעול של שסאל (ו) ויקשרנו ויקשורו ויקשרו של יסין : הנה ובתנעמיס שלט שאך להס קשירה ינעול של (ז) ימח תחלה (קוספות פ' נחה חסד ד' ס'א) : ו ה"כשחולץ מנעליו (ח) חולץ של שסאל תחלה : י יאסור לילך (ד) (ה) בקומה זקופה (י) * ולא ילך

שער הציצין

א) סמ"ג' וסריס"א (ב) סמ"ג' (ג) סמ"ג' (ד) סמ"ג' (ה) סמ"ג' (ו) סמ"ג' (ז) סמ"ג' (ח) סמ"ג' (ט) סמ"ג' (י) סמ"ג' (יא) סמ"ג' (יב) אריס"א רתיס מלוח פ"ט : (ג) סמ"ג' וסמ"ג' (ד) אריס"א (ה) סמ"ג' וסמ"ג' (ו) סמ"ג' וסמ"ג' (ז) סמ"ג' וסמ"ג' (ח) סמ"ג' וסמ"ג' (ט) סמ"ג' וסמ"ג' (י) סמ"ג' וסמ"ג' (יא) סמ"ג' וסמ"ג' (יב) סמ"ג' וסמ"ג'

לא ס"ל כסמקוהו סקל עיין כש"ס ויעין ככיוור ככ"א וסכוד ונחמיטו מודס לסק' וסכוסכ סכרי" כרוזג וכן מללחי כחוס כסכר :

הלכות הנהגת אדם בבקר סימן ב

המקפיד על חלוקו להופכו, שאם בטעות לבש חלוקו כאשר הצד הפנימי מבחוץ, הופכו שיהיה כהוגן, והקשה הט"ז (ס"ק ב) אמאי כתב השולחן ערוך דין זה לכל אדם? ותירץ שתלמיד חכם אפילו בדיעבד, שכבר לבש הפוך, צריך לפושטו וללבושו שנית, אך כל אדם פטור מכך בדיעבד, ומכל מקום לכתחילה על כל אדם לדקדק בשעה שמתלבש, ומשמע מהתבואות שור (בכור שור שבת קיד ד"ה לא"ח סימן ב) ומהעולת תמיד שדין זה הוא ממידת חסידות וראוי לכל אדם לנהוג כך.

ס"ק ג

12 אף על פי שהוא תחת כל המלבושים - אמנם הוא בולט החוצה ורואים שלבשו הפוך, והרכותא היא שעליו לפשוט את כל מלבושיו כדי לתקן המעוות.

ס"ק ד

13 שלא יהיה בכלל משנאי - דאמרינן בשבת (קיד.) אמר ר' יוחנן כל תלמיד חכם שנמצא רכב על בגדו חייב מיתה, שנאמר כל משנאי אהבו מות (משלי ח, לו), אל תקרי משנאי אלא משנאי.

14 טוב שישים שני צידי המלבוש ביד ימינו וכו' - שהימין מסמל חסד, ועל ידי שמגביר את הימין מגביר את השפעת החסד של ה' בעולם.

15 מלבוש תלמיד חכם יהיה מלבוש נאה - כדאיתא בשבת (קיג:) שר' יוחנן היה אומר שבגדיו הם המכבדים אותו.

16 מלבוש נאה ונקי - כדאיתא בשבת (קיד.) אמר ר' יוחנן כל תלמיד חכם שנמצא רכב על בגדו חייב מיתה.

17 ואל ילבש לא מלבוש שרים - יש לזה מקור בבראשית רבה (פדז), שם כתוב שיוסף נקרא "נער" מפני שהיה עושה מעשה נערוֹת,

ונבהל ויצא לבו והמס ימס וישכח תלמודו בעת ההיא", ולפי דבריו אין הבדל בין כתב שוקע לכתב בולט ובכל מקרה עלול להגיע לעצבות המשכחת תלמודו, ומאידך קולא גדולה יוצאת מדבריו, דהגמרא מיירי רק בקורא מקבר אשר אינו יודע מי קבור שם ועלול להיות מופתע ולהעצב מאוד, אבל אם הולך לבית הקברות על מנת לפקוד קבר מסוים מותר לקרוא הכתוב שהרי זה לא יגרום לו לעצבות חזקה, ואדרבה יש ענין לקרוא את הכתוב במצבה ולהיזכר במעשיו הטובים של המנוח, דאם לא כן מדוע בכלל נוהגים לכתוב שם שבחיו (וכבר בזמן הגמ' היו נוהגים לכתוב כדמשמע מדאמרינן הקורא כתב שע"ג הקבר), היוצא להלכה: לפי ר' ידעיה הפניני אין לקרוא שום סוג של כתב שעל גבי קבר שאינו יודע מי קבור בו, אבל אם כבר יודע מי קבור בו יש ענין כן לקרוא, ולפי המקובלים אין לקרוא כתב בולט וראוי להחמיר גם באינו שוקע ואינו בולט, אך גם לפי דברי המקובלים נראה שאם בא לפקוד קבר של מיודעו יש ענין לקרוא בכל סוג של כתב, והקפידא היא שלא יקרא בקברים שאינם קשורים אליו, וכתב הגר"ח קניבסקי (שם) וכן כתב בשו"ת בצל החכמה (ח"ה כ) דיש להחמיר שלא לקרוא אפילו בהרהור (בלי להוציא בשפתים). ונראה דבתמונה של מצבה או של פני המת אין להחמיר, דאין לנו אלא מה שכתוב בגמרא והבו דלא לוסיף עלה.

10 ועיין עוד בפרי מגדים (א"א ס"ק א) מדברים המחזיר הלימוד - שם כתב שהטובל אצבעו במלח ואוכל מחזיר לימודו (כדאיתא בהוריות יג:).

סעיף ג (שו"ע)

11 ידקדק בחלוקו ללבשו כדרכו - במסכת שבת (קיד.) כתוב: אמר ר' יוחנן איזהו תלמיד חכם שמחזירין לו אבידה בטביעות העין, זה

הלכות הנהגת אדם בבוקר סימן ב

באר הגולה

ב דין לבישת אדם בבוקר סיפיים :

א מנחמה דכנס
קמ ב שזר ודמי
יה מניס ו'ג סת
קד ד עט סא
ח סנת עס קדושין
נא

לא ילבש חיכוך (א) (ב) סיושב (טור) (ג) יאל יתק חלוק ויכניס בו (ראשו) וזרועותיו בעודנו;
שוכב ומסמא (ב) כשיקום שהוא פסוק; ב יאל יאמר הגני בתדיר שלא ירואני כי לקב"ה
סלא כל הארץ כבודו; ג יתקדק (ג) בחלוקי ללוכשו ברחבו שלא יתפרך הדמיני (ב) (ד) לחין;
ד ינעול נעול (ג) [ג] (ה) יסמן תחלה ולא יקשרנו ואח"כ ינעול של שפאל (ו) ויקשרנו ויקשורו ויקשרו
של יסין; הנה ובתענית שלט שאק להם קשירה ינעול של (ו) יתק תחלה (קוסמות פ' נחמ חשכ ד' ס"א);
ה כישוראן נעוליו (ח) חולץ של שפאל תחלה; י יאסור לילך (ד) (ט) בקופה זקופה (י) *ולא ילך

שער תשובה
דמי דפסל . וכיפא פסא אהא פלג מלור סלגנא ודמינ כ"ו וכו'אזוכו
לביט סריטיס . ומלחמי בנ"א ח'ג' נסביג פליו חוב נסיפן כ"ז פ"ג :
[ג] למן . פנכ"ס וכחג נכ"ג דף ק"ב ט"ז ד"ג נכס חיזין מוסר פליו
ליטו פ"א יספנס פכ"ס לטור ספאל פיו פ"ט : [ג] יסין תהלא . פכ"א

באר היטב
החידו ויאצא מתקמן פתוח בוא ונס החסל וכך עס ותפס ליטו חיוב
וכי כניסו חולין כעשר חלל יאמר ושלמה פריס שפחוט נכנסים
קרבן המחיד פ"ט ;
(א) מיושב . דלא נסכרתי ניגלה נשו . איהא נש"ס חנוק של ח"ח כל

טאין כשרו נרמיה ממחוי פסח . והאדרנא אין זוכרין בזה משום שכלאין הכל בנתי שוקים ואין כשרו נרמיה פ"א : (ג) לחת . וירשו
כחמירוס המטות וימנה בעיני הכריות . וכחג כפ"י שיש חילוק בין ח"ח לבאר ליטוי דלמ"ה אם לנכס החלוק שוכרס נרדך להסכסא אלל שאר
פויגי דעלמא יוצר לכהחלה חלל לונכסס הטובה פ"ט . ויאמר מלגוט עמי מלגוטס יחד כפסא אחד כי קסא לשכסא . ויש"ס ב' זידי המלגוט
ציד ימט וילטס הימין ואח"כ השחלל יחיון כי הכל ככלל ביטין וזן הימין בלא לשחלל . המניס : (ג) יתק תחלה . דיש חשיבות לימין לעינין
שזקן יד וזוכן כנגל ושחלל ע"כ וזן חשיבות לעינין העינין חשיב נחלק לכל אחד עמלה דחייתו כהגימסר המלל דחייבת חשיבות חשיבין כות
כקצירה וכשרוחן וכך יסין תחלה ולס רוחן כל עטו כלא תחלה פמ"א וע"ס : (ד) כקופס זקופס . אפילו פחות מד' אמות ב"ס פ"א ומ"א .

ביאור הלכה

ותודס וכלמס דחייב על כ"א נוסכיס או דלפנין קריאל די נכ"א וכן מליד
אכרס"ה וטוב למי כל חלו ספכ"יות קודס סתמל וכבכ"ג (אכ"ח כס
חוסר) אך של יאמר ע"י זמן ק"ס או אפילו תפסל ככור . ונרדך לתחודת
קודס קריאל ארסס סקננות (אכ"ח כס א"כ וס"ג) וכודידי ויביס כפשוט .
וכך נדפס דימט סכר ענודס חמס סחוב"ל כו כל פניני אפירית הקננות
ככל פריס"ס וכעתיק ג"כ פן כרנ"ס סדר סקריכס שפיה נרדך ליה וכך
סוכאר ככריס גדול כפוטס וזס טוב לני שטוס כוס שימורו תחלה אח
פניס סאלו פן כמנח"ל או מסכרי סרמנ"ס כדי שיזין אח"כ מס סגות חוסר
וכוס חמס לו כאליו הקיבו סמס קרבן וכן מס סאלו ואמרינן ככל יום אחיו
כוס סכר וס' ומייניו פשיית כקטורת טעוס נלרות לסנין מס סכ"א חוסר
ופיין מס סכ"א ד' ככל סכ"ה כנסותיו על כס י"ס ויהלן :

* לא ילבש חלוק פיושב . וכפמ"ג ונחמק דין כניסו שאין נכוס פכ"ס
אי נוכס דין ר' דבי סחוסס פ"ט וככ"א אלוזת כחיס סחין לאכור
פ"ט : * ולא ילך יד יד' אמות . ס"ק ח"א פ"ג ס"ק ח"א פ"ג וחס סכ"ס

משנה ברורה
(א) מיושב . דלא נסכרתי ניגלה נשו והכנס לרדך להסכס כנניסוס
וכסס לפני כקב"ה ואפילו כשהוא לילה ובחדרי חדרים חלא
מלא כל הארץ כבודו וכחמירוס ולכורה לפניו ויכרבך . וכן נרדך ליוכר
חמיד ממח סמס זה שלל כמקום הכרה מלגוט חמכר וסליו חמס
(כ) כל קס שדרס ליוזס מוכוס כננדיס לעולס אכל רשע"ל נגלט ידו
פד קנ"דו וולרו עד החוס ע"כ ג' הלכות לוח ירלס לונכסס או לפסוק
ג"כ חת הסדין שלל נגלט נרליז שדרכך ליוזס חמסוס נעולס
כחדיעט חלו פלין כולכין יתק פליו כקין וכן כל כיוולס בזה חס
לא שפי אפטר נענין אחר וכן כניח החמיר שדרכך על בני סדס לילך
עס ערומס וא"כ נענין אחר אין בזה חמס סריות וכן ג' כשרותן
כנסר דדין כן ק"ד יוצר לפסוק ולנכוס סמוך לנכר כל מה שפסטר
ככדי שלל ילך כניול כנופ שלל נרדך (ה) ואפילו ערומו ח"כ לככות
כדיעות לנר ולל עוד חלל ספחמכס כרלס כלל ע"כ נכר וכללו
כוסר ככריות של אכרסס לחיוב כל הנכר ספניו כליי כעס יסחוס או יסין ידו כנגד ערומו לכסוחם וכלנכד שלל יגע ב"ה
כחו שיכבס כפ"ס ג' . איהא נש"ס חלוק של ח"ח כל עזין כשרו נרמיה ממחוי . והאדרנא (ו) אין זוכרין בזה משום שכלאין הכל
כנתי שוקים ואלו הנכר כיוסי כדיוס סחיס מונח עס ערוס ככשטס חלוק יביה פחה
סיכך סכוס כי יעול חלוק פל כל נשו סמחלו ופיין לקחן סיפון רל"ס פ"ב לעינן פשיעת החטק . כחיית מלגוטס מרלמחזין סמכח לימודי
ואפטר חס מיח דבר אחר היססיק בין רלסו לעגדיו ז' אין קפידוס וכן יוצר מלגוט ג' מלגוטס יחד כנ"א כי קסא לשכסס . הקורא ככב
פמ"ג סכר או סמסככל כנתי סכח סמכו לימודו ופיין עוד כפמ"ג מדכריו סמחיר המלוד : (ג) בחלוק . איה"ס שפאל חתח כל המלגוטס
(ח) וכ"כ כשאר נגד יסין . ריחו חמירוס וסמרי חלוק וימננס ככריות וסל לא יוצר וסכך חס ח"ח כות
נרדך לפסוקו לאחור לנגב כדרי (ד) יתק לחת . וירחו חמירוס וסמרי חלוק וימננס ככריות וסל לא יוצר וסכך חס ח"ח כות
כדוס סרליו לו לחר נרדך כמחוסר כניסין ח"א . סוב י' שיש ע"י נדי המלגוט ציד ימט וילכס הימין ואח"כ השחלל יחיון כי הכל
ככלל כניסין זמן הימין חל לפסלל . ככר סרמנ"ס מלגוט ח"ה יביה מלגוט טלס וקוי וסכור לו שימורו כננדין כחס חס שמוניס וכיוולס
כסס . חל לבס חל כסכוס ריוס וכך יתק חתה חל ככלל כניסיל ח"ו וסכר כל חלס אין נרדך ולחלסו אפילו כל חלס (ס) נרדך לפסוקו ולנגבו
(ה) ימין . שכן אפניו כמורס סחיימן סחוב חמיד לעינן טכין יד ורגל לכל מדכריו סמקדימיו הימין להשחלל : (ו) ויקשרנו . דלענין
(ח) קצירה מניח סחמסר חוסס חשיבות חל סמחלל שקשר מליה חשיבות על יד . ונכנסלוחו על לנד (י) ח"כ לפסוקים סחלל לקצירה
וליסר יד פמתי חמילין דימין של כל חלס (י) יקדיס ימין גס לבקצירה : (י) יתק תחלה . ונס חס נודמן לו ע"י סחלל (ד) ימחיון
(ח) חזק שיכור לו על ימין . ככסוס ריוס וכך יתק חתה חל ככלל כניסיל ח"ו וסכר כל חלס חל סחמירוס וסל חלס (ח) חזק
פל וכו' . חוס (ט) ככוסס על ימין : (ט) כקופס זקופס . שדחוק נרלי סחיסים כניכ"ל פ"כ כחבו סלחמירוס דלסור (ט) אפילו פחות מד"ה
וטעוס דלפילו עמד כמקומו ואפילו כק"כ ככלל : (י) ולא ילך . אפילו כניסין ח"י פ"ט כו הקדס וכ"כ חסח אכר סחמירוס דיש ליוכר (נ"ט) :

שער הדין

(א) סמ"ג וזכ"ח : (ב) סמ"ג : (ג) סמ"ג : (ד) סמ"ג : (ה) סמ"ג : (ו) סמ"ג : (ז) סמ"ג : (ח) סמ"ג : (ט) סמ"ג : (י) סמ"ג : (יא) סמ"ג :
(יב) א"ח"ח : (יג) סמ"ג : (יד) א"ח"ח : (טו) רש"י : (טז) פ"א ופ"א ובר"מ : (יז) א"ח"ח וסמ"ג סמח"ס כן פדכ"י סמ"ג ונס ככ"ג
לא ס"ל כמקומו לקל עיין כפ"ס יטוין ככ"אור סג"א וספדו נדמיטו מודס לס"א וסכ"ס סכ"ג כוונת וכן מללתי כחוס כסכ"א :

הלכות הנהגת אדם בבקר סימן ב

לֹוּ שֶׁל שְׁמַאל תְּחִילָה, וְכִיוּן שֶׁזֶה מִידַת חֲסִידוֹת אֵין צְרִיךְ לְהִמְתִּין שִׁיבִיאוּ לֹוּ שֶׁל יְמִין (עֲכָת"ד הַפְּרִיֶּשֶׁה), וְעַל זֶה חוֹלֵק הָאֲרָצוֹת הַחַיִּים (ס"ק ל) וְאוֹמֵר שֶׁרֵב אֲשֵׁי סוֹבֵר שֶׁרֵב כֶּהֵנָּה חוֹלֵק עַל כָּל דֵּין הַקְּדִימָה שֶׁל יְמִין וְכִיוּן שֶׁאֵנּוּ פּוֹסְקִים לֹא כִּמוֹ רֵב כֶּהֵנָּה, אֲלֵא שֶׁכֵּן צְרִיךְ לְהַקְדִּים שֶׁל יְמִין (כִּמוֹ שֶׁסּוֹבֵרֵת הַבְּרִיִּיתָא שֶׁם בַּגְּמָרָא), אִם כֵּן, צְרִיךְ לְהִמְתִּין עַד שִׁיבִיאוּ לֹוּ שֶׁל יְמִין.

21 כִּשְׁהוּא רוֹחֵץ וּפֶתֵחַ, יְמִין תְּחִילָה וְכו' וְעֵיִן בְּדַרְכֵי מֹשֶׁה - בַּגְּמָרָא (שֶׁבַת ס.א.) אֵיתָא כִּמוֹ שֶׁכָּתַב הַמְּשֵׁנָה בְּרוּרָה, וּבְדַרְכֵי מֹשֶׁה כָּתַב שֶׁלֹא רָאָה שֶׁמְדַקְדְּקִים בִּזְוָה, וּמִשְׁמַע שֶׁסּוֹבֵר שֶׁזֶה רֵק מִידַת חֲסִידוֹת, וְאֵילוּ מִהַמְּשֵׁנָה בְּרוּרָה מִשְׁמַע שֶׁסּוֹבֵר שֶׁכֵּן צְרִיךְ לְדַקְדֵק בִּזְוָה, וְכַפְשֻׁטוֹת הַגְּמָרָא.

סעיף ו ס"ק ט

22 דְּאֶסּוֹר אֶפִּילוּ פְּחוֹת מֵאַרְבַּע אֲמוֹת - הַגִּירְסָא בַּגְּמָרָא בְּקִידוּשֵׁין (ל.א.) שֶׁלְּפָנֵינוּ הֵיא "אֶסּוֹר לִילֵךְ בְּקוֹמָה זְקוּפָה אַרְבַּע אֲמוֹת שֶׁנֶּאֱמַר מֵלֹא כָּל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ" (יִשְׁעִיָּהוּ ו,ג), אֲךְ הַטּוֹר וְהַבֵּית יוֹסֵף צִיטְטוּ אֶת הַגְּמָרָא בְּלֵי הַמִּילִים "אַרְבַּע אֲמוֹת", וְכָתַב הַט"ז דְּנִרְאָה דְּלֹא גִרְסוּ לְהוּ בַּגְּמָרָא, וְכַךְ בְּאֵמַת יוֹתֵר מִסְתַּבֵּר לְגִרוּס, שְׁכִיוּן שְׁדוּחַק רִגְלֵי הַשְּׁכִינָה, הוּא הַדֵּין גַּם אִם אֵינּוּ זֹו, וְדַע שֶׁקוֹמָה זְקוּפָה הָאֶסּוֹרָה, הֵיא כֹּאֲשֶׁר מְזַדְקֵף יוֹתֵר מִהַרְגִּיל, אֲבָל עֲמִידָה וְהַלִּיכָה בְּצוּרָה רִגְלִיָּה וְיִשְׁרָה אֵינָה אֶסּוֹרָה, (עַל פִּי שׁוֹלְחַן עֵרוֹךְ הַגְּר"ז מֵהַדְּרוֹת ס"ע ה).

ס"ק י

23 אֶפִּילוּ בְּבֵית שֵׁישׁ בּוֹ תִקְרָה וְכו' - לְאֶפּוֹקֵי מִמָּה שֶׁכָּתַב הַמַּהְרֵש"ל (שׁו"ת, עב) שְׁדוּוֹקָא תַּחַת אוֹיר הַשָּׁמַיִם נִרְאָה שֶׁאֵינּוּ מִשְׁגִּיחַ בְּמוֹרָאוֹ שֶׁל ה'.

כְּגוֹן שֶׁסִּילְסַל בְּשַׁעְרוֹ כְּדֵי לְהַתִּיפּוֹת, וְכָתַב הַ"יִּפְּה תּוֹאֵר" שִׁיּוֹסֵף כִּיוּן לְשֵׁם שָׁמַיִם, כְּדֵי לְקַיֵּים אֶת מָה שֶׁכָּתַב הַרַמְבַּ"ם לְעִיל שֶׁתְּלַמִּיד חֶכֶם צְרִיךְ לְלַבּוֹשׁ בְּגָדִים נְאִים, אֲלֵא שֶׁחֲטָא בִּזְוָה שֶׁסִּילְסַל יוֹתֵר מְדִי, וּמִכָּאֵן שֶׁאֵין לְלַבּוֹשׁ בְּגָדִים מְדִי נְאִים.

סעיף ד ס"ק ו

18 וְכֹאנְפִילָאוֹת שֶׁל לְבַד אֵין צְרִיךְ לְהַקְדִּים שְׁמַאל לְקִשְׁרָה - כִּיוּן שֶׁהַקְּדַמַּת שְׁמַאל בְּקִשְׁרָה הֵיא רֵק בְּנַעֲלִים וְלֹא בְּגַרְבִּים וְלֹא בְּשׁוּם בְּגַד אַחֵר, מִפְּנֵי שֶׁלְּשׁוֹן הַגְּמָרָא: (שֶׁבַת ס.א.) אִמֵּר ר' יוֹחָנָן כְּתַפִּילִין כַּךְ מִנְעֵלִין, וּבְלַבּוֹשׁ בִּיָּאֵר טַעַם הַדְּבַר, שֶׁהוּא נוֹבַע מִמָּה שְׁדַרְשׁוּ חַז"ל בְּמַסְכַּת חוֹלִין (פ.ט.) שֶׁבִּשְׁכַר שֶׁאֲבַרְהֵם אֲבִינוּ וְיִתֵּר לְמֶלֶךְ סְדוּם, וְלֹא לְקַח מִמֶּנּוּ אֶפִּילוּ שְׁרוּךְ נַעַל, קִיבַל אֶת רְצוּעוֹת הַתְּפִילִין, וְלִכְּן כָּתַב הָאֲרָצוֹת הַחַיִּים שֶׁאֵין לְנוּ לְלַמּוֹד מִתְּפִילִין הַקְּדַמַּת שְׁמַאל, כִּי אִם בְּנַעַל בְּלַבַּד.

19 וְאֵיטֵר יָד שְׁמִנְיָה תְּפִילִין בְּיְמִין שֶׁל כָּל אָדָם יְקָדִים יְמִין גַּם לְהַקְשִׁירָה - בְּשַׁעַר הַצִּיּוֹן צִיּוֹן לְבַכּוֹר שׁוֹר וְשַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה שֶׁהִבִּיאוּ, אֲךְ כִּבֵּר הָעִיר הַמְּנַחַת יִצְחָק (ח"י ס"א) שֶׁזֶה לֹא מָה שֶׁכָּתוּב שֶׁם, וְנִרְאָה שֶׁמִּקּוּרוֹ מֵאַרְצוֹת הַחַיִּים שֶׁשֵׁם כָּתַב בְּדִיוֹק בְּלִשׁוֹן הַזֶּה, וְהַסְּבָרָא פְּשוּטָה, כִּיוּן שֶׁכָּל הַסִּיבָה שֶׁאָדָם רִגִּיל צְרִיךְ לְהַקְדִּים שְׁמַאל לְקִשְׁרָה, הֵיא בְּגַלְל שְׁקוּשֵׁר בַּה תְּפִילִין, אִם כֵּן אֵיטֵר יָד שְׁקוּשֵׁר תְּפִילִין בְּיְמִינוּ, יְקָדִים יְמִין גַּם לְקִשְׁרָה.

ס"ק ז

20 וְגַם אִם נֹזְדַמֵּן לֹוּ שֶׁל שְׁמַאל יִמְתִּין - לְאֶפּוֹקֵי מִמָּה שֶׁכָּתַב בְּדַרְיֶשָׁה (ס"ק א) בְּשֵׁם הַמַּהְר"ל מִפְּרָאג, שֶׁמָּה שֶׁאִמֵּר רֵב אֲשֵׁי בַּגְּמָרָא (שֶׁבַת ס.א.) שֶׁהוּא רָאָה שֶׁרֵב כֶּהֵנָּה אֵינּוּ מִקְפִּיד לְנַעֲוֵל שֶׁל יְמִין תְּחִילָה, זֶה בְּמַקְרָה שֶׁהֹזְדַמֵּן

הלכות הנהגת אדם בבוקר סימן ב

באר הגולה

ב דין לבישת אדם בבוקר סעיפים:

* מחמת דבכה קמה ב שור וזעמים יא הניגס ו' ו' שנת קד ד' ע' ס' ס' ח שנת ע' ו' קדושין ט' ז'

לא ילבש חיכוך (א) (ב) סיושב (טור) *גמלא יקח חלוק ויכניס בו (ראשו) וזרועותיו בעודנו; שוכב ומנוחה (ב) כשיקום שהוא מכוון; ב גמלא יאמר לפני בתדיר שלא יחריגו מן הארץ כבודו; ג ישרק (ב) בחלוקי ללבושו כדרכו שלא יחריגו הדפנים (ב) (ז) (ה) לרחץ; ד ינעול בנעל (ג) (ג) [ה] ויסן תחלה ולא יקשרנו ואח"כ ינעול של שפאל (ט) ויקשרנו ויחזור ויקשרו של יסין; הנה ובתנענים שלט אהל לכה קשירה ינעול של (ז) ימח תחלה (תקופתו פ' נחה חסה ד' ס"א); ו ה"כשחולץ מנעליו (ח) חולץ של שפאל תחלה; ו יאמור לילך (ז) (ט) בקופה זקופה (י) *ולא ילך באר היובל

החידו יצאה מקומן פעום בוא ונס החלט וכר עם ונתם אינו חיוב וכן כניסו חולין בעצה חלל יאמר ושלמה פרים שפחוט נעמום קרבן החידו פ"ט;

(א) מיושב. דלא נסבדח יגלה נושו. איהא בש"מ הנוק של ח"ה כל שאין נשרו גרמייה מתחיו פחה. והאידנה אין זוכרין בזה משום שכלבין הכל בנתי שוקים ואין נשרו גרמייה מ"ל; (ב) לתק. ויצרו החסידים המנוחה וימנהו בעיני הכריות. וככה כפי' שיש חילוק בין ח"ה לברר לימיו דלמ"ה אם לבש החלוק שפוסק נרדף להסבס אלל שאר שימי דעלמא יזכר לכהחלה חלה לזבוסה הטובה פ"ט. ויזכר מלבושו עמי מלבושים יחד בשפס אחד כי קשה לשכחה. וישיס ב' יזדי המלבוש צדי ימית וילבש הימין וחמ"כ השחלה יחיון כי הכל ככלל בייצין וכן הימין כל לשחלה. המניס; (ג) ימח תחלה. דיש תשיבות לימין לעינין שזקן יד וזבוסן כולל ושחלה יז כו נמי תשיבות לעינין העינין תשי"ס נחלק לכל אחד פעהל דהיינו תשי"ס השחלה דהיינו תשילין כותל בקצירה וכשרוחן וכך ימין תחלה ולא רוחן כל ענוו כלש תהלה פמ"א וע"ס; (ד) בקופה זקופה. אפילו תמות מד' אמות ב"ס פ"א ומ"א. משנה ברורה

ביאור הלכה

ותודה ושלמה דחייב על ח"ה נוסבים או דלפנין קריאה די בגמ' וכן מ"ל; אברה"ם וזבוס וזכר כל חלו סכריכות קודם תחלה וזכרי"ב (ארכ"ה כ"ט תוס' א"ך ש"ל יאמר ע"י זמן ק"ס או אפילו תהלה כבוד. ונרדף להחזות קודם קריאה פרטם סקרינות (ארכ"ה כ"ט ופ"ג) וכדויד יזכר בשעור. וכך דפ"ט דימית סכר עזודם חסם שפאלו כו כל עניינו אפידת הקרינות כלל דשישים ובעה"מ י"ב מן ברייתא סדר הסקרינס שהיה נרדף ליה וכך מוחר כדברינס גדול בפנים ומה טוב למי שנוסב ביה שימרו תחלה אח פנינים פאלו מן בשרתה או תשאר סרימ"ס כדי שיזין אח"כ מם שנות אוחר וכוס תחלה לו כאליו הקיבו מם קרבן וכן מם ב"ה או אחריו ככל יום אביו כוס פכוד וכו' ומיינו פשיית הקדושה פחוס לראות לתבין מם שנות אוחר ושיין מם שחאר'ך בעל סכ"ה דכנסותיו על כפר י"ט וזמלן;

* לא ילבו הלוקח מיושב. ונפמ"ג לו תתקן ב"ה כניסו שזין נוסב פחד א"י נוסב ד"ן רד"י שמיסם פ"ח'ס ובכ"כ אלוהה כהימם תפיק וליאמר פ"ט; * ולא י"ך ו' ד' אמות. כ"ף ח"ה פ"ט כ"ף ח"ה נכד"כ ולא פמסם

(א) מיושב. דלא נסבדח יגלה נושו והאידנה לרף לתנוס כניסות וססה לפני קב"ה ואפילו ששהוא לילה ובחדרי הדמים חלה חלה כל הארץ כטורו וכחתיכה וכעורה לפני ויכדך. וכן נרדף לזכר חמיר מהפח טמם זה שלט במקום הכרח מלבוש ואפילו מטעם (ב) כל סה שדרס הליוח תמוס בנדבים ועולם אבל רשע"ל נגלה ידו פד קנידו וזמלנו עד הוחו ע"כ; ג החלפותו ירחס ללכסם או לפסות ג"כ קחת הסדין שאל נגלה נרליו שדרכן להיוח תשכות נעלם נחדיעה חלו שזין כולבין יקח אפילו כקין וכן כל כיונל בזה חם לא שפי אפטר בענין אחר וכן נביח החינה שדרכן על בני סדם לייך עם ערוחיס וא"ל בענין אחר אין בזה תמוס גרמייה וכן (ג) כערותן נוסב דידין כן ק"ד) יזכר לפסות וללוש סמוך לנהר כל מה שפסטר נכדי שאל יקח כניסו כנוף שאל לנרדף (ה) ואפילו ערוחו ח"ה לבכות כדירותו לנהר ולא עוד חלל שפסחה נרעלה כלל ע"ז נדכר וכללו סכר נבדירט של אפרכת אביו כל הנכר פמליו כלפי העם ישהו לו ימיס ידו כנגד ערוחו לכבוהם וכלבד שאל יגע ב"ה כמו שיחבנר כפי"ס ג'. איהא בש"מ הנוק של ח"ה כל עזין נשרו גרמייה מתחיו. והאידנה (ו) אין זוכרין בזה משום שכלבין הכל בנתי שוקים ואין נשרו גרמייה מ"ל; (ב) כשיקום. ר"ל כשיקום ויחל מהחה כיסוי סדיים שהיו מונח עם פתוח כשפסות חלוך יהיה פחה סיכך סבוסה כי יגול חלוך פל כל נושו מתחלו ועיין לקחת סיפון רל"ס מ"ב לעינין פשיעת התקן. החינה מלבושו מרחשמוזי משכח לימודיו ואפטר אס מיתה דבר אחר היססיקי בין רלשו לגדיו' ז) אין קפידה וכן יזכר מלבושו ג' מלבושים יחד כמ"ל כי קשה לשכחה. הקורא כהב פמ"ג סקבר לו פמסכל כפי החס תסכ"ח לימודו ועיין עוד פמ"ג מדברינס המסור המלוד; (ג) בחלוק. א"ה"ס שהוא תחת כל המלבושים (ח) וב"כ בשאר נבדירט (דרי לתק. וירחו חסידים וימאגנס בעיניו כבדתי וחם לו ינאר חסדן והסך אס ח"ה כות נרדף לפשמו ואחר ללכס ללכס בנתי ע"ל יסיס ככלל מטיילי ח"ה וספר כל ח"ה אין נרדף ולתסלה אפילו כל ח"ה פ"ט) נרדף לפשמו וללכסו כדדס ערליו לו להר נדד"ה מתנוטר כניסין ג"ל. טוב (י) ששים ע"י נדי המלבוש ע"י ימית וילבש הימין וחמ"כ השחלה יחיון כי הכל ככלל בימין וכן הימין כל לשחלה. ככה סרימ"ס מלבוש פ"ה יהיה מלבוש נהפ ווקי וסבור לו שיחלה בנדדו כחם אס שמועיס וכיונל כהם. חל לכס חל בשכוס רוחן וכך ימח תחלה וסל כל ענוו רפח תחלה סהם ולא מלבוש. עייס שרוח סכר שחות ח"ה על כל סרימ"ס וסל ימח ב"ה; (ז) ח"ה הודו על וכו'. חמ"ה פ"ט) כטודס על ימין; (ט) כקופה זקופה. שדוחק נרלי שהינס כניכ"ל פ"ב כהבו כאלחרינס דלפור פ"ז אפילו פחות מד"ח ותע"ז דלפילו עמד מקומו ואינו הו"ך כלל; (י) ולא ילך. אפילו נבית מ' ע"י טו הקדס וכ"כ חס"ה חס"ה אפיר כהימם דיש לזכר (נ"ט); ד

שער הציון

(א) סע"ג (ב) סע"ד (ג) סע"ה (ד) סע"ו (ה) סע"ז (ו) סע"ח (ז) סע"ט (י) סע"י (יא) סע"כ (יב) ארכ"ה רלחה מלוח ע"ס; (יג) פמ"ס ובע"מ; (יד) ארכ"ה (טו) רש"י (טז) פ"א ופ"א ונכרי"ל (יז) א"ל ופ"א שמועיס כן פדכ"ה ס"א ונס כפ"ל לא ס"ל כמקומו כקל עיין בש"מ ועיין כדלוח סרי"ל ופכוד נדמיעס מוכ"י כדונא וכן מללחי כהונ כוסר;

הלכות הגהגת אדם בבוקר סימן כ ג

ו שס ח נרמז טו (ה) (יא) י' אמות (ו) [ג] (יב) בגילוי הראש (ומני כניד השכינה*) (יג) ייבובק נקביו: הגה ויכסה א סס ב כ' כל גופו ולא ילך (יד) (ו) יוקף (טז) וירגיל עצמו לפנות בוקר וטרם שהלא זריו ק וקיות (גכות מיימנו כרק ג כס נכרסו כג ה' הסלכות דעית):

ג הגהגת בית הכסא. ובו י"ז סעיפים:

א אישיכנס לבה"כ יאמר התכבדו כבודים וכו' [f] (א) ייעבשו לא נהגו לאיסרו: ב *ייהא צנוע בבית הכסא ולא יגלה עצמו (ב) עד שישב: (ג) הגה (ג) ולא ילכו (ה) שני אנשים יחד גם שיערי תשובה

באר היטב

וסתמבר יד אהני כהב דמתחר דתן הגמרס גראה דכהון ד'א מוהר אוך יתמרי רבינו פליגי כהון ד'א. והפ'י ס'ק ד' כהב דרבינו לא הוה גווס בתרחס סרבע ארתו פ"ש וליחס שהרי כהב רבינו כרפ"ס כפ"ק דקדושין אסור לילך ארתס בלחום בקומה זקוסה ונגילוי הראש הרי שהיו גורס ד'א. ועיין במזמ"ס כרק כילוי מנדיין דלא כהב ס'ס ד' לחמה וד"ק. ועיין מ"ס הפוסקים דגילוי הראש הוא מדת חסידות ויכסה ליסורס פ"ס ז"ע עהרי רבינו ברחמים כלל ומני קופס זקוסה וגילוי הראש ובכלהו הני אסור יד הרין: (ה) ד' לחום. ומדת חסידות אפילו פתוח מד' לחום. אפילו קטנים נכון לכסות ראשן דההוי פליקויו פומה"ל דמתי"ל מ"א. (ו) בגילוי הראש. פ"ז ס' ז' אה ס"ק כ' כהב דה"ה א"ס רוכב על גבי בהמה או יושב כגבלה ס'ו ויהרס"ל בריבך ונכסין ח' ס"ק ג' כהב דאפילו יושב אסור פ"ט. ויהרס"ל כהב הא דלכור לילך בקומה זקוסה ונגילוי הראש היינו דוקא חסות אויר הקדוקים אלא בגבי כי אינו רחוק כ"כ שפירו משינה כמולם של הקב"ה כי א"ס חסות אויר הקדוקים פ"ט. וכל פ"ט ויס לסמוך פ"ז נפתח הנורך. וסכת של ק"ס ועל גמי הסב כימי כמנואר לקמן כ' ז"א ס"ד.

ונכס"ג דף ק"א כהב ולגין שפילת מנהל סה כוא אינר רגל כו' אינר יד ויעיל כל ימין כל אדם החולם ונס יקרנה הוא פילל דרוס וזהו קי ויעיל ויקאר כבהור סל כל אדם: [ג] בגילוי הראש. עשה"ס אהב כנ"ס דף ק"ב על מה שכתב לילך ד"א בגילוי הראש לאו דוקא סלכס אפילו אפילו כמיודה ויכסה לילך לומר. ומ"ס מ"א סימן ס"ק ח' מחובשות דומ"א י"ס לומר כהו חכניו בדיכס ועיין סימן ז"א. ונס מ"ס אהב כנ"ס רס"ל דדוקא חסות אויר הקדוקים אסור ק"ן מכלול לפעויוס שהכ"ל כהב ד"א כן ונכס"גו לא כסור"ל גוס סבי ונכל מקום לזורק סגראה מתוך יעשיו שטובס כהבו לילך ונדומס כרו ופ"ט י"ב לומר סל לילך ד"א ובסת"ן אפילו מית חסידות אוין כו כדמשתע ממסת"ה דרך ארץ וזכ"ל מקום לתיחי מדקדוקים מכתים ראשם כדמשתע וכן נהגתי מעודי גי"ן סס ונכס"ג יוסף כסולו וכתס כו הוא ממת"ל ומיחוס סרבע פ"ט:

[ב] ומכיון לא נהגו. עיין במתניו כרסס כסס סרס מלות שפוסים כמחסי ליימורו. וכן מהר"ם פלפ"ס ז"ל כהב כסר"ל וז"ל הי"ס לאמורו גוס עכ"ל וזה וינ"ל סל"ל ויהכיר כד"ל כככ"ס כ"ס אלא לא נלמחו כדכתיבס הלא ליהודים אבר תורמס אומנסו ולא זולנס וכאז"ל כהב כס כס כהב

וכהב ע"מ דה"ה שטרות שקולין פרו"ק השוכין כיכוי א"ך חסני מרלו"ס עיין י"ס לומר חס הפסר. ולענין ליכנס לבה"כ בגילוי הראש מנואר לקמן ס' ז"א ס"ב דאסור. והאסור להוכיר הסס בגילוי הראש ולא חסני חס חס"ס היודס על הראש סס ס' ז"א ס"ב. אלא מהר"ש"ל כהב א"ס ריה"ן כמתכסי ורולה לבתוח או בלילה שפולן לו כובע כלהבו דיו כהב כמתכסי רלשו בידו. וכ"ז ס"ה' ח' וס"ו פ"ד כהב דרבינו הי"ד על הראש חסני לפנין סל"ל יוכס או ילך בגילוי הראש אכל לפנין כיכור או וילוס חפיו דבר קדושה לא חסני כיכוי יד פ"ט. וכ"ס חמ"א ככ"ל ככ"ל ס"ק ד'. וא"ס אחר מניח ידו על כשלו חסי"ס כיכוי אפילו לפנין כרכה כס כ" ז"א. (ז) יוקף. אויחה כדכ"ל דף ק"ב ונכס"ס דף ק"ב שימסור כל ה"ה ש"ס על יוקה מנעלים לרגלו. [ונכ"ל] אלהי רבה חסני כסס של"ס דלס עושס חכ"ס השוכס על עטוריוס מוהר דקפ"ס דוד כמלך כ"ה הולך יוקף. (ח) עיני אנשים. וא"ס מתכ"ד וכל אחר נהיח ידו על רלבו דרך הל"ן ש"ס פרוק חיל"ן כ"כ"ב כשודס דרג"ל ס"ח.

ביאור הלכה

ראש שני כן אמת כמ"ל כהב וא"ס מנהל רלבו כ"כ"ב כרו כמ"ע מניס דדור"ל כרכה בידו ואנכי כמ"ע כמתכסי חס"ל חס"ל חס"ל דמסר כ"ה חכ"ה חכ"ה דכוס כרו ככל גוסי ולענ"ד כ"ס נכס"ס כ"ס ארתי דהכס דונחוקיה"ס לא שיר לדיודס לכ"ע כי כ"י רוחין שטובס זה ר"ל לטובת עמו:

* יהא טעם. עיין נכרסו כ"ב ע"ה וע"ה דמפ"ג סגמה כבידת כליטיות נכון להרגילם כביכוי הראש כי הוכי דליהוי להו איתח"ל דמתי"ל כדלוח"ה (כסדרת ק"ד) ככו רלסך כו כי רלסך כו הוכי דליהוי פלך לימחה דשחיל ודע עוד דלענין גילוי הראש די כ"ל כביכוי גוד: (יב) בגילוי הראש. וכ"ס פ"ס אסור לנרך וס"ה ללמוד בגילוי הראש כג) ולא חסני כזה כיוסו כיד דיד ורלסו חד גוכ"ל אינון ולין גוף יכול לכסות א"ס עצמו כד) ויס מקילין גזס כשעת הדחק כנון בלילה שרולס לבסוח אוין לו כובע כדל"ס ודי כמתכסי רלבו בידו אכל יוסר ס"ב לומר ככו שפוס"ס טהנין שמתכסי גרתי"ל סל כהנגד כה) כל ה"ד ומכס"ס כו רלבו ד"ז ה"ו ססיר כיכוי לטע"ו וככה הפת"ג ידע לומר כשעת הגסה חולין סל רלס"כו) סל"ל וכר"ה הנרכס כהל"ס מנע"ה) וכר"ה ששערות א"ך אורין שחקורין ככד מתחשו"ל כז) י"ס לכו"ר חסני מרלו"ס חסי"ן שזמרו ששערות"ן כח) ויס מקילין. (יג) ייבוקק נקביו. כזי שיהי סל"כ גופו נק"י כשעת קללת מלו"ס שמים זק"ס והכל"ה וסין לרך"ק רק כזיקה לבד וא"ס כדך א"ס פתוח ולינו חכ"ה לנקביו או נקלס מן כדיון גוף כקי וסלילה ארתס כוב עטור סל זק"ס או אפילו רק חש"ל כנבור: (יד) יוקף. חס"ל שימסור חד"ס כל מה ש"ס לו יוקה מנעלים לרגלו. ונמקומות סכרס שדרכן לילך יוקף סבי. [ח"ל"ר] עוד כהב כסס של"ס ד"ס עושס חכ"ס השוכס על עטוריוס מוהר וכן עשה דהמס"ה הולך יוקף. (א) ופכסיו וכו'. כי חין א"ן אלו מוהוקין לרלי"י שמים שחל"ל"ס מלין אוחנו סנכר"ס שימח"ס פליט ע"ד פלל"ל. (ב) ע"ד שיכ"ר. וס"ה (כ) סל"ל יוקס כשהו"ס מנולה: (ג) ולא ילס. וא"ס כמת"ד ג) יכ"ל

שער היזין

יה מ"א: (ס) סל"ס: (כ) סל"ל: (כ"א) רס"ל וט"ל: (כ"ג) פ"ג ועיין בגיהור כסס: (ג) חס"ל לקמן בסיון ח' וחס"ל לקמן ככיוין ז"א: (ד) דה"ה כביסן כ"א כמחש"ל: (ה) חס"ל ס"ס: (ו) ס"ס פ"ג ס"ס: (ז) ס"ס כס"א: (ח) דה"ה חס"ל: (ט) כ"י: (י) מנן גמורים: (יא) ע"ה:

* לנד היכ"ה ש"ס חוק לילך בגילוי הראש (שני ספרים) וכסופים לך לילך בגילוי הראש הידוע ד"ז וזכ"ל דיל"ל. * וכמו כסר"ה גר"ל כסילורנו סס הי"כ.

הלכות הנהגת אדם בבקר סימן ב

ש"ע

28 ויש שמצדדין לומר דאפילו ארבע אמות אינו אסור מדינא - כן דעת הדרכי משה (אות ב) והמהרש"ל (שו"ת,עב) והגר"א (סי' ח ס"ק ו) וכן רוב הפוסקים, וראיתם ממה שכתוב בשבת (ק"ח): שרב הונא בריה דרב יהושע אמר, שמגיע לו שכר על כך שמקפיד לא ללכת ארבע אמות בגילוי הראש, משמע שזה מידת חסידות, (וכן יש ראייה ממדרש רבה, ויקרא פכ"ז, ע"ש) והכי נקטינן להלכה (ארצות החיים), אלא שבימינו יש חובה לכסות הראש מסיבה אחרת, כיוון שכיפה זה סמל של אמונה בה', וכן בגלל שיש מנהג לחבוש כיפה ומנהג ישראל חובה.

29 כתב הפ"ז דבזמנינו איסור גמור - מפני שבזמן הט"ז היה חוק אצל הגויים לשהות ללא כיסוי על ראשם, והנוהג כמותם עובר על "ובחוקותיהם לא תלכו" (ויקרא יח, ג) (וגם הפוסקים שהזכירו לעיל שסוברים שזה מידת חסידות, יודו ככהאי גוונא), אך כתב האגרות משה (יו"ד ח"ד סי' יא) שבזמנינו כבר לא נוהגים כך הגויים, וממילא אין את האיסור הנ"ל.

30 דלענין גילוי הראש די בכיסוי היד על הראש - אף על פי שהיד והראש הם גוף אחד, ואינו בגדר של כיסוי, מכל מקום לא בעינן כיסוי, אלא בעינן שיראה שמקבל עליו עול מלכות ה', ובזה שמניח ידו על ראשו מראה שמקבל עליו, וגם מראה שאינו חפץ בחוקות הגויים.

31 והוא הדין אם מפלה ראשו - פירוש, אם מנקה כינים מראשו, גם במקרה כזה מותר להיות בגילוי הראש (ואפילו יד לא בעי, ביאור הלכה), כיוון שאינו מזלזל בקבלת עול מלכות ה', אלא שנוח לו בראש מגולה לצורך נקיון ראשו.

32 ועיין בפרי מגדים שכתב דלילך ארבע אמות תחת אויר וכו' - מפני שהוא סובר שלא

24 ויבדוק נקביו - רצה לומר, שאחר שיסיים להתלבש יבדוק האם צריך לנקביו, ואם כן, יעשה צרכיו ורק אחר כך יתפלל, כדאיתא בברכות (טו). אמר ר' יוחנן הרוצה לקבל עליו עול מלכות שמים מושלמת, יפנה ויטול ידי ויניח תפילין ויקרא קריאת שמע ואחר כך יתפלל, והטעם הוא משום "הכון לקראת אלוקיך ישראל" (עמוס ד, יב).

25 ויכסה כל גופו ולא ילך יחף - אינו רוצה לחדש שיכסה כל גופו, שהרי זה נתבאר כבר בראש הסימן, אלא חידושו הוא שלא ילך יחף כדאיתא בפסחים (ק"ג), שהמונע מנעלים מרגליו הוא מנודה לה', מפני שהוא מבזה את עצמו.

26 וירגיל עצמו לפנות בוקר וערב שהוא זריזות ונקיות - ואז לא יבוא לידי כך שישהה נקביו ויעבור על איסור בל תשקצו, אלא להיפך, מקדש עצמו ומקיים מצות והתקדישתם והייתם קדושים (רמב"ם הל' מאכ"א פ"ז, לא ולב).

ס"ק יא

27 ומידת חסידות אפילו פחות מארבע אמות - מלשון זה משמע שדעת המשנה ברורה היא, שיותר מארבע אמות יש איסור מעיקר הדין, וכן דעת הבית יוסף (סי' ח ד"ה ומכסה ראשו), וכן סובר בספר אות חיים ושלום (כה, ה), והביא ראייה ממה שכתוב בברכות (ס): שכאשר מתלבש בבוקר ופורס סודר על ראשו מברך "עוטר ישראל בתפארה", וכיוון שעל זה נתקנה הברכה, מוכרח שיש חיוב לכסות את הראש, והסיבה שיש מידת חסידות גם בפחות מארבע אמות היא, שכיוון שהטעם שאסור ארבע אמות הוא מפני מורא השכינה, אם כן, שייך טעם זה גם בפחות מארבע אמות (אלא שלא חייבו).

הלכות הנהגת אדם בנקר סימן ב ג

שיש מקילין בפאה, וזו דעת הארצות החיים (ס"ק נד) שכתב שכיוון שכל ענין כיסוי הראש הוא רק מידת חסידות (לשיטתו), ממילא לא שייך לגזור מפני מראית העין.

ס"ק יג

[36] ואין צריך רק בדיקה לברד וכו' - רצה לומר שצריך לשים לב בעצמו האם צריך עכשיו להתפנות, ומה שהזהיר מלאחר זמן קריאת שמע ותפילה, רצה לומר שפעמים אדם מרגיש שיש לו איזה פסולת בגוף, ולכן שוהה זמן רב בבית הכסא, ובאמת אינו זקוק לכך לפי ההלכה, מפני שעכשיו גופו נקי ואין לו שום יציאות (על פי ערוך השולחן).

ס"ק יד

[37] אמרו חז"ל שימכור אדם כל מה שיש לו ויקח מנעלים - (שבת קכט.) וביאר שם רש"י שהדבר הכי מבוזז שיש, זה ההולך בשוק יחף.
[38] הולך יחף - הוא מקרא בשמואל ב (טו,ל).

סימן ג

סעיף א ס"ק א

[1] כי אין אנו מוחזקין ליראי שמים שמלאכים מלוין וכו' - בארצות החיים (אר"י א) הקשה מדאיתא בתענית (יא.) שהמלאכים השומרים את האדם, הם אלו שמעידים עליו ביום הדין על עבירות שעשה, משמע שמלאכים שומרים כל אדם? ונראה בדעת המשנה ברורה, שהכוונה היא שהמלאכים אינם מלוים אותנו כמו שומרים של שר חשוב, שהשר אומר להם מה לעשות וכו', אלא הם שומרים עלינו ממזיקים, מבלי שאנו יכולים לדבר עמם, כמו שיש מסך מבדיל בינינו. ולכן אין טעם לבקש את הבקשה של "התכבדו מכובדים" וכו'.

מספיק רק להראות שמקבל עול מלכות, אלא צריך כיסוי של ממש.

ס"ק יז

[33] וכל שכן שאסור לברך והוא הדין ללמוד בגילוי הראש - דאיתא במסכת סופרים (יד,יד) שאסור להזכיר שם ה' בראש מגולה, ובברכה ובלימוד מזכירים שם ה', והכא לא מהני כיסוי עם היד, כיוון שלא חשיב כיסוי, ולענין זה יש דין שבעינין כיסוי, והראיה שיד לא נחשב כיסוי על הגוף, מדאיתא בברכות (כד:) שאם אין הפסק בין ליבו לערוה, צריך לחצוץ עם טליתו, ומשמע מזה שלא סגי בכיסוי היד (הגר"א בסי' עד סע' ב).

[34] ויש מקילין בזה בשעת הדחק - המהרש"ל (שו"ת,עב) כתב שהראיה מברכות (כד:) אינה ראייה לענין כיסוי הראש, מפני שכאשר שם את ידו כנגד ליבו אינו ניכר שמטרתו לכסות ליבו, ועוד שאינו ניכר לעין האם באמת כיוון את מקום הלב ושמה הניח ידו מעט מעל או בצד ליבו, מה שאין כן כאשר מניח ידו על ראשו, ניכר לכולם שכוונתו לכסות ראשו וכן שכיוון את מקומו, ולפי המהרש"ל מהני כיסוי ידו אפילו תחת אויר השמים ואפילו לאמירת דברים שבקדושה ואפילו שלא בשעת הדחק, אבל באליה רבה (צא ס"ק ה) כתב, שאנו נסמוך על המהרש"ל בשעת הדחק בלבד.

[35] ופרו"ק משערות וכו' יש לאסור מפני מראית העין - פרו"ק היינו פאה נכרית. ומצינו שגם באיסורים מדרבנן גזרו מפני מראית עין, כמו בשבת (כג.) לגבי נר חנוכה, שאם יש לו שני פתחים צריך להדליק בשניהם, שמה משהו יראה רק פתח אחד ויחשוב שהלה לא הדליק נר חנוכה, וכיוון שהמשנה ברורה סובר שיש חובה לכסות את הראש, ממילא גזרינן גם מפני מראית עין, ולקמיה כתב המשנה ברורה

הלכות הנהגת אדם בבקר סימן ג

סעיף ב (טו"ע)

3] ולא ילכו שני אנשים ביחד - כדאיתא במשנה בתמיד (כו.) שבבית המקדש היה בית כסא "של כבוד", שהנכנס נועל אחריו, ומכאן שכך ראוי לנהוג.

4] גם לא ידבר שם - בברכות (סב.) כתוב שר' אמי ור' אסי קיבלו מרבותיהם מנהג, שיש לשתוק בבית הכסא, וכתב רש"י (ד"ה מן הנחשים) שמדין צניעות יש לשתוק, וזה גם גורם שהמזיקים לא יזיקו לו, (וביאר האריז"ל שיש שד שמחטיא את האדם אם הוא מדבר בבית הכסא (כף החיים ו בשם אור ישראל)). וכיון שזה מהלכות צניעות זה נהג גם בשירותים של ימינו, וכל זה בנכנס לעשות צרכיו, אבל אם נכנס מסיבה שאינה קשורה לצניעות מותר לדבר, ודע דלפי מה שנתבאר בציון 2, שדין צניעות בבית הכסא הוא ממידת חסידות, אם כן גם האיסור לדבר הוא ממידת חסידות (וכן משמע ברמב"ם בהלכות דעות הו.).

סק"ג

5] ואם מפחד, יכול אחד להניח ידו על ראשו דרך החלון - כדאיתא בברכות (סב.) שאשתו של רבא היתה עושה כך לרבא מפני פחד המזיקים.

2] יהא צנוע בבית הכסא ולא יגלה עצמו עד שישב - כדאיתא במסכת תמיד (כז:) "תוב וגלי" ופירש המפרש "וכשאתה נפנה שב תחילה ואחר כך גלי ותעשה צרכך, ואל תגלה מעומד וזהו צניעות שלא יראוך". כתב האגרות משה (יו"ד ג,סח) שדין הצניעות בבית הכסא הוא מטעם "שיויתי ה' לנגדי תמיד" (תהלים טז,ח), והוא ממידת חסידות, עד כאן דבריו, (וכן משמע מהרמב"ם בהלכות דעות (הו,)), והכי משמע בתענית (כג:) שהתנא חנן הנחבא, היה נקרא כך על שם שהיה מתכסה בבגדיו בבית הכסא, ומשמע ששאר אדם אינו נהג כך, אמנם ראוי מאוד לקיים מידות הצניעות בבית הכסא, מפני שאיתא בגמרא (ברכות סב:) שאדם שאינו צנוע בבית הכסא, הוא מתנהג כ"אדומי". והוסיף האגרות משה, שאסור מדינא להיות בלי כיסוי על הערוה עצמה (שלא בשעת עשיית צרכיו), ואולי טעמו הוא משום "ולא יראה בך ערות דבר" (דברים כג,טו), ובבבן איש חי (הלכות שנה ראשונה, ויצאה), כתב שבזמן הזה אין מקפידים כל כך על גילוי הבשר כיון שיש לשרותים שלנו קירות ודלת סגורה, וגם בצורה שאנו מתלבשים בימינו, עלולים הבגדים להתלכלך.

הלכות הנהגת אדם בבקר סימן ג

הלכה כמותו, ואם כן אין לדבר אפילו לצורך גדול (מחזיק ברכה ו).

10 ואם אי אפשר לסגור הדלת וכו' ינחרו זה לזה - כך יוצא מהמעשה שכתבתי בציון 9, דלהכי גער ר' אבא בר' ספרא, שהיה לו לענות בקול שיעול במקום לדבר.

11 ומשמע קצת שם דנכנסות גם כן בשתים בבית הכסא - מזה שכתוב "שיהיו מספרות זו עם זו", משמע בפשטות ששתיהן עושות צרכיהן יחד, שבזמנם לא היו תאים נפרדים בשירותים, אלא רק חפירה אחת גדולה.

סעיף ג ס"ק ה

12 אם אינו יכול ליפנות ילך ארבע אמות וישב ויעמוד וישב - פירוש, ילך ארבע אמות וישב או יעמוד וישב (מספר פעמים) (נתיב חיים, וכן הוא שם בגמרא (שבת פב.)), ומה שכתב המשנה ברורה "ילך ארבע אמות וישב", יעשה כך עשר פעמים, או שילך ארבע פעמים עשר אמות (שם בגמרא).

13 ולא יפנה בעמידה - כן איתא בספרי (דברים פסקא ונז), והטעם הוא מפני שמזיק לבריאות (ערוך השולחן).

סעיף ד ס"ק ו

14 והב"ח כתב דנכון להחמיר שיהיה גם מלפניו רק טפח - מפני שלדעתו כמה מהראשונים גרסו בגמרא "לאחריו טפחיים" והסיבה היא מפני שאינו רואה אתורנית ועלול להתלכלך, וגרסו גם "לפניו טפח", כיון שרואה קדימה, ויכול להזהר שלא יתלכלך, ולכן כתב הב"ח שיש להחמיר כשתי השיטות, ולא לגלות יותר מטפח בין מלפנים ובין מאחור, ואילו הבית-יוסף סובר שאותם ראשונים לא גרסו כך בגמרא, וטעות דפוס נפלה בדבריהם.

15 ולא הסכימו עמו הרבה מהאחרונים - חדא, משום שגירסת הפוסקים העיקריים היא

6 וליכנס שם להדיא אסור אפילו עם אשתו - מוכח מהמעשה שנכתב בציון 5, שאשתו של רבא לא נכנסה עמו אפילו בשביל לשמרו מהמזיקים.

7 עם קמן שאין בו דעת מותר ליכנס - הארצות החיים כתב שזה ק"ו מתשמיש המטה, שבפסחים (ק"ב): מוכח שמותר לשמש בנוכחות תינוק, אפילו הוא כבר בן שנה, והראב"ד (בעלי הנפש שער הפרישה דף ז.) כתב שמסתבר שמותר כל זמן שאינו יודע לדבר, (ומה שכתב המשנה ברורה "שאיין בו דעת" הכוונה שאינו יודע לדבר), וכך פסק בשו"ע (רמ"ו), וכל שכן לענין להכנס יחד לבית הכסא, שמותר עם תינוק שאינו יודע לדבר, ודע דמיירי דווקא כאשר הגדול עושה צרכיו, שאז אין לקטן שיוודע לדבר להכנס עם הגדול, אבל אם הקטן שיוודע לדבר עושה צרכיו והגדול נכנס עמו לסייעו, אפילו מידת חסידות ליכא.

ס"ק ז

8 ואם הוא לצורך גדול אפשר דמותר לדבר כל זמן שאין נפנה עדיין - דמה שנתבאר לעיל (ציון 4) דאיתא בגמרא שיש לשתוק, היינו כשאין לו צורך גדול לדבר.

9 אבל בעת שנפנה אפילו לצורך גדול אסור - כך כתב הרמב"ם (דעות הו), ומקורו מברכות (סב:) שם מסופר שר' ספרא היה באמצע להתפנות בבית הכסא, ור' אבא רצה להכנס לאותו בית כסא, וכדי לדעת האם יש משהו בפנים, השמיע ר' אבא קול שיעול, ור' ספרא ששמע זאת דיבר, ואמר "יכנס כבודו", מפני שלא רצה שר' אבא יזיק לבריאותו (בזה שמתאפק), וגער בו ר' אבא על זה שדיבר בעת עשיית צרכיו, והגמרא הסבירה למה ר' ספרא דיבר: "והוא סבר מסוכן הוא", עד כאן תוכן דברי הגמרא, וקיבלנו מרבתינו שכאשר כתוב לשון "והוא סבר", הכוונה שכך הוא סובר ואין

הרכות הנהגת אדם בבוקר סימן ג

(ג) [ג] לא ידבר עם ויטור ויבט עיניו ממש (אור חזק) : ג יאם רוצה (ה) למשמש כפי טוב עת בצורה או בקיום לפתוח (ג) נקביו וימשש קודם שישיב ולא ימשש אחר שישיב מפני שקשה לכשמים : ד הלא יגלה עצמו כ"א לארריו (ד) (ו) טפה ומלגזו טפחיים ואשה טארריו טפה ומלפניה ולא כלום : ז' אם נפנה במקום (ו) מגולה (ח) שאין בו (ה) [ג] טריוצות יביון שיריו פניו לדרום ואחריו לצפון (ט) או איפכא אבל (י) בין מורה למערב אסור * (ולאטיל מים בכל עתן שרי) (כ"ז נשם הרמב"ם) : י' זוכן אסור לישן (יא) בין מורה למערב אם אשתו עכו ויבונן לרעה (יב) אפילו כשאין אשתו עמו : י' הרמב"ם מים סין הצומים ולפנים (פ') מקום שטילים לראות משם הר הכות ומשם וכלאח אין יכולים לראות (ש"י) (ו) (יג) [לא] ישב ומניו בלמי הקודש (יד) (לא) שיערי תשובה

באר היטב

(ג) לא ידבר עם. וכ"ס שלא יאכל. א"י בכהנ"ד הקטיו שיהא נשים מספרות צנהכ"ס משום יתוד עיין ב"ש ס' כ"ב. וזכירוס ספן צעיר אין לחום : (ג) נקביו. (א) שאין יכול לפנות ידך ד"א ויבט וישמוד וישב עד שיפנה או יביח דעתו מדברים הרהים גמלה דשנה. ולא יפנה בעמידה ספריו פרה כי הלא : (ד) ספה. משום לניעות ומלפניו ספחיים משום קלות מירגלים. וכתב הב"ח דנכון להמיר כחומרה הגורבאות דעינו מלפניו ומלחאריו ספה ע"ס : (ה) מריעות. חבל נחמר בכל ענין שרי כ"ז. וג"ו בקונטרס אחרון העלה לזכיר שיפנה דוקא סמוך לתחילה ככירותו טהוב שדחה הב"י ע"ס. וכ"כ מה"ח ומ"מ ל"ל דעיר המוקפת חוהה לא מוקרי מחלות לענין זה ע"ס : (ו) לא ישב כ"ז. עיין במ' שארר אר"ר רחשו פא"י וגו' מכלל כ"י ע"ס ול"ס דכ"ז בתיבג דף י"ב

משנה ברורה

אחד להיות ידו על ראשו דרך הגולן זלנבד שלא ירחק פירושו וכלקאן כ"ח וליכנס עם לבדיו אסור (ד) אפילו עם אשפו אך עם קטן שאין בו דעה מורה לכתם [ארה"ח] : (ד) לא ידבר. ולא הוא ללורך גדול (ה) אשכר דמורה לדבר כ"ז שאין נראה מדיון חבל בעת שפניהו אך ללורך גדול אסור ואם ח"ס לבגור הדלה לוחש אחר ריחה לכנס (ו) יגהרו לא לזה ולא ידבר רק הנשים שפולטות לביה הכאה הקבוע (רכים כמו צכ"ס שפגדע ציפיהם או נחמר כהכ"ס במדינת אלו סקיעו חכמים שיהיו מספרות זו עם זו כדי שישמע קולן במנהון ולא יכנסו איש לשם ויחזקו עמהן [סנהדרין י"ט] ז' ומשמע קלה עם דנכנסות ג"כ כשהים כבהכ"ס : (ה) יאמץ. (ז) אי איו יוכל לפנות (ח) ידך ד"א וישב וישמוד וישב עד שיפנה או יביח דעתו מדברים הרהים. (ט) ולא יפנה בעמידה : (י) ספה. ולא יותר משום לניעות ומלפניו ספחיים דמחך שבוה דוסק א"ע לנדולים הוא בח לירי קטנים ולריך ספחיים משום קלות מי רגלים הכהנין להרחוק והב"ח קב דנכון להמיר שיהיה עם מלפניו רק ספה ולא הכהניו עמו (י) הרבם מסאחרויים. וזכר גמל ילכך גם אגדיו וגו' ומעניו : (י) והב"ח חלל הס"י הככים עם מהר"י טהוב דנחצר ג"כ באגדו בהחך בין מורה למערב דהלא מגולה הוא בלכותו מקום אס לם שמקרב עמנו לזר חמד מהכמים וז"ל הרד"מ וש"ס : (ח) שאין בו מחיות. חבל אס יש בו מחיות (ט) ופילו רק מריעה אמה לזר מערב יבב צדד המהולה בממוך לה (יג) [דכ"י ע"ס] ביהוד ד' אמות] ואחריו למערב כלפי המחילה ומלפניו ע"ס (יג) וכן אס סוכתו במורה וישב ביהוד לה ולחוריו למורה (יד) ויש מחתירו צדח חמני שפירושו שלפניו הוא לזר מערב ומהכנה ומהכנס שפאס קוב להחמיר. כהנ"ד ב"ח דלון שיער לגובה המהולה רק כל שאין פירושו מגולה ע"י שרי : (ט) או איפכא. וי"ל (ט) דשיפנה לא יבזבז ליהרהר ע"י (י) בין מורה וכו'. משום דשכנייה טורח במתקן (ט) ופילו אס מחזיר עיניו למערב אסור רק עיין שיהא (י) אפסיה ללשונו ומרגלותיה לדרכו. ובאשונה מוחם כוונה פסק כמו שכתב אוהרם פא"ס שכתב במדבר שיהא ראש ומרגלותיה על המסה זה המורה וזה למערב והסכים עם שיהא הרגל למערב וז"ל בלרעות מהכנס בשם כמה אחרונים ומ"מ טוב יותר להחילה לנהוג כהנ"ל כי בהשונה בנין על שמהה כהב נשם הגר"א שמהר גמם כוונה אוהרם הוא כהנ"ל ולא כפירושו הרמ"ם הג"ל : (יב) אפילו כשאין וכו'. עיין בהר"ח דבזה אין להחמיר רק בנזכר (יג) חלל לנטון וכו'. וה"ס אס מחוריו כלפי הקודש שרי בהפלה מי רגלים ועיין בציאור הנר"ל שבהכ"ס דלפילו מן הכותים (יד) חלל לנטון וכו'.

ביאור הלכה

ובספ"י מונס לניעות נלחו דלחוייהם ורחישי בליוה מקושות שמתחילין כנתיב בית כסא לרבים ויש ע"י כ"ה מכשולות שפגד במחך ע"י עדת בניעות עוד כזון ט"ו"ז לכמה הקלוקים א' כמה מחיות נרכות וסמח קדושים ונכרים בכל פת לנפשו ע"י דבלא ידוע מה שפסק לקמן ס' י"ב דלס אינו יכול למחוד ע"ס שיעור טעם וחומש הפלחו ופגדע ובש"ס בהכ"ס סמוך לו וסוף לזכיר להקיות קודם ספלה י"ח לא יתעצל לייך לפניה מט"כ כשאין בית הכסא ופזא לריך לחלוץ מפניו לייך לבוה מודול יתעצל נזס ויעטר עמנו עד אחר הסגולה אס הוא איס חמני. ואפילו אס הוא בן חורה שלא יתעצל פנשו לייך ולחפש איזוס מקום או לייך לביטו עכ"ז וס ע"ס י"ג ע"י ביטול פאס בלזר גם יסיל חורה פניו ע"י מאור. גם י"ג ע"י סלכ"ט עיני כי יאמרו אחר כחמיו אס הוא איס חמני. ופילו אס הוא בן מביא לירי דרוקן. ועוד כהם וכתם קלוקים. ע"כ מהי כ"ה (א"ע נזה כדי להסיר שפאסות סאלו וישראל ויזכרו את שמו ית' בקדושה : * והרמב"ם מ"ס כ"ע שרי. ודעת הנר"א דלזר מערב אסור גם נזס מפני שהכנים שפחרכ וסור עמו עמו ע"ס ספלה מי רגלים ונמו שכתב בכ"פ : א' חלל יעס עמנו לזר מורה או לשאר הפדוים או במקום שיש מחיות סמוך נס וכו'.

שער הציון

(ד) סמ"ג : (פ) סמ"ח : (ז) נרכות ס"ב : (ח) סמ"ג : (ט) סמ"א : (י) מ"ס יכודא וחמרה מרבי יוד אהין ועיין עם עוד שכתב ולקעתי נסיון ספחיים ושמו דלס סוכר כהכנסים ומשתיין עמועד גם ספחיים (א) יגלה כ"א כהם שזכ"י : (א) מה"א ואר"ח ע"א : (ב) סמ"ג : (ג) ע"א : (ד) סמ"ג : (ה) מונח. מהר"א כ"ס ולכ"סיל כפואו וגם סמ"ג שפאק נזס : (ט) סוכל הקדוש : (ט) כ"י לרעת הרמב"ם : (י) ל"ח :

הלכות הנהגת אדם בבקר סימן ג

ס"ק ז

[18] וכן כתבו הדרישה ושאר אחרונים - משמע שפוסק המשנה ברורה כאחרונים אלו, וצריך ליפנות דווקא בסמוך לכותל.

ס"ק ח

[19] אם הכותל במזרח, יושב בסמוך לה ואחוריו למזרח - ואף על פי שמגלה גם מלפניו, לית לן בה, שהרי פסק הרמ"א שלהטיל מים (דהיינו גילוי מלפניו) בכל ענין שרי.

[20] ויש מחמירין בזה - הפרי מגדים (א"א ה) סובר שאין ראייה ממה שכתב הרמ"א שלהטיל מים בכל ענין שרי, מפני שכאשר עושה צרכים גדולים ומגלה מלפניו, זה יותר בזיון מאשר רק מטיל מים, ומוכיח דבריו מדברי תנא קמא (ברכות סא:), שסובר שהעושה צרכים גדולים בארץ יהודה, אסור מזרח ומערב מפני שהוא כנגד המקדש, והרי מי שעומד בצד מערב ואחוריו למערב, ופניו כלפי בית המקדש, למה יהא אסור? אלא ודאי שגם פירועו שלפניו אסור, ומסיק המשנה ברורה שבמקום שאפשר טוב להחמיר, אבל העיקר להלכה כמו המגן אברהם שמתיר, וראיית הפרי מגדים לא קשה כי ניתן לפרש שהעומד במערב ואחוריו למערב אסור מסיבה אחרת, מפני שגם בצד שכנגד הקדושה יש קדושה, ולהכי לדעת תנא קמא דר' עקיבא, כאשר עומד במערב והקדושה בצד מזרח, צד מערב גם נאסר (כמו שאסר הרמב"ם מזרח העולם לדעת ר' עקיבא, מפני שהוא מול מערב העולם ששם הקדושה).

ס"ק ט

[21] ויש אומרים דאיפכא לא - הטעם הוא על פי הסוד, מפני שהזוהמא היוצאת מהגוף שייכת לסיטרא אחרא, שמקומה בצד

כלפנינו, ועוד, שבגירסא שהביא הב"ח גורסים גבי אשה: "לאחריה טפח", וזה תמוה, שהרי גם האשה אינה רואה אחורה ועשויה להתלכלך בדיוק כמו האיש? והב"ח נדחק להסביר שכיון שהאשה אינה צריכה לדאוג שתתלכלך מקדימה, מפנה את כל תשומת ליבה אחורה, ודי לה בטפח. והוסיף הפרי מגדים (מש"ז ב, הובא בשער הציון י, ע"ש) שכיון שאין אנו חוששים לדברי הב"ח, אין חילוק בין אם עסוקים בשמירת רק צד אחד של הגוף מטינוף, או שומרים על שני צדדים, ולכן אם רק מטיל מים (כאשר הוא יושב), מגלה לפניו טפחיים (כמו שצריך לגלות גם כשעושה כל צרכיו יחד).

סעיף ה (שו"ע)

[16] אם נפנה במקום מגולה שאין בו מחיצות יכיון שיהיו פניו לדרום ואחוריו לצפון וכו' - בברכות (סא:) תניא: "הנפנה ביהודה לא יפנה מזרח ומערב אלא צפון ודרום וכו' ר' עקיבא אסור בכל מקום", פירוש, לדעת ר' עקיבא אסור להתפנות בכל מקום בעולם לצרכים גדולים, כאשר פניו או אחוריו למזרח או למערב, כיון ששכינה נמצאת בצד מערב, ולכן גם צד מזרח קדוש שהוא מול המערב, וקיימא לן כר' עקיבא כיון שמסופר בגמרא שהאמורא רבה נהג כמותו, ומה שכתב השולחן ערוך שדווקא במקום מגולה יש לנהוג כן, מקורו מהירושלמי (ברכות פ"ט ה"ה): "ר' עקיבא אסור בכל מקום, ובלבד במקום שאין בו כותל".

[17] ולהטיל מים בכל ענין שרי - מקורו מהירושלמי (ברכות פ"ט ה"ה) שם מבואר כיצד יטיל מימיו כאשר הוא נמצא סמוך לבית המקדש, משמע שכאשר אינו סמוך לבית המקדש בכל ענין שרי.

הלכות הנהגת אדם בבקר סימן ג

שאם יש גדר שרי, והרי תשמיש המטה שרי רק בבית סגור? ועוד, הרי יש מצוה להרהר בדברי קדושה בשעת התשמיש ושכינה שורה, אז למה שלא יהיה כנגד השכינה? **לכך** פירש שהגמרא דיברה על רוחבה של המיטה שתהיה בין צפון לדרום, ובאמת ראשה למערב, כמו שמצינו אצל אדם הראשון, שה' ברא אותו כאשר ראשו במערב ורגליו במזרח, כדאיתא בחגיגה (יב). שראשו מארץ ישראל וגופו מבבל שבמזרח ארץ ישראל, וכיון שכך נוצר אדם הראשון, דין הוא שגם יצירת הוולד יהיה בכהאי גוונא.

26 כמו שכתב הזוהר (ח"ג ק"ח): - בזוהר לא כתוב במפורש שתהיה ראשה של המיטה למערב ומרגלותיה למזרח, אלא שרוב המקובלים פירשוהו כך על פי הסוד, ולקמן מביא המשנה ברורה שיש שחלקו על הבנה זו בזוהר, ופירשו גם בכוונת הזוהר שתהיה ראשה ומרגלותיה זה לצפון וזה לדרום. ומה גם שבתיקוני הזוהר (כא, דף נז:): איתא כלשון הגמרא "מטה בין צפון לדרום".

27 והסכים שם שיהא הראש למערב - כך כתב הרמ"ע מפאנו שביארתי לעיל, כיון שאדם הראשון נברא כאשר ראשו במערב, אמנם האריז"ל (שער המצוות בראשית) סובר שיהיה הראש למזרח על פי הסוד.

28 ומכל מקום טוב יותר לכתחילה לנהוג בהשולחן ערוך וכו' - כיון שלשון התלמוד יותר מובן לנו, ויש ספק בדברי הזוהר, לכן יעשה כפשטות לשון התלמוד. (ובט"ז פסק שמי שאינו יכול בקלות להסב מיטתו בין צפון לדרום, אין בזה איסור).

ס"ק יב

29 אין להחמיר רק בשוכב ערום - מפני שהטעם שהרמב"ם אוסר אפילו באין אשתו עמו, הוא שלא יתגלה פרוצו מתוך שינה, וזה שייך רק בשוכב ערום, וגם אם יש מחיצות

שמאל-צפון, ולכן אחוריו יהיו דווקא לצפון (היכל הקודש אות ב).

סעיף ו (טו"ע)

22 אסור לישן בין מזרח למערב אם אשתו עמו - בברכות (ה:): איתא "אבא בנימין אומר כל ימי הייתי מצטער וכו' על מיטתי שתהא נתונה בין צפון לדרום", וכתבו התוספות (ד"ה כל הנותן) שדווקא כשישן עם אשתו, מפני התשמיש, שגנאי הוא מפני שהשכינה במערב, וכתב הבית-יוסף (ד"ה ומ"ש דלא) דאף על פי דלכאורה משמע דאינו איסור אלא שהוא היה מצטער, אינו כן, אלא כיון שזה ממש איסור היה מצטער לקיימו.

23 ונכון להזהר אפילו כשאין אשתו עמו - מפני שהרמב"ם (בית הבחירה ז, ט) אסר גם בכהאי גוונא, וביאר טעמו בארצות החיים (ס"ק ג) כיון שבזמנם היו ישנים ערומים, יש חשש שיתגלה פירועו מתוך שינה.

ס"ק יא

24 רק יכוין שיהא ראשה של המטה לצפון ומרגלותיה לדרום - אין איסור שתהיה להיפך, ראשה לדרום ומרגלותיה לצפון, שהרי עיקר הקפידא היא שלא תהיה למזרח או למערב מפני ששכינה במערב, אלא שיש עדיפות שראשה תהיה לצפון, והמעדני יום טוב (ברכות ה:): מדייק זאת מלשון הגמרא "בין צפון לדרום", שהקדימו צפון על אף שימין (-דרום) חשוב, משום שבנידון דידן יש לכוון את הראש לצפון, ומסביר המעדני יום טוב שהטעם הוא מפני שצד צפון הוא יותר חם, וחום גורם שיוולדו בנים זכרים.

25 ובתשובת מנחם עזריה (שו"ת הרמ"ע מפאנו סי' ג) פסק וכו' - הרמ"ע מפאנו תמה על מה שרש"י פירש שראשה של המיטה ומרגלותיה זה לצפון וזה לדרום, ומשום כבוד השכינה שבמערב, חדא, שהרי גבי בית הכסא אמרינן

ז באר הגולה החכות הנהגת אדם בבוקר סימן ג

(ג) [ג] לא ידבר עם ויסגור הכלב עתה משום ג' יאם רוצה (ה) למשמש
כפי טוב עת בצרוך או בקבים לתפוח (ג) נקביו וימשמש קודם שישב ולא ימשמש אחר שישב
ספני שקשה לכשפים: ד' ה"א יגלה עצמו כ"א לארריו (ד) (ו) טפח ומלגזו טפחיים ואשה
טארירה טפח ומלפניה ולא כלום: ד' יאם נפנה במקום (ו) טולה (ח) שאין הו (ה) [ג] טריצות
יבון שיריו פניו לדרום ואחריו לצפון (ט) או איפכא אבל (י) בין מורה למערב אסור * ולהטיל מים
נכל ענין שרי (כ"ז נשם הרמב"ם): ז' ז'כן אסור לישן (יא) בין מורה למערב אם אשתו עכבו ונוכח
לאורה (יב) אפילו כשאין אשתו עמו: ז' ו'הבטיל מים סן הצופים ולפנים (פ') מקום שטילים לראות
משם הר הכות ומשם וטלחה אין יכולים לראות דש"י (ו) (יג) [ל] ישב ומניו בלמי הקודש (יד) (ל)לל
שערי תשובה

באר היטב

מקור חיים לתה"ס מן ז'ל דמתי כרמות רוחא ע"ס: [ג] לא ידבר... בכ"ס
וישין כרמב"ם ע"ס שבתלכות דמות איתא ולא ידבר כשאין נפשו ואפילו לומר
גדול וכמה"כ כהנ' שילא כל ה' משפחאל דכז ספרי דמיתו בכרמות וכחמדי
ע"ס. ולאסר הכרמב"ם דוקא כשסו ספול נאסר קלאר דליטו לנין
גדול אסור ופרח"א שכתב ולא ידבר עם דהיינו כשהכל' אשכר דבעת שתינו
נאסר עדין שרי לזרין: [ג] תמימות. עכ"ס ועיין בתנ"א שכתב כשם הכ"ס
דמחמיה לרז מערב בני וכחכ ספ"א כיון דליטול מים שרי ולא קפדין
כשיעמד שלפניו אם ען בני כחמיהם שלאחרי. והכ"ס קולר כוס ושיין
נאחרתים וכב"ס בכרמות הלארין כוס הכרה ושם מביאר סרין למנין כוס'
ע"ס ועל מ"ס כ"ש ע"כ אסור לישן בין מורה למערב כהנ' בתנ"א כ"ס
כשחמ"ע דהיינו רחשס למעבד ומרגלותיה למורה ולא ידעה' למה סכאיתו
כב"ס. ודאיתו מי שכתב להגיס כהנ"א רחשס למעבד ושעמ"א קא עמיס לבי
כמז דרס"ל סיס רחשו למורה. ועיין כב"ש יענין מ"א סיסן מ"ז סכ"א

ביאור הלכה

ובכ"ס מונס ליעוט נללוס דאורייתא ודאיתו בליזח מקופות
שסחמלין כנתייה בית סכסא לריגוס וי"ז כ"ה מכטולות שפלבד כמסר
ע"ז שדח כנייעוט עוד כבאן סו"ז למסד הקלוקים א' כמס מחוח נכרות
ושחטא קדושים וקריס כלל סח לפסלס עי"ז דכלא ידוע מה שנספן לקמן
ס' י"ז דלס אינו יכול למעוד ע"ס שיעור טעט וחומש הפלחו וזכרס וכאיש
כב"ס סמון לו וסול לרז לנקיזו קידוס ספלת י"ח לא וסענין לנין לפניה
מ"אכ"כ כשאין בית סכסא ופול לרין לתלון ספנילו לנין לבניה מודול' וסענין
כוס ויעט' ע"מו עד אחר סכסא' אם סול אי"ס חמיי'. ואפילו אם סול בן
מורה שלא וסענין ע"מו לנין ולחפס איננו מקוב אז לנין לביטוס עכור זכ ע"ס
י"ז ע"ז ביטול ספלט כמור ג'ם כיטול מורה חנוי עי"ז מאור. ג'ם ז' ע"ז
סלכנה עמיס כי יאעמו אחר כמכוריו אם סול אי"ס חמיי'. ושפולו אם סול בן
מביא לרזי סדרוקן. ועוד כמ"ס וכמס קלוקים. ע"כ מהיס כ"ס (אייע כ"ה
כ"י לכסיר סכסאלות סאלן וסענין לוי וסנ"א לז סמו ית' בקדוסי: * ורחמ"ל
מיס כ"כ ע"ר. ודעת סנ"א דלרז מערב אסור ג'ם כוס עמיס סכסא
כשיכרב וסול סורע סלמו עי"ס ספלת מי רגליס וכמו שכתב סכ"ק: ז' הלל
יעס ע"מו לרז מורה אז לטאר ספד"ס אז' בתקוס ע"ס מחינה סוקר וש' ונ"ל

סדח להיותו ידו על ראשו דרך הגולן זנבנד שלם ויהא פירושו וכלקמן
כ"ס' וליכום סס לבדיו אסור (ז) אפילו סס אשמו חך עס קמן שאין
כו דעת מורה לוכיס [ארה"ה]: (ד) לא ידבר. ועל סול ללורכ גדול
(ה) אשכר דמורה לנדבר כ"ז שאין נפיה מדיין אכל בעת שנספס חך
לנין גדול אסור וסס ח"ס לבגור סדלה וליטס אחר ריזח לכמוס
(ו) ינהרו אז לוח ולא ידברו רק הנשים כסוללות לבית סכסא הקבוע
לריכוס כמו כב"ס שנסדס ביטייהס אז כמור כסכ"ס כמדיעה אלו
כקיעו כחמיס טיהיו מספחות זכ עס זכ כ"ד שיטשת קולן כמנהון ולא
יכמוס אי"ס לכס ויחיתו עמחן (סנהדרין י"ט) ז' ומשמע קל"ח עס
דכטוסת ג"כ כשהיס כבכ"ס: (ה) יאמט. א' אינו יכול לנטות
(ח) ידך ד"ל וישב ויטמוד וישב עד שיפסה א' יטיח דעתו מדברים
סלריס. (ס) וכל יפנה כעמידס: (ז) טפח. וכל יומר משום לנייעוט
ומלפניו ספחיים דמח"ד סכול דוסק אי"ע לנדוליס סול ב"ל ירז קסינו
ז'רין ספחיים משום קלוח מי רגליס כמחיון להרחוק והכ"ה קב
דנין להסחיר שיהיה ג"ס מלפניו רק ספח ולא סכחימו עמו (י) הרבס
מסחמיוניס. וזכר סלם ויבקר ג"ס בלדיו ועוסו ומעניו: (י) חמיהם
מח"ר' אטיבד דכתיב ג"כ אשכר כסגדו סחמר בין מורה למערב דהלל מנולה סול כלונו
מקוס אס ל"ס שמוקרב ע"מו לרז סחכמלים
וכלל סדרוסי וס"א: (ח) שטין ט מחינות. אכל סס י"ז ט מחינות יט' וספילו רק
מחיה סחח ללז ממערב כלמי המחילה ועלמס סס יג) וכן סכסא כמורה וישב
כמורה לה ולסחוינו למורה (יד) ויס מחמיונו כ"ה חתמי סעירינו סלפניו כול
לרז מערב וסכסירס וסכסירס ס"ס עי"ז שרי: (ט) או איפכא. ז' וי"א סו'
דסיכניס טרס כמערב סז) וספילו אס מחמיר עינו למערב סחור
רק שיין שיטא יז) כספס ל' למורה סל מחמיר לנטון ומרגלותיה לדרום
רלשס ומרגלותיה סל סחסיס זה למורה ח"ה למערב וסכסיס ע"ס עי"כ
למחילה לנהוג ככ"ק' כי כהנ"ס ביינ סל סחמה כהנ' כשס הגר"ח סחמר
כג'ם כונתי סחור סול כהנ"ס ולל כפירוסי כרמ"ס סנ"ל: (י) אפילו
כשאין וכו'. עיין בחר"ח ד"בין אין להחמיר רק כשוכב

(ג) לא ידבר עם וכו' שלא יאכל. א' ככה"ל הקטיו שי"ח סוס מספחה
כנה"ס משום יומד עיין כ"ש ס' כ"ב. וזכירוס ססן בעיר אין לחוס:
(ג) נקביו. כל שאין יכול לפנות ידך ד"א וישב ויטמוד וישב עד שיפסה
א' יטיח דעתו מדברים סלריס גמלח דשנה. וכל יפנה כעמידס
ספרי שרפה כי הלל: (ד) טפח. משום לנייעוט ומלפניו ספחיים משום
קלוח מ"ירגליס. וכהנ' כ"ס דנין להמיר סחמרמ הגורכאלוח דהיינו
מלפניו ומלח"הריו ספח ע"ס: (ה) מחינות. אכל כמור ככל ענין שרי
(ו) ג"ז כקונטרס אחריו סעלה לרזין שיטסה דוקא סמון למחילה
ככירות אטיבד שדחס הכ"י ע"ס. וככ"ס ח"ה וס"ח ל"ל עיני סמוקפת
חורה כל מוקרי מחינות למנין זה ע"ס: (ז) לא יבד כ"ל. עיין כ"ס'
ע"כר אר"כ רלשו סא"י ועוסו מנכל ס' ע"ס ו"ס דכ"י כתיגנס ד"י

משנה ברורה

ובכ"ס מונס ליעוט נללוס דאורייתא ודאיתו בליזח מקופות
שסחמלין כנתייה בית סכסא לריגוס וי"ז כ"ה מכטולות שפלבד כמסר
ע"ז שדח כנייעוט עוד כבאן סו"ז למסד הקלוקים א' כמס מחוח נכרות
ושחטא קדושים וקריס כלל סח לפסלס עי"ז דכלא ידוע מה שנספן לקמן
ס' י"ז דלס אינו יכול למעוד ע"ס שיעור טעט וחומש הפלחו וזכרס וכאיש
כב"ס סמון לו וסול לרז לנקיזו קידוס ספלת י"ח לא וסענין לנין לפניה
מ"אכ"כ כשאין בית סכסא ופול לרין לתלון ספנילו לנין לבניה מודול' וסענין
כוס ויעט' ע"מו עד אחר סכסא' אם סול אי"ס חמיי'. ואפילו אם סול בן
מורה שלא וסענין ע"מו לנין ולחפס איננו מקוב אז לנין לביטוס עכור זכ ע"ס
י"ז ע"ז ביטול ספלט כמור ג'ם כיטול מורה חנוי עי"ז מאור. ג'ם ז' ע"ז
סלכנה עמיס כי יאעמו אחר כמכוריו אם סול אי"ס חמיי'. ושפולו אם סול בן
מביא לרזי סדרוקן. ועוד כמ"ס וכמס קלוקים. ע"כ מהיס כ"ס (אייע כ"ה
כ"י לכסיר סכסאלות סאלן וסענין לוי וסנ"א לז סמו ית' בקדוסי: * ורחמ"ל
מיס כ"כ ע"ר. ודעת סנ"א דלרז מערב אסור ג'ם כוס עמיס סכסא
כשיכרב וסול סורע סלמו עי"ס ספלת מי רגליס וכמו שכתב סכ"ק: ז' הלל
יעס ע"מו לרז מורה אז לטאר ספד"ס אז' בתקוס ע"ס מחינה סוקר וש' ונ"ל

שער הציון

ד' סמי' : פ' סמי' : (ז) כרמות ס"ב : (ח) גשאל : (ט) ספרי : (י) מ"ס יבוא ויאמר מלכי ישראל ויבואו אל אלהים
ולקעמיס סנינו ספחיים ושעס דלס סורכ כככסיס ומסחין סמודו ג'ם ספחיים (א) יגלה כ"ל כמס טע"י : (יא) מח"א אורכ"ה וס"א : (יב) סמי' : (יג) שס"א
ג"ס : (יד) מונח : סנ"ר"ח כ"ס' ולסייל ספולו וגם סמ"ע ספיקן כוס : (טו) סיכל סקדוסי : (טז) כ"י לרעת סרמב"ם : (יז) ל"ח :

הלכות הנהגת אדם בבקר סימן ג

דכיון דכאשר מטיל מים מגלה רק לפניו, אינו מגונה כמו שנפנה לגדולים, ולכן שרי בכיוון שכנגד הקודש, והכי נמי איתא בתוספתא (מגילה ג,כו) "המטיל מים - אחוריו כלפי הקודש, אמר ר' יוסי במה דברים אמורים מן הצופים ולפנים".

32 ועיין בביאור הגר"א שהסכים דאפילו מן הצופים ולחוץ וכו' - הגר"א (ס"ק י) גרס בירושלמי שהתנא ר' יוסי סובר שדווקא מן הצופים ולפנים אסור, ור' עקיבא חולק עליו, והש"ס שלנו פסק כר' עקיבא שאסור בכל מקום (ור"ע לשיטתו גבי העושה צרכים גדולים שהבאתי בציון 16), ונראה שהרמב"ם גרס כלפנינו, שהאמורא ר' יוסי בר' בון, מסביר שדווקא מן הצופים ולפנים אסור, ומה שאומר אחר כך ר' עקיבא שבכל מקום אסור, קאי רק על העושה צרכים גדולים (ומה שאמר ר' יוסי בר' בון קאי רק על מטיל מים), וכתב הביאור הלכה (ד"ה ולהטיל) שהמנהג כדעת השולחן ערוך, שמן הצופים ולחוץ שרי בכל ענין, והוסיף עוד שמסתברא שגם לדעת הגר"א יש להקל בימינו שהולכים עם מכנסים, ומגלים רק מעט כדי הצורך.

סביב המיטה בצמוד אין איסור, כמו בעושה צרכיו דלעיל.

סעיף ז (טו"ע)

30 המטיל מים מן הצופים ולפנים, לא ישב ופניו כלפי הקודש - כך כתוב בירושלמי (ברכות פ"ט ה"ה) "תניא המטיל מים הופך פניו לצפון וכו' אמר ר' יוסי בר' בון מתניתא מן הצופים ולפנים", והרמב"ם (בית הבחירה ז,ט) פסק את הירושלמי הזה, ושינה קצת, שהתיר גם לפנות לדרום, כיון שהש"ס שלנו התיר אפילו לעשות צרכים גדולים, בין לצד צפון ובין לדרום, ואפילו הוא נמצא מן הצופים ולפנים שהרי לא חילקו בכך, והרמב"ם גם הוסיף שדווקא כאשר הוא בדיוק מול הקודש אסור, אבל אם הולך מעט לצד, מותר אפילו פניו למזרח, מסברא דנפשיה (על פי התבואות שור, בכור שור ברכות סא: ד"ה גמ' ת"ר), ודין זה שייך גם בזמן הזה, דקדושה ראשונה שקידשו עולי מצרים את בית המקדש, נשאר גם לעתיד לבוא אחרי החורבן כדאיתא במסכת מגילה י. (עולת תמיד).

ס"ק יד

31 והוא הדין אם אחוריו כלפי הקודש שרי -

הלכות הנהגת אדם בבקר סיבין ג

לפסן או לדרוס) או יוסק הקודש לצדדיו: ה' כשפנה (ה) בשדה אם הוא אחורי הגדר (שו) יפנה מיד ובבקעה יתרחק עד בקים שלא יוכל חבירו לראות (ח) [ד] (טו) פירושו: מ' ללא ישב בבקעה ובחוק ולא יאנוס לרחוק עצמו יותר כדאי שלא ינהג שינוי הכרכשהא: * י' ללא יקנה (יז) ביד (ט) [ה] ימין: י"א ללא יקנה (יח) בהרס כשום (י) [י] כשמים ולא בעשבים יבשים שהבקנה בדבר שהארור שורט בו שינוי התהוות נוסרות י'לא בצדו שקנה בו (יא) (יב) חבירו מפני שסביא את האדם לידי רחמנויה: קנה ועשאו שנתו כסאות שלט (כ) חין נשדכ נכנו לינח (כח) וכן נהגו ליקנה (כא) נדנר שהארור שולט בו ולוית מוקף וסוק חזי מלי פמח דנר (חידושי הגדה פרק החומות): י"ב יפנה (כב) (יג) בצניעות בלילה כמו ביום: י"ג ללא ישתין סעוכד מפני ניצוצות הניחוחין (כג) על רגליו (כד) אם לא שיעסוד בבקום גבוה או שישהין לחך עפר תחתו

י שש נגמ' ככ
כ שנה פבל נכוח
ככ מ שנה ככ
חולין קה נככות
ככ מ שש י נה
י נככות מ

באר היטב

ברכת הזבח דף קמ"ח ע"ג (א) נשדה (ב) כ"ס חס הוא נפנה נבית אחויו וסל יוכל לפסוק ח"פ ע"כ שחבירו שומע הפיקוח פ"ח (מ) פירושו: ה' שומע קני עיפוש של: (ס) ימין. מפני שקשר נס הפילין ועוד פטמים אחרים נשמח. וליסר יד יקנה בשמחל ידיים כסוח ימין של כל אדם מ"א. וכ"מ מדברי פ"ז עיין במניני ארץ דפוס אהשפטרס. ובבאר היטב אשר לפני כהנ געס תי"א ופ"ז דליסר יד יקנה בימין דידיה פ"ט ולא דק. ולא כותב בשמחל ושאר מעשיו עושה בימין יש לקנה נמי בימין דעלמח עיין מ"א. וכזה פ"ט של ארץ יקנה בלחבם האלעמי שדורך עליו רעפה של הפילין. (י) כשבים. עיין כ"ו ש"כ פ"ד ועיין פ"ח וז"מ אדם אומר יסר כ"ל"ג: (יא) חבירו. אבל אם קנה הוא עצמו בו או שיבש או שקנה מלך אחר לית לן כס. ה"א מ"א: (יב) צניעות בלילה. ר"ל שלא יגלה עצמו יותר מביום אבל מ"ז להרהרף ואם לין שס אדם מטנה ברהוב הגל לל פניו עובד שחבים ע"ה דף ח"א. וכל זה לפנות הגל להשתין שחר אפי' ביום כפני רבים אם לירך לקך פשוט דלויכא כסנה. וליסחא לל חקוק כפני חינוק. אבל תלדנין לית לן גה כטרוס דף מ"ד. מ"א:

שערי תשובה

כס לוקחי סגדס לנפשי דס אילח דלפס נמוח. ועיין בשו"ט כז ועיקר סיבין ג' (ד) פירושו: ע"ה וכו' וכו' כ"ל דעס אהלוס כל פליני דואס פירשו ח"פ דרואה נפשו וזמנע שפשו שרי כדשפט נפמח נבי וזכרי שרוא דלח כנפשו דשפט דמחל בין שדס לעיר ע"ס: (ס) ימין. ע"ה וכו' דף ק"י חולק על הפ"א וזה וכו' חלק בין נגול כתיבה דברי קדושה ונגול ככרואת או לזנו נגול כשמים וזו איתר שכותב בשמחל ושאר מעשיו בימין דעלמח יש לו לקנה בימין שלו כסוף שמחל דעלמח וכן אם לזנו נגול ככתיבת דברי קדושה ונגול כשמים ח"פ דתהרמי ככוס וכן שפירש דברי קדושה לין סגדס לחוס לזס וזרי סוף ככל אדם ולא כנגול ככתיבת דברי קדושה ולזנו נגול כשמים חקוק בשמחל כנו כסוף ימין כל אדם ולא יקנה בימין שלו כפיס כה אלא איתר שכותב בימין וכל מעשיו בשמחל אם אור נגול ככתיבת וכן כשמים הוא חתום בשמחל לל אדם ואם נגול כשמים ולא ככתיבה יקנה בימין דעלמח ואם נגול כשמים או לזנו נגול כה אור ככל אדם וזקנין בשמחל של כל אדם ולא חותב הענין מדבריו ו"ל. ועיין בחתיק ברכה כס מור וקצעה ששכס גס כן לאתקת בימין הוא ככס כ"ל ח"ל התחיר עליס כו' ע"ס. ועיין ביד ארזים מ"א כשירוש דברי ש"ו ע"ס ח"ל סבבי כשירוש מ"א כסן שאיתר לקנה בימין ע"ס שדא נפון והכליל אחריו נדחפו כשירוש נדביו ו"ל: (י) כשמים. ע"ה וכו' ובגרי יוסף סלרין וכינאי דברי ח"א כ"ן ופ"א סימן ש"ב ובגרי דף

משנה ברורה

ולחוק אם פניו כלפי הקודש אסור בהשלת מי רגליו. אסור לעמוד לכנות להדיס נגד בהכ"ז ל"ב וכו' כפ"ד (י) דלא יבא חתלל מי שגמאר עליכס והאוריהם אלו היכל ל"ב לא יפשה ככ"ס טוון כנגד בהכ"ז או צמח"ל של איהה כפי כככפת מנוגה נגדס (ס"ח כ"ו ח"ס"ד והפתיק בל"ד והנראה רפ"ח) ואם בונה סוף בשלמע להפסיק בין מרזח בהכ"ס לביה הכנסה לנאררה לן להחמיר ועיין בנר"ח: (בד) יפנה מיד. דהא לין חבירו ריבא חס פירושו (ש) וכן בלחך אלויה סוף כסיה ושע"מ שחבירו שומע קול שיפוטו שלתמה לין כדך דהוה שנתשפמח קול שיפוטו שלתמה לין כו יאסור מפוס לניטוח ח"ל שד"ס חרפס ונזמה

ביאור הלכה

והמנסה לקבל כפ"ס ומתעבדו דתקיותו וסוליסם כפכסוס וזין דך לפוסח אה עלנו גס נפ"ע יש להקל: * לא יקנה ביד ימין. עיין במ"ב. ואיתר שכתב בשמחל ושאר מעשיו עושה בימין מזדדים כפ"ז ולגובה שר דיקנה בשמחל דעלמח ולא חולטין בהר ככסיה דידים חף דסוף קוסר כס חסיין ודלקתן כסיפין כ"ל ואם כותב בימין ושאר מעשיו עושה בשמחל יש לעיין לפי טעמיים ע"ה ח"ל וכסר כוכר שור בשמחל יודו כששמחל נגול ככתיבת דברי קדושה ולזנו נגול לנראות טעמי חרה (עיין רמ"י ככוס ס"ב ע"ה זה אית נפוח חלנו) נשמת חלנו ימין ולא יקנה כה אלא יקנה כשמחל ע"ה שדא ימין כל אדם ואם כותב דברי קדושה בימין ונגול כוה איתו

לביא ומי שאינו עוקד לזנו חקוק. פירושו: ר"ל גילוי מה שמגלה מברכה (כ) חלפניו או מלחמיו ואפ"ס (כא) שראיה לח נפשו ושומע קול שיפוט של שרי: (ח) ביד ימין: (ט) חקוק שרי. מעני שקשר כה הפילין על זרועו כשמחל ועוד פטמים אחרים עיין בגמרא וסוד לזוהר (כ) מלקוח בלחבם האלעמי שדורך עליו הרעפה וכמות האחרונים דלויסר יד שלט ענינו עושה בשמחל מתקנה בשמחל ידיה שדא ימין כל אדם ואם כותב בשמחל ושאר מעשיו עושה בימין או לויסר עיין בהכ"ל. (יור) בהרס. ואחילו (כג) היא חלקה ואיזה מתקשר בהכ"ל דלס חליס חלקה ויש כס דודים קפנים יש כזה ג"כ מטני הסכנה שלא ינהג שינוי הכרכשהא: (יב) חבירו. אבל אם קנה הוא עצמו בו או שיבש או שקנה מלך אחר (כד) לית לן כה: (כ) חין נשדכ נכנו לינח. ולא ענינו כשמים לכן חומר בהרס דוקא (כ) אם סוף חלק וכו' ל: (כא) נדנר שהארור שולט עליו ששאר דעלמח נענין שאר דברים אבל לפנין פטמים יבשים כס להנה"ה יש להחמיר דהס מתהיבס אה הכסר וכדלקתן ככ"ו ש"כ ס"ה עיין בפמ"ג. מחב בגמרא ר"ב אינר געס ס"ח כסוף סמכ"ס ויראה המתקשר שיבש עליו של איהה שיפוטו שחא יבוא חבירו חתמוס חלפלו ויש ענין: (כב) צניעות בלילה. ס"ל (כ) ח"ל ויגלה עצמו יותר מביום וכן וכו' כי לפניו יח' הדיכס כלמס חלפלו מ"ל להרהרף (כ) ואם לין שס אדם מטנה ברהוב כס) ורק שזוהר של איהה במקום הטרך כ"א כזי שלט אינפשו נבי אדם על ידו אבל אם יש שס אדם (ל) חלפלו נכזי אסור לפנות כפניו. וכ"ז לפנות אכל להשתין מואר אפי' ביום כפני רבים אם לירך לקך פשוט דלויכא חלפלו (ל) ואחילו כפני אסר מפוס דלויכא סכחא אה ישימיר עצמו. ואח"כ לא השמור להשתין אפילו כפני של חינוק (כ) משום דלויכא חלפלו היחוסא אכל לצדדיו חלפלו שפמח מ"א נגד עניו לית לן כה: (כב) על רגליו. ויחמיר ששאל כרות שסכס שחין מיני רגליו חלפלו אלא שמתין וכרות שפכה לזנו וליסרמח על בניו שאינש שלו: (כד) אם לא וכו'. ואם לין לו פנוח חלו וגס שס ח"ל בישיבה יוכל לפשות

שער הצינן

(יש) מתקין עיין ל"ז ס"ז: (י) פ"ח ושע"מ ורש"ה דלא כ"ל: (כ) ח"פ: (ח) אכ"ה: (כג) פק"ה: (כד) כ"ס וכו' ח"ה: (כ) אכ"ה: (ט) כ"ז: (כז) עיין אפי' (כ) ח"ה: (כס) פק"ה ולא גרס מחננו כתינו ומשאו כ"ה ג' (ל) פ"א: (יא) ח"ה: (כ) חוספ"ה: (כ) כ"ז:

הלכות הנהגת אדם בבקר סימן ג

צרכיו, והכי קיימא לן, שבית כבקעה. (ובעניי לא הבנתי הראיה, דהא התם עבדא ליה הכי מפני שפחד מהמזויקים, ושעת הדחק שאני, ומ"מ הדין דין אמת, כיון שבבית לא יותר קל להרחיק מאשר בשדה, שהרי יש אנשים בכל מקום, משא"כ בשדה אפשר להרחיק כמה שרוצים, ואפ"ה התיירו).

סעיף י (טו"ע)

39 לא יקנח - אפילו אם אינו מקנח ממש באצבעותיו אלא על ידי נייר, גם כן יש להקפיד בזה (קיצור שולחן ערוך ד בהגהה, וכן משמע מסתימת המשנה ברורה ושאר פוסקים), ובשעת הדחק אפשר להקל על ידי נייר (מפני שבשו"ע הגר"ז מהדו"ת ט, ועוד פוסקים, מתירים).

ודע שחז"ל אסרו לעשות באצבעות ימין רק קינוח צואה, אבל שאר דברים מזוהמים מותר לעשות (אפיקי מגינים ס"ק יח). ואשה נמי לא תקנח בימין, מפני שחלק מהטעמים (המבוארים לקמן בציון 41) שייכים גם בה, כגון הטעם שאת יד ימין רגילים להושיט לפה, וצריך לשמרו בנקיות (ע"ת, מו"ק, מקו"ח, עה"ש, בא"ת, כה"ח), ובשעת הדחק יכולה להקל (מפני שהמחזיק ברכה הקל לנשים, ובפרט לפמשנת"דש מתירין בימינו גם לגברים).

ס"ק יז

40 וטוב ליוהר מלקנח באצבע האמצעי - כך כתב השל"ה (מסכת חולין דרך חיים כת, ד"ה וכשיקנח), ולמד זאת בקל וחומר ממה שאמרו בגמרא שאחד הטעמים שאין מקנחים בימין, הוא מפני שמראה עם אצבעות ימין את מנגינת טעמי התורה (כמו מנצח של תזמורת), ואומר השל"ה שקל וחומר הוא לאצבע אמצעית של שמאל, שעושה בה בעצמה מצוה, והמשנה ברורה ועוד פוסקים (ערוך השולחן, בן איש חי) כתבו זאת בלשון מידת חסידות, ונראה טעמם, שכיון שבגמרא אסרו אצבעות ימין, והתירו אצבעות שמאל, בשביל שיוכל

33 אסור לעמוד לפנות להריא נגד בית הכנסת - בשער הציון ציין לסימן צ' סעיף ז, שם מבואר שאסור להתפלל אחורי בית הכנסת כאשר אחוריו לכיוון בית הכנסת, ולדעת התוספות האיסור הוא מצד "ואחוריהם אל היכל ה'" (יחזקאל ח, טז), וכל שכן הכא שממש נוהג כמו אותם אנשים שעשו צרכים גדולים כלפי היכל ה' (כדאיתא בסוכה נג:), ונראה שגם להטיל מים כלפי בית הכנסת יש לאסור בכל שכן מהאיסור להתפלל הפוך.

34 וכן לא יעשה בית הכסא מכוון כנגד בית הכנסת - הספר חסידים כתב זאת מסברא דנפשיה, שמידת חסידות לנהוג כך (ארצות החיים).

35 ועיין בארצות החיים - שכתב שגם אם יש צד לאסור מדינא לבנות בית הכסא מול בית הכנסת, מכל מקום, אם יש מחיצה בין קיר בית הכסא לקיר בית הכנסת, לכולי עלמא שרי.

סעיף ח (טו"ע)

36 כשנפנה בשדה, אם הוא אחורי הגדר יפנה מיד - אפילו אם חברו נמצא בצד השני של הגדר, ושומע קול עיטושו.

37 ובבקעה יתרחק עד מקום שלא יוכל חברו לראות פרוצו - בבקעה אין גדר. וכל זה דווקא כאשר חברו נמצא עמו, אבל אם נמצא לבדו בבקעה, יכול להתפנות מיד מבלי להתרחק בתוך הבקעה (מאירי).

ס"ק טו

38 וכן בחצר - לאפוקי מהאליה רבה שכתב שחכמים הקלו דווקא בשדה, אבל בבית צריך להרחיק, שלא יראה חברו אפילו את גופו, ושלא ישמע קול עיטושו, ובארצות החיים כתב ראה שגם בבית אין צריך להרחיק יותר, מדאיתא בברכות (סב.) שאשתו של רבא היתה עומדת סמוך לבית הכסא בשעה שרבא עשה

הלכות הנהגת אדם בבקר סימן ג

ושאר מעשיו עושה בשמאל, מקנח כמו כל אדם בשמאל דעלמא (כסיכום זה פסקו בארצות החיים ובערוך השולחן, וכך לכאורה יוצא לפי הפרי מגדים (א"א, ח) והלבושי שרד (ס"ק טז) וצריך ביאור למה בבה"ל כתב שיש לעיין לפי טעמיהם)).

סעיף יא (טו"ע)

[42] שהמקנח בדבר שהאור שולט בו וכו' - "האור שולט בו" הכוונה שהוא נשרף במהירות (רבינו גרשום חולין טז:), וזה גורם ששיני הכרכשתא (=פירוש, המעי הדבוק בפי הטבעת, הערוך) ינשרו, אם יעשו כשפים על האדם שקינח בהם (מגן אברהם ס"ק יא).

[43] ולא בצרור שקנח בו חברו, מפני שמביא את האדם לידי תחתוניות - פירוש, מחלת מעים. ונראה שהסיבה היא בגלל החידקים המועברים בקינוח כזה.

[44] וכן נהגו לקנח בדבר שהאור שולט בו - אבל לא כתב שנהגו לקנח בצרור שקינח בו חברו, משמע שלא נהגו, וכמו שכתבתי לעיל ששם אין הטעם משום כשפים, אלא משום חידקים, וזה שייך גם כאשר בית הכסא בתוך העיר.

ס"ק יב

[45] דאם אינה חלקה ויש בה חידודים קמנים, יש בזה גם כן מפני הסכנה - כן הוא בשבת פב., ואז אסור אפילו בתוך העיר.

ס"ק יט

[46] אבל אם קנח הוא עצמו בו, או שיכבש, או שקנח מצד אחר לית לן בה - כך איתא במסכת שבת (פא.).

ס"ק כא

[47] עיין בפרי מגדים - שכתב שבאמת כך דעת הרמ"א, ודייק מלשון הרמ"א שכתב: "וכן נהגו

לקנח יפה עליו להשתמש עם כל האצבעות, ורק אם יודע בעצמו שיכול לקנח יפה בהשמטת אצבע אמצעית, ינהג כן.

[41] דאיטר יד שבל עניניו עושה בשמאל, מקנח בשמאל ידיה שהוא ימין כל אדם - בגמרא (ברכות סב.). נאמרו חמשה טעמים מדוע אין מקנחין בימין, ר' אליעזר אומר מפני שצריך לשמור את יד ימין בנקיות, כי עמה הוא אוכל, ר' יהושע אומר מפני שכותב בה דברי קדושה, ר' עקיבא אומר מפני שמראה עם האצבעות את נגינת טעמי המקרא, ר' שמעון בן לקיש אומר מפני שקושר עם אצבעות ימין את התפילין שביד שמאל, ורבא אמר מפני שהתורה ניתנה בימינו של ה', והנה איטר שכל מעשיו עושה בשמאל, כל הטעמים הנ"ל שייכים בהיפוך, פרט לטעם של רבא שהתורה ניתנה בימין ה', ולכן יקנח בימין של כל אדם (שמאל ידיה), אבל איטר שרק כותב בשמאל ושאר מעשיו עושה בימין, היד שעושה עמה שאר המעשים, היא החשובה לענין הקינוח, אף על פי שביד שכותב, גם קושר עמה תפילין (ביד המקבילה, דהא פסקינן בסימן כז שאם כותב בשמאל, אף ששאר מעשיו עושה בימין, דינו כאיטר שמניח בימין העולם), וא"כ יש שני טעמים שיקנח בימין דעלמא, חדא, שכותב בשמאל דעלמא, ועוד, שקושר עמה תפילין, מכל מקום יקנח בשמאל דעלמא, דמאיך גיסא יש שלשה טעמים שאינו יכול לקנח בימין דעלמא: התורה ניתנה בימין, אוכל עמה, ומראה בה טעמי תורה, ואפילו אם הוא להיפך, שרק כותב ביד ימין, ושאר מעשיו עושה בשמאל, גם כן יקנח בשמאל דעלמא, מפני שאצלו יש שלשה טעמים שאינו יכול לקנח ביד שכותב בה - ימין דעלמא: כותב בה, קושר עמה תפילין, וגם שהתורה ניתנה בימין. לסיכום, בין אם כותב בשמאל ושאר מעשיו עושה בימין, ובין אם כותב בימין

הלכות הנהגת אדם בבקר סיבין ג

לפנו או לדרוס) או יסלק הקורש לצדדין; ח' כשפנה (ה) בשדה אם הוא אחורי הגדר (שו) יפנה מיד ובכפעה ימרחק עד בקים שלא יוכל חבירו לראות (ח) [ד] (טו) פירושו: ז' כלא ישב בכמה ובחוק ולא יאגור לרחוק עצמו יותר כדאי שלא ינהג שינוי הכרכשהא: * י' ללא יקנה (יז) בוד (ט) [ה] יסין: י"א כלא יקנה (יח) בהרס כשום (י) [ו] כשנים ולא בעשבים יבשים שהבקנה בדבר שהארור שותם בו שינוי הנהגות גושרות יזלא בצדו שקנה בו (יא) (יב) חבירו מפני שסביא את האדם לירי רחמניות: קנה ועשיו שצמי כסאות שלט (כ) חין נשד נבנו לינח (כח) וכן נהגו ליקנה (כא) נדבר שהארור שולט כי ולית מויק וסוק ומי מלח שמח דבר (חידושי הגדה פרק החומיל): י"ב יפנה (כב) (יג) בצניעות בלילה כמו ביום: י"ג ילא ישתין סעודד מפני ניצוצה הניתחין (כג) על רגליו (כד) אם לא שיעסוד בבקום גבוה או שישתין לחך עפר תחתו

י שש נגמ' סכ כ שנה פבל גרובת סכ כ שנה פכ מולין קה נ ברכות סכ כ שש י נהס יו וברכות מ

באר היטב

ברכת הוצה דף קמ"ח ע"ג (א) נשדה (ב) חס חס הוא נפנה נצית אחויו וטל יוכל לפנו אפי' ע' שנה עשיו שומע התיקום פ"ח (ח) פירושו: ה' שומע קני עיפוש שלו: (ט) ימין. מלמי שקשר נה הפילין. ועוד פטמים אחרים נגמלח. וליסר יד יקנה בשמלל דידיס כסוה ימין של כל אדם מ"א. וכית מדכני פ"ז עיין במניני ארץ דפוס לחשטטרס. וכתבר היסד אשר לפני נהג נשם ח"א ע"ז דליסר יד יקנה בימין דידיה פ"ט ולא דק. ולא כותב בשמלל ושאר מעשיו עושם בימין יש לקנה נמי בימין דעלמח עיין מ"א. וכתיב שלי"ש שלא יקנה כלאכס האלעמי שכוך עליו רעפח כל הפילין. (א) כשנים. עיין כ"ו ש"כ ס"ד עיין פ"ח וצ"ס ארום ארום יסיר כ"ו ר"ג: (ה) חנידו. אבל אם קנה הוא עצמו צו לו שיבס או שיקנה מצד אחר לית לן כה. הג"ח מ"א: (ו) צניעות בלילה. ר"ל שלא יגלה עצמו יותר מבידס אבל מ"ז להרהררר ואם לין שם אדם מטהו נדחוו אכל לל פני עובד שחכים ע"ז דף ח"א. וכל זה נאמר אכל להשתין שורח אפי' ביום כפני רבים אם לירך לקך משוס דלויכא סכנה. וליסחח לל חיקוס כפני חינוק. אבל תלדדני לית לן נה כטרופ דף מ"ד. מ"א:

משנה ברורה

ולחן אם פניו כלפי הקודש אסור בהשליט מי רגלים. אסור לעמוד לכתוב להדיס נדכ כה"כ ד"וב כה"ד (ה) כלא יסא חכלל מי שנלמד עליכס והחוריהם אכל היכל ד"וב לא יפשה כהכ"ס טונון כעד כה"כ לו נצמ"ד שלו יסיה הכי סככעת מנוגה נגדס (ס"ח סי' הסידי והבחיך כל"ד והנאות רבק"ח) ואם בונה סתם במלע הפסוק בין מהלח כהכ"ס לביח הכוסה לכלאר חיל וליסחח עיין בהר"ח: (בד) יפנה מיד. דח לין חבירו רובה אח פירושו (ש) וכן נהלך אלוסי סתל הכיס ושע"ט שחבירו שומע קול שימסו שלטמה לין כרך דבר שמוע שנהשפעת קול שימסו שלטמה לין צו יסודר משוס צניעות אלא שיחס חרפס ונזסה

שערי תשובה
כסל לקוסי סכדוס לכטי' דסס אילח דלדס נמוח. עיין נש"ט סכ ועיקר סיבין ג' (ד) פירושו: * עכ"ט ובכ"ט דף ק"ו כ' נשדס האחרוסס כל שאליו רואה סירופו אפי' דרואה נאוו וזכות עשבו סרי כדשפעת נטמלל נבי וזכי סריות דלא כנבוס דשפעת דמהלך בין סדס לעיר ע"ט: (ס) ימין. עכ"ט ובכ"ט דף ק"ו חולק על סג"ח זיה וכתיב לחק בין רגלי כתיבה דברי קדושה ורגלי כתיבות או לזו רגלי כתיבות וכו' חייב לשבת כשחלל ושאר מעשיו בימין דעלמח יש לו לקנה בימין שלו סוף שמלל דעלמח וכן אם לזו רגלי כתיבות דברי קדושה ורגלי כתיבות אפי' דרחהמי כבוס וכן סמיכ דברי קדושה לין סכדל לחוס לזס וכדי סוף ככל אדם ולא רגלי כתיבת דברי קדושה ולזו רגלי כתיבות מקנה כשחלל סנו סוף ימין כלל אדם ולא יקנה בימין שלו ופנים סוף אסור שבוטב בימין וכלל מעשיו כשחלל אם סוף רגלי כתיבות ולא נעשמים סוף הנהג בשמלל כל אדם ואם רגלי כתיבות ולא כתיבת יקנה בימין דעלמח ואם רגלי כתיבות או לזו רגלי כתיבות סוף אסור וכתיב סוף כל אדם ולא חותב סוף עיניו מדכניו וצ"ל עיין במחין כרכס כסס מור וקצעה ששס גס כן לחלקיק בימין סוף ככס כ"ו אלא החיוב עליס כו' ע"ט עיין ביר ארזים מ"ט כתיבות דברי סוף ע"ט אלא סכ"י כתיבות מ"ט כסס אסור לקנה בימין ע"ט סוף נאון וכללס אחריו נדחוו כתיבות נכיוו וצ"ל: (א) כשנים. עכ"ט ובכ"ט יוסף סלרין וכתיב סוף סוף כלן וסוף סיבין ע"ב ובכ"ט דף

ביאר הלכה

והמטב לקבל כס"ט ומסתברא דתקיותו וסוליסם כעכוסיס וזין דך לפרוס את עצמו גס לפס"ע יש להלך: * לא יקנה ביד ימין. עיין במ"ב. ואיך שיכתב כשחלל ושאר מעשיו עושם בימין מזדדים ספ"ז ולנודו סד דיקנה כשחלל דעלמח ולא חלונת כתיב כתיבה דידס חף דסוח קושר כס חסיין ודלקמן כתיבות י"א ואם כותב בימין ושאר מעשיו עושם כשחלל יש לעיין לפי טעמים כ"ט וסכ"ב כוס כור כותב כתיב יוד כשחלל רגלי כתיבת דברי קדושה ואינו רגלי לראות טעמי חרוב (עיין רב"י כתיבות ס"ג ע"ט זח לזו נשוח חלנו) נחשבת חלנו ימין ולא יקנה כה אלא יקנה כשחלל ע"ט סוף ימין כל אדם ואם כותב דברי קדושה בימין ורגלי כו' ואינו

לכ"א ומי שאלו עסקיד לזו מקנין. (טז) פירושו: ר"ל גילוי מה שחגלה מברכו (כ) חלפניו או מלחרייו ואפי"ס כה) שרואה את טבו ושותע קול שיעוש שלו סרי: (ח) בוד ימין: (ט) משני עקשר כה הפילין על זרוע כשחללי ועוד פטמים אחרים עיין בגמרא וסוד לזכור ככ) מלקוח כלאכס האלעמי שכוך עליו הרעפח וכתיב האחרונים דלויסר יד שלל ענינו עושם כשחלל תקנה כשחלל דידיה סוף ימין כל אדם ואם כותב כשחלל ושאר מעשיו עושם בימין לו לסיק עיין בה"ל. (יור) נהרס. וחלילו כג) הוס התקנה וחלטה מקרס הככר דלס חליס חלקה ויש כה חודרים קטנים יש כזה ג"כ משני סכנה שלא יקנה עיני הכרכשה: (יב) חבירו. אבל אם קנה הוא עצמו צו לו שיבס או שיקנה מצד אחר (גד) לית לן כה: (כ) חין כשדה. ולא ענינו כשכיס לכן חומר נהרס דחוק כה) אם סוף חלק וכל"ג: (כא) נדבר שהארור וי' אפי"ט דוקא נענין שאל דברים אכל לפנין פטמים יבשיס כס להנ"ה יש להחמיר דהס מחהיפס אח הככר וכללקמן כתיב ע"כ ס"ה עיין בפמ"ג. מחכ בגמרא ר"ב איגור כסס ס"ח כסולא סמכ"ס ויראה המקרס שיבס עליו שלל יסיה סיפסומו שחל יבוח חבירו חתאוס לו כלילה וישכ' עליו: (כב) צניעות בלילה. סוף (כ) ח"ל וכלל יגלה עצמו ויור מכוסס ולא יגלה עצמו עד שישכ' (א) וכתב"ז כי לחינו יח' הסיכס כלארס חלל מ"ז להרהררר כה) ואם לין שם אדם מטהו נדחוו כתיב אורק שזכר שלל יסיה כמק"ס הטרך כ"א כזי שלא יפנטו בני אדם על ידו אבל אם יש שם אדם (ל) חלילו כתיב אסור לעמוד כפניו. וכ"ז לעמוד אכל להשתין מואר אפי' ביום כפני רבים אם לירך לקך משוס דלויכא אלא לליח (א) וחסלנו כפני אכס משוס דלויכא סכנת אס שימיר עצמו. ואסל לא חשמוול לישחין חלפניו כפניו על חינוק (ג) משוס דלויכא הייחוסל אכל לצדדין שחיקוס שפחנס מ"ט נדכ עניו לית לן כה: (כב) על רגליו. ויאחרו כסול כרוח סככה שלון מינו רגליו מקללס אלא שמתין וכרות טפסה לזו רוליד ויסחמו על בניו שחיקס שלו: (כד) אם לא וכו'. ואם לין לו שנוח חלו וגם שם אפי' בישיבה יוכל לעשות

שער חציין
(יש) מלקתן עיין ל' ס"ז: (יז) פ"ט ושג"ר ורש"ה דלא כ"כ"ר: (כ) סמ"ג: (כא) אכ"ה: (כב) עג"ה: (כג) כ"ח ובכ"ט ואר"ה: (כד) פ"א: (כה) אר"ה: (כו) רב"י: (כז) עיין אפי"ט: (כח) מ"א: (כט) פקוד ולא גרס מחכנו כתינו ומשלו כ"ה ג' ל' פ"א: (לא) ח"א: (לב) חוספ"ט:

פסד

הלכות הנהגת אדם בבקר סימן ג

אם יעמוד חברו ממש בסמוך לו יראה את פרועו.

50 ואם אין שם אדם מפנה ברחוב - ואינו צריך ללכת לקרן זוית של הרחוב, כדמשמע בגמרא (ברכות סב.) שרבא התפנה ברחוב, ולא כתוב שחיפש קרן זוית (פרי מגדים א"א יב).

51 שלא יהיה במקום הילוך בני אדם - בשער הציון ציין למה שכתוב בבבא קמא (ג.) שאסור לאדם להניח ברשות הרבים את אבנו או סכיננו או משאו, כיון שהעוברים והשבים עשויים להתקל בהם, והוי כמו בור ברשות הרבים, ושם בגמרא בעמוד ב כתוב, שגם אסור לירק על הריצפה שהוי כמו בור, והוא הדין לעשיית צרכים.

52 אפילו נכרי, אסור ליפנות בפניו - הכי איתא במסכת עבודה זרה (מז:), ומיירי שהלה נמצא ממש בסמוך לו, שיכול לראות פרועו אפילו בלילה וכנכתב למעלה.

53 להשתין מותר אפילו ביום בפני רבים וכו' ואפילו בפני אשה - בכורות (מד:).

54 ואשה לא תעמוד להשתין אפילו נגד פניו של תינוק - גם זה בכורות (מד:). ונראה שבמקרה שאינה יכולה לפנות לצדדים, מותר לה להשתין ממש בפני התינוק, שהרי אמרנו שזה סכנה להשהות הנקבים, וחמירא סכנתא מחציפותא (שנא' וחי בהם (ויקרא יח,ה) ולא שימות בהם, יומא פה:).

לקנח בדבר שהאור שולט בו", ולא ניסח כמו שהשולחן ערוך כתב לעיל, שלא מקנחים בעשבים יבשים מפני שהאור שולט בהם, והיה לרמ"א לכתוב כך: וכן נהגו לקנח בעשבים יבשים, ומזה שהשמיט עשבים יבשים, משמע שעדיין הם אסורים, מפני שמחתכים הבשר (וזה שייך גם בעיר).

48 כשיוצא מבית הכסא יראה המקום שישב עליו שלא יהיה מינופות - יש לזה מקור במסכת תמיד (כו:): שציוה רב את בנו שכאשר מסיים לשתות ישטוף הכוס, כדי שהשותה אחריו ישתה מכוס נקי, וכל שכן לענין בית הכסא שלא ישאיר ממש לכלוך, ומאוד צריך להזהר שלא ימאס את חברו, כדאיתא בחגיגה (ה.) בביאור הפסוק: "כי את כל מעשה, האלוקים יביא במשפט" (קהלת יב,ד), ששמואל מפרש שזה נאמר על היורק ליד חברו, וחברו נגעל מכך.

סעיף יב ס"ק כג

49 וכהאי גוונא - דברים שהם מדיני צניעות שנאמרו אפילו אם אין אנשים שרואים, כגון שלא לפנות בין מזרח למערב (פרי מגדים א"א יב), אבל אין צריך להתרחק, כי מה שכתוב לעיל בסעיף ח שצריך להתרחק עד מקום שלא יוכלו לראות פרועו, לא שייך בלילה, שהרי רק

הלכות הנהגת אדם בבקר סימן ג

אם לא מרבה, אלא רק נוגעת פעם אחת (על פי הגר"א) (ונראה דלא ציטט המשנה ברורה את מה שכתב השו"ע כאן בסעי' טז: "לא הותר לנשוי לאחוז באמה אלא להשתין, אבל להתחכך לא", כיון שמשם הייתי חושב שדווקא להתחכך אסור, אבל לגעת בלי להתחכך מותר, ובאמת מה שכתב בשו"ע כאן "להתחכך", זה לאו דווקא, וכמש"כ השו"ע בעצמו באבה"ע, שאסור להושיט ידו כלל).

ס"ק כח

62 ואם עומד במקום שיש לו פחד שלא יפול, אין להחמיר בנשוי כלל - כיון שמעיקר הדין במקום של פחד, מותר אפילו למי שאינו נשוי לאחוז באמה (נדה יג.), אלא שאין אנו בקיאים היום מהו שיעור הפחד שבעינין (בית-יוסף), ולכן כתב הארצות החיים שאם יש לו שתי מעליותות, שהוא גם נשוי וגם במקום פחד, אפילו מדת חסידות ליכא, דוודאי לענין מדת חסידות סמכינן על בקיאותנו בשיעור הפחד.

סעיף טו ס"ק כט

63 ולפעמים מותר לאחוז באמה להשתין, כגון על ידי מטלית עבה - הכי איתא במסכת נדה (יג.), ומטלית עבה היינו כמו מגבת.

64 אבל על ידי החלוק אסור - כיון שהוא דק.

65 ויש מפקפקין וכו' - מלשון המשנה ברורה משמע שקיימא לן כדעה הראשונה, ושראו להחמיר כדעה השניה.

סעיף טז (שו"ע)

66 אבל להתחכך לא - וגם להושיט ידו בלי להתחכך אסור, כנכתב למעלה בציון 61.

וכתב בביאור הלכה (ד"ה לא) שגם ההיתר של נגיעה למטה מעטרה דלעיל, מיירי דווקא שנוגע כדי להשתין, ומקורו מזה שכתוב במשנה (נדה יג.) שלאיש אסור לגעת באמתו

סעיף יג ס"ק כד

55 מצוה לשפשפם - יומא (ל.), מהטעם הנ"ל שלא יאמרו על בניו וכו'.

סעיף יד (שו"ע)

56 מעטרה ולמטה - מותר, והיינו לצד הארץ ולא לצד הגוף (רש"י).

57 אלא אם בן הוא נשוי - מסכת נדה (יג.).

58 ומדת חסידות ליוהר אפילו הנשוי - כמו שכתוב במסכת שבת (ק"ח:) שר' יהודה הנשיא, מעולם לא הכניס ידו מתחת לחגורתו (רבנו יונה ספר היראה, כה).

ס"ק כה

59 ואפילו אם האבר בקישוי, מותר מעטרה ולמטה - מהגמרא בנדה (יג.) מוכח שאפילו אם האיבר בקישוי, מותר על ידי מטלית עבה, שהרי אביי העמיד את המשנה (שכתוב בה שאם היה אוכל תרומה, ונודעזעו אבריו ונעקר זרע מגופו, אוחו באמתו וכו') שמדובר שאוחז באמתו על ידי מטלית עבה, ומדקתני נודעזעו אבריו משמע שהאיבר בקישוי, והוא הדין לענין להחזיק מהעטרה ולמטה, ששרי אפילו בקישוי.

ס"ק כו

60 ואם היא נדה או שהוא בדרך, אסור - דבגמרא (נדה יג.) איתא: "כל האוחז באמה ומשתין, כאילו מביא מבול לעולם" (שהמבול בזמן נח, בא בעוון זה, רש"י), ומדנקט לשון כל האוחז, ולא נקט בחור האוחז וכו', משמע שמדובר גם בנשוי, ובשאיין אשתו בטהרה או שאינה עמו (מחזיק ברכה יב).

61 ועיין באבן העזר סימן כג סעיף ה, דאפילו נשוי אינו מותר להושיט ידו לאמה כלל וכו' - דאיתא במשנה (נדה יג.) שיד המרבה לגעת באמה עונשה להיקצץ, ובגמרא אמרו שאפילו

הלכות הנהגת אדם בנכר סימן ג ד

ח באר הגולה

(פי' קרקע שאינה נחולה אלא כגון של ארץ חרושה) : יד * יחודה שלא יאחרו באמה וישתין אם לא מעטרה (יג) (בר) ו'מספה (כו) כפניו שמצויא שכבת זרע לבשתה 'לא"כ (כו) הוא נשוי קומרת חסידות ליוהר אפילו (יד) (כת) הנשוי : מן 'אפילו מי שאינו נשוי סותר לסייע (כט) בביצים : מן * שלא הותר לנשוי לאחוז באמה אלא להשתין אבל (טו) (ל) להתחכך לא : ין 'המשהה נקביו עובר כשום (טז) [ז] (לא) בל תשקעו :

ס נזהר שצ צ רע"ס
פכ"א מסל' א כז
ק רבי יונה כספר
כ"בא ר ד שס נמ"א
דניה ש סמ"ג ס'ו
ק"ו ח מנחם טו
מ נכנס

ד דיני נטילת ידיים . ובו כ"ג סעיפים :

א (א) יירחץ ידיו (ב) ויברך על (ג) נטילת ידיים : (הגה וי"א) גס אסור יתר שערי תשובה באר היטב

(יג) ולחפה . ואפי' בקטיו נוהר לרחו מעטרה ולחפה כ"ח מתוס' ר"ש סרק כל היד ד"ה אוחז ופי' מלח אירוח דהה מירי כשהוא בקטיו דהא נודעטו אנכיו קתי ע"מ . (יד) הכשו . ופי' כהן דמדינה אכור ע"ס . והא פ"ן חשהו עמו או שיהא נדה לא מיקרי נשוי לעיני זה עיין פ"ו מ"א . ועי' בל"ע כ"ו כ"ג ס"ק ד' מש"ע : (טו) להתחכך לא . איחא בניה דף מ"א בתפילת ענה מותר לרחו בלמה שאינו מחמת : (טז) כל השקעו . וזכרונים משום כל השקעו ומשום שלא יהא עקר . ויזהר אחר בקינותו כי זואה צפי הטבעה מעכנה הקפלה ויש לרחוץ נמים כמ"ס ומלחמה לא רחן סידור הבראי ז"ל :

(ה) נט"ו . בחום' דמטה פרק ח"ג ד"ה ק"ס והפלה מנואר דברטת של מנוח נלחמן בכל לשון ועי' בספר ברכה אחרים ח"ס מסי' דפ"ח עד ס' ר"ה . כהן בנהר דהא דמיד אחר הגטילה יברך ופי' יתחון על הניגוב וכ"כ ברכה הגדולה ח"ג . ועי' ל"א ס"ק ב' מ"ש בשם הולפה יתקן . הנה כסד"ה שלא יעב בחלבושיו עד שיטול משנה ברורה

ענה אחרת שלא ינא לידו נעזתה סיסייע בנינים הגביה הניד קחז או ע"י תפילת ענה ואם איתרתי נסבלו וילוחות על רגליו (ג) מנהו לשפסס : (בר) ולחפה . ואפילו (ד) אם הסגר בקטיו מותר מעטרה ולחפה : (כו) חפני שמולין . ר"ל שפי' גניעוה בגיד כל לידו תמוס וירבור ויכ"ל לזה וחומר פון הזה עיין בל"ע סימן כ"ג : (כו) הוא נשוי . דיע לו פח כבלו ואין ילרו תוקפו כ"כ (ה) ואם ס"ל נדה או שחא בדרך אכור . ועיין בל"ע סימן כ"ג ס"ד דמשינו נשי אינו מותר להסתי ידו לחמה כלל אלא בשעה שהוא צריך לקביו : (כח) הנשי . ואם עומד תחוס שיש לו פחד שלא יפול אין להמיר כנשו כלל . [ארכ"ח] : (כט) בניולים . שאינו מחמתם ס"ך . ופעמים מותר לחחן בלמה להקטין גס ע"י תפילת ענה משום ללא ידעיין שימור : (ל) להתחכך לא . לפי שהמחך מביא לידו חמוס ונקל יפול לידו ע"י ועיין בח"ס שמתיר ע"י בגד עב . ומותר לברוק זקן ההתחון חך שלא יעב או בלמה בידו ועיין בבב"ל : (לא) כל השקעו . ולא משהט עמו תקרים עובר משום כל השקעו ומשום שלא יהיה עקר . וכשהוא מלטהים (ח) אינו עובר על כל השקעו . גס האכור כל שקעו (ט) נדה מלתי כבוד הכריות כגון המשהט נקביו עד שימחה תחוס נטע וכס"ג . יוכר מלוד לנקת חסידים כי זואה ביקומה נמשא כמו שכתב בכותון ע"י ס"ס . וסוד (ח) לרחוץ פי הסכפס בנימי או ברוק :

(א) ירחץ ידיו ופי' . יש ע"י פני תפמים (ה) הר"ש כהן לפי שידים של אדם תפקייתו סן ופי"א שלא יעב כחשך הסתופק בלילה לזה הקנו חז"ל ברכה על הנטיילת לק"ס והרשב"א כהן לא עבשאר אחר חשינה או נעשים כנרתיים חסדיים דהניד חדשים לברכים רבה לחונתך לרבינו אמר להדוח לו יתחבר שגראטו לכבודו לשרתו ולגברך שמו ומל דבר זה פקעו בשאר כל אופן הכרבות אשט מוכרין בכל בוקר לכן גס דבר זה הקנו בשאר להקדש בקדושתו ולימול ידיו מן הכלי ככהן שמקדש ידיו מן הכיור שזכר עבודתו . והלכה אט תופסיים שני הספמים להומרל לענין נטילה וכלקמן בזה הסתן . ואם לא יברך ענפי"א קודם אטלס שזכר לא יברך אחר אטלס לט"ע (ח"ס) : (ב) ויברך . ומיד אחר הנטילה יברך ופי' להסתין על הניגוב (ג) וגם הכנינו אין סעכ . דיע ממחירין שלא יברך עד אחר שניגוב ידיו דס"ל דלפ"ן רוח רעס סר מסידיים עד אחר הכנינו ופי"א דלסוד לנכך בידים שר"ז סורה מליהס אכל דעה תפוסקים אין כן [ארכ"ס] . כהן בסדר כיוס שלא יעב בחלבושיו עד שיטול ובגדו לא תמטין כן [מ"א] אטס בגדו דף ג"א לא הקול חתוקן שרתיים מיד השטח ותלבס חמוס סכני מוסיקן אלא יכלאו כפמוס תחוס סהא סס . ואפילו אחר כמ"ס אטס אטס ככר נטל ידיו . אחריון בגדו רוח אדם סניו ידיו ורגליו בכל יום משום כבוד קויו . ומכנינוטוטיין שאין אט כלכיהי יחסיים לרשון כנלי סמריית [אמ"ג] : (ג) אסר יצר . הספס (ד) תמוס דבוקר נעשה כנרתיים חדשה ולרבינו אמר להדוח לו ויטקן ברכה אלקי נשמה ותבר יצר על יצירת סוף ויש עד תפמים אחרים עיין בחלבושיו

שער הדין

(ג) גמלה : (ד) ע"ס : (ה) מ"א ופי"א זקן סטיקסר"י ולא סתקלין : (ו) א"ל ונר"י : (ז) סס בשם כ"ס (ג"ח) סמ"ג : (ט) סמ"ג : (י) אחרונים (א) כנ"י : (ב) מ"א סק"ז (ג) סמ"ג : ד' מ"א וסר"א :

הלכות נטילת ידים שחרית סימן ג ד

72 גם האיסור בל תשקצו נדחה מפני כבוד הבריות - כך כתב בתרומת הדשן (טז), מפני שהוא איסור דרבנן, וגם הרמב"ם (מאכ"א יז, כט-ל) סובר שהוא מדרבנן, וביאר הבית-יוסף (יו"ד קטז ד"ה ואסור לאכול) שסובר הרמב"ם שכיון שבעינין את הפסוק "ולא תשקצו" לגופו, דהיינו שלא לאכול מאכלות אסורות, שזה לשון הפסוק: "ולא תשקצו את נפשותיכם בבהמה ובעוף ובכל אשר תרמוש האדמה" וגו', אם כן מה שכתוב בגמרא שגם המשהה נקביו עובר, הוי אסמכתא בעלמא. הלכך נדחה מפני כבוד הבריות, כמו שכתוב בברכות (י"ט): שמילי דרבנן נדחים מפני כבוד הבריות.

73 כי צואה במקומה, במשהו - צואה בכל מקום שהיא נמצאת שיעורה לאסור דברי קדושה בכל שהוא (ברכות כה:), וכוונת המשנה ברורה שצואה בפי הטבעת (מבחוץ), אפילו שהיא מכוסה בבגדיו אוסרת במשהו, כדאיתא ביומא (ל).

74 וטוב לרחוץ פי הטבעת במים - ממידת חסידות, והאר"י הסמיך זאת על הפסוק (משלי ל, יב) "ומצואתו לא רחץ" (סידור האר"י של ר' שבתי כוונת הנטילה).

סימן ד

סעיף א ס"ק א

1 ואי אפשר שלא יגע בבשר המטונף בלילה - ואם ישן עם לבוש, מבואר בסעיף כג במשנה ברורה.

2 לזה תקנו חז"ל ברכה על הנטילה לקריאת שמע ולתפילה - "קריאת שמע" נקט בדרך אגב, אבל וודאי שהנוטל ידיו רק לשם קריאת שמע בלי להתפלל, אינו מברך על הנטילה (על פי משנה ברורה בסיומן צב ס"ק כה), וגם הרא"ש בכמה מקומות השמיט מילים אלו.

כדי לבדוק האם יצא ממנו קרי, והקשו בתוס' (ד"ה כל היד) שהרי בסתמא כשאדם בודק עצמו, נוגע למטה מעטרה, ואמרינן בגמרא שלמטה מעטרה שרי? ותירצו שההיתר הוא דווקא להשתין, דאז יש צורך בנגיעה, ולא סתם לבדוק.

ס"ק ל

67 ועיין בחיי אדם (ג,ג) שמתיר על ידי בגד עב - המשנה ברורה מתיר כאן יותר ממה שלעיל התיר, דלעיל התיר לאחוז על ידי בגד, והכא מתיר אפילו להתחכך (כגון שנצרך לגרד), וגם זה נכלל בהיתר הגמרא על ידי בגד עבה.

68 ומותר לסרוק זקן התחתון - דומיא דבגד עבה (ביאור הלכה ד"ה לא). ודע דכל ההיתרים שנאמרו כיצד לגעת באמה, זהו דווקא אם אינו גורם לעצמו הרהור או קישוי, אבל אם גורם לו משהו יפרוש מיד (סדר היום הנהגת הלילה).

סעיף יז (שו"ע)

69 המשהה נקביו עובר משום בל תשקצו (ויקרא כ,כה) - דווקא אם צריך לנקביו בדחיפות, אבל אם אינו דחוף אינו עובר (רמ"א סי' צב,ב).

ס"ק לא

70 ואם משהא עצמו לקטנים עובר משום בל תשקצו ומשום שלא יהיה עקר (דברים ז,יד) - דאיתא ביבמות (סד:) שהמשהה נקבים קטנים נעשה עקר.

71 והמשהא מלהפיח אינו עובר על בל תשקצו - כן כתב תרומת הדשן (טז) לדעת הרמב"ם (תפילה ד,יב), כיון שזה רק אויר, אין זה נכלל במה שכתבה הגמרא (מכות טז:): שהמשהה נקביו עובר.

הלכות הנהגת אדם בנכר סימן ג ד

ה באר הגולה

(פי) קרקע שאינה נחולה אלא כגון של ארץ חרושה: * יד * יחודה שלא יאחרו באמה וישתחו אדם לא מעטרה (יג) (בר) ו'מטה (כו) כפני שמוציא שכבת זרע לבשתה 'לא"כ (כו) הוא נשוי קומרת חסידות ליוהר אפילו (יד) (כת) הנשוי: * זן * אפילו מי שאינו נשוי סותר לסייע (כט) בביצים: * זן * שלא הותר לנשוי לאחוז באמה אלא להשתחו אבן (טו) (ל) להתחבר לא: * ין * המטהה נקביו עובר בשום (טו) [ז] (לא) בל תשקפו:

ס נזהר שצ רחב'ס
פכ"א מכל' א כזה
ק רבי יונה כספר
כ"ב אר"ה ר שם בנ"א
דניה ש מפנ' סו'
ק"ו ח מית' טו
מ נכנס

ד דיני נטילת ידיים . ובו כ"ג סעיפים :

א (א) יורה'ן ידיו (ב) ויברך על (ג) נטילת ידיים : (הגה וי"א) גס אשר יצר שיערי תשובה באר היטב

(יג) ולמטה . ואפי' בקטיו נוהר להחז מעטרה ולמטה כ"מ מתוס' ר"ש סרק כל היד ד"ה אוחז וס' מלח הירוה דההס מיירי כשהוא בקטיו דהה נודע'ס אכריו קתי ע"מ . (יד) הכשו . וס' כהה דמדינה אכור ע"ס . והה סין חשהו עמו או שיהו נדה לא מיקרי נשוי לעיני זה עיין ס"ו מ"א . ועי' בל"ע כ"ו ס"ק ד' מש"ע : (כו) להתחבר לא . איחא בניה דף מ"א בתפילת ענה מותר להחז בלמה שאינו מהמט : (טו) כל השקלו . ובקטנים משום כל השקלו ומשום שלא יהא עקר . ויוהר זחד בקינוחו כי זואה צפי הטבעה מעכנה ההפלה ויש לרחק נמים כמ"ס ומלואו לא רחן סידור הבר"י ז"ל :

(ה) נט' . בחום' דמטה פרק ח"ג ד"ה ק"ס והפלה מנואר דברטת של מלוח נלמרחן בכל לשון ועי' בספר ברכה אהרבה ח"ס מסי' רפ"ה עד ס' רל"ה . כהה בנהר דהה דמיד אהר הנטילה יברך וס' יתחון על הנינוב וכ"כ ברכה הברכה ח"ג . ועל סיון ח"א ס"ק ב' מש"ס בשם הולעה יתקן . הנה כסד"ה שלא ינע בתלבושו עד שיטול .

ק"א טעלה דנחול אף כזאוגי כלום אין לקחת משום כשמים ע"ס : (ז) גל חקלו . עכ"ס' ועיין בהנחלת סור כיוור דעס כיוון י"ב ס"ק י"ב שכתבן דהה דנוכסה יקניו כשבור על כל חקלו אה הוא מדאורייתא או מדרבנן וזכ כהה ככך דינמות דלחמר חמשה תמוזלי חקרי ספרקא דר"ה ע"ס . ועיין מ"ב נש"ס בית הפוסים הנה אר"ה סימן ב' מ"ב כוס . ועיין לקמן סימן ז"ב . וכתב כספר ערך לחם למהרי"ק דעססה מלכסיה אויט עובר ככל חקלו עיין סימן ק"ז פכ"ל ועיין בנמ"א סוף ס"ק ד' :

[ג] נט' . עכ"ס' בעתיק ברכה בשם אור לדיקים (נמכ"מ סלפ"ר' שכתב בשם מסר"מ יגרוין שאין רוח רעס סרה מכידיס שמרתי עד אחר הנינוב ולפ"ז לא יברך עד שינוב דלא כמ"ס בשם כוה"י וכה"ג (ביאלו סמנ"א ומ"מ סכ"ט) . וגם ינוב סידים חתלה ואלתר כך ירתק הפנים ולפי מ"ס בבויר דרומא חרד אינה צרכ"ס כ"י א"ל וינוב ידיו ולא ירתקו עינו וכלך לנכ"ס' ורתן ידיו שנינוס ואלח"כ ירתק כעטים ע"ס . ומנהגנו לרחק כעטים בלא ינוב ידיו חתלה וזי שרולס להמכיר כוס מ"א . ויכול ליתך ליקח מעטפת לנב ידיו אף כסוד רחוק פמנו וספר מר"א דלענין זה סין חקלו כ"כ

ביאור הלכה

רגיל לבראות טעמי חוזה ואלר טעמי עושה כשאל ס"ס ככל ארס ומקח כשאל דעלמא ועיין בלרס"ה כספר סלפ"ר כוס ולדבריו יהי סדין כמו שכתבנו בשם סמ"ג ולבוש סדר וזה כותב דימין ואלר טעמי עושה כשאל לדבריו ג"כ ס"ס ככל ארס : * יורה שלא יתחז וכו' . ר"ל אפילו אה סין לו עקר מיתוח ומקום ערדון ור"ל לו להכסין בישיבה דיכול לנזח עי' לנשו על כניו ע"י כניו'טם כנלא ילחזו ואלח"כ אהרן . כ"י : * לא כותב וכו' אכל להתחבר לא . וכן כשחזר לפי הל"ה נשוי לנשו עכ"ס' ג"כ לא כותב קב להכסין . (ארס"ה) ועיין במ"ב שכתבנו דחומר לברוק זקן התקתן דלא גרע עמי' פטלים ענה וכנאס אה וכנור כשעס הניקשות כמנוא עמ"א להעסע שיעורו ר"ל נמקום מילוח :

משנה ברורה

ענה אחרת שלא ינוא לידו נעזתה סיסייע בנינים הגביה הניד קח' או ע"י פטלים ענה ואס איחרתי כסלו וילונות על רגליו (ג) מנהה לשפסס : (בר) ולמטה . ואפילו (ד) אה סלבר בקטיו מותר מעטרה ולמטה : (כו) חלמי שמוז' . ר"ל עמ' גניענה בניד כל לידו המוס ורהכור ויכ"ל לזה וחומר עון הזה עיין בל"ע סימן כ"ג : (כו) כוס נשוי . דיע לו פח כבלו ואין ילרו תוקפו כ"כ (ה) ואס ס"ל נדה או שסא בדרך אכור . ועיין בל"ע סימן כ"ג ס"ד דמשי' נשוי איע מותר להסיע ידו לחמה כלל אלא בשעס כסוד צריך לקניו : (כת) הנשי . ואס עומד חקוס שיש לו פחד שלא יטול סין להמכיר כנשו כלל . [ארס"ה] : (כת) בניולים . שאינו מתחמס ע"ך . ונעמשים מותר להתוק אכור (ז) ויש חקלקין גס ע"י פטלים ענה משום דלא ידעיין שימור : (ל) להתחבר לא . לפי שהסיטך מביא לידו חמוס ונקל יטול לידו ע"י ועיין בח"מ שמתיר ע"י בגד עב . ומותר לברוק זקן ומתחבר אהר חקוס נטע וכס"ג . ויכר חמוד לנקח חקוס כ"י זואה בתקומה כשסא כמו שכתב בכיוון ע"י ס"ה . וסוד ח' לרמוץ סי' כסכסע בנימי או בריוק :

רגיל לבראות טעמי חוזה ואלר טעמי עושה כשאל ס"ס ככל ארס ומקח כשאל דעלמא ועיין בלרס"ה כספר סלפ"ר כוס ולדבריו יהי סדין כמו שכתבנו בשם סמ"ג ולבוש סדר וזה כותב דימין ואלר טעמי עושה כשאל לדבריו ג"כ ס"ס ככל ארס : * יורה שלא יתחז וכו' . ר"ל אפילו אה סין לו עקר מיתוח ומקום ערדון ור"ל לו להכסין בישיבה דיכול לנזח עי' לנשו על כניו ע"י כניו'טם כנלא ילחזו ואלח"כ אהרן . כ"י : * לא כותב וכו' אכל להתחבר לא . וכן כשחזר לפי הל"ה נשוי לנשו עכ"ס' ג"כ לא כותב קב להכסין . (ארס"ה) ועיין במ"ב שכתבנו דחומר לברוק זקן התקתן דלא גרע עמי' פטלים ענה וכנאס אה וכנור כשעס הניקשות כמנוא עמ"א להעסע שיעורו ר"ל נמקום מילוח :

(א) ירתן ידיו וס' . יס ע"י עני פטמים (ה) הר"ש' כהה לפי שידים של אדם עסקאיות סן ופ"א' שלם ינע כתיב עכ"ס' חקלו לזה חקנו חו"ל ברכה על הנטילה ורש"י' כהה לז' עכשאר אחר חשינה או נעשים כנרימי חקלו חדשים לברקיס רבה לחונק' לרבינו אה להודות לו יתחבר עשרתם לכתוב לשרתו ולנכר שמו ומל דבר זה סקנו בשאר כל אהון הכרבות אשט מוכרין בכל בוקר לכן גס דבר זה חקנו בשעת להקקש בקדומוה ולימול ידיו מן הכלי ככהן שמקדש ידיו מן סכיוור סוד עבודתו . והלכה אה חופסיס כשני כספסמ' להומרל לענין נטילה וכלקמן בזה סיומן . ואס לא יברך עמ"י קודם סאלס סוד לא יברך אהר חתלה לט"ע (ח"א) : (ב) ויברך . וחד אחר הנטילה יברך ופ"א' להסתיין על הנינוב (ג) וגם הכינוב סין סעכ . דעס חממירין שלם ינוב יברך עד אחר שינוב ידיו דס"ל דלין רוח רעס סר מכידיס עד אחר הכינוב ופ"א' דלסוד לנכר בנידים שר"י סורה מליהס אכל דעה סטוסקיס חין כן [ארס"ה] . כהה כסדר כיוס שלם ינע בתלבושו עד שיטול ונגרלל לא משפת כן [מ"א] אהס בברכות דף ג"ל אה הקול חוקרן שרמיס מיד סלשטן וחלבס חמוס סכניס מיוקין אלה יכלאו כפמנו חקוס עסוד סס . ואפילו אהו כמ"ג סמ"ג ככר נטל ידיו . אחריון כמ"ג סמ"ג סלשטן חמוס סכניס יוס משום כבוד קויו . וכסדיומיוטי סלשטן אהו סלכיס יחסיס [מ"א] : (ג) יכר אכר יצר . סמ"ג (ד) יתוס דנצוקר נעסה כנרימי חדשה ולרבינו אה להודות לו ויסקן ברכה חלקי נשמה ועבר יצר על יצירה סוף ויש עוד פטמים אחרים עיין בלחמוסיס

שער הדין

(ג) גמלה : (ד) ע"ס : (ה) מ"א וס' סק"ב"י ואלח"כסלפ"ן : (ו) א"ל ובר"י : (ז) סס בשם כ"י (ג"ל) סמ"ג : (ט) סמ"ג : (ח) אהרונות (ה) כב"י : (ב) מ"א סק"ז (ג) סמ"ג : ד' מ"א וסר"א :

הלכות נטילת ידים שחרית סימן ד

תשובות אות ג בשם מעורר ישנים סקי"ח).

ס"ק 3

7 ומיד אחר הנטילה יברך ואין צריך להמתין על הניגוב וכו' - אינו מברך קודם הנטילה עובר לעשייתה, כיון שנוטל רק כאשר סיים להכין עצמו לתפילה, ובדרך כלל נטילה זו היא אחר שיוצא מבית הכסא, ואז ידיו מלוכלכות ואינו יכול לברך (הרא"ש בפסחים ז:), ולכן מברך אחר הנטילה מיד, כדי להסמיך את הברכה למצווה, (ולגבי נטילת ידים לסעודה אמרינן בס"י קנח, יא) שיברך קודם הניגוב, עובר לעשייתה הניגוב, דהתם יש דין לנגב כדאייתא במסכת סוטה (ד:), כדי שלא ימאס הלחם מרטיבות הידים, משא"כ בנטילת שחרית, וממילא אינו צריך להמתין לברך עובר לעשייתה הניגוב (ע"פ ברכת אברהם (טריויש) סי' עו, ופמ"ג סי' ו מש"ז ד).

8 ויש מחמירין שלא יברך עד אחר שינגב ידיו דסבירא להו דאין רוח רעה סר מהידים עד אחר הניגוב - כך כתב בספר אור צדיקים (ה).

9 וסבירא להו דאסור לברך בידים שרוח רעה שורה עליהם - בזוהר (בראשית י:) כתוב בהדיא שאסור לברך כאשר רוח רעה שורה על הידים, ולכן יברך אחר הנטילה, אבל לא כתוב שם שהיא שורה עד אחר הניגוב (ואת זה הוסיף האור צדיקים דלעיל).

10 אבל דעת הפוסקים אינו כן - מפני שמוכח בגמרא (ברכות ס:) שמותר לברך כאשר רוח רעה שורה על הידים, שהגמרא כתבה את סדר הנהגת האדם כשהוא קם בבוקר, ושם כתוב שמברך את כל ברכות השחר קודם שנוטל ידיו (ארצות החיים), (ובפרט מי שנוטל ידיו פעם שניה כאשר הוא מוכן לתפילה כמו שיתבאר לקמן במ"ב, יותר יש להתיר לברך קודם הניגוב, וכן מי שנוטל ד' פעמים על כל יד. ומהגמ' הנ"ל גם משמע שמותר ללכת ד' אמות קודם שנוטל ידיו, דבפשטות אדם שקם בבוקר, הולך

3 דכתיב חדשים לבקרים רבה אמונתך (איכה ג, כג) - ואיתא במדרש שוחר טוב (כה, ב) שהאדם מפקיד בכל ערב את נשמתו בידי ה' כשהיא עיפה, וה' מחזירה לו כשהיא חדשה.

4 לכן גם דבר זה תקנו בשחר וכו' כבהן שמקדש ידיו מן הכיור קודם עבודתו - רצה לומר, שכיוון שנעשה האדם כבריה חדשה, וכל היום יעבוד את ה', לפני שמתחיל לעבוד יטול ידיו. ותחילת עבודת ה' היא לברך את הברכות שתקנו חז"ל להודות ולשבח בבוקר (שגם ברכות אלו נתקנו משום שהאדם כבריה חדשה, כדלעיל במ"ב), ולכן יתבאר לקמן (במשנה ברורה ס"ק ד) שעדיף להסמיך ברכת על נטילת ידים לשאר ברכות השחר.

5 ולהלכה אנו תופסים כשני הטעמים לחומרא - ואף על גב דאין עושין שתי חומרות דסתרי אהדדי, מ"מ מחמת הספק מותר (עירובין ז.), ואם תאמר והא קיימא לן דבפלוגתא דרבנן אזלינן לקולא (ע"ז ז.), יש לומר דהכא שאני כיון שמסתבר לפוסקים כשני הטעמים, ואיתא במנחת חינוך (מצווה עח) שהפוסק עצמו יכול לפסוק ולנהוג אפי' כטעם המיקל בדאו', כמו שמצינו (יבמות יד.) שבית שמאי עשו כדברי עצמם, וכ"ש שיכול הפוסק לפסוק כשני הטעמים לחומרא.

6 ואם לא בירך על נטילת ידים קודם התפילה שוב לא יברך וכו' - פירוש, אם נטל ידיו קודם התפילה ושכח לברך בזמן, אינו יכול לברך אחר התפילה על הנטילה שקודם התפילה, שהרי עשה הפסק גדול, ואם רוצה עכשיו ליטול ולברך, לדעת הרא"ש אינו יכול, כיון שהנטילה היא רק בשביל התפילה וכבר סיים תפילתו, ואפילו לדעת הרשב"א גם כן אינו יכול, כיון שחז"ל תקנו נטילה כאשר מתחיל את עבודת היום, ועכשיו הוא כבר עבד חלק ניכר. ודע שכל זמן שלא התחיל שמונה עשרה, עדיין יכול לברך בין הפרקים (פסקי

הלכות הנהגת אדם בנכר סימן ג ד

ח באר הגולה

(פי' קרקע שאינה נחולה אלא כגון של ארץ חרוטה) : יד * יחודה שלא יאחרו באמה וישתחו אדם לא מעטרה (יג) (בר) ו'למטה (כו) כפני שמוציא שכבת זרע לבשתה 'לא"כ (כו) הוא נשוי קומרת חסידות ליוהר אפילו (יד) (כת) הנשוי : מן 'אפילו מי שאינו נשוי סותר לסייע (כט) בביצים : מן * שלא הותר לנשוי לאחוז באמה אלא להשתחו אב' (טו) (ל) להתחכך לא : ין 'המשהה נקביו עובר כשום (טו) [ז] (לא) בל תשקעו :

ס נזהר שצד רשעים
פכ"א מס' א' כו
ק רבי יונה כפר
כ"א כ"ה ר שם נמי
דניח ש'מפני סו'
ק"ו ח מיתו טו
א נכנסו ס

ד דיני נטילת ידיים . ובו כ"ג סעיפים :

א (א) יירחץ ידיו (ב) ויברך על (ג) נטילת ידיים : (הגה וי"א) גס אשר יצר שיערי תשובה באר היטב

ק"א טעם דנחול אף כחאנוני כלום אין לקחת משום כשמים ע"ש : (ו) גל חקעו . עכ"ל ועיין בהנחלת סוד כיוור דעם כיוון י"ב ס"ק י"ב שכתב דבא דנוכח יקביו כשבור על כל חקעו אם הוא מדאורייתא או מדרבנן וכן כהן כבד דנחמה דאחר חמשה אשוראי חקעו מפרקא דר"ה ע"ש . ועיין מ"ב נש"ס בית אפוסיו הו"ק א"כ"ט כיוון ב' מ"ש כוס . ועיין לקמן סימן י"ב . וכתב בספר ערך לחם למהר"ק דעסקה מלכסיה אוט עובר ככל חקעו עיין סימן ק"ג פכ"ל ועיין במג"א סוף ס"ק ד' :

[ג] נמי . עכ"ל בענין כרכם כבס אור לדיקים (נכ"מ' סאכ"מ' שבח כבס מסר"מ יגרון שאין רוח רעס סרה מכידיס מחתה עד אחר בנינוג ולפי' לא יברך עד שינוג דלא כמ"ס כבס כדב"י ובה"ט (כ"ב)ו סמ"א ומ"מ סכ"ט) . וגם ינוג כידים חתלה ואלתר כך ירחץ הפנים ולפי מ"ס בבויר דבוחא חרד איכא נכב"ס כ"י א"ל וינוג ידיו ולא ירחץ עינו וכלל לנכ"ס ורחץ ידיו שנינוג ואל"כ ירחץ כפטים ע"ש . ומנהגו ע"ז וכלל לנכ"ס בלא ינוג ידיו חתלה וזו שנוגס להמסיר כוס מ"ש יכול ליתך ליקח מעטפת לנגד ידיו אף כסוד רחוק פתחו וספר מר"א דלענין זה אין חקעו כ"כ

(יג) ולמטה . ואפי' בקשו נוהר לתחו מעטרה ולמטה כ"מ מתוס' ר"ש סרק כל היד ד"ה אוחז ופי' מלחא חירוה דההו מיירי כשהוא בקשו דהא נודעו אכריו קתי ע"מ . (יד) הכשו . ופי' כהן דמדינה אכור ע"ש . והא פ"ן חתהו עמו או שיהא נדה לא מיקרי נשוי לעיני זה עיין מ"ז מ"א . ועי' בל"מ כ"י ס"ק ד' מש"ע : (כו) להתחכך לא . איחא בניה דף מ"א בתפילת ענה מותר לתחו בלמה שאינו מחמט : (מו) כל חקעו . וזכרונים משום כל חקעו ומשום שלא יהא עקר . ויזכר אחר בקינוחו כי זואה צפי הטבעה מעכנה התפלה ויש לרחץ נמים כמ"ס ומלואו לא רחץ כידור האר"י ז"ל :

(ה) נמי . בחום' דבטע פרק ח"ג ד"ה ק"ס והפלה מנואר דברטת של מנוח נלמרוין ככל לשון ועי' בספר ברכה אחרים ח"מ מס' רפ"ה עד ס' ר"ה . כהן בנהר דהו דמיד אחר הגטילה יברך ומי' יתחון על הכינוב וכ"כ ברכה לברכה ח"ג . וע"ל סימן א' ס"ק ב' מ"ש כבס חולפת יתקן . הכן כדב"ה שא"י יעב בחלבוטיו עד שיטול .

משנה ברורה

ענה אחרת שלא ינוא לידו נעזתה סיייע בנינים הגביה הניד קח' או ע"י תפילת ענה ואם איחרתי כפלו וילאזות על רגליו (ג) מנהו לשפסס : (בר) ולמטה . ואפילו (ד) אם סאכר בקישוי מותר מעטרה ולמטה : (כו) חמ"י שמו"ט . ר"ל שפי' גניעוה בגיד כל לידו תמוס ויראור ויכ"ל לזה וחומר פון הוזה עיין בל"מ סימן כ"ג : (כו) הוא נשוי . דיע לו פח כב"ל ואין ילדו תוקעו כ"כ (ה) ואם סא נדה או שבה בדרך אכור . ועיין בל"מ סימן כ"ג ס"ד דמשינו נשי אינו מותר להסתי ידו לתחת כלל אלא בשעה שהוא צריך לקביו : (כח) הנשי . ואם עומד חקוס שיש לו סחד שלא יטול אין להמיר כנשו כלל .

ביאור הלכה

רגיל לבראות טעמי חוזה ואלר פתשו עושב כשאל ס"ס כלל ארס ומקח כשאל דעלמח ועיין בל"מ סה"רין כוס ולדבריו יחיס כדיו כמו שכתבו כבס סמ"א ולבוש סדר ואם כותב דימין ואלר פתשו עושב כשאל לדבריו ג"כ ס"ס כלל ארס : יורה שלא יתחא וכו' . ר"ל אפילו אם אין לו פטר מיתוח ומקום ערדון ור"א לו להסתיני בישבס דיכול לנאח ע"ז לנשו על כניו ע"י כניעוטם כב"ל ילחזו בל"מ א"כ"ט אכור . ב"י : * לא כותב וכו' אבל להחכך לא . וכן כשחור לפי הל"מ נשוי לנשו עכ"ל ג"כ לא כותב קח להסתיני . (א"כ"ט) ועיין במ"מ שכתבי דחומר לברוק זמן התקנתו דלא גרע עפי' פטלים ענה וכנשא אם וכנשר כשיעם התיקשות סמואל צמ"א להעטע סיפורו ר"ל נמקום מילוח :

לחחן נחמה להסתיני ע"י תפילת ענה שיש מחמת (ט) אכל ע"י חתוק אכור (ז) ויש חקלקין גס ע"י תפילת ענה משום דלא ידעיין שימור : (ל) להתחכך לא . לפי שהמטק מביא לידו חמוס ונקל יטול לידו ע"י ועיין בח"מ שמתיר ע"י בגד עב . וחומר לברוק זמן החתוקין אף שלא יעב אז נחמס בידו ועיין בכ"ל : (לא) כל חקעו . ואם מכהט עמוס עובר משום כל חקעו ומשום שלא יהיה עקר . וכשהוא מלכסיה (ח) אינו עובר על כל חקעו . גס האכור כל חקעו (ט) נדה מלכי כבוד הכרויה כגון המשהט נקביו עד שיחמל חקוס נטע וכס"ג . יורה סמוד לקחח חקוס כ"י זואה ביקשות סמואל צמ"א כמו שכתב בכיוון ע"י ס"ס . וסוד ח' לרחון פי סכתפס בחים או ברוק :

(א) ירחץ ידיו ופי' . יש ע"י עני פתמים (ה) הר"ש כהן לפי שידים של אדם פסקאיות סן ופי"א שלא יעב כחשר הסתוקן צוליה לזה חקעו חו"ל ברכה על הנשים לק"ס ולחפלה ורשב"א כהן לא עכשאר אחר חשינה או נעשים ככרויה חקעו דחשינה חדשיס לברכיס רבה לחונתך לרכיני אמו ללחודו לו יתחכך שברחט לכודו לשרחו ולגכך שמו ומל דבר זה פקעו בשאר כל אוחן הכרכות אשט מוכרכין ככל בוקר לכן גס דבר זה חקעו בשאר להקקש בקדומוה ולימול ידיו מן הכלי ככהן שמקדש ידיו מן הכיור שזכר עבודתו . והלכה אט חופסיס שכני הספתים לחומרל לענין טעילה וכלקמן בזה סעיפן . ואם לא יברך ענפי' קודם סאכלס שזכר לא יברך אחר חתלה לט"ע (ח"א) : (ב) ויברך . ומיד אחר הנטילה יברך ופי' להסתין על הגינוב (ג) וגם הכינוב אין סעכך . דע שמחריין של יצחק יברך עד אחר שינוג ידיו דס"ל דלפין רוח רעס סר מכידיס עד אחר הכינוב ופי' דלסוד לנכך בידים שר"ד סורה מליהס אכל דעתה סטוסקיס חין כן (א"כ"ט) . כהן כסדר כיוס שלא יעב בחלבוטיו עד שיטול ובגמרל לא תפתע כן (מ"א) אפסל בגרכוס דף ג"ל אל הקול חוקקן שרתיס מיד פתחו וחלבס חמוס סכני מוסיקין אלא יכלאו כפמוס חקוס סהו סס . ואפילו אחר ספסל ג"כ ככר נטל ידיו . אחריון בגמרל רוח אדם סניו ידיו ורגליו ככל יוס משום כבוד קויו . וכדמיוטוטי ספין אט סולכיס יחסיס (ג) לרחון כרגלי סחריס [א"פ"ג] : (ג) אפר יצר . ספסל (ד) תמוס דבוקר נעשה ככרויה חדשה ולרכיני אמו ללחודו לו ויטקן ברכה אלקי נשמה ופי' על יצרח סוף ויש עד פתמים אחרים עיין בחלבוטיו

שער הדין

(ג) גמול : (ד) ע"ש : (ה) מ"א ופי' זמן סטיקסר"י ולא סתקלין : (ו) א"ל ובר"י : (ז) סס כבס כ"י (ג"ח) סמ"ג : (ט) סמ"ג : (ח) אחרונס (א) כב"י : (ב) מ"א סק"ג (ג) סמ"ג : ד' מ"א וסר"א :

הלכות נטילת ידים שחרית סימן ד

כלל אינו מורגש, ונוהגים ללכת כך אפילו לפני שרים ומלכים, אבל את הפנים צריך לרחוץ שמא נדבק בהם ריר מהפה וכן לפלוף מהעין.

ס"ק ג

15 ונתקן ברכת אלקי נשמה וכו' - רצה לומר, שכשם שחז"ל תקנו לומר אלוקי נשמה מפני שהאדם כבריה חדשה, ואלוקי נשמה זה הודאה על התחדשות הנשמה, כך גם יש לומר אשר יצר על התחדשות הגוף בכוחות רעננים.

16 ויש עוד טעמים אחרים - כגון מה שכתב בדרכי משה (ג), שכאשר שרתה רוח רעה על ידיו, לא יכל להסתייע בהם בשביל לפתוח נקביו אם נסתמו, ואחר שנטל ידיו יכול, ושפיר נכלל ב"נקבים נקבים וכו' או יסתם וכו'".

ובב"ח כתב שברכת אשר יצר היא כמו שאר ברכות השחר, שמברך אשר נתן לשכוי בינה וכדומה, אפילו אם לא שמע קול תרנגול וכדומה, כך גם מברך אשר יצר, שמשבח על מנהג העולם, שדרך האנשים ללכת לשרותים כשהם קמים בבוקר, (ויש טעמים נוספים, עיין בב"ח, בדרישה ובלבוש).

לשרותים לפני התפילה, ומברך על נט"י רק כאשר הוא מוכן לתפילה, והגמ' כתבה רק נטילה אחת).

11 כתב בסדר היום (כונת נט"י) שלא יגע במלבושיו עד שיטול - כמו שכתוב בזוהר (כת"י י:): שאסור ללכת ארבע אמות בלי נטילת ידים, ומשמע שגם אסור לעשות שום דבר אחר קודם הנטילה (וגם בפרי עץ חיים (שער הברכות פ"ה) כתב כדברי סדר היום).

12 ובגמרא לא משמע כן - במסכת ברכות (ס:), שהגמרא כותבת את סדר הנהגת האדם כשהוא קם בבוקר, וכתוב שקודם מתלבש ורק אחר כך נוטל ידיו.

13 ואפילו אותו השמש כבר נטל ידיו - דבפשטות, הגמרא דיברה על שמש שכבר נטל ידיו, ולא על שמש שעובד עבודתו בלי להסיר את הרוח רעה. ומשמע ד"שמש" לאו דווקא, אלא אין ליטול הבגדים מכל אדם, וכתב בספר דרכי חיים ושלו (סעיף יג) שאם השמש הניח את הבגדים, רשאי ליטלם ממקום שמונחים.

14 אמרינן בגמרא (שבת נ:): וכו' אין צריך לרחוץ רגליו שחרית - מפני שבימינו אף אם רגליו מלוכלכות, הרי הם מכוסות והלכלוך

הלכות הנהגת אדם בנכר סימן ג ד

ח באר הגולה

(פי) קרקע שאינה צנופה אלא כגון של ארץ חרושה : יד * ייחוד שלא יאחרו באמה וישתנו אם לא מעטרה (יג) (בר) ו'מספה (כו) כפני שמצויא שכבת זרע לבטלה 'א"כ (כז) הוא נשוי קוסמת חסידות לייחד אפילו (יד) (כת) הנשוי : מן 'אפילו מי שאינו נשוי סותר לסייע (כט) בביעים : מן * שלא הותר לנשוי לאחוז באמה אלא להשתחוין אבל (טו) (ל) להתחזק לא : ין תמשהה נקביו עובר כשום (טז) [ז] (לא) בל תשקעו :

ס גיהש צ רשינס
פכ"א מסל' א כז
ק רבי יונה ככר
כ"ב יד רשם נט'
דניה ש מפני סו'
ק"ו ח מיתו טז
מ נכנס

ד דיני נטילת ידיים . ובו כ"ג סעיפים :

א (א) יירחץ ידיו (ב) ויבדק על (ג) נטילת ידיים : (הגה וי"א) ג' אחר יתר שיערי תשובה

באר היטב

(יג) ולמטה . ואפי' בקשו נוחר לתחזק מעטרה ולמטה ל"ח מחוס' ר"ש סרק כל יד ד"ה חוזה ופי' מלח חירול דההס מירי כשהוא בקשו דהא נזדעזעו אנכיו קתי ע"פ . (יד) הכשו . ופי' כהן דמדינה אכור ע"פ . והס פ"ן תהו עמו או שיה' נדה לא מיקרי נשוי לעיני זה עיין פ"ו מ"א . ועי' בל"פ כ"י כ"ג ס"ק ד' מש"ע : (כו) להתחזק לא . איחס צנה דף מ"א בתפילת ענה מותר לתחזק בתמיה שאינו מחמת : (מו) כל השקעו . ובקטנים משום כל השקעו ומשום שלא יח' עקר . ויוצר מזה בקינוחו כי יזוהא צפי הטבעה מעכנת ההפלה ויש לרחץ נמים כמ"ס ומלמטה לא רחץ סידור הברי' ז"ל :

(ה) נטוי . כחוס' דמטה סרק ח"נ ד"ה ק"ס והפלה מנוחר דברטת של מנוח נלמדין בכל לשון ועי' בספר ברכה ארזים מ"ס חסי' דפ"ח עד ס' ר"ה . כהן צנה דהא חידו משה אפ"ה יבדק מ"ס יפתח על הצינור וכ"כ ברכה ארזים ח"נ . ועי' ב"ח פ"א ס"ק ב' מ"ס כ"ג בשם הולעמ' יפקר . רהן צנה ה"ה' של יגע בתלבושו עד שימול .

כ"ג מסר"מ יגרון שאין רוח רעס סרה מכידיס מחתו עד אחר הבינוב ולפי' לא יבדק עד שינוב דלא כמ"ס כ"ג בשם כה"מ וכה"ג (בנילוו סגנ"א וכמ"ס סג"ט) . ונג' ינג' סידים חתלה וחלקי כן ירחץ הפנים ולפי מ"ס בבויר דבוח' חרד איכא צנכ"ס כ"י א"ל יונב ידיו ולא ירחץ פניו והכל לנכ"ס ורחץ ידיו שינוב וחס"י ירחץ פניו כע"ס . ומנהגו פ"ן וכלן לנכ"ס יגוב ידיס חתלה וחי' שו"ט להמיר כוס מ"פ . יוכל ליתר ליקח מעטפת לעב ידיו ח"ף כסוד רחוק פתנו יוסר מ"ר' דלענין זה פ"ן וכלן לנכ"ס

ביאור הלכה

רגיל לברכות עשמי חוסר וסאר תפשו עושה כשחל ס"ס ככל זרם וסאח בשאל דעלמ' ועיין צנכ"ס סה"רין כוס ולדבריו יחיס כדיו כמו שכתבו בשם הסמ"ד ולבוש שרד וא' כותב זימין וסאר תפשו עושה כשחל לדבריו ג"כ ס"ס ככל ארס : יורה שלא ייחס וכו' . ר"ל אפילו אם אין לו פני מיתוח ומקום ערדון וס"ל לו להספין בישבס דיכול לזוה' פי' לנוס על כניו פי' סניועטס כנ"ל ילחוז לש"ס א"ס חסור . כ"י : * לא כותב וכו' אכל להחזק לא . וכן כשחור לפי הל"ה נשוי לפ"ס מעטרה ג"כ לא כותב ק"ס להספין . (אר"כ"ה) ועיין כמ"ס שיכתבי דמחר לסרוק זמן התקנת דלא גרע ע"פ פ"טלים ענה ונכנס' אס ונכנס' כש"סס הסיקוטס מכוונ' צמ"ל להפסס שימורו ר"ל נמקום מילוח :

משנה ברורה

ענה אחתה של יונא לרדי נפאס פסייע צנניס הלגינה הניד קח' או ע"י תפילת ענה ואס איחרתו כסולו יזלזוח על רגליו (ג) מנהו לשפסס : (בר) ולמטה . ואפילו (ד) אם הסגר בקישוי מחר מעטרה ולמטה : (כו) מלחי שמו"ל . ר"ל שפי' נגיעתו בידו כל ידיו תמוס וריכור יוכ' לזה ותימד עון הזה עיין בל"פ סימן כ"ג : (כו) כוס נשוי . דיע לו פ"ס כבל' ואיך ילרו תוקעו כ"כ (ה) ואס ס"ל נדה או שס'א בדרך אכור . ועיין בל"פ סימן כ"ג ס"ד דמילוי נשוי אינו מותר להטמיס ידו לתחת כלל אלא בשעס כסוד צריך לקביו : (כח) הנשוי ואס עומד תמקוס שיש לו סחד שלל יפול פ"ן להמיר כנשו כלל . [אר"כ"ה] : (כת) צנניס . שטיני מחתס ס"ך . ופעמיים מותר להלוק אכור (ז) ויס תמקטיון גס ע"י תפילת ענה משום דלא ידעיין שימור : (ל) להתחזק לא . לפי שהמייך מביא לרדי חמוס ונקל יפול לרדי ע"י ועיין בח"א שמתיר ע"י בנד עב . ומותר לסרוק זמן התקנת ח"ך שלא יגע או נחמת בידו ועיין בנכ"ל : (לא) כל השקעו . וכל מכהס עמוס תמקוס עובר משום כל השקעו ומשום שלל יכיה עקר . וכשהתא מלטהיס (ח) אינו עובר על כל השקעו . גס האכור כל השקעו (ט) נדהס מלחי כבוד הכרויס כגון הספסל נקביו עד שיתחל מקוס לטע וככ"ג . יוחר סלוד ליקח מסיביו כ' זואס בקמותס כמסאי כמו שכנה בכיתון ע"י ס"ס . וסוד ח' לרחוץ פי' כסכסס במים או ברוק :

(א) ירחץ ידיו וס' . יפ ע"י עמי פתמים (ב) רה"פ רבד לפי שידים של ארס תסקאיון סן וס"ל שלל יגע כדכיר כספוק . ציליה לזה חקנו חז"ל ברכס על כנטייה לק"ס והסלה ורש"ל חב' ופי' שכתב אחר חשינה וכו' נעשים כנרדים ודינו חדשים לקב"ס רכס למנויך לרכין אמ' להודות לו ייחברך שנרמט לכבודו לשרתו ולגבך שמו ומל דבר זה סקנו כשאר כל פחות הכרבות עשט מוכרין ככל צוקר לכן גס דבר זה חקנו בשמך להסקעס בקדושתו ולימול ידיו מן הכלי ככהן שמקדש ידיו מן סכויר סוד' עבדו . והלכה חט הוספיס שכני כספסמ' להומרל לענין טעילה וכלקמן כזה סוסיין . ואס לא יבדק ענפי"י קודם סלסלס שוד לא יבדק אחר הסלה ל"פ (ח"א) : (ב) וייבדק . ומד אחר הכוונה יבדק וס"ל להספין על הינוב (ג) ונג' סרינוב פ"ן סעכ . דס תמחירין שלל יבדק עד אחר שינוב ידיו דס"ל דלפ"ן רוח רעס סר מכידיס עד אחר הכוונ' וס"ל דלסור לכרך בידים שר"ד סורס מליהס אכל דמח' סוסופיס פ"ן כן [אר"כ"ה] . כהן כסדר כיוס שלל יגע בתלבושו עד שימול ונגררל לא תמפין כן [מ"א] א"סכ' צנכ"ס דף ג"ל אל הקול מוקרן שרתים מד' פיסתס וחלבס מחוס סכיני מופיין אלא יכלה כפמוס תמקוס סה"ס עס . ואלפי' איתו כמ"ס ג' ככר נטל ידיו . אמתיון אמת' ארס ארס ארס ארס ידיו ורגליו ככל יוס משום כבוד קויו . וכסדויסחיטו שאין אט כוליהיס יחיסים [מ"א] : (ג) אחר יזר . חספס (ד) תמוס דצוקר נעשה כנרדים מרשס ולרכין אמ' להודות לו ויסקן ברכס חלקי נשמה ופי' על יצרת סוף ויס עד פתמים חתרים עיין בלחזרויס

שער הזיזין

(ג) גמלא : (ד) ט"ס : (ה) מ"א וס"ל זמן סטיקסר"י הלא סתקלין : (ו) א"ל ועד"י : (ז) סס כסס כ"ס (ח) אר"כ"ה (ט) ח"א : (י) אר"כ"ה (כ) א"ל סק"י (ג) סמ"ד : (ד) מ"א וסר"ל : (ב)

הלכות נטילת ידיים שחרית סימן ד

ברורה חידש שבעינין שתי נטילות, ולדעת הפע"ח נוטל רק מיד בקומו ואז מברך ענט"י (ולפי דבריו יש חשש ברכה לבטלה כשמברך על הנטילה השניה, וגם לפי הרשב"א שלכאור הנטילה הראשונה היא הנטילה של "בריה חדשה" ועיין בציון 25)).

23 [וטוב יותר שלא יברך אפילו ברכת נטילת ידיים עד לאחר נטילה שניה - כיון שלדעת הרא"ש שנוטלים בשביל התפילה, אינו יכול לברך לפני שעושה צרכיו.

24 [ובפרט אם היה צריך לנקביו וכו' אינו רשא' לברך - כמבואר בסימן צב.

25 [והחיי אדם (כלל ז סעיף ו) וכו' עד לאחר שמנקה עצמו ורוצה להתפלל - אף על פי שהשכים זמן רב קודם התפילה, וכבר נטל ידיו פעם אחת מיד כשהתעורר, ולכאורה איך יכול עתה לברך לדעת הרשב"א, והרי עבר זמן רב מאז שנעשה בריה חדשה? אפילו הכי, גם הרשב"א מודה שאם יברך אחר ברכת נטילת ידיים, את שאר ברכות השחר, או שיתחיל מיד אחר כך להתפלל, יכול לברך על נטילת ידיים, כיון שמתחיל עכשיו את עבודת ה' כמו כהן (על פי ביאור הלכה ד"ה ואפילו).

26 [ועיין בביאור הלכה - ד"ה ואפילו, ששם כתב שמוטב לנהוג כחיי אדם הנ"ל, מפני שאם יברך על נטילת ידיים מיד כשקם, בוודאי אינו יוצא לדעת הרא"ש והרמב"ם שסוברים שהנטילה היא בשביל התפילה, מה שאין כן כשנוטל כשמוכן להתפלל, גם הרשב"א מודה שחשיב תחילת עבודת ה' כמו כהן (כמו שביאר הבית יוסף בסימן ו ד"ה ולפי).

ס"ק ה

27 [דכאן לא צריך רק משום נקיות בעלמא - דאיתא בברכות (טו). שאם אין לו מים יכול לנקות ידיו בכל מידי דמנקי, מה שאין כן בהלכות נטילת ידיים לסעודה, לא מועיל לנקות במידי דמנקי (כמבואר בסימן קסג). (ואע"ג

המשך ס"ק ג

17 [אם היה ניעור כל הלילה וכו' אין יכול לברך אשר יצר - ולעניין ברכת על נטילת ידיים, יבואר בשולחן ערוך בסעיף יג.

18 [יש אומרים דאם השתיין כלילה יוכל לסמוך לענין ברכת אשר יצר, על אשר יצר דשחרית - כך כתב הלבוש, כיון שנפסק לקמן (בסימן ז ס"ק א) שיכול לברך ברכת אשר יצר אפילו אם עבר זמן רב משעה שעשה צרכיו, ולכן אינו צריך לטרוח לשטוף ידיו ולהתלבש כדי לברך כראוי, אלא יחזור לישון ובבוקר יברך אשר יצר.

19 [וצריך עיון לדינא - משום שמה שמבואר לקמן שיכול לברך אפי' אחר זמן רב היינו בדיעבד, אך צריך עיון אם אפשר לסמוך על זה לכתחילה.

20 [אך יראה בעת הברכה להרחיק מהעביט וכו' - כמבואר בסימן עז.

ס"ק ד

21 [והרוצה להסתלק מן הספק - כיון שהבית יוסף (ד"ה כתב עוד) ועוד פוסקים חולקים על הרמ"א, וסוברים שאין לברך אשר יצר אם לא עשה צרכיו.

22 [יזהר לעשות צרכיו תיכף אחר שעירה מים על ידיו שלוש פעמים וכו' - רצה לומר, שכדי להסתלק מהספק עליו לעשות צרכיו מיד כשמתעורר, ואז יצטרך לברך אשר יצר לכולי עלמא, והוסיף המשנה ברורה, שיטול ידיו לפני שעושה צרכיו, כדי שלא ילך ארבע אמות כששורה עליו רוח רעה כמו שנתבאר לעיל (בסי' א ס"ק ב), וגם הוסיף שיטול שוב אחר שיוצא כדי שידיו יהיו נקיות לתפילה (ומה שכתב בשער הציון ס"ק ו' שמקורו ממג"א בשם הכתבים (פע"ח שער הברכות פ"ד), שם התחדש רק שאינו מברך אשר יצר אם לא עשה צרכיו, והמשנה

הלכות נטילת ידים שחרית סימן ד

ס"ק ו

[28] רק על נקיות ידים - מפני שנטל ידיו במים שאינם כשרים בגדרי "נטילה", ומועילים רק מדין נקיות כדלעיל.

ס"ק ז

[29] והאחרונים הבריעו דיוכל לברך על נטילת ידים - כיון דמכל מקום הרי נטל ידיו במים, למרות שאינם כשרים לנטילה.

דלדעת הרשב"א דין האדם שנוטל ידיו בבוקר, ככהן לפני עבודתו, וא"כ דין המים של שחר כדין המים של הכיור, שפסולים אם נשתנו מראיהם, דהרי הטעם שפסולים לנטילת הסעודה הוא דילפינן מכיור (כמבואר בס"י קס), ובאמת הרשב"א (בתשובה ח"א קצא, הובא בב"י ד"ה ומשמע) כתב בהדיא שגם לנטילת השחר בעינן את כל הדברים המעכבים בנטילת הסעודה, מ"מ זה רק לכתחילה אבל בדיעבד סגי בכל מידי דמנקי).

הלכות נטילת ידיים שחרית סימן ד

לכפוף ראשו ופיו למטה שלא יבוא לגרונו", ובתשעה באב רק במקום צער גדול, וביום כיפור אסור בכל גווני.

ס"ק י

35 [כי אין הרוח הולך אלא בשלוש פעמים דחינו פעם אחת על יד ימין וכו' - כך כתוב בזוהר (כתב יד, הביאו בפע"ח שער הברכות פ"ה). וכתב בביאור הלכה (ד"ה ידקדק) בשם ארצות החיים (סע' י) דדווקא לכתחילה אבל בדיעבד אם נטל רק יד אחת שלוש פעמים, סרה הטומאה מאותה היד, והביא הארצות החיים ראייה מדאיתא ביומא (עז:): שביום כיפור שאסור ליטול ידיים, אם אשה רוצה לתת אוכל לבנה, נוטלת יד אחת ובאותה היד מאכילה אותו.

36 [גם יש לזוהר שהקטנים ימלו ידיהם בשחרית - מפני שבזוהר (וישב קפד:) ביאר שהטומאה של הלילה היא מקצת מטומאת מת, שבשינה טועמים טעם מיתה, ולגבי טומאת מת גם תינוק מטמא (כדאיתא בנזיר נ). (על פי הפרי מגדים מש"ז ז), ומכל מקום לענין נטילת ידיים כתב בשולחן ערוך הגר"ז (מהדו"ת סי' דב), שרק קטן שהגיע לגיל חינוך מטמא, וביאר באשל אברהם (בוטשאטש) שהרוח רעה מזיקה רק כאשר אפשר לחייב את אותו אדם ליטול ידיים, וכיון שפחות מגיל חינוך אי אפשר לחייב, אם כן גם הרוח רעה לא תזיק, אמנם יש ענין גדול ליטול גם בפחות מגיל חינוך ואפילו לתינוק בעריסה (חסד לאלפים מגדים מש"ז ז). (ס"ק יג) ועוד פוסקים].

37 [ובנגיעת עכו"ם במאכלים בלא נטילת ידיים אין לחוש - מפני שבזוהר (וישב קפד:) ביאר שהטומאה של הלילה היא מקצת מטומאת מת, והרי אפילו בטומאת מת דאורייתא אמרינן שקברי עכו"ם אינם מטמאים (יבמות סא.), וקל וחומר שאינם מטמאים בטומאת שינה (פרי מגדים מש"ז ז).

המשך ס"ק ז

30 [ועיין לקמן בסעיף ז ובמשנה ברורה ס"ק מז - שם מבואר שלכתחילה טוב להקפיד בנטילת השחר, בכל הדברים המעכבים בנטילת הסעודה.

סעיף ב ס"ק ט

31 [ויטלם לכתחילה עד פרק הזרוע וכו' - כמו שנפסק לענין נטילת הסעודה (קסא,ג) על פי הגמרא במסכת חולין (קו:), שלכתחילה צריך לנהוג כשיטת הרי"ף שם, ליטול עד פרק הזרוע, ובשעת הדחק אפשר לנהוג כדעת הרא"ש שסגי עד סוף קשרי אצבעותיו, וכיון דחזינן לענין סעודה דחשיב "נטילה", הרוח רעה יורדת ע"י זה מהידים (על פי ארצות החיים בסעיף ז).

32 [וצריך לפשוט הכפות כמי שרוצה לקבל דבר, ויגביהם כנגד הראש - יש ענין להגביהם כמו שכתבה הגמרא (סוטה ד:): לענין נטילת הסעודה, שסמכו על הפסוק "וינטלם וינשאם" (ישעיהו סג,ט), וכפי שנתבאר לעיל יש ענין לדמות את נטילת השחר לנטילת הסעודה, ועל פי הזוהר (חדש, רות דף מד, כך כתב המצת שמורים בכוונת הברכות) יש ענין להגביהם וגם לפשוט הכפות, וביאר בשער הכוונות (ענין ברכת השחר (אות ח)) שפושט ידיו כמי שרוצה לקבל דבר, כדי לרמז על קבלת הטהרה (והטעם שדווקא כנגד הראש מבואר במצת שמורים שם ע"פ הסוד).

33 [גם טוב להדיח פיו - מבואר בשולחן ערוך בסעיף יז (והזכיר זאת כאן אגב שיטפא שהביא כמה פוסקים מהבאר היטב, ומקורו בעטרת זקנים (ס"ק ד) והוא הביאם מאחד המקובלים שלא כתב כסדר השו"ע).

34 [ובתענית צבור לא ידיח - כנפסק בשולחן ערוך בסימן תקסז (ג), וכתב שם במשנה ברורה דבמקום צער מותר "רק שיזהר ביותר

הלכות נשילת ידים שחרית סימן ד

(ח) * ידקק (ט) עליות עליהן מים (י) [כ] (י) נים להעביר רוח רעה ששורה עליה; ג [ו] הלא יגע בידו (יא) קודם נשילה למה ולא להרום ולא לאונים (יב) ולא לעינים; ד בכיום הקוה שבשבוש הדם בויק להבורה: ד * הלא יגע בניגיה שבר שמשמוש הוד (ד) מפיסר הסכר: ז (טז) * אין צריך רביעות לנשילת ידים להפחה: ז * טוב להקפיד בנשילת ידים שחרית בכל הדברים המעכבים בנשילת ידים לסעודה כנה מינו (טז) אלו מטבח (ז) אלו כלו ולא [ז] כח גברת * ושאר הדברים הפוסלים בטעלה קודם לסעודה (ממרכי ועם פרק אלו דברים משכנס רש"י פי קנ"ה): ח קנ"ג נשילת

שערי תשובה

מסע מלה עתה דמול טען ברכות דעהל ילא יום נשילת כראשונים ואח"כ דלא בידך או מכל פקוס כיון שבכר כרס כר"י ט"ו נפיקים כראשונם טוב לא יוכל לברך על נשילתו והוא ושל נשילת ראשונם חלק שמהל. ועיין בח"ד סימן קנ"ה סי' כ"ב. ועיין לקמן סימן קנ"ה לענין נש"ל לכבודם אלו יבקר אמר סגנונו דעם כח"ד מלא יבקר ומכ"ס כאן: [כ] ג"ס. פנחס"ב מצ"ל לישול עד פרק כבודם ובכח בלחמי יצויר אם לא הכינו לו רק מעט שהיו כנס בשער לישול כמו עד הסקנ"ב ג"ס כל ד יכול לישול רק עד קצתי אלמנחות דמולא דיוס"ב ובכ"ד פנ"ט וכן יש לקבל להוביל דרכים בנות סמיים לחך. ועיין בח"ד סי' ד' ובסימן קנ"ה סי' ח' ע"ס: [ז] לא יגע. ובכ"ד במ"ב ס' ש"ח לא יגע ללא לאהוט אשילנו מנחתן חיבה קהילת אה"ל ודלא כמ"כ מור וקציעה וכן נראה שכדרכה פ"ס ונשילת ידים כח"ד כ"ד כנס מלמד מדר"י סימן ט"ו: [ז] כ"ס גברת. פנחס"ב ובכ"ד מלמד יצויר גמל"י שחרי"ל און המקפיד מ"ל. ויום מגילת אשילנו נקמחם דבחימם נחשים מלא אכרובי אלו נשילתו א"ר ביו"ד סי' קפ"ו כח"ד נגה"ל סימן ז' עם כנס בגלגלן מוכר"ל שפסול

באר היטב

(י) ג"ס. אח"י שופך כס"א אשילנו מניח כי אין כרוח הולך מלא גמ"ל דכינו טעם א' על די מיון והח"כ על די שמהל מד ג"ס כסיורון. כשהמן מים על יד ימינו בכל פעם ואלמר כ"ד גברותם וביד שמהל סיד ההקא. וכשהשטף הידים יחד ילמר ג"ס יד הרמס. וכשהמלא ידיו לרחמן פנו ילמר ידיו נגילוי זהב וגו'. כשרוח פנו ילמר רשמו כהם פו וגו'. וכשרוח אה מניו ילמר פניו כיונים וגו'. כשרוח להיו ילמר למיו כשרונה הנשם וגו'. כשרוח שפהויו ילמר שפהויו שתיים וגו'. וכשהנגב פנו ילמר ופניוהם פנו אדם ופני ארבה אלו הימיו לברכה. וכזה המלא אז פניו כל חלויו. ע"ד לסודי לנשים שזכרו עמ"י ג"ס כסיורון טעם אשילנו החלבים ונריך נשילתם עד פרק כרום. ונריך לשפם הכמות לקבל הכסרה כמי שזורה לקבל דבר וינבזים כנגד הרמס. גם ידית פיו נחך כהשפית נטר: (י) כח גברת. כ"ל

ביאור הלכה

ג"ס ועיין בספרים שמי מנסה כח"כ ועל כ"ד ברכה וחל"כ ודמנו לו ימים כשמים יחאד וישול כ"ד ברכה ב"ה מה שכתבנו לעיל כח"כ יוכל לישול פנה מלא ישכר הכרכר דמיון שקודם הפסול ישול מים ושפסא או יעכס לכ"ד וחל"כ יחול ידיו נתיים שכדרכה ויכל לברך. ומסמ"ג ס"ק' שמתע ג"ס. וכשהמלא לו לחם עם ותיים מים כשמים יוכל לברך על נשילת ידים. וזכור לפסוק כחו שכתבנו: * ידקק למכות עליון ג"ס. עיין מ"ב ונדיפנד אשילנו לא נטל רק יד אחת נגד כ"ד רות רש"י מוסף סיד (ארס"ח) * לא יגע בניגיה. ר"ל אחר נשילת ומשש קולל הכשר אכל כדמיי נשילת לא ישייר מחלפה למעט כ"ה וט"ו וסוד"ו סג"ל ספס"ג. קודם גמ"ל פניו מלא ר"ג יג"ס בניגיה. ע"כ שכן פניו שז"ל ויכל לחבר רות רש"י לג"ל הכרר ופיק חל"כ לכוונים ולדרכים שמוע דלעילו בדעיהם יד לזכר מלמד מלכותו שכר טעם ונתן סג"ל ס"ה ז"ל נכלסם לחבור חמינה כספר ארס"ח ס"ק' לסקל כדשיעד וי"ש לפעשה ולמנין מלך וכל"הן אלו נגב קודם שילת יד לסקל דשיעד כ"כ סג"ל וכן הסתקפו כמ"כ: * אין לר"ד וכו'. עיין מ"ב. וכן נד"ן אחר דבר"ל מהמדר נגב לענין כרכם וכמו שכתב סג"ל ונס ספדיטה מהמדר מהמח זה לענין סברתו וק"ל דבאר שוסק"ס לא מתמירין כוותיוס מ"י להחילת הנהל לקפיד כ"ס וכן שמתע מסמ"ג ס"ד: * טוב ומ' סתמריים. נראה דרבי'ם אשין כמ"י ר"ו וסיחור נכספול' און צריך כ"ל לח"כ כ"ה וכ"כ מסמ"ג: * רשאר ברכות וכו'. עיין כח"כ סג"ל ונסמ"ג מנכ"ל דבר"ו דהמח סג"ל כ"ס רק לענין אלו ביהם שחוח מדיניות אלב אלו ביהם אשילנו ספולין מהמח סג"ל כ"כ סג"ל מלא לברך מליבוס ופינאר סג"ל מלא ב"ה ו שמתע דמטר לכת"ל דמ"ל דריפנד אשילנו מטכ"ב מלא ש"ד וכן כ"המח שמתע שפ"ס דלש"ה דכר"ל חמ"ס לא שפ"ס"י כ"ו ג"ס טעם דלויג"ל און י"ט כ"ה דכר' שמתקנו עם כספ"ד

משנה ברורה

ידים ועיין לקמן גם ט"ף ז' ובח"כ ס"ק ס"ז (ח) ידקק. כי סוף הפעמים הכחרים כק"ל אפ"ד לישול ידיו להפלי ע"ד לישול גם משום רוח רעה שזורה על הידים אך (י) היכל דכעילה הול שמוס רוח רעה נבד לא סיו מתקיים מ"י ברכה לכן מל צריכים גם לפעמים סג"ל: (ט) למרה עליהן. וישול לכהילה עד פרק כרום ופס און לו מים י"ד די עד קצתי אלמנחות. ולריך י"ג לטפוס כמחם כמי שזורה לקבל דבר וינבזים כנגד הרמס. ג"ס י"ד) טוב להדיח טיו פון וכספתי זכור לא ידית: (י) ג"ס. ושלילו שופך כרכה כעמס אחד אשילנו מניח כי אין כרוח הולך מלא ג"ל פניוים ונסתר מעמס על יד ימיו וחל"כ על די שמהל מד ג"ס פון) ונסתר מעמס רב כנס ד' סתמים ג"ס להעביר רוח רעה וכו'. להעביר סתים שמתקבל. ע"ד לזכור נשילתו כמ' כספ"א ונס ידית פיו נחך כהשפית נטר (י) כח גברת. כ"ל

והנה כי הם מתקנות המלכים מלא יפתחם צדיקה (י) גם יד ילמר שפסקים ילמו וידיהם כשהרית כי נופשים במלכל. ובניגיה עכו"ם שמהל כלא כמ"י און למוס דלם הקבלי סומס: (יא) קודם שניגיה. מני שזורה רעם שזורה על הידים וכל לזקק מלא לכהיברים (יב) ולא למינים. ויש לזכור (יח) אשילנו פ"ג טיריו מנחתן פ"א אסטר לו: (יג) אשילנו וכו'. וקודם נשילה (יט) ית לטרונין מלונב כטי הקנשה אשילנו בתקשר וכן למחם נקמחם הקקב אשילנו אם כולו נשיל וכן כ"כ בתקופ נקב הקוס כי אז יד כרוח רעם להקב לכל נקב נגנף: (יד) מהפיד השכר. ולא נגב במלכל קודם שנטל ידיו (ז) און לחבור המתכל מ"י חכל להמחילת מלמד יד לזכר מלא לישול און בשאל מתכל כ"ה) ולא נגב בלחיל ידמיו ג"ל. וכן כ"ג און נשמה עמ"י שג"ל קודם טמ"י: (טז) אין לר"ד. ר"ל דשיעד און מטכ"ב כרכה רביעית וכמו שכתב בטעם שומר זה דק"ל גם על מטיהם לו רביעית וכמו שכתבנו (כ) סלמרוס: (טז) אשילנו מטכ"ב. ר"ל כ"ד דשיעד לענין הכרכה ויכל לברך עמ"י או אשילנו לכהמה שיכל דפי אשפר עמ"י חכל כ"ה) כ"ה) ס"ה) חכל לכהמה שומר לישול מלכי נקב' וכן מלת"ק ח"ק עמ"י כ"ה) כ"ה) גברת קבוחר לקמן ר"ל דמטי כ"ה) ח"ק להעביר רוח רעם ולכן אם אין לו כלי מלא מוסר לישול מלכי נקב' וכן מלת"ק ח"ק עמ"י כ"ה) כ"ה) גברת קבוחר לקמן בטעמ

שער הציור

אל) אחרונים: (ב) ט"ז וחל"כ: (ג) ט"ז: (ד) כ"ס וחל"כ: (ה) כ"ס: (ו) ט"ז וחל"כ: (ז) ט"ז: (ח) ט"ז: (ט) ט"ז: (י) ט"ז: (יא) ט"ז: (יב) ט"ז: (יג) ט"ז: (יד) ט"ז: (טו) ט"ז: (טז) ט"ז: (יז) ט"ז: (יח) ט"ז: (יט) ט"ז: (כ) ט"ז: (כא) ט"ז

הלכות נטילת ידים שחרית סימן ד

אמה, פי טבעת, וגיגית, מיירי אפילו אחר נטילת ידיים, אבל לא בנגיעה בעלמא אלא במשמוש, שהמשמוש מזיק לדברים אלו, וכך פסק כאן בשולחן ערוך, אבל הגר"א חולק על הסבר זה בגמרא, ומפרש שכל הרשימה נאמרה לענין נגיעה בעלמא קודם הנטילה ומשום רוח רעה, ולדבריו נקבים אלו הם רק דוגמא, ובאמת אסור בכל הנקבים, וכן גיגית שזכר זה רק דוגמא, ובאמת אסור בכל האוכלין, ולהלכה יש להחמיר כשני הפירושים, דמסתברים טעמיהם.

סעיף ה (טו"ע)

[43] שמשמוש היד מפסיד השכר - ועובר משום בל תשחית (מור וקציעה).

ס"ק יד

[44] אין לאסור המאכל על ידי זה - כל מאכל, אפילו שכר ופת שהוזכרו בתלמוד (ויש שאסרו בשכר ופת, עיין בחי"א ובתהילה לדוד סק"ח), מפני שדבר ששורה עליו רוח רעה אינו נאסר באכילה (חיי אדם בב) ומידת חסידות לא לאכול מאכלים כאלו (בית ברוך על חיי"א), ואין בזה משום בל תשחית כיון שאינו משחית בידים.

[45] ואם נגע באוכל ידיחנו שלוש פעמים - בשו"ת לב חיים (סי' סז בדפו"י) כתב שזו סברא שכשם שנטילה ג' פעמים מסירה את הרוח רעה מהידים, כך גם מסירה מהאוכל, והוסיף שבאוכלים שאינם ראויים לשטיפה, יקלוף כדי קליפה. (ומה שכתב בארה"ח שמקורו ברבינו טודרוס הלוי (בספר רב חיים), אינו שם (דברי יציב ח"א,א), ונראה שמקורו של הארה"ח משו"ת לב חיים הנ"ל, שמיד אחר שהביא הלב חיים את ר' טודרוס, כתב את מסקנתו שדיח המאכל ג"פ, והארה"ח סבר שזה המשך דברי ר' טודרוס).

[46] וכן אין לשנות עשן מבא"ק - רצה לומר, שאין לשים באף אבקה של טבק, שגם מטמא

סעיף ג ס"ק יא

[38] מפני שהרוח רעה השורה על הידים יוכל להזיק לאלו האיברים - שבת קט..

ס"ק יז

[39] ויש לזוהר אפילו על גבי עיניו מבחוץ אם אפשר לו - בברכות (ס:) איתא (לגירסת הרי"ף והרמב"ם) שכשמעביר ידיו על עיניו מברך פוקח עיוורים, וזה מסודר בגמרא קודם שנוטל ידיו, וכתב הפרישה (ס"ק ה) שמייירי שנוגע מבחוץ, ויוצא לפי זה שמבחוץ מותר, אבל רוב הפוסקים תירצו שמייירי שנוגע באמצעות בגד, ואם כן יוצא שהם סוברים שבלא בגד אסור אפילו מבחוץ, וכן מלשון הזוהר (וישב קפד): משמע שאסור גם מבחוץ, שכתב "לא יעביר ידוהי על גבי עינוהי", ולכן פסק בארצות החיים שלכתחילה אסור אפילו מבחוץ, אבל בשעת הדחק אפשר לסמוך על הפרישה שמותר.

סעיף ד

[40] תחתוניות - פירוש, מחלת מעיים.

[41] ולא יגע במקום הקזה - גם זה מיירי אפילו כבר נטל ידיו.

ס"ק יג

[42] וקודם נטילה יש אוסרין מליגע בפי הטבעת אפילו במקרה וכו' - בשבת קח: איתא: "יד לעין תיקצץ, יד לחוטם תיקצץ, יד לפה תיקצץ, יד לאוזן תיקצץ, יד לחסודה (פירוש, נקב שממנו הקיזו דם) תיקצץ, יד לאמה תיקצץ, יד לפי טבעת תיקצץ, יד לגיגית תיקצץ", ופירש הבית יוסף (ד"ה וידקדק) על פי רש"י, שרק בארבעת הראשונים שהוזכרו, דהיינו עין, חוטם, פה ואוזן, מיירי בנגיעה אפילו לשניה אחת, ומפני שלא נטל ידיו, והרוח רעה מזיקה דוקא באיברים אלו, ובארבעה האחרונים שהוזכרו, דהיינו חסודה,

הלכות נטילת ידים שחרית סימן ד

ס"ק טו

[49] רצה לומר דיעבד לענין הברכה - היה קשה למשנה ברורה למה הוצרך הרמ"א לכתוב דבריו, הרי כבר מובן מלשון השולחן ערוך ("טוב להקפיד") שזה רק לכתחילה? ומיישב שהרמ"א בא לומר שגם את הברכה הראויה (-על נטילת ידים), יכול לומר בדיעבד כאשר לא הקפיד על הדברים המעכבים בסעודה.

[50] או אפילו לכתחילה היבא דאי אפשר בענין אחר - שגם זה מוגדר בהלכה כמצב של דיעבד, והמשנה ברורה בא להדגיש, שלא תחשוב שהרמ"א חולק על השולחן ערוך שאמר שלכתחילה צריך להקפיד, והיית חושב שהרמ"א הוסיף "מיהו אינו מעכב" כדי לומר שבדברים שמנה, אפילו לכתחילה אין צריך להקפיד, קא משמע לן שלכתחילה כן צריך להקפיד, מלבד במקום שאי אפשר בענין אחר.

ס"ק יז

[51] דמהני אף להעביר רוח רעה - אף על פי שבזוהר (ח"א קפד:) כתוב שדרך הנטילה של העברת הרוח רעה היא ששופך מכלי על ידיו, מכל מקום אין קפידא על כלי שלם וגם אין קפידא על כח גברא, אלא רק שתהיה זרימת מים מכלי כל שהוא (בענין לפרושי הכי כדי שהזוהר לא יסתור את דברי הגמ' (שבת קט.) שם משמע שסגי ברחיצה ג"פ וגם לא כתוב לשון "נטילה" שאז היינו צריכים גדרי נטילה). "פלומ"ף היינו משאבת מים, וגם ברז של ימינו כשר בדיעבד (ואף אם פותח וסוגר כמה פעמים, שאז חשיב כח גברא, מ"מ אינו כלי כשר לכתחילה, פסקי תשובות).

את האבקה וגם נוגע באף, ונתבאר לעיל (בסעיף ג) שאין לגעת באף קודם הנטילה (מנחת אהרן א,ג שהוא מקורו של הארה"ח שציין בשעה"צ).

סעיף ו (טו"ע)

[47] אין צריך רביעית לנטילת ידים לתפילה - אף על פי שלנטילת הסעודה צריך רביעית (כדאיתא בסי' קס סע' יג), מכל מקום לתפילה לא בעינן, דהא אפילו מידי דמנאי סגי לתפילה (כדאיתא בברכות טו.) (הגר"א).

סעיף ז (טו"ע)

[48] טוב להקפיד בנטילת ידים שחרית בכל הדברים המעכבים בנטילת ידים לסעודה - לא מיבעיא לדעת הרשב"א שהנטילה היא ככהן הנוטל קודם עבודתו, שוודאי בעינן כנטילת הסעודה, שהרי נטילת הסעודה בעצמה נלמדה מכהן (כדאיתא בסי' קס), אלא אפילו לדעת הרא"ש שהנטילה היא בשביל נקיות לתפילה, ואינו שהגמרא (ברכות טו.) קראה לנטילת השחר: "נטילה", משמע שלכתחילה בעינן את כל דיני הנטילה (על פי הגר"א), ומה שכתב בשולחן ערוך לשון "טוב להקפיד", משמע שזה רק מידת חסידות, זה לאו דווקא, אלא מעיקר הדין לכתחילה צריך להקפיד (וכמו שסיים הרמ"א שרק בדיעבד יוכל ליטול גם בלי דינים אלו, וכן פסק בערוך השולחן). ומה שנקט השולחן ערוך "המעכבים", רצה לומר, שדברים שבהלכות נטילת ידים לסעודה הם רק לכתחילה, כאן אין צריך להקפיד אפילו לכתחילה (ביאור הלכה ד"ה טוב בשם הפרי מגדים מש"ז טו.).

הלכות נטילת ידים שחרית סימן ד

קאתיא, ושמעתי בשם הגרי"ש אלישיב שבגלל אפשרות שימוש זה, אינם "מוקצה" בשבת. [56] ולא ישפכם בבית - עתה מדובר אחר שכבר נטל ידיו לתוך כלי כדלעיל, את המים שבתוך הכלי לא ישפכם בבית וכו'.

ס"ק נא

[57] וישפכם במקום מדרון או בעפר תיחוח - שאז מתייבשים מהר. ואחר שהתייבשו הרוח רעה אינה מזיקה (אשל אברהם בוטשאטש).

סעיף י ס"ק נב

[58] וגם באיטר אזלינן בתר ימין דעלמא - במסכת חולין (צב:) הגמרא אומרת שגיד הנשה של העוף שונה משל הבהמה, ולכן לא נאמר בו איסור גיד הנשה, אך מסתפקת הגמרא מה הדין אם מצאו עוף שהגיד הנשה שלו כן כמו של בהמה, האם אזלינן בתר המין, ומין העוף מותר, או דלמא אזלינן בתר עצמו, והרי יש לעוף הספציפי הזה גיד, והגמרא נשארה בתיקו, וכתב הר"ן שלענין תפילין פסקה הגמרא במנחות (לז). שאיטר מניח ביד ימין דעלמא, ולא אזלינן בתר מין האנשים, שרובם מניחים בשמאל דעלמא, כיון שהתורה לא כתבה את המילה "ימין", אלא "יד כהה", ולהכי אזלינן בתר עצמו, אבל כל מקום שכתוב "ימין" שייך בו את ספק הגמרא, וכיון שנשאר בתיקו אזלינן בתר הרוב ויעשה כמינו, ולכן כתב בארצות החיים שלגבי נטילת ידים, שבזוהר כתוב שיטול את הכלי ב"ימינו" וכו', איטר צריך לעשות כשאר האנשים (אבל היכא שלא כתוב "ימין", אלא שבעינין יד חשובה, איטר יעשה בשמאלו שהיא החשובה אצלו).

סעיף יא ס"ק נג

[59] רצה לומר לשפוך לו על ידיו אבל להביא לו מים מותר - כיון שבזוהר (ח"א קפד:) מבואר שהטעם הוא משום שבעינין "והזה הטהור על

המשך ס"ק יז

[52] אבל אם שכשך ידיו במים לא מהני לרוח רעה וכדלקמן - בסעיף יב, בהרחבה.

סעיף ח ס"ק יח

[53] ואפילו על גבי קיסמים אסור - דהוה אמינא דכיון דבולעים את המים, הרוח רעה לא תשרה על הקיסמים הרטובים, כמו שבאמת נפסק לענין מים אחרונים (בסי' קפא,ב), קא משמע לן שדווקא לענין מים אחרונים, ששם הרוח רעה אינה שורה לא על הידים ולא על המים, אלא רק על הקרקע שנשפכו עליה המים, הלכך אם אינו נוטל ישירות על הקרקע אלא בהפסק קיסמים מהני, אבל בנטילת השחר שהרוח רעה שורה על הידים, ואחר כך גם על המים, לא יועיל הפסק בין השפיכה לקרקע, והטומאה נבלעת בקיסמים הרטובים ואסור לדרוך עליהם (לבושי שרד ס"ק יג).

ס"ק יט

[54] וטוב שיניח שני כלים מראשותיו אחד מלא ואחד ריקן - אף על פי שכבר כתב השולחן ערוך בפירוש, שצריך ליטול לתוך כלי, ומה הוסיף המשנה ברורה, יש לומר שמדברי השולחן ערוך לחוד, הייתי מבין שצריך ליטול לתוך כלי רק לאפוקי שיטול על קרקע שדורכים עליה, אבל יכול לשפוך במקום שלא דורכים, לכן חזר והדגיש המשנה ברורה שיש עדיפות דווקא לכלי, כיון שבזוהר כתוב שצריך כלי (וכן פסקו כנסת הגדולה וארצות החיים).

סעיף ט (טו"ע)

[55] אסור להנות מהם - כיון שהם טמאים ושייכים לצד הרע, ואם נהנה מהם, הרי הוא נראה כמי שרוצה בקיומם (סדר היום), אבל מותר לשפכם בשירותים אפילו שעל ידי זה מתנקה השירותים (שלמת חיים יז), כיון ששופכם במקום הראוי להם וההנאה ממילא

הלכות נטילת ידים שחרית סימן ד

ל כס פוהר מ כס
 ו' יתן על פסוק
 וי' יוסף זה אמתו
 ג' כס נכרסה ויטן
 ס' כס נכרסה
 כ' כס נכרסה
 ט' כס נכרסה
 ח' כס נכרסה
 ז' כס נכרסה
 ו' כס נכרסה
 ד' כס נכרסה
 כ' כס נכרסה
 ב' כס נכרסה
 א' כס נכרסה

ידים שחרית אין נוטלין על גבי (ת) (ת) (ת) [ח] קרקע אלא לתוך (יש) כלי : ז' למים של נטילת ידים שחרית אסור ליהנות (כ) מהם ולא ישפכם בבית ולא במקום שעוברים שם (כא) בני אדם : י' סינוטל * כלי של טים ביד יטינו (כב) ונותנו ליד שמאלו כדי שירויס מים על ימינו תחלה : יא' (כג) ללא יטול (כד) נטוי שלא (ט) נטל וידיו שחרית : יב' סאם שכשך ידיו לתוך כלי של מים עלתה לו נטילה (כה) לק"ש (ו) ולהפלה (כו) שאביל לא לרוח (יא) רעה שעליהן סאם שכשך ידיו מים פסבות (יג) מחולפים אים להסתפק אם עלתה לו להעביר רוח רעה שעליהן : יד' * יאם היה (יג) [ט] נעור (כו) כל הלילה יש להסתפק אם צריך ליטול ידיו שחרית (כה) לההפלה ולהעביר רוח רעה סידרו : הנה * (כט) וטלס (ז) (ל) גלל נרסה (הרמ"ג כל ז' ורש"א ס' קנג) : יד' קהשכים

שערי תשובה

ז' סאין ליהיו כ"א כמים מחוכים כל הנילל אטילו יודים כ"ש דוחה פיו
 וע"ש כה"ש שכן פתח מהר"א שהיו צרכים א"ך כפדיניהו לא קפדי
 אנלוו כנל ואטילו לנדחה ס' וז"ל נטילת ידים : [ח] קרקע * פכ"ש ויכב
 כנכרי יוסף ממנכס המרדים אל דבר ל' טלל נקרות ולנכך עד המים סנפל
 כהה כהריו וכן היה טוב סנאלון עופת הרור מוכר"ר חיים אלוניסיה ז"ל :
 [ט] נעור . כנכרי יוסף ככב דעת מהר"א ככן שטיעור כל סילול און ר"ר
 סורב וכן א"ל בעל דיון קודם ע"ס זכ"ר כספר ד"ך מים כסס סאר"י וכרמ"ז .
 א"ך כזוירו כנכס כיוא ככס ספר תמוסה מדש כמ"י דיש לו ליטול כיוח
 דלניס סוכלס כנטי"י כדך טכסלס כקידוס ידוס ורגלים ע"ש . לכן נרסל
 לנהוג כמ"ס סרמ"א שיעלס כלל כנכס וכ"כ לקחן כ"י ה"ר לענין כנעונים
 כליל סנעוטס וכנענ"א סס יס ש"ס כמכז ועכ"ר זול"ל כס"י ד' סעיף י"ג
 פירויו כלי : (יב) מחולפים . וס"ה כנכר דקחל קחל אודו לה"הני
 הים זזה לא שידך כמקור . ולס חוצב כנטי"י לתוך הטלג צ"ו מקומות נמי . עיין ספרה זקניס וכפ"ס ונמ"א ס"ק יו"ד : (יג) נעור . דנעור
 לא חיישון שנגע במקום מתוקס ונגס לא נעשה צריה הדשה : (יד) גלל כנכס . ז"ח ה"ר"ך להוכיח ליטול ויכבן והמ"ס סוכר רלייתו פ"ס

ביאר הלכה

דבארנוס אים סוכרים סרמ"א ס"ל : * אם טוב נעור וכו' . עיין נמ"ז
 ס"ך כ"ח וכו' א"ל יבן כלילס כנתי יודס סכוסו"א לא נעע כקוס מתוק און
 זריך להרמ"א ליטול ידיו כנכר רק כסוס רוח רפה וכלי כרסה (פ"ג)
 ארמ"א) : * כל סילול . עיין מ"כ סכ"ז . ולס היה יבן כנחלס סילול
 וקס ונפל ידיו כדי להעביר ה"ר ז"ל לנכסכ"א זריך עוד הטעם כנכר
 ליטול ידיו להסלס וכנכס כל"ל זריך ונכר נעכס כיים . מדש כס"ק
 כסחילת סילול כנכוי דנחסי לנכ"יס ונ"ו וקס כדי לנלח דתס כרמ"א דנדיוס
 און זריך סוב לנכך לנכר נגס כוב יספס לרכיו קודס כנחלס ויסחייב ליטול
 ולנכך לכ"ע : * ירסלס גלל כנכס . עיין נמ"ז ס"ק זכס סכמח ארנוס
 ועפס סוז מוס דנחסי להרמ"א כסעס שזריך לנכך כמחיו סכוס סידיו אים
 נכיוס וא"ך כנחלס נמחס קר"ל כסין א' ס"א דנכך א"ך כסעול ידיו
 כסוס סיונס נקיוס מ"ס כנחיוס הקטן המים סחייב ליטול ידיו וזריך לנכך
 א"כ אם עכס לרכיו א"ע נעע כקוס סחייב לנכך לנכר"א נגס לנכסכ"א
 כנח"ס כסעס לנטיול כמחיו מוסס דוסקס נכירס זריך לנכך א"ך כנעור
 אזה דלל סלוג וסוד דפל חודוס כעולס זריך לנכך א"ך סלל כנס כמו כנכס

להעביר רוח רעה ואטילו רחיה כני או דבעינן דוקא פירויו מכלי על ידיו . וכתב הפמ"ג דלס"א אם תהב ידו כנכר ז"כ או כשכל המוח
 על הארץ בשלש מקומות מחולפים אס"ה את המני רק להפלה ויובל לנכך עכס"י אכל ספק אם מהני להעביר רוח רעה דלמי כטיין ל"ס
 פירויו חילוי והרמ"א אצטוי סכד פסקו דננהר וכן בשלג ובמי מקוה המני א"ך להעביר רוח רפה ואטילו און ככס וכנכסיס סלח ועי"ש
 עוד כנרמ"א : (בו) אכל לא וכו' . פ"ג ירמ"א ליטול כסס סניח מן ללי אטילו חמר כסלפל . (כד) כל הלילה . ולס יבן כנחלס סלח לכ"ע
 זריך ליטול ידיו כנכר כדון וכוס שישן סניח קכע על מיחיו ומסוס דכסס יודס כעקניו חן וכוולו נעע כקוס מתוק אכל סס יבן סניח
 ארמי להרמ"א (ג) דיע כזה כללו לא יבן כלל : (כה) להסלל ולהעביר . דהיינו (ז) לחסלה יש סק"א א"ל הסעס של נפ"י סמחיו כדב"ש
 לעיל כמ"ז ס"ק זכ"ר אט"ג דהכסה חלל טלנר רבנן וזריך נטילה לו שח"ס סוכר כסעס כנרמ"א סס וכניער ולל נעע
 כיקוס מתוק א"ל נטילה . ולהעביר כרוח רעה יש ז"כ סק"א חס כנלמח סנינה גורס כרוח רפה וז"ל אטילו יבן כיוס סוכר ר"ר וזריך
 ליטול ידיו וניער כליל"א ל"ל ליטול ידיו או כליל"א גורס הרור רעה וז"ל יסיה כדון כהיבון : (כט) ויפסל . ר"ל לה' ג"ס כנחמס סקס
 וכן כסלי הסעפיוס שח"ר זכ : (ל) גלל כנכס . י"ל (ס) מסלחרויס סחולקין על הכרעה ארמ"א כזה וכנכסיס זכריך לנכך (מ) ויש
 סכסכיויס עמו וכ"ז עשה כנכיו אכל א"ס עשה לרכיו קודס כסללס חל) כסכמח ארנוס דכזה זריך ליטול ידיו ולנכך : וכן
 כנון לפסח לכסחילס כמי שטיעור כל הלילה כנון כליל סטעוטס חנ) יפסח לרכיו או יטיל מים ויפספף שאלו לט"ש יסחייב לנכך

שער הציץ

ח' ח"א (ח) א"ה"ח ככס סוכר : כט) ד"ה"ס (ז) ס"ח"ג (ל) א"ה"כ"ס (ג) א"ה"רונס : ג) ס"ח"ג זכ"א וכן שפיע ככ"י : ג) כ"י : (ז) ג"י
 ח"א"ז : (ז) כ"י וי"ו" : (ח) א"ה"רונס : (ט) ז"ח זכ"ר ככ"ס ספספ כב : (ס) עיין כע"ס וכנכסיס ארמ"א (ח) א"ר ורמ"ז ויחידו"י רמ"א ארמ"א (פ) ארמ"א

יבנך

הלכות נטילת ידים שחרית סימן ד

66 או בשלג המונח על הארץ בשלשה מקומות מחולפים - דווקא מחולפים, מפני שכל מקום שנגע בו פעם אחת שורה עליו רוח רעה, ואף על פי שלענין טומאת אדם, נהר ושלג מטהרים למהדרין, רוח רעה שאני והיא ממשיכה לשרות במקום שתחב ידיו, וכך גם מוכח ממסכת חולין (קה:), דאיתא שם שמים ששתו מהם שדים נקראים "מים רעים" וסכנה לשתותם, ומבואר שם שגם אם שתו השדים מנהר, אף על פי שנהר מטהר אדם, שורה שם רוח טומאת השדים, ומכל מקום, דווקא אותם המים שהשדים נגעו בהם, אבל אחר שזרמו מותר לשתות שם (על פי המגן אברהם ס"ק י).

67 והארצות החיים וכו' מהני אף להעביר רוח רעה - דכל החששות מתחילות מזה שהזוהר כתב שישפוך מכלי, והרי גם בנטילת ידים לסעודה הזוהר כתב דבעינן כלי, ואפילו הכי כתבו הפוסקים שכל שכן שמועיל לטבול ידיו במעייין או במקווה, שמטהרים תמיד כל גופו, ולכן אומר הארצות החיים שכל שכן בנטילת השחר שמהני.

68 ואפילו אין בהם ארבעים סאה - שגם לענין נטילת הסעודה, פסק בשולחן ערוך שמהני במים שאינם שאובים, אפילו פחותים מארבעים סאה, ובעינן רק שיהיה בהם רביעית וכן שיתכסו ידיו במים, וביאר רבינו יונה (ברכות מא. בדפי הרי"ף ד"ה ונראה) דכיון דמדאורייתא סגי ברביעית לטבילת כלים (כדאיתא במסכת נזיר לח.), ורק מדרבנן הוא דבעינן ארבעים סאה לכלים, לענין נטילת ידים שהיא מדרבנן לא החמירו וסגי ברביעית, וכל שכן בנטילת השחר. ולהלכה קיימא לן כארצות החיים ולבושי שרד, דבשל סופרים הלך אחר המיקל (מסכת ע"ז ז.), וכן פסקו בשולחן הטהור ובפסקי תשובות.

69 ועיין שם עוד בארצות החיים - דסבירא ליה דהטובל ידיו בנהר לא צריך לטבול שלוש

הטמא" (במדבר יט,ט), וזה שייך רק בנטילה עצמה (מגן אברהם ס"ק ח).

ס"ק נד

60 ובנטילה לאכילה רשאי ליטול ממי שלא נטל ידיו - ששם מי שלא נטל אינו "טמא", והנטילה היא רק לתוספת קדושה (פרי מגדים מש"ז ז).

סעיף יב (שו"ע)

61 אם שכשך ידיו לתוך כלי של מים עלתה לו נטילה וכו' - דלא גרע משאר מידי דמנקי דמהני לתפילה כדאיתא בברכות (טו.).

ס"ק נה

62 ויובל לברך על נטילת ידים דאמרינן בכיור וכו' - רצה לומר דלא הוי כשאר מידי דמנקי, שנפסק בסעיף כב שמברך עליהם על נקיות ידים, דהכא הוי ממש נטילה כשרה מדאמרינן בכיור ורחצו ממנו ולא בתוכו, מכלל שבשאר מקומות שהם דומיא דכיור, דהיינו נטילת ידים, חשיב נטילה מעליא אפילו בתוכו.

63 והויין כמו שופכין - רצה לומר, שכשם שמים סרוחים פסולים לנטילת הסעודה, כך גם מים שנטמאו פסולים להורדת הטומאה, שהרי טמאים הם ואיך יורידו טומאה.

64 דאפשר דלאו דוקא עירוי בעינן - שמה שכתוב בזוהר (ח"א קפד:) שבעינן שישפוך מכלי על ידיו, זה לא בגלל שבעינן דווקא עירוי, אלא אפילו ברחיצה בלי עירוי סגי, או דלמא בעינן דווקא זרימת מים על ידיו.

65 וכתב הפרי מגדים (מש"ז ח) דלפי זה אם תחב ידיו שלוש פעמים בנהר וכו' - כיון שצריך שלוש רחיצות, לכן תחב ידיו שלוש פעמים, אבל אינו צריך לתחוב במקומות שונים, כיון שהמים זורמים ומתחלפים כל הזמן.

הלכות נטילת ידים שהרית סימן ד

ל כס פוהר מ כס
 ו' יתן על פסוק
 וי' יוסף זה אמתו
 ג' כס נכרסה וחס
 ס' כס נכרסה
 ס' כס נכרסה
 כטור ע' כ"י לדעתו
 מ' ג' כס צ' כ"י
 ג' לדעת הר"ש
 ק' אורחות חיים

ידים שהרית אין נוטלין על גבי (ת) (יח) [ח] קרקע אלא לתוך (יש) כלי: מ' למים של נטילת ידים שהרית אסור ליהנות (כ) מהם ולא ישפכם בבית ולא במקום שעוברים שם (כא) בני אדם: י' סינוטל * כלי של כוס ביד יטינו (כב) ונותנו ליד שמאלו כדי שירויס מים על ימינו תחלה: י"א (כג) ללא יטול (כד) כשי שלא (ט) נטל וידיו שהרית: י"ב * אם שכשך ידיו לתוך כלי של מים עלתה לו נטילה (כה) לק"ש (ו) והתפלה (כו) * אבל לא לרוח (יא) רעה שעליהן * אם שכשך ידיו מים פסבות (יג) מחולפים אם עלתה לו להעביר רוח רעה שעליהן: י"ג * יאם היה (יג) [ט] נעור (כו) * כל הלילה יש להסתפק אם צריך ליטול ידיו שהרית (כה) להחפז ולהעביר רוח רעה סידרו: הנה * (כט) וטלס (ז) (ל) גלל נרסה (הר"ש כל ז' ורש"א סי' קנג) * י"ד קהשכים

באר היטב

בדיעבד אכל היכא דלפטר טוב להקטיד מ"א: (ח) קרקע. למי שרעה רעה שורה עליהן. ח"ט * ע"ג קסמין אסור אלא דוקא בבלי: (ט) נפל. דכתיב והזה הכהור על הפסח וכתב הפ"י וכל דה"ס בנטילה דלכילה וכו' הוא ע"ש. וכו"ס ובעל יד אהרן וע"ה כתבו בדנטילה לחילה אין להקטיד בזה כלל ע"ש וכל זה שאל ישפור לו על ידיו אבל לכהניו לו מים מותר לחלו בנטילה דשמריה מ"א: (י) ולחפזה. ויבדך כמ"ס בעיף כ"כ ועיין מש"ס: (יא) רעה. דלרוב רעה בעי עריו ג"ס דוקא ושכשך בכלי חילוי ק' הפמים לא השיב אלא ח' שמד נמלא המים. מש"ס נכחפק לה"כ בתימות מחולטים דלפטר דלא דוקא פירוי בעי להעביר רוח רעה וח"ט רהיח בני או דבעינן דוקא פירוי חבלי: (יב) מחולטים. וה"ה נבדך דקחא ארזו לה"הני חיים וזה לא שייך במקום. וה"ה הוציג צ"ו לתוך הטלג צ"ו מקומות נמי. עיין פסחה זקניס וצ"ע ורש"א סי' י"ד: (יג) נעור. דנעור לא חיישין שנגע במקום מתוק ונגם לא נעשה צריח הדשה: (יד) גלל נרסה.

שערי תשובה

י"א שאין ליהיו כ"א כמים מחוכים כל הלילה אטילו יודים כ"ש דהנה פיו וע"ש כה"ס שכן פתע מהר"י שהיו צרכי' א"ך כפדיניהו לא קפדי אגלויי כול ואטילו לנדהת ח"י וכו' נטילת ידים: [ח] קרקע. פכ"ש וכ"כ בדברי יוסף שמכנז מהרדים אל דבר ל' טאל נקרות ולנךר עד הסיס סנאל כהה שברוי וכן היה טוב סנאלון פופת הרור מוכר' חיים אלוטפיה ו"ל: [ט] נעור. דכרתי יוסף ככב דעת מהר"א ככן שטיעור כל סנאלון אין ד"ל טורח וכן א"כ בעל ידיו קודם ע"ס וכו' כפטר ד"ך מים כס סה"י וכו"מ"י. א"ך בזוירי נרסה כיוא כ"ס ספר תרומה מדש כמ"י דיש לו ליטול שיה לדיני סוכלא בעי' כדך שטכלת בקידוח ידים ורגלים ע"ש. לכן נראה לנהוג כמ"ס סה"י שיעל כלל נרסה וכ"כ לקחן כ"י ה"ד לענין כעוונים כליל שגועות ונמנ"א שס יש ש"ס שכתב ועינ"ד וכו' כמ"י ד' סעיף י"ג פירוי חבלי: (יב) מחולטים. וה"ה נבדך דקחא ארזו לה"הני חיים וזה לא שייך במקום. וה"ה הוציג צ"ו לתוך הטלג צ"ו מקומות נמי. עיין פסחה זקניס וצ"ע ורש"א סי' י"ד: (יג) נעור. דנעור לא חיישין שנגע במקום מתוק ונגם לא נעשה צריח הדשה: (יד) גלל נרסה.

ביאר הלכה

דבאריתוס אינס סוכרים סה"י כ"ל: * אם טיב נעור וכו'. עיין נח"צ סי' כ"ח וכן אין יבן לילכ בתי יודים שבוז"י לא ענע במקום מתוק אין צריך להר"ש ליטול ידיו בנזק רק פסוק רוח רפה וכלי נרסה (פ"ג אר"כ): * כל סל סלילס. עיין מ"כ סכ"ג. וה"ה הוסיף נהגולת סלילס וכן ופלו ידיו כדי להעביר ה"ל י"ל לנכסכ"ל צריך עוד הפעם בנזק ליטול ידיו ולהסיל וינכרס בל"ג צריך לומר דכ"כ נע"ס כה"ס. מדש כ"ס סכ"ג כסחילת סלילס דכתיב דהסיס לנצ"ס וכו' וכן כדי לנלח דעת סה"י דהיודיס אין צריך סוד לנךר לנזקך נגם צ"כ יספס לרבויו קודם כהתלס ויסחייב ליטול ולנךר לכ"ע: * וישלם גלל נרסה. עיין נח"צ סק"ל כ"ס סכמת אריתוס ועפ"ס הוא מש"ס דהר"ש סעטס שז"ך לנךר שמריה פסוס סידיו אינס נקיות וא"ך כלהתלס נמנ"א ק"ל כסין ו' ס"א לנךר א"ך כסעול ידיו פסוס שז"ס נקיות מ"ס כשהי"ס הק"ט הפמים שמייב ליטול ידיו וצריך לנךר ח"כ אם ע"ס לרבויו או ענע במקום מתוק גריד ליטול לנרסה ונגם לנרסה כ"ה כה"ס לנטיילת שמריה מש"ס דהסיס נרסה צריך לנךר א"ך נעעור אה"ה ד"ל סגול ופוד דכל הודו"ס כעולס לר"ך לנךר א"ך ש"ל כה"ס כמו כה"ס

משנה ברורה

בדל"ס כ"י א"ל אם כשכך ידיו במים לא מהי לרוח רעה וכדלקמן: (יח) קרקע. ואטילו (ז) פ"ג קיבמים אסור מחגי שרוע רעה שורה עליהם: (יט) כלי. וטוב בת' שזיית שמי כלים מרלשזיית אחד מלל ואחד ריקן: (כ) מהס. פ"ג כ"ס) לא יחנס לפני בהמה: (כא) בני אדם. כי יוכלו להנזק פ"י הרוח רעה. וישפכס ל) במקום מדון או בעפר החיות: (כב) וזהו. כדי שיהנזר ימין סכא הכד על ש"ל סכא דין. וגם ל"ל) בציפור חליקין בחי ימין דלמלח: (כג) לא יסוג ר"ל לב) לשפך לו על ידיו אבל להציל לו מים מותר: (כד) ממי שלא וכו'. ובנטיילת ללכילה נג) רש"א ליטול מים ש"ל נפל ידיו: (כה) לק"ש ולתפלה. ויובל לנךר לך) על נטיילת ידים דלחייב כדור ורחלו ממנו ולא בחובו הא דלמלח אטילו כחוס אכל לה) נכטיב"ד כרוח רעה בעי עריו ג"ס דוקא ושכשך בכלי חילוי ק' הפמים לא השיב אלא אחד שמד נמלא המים וריוין כמו שוכ"ן וחטוה בעי נכחפק א"כ"כ בתימות מחולטים דלפטר דלא דוקא פירוי בעינן

להעביר רוח רעה ואטילו רחיה בני או דבעינן דוקא פירוי חבלי על ידיו. וכתיב הפמ"ג דל"ס א"ל סה צ"כ ידו נבדך ג"כ או כשלע המונח על הארץ בשלש מקומות מחולטים חס"ה כל מהני רק להפלה ויובל לנךר ענ"י אכל ספק חס מהני להעביר רוח רעה דלמי בעינן ל"ס פירוי חבלי והר"ה א"כ אצוסי כרד פסקו דנבדך וכן בשלג ובמי מקוה מהני א"ך להעביר רוח רפה ואטילו אין כ"ס בנכטיס סלה וע"ס עוד בזה"ה"א: (ב) אכל לא וכו'. פ"ג יראה ליטול כ"ס שניה מן ל"י חילוי חר"י החפלה. (ב) כל הלילה. וה"ה יבן כמחזקה לכ"ע צריך ליטול ידיו בנזקך כדון וכו"ס שישן שניה קרע על מיטתו ומש"ס דהסיס יודיס עסקניות הן ובוודאי נגע במקום מתוק אכל חס יבן שניה חרמי להר"ש (ג) דיע בזה כאלו לא יבן כלל: (ד) להחפז ולהעביר. דהיינו (ז) לחפזה יש ספק א"ל הפעם של נפ"י שמריה כהרש"א לעיל כמ"כ סה"י וכו' ח"ט"ג דהשתא ח"ה שטלר רבין וצריך נטיילת לו שח"ס סיבך הפעם כהר"ש סס ובנוער ול"ל נגע ביקום מטוק ח"ט נטילה. ולהעביר כרוח רעה יש ג"כ ספק חס כעלמ"ה השניה גורס כרוח רפה וכו' ח"ט"ג חילוי יבן ציוס טורח"ר וצריך ליטול ידיו ויועור כלילי ח"ט ליטול ידיו או כלילי גורס הרוח רעה וח"ט"ג יסיה הדון בהיבור: (כא) ויפסל. ר"ל לה) ג"ס נמנ"א ספק וכן בעי' הסעיפים ש"הר זה: (א) בלא נרסה. יש (ג) מסהררויס שחולקין על הכרעת הרמ"ה גוה וסוכרים לצריך לנךר (מ) ויש שמכבייתים עמו וכו' ח"ט"ג עשה נרצויו אכל ח"ס עשה לרבויו סה"ה חפלה ח"ה) כהסמת אריתוס דכ"ה צריך ליטול ידיו ולנךר: וכן כעון לפשה לכתחילה כמי שטיעור כל הלילה כעון כלילי שטעוס ח"ה) יפשה לרבויו או יטיל מים וישפסף שאלו לכו"ס יסחייב לנךר

שער הציץ

ח' ח"ה"ה (כ) א"ה"ה כ"ס סוכר: (כט) דה"ס: (ל) סה"ג: (ל"א) אה"כ"ס: (ג) אהרויט: (ג) פה"ג וס"א: (ד) פה"ג וס"א וכן שפיע כ"י: (ס) כ"י: (ז) ג"י ח"ה"ג: (ז) כ"י וי"ו: (ח) אהרויט: (ט) ש"ל ג"ס וכו' כ"ס סעס רב: (ס) עיין כע"ס ובכר"ס (ח"ה) א"ר ור"ס"ה (ויחזיב) רש"א אר"כ"ה וס"א: (פ) אר"ס"ה

יבדך

הלכות נטילת ידים שחרית סימן ד

העולם, והביאו בבה"ל ד"ה ויטלם).

ס"ק כט

73 [וכן בשני הסעיפים שאחר זה - שבכל מקום שיש צד של רוח רעה, צריך ליטול שלוש פעמים. ומכל מקום מותר ללכת ארבע אמות בלי ליטול, כיון שלא ישן (אשל אברהם בוטשאטש), וכן אין צריך להקפיד ליטול מיד בעלות השחר (אשי ישראל פ"ב הע' צו בשם הגרש"ז אויערבאך)].

ס"ק ל

74 [יש מהאחרונים שחולקים על הברעת הרמ"א - הב"ח (סע' ב) כתב שגם לדעת הרא"ש הוי מצוה מדרבנן ולא פלוג, וצריך ליטול ולברך.

75 [אבל אם עשה צרכיו קודם התפילה הסכמת אחרונים דבזה צריך ליטול ידיו ולברך - כיון שאז גם לדעת הרא"ש חייב ליטול ולברך, מפני שידיו מטונפות.

76 [יעשה צרכיו או יטיל מים וישפשף - רצה לומר, או יעשה צרכים גדולים, ואז מחויב ליטול כיון שקינח, או יטיל מים, ואז רק אם נתזו לו ניצוצות על רגליו ושפשפם (שזה מצוה כמבואר ביומא ל.) וכן אם נגע במי רגלים בכל אופן שהוא חייב בנטילה, והוא הדין אם נגע במקומות המכוסים (ביאור הלכה ד"ה ויטלם. (והמטיל מים דלעיל צ"ל דמיירי בלא נגע באמת)), (ונראה טעם למה המ"ב לא נקט שיגע במקום מכוסה, כיון שאינו דרך ארץ להורות לגעת במקום מלוכלך)]. וכתב בביאור הלכה (ד"ה אם) שגם מי שישן בלילה כאשר הוא לובש על ידיו כפפות, שאז אין חשש שנגע במקום מטונף, הרי הוא באותו ספק של הניעור כל הלילה, והוסיף, שרוח רעה ודאי שורה על ידיו.

פעמים, דהרי כל הזמן המים מתחלפים, והוי כאילו טבל שלוש פעמים ויותר, אך מדברי המשנה ברורה שהביא דברי הארצות החיים רק לענין מי שכן טבל שלוש פעמים, ואילו את זה השמיט, נראה דלא סבירא ליה הכי.

סעיף יג ס"ק מ

70 [ואם ישן במקצתה לכולי עלמא צריך ליטול ידיו בבוקר בדין - בין לדעת הרשב"א שהנטילה היא משום שנעשה בריה חדשה, אם כן, אם ישן לפחות חצי שעה נעשה בריה חדשה, ובין לדעת הרא"ש שהנטילה היא בשביל נקיות לתפילה, כיון שישן שינת קבע חיישינן שנגע במקום מטונף וחייב בנטילה בשביל תפילת שחרית.

71 [והוא שישן שינת קבע על מיטתו - משמע שאם ישן שינת קבע שלא על מיטתו, אלא בשיבה, לא חיישינן שנגע במקום מטונף, ואפילו ישן כך כמה שעות. וכתבו הפוסקים (עיין אשי ישראל פ"ב הע' קי, ופ"ו הע' סו) שאם היתה דעתו ששינה זו תהיה השינה שלו ללילה, ולא רק לשם התרעננות קצרה, כן חוששים שנגע במקום מטונף.

ס"ק נ

72 [או שמא עיקר הטעם כהרא"ש וכו' - בשער הציון אות לז כתב שמקורו מהט"ז, ושם ביאר שדווקא להרשב"א אמרינן לא פלוג, מפני שרק לרשב"א זה ממש תקנה של מצוה, ואילו לרא"ש זה רק כדי להציל את האדם מן העבירה, שלא יתפלל בידים מזוהמות (והוסיף שכיון שלרשב"א זה ממש תקנה כמו שאר ברכות השחר, א"כ לא רק בגלל הטעם של לא פלוג יש לברך, אלא גם כמו שמברכים שאר ברכות השחר, גם אם אינם שייכים באותו יום, כמו מי שלא שמע קול תרנגול וכדומה, מטעם שמברכים על שבח הנהגת

הלכות נטילת ידיים שחרית סימן ד

סעיף טו ס"ק לד

82 [ודוקא הישן שיתין נשמי - כך איתא בזוהר (ויגש רז.) ושיעור שיתין נשמי (= שישים נשימות) הוא חצי שעה (מחזיק ברכה, קיצור שולחן ערוך, לוח ארץ ישראל, הגרש"ז אויערבאך, אור לציון, ובבה"ל ד"ה "דוד" הביא עוד שתי דעות, י"א שלוש שעות וי"א שלוש דקות, וכתב דבעל נפש יחמיר כפי כוחו). ואם ישן בבגדיו או בישיבה וכדומה, חשיב עראי אפילו ביותר מחצי שעה (פסקי תשובות אות ב). ואין צריך להקפיד שלא ללכת ארבע אמות ושלא לגעת באוכל ובנקבים קודם נטילה זו (על פי אשל אברהם (בוטשאטש) ד"ה ממו"ח).

סעיף טז (טו"ע)

83 [ובגמרא פרק הישן (סוכה כו:) משמע דדוקא ביום היה נוהר - דאיתא שם שיש אמוראים שישנו פחות משיתין נשמי בשעות היום, והגמרא אמרה שהשינה שלהם היא כמו של דוד המלך, משמע שגם הוא הקפיד רק ביום (אליה רבה ס"ק יא).

ס"ק לה

84 [היה מתנמנם כמה פעמים פחות משיתין נשמי עד חצות - שהרי כתוב בפסוק (תהלים קיט, סב) שדוד היה מתעורר בחצות, ומשמע מזה שהיה ישן כמה שעות קודם לכן, ואמרה הגמרא (ברכות ג:) שבאותן שעות היה מתנמנם כסוס, דהיינו פחות פחות משיתין נשמי, ומחצות ואילך היה מתגבר כארי ללמוד תורה עד הבוקר.

ס"ק לו

85 [אבל דוד עצמו גם בלילה היה נוהר - כדאיתא בברכות (ג:) שעד חצות היה מתנמנם כסוס, וכן איתא בהדיא בזוהר (ויגש רז.) (מגן אברהם).

סעיף יד ס"ק לא

77 [דבעמוד השחר חוזר הרוח רעה לשרות - רצה לומר, דאין הכוונה ששורה כל הלילה בלי הפסק עד עלות השחר, ואפילו נטל ידיו בינתים, דהרי ודאי מותר לגעת בנקבים אחר שנטל ידיו באמצע הלילה (ארצות החיים), ופסק הרמ"א לחשוש לדעה זו וליטול, משום חומרא דסכנת רוח רעה, ומכל מקום לכולי עלמא לא יברך כיון שכבר בירך על הנטילה הראשונה.

ס"ק לב

78 [מכל מקום אין יכול לברך על נטילת ידיים - מיירי שכבר בירך כשנטל בפעם הראשונה, דאם לא בירך אז, גם לדעת הרשב"א יכול לברך בבוקר קודם שמתפלל, כיון שבתפילת שחרית מתחיל את עבודת ה'.

79 [ואפילו אם השינה היתה שינת קבע - שאז לדעת הרא"ש חיישינן שנגע במקום מטונף, וחייב בנטילה עם ברכה בשביל התפילה.

80 [ופעם אחת נעשה בריה חדשה ולא שתי פעמים - ודווקא כאשר קם בפעם הראשונה אחר חצות, שנחשב כבר בוקר לענין זה, ומקבל נשמה רעננה, אבל אם התעורר בפעם הראשונה קודם חצות, אינו נעשה בריה חדשה בפעם הראשונה, דכתיב "חדשים לבקרים" (איכה ג, כג), שרק בבוקר נעשה בריה חדשה, ולכן אפילו אם בטעות בירך על נטילת ידיים כשנטל בקומו קודם חצות, ברכתו היתה לבטלה, ויברך שוב בבוקר לכולי עלמא (על פי ביאור הלכה (בסעי' יג) ד"ה כל הלילה, ותהלה לדוד ס"ק יב).

ס"ק לג

81 [הלא כבר יצא ידי חובת הנטילה לתפילה - וכיון שעבר זמן רב מאז שנטל, אינו יכול לברך עתה על הנטילה ההיא.

הלכות נטילת ידים שחרית סימן ד

הירידים שבתוך הפה - ממה שכתוב בירושלמי (ברכות פ"ג ה"ה) בשם ר' יוחנן, שאם נזדמן לו רוק בתוך הפה באמצע תפילת שמונה עשרה, מותר לו לירק החוצה כדי שפיו יהיה נקי (הגר"א). ומשם אפשר ללמוד שיש בזה ענין, אבל לא מצינו בזה חיוב, ולהכי כתב המשנה ברורה שאינו מעכב מלברך.

סעיף יח ס"ק לח

91 והנטיילה תהיה עד הפרק - כמו שמצינו לענין נטילה של שחרית (עיין לעיל בסע' ב ובציון 31).

92 אין צריך רק לקנח מקום המלוכלך ודי - ויוכל אחר כך אפילו ללמוד תורה ולברך ברכות, כמבואר לקמן בסעיף כג.

93 ולענין תפילה יבואר לקמן בסימן צב וכו' - דלכתחילה אפילו אם רק נגע בטיט, צריך ליטול ידיו במים, ובשעת הדחק סגי במידי דמנקי.

ס"ק לט

94 אף דלתפילה וכל שבן לתורה די אחר כל אלו וכו' - רצה לומר שכאשר אין לו מים, סגי במידי דמנקי לתפילה ולתורה, אפילו אחר שקם משינת הלילה, ששורה רוח טומאה חזקה, וכל שכן שיועיל מידי דמנקי אחר שעשה אחד מהדברים המנויים כאן, שהרוח רעה שלהם יותר חלשה, מכל מקום מה שכתב השולחן ערוך שצריך דווקא מים, זה לא לענין תפילה, אלא שהרוח רעה אינה סרה עד שיטול דווקא במים (וגם מה שכתוב בסעיף כב שמהני לתפילה, מ"מ הרוח רעה עדיין נשארת).

86 שבעל נפש יחמיר על כל פנים ביום - כך הסביר המגן אברהם את הרמ"א שאמר שדוד היה נזהר רק ביום, והרי מצינו שגם בלילה היה נזהר וכדלעיל, וביאר שכוונת הרמ"א היא, שלמרות שדוד עצמו היה נזהר גם בלילה, מכל מקום כיון שהגמרא הביאה שהאמוראים החמירו רק ביום, אין לנו להחמיר יותר מהאמוראים, והטעם להחמיר ביום יותר מבלילה, נראה שהוא משום שהיום אינו זמן ראוי לשינה, דאיתא בעירובין (סה). דלא איברי לילה אלא לשינה, ומשמע שהיום נברא לצורך עשיה, שהאדם יעשה דברים מועילים במקום לישון.

87 ואין שבת בכלל זה - דבשבת יש מצוה להתענג, ועל ידי שינה מקיים מצוה זו, ועוד, שכיון ששבת זה זמן של חסד, לא יקרו נזקים העלולים לקרות לאדם שישן ביום חול בשעות היום (שער הכוונות, ענין מנהגים של יום שבת, אחר ענין סעודת שחרית של שבת).

88 דאם אי אפשר לו ללמוד בלא שינת הצהרים מותר וכו' אבל לא יאריך - דאיתא בסוכה (כו): שאביי היה נוהג לישון ביום יותר משיתין נשמי, וההסבר לכך הוא, שהיה זקוק לשינה זו כדי להמשיך לעבוד את ה' כראוי (ערוך השולחן), ולא יאריך בשינה זו אם כבר ישן כדי צרכו, ולכן גם כתב המשנה ברורה בהמשך בשם המחצית השקל, שהכל לפי מה שהוא אדם וכו'.

89 לא תהיה בונתו להנאת עצמו, רק לעבודתו יתברך - דכתיב (משלי ג, ו) "בכל דרכיך דעהו", ולמדו משם שצריך אדם שיהיו כל מעשיו לשם שמים (ברכות סג).

סעיף יז (טו"ע)

90 יש נוהגין לרחוץ פיהם שחרית מפני

הלכות נמילת ידים שחרית סימן ד

קודם עבוד השהר ונטל ידיו יש להסתפק אם צריך ליטול ידיו פעם אחרת (לא) בשיאור היום
 (ב) להעביר (טו) רוח רעה השורה על הידים. (הנה * ויטלס (טו) (לג) בלא נכרה) :
 בן (י) [ו] יישן ביום (לד) יש להסתפק אם צריך לערות טים עליהם ג' (ויטלס בלא נכרה) :
 בן * ירוד היה נהרג שלא לישן (לה) שריון נשמוין (מי' טסס נשימות) כרי שלא ישועים טעם מיתה :
 (הנה ונגמ' פ' הישן מטה (לו) דלוקא ניוס איה (יח) נוכר) (נדנו עמנו ועיין בזכ"י) : ין השיש נוהגין לרחוץ
 פיהם שחרית (לז) טפני הרריים שבתוך הפה: יך *אלו דברים(לח) צריכים נמילה (טז) [יח] (בגמ' במים).
 שער השבת
 באר היטב

ושי' יד אהרן : (כו) רוח רפה. הכל לא נקט להפסל כמ"ס ספינ
 י"ג דודלי כיון שקודם ידיו פעם אחת טוב א"ל לקדש ידיו פעם אפי' א
 ישן עינה דפספס א' נעשה כריס חדשה ולא ז"ס אלל הספק ה"א
 מטוב ר"ר ולכן אפי' ישן עינה א"ל נכרה דלר"ר איוו לצריך נכרה
 מ"א : (קז) בלא נכרה. ודע הא דקאמר ויטלס בלא נכרה היס ג"ס
 כמו נהלה נמילה ע"מ יד אהרן : (יז) ישן ביום. דוקא שישן כשמין
 לבגס סרה"י : (יח) נוכר. עיין מ"ס ה"א"ס ס"ק פ"ו. ולשון היס
 נוכר לא משמע כן ה"ל דודד עמנו היס נוכר והמהנכר יד אהרן חמה
 על כנ"ח וכחך דמדברי רש"י עס משמע דדוד כיה נוכר ביום שכן
 אמרו עס סנהיה דמר כדרכ ורבינו כדודו וכו' וכחך רש"י עס כך קבל
 מרבננו עזו היסה סינה דוד שישן נמי כוי נייס ביום עכ"ל כוי
 להדיא מדברי רש"י שדוד נמי כיה נוכר לישן ביום וישר משיחין נמי
 עכ"ל יד אהרן ע"ס. ושעס שגילה נדולה שישוין נמי (אלג"ס) כוה
 ייסי ביום חמה עני דבביו רש"י אהי כוי ייסי קלי לקמיה
 על אפי' היה ייסי כדחשבויל ומחנכדיחא וכו' ועי' כחכ רש"י דכוה
 ייסי ביום וע"ס כטוכה (דף כ"ו ע"ב). ועיין ב"ס כנה"ג ספינ פ'.
 ועי' כס' אליה רכס ס"ק י"ל לפלוו אחרך בזה ומטו דעת הוכר
 עס סה"ס וליטכ קוטיה סה"ס על רמ"ס (ע"ס) : (במים. וז"ל)

פ"ז : [י] ישן ביום. עכ"ל וכן בא"ט ודע כי מודה מסדור הנינה סי"ב
 ששכל מהגאון פס"ז כתיב ו"ל נמילת רג"ל כמכר דף כ"ז אפי' כוי נייסי
 כמכי כוי (ממנדיח ורש"י דהמריק בעלמא דכוי סיח אפי' ולא מנינו
 לין דלס דליכא נמי כי זני אהרינן וכו"ס וכפחליט בני כ"י א' להכ להגיס
 עמי כמי ע"ס וגם ז"ל נמל כחוס מוקס ועיין גמין דף י' דלמך רכס
 ככ"ל לרדי חו לי כלי אהרל וכו' כמכי כויו למונדיחא ע"ס דקלי אמככ
 לויס לגוד דמשיכ ליס חוס מונלנח ורש"י עס פורס ע"ס שבולת ד' וכו'
 פכסלו. ושיינח ליס מנדוים לגייס מן ככליטס קרי לכו מונלנח כהוך כמחוס
 פ"ס ולפי"ס עכב רש"י כטוכ דדיי עמי פרכי ז"ל דלכו דוקא עקט ד' וכו'
 פרכסלו ופ"ס. ופ"ס כהמלכס לני עכב דלעמי שחין כמכי און לחק בנין
 חול לכס ולפי"ס עכא כמחי עכ"ל ר"י היס וכן ב"ג שמוס מכלל דג' כמס
 יאע ויכר משוין כמכי ויחר מנ' כמס חוס מחד סחידוס שלא לישן ביום
 ולכן קרי ר"י פ"ג ופ"ג מתי עקס י"ל ע"ס. ודעמי ז"ל דמ"ס עכ"ל
 דכיון דיניס כמס עמנו א"ל מדוח סחידוס ליקח א"ס היסה יין ויחר מנ' וכו'
 כמס א"ל כמס מ"ס עכ"ל אפי' איו מוכרס לכל לעיני שחיין כמכי דמח
 היס ויער כמס עכ"ל עמנו וכו' היס יין שחיין עמי כמס אהת
 וכמס אמרו כמס עכ"ל מחוק ככס ככס וז"ל שמיחי מתי' ויה א' עמי
 מכרס כמחי עכ"ל כ"ל וכן כ"ל דוקק כמס עממי כמחי כמס וסיס
 מוסג ר"ס כמחי ומשכרס כמס וכו"ל עמי דמס היס ויכר מחייל כמס י'
 עכס רחיי לנאןו כמס עכ"ל כמס וכו"ל עמי עקס כמס עכ"ל
 כמס עכ"ל וספינ כמס עכ"ל ר"י חמ"ס עכ"ל עכ"ל כמס עכ"ל
 עכ"ל עכ"ל עכ"ל עכ"ל עכ"ל עכ"ל עכ"ל עכ"ל עכ"ל עכ"ל עכ"ל עכ"ל

פיהן נמי ושטיק נביחה אהד מחקר"ק כעס מפ"ל. ולפי דברי סת"ס א"ל ויחר
 ושלש ולא משמע הכי כי נמילת כ"י ר"ל א"ל כבזר ובכ"ס וכן ככ"ס
 א"ל] כמס דדוקא כמס וכפכר לחס יכודס דף פ' ע"כ כמס דמחי א"ל ככל מדי
 דמחי ק"ל כ"ס לו מוס מונמיס ועול כמס ע"ס :

באר הגולה

כרש"ל כמס ספינ כ"י * ויטלס בלא נכרה. עיין מ"ס סג"ג כמס
 ע"ל וכדכח עינא א"ל לדי חובולא יקבס לתעיון דהכל לכארס יכודר חס
 כמכח כסג"ל והא מדברי סת"ל לדין לחוס נשיחוס כרש"ל כ"ל שיש
 קצע ומיילא ס"ס כעס כרינו דמח דיוח אריכו וכדוכוח כ"ל ק"ס אריכו
 דוחס לכמחמ אחריוס עכ"ל דכס סוף מיידי סוף ועל ידיו סדיין כלל
 עכ"ל כוס אולס כמס נחא דהכל כמס עמי חייריין סוף כריך כעס אדמס
 וכו' י"ל דכס דלעס כרש"ל עכ"ל כריך עכו וכמו כמס ככ"ל כספינ ו'
 וקלי ככרס על סמינלס כהלכיו וכר סחכנו כוס ככ"ל למיל כריס ספינ
 פ"ס. ודע פוד דמס עכ"ל כמס כוס ייטלס בלא נכרה וכן ככ"ל לא
 דמי למס עכ"ל ככ"ל. דהמס כוול ק"ס מחמ סתק וככ"ל לכ"ע לא צריך לכרך
 [אחריוס] : ירוד וכו' שישן עמי. רכו לו סכ"ס כשיטורו י"ל דהא ג'
 כריש"ל כמס עכ"ל עכ"ל עכ"ל עכ"ל עכ"ל עכ"ל עכ"ל עכ"ל עכ"ל עכ"ל עכ"ל

ויברך עכ"ל וש"ר יגר : (לא) כמילור היום. כי י"ל מן דבעמוד
 כשמר חזר הר"ר לשהו א"ל ענין : (ב) להעביר וכו'. הכל
 (ד) לא נקט להפסל כמ"ס ספינ י"ג דחזר משום קפול לין צריך
 כוה עוד הפעם ליטול ידים ואפילו אם חזר וישן ע"ס עינה קודם
 עמוד השחר דבה ודלוי אריכי רוח רעה עוד הפעם ליטול
 דיס מ"ס און יכול לכרך עכ"ל ואפילו אם הסינה יסה עינה קב
 דלמו מחשין לשיק כרש"ל דס"ל דקמס הכפילה משום דכבוכר
 נעשה כריס הדמס וע"ל נעשה כהרס כריס חדשה ולא עמי לעמיס
 (מ) ומשום רוח רעה כבדך לא חקו ככרס : (ג) בלא נכרה.
 היס נכרלס דליח אס עכ"ל הרהשן ככנל דיול לא צריך עכ"ל מ"ע
 לא יכר עמה אחר ויונו עכ"ל הלס ככר יאל ידי חנה
 עכ"ל עכ"ל עכ"ל עכ"ל עכ"ל עכ"ל עכ"ל עכ"ל עכ"ל עכ"ל עכ"ל עכ"ל
 עכ"ל עכ"ל עכ"ל עכ"ל עכ"ל עכ"ל עכ"ל עכ"ל עכ"ל עכ"ל עכ"ל עכ"ל עכ"ל
 עכ"ל עכ"ל עכ"ל עכ"ל עכ"ל עכ"ל עכ"ל עכ"ל עכ"ל עכ"ל עכ"ל עכ"ל עכ"ל
 עכ"ל עכ"ל עכ"ל עכ"ל עכ"ל עכ"ל עכ"ל עכ"ל עכ"ל עכ"ל עכ"ל עכ"ל עכ"ל

שער היצון

א"ל א"ל (מח) מ"א (מה) ז"ל (מז) עיין ככ"ל (מו) אהרינן (מז) פ"ז (מח) מ"א (מט) מ"א (נ) מ"א (ס) מ"א (סא) מ"א (סב) מ"א (סג) מ"א (סד) מ"א (סה) מ"א (סו) מ"א (סז) מ"א (סח) מ"א (סט) מ"א (ע) מ"א (עא) מ"א (עב) מ"א (עג) מ"א (עד) מ"א (עה) מ"א (עו) מ"א (עז) מ"א (עח) מ"א (עט) מ"א (פ) מ"א (פא) מ"א (פב) מ"א (פג) מ"א (פד) מ"א (פה) מ"א (פו) מ"א (פז) מ"א (פח) מ"א (פט) מ"א (צ) מ"א (צה) מ"א (צו) מ"א (צז) מ"א (צח) מ"א (צט) מ"א (ק) מ"א (קא) מ"א (קב) מ"א (קג) מ"א (קד) מ"א (קה) מ"א (קו) מ"א (קז) מ"א (קח) מ"א (קט) מ"א (קכ) מ"א (קכא) מ"א (קכב) מ"א (קכג) מ"א (קכד) מ"א (קכה) מ"א (קכו) מ"א (קכז) מ"א (קכח) מ"א (קכט) מ"א (קל) מ"א (קלא) מ"א (קלב) מ"א (קלג) מ"א (קלד) מ"א (קלה) מ"א (קלו) מ"א (קלז) מ"א (קלח) מ"א (קלט) מ"א (קלס) מ"א (קלסא) מ"א (קלסב) מ"א (קלסג) מ"א (קלסד) מ"א (קלסה) מ"א (קלסו) מ"א (קלסז) מ"א (קלסח) מ"א (קלסט) מ"א (קלסס) מ"א (קלססא) מ"א (קלססב) מ"א (קלססג) מ"א (קלססד) מ"א (קלססה) מ"א (קלססו) מ"א (קלססז) מ"א (קלססח) מ"א (קלססט) מ"א (קלססס) מ"א (קלסססא) מ"א (קלסססב) מ"א (קלסססג) מ"א (קלסססד) מ"א (קלסססה) מ"א (קלסססו) מ"א (קלסססז) מ"א (קלסססח) מ"א (קלסססט) מ"א (קלסססס) מ"א (קלססססא) מ"א (קלססססב) מ"א (קלססססג) מ"א (קלססססד) מ"א (קלססססה) מ"א (קלססססו) מ"א (קלססססז) מ"א (קלססססח) מ"א (קלססססט) מ"א (קלססססס)

הלכות נטילת ידים שחרית סימן ד

רקב בהמטה . (ט) היוצא (כ) [יג] מבהבם . ומבית המרחץ . והגומר צפרניו . והחליץ
(כז) (כח) מנעלו . והנוגע ברגליו . והחופף ראשו . ביו"א אף ההו"ך (כט) בין (ג) התמים . ובי
שנגע (כג) (כד) (כה) בסת . ובי (כז) שמשליא (כח) בליו . והמשימש כשרו . והנוגע (סה) בכנה . ובי
הדיגע בגופו (כו) בידו . ויחי שעשה אתה ככל אלו ולא נטל אם הלימד חכם הוא הלימדו
משנתה ואם אינו הלימד חכם (מו) יוצא סודעתו : י"ג המקוץ (סה) דם שהתפסים ולא נטל ידיו
מפרד י"ג ימים . המגלה ולא נטל ידיו מספר ג' ימים . הנוטל צפרניו ולא נטל ידיו מפרד יום אחד
ואינו יודע כמה מספר : כ' הרוחץ מניו ולא נגבם יפה מניו מתבקעות או עולה בהן שהיו ורפואתו
לרחוץ הרבה במי טילקא : כא * יצריך ליוהר (כט) בחפלה או באכילה (ועיין לקמן (ג) סי' ג' ז"ג סמיך
ו' (כה) (נא) סי' קס"ד) שלא ליגע בשוק וירך ובמקומות המבוסים באדם לפי שיש שם
(ט) (נד) מליבולי יועה (מלמולי יועה פירוש זוכחל כעין שעורים קטנים) וכן שלא לחבר בראשו אבל
מקומות המגוליים בראשו (נג) ובסניו ובמקום המגולה (נו) (נד) שבדורעותיו אין להקפיד :
כב (נה) האם אין לו מים (נח) יקנת ידיו (כח) [יג] בצדור או (נד) בעפר או בכל מדי דמנקי י"וברך
שערי תשובה

באר היטב
ג"ל סד"ו : (פ) מבית הכסא . ויהוה חיפק כמו בשמיה סד"ז :
(כח) מנעלו . בידיו : (כג) התמים . כיינו צבית הקברות . השוכח
מהר"ל סי' כ"ג וכתב שיש ליטול קודם שיהלל על הקברות . ורחיצין
שניה בשוכו להצר כה"ק שפסדו תלוין הסחורים . ויש לרחוץ גם הפנים
פ"ש : (כד) כחה . וה"ס המלוין חלומו מ"ל . ויהנו להקפיד אם יכנס
לדם לבית אחר קודם שיתרחץ ומתב' אבוחיו חורס הוא רמ"א י"ד
סי' ע"ו : (כז) שמטיל כליו . חל"ל לא תחל כנה מ"ל : (כח) ובי
קס"ד . דשם תחבאר אם פער ונגע לריך ליטול שניה ולחזור ולכרך
פנסי' לנכילה : (כו) מלמולי יועה . ויזכור יש סכנה דכל יועה ס'
המות חוץ מיועח פנים ובי' לדבר בועת חפיק החלל לחס י"ד סי'
ג"ל ס"ו ג"כ מ"ל : (כח) כחור . או בקודם בין שחס מלכנס בין
משנה ברורה

וכ"ש בליך מ"ל להסתלק רוח רעה (ה) לריך דוקא מים ועיין לקמן
בס"ק ת"ל . ו"ל' ג' פעמים כ"א בקם מן המטה (ג) ויש חסמיין
בהלך בין המהים ומשחם מיתסור דבעיין ג"כ ג"ל . ובספר היכל
הקדש מהמיר ביולא מנהכ"ם ג"ל ובמ"א סימן ז' סדר דכניו :
(ט) והיולא מנהכ"ם . חלפלו (ז) לא עשה לרכיו וכן (ח) מציה המרתן
חלילו לא רחץ שם וחטום רי"ר שזורה בלוא המקומר : (כא) מנהכ"ם
משום שונע כז' בידיו צפת החליצה חל' בלא נגע בהם ח"ל נפילם
והחליץ מנעלו ונגע ברגליו וחופף ראשו (ט) אינו משום רוח רעה ויש דוחין דלאני
ח"ל סכנה דמלאה לנגע סכנה יסוד אינו יוכרח כלל דכא"כ ס"ק גיטור כחם
שעמי כרוץ שינו ולא ה"כ כ' שמיין בנעם אחי וי"א דהוא יותר רח"י
שעם וי"א כח' שיעור מעט יותר מנעזה מיטם פ"כ בעל נש יחמיר
לפי כמו : * צריך ליוהר וכו' ונעשו . עיין צ"ב ס"ק ג"ל בפ"ט בבב
כמה"ל ועם שארם עוד לפנין מקום מנוול שהדומותיו מ"ל בדבריו לא
כעקרו ולא משעם כן כונתם י"ש ע"כ נכ"מ י"ד (לא למטה מ"ש :

והחליץ מנעלו ונגע ברגליו וחופף ראשו (ט) אינו משום רוח רעה (ה) לריך דוקא מים ועיין לקמן
בס"ק ת"ל . ו"ל' ג' פעמים כ"א בקם מן המטה (ג) ויש חסמיין
בהלך בין המהים ומשחם מיתסור דבעיין ג"כ ג"ל . ובספר היכל
הקדש מהמיר ביולא מנהכ"ם ג"ל ובמ"א סימן ז' סדר דכניו :
(ט) והיולא מנהכ"ם . חלפלו (ז) לא עשה לרכיו וכן (ח) מציה המרתן
חלילו לא רחץ שם וחטום רי"ר שזורה בלוא המקומר : (כא) מנהכ"ם
משום שונע כז' בידיו צפת החליצה חל' בלא נגע בהם ח"ל נפילם
והחליץ מנעלו ונגע ברגליו וחופף ראשו (ט) אינו משום רוח רעה ויש דוחין דלאני
ח"ל סכנה דמלאה לנגע סכנה יסוד אינו יוכרח כלל דכא"כ ס"ק גיטור כחם
שעמי כרוץ שינו ולא ה"כ כ' שמיין בנעם אחי וי"א דהוא יותר רח"י
שעם וי"א כח' שיעור מעט יותר מנעזה מיטם פ"כ בעל נש יחמיר
לפי כמו : * צריך ליוהר וכו' ונעשו . עיין צ"ב ס"ק ג"ל בפ"ט בבב
כמה"ל ועם שארם עוד לפנין מקום מנוול שהדומותיו מ"ל בדבריו לא
כעקרו ולא משעם כן כונתם י"ש ע"כ נכ"מ י"ד (לא למטה מ"ש :

שער הציון

(ה) מ"א ועמ"ל (ט) ח"ל' בבב מת"ל (ס) ארכ"ה כחם כמה שהזניה ומת"ל כ"ו כ' א"ן רח"ס לוסקן וכחו סכנה כפמ"ג : (כ) דוכא כח' ככהכ"ם :
(כז) מ"א והלכ"ה והנ"ל : (ג) ארכ"ה (סד) מ"א : (ה) ארכ"ה (סו) מ"א : (ז) עיין בשע"ח והנה"ס : (ח) פמ"ג : (ט) פמ"ג : (ע) מ"א :
(ע) כפי' ר"ג : (פג) מ"א כפי' ג"כ כפ"ג : (עד) מ"א : (עז) ארכ"ה כחם רדכ"ו : (עח) מ"א כפר' כפי' :

הלכות נטילת ידים שחרית סימן ד

~ (ז"ע) ~

שצריך ליטול משום נקיות (הגר"א), ובספר מקור חיים (הכהן) כתב בשם הזוהר ששורה טומאה, ולכך צריך נטילה.

103 ומי שעשה אחת מכל אלו וכו' - ברייתא דמעשה תורה (במספר שמונה) ושם אינו מדבר על כל המקרים שהובאו כאן, ומכל מקום סברא היא, דהתם איתא דברים שהם משום נקיות וגם דברים שהם משום רוח רעה, ואם כן הוא הדין לכל סוגי הלכלוכים ורוחות הטומאה, שאם לא נטל ידיו נענש בצורה זו.

~ המשך ס"ק לט ~

104 ועיין לקמן בסעיף קטן מא - כך הגירסא בדפוס שהדפיס החפץ חיים בחייו, ושם נתבאר דישנם מקרים בסעיף זה שאינם משום רוח רעה אלא משום נקיות, ואם כן באין לו מים סגי במידי דמנקי.

105 ואין צריך שלוש פעמים כי אם בקם מן המטה - דרק על זה הגמרא כתבה (שבת קט.). שהרוח טומאה של הלילה היא "בת חורין" ולכן אינה סרה עד שישפוך עליה מים שלוש פעמים, ומשמע שלשאר רוחות טומאה לא צריך שלוש פעמים.

106 ויש מחמירין בהולך בין המתים ומשמש ממתו - כיון שהגמרא דיברה על רוח, שאז דוקא קם מן המטה צריך שלוש פעמים, אבל הגמרא לא דיברה על טומאה, ובהולך בין המתים ובנוגע במת וכן בתשמיש המטה איכא טומאה ממש, וטומאה היא בדרגה של רוח של קם מן המטה (על פי שערי תשובה ומקור חיים (הכהן)).

107 ובספר היכל הקדש מחמיר ביוצא מבית הכסא - דסבירא ליה דמה שכתוב בגמרא "בת חורין היא", קאי על רוח הטומאה בכללות, ולא רק על הרוח של הקם מן המטה.

108 ובמגן אברהם סימן ז (סק"א) סתר דבריו - (= דבריו של היכל הקדש) דמה שאמרה הגמרא

95 הקם מהמטה - מקורו במסכת שבת קט..

96 והיוצא מבית הכסא ומבית המרחץ - איתא בבבא קמא (יז.) דר' יוחנן נטל ידיו אחר שיצא מבית הכסא, וכן איתא בזוהר (בראשית י:): שכיון שהמקום מזוהם, שורה שם רוח טומאה (הגר"א), ונראה שכיון שגם בית המרחץ מזוהם, השוו דינו לבית הכסא (עיין שעה"צ ס"ק סא).

97 והנוטל צפרניו - פסחים קיא.. והוא משום רוח רעה (מחזיק ברכה).

98 והחולץ מנעליו - מקורו מברייתא דמעשה תורה (במספר שמונה, "על שמונה דברים אדם מתפחד" וכו').

99 והנוגע ברגליו והחופף ראשו - כשם שהחולץ מנעליו צריך לרחוץ ידיו (כדלעיל) מפני שנתלכלכו, כך גם הנוגע בשאר לכלוכים כגון אלו ("חופף" רצה לומר שמחכך בראשו ולא שמנקה ראשו)

100 ויש אומרים אף ההולך בין המתים - היינו בבית הקברות, מפני שמבואר במסכת חגיגה (ג:): שהישן בבית הקברות, שורה עליו טומאה גדולה, ומסתמא גם הנכנס לשם בלי לישון שורה עליו איזו טומאה (על פי הגר"א). וכתב המהרי"ל (שו"ת, כג) שאינו מעיקר הדין אלא מנהג (ומנהג ישראל תורה), ונראה שגם מה שכתב בשולחן ערוך "ומי שנוגע במת" זה מנהג.

101 ומי שמפליא כליו - היינו מי שבודק בגדיו כדי להוציא מהם כינים, וחיישינן שמא נגע בכינה, ומבואר בברכות (כד:): שאסור לגעת בכינה העוקצתו באמצע תפילת שמונה עשרה, אלא רק על ידי בגד, וביאר המשנה ברורה בסימן צז (סע' ג) דהוא משום שיש רוח רעה בכינה שנבראה מזוהמת אדם.

102 והמשמש ממתו - בסוכה (כו:): איתא

הלכות נטילת ידים שחרית סימן ד

עולמים להתפלל, יפה עושים שרוחצין ידיהם וכו' ונטילה שאחר המת מנהגא הוא וכו' ולהכי רוחצין שנית בשוכו לחצר ב"ה", והכונה היא, שהיו נוהגים אחר בית הקברות, ללכת לבית הכנסת להתפלל, וכיון שיצאו מבית הקברות צריכים נטילה אחת, ואחר שהגיעו לחצר בית הכנסת צריכים ליטול שנית, כיון שרוחות רעות מלוות את החוזרים מבית הקברות, כדאיתא בברכות נא. (הגר"ב פרנקל. ואע"ג דהתם איתא שלא יעמוד לפני הנשים, היינו משום שאז יש להם רשות להזיק, אבל גם לגברים הם מתלווים, ונראה דהמג"א פתח את הראשי תיבות ב"ה - בית הקברות, ולא בית הכנסת כמו הגר"ב).

113 ויש נוהגין או לרחוץ גם הפנים - גם זה נמצא במהרי"ל, וכתב שהטעם הוא על שם הפסוק "ובלע המות לנצח ומחה ה' אלקים דמעה מעל כל פנים" (ישעיהו כה, ח).

ס"ק מג

114 או שחלך ללותו - דוקא שהיה תוך ארבע אמות של המת (פרי מגדים א"א סק"א, חכמת אדם קנח, ל, והחזו"א החמיר גם חוץ לד"א (דינים והנהגות ד, כג)).

115 ונהגו להקפיד אם יכנס אדם לבית אחר קודם שירחץ - כדי שלא יכניס עמו רוחות רעות לבית, ומה שכתב "לבית אחר" לאו דווקא, אלא הכוונה לכל בית (כף החיים) (ובד"מ שם כתב "לבית אחד" וכנראה שיש טעות דפוס בהגהת הש"ע, ובאמת צ"ל כמו בד"מ, ואז הכונה לכל בית).

ס"ק מד

116 אפילו לא נגע בכינה - הטעם הוא שמא באמת כן נגע בכינה ולא שם לב.

ס"ק מה

117 ובפרעוש אפשר דדי בנקיון בעלמא - הכינה היא בצבע לבן, ונבראת מזוהמת אדם,

"בת חורין היא" קאי דוקא על הרוח של קם מן המטה, מכלל ששאר הרוחות לא בעו שלוש פעמים. והכי נקטינן להלכה וסגי בפעם אחת.

ס"ק מ

109 אפילו לא עשה צרכיו - הכי איתא בזוהר (בראשית י:): שאפילו אם ידיו לא התלכלכו, בעי נטילה משום רוח רעה. ודע דבשרותים של ימינו, אם יש בו עוד שימושים, כגון כיוור לרחיצת ידים או ארון, או שיש בו מעבר למרפסת או שיש בו מקלחת, הנוהג שלא ליטול אחר שיצא יש לו על מי לסמוך, והמחמיר תבוא עליו ברכה (אבל בעשה צרכיו צריך לרחוץ ידיו משום נקיות), ואם אין בו עוד שימושים צריך ליטול (דמספקא לן אם שרותים דידן הוי כדפרסאי, ומשום חומרא דטומאה צריך להחמיר) (על פי פסקי תשובות (יט) בשם כמה אחרונים).

110 וכן מבית המרחץ אפילו לא רחץ שם - וחדר אמבטיה שבבתים פרטיים, כיון שהוא בדרך כלל נקי, אינו מצריך נטילה (תשובות והנהגות ח"א ג, ועוד פוסקים).

ס"ק מז

111 בבית הקברות - קא משמע לן, שלא תחשוב שאם הולך בין כמה מתים המוטלים באיזה מקום בלא קבורה, שגם אז צריך נטילה, להכי אמר שדוקא בבית הקברות, ששם שורה טומאה גדולה.

112 וכתב מהרי"ל סימן כג שיש ליטול קודם שיתפלל על הקברות וכו' - וכבר תמהו האחרונים על דברי המגן אברהם הללו, נטילה זו למה, והלא כל רגע ורגע מתחדשת הרוח רעה? (הגר"ב פרנקל, יין הטוב סי' יד, וכ"מ מהגהות איש מצליח ודייק כן גם מכף החיים), וכתבו דלהלכה לא בעינן נטילה כל זמן שלא יצא מבית הקברות, ובאמת במהרי"ל שלפנינו הגירסא אחרת: "והבאים מבית

הלכות נטילת ידים שחרית סימן ד

רקב בהמטה . (ט) היוצא (כ) [יג] מבהבם . ומבית המרחץ . והגומר צפרניו . והחליץ (כז) (כח) מנעלו . והנוגע ברגליו . והחופף ראשו . ביו"א אף ההוי"ך (כב) בין (נג) התמים . ובי שנגע (כג) (כד) בסת . ובי (כז) שמפליא (סד) בליו . והמשיש כשרו . והנוגע (סה) בכנה . והניגע בגופו (כו) בידו . יוכי שעשה אהת ככל אלו ולא נטל אם הלימד והם הוא הלמודי משתבח ואם אינו תלמיד חכם (מו) יוצא סודעתו : י"ג המקוין (סה) דם סתבפים ולא נטל ידיו מפרד י"ג ימים . המגלה ולא נטל ידיו מפרד י"ג ימים . והנוטל צפרניו ולא נטל ידיו מפרד י"ג ימים ואינו יודע כמה מסחר : כ' הרוחץ מניו ולא נגבם יפה מניו מתבקעות או עולה בהן שהיו ורפואתו לרחוץ הרבה במי סילקא : כ"א * יצריך ליוהר (כט) בתפלה או באכילה (ועיין לקמן (ג) סי' ז"ג סעיף ו' (כ) (כג) (נא) סי' קס"ד) שלא ליגע בשוק וירך ובמקומות המבוסים באדם לפי שיש שם (ט) (נד) מלמולי יועה (מלמולי יועה פירוש זוכמח קעין שעורים קטנים) וכן שלא לחבך בראשו אבל מקומות המגולים בראשו (נג) ובסניו ובמקום המגולה (כו) (נד) שבורעותיו אין להקפיד : כב (נה) יאם אין לו מים (נח) יקנת ידיו (כח) [יג] בצדור או (נו) בעפר או בכל מדי דמנכי יו"כרך

שערי תשובה

באר היטב
 ג"כ מדי"ו : (פ) מבית הכסא . ויהוה חיקף כמו בשמית סדי"ו : (כא) מנעלו . בידיו : (כב) התמים . כיינו צבית הקברות . השוכח מהרי"ל סי' כ"ג וכחז שיש ליטול קודם שיהלל על ספקרות . ורחוץ שנית בשוכו להלך כה"ק שכסדים תלוין סתורים . ויש לרחוץ גם הפנים פ"ש : (כג) כחה . וה"ס התלוין לחו"מ מ"ל . והנהו להקפיד אם יכנס ח"ס לבית אחר קודם שיתקן ומתב"ל אבוחינו חורס הוא רמ"ל סי' כ"ד סי' ע"ו : (כד) שמפליא בליו . חל"ל לא מנח כנה מ"ל : (כה) ובי קס"ד . דשם תחבאר אם עבר ונגע לריך ליטול שנית ולחזור ולכרך פעמי' לאכילה : (כו) מלמולי יועה . ויוצטע יש סכנה דכל יועה סה המוח חוץ מיוצטע פנים ומי' לדבר בועה חפיק החלל לחס י"ד סי' ז"ג מ"ל : (כח) כחור . או כקורה בין שחס מלמוליס בין

משנה ברורה

וכ"ש בליק"מ לכה"ק רוח רעה (ח) לריך דוקא מים ועיין לקמן בס"ק ת"ל . וז"ל ג' פעמים כ"א בקס מן המטה (ג) ויש חסמיון כהולך בין המהים ומשחש מיעטו לדעיני ג"כ ג"כ . ונפטר היכל הקדש מהמיר ביולא מכה"ס ג"ל ובמ"ל סימן ז' סהר דכניו : (ט) והיולא מכה"ס . חלפלו (ס) לא עשה לרכיו וכן סה) צבית המרחץ חלילו לא רחץ שם וחטום רי"ר שזורה בחלו הקמפור : (כא) מכה"ס משום שונע כז) בידיו צפת החליצה חלל בלא נגע בהם ח"ל נפילם והחלוץ מנעלו ונגע ברגליו וחופף ראשו (ט) אינו משום רוח רעה (ח) דוקא מים ועיין לקמן דמשום רי"ר וכנ"ל בס"ק ל"ס : (בב) בין התמים . (סד) צבית קברות וכחז מהרי"ל סי' כ"ג שיש ליטול קודם שיהלל על הקברות ורחוץ שנית בצדור להלך כה"ק שרומות רשות מליון החחרין . ויש סה) מנהיין או לרחוץ גם כהנים : (בג) כחה . וחלפלו מי שנגעם חלל מת אחד שהלך ללוחו (ט) מנהיין צבילה . ונהנו להקפיד אם יכנס ח"ס לבית אחר קודם שיתקן ומתב"ל אבוחינו חורס הוא רמ"ל י"ד ע"ו : (כד) בליו . חלפלו (ס) לא נגע בהם שלא חלל : (כה) כחה . ויוצטע יש סכנה דכל יועה סה המוח חוץ מיוצטע פנים ומי' לדבר בועה חפיק החלל לחס י"ד סי' ז"ג מ"ל : (כח) כחור . או כקורה בין שחס מלמוליס בין

ביאור הלכה

שמוס ורואים מהא דבא"י ז"ל ה"כ י"ג ככה ז' ו' שעות ויש דוחין דשאני ח"מ ככה דמאס לנגע ככה יועד אינו יוכרח כלל דכח"ס ס"ב גיסור כחה פעמים כרוז שימנו ולא ה"כ כ"ב שמיין כבחה אחי וי"א דהוא יומר רמ"י שס"ב וי"א כח"ס שיעור מעט יותר מכלה מימם פ"כ בעל נפש יחמיר ל"א כחו : * צריך ליוהר וכו' ונעטלו . עיין צ"ח פ"כ ג"ג כה"כ כבס כמח"ל ועם שארם עוד לפיין מקום מנוסס כהרשומיו פ"ש בדברי לא כעקתיו ולא משפט כן כה"כ פ"כ ג"כ ר"ס (לא למטה פ"ש :

והחלוץ מנעלו ונגע ברגליו וחופף ראשו (ט) אינו משום רוח רעה (ח) דוקא מים ועיין לקמן דמשום רי"ר וכנ"ל בס"ק ל"ס : (בב) בין התמים . (סד) צבית קברות וכחז מהרי"ל סי' כ"ג שיש ליטול קודם שיהלל על הקברות ורחוץ שנית בצדור להלך כה"ק שרומות רשות מליון החחרין . ויש סה) מנהיין או לרחוץ גם כהנים : (בג) כחה . וחלפלו מי שנגעם חלל מת אחד שהלך ללוחו (ט) מנהיין צבילה . ונהנו להקפיד אם יכנס ח"ס לבית אחר קודם שיתקן ומתב"ל אבוחינו חורס הוא רמ"ל י"ד ע"ו : (כד) בליו . חלפלו (ס) לא נגע בהם שלא חלל : (כה) כחה . ויוצטע יש סכנה דכל יועה סה המוח חוץ מיוצטע פנים ומי' לדבר בועה חפיק החלל לחס י"ד סי' ז"ג מ"ל : (כח) כחור . או כקורה בין שחס מלמוליס בין

שער הציון

(נה) מ"ל ופמ"י : (נט) ח"ל כבס מ"ח"ס : (ס) ארכ"ה כבס כמה כהנויה ומת"ל רכ"ו כ' א"ן רואים לוסקף וכחו ככה כה"מ"ס : (סא) דכוא ככ"ל ככה"ס : (סב) מ"ל ורס"ה והנ"ל : (סג) ארכ"ה : (סד) מ"ל : (סה) ארכ"ה : (סו) מ"ל : (סז) מ"ל : (סח) עיין בשער' ובהר"ה : (סט) פמ"י : (ע) פמ"י : (עא) מ"ל : (עב) כפי' רל"ג : (עג) מ"ל כפי' ז"כ כפי' : (עד) מ"ל : (עה) ארכ"ה כבס רדכ"ו : (עו) חל"ג כה"כ כה"מ"ס : (עז) מ"ל

הלכות נשילת ידים שחרית סימן ד

משום רוח רעה (על פי הגרש"ז אויערבאך הו"ד בספר נשמת אברהם).

122 המגלה - פירוש, המספר (וכלשון הגמרא דשקיל מזייה), והוא משום רוח רעה (תשובות והנהגות ח"ב ו).

ס"ק מח

123 ואפשר עלוקה [שקורין פייווקע"ם] או ביינקע"ם גם בן צריך ליטול - היינו שמקו דם לרפואתו, על ידי עלוקה או כוסות רוח, וכיון שאינו בידי אדם אולי לא שורה רוח רעה, ודע דדוקא כאשר מקו דם לרפואה אמרו חז"ל שיטול ידיו, אבל כאשר עושה בדיקת דם או שיש לו פצע, לא מצינו בחז"ל שבכהאי גוונא שורה רוח רעה, ולכן אינו צריך ליטול ידיו (הגרש"ז אויערבאך הו"ד בספר נשמת אברהם), ואחר תרומת דם יש להחמיר (הגר"ש אלישיב, והגרש"ז אויערבאך כתב שאפשר שכיון שעושה מצוה, לא ידע דבר רע, דבריהם הובאו שם).

סעיף כ (שו"ע)

124 פניו מתבקעות או עולה בהן שחין ורפואתו לרחוץ הרבה במי סילקא - פירוש, בגמרא כתוב שנהיה בפניו "חספניתא", ורש"י פירש שני פירושים, או מתבקעות או עולה בהן שחין. ומהו "סילקא", יש אומרים שזה תרד (רש"י בשבת קלד. ומשמע במעדני השולחן יו"ד צו סק"ב שהוא תרד של ימינו), ויש אומרים שזה סלק העלים "מנגולד" (תפארת ישראל כלאים ג,ג, אות ל"א, וכן כתב בספר הצומח והחי במשנה), ויש אומרים שזה סלק אדום (אריה דבי עילאי בספר דברי יחזקאל שרגא ח"א מכתב ה,כז. כל שלושת הדעות הובאו בהרחבה בקונטרס פעמי יעקב, סיון תש"ן). ודע דאף על פי דיש חרם הקדמונים שלא להשתמש ברפואות שנאמרו בתלמוד (כדי שלא יבואו להוציא לעז על חז"ל, ולא ידעו שהתרופה אינה פועלת מפני שינוי האיזור הגיאוגרפי או החלשות הדורות וכדו', יש"ש חולין פ"ח יב), מכל

והפרעוש הוא סוג של כינה בצבע שחור, ונברא מן העפר, וכתב בשערי תשובה שכיון שהפרעוש אינו בא מזוהמת אדם, אין בו רוח רעה, וצריך לנקות ידיו רק משום נקיות, אבל בארצות החיים כתב שאם סבירא לן שבריאיתו מן העפר, גם זה גורם שתשרה עליו רוח רעה. ומלשון המשנה ברורה משמע שבשעת הדחק יכול לסמוך על השערי תשובה ולנקות במידי דמנאי. ומסתימת המשנה ברורה משמע שגם בכינים של ימינו יש רוח רעה (עיין בספר פחד יצחק (לאמפרונטי, ערך צידה האסורה) שכתב בשם רבו ר' יהודה שאע"פ שהסיבה שיש בה רוח רעה היא בגלל שנבראת מהזוהמא, והרי בימינו חזינן שלא נבראת מהזוהמא אלא פרה ורבה, אפילו הכי כיון שחז"ל כתבו (בשבת קז:): שכן נבראת מזוהמא, יש מקום לחשוש שהחוקרים לא ירדו לסוף עומק צורת בריאתם, ע"ש באורך). ואם נגע בשאר מיני חרקים ואינו רואה לכלוך על ידיו, אינו צריך אף ניקיון בעלמא (על פי פסקי תשובות).

ס"ק מו

118 במקומות הממונפות שיש בהם מלמולי זיעה - מבואר לקמן בסעיף כא. ונטילה זו משום נקיות.

ס"ק מז

119 ררצה לומר דנתלבש בו רוח שמות - וביאר בקב הישר (פרק יא) שזה משום שהסיטרא אחרא שולטת במקומות המלוכלכים, ואם אינו מנקה ידיו היא נדבקת בו.

120 דאין אדם עובר עבירה אלא אם בן נכנס בו רוח שמות - במסכת סוטה (ג).

סעיף יב (שו"ע)

121 המקו דם מהכתפים - לאו דוקא מהכתפים אלא שכך היה דרכם (על פי רבינו חננאל וכן כתב בספר משנה הלכה). והוא

הלכות נטילת ידים שחרית סימן ד

ס"ק נ

[129] אם עומד עדיין בקריאת שמע וכו' צריך לילך וליטול ידיו - בשביל תפילת שמונה עשרה שהוא עתיד להתפלל, והיא מחייבת נטילה (לדעת הרא"ש). ומכל מקום לא יברך על נטילה זו אם כבר נטל ובירך קודם התפילה, לדעת הרשב"א יצא ידי חובה בזה שאמר דברי שבח אחר הנטילה הראשונה, ואפילו לדעת הרא"ש, לא גרע מהנוגע במקום מטונף באמצע הסעודה, דמבואר במשנה ברורה בס"ק הבא שאינו מברך.

ס"ק נב

[130] דצריך לזוהר מזיעה דכל זיעה סם המות - הכי איתא בירושלמי (תרומות פ"ח ה"ג), וזה הטעם שאסור לגעת במקומות הללו בשעת האכילה.

ס"ק נג

[131] דזה תלוי במנהג המקומות - דהיינו, שמה שהתיר הבית יוסף (בסימן צב ד"ה כתוב) לגעת בצוארו עד החזה, זה דוקא במקומות שהולכים בצואר מגולה, אבל במקומות שנוהגים לכרוך צעיף סביב צוארם הוי מקום המכוסה.

ס"ק נד

[132] עד הפרק - הנקרא בלשונונו "מרפק".
[133] אפשר דהוי בכלל המקומות המגולין - ולהלכה אם נגע אינו צריך ליטול ידיו, ומדת חסידות ליטול. וכל זה מיירי אם נגע בצד העליון של כף הרגל, אבל בצד התחתון שדורך בו על הארץ ומלוכלך כמו הנעל, ודאי שדינו כחולץ מנעליו שמבואר לעיל בסעיף י"ח שצריך לנקות ידיו (ודע דמקום הנחת התפילין של יד דהיינו הבשר התפוח, אינו נחשב מקום מכוסה, כיון שכל יום מגלהו לצורך התפילין, אבל ביד שלא מניח

מקום הפוסקים הביאו תרופות שהם ידעו שעדיין פועלים, ועוד, דהכא כתב השו"ע דצריך לרחוץ "הרבה", ואם אחד לא נתרפא, נאמר לו שלא הרבה כראוי, שד"ח מערכת הרי"ש כלל נד, ועיין בספר נשמת אברהם).

סעיף כא (טו"ע)

[125] צריך לזוהר בתפילה וכו' - בברכות (נג): איתא בשם ר' זוהמאי, שידים מזוהמות פסולות לברכה, וכל שכן שפסולות לתפילה, והרי מבואר ברשב"א (שו"ת ח"א קצג) שהנוגע בכל המקומות המנויין כאן, ידיו נחשבות למזוהמות.

[126] או באכילה - לא רק באכילת פת אלא באכילת כל דבר, מפני שאם נוגע בזיעה ואחר כך באוכל או בפיו, הזיעה תכנס לתוך פיו, וזה מזיק לבריאות כדאיתא בירושלמי (תרומות פ"ח ה"ג) והובא במשנה ברורה בס"ק נב. (אמנם פת חמיר טפי, שאם נגע צריך עוד הפעם ליטול ידיו מכלי, שאין הטעם רק משום סם המוות, אלא גם מדין נקיות).

[127] לפי שיש שם מלמולי זיעה - כתב בספר כף החיים (ס"ק פה בשם ר' יוסף פלאג'י) שאם נגע בגופו אחר שהתרחץ וגופו נקי, אינו צריך לנקות ידיו, ונראה שכל זמן שגופו לא הזיע הרבה אחר שהתרחץ, גם כן בכלל ההיתר, עד שיהיו בו "מלמולי זיעה" כמו שכתב הרשב"א והעתיקו בשולחן ערוך (ובפסקי תשובות (אות כג) כתב בשם כמה פוסקים שראוי להחמיר משום "לא פלוג").

ס"ק מט

[128] והוא הדין בשעה שהוא עוסק בתורה - משום שכתבו הפוסקים בסימן צב, דדינו של העוסק בתורה כדינו של המברך ברכה שכתוב עליו בגמרא (ברכות נג): שידיו צריכות להיות נקיות.

הלכות נטילת ידים שהריה סימן ד

רקב כהמטה . (ט) היוצא (כ) [יג] מבהבם . ומבית המרחץ . והגומר צפרניו . והחליץ
 (כז) (כח) מנעלו . והנוגע ברגליו . והחופף ראשו . ויזיא אף ההודף (כב) בין (נג) התמים . ובי
 שנגע (כג) (כד) בסת . ומי (כז) שמפליא (סד) בליו . והמשיש כשרו . והנוגע (סה) בכנה . ומי
 והניגע בגופו (כו) בידו . יוכי שעשה אהת ככל אלו ולא נטל אם הלימד וחס הוא הלמוד
 משתכה ואם אינו תלמיד חכם (מו) יוצא סודעתו : יג המקוין (סה) דם סתתפים ולא נטל ידיו
 מפחד ג' ימים . המגלה ולא נטל ידיו מפחד ג' ימים . הגומל צפרניו ולא נטל ידיו מפחד יום אחד
 ואינו יודע כמה מסחר : כ' הרוחץ מניו ולא נגבם יפה מניו מתבקעות או עולה בהן שהיו רופאותו
 לרחוץ הרבה במי סילקא : כא * יצריך ליוהר (כט) בתפלה או באכילה (ועיין לקמן נג) סי' ג' סעיף
 ו' (ככ) (נא) סי' קס"ד) שלא ליגע בשוק וירך ובמקומות המבוסים באדם לפי שיש שם
 (ס) (נד) מלמולי יועה (מלמולי יועה פירוש זוחמל כעין שערנים קטנים) וכן שלא לחבר בראשו אבל
 מקומות המגולים בראשו (נג) ובסניו ובמקום המגולה (כו) (נד) שבורעותיו אין להקפיד :
 כב (נה) אם אין לו מים (נח) יקנת ידיו (כח) [יג] בצדור או (נו) בעפר או בכל מדי דמנכי ייבכר
 שיערי תשובה

באר היטב

ג"ל מדהכס . עשה וכח מנהג' סלון הדברים דקא חביב אינם מסס
 אחד דק מתיחס ויולא משהכס' והוחן וטעל נצרינו כוח מסוס ר"ל ומ"מ
 דוקא נעוין קס מספס לריך ג"ל אל כלי אכל אויך לא כי אין שליטת ר"ל
 כ"כ באלו וכוונן בין התמים ונוגע במת לריך ג"ל וכן במשמש כהמס
 מני כהמטה אכל הונן מנעלו ונוגע כהמס מוס קניוח סוף וזכ' מכה"ס
 כ"ן בדיקור חיים ג"ל כ"אויך וזיעה מכה"ס חוין לנען קשי"א שרתו
 ג"ל וגס קתו מ"א אש קתו כתי דגלים של עור ג"ש . והוא"מ מי מכה"ס
 נראש כהונע כפרוש א"ל עולת ידום לפי שאינה חלה מזהמת האדם וכוונן
 סימן יצ"ו ונראה דמ"ע יש לו נקוח כסודי דמנכי כדלקמן פט"ף לכ' עיין
 שם : [נג] נצור . עשה"ס ועיין לקמן סימן כ"ב סכ"ז כתב בני מלמ'
 קט"ו : (כו) עבודותיו . הנקרא חילין' בויגין' ונצורו עד החזה
 ביאר הלכה

שמו והוא מהא דבא"י ז"ל סוכ יבן ככה ג' ונ' שעות ויש דוחין דשאני
 ח"ח ככה דמאס לנען ככה ועוד אינו יוכרח כלל דכח' סוכ ניצור כמס
 שעתים כרוך שימנו ולא סוכ כ' גמיון כמס' החזרין . ויש ס"ס משהין אז לרחוץ גס כהכ"ס : (בג) נחמ . ואפילו מי שנגמס אלל מת אחד
 שטע וי"א כח' שיעור מעט יותר משלה מינוס פ"כ בעל נפש יחמיר
 לאי כמו : * צריך ליוהר וכו' ונעלו . עיין צ"ח ס"ק ג' כה"כ כבס
 כהמ"ל ועס שארש עוד לפנין מקום מנוס כהצופותיו ג"ל כדנריו לא
 כהקתי ולא משפט כ' כוונתם י"ש ע"כ כנ"מ י"ד (לא למשל ע"ש :

והחליץ מנעלו ונוגע ברגליו וחוץ ראשו (ט) אינו משום רוח רעה (ח) לריך דוקא מים ועיין לקמן
 דמשום רוח' וכנ"ל בס"ק ל"ס : (בב) בין התמים . (סד) צניה כקנרות וכחכ מהר"ל סי' כ"ג שיש ליטול קודם שיחלל על הקנרות ורחוץ
 שניה בצדו להלך בס"ק שרומות רשות מליין החזרין . ויש ס"ס משהין אז לרחוץ גס כהכ"ס : (בג) נחמ . ואפילו מי שנגמס אלל מת אחד
 שהלך ללווהו (סו) משהין כנסילה . ונהגו להקפיד אם יכנס אדם לבית אחר קודם שירחץ ומגב' אלוהו מ"ל . ונהגו להקפיד אם יכנס
 (סז) כליו . אפילו (סח) לא נגע בכנה שלא חלה : (בד) כנה . וכבר נדע (סח) אשכר דדי צוקיון בעלמא : (בז) צידו . במקומות
 המסופקות מים ככה למחלו יעה : (בט) וילא מדעתו . עיין בל"ד דר"ל דנהלבש בו רוח שפוח ועי"ל יוכל לנזח אס"כ בעצרים וכמתחרם
 דלין אדם עובר עבורה א"כ נכנס בו רוח שפוח : (בח) דם מהכתיס . ואשכר פלקס [שקריין פיווקע"ם] או ביינקע"ם ג"כ צריך ליטול
 (כס) וכוונן להחמיר : (כפ) כנסילה . וה"ה נשטה שהוא מוסב כחורה [בסימן ג"ג ס"א כהנ"ל] : (ג) סי' ג"ג ס"ז . דהנבל שם שאל עומד
 כהמלה ונזכר שנגע במקום מסופק די צוקיון עפר או שחחך ידיו כזוחל דמה ופעס כהמלס הפלס . ופיהו אס עומד עדיין צ"ק"א או
 כפסוקיו דחמה ט' צריך לילך ליטול ידיו : (נא) וכו' קס"ד . דשם נהבאר שאס עבר ונגע בחוך כהמסדה לריך ליטול ידיו שניה כדון
 דכל יועה סס המוח חון חיועה אשס יסינן דנרר ביומ"ס פליך חלל להס : (נג) ובסניו . וכן כזוארו עד המוח [כ"י] וכהו כהמחית
 השקל דזה הלוי לפי מנהג המסופקות אשס הדרכ' להיות מנוה' שם : (נד) שצורעותיו . (נז) ונעלו יעה . עיין ב"ד סי' ק"ז וצריך ליוסר מוסיס
 יקח כרגליו לפשך דכוי ככלל התקמות המנוגין [סמ"ג כבי' ג'ב] : (נה) אס חין וס' . ואס יש לו מים צריך ליטול פנ' אפילו להמלס
 מנחה וערכיה אפילו אס חינו יודע לכן שוס לכלוך . והנשילס ויהי כלל ברכה כ' לא הקו ברכה כ"א שפחיתו וכדאיהא כסמין ז' ס"ב .
 ואס חין לו מים י"א דדיו ככה דינקר בכל מידי דמנכי ענ' כון מודככ כסה איזר דבר פלוח א' ונחמל ועיין לקמן כבי' ג"כ ונבלג'
 במתנה כדורה : (נו) יקנס ער' היו מלונכיס בודלס כון שפס לריכו וקניה ג"כ מניי ועיין לקמן כבי' ג"כ כהס לריך לאור
 טור מים : (נז) בעפר . או עה' שיספספ כפלות יעה . ועד דנקוין כיון שחול עומד במקום מים לריך לנקות כל היד עו' בין גט וכן
 חוב

שער הציון

נה מ"א ועמ"ג : נט) א"ל כבס מתי"א : ס) ארכ"ה ככס כמס' כהנ"ל כ"ל א"ל רח"ס לוסק' וכחו ככה כהמ"ל סס : כה) דכוח ככ"ס ככה"ס :
 ככ) מ"א והלכה והנ"ל : כג) ארכ"ה : כד) מ"א : כה) ארכ"ה : כו) מ"א : כז) מ"א : כח) עיין בשער' ובהלכה"ס : כט) פ"ג : ע) פ"ג : עה) מ"א :
 עכ) כפי' רג"ל : עג) מ"א כפי' ג"כ כפי' : עד) מ"א : עה) ארכ"ה ככס דכ"ז : עו) ח"ג כןר' כסמין :
 עז) ע"כ

הלכות נטילת ידים שחרית סימן ד

136] ועיין לקמן בסימן צ"ב וברל"ג - שם הוסיף המשנה ברורה כמה פרטים בדיני נטילת ידים למנחה וערבית.

ס"ק נו

137] ואפילו היו מלובלבים בודאי - כך משמע מפשטות דברי הגמרא, שאמרה שאפשר לנקות ידים לתפילה בכל מידי דמנקה, ולא חילקה באופן התלכלכות הידים.

138] ועיין לקמן בסימן צ"ב כמה צריך לחזור אחר מים - שם מבואר שאם היה בא בדרך ורוצה להתפלל כאן ועכשיו, אבל כאן אין מים ואילו בהמשך דרכו, במרחק של עד ד' מילין (3.840 קילומטר לדעת הגר"ח נאה ולחזו"א 4.608 ק"מ) יש מים, חייב להמשיך ללכת עד מקום המים ורק אז להתפלל, ואם המים רחוקים יותר מהשיעור הנ"ל, יכול להתפלל במקומו, וינקה במידי דמנקה, ואם המים הם בכיוון ההפוך מהליכתו או שהאדם אינו בדרך לשום מקום, אם המים נמצאים במרחק של עד מיל (960 מטר ולחזו"א 1.152 ק"מ) חייב ללכת לשם וליטול, אך אם הם רחוקים יותר, ינקה במידי דמנקה.

עליה תפילין מקום זה נחשב למקום מכוסה, וכן חזה של אישה שמניקה נחשב למקום מגולה (כף החיים ס"ק צט בשם הבן איש חי. ובלבושי מרדכי מהדו"ת סי' כא סובר שחזה של מינקת חשיב מכוסה, אך להלכה בשל סופרים הלך אחר המיקל)).

סעיף כב ס"ק נה

134] צריך ליטול אפילו לתפילת מנחה וערבית - לדעת הרא"ש שהנטילה של שחרית היא משום התפילה, אם כן הוא הדין בכל התפילות, אבל לדעת הרשב"א שהנטילה היא משום בריה חדשה, זה שייך רק בשחר, ולכן לכתחילה צריך ליטול כדעת הרא"ש אך אין מברכים דחיישינן לדעת הרשב"א.

135] ואם אין לו מים יש אומרים דדינו כהכא - כמו שכאן לענין תפילת שחרית, בעינן דינקה במידי דמנקה, כך גם למנחה וערבית (באם אין לו מים) כיון שלדעת הרא"ש יש במנחה וערבית חיוב נטילה בדיוק כמו בשחרית, וה"ש אומרים" שכתב המשנה ברורה, הם האליה רבה והמגן אברהם בסימן צב (שער הציון בסימן צב סק"ב. ולאפוקי מדעת הש"ע לפי הסבר הגר"א כמבואר בסימן צב בבה"ל ד"ה ואם אין לו מים).

הלכות נטילת ידיים שחרית סימן ד ה

פי דמשק אליעזר בביאור דברי הגר"א)

[143] ובשערי תשובה בשם הזוהר (בראשית י:)
כתב דלא יברך בלי נטילת ידיים - ומשמע עוד
בזוהר שגם אסור ללמוד, ומכל מקום אם אירע
שאין לו מים חלילה ליבטל מדברי תורה
(שו"ע הגר"ז ז הובא במ"ב בסי' א ס"ק ב).

[144] ועיין לקמן בסימן ס"ב סק"ח במשנה
ברורה - שם כתב דמי שקם באמצע הלילה
והוא צמא, וקשה לו ליטול ידיו, יכול לנקותם
במידי דמנקי ולברך על השתיה, ודלא כט"ז
שפסק שיהרהר הברכה בליבו.

סימן ה

סעיף א (שו"ע)

[1] כשיזכיר השם יכוין פירוש קריאתו
באדנות - המקור לכך שקוראים את שם הויה
ב"אדנות", הוא בפסחים (ג.) "נכתב ביו"ד ה"א
ונקרא באל"ף דל"ת" (הגר"א).

[2] שהוא אדון הכל - המקור לכך שקריאת
"אדנות" פירושה אדון, הוא בברכות (ז:)
שאברהם אבינו היה הראשון שקרא לה' אדון,
שנאמר (בראשית טו, ח) "אדני אלוקים במה
אדע כי אירשנה" (הגר"א).

[3] ויכוין בבתיבתו ביו"ד ה"א - מקור לכך
שצריך לכוון גם את פירוש הכתיבה, נמצא
בתיקוני זוהר (הקדמה ג.).

[4] שהיה והוה ויהיה - מקור לכך שזהו פירוש
של שם הויה, נמצא בזוהר (פנחס רנח).
ושלושת המילים האלו כלולים בשם, כיון
שהאות ו' והאות י' הם אותיות מתחלפות,
היה - בהתעלם מהאות י' הראשונה, ובהפיכת
האות ו' לאות י', הוה - בהתעלם מהאות י'
הראשונה, יהיה - בהפיכת האות ו' לאות י'
(מחצית השקל בביאור דברי המגן אברהם).

[5] ובהזכירו אלהים יכוין שהוא תקיף - תקיף

ס"ק נח

[139] יש אומרים דגם בזה מברכין על נטילת
ידיים - מפני שאומרים בברכה "וציונו על
נטילת ידיים" שזה הציווי המקורי, ומה שאדם
זה מקנח במידי דמנקי, הוא כתוצאה מהציווי
של הנטילה.

סעיף כג (שו"ע)

[140] לא תקנו נטילת ידיים אלא לקריאת שמע
ולתפילה וכו' - "לקריאת שמע" לאו דוקא
כמו שנתבאר בציון 2. ולתפילה תקנו
כדאיתא בברכות (ס:), מכלל דלשאר ברכות
שלא מצינו שתקנו חז"ל נטילה, סתם ידיים
כשרות. וכן משמע מדאיתא במסכת חגיגה
(יח:): דהנוטל ידיו קודם שאוכל פירות שאינם
רטובים, הרי זה מגסי הרוח, והרי מברך בורא
פרי העץ בלי נטילה, והיינו משום דסתם ידיים
כשרות לברכה (הגר"א).

ס"ק ס

[141] ומלבושים שלנו שבית הצואר פתוח וכו'
מסתמא ידיו מטונפות - נראה דבית הצואר
שבזמן המשנה ברורה, היה פתוח מאוד, עד
שהחזה היה גלוי, ולכן חיישינן שנגע שם בעת
שישן, אבל אין חוששים שמא יכניס ידיו
מתחת לבגדיו, דאם לא כן, על איזה לבוש
התכוון הש"ע דבסתמא ידיו נקיות.

ס"ק סא

[142] דאפילו אם יש לו מים מכל מקום די
לברכות ולתורה בניקיון בעלמא - מדאיתא
בברכות (ס:): שכאשר משכים בבוקר אומר
ברכות השחר, ורק אחר כך נוטל ידיו, והרי
בזמנם היו ישנים כשהם ערומים, ומסתמא ידיו
מטונפות, ואיך יאמר ברכות השחר קודם
הנטילה, אלא ודאי מקנח ידיו במידי דמנקי,
ועושה כך למרות שיש לו מים, דבפשטות
הגמרא דיברה על אדם רגיל שיש לו מים, (על)

יא באר הגולה

הלכות נטילת ידים שטרית סימן ד הו

על (כט) [יד] (נח) נקיות ידים ויועיל לתפלה אבל לא להעביר רוח רעה שעליהן ; ב'ג' כלא תקנו נטילת ידים אלא לקיש' ולהפלה אבל ברכות דשחרית יכול לברך (נמ) קודם נטילה לא"כ הוא ישן על כותרו (ל) [טו] (ס) ערום שאז אכור להוכיר את השם עד (סא) שינקת אותם :

ה טונת הברכות וכו סעיף א' :

א יכוין בברכות (א) פירוש המלות כשיזכיר השם יכוין פירוש (ב) קריאתו באדנות שהוא ארון הבל יכוין בבתובר (ח) [ב] ביו"ד ה"א (ג) שריה והוה (ד) [ג] ויהיה ובהוכירו אלהים יכוין שהוא תקיף בעל היבולת ובעל הכרות כלם :

ו דין ברבת אשר יצר ואלהי נשמה ופירושו . וכו ד' סעיפים :

א יכשיצא כבית הבסא יברך אשר יצר את האדם בחכמה שבריאית האדם היא בחכמה נפלאה

שערי תשובה

באר היטב

לשחוט ואליס יכול לקום לנהוג בגולה הרהר הברכה והלא' חילק עליו ע"ס ' ובכ"ז שם כהן שיעור בגולה ונאל' לשחוט ואינו יכול לקום לנהוג ידיו יקום ידיו כבזל או כלל מדי דמקו יונקר וישתה סכ"א וי"ץ ולפי דעת סבת"ז ומכ"ס' לנזולו שחסור לנכד ככ"ר שוה עליו וכו' לא מהני קיוון כפיו כ"ל נטילה כג"ס אכור לנכד ולכן חס כולו א"כ א"כ ואינו יכול לנהוג יבדלו כלו דנעם פוסקים מחייבין לנעם לנכד ע"י הכבוד וירא פנים ואינו עלמו לפסוד ולנהוג ידיו ג"ס יונקר כיוקוה ע"ס . ונפלאחי שלא הוכר מדברי ס"א נוס . ועיין בסיומן ס"ב כמנ"א כגס ח"י' שאף הכרכס אין להכריז כו' ואל"כ שם : [יד] נקיות ידים . עכ"ל' עיין כ"ד אפרים מ"ס לפרט דברי סמ"א בום : [טו] ערוס . ובכ"ז יוסף כגס סבת"ז ומכ"ס' לנזולו ככובד אכור לנכד גרבת השחר קודם נטילה ע"ס :

פסג נהימס הדעה סוד ס' ל"ב מ"ל . וזכ"ך לקח ג"ס דומיא דמים ברכה אכרכס ס' ס' . וכו' חולק עליו כיון דלא מהני לרום רעס ל"ל ג"ס נקייוון בעלמא סניוס ע"ס : (כט) נקיות ידים . הקטס סמ"ל ל"ט דכ"ס' ק"ח ספק דלפולס מברך על נפ"ס . והוד להכין מיישגו ע"ס : (ל) ערוס . שחסימא דיו סמוכולוס בעניניה ביה הסתריים : (ב) כיו"ד ה"א . אכל כשנכבז בל"ף ל"ח אין לכיוון אלא שהוא לזון ככל וזכ"ך לקרוהו כפחה ובקמ"ן חחה הנו"ן . וכסמכז יו"ד ה"א מקתנן קרוין כפח"ח ומתקנן קרוין כזיוין וכן מניבז אשכוסים כ"ח מ"ר : (ג) ויהיה . (ע'י' חוס' י"ט ע"ד דכוכה) :

[ח] כיו"ד ה"א . עכ"ל' כמנ"א כגס לוח ארס לנפ"ג יפ"ד' כהן מעשה כו' שר"ח"ה כגס בין כמקום שנגבז כו"ס' בין כמקום ארזי לעולם שזה לקרוהו כחפץ חסה ודל"א כמנ"א כגס כתי' ונס כמ"ס כגס ש"י סכ"ר"ס מונביון שיקרא ענין אלא חסיס ככרח סכחה ויכרת ע"ס כסיון ע"ג וכתיב בל"ז כגס אור חרס שחור כו' סכ"ר"ס וז"כ מנ"כ כגס סר קון נקרא משונה גלוינס נרשס כאלמסטרדס שנת ספ"ז שם ככב חסוכה ששיבו למכ"ר"ס גס חסוכה סכמ"ס מפלגו וכאכר רלס חסוכה סכמ"ס חור כו' וכן סכ"סו סכ"ס . ועיין כמנ"א טרע ביטודס ס' ב' ז' א"ין ספק נקריאה סס ארז"י להשעיס סניווס מלרע ולא פלגיל . וכן כמנ"א כמנ"א כגס לוח ארס ע"ס : [ג] ויהיה . עכ"ל' וכמנ"א חכב על מוכה סביס כי סו"ו כמקום יו"ד וכר"א מרסס להי"ס דסוכס ע"ס כהן כמ"ס על איה"ס ונלס סכ"כ"ס סג' דברי סמ"א על איה"ס וכן כולו חר"י ורל"י מניסוס כמנ"א . ולכ"ז א"ל להגיס כי כתי' סס כהן וכן היה ככסור יו"ד התידי ור"ל להכיר יו"ד סעמיד פמלס יביס ע"ס א"כ סייח כמסכיון יו"ד כמחלל סס נשאר מלס סיס סטול"ז כמקום יו"ד והמנ"א אכידור ל' כמ"ס ק"י וניקס לרשס כסיס וסינו ע"י סול"ז עמקס סיידי ומפילג' דגס כמלו ויסיס כן כולו :

ברורה משנה

הו"ס עד השרק עו) וזכיענד די עד סוף קצרי אלצנעוהיו חלל לא כמו שנהגין ליהא אפיסו פמנקין רק רלסי אלצנעוהיו : (נח) נקיות ידים . (סח) י"ל דגס ביה מברכין עס"י ומ"ח כל עס) ההרדוים לא זוז מספק הכו"ס : (ננ) קודם נטילה . (ס) דסחס ידים דהיינו פליון יידע אס הם מלכוכיס אינן ססולוח לברכס וכו"ס' לד"ה דהיי מברכין על הפירות ואל"כ נפ" : (ס) ערוס . סלז ססתמל ידיו סמוכוסה כניניה ביה הסהריס . ומלגסיס עלט שביה העלר סחוח סל) ספילו אס יסן כמלגסיס ססתמל ידיו סמוכוסה ביה דרס לחכך כמלו כמקום ייעס . ודוקל סס יסן סייה קכס אכל כניניה ערל"י אין חוקמו כנינע ודין כסחס ידים דכשרים לה"ה ולברכס רק להכליל : (סא) סינקס ורלס . כזרורות וככל מדי דמקו . וה"ה לתורה סכ) אכור כלא נקיין . ועיין כמנ"א כמנ"א דלחילו א"י לו מ"ס מ"ל די לברכס ולהרעה בנייקין כעלמס וכן משמע בניאורי כג"ל ורק משום כדי להעביר רוח רעס כמקום מ"ס ונשע"ס כס הוכר כהן דלל וינכר כלי נפ"י ורל"י להמחיר ביה לו מ"ס . ועיין לקטן כסיומן ס"ב סק"ח כמסנה כרורה :

(א) ס' המלות . כמו סלח"ל [כרכוס מ"ן] שלא יזרקו הכרכס מפיו אלא יכוין עמה סמפריה וינכר כמנה וז"ל ס"ח ס' ס"י כסאה ספל ידיו לו שמכרז פל הפירות או על המענה כשגוריה כטי כל ארס

שערי הציון

(א) כניל כמק"ס : (עח) מניאר כנר"א וכן משמע ק"ח כמ"א עיין כמנ"א : (עז) נכוס ודכ"ס ורל"ס ומ"א : (פ) מ"א : (פח) ספ"ג : (פז) כניל כמ"א ס"א : (ב) כיואר כנר"א ע"ס כגס סמ"י יפ"ן ורל"ס ומ"א דלל כמס"ס והכ"ס :

חללים

הלכות נטילת ידים שחרית סימן ה ו

ס"ק ז

8] ההוניה את השם באותיותיו אין לו חלק לעולם הבא - כך כתוב בסנהדרין (צ). ובכלל איסור זה גם לומר את האותיות, יו"ד ה"א וכו' (שער המצוות שמות, רדב"ז ח"ה סי' לה).

9] אבל לא בפתח לבד - ובימינו נשתכח ההבדל בין הגיית פתח לבין חטף פתח.

ס"ק ג

10] לבד בקריאת שמע שם צריך לבוין גם כן שהיה וכו' - יש לכך מקור מדאיתא בגמרא (ברכות יג): לענין המילה "אחד" שצריך לכוון יותר מהכוונה הפשוטה, והוא הדין לשאר המילים שבפסוק הראשון של קריאת שמע, ובפרט בשמות הקודש.

11] שמא מתוך כך לא יגמור דבריו - ומיירי שמפסיקו רק לרגע, דאם מפסיקו הפסק גדול יוצא שהמשפט הראשון שאמר, אינו מחובר למשפט שאחריו, ואפילו אם בסוף כן יגמור דבריו, הזכיר שם שמים לבטלה.

12] מצוה להפסיקו שלא יגמור דבריו ולא יחטא - ואף על פי שבזה שלא יגמור דבריו יוצא שמזכיר שם שמים לבטלה, מכל מקום, איתא במסכת תמורה (ג): שאדם שמקלל חברו בשם, עובר גם משום הזכרת שם שמים לבטלה וגם משום איסור קללה, ומוטב שיעבור רק על אחד מהם מאשר על שניהם (משנה ברורה עוז והדר).

סימן ו

סעיף א (טו"ע)

1] שכריאת האדם היא בחכמה נפלאה - זה פירוש למילה "בחכמה" המוזכרת בברכה, והבית יוסף (ד"ה אי) הוא בעל הפירוש בביאור דברי הטור.

פירושו חזק, וזה פירוש המילה "אל", שזה לשון חוזק כמו "ואת אילי הארץ לקח" (יחזקאל ז, יג, כך כתב הטור ע"פ יומא סז). ואומר "אל" בלשון רבים "אלוקים", שזה לשון ריבוי, כיון שהוא בעל הכוחות כולם (עטרת זקנים).

6] בעל היכולת ובעל הכוחות בלם - כמו שכתוב "בראשית ברא אלוקים את השמים ואת הארץ" וכן בכל מעשה בראשית כתוב ש אלוקים ברא, מכאן שזה שם שמורה על כך שהוא פועל הכל (מקור חיים (הכהן), הגר"א).

והרב מבוטשאטש (בתפילה לדוד, כא) תיקן נוסח לומר בתחילת היום, שמכוון על כל היום בכל פעם שיזכיר את השם, וכבר נדפס בסידורים (ואינו מועיל לפסוק ראשון של קריאת שמע שם יש דין לכוון) וכתב בשו"ת בצל החכמה (ח"ד, א) מקור לכך מדאיתא בהלכות כתיבת ספר תורה (יו"ד רעד, א) שלפי חלק מהפוסקים מועיל תנאי בתחילת הכתיבה, שכל מה שיכתוב יהיה לשם קדושת ספר תורה, וכל האזכרות יהיו לשם קדושת השם, וכתבו הפוסקים שתנאי זה מועיל בתפילה, אך לכתחילה בשעה שמזכיר אחד משמות הקודש, צריך לכוון כוונה כללית שהוא אדון הכל, כשם שצריך לכוון בכל מילה שמוציא מפיו את פירושה (בצל החכמה שם).

ס"ק ח

7] ושלח לנו ביד ישעיה (כט, יג) וכו' ועיין שם עוד מה שהאריך - אזכיר בקיצור את תוכן דבריו: בנביא ישעיה שם, כתב אחר כך שלכן ה' מכה את עמו, ומאבד את חכמת חכמיו, ומי שמכוון להנאת עצמו ימעיטו את שכרו בשמים, ועתידין מחשבותיו ורצונותיו להתגלות לעין כל, ומענישים אותו בשמים אפילו אחר שנים עשר חודש מפטירתו לא אליכם.

יא באר הגולה

הלכות נטילת ידים שטרית סימן ד הו

על (כט) [יד] (נח) נקיות ידים ויועיל לתפלה אבל לא להעביר רוח רעה שעליהן ; כג' כלא תקנו נטילת ידים אלא לקיש ולהפלה אבל ברכות דשחרית יכול לברך (נמ) קודם נטילה לאמ"ב הוא ישן על כותשו (ל) [עו] (ס) ערום שאז אכור להוכיר את השם עד (סא) שינקת אותם :

ה כונת הברכות וכו סעיף א' :

א יכוין בברכות (א) פירוש המלות כשיזכיר השם יכוין פירוש (ב) קריאתו בארנות שהוא ארון הכל יכוין בבתיבתו (ח) [ב] ביו"ד ה"א (ג) שריה ויהוה (ד) [ג] ויהיה ובהוכירו אלהים יכוין שהוא תקיף בעל היבולת ובעל הכרות כלם :

ו דין ברבת אשר יצר ואלהי נשמה ופירושו . וכו ד' סעיפים :

א יכשיצא כבית הבסא יכרך אשר יצר את האדם בחכמה שבריאית האדם היא בחכמה נפלאה

באר היטב

שערי תשובה

לשחוט ואיש יכול לקום לרחוק בגולה הרבה הרבה והוא חילק עליו פ"ט . ובכ"ז שם כהן שמיטור בגולה והוא לשחוט ואינו יכול לקום לרחוק ידיו יקום ידיו ככחל או בכל מדי דמקו ויבקר וישחט ומכ"ז וי"ץ ולפי דעת מהר"א ומכ"א לוחצו שאכור לנכד כשר"ר שוה עליו וכו' לא מהני קנין כפיו כ"א נשילם כג"ש אכור לנכד ולכן אם כוא אינו ואינו יכול לרחוק יבחרו כלו דנעם פוסקים מחייבין לנשול לנכד ע"י הכהן וירא שמים ואינו עלמו לפסוד ולרחוק ידיו ג"ס יבקר כיוקוס ע"ג . ונפלאחי שלא הוכר מדברי ס"א נוס . ועיין בסיומן ס"ב כהנ"א כגס חמ"י שאף הכרס אין להכרס כו' והוא"ל שם : [יד] נקיות ידים . עכ"ל וטעין כיד אפרים פ"ט לפנ"ט דברי סמ"א בום : [עו] ערום . ובכ"ז יוסף כגס מהר"א ומכ"א לוחצו כחומר אכור לנכד גרבת השחר קודם נטילה ע"ג :

פסג נהימס הדעה סוד ס' ל"ב מ"ח . וזכ"ך לקח ג"ס דומיא דמים ברבא אברכס ס' ס' . וכו' חלק עליו כיון דלא מהני לרום רעס ל"ל ג"ס כקניין בעלמא סניוס ע"ג : (כט) נקיות ידים . הקשה סמ"א ל"ט דכ"ס ק"ח פסק דלפולס מברך על נפי"ט . והוד הכרן מיישנו פ"ט : (ל) ערום . שחסימא דיו סמוכמות בעניניה ביה הסתריים : (ב) ביו"ד ה"א . אבל כשנכח בלא"ף דל"ח אין לכוין אלא שהוא לזון הכל וזכ"ך לקרוהו נפחה ובקמ"ן חחה הגוף . ובסמכ"ב יו"ד ה"א מקתן קרוין כהנ"ח ומתקן קרוין כלוי וכו' מניב אשכוסים כ"ח מ"ר : (ג) ויהיה . (ע'י' חוס' י"ט ע"ד דכוכה) :

[ח] ביו"ד ה"א . עכ"ל כהנ"ג כגס לוח ארס להנ"ג יפ"ד כהן מעשה כו' שר"ה"ה כגס בין כמקום שנגבט כוי"ס בין כמקום ארזי לעולם שזה לקרוהו כחפץ שחז ודלא כמ"א כגנ"א כגס כתיי ונס כמ"ש כגס שט' סכ"ר"ט מלוכין שקרא ענין אלא סמיס ככרס סכחה ויכרס ע"ג ככיון ע"ג וכחז בל"ז כגס אור חדש שחור כו' מהר"א וכ"מ חמ"ג כגס סר קון נקרא מסונה גלוניס גרסם בלחמטטרס שנת סמ"א שם ככס חסוכה ששיבו למכר"ט גס חסוכה סכמ"ט מפלגו וכאכר רל"ס חסוכה סרפ"ט חור כו' וכן סכ"ס סל"ס . ועיין כמ"א טרע כיוסד ס' ב' ג' שאין ספג כקריאה סס חמ"י להשמיס כגניוס חל"ט ולא פלגיל . וכן כענא כהנ"ח כגס לוח ארס ע"ג : [ג] ויהיה . עכ"ל ונחמ"א ככס על סוכה סמיס כי סכ"ו כמקום יו"ד וכר"א מקום להי"ט דסוכס ע"ג כהן כמ"א על יחוס' ונל"ס סכ"ב"ס הגי' דברי מהר"א על חמ"א וכן כוא חמ"א וכן רל"חיי מניסוס כהנ"א . ולכ"ז אצל להגיס כי כמ"א שם כגס וכן היה ככסור יו"ד התייד ור"ל להכיר יו"ד סעמיד פמל"ס יביס ע"ג חמ"א סייח כמחסינן יו"ד סכמחל"ס סס נשאר מל"ס סיס סטול"ץ כמקום יו"ד והנ"א אכידור ל' כמ"ט ק"י וניקס לפרס כסיס וכויו"ט ע"י סמ"א עכמקס הי"ד ומפיל"ל דגס כמלו ויסיס כן כוא :

ברורה

משנה

הו"ס עד השרק עו) וזדיענד די עד סוף קצרי אלצנפתיחו חלל לא כמו שנהגיין ליהוה אפי"ס פמניקין רק רל"ח אלצנפתיחו) : (נח) נקיות ידים . (מח) י"ל דגס בזה מברכין עכ"ל וסמ"י וסמ"ל כל ע"ס) ההלכותיים לא זזו מחספס הכוי"ט : (נג) קודם נטילה . (ס) דסחה ידים דהיינו פלינו יידע א"ס הם חלוקכים אינן סמוכות ולכרכב וכו"ל לדי"ה דהכי מברכין על הפירות וה"ל נפי"ט : (ס) ערוס . סל"ז סממל"ה דיו סמוכותה כגנייה ביה הסהריס . ומל"ט"ס על"ט סביח העל"ר סחות ס"ל) ספילו א"ס יסן כמל"ט"ס סממל"ה דיו סמוכותה כי דרס לחכך גטולס כמקום יוע"ט . ודוק"ל ס"ס יסן סיה"ל קכ"ט סל"ל כגיית ערל"י אינן חוקמו כנגס ודין כסחס ידים דשכריס לה"ח ולכרכב רק להכליל : (סא) סייקס וסל"ס . כזרוכות וכלל מדי דמקום . וה"ה לתורה ס"ב) אכור כלא קניין . ועיין כהנ"ג כהנ"ג דלחלו א"ס לו מ"ס חמ"י די לכרס"ה ולתורה כיויקין כעלמ"ג וכן משמע כיואכרי כהנ"ל ורק משום כדי להעביר רוח רעס כמקום מ"ס ושנע"ט כס חסוכר כהן דלא יבקר כלי נפי"ט ורל"ח להמחיר ביה לו מ"ס . ועיין לקטן ככיומן ס"ב סק"ח כמחנה כרוהו :

(א) ס' המלות . כמו סמל"ח [כרכוב מ"י] שלא יזרקו הכרכב מפיו אלא יכוין עמה סממירה ויבקר כהנ"ח ח"ל ס"ח ס' ס' כסאה ספל ידיו לו סממנד פל הפירות או על המטה כשכרוה כטי כל ארס

שערי הציור

(ז) כני"ל כמק"ט : (ח) מניאר כהנ"א וכן משמע ק"ח כמ"א עיין כהנ"ג : (ט) נכוס ודכ"ס ורל"ח וסמ"א : (י) סמ"א : (יא) סמ"א : (יב) כני"ל כמ"א סמ"א : (ג) כני"ל כהנ"א ופ"ט כגס סמ"י יפ"ן ורל"ח וסמ"א דלא כהר"ט והכ"א :

הלכות נשיות ידים שחיות סיני ו

ב יו"ם על שם שהנוף דוכה לנוד מלא רוח והוא מלא נקבים כדלמין בסמוך יו"ם בחכמה שההקן כוונותיו של אדם הראשון ואח"כ בראו וברא בו נקבים נקבים (א) החלולים החלולים (ב) פירוש נקבים רבים כגון מה וחוטם ופי טבעת ונס ברא בו אברים רבים החלולים כמו לב וכרם וכעיים (ג) שאם יתם אחד מהם (ג) כלומר שבנקבים יש נקב אחד (השווא הפה שכחואו במעיו אצו הוא כתום ובשינוא לאורו העולם הוא נפתח ואם כשינוא לאורו העולם היה נשאר כתום לא היה אפשר להתקיים (ה) (6) אפילו ישעה אתה והאברים החלולים אם היה נפתח אחד מהם לא היה אפשר להתקיים אפילו שעה אחת ועוד יש לפרש ישנבול יש לאדם שיוכלין נקבו ליסתה ולא ימות וביון שיעבר אותו הנבול (ג) [ג] (ד) אי אפשר להתקיים אפילו שעה אחת וביון שבכלל הנקבים הם פי הטבעת ופי האמה ובכלל האברים החלולים שאם יפתח אחד מהם אי אפשר להתקיים הם כרם ומעיים שפיר הוי שכח זה מענין עשיית צרכיו . ואפשר עוד שסאמר שאם יוצא לנקבו ביותר עד שאם עבר הנבול וימת בכלל שאם יפתח אחד מהם הוא והוי שאם יפתח אחד מהם נמי מענין עשיית צרכיו כמש . (ג) (ה) ירומא [חולין] כל בשר על שם שהנקבים שברא בו להוציא פטרות פאכלו כי אם יתעפש בבטן ימות והוצאתו היא רפואה . ובפלאו לעשות הספני שאדם דוכה לנוד מלא רוח ואם יעשה אדם בנוד נקב כחודה של סהט הרוח יוצא והאדם מלא נקבים ורוחו כשתברת בתוכו הרי זה פלא יועוד יש לפרש ע"ש שבורר טוב המאכל ודודה הפטרות : הנס ועוד יש לפרש שתפלו לעשות כמה ששומר רוח האדם בקרבו וקושר (ו) דבר רוחני דבר גשמי והכל הוא ע"י שהוא רופא כל בשר כי הו האדם בקי הכרואות ונשמחו משמחת בקרבו (דברי פנמי) : ב י"ש נוהגין (ד) [ג] (ז) להסתין (ח) לברך על נט"ו עד בואט (ה) [ד] לבית הכנסת וכסדרים

ב נט"ו רש"י שם
ג תוספת ד בית
ד יוסף נדעם הרי"ו
ה נהג ל' פת
ו יוסף ו הרי"ו דוד
ז התורה ה שם
ח נתייב רש"י
ט כרד"ח שם י"ג
י כתי"ן כ' נט"ו
כר"ע

שערי תשובה

באר היטב

(א) אפילו . עכ"פ ופנמי"א רבב כסם הכרסם שיש נכונה זו מ"ה חינות וחינו שמכריז יתנוכחה היותו לעמוד לנגד ; [ג] אי אפשר עכ"פ ודרכיו הם מהעצרת זקנים ו' כי מה ששורר בפי כל אומרים הל"ף בחיוב וכן הו כבידור של מפי"ו הנפא ונלאה כי מלא אי בנינו אין הכ"ח כפי"ה נגור הן אין שיש לו כרואה אחת נעלמו כמו לאי ככל או טוב בלא אי נך אין ונדומה . ולאמנם נס אי בנינו יס נל כירואה אחת כגון יוסני האי מ"ח כסם מנינו אי כבוד וכן אי נקי ורף ישע שזכרם כס בענין אחר מ"מ יס נכחון ע"י עינ"ש שם שפירשו אין וכן אין לנטות ממה שפוא שגור כפי כל נקרות א"ל האי בנינות הירק ודנה להם לישראל כ"ו ; [ג] להפחין . עכ"פ והוא מהפנמי"א כסם עשה ממש ומ"מ שרפס שפס וישראל י"ע כי לע"ה הכוונה על שפון שמע וישראל ועיין סי' מ"ו שפירור כרב שרי"ו הכסיד נהג לומר אחר ק"ש תורה אחר ק"ש תורה ויכנו הרכס ועיבור זמן ק"ג היה קורא אותה קודם שילך לכה"כ ונשפיעים היה יחידין על ק"ש שאלה לפיכך על קן סיה נראה ג"כ שמוניה על כל הפרש . ועיין סי' מ"ו מ"מ כסם תשובת רש"י סי' מ"ד והפנמי"א הליידו של רש"י ורוב קבלתו מתנו והרמ"ל שם כתב שסיה לומר כל הפרש ועכ"פ נראה שהדברים סן נשפיעין אחר ככדי לאלף י"ח ק"ש נוחס אכל מיישפעת דברים שבהו קבלה מ"ו ויודה הכסיד כ"ו שמשעות הדברים שאינו חזי הדין רק חדר קבלה להועיל או כמירה וא"כ י"ל באל כאל קבלה זו רק על שפון היראין לבד ואם קבלה הוא קבלה ונראה לפ"ו שא"ל רק לומר שפיו שפס וישראל נכד ור"ז לומר ככפיליו ג"כ ועיין כסור סי' מ"ו : [ד] להפחין . עכ"פ והפנמי"א כל האחרונים שאין להפחין בין נכרת ענ"י הנעילס ועוד שפון נכד נכד נכד ענ"י אלף שיש ככתבו שפיו נכד נכד אחר שפונב כ"ח"ש לעול סי' ד' ולא נהגו כן ואם בעת שפונב ידיו הוא נכד נכדו ויפיו יכול להטעיד ענינו עד כסם י"ן לו נכד ענ"י עד שיעשה נכדו ויכד ענ"י וי"ב וי"ב ענ"י סי' ז"ב וע"י בל"ו סי' ד' ו"ס סי' ה' מ"מ שם על דברי סדר היום וכוונתו כנ"ל כתב כסם נכרת אהיה שיש לנכד תפילס אכר ידו ודא"ה על כס"ו ע"ש . ולאזורה נראה שהדין עמו כיון כסדרם זו מיופה עשה ונכרת ענ"י סוף תשלומין מייבטל י"ה לכה"כ תובת שמעיה כרית אל מ"ו הפוסקים הל' דקדקו ככך נראה

משנה ברורה

(א) חלולים . סי' ארבעים חלולים ולא יאמר תלויס דתלוללל שייך בריב"א ; (ב) שאם יסתם וכו' . קן היא ג"ה הרמב"ם אלב נירכס שלטו ורש"י וכו"ף והרמ"ל אם יסתח קודם [הגרמ"ל] . (ג) כלומר שבנקבים יכו' . תחום דנירכסחו כיה שיהא להתקיים חלופו שעה אחת וקשה לו לדעת אחרים פיו הרבם שיהא וזהו האחר כלומר וכו' אכל מנהיגים שלא לומר אכילו שעה אחת כמש"ס הר"ם וכן מוכח בגמורה כ"כ מה"א וכן משמע בבירור הגר"ח ועיין סי' (ד) אי אפשר . אי בנינו תחת הא"ף כי האלה נגזרת מן הין כ"ה ופנמי"א והפנמי"א מייבב הנירכסל כהר"ה נדע"כ כמו אין מ"ו כדכ"ב אי כבוד שפירש"י שם שכתבו כתי חין כבוד . (ה) רופא חולי . כ"ח ופנמי"א ומש"י כתבו שאין לומר חולי רק דוכה כל ככר וכו"ו כתב דשני הירכסאות סן נטעות וחלילה

ליחוק אחר תהן פני"ש : (ו) דבר רוחני . ובכנאם כתבו דהנשמה נכיה מרומיותו המכלל וכדון נכיה מנשפיות המכלל ומכח זה קשורים זה בזה ע"י המכלל [מ"ח] . (ז) להמחין . קבלה מר"י הסיד הוצא נכיהו לכה"כ קודם שיתפלא יאחר שפון שמע ישראל אכל (ח) שפיו של אלף בזכ הש"ס דק"ש אל"כ י"ח וי"ח שפירש זמן ק"ש ועיין לקמן בסוף ביומן מ"ו מה שכתבנו בת"כ שם . (י) לכרך . דווקא כ"ו א"ס הולך מיד לכה"כ אכל אם לומר אחר הפילה וכו"ש כשחפוסק בשעה דשם וחז"ו הולך לכה"כ ויחנך שם פנמי"א לבו"ט לא עבד שפיר ע"ה הפסק גדול כיון הפילה וכלקחיה ע"כ (ג) חותם שאומני"א חלויס קודם ענ"י לא יכה הם עושים דהוי הפסק גדול . כהב הלטע חותם שאומריס חלויס קוב ויחר שיאחרו קודם התפלה ע"ש הפסק .

שער הציון

(ה) פנמי"א : (ג) כ"ח : (ג) ע"ה :

הלכות נטילת ידיים שחרית סימן ו

המשך טו"ע

להתקיים.

[6] ועוד יש לפרש - למה אומרים "אפילו שעה אחת".

[7] כרם ומעיים, שפיר הוי שבח זה מענין עשיית צרכיו - שהאוכל עבר דרך הכרס והמעיים לפני שיצא מהנקבים, אבל מכל מקום אין זה ממש מענין הצרכים, ולכן מביא עוד פירוש לקשר את המילים "אם יפתח" לעשיית הצרכים.

[8] שאם יוצא לנקביו ביותר עד שאם עבר הגבול, ימות - היינו שאם הנקבים שמהם יוצאת הפסולת ישארו פתוחים כל הזמן בלי סגירה זמנית, האדם ימות, ולפי זה "אם יפתח" קאי גם הוא על ה"נקבים", ולא על ה"חלולים".

ס"ק ב

[9] רבחלל לא שייך בריאה - שהבריאה היא מה שסביב החלל, והחלל ממילא נוצר, ומשמע שהנקבים כן נוצרים על ידי בריאה, דהיינו שבתחילה הפה וכדומה סתום, ואחר כך הקב"ה בורא לו נקב.

ס"ק ג

[10] אבל גירסא שלנו וכו' - וכל אחד צריך להתפלל בנוסח אבותיו (על פי המשנה ברורה בסימן סח סק"ד).

ס"ק ג

[11] כמו שכתב הר"מ (מרוטנבורג, תשב"ץ קטן סימן רטז) ובן מובח באגודה (סימן רי) וכו' ועיין מ"ז - הט"ז כתב שיש מקור לשתי הנוסחאות ואין למחוק שום אחת.

ס"ק ה

[12] ב"ח ושל"ה (מסכת חולין, דרך חיים, מט) ומטה משה (לה) כתבו שאין לומר חולי - דאיתא בברכות (ס): שרב אמר שחותמים ברוך אתה

[2] שהגוף דומה לנוד מלא רוח - במדרש רבה (בראשית א, ג/ד) איתא בשם רבי תנחומא, שביאר את הפסוק (תהלים פו,י) "כי גדול אתה ועושה נפלאות" שאחד הנפלאות הוא שהגוף דומה לשקית העשויה מעור ומנופחת באויר, ואם יהיה נקב קטן בשקית כל האויר יצא והשקית תקרוס תחתיה, וכמו כן האדם, גופו נשען על הנשמה, ועמידת הגוף דוחקת בכל שעה את הנשמה לצאת, שהרי רואים שבשעה שהנשמה יוצאת הגוף קורס, ואפילו שהגוף מלא בנקבים הנשמה אינה יוצאת דרכם (ורק דרך נקבים יכולה הנשמה לצאת, ודימיון לזה מצינו כאשר מוציאים "דיבוק", שזכוכית החלון נשברת (וגם הציפורן), עיין לב אליהו עמ' 72), ולקמן כאשר מפרש השולחן ערוך את המילים "מפליא לעשות" מרחיב יותר בענין זה, ורש"י (בברכות ס:) כתב שזה פירוש המילה "בחכמה" הנאמרת בתחילת הברכה, וגם של המילים "מפליא לעשות" בסיום הברכה.

[3] שהתקין מזונותיו של אדם הראשון ואחר כך בראו - דאיתא בבראשית רבה (ח,ה) "ר' הונא בשם ר' איבו אמר בדעת (פי' בחכמה) בראו, שברא צורכי מזונותיו ואחר כך בראו", ולא רק לאדם הראשון אלא לכל אדם (שלחן גבוה), וזה חכמה גדולה, לברוא בדיוק סוגי מאכלים הראויים לאדם, וגם שהמאכלים העיקריים (כגון חיטה) יהיו נפוצים וקלים לגידול, וכדומה לזה, וזה קשור לעשיית הצרכים המתהווים על ידי האכילה.

[4] פירוש נקבים רבים - רצה לומר שלכן כופלים את המילה נקבים, וכן לגבי חלולים.

[5] והאיברים החלולים אם היה נפתח אחד מהם וכו' - רצה לומר דלגבי המילה חלולים, מתאים מאוד לומר שאם יפתח וכו' אפילו שעה אחת, כיון שכל האיברים החלולים, אם יהיו פתוחים אפילו שעה אחת, אזי אי אפשר

הלכות נשיות ידים שחיות סיני ו

ב יו"ם על שם שהנוף דוכה לנוח מלא רוח והוא מלא נקבים כדלמן בסמוך יו"ם בחכמה שההקן בנותיו של אדם הראשון ואח"כ בראו וברא בו נקבים נרבים (א) הלולים הלולים (פירוש נקבים רבים כגון פה וחוטם ופי טבעת ונס ברא בו אברים רבים הלולים כמו לב וכרס וכעיים (ב) שאם יתם אחד מהם (ג) כלומר שבנקבים יש נקב אחד (השווא הפה שכחואו במעי אמו היום כחום ובשיוצא לאור העולם הוא נפתח ואם כשיוצא לאור העולם היה נשאר כחום לא היה אפשר להתקיים (ה) (6) אפילו ישעה אתה והאברים החלולים אם היה נפתח אחד מהם לא היה אפשר להתקיים אפילו שעה אחת ועוד יש לפרש ישנבול יש לאדם שובולין נקבו ליסתה ולא ימות וביון שיעבר אותו הנבול (3) [ג] (ד) אי אפשר להתקיים אפילו שעה אחת וביון שבכלל הנקבים הם פי הטבעת ופי האמה ובכלל האברים החלולים שאם יפתח אחד מהם אי אפשר להתקיים הם כרס ומעיים שפיר הוי שבה זה מענין עשיית צרכיו . ואפשר עוד ששארר שאם יוצא לנקבו ביותר עד שאם עבר הנבול ימות בכלל שאם יפתח אחד מהם הוא והוי שאם יפתח אחד מהם נמי מענין עשיית צרכיו כמש . (ג) (ה) ירומא (חולין) כל בשר על שם שהנקבים שברא בו להוציא פסולת פאכלו כי אם יתעפש בבטן ימות והוצאתו היא רפואה . ובפליא לעשות הפני שאדם דוכה לנוח מלא רוח ואם יעשה אדם בנוד נקב כחודה של סהט הרוח יוצא והאדם מלא נקבים ורוחו משתברת בתוכו הרי זה פלא ועוד יש לפרש ע"ש שבורר טוב המאכל ודודה הפסולת : הגם ועוד יש לפרש שחלול לעשות כמה ששומר רוח האדם נקרנו וקושר (ו) דגר רוחני דבגר גשמי והכל הוא ע"י שהוא רופא כל בשר כי הו האדם בקי הכרואות ונשמחו משמחת בקרנו (דברי פנמו) : ב י"ש נוהגין (ד) [ג] (ז) להסתין (ח) לברך על נט"ו עד בואט (ה) [ד] לבית הכנסת וכסדרים

ב נט"ו רש"י שם
ג תוספת ד בית
ד יוסף נדעם הויר
ה הנה ל ו פה
ו יוסף ו הר"י דוד
ז המורה ה שם
ח גירסת רש"י
ט כרד"ח שם י"ל
י כתיבין כ' נט"ו
כר"ע

באר היטב

(ה) אפ"ו ששם ח' . וכן נרסם האר"י ז"ל . וכן ז"ל חינו מזהק גירסא זו ע"ש : (ב) או לחפש . הי בלדרי החח האל"ף כי המלה נגזרת מן חון : (ג) וכן חול . ב"ח אוב"ה וס"מ כתבו שחון לומר חולי רק רופא כל בשר וס"מ כתב דשני גירסאות הן נטווח וזלילה לחמור אחס חתן ע"ש : (ד) להמתין . קבלה רי"י הסיד היולא חכיתו לכהכ"נ קודם שיתפלל יאחר פתח שחע ישראל מס"מ . (ה) לכהכ"נ . כתב הב"ט דוקא כשבלך חיד לכהכ"נ . ובפ"ח כתב דלוחן שחומרים חללים קודם פנסי"י לא יפה הם עושים דהוי הפסק גדול ע"י סימן

שערי תשובה

[א] אפילו . עכ"פ ופנ"א כתב כסם הכהנים שיש נכונה זו מ"ה חינוח וחינו שמכיר היבטחתי היותו לעמוד לבדן : [ב] אי אפשר עכ"פ ודכיון סם מהעצרת זקנים א"י כי יש מה שגור בפי כל אומרים הל"ף בחיוב וכן הוי כבידור של מסכ"ו הנעל ונראה כי מלת אי בנידוי און הכיח שביטה גור הן און שיש לו כוראס אחרת נעלמו כמו מ"י ככל או סוב בל"ף אי לך און ודדומה . ולאמנם נס אי בחיוב יס נל כוראס אחרת כגון יוסני האי מ"ה כנס מנינו אי כבוד וכן אי נקי ואף שיש שזכירי כס בענין אחר מ"ה יס נכחון ע"י עירש"י שם שזכורו און וכן און לנטות ממה שחא שגור בפי כל נקרות א"ל האי בנקרות הירק ודנה להם לישראל כ"י : [ג] להמתין . עכ"פ והוא מהפנ"א נכס עשה ממש ונ"ס שרשם שחע וישראל י"ע כי לע"ה הכוונה על פסוק שמע ישראל ועיין סו"י מ"ו שסטיור כתב שר"י החסיד נהג לומר אחר ק"ש הינה נקודם לומר נכסמ"ו ל"ס היום מהיולא שסטיור זמנה וקרוג ונשעיי"ס הוי יחידין על ק"ש שאחר לפיכך על קן סיה נראה ג"כ שסוניה על כל הפרש . ועיין סו"י מ"ו מ"ס כסם תשובת רש"י סו"י וספ"ט הלמידו של רש"י ורוב קבלתו ממנו והרש"ל סם כתב שסיה לומר כל הפרש ועכ"פ נראה שדגדדים סן נטענין אחר ככדי לאלף י"ח ק"ש נוחס אכל מייחשמות דכריסם שכהנו קבלה מ"י וכודה החסיד כ"י שחשמות סדכריס שאינו חזי הדיון רק חיד קבלה להועלת או סחירה וא"כ י"ל באל בל"ף קבלה זו רק על פסוק היראין לבד ואל קבלה הוא קבלה ונראה לפ"י שא"ל רק לומר סוקי שחע וישראל לבד ולא"ל לומר כשכיליו ג"כ ועיין נסור סו"י מ"י : [ד] להמתין . עכ"פ והפנ"א כ"י האחרונים שאין להפסקו בין נכרת ענ"י וסטיולס וסוד שר"י נקיר ענ"י אלא שיש סכתנו סלדן לבדך אחר שגנוג כ"ח"ש לעול סו"י ד' ולא נהגו סן ואלם בעת שגנוג ידיו הוא לרד לנקיבו סאליו כד"ת אסור וסוניה יוכל להטעיד ענינו עד ספס"ס און לו לנרד ענ"י עד שישע נרכיון ואכ"פ ענ"י וי"כ וכת"ב סו"י ז"ב וע"י בל"ף סו"י ד' וס"ק ס' מ"ס על פ"ל דכרי סדר היום וסכסויה כנ"ל כתב נכס נכרת אכריסם שיש לבדך חתולס אכ"ר יזכ ואל"ה על נכ"י ע"ש . ולאזורה נראה שדיון עמו כיון סכרסס זו מיובה עשה ונכרת ענ"י סוא תשלומין מיביחא י"ח לכהכ"י חובת שמיס כריח"ל אכל מ"י הסוסקסם ה"ל דקדקו ככך נראה דשפיר דמי לאקדוטי ענ"י ונראה עפמ"א אע"ג דגני פלסל סוכת שעה קדיס

משנה ברורה

(א) הלולים . סו"י אכריס חלולים ולא יאחר חללים דכהלללל סייך בריב"א : (ב) שאם יתם וכו' . כן היא ג"י הרמב"ם אכל גירסא שלטו ורש"י וכו"ף והרש"ל אם יסתח קודם [הגרמ"א] . (ג) כלומר שבנקבים יכו' . חמוס דגירסא חו"כ חתה להתקיים חלופו שעה אחת וקשה לו לדח"ס כגון פיו הרבס שח"ה וזה האחר כלומר וכו' . אכל מתיגענו שלא לומר אכילו שעה אחת נמש"ס כר"ם וכן מוכח בגמורה כ"כ המ"א וכן משמע בביתור הגר"א ועיין סו"י : (ד) הי אפשר . הי בנידוי חתה האל"ף כי המלה נגזרת מן חון כ"כ המ"א וספמ"א עכ"פ מייבב הגירסא שדרכה נכ"כ כחמו כמו חון מ"ה סכסוב או כבוד שפירש"י שם שסוכוהו כתי חון כבוד . (ה) רופא חולי . כ"ח וסל"ה וספ"א כתבו שאין לומר חולי רק רופא כל בשר וס"י כתב דשני גירסאות סן נטווח וזלילה

ל"ל

שער הציון

(ה) ספ"ג : (ג) כ"ח : (ג) ע"ה :

הלכות נטילת ידיים שחרית סימן ו

קודם אמירת הקרבנות, והוסיף, "ויש יחידים שקורין קרית שמע בבית, אבל אין צריך, אלא לרווחא דמילתא", ומשמע מזה שאם אין שום חשש שיעבור זמן קריאת שמע, אין שום ענין לומר את הפסוק בבית. וכל זה מדינא, אמנם כתב הרמ"ז (שרשי השמות אות ט סי' ב סע' ד) בשם האר"י, שאדם היוצא לדרך יניח ידו על המזוזה ויאמר את כל הפרשה הראשונה של קריאת שמע, כסגולה לשמירה, ובספר קב הישר (סוף פרק א) כתב שזה סגולה בכל יום להינצל מיצר הרע, ויש מקור לכך שאמירת שמע ישראל היא סגולה לשמירה, במסכת סוטה (מב.) דאיתא שם שהכהן אומר לעם ישראל קודם צאתם למלחמה "שמע ישראל אתם קרבים היום למלחמה" וגו', ושאלה הגמרא למה אומר דווקא את המילים שמע ישראל? ותירץ רבי יוחנן בשם רבי שמעון בר יוחאי "אמר להן הקדוש ברוך הוא לישראל, אפילו לא קיימתם אלא קריאת שמע שחרית וערבית, אי אתם נמסרים בידם" (ועיין במילואים).

16 אבל יכוין שלא לצאת בזה המצוות עשה דקריאת שמע - דלכתחילה צריך לקרותה עם ברכות קריאת שמע כתקנת חז"ל.

17 ועיין לקמן בסוף סימן מ"ו מה שכתבנו במשנה ברורה - מסעיף קטן ל' עד סוף הסימן, שם כתב כמה פרטי דינים בעניין הקורא את שמע קודם התפילה.

ס"ק ט

18 אותם שאומרים תהלים טוב יותר שיאמרו קודם התפילה - מאותה הסיבה שתקנו לומר פסוקי דזמרה קודם התפילה, והיא מפני שכתוב במסכת ברכות (לב.) "דרש רבי שמלאי לעולם יסדר אדם שבחו של הקדוש ברוך הוא ואחר כך יתפלל", וטעמו של דבר הוא כמו שביאר רש"י (ברכות ד: ד"ה זה הסומך) על פי

ה' רופא חולים, והקשה עליו שמואל וכי כולם חולים? אלא יאמר רופא כל בשר, ומשמע שאין להזכיר את המילה חולי, אבל הט"ז כתב שכמה מהראשונים גרסו בגמרא בדברי שמואל רופא חולי כל בשר, ואפילו הכי לא קשה קושיית שמואל, כיון שאומר חולי כל בשר, דהיינו הפסולת שנוצרה בגוף.

ס"ק ו

13 ובכוונות (עץ הדעת טוב, פרשת עקב) כתוב דהנשמה נהנית מרוחניות המאכל - במחצית השקל ביאר שמצינו שיש רוחניות למאכל, כמו שכתוב בבראשית רבה (י"ו) שלכל עשב יש מלאך שאומר לו גדל, ועוד ביאר, שהנפש צריכה את המזון הרוחני הזה כדי להתקיים. וכתב הפרי מגדים (א"א ד) דדבר זה הוא פירוש למילים "מפליא לעשות" שכל כח מקבל את המזון הראוי לו, והמיותר יוצא לחוץ בעשיית הצרכים.

סעיף ב (טו"ע)

14 יש נוהגין להמתין לברך על נטילת ידיים עד בואם לבית הכנסת - מאותה הסיבה שגם את שאר ברכות השחר נהגו לברך בבית הכנסת (כדאיתא בסי' מו ס"ב) מפני שעמי הארץ אינם יודעים ברכות אלו, ותקנו שכולם יתפללו אותם יחד, והחזן יוציא את אלו שאינם יודעים.

ס"ק ז

15 קבלה מרבי יהודה חסיד היוצא מביתו לבית הכנסת קודם שיתפלל, יאמר פסוק שמע ישראל - כתוב בספר חסידים (פארמא, תתתי"ח, ובד' בולוניא ליתא) שתקנו לומר אחר ברכות השחר את הפסוק שמע ישראל, מפני שלפעמים מתקרב סוף זמן קריאת שמע, וכדי שיספיקו אותה בזמנה או כדי שלא יצטרכו למהר בפסוקי דזמרה ובפיוטים, אומרים אותה

הלכות נטילת ידיים שחרית סימן ו

הירושלמי (ברכות פ"א ה"א) "יהיה אדם מקרב להקדוש ברוך הוא אליו ומרצהו בתשבחות וקילוסין וכו' ובעודו קרוב אליו יש לו לתבוע צרכיו", והמקובלים ביארו על פי הסוד, שנקרא "פסוקי דזמרה" מלשון "תזמור כרמך" (ויקרא כה, ג) שמסירים את המזיקים המנסים למנוע מהתפילה מלהגיע ליעדה, וכל המוסיף פרקי תהלים (קודם סדר פסוקי דזמרה ולא בתוכו, שהוא תוקן דווקא כך) הרי זה משובח (על פי שערי אורה, תחילת השער הראשון).

הלכות נטילת ידיים שחרית סימן ו

המשך סו"ע

להחמיר אפילו ביכול להעמיד עצמו כשיעור פרסה.

24 ועיין לעיל בסימן ד במשנה ברורה - בסעיף קטן ד.

25 העושה כהשערי תשובה יש לו גם כן על מה לסמוך - שהרי לפי דעת הרשב"א שמברכים משום שנעשה כבריה חדשה, מפשט דבריו משמע שצריך לברך על הנטילה הראשונה שנוטל מיד כשקם, ורק לפי הבנת הבית יוסף (סי' ו ד"ה ולפמש"כ) בדברי הרשב"א אפשר לברך על הנטילה יחד עם שאר הברכות אפילו אם עבר זמן רב (על פי ביאור הלכה סי' ד ד"ה ואפילו לא), ועוד שלדעת האריז"ל בכל מקרה צריך לברך על הנטילה הראשונה שנוטל מיד כשמתעורר (מקור חיים (הכהן). משום שבזוהר (כת"י י:) איתא שצריך ליטול מיד בקומו, ומאידך בגמ' (ברכות ס:) איתא שאת כל ברכות השחר מברך כסדר חיובם, כשפותח עיניו מברך פוקח עיורים וכו' וכשנוטל ידיו מברך ענט"י, א"כ יוצא שצריך לברך מיד בקומו ענט"י, ע"פ פע"ח שער הברכות פ"ד).

ס"ק י

26 שהמנהג כן בימים נוראים שמברך בציבור גם על נטילת ידיים וכו' - אולי הטעם שנהגו כך הוא משום שהחזן של הסליחות ממשיך להיות גם החזן בשחרית (כמבואר בסי' תקפא, א) וכיון שהוא כבר עומד כחזן, אומר בקול גם את הברכות והקרבנות וכו'.

ס"ק יא

27 ושוב אין לברך על נטילת ידיים בבית הכנסת וכמו שנתבאר בסימן ז' סעיף א' - שם מבואר שאפילו אם עשה צרכיו קודם תפילת מנחה או ערבית, ונוטל ידיו בשביל התפילה -

19 ומי שלומד קודם שיכנס לבית הכנסת או מתפלל קודם, יברכה בביתו - "מתפלל" רצה לומר פיוטים או תהלים (ולא שחרית), והטעם הוא מפני שמפסיק הפסק גדול בין הנטילה לברכה (ומה שנדפס בסוף הגהת הרמ"א "מהרי"ל הלכות תפילה" שייך לכאן, והוא בהלכות תפילה מכל ימות השנה, עמ' תמ).

20 ואפילו בכהאי גוונא יש נוהגין לסדרה עם שאר ברכות - וזה מובן לפי מה שביאר הבית יוסף הטעם שנוהגים לסדרם בבית הכנסת, על פי טעם הרשב"א לנטילת ידיים, שנוטל ככהן קודם עבודתו, וברכות השחר הם תחילת העבודה שתיקנו חז"ל, ולכן ראוי להסמיך ברכת נטילת ידיים לשאר ברכות (על פי הפרישה).

ס"ק ט

21 והסכמת האחרונים לנהוג כאנשי ספרד - כגון הדרכי משה (סק"ד) ומהרי"ל (תשובה ק"ג אות ט) ועוד.

22 אך אם בעת שנוטל ידיו הוא צריך לנקביו שאפילו בדברי תורה אסור - כמבואר בסימן צב סעיף א. ומשמע מהשערי תשובה שאם אינו צריך עכשיו לנקביו, אפילו אם יודע שאחר כך ילך לשרותים לנקות עצמו לתפילה, בכל זאת יברך עכשיו על נטילת ידיים, ולכן מביא המשנה ברורה לקמיה את דברי החיי אדם שחולק.

23 ועיין לקמן בסימן צ"ב סעיף א בהג"ה ובמשנה ברורה שם - הרמ"א כתב שם שלא רק להתפלל אסור כאשר נצרך לנקביו, אלא גם בדברי תורה אסור, והמשנה ברורה שם סתם שדווקא אם לא יוכל להעמיד עצמו כשיעור פרסה (72 דקות) אסור בדברי תורה, והביא שדעת השערי תשובה (שהובא גם כאן במ"ב)

הלכות נטילת ידיים שחרית סימן ו

אינו מברך על הנטילה (מפני שאין חיוב נטילה משום תפילה לחוד, לפי חלק מהפוסקים) והוא הדין לענין תפילת שחרית, אם כבר נטל ידיו ובירך על הנטילה, ואחר כך עשה צרכיו ונטל שוב - אינו מברך על הנטילה השניה, שהרי לדעת הרשב"א (שהטעם הוא משום בריה חדשה) כבר יצא ידי חובה בברכתו הראשונה. (הערה בדפוסים ישנים הגירסא כאן במשנה ברורה "וכמו

שנתבאר בסימן זה ס"א", ויש שתיקנו "בסימן זה ס"ק ט").

❧ סעיף ג (טו"ע) ❧

[28] כמו שמצינו בברכת הגשמים - שהנוסח שלה מתחיל "מודים אנחנו לך על כל טפה וטפה שהורדת לנו" כדאיתא בברכות (נט:).

הלכות נטילת ידיים שחרית סימן ו

ס"ק יז

אחר כך לברך - ובפרי מגדים (סי' נב מש"ז סק"א) ביאר הטעם, משום שאף אם נאמר שדין ברכות כדין מצוות דרבנן, שאפילו אם לא כיון לצאת יצא, מכל מקום, הרי גם במצוות דרבנן אם כיון בפירוש שלא לצאת - לא יצא, ולכן גם כאן אם היה בדעתו בפירוש שלא לצאת בברכת מחיה המתים ידי חובת אלוקי נשמה - לא יצא, והוסיף, דאין בזה (שמכוון שלא לצאת ידי חובה) משום גורם ברכה שאינה צריכה, כיון שיש ספק אם יוצא במחיה המתים, ועל ידי שגורם עוד ברכה יוצא מהספק, והוי ברכה "שצריכה". והוסיף השערי תשובה, שאפשר שגם הפרי חדש מודה, שאם כיון שלא לצאת - רשאי לברך אחר התפילה.

34] ועיין מה שכתבתי שם בביאור הלכה - בסימן נב (ד"ה ומ"מ יאמר) הרחיב הדיבור בענין מחלוקת זו בין הפרי חדש לשערי תשובה, והסיק שאם לא כיון שלא לצאת ידי חובת אלוקי נשמה ב"מחיה המתים", אם עושה כדעת הפרי חדש ואינו מברך אחר התפילה "אין למחות בידו", ואם עושה כדעת המאמר מרדכי המובא בשערי תשובה, ומברך אלוקי נשמה אחר התפילה "לא הפסיד", והוסיף עוד, שהרוצה לצאת ידי שמים, ישן שוב ביום ואחר שמתעורר יכול בהחלט לברך אלוקי נשמה, (כיון שלהרבה פוסקים בכל מקרה הישן ביום מברך אלוקי נשמה).

35] לא יאמר אתה יצרת בי רק אתה יצרת אתה נפחת בי - כך כתב השערי תשובה בשם הצ"ח (ברכות ס: ד"ה אתה יצרת) ולא בא לאפוקי שלא לומר יצרתה ונפחתה כמו שאנו נוהגים לומר, אלא בא לאפוקי שלא לומר את המילה בי אחר המילה "יצרת", והביא הצ"ח ראייה מדאיתא ביבמות (סב.) שאין בן דוד בא עד שיכלו כל הנשמות שבגוף, והיינו שכל הנשמות שבעולם כבר נבראו בששת ימי בראשית, וממתינים בחדר שנקרא "גוף" עד

29] יש לעשות על צד היותר טוב להסמיך אלהי נשמה לברכת אשר יצר - כיון שמצינו בברכות שאינם ברכות הודאה, שצריך להסמיכם לברכה אחרת (אם אינם פותחים בברוך כדאיתא בברכות (מו.)) לכן מידת חסידות להסמיך גם בברכות ההודאה (על פי ב"ח).

30] ועיין בביאור הגר"א בסימן מ"ו שדעתו גם כן דברכת אלוקי נשמה סמוכה לברכת אשר יצר - וכתב שמצא שכך הנוסחא בכל הספרים הקדמונים והאחרונים, ובסימן ד (ס"ק ג) ביאר הטעם, דסברא היא, מפני שאשר יצר זה הודאה על הגוף ואלוקי נשמה הודאה על הנשמה, וגם האריז"ל (שער הכוונות דרוש ברכת השחר) כתב דיש להסמיכם על פי הקבלה.

31] שכיון שכבר אמר מחיה המתים הוא דומה למחזיר נשמות [פרי חדש] - (בסימן נב,א. ובריש סימן מו ביאר הטעם) כיון שבירושלמי (ברכות פ"ד ה"ב) כתוב שהניעור משנתו צריך לומר מחיה המתים, וכנראה שהיו אומרים אותה במקום "המחזיר נשמות לפגרים מתים", ולכן להלכה אם אמר כך יצא, ועוד דאיתא בברכות (מ:) דאם אמר בריך רחמנא מריה דהאי פיתא יצא, וכאן לא גרע מזה.

32] ובשערי תשובה מפקפק מאוד בדין זה וכו' עיין שם הטעם - הטעם הוא, דאין ראייה מהירושלמי הנזכר למעלה, דהתם היו אומרים מחיה המתים על ההווה, שעכשיו חזרה הנשמה לגוף, מה שאין כן בתפילת שמונה עשרה מדובר על העתיד בזמן שיקיצו ישני עפר, וכן אין ראייה מהמברך על הפת בלשון אחרת, דהרי לא שינה כלל מכוונת הברכה המקורית (בין הווה לעתיד וכדומה) אלא רק שינה את הלשון.

33] ומסיק דעל כל פנים אם בעת שאמר ברכת מחיה המתים היה בדעתו וכו' רשאי

הלכות נטילת ידים שחרית סימן ו ז

ל האור נשם
מחיי מולן למטה
בשם א פס"ג
בשם ר"י כתיב
ל' וכתב קצ"ע
בשם ר"ם

ד (ג) י"ש נוהגין שאחר שבוך אחד ברכת השחר וענו אחריו אמן תוור אחד מהעונים אמן
ובכרך ועונן אחריו אמן ובסדר הזה עושין כל אותם שענו אמן תחלה ואין לערער עליהם ולומר
(יד) שכבר יצאו באמן שענו תחלה מפני שהמכרך אינו מכנין יהוציא אחרים ואפילו אם היה המכרך
מכנין יהוציא אחרים הם מכונים שלא לצאת בברכתו :

ז דין לברך ברכת אשר יצר כל היום אחר המלת מים . וכו' ד' סעיפים :

א בל היום כשעושה צרכיו ב' כסנים בין גדולים (א) ודורו (ב) [6] אשר יצר ולא על נטילת
שערי תשובה באר היטב

ובכ"ה כחב דמ"ט יאמר חיךף אלהי נשמה ע"ש וכ"כ בלבוש . וע"כ
כחב לומר כל הכניחה עד לעמוד וישראל וכהנ הח"א עליו לא רלויה
לרנבן קשישילי בעדדי הכי ע"ש . כחב שבד"ה דהמטית לקוח ויאמר
ליטן שנית ויאמר אלהי נשמה והמטיל תהלי וכו' גלי תחמנה וכשיתקם
שנית ויאמר בתחמנה דה"א דלפילו ביום כשיטן יאמר אלהי
נשמה מ"א :

הכוננים א"ו א"ס כעשה שיקן ככוף שיטתו מכין וכחב סכ"מ דדוקא כסוף
בזוהי ולא כל זמן שיקן בליוס עשה שפסיו וכ"כ בענינים וקיים ס"י מ"ז
והר"ם שם כחב דפקע לומר תולב ולתור ולתור ויתן ברכת אלהי נשמה
עד הכורך מהיה דבדי הכ"מ ואין כליה דקיים שאני דבבר כלמס שינה ומס
שחור ליבן וא' חו' נללנמוסי וישיר סוי סוף שינוט בעס קימס רלכונס וליבן
יט לנשום כח"ס כענ"א ופ"ט ערלס דלס כר"ה לומר אלהי נשמה קימס
כרלכונס שיר דמי ואל"כ בבוךר יאמר בלא הימס . ופ"ט כענ"א יאמר
אל"כ כרה ובמטיל תהני ס"י וכן העתיק הב"ש לעילי כול טעות סופר
ול"א המעניר תהלי שינס ס"י וז"ל בלנו אומנים כמעניר שינס מ"ט טעמה
ס"מ בלשינו וסר"ב"ס ואלכודרסס סמעניר תהלי שינס ובמענינו תלך כחב
כך עיקר ועל זס קלי ספד"ס ובמחיתת סקל"י רליתו שחפרס על ברכת
ספסיל לשי כחזור לישן וליחה דלל מיידי מוה אלל לענין מה שי"ס לכחשק
לס זס מוקיף כוף שינס דיטיע אלהי נשמה וסמעניר תהלי שחפרס עתס
בלל תחמנה וכשיקוס שנית יאמר בתחמנה ברכת אלהי נשמה וכמעניר תהני
שינס וזמנס מ"ט בלא תחמנה ללן שיקן גני ביקן כמעניר כ"י ונראה שיל
בלל הורכס טעס . ושיטן כענ"א ס"י ל"ה שטי סהפסלל קודס שחמר נרמס

(ה) אשר יצר . כחב רש"י כשעושה סימן ל"ז מי שפכל דבר משיב
ברכה אחרונה ובעת וכספיל מים ויזכר קודם שכל לברך ל"י ליוס
מהס קודס וסכוב דלשר יצר קודס דתריר ע"ס וכ"כ ע"ס . מי
שעושה סס המלשגל דיע דעשמו סהכלס למנוח סכרי מעיים עד שפכלס
הכוכמס סחב דודורי (ח) דעמו על רק ולל דיטיע דעשמו לסיכך לל
יבךך כ"ה אחר גמר ההוצאה הל"ק"ס חל"ס ס"י ל"ז וסחמנה יד אהרן
חולק עליו וס"ל דיבךך ככל פעס ע"ס . כחוב כטיכל הקודס דהיוולס

המ"ס יוכל לברכס אחר כחפסל סון ברכת אלהי נשמה סככר י"א בברכס מחיה פחיס וזולל לפעמים כ"א מ"ו כחב דמעשס מירושלמי שאלס אמר
מחיס מחיס בתקום אלהי נשמה י"א וכונילו ככ"ס לקחן ס"י מ"ז וכו' . ובשלמי לזכור כחב סנמחמר מרדכ שיקן כוס וס"מ לפנין מפסס לא מלא
לכו למנוע עליו ולרדי י"ע כנראה דברכס זו הקניס על כסוס דייטע סחמור ככחס אחר כהינס דעיים טעס מיהס כמ"ס שינה אחר פס' נשימס וכן
ככהו כי עתס כככדי ורלשקטן שנינו יכו' ופ"ט כרד"ל ואין זס ענין לברכת מחיס טחזו עתיד לסיסוף ואין רלוב סכיוולעלמי דכסס ואמר כ"א
מחיס סחמיו על כוונס זו סחמור נשמה אחר כהינס משל"כ כחב שחמר כיוון סהפלה מחיס סחמיו ע"ס כעזידו סחמור דלל י"א כוב בלא בירך רק
על מחיית יבשו עפר לתמיד ולא על ישינוס על עתה סחמיוס כול עתס ככהו ונראה דעי סספסלל וכיס דענדנו לברך אח"כ ברכת אלהי נשמה רש"י
אח"כ לברך ונראה גם כע"ל"מ מרס כוס ועיינן בענינים זקיקס ס"י מ"ז כסס כרד"ל סליך לכסוק טעס בין סינס אלהי לסינס נשמה ובענ"א כלן כעב
ש"ל ארס נשמה כי רק ארס נשמה כ"י ע"ס ובשלמי לזכור ככב סחמיוס כי א"י"א כ"ס"ס וספוקיס וכן סחמנו . וע"כ כי לא נלמדה נשימה רק בליוס
הרליון לברכו כ"ל לקחן ארס נשמה כי אך כליהס אט אחרים ונשמה נשמה כליטע ע"ס וכל"מ סוף ברכוס כחב בלא יאמר ארס יצרס כי רק ללס
יצרה ארס נשמה כי וע"כ שירוס סענין ויוספסל ס"י ושיין כשלימי לזכור דגורמס סר"ף טוריס כול אלל כ"ס"ס וכן ברמב"ם וסר"ל"ג . וברד"ל אין כס
יחכס סוף כטוריס ארס כ"י וכן כול לפי טס סכחוס ככוונס כמ"י חרופס כמכסר שמוס כו"ס ארס"ס ג"כ אין לגרוס מונחס כול עפוס טעמס
יס לומר אידו כל כשמוס מוכר טעמס סככר כרד"ל ע"ס וגם א"ל כוונס כרפנ"ס ככנסמס מונחס בקרני דכ"ס"ס לימח לפיכח תלוס ופ"ט כסס סכר"ל
כמדידוי אגודוס כי ארס דללס על כנסס העניטיוס נלממר ויכרל כ"י יצרס על רוח כחיוני שחלסו כזו ויז"ר כ"י ולשס נשמה כי על כנסמס סכניטס דכשטיב
יחס כשיוס נשמה חייס ע"כ :

[6] אשר יצר . עכ"כ מ"ס בני שמוס כוס כספסלל כ"י . כחוב ככלמי לזכור סחמנוג פשוט לברך א"י ככל טעס ע"ס אך נראה דכשולל חוק שחמנוס
שמיר ויערך לבוסט שמה אסור לברך כלקטן ס"י ז"כ שח"י כר"ס
על מי עשס כרניו או סכיל מים ולא בירך א"י עד כמס יט לו זמן לברך וספיקו שאלס נוכר קודס סספסלל לפסחוס כפיקח סיבךך וחס טוכר ללשר

משנה ברורה

ע"ס ספלקקון כזכ ובכשמוס מלככס [מ"ב ס"י ר"י] העלס דלרדן
סדכין מלל לללח בברכס ה"א לכו"ס מחר לפשח ק ובפמ"ג ק ובכס
דלרו עתס מלל לומר כקול רב כ"ל ס"י מ"ס ע"כ על מקום ומקום
יבשה כפי מכונו שכל"ס יט לו על מי למחון : (יד) סככר ינלו . בלבוס
משמע שאין יכול לומר ברכת השחר כשחמה מעשרס ועיינן כפמ"ג
דמגד כסוף דכרני לומר דדוקל ברכי אין מוכר אחר משרס סגל
כפלין כפי א"י עשרס אף להכנסת :
(א) מברך וכו' . וכליטל חס נשח"ה זמן גדול אחר עשיית הברכים
אס"ה חייב לברך . ולס לל בירך אחר יצר עד שרואס להקיל מים
עייס דמס כפמ"ג דמקודס מייביל יבךך אין מוכר אחר משרס סגל
לכל כש"מ ובכיס כשס כמס אחריוס דלס נוכר לאמר סכחיל לו
מלווס טוב לל יבךך ע"ס" : (ב) אשר יצר . כחב רש"י כשעושה סימן

כשמוכס יתחיל ולכן רש"י לומר בבוךר כקומו עד אלהי נשמה
וכרד"ל יתחיל אלהי נשמה [כורן וזמ"ס] יש לעשות על ידי היותר
טוב להסמיר אלהי נשמה . ברכת אשר יצר ביקור כרד"ל כשיטן
מ"ו שדפוס ג"כ בברכה אלקי נשמה סחמנה לברכה אס"י יצר ע"כ כסון
ליזכר כזה ככהלס . אס לא סל בירך ברכה אלהי נשמה עד אחר
סכהלל י"מ אינו מוכר עד לאחר סהפלה סיוון סככר אחר משה
המחיס כול דומה לתחזיר נשמה [כר"ה] ונשמה סחפוקס מחד גדין
זכ וסיכך דכ"ס"ס חס כשחמר ברכס מחיס מחיס סיס דענדנו לברך
אל"כ נשמה אחר ספסלל רש"י אה"כ לברך ע"ס טעמס וכן משמע
דפמ"ג ס"י ל"ב ושיטן מ"ס ע"ס ככיוולר הלכס . כנסמס כברכס לא
י"א"ר ארס יצרה כי רק ארס יצרה ארס נשמה כי : (ג) יש נוכסין
וכוכס כול כדי שיעליס כ"ל עד ז' אחרים לוס ושיין כש"ס

שער הדין

ס) ג"ה ונח"ס : (6) פ"ט ו' ת"א :

הלכות נטילת ידיים שחרית סימן ו

והמהרשד"ם היו נוהגים בכל הברכות כולם שאחד מוציא את כולם, ולכן חששו לברכה שאינה צריכה, אבל בימינו שבכל מקרה כל אחד מברך לעצמו (כיון שאנו לא בקיאים כראוי בלכוון להוציא, עיין במ"ב סי' ריג ס"ק יב), אם מתכנסים יחד כדי לזכות באמנים, אין בזה משום ברכה שאינה צריכה.

[40] ובפרי מגדים (א"א סק"ט) כתב דראוי עתה שלא לומר בקול רם - משתי סיבות, האחת מפני שהנוהג כך נראה כמתגאה, ועוד, מפני שמפריע למי שבאמצע להתפלל תפילות אחרות ונאלץ להפסיק כדי לענות אמן על ברכותיו של הלה (על פי התשובה מאהבה שם).

ס"ק יד

[41] בלבוש משמע שאין יכול להוציא ברכת השחר בפחות מעשרה - במסכת מגילה (כג:): תנן שאין פורסין על שמע בפחות מעשרה, וכתב ר' יונה (ברכות יג: מדפי הרי"ף ד"ה ויש שמקשים) שהטעם הוא משום שאין החזן יכול להוציא ידי חובה את השומעים, בברכת יוצר בפחות מעשרה (וכך נפסק בסי' נט ד ברמ"א), וסובר הלבוש שהטעם הוא מפני שכל דבר שאומרים בציבור, צריך דווקא עשרה.

[42] ועיין בפרי מגדים (א"א סק"י) וכו' דדוקא בבקי אין מוציא בפחות מעשרה - הפרי מגדים הקשה על הלבוש מדאיתא בברכות (מה:): לענין ברכת המזון, שהיודע לברך מוציא את שאינו יודע, אפילו אם היו רק שניהם בלבד (ובעניי לא הבנתי הקו' דהא הלבוש כתב דדוקא כשאומרים בציבור בעינן י', ואילו ברה"מ בדרך כלל לא אומרים בציבור), ותירץ שהלבוש דיבר דווקא בבקי, שלא תקנו חז"ל שיוכלו להוציא בפחות מעשרה, אבל גבי מי שאינו בקי חז"ל תקנו שיוכל לצאת אפילו בפחות מעשרה, שהרי אינו יכול לברך בעצמו. ובסימן נט כתב

שהקב"ה שם אותם בתינוק שנוצר, ואם כן לא שייך לומר "אתה יצרת בי" שהרי הנשמה לא נוצרה בו, ועוד, שאומרים אחר כך "אתה נפחתה בי" ואם כבר יצר אותה בו מה שייך שאחר כך נופח בו? אלא ודאי שכבר נוצרה ואחר כך נפח אותה בו, וכן הרי"ף והרא"ש לא גרסו בגמרא את המילה בי אחר "יצרת".

סעיף ד (טו"ע)

[36] מפני שהמברך אינו מכוין להוציא אחרים וכו' - כדאיתא במסכת ראש השנה (כט.). שכדי לצאת ידי חובה צריך גם את כוונת השומע וגם את כוונת המשמיע (הגר"א).

ס"ק יג

[37] וכונתם הוא כדי שישלים כל אחד עד תשעים אמנים ליום - כך כתב הרמ"ע מפאנו (ק"ט) בשם תיקוני הזוהר (יש משמעות כזאת בתיקון יח, לג.) שעל זה מרמזת האות צ' שבמילה צדיק (שהצדיק צריך לנהוג כך), והאמנים שעונה על הקדישים אינם במנין כיון שבתיקוני הזוהר כתוב שהאות י' שבמילה צדיק מרמזת על עשרת הקדישים שעונים עליהם בכל יום.

[38] ועיין בשערי תשובה שיש שמפקפקין בזה - בסעיף קטן ו' כתב שהמבי"ט (ח"א, קיז) והמהרשד"ם (או"ח, א) חולקים על מנהג זה, ואומרים שיש בזה משום ברכה שאינה צריכה, ואחת הראיות של המבי"ט היא ממסכת ברכות (נג.). שכתוב שם שאת ברכת בורא מאורי האש במוצאי שבת, עדיף שאחד יוציא את כולם אפילו אם יגרום לביטול תורה, משום "ברב עם הדרת מלך" (משלי יד, כח) וכיון שעדיף כך, מי שבכל זאת מכוון שלא לצאת ידי חובה בברכה שהוא שומע כדי שיברך אחר כך בעצמו, הרי הוא גורם ברכה שאינה צריכה

[39] ובתשובה מאהבה [חלק ב' סימן רי"ב] העלה דלדין וכו' - שם כתב שבזמן המבי"ט

הלכות נטילת ידים שחרית סימן ו ז

ל האור נפש
מחיי מולין למטה
בגמ' א פס"ג
כס' ר"י כתיב
כ"ז וכת"ר קע"ט
כס' ר"ס

ד (ג) י"ש נוהגין שאחר שבוך אחד ברכת השחר וענו אחריו אמן תוור אחד מהעונים אמן
ובכרך ועונן אחריו אמן ובסדר הזה עושין כל אותם שענו אמן תחלה ואין לערער עליהם ולומר
(יד) שכבר יצאו באמן שענו תחלה מפני שהמברך אינו מכניין יהוציא אחרים ואפילו אם היה המברך
מכניין יהוציא אחרים הם מכונים שלא לצאת בברכתו :

ז דין לברך ברכת אשר יצר כל היום אחר המלת מים. וכו' ד' סעיפים :

א בל היום כשעושה צרכיו ב'ין קטנים בין גדולים (א) דורו (ב) (א) אשר יצר ולא על נטילת
שערי תשובה

ובכ"ה כסב דמ"ט יאמר חיךף אלהי נאמה ע"ש וכ"כ כלבוט. וע"כ
הכח לומר כל הנכסות עד לעמוד וישראל וכהנ הח"א עליו לא רלוט
לרנבן קשיטלי ענדדי הכי ע"ש. כהנ שבד"ה דהמטית לקוי ויאמר
ליטן שנית ויאמר אלהי נאמה והמטיל תלוי וכו' גלי תחמה וכשיקום
שנית ויאמר בתחמה דה"א דלפילו ביום כשימן יאמר אלהי
נאמה מ"א :

המב"ש אין ס"ס כע"ט שיקן ככוף שימו מכין וכסב סכ"ט דדוקא כסוף
בניה ולא כל זמן שיקין בליוט עשה שפסיו וכ"כ בעניות וקיים ס"י מ"ז
והר"ח שם כהנ דפקע לומר הלוח ויזכר והלוח וליטן יונה ברכת אלהי נאמה
עד הכורך מהיה דבני כ"ט ואין כליה דקיים שאני דבבר כלמס שינה ומס
שחור ליבן וא' חו' נאלמוטי וישיר סוי סוף שינוט בעס קימס רלכוטס וליטן
יט לנשוט כמ"ס כע"א וס"ט ערלס דלס כ"ז לומר אלהי נאמה קימס
כרלכונט שיר דמי ואלכ"כ כבוקר יאמר בלא היתמס. וס"ט כע"א יאמר
אלהי כריס והמטיל תלוי ס"י וכן העתיק הב"ה"ט לעילוי הוא טעות כו"ס
ול"ז המענין תלוי שינו ס"י ואף בלנו אומרים כמענין שינו מ"ט טעמה
ס"ט בלשינו והר"ח"ס והאבודרסס המענין תלוי שינו וכמענין תלך כהנ
כך עיקר ועל זס קאי ספד"ס וכמחיתת סקלף יריתי שחפרס על ברכת
המטיל לשי כחזור ליטן וליחה דלא מיירי מזה אלא לענין מה ש"ס לכחשק
לס זס מוקדי כוף שינו דיטעו אלהי נאמה וממענין תלוי שחפרס עתס
בלא היתמס וכשיקום שנית יאמר בתחמה ברכת אלהי נאמה וכמענין תלוי
שינו והמטיל מ"ט בלא היתמס לא ש"ך גני ביקין כמענין כ"י ונראה שיל'
בלא היתמס טעם. ושימן כע"א ס"י ל"ה שני שהמטיל קודם שחפרס
השנה יכול לברכס אחר כהמטיל חו' בברכת אלהי נאמה שכבר י"א בברכס
מחיס מחיס בתקום אלהי נאמה י"א והנילוו ככ"ט לקחן ס"י מ"ז וכ"כ. ובשלו
לכו לחלוט עליו ולרד"י י"ט כנראה דברכס זו הקניס על כסוד דייטע
ככהו כי עתס ככנדי ורלכטן יעניו וכו' וס"ט כרד"ל ואין זס ענין לברכת
מחיס מחיס על כוונט זו כהמור נאמה אחר כשינו משל"כ כהנ שחפרס
על מחיית יבוש עפר לתודו ולא על ישינו על עתס שסתחיס הוא עתס
אלכ"כ לנכך ונאמה גס כע"א מזה כוס ועיין בענינת זקיים ס"י מ"ז כהנ
ש"ל אהס נאמה כי רק אהס נאמה כ"י ע"ש ובשלוו ליבור ככב
הארבון לבריו כ"ל לתקן אהס נאמה כי אך כליהס אט אחרים ונאמה
ירצה אהס נאמה כי וע"כ שירוש ענינו ויוספס לו' ושיין בשלטי
יורה סוף ד' וכן כהנ ל"י עס שכהו ככוונה כהנ מ"ז חרופס כמכסר
יס לומר אדון כל המשותפס מוכר כהמטיל כ"י ועס א"ל כוונט
כמדידוי אגודת כי חסב כדלס על כהנעויתס נאלמר זו ויכרל כ"י
יורס על רוח כחייוט נאלמר זו ויזכר כ"י ונאמה נאמה כי על
יורס כחייוט נאמה חיים ע"כ :

(ה) אשר יצר. כהנ רש"י כהמטיל שימן ל"ז מי ששכל דבר משיבו
ברכה אחרונה ובעת וכפילו מיס ויזכר קודם שכל לברך ל"י ליוט
מהס קודם והסובי דלשר יצר קודם דתדיר ע"ס וכ"כ ע"ס. מי
שקוה סס המלשגל דיע דעשמו מהכלל למנוח הכרי מעיים עד שחלס
הכוונט מהס דודורי (ח) ר"י דעמו על רק ולל הסיח דעמו לסיכך לא
יברך כ"ה אחר גמר ההוצאה הל"ס ח"ל ס"י ל"ז וסתמה יד אהרן
חולק עליו וס"ל דיברך ככל פעם ע"ס. כהנ כביכל הקודם דהיוול

מ"ז כהנ דמעטת מירושלמי שאל אמר
מחיס מחיס בתקום אלהי נאמה י"א והנילוו ככ"ט לקחן ס"י מ"ז וכ"כ. ובשלו
לכו לחלוט עליו ולרד"י י"ט כנראה דברכס זו הקניס על כסוד דייטע
ככהו כי עתס ככנדי ורלכטן יעניו וכו' וס"ט כרד"ל ואין זס ענין לברכת
מחיס מחיס על כוונט זו כהמור נאמה אחר כשינו משל"כ כהנ שחפרס
על מחיית יבוש עפר לתודו ולא על ישינו על עתס שסתחיס הוא עתס
אלכ"כ לנכך ונאמה גס כע"א מזה כוס ועיין בענינת זקיים ס"י מ"ז כהנ
ש"ל אהס נאמה כי רק אהס נאמה כ"י ע"ש ובשלוו ליבור ככב
הארבון לבריו כ"ל לתקן אהס נאמה כי אך כליהס אט אחרים ונאמה
ירצה אהס נאמה כי וע"כ שירוש ענינו ויוספס לו' ושיין בשלטי
יורה סוף ד' וכן כהנ ל"י עס שכהו ככוונה כהנ מ"ז חרופס כמכסר
יס לומר אדון כל המשותפס מוכר כהמטיל כ"י ועס א"ל כוונט
כמדידוי אגודת כי חסב כדלס על כהנעויתס נאלמר זו ויכרל כ"י
יורס על רוח כחייוט נאלמר זו ויזכר כ"י ונאמה נאמה כי על
יורס כחייוט נאמה חיים ע"כ :

(ג) אשר יצר. עכ"כ מ"ט גמי שזוה כוס כהמטיל כ"י. כהנ ככלתי ליבור כהמטיל
שמיר ועדך לבוט שיה אסור לנכך כלקטן ס"י ז"כ שאל"י כר"ס
על מי עשה כרד"י או כהיל מיה ולא בירך ל"י עד כהנ י"ט לו זמן לנכך
וסקיט שאלס נוכר קודם שהמטיל לנאמות כהמטיל שינוך ואלס נוכר
לחפרס

משנה ברורה

ע"ס שמלקטין בזכ ובמטונטס מחסבס (מ"ב ס"י ר"י) העלה דלרדן
שסכין מלל לללח כנרכת ה"א לכו"ס מחור לפתוח ק ונפמ"ג וסב
דלרי עתס מלל לומר בקול ר"כ כ"ל ס"י מ"ט ע"כ על מקום ומקום
יבשה כפי מכונו שכל"י י"ט לו על מי להמון : (יד) שכבר יצלו. כלבוט
משמע שאין יכול לומר ברכת השנה כמאמר מעשרת ועיין בסמ"ג
דמגד כסוף דכר"י לומר דדוקא בנכך אין מוציא נאמה משנה סגל
כפלין כפי א"י עשרת אף להלכות :

המטיל יאמר ולכן רש"י לומר כבוקר כקדומו עד אלהי נאמה
וכרד"ל יתחיל אלהי נאמה [מור] וס"ט (ס) יש לנשוט על זר היותר
טוב להמטיל אלהי נאמה. ברכת אשר יצר בציבור כהמטיל כשימן
מ"ז שדפוס ג"כ בברכה אלקי נאמה סמוכה לברכה אלהי יצר ע"כ כהנ
ליזכר בזכ כהמטיל. א"ס לא בירך ברכת אלהי נאמה עד אחר
שהמטיל י"ט אין מתקן עד לומר ההלכה שישנו שכבר אחר משה
המחיס הוא דומה לתחזיר נאמה [כ"ה] ונשע"ה מתקטן מחד גדין
זכ וסיק דמ"ט א"ס כהנ שחפרס ברכת מחיס מחיס ס"כ דעמו לנכך
אלהי נאמה אחר כהמטיל רש"י אלכ"כ לנכך ע"ס כהמטיל וכן משמע
דמ"ג ס"י ל"ב ועיין מ"ט ע"כ כהמטיל כלבוט. כהנעס כהמטיל לא
יאמר אהס יצרה כי רק אהס יצרה אהס נאמה כי : (ג) יש נוכסין
וכוונט כול כדי שיעלים כ"ה עד ז' אמרים ליום ועיין כהנ

(א) מברך וכו'. וחשילו חס נאמר (א) זמן גדול אחר עשיית הברכה
אס"ה חייב לנכך. וא"ל בירך אחר יצר עד שזוהס המטיל מים
ע"ס דמ"ג המ"ג דמקודם שיעיל יברך אין מוציא נאמה הרשעויה
שכל כהמטיל והכתיב כהנ כמה אחרונים דלס נוכר לאמר שסתחיל לו
מלוח טוב ולא יברך ע"ס : (ב) אשר יצר. כהנ רש"י כהמטיל שימן

הלכות נטילת ידיים שחרית סימן ו ז

ס"ק א

3] ואפילו אם נמשך זמן גדול אחר עשיית הצרכים, אפילו הכי חייב לברך - אפילו כל היום (כך הוא במקור הדברים בפרי מגדים (א"א א), וכן כתב בהדיא בביאור הלכה בסי' עא ד"ה מי. וד"א כדעת הסוברים שזמנה מוגבל עיין באשי ישראל פ"ג הערה כג).

4] ואם לא בירך אשר יצר עד שרוצה להטיל מים שנית, דעת הפרי מגדים (מש"ז ב) דמקודם שיטיל יברך אשר יצר על ההטלה הראשונה - דסבירא ליה שמה שנצרך עכשיו עוד פעם לנקביו, אינו המשך להטלה הראשונה, ולכן קודם יברך על ההטלה הראשונה.

5] אבל בשערי תשובה הסכים וכו' דאם נזכר לאחר שהתחיל לו תאוה שוב לא יברך - הסכים לדעת הר' אליעזר נחום והשלמי צבור והריעב"ץ שלא יברך על הפעם הראשונה, וביאר בשאלת יעבץ (ח"א טו) שכיון שנצרך שוב, חלפה הנאתו מהפעם הראשונה, והוי כמו שנתעכל המזון לענין ברכת המזון (בסי' קפד סע' ה).

ס"ק ב

6] כתב רש"ל וכו' מי שאכל דבר שחייב ברכה אחרונה וכו' דאשר יצר קודם דתדיר - כדקיימא לן בזבחים (פט.). שכל התדיר מחבירו קודם את חבירו, והוסיף הרש"ל טעם נוסף להקדים את ברכת אשר יצר, כיון שמברכים אותה בלי שיעור, אפילו יצאה רק טיפה אחת, ואילו ברכה אחרונה מברכים רק על שיעור, אם כן ברכת אשר יצר חשובה יותר וצריך להקדימה.

הביאור הלכה (ד"ה בפחות מי) דמדברי הלבוש משמע שסובר שבעינין עשרה בכל גוונא (אפי' באינו בקי), והביא שגם מהחיי אדם (כלל ה) משמע שסובר כלבוש בכל גוונא. ולענין הלכה נראה שדעת המשנה ברורה שלכתחילה לא יצא הבקי בברכת חברו בפחות מעשרה, אך בדיעבד במקרה שכן כיוון לצאת ידי חובה לא יברך שנית (עיין בסי' נט סקכ"ג ובבה"ל הנ"ל).

סימן ז

סעיף א (טו"ע)

1] כל היום כשעושה צרכיו בין קטנים בין גדולים מברך אשר יצר - בברכות (ס:) איתא שהיוצא מבית הכסא מברך אשר יצר, וכתב הרשב"א (שו"ת ח"א, תקצ"ה) שאדם חייב להודות על בריאת הנקבים של הצרכים הקטנים, כיון שאינו יכול להשהותם בגופו, בדיוק כמו שאינו יכול להשהות את הצרכים הגדולים.

2] ולא על נטילת ידיים אף אם רוצה ללמוד - כך משמע בברכות (ס:) דאיתא שם שהיוצא מבית הכסא מברך אשר יצר, ולא מוזכר דבר על כך שמברך על נטילת ידיו (ע"פ הגר"א), ומשמע מהגמרא שאפילו אם ידיו היו ממש מלוכלכות, כגון ששפשף בהם את ניצוצות מי הרגלים או שקינח צואה, אפילו הכי אינו מברך על הנטילה, שהרי זה דבר שגרתו בבית הכסא, ולכן הוסיף זאת הרמ"א לקמיה. וכיון שראינו בגמרא שאפילו שמנקה ידיו בשביל ברכת אשר יצר (שהרי אסור לברך ברכה בעוד שידי מלוכלכות כמו שנתבאר בסימן א ציון 20), אינו מברך על הנטילה, אם כן הוא הדין אם אחר כך לומד תורה, שדין הלימוד כדין הברכות (לענין נקיות הידים).

הלכות נטילת ידיים שחרית סימן ז

וללמוד, אבל אם לא יוכל להעמיד עצמו שיעור זה, אסור, ולכן גם כאן צריך לומר שכוונת המשנה ברורה כשמרגיש שלא יוכל להעמיד עצמו כשיעור זה (טעם האיסור שכתב המ"ב (=שהנצרך לנקביו אסור לברך) נצרך רק לדעת הפמ"ג שהביא המ"ב בסק"א (=הסובר שאם לא בירך אשר יצר עד אשר מרגיש שוב שנצרך לנקביו, יכול עדיין לברך), ולדעתו יהיה מותר לברך באם יכול להעמיד עצמו יותר משיעור פרסה, אך לדעת השע"ת שהביא שם המ"ב (הסובר שכיון שנצרך שוב, כבר עבר זמן הברכה), גם בכה"ג שיכול להעמיד עצמו בשיעור פרסה אינו יכול לברך אשר יצר, שהרי כבר פקע ממנו).

ס"ק ג

11 אף דקיימא לן בסימן רל"ג וכו' - נתבאר לעיל בציון 7.

12 ועיין בספר ארצות החיים שכתב דדעת רוב הפוסקים דאם עשה צרכיו לגדולים ואחר כך רוצה להתפלל וכו' - רצה לומר, שרוצה להתפלל מנחה או ערבית, ויש את דעת הרא"ש וסיעתו שסוברים שאפילו סתם ידיים צריכות נטילה בברכה לתפילות, ועוד שיש הרבה מהראשונים שסוברים שאפילו בשביל ברכת אשר יצר צריך נטילה בברכה אחר שעשה צרכים גדולים, ומקורם ממסכת ברכות (נג:): שרבי זוהמאי אומר שידים מזוהמות פסולות לברכה, ודעתם שמדובר בזוהמא של צרכים גדולים, וכיון שכתוב שהם פסולות מכלל דבעינן נטילה, וכיון דבעינן נטילה בעינן נמי ברכה (על פי דרישה ס"ק א).

13 ומכל מקום לכתחילה אין לזוז מפסק השולחן ערוך - גם זה מדברי הארצות החיים.

14 ועיין בספר מעשה רב - באות ג, שפוסק כדעת הרא"ש שצריך ליטול עם ברכה גם לתפילות מנחה וערבית.

המשך פו"ע

17 או להתפלל מיד - אף על פי שלדעת הרא"ש (ברכות פ"ט סי' כג) כאשר נוטל ידיו אחר בית הכסא, ומיד אחר כך מתפלל מנחה או ערבית (ואין צריך לומר שחרית), צריך לברך על הנטילה, מכל מקום כיון שלדעת הרשב"א (שו"ת ח"א, קצא) רק בשחרית תקנו ברכה ונפסק לעיל בסימן ד (ס"ק א) כשניהם לחומרא, לכן אין מברכים.

ס"ק ז

18 יש אומרים דלא יברך כי אם אחר גמר ההוצאה - כך כתב ההלכות קטנות (ח"א סי' פו) וכתב שטעמו הוא מפני שזה כמו חולה שאם נתרפא קצת באמצע חוליו, אינו מברך הגומל, אלא רק לאחר שנתרפא לגמרי (ובחולה גופא כתב העטרת זקנים (סי' ריט סק"ב) בשם מהר"ש לובלין שהמקור הוא מהמכילתא (משפטים פרשה ו) שאם אחד הכה את חברו וחוששים שימות, כולאים את המכה עד שנדע אם ימות או יתרפא, ואם נתרפא משחררים אותו, וקאמר במכילתא שרק אם יודעים בוודאות שנתרפא לגמרי).

19 ויש אומרים דיברך בכל פעם - כך דעת יד אהרן ושלמי צבור (דף מה.), ובשו"ת קול גדול (סי' פט) גם כתב כך, וביאר דכיון שעכשיו מרגיש שניקה את גופו ואין לו עוד שום צורך לנקביו - חייב לברך, ומה שידוע שיצטרך פעמים נוספות אין בכך כלום, שהרי כל אדם יודע שיצטרך כמה פעמים במשך היום, ולא אמרינן שיברך רק פעם אחת בסוף היום, ובפרט שבאמת בסם המשלשל לא יודעים בוודאות שיצטרכו עוד פעמים, דלפעמים אחר פעם אחת אינו נצרך יותר לשלשל.

10 אסור לברך כדלקמן סימן צ"ב שאפילו בדברי תורה אסור - ושם במשנה ברורה (ס"ק ז) פסק שאם מרגיש שיוכל להעמיד עצמו יותר משיעור של שבעים ושתיים דקות, מותר לברך

הלכות נטילת ידים שחרית סימן ז ח

ימות החג (משנה ברורה עוז והדר).

[22] שמברך ברכת המזון אחת על שתיהן - כדאיתא במשנה ברורה בסימן קע"ח ס"ק ל.

סימן ח

סעיף א ס"ק א

[1] מיד אחר נטילת ידים - ולא קודם הנטילה, שאז לא יוכל לברך עובר לעשייתן שהרי ידיו מטונפות (ספר היראה ז), ומשמע שאם גם בלאו הכי אינו מברך על הטלית קטן (כגון שפוטר אותו בברכה על הטלית גדול) ילבשנו לפני הנטילה, וכל זה מדינא אבל לפי דברי המקובלים שהובאו בסימן ד (במ"ב סק"ב ובמקורות ציון 11) שאין לגעת בבגדים כששורה עליו רוח רעה, אין ללבושו לפני הנטילה בכל גווני (על פי פמ"ג א"א א ולבושי שרד).

[2] כדי שלא ילך ארבע אמות בלא ציצית - איתא במסכת שבת (ק"ח): "אמר רב ששת תיתי לי דקיימית מצות תפילין, ואמר רב נחמן תיתי לי דקיימית מצות ציצית" ופירש רש"י "דקיימתי מצות תפילין - שלא הלך ארבע אמות בלא תפילין, וכן לענין ציצית" (צה"פ סי' כד הע' 2), ומדקאמר "תיתי לי" משמע שזה מידת חסידות (על פי הגר"א סי' ח ס"ק ו), ועיין במילואים.

ס"ק ב

[3] וילפינן גזירה שווה מעומר וכו' - כדאיתא בפסיקתא (פרשת אמור דף כט עמוד ג) שאת כל המצוות שנאמר בהם "לכם" ילפינן מעומר, ואיתא שם נמי הדרשה ד"בקומה" (כתב הברכי יוסף שאת הפסיקתא חיבר ר' טוביה, שהיה בתחילת תקופת הראשונים, וכל דבריו הם קבלה מרבתי, מחז"ל).

[4] ודרשינן בקומה - וגם בזוהר (תצוה קפג.) איתא דיש לספור ספירת העומר בעמידה (כסף

סעיף ב (טו"ע)

[15] הטיל מים ולא שפשף אף על פי שצריך לברך אשר יצר אין צריך ליטול ידיו - דסלקא דעתך שכיון שאשר יצר זה דבר של קדושה, צריך דווקא "נטילה" כדי שיוכל לברך (וכדעת הראשונים שהובאו בציון 12), קמשמע לן שלא תקנו דווקא "נטילה" ויכול אפילו לכתחילה לנקות בכל מידי דמנקה.

[16] אלא משום נקיות - כמו שנתבאר לעיל בסימן ד (יח) שהנוגע במקומות המכוסים צריך לנקות ידיו

[17] או משום הבון - רצה לומר אם עומד לפני תפילה (ושב הכהן (סי' ג, ועיין בה"ל)), שאז מדינא צריך לכתחילה ליטול ידיו אפילו ב"סתם" ידים (לשיטת הרא"ש וסיעתו).

ס"ק ה

[18] ואם אין לו במה ליטול אף על פי כן צריך לברך אשר יצר - ואף על פי שיש עדיפות למים, לא ימתין שיגיע למים, שמא ישכח לברך או שמא יצטרך שוב לנקביו ויפסיד הברכה (ברכת הבית שער לג,א), אלא ינקה ידיו במידי דמנקה ויברך מיד.

סעיף ג (טו"ע)

[19] הטיל מים והסיח דעתו מלהטיל מים - ולכן התחייב בברכת אשר יצר, שהרי אם לא סיים עדיין להוציא צרכיו, אינו יכול לברך כמבואר במשנה ברורה ס"ק א.

ס"ק ו

[20] בדמצינו לענין תפילה - במסכת ברכות (כו.)

[21] דשאני תפילה שהיא במקום קרבן ושייך בו תשלומין - כמו שמצינו בקרבן חגיגה (במסכת חגיגה ט.) שמי שלא הביא ביום הראשון של החג יכול להביא תשלומין בכל

הלכות ציצית סימן ח

משנה הלכות תמידין ומוספין פ"ז הכ"ג). והדרשה של "בקומה" מקורה ברי"ץ גיאות (שהיה מתקופת הגאונים, בספרו מאה שערים, הלכות חדש וספירת העומר עמ' ק"ח, וכתב שזה אסמכתא ושזה קבלה מרבתי).
7] דהיינו בשעה שהוא אוהו בידו ורוצה להתעמף בו - פירוש, כשאוחזה בידיו כאשר הטלית פרוסה לפניו, ומיד אחר הברכה מביא אותה לאחוריו על ראשו ועל כתפיו ומתעטף (כך מדייק בספר צה"פ מדברי המשנה ברורה (שכתב דדוקא כשהטלית מקופלת הוי עובר דעובר), וכך כתב לעשות גם בליקוטי מהרי"ח (סדר מצוות ציצית עמ' יט) וכ"מ בשערי תשובה בשם שלמי ציבור. אמנם בפסקי תשובות הביא דעת הפוסקים להחזיקו מאחוריו בשעת הברכה ופסק כמותם).

סעיף ב (ט"ע)

8] סדר עטיפתו כדרך בני אדם שמתכסים בבסותם ועוסקים במלאכתם וכו' - רצה לומר דלא בעינן שיעטוף ראשו וכתפיו כעטיפת הישמעאלים וכמנהג האבלים (כדאיתא במועד קטן (כד.)), דהכא כתיב "אשר תכסה בה" (דברים כב, יב) והכוונה כדרך בני אדם שעוסקים במלאכתם וכו' (הגר"א). ופסק השולחן ערוך כשיטת בעל העיטור המובאת בטור דלא בעינן עטיפה ודלא כגאונים.

5] דכל ברכת המצות צריך להיות בעמידה - איתא בירושלמי (לפנינו ליתא) שאת כל הברכות צריך לברך בעמידה, וכתב האורחות חיים (ציצית כז, כח) שהכוונה לברכת המצות, ובשם "יש אומרים" כתב דדוקא המצוות שנאמר בהם "לכם" (ודברי הפסיקתא משלימים את דברי הירושלמי), והטעם שגם הברכה צריכה להיות בעמידה, כתב בחכמת שלמה (על גיליון השו"ע) שהוא כדי שלא יבואו לזלזל במילי דרבנן, שהרי את המצווה שהיא דאורייתא עושים בעמידה, ואם את הברכה שהיא מדרבנן יעשו בישיבה יזלזלו בה, ובשו"ת להורות נתן (חי"ב, א) כתב שהטעם הוא כדי שלא להפסיק בין הברכה למצווה, וכיוון שהמצווה בעמידה אזי גם הברכה.

6] דבריעבר יצא בשתייהן בכל גווני - כן כתב באורחות חיים (ספירת העומר, ד) בשם רב האי גאון, והוא מפני שבדרך כלל כשרבנן מתקנים לעשות דבר במעומד, זה רק לכתחילה (כגון תפילת שמונה עשרה כדאיתא בסימן צ"ד), והדרשה

הלכות נטילת ידיים שחרית סימן ז ח

יג באר הגולה

ידיים יאף אם רוצה ללמוד או (ג) * להתפלל מיד: כנס סו ודיו מלוכלכת (ד) ששפתך כנס אפי"ה לטו מנרן על נטילת ידיים (סמ"ג סימן כ"ו מ"ט) ז ב * הטיל מים ולא ששפה אפי"ה שצריך לברך אשר יצר אין צריך ליטול ידיו (ה) דלא משום נקיות * או משום רבון: ג הטיל מים והסיה דעהו מלהטיל מים ואח"כ נמלך והטיל מים פעם אחרת צריך לברך (ב) [ג] (ו) ב"ה אשר יצר: ד יאין שיעור להשתין מים כי אפי' למטה אחת חויב לברך שאם ישתם הגב מלהוציא המטה הריא היה קשה לו וחויב להחיות:

ח הלכות ציצית ועטיפתו. וכו' י"ו כע"פ:

א (ב) [ב] (א) יתעטף בציצית ויברך (ב) [ב] (כ) מעומר: ב יסדר עטיפתו כדרך בני אדם שמתבססם בככותם ועוסקים במלאכתם פעמים בבימוי הראש פעמים בגליו הראש

שערי תשובה

שחטט לו תפאם לא יברך ואל"כ מנ"ס בוס. וט"ס לנטין יואל מעכ"ס עיון בל"ח דמוכה מפי' קפי"ה דל"ד וטיון ס' רכ"ז. ומ"ח טי מחטיון על עגמת כפי"ה לטיל ס' ד' בשם מח"כ ודבנן קאשיא סו עבדי הכי לריחן נ"כ לחי יואלחו מעכ"ס ט"ג: [ב] כ"ס. עכ"ס כהנא בשאלוה יענין מ"א ס' ס"י דלע"פ ד' ט"ס לייבג דכרי געלון מ"ס ערה שלג לברך אלא טעם אחת ונדבולט מו טעם לא יברך א"י עד שחוקק לכסיל מ"ס שניה טוב אין לו לברך על כשתוסב עד שסינן שניה ויברך מ"א אשר יצר וכו' לא ט"ס. וטיון ס"ק א' מ"ס בשם פאבורט מה"ר"א נחום ול' ס"ל. וכמד בבבלי ויסק דמי בטביל מים ומגלן וסביל פטס שניה ואל"כ נוסקף א"ס ציור אטיונו מ"א לא יברך כלל דשמה ציור ודעהו כלאחרות בבבלי אחת טגי ופטס יברך ברכה שאלוה לריכס ט"ס ובפמ"ב כמד בפטס מ"ל' ס"ס ספק פסקא ובלגיו צרכס ט"ס:

[א] יתעטף. עכ"ס ור"ל סביל קטן ומוכה שלג ס' דיכס ליון בעליה קטן וכמנה"ל כפי' כ"ל דליכא דעוס שפאסור לכמד כ"ן אלא טעמו לכסל. ואחזנ בשם הרי"ו ז' סביל קטן ומוכה שלג ס' דיכס ליון בעליה קטן וכמנה"ל כפי' כ"ל דליכא דעוס שפאסור לכמד כ"ן אלא טעמו לכסל. אריה ס' ל"ב שמכא שבה לברך על סביל קטן לברך בכנס שמתחין בידו וזולט להטעמך זו לא כהנא עיקרן דאין זה עובר לנשייתו כיון שכבר חלה עליו מוה גזירה להטעמך גזירה טיבא וכו' וטעמו נזכר כהן לענין ברכה להטעמך דלע"ס ט"ו סימן פק"ה וכו' וטעמו עיקר גזרה דע"ל עיקר טעמו נקראם כשמשלך סכנוה וזכוריו צ"ח טעמו וכן טוב לברך סמוך לטיק טעמו כמ"ה פרש"ג מ"ח ס' רמ"ג לנטין מילה. אף יש לנהוג בעבוד

משנה ברורה

ז"י מי שאכל דבר שחייב ברכה אחרונה ונתכו וסביל מים ומזכר קודם ענה לברך אשר יצר ליוו חסד קודם אהביב דלשר יצר קודם דמדיד. מי ששוכה כס המשלשל ד"ש בדעתו מחתלה לפטות הכני מטייה עד שחלה כוונתה חסד ע"כ י"א דלג יברך כ"א אשר גמר הבולגה וי"א דיברך בכל פתח וכמנה"ל סבור לברך אחרונה אף בשלול חזק שמטייה שמיד יצטרך לכתוב שטיח אסור לברך כדלקמן סימן ז"ב שאפי' בדיח אסור [ש"ח]: (ג) להפלה מיד. אף דקו"ל כסיון רל"ג ס"ב להקלח מנחם וכן לערביה אטיו סייט יודע לכן פוס לבלון צריך ליטול ידיו וכ"ס כשעשה לרצו מ"ח לטו מנרן ענ"י אלא בשחרית. וטיון בספר הגלוח הכי"ס שמהו דדעה רוב הכוסקים דלע עשה לרצו לגדולט ואל"כ רוצה להפלה מנרן ענ"י. ומ"ח לכהתלה ליון לוז מפסק הסו"ט וטיון בספר מעשה רב: (ד) ששפתך כנס. הרצו"ה של זלם אין לו במה ליטול אפי"כ (ג) יברך לברך אשר יצר. ואטיו א"ס ששפתך כנס. ענ"י וטיון בספר ס"ק כענמ"ס (ו) כ' סעמ"ס. כדמתינו לענין חתלה פלגט מטה ול"ה ספולן מעריות מהפלה מנחה שחים. אגל ד' הרבה מהאחרונים ונלקין על ספק זה וכוונתו דשאני חתלה טעיה במקום קרבן ותיך צו השולמין משא"י בלשון יצר שחייב ברכה הודלטה יאלג כבודלה אלה על הרבה פעמים כמי שכלב פיה טעמים וחסיה דענוה כיניהם שמכרז כמ"ה אלה על שחייב. ויש להקל בספק ברבות.

* להתפלל מיד. טיון כמ"ה כנס אפי"ה וטיון כמ"ה ששפתך א"ס וזמן ע"ג בקרי עוד ספק אחד מר"ס שרולכ טעמו קרי"ס חתלה דבר שביטולו בחשק דסו מבי שפיקי דשמה הלכה כמ"ה דעל טיבולו בשקפה ובאר"ס' ספי"ס וי"אל לברך ענ"י א"ס נודמן לו זה אחר ששפס לרצו לגדולט ול"ה מפתס ס"ס דוכס דעמו שלג לברך רק משום דנה"ח דעת רוב הסוסקים להטלה ית"ל לברך כוס: * היטיל מים ולא שפף. כטיף זה לא מיירי להטלה דעס צריך ליטול אף בלא סביל מים כלל. ודע עוד דלעס ששפך צריך מדינה ליטול ולא ששפך ביד אחת ליון צריך מדינה רק אחת ביד כדמנה"ל במסכתא יואל ג' פ"א ט"ז ללכס כסעודה וכו' ט"ס והעיוה רק משום כטון: * או כסומן כיון. טיון לקמן כסומן ז"א מ"ב ו"טע וזולו לוס כיוון כרי"א כמד בעיון וטיון מ"א דענה רל"ד דף י' פ"א ששפס מנע סדין דע"ס:

מי בגלים וס"ה בגדולט (ב) עשפס לרצו וקנה: (ד) אלא משום וכו': וזמן ע"ג בקרי עוד ספק אחד מר"ס שרולכ טעמו קרי"ס חתלה דבר שביטולו בחשק דסו מבי שפיקי דשמה הלכה כמ"ה דעל טיבולו בשקפה ובאר"ס' ספי"ס וי"אל לברך ענ"י א"ס נודמן לו זה אחר ששפס לרצו לגדולט ול"ה מפתס ס"ס דוכס דעמו שלג לברך רק משום דנה"ח דעת רוב הסוסקים להטלה ית"ל לברך כוס: * היטיל מים ולא שפף. כטיף זה לא מיירי להטלה דעס צריך ליטול אף בלא סביל מים כלל. ודע עוד דלעס ששפך צריך מדינה ליטול ולא ששפך ביד אחת ליון צריך מדינה רק אחת ביד כדמנה"ל במסכתא יואל ג' פ"א ט"ז ללכס כסעודה וכו' ט"ס והעיוה רק משום כטון: * או כסומן כיון. טיון לקמן כסומן ז"א מ"ב ו"טע וזולו לוס כיוון כרי"א כמד בעיון וטיון מ"א דענה רל"ד דף י' פ"א ששפס מנע סדין דע"ס:

מי בגלים וס"ה בגדולט (ב) עשפס לרצו וקנה: (ד) אלא משום וכו': וזמן ע"ג בקרי עוד ספק אחד מר"ס שרולכ טעמו קרי"ס חתלה דבר שביטולו בחשק דסו מבי שפיקי דשמה הלכה כמ"ה דעל טיבולו בשקפה ובאר"ס' ספי"ס וי"אל לברך ענ"י א"ס נודמן לו זה אחר ששפס לרצו לגדולט ול"ה מפתס ס"ס דוכס דעמו שלג לברך רק משום דנה"ח דעת רוב הסוסקים להטלה ית"ל לברך כוס: * היטיל מים ולא שפף. כטיף זה לא מיירי להטלה דעס צריך ליטול אף בלא סביל מים כלל. ודע עוד דלעס ששפך צריך מדינה ליטול ולא ששפך ביד אחת ליון צריך מדינה רק אחת ביד כדמנה"ל במסכתא יואל ג' פ"א ט"ז ללכס כסעודה וכו' ט"ס והעיוה רק משום כטון: * או כסומן כיון. טיון לקמן כסומן ז"א מ"ב ו"טע וזולו לוס כיוון כרי"א כמד בעיון וטיון מ"א דענה רל"ד דף י' פ"א ששפס מנע סדין דע"ס:

שער הציון

(ג) כ"י וסמ"ג (ג) טעום: (ד) ג"ח ומ"ה ומ"ח וכו"ה ואל"כ דלע כמ"ה (ס) פולחן שלם: (א) מ"א: (ב) מ"א: (ג) כ"י: (ד) אחרונים: (ט) ס"ס והלכות וסאנעס ארי וסיאור סגרי"ל דלע סמ"ה:

ב כרמ"ן בשב"ח
קל"ב ופנ"ר כ"ס
כרמ"ח ור"ה ג
כ"ס ופנ"ר
ד כנס"ה ס"י סג"ל
סטיחא עטוב וסל"ח
ה טס כנס גלון
ו טס כנס גלון
ומפי' כרמ"ס כל"ד
א טור וסמ"ק ס' ט'
ב טור כנס נעל
סטיאור

הלכות ציצית סימן ח

ג תומת דתו והר"ף קמ"ט והאור והמרי"א ד ש כנגל בעיטוב וברוקה ה יוספוט נפ' בדרכיה ור"א כינאו ב"י נסיון כ"ב מהר"י מלוי ח"א

ג) [ג] ונכון שיכסה ראשו (ד) במלית: ג [ד] (ה) יטליתות קטנים שלנו שאנו נהגים ללבוש אע"פ שאין בהם עיטוף (ו) יוצאין בהם ידי חובת ציצית וזכב להניח אותו על ראשו רחבו לטומתו ולהתעטף בו ויעמוד כך (ז) מעוטף לפחות כדי הילוך ד' אמות (ח) ואח"כ ימשכנו מעל ראשו וילבישונו: ד' ימחורר שתי (ז) [ג] (ח) ציציות לפניו ושתיים לאחוריו כדי שיהא מסובב במצות: ה' המברך להתעטף (ה) [ו] (י) בציצית יאם שניים או שלשה מתעטפים (יא) במלית (י) [ז] (יב) האחה (פי' נפעס אחת) כלם מברכים (יג) ואם רצו (יד) אחד מברך והאחרים כגם מהר"י מלוי ח"א

שערי תשובה

באר היטב

ק"ב. ובהשואת דרכי חסד סי' ג': (ג) ונכון שיכסה. וצריך לכסוח ראשו מתחת המלה עד כופה כדי שיפלה בלמה עיני הרדב"ז ח"א סי' קצ"ז. ונדבר שמואל של ק"ב. כחז כוונתו הערי"ז לא היה מכסה הפלית של החפיליון של ראש ועיני ס"ס כ"ז דעב"ט לא יכסה לגמרי בשפת פסיעה יורוק כל הד' צינורות לחד שמאל בעינים ישתמללים כדי כילוך ד' אמות עיני הרדב"ז ח"א סי' הקה"ל ונהלק"ס ח"ב סי' ל"ג וצד אהרן. ולוחן המניחין הפלית התקופל סביב הנוולר על הפסיהן לא ילאו י"ח עיני מ"ט: (ד) צינורות. ונכוו לפסוח עפרה מתחייבת מפי לסימן שזותן צינורות שלפניו שיכיו לפנים לבניו כמ"ט קרש שנתן בלפון וזה לפולס בלפון שלשה. ונכהני החר"ז ז"ל כחז שאל הוב האר"י ז"ל מקפיד ע"ז. ויש נוהגים לשום ד' ימין על כף שמאל שיהיו מחוכבין וכ"מ סימן ש"א בעוף ל'. מ"א: (ה) בצינורות בצינורות בשו"א שהה הני"ח לבוש וז"ב עכנ"ז וע"ה. והב"ח סי' יו"ד כהב ליגר בפסח"ה: (ו) בלהה. ר"ל כל חד וחד מהטקף כפליית מיוחד

כעניית זידו יצרך ותיקף ילכטו דרך אחוריו על ראשו ועל גופו כנת אחת ואחר בלגב בדרך כוס ימלם סכסוח על גאורו ויתעטף כענייה ישתמללים כדי הילוך ד' אמות וכן מוציין אח"כ מעטת מיקרי ירושלם ע"ס [ג] ונכון שיכסה. עב"ט וע' בשפת בנימין סי' מ"ה עובדי דרכים המניחין הפלית כשהוא מקופל ומשבללים סביב הווארס על כפיסם בעיני קה"ל אחד כשהוא מקופל עם בליזת יורד לפניו מימין וקה"ל ע"ס כ' צינורות יורד משמאל און יוציין כב"כ ד"י מלוח צינורות ונועריין כהם דבכ"כ ל"כ"ע לאו עיטוף הוא ע"ס. וכנת דרכי במואל סי' קב"ג ענייה פלית מלוח סיכוס סלית על כראש ולא על הפסחים לבד וציקוס שכנו הובו גלין מחסין על מקיטורין על האיעוט שמכוסים ראשם כי לפס להשוח כפי מנהג המדינות ע"ס ונראה דסיני אחר כדרכם בשעם שהוא עטוף בו להחלל אצל בשעם שהוא מברך עליו ומתעטף בו מיד או כנת שהוא יכסה ראשו כפליית ולא יאמור על כפליית פלית על כפיו לבד וזכו ח"ן לו להשעיה כענינת הירובים שהוא מנהג בעשות ג"ל ילאו י"ח כרכס כמ"ט בשם הכ"כ וב"כ ש"א הרדב"ז ח"ב סי' שפ"ג שזותן גלין מחסין הלאש בשעם הפסול עובין ג"ל צדין וכן נהגו ויכנס צדוניה טורס כיה ע"ס. ונדברי שמואל סי' הוציו מהשואה זו של הרדב"ז ע"ס: [ד] פלימות. וכנת כשפ"ג ח"ב סי' פ' לנולה י"ב לנכר להטקף בליזת בין על פלית גדול או קטן בין דרך פסוח ובין דרך מלבוש ויש כולל מלוחס מנה ויה"ס שאם רזה לנכר לנלוש כדכוח זידו אלא שאין עיכר ענדכותיו שהוא ח"א ולאו עובין לנכר להעטף ח"ה כשולבוש דרך מלבוש ע"ס עינין לקמן סי' ו' שפס כמ"א לנכר על פלוח וניראה דאם לובם פלית קטן בדרך פסיעה שפיו מברך עליו להטקף: [ז] צינורות. עככ"ס ויש נובגין לבסוד על ימין על כף שמאל ח"א ונדב"ז ח"א סי' חת"א כהב סוגרין להטקף כפליית כענייה פליתים שני כפליית נוד שמאל והם כולם נוד שמאל כ' לאינו וז' לאחוריו אינו נכון ובגדש כשנת דמחוי לכלל אלא שילוך ב"י כופה אחד לפניו ואחר לאחוריו מימין וכן כשמאל ועיניו בולאר הוא כשנת כדרכם ע"ס: [ו] בצינורות. עככ"ס וב"כ כמחוקים כרה שיש לומר בה"ח כמ"א ח"א ע"ס דנוואט ע"ס דקריה ומכרי"ס ונראה ע"ס סבוד ע"ס: [ז] כלאה. עככ"ס ועינין לילי סי' ו' פ"ק

משנה ברורה

וגרלה דהנהגין שלא לנכר כלל על הימין רק עופרין אהוי בנרכח ח"כ"ג ח"ן צריך לנכר להטקף בו ועינין כמ"א ונביאור כמ"ט: (ח) ואח"כ דעיקר הקידוש ככס לבושים: (ט) צינורות. ודי' נהני לפסוח עפרה מתחייבת מפי לסימן שזותן צינורות שלפניו יהיו לפולס לבניו כמ"ט ח"א קרש שנתן בלפון היה לפולס בלפון ונכהני סבר"ז ז"ל כחז שאל היה האר"י ז"ל מקפיד ע"ז: (י) בצינורות. סו' בשו"א חתם הני"ח: (יא) כפליית. וה"ה כפליית ונכל כרה המלוח: (יב) כלאה. סי' כל אחד מהטקף כפליית מיוחד אלא שבמ"א נשכו כל העטיפות (ק) לאחורי אהרן כ"ד לנכרתו דהוי הטקף וצריך כ"א לנכר לפנאט ועינין לקמן סימן ר"ס. (יג) ואם רצו. מלפון זה משמע דיוצא מוב שבלים יברכו ובלמה יז' אדרבה לכהנייה ויהר טוב שלמד יצרך ויוציא ח"ה לאחורים משום כריוב כ"ס הדרה מלך ודלקמן בכיורן ר"ח סי' כ"ד אך לא נהגו עכשיו כן יז' ואפשר משום שאין הכל כקאין להכחיון ללא ולקולס ועינין בש"ה: (יד) אחד מברך. ומצייל אה האחרים יז' ואפילו הם כקאילים ובלגד שתיחיון כ' האומע לאלח והשפיע להוליס ויהר מוס דאפילו אה המברך כב"ל נלא לפנאט או שמיט מהטקף כול יכל להוליס אחרים בנכרתו כד"ל ישרלם עבדים ח"ה כ"ג אה כזכ י"ל דליו מוילא ח"ה) אלא דוקא מי שמיט בקי. כהב הפת"ג אה כהא גלושים קנו פליחיס חדשים ועשו בהם צינורות ולא ברבו שהיינו דמברכין בעיטוף ראשון כמחומר כפיסין כ"ג ק"י דחאד יכל לנכר להטקף

שער הציץ

ח"א כשה הח"ב: (ז) ב"י וב"ח: (ח) ח"א: (ט) מ"א: (י) ב"י לשיטת סוכרית וצריך עטוף: (יא) ב"ה"ט ותמיס לי שמואל דברי נספ"ד וז"ע: (יב) ח"א: (יג) כ"ו: (יד) מ"א: (טו) כולל החנויות: (טז) ח"א: (יז) כ"ב"א וצפ"ג ויחידוש רמ"א: (יח) ח"א: (יט) כ' משע וכנתה דכ"א) כמ"א (כ) דעת מה"ד ועינין בלא"ה"ס שפסוק דמדינה יכל לנאולאו א"ל לכהניס הטקס שיכרך כנלמו ע"ס:

הלכות ציצית סימן ח

הראש בשעת התפילה, כדאיתא בסימן צ"א (ס"ק יב) שבתפילת מנחה ומעריב יש לכסות הראש בכובע מלבד הכיפה, משום (עמוס ד, יב) "הכון לקראת אלוך ישראל", ולכן בשחרית כיוון שהוא לובש טלית יכול לכסות ראשו בטלית במקום בכובע, וגם בזוהר (דברים רס:) כתוב שיש לכסות הראש בשעת התפילה, והוסיף הזוהר שגם את עיניו צריך לכסות, וכתב המשנה ברורה (סי' צא ס"ק ו) על זה בשם הפרי מגדים שכן הוא המנהג בשעת תפילת שמונה עשרה (ובציין 15 יחבאר באיזה אופן יכסה עיניו). ובזוהר (במדבר קכ:) משמע שנכון לכסות ראשו בטלית כבר משעת פסוקי דזמרה (ברכת אליהו סי' כד הע' 3).

13] ועל כל פנים יעמוד כך מעומף לפחות כדי הילוך ארבע אמות - "מעוטף" הכוונה בכיסוי הראש, ונראה טעמו, שכיוון שדרך בני אדם להיות גם בכיסוי הראש, לכתחילה לא יסיר מעליו הטלית עד שיכסה גם את ראשו זמן מינימלי, שאז ניתן לקרות עליו "אשר תכסה בה". וזמן הליכת ארבע אמות הוא כשלוש שניות, (הכא מיירי אפי' למ"ד (לקמן בציין 16) דלא בעינן "עיטוף").

14] האר"י ז"ל היה מכסה הטלית על התפילין של ראש - מבואר בשער הכוונות (ענין הציצית) על פי הסוד, שקדושת התפילין היא קדושה פנימית, ואילו קדושת הציצית היא חיצונית.

15] ועיין סוף סימן כ"ז (סעיף יא) דעל כל פנים לא יכסה לגמרי - דאיתא שם שטוב שהתפילין של ראש יהיו מגולים, על שם הפסוק "וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך" (דברים כח, י) "ותניא רבי אליעזר הגדול אומר אלו תפילין שבראש" (ברכות ו.), וכדי לצאת ידי שניהם יכסה התפילין כעין גג, שיראו רק מלפניו (מחצית השקל), ובכך גם מתכסות עיניו על ידי עטרת הטלית היורדת

ס"ק ג

9] שמניחין הטלית כשהוא מקופל וכו' אין יוצאין ידי חובת ציצית בזה - כדאיתא בשבת (קמז.). "אמר רב יצחק בר יוסף אמר רבי יוחנן היוצא בטלית מקופלת מונחת לו על כתפו בשבת חייב חטאת" משום דהוי משאוי, ולכן וודאי שלא נחשב שלובש טלית של מצווה.

ס"ק ד

10] שכיסוי זה מכניע לב האדם ומביאו לידי יראת שמים - וגם בזמן האמוראים מצינו שהיו מכסים ראשם בכיסוי נוסף מלבד הכיפה, כדאיתא בקידושין (כט:) שהנשואים היו לובשים גם סודר על ראשם, וודאי שזה מלבד הכיסוי שגם הרווקים היו לובשים, דלא יתכן שהבחורים שהיו עוסקים בתורה לא היו מכסים ראשם כלל (על פי הבית-יוסף ד"ה ומכסה ראשו). וכיסוי הראש מביא לידי יראת שמים כדאיתא במסכת שבת (קנו:) "כסי רישך כי היכי דתהוי עלך אימתא דשמיא".

11] ועיין בט"ז שדעתו דנכון שלא יסיר הכובע הקמץ וכו' - וכתב הטעם, שכיוון שדרך הכיסוי של הטלית על ראשו, הוא באופן שפעמים מכוסה ופעמים מגולה, חיישינן שמא יגלה ראשו מהטלית, ונמצא בלי שום כיסוי.

12] וכתב הב"ח (ד"ה ומכסה ראשו) דצריך שיהא הטלית על ראשו מתחילת התפילה ועד סופה - (ולשון הב"ח "שראשו יהא מכוסה בטלית של מצוה כל שעה, שלא יהא רגע בגילוי הראש, כל זמן שהטלית עליו" ולא רק בשעת התפילה אמנם הרגילות היא ללבשה רק בתפילה, ואולי לזה כיוון המ"ב, אכן באליה רבה (ס"ד) כתב בשם ספר עדי זהב (הגהות על הלבוש למהר"ם די לונזאנו, לא זכינו לאור הספר) כלשון המשנה ברורה "צריך לכסות ראשו מתחילת התפילה עד סופה", והטעם הוא כדי שתהיה לו יראת שמים גדולה בכל משך הזמן הזה, ויש טעם נוסף לכסות

הלכות ציצית סימן ח

ג. תומת דתו וההריון קמ"ט ואלזור ומחר"א ד. שם כנגל בעיניו ונדוקה ה יוספוט נפ"כ דכריתות ואל"ח כתיבו ג"י בסימן כ"ב מנה"י ואלזו כגש מהר"י מולין אל"ח

(ג) [ג] ונכון שיכבה ראשו (ד) במלית: ג [ז] (ה) ימליתות קטנים שלנו שאנו נהגים ללבוש אע"פ שאין בהם עיטוף (ו) יוצאין בהם ידי חובת ציצית וזכוב להניח אותו על ראשו רחבו לטומתו ולהתעטף בו ויעמוד כך (ז) מעוטף לפחות כדי הילוך ד' אמות (ח) ואח"כ ימשיכנו מעל ראשו וילבישונו: ד' ימחורר שתי (ז) [ב] (ח) ציציות לפניו ושתיים לאחוריו כדי שיהא מסובב במצות: ה' המברך להתעטף (ה) [י] (י) בציצית יאם שניים או שלשה מתעטפים (יא) במלית (י) [ז] (יב) האחה (פי) נפסע אחת) כלם מברכים (יג) ואם רצו (יד) אחד מברך והאחרים

שערי תשובה

באר היטב

ק"ב. ובהשזנת דרכי חסד סי' ג': (ג) ונכון שיכסה. וצריך לכסוח רגליו מחמת המלה עד כופה כדי שיחפלא בלחמה עיני הרדב"ז ח"ב סי' קנ"ז. ונדבר שמואל של קנ"ז. כחז בכוונה מהר"י אל"ח היה מכסה הפלית של החפיליון של ראש ועינין סי' א"ל דעת"ל לא יכסה לגמרי בשעת פסיקה יורוק כל הד' צינורות לחד שחלל בעינים ישמחללים כדי כילוך ד' אמות עינין הרדב"ז ח"א כ"י הרה"ט ונהלק"ס ח"ב סי' ר"ג וצידו אהרן. ולחון המניחין הפלית חתקובל סביב הנוולד על הפלית לא ילאו י"ח עינין מ"ט: (ד) צינורות. נהגו לשפוח עפרה מתחיתת מפי לסימן שמתין צינוד שלפניו שיהיו לפנים לבניו כמ"ס קרש שנתן בלפון וזה לפולס בלפון שליה. ובהנהי הר"מ ז"ל כתב שאל הוב האר"י ז"ל מקפיד ע"ז. ויש נוהגים לשום דל ימין על כתף שמאל שיהיו מחוככין וכו"מ סימן ש"א סעוף ל'. מ"ט: (ה) צלינות בליניות בשו"א תהה הנהי"ה לבוש ול"ב מכנה"ג וע"ה. והב"ח סי' יו"ד כפב לומר בפסח"ה: (י) בלחה. ר"ל כל חד וחד מהספק כפלית מיוחד

בעינת זידו יצרך ותיקם ולכטנו דרך אחוריו על רגליו ועל גופו כנת אחת זחור בלבב בדרך כזו ימלא סכסוה על גולרו ויתעטף כעסיפה ישמחללים כדי הילוך ד' אמות וכן מוציין אהי מעבה מיקרי יורשלים ע"ס [ג] ונכון שיכסה. עכ"ל וע"י כשהחז ניוטין סי' מ"ה עוברי דרכים המניחין הפלית שכהו מקובל ושמחללים סיבי נווארס על כתיבם עניין קנהה אחד כשהו מקובל עם כ"י צינוד יורד לפניו מימין וקנה כתיב עם כ' צינוד יורד ששמאל חין ויואין ככ"ג ידו מלוח צינוד וגועיין ככס דככס"ג לכ"ע ללו עיטוף סוח ע"ס. וכנת דרכו כמואל סי' קב"ג עסיפה פלית מלוח סיכוס בעינת על כה"ס ולא על הפספוס לבד ותיקוס שכככו הכוז גחין מכוסין על מקיטיריו על הכיטוט שככוסים רגלם כי לפס לפחות כפי מנהג המדינות ע"ה ונדאר דעיניו אחר כככס ככ"ע כשהו עיטוף נו להחלל חלל כשהו כשהו מנריך עליו ומתעטף בו מיד או כנת כה"ס יכסה ראשו בעינת ולא ימחור על כה"ס פלית על כתיבו לבד וזכור חין לו להשגות ככככס הרדב"ס שכהו בעינת מלא ילאו י"ח כככס ככ"ג בשם הכ"פ וכ"כ ה"א הרדב"ז ח"ב סי' שמי"ג שחוקן חין מכוסין כה"ס כשהו כה"ס שבוין עינין וכן נהגו ויכנס צדונוני סוכה כ"ח ע"ה. ונדברי שמואל סי' הוצי' מהשורה זו של הרדב"ז ע"ה: [ז] פליתות. וכנת ככככ"ג ח"ב סי' פ' לנולד י"ג לבכך להטעק בלינת בין על פלית גדול או קהן בין דרך פסוה ובין דרך פסוה וז"ל בלל מחמת מנה ויה"ס שא"ס רזה לבכך לנלוש כככ"ב זידו אל"ח שאין עובר סכסוהו כשהו ח"ה ולנו עדיין לבכך להטעק ח"ה כשכככ"ג ח"ה נהגו עינין לבין דרך פסוה ע"ה ועינין לקהן סי' ו' דשפט כה"מ לבכך על פלוח וניה"ה דא"ס לונב פלית קהן בדרך עסיפה שפיו מברך עליו להטעק: [ח] צינורות. עככ"ס ויש נוהגין לבסוס על ימין על כתף שמאל ח"ה וברדב"ז ח"א סי' חת"כ"א ככב סוהגין להטעק בלינת כעסיפות פליתים ואל"ח משליכין ש"י בליניות לחד שמחל וס"ס כולל כד' מחלה כ' לאיני וכ' לאחוריו אינו נכון ובעדכ בשנת דמחו להכל אלא שילוך כ"י כופה אחד לפניו ואחר לאחוריו מימין וכן כמחל ועסיפס בולאר הוד ככנת ככככ"ג ע"ה: [י] בליניות. עככ"ס וכ"כ כמחוקים ככ"ה שיש לומר הנה"ס כב"ה ככ"ה לפניו ומחמת דלנוואט ע"ה דקריה ומכר"ס ונוחה ע"ה סוכו"ד ע"ה: [י] כלחמה. עככ"ס ועיין לעיל סי' ו' פ"ק

משנה ברורה

במניחין: כה"ס פלית כשהו מקובל ושמחללים סיבי נווארס על כה"סין (א) חין ויואין ידי הובת צינוד ככ"ג וכו"מ לאו עיטוף הוא: (ב) צלינות. שכיכוס זה ה' מכניס לב הארום ומניחו לידו ירחק שמי. ועיין ב"ז שדעשו לדיכון של"ה יסור הכוכב הקהן שכל רגליו כנת החפילה ח"ה שהו ויכסה ראשו בעינית ג"כ. ונהגו כה"ה דזריר שיהא הפלית על רגליו מחמת המלה החפלה עד כופה. ועכ"כ יעמוד כך מעוטף (ח) לפחות כדי הילוך ד"ט. כהוז כונונת הרה"י ז"ל היה מכסה הפלית על ההפיליון של ראש סי' ו' ועינין סי' א"ל דעת"ל לא יכסה לגמרי. כשהו עסיפה מכסה ראשו כה"ס על צינוד (י) מד פ"ו ומשליך כל הארבע צינורות (יא) ל"ד שחלה כדי הילוך ד"ט ואח"כ יסיר העסיפה עד כה"ה"י יהיה רחבה קנה וככ"ל ועמיד כ"ה מהצינוד על מקוטה וכדלוח"ה כשהו ד' וזה העסיפה עיוולונן בה לכריע אלא כמו שנהגין ח"ה חרשים שמחסינן הפלית על ענינו עד כופה. ועכ"כ יעמוד כך מעוטף ומתעטפין בו דזכו חיניו קר"ה עסיפה פיין כמ"ק כ"ד ע"ה. משפט כגמרת שחמור (יב) לא היה מכסה הפלית בעינת ופלית הוא מ"ח: (ג) פליתות נדולס. והוא שיש בהם שישו שחכבין פ"ו סי' ע"ה והכסה בו ראשו ורובו וקטלו פ"ו צינוד עכ"כ לא יבעיש ללא טו באקריי כריכין ודלוקהן כתימן מ"ה ע"ה כמ"ב: (ד) ויואין ככ"ג. דהי"דע"ה (ז) כל כשהו שלט דרך כתיב"ה הם ועיכוף לא כרייזם כרייזיה"ה (י) מתעטף. כדי ללא נמי דעת הסוככים ככככ"ג דוקה עיטוף.

ונראה דהנהגוין שכל לבכך כלל על היינן רק עוסרין אהי ככככ"ג ח"ב חין צריך לברך על ההטעק בו ועיין כמ"ס וכתב"ור כה"ט: (ח) ואל"ח"ה. דעיקר הקידוש ככ"ג לביש: (ט) צינורות. ידו נהני לשפוח עפרה מתחיתת מפי לסימן שמתין צינוד שלפניו שיהיו לפנים לבניו כמ"ס ח"ה קרש שנתן בלפון היה לפולס בלפון ונהגי סכר"י ז"ל כ"ב של"ה היה האר"י ז"ל מקפיד ע"ה: (י) צלינות. סו' בשו"א חתם הנה"ה: (יא) בלינת. ויה"ס בלינית ונכל ככ"ה המלוח: (יב) כלחמה. פי' כל אחד מהטעק כפלית מיוחד אלא כככ"ג נפשו כל העסיפות (ס) לחוקי אחר כ"ד לכככ"ה דהיי הטק וצריך כ"ה לבכך לפנחו ועיין לקהן סימן ח' סי' ג' (יג) ואל רע. משלוח זה משמח דיוטער סוב שכיב"ס יכרכו וכלחה (י) ארבעה לכה"ס ויחר טוב שלחם יצרך ויוצא ח"ה האחרים משום כריכ"ה ג"ס הדחה מלך ודלוקהן כתימן רגל"ה סי"ד ח"ה לא נהגו עככ"ס כן (יח) ואפשר מלוח של"ה ככל כקיאין להכחיון (יט) וחסיל"ה ס"ה כקיאולס וילגנד שמיכוין ט) כמותע לאלח והשפעיט להוליס ויותר מזה דלפילי ח"ה כהנרך ככ"ה לפנחו פ"ו שמיט מהטעק כלי יכל והוליס אחרים ככככ"ג דבר י"ח ימלא עידיס ח"ה צ"ג ח"ה כ"ה וי"ח דליו מוליס ח"ה) אלא דוקה ח"ה שמיט כקי. ככת הפמ"ג ח"ה כה"ה ח"ה ק"ו פליחיס חדשיה ועד כה"ה צינוד ולא כרכו כה"יניו דמברכין בעיטוף רגליון כמחומר ככככ"ג ח"ה ג"ה דוח"ה יכל לבכך להטעק

שער הצינוד

ח"ה כ"ה חת"כ: (ז) כ"י וב"ה: (ח) ח"ה: (ט) ח"ה: (י) כ"י לשיטת סוככ"ס לזריר עיטוף (יא) כ"ה"ה חת"כ וי' שחומר דכ"ה חת"כ נפ"כ וז"ע: (יב) ח"ה: (יג) כ"ו: (יד) ח"ה: (טו) כ"ה חת"כ: (טז) חת"כ: (יז) כ"ה חת"כ: (יח) חת"כ: (יט) ח"ה: (כ) חת"כ וכתבה חת"כ (כ"ה) חת"כ דעת מה"ד ועיין בלח"ה"ה שפסיק דמדינה יכל לטעול"ה ת"ך כהנה"ס הטק סיכך כעלמו ע"ה: (ז) חת"כ: (ח) חת"כ: (ט) חת"כ: (י) חת"כ: (יא) חת"כ: (יב) חת"כ: (יג) חת"כ: (יד) חת"כ: (טו) חת"כ: (טז) חת"כ: (יז) חת"כ: (יח) חת"כ: (יט) חת"כ: (כ) חת"כ

הלכות ציצית סימן ח

אלא צריך לעטוף גם את חלק הגוף העליון, מפני שעטיפת הראש לבד לא נחשבת לעטיפה לדעת הגאונים, שהרי בגד שמיועד רק לעטיפת הראש פטור מציצית, כמבואר בסימן י (סעיף י. אמנם לדין דקיי"ל דלא בעינן ממש עטיפה, הטלית שלנו עיקרה להניח על גופו, ולכן חייבת בציצית, ואם עוטף בה רק את ראשו בחלק מהזמן - יוצא, כמבואר בסי' י בכ"י (סע' יא ד"ה סודר, משא"כ לדעת הגאונים שגם שאר ההנחה על גופו פטורה מציצית, אם גם העטיפה אינה טובה - לא יצא), הלכך אם עטף רק את ראשו אחר הברכה, ואחר כך הפסיק בדיבור וכדו', הברכה חלה (וכ"פ פסקי תשובות ו בשם כמה אחרונים, והוסיף דלכתחילה לא ידבר עד שיעטוף גם גופו), ובפרט שלדעת החסד לאלפים (אות ב) והבא"ח (שנה א בראשית,ה) עוטפים מיד אחר הברכה רק את הראש (ורק אח"כ עוטפים את שאר הגוף, וטעמם ע"פ הסוד).

18 לצד שמאל - כתב בשו"ת הרדב"ז (ח"ג אלף (תקעא)) שמקורו בדברי ר' סעדיה גאון, והטעם הוא כדי לתקן את היצר הרע השוכן בצד שמאל, כי הציצית באה להגן מפני יצר הרע, כמו שכתוב (במדבר טו,לט) "ולא תתורו אחרי לבבכם" וגו', וכן כתב בשער הכוונות (ענין הציצית דרוש א) בשם ר' סעדיה גאון, וביאר זאת על פי הסוד.

19 ולא כמו שנוהגין איזה אנשים שמושכין הטלית על עצמן עד שמגיע הראש לחצי אורך הטלית - משום שזה לא נקרא "עטיפת הישמעאלים", כיון שקשה לנשום בצורה הזאת, ומה שציינן המשנה ברורה למועד קטן, שם איתא הכלל "כל עטיפה שאינה כעטיפת ישמעאלים אינה עטיפה" (וגם מבואר שם אופן עטיפת הישמעאלים).

20 משמע בגמרא (קידושין כט:) שבחור לא היה מכסה ראשו בטלית - שכתוב שם שאמר רב המנונא לרב הונא, שאינו מכסה ראשו

משני צידי פניו (לקיים את מצות הזוהר שהובא בציון 12), אמנם אינן מתכסות לגמרי אלא כדי שלא יביט לכאן ולכאן, דומיא דעטיפת הדיינים כדאיתא בשבת (ו. ברש"י ד"ה מסרהב . ומשמע מזה שהדיין רואה קדימה, וזה כדי שיראה פני הנידונים וניכרים דוברי אמת).

16 בשעת עטיפה מכסה ראשו בהטלית עד שיגיע עד פיו וכו' - כדי לצאת ידי שיטת הגאונים (הביאם הטור) שסוברים שכדי לקיים מצות ציצית בעינן ממש להתעטף בבגד, וראיתם מדאיתא בברכות (ס:) שכאשר מתעטף בציצית מברך "להתעטף בציצית", ואיתא במסכת מועד קטן (כד.) שכל עטיפה שאינה כשל הישמעאלים - אינה עטיפה, והראה רב נחמן את אופן העטיפה: שצריך למשוך את החלק העליון עד למטה מפיו (ובאופן זה קצה הטלית אינו שוכב על פיו אלא קופץ כלפי מעלה, וכך יכול לראות לכיוון מטה את האזור הקרוב אליו (שו"ת ארץ צבי (פראמר), סי' א). ואילו בשו"ת קנין תורה בהלכה (ח"א,ב) כתב שהישמעאלים היו עושים נקבים כנגד העיניים כדי שיוכלו לראות (ויש מהן שעושים כך גם כיום), אמנם בטלית של מצוה אין צורך בנקבים, מפני שגם בלי זה נחשב (לבגד), אמנם לא קיימא לן כשיטת הגאונים אלא כשיטת בעל העיטור (כמו שנתבאר בציון 8) שלא בעינן כלל עטיפה, ובמועד קטן מדובר על מקומות שבעינן עטיפה כמו אבלים (שהסוגיא שם עסקה באבלים), ומה שאומרים בלשון הברכה "להתעטף" מבואר לקמן במשנה ברורה (ס"ק טז), וכדי לצאת ידי שיטת הגאונים, מיד אחר הברכה עושים עטיפת הישמעאלים, (וודאי שהיא נקראת לבישה גם לפי בעל העיטור) וכך חלה הברכה לכולי עלמא, ואחר כך יכול להסיר את העטיפה כיון שקיימא לן כבעל העיטור.

17 ומשליך כל הארבע ציציות לצד שמאל - ולא מספיק לעטוף רק את ראשו בהשלכה זו,

הלכות ציצית סימן ח

ג תומת דתו וההי"ן קמ"ט והאזרז"ל ומהר"א ד שם כנגד בעיטוב וברוקה ה יוספוט נפ' כדרכיה ור"א כינאו ב"י נסיון כ"כ מהר"י ונאו נש מהר"י מלוי ח"ח

(ג) [ג] ונכון שיכסה ראשו (ד) במלית : ג [ד] (ה) יטליתות קטנים שלנו שאנו נהגים ללבוש אע"פ שאין בהם עיטוף (ו) יוצאין בהם ידי חובת ציצית וזכב להניח אותו על ראשו רחבו לטומתו ולהתעטף בו ויעמוד כך (ז) מעוטף לפחות כדי הילוך ד' אמות (ח) ואח"כ ימשכנו מעל ראשו וילבישונו : ד' ימחורר שתי (ד) [ה] (ו) ציציות לפניו ושתיים לאחוריו כדי שיהא מסובב במצות : ה' המברך להתעטף (ה) [ו] (י) בציצית יאם שניים או שלשה מתעטפים (יא) במלית (י) [ז] (יב) האחה (פי' נפעס אחת) כלם מברכים (יג) ואם רצו (יד) אחד מברך והאחרים

באר היטב

ק"ב . ובהשונת דרכי חסד סי' ג' : (ג) ונכון שיכסה . וצריך לכסוח ראשו מתחת המלה עד כופה כדי שיפלה בלמה עיני הרדב"ז ח"ח סי' קצ"ז . ונדבר שמואל של ק"ב . כתב בכוונת הה"י לח' היה מכסה הפלית של החטילין של ראש ועיין סי' כ"ז דעכ"ט לח' יכסה לגמרי בשפת פסיעה יורוק כל הד' ציננות לחד שמאל בעינים ישתמללים כדי כילוך ד' אמות עיני הרדב"ז ח"ח כי' הה"ק"ט ונהל"ק"ט ח"ב סי' כ"ג וצדו אהרן . ולוחן המניחין הפלית התקופל סביב הנוולר על הפסיעה לא ילאו י"ח עיני מ"ח : (ד) ציננות . נהגו לפסוח עפרה מתחייבת מפי לבימן שזותן ציננות שלפניו שיכיו לפניהם לבניו כמ"ט קרש שנתן בלפון וזה לפולס בלפון של"ה . ונכתיב ה"ר"י ז"ל כתב שאל ה"ח ה"ר"י ז"ל מקפיד ע"ז . ויש נוהגים לשום ד' ימין על כתף שמאל שיהיו מחוככין וכ"מ סימן ש"א בעוף ל' . מ"א : (ה) בציננות בציננות בשו"א שהה הני"ח לבוש וז"ל מכה"ג וע"ה . והב"ח סי' יו"ד כהב ליגר בפסח"ה : (ו) בלהה . ר"ל כל חד וחד מהעטף כפליה מיוחד

שערי תשובה

כענין זידו יבדק ויסיק ולבטח דרך אחריו על ראשו ועל גופו כנת אחת ואחר בלבב בדרך כזה ימלא סכסוח על גולו ויתעטף כעשיה ישמעללים כדי הילוך ד' אמות וכן נחננין אח"כ מעטת מיקרי ירושלם ע"ס [ג] ונכון שוכס . עכ"ט וע' בשפת בנימין סי' מ"ה עובדי דרכים המניחין הפלית כשהוא מקופל ומשבללים סביב הולרס על כפיסס עניני קה"ה אחד כשהוא מקופל עם כ"ציננות יורד לפניו מימין וקה"ה ע"ס כ' ציננות יורד משמאל חין ויולין ככ"ג ידי מלוח ציננות ונועריין כהס דבכ"ג ל"ט לאו עיטוף הוא ע"ס . וכנת דרכו במואל סי' קב"ג עשיה פלית מלוח סיכוס פלית על כרסו ולא על הפסיעה לנד ויחיקו שכסו הכוב גליון מכסין ומקטיריו על האיעוט שמכסוס ראשו כי לפס לנשות כפי מנהג המדינות ע"ה ונדרר דרטינו אחר ככרס כעטת שרוא עטוף בו להחלל אצל כעטת שרוא מברך עליו ומתעטף בו מיד או כנת כרסו יכסה ראשו כפליה ולא יסמוך על כפליה פלית על כרסו לנד וזכו חין לו להשגיח כעטת הרדובים שרוא מנהג בעטות של ילאו י"ח ככסו כמ"ט בשם ה"ר"י וכ"כ ש"א הרדב"ז ח"ב סי' ש"מ"ג שזותן גליון מכסין כרסו כעטת הפסול עובין ג"ל דיון וכן נהגו ויכנס צדוניה טורס כרס ע"ה . ונדבר שמואל ש' הנוצר המאשרה זו של הרדב"ז ע"ס : [ד] פליחות . וכנת כמשיגין ח"ב סי' פ' לנולה י"ב לנכר להעטף בליה בין על פלית גדול או קטן בין דרך פסיעה ובין דרך מלוחים ויש כולל מלוחים מנה ויה"ש שאם רוא לנכר לנלוש כרסו זידו אלא שאין עובר מצדוהיו שרוא ח"ח ולאו עובין לנכר להעטף ח"ה כשולבם דרך מלוחים ע"ס ועיין לקמן סי' ק' דשפס כרס"א לנכר על מלוח ויכסה דאם לובס פלית קטן בדרך פסיעה שפיו מברך עליו להעטף : [ה] ציננות . כתב מהר"ן להעטף כפליה כעשיה פליתים ור"א משליכין ש"י כפליה לנד בשמאל והס כולס נדח שמאל כ' לאיני ונ' לאחוריו אינו נכון ובגדס כשנת דמהו לכלל אלא שליב' כ"ב כופה אחד לפניו ואחר לאחוריו מימין וכן כשמאל ועשיהם בולרר הוא כעטת ככרס ע"ס : [ו] בציננות . עכ"ט ע"כ ממוחזק כרה שיש למר הכ"ה כמ"א ח"ח לפניו ונדרר דנוולר ע"ס דקריה ומכריס ונחא ע"ס סבוד ע"ס : [ז] כלאה . עכ"ט ועיין לעיל סי' ו' פ"ק

משנה ברורה

וגרסה דהנהגין שלא לנכר כלל על הי"ן רק עופרין אהיו בצרכה ח"כ"ג חין צריך שאל להעטף בו ועיין במ"א ובניבואר כרס"ט : (ח) ואח"כ דיעקר הקידוש ככס לבושים : (ט) ציננות . ודי' נהני לפסוח עפרה מתחייבת מפי לבימן שזותן ציננות שלפניו יהיו לפולס לבניו כמ"ט ח"ב קרש שנתן בלפון היה לפולס בלפון ונכתיב סר"י ז"ל כובט שלא היה ה"ר"י ז"ל מקפיד ע"ז : (י) בציננות . טו' בשו"א חתם הני"ח : (יא) כפליה . וה"ה כפליה ונכל כרה המלוח : (יב) כלאה . סי' כל אחד מהעטף כפליה מיוחד אלא כשכ"ט נשכו כל העשיה פוח (פ) לאחורי אהרן כ"ד לנכרתו דהוי הפסק וצריך כ"ה לנכר לפנאח ועיין לקמן סימן ר"ס ע"ג . (יג) ואם רצו . מלפון זה משמע דיושר מוב שבלים יברכו ובלמה יו' אדרבה לכהנייה ויהר טוב שלחד יבדק ויולין א"ה לא האחרים משום כריוב כ"ס הדרה מלך ודלקמן בכיוון ר"ח סי' כ"ד אך לא נהגו עכשו כן יח' ואפשר משום שאין הכל כקאין להכחיון ללא ולקולס ועיין גע"ה : (יד) אחד מברך . ומוליס אה האחרים י"ח ואפילו הם כקאולס ובלנד שמיכיון כ' האומע לנחש והשפיע להוליס ויהר מוס דאפילו אה המברך כבד יכל לפנאח ולו שמיט מהעטף כלי יכל להוליס האחרים בצרכתו כלי יכל ישרא עבדים ח"כ ג"ס אך כזכ י"ח דליו מוליס חל' אלא דוקא ח"י שמיט בקי . כתב הפ"ג א"ה כהה גלושים קנו פליחוס חדשים ועשו בהס ציננות ולא ברבו שהיינו דמברכין בעיטוף ראשון כמנומר כבימן כ"ג ג"ה דחד יכל לנכר להעטף

במניחין כפליה כשהוא מקופל ומשבללים סביב הולרס על כפיסס (א) חין ויולין ידי חובת ציננות כזכ דבכ"ג לביב לאו עיטוף הוא : (ב) כפליה . שכיבו זה ז' מכוניב לב הארס ומניחו לדי ירלח שמיס . ועיין ב"ט"ו דעשהו לדיכון שלא יסור הכובע הקטן שפל ראשו כנת הפלית ח"ה שהוא ויכסה ראשו כפליה ג"כ . ונהה כנ"ה דצריך שיהא הפלית על ראשו מתחת המלה החפלה עד כופה . ועכ"ה יעמוד כך מעוטף (ח) לפחות כדי הילוך ד"ח . כחוב כוונות ה"ר"י ז"ל היה מכסה הפלית על ההפילין של ראש (ט) ועיין סי' כ"ז דעכ"ט לח' יכסה לגמרי . כערה עטיפה מכסה ראשו כפליה עד שיגיע (י) מד פיו ומשליך כל אדרב"ע ציננות יח' לנד שמאל כדי הילוך ד' אמות יסיר העטיפה עד פה"ה יכסה רחא ק"ה וכנ"ל ועמיד כ"א מהציננות על מקושה וכדלוחא כעטף ד' וזהו העטיפה שיוולין בה לכרית אלא כמו שנהגין ח"ה חרשים שמוספין כפליה על עמון עד כפיסס חלחי אורך כפליה ומתעטפין בו דזכו חיינו וקר"ה עטיפה פיין כמ"ק כ"ד ע"ה . משמע בגמרה שחבור יב' לא היה מכסה ראשו כפליה אפילו הוא מ"ח : (ג) פליחות וקטל . ורוא שיש כהס שפשו שחקקין בו סי' ערס היכסה בו ראשו ורובו ונמל' כן י"ג שנים עכ"ה ל"ה לביבם ללא טו באקרפי כריוב ודלקמן בסיון ס"א ע"ס כמ"ב : (ו) ויולין כהס . דהאידיה (ז) כל כסוה שלט דרך כיווי הס ועיכוף לא רמיזם כצרייהיה : (ח) מנופק . כדי ללאח נמי דעה האכובים כרעטין דוקא עיטוף .

שער הציץ

ח"א כשה הח"ב : (ז) כ"י וצ"ח : (ח) ח"א : (ט) מ"א : (י) כ"י לשיטת סוכרים וצריך עטוף : (יא) כ"ה"ט ותמיס לי שמומר דכ"ה נספ"ד וז"ע : (יב) ח"א : (יג) כ"ו : (יד) מ"א : (טו) כ"ד לחנונים : (טז) ח"ו : (יז) כ"ה"ט וצ"ח : (יח) ח"א : (יט) כ' משום וכנהס דכ"ה כ"ה כמ"א : (כ) דעת מה"ד ועיין בלא"ה"ה שפסק דמדינה יכל לנאולו אך לכהניס הטעם שיכרך כעלמו ע"ס :

הלכות ציצית סימן ח

22 דמרוחב אמה יכול לברך, אך חייב בציצית כבר מרוחב ג' רבעי אמה) שהיא 48 סנטימטר (לשיטת הגר"ח נאה, ולחזו"א 57.6).

ס"ק ז

23 דהנוהגין שלא לברך כלל על הטלית קמן וכו' אין צריך כלל להתעטף בו - שכל מה שחוששים לדעת הגאונים דבעינן עטיפה, זה רק כדי שלא תהיה ברכה לבטלה, ולכן מיד אחר הברכה מתעטפים, אבל כאשר אינו מברך, לא חיישינן לדעת הגאונים.

24 ועיין במגן אברהם ובביאור הגר"א - שביארו שסיבת ההתעטפות היא רק בגלל חומרת הברכה.

סעיף ד (טו"ע)

25 מחזיר שתי ציציות לפניו ושתים לאחוריו - הראשונים כתבו זאת בשם הירושלמי (הגהות מיימוניות ציצית ג,כ, מרדכי סוכה רמז תשסג, אור זרוע ח"ב שיד,ג, ראבי"ה תרפג,תרצג, ולפנינו בירושלמי ליתא (בנוסח שהראשונים ציטטו) שכתב לגבי הדין שקטן היודע להתעטף, אביו צריך לחנכו לציצית: "לא סוף דבר להתעטף, אלא יודע להשליך שני כנפות לאחוריו ושנים לפניו כשורה בשעת קריאת שמע", ואיתא נמי במדרש אבכיר (הובא בילקוט שמעוני בשלח רלד) שהמלאך גבריא"ל הזהיר את המים שמאחורי בני ישראל, "הזהירו באלו שעתידין להראות קשר של תפילין וכנף ציציותיהן מאחריהן" (ומשמע מ"כנף" בלשון יחיד שרק חלק מהציציות מאחור והשאר מלפנים, ועוד שחייב להשאר חלקם מלפנים כדי לקיים "וראיתם אותו"). ומה שכתוב "לפניו" ו"לאחוריו", גם צידי לפניו ולאחוריו בכלל (משנה ברורה לקמן סי' י ס"ק לז. ודע דמהמ"ב לקמן (שם בסקל"ו) משמע דס"ל דדין זה הוא רק למצוה בעלמא (אך ברמ"א שם משמע שהוא חיוב, וכ"כ בעה"ש הכא)).

בסודר מפני שאינו נשוי, ונראה שהמגן אברהם למד שטעם הדבר הוא כדי שיהיה ניכר לציבור שאינו נשוי, ויתבייש בכך, וימהר להינשא, ולכן בימינו שלא לובשים סודר, ההיכר יהיה בזה שאינו מכסה ראשו בטלית (על פי דברי יציב או"ח סי' מד, ואוצר דינים ומנהגים עמ' 151), ועוד טעם לדברי הגמרא על פי הסודר, דאיתא בשער הכוונות (ענין הציצית דרוש א) שעייטוף הראש מורה על אור המקיף, וכתבו בשם האריז"ל שמי שאינו נשוי אין לו אור המקיף, ולכן ראוי שלא יעטוף ראשו (על פי בני יששכר חודש תשרי מאמר יג אות ב בהג"ה וקרוב העני החדש). ונראה שזה דווקא בטלית, אבל כובע מותר גם למי שאינו נשוי, דלטעם הפשט, סגי בהיכר שאינו מכסה ראשו בטלית, ולטעם הסודר, אמר לי מור"י שענין האור הנ"ל שייך דווקא בטלית ולא בכובע.

סעיף ג (טו"ע)

21 טליתות קמנים שלנו שאנו נוהגים ללבוש, אף על פי שאין בהם עייטוף וכו' - שדרך עייטוף הוא, שרוחב הטלית מונח במקביל לגובה הגוף, ועם אורך הטלית מתעטף, ואילו בטלית קטן צורת הלבישה היא, שהאורך של הטלית מונח במקביל לגובה הגוף, ואינו "דרך עייטוף" (על פי הבית-יוסף ד"ה ודרך העטיפה), ואפילו הכי יוצאים בהם ידי חובה, כיון שקיימא לן כבעל העיטור שלא בעינן כלל עייטוף וסגי בלבישה.

ס"ק ט

22 והוא שיש בהם שיעור שהקמן בן תשע שנים יתכסה וכו' - והשיעור הוא לכל הפחות אמה וחצי של אורך הטלית כולה ואין נקב בית הצואר עולה במנין (משנה ברורה בסימן טז סק"ד), שהם 72 סנטימטר (לשיטת הגר"ח נאה, ולחזו"א 86.4), ברוחב אמה (חזון איש או"ח סי' ג,לא ד"ה באה"ח. ועיין בסימן טז במקורות ציון

הלכות ציצית סימן ח

ס"ק י

30 בשו"א תחת הבי"ת - (בשער הציון כתב שכך דעת רוב האחרונים, ומהם: לבוש, דברי חמודות, שכנה"ג, ע"ת, א"ר, סידור הגר"ז, ברכ"י, מהר"ם די לונזאנו, הרמ"ז ע"פ הסוד, שלמי ציבור, בא"ח, כה"ח). בלבוש ביאר שלפי כללי הדקדוק ניתן לנקד או עם שו"א או עם פת"ח, והביא פסוקים המוכיחים זאת, והוסיף, שהסברא אומרת שלענין ציצית יש להקפיד דווקא בשו"א, מפני שבפת"ח משמע שאנו מתעטפים בציצית הידועה והרגילה, והרי זה אינו נכון, שהציצית הרגילה היא עשויה מתכלת, ולנו אין תכלת (כמבואר לקמן בסי' ט ציון 22), ולכן אדרבה, יברך בציצית (בשו"א), שאז משמע בציצית כל דהו, (ולדעת הבי"ח ועוד, יאמר בפת"ח).

ס"ק יב

31 כל אחד מתעטף בטלית מיוחד - דלא תימא שמייירי שכולם מתעטפים בטלית אחת, לכן אמר שמייירי שכל אחד מתעטף בטלית נפרדת.

32 לאפוקי לאחר כדי דיבור לברכתו וכו' - שבמקרה כזה לא היה כותב השולחן ערוך שאם רצו אחד מוציא את כולם, כיון שמבואר בסימן רו (ג) שכאשר אדם מברך לעצמו, לכתחילה לא ישהה יותר מכדי דיבור בין הברכה למצוה, ולכן אם יודע שכאשר יצא בברכת חברו ישהה יותר מכדי דיבור, יותר טוב שיברך בעצמו ולא יפסיק כלל.

ס"ק יג

33 מלשון זה משמע דיותר טוב שכולם יברכו - אמנם במקור הדברים באורחות חיים (ציצית כה) כתוב: "כולם מברכים או אחד מברך וכולם עונים אמן, מידי דהוה אסוכה דאחד מברך והאחרים עונים או כולם מברכים",

ס"ק ט

26 כמו שאמרו חז"ל (ירושלמי שבת פ"ב ה"ג) קרש שזכה בצפון היה לעולם בצפון - כך כתב המהרש"ל (ים של שלמה יבמות פ"א סי' ג) בשם חמיו, שמשמע מהירושלמי שזה כלל לכל דברי מצוה, ונראה שהטעם הוא מפני שלכל צד יש תכונות משלו, והקב"ה גלגל כנף מסויים לצד מסויים, ואין לשנות, והוסיף המהרש"ל שגם מצד הדין של "מעלין בקודש ואין מורידין" (מנחות צט:) אין לשנות את צדדי הטלית, שהרי הציציות שמלפנים הם גבוהים למעלה, והאחוריים יותר למטה.

27 ובכתבי האר"י ז"ל (שער הכוונות ענין הציצית סוף דרוש ב) כתב שלא היה האר"י ז"ל מקפיד על זה - וכתוב שם שאין למנהג הזה שורש, ועל פי הנגלה, נראה שסובר כמו המרדכי בשם המהר"ם (ב"ב פ"א סו"י תצב) שהאיסור לשנות מקום דברי קדושה, נאמר רק לגבי תשמישי קדושה, ולא לגבי תשמישי מצוה, וציצית הוי תשמיש מצוה.

סעיף ה (שו"ע)

28 מברך להתעטף בציצית - ברכות (ס): ולענין טלית קטן עיין בסעיף ו.

29 אם שנים או שלשה מתעטפים וכו' בלם מברכים ואם רצו אחד מברך וכו' - "כולם מברכים" במקרה שאינם מקפידים שכולם יהיו מוכנים ומזומנים להתעטף עובר לעשייתן באותו רגע ממש, "ואם רצו" כן להקפיד להיות מוכנים ומזומנים כאחד, עדיף שאחד יברך ויוציא את הרבים, משום שכתוב (משלי יד, כח) ובברכות נג. איתא שקאי על מוציא את הרבים) "ברוב עם הדרת מלך" (תבואות שור סי' יט סק"ח הובאו דבריו כאן בשערי תשובה, וכן ביאר בערוך השולחן).

הלכות ציצית סימן ח

אפילו בבקי (כך פסק המשנה ברורה בסימן רעג (סק"כ) בשם פרי חדש וארצות החיים, וכן בסימן תקפה סק"ה בשם הגר"א, והוסיף שם המשנה ברורה (ש) מכל מקום לכתחילה אם כבר יצא, יברך זה שעושה את המצוה בעצמו, (וכן פסק תרה"ד (קמ) וכן בארצה"ח כאן) ונראה שהטעם הוא שכיון שאנו לא בקיאים להוציא (וגם לצאת), במקרה שלא יכוון כראוי להוציא, ברכתו תהיה לבטלה, ומשום חומרא דברכה לבטלה עדיף שעושה המצוה יברך בעצמו.

39] אך בזה יש אומרים דאינו מוציא אלא דוקא מי שאינו בקי - כך כתב בעל הלכות גדולות (קידוש יג ע"ד) ופסק השולחן ערוך כוותיה (בסימן רעג, ד), וביאר שם בבית-יוסף (ד"ה ובה"ג) שהוא סובר שהדין של "כל הברכות כולן אף על פי שיצא מוציא" נאמר דוקא במי שאינו בקי. ויש מקור לחלק בין בקי לשאינו בקי, מדאיתא במסכת ראש השנה (לד:) ששליח ציבור מוציא ידי חובה בתפילת שמונה עשרה, רק את מי שאינו בקי.

40] אם כמה אנשים קנו מליתים חדשים וכו' ברכת שהחיינו כל אחד בעצמו יברך - איתא במסכת סוכה (מו.) "העושה סוכה לעצמו אומר ברוך שהחיינו וקיימנו", ומדייק מכך הרמב"ם (פי"א מהל' ברכות ה"י) שאם עושה סוכה בשביל חברו, לא יברך בשביל חברו אפילו אם חברו נמצא שם ויכול לשמוע את ברכתו, וסובר הפרי מגדים (א"א ח) שטעם הדבר הוא משום שברכת שהחיינו נתקנה לשבח את הבורא מתוך שמחת הלב, ורק על הסוכה של עצמו מרגיש שמחת הלב גדולה, ומקיש הפרי מגדים לכאן, שאפילו שלכל אחד ואחד יש טלית חדשה משל עצמו, ואותו אחד שמברך שמח שמחת הלב גדולה בדיוק כמו של חברו, אפילו הכי אינו יכול להוציא את חברו, מפני שכל אחד שמח על חפץ אחר, על הבגד של עצמו (על פי מנחת שלמה תניינא סי'

ומשמע שאין עדיפות לשום אחת מהדרכים, ומכל מקום, גם אם נאמר שהדרכים שוות, קשה קושיית המשנה ברורה שהרי עדיף שאחד יוציא וכו', ולפי איך שביאר התבואות שור (שהבאתי בציון 29) את דברי השולחן ערוך, לא קשיא מידי.

34] אך לא נהגו עכשיו בן - כמעט בכל הברכות, חוץ מכמה ברכות שממילא נמצאים ביחד, כגון קידוש, הבדלה, שופר וכדומה, ובמקרים אלו מתאמצים יותר לכוון להוציא ולצאת ידי חובה.

35] ועיין בשערי תשובה - שם הביא את דברי התבואות שור כדי ליישב את דברי השולחן ערוך (כמו שנתבאר בציון 29. עוד הוסיף השערי תשובה, שמה שכתב כאן בשולחן ערוך שיש רשות לכל אחד לברך בעצמו, אזיל לשיטתו בסוף סימן ו שלא חושש בזה משום ברכה לבטלה, ודלא כמבי"ט ומהרשד"ם, כמו שנתבאר בסימן ו סעיף ד ציון 38).

ס"ק יד

36] ומוציא את האחרים ואפילו הם בקיאים - כדאיתא בתוספתא (ברכות ו, ב) "עשרה שהיו וכו' עושין כולן מצוה אחת, אחד מברך לכולן", ומשמע שזו הצורה הנכונה לעשות אפילו אם הם בקיאים, וכמו שכתוב במסכת ברכות (נג.) "היו יושבין בבית המדרש והביאו אור לפניהם וכו' ובית הלל אומרים אחד מברך לכולן, משום שנאמר (משלי יד, כח) "ברוב עם הדרת מלך", ובפשטות, היושבים בבית המדרש הינם בקיאים בנוסח הברכה.

37] ובלבד שיתכוין השומע לצאת והמשמיע להוציא - כדאיתא במסכת ראש השנה (כט.).

38] דאפילו אם המברך כבר יצא וכו' יכול להוציא אחרים - כדאיתא בראש השנה (כט.) "תני אהבה בריה דרבי זירא, כל הברכות כולן אף על פי שיצא מוציא", ובפשטות מיירי

הלכות ציצית סימן ח

ס אות ח, והוסיף שם שלהכי בברכת שהחיינו על של עצמו, עוד הוסיף, שלפי"ז אם כל אחד אוכל פרי תקיעת שופר יכול להוציא חברו (לדעת חלק מסוג אחר, אין האחד מוציא את חברו, אבל אם מהפוסקים בסי' תקפה) כיון שכולם שמחים על אותו אוכלים מאותו הסוג, כן יכול להוציא, מפני ששמחים הדבר, על מצות השופר, משא"כ כאן, ששמח על הבגד על אותו ענין - שהגיענו לזמן בישול פרי פלוני).

הלכות ציצית סימן ח

וודאי שגם על דברים אלו צריך לברך ולא רק על ישיבה, אלא ש"לישב" הכוונה להתעכב, וכולל כל סיבות העיכוב, והוא הדין כאן בציצית, "להתעטף" כולל כל סוגי העיטוף, וגם לבישה של הגוף קרויה עיטוף (על פי פרי מגדים מש"ז ו).

ס"ק יז

[45] היינו בטלית קמץ שלנו שאין מתעטפין בו וכו' - שבזמנם היו נוהגים ללבוש טלית קטן כמו גופיה, שלמטה פתוחות לו כנפות (כדמוכה בס"י יג ציון 36 ובס"י טז ציון 29), וכיון שכך צורת הבגד, אין אפשרות להתעטף בו, אבל בטלית קטן כמו שיש היום שפתוח מהצדדים, ודומה בתבניתו לטלית גדול, ושייך בו עיטוף, אזי אם נוהג כמו שכתב השולחן ערוך בסעיף ג שטוב להתעטף בו, יברך "להתעטף" גם לדעת הרמ"א (ובתנאי שהבגד מספיק גדול כדי לעטוף ראשו וחלק גופו העליון), אבל אם רק לובשו כדרכו, לדעת הרמ"א יברך "על מצות" (על פי הפרי מגדים מש"ז ו, וא"א ד).

[46] ובדיעבד אם בירך בכל טלית קמץ להתעטף, או שבירך על טלית גדול על מצות ציצית יצא - דלא גרע ממי שבירך "ברוך רחמנא מלכא מאריה דהאי פיתא" במקום ברכת "הזן את הכל", דאיתא בברכות (מ:): שבדיעבד יצא, כיון שהזכיר את ענין הברכה.

[47] ודע דאין לברך על טלית קמץ עד שיהיה על כל פנים ארכו ג' רבעי אמה וכו' - כמבואר בסימן טז סעיף א, ולעיל בציון 22 כתבתי שיעורו למעשה.

סעיף ז (שו"ע)

[48] צריך להפריד חומי הציציות זה מזה - כך איתא במנחות (מב.) בשם אביי, וכתב בעל העיטור (הלכות ציצית, שער א ח"ב (כרך ב עמ' סח)) דמסתבר דזהו דווקא בזמן שהיה תכלת, הלכך

ס"ק טו

[41] בוו שרוצה לצאת בה החיוב יותר - איתא בברכות (נג:) שיותר גדול המברך ומוציא את האחר, מאשר השומע ועונה אמן ויוצא, ומדנקטה הגמרא לשון "יותר מן העונה אמן" ולא כתבה "יותר מהיוצא ידי חובה", משמע שיש ענין בעניית האמן לזה שיוצא בברכה, יותר מאשר אדם שעונה אמן מבלי לצאת בברכה (על פי הגר"א וברכת אליהו).

[42] בדיעבד אפילו לא ענה אמן יצא - מפני שבמסכת סוכה (לח:) נתחדש דין לכל התורה: "שומע כעונה", וכיון שעל ידי עצם השמיעה הוי כאילו אמר בעצמו את הברכה, זה שהוא לא ענה אמן, לא יחסיר מהברכה שכביכול "אמר" (על פי הגר"א).

סעיף ו (שו"ע)

[43] ויש אומרים שמברכין עליו על מצות ציצית - כיון שלדעת הגאונים (המוזכרים בטור) בעינן דווקא עיטוף, ובלי עיטוף לא מקיימים כלל מצות ציצית, והרי בטליתות קטנים שלנו אין בהם כדי לעטוף ראשו וחלק גופו העליון, לכן אנו מברכים "על", שהכוונה בלשון עבר, שאמנם איננו מקיימים עכשיו את המצוה, אבל אנו משבחים לה' על שנתן לנו את מצות ציצית, ובאמת לא קיימא לן כגאונים אלא כבעל העיטור (המוזכר בטור) שלא בעינן עיטוף, ולכן הברכה אינה לבטלה, אלא שתיקנו את הנוסח הזה כדי לציין שלדעת הגאונים לא יוצאים בזה (על פי הפרי מגדים מש"ז ז, בהסבר דברי הדרכי משה ס"ק ה).

ס"ק טז

[44] כי נוסח הברכה כך הוא כמו לישב בסוכה - שמצינו בגמרא (סוכה מו.) שנוסח הברכה על הסוכה הוא "לישב בסוכה", ומאידך מצינו (סוכה כח:) שמצות סוכה כוללת גם אכילה ושתייה וטיול ולימוד בה,

הלכות ציצית סימן ח

יד באר הגולה

(טו) יענו אמן: י'על סלית קמן יכול לברך להתעטף אע"פ שאינו מתעטף (טו) אלא לובשו: כנה ו"ס שמכריזין
עליו (ז) [ח] על מזוז לניזות וכן מוסיף (יו) ולמן לטעת (כל ע ס' כ"ב וז"ל כ"ק ד' פ"ז ע"ג): ז * ציצית
(ח) [ט] להפיריד רופי היציאת (יה) זה מזה: ה (יט) ט"יבין בהתעטפו שצונו הקב"ה להתעטף בו
כדי שזוכרו כל מצותיו לעשרהם: ז * יקדים שיברך (כ) * יעיון (כא) בחומי היציאת אם הם
כשרים כרי שלא יברך (ט) [י] (כב) לבטלה: * כאם לובש סלית קמן בעוד שאין ידיו נקיות

שערי תשובה

באר הריב"ב
אלו סתפסם אחד נפשה כל הפסיוות: (ו) על מזוז לניזות. טיין כ"י
מה פתית בסם מבר"א שהקשה ח"ך מברכין על מזוז לניזות וכן ק"ל
על לשכר שמעט וט' ע"פ ובר"מ כתב טפס לתנהג וחסיים לטיבין
מברכין לשון על דמשתע לשתער ע"פ. לבחורה קשה דליתח בפתחים
דף ז' ט"ב דלסיקנה שם והלכתח עני כיוצר המן ערש"ם שם דלכבל
נמי פתמע. טיין מ"ס הר"א"ש ב"ק דלכתיס ב"ס ר"מ. ומ"ס התוס'
כסוף ר"א דמ"ק ד"ה לזי חכנ וכו'. ומ"ס סב"מ סוף הלכות גרוס.
ובהשכות מבר"י מיני סו' ק"י ובהשכות מבר"ל סו' י"ד: (ה) להפיריד.
ואם נשחקה לבל להכריז ובמוד סיפירד לניזות יתבטל מלהחלל עם
הליתור סו' לךדקק גזה. מ"א: (ט) לבטלה. מ"ס דנל"ה י"פ השש

משנה ברורה

להתעטף בשביל כולם לבל ברכה שהחייבו כל אחד בעצמו יברך:
(טו) יענו אמן. סוף דנל"ה צריך לענות אמן אחד כל ברכה מ"מ כ"ז
מזוז להלך בה (כב) החיוב יורה שחורה גזה בשבטל סכוח מחיובין
ללחל בה חיבה דביבנד חלילו לא פנה אמן יאל ובדלקמן כסויין ר"ג
ס"ב: (טז) אלא לובש. והברכה הוא להתעטף כ"ב) נוטה בברכה
ק"ה הוא כמו לישב כבוכה: (יז) ואין לשנות. היינו בע"מ שלטו שאין
מהשכיין כו' אכל בע"מ שמהתקף כו' כתיבד כ"ב"ט (כד) יכול להחלה
לברך להתעטף ובדעיבד כ"ה) אם צריך בכל מ"ק להתעטף או שצריך
על ס"ג על מזוז לניזות יאל. ודע דאין לברך על מ"ק פד שכייה
עכ"מ כו' חרבו ג' רבני אמה ללל כד ווקב ביה הולח' ח"ן עגלון מן
המנין וגם שכייה פתוח קטו ולאפי' מעשה ונהנין אמה מלתיכסיה ואמה
מלאחריהם ופיין בת"ב ובה"ל בסימן ס"ז מה ע"ל ענד מענין זה:
(יח) זה מזה. כל חוס כפני עצמו עאל יהיו מסוכנין אחד נהצירו.
ואם נשחקה לבל להכריז ופי"ן יתבטל מלהחלל לניזות כ"ה סב"מ
דאין צריך לךדקק בזה ועיון צביבור הלכה. כ"ה סב"מ ילחל ר"מ
צ"דק"י סריד לניזותיהו"מ (יט) יסרין בהשכות. וזכור מלמד ההשכות
פליך לברן לביבכה לקיים מזוז לניזות וכתב הכ"ה שכן סדין בהלילין
וכוכה סוף דנשאר מזוז יולל סוף שלל המנין בה דבר כ"א שעושה כהטעם
לשם ד' פטוה לפעשה סוף ע"א דניזותיהו כהיב למטן חוכרו ובחמילין
למטן סדין הורה כ"י גמיר וכוונה למטן ידעו דורהיכס. ומ"ס
נראה דכ"י להחלה כ"י לקיים המזוז כשלתמחה לבל דביבנד סוף
לא סל כיון ככל אלו רק לקיים התנוה טשה יאל. וחכ"י מנאחי בפת"ג
בסימו כ"ס פכהב כן (ובן פתמע ב"ה וביבור כ"ר"א פשטי' בליזיה
אין הכוונה לפיכוח): (כ) יעיון. פתמע דבר"י כ"ס ופי"ן דגם כשה
יש לברך הפליה ועיון כסויין י"ג כ"ה"ל: (כא) בחומי היציאת. גם
צריך לברך למעלה (ז) בפתוס סוף המליה ע"א הקפירה דגם סבול
דנל"ה י"פ השש ליבור טילבג כ"ה ד' כונוה בלי לניזות מ"מ מוקמי ליה לחוקקהי סביה כשר רק משום הומר דלח השש טיש על הכ"ה
לכטלה החמידי לברך. ולס"ז מי פלגים כחה עגדים של לניזות ח"ן צריך לברך ללח אחד מהס כיון דברכה לחת לבלח ללל. (ח) האחרונים
כתבו דלריך לברך כולם אחד כ"ה) דלח סמכין לחוקק בפתוס דיטלון לצרו וגם (ל) דחוקק גרוסה היא דשערין התוסיין ליטסק ולכן
צריך לברך בכל יום צבורק צבורק וזו (ז) סוף בפרסיין וסיה דמשו מכה חף דלריך ברכה כחומר ולוגם פל"ס ח"ן צריך לחזור ולברך
דבזמן מועט כ"ה אינו רגיל ליטסק וסמכין לחוקק. ואפילו צבורק סם כ"י הצדיקה יתבטל מהחלל צבורו או שקרוארו לעלות להורה יבז
לבוש פליטו על דביקה (ג) וכוה טיודכ סריו כחוסין שלמים פתמל (ג) ומ"ס וכן לעיון קלח ממי דלפשר ואם קלל פליח מתחרר לעלות
לחירה

שער היצין

כ"ה ובר"י: (כג) פ"ז: (כד) פ"ז וכן משמע כשהם רב: (כז) מ"א: (כו) ארכ"ה בסימן ס"ז י"פ"ט: (כח) סב"א ופי"ן:
ג"ס הלכות וכו' יין מוכה סמנ"ל נביארו י"פ"ט: (כט) מ"א וסנ"ר"א: (ל) מ"א וסנ"ר"א: (לא) מ"א בסימן י"ג וסנ"ר"א ס"ג כ"ס סלגוס וסנ"ר"א ס"ג ע"פ"ט:
(לב) מ"א בסוף סק"א חף דכס"י פיקל ככל גווי בקראטו לעלות למורה כ"ה סנ"ר"א י"פ"ט: (לג) מ"א:

הלכות ציצית סימן ח

שם בטעות י' - אר"י, (או בדפוס המ"ב). (ודומה לזה יש בסי' כב בשע"ת שכתב "ממשמעות האר"י מי שקנה טלית וכו'", והגיהו בדפוסים חדשים ובצה"פ הע' 8 שצ"ל הא"ר)).

סעיף ח ס"ק יט

51 [וזהו מלבד הכוונה שצריך לבוין בלבישה לקיים מצות ציצית - כמו בכל המצוות, דקיימא לן בסימן ס' דמצוות צריכות כוונה לצאת בהם ידי חובת ציווי ה'.

52 [אף דבשאר מצות יוצא אף שלא מכוין בה דבר כי אם שעושה המצוה לשם ד' וכו' - דמצינו בגמרא (ראש השנה כח:) דכוונה לצאת ידי חובה מעכבת, ולא מצינו בגמרא שכוונה יותר עמוקה מעכבת, לכן יוצא בדיעבד אף אם לא כיוון את טעם המצוה, מכל מקום לכתחילה ודאי שגם בשאר מצוות צריך לכוון גם את טעם המצוה, כמו שכתוב (דברים כט,ח) "ושמרתם את כל דברי הברית הזאת ועשיתם אותם למען תשכילו את כל אשר תעשון", ותרגם שם בתרגום ירושלמי את המילה תשכילו: "תתבוננון" (על פי ספר העקדה עקדת יצחק, תצוה, שער נא).

53 [הנך שאני, דבציצית כתיב וכו' ומכל מקום נראה דכל זה לכתחילה - ומה שכתבה התורה במצוות אלו "למען" וכו', הוא כדי להדגיש בהם את החיוב, שהוא ממש מעיקרי המצוה, ואפילו הכי אינו מעכב.

סעיף ט (טו"ע)

54 [קודם שיכרך יעיין בחומי הציצית אם הם כשרים - ולא סמכין על הכלל של "העמד דבר על חזקתו" (כמו במסכת חולין י:)] משתי סיבות, כפי שיבואר בדברי המשנה ברורה, א. כיון שאפשר לברר את הספק, ב. משום שהחזקה גרועה.

55 [כדי שלא יכרך לבטלה - ויש טעם נוסף,

יש להפריד את התכלת מהלבן כדי שיהיה ניכר, אבל בזמן הזה אין צריך להפריד, והוסיף, דבזמן הזה טוב להפריד זכר לתכלת, וגם הבית-יוסף והמגן אברהם סוברים כמוהו, אבל הגר"א והעולת תמיד סוברים שגם כשאין תכלת יש חיוב להפריד, וכתב הערוך השולחן (יג) שאם הם חוטים טובים וחלקים שאינם נסבכים, אין צריך להפרידם, שהרי הם מופרדים ועומדים, וכתב בפסקי תשובות בשם הגרש"ז אויערבאך לגבי שבת, שאם נסתבכו קצת מותר להפרידם, אבל אם נסתבכו הרבה אסור.

ס"ק יט

49 [ועל ידי זה יתבטל מלהתפלל בציבור כתב המגן אברהם דאין צריך לדקדק בזה - כיון שהוא סובר כבעל העיטור הנזכר לעיל, שאין בימינו חיוב להפריד, ובביאור הלכה הסתפק לדעת הגר"א שסובר שיש חיוב להפריד, האם זה מעכב או לא, ומסתימת המשנה ברורה נראה שלהלכה לא יבטל מתפילה בציבור בשביל זה. אמנם אם החוטים מסובכים בקשר או דבק של קיימא, הרי הם כחוט אחד ופסולים לכולי עלמא (חזון איש או"ח ג, הר צבי או"ח א סי' טו, אבל אם רק שני חוטים מצד אחד נדבקו, כתב בפסקי תשובות (הערה 159) דאינו פסול, דלא גרע מנפסקו לגמרי שכשר, כדלקמן בריש סי' יב. ומה שכתב המשנה ברורה "יתבטל מלהתפלל בציבור", עיין בסימן יב ציון 27, שם נתבאר דמיירי שהוא מתבייש להתפלל בציבור בלא טלית עיין שם).

50 [כתב האר"י ציצת ראשי תיבות צדיק יפריד ציציותיו תמיד - לא מצאתי בכתבי תלמידי האר"י בהלכות ציצית, ושאר הפוסקים שקדמו למשנה ברורה לא כתבו זאת בשם האר"י, אלא בשם מטה משה (סימן טו. וגם האליה רבה הביאו בשם מטה משה, ואולי ראה המ"ב באחד הספרים שכתב בשם האליה רבה - א"ר, ונוסף

הלכות ציצית סימן ח

(שו) יענו אמן: י'על סלית קמן יכול לברך להתעטף אע"פ שאינו מתעטף (שו) אלא לובשו: כנה וי"ט שמכריזין ז מנחות מ. עליו (ז) [ח] על מלוא ציצית וכן מונחין (יו) ולמן לטעם (כל ז ס' כ"ב וז"ל כ"ק ד' פ"ז ע"ג): ז * ציצית ח טו"ב ס' ר"א"ט (ט) [ט] להפריך דומי היציאה (יר) זה מזה: ח (יט) * יבינו בהתעטפו שצונו הקב"ה להתעטף בו כדי שנזכור כל מצותיו לעשרהם: ט * יקדם שיברך (כ) * יעיון (כא) בחוטי הציצית אם הם כשרים כדי שלא יברך (ט) [י] (כב) לבטלה: * כאם לובש סלית קמן בעוד שאין ידיו נקיות

שערי תשובה

ו' מ"ט כעס השונת הפנימי ומיין מ"ט כוח כח"ט ס' י"ט ס"ח ח' וכן כחב כעס הפנימי טעם שאם רצו כולן מברכין מאוס שאין כולם מוזהרים יחד ויטערו לדחוק כ"א וליטוף כ"ד ולפספסין וכן כמילין ועמדו כוונתו מנחות וסמכוד כמן לשיטתו אויל ס"ס ו' שאין חשש כזה שיברך כ"א כ"ט ככל דוכא"ל רק פלא ר"ל אחד מנכר כלום: [ח] על פנות . עכ"פ ויחנה ה"מ נראש צ"ל לטעור גמי שמתע טע"כ להתעטף דלא שמתע רק לכבל ופיון מ"ט לטול ס"ח ו' דלא לובש ס"ק דרך טעיוס חס"ב דגם לנרמ"ה שער עירפ פ"י שיברך להסתפק ע"ס: [ט] להפריך . עכ"פ ופיון למן ס' י"ג שאם נסככנו ק"מ אין להפריד נשכח ע"ס: [י] לבטלה . עכ"פ כ"ט ס"א נכדון כנגד כהנא וכס"א כחב הסטם מנול ג"כ להקפלן ולא ידעמי לפס השמיים דברי סע"א שמתע לשיכר מנחם שאין עשויין לנטק ע"פ ומנח"ר

ביאור הלכה

- * צריך להפריך וכו' . עיון כפ"כ כעס שמתנו דלא כפסא"ל וכו' וטעם פס"א הוא דכיון אין זה רק זכר לזמן החלטת שביח לרין או מדינה להפריך החלטת מן סלקן ופיון כביאור כפס"ח ששטיב פ"ו ודעמו דגם כיוס לרין מן כדיו להפריך כל חוט וכן מוס וחכ"מ מלאמי כע"ס שכתב ג"כ ככנר"ל י"א"י לדכריכס חס"ב דלא דומי כע"ס מסוככין אחד תכדירו אין נכדן פליקין או לחס"ב דלא גרע מגרדוטי ציצית ול"ט ע"פ"ס להתחיל כודא"ל מהיוז להפריך"ן אם הם מסוככין קודם שיברך עיניה :
- * קודם שיברך . שטוס הוא דביני פלים שלו ובין פלים כשולט כיון ששאלו להפסלו כו וחכ"מ לרין לברך עליו דכוא כשלו ממילא דלרין לנדקו אם לא כשולט מיד כששאלו אחד שפלומו וכוכלתמ" כס"י י"ג כמ"א ס"ח"ט ופיון נמשע בנדוס כעס שמתע ולא שאל סלית מלחר כן מוכח בחידושי רמ"א דבעינן שאלום אם מסוככין שלא לקנותו וחכ"מ אינו שלו וחינו רמ"ו לברך עליו ח"ט לנדקו וכבר קדמו ב"א וחכ"מ כעטנינו לפי מה דמסק סרי"ח וכו"ל כעס שלם לברך על פלים ששאלו לעלות למורה ששט דאין לרין לדקו . אך מי שלקח פלים של קבל לעלות להורה או לנדקו בין קודם בין כשמתע להוריס שטוס דלרין לנדקו דלא ספקו כוסקוס דכוא כמו פלים של שוה"מ וכוכלתמ" כביטין י"ב ואחילו לעש ס"א כביטין י"ג דרובא להקל לסמוך לחוקק משוס מורה צ"מור לרמ"ב דביעו כעליה על ש"ט לו חוקק פסליותא שברקו בעלמו שט"כ"ט כעליה של קבל שטע"ה מחדר לטוס לזיוהיו ססולין וכנסות ועקרין שסוקיון ואינו השיית עליו אין רחלו לברך עליו גלי ברקב ואחילו אם ירע"ל ללנדק אותו בלי כרכס י"ג אין גבון דכוא כמו סלית של שוה"מ וגם מהשע ביוטול טעם של זיוה"מ ע"כ לרין לנדקו עכ"פ את חוטי ציצית כמק"ל כל מה דלחשב כנ"ל [ועיון כביטין י"ג בככ"ל ד"ס טל"ג]: ויעיון וכו' . עיון כפ"כ בבק"א דלרין וכו' וי"ל דלחשב דיע להקל אם הוא לובש כעס בנדוס של זיוה"מ שלא יישרן גם כמקוס נק"ה שטריס אלא זה שפ"ה מברך עליו בלבד ובס"ד דיו כבדיקת חוטיין בלבר כו סמ"א ס"ג על סמ"ד כוס ועיון כפ"א ח"כ אין לרין לנדקו ספק"ה אלא כחוטיין כיון

באר התשובה

אלא שמתעטף אחד ונפשה כל הפסיוות : (ו) על מלוא ציצית . פיון כ"י מה שחייב כעס מהר"א ששקשח חוץ מברכין על סלוא ציצית וכ"ל קי"ל על לשכר שמעט וט"י ע"פ ודכ"מ כבב טעם לתנהג וחסייס לשיכר מברכין לשון על דמשתע לטעור ע"ס . לבחורה קשע דלחח בפתמיס דף ו' פ"ב דלסקיקולט טס והלכתם עני כיוטר המן טע"ט טס דלכבל גמי משמע . פיון מ"ט הר"ש"ט ב"ק דמכמיס כעס ר"ט . ומ"ט המוס' כסוף ר"א דמיל"ג ד"ה לזי חכן וכו' . ומ"ט סמ"ט סוף הלכות ברכות . ובחשבות מהר"י מיני ס' ק"י ובחשבות מהר"ל ס' י"ד : (ה) להפריך . וחס נשחה לבל להכריז ובמוד סיפוד הציצית יתבטל מלהחלל עם הכיוטר ח"ל לנדקק כזה . מ"א : (ט) לבטלה . ע"פ"ד דנל"ס יפ השע

משנה ברה"ל

להסתפק בשביל כולם אצל ברכה שפסיוות כל אחד בעלמו ינכר : (שו) יענו אמן . סוף דנל"ס"ה לרין לענות אמן אחד כל ברכה מ"ט כ"ז מרובא ללחם כב (כג) החיובו יורה שמורה כזה בשלש סכוס מתחילין ללחם כה חיבה דביבנד חטילו לא פנה אמן ילא וכדלקמן כביטין ד"ג ס"כ : (שו) ח"ל לובש . והברכה הוא להסתפק כי כג נוסח הברכה ק"ה הוא כמו ליטב כסוכה : (יו) ואין לשנות . היינו בע"פ שלט שאין מהשפסין כו אצל בע"פ שמתעטף ע"כ כתנולור כפי"כ (כד) יכול להחלה לברך להסתפק וכדויעד כ"ה אם צורך כול ס"ק להתעטף או שיברך על ס"פ על מלוא ציצית יא" . ודע דאין לברך ע"ל ס"ק פד שיכיה עכ"פ כו) חרבו ג' רעמי אמה לכל לז ונקב ביה הולור אין עגלון מן המרין וגם שיכיה פתוח קרו ואלשי' משעה ונהגין אמה מלמדיכס ומהה מלמחריכס ופיון כפ"כ וכה"ל כביטין ס"ו מה ש"י עוד מענין זה :
- (יר) זה מזה . כל חוס כפני עלמו שלא יהיו מסוככין אחד נכדירו . זחס נשחה לכוט לנכ"כ"י ופיון יתבטל מלהחלל כיוטר כחב סמ"ט דליון לרין לנדקק כזה ועיון בביאור הלכה . כהב סמ"ר יזנת ר"ט צ"דק"ה סרי"ד לזיוהיו"מ דמ"ו : (יג) יסדיו כשמתעטפו . וחכו מלגד השכונה מרין לברן ג' ביטכס לקיים מלוא ציצית וכתב ה"ה"ש שכן סדיו כחיליון וכוסה סף דנשאר מלוא יזלא סף שלם החיון כה דבר כ"א שיעוש כמ"ט לטם ד' פ"טה לעשרה סוף ע"ל"ה דזיוה"מ כביד למשן חכודו ובחטילין למסן חקיה מורה כ"י כמיין כביד וכוונה למשן דודוהיכס . ומ"ט נראה דכ"י להחלה כ"י לקיים המועט כשלתמחה לבל דביבנד סף אם לכוין ככל אלו רק לקיים התנוט טע"ה יאל . וחכ"מ מלאמי כפמ"ג כביטין כ"ס שכתב כן [וכן משמע כפ"ה וכוכלתמ" רמ"ה כ"ה"ה ג' ב"ה"ה אין הכוונה לעיבונל] : (כ) יעיון . משמע מדכרי ככ"ס וא"כ דגם כשעה יע לנדקו סלית (ועיון כביטין י"ג ככ"ל"ט : (ב) בחוטי הציצית . גם

שער הציון

כפ) כנר"ל וכנר"י : (כג) פ"ו : (כד) סמ"ד וכן משמע כשע"ה רב : (כס) מ"א : (כו) ארכ"ה כביטין ס"א יפ"ט : (כז) סמ"א וא"ר ופס"ג : (כח) כמ"א וא"ר כע"ס חלכ"ה וכ"ה"ה יתן מוכה סמ"ה"ה כ"ה"ה י"ט : (כט) מ"א וכנר"ל : (ל) מ"א וכנר"ל : (לא) מ"א כביטין י"ג וכע"פ"ג טע כעס בלונט וכנר"ל טע ע"פ"ט : (לב) מ"א : (לג) כסוף סק"י סוף דכס"י פי"ק בלל גונוי בקרלכסו לעלות למורה ככ"ה כס"ג ח"ט י"ט : (לד) מ"א :

החירה

הלכות ציצית סימן ח

להם ציצית", ולכן כתב המשנה ברורה "אבל האחרונים כתבו" וכו'.

59 אחד דלא סמכינן אחזקה במקום דיכולין לבררו - "אחד" רצה לומר שהטעם הראשון הוא משום דלא סמכינן וכו'. והמקור דלא סמכינן אחזקה במקום שאפשר לברר את הספק כתב הגר"א שהוא מדאיתא בפסחים (ד). שאפילו אם סבירא לן שהשוכר בית מחברו בערב פסח אינו צריך לבדוק, שחזקה שהמשכיר כבר בדק, אפילו הכי צריך השוכר לשאול את המשכיר האם הוא בדק (אם המשכיר נמצא באיזור), ולא סמכינן שוודאי בדק.

60 דחזקה גרועה היא דעשוין החוטיין ליפסק - וכמו שחיישינן למיעוט המצוי לענין בדיקת הריאות (בשולחן ערוך יורה דעה לט א עיין שם בביאור הגר"א, ועיין במילואים מקור נוסף מן התורה).

61 דבזמן מועט כזה אינו רגיל ליפסק וסמכינן אחזקה - מפני ששתי הסיבות שכתב המשנה ברורה לעיל, למה לא סמכינן אחזקה, במקרה הזה אינן שייכות, שכאן לא הוי חזקה גרועה כיון שבזמן מועט כזה לא רגיל ליפסק, וגם לא אמרינן הכא שאין חזקה במקום שאפשר לברר, מפני שכשהחשש אינו מצוי אין צריך לברר את הספק, וראיה לכך, מדאיתא במסכת חולין (ט). בשם רב הונא, שמהרגע שהבהמה נשחטה, הרי היא בחזקת היתר, עד שיוודע לך במה נטרפה (למעט איברים שמצוי בהם טריפה כגון ריאות, רשי" שם בדף יב. ד"ה פסח), ולא בעינן לבדוק אפילו שאפשר.

62 ואפילו בבוקר אם על ידי הבדיקה יתבטל מתפילה בציבור וכו' - משום שאז אינו נחשב "חזקה במקום שאפשר לברר את הספק", שהרי אין לו פנאי לברר, ועוד, שבשעת הדחק כי הכא, אפשר לסמוך על הפוסקים שסוברים (בסי" יבא) שרק בנפסקו כל החוטים (בכנף אחד) יותר מכדי עניבה, רק אז נפסל, ואצלנו ודאי

כדי שלא יעבור על המצות עשה של "ועשו להם ציצית" (במדבר טו, לח) אלא דנקט הטעם היותר חמור (הר - צבי או"ח ח).

ס"ק כ

56 משמע מדברי הב"ח ואליה רבה הגם בשבת יש לבדוק הטלית וכו' - כתב זאת לאפוקי מהמנהג שהזכיר בסימן יג (סק"ז), שלא נהגו לבדוק בשבת, ושם בביאור הלכה (ד"ה קודם שיצא בו) ביאר טעמים למנהג העולם ותמה עליהם, והסיק שהמנהג הנכון הוא שביום שישי בשעה שמקפל טליתו יבדוק ציציותיו.

ס"ק כא

57 ועיין בביאור הלכה - שם כתב שאף על פי שמבואר לקמן במשנה ברורה שאם לובש כמה בגדים כאחד, צריך לבדוק כל אחד ואחד, היינו דווקא את החוטים למטה, אבל במקום הנקב אפשר שלא צריך לבדוק בכל הבגדים, אלא מספיק לבדוק את הבגד שמברך עליו, מפני שרק לדעת הט"ז שהטעם שבודקים הוא משום חומר דלא תשא, מחמרינן גם במקום הנקב, וזה שייך רק בבגד שמברכים עליו, והוסיף, שמדי פעם צריך לבדוק במקום הנקב גם את שאר הבגדים, ובפרט מי שישן עם הטלית קטן.

ס"ק כב

58 מכל מקום מוקמי ליה אחזקתיה שהיה כשר וכו' אין צריך לבדוק אלא אחד מהם וכו' - כל דברי המשנה ברורה הללו, הם ציטוט כמעט מילה במילה מתוך דברי הט"ז, דלדעת הט"ז מעיקר הדין כן סמכינן אחזקה, ורק משום החומרא של ברכה לבטלה ראוי לבדוק קודם הברכה, אבל האחרונים חולקים על הט"ז וסוברים שלא סומכים כאן על החזקה, ובאמת צריך לבדוק גם בגלל המצות עשה של "ועשו

הלכות ציצית סימן ח

שלא חיישינן שבלבישה אחת נפסקו כולם, אמנם אם כבר עבר יותר מיום אחד מאז הפעם האחרונה שבדק, אין לברך בלי לבדוק, כיון שלא שייך הטעם הזה (מפני שאז כן חוששים שנפסקו כולם), ולכן כתב המשנה ברורה "והוא שיודע שהיו החוטין שלמים אתמול" (על פי המגן אברהם).

[63] ואם שאל טלית מאחר לעלות לתורה, דמנהגינו שלא לברך עליו אין צריך לברקו כלל - כיון שמבואר בסימן יד (ג) במשנה ברורה, שטלית שהיא שאולה ולא קנויה על מנת להחזיר, פטורה מציצית וודאי שגם מברכה, ממילא אין שום חשש בלבישתה אפילו אם אין לה חוטים כלל.

הלכות ציצית סימן ח

יד באר הגולה

(טו) יענו אמן: וְיַעַל מִלֵּיל קָמֵן וְיִכּוֹל לְבָרֵךְ לְהַתְעַמֵּף אֲעִים שְׂאֵינִי מִתְעַמֵּף (טו) אלא לובשו: כנה וי"ט שמכרכין עליו (ז) [ח] על מזוז לניזית וכן מונחין (יו) ולמן לטעת (כל ע ס' כ"ב וז"י כ"ס' ק' ד' פ"ז ע"ג): ז * חצירך (ח) [ט] להפיריד רופי הציצית (יה) זה מזה: ח (יט) יבינו בהתעמפו שצונו הקב"ה להתעמף בו כדי שזכור כל מצותיו לעשרהם: ז * יקדם שיברך (כ) * יעיין (כא) בחומי הציצית אם הם כשרים כדי שלא יברך (ט) [י] (כב) לבטלה: * כאם לובש מלית קמן בעוד שאין ידיו נקיות

שערי תשובה

באר הירוב

וא' מ"ט כשם השונת הפנימי וימין מ"ט כזה כח"ט ס' י"ט ס"ח ח' וכן כחב כשם הפנימי סעפס שאם רצו כולן מברכין משום שאין כולם מומתים יחד וישכרן ליהום כ"א לייטו פרו והפסין וכן כחילין ועמדו וכוונתו מנוגות והמחבר כתב לייטו אולי ס"ט ו' שאין חשש כזה שיברך כ"א כ"ט ככל ודבאל רק פלא רצו אחד מברך כלם: [ח] על פנות. עכ"ט ויונהו ס"ט ונראש שר"ל דלשכר נמי שפתע משא"ל להשקטף דלא שפתע רק לכב"ל וימין מ"ט לטול ס"ח ו' דלא לובש ס"ח דרך עטיסה אשכר דגם לברמ"א שער ערפץ פ"י שיברך להשקטף ע"ט: [ט] להפיריד. עכ"ט וימין למן ס' י"ג שאם נסבכו קנה אין להפיריד בשב"ט ע"ט: [י] לנעלה. עכ"ט כשם פ"א לנדות כנגד הכנס והס"א כחב הסעס שגילו ג"כ להשקטף ולא ידעתי לפס שמימי דברי סע"א שכתב לייסך שפתע שאין עשויין לייסך ע"ט ומנוחר

ביאור הלכה

* צריך להפיריד וכו'. עיין בפ"ב כשם שכתבנו דלא נכתבא וכו' וטעם סת"ל הוא דכיון אין זה רק זכר לזמן החלטת סביב לרין או מדינה להפיריד החלטת מן סלכן וימין כביאור שפירש"ט שגמ"י פ"ז ודעתו דגם כיוס צריך מן כדיו להפיריד כל חוט זה מזה וחס"א מלאכי כע"ט שכתב ג"כ כסג"ל י"א ל' דלכריסם אשכר דלא חשוי כח"ט מסוככין אחד תבדירו און לנדרך פליקין או אשכר דלא גרע מגרדותיו לייטו וז"ע ע"ט להחמילה כודאי יהיוו להפיריד און סם מסוככין קודם שיברך עיטב: * קודם שיברך. משום הוא דבין פליט שלו וימין פליט שאלו כיון ששאלו להפליטנו כו' וחס"א צריך לנדרך עליו דכוא כשלו מפיריד דלרין לנדרך אם לא נחשולו מיד כששאלו אחת שפלוה וכוכלתם כס' י"ג כמ"א ס"ט וימין נמשט גרורס כשם שכתב ושאם שאל מלית מ"אחר כן מוכח בחיובו רע"א דבגילום שאלו אם שפכוין שלא לקנותו וחס"א איט שלו וחינו רחוי לנדרך פליט ח"ט לנדרך וכבר קדמו הב"א וחס"א כעטנינו לפי מה דמסק סרי"א וברכיש שלל לנדרך על פליט ששאלו לעלות למקום ששט דלין לרין לנדרך. אך מי שלקח פליט של קבל לעלות להורה או לדרוס בו קודם בין כשמתו לנדרוס משום דלרין לנדרך דלא אפקו כחוסקין דכוא כמו פליט של שוהיין וכלקתן כסיון י"ג ואחילו לעשר ס"ט כסיון י"ג דרורס להקל לנדרך אחוסק משום סורה ציבור דרביעו כעליה כל שיש לו חוסק מפליטתו שברך בעלמו ששא"כ כעליה של קבל שפטיח מאור ליהום לייחויו סולין וכנסות ועקרון שפוקיון ואין השניה עליו אין רחוי לנדרך עליו גלי בדיק ואחילו אם ירס לנדרס אותו בלי ברכה * ח"ט אין גבון דכוא כמו טלית של שוהיין וגם משפט ביטול עכ"ט של לייטו ע"כ לרין לנדרך עכ"ט אח חסוי לייטם כקאל כל מה דלשכר כנ"ל [ועיין כסיון י"ג בכס"ל ד"ס שאל]: יעיין וכו'. עיין בפ"ב בפק"א דלרין וכו' וי"ל דלשכר דיש להקל אם הוא לובש כסם בגדיים כל לייטו שלא יישכר גם כפוקס נקב הקשרים אלא זה שפוא מברך עליו בלבד והס"א דיו כבדיקת חוטיין בלבד כו' סמ"א פ"ג על ס"ט כוס וימין כמ"א וחס"א אין לרין לנדרך סמ"א אלא כחוסין כיון

אלה סמפסם אחד נעשה כל הפסיוות: (ז) על מזוז לניזית. עיין כ"י מה שכתב בסם חס"א שפוקס חוץ מברכין על מזוז לניזית וחס"א ק"ל על לשכר שפתע וט' ע"ט וכו"מ כחב ספס לתנהג וחסיים לייסך מברכין לשון על דפתעם לשכר ע"ט. לכוזרה קש דליחם כפסמיס דף ו' פ"ב דלסוקולט סם והלכחם עכ"ט כיוצר המן ערש"ט סם דלכב"ל נמי שפתע. עיין מ"ט הר"ש"ט גמ"ק דלכחמיס כשם ר"ט. ומ"ט המוס' כסוף ר"ט דמ"ק ד"ה לזי חכן וכו'. ומ"ט סמ"ט סוף הלכות גרנות. ובהשכח מבר"י מיין ס' ק"י ובהשכח מבר"ל ס' י"ד: (ה) להפיריד. וחס נשחכה לנ"ל לכהכ"ז ונעוד סיפריד לייטו יתבטל מלהחלל עם הליטור ח"ל לנדקק כזה. מ"ט: (ט) לנכלה. למ"ט דנל"ס י"ט השט

משנה ברורה

להתעמף בשביל כולם אלא ברכה שפתיחו כל אחד בעצמו ינרך: (טו) יענו אמן. סוף דנל"ס צריך לענות אמן אחד כל ברכה מ"ט כו' מרובה לנלח כה כב) החיוב יורה שמורה כזה בשלם סכום מתחילין לנלח כה חיוב דביבנד חלילו לא פנה אמן ילא וכלקתן כסיון ר"ג ס"ב: (טז) אלא לובש. והברכה הוא להתעמף כו' נוסח הברכה ק"ה הוא כמו לישב כבוכה: (יז) ואין לשנות. היינו בע"מ שלט שאין מהשקטין כו' אלא בע"מ שמהשקטן כו' כחגולר כמ"ט (כד) יכול להחלה לנדרך להתעמף וכו' ע"כ ס"ט כהשקטן כו' סוף ע"כ כד שיברך על ס"ג על מזוז לניזית ילא. ודע דלין לנדרך על ס"ט כד שיכיה עכ"ט כו' חרבו ג' רנני אמה ללל לך ונקב ביה הולאר חוץ עגלה מן המרין וגם שיכיה פתוח קרע וחס"א משפט ונהגין אמה מלחניסם וחס"א מלחחריסם ועיין בפ"ב ובה"ל כסיון ס"ז מה שב' עוד מענין זה: (יח) זה מזה. כל חוט כפני עצמו שלא יהיו מסוככין אחד נבדירו. וחס נשחכה לנ"ל לכהכ"ז ועיין יתבטל מלהחלל ציטור כחב סמ"ט דלין לרין לנדקק כזה ועיין צביטור הלכה. כהב סמ"א לנ"ל ר"ט * צדיק יפיריד לייחויו"מ (יט) יסיון כשפוקס. וחסו מלגד הכסונה פלרין לרין לניזית לקיים מזוז לניזית וכתב הכ"ח שכן סיון כחילין וכוכס חף דנשאר מזוז יולל חף שלל המיון כה דבר כ"א שפוקס כפוקס לשם ד' פלוס לעשרה כרך שג"י דבגיליה כהוב למשן חוכרו ונחמילין למשן חסיוס הורה כ"י כקיים המזוז כשלמותה לנל דביבנד חף אם כל כיון ככל אלו רק לקיים המזוז ששה ילא. וחס"א מלאכי כמ"ט ציטור כ"ט שכתב כן [וכן שפתע בפ"א ובביטור כר"א שפטי' בגיליה אין הכוה לעיובול]: (כ) יעיין. שפתע מדכרי כמ"ט וחס"א דגם כשנת י"ט לנדרך כעליה וימין כסיון י"ג ככ"ל: (ב) בחומי הליזית. גם

צריך לנדרך למעלה (ז) כפוקס נקב המליה ע"כ הפקירה דשם סתול חלילו כנסים רוע אחד ועיין בביאור הלכה: (כב) לבטלה. א"כ דנל"ס י"ט ששם ליטור שילבם כד ד' כנסות גלי לייטו מ"ט מוקמ ליה לחוקקהי סביב כשר רק משום חומר דלא הש"ט שיש על הכ"ב לנכלה החמירי לנדרך. ולס"א מי שפוקס כהה עגדים של לייטו אין לרין לנדרך אלא אחד מסך כיון דברכה אחת ליהום חלל. (כג) החחויים כמנו דלרין לנדרך כולם אחד כה) דלא מסוככין אחוסק כפוקס דיטולין לנדרך וגם (ד) דחוקה גרונס היא דשפריין חוטיון לייסך ולכן צריך לנדרך ככל יום כבוקר כשכבס וזו (ה) חף כפריסין וחס"א דמשו מוכס חף דלרין לנדרך כמחזור ולובש חס"א אין לרין לחזור ולנדרך דבזמן מועט כה איט רגיל לייסך וסמכין לחוסק. ואחילו כבוקר אם כ"י הצדיקה יתבטל מהחלל כבוקר או שקראורה לעלות להורה כו' לנדרך פליטו על בדיקת (ג) וכוה שיוודס כסיון כחוסין שלמים אפחול (ג) ומ"ט וכו' קלח חמי דלשכר וחס שלל פליח מחחר לעלות לחורה

שער הציזין

(כ) כר"א ובר"י: (כ) פ"ז: (כד) סמ"ז וכן שפתע כשפס רב: (כ) סמ"א: (כו) ארכ"א כסיון ס"א י"ט: (כז) סמ"א וחס"א: (כח) כמ"א וחס"א כשם שכתב וכו' יין מוכה סמ"א כביאורו י"ט: (כ) סמ"א וסג"א: (ג) סמ"א וסג"א: (ה) סמ"א כסיון י"ג וסמ"א ס"ט כשם שכתב וסג"א כ"ט ע"ט: (ג) סמ"א כסוף סמ"א חף דכס"י פוקל ככל גווי בקראונו לעלות למקום ככר כס"ג חל"י ע"ט: (ג) סמ"א:

הקבות ציצית סימן ח

ילבשנו בלא ברכה ובשימול רדיו (ו) (כג) יטשמש בציצית ויברך עליו לא בשילבש שלות אחר
יברך עליו (כד) ויכוון לפטור גם את זה ואין צריך למשמש בציציות של ראשון : יא סעוקר מצות
גלוית קטן ללבושו (יא) (יב) (כה) על בגדיו כדו שחמיד (כו) וירארו ויזכור המצוה : יב יאם יש
לו כמה בגדים של ארבע כנפות (כו) כלם חייבים בציצית ואם לבשם כלם בלא הפסק יהיה דעתו
בתחלה על כלם לא ויברך אלא ברכה א' (יג) (יז) אם (כה) מפסיק ביניהם צריך לברך על כל
שערי תשובה

ל ג'ום דגני הטור
וני כס הייטב"א
ג פוסק ב"י האגור
גם הגר"א

באר היטב

אסור שולש בגד של ד' כנסות בלא ציצית מ"מ אוקמי ליה לחוקתו
ע"ס כפר רק משום מומרה דלא סהא וגו' ההמירו דוקא לעדוק .
עק"ז מי שלבש הרבה בגדים על ציצית א"ל לבדוק הלא ח' מהם כיון
שכרס ח' לטמא אבל לפי ההשגש שייבש בגד של ד' כנסות בלא
ציצית צריך לבדוק כולם ונכון להמירו . וצריך לבדוק למטה במקום
קצר הסעית עד הקשיפה ס"ו . כתב הפ"י בכו"י י"ג ס"ק ז' מי שקדמכו
לספר תורה ולבש עליה א"ל לבדוק בעת היא תבוס סורה העיבור
ע"ש . מי שהולך בדרך ומהיראל לבדוק הציצית כל עליהו שמח יכו"י
סבול ואין לו פליח אחר מותר להעלים עיניו ולברך בלא בדיקה בית
יעקב כו"י פ"ד : (י) ימשהש בציציה . אפ"ל דעמי עובר לנפשיין
לדוהו שעה לא רוי חזי . כתב מ"א ל"ל לנר"ך שיהיו הציצית מנפין
ולא כלוהם שחוביין אהין כנסותו (לרן) האשום ההולכים בין עובדי
הוכבים ויזאין בזה . כתב שעתה ברכה יהי מגולין בש"ס : (יז) אם
הפסיק בציציה . ע"י אם סה בציציה . ודוקא שלא לנר"ך לגביה אבל
אם אחר הנו לי בגד לנבוס וכה"ג שאר אנ"ך לגביה א"ל לחזור ולברך .

חזו דנר"ך עד הקשיפה אם נפסק סבול וכו' באלות ועי"ן סו' ל"ג דאשילו
לא נפסק רק חזו אחד בירך כנסת בלפון נפסק ע"יו כך בני האלו הוסיף
והא"ר טעמים ה"ז סבול וצ"ח העשם שברו אחוה החוט נפסק זה אין
הרשו"י תלוים בגדו עיין ס' . וכתב המג"א דכשע"י כדוק י"ש לפחות על
הדוקה אם יודע שהחוטין היו שלמים המהילין ונראם ש"ל סבול שעה הדתק
ס"א לו נכסות עלמו לבדוק כנוונא שכתב גרם אפ"ר סבול לעלות להורם
וכו' ע"ד וצ"ח בירו וצ"ח ע"ד ואין פליי לבדוק משום כבוד הכניות
וחו כנוונא החרו"י אבל מ"ש ג"כ"ס כסם הניח יעקב שכל בדרך שפתיחה
בלא ידע לו טעם אחר כתיבם זה סבול ויכוון על החוקק דמדינה אין חייב
בדוק ע"ש . לא יברא דעה לו בדרך מה לי בציחו שבדיקה כסם להעילו
החייב לבדש עליה בלא ציצית וברכס לנפסק עיין ש"כ"ל בדרר משיק"א
כ"י קני' עלי' וכו' חובס ונכס כקך שאם ידעס זה סבול לא ימלא עליה
אחר דמ"ל וגם כיון סבול בדרך יבא משום גדול כבוד הכניות שהרואם
יאמר שג"כ"ל או נכס מחמת טעול בדרך ומחמת סבול בדרך א"ל למלא
אחר ונשט הדוקה שא"ל וצ"ח ע"ד לא ש"ו חובס א"ל במקום שבו יכול
לברך בדרך וגם מ"ש בנית יעקב שם שאם לא ביקר ונלא שמהק"ל ובידיות
כ"י בדיקה וצ"ח סבול"א הק"ל היב קודם תבוס כנוונא ונא לאונט ע"ש
לפ"ד גם ה"ז יבא כסם היינו אחרים מזהר לבקך וצ"ח ע"ד בדיקה
כיון שרוב כתיבה אף כנוונא סבול לאונט כ"י ונכס דמיימי מחוספס דב"ס
אין ציצית בלא הכי כנה העשם ט"ל ה"ז לו לחבר ל"ס ונכ"ן לא ב"ך זכ
בהגור"ו א"ר בחינתו כ"י בלא יגרו ונשי ערוך להוכס כהגור"ו מחוה"ו
הידיעה דערו כה"ל שם בלא יברך יחוס סקך כרכות ואל"ס גם כל"ן י"ז
מ"ז כתב ב"ל"ס הטב ואל העשם ערוך . וע"ש ב"ל"ס שכתב אם סה יזכור דערו
מכחוטס ע"י ביעיקו מתקומו ועשוק נדבדים אחרים כלילו אינו
יובא נבחות ע"ד עשה וזו וכו' הכי"ס מדינה ע"ש ונראם כ"י י"ז
ברנ"א שכתב"ל אסור לגביה ש"א יכנס כנסת אחרת ואשילו להפסיק העסק גדול
כש"א לא ח"א"ל אם עבר ונח אזי סוב לו שיעשה הכנסת גדול ויברך
ח"ל חייב שית"ך בלא ספק פלונג"ל כלל דמיימי כהפסק גדול אף אשילו
נפסק גרם ברכה שא"ל פליקום כהפסק שיימנע מלברך על פסיים סמולס ע"ש .
וע"ש שדחה מ"ש הפ"ר"א ש כיון ויגמור נדעשו א"ל ינא בנרכס זו ק"י ל"ז

ביטנה

לחורר דמהבגינו שלא לברך עליו אין צריך לבדוק כלל [ועיין בביטור
הלר"ך (ד) ושם בדיק הסעית כשהכיר זהו מעליו והטור כתיבו על
אין צריך לחזור ולברך לחחר כשהפסק בו : (כג) ימשהש ציצית .
דבזה לה) יחשב ר"ח כלש כלש ונכסו אז דק"ל בכל ההלכות דלר"ך
לברך עובר לפשייתן ממש הכה שא"ל משום לו) דלכהי גברא לא חיי :
(כד) ויכוון לפטור . והכי יבאג בזמנינו לו) לברך על ס"ג ולכוין
לפסור בזה הסעית קמן והכי ערוך שמי ממה שנהנין איזה הנשים
שמכרתי על הפ"ך ומיךפ מנכרתי על רפ"ג לה) שגורתי ברכה שאינה
צריכה עמוד אפילו אם יפסיק זמן מרובס בין הפ"ך לגדול כמה כעמים
אין רחוי לברך עליו לאין פחות רונו או דהוא קמן מהשיעור המבואר
לקמן בכו"י ס"ז או דהוא ש"ן בנבילה ובדלקתן ככ"י ב"ג : (כד) על
בגדיו . ובכתיבם איסא דפ"ך חחה בגדיו וכהה ה"א"ל דכ"ס"ר לר"ך
שיכו"י הציצית מנפון ולא כציצית שהחובין אהין כנסותו . אך המג"ס
שולחם בין ככ"ס"ר ויזאין בזה ומ"מ בעת הברכה יהיו מגולין
ד"ל : (כו) יראשו . כמה דכתיב וראיהם אוהו ומכרסו וגו' וזהו
האפסוי המשיב הציצית כשהכנסים ג"הם לא די שמתלמיין מיניהם
מחלי דכתיב וראיהם אוהו ומכרסו וגו' עוד מניין ח"א הנהו כה"י
ועמידין כן ליהן ח"א דהין ע"ז ומה שחוביין שחולכים בין הנכרים
לזכ היב די שישמרו הציצית כחוק הכקף ולט"ה היב להם איזס דורון

שער הציצין

ל' מ"א בשם כ"מ' והפ"י מ"ס : לה) כ"י : לו) מ"א והגר"א : לז) ד"מ : לח) ה"א : (ט) אחרונים : ט) ע"ז צו"ד סה"ס"ג' והפ"ג סה וגם הגר"א
בביאורו סה כ"י"ז לא הכיעה בין הכיעות :

הלכות ציצית סימן ח

שבירך אחרי התפילה, והוסיף, שהוא הדין ללבוש טלית כשידיו מטונפות (הגר"א).

67 וכשיטול ידיו ימשמש בציצית ויברך עליו - איתא במנחות (לו.) לענין תפילין: "היה משכים לצאת לדרך ומתיירא שמא יאבדו מניחן, וכשיגיע זמנן ממשמש בהן ומברך עליהן", וכתבו בתוס' (ד"ה וכשיגיע) שהוא הדין למתעטף בטלית קודם הזמן (הגר"א).

68 ואין צריך למשמש בציציות של ראשון - שהרי מיד אחר הברכה הוא עסוק בעשיית המצוה בבגד השני, ואחר שיסיים להתעטף בבגד השני זה כבר יהיה "עובר דעובר" אם ימשמש בבגד הראשון, ואין בזה תועלת (ואולי אפשר לומר עוד טעם, שכל מה שבעינין עובר לעשייתן זה רק בשביל שהברכה תהיה עובר לעשייתן, ולא בעינין שבכל חפצי המצוה תהיה ברכה עובר לעשייתן).

ס"ק כג

69 דבזה יחשב קצת כאילו לובשו אז - ומשמע מזה שהמשמוש צריך להיות באופן שמשפר על עצמו את הציצית, כגון שמפריד קצת את החוטים וכדומה.

70 ואף על גב דקיימא לן בכל המצות דצריך לברך עובר לעשייתן ממש - כדאיתא בפסחים (ז:), ולא סגי לכתחילה בכל המצוות, במה שאחר כך ממשמש, ואמאי לא אמרינן גם כאן, שמי שרוצה ללבוש טלית בעוד שאין ידיו נקיות, שלא יעשה כן, אלא ימתין עד שינקה ידיו, ואז ילבש עם ברכה כתיקנה.

71 הכא שאני משום דאכתי גברא לא חזי - כמו שכתוב בפסחים (ז:): לגבי טבילת בעל קרי, שאינו יכול לברך קודם הטבילה, מברך לאחר הטבילה, וכל שכן הכא, שעדיין ממשיך בעשיית המצוה. ומכל מקום לכתחילה עדיף שילבש את הציצית אחר שניקה ידיו, כמו שנתבאר לעיל בציון 1.

64 ועיין בביאור הלכה - שם הדגיש שטלית של קהל אין דינה כטלית שאולה, אלא כטלית של שותפים, שדינה כמו טלית של עצמו לענין המצוה והברכה, והוסיף, שבשעת הדחק כגון שקראו לו לעלות לתורה, יעיין במקצת כמה שיכול ויברך.

65 ואם בדיק הטלית כשהסיר אותו וכו' אין צריך לחזור ולבדקו למחר - על פי הגמרא במסכת חולין (ח:), שם כתוב שהשוחט צריך שתהיה לו סכין מיוחדת לשחיטה, והטעם הוא כדי שאם יאבד לו הסכין אחר השחיטה, לפני שהספיק לבדוק אותה אם נפגמה, הבשר יהיה מותר באכילה, (ואילו אם שחט בסכין שאינה מיוחדת לשחיטה, ככהאי גוונא הבשר אסור באכילה, כמבואר ביו"ד סי' יח,יד) כיון שבפעם הקודמת ששחט, בדיק את הסכין אחר השחיטה קודם שהצניע אותה, וחזקה שנשארה תקינה, ולא חיישינן שמא בזמן ששהתה במקומה נפגמה (על פי המגן אברהם כאן, והגר"א ביו"ד סי' יח סע' יד). ודע דבחוטין המצויין בזמננו, בפרט הסוג העבה, אינו מצוי שיפסקו, ומעיקר הדין אינם צריכים בדיקה כל יום, ומספיק לבודקם מידי פעם, אלא אם כן עסק בפעולה שיכלה לגרום להם להיפסק, ומידת חסידות לבדוק גם בימינו (ובטלית של בית הכנסת, אם אינו יודע מתי נבדק, עליו לבדוק) במקרה שנחשב שלו, עיין הגדרים בסימן יד ציון 37) מפי מור"י.

סעיף י (טו"ע)

66 ילבשנו בלא ברכה - מדאיתא בברכות (יד:): שרב שלח משהו להביא לו את התפילין, וכיון שהשליח בושש לבוא והזמן דחק, קרא רב קריאת שמע בלי תפילין, ומיד כשגמר הגיע השליח, ורב הניח את התפילין ומיד התפלל שמונה עשרה, ומפרש הר' משה מקוצי (בתוס' ד"ה ומנח) שלא יכל רב לברך על התפילין בשעה שהניחם, שהרי אחז באמצע ברכות קריאת שמע (או בין גאולה לתפילה), וודאי

הקבות ציצית סימן ח

ל' ג'ים דגני הטוב
וה' כס הייבנ"א
ב' שום ב'י האגור
ב'ם הגר"א

ילבשנו בלא ברכה ובשימול רדיו (ו) (כג) וישמש בציצית ויברך עליו לא בשילבש שלות אחר
יברך עליו (בר) ויכוון לפטור גם את זה ואין צריך למשמש בציצית של ראשון : י"א סיקוק מצות
גלות קטן ל'ובשו (יא) (יא) (כה) על בגדיו כרי שחמיד (כו) ויראו ויזכור המצות : י"ב י"א יש
לו כמה בגדים של ארבע כנפות (כו) כלם חייבים בציצית ואם לבשם כלם בלא הפסק יהיה דעתו
בתחלה על כלם לא ויברך אלא ברכה א' (יג) (יג) אם (כה) מפסיק ביניהם צריך לברך על כל

באר היטב

אסור שולבש בגד של ד' כנפות בלא ציצית מ"מ אוקמי ליה לחוקתו
ע"ס כפר רק משום מומרה דלא סהא וגו' ההמירו דיקא לעדוקי .
עק"ז מי שלבש הרבה בגדים על ציצית א"ל לבדוק ח"ל ח' מהם כיון
שברכה ח' לטמא אבל לפי ההשק שייבשם בגד של ד' כנפות בלא
ציצית צריך לבדוק כולם ונכון להמירו . וצריך לבדוק למטה במקום
נקב הסעית עד הקשיפה ס"ו . כתב הש"י בכו"י י"ג ס"ק ז' מי שקדמכו
לספר תורה ולבש עליה א"ל לבדוק בעת שהיא תבוס סורה הציבור
ע"ס . מי שהולך בדרך ומהיראל לבדוק הציצית כל עליהו שמח יכו"י
סבול ואין לו פליח אחר מוהר העלים ענינו ולבדק בלא בדיקה בית
יעקב כו"י ע"ד : (י) וישמשם בציציה . אפי"ל דעמי עובר לביטחין
לדוהו שעה לא רוי חזי . כתב מ"ח ל"ל לדרך שיהיו הציצית מנפין
ולא כלוהם שחוכבין פוהן כנפוחו (לרן) האששים ההולכים בין עובדי
הוכבים ויזאחין בזמ . כתב בשפת דרכה יכהו מעלין ב"ש : (יג) אם
המפסיק בציציה . ע"י אם סה בציציה . ודוקא שלא לנודק לגישה אבל
אם אחר הנו לי בגד ללבוס וכה"ג שאול נודק לגישה א"ל לחזור ולבדק .

שערי תשובה
חזק הדין עד הקשרים א"ל נפסק סבול וכו' באלות ועי"ן סו' ל"ג דאילו
לא נפסק רק חזק אחד בירך בלפן בלפן נפסק ע"י כן בני האלי חוטים
והא"ר טעמים ה"ז סבול ויחזר הענין שברו אחוה החוט נפסק זה אין
הרשויה חלויים בגדו עיין ס' . וכתב המג"א דבשעת כדוקה יש לבחוק על
הדוקה אם יודע שהחוטין היו שלימים למחילת גורם סבול שעה הדוקה
ס"א לו לבסות עלמו לבדוק כגונא שכתב ויש לבדוק שקראו לעלות להורם
וכאן עמד וצלוהו בידו והענין זה ואין פליגי לבדוק משום כבוד הכניות
וח' כגונא הרחיקו אבל מ"ס ב"ש כ"ס הביט יעקב ס"א בדרך שפתיחה
בלא ידע לו טעם אחר כתיבה זה סבול ויכוון על החוקה דמדינה אין חייב
לבדוק ע"ס . לא יברא דעה לו בדרך מה לו צניחו שבדיקה כהא להילוו
החייב לבדוק עליה בלא ציצית וברכס לנטפל עיניו שיכול לברך משיקרא
הכי קביל עלי' וכו' חובה ונכח כקן בלא ידע זה סבול לא ימצא עליה
אחר דמח"ל וגם כיון שסבול בדרך יוצא משום גדול כבוד הכניות שהרואם
יאמר שג"כ או נפסק מחמת טיבול בדרך ומחמת סבול בדרך א"ל למלאך
אחר ונשט הדוקה שא"ל ושיקרא לא שו"י חובה אלף במקום שבו יוכל
לברך בדרך וגם מ"ס ב"ש ב"ש יעקב ס"א לא בך ונא"ל שמהקלף ובידיות
כיה שפיקס וישנ"א שיודאו הקולף היב קודם תבוא כגונא ונא לאונט ע"ס
לע"ז גם ה"ל יוצא שא"ל היינו אחרים מזהר לבדק וההשקף נ"ל בדוקה
כיון שהיא כתיבה א"ל כגונא סבול אונט ס"א ומה דמיתו מחוספס דב"ש
אין ציצית בלא הכי ככה הענין עליו לו לחזק ל"ם ונכ"ן לא בריך זה
בהגוריה א"ר בחינתו כיון שלא יגרו ונשי ערוך להוכיח בהגוריה מהחיות
הקיימת דעתו כה"ל ע"ס בלא יברך יחוס ספק נכבות ואל"ל גם כלן י"ג
מ"ח כתב ב"ש"ה סב ואל הענין ערוך . וע"ס ב"ש"ה שכתב אם סה יזומה דעתו
מחמת סבול ע"ה ואל יכוס הכיפה מדינה ע"ס ונראה שכן יש לבטוח גם כלן לפי
מ"ס ב"ש"ה א"ר יכוס הכיפה מדינה ע"ס ונראה שכן יש לבטוח גם כלן לפי
ברנ"א שכתבתי אסור לגישה ש"א יכוס כפסך פוגרית וצלוהו להפסיק הענין גדול ענין
כפסך לא ח"א"ל אם עבר ומה אזי שיהיה גדול וינכר מדינה ולא מביט"ה נשי מ"ס
הפני"א ש"א יכוס הכיפה מדינה ע"ס ונראה שכן יש לבטוח גם כלן לפי
מ"ס ב"ש"ה א"ר יכוס הכיפה מדינה ע"ס ונראה שכן יש לבטוח גם כלן לפי
מ"ס ב"ש"ה א"ר יכוס הכיפה מדינה ע"ס ונראה שכן יש לבטוח גם כלן לפי

ביטנה

לחורה דמהבגינו שלא לבדק עליו אין צריך לבדוק כלל [ועיין דביטור
הלר"ן (ד) ואלם בך הסעית כשהביד חזרו מעליו והטירו כתיבו עלו
אין צריך לחזור ולבדוק לאחר שמתקפץ בו : (כג) וישמשם ציצית .
דבזה לה) יהפך ר"ח כלש כלש ונכחו אז דקו"ל בכל החלות לדרך
לבדק עובר לביטחין מחמת הכה שא"ל משום לו) דלכהי גברא לא חיי :
(כד) ויכוון לפטור . והכי יתאג בזמנינו לו) לבדק על ס"ג ולכיון
לפטור בזה הסעית קמן והכי ערוך שמי מחמת זמנינו איזה אנשים
שמכריתו על הפ"ק ומיך מנכרין על רב"ג לה) שגוריתו ברכה שא"ל
צריכה ועוד אפילו אם יפסיק זמן מרובה בין הפ"ק לגדול כמה כעמים
אין רחוי לבדק עליו ואין פליח חזרו או דהוא קמן מהשינוי המבואר
לבדק ככו"י ע"י או דהוא ש"ן בציצית ובלקמן כה"ל ב"ש : (כד) על
בגדיו . ובכתיבה ח"ס דק"ק חתה בגדיו וכתב המ"א דב"ש ל"ך
שיכיה הציצית מנפון ולא כציצית שהובאה פוהן כנפוחה . אך המג"ס
ההולכים בין הכפ"ס ויזאחין בזמ ומ"ס בעת הברכה היו מגליין
ד"א : (כו) ירסרו . כמה דתיבד ורפיהם אוהו ומכרסו וגו' ומהן
האפסיים המשיב הציצית כשהכוסים ג"הם לא די שמתלימין מיניהם
מחיל דתיבד ורפיהם אוהו ומכרסו וגו' עוד מניין ח"ה הפלו כה"י
ועמידין כן ליהן א"ל דהין ע"י ומה שחוכבין שהולכים בין הגדים
לזב היב די שישימו הציצית בחוך הכףק ואלו היב להם איזה דורון

שער הציצין

(ל) מ"א בשם כה"מ והמ"א ע"ס : (לה) כ"י : (לו) ס"א והגר"א : (לז) ד"מ : (לח) ח"א : (ט) אחרונים : (ס) ע"י צו"ל שסוד"ה"ל והמ"א ע"ס וגם הגר"א
בביאורו ע"ס כ"י"א לא הכייע בין הכייעו :

הלכות ציצית סימן ח

והוסיף, שראוי שלפחות בשעה שמברך יקיים את המצוה כתיקנה.

ס"ק נו

76 עוד מבזין הן את מצות השם יתברך - מפני שהציציות נוגעות בבשר הרגלים והוי בזיון. ויש לתמוה שהרי לקמן בסימן כא (סעיף ג) נפסק שמותר לשכב בלילה עם הציצית, ומיירי באנשים הישנים ערומים, שכך היה המנהג, ולמה להכניס את הציצית למכנסיים יחשב יותר בזיון מזה? ובאמת בערוך השולחן ובשלמת חיים (כח, כט,ל) התירו להכניס למכנסיים במקרה שמלעיגים עליו, וגם בילקוט יוסף מתיר (אף אם לא מלעיגים עליו). ועוד שהמנהג כיום הוא, שכאשר הולכים לבית הקברות מכניסים הציציות למכנסיים, ואם אנו סוברים שזה בזיון, היינו צריכים להסיר מעלינו את כל הבגד, קודם הכניסה לבית הקברות (או לתחוב החוטים בכנפות, ובאמת במ"ב בסי' כג ס"ק ג כתב שכאשר נכנס לביה"ק יתחוב החוטים בכנפות, לשיטתיה).

77 ואמרו חז"ל (מנחות מג:): הזהיר במצות ציצית וכו' כמה דכתיב (זכריה ח, כג) ובאו עשרה אנשים וכו' ואמרו חז"ל על זה (שבת לב:): כל הזהיר במצות ציצית זוכה וכו' - הטור בסימן כד הביא מדרשים אלו.

סעיף יב (ט"ז)

78 אם יש לו כמה בגדים של ארבע כנפות כולם חייבים בציצית - במסכת מנחות (מג). כתוב שלרב יהודה היו שני מלבושים של ציצית, אחד בגד יום ואחד בגד לילה, ומבואר שם שהוא סובר שלילה זמן ציצית, וכתוב שכל בוקר כאשר היה לובש את הבגד של יום היה מברך עליו, ומשמע שעל בגד של לילה לא היה מברך כלל, והקשה הרא"ש (הלכות קטנות, ציצית, כ) למה לא כתוב בגמרא שהיה

סעיף יא (ט"ז)

72 עיקר מצות טלית קמן ללובשו על בגדיו כדי שתמיד יראהו - כמו שכתוב (במדבר טו, לט) "וראיתם אותו וזכרתם את כל מצות ה'" (הגר"א). והסמ"ק (מצוה כט) מנה דין זה בתור מצות עשה מן התורה בפני עצמה, וזה לשונו: "להסתכל בציצית דכתיב וראיתם אותו", וכן כתב הרשב"ץ (זוהר הרקיע, על אזהרה ט). ומה שנקט בשולחן ערוך "טלית קטן", כל שכן טלית גדול, שהדרך להתעטף בו מעל כל הבגדים, ולא היה צריך לחדש בזה כלום.

ס"ק כה

73 וככתבים (פרי עץ חיים שער הציצית, א) איתא דטלית קמן תחת בגדיו - על פי הסוד, מפני שטלית גדול מתקן בחיצוניות, ולכן הוא מעל הבגדים, וטלית קטן מתקן בפנימיות. ורש"י והרשב"ם (בבמדבר טו, לח) כתבו על פי הספרי (לקראת סוף פרשת שלח) ש"ציצית" נקראת כך מלשון "מציץ מן החרכים" (שה"ש ב, ט), ושם בשיר השירים פירש במצודות שמציץ פירושו מתגלה, ומכאן מקור גם לפי הנגלה, שהבגד יהיה תחת בגדיו, והחוטים "ציצו" החוצה.

74 וכתב המגן אברהם דעל כל פנים צריך שיהיו הציציות מבחוץ - כדי לקיים את "וראיתם אותו", וגם מהאריז"ל עצמו משמע שכך צריך לנהוג, שכתב (שער הכוונות סוף ענין הציצית) שצריך להסתכל בציצית במשך היום "בכל שעה ורגע כמו שאמר הכתוב וראיתם אותו, והוא תועלת גדול לנשמה שלא יזדמן חטא לידו" (וכן משמע מדברי מקור חיים (הכהן) תלמיד המהר"ח).

75 אך האנשים שהולכים בין העכו"ם יוצאין בזה וכו' - האנשים שפוחדים שהגויים יתקוטטו עמם, יכולים להכניס את החוטים לכיס הכנף, כיון שיוצאים ידי חובה אף כשהם מכוסים,

הכרות ציצית סימן ח

ל' ג"מ דגרי הטור
וה"ל כש היצ"א
בש"מ כ"ל האגור
בשם הגרי"א

ילבשנו בלא ברכה ובשיטול ריוו (ו) (כג) וישמש בציצית ויברך עליו לא בשילבש שלות אחר
יברך עליו (בר) ויכוון לפטור גם את זה ואין צורך למשמש בציצית של ראשון : י"א סיקוק מצות
גלוית קטן לזבושן (י"א) [י"א] (כה) על בגדיו כרי שחמיד (כו) ויראו ויזכור המצוה : י"ב י"א יש
לו כמה בגדים של ארבע כנפות (כו) כלם חייבים בציצית ואם לבשם כלם בלא הפסק יהיה דעתו
בתחלה על כלם לא ויברך אלא ברכה א' (יג) [י"ג] אם (כה) מפסק ביניהם צריך לברך על כל
שערי תשובה

באר היטב

אסור שולבש בגד של ד' כנפות בלא ציצית מ"מ אוקמי ליה לחוקתו
ע"ס כפר רק משום מומחל דלא סה"ל וגו' החמירו דוקא לעדוקי .
ע"פ"ו מי שלבש הרבה בגדים של ציצית א"ל לבדוק ה"ל מ"מ כ"ל
שכרס מ' לטלמ אכל לפי ההשק שייבש בגד של ד' כנפות בלא
ציצית נרד לבדוק כולם ונזון להחמיר . ונרד לבדוק למעלה במקום
נרק המליח עד הקשיפה ס"ו . כתב הפ"י בסו' י"ג ס"ק ז' מי שקדמוכו
לספר תורה ולובש פליח א"ל לבדוק בעת שהיה תבוס טורה הציבור
ע"פ . מי שהלך בדרך ופתח לבדוק הציצית כל עליהו שמח יכו'
סבול ואין לו פליח אחר מותר להעלים עינו ולברך בלא בדיקה בית
יעקב כו' פ"ד : (י) וישמש בציצית . א"ל דעמי עובר לבטיחין
לחיות שעה לא ריו חזי . כתב מ"א ל"ל דנרד שיהיו הציצית מנפנן
ולא כהורס שחוכבין אותן כנפותו (לרן) האששים ההולכים בין עובדי
הוכבים וזמאין נזמ' . כתב בשעת ברכה יהיו מגולין ב"ש : (יב) אם
המפסק בציצית . ע"ל אם מה בציצית . ודוקא שלא לנרד לבישה אכל
אם אחר הנו לי בגד לנבוס וכה"ג שראו נרד לבישה א"ל לחזור ולברך .

חזי דנרדק עד הקשיפה אם נבסק פסול וכו' באלות ועי' סו' ל"ג דאשילו
לא נבסק רק חזק אחד בירכז בלפן בלפן נבסק ע"ל כן בני האלי חוטים
והא"ר מתיישב ה"ל סבול ויחזר העטם סברי אחוה החוט נבסק זה אין
דאשיו תלוים כגדו עיין ס' . וכתב המג"א דבשעת בדיקה יש לבחוק על
התורה אם יודע מהחוטין היו שלמים המחילי ונראס ס"ל סבול שעת בדיקה
ס"ל לו לבסות עלפו לבדוק כגונא סבול נבסק סקדאכו עלות להורס
וסול עויד וצלוה בידו והעסק וזו ואין פליי לבדוק משום כבוד סכריות
חו כגונא חריתו אכל מ"ב ג"כ כש הציצית יעקב ס"ל בדרך שפתחיל
בלא יבוס לו טיח אחר כבישים זה סבול יכוון על החוק דחידה אין חייב
בדוק ע"ל לא יבוסא דעם לו בדרך מה לי בציחו סכדיקה כלא להעילו
חאכיר לביש עליה בלא ציצית וברכס לנבסק וכוון שיכול לברך משיקרא
כמי קציל עלי' וכו' חובס ונבס כקך בלא יבוס זה סבול לא ימא' עליה
אחר דמ"ל וגם כיון סבול בדרך יבוס משום גדול כבוד סכריות סכריות
יאמר ש"כד או נבסק מתחם טיטול בדרך ומתחם סבול בדרך א"ל למלא'
אחר ושעת בדיקה סבול וס"ל מעסקא לא שוי' חובס א"ל במקום סבול יבול
לברך כיון וגם מ"ל בית יעקב ס"ל א"ל ביק א"ל וס"ל סכרית' ובידיות
כיה סכרית' ויש"א סבולא הקי"ל הוב קודס תבוב כגונא ואל כלונט ע"ל
לע"ל גם ה"ל יבוסא כלם יהיו אחרים מותר לברך ויהפסק על"ל בדיקה
כיון שהיה כה"ה אף כגונא סבול אונס ס"ל וס"ל דמיתו מתחפס דב"ס
אין ציצית בלא הכי כנה העטם טלח ס"ל לו לחזר כ"ל ונב"ל לא שיק' זה
בהגוררו א"ר בחינתו כדי שלא יגררו וטעי עדיף להורס כהגוררו מאחריו
שהיה דעתו כה"ל עם שלא יברך יבוס סק ככרות וא"ל גם כלן י"א
מ"ל כתב ב"ל' הבב ואל העטם עדיף . וע"ל ב"ל' שכתב אם כת יבוס
יבוס נבוסו עדי עשה ואל יבוס הכישה מדינת ע"ל ונראס כקן י"א
ברכ"ל שכתלה אסור לבישה ש"ל יבוס ככסך פוגר"א וצילו להפסיק
כש"ל לא ח"ל"ל אם עבר ומה אזי שוב לו שיעשה הסבך גדול ויברך
מ"ל חייב סיבך ב"ל סקן פוגר"א כלל דמיתו כהפסק גדול אף אשילו
נבסק גם ככ"ל ש"ל מליבוס ככסך שימנע מלברך על פ"יתם פגולת ע"ל . וע"ל
שדה מ"ל הפ"ס ש כיון וינמור נדעשו א"ל יבוס ככרס וז ק"ל

ביטנה בברכה

לתורה דמהבגינו שלא לברך עליו אין צריך לבדוק כלל [ועיין
הלכה] (ד) ואם בדיק הפליח כשהביד זהו מעליו והטור כ"ל
אין צריך לחזור ולברך לאחר שמתפסק בו : (כג) ישמש ציצית .
דמיה לה) יחשב ר"ח כלש כלש וכו' אז וכו' דקי"ל בכל ההלכות דלרדך
לברך עובר לבטיחין ממש הכה שלי משום לו) דלכה גברא לא הוי :
(כד) ויכוון לפטור . והכי יבאנ בזמנינו לו) לברך על ס"ג ולכיון
לפטור בזה הפליח קמן והכי עדיף שמי ממש שנהנין אויה אש"ס
שמכרין על הפ"ק ומיפך מנכרין על ר"פ"ג לה) שגורר"א ברכה פליחה
צרכים ועוד אפ"ל אם יפסקו זמן מרובם בין הפ"ק לגדול כמה כעמ"ס
אין ראוי לברך עליו לזמן פחות רונו או דהוא קמן מהשינוי המבואר
לכתב כה"ל א"ל או דהוא קמן כגוליה ובלקמן ככ"ל ע"ל : (כד) על
בגדיו . ובכתיבם ה"ל דקי"ל חתה בגדיו וכבה ה"ל דכ"ל לרדך
שיכו הציצית מתבון ולא דקי"ל שמהוינן אותן ככנפות . אך המלשים
המלשים בין ככ"ל יבוסין כזו ומ"ל בעת הכרכה היו הנגילן
ד"ל : (כו) יראשו . כמה דלריד ורפיהם אוהו וזכרסו וגו' ולהן
הלפסי המשי הציצית המכוכבים ב"הם ל' די שמתלמין מיכהם
מתלי דלתיד ורפיהם אוהו וזכרסו וגו' עוד מניין ח"ן הפלוח כה"ל
ועהידין קן ליהן את הדין ע"ל ומה שחוכרין שחולכים בין הגדיים
לזכ היכ די שישימו הציצית סחך הכקף ול"ל היכ להם איזס דורון

שער הציון

(ג) מ"ל בשם כ"מ והמ"ל מ"ס : (ה) כ"י : (ו) ס"א והגרי"א : (ז) ד"מ : (ח) ה"ל : (ט) אחרונים : (ס) ע"ו צו"ל ססולת' והמ"ל עם וגם הגרי"א
בביאורו עם כ"י"א לא הכייע בין הכות"ל :

נרכס

הלכות ציצית סימן ח

פרוסה" בין ברכת המוציא לטעימת הלחם, אינו חוזר ומברך.

83 ודעת המחבר וכו' דאפילו שיחה בעלמא גם כן הוי בכלל הפסק - כמו שכתוב במסכת מנחות (לו.) לענין תפילין, אמר רב חסדא סח בין תפילין של יד לתפילין של ראש חוזר ומברך (ארצות החיים).

84 דיש שסוברין בזה דאין צריך לחזור ולברך, דהוי כמו שסח באמצע סעודה - זוהי דעת הרמב"ן (חולין פו:) וסיעתו, ואשכחן בדוכתי טובא שהיו מדברים בשעת הסעודה, וכגון מה דאיתא בסנהדרין (קא.) "בשעה שאוכלין ושותין וכו' אם בעלי מקרא הן יעסקו בתורה וכו'", ויש ראייה לשיטת הרמב"ן מדתניא במסכת ראש השנה (לד:) "שמע תשע תקיעות בתשע שעות ביום יצא", ובפשטות מיירי אפילו אם הפסיק ושח ביניהם. ולדעת

הרמב"ן אין ראייה מתפילין, מפני שבתפילין יש חיוב לעשות את שתי המצוות של התפילין, ולכן אסור להפסיק ביניהם ואם סח מברך, מה שאין כן בציצית אין חיוב ללבוש כמה בגדים. ולדעת המחבר וסיעתו שסוברים שגם בציצית אם סח חוזר ומברך, אין ראייה מסעודה, מפני שהכל הוי אכילה אחת, ואין מה שמחלק בין האכילות, וכן אין ראייה משופר, שהוי מצוה אחת ואין השיחה מפסיקה, מה שאין כן בציצית עושה שתי מצוות, והן מחולקות ועומדות, ולכן בקל הוי הפסק ביניהן דומיא דתפילין שהם גם שתי מצוות (מחצית השקל על פי המגן אברהם).

מברך גם בלילה כאשר היה לובש את הבגד של לילה? ותירץ שרב יהודה לא היה פושט מעליו את הבגד של לילה בבוקר, אלא היה לובש את בגדיו של יום מעל הציצית של הלילה, ולכן בהגיע הלילה נמצא שכבר לבוש ועומד בבגד הלילה ואינו צריך לברך עליו, והוסיף הרא"ש שיש מכאן ראייה שאם לובש כמה בגדים חייב לעשות ציצית לכל אחד ואחד, וכתב הלבוש שלומדים זאת מדכתיב (במדבר טו, לח) "על כנפי בגדיהם" משמע הרבה בגדים (וכל זה לאפוקי מדעה שהובאה באורחות חיים שסוברת שרק בגד אחד חייב בציצית).

79 ואם לבשם כלם בלא הפסק וכו' לא יברך אלא ברבה אחת - כמו שכתוב במסכת חולין (פו:) שהשוחרט חיה ואחר כך עוף מברך רק ברכה אחת בתחילה (הגר"א).

80 ואם מפסיק ביניהם צריך לברך על כל אחד ואחד - כדתניא בתוספתא (ברכות ו, ב) "היה עושה מצוה אחת כל היום, אינו מברך אלא אחת, היה מפסיק ועושה, מפסיק ועושה, מברך על כל אחת ואחת" (הגר"א).

ס"ק כח

81 היינו בהפסק גדול שהוא בכלל היסח הדעת - שיעור הפסק ודאי מבואר בציון 107.

82 אם היה הדיבור לצורך לבישה וכו' פשיטא דאין צריך לחזור ולברך - מדאיתא בברכות (מ.) בשם רב, שמי שאמר לחברו "קח

הלכות ציצית סימן ח

בסתמא דעתו על כולם, לכן כתב המשנה ברורה שזה אינו, אלא גם בסתמא אין דעתו על כולם, כיון שהרגילות של האנשים היא ללבוש רק אחד, אבל אין הכי נמי, מי שרגיל ללבוש כמה בגדים, אפילו בסתמא דעתו על כולם.

ס"ק ל

89 יש לזוהר שלא לברך על מלית קמן אם דעתו ללבוש תיכף המלית גדול - אלא ימתין עם הברכה עד שיתעטף בטלית גדול, ואז יברך "להתעטף" ויפטור גם את הטלית קטן, ולא יפטור בברכת הטלית קטן את הטלית גדול, כמבואר במשנה ברורה לעיל (בס"ק כד).

90 ומצא אותו פסול וכו' ולובש מלית אחר צריך לברך פעם אחרת - אפילו אם מיד אחר שבירך ולבש את הטלית הראשונה, גילה שהיא פסולה, ולא הפסיק, ומיד לובש טלית כשרה, צריך לברך, ולא מדין הפסק, שזה ודאי לא חשיב הפסק, אלא מפני מה שכתב כאן בשולחן ערוך, שבגד שלא היתה דעתו עליו, אינו נפטר כלל בברכה אפילו אם לובשו מיד.

ס"ק לא

91 האחרונים חולקין על זה וסבירא להו דהפשיטה לא הוי הפסק - האחרונים לא למדו ברמ"א כפירוש הארצות החיים שהובא בציון 86, אלא למדו ברמ"א כפשוטו, שעצם הפשיטה מהוה הפסק, והוכיחו שדין זה אינו נכון מדאיתא במסכת חולין (פו:) שהשוחט חיה ואחר כך עוף, מברך ברכה אחת בתחילה, ואף על פי שכאשר סיים שחיטת החיה כבר נגמרה המצוה (מגן אברהם (ס"ק טז) והגר"א).

סעיף יג (שו"ע)

92 אם היה דעתו מתחלה גם על מלית גדול ולא הפסיק בינתים וכו' - המקורות נתבארו בסעיף הקודם. ודין זה של המחבר הינו

המשך שו"ע

85 אם לא היה בדעתו מתחלה על כלם הוי כמפסיק ביניהם - איתא במסכת חולין (פו:) בשם רב יבא סבא בשם רב, שאם היה שותה יין בסעודה, ואמר שרוצה לברך ברכת המזון, ואחר כך נמלך בדעתו ורוצה לשתות עוד, חייב לברך שוב קודם שישתה, והגמרא שם השוותה הלכה זו למי ששוחט חיה ואחר כך עוף, לענין ברכת השחיטה, אם כן, הוא הדין נמי לענין ציצית (הגר"א).

86 וכן אם פשט הראשון קודם שלבש השני צריך לחזור ולברך - מיירי שבשעה שבירך ולבש את הראשון היה בדעתו להמשיך וללבשו גם בשעה שילבש את השני, ואם כן אופן חלות הברכה הוא שעל ידי שחלה הברכה על הראשון, אח"כ מתפשטת לשני, וכיון שהוא נמלך ופשט את הראשון קודם שלבש את השני, ברגע זה שפשט פקעה הברכה, שהרי אם ירצה לחזור וללבוש שוב את הראשון, יצטרך לברך שנית (משום שפשטו שלא על מנת להחזירו), והוי כמי שבירך על פרי, ובטרם נגס בו נאבד, שנפסק בסימן רו (ו) שאפילו שהיו לפניו עוד פירות, פקעה ברכתו (על פי ארצות החיים המ"ל ע).

המשך ס"ק נח

87 וכל שכן שזוהר שלא להפסיק הפסק גדול - כאשר אין לו צורך בכך, שזה לכולי עלמא מצריך עוד ברכה, והוי גורם ברכה שאינה צריכה.

ס"ק נט

88 רצה לומר שלא היה בדעתו בפירוש, רק שבירך סתמא - המשנה ברורה בא לאפוקי, שלא תחשוב שמה שכתב המחבר שאם לא היה בדעתו על כולם, מברך על כל אחד, הכוונה שלא כיון בפירוש על כולם, אבל

הלכות ציצית סימן ח

באר הגולה

אחת ואחת וה"ה *אם (כט) לא היה ברעתו סתחלה (יג) [וג] על כלם (ל) היו כחמסיק ביניהם : ע כה"ש מסכת
 נהר וכן (לא) אם פטע הראשון קודם שלכם הפני נרדף לחור (יד) ולנרדף (תיב סימן ח"ט) : ד' ע'לובש מלית
 קטן ומברך עליו וכשהולך לבית הכנסת מתעטף במלית. גרול צירד (לכ) לברך עליו (לג) פ'דהליכה
 סביתו לבית הכנסת (טו) [יד] (לד) * חשיבה הפסק ואם מתפלל (לה) בתוך ביתו * אם היה רענו

שערי תשובה

שלא יפוח שחה בלם ופא י"ל כחך דלא מכוני כוונתו או לחיובו נכרס שום
 כיון שסך לשני ומתקוין נכרס' אה כולם פ"ט ולא כן פ"ט כ"ן : [ג] על
 כולם . פ"ין כס"ט וע"ין נכרס' פ"י י"ט שאל"ם ברעמו כס"ט' שם וכס"ג על
 פ"א"טו וזו"א כ"ן פ"ט דעמו שצ"ן ש"ז חשג נכרס' לנחלא לרעמ' הסוכרים
 ככ"ט' ש"ז ואל תעשה עדיף פ"ט כ"מ"ט חילוקי דיעום ש"ז ללמוד תש"ז נכ"ן :
 [ד] ה"טוב ספסק . עכ"ט' וע"ין כ"ד אצ"ר"ם פ"ט על דברי ש"ב פ"ט ה"ט
 מה"ספסק . ופ"ט ס"ט"ו דנכרס' חט"ו"ן כ"ו כפ"ן בין ככרס' ש"ד"ך על
 ספ"ים קטן לכנדול פ"ט לפ"ד י"ע דכס"ן כ"ט כחכ ככ"ט' כח"ן חט"ו"ן
 וככ"ט נכרס' אם אינו רחוק א"ל לחור ולברך א"ל"ם כחמסיק כחמ"ט נכרס'ם
 אכ"ר יכ"ר . וע"ין נכרס' ספסק לקטן פ"י ג"כ ככ"ט גימ"ט וזכר"ם שנגרס' נכרס'ם
 כחמ"ט ספוקי דזכ"ס וטול ידיו ויברך ויפוח ז"טת ומט"ו"ן ויברך וככ"ט ככ"ר
 סיכ"ט ש"ז דכנ"ט' פ"י כ"ט לא תמנע ס"י ונ"ט מ"ט שכתבתי י"ל כס"ט' על
 ככ"ט גימ"ט וזכר"ם לפי כס"ט' כחמסיק כחמ"ט אכ"ר יכ"ר דכ"ל גרמ"ו לקטן אצ"ר"ם
 א"ל לפע"ם זכ"סו ונטול"ם ולא יפיקו ביניהם וככ"ט' ס"ל דכ"ט' דודאי
 לכחמ"ט רח"י לפע"ם כן פ"ט כ"ט ש"ז יבש"ן כן יבש"ן כ"ט כ"ט מוט"ב לא אחר
 חמ"ט רח"י ע"י ש"ימ"ט חט"ו"ן ז"טת כ"ל נכרס' דכס"י חש"ט חש"ט ספסק
 ויחבר אכ"ר א"י . וע"ין לקטן כ"ט' כ"ט' לע"ן ח"ט ח"ט נכרס'ם ושמע קול

פ"ח ועמ"א : (יג) על כולם . תשעת דאשעת נכרס' דוקא קיוד סיכוי
 על כולם אבל אם צירך ע"ד נכ"ד א' וקודם שהלכינו כ"טו"ן לו עוד
 אחר ומה"ך ג"כ פ"יה ללובשו הייב לנרדף ש"ית על לבישה סמ"ים .
 ופ"י ה"יה גימ"ט פ"ט . וע"ה ספסק כחמסיק דל"ט לחאר ולנרדף וכל"ט
 כרישה כ"י"ד סימן י"ט פ"ט : (יד) ולכרך . מ"ט חוקך וספסק דל"ט
 לנרדף אם דעמו ע"יו : (טו) חשיבה הפסק . שיפור הליכה לנשיאה
 חשיבה הפסק הם כ"ב אמה . ואלו מדברי מו"ם כפר"ך א"ל וכ"טו"ן
 בהמ"ל רמ"ן פ"י קס"ו וע"ין כה"טובת ז"מ יפסק פ"י פ"י וככ"ט' ס"ק
 יו"ד . וכשהזכ"ט חכ"ט ז"ב פ"י ק"ח מה שהמה פ"י . וע"ין ככ"ט
 כ"ו ח"יה מה שהמה פ"י . וע"ין כח"ט יח"ד כ"י רכ"ז . וככ"ט' כ"י
 קס"ו ס"ק ג' . כחכ המ"ל י"ל דאלו ש"יכ"ט ככ"ט ח' לא השיב הפסק
 ממדר לתדר פ"ט . וע"ה ספסק דלש"י הליכה חמ"טו נכרס' לא כ"ו
 הפסק אם לא הפסק בדכר"ם אחר"ם או ש"ח או מינה חט"ו"ן בינתיים
 א"כ נכרס' חט"ו"ן ה"ו הפסק בין פ"יה קטן לגדול אבל ס"לך לאחד

רעמו יכ"ר חכ"ך וככ"ט ככ"ט' ש"טול ידיו ולפ"י נרדף לאחר נכרס' א"י עד
 כנהח"י נכרס' אחר"ם ש"כ"ל לסקוד"ם פ"ט מ"י מ"ט' דכ"ד מ"ל ח"וב"ט קודם
 מוט"ב ש"ט"ט . וע"ין ככ"ט אצ"ר"ם אם כחכ"ט ספסק שיכ"ל לאחר נכרס' א"י ופ"ט .
 חמ"ט לא ח"יכ"ט כ"ן לחור ולנ"ט א"ח"ט חט"ו"ן ע"ט"ן מ"ט"ט' כחמסיק
 ככ"ט' ס"ק י"ח שכתב ח"וקן ז"ל לע"ן ש"י"ט מקומו בינתיים פ"ט וע"ין לקטן פ"י
 נכ"ט' א"י

משנה ברורה

נכרס' וכן הסכ"ט הפת"ג לכו יכ"ר אל ח"טם ש"ל לטוח ולא דיכ"ר א"ן
 חור ומכ"ך וכ"י"ח (מ) שיכ"ר ש"ל להפסיק עסק גדול דאכ"ר לגרו"ם
 נכרס' ש"י"ה לריכה וכדלקח"ן כ"טו"ן רכ"ו : (כז) לא היה דעמו .
 י"ל ש"ל היה דעמו כ"פירוש רק (מ) ש"יכ"ר פתח"ט : (ל) ה"ו כחמסיק .
 כדחכ"ט חשמת דח"י"ד חט"ו"ן ה"ו (מ) מונח"ם לח"ו"ן כל הנכרס' על
 חכ"ר"ט כנפות כשעת הכרס' ופ"ט אצ"ר"ם לחור ולנרדף דח"י"ד ש"טול
 רג"ל רק לנ"טת אחר"ם ופ"ט כחמ"ט א"ן עולה הכרס' לסל"ט דכ"ו
 כמכ"ך אכ"ר היה דעמו ע"יכ"ט כ"טו"ן . וה"ה אם צירך על ס"ק על
 מ"טו כחכ"טו"ן ולקח מיד כ"ט' אם היה דעמו כ"פירוש לפע"ם כ"טו"ן על
 מ"טו א"ן נרדף לחור ולברך (מ) וכחמ"ט חור ופכ"ך דכחמ"ט א"ן
 דעמו ככ"ט מ"טו כ"ט על ס"ק א"ך מ"ט לכתחלה (מ) כ"טו"ן י"ו לנכ"ר
 ש"ל לנרדף על ס"ק אם דעמו לל"טת ח"יכ"ר כ"ט' מ"טו גר"ט נכרס'
 ש"י"ה לריכה . אם ל"טת מ"טו כ"ל דניקה ומ"טו א"ח"ט פ"טול או שנט"ט
 ז"י"ח"ו"ן אכ"ר ולוב"ט מ"טו אחר (מ) נרדף לנרדף ע"טת אחר"ם אם לא
 ש"י"ה דעמו כ"פירוש כשעת נכרס' על כ"ד מה ש"ל"טת אכ"ר : (א) אם לא
 פסק . להחרו"ם (מ) ח"וק"ן פ"י וכל"ט חש"ט"ט א"ח"ט א"י כחכ"ט
 לכ"ט' וח"ו"ן דוח"ט למ"ט' כחכ"ר כ"טו"ן י"ד דהש"י"טת כ"ו הפסק
 דחכ"ט לא היה דעמו כשעת נכרס' שיפטי"ט וח"ו"ן וילב"ט אכל הכל
 ה"ו דעמו כשעת נכרס' על לבישה ככ"ט ח"ט : (לב) לנרדף ע"יו .
 א"י"ו"ן אם ח"יכ"ר כ"ך לנכרס' ולא עכ"ט' דעמו כ"פירוש כ"ל :
 (לג) דל"יכ"ט . (מ) והאל"טו"ם סכ"י"טו"ן דעמ"ט ה"יכ"ט לא חשיב הפסק
 ושפ"ט' כח"ט נרדף לנרדף על כ"ט' (מ) מ"טו ש"י"טת מקו"ם ולפ"י
 ה"ה אם כ"ט"ט חמ"טו"ן מ"ז מ"ד לרי"טו"ן ח"ט כ"ט' ג"כ נרדף לנרדף
 ע"יו א"ך דה"ו דעמו ג"ט על כ"ט' כשעת נכרס' דכ"ו ככר"ם ח"טו"ן
 וע"ין ככ"ט' ש"ט"ר ז"ל : (לד) חשיבה הפסק . והח"ט ש"טת לרעמ' הסוכרים דש"י"טו"ן מקו"ם לא ה"ו חמ"טו"ן ש"ל לנרדף א"ל לא
 ש"י"ה כהכ"ט"ם רחוק מ"י"טו"ן או ש"ל היה דעמו כשעת נכרס' ג"ט עליו או כש"ט"ט דעמו ככר"ם ח"טו"ן (לד) כמ"ך כ"טו"ן . א"י"ו"ן אם (י) ספסק
 (כז)

שערי תשובה

שלא יפוח שחה בלם ופא י"ל כחך דלא מכוני כוונתו או לחיובו נכרס' שום
 כיון שסך לשני ומתקוין נכרס' אה כולם פ"ט ולא כן פ"ט כ"ן : [ג] על
 כולם . פ"ין כס"ט וע"ין נכרס' פ"י י"ט שאל"ם ברעמו כס"ט' שם וכס"ג על
 פ"א"טו וזו"א כ"ן פ"ט דעמו שצ"ן ש"ז חשג נכרס' לנחלא לרעמ' הסוכרים
 ככ"ט' ש"ז ואל תעשה עדיף פ"ט כ"מ"ט חילוקי דיעום ש"ז ללמוד תש"ז נכ"ן :
 [ד] ה"טוב ספסק . עכ"ט' וע"ין כ"ד אצ"ר"ם פ"ט על דברי ש"ב פ"ט ה"ט
 מה"ספסק . ופ"ט ס"ט"ו דנכרס' חט"ו"ן כ"ו כפ"ן בין ככרס' ש"ד"ך על
 ספ"ים קטן לכנדול פ"ט לפ"ד י"ע דכס"ן כ"ט כחכ ככ"ט' כח"ן חט"ו"ן
 וככ"ט נכרס' אם אינו רחוק א"ל לחור ולברך א"ל"ם כחמסיק כחמ"ט נכרס'ם
 אכ"ר יכ"ר . וע"ין נכרס' ספסק לקטן פ"י ג"כ ככ"ט גימ"ט וזכר"ם שנגרס' נכרס'ם
 כחמ"ט ספוקי דזכ"ס וטול ידיו ויברך ויפוח ז"טת ומט"ו"ן ויברך וככ"ט ככ"ר
 סיכ"ט ש"ז דכנ"ט' פ"י כ"ט לא תמנע ס"י ונ"ט מ"ט שכתבתי י"ל כס"ט' על
 ככ"ט גימ"ט וזכר"ם לפי כס"ט' כחמסיק כחמ"ט אכ"ר יכ"ר דכ"ל גרמ"ו לקטן אצ"ר"ם
 א"ל לפע"ם זכ"סו ונטול"ם ולא יפיקו ביניהם וככ"ט' ס"ל דכ"ט' דודאי
 לכחמ"ט רח"י לפע"ם כן פ"ט כ"ט ש"ז יבש"ן כן יבש"ן כ"ט כ"ט מוט"ב לא אחר
 חמ"ט רח"י ע"י ש"ימ"ט חט"ו"ן ז"טת כ"ל נכרס' דכס"י חש"ט חש"ט ספסק
 ויחבר אכ"ר א"י . וע"ין לקטן כ"ט' כ"ט' לע"ן ח"ט ח"ט נכרס'ם ושמע קול

פ"ח ועמ"א : (יג) על כולם . תשעת דאשעת נכרס' דוקא קיוד סיכוי
 על כולם אבל אם צירך ע"ד נכ"ד א' וקודם שהלכינו כ"טו"ן לו עוד
 אחר ומה"ך ג"כ פ"יה ללובשו הייב לנרדף ש"ית על לבישה סמ"ים .
 ופ"י ה"יה גימ"ט פ"ט . וע"ה ספסק כחמסיק דל"ט לחאר ולנרדף וכל"ט
 כרישה כ"י"ד סימן י"ט פ"ט : (יד) ולכרך . מ"ט חוקך וספסק דל"ט
 לנרדף אם דעמו ע"יו : (טו) חשיבה הפסק . שיפור הליכה לנשיאה
 חשיבה הפסק הם כ"ב אמה . ואלו מדברי מו"ם כפר"ך א"ל וכ"טו"ן
 בהמ"ל רמ"ן פ"י קס"ו וע"ין כה"טובת ז"מ יפסק פ"י פ"י וככ"ט' ס"ק
 יו"ד . וכשהזכ"ט חכ"ט ז"ב פ"י ק"ח מה שהמה פ"י . וע"ין ככ"ט
 כ"ו ח"יה מה שהמה פ"י . וע"ין כח"ט יח"ד כ"י רכ"ז . וככ"ט' כ"י
 קס"ו ס"ק ג' . כחכ המ"ל י"ל דאלו ש"יכ"ט ככ"ט ח' לא השיב הפסק
 ממדר לתדר פ"ט . וע"ה ספסק דלש"י הליכה חמ"טו נכרס' לא כ"ו
 הפסק אם לא הפסק בדכר"ם אחר"ם או ש"ח או מינה חט"ו"ן בינתיים
 א"כ נכרס' חט"ו"ן ה"ו הפסק בין פ"יה קטן לגדול אבל ס"לך לאחד

רעמו יכ"ר חכ"ך וככ"ט ככ"ט' ש"טול ידיו ולפ"י נרדף לאחר נכרס' א"י עד
 כנהח"י נכרס' אחר"ם ש"כ"ל לסקוד"ם פ"ט מ"י מ"ט' דכ"ד מ"ל ח"וב"ט קודם
 מוט"ב ש"ט"ט . וע"ין ככ"ט אצ"ר"ם אם כחכ"ט ספסק שיכ"ל לאחר נכרס' א"י ופ"ט .
 חמ"ט לא ח"יכ"ט כ"ן לחור ולנ"ט א"ח"ט חט"ו"ן ע"ט"ן מ"ט"ט' כחמסיק
 ככ"ט' ס"ק י"ח שכתב ח"וק"ן ז"ל לע"ן ש"י"ט מקומו בינתיים פ"ט וע"ין לקטן פ"י
 נכ"ט' א"י

הלכות ציצית סימן ח

(דאילו בדברים הטעונים ברכה לאחריהם במקומם, עצם זה שחייב לחזור למקומו הראשון, מחבר אותו למקומו הראשון, וגורם שאפילו אם יוצא באמצע, הוא עדיין קשור למקומו הראשון, ובודאי שציצית אינו דומה לזה כלל).

בדיעבד, אדם שנהג כך, שבירך על הטלית קטן כאשר דעתו ללבוש גם טלית גדול, אבל לכתחילה כבר כתב במשנה ברורה בס"ק כ"ד, שיש לברך רק על הטלית גדול ולפטור בכך את הטלית קטן.

ס"ק לג

ס"ק לד

95 [והחיי אדם (כלל יב סעיף ה) חשש לדעת הסוברים דשינוי מקום לא הוי הפסק בזה - כך סוברים הט"ז והגר"א, ונראה שסוברים שיש חילוק בין ברכת המצוות לברכה על אוכל, ששם אמרינן ששינוי מקום צריך לברך, ואולי הסברא היא, שהברכה על האוכל קשורה למקום, כמו שמצינו שיש דברים אשר טעונים ברכה לאחריהם במקומם (והגם שאנו מדברים על דברים שאין טעונים ברכה לאחריהם במקומם, מכל מקום מצינו שיש קשר למקום), ולכן אם שינה מקומו הוי הפסק, מה שאין כן בברכת המצוות לא מצינו שיש קשר למקום, ולכן לא הוי הפסק.]

96 [או שהיה הבית הכנסת רחוק מביתו - שאז אמרינן שתוך כדי ההליכה הארוכה גם הסיח את דעתו (נשמת אדם כלל יב).

93 [דצריך לברך על הטלית גדול משום שינוי מקום - ומשמע מהמגן אברהם דגם המתבר לא התכוון שעצם ההליכה הוי הפסק, אלא שההליכה עושה את שינוי המקום. והמקור לדין שינוי מקום נמצא בפסחים (קא:) לענין מי שמשנה מקום אחר שבירך ברכה ראשונה על מאכל ואכל ממנו, ואחר כך משנה מקומו, צריך לברך שוב ברכה ראשונה, אפילו אם היה בדעתו מתחילה לשנות מקום, וכל הפרטים מבוארים בסימן קע"ח.]

94 [דהוי בדברים שאין מעוניין ברכה לאחריהם - בסימן קע"ח (ב) מבואר שדברים שאין טעונים ברכה לאחריהם במקומם, כגון דברים שברכתם "שהכל", אם שינה מקומו הוי הפסק, ואומר כאן המשנה ברורה, שכיון שאין ברכה אחרונה אחרי הציצית, ודאי שדינה שווה לדברים שאין טעונים ברכה לאחריהם במקומם]

הלבנות ציצית סימן ח

מתלהה גם על טלית גדול ולא הפסיק בשיחה או בדברים אחרים אינו צריך לחזור ולברך :
יד : יאם פשט טליתו אפילו היה דעתו לחזור ולהתעטף בו מיד (לא) צריך לברך כשיחזור והתעטף
בו : הגה * וי"א (לו) שאין מברכין * אם היה דעתו לחזור ולהתעטף בו (אגו' סי' ל"ב) וי"א (לא) דוקא
כשנשאר עליו (טז) [עין טלית קטן והכי נהגין (שס) (עין לקמן סימן כ"ה סי' י"ג) : גו' (ז) יאם נפלה

באר היטב

לא היו הפסק פ"ש ועיין בשו"ת כנה"ג שאלתיך : (פז) פניה קסן :
כ"ז כתב לענין מעשה זהו ספק ברכות להקל ואין לברך שניה אם
היה דעתו לחזור ולהתעטף בו אפילו לא נשאר עליו פליט קסן כמו
שפסק רמ"א סי' כ"ה לענין הפליגן בשם היה דעתו עליו דל"ז לחזור
ולברך פ"כ . ומ"א כתב דכרי הכ"ה עיקר שכתב דמהר"ה אור"י
בשהסירו פסח לא כשנשאר עליו פליט קסן עדיין לא הסיח דעתו
מן המזוזה פ"ט . משמע נמי בשם דעתו לחזור ולהתעטף אפילו לא
נשאר עליו פליט קסן כ"ז לברך . ומינה אם לא היה דעתו לנטות מיד
לא מהני אם נשאר עליו פליט קסן ואין לברך וזו ח"ל לנדון
הנ"ל כמזכיר ולגנוב מ"א סי' י"ב ו"א וי"א סי' י"ז . ולכ"פ
אם שפט פליטו בדרך ונשאר עליו פליט קסן וחזר ונטע פליטו
במחנה חט"פ שהיה נדעמו כשנשטו בשמריה לחזור ולנטע כפנהה
א"ס צריך לברך משום דשהה כ"כ . ע"ה וכ"כ בבנה"ג כהנ"ה ב"י
פ"ט ח"ט שאלתיך : (ז) אם נפלה פליטו . ובזה כ"ע מודו דהא
נפלה בלא דעת ואודם ליה מעומה אפילו נשאר עליו פליט קסן לא
הסיח כמ"ס ב"ק שפליג זה . ואם נפלה מעל כל הגוף חט"פ שנשאר

שערי תשובה

וכוונתו כי לא נדע מבושה והפס"ל דעה רב"ה"ש דאיכא דעתו שא"ל לברך
ברכה כי כל ספק ברכה לא"ל ה"ל כשפסק ברכה הדין כן שא"ל לברך
וכדי לנאה חינוך ולגמול ים לעשות כמ"ס לעיל ויכרי הה"ס בשם ב"ן שחיטת
למחמיה פ"ט : [טז] טלית קטן . עכש"ל ועד הנהגו כה"פ וכ"כ בשם ה"ל
ובנה"ג שיחוד ויברך אפילו נשאר עליו ט"ק וכדו"ס לנאח מידו פלוגתא בזה
אלו בו לעשות התקנה כל הה"ס שכתבתי לעיל דכיון שמועד נמשך וזמן הפנה
אלו שביה דעתו המורה לנישת טליתו וכ"כ כמ"ס בשם אהר"ה דמהר"ה שם
הוא לזכר כמ"ק ומתוך עליו לא היה נכבד לנאח דעתו כלל הלאנוב ט"ז
דבין כהו"ב אלא להעטף בו בעת הפנה ולא היה יכול לעשות כ"כ הפסק
עייניס כדי לגרום ברכה שא"ל ה"ל אם היה אפשר לו לכתוב דעתו שאינו
רוצה ללבוש טלית עוד זה גורם ברכה ולכן שיהיה יכול לעשות לבין בנת
ברכה ולגמול דעתו שלא תשזור ברכה זו רק לנישת הראשונה לרד ואז אינה
שומרת מפניס ואין חף שדעתו לחזור וללבוש ויש ענין ט"ק וקטין שכתב בה"ל
בשם הפ"ח שכתבתי לעיל סי' י"ד וק"פ שפ"ח"ס מראה כ"ה ביה נהג"ה ו"ל דלא
מהני מה שמתחב היינו שישונו שמתוכנס לשמור ומינין שמתחב לא מהני מס
שמתחב שאין שופר שחיטתו בברכה זו אלא בוס שטר"ל אין מברך רק על
שעשה לבישה זו ואם יפסוק ויחזור וילבש פנים חדשות כולו לנאח ולחיות
דמילתא ים להפסיק ג"כ בליבו שיהיה לחזור לברך שיהיה נמשך כהיסוס הדעת
וכבר כתבתי בשם הפ"ח דכ"ה לא היה נכבד ברכה כמ"ס שאלתיך לחזור להפסיק
פנחו לפסק זה ומלכוס בספק שימנע לברך וכן ה"ל נהג וי"א כוונתו רש"י להפסיק לכן
אזי גומר דעתו שלא יתחבר ברכה כמ"ס שכתבתי לעיל בסוף סי' כ"ה וזכר
ומ"א כשאר"י שצריך לנטות ברכה שאין רבות להפסיק יהיה כח בברכה
ידי ברכה לנישת שנים ע"כ לדעת רמ"א ודעתיה וזו משובב כן כמ"ס פנינים לבין
בכחם שמתחב ע"ד מנהגו הוא מברך ודין התקומות שאינו דבאי להפסיק יגורר
בחדר הסמוך לביש כנסת שאין ציונון הפסק ע"כ א"כ מברך אחר לברש דבדי
וכמ"ס שאלתיך : (ז) וכתב בשו"ת פני ושמע כמ"ס סי' י"ח מהם כמ"ס הפ"ח
כנסם אלא חזר ונטע מיד אלא נכנס לר"ך לברך דהיאכא גמרתא ופ"ט י"ל דה"ל
דכרי ודליתו יגנ"ס קאמר כבוד לוי ששפטו ללבשו מיד ביניאמו אשכ

ביאור הלכה

ט"ז לפניו בשעת ברכה . ולפ"ה על מפרשי כ"ע שלא יאירו כ"ז : * אם שפט
פליטו וכו' צריך לברך וכו' . עיין במ"ב כמ"ס וי"א לעיל בהג"ל דהיינו
דמוחה בשם המ"ב דלא כשעת ברכה ים דעתו שיפסוק ויחזור וילבשו
לכ"ע אין צריך לחזור ולברך וזהו לעיל בטעם היעו"ש שזכר לנאח בוס כל
דיהייתו שיזכרן בשעת ברכה שאם יתברך לשמור שיחזור וילבשו עי"ן כמ"ס :
* וי"א שאין מברכין וכו' . עיין במ"ב כמ"ס דה"ל לא נבשו מיד אז צריך
לברך לכ"ע בכל גווני ועי"ן בספר ארצות החיים בשם סמב"ת קול אלוהי דל"ז
כיו"א מניה מתרחק לר"ך ברכה שניה על הפ"ק דאיכא כספק גדול והיו"א כן
בשם רב"י קה"י דירושלים עכ"ל וטעו"ס אין כוונתו לומר דבשמתיין ליה
שעשה"ס דלא שנינו בוס ה"ס הדעת שמתוכנן הוא לחזור ולנטע זה נגדו
ולכאורס גראה דלא מהני בוס אפילו אם יזכר בנת ברכה שיפסוק
ויחזור וילבשו כיון דשפטם כספק אהיון עלה ואשכר לומר דבשמתיין ליה
בנת ברכה נבדק לא שיהיו בוס כספק כיון כשפסק והולכ"ש דהרבה קאי על
לביש שניה שדע דמתעב מתמ"ל דעלה זו מהני אפילו לבכ"י ד"ל דמיק
שפט אורז' לם המלוס ולא מהני מה שביס דעתו לחזור וללבוש וע"כ מבוס
דכתבתי קאי על לביש שניה ואשכר לרבות דה"ל דעי' כוונתו שמתיין ליה
בשם ברכה מהני חל"כ סב"ת הכשיתו לנטעו"ס וע"כ וכו' מדברי כ"ה
בסימן ז' שמתחב דמהני לא הויכ הפסק לגבי פ"ק ואולי יש להלך בין אם
בשם ברכה אם לא והר"ה אה"י דלא שכיח ויפסק עוב שיזכר בנת
ברכה בלא הפסוק בברכה זו אלא שפסעתי בניה מתחב ואלו
יוכל לברך חל"כ לכו' ועי"ן כמ"ס : * אם יס"ס דעתו וכו' . עיין במ"ב כמ"ס

לכ"ע בחדר זה והי"ב בחדר אחר דשניו מקום לא הוי מחדר לחדר
כיון דהיה דעתו לזה וכדלקמן בסיומן רע"ג סוף ס"ל ומש"כ בשיחה
הוא אפילו נ"ה) חיבה אהת . ועי"ן לעיל במ"ב כ"ה בזה שכתבתי וק"ס
האחרונים לדין : (ז) צריך לברך . אפילו נשאר עליו ט"ק אפילו
אם חייבך נתעטף בו ולא שניה תקומתו כלל בינתיים דהשפיה גופא
הפסק הוא בזה ועי"ן לעיל בסיומן ז' ס"ק לא"ל אם שכחתי שם :
(ז) שאין מברכין . אפילו אם בזה הפסיה לא נשאר עליו ט"ק
(ג) וכן פסקו האחרונים . ומע"ס ה"ל הוא דכיון דבשעת הפסיה
היה דעתו חייבך לביש וכן עשה לא הוי הפסיה כספק . ואפילו אם
שניה תקומתו בינתיים כגון ששפט אחרו ויכנס לביה"כם וכל כיו"א
פניה לא הוי השניו מתעב בזה הכבב כיון שחזר ונטע אחרו פליט
פנחו ואינו דומה למס דהסתימו המוסקים בסיומן כ"ה [בספיקו י"ב
ועי"ן שם במ"ב] דלא שפט הפליגן אדעתה לבישם להכניסם הי ספק
פ"י זה דשא"ה החם כיון דבה"כם מבוז דחייבך ששפטו אודם לם
הוי כמ"ס ע"י"ו . וע"כ נ"ה דלא בשם הפסיה לא היה דעתו לנטע
מיד רק אחר איזה זמן אף שפ"ח חזר ונתעטף בו מיד לכ"ע צריך
לחזור ולברך ואפילו אם נשאר עליו ט"ק דחייבך ששפטו אודם לם
המזוזה . וה"ה להיפך אם בשם הפסיה היה דעתו לנטע מיד ואח"כ
נשהבא (נד) איזה זמן והסיח דעתו גם בזה לכ"ע צריך לחזור ולברך

משנה ברורה

לכ"ע בחדר זה והי"ב בחדר אחר דשניו מקום לא הוי מחדר לחדר
כיון דהיה דעתו לזה וכדלקמן בסיומן רע"ג סוף ס"ל ומש"כ בשיחה
הוא אפילו נ"ה) חיבה אהת . ועי"ן לעיל במ"ב כ"ה בזה שכתבתי וק"ס
האחרונים לדין : (ז) צריך לברך . אפילו נשאר עליו ט"ק אפילו
אם חייבך נתעטף בו ולא שניה תקומתו כלל בינתיים דהשפיה גופא
הפסק הוא בזה ועי"ן לעיל בסיומן ז' ס"ק לא"ל אם שכחתי שם :
(ז) שאין מברכין . אפילו אם בזה הפסיה לא נשאר עליו ט"ק
(ג) וכן פסקו האחרונים . ומע"ס ה"ל הוא דכיון דבשעת הפסיה
היה דעתו חייבך לביש וכן עשה לא הוי הפסיה כספק . ואפילו אם
שניה תקומתו בינתיים כגון ששפט אחרו ויכנס לביה"כם וכל כיו"א
פניה לא הוי השניו מתעב בזה הכבב כיון שחזר ונטע אחרו פליט
פנחו ואינו דומה למס דהסתימו המוסקים בסיומן כ"ה [בספיקו י"ב
ועי"ן שם במ"ב] דלא שפט הפליגן אדעתה לבישם להכניסם הי ספק
פ"י זה דשא"ה החם כיון דבה"כם מבוז דחייבך ששפטו אודם לם
הוי כמ"ס ע"י"ו . וע"כ נ"ה דלא בשם הפסיה לא היה דעתו לנטע
מיד רק אחר איזה זמן אף שפ"ח חזר ונתעטף בו מיד לכ"ע צריך
לחזור ולברך ואפילו אם נשאר עליו ט"ק דחייבך ששפטו אודם לם
המזוזה . וה"ה להיפך אם בשם הפסיה היה דעתו לנטע מיד ואח"כ
נשהבא (נד) איזה זמן והסיח דעתו גם בזה לכ"ע צריך לחזור ולברך

שער הציון

נה) א"ל לתמן בסיומן ר"ז כמ"ס ר"ז כמ"ס ר"ז : (ג) הכ"ה וכמ"ס ופ"ט וכו' וכו"א וכו"א אחרונים : (ג) מ"א וכמ"ס : (ג) כמ"ס ע"כ כמ"ס דוקא
אם מחזיר מיד : (ה) ג"ח ומ"א וכמ"ס :

הלכות ציצית סימן ח

המחבר שצריך לברך, מיירי שבשעה שברך על הטלית, לא היה בדעתו לפטור גם לבישה פעם שניה, אבל אם היה בדעתו בפירוש לפטור את הלבישה השניה אינו צריך לברך, וביאר הטעם בספר צה"פ דהוי כמו שמברך ברכה על כמה טליתות ולובשם בזה אחר זה (וכמו בסע' יב). וכתב כאן בביאור הלכה (ד"ה אם פשט) דזה העצה היעוצה, שתמיד יכוון לפטור גם את הלבישה השניה. ועצה זו מועילה דווקא כאשר לא היה היסח הדעת מזמן הברכה, כמבואר בסעיף יב לענין הלובש כמה טליתות (על פי הגהות ר' עקיבא איגר ס"ק יא).

ס"ק לו

103 לא הוי השינוי מקום בזה הפסק כיון שחזר ולבש אותו מלית עצמו - ולכן אינו דומה לדברים שאין טעונים ברכה לאחרים במקומם (כפסחים קא:), ששם אוכל אחר כך דברים חדשים, ואין קשר לברכה הראשונה כיון ששינה מקום, מה שאין כן כאן שחזר ולובש את אותה הטלית, הרי הוא קשור לברכה הראשונה, ודומה לדברים הטעונים ברכה לאחרים במקומם, שכיון שצריך לברך ברכה אחרונה במקום הראשון, נשאר קשר לברכה הראשונה אפילו ששינה מקומו.

104 דהסכימו הפוסקים בסימן כ"ה בסעיף י"ב, ועיין שם במשנה ברורה - ס"ק מז, שם הביא את הסכמת הפוסקים והרחיב קצת בענין.

105 דבית הכסא אסור בתפילין - כמבואר בסימן מג סעיף א.

106 מה שאין בן במלית דמדינא אינו אסור - כמבואר בסימן כא סעיף ג.

107 לא היה דעתו ללבוש מיד רק אחר איזה זמן - שאז נחשב כמו שאין בדעתו להחזיר כלל, דוודאי שהברכה לא חלה אחר ההפסק. ולענין שיעור זמן ההפסק, הנה ברש"י כתב

ס"ק לה

97 ומה שכתב בשיחה הוא אפילו תיבה אחת - מדאמרינן בברכות (מ.) בשם רבי יוחנן שהאומר "הבא מלח" בין הברכה לאכילה, אינו צריך לברך שוב, כיון שזה קשור לאכילה, משמע שאם לא היה קשור לאכילה, כן היה צריך לברך שוב, והרי הוא אמר רק שני מילים, שהם פחות מ"כדי דיבור" (=שלום עליך רבי), וכיון שיצאנו מדין "כדי דיבור", אם כן אין הבדל בין שתי מילים למילה אחת, וגם מילה אחת הוי הפסק (על פי הטור ביו"ד יט, והתבואות שור ביו"ד יט סקי"ג).

98 ועיין לעיל בסעיף קמ"ח - שם כתב שבדיעבד אם דיבר בין הברכה ללבישת הטלית השניה, אינו חוזר ומברך.

סעיף יד (שו"ע)

99 אם פשט מליתו וכו' צריך לברך בשיחזור ויתעטף בו - איתא במנחות (מג.) "תפילין כל זמן שמניחן מברך עליהן דברי רבי", דהיינו שכל פעם שחולצם ומניחם שנית צריך לברך (רש"י בסוכה מו.), והגמרא השוותה דין זה לציצית, ולדעת המחבר מיירי אפילו אם היה בדעתו בשעה שחלצם לחזור ולהניחם (על פי הגר"א).

100 ויש אומרים שאין מברכין אם היה דעתו לחזור ולהתעטף בו - סבירא להו דהגמרא הנזכרת בציון 99 מיירי דווקא כאשר לא היה בדעתו לחזור ולהתעטף שנית (הגר"א).

101 עיין לקמן סימן כ"ה סעיף י"ב - שגם לגבי תפילין נחלקו המחבר והרמ"א, האם כשמסירן ממקומן על דעת להחזירם צריך לברך או לא.

ס"ק לו

102 ועיין לעיל בסימן זה סעיף קמ"א מה שכתבנו שם - שם כתוב שמה שכתב כאן

הלכות ציצית סימן ח

ברורה, שהיש אומרים הראשון מיירי כאשר דעתו בפירוש לחזור וללבוש, ואילו היש אומרים השני מיירי בסתם דעת.

109 [כשפשט הטלית היה בסתמא לכן אמרינן דאם נשאר עליו טלית קטן, עדיין לא הסיח דעתו מן המצוה - מקורו מדאיתא בברכות (מב.) בשם רב פפא, שבמקרה שסילק את כל האוכל מלפניו כיון שגמר לאכול, אם נמלך בדעתו ורוצה שוב לאכול, צריך לברך ברכה ראשונה קודם שיאכל, ואין הברכה שבירך בתחילת הסעודה פוטרת, אבל כל זמן שיש עוד אוכל על השולחן, אמרינן שמסתמא דעתו עוד להמשיך לאכול על סמך הברכה הראשונה, והוא הדין אצלנו, אם עדיין לובש את הטלית קטן, אמרינן שדעתו להמשיך במצות ציצית (על פי הבית יוסף ביו"ד סי' יט ד"ה ואם מתחילה כשברך, והגר"א כאן, ואע"ג דלא קיי"ל דאם סילק צריך לברך אלא דווקא אם נטל מים אחרונים כדאיתא בסי' קעט"א, שאני אכילה שאדם עשוי לימלך אחר שסילק האוכל, משא"כ בציצית אין רגילות להימלך והוי כמו מים אחרונים, ומ"מ חזינן סברא שכל זמן שהאוכל נמצא בסתמא דעתו להמשיך, ע"פ ב"י שם).

סעיף טו (ט"ע)

110 [אם נפלה טליתו שלא במתכוין וחוזר ומתעטף צריך לברך - כדאיתא בסוכה (מו.) שרבנן דבי רב אשי כל פעם שהיו ממשימים בתפילין היו מברכים, ופירש הרא"ש (הלכות קטנות, תפילין, יד) שהיו מברכים כיון שכאשר משמשו, זזו התפילין ממקומם, וכששמו לב שזזו ממקומם, החזירו בברכה (הגר"א).

ששיעורו הוא שעה אחת או שתיים (יומא ל. ד"ה נוטל, לענין המפסיק באמצע סעודתו לחיוב נט"י), הבאר היטב (ס"ק טז) כתב בשם עולת תמיד שבהפסיק בין שחרית למנחה ודאי מברך שנית, הגר"ז כאן כתב ש"כמה שעות" הוי הפסק, ובסי' כה (כט) כתב ב' או ג' שעות, וכן כתב בסידור הריעב"ץ בהלכות תפילין, ומכל הנ"ל משמע שאין שיעור חד וחלק של זמן, אלא הכל תלוי בענין ההפסק, והכל נתון לשיקול דעתו של פושט הטלית, אם ניתק את דעתו מהטלית, ואין דעתו נתונה כעת על מה שילבש אחר כך, כגון הפושט טליתו והולך לים, לברכה או לקניות, והיה עסוק בדברים אלו בשיעור זמן שדעתו התנתקה ממה שעתיד ללבוש, הוי הפסק, אך אם לא ניתק דעתו לגמרי מהטלית, ועדיין מחשבתו נתונה על סיום עיסוקו ועל לבישתו בשנית, כגון הנכנס להתקלח או לטבילה מהירה במקוה או לקניה מהירה, לא הוי הפסק. ושינת הצהרים כתב במשנה ברורה בס"ק מב שיש בזה מחלוקת אם נחשב להיסח הדעת, שהרי עדיין נשאר לו קצת דעת על הזמן שיתעורר, כמו שאנו רואים שאדם שנח מעט בצהרים מתעורר מעצמו כעבור זמן מה, מתוך דאגה שלא יאחר לעיסוקו וכדומה, וכך גם נתונה קצת דעתו על הטלית שעתיד ללבוש כשיתעורר (מפי מור"י). (ועיין כאן בבה"ל ד"ה וי"א, מש"כ לענין מרחץ).

ס"ק לח

108 [האחרונים פסקו כהיש אומרים הזה - וגם כהיש אומרים הקודם ברמ"א, שהרי אינם חולקים אחד עם השני, כדמפרש ואזיל במשנה

הלכות ציצית סימן ח

מקרה יברך כשיסיים תפילתו (על פי פסקי תשובות).

ס"ק מא

[116] המ"ז ואל"ה רבה חולקין על זה - וסוברים שכיון שברגע שנפלה רובה, כבר אינו מקיים מצות ציצית, פקעה הברכה שבירך בתחילה וצריך לברך שנית, ולהלכה לא יברך בנפלה רובה שספק ברכות להקל (ערוך השולחן).

[117] אם בירך על הטלית ונפל מידו קודם שנתעטף בו וכו' אין צריך לברך שנית ואפילו נפסלו או ציציותיו וכו' - כיון שעדיין לא נתעטף, הברכה ממתינה לחול, וכל זמן שעוסק במצוה ולא עושה הפסק בין הברכה לעשיה, הברכה עדיין ממתינה לחול עד אשר יעשה המצוה (בית יוסף סי' כה, יב ד"ה כתוב בתשובות). ומה שכתב המשנה ברורה "עיינן שם בט"ז", הט"ז הביא דברי הבית יוסף האלו, והוסיף, שאינו הפסק, דומיא דהאומר הביאו מלח בין ברכת המוציא לאכילה, שלא הוי הפסק משום דהוי מענין הברכה כבסימן קסז (1), והוסיף עוד, שיש ללמוד ממקרה זה לעוד מקרה, שאפילו אם כבר בשעה שבירך היו התפילין פסולות להנחה, כיון שכבר בשעת הברכה היו בלי הקשר, ואחר הברכה עשה את הקשר, גם כן חלה הברכה בדיעבד.

[118] וקודם שסיים הברכה לקחוהו ממנו וכו' יכול לסיים וכו' להניח תפילין - במסכת ברכות (יב). הגמרא הסתפקה באדם שהחזיק בידו כוס של שכר, והיה סבור שזה יין, והתחיל את הברכה על דעת לסיים בורא פרי הגפן, ואם היה מסיים כך לא היה פוטר את השכר שברכתו הראויה היא שהכל, אבל קודם שסיים את הברכה שם לב שזה שכר וסיים "שהכל", והגמרא נשאה בספק, ובשולחן ערוך בסימן רט (א) פסק שספק ברכות להקל,

המשך ס"ק נח

[111] וכן להיפך לא מהני הטלית קמן - במקרה שהיה בדעתו בפירוש שלא ללבוש שוב את הטלית בזמן הקרוב.

המשך סעיף טו (ט"ע)

[112] והוא שנפלה כולה - כי אם נשאר אפילו קצת, עדיין לא נסתלק מן המצוה (על פי הלבוש ושולחן ערוך הגר"ז כו).

ס"ק נט

[113] דהא נפלה בלא דעת ואזרא לה מצותה - דבעינן שיהיה בדעתו להחזיר, והכא לא היתה דעתו להחזיר, כיון שבשעת הנפילה לא היתה לו כלל דעת בענין ההחזרה שהרי לא הרגיש ולא חשב כלום.

[114] ואפילו נשאר עליו טלית קמן לא מהני - אף על גב דמהני כשלא ידעינן דעתו (כדלעיל בס"ק לח) היינו כאשר היתה לו דעת בעת הסרת הטלית, אלא שלא ידעינן למה התכוון, אבל הכא לא היתה לו דעת כלל, אם כן ודאי שלא התכוון להחזיר (אמנם גם לא היתה דעתו שלא להחזיר, אבל בעינן דעת כן להחזיר, ודומה לזה כתבו במ"ב עוז והדר. ולדעת מחצית השקל אפשר דכן מהני הטלית קמן). ודע דאם הרגיש בשעת מעשה שהטלית נופלת מעליו, והיה בדעתו להחזירה, אינו מברך דהוי כפשט על מנת להחזיר (אמרי יושר ח"ב, ט, ד).

ס"ק מ

[115] ואם נפל ממנו באמצע תפילת שמונה עשרה והחזירוהו אחרים עליו וכו' - נקט "החזירוהו אחרים" כיון שמבואר לקמן בסימן צז (ד) שאסור למתפלל עצמו להתעטף שוב באמצע שמונה עשרה אם נפלה כולה, משום הפסק בתפילה, אמנם אם דבר זה מפריע לו לכוון, רשאי אף הוא בעצמו להתעטף, ובכל

הלכות ציצית סימן ח

מן באר הגולה

מלייתו (לש) שלא בבתבין והזר ומתעטף (ם) צירי לברך הוא שנפלה כולה אבל אם לא נפלה ר כ"ו ש הפו כולה (מא) יאע"פ (יה) [טו] שנפלה רובה אינו צריך לברך: מן שהלן פוליתו בלילה (מב) צירי לברך עליו (קט) בבוקר אף אם לא משמו היושב למשמש בו בשעת ברכה: וכן (מג) יעשה מי שלבש עליו שער כחום (הנה) מיומני נשם ס' התרומה כסמ"ג וממ"ק ומדרכי כהלכות (תליון) : מיומני מהל' ליתם לין יגהנכה בבגד שהוא חייב ביציאת ולא היטיל בו יציאת ביטול (כ) (מר) מצות ציצית:

באר היטב

צירי צריך לברך דלדול לה מלוכה למנוה עינוף בגוף מ"א: (יה) שנפלה רובה . ס"ז חולק ספ"י בנפלה רובה צריך לחזור ולברך דומיא דתפילין אם נשמטו רובן מתקומן דצריך לחזור ולברך ע"ש . מי שלקח סמלים להעסק בשמי ידיו ובהגנבה לעסק נשאר סמלים צידו להחזק ס"ז לברך שנית . שו"ת כנה"ג בהגה"כ ב"י ס"ס . מי שנטל סמלים להטוה וצירך עליו וקודם שסיים הברכה נחמד מידו ומשך הברכה ויחד למקום הסלים וסיים הברכה . הלכות קטנות ה"ב ס' קל"ג . מי שזיה מחסלל חסלה י"ח ונבל פליתו מעליו ונמוד שזיה מחסלל היחומו אחרים עליו כשסיים תפלוה ומתעטף בציצית וצירי . שו"ת כנה"ג ס' י' . במקום ששהיגס שמשליכין סמלים על התהיגס וסבלם עפה ההוגהס צריך ההתן לברך על הסמלים ברכה לית' . ע"ה וכ"כ בסנה"ג ס"א והיינו לפי דלדי דומים המתוארים בפי"ז זה במטואר ע"ס ע"ס . ובהשגחה ניגח ורבים חלק א"ח כלל ח' סימן ל"ה חלק עליו וכחז דמתאר דסמלים שמשליכין על התהיגס לית' אלא להגן וללבוש הרוחם ס"ז לברך ע"ס . והמתנדב דזו אהרן כהה דכרוי על האהבה ניגח ורבים ע"ס דלמלך כל דעתו יבוא עליה מצינו שני ע"ס : (יט) בבוקר . וכן כ"ז דציר . וכ"כ בהשגחה שנות עירוב יבוא סימן ל"ג וכ"כ דלמלך כל דעתו יבוא עליה מצינו שני ע"ס : (יט) בבוקר . כ"ז ומ"ו מלוק ופסקו דל"ז לברך בבוקר . שנות דכמות יום חייב אף בלילה להדל"ש א"כ לא יזיה שעת ספור כלל . וכן כחז בספר זכרון להגאון מהר"י (הכ"ן) . ומ"א כחז מוב ללמוד אותה בפלית גדול . ומיין בשנה"ג שהצריך . כחז בדדשה מהר"ם מייק היטן ביום לא ילקח מעליו סמלים קפן רק יכסה בו דעתה שיה וכתלבושו ס"ז ברכה וזוה יזלל מכל הסמיקות : (כ) עלגה לית' . דליתיה חובה נכרה לענין זה ע"ס נהכסה בפלית אז חל עליו החיוב עיין סימן י"ז :

שערי תשובה

כ"ז לברך כ"ס וכן דעת כל האחרונים לפי דעת סו"ר : [טו] שנפלה ע"ה ע"פ ומ"ג כ"ס סלק"ס ימשך הברכה כו' נראה דמיידי שקודם לביעט להקלית כסילוך פחות מל"ב אמות והוא בלחות הדך ואם לאו מוטב שיסיים לפני חיידך וכשילבט עלית יברך כדע"י ומ"ג כ"ס שו"ת כנה"ג בהיחומו אחרים עליו ע"ס דמדות לפי שלא כיו דיוו וקוים הספואר כמסוף י"ד . ומ"ג בענין אריגס סמלים על חתך וכלס כחז בנכות ימקב לוקח עלית שאלוס ע"ס כחז שאלינו מאן דמהייג כהאלוס היטע להסלה חל כבייל לציטוח עלגוס למורס אז ככ"ג ספור וכשרי האדורס ח"ל כחז שו"ת צ"ח שמדקד והסתח מתעטף כהחילס וחמ"ו יחחו כסוף ופשיכו עליו ולפי שמדדיתיו אין מנכס זה הציטוי . וכחז כספר מולל מל"ש (במהובר לפרס א"ש דה) כו' י"ד ע"ה חנו לו עלית להעסק וקודם שיעיפס נ"א שמש בככ"ז והטק מידו כחמרו ע"ה כ"ז : סמלים יביקש עתיו וסן לו אחר י"ט להסחק אם צריך לברך שנית וכן"א ע"ס מדיון סורמס ח' שנטל מידו כהמולל כפי' ר"ו ומ"ג סמלים ע"ס נכרות להק' :

ע"ס ע"ס . ובהשגחה ניגח ורבים חלק א"ח כלל ח' סימן ל"ה חלק עליו וכחז דמתאר דסמלים שמשליכין על התהיגס לית' אלא להגן וללבוש הרוחם ס"ז לברך ע"ס . והמתנדב דזו אהרן כהה דכרוי על האהבה ניגח ורבים ע"ס דלמלך כל דעתו יבוא עליה מצינו שני ע"ס : (יט) בבוקר . וכן כ"ז דציר . וכ"כ בהשגחה שנות עירוב יבוא סימן ל"ג וכ"כ דלמלך כל דעתו יבוא עליה מצינו שני ע"ס : (יט) בבוקר . כ"ז ומ"ו מלוק ופסקו דל"ז לברך בבוקר . שנות דכמות יום חייב אף בלילה להדל"ש א"כ לא יזיה שעת ספור כלל . וכן כחז בספר זכרון להגאון מהר"י (הכ"ן) . ומ"א כחז מוב ללמוד אותה בפלית גדול . ומיין בשנה"ג שהצריך . כחז בדדשה מהר"ם מייק היטן ביום לא ילקח מעליו סמלים קפן רק יכסה בו דעתה שיה וכתלבושו ס"ז ברכה וזוה יזלל מכל הסמיקות : (כ) עלגה לית' . דליתיה חובה נכרה לענין זה ע"ס נהכסה בפלית אז חל עליו החיוב עיין סימן י"ז :

ביאור הלכה

כאחרונים כוז ע"ב סדקי שמוסם סירג למולו ומתעטף לית' אם סמלים שאלוס לא יברך עליו [ובדלקתן כסימן י"ד כ"ז ש"ס ע"ג במ"ג] ואם סמלים הוא על א"ס אחר הנפלא בש"ס כשפטים סיה ועמו ולגבשו ולא שעה כרבה בייחסי אין צריך לחזור ולברך אפילו סיה שינוי מקום בגוף שפמילס סיה כסית ואם לא סיה דעתו לנגבו לא מכוני אפילו סמלים סיה במקום סהש"ס ואם ססירו סתמח תלוי בל"ס נבאר עליו ט"ק אין צריך לחזור ולברך כל ס"ג וא"ל חזור ומכרז ככל גוויי ואם קבלו והיחומו כחוק כיוס סוי כוז שפסק אזכו כסירוים על דעת שאל למווד ולגבשו וצירי אחר"ל לחזור ולברך ככל גוויי :

דב"ט ונפלה כול דעת וחולד לה מלוכה ומסילו (ז) נבאר עליו ס"ק לא מחייב : (ב) צריך לברך . אפילו אם נה) לובשו מיד ואם נכל חמנו כנאפתה סמלה י"ח והחויוריו אחרים עליו (נ) כשיסיים חסלה י"ח ומתעטף בציצית וצירי . (בא) אפ"ס נפלה רובה . ס"ס ו"ד חולקין על זה וגם הנה"א מלמד לדברי ס"ס . ונ"א"ט אם נפל מעל כל בגוף אפ"ס מנשאתר בידו (ס) צריך לברך דלדול לה מלוכה שעינק חלטה עיטוף הוא בגוף . אם צירי על סמלים ונכל מידו קודם שבהעסק בו והגנביו ולבשו (ס) אין צריך לברך שנית . ואפילו נכסלו אז לציטויחו ויכס לו לית' מצינתיו ויוזל כזה [הלק"ס והא"ה] הסכים עמו להלב"ס : (בב) צריך לברך . דק"ל ע"ה ל"ו זמן צינתיה הוא ושי הספס (כ) ויש חולקין כוז כיון דכמות יום חייב אף בלילה לדעה מקלח הסמיקוס ובדלקתן כסימן י"ח וספק ברכות להקל ומ"מ נכון לכוון לספור אותה כס"ג . וכל זה כ"ז שאל שפזמו חלל אם פשטו על דעת שאל לובשו חיידך צריך לברך חמ"ב כשלוכו ע"ס ומ"מ ו"מ דה) לכהתלה אין נכון לעשות עלה זו כדי שיתחייב בהרבה לט"מ פשוט נכרה שחון צריכה לדעה התפורים . לברך ביום (ה) שנית האחרים ומסיר מעליו סמ"ק י"ט דעתו בין כהסמיקוס אם זה בכלל היסח הדעת ע"ב מהגיון שפ"ס יכסה בו דעתה היתה ונשלוכו חמ"ב אין צריך ברכה לט"מ : (מג) יעשה . עיין כפי"ז שחכז דס"ה וכן אימ מדוקדק דכזה צריך מדינה להשתמש בכרך כשהוא מוכרז על הסמלים : (מד) מלח לית' . דליתיה חובה נכרה למנין זה ע"ס נהכסה בפלית אז חל עליו החיוב עיין סימן י"ז :

משנה ברורה

כ"ז לברך כ"ס וכן דעת כל האחרונים לפי דעת סו"ר : [טו] שנפלה ע"ה ע"פ ומ"ג כ"ס סלק"ס ימשך הברכה כו' נראה דמיידי שקודם לביעט להקלית כסילוך פחות מל"ב אמות והוא בלחות הדך ואם לאו מוטב שיסיים לפני חיידך וכשילבט עלית יברך כדע"י ומ"ג כ"ס שו"ת כנה"ג בהיחומו אחרים עליו ע"ס דמדות לפי שלא כיו דיוו וקוים הספואר כמסוף י"ד . ומ"ג בענין אריגס סמלים על חתך וכלס כחז בנכות ימקב לוקח עלית שאלוס ע"ס כחז שאלינו מאן דמהייג כהאלוס היטע להסלה חל כבייל לציטוח עלגוס למורס אז ככ"ג ספור וכשרי האדורס ח"ל כחז שו"ת צ"ח שמדקד והסתח מתעטף כהחילס וחמ"ו יחחו כסוף ופשיכו עליו ולפי שמדדיתיו אין מנכס זה הציטוי . וכחז כספר מולל מל"ש (במהובר לפרס א"ש דה) כו' י"ד ע"ה חנו לו עלית להעסק וקודם שיעיפס נ"א שמש בככ"ז והטק מידו כחמרו ע"ה כ"ז : סמלים יביקש עתיו וסן לו אחר י"ט להסחק אם צריך לברך שנית וכן"א ע"ס מדיון סורמס ח' שנטל מידו כהמולל כפי' ר"ו ומ"ג סמלים ע"ס נכרות להק' :

שער הציון

פ"א (ז) פטו : (ז) כ"י : (ט) שח"ט : (ס) מ"א : (סא) א"ר כ"ס שפ"ג ופמ"ה על כ"ס שאל ספיק ר"ק ר"ה"ט דכרוי : (כ) אר"ס : (כז) כ"ז ומ"ו ופי"ו וא"ל : (ד) פ"ג : (ס) שח"ט : (סא) כ"ס שפ"ג :

הלכות ציצית סימן ח

דומיא דהלובש ציצית קודם שהאיר היום, שנתבאר מקורו לעיל בציון 67.

ס"ק מז

121 ויש חולקין בזה כיון דכסות יום חייב אף בלילה - והם מסבירים את קושיית הגמרא דלעיל כמו שפירש רש"י: כיון שרב יהודה סובר שלילה זמן ציצית, למה היה מברך בבוקר על טליתו - אף על פי שהיה פושטה בלילה, למה היה מברך כשהיה לובשה בבוקר, והרי זה לא הפסק כיון שעדיין זמנה (והגמרא תי' דס"ל כרבי, שבכל פעם שמוריד ומחזיר צריך שוב לברך, אפי' באמצע היום), ולפי פירוש זה יוצא שאין מכאן ראייה לענין הלן בטליתו בלילה, ולכן פסקו החולקים מסברא, שכיון שכסות המיוחדת גם ליום חייב בלילה (לדעת הרא"ש), לא היה הפסק במצוה אפילו לרגע, ולכן אינו מברך שוב בבוקר (ואע"ג דלדעת הרמב"ם כל הבגדים פטורים בלילה, והיה צריך לברך בבוקר, מ"מ סב"ל).

122 ומכל מקום לכתחילה אין לעשות עצה זו וכו' משום ברכה שאינה צריכה - כיון שיותר נראה לפסוק כדעת רוב הפוסקים שסוברים שאין צריך לברך בבוקר, ואם גורם שיצטרך לברך, הוי גורם ברכה שאינה צריכה (על פי ספר צה"פ, שהרי מצינו בכמה מקומות שאם גורם חיוב ברכה כאשר יש פלוגתא, לא חשיב גורם ברכה שאינה צריכה, אלא דהכא שאני כיון שיותר נראה לפסוק שאינו מברך).

123 הישן ביום וכו' יש דעות בין הפוסקים אם זה בכלל היסח הדעת - עיין מה שכתבתי לעיל בציון 107 בביאור היסח הדעת של שינת הצהרים. וכתב בפסקי תשובות (אות כג כלל ז) דמיירי בישן שינת קבע (על מיטתו יותר מחצי שעה), אך בישן שינת עראי (כגון פחות מחצי שעה, או אפילו יותר מחצי שעה אך בבגדיו או שלא על מיטתו וכדומה) לכולי עלמא לא חשיבא השינה הפסק.

וה"שהכל" פטר את השכר מספק, ויכול לשתות את השכר, והוא הדין כאן, כיון שאם יסיים ברכתו על הציצית, ואין לו ציצית, הוי ודאי ברכה לבטלה, אך אם יסיים את ברכתו על התפילין הוי ספק האם ברכתו לבטלה, או שמא פטר את התפילין, לכן מוטב שיסיים ברכתו על התפילין כיון שיש צד שברכתו אינה לבטלה, ואז יוכל ללבוש את התפילין כמה זמן שירצה (כמבואר במנחת שלמה קמא ח"א יח, ט שכאשר יש ספק ברכות, מותר להמשיך במצוה או באכילה למרות שעושה זאת בלא ברכה. ועיין במילואים לגבי אמירת "להניח תפילין" כשכבר סיים "להתעטף בציצית").

סעיף מז (שו"ע)

119 הלן בטליתו בלילה צריך לברך עליו בבוקר אף אם לא פשטו - הגמרא במנחות (מג.) שאלה על רב יהודה, כיון שהוא סובר שלילה זמן ציצית, למה בבוקר היה מברך על טליתו, ופירש הרא"ש שהקושיא היא כיון שהטלית נשארה עליו עוד מאתמול. ומשמע מזה שאם היה סובר שלילה לאו זמן ציצית, היה מובן למה מברך עליו בבוקר, והסיבה היא מפני שהלילה גורם ל"הפסק", ולדידן, כיון דקיימא לן (בסימן יח) דלילה לאו זמן ציצית לכל הפחות בבגד המיוחד ללילה, לכן צריך לברך בבוקר אפילו בבגד המיוחד גם ליום (שלדעת הרא"ש חייב בלילה), כיון שבפשטות רב יהודה ישן עם בגד המיוחד גם ליום, שהרי המשיך ללבוש אותו ביום, ואפילו הכי אומרת הגמרא דהוי הפסק, שכיון שהגיע הבוקר התחדש כאן משהו בחיוב הציצית (התחדש חיוב, שגם בגד המיוחד רק ליום חייב בציצית, ועוד, שעיקר זמן מצות ציצית הוא ביום, "זמן ראייה") (על פי הרא"ש שו"ת כלל ב, יג, והבית יוסף ד"ה והישן בטליתו).

120 ומוב למשמש בו בשעת ברכה וכו' -

הלכות ציצית סימן ח

מן באר הגולה

מליתו (לט) שלא במתכוין והוא ששנפלה כולה אבל אם לא שפלה ר"ל ש"ל ש"הו כולה (מא) יא"ע"ס (יח) [טו] שנפלה רובה אינו צריך לברך: **מן** שהלן בלילית בלילה (מב) צריך לברך עליו (קט) בבוקר אף אם לא משמו היושב למשמש בו בשעת ברכה: וכן (מג) יעשה מי שלבש עליו קיט שואר (הא) מיימוני נשם ס' התרומה סמ"ג ומ"ק ומדרכי כהלכות תפלין): מיימוני מה"ל לית ס' מ"הגכה בבגד שהוא חייב בציצית ולא היטיל בו ציצית ביטל (ד) (בר) מצות ציצית:

באר היטב

שערי תשובה

צריך לברך לברך דלודא לה מלוכה דמנוה עינוף בגוף מ"ל: (יח) שפלה רובה. ס"ז חולק ס"ז שפלה רובה דברך לחזור ולברך דומיא דתפלין אס גשמו רובן מתקומן דלריך לחזור ולברך ע"ס. מי שלקח סמ"ל להעסק בשמי דיו ובהגניה עסק עסק הסמ"ל בידו להחזק ס"ז לברך שמי. שו"ר כה"ג בהג"ה ב"י ס"ס. מי שנטל סמ"ל לבגדו וצריך עליו וקודם שייסיס הברכה נאמד מידו ומשך הברכה ויך למקום הסמ"ל וייסיס הברכה. הלכות קטנות ה"ב ס' ק"ג. מי שהיה מחסל סמ"ל ו"ח וכל פליתו מעליו ונמזד שהיה מחסל הרחובו אחרים עליו כשייסיס חללוהו ומשמש בליתו וברך. שו"ר כה"ג ס' י'. במקום ששהיגס שמשלכין סמ"ל על התהיגס וסמ"ל ענה ההוגהס דריך ההסן לברך על הסמ"ל ברכה לית. ע"ה וכ"כ ב"שכ"ג ס"ה והיינו לפי דלדי דיימס התמוהרס בשי"ז זה בתולד עס ע"ס. ובתשובה ניגח וכדיס חלק א"ח כלל ח' סימן ל"ה חלק עליו וכבד דמתאר דסמ"ל שמשלכין על התהיגס לית אלא להבן ולל לבטו דרומס א"ז לברך ע"ס. והמתנדב דן אלהן כוהד דגריו של התהנדב ניגח ודיס ומסק דלריך לברך. וכן עכל הלק"ס ח"ב ס' ל"ב סק ג"ל דריך לברך. וכ"כ בתשובה שנות עיקב ס"ה סימן ל"ג ובייסי עס דלאלח כל דעומס יבול עליה שאלו עיני עס: (יח) בבוקר. ג"ס ומ"ק מלוק ומסקו דל"ז לברך בבוקר. שנות לכמות יום הייב אף בלילה להדל"ש א"כ לא ליה שעת סמור כלל. וכן כתב בספר זכרון להגאון מהר"י הכהן). ומ"ל כתב מוב למסור אותה בפלית גדול. ומיין בשכ"ג שהלריך. כתוב בדד"ש מהר"ם מיען סימן ב"ס לא ילוק מעליו הסמ"ל קפן רק יכסה בו דשעת שיה וכתלבושו א"ז ברכה ובזה יזלל מכל הסמ"ל: (כ) מלגה לית. דלית הובת גברל לענין זה עסק נהכסס בפלית אז חל עליו החיוב עיין סימן י"ז:

משנה ברורה

ביאור הלכה

היה בשהמל לכן אחריו דלס נשאר עליו ס"ק עדיין לא הסית דעמו מן המטב וכלס לאו מחמת הסית דעמו אלא ליה היה דעמו בתיקון לחזור וללבשו מיד אין צריך לחזור ולברך כשלובו מיד אפילו אס לא נשבר עליו ס"ק וכן לתיקן לא מתייב ס"ק וכמו שבבגד למעלה. וברל דלס עסק אלוה כהן החסלס אפילו בשהמל היו כמו ששקס אותו על דעה לחזור וכן אס קפלו והרימו כהן כיסו היו כמו ששקס אותו בשרוש ע"ד שלל לחזור: (לט) שלל בתחורן. אפילו למה דסקיקו דכסבור פליתו ע"ד להחזירו אין צריך לברך כזה גרע יוהד דב"ה ט) נפלה בלל דעה וחודל לה מלוכה ואפילו גז) נשאר עליו ס"ק לא מתיב: (מ) לריך לברך. אפילו אס נה) לובשו מיד ואס נכל חמתו בלמשע העלה י"ח והחזירוהו אחרים עליו נס) כשייסיס חסלה י"ח ומשמש בליתו וברך. (מא) אפ"ס שפלה רובה. ס"ז ומ"ד חולקין על זה וגס הנ"ל מלד לדברי הכ"י. ונ"ש אס נפל מעל כל בגוף אפ"ס משהר"ה בידו ס) צריך לברך דלודא לה מלוכה שתיקב חסלה עינוף הוא בגוף. אס צריך על הסמ"ל ונכל מידו קודם שבהעסק בו והגניהו ולבשו (מ) אין צריך לברך שמי. ואפילו נכסלו אז לליתומו ויסיס לו לית מוזמנין והקס מיד סכ) א"ז לברך שמי דכיון שעדיין לא עשה מלוכה לא הסית דעמו (כח) חסמילין לקמן בסיון ל"ה ס"ב ע"ס בפי"א סקי"ג) ומי שלקח סמ"ל להעסק בו והחזירו לברך עליו וקודם שייסיס סמ"ל לקחוהו חמתו וחסמילין לפניו יוכל לייסיס הברכה אק"ז להימי חסמילין ויזלל כזה 'הלק"ס סמ"ל והלכה' הסמ"ל עמו להלבס): (מב) דריך לברך. דקי"ל ע"ה לזו זמן לית חז' וסיי סקס סג) ויסי חולקין כזה כיון דכמות ויסי הייב אף בלילה לדעה מקנה הסמ"ל וכלקמן בסיון י"ח ומסק ברכות להקל ומ"מ נכון לכוון לספור אותה בס"ג. וכל זה כ"ז שלל ששמו אכל אס פשמו על דעה שלל לנבשו חיובך צריך לברך ח"כ כשלובו סמ"ל ומ"מ (ד) לכהתלה אין נכון לעשות ע"ה זו כדי שיהיב בברכה לט"מ פשום גרסס חסון צריכה לדעה התפוסים. לברך ביום סה) שיהי הלאריס ומסיר מעליו הס"ק יסי דעמו ביו כוסקיס אס זה אס בכלל כיסח דדעה ע"ד מהיבון שש"כ ייסכו בו דשעת הליגה ונשלובו ח"כ אין צריך ברכה לט"מ: (מג) יעשה. עיין בפ"א שכתב דס"ה וכן לייסי מדוקדק דכזה צריך מדינה להשמש בברך כשהוא מברך על הסמ"ל: (מד) מלח לית. דלית הובת גברל למנין זה עסק נהכסס בפלית אז חל עליו החיוב עיין סימן י"ז:

שער הציון

פ"ה (ו) פשוט (ז) כ"י (ט) שש"ס (ס) מ"ל (סא) א"ז כשם שש"ס ומסו על כ"ס שלל סמ"ל רק להיסי דגריו: (סב) אר"ס (סג) ס"ל (סד) וס"ל וס"ל (סה) שש"ס כשם סמ"ל סיין:

הלכות ציצית סימן ח

סעיף יז (שו"ע)

126 נתכסה כנגד שהוא חייב בציצית ולא הטיל בו ציצית ביטל מצות ציצית - ולא כתב המחבר שחייבים ללבוש בגד שמחויב בציצית עם ציציותיו, כיון שבאמת אין כזה חיוב, כדאיתא במנחות (מא.) "טלית דלאו בת חיובא היא מי חייביה רחמנא", ופירש רש"י מי חייביה רחמנא לאדם להשיג וללבוש טלית של חיובא ולהתעטף בה (ברכת אליהו בבאור דברי הגר"א, ומכל מקום "טוב ונכון להיות כל אדם זהיר ללבוש טלית קטן כל היום" (שולחן ערוך בסימן כד א, ושם יבואר (בציון 1) שבימינו אף בעידן ריתחא אין נענשים אם אין ברשותו בגד כזה)).

127 ביטל מצות ציצית - ועובר על חמש מצוות עשה כדאיתא במנחות מד. (הגר"א).

ס"ק מד

128 דציצית חובת גברא לענין זה שאם נתכסה בטלית או חל עליו החיוב - ולכן רק אז עובר על מצות עשה, ולא עובר כבר בשעה שקנה את הבגד של הארבע כנפות בלי ציצית, כיון שאינו חובת הבגד (כמבואר בסי' יטא), ומכל מקום אינו חובת גברא לגמרי, לחייבו ללבוש בגד של ארבע כנפות עם ציצית, כמו שנתבאר בציון 126.

129 עיין סימן יז - בסעיף קטן ה, שם ביאר שציצית היא "חובת גברא ולא חובת גברא" וכמו שנתבאר בציון 128.

124 יכסה בו בשעת השינה וכשלוכשו אחר כך אין צריך ברכה לכולי עלמא - עיין במילואים שם נתבאר שעצה זו מועילה גם לשיטת המרדכי, ולשיטות שישן פטור ממצוות.

ס"ק מג

125 דהאי וכן אינו מדוקדק דבזה צריך מדינא למשמש - איתא במנחות (לו.) לענין תפילין, "היה משכים לצאת לדרך ומתיירא שמא יאבדו, מניחן וכשיגיע זמן ממשמש בהן ומברך עליהן", מפשטות לשון הגמרא משמע שמן הדין צריך למשמש בהם, וביאר הט"ז שהטעם הוא כדי להראות שאין כוונתו שברכתו תפטור את כל זמן הלבישה, אלא כוונתו לפטור רק מכאן ואילך, שהרי אינו יכול לפטור עכשיו את תחילת לבישתו, כיון שעשה בינתיים הפסק גדול, ועוד, שאין צורך בברכה על אותו זמן משום שלא קיים אז מצוה, ולכן ממשמש להראות שהברכה היא על המצוה מכאן ואילך, והוא הדין לענין ציצית (שלבש קודם שהאיר היום) כמו שכתב הרמ"א, שמן הדין צריך למשמש, אבל המקרה שכתב בשולחן ערוך, שישן בטליתו, בכהאי גוונא אין צריך מן הדין למשמש, שהרי פשיטא שאינו מברך על אתמול כיון שכבר בירך אתמול, ולכן כתב המחבר שטוב למשמש גם בכהאי גוונא (להראות שברכתו עובר לעשייתו), ולכן מה שכתב הרמ"א "וכן" אינו מדוייק.

הלכות ציצית סימן ח

מן באר הגולה

מליטו (לש) שלא במתכוין והורר ומתעטף (ם) צריך לברך והוא שנפלה כולה אבל אם לא נפלה ר' ג' ש' ה' ה' כולה (מא) 'אע"פ (יח) [טו] שנפלה רובה אינו צריך לברך: **מן** שהלן פולטו בלילה (מב) צריך לברך עליו (קט) בבוקר אף אם לא משמו יושבו למשמש בו בשעת ברכה: וכן (מג) יעשה מי שלבש עליו שערות כיום (הנה' מיומני נשם ס' התרומה סמ"ג ומ"ק ומדרכי כהלכות תפילין): מיומני מהל' לית' מ' כמב"ס שם ין אנהכסה בבגד שהוא חייב בציצית ולא השייל בו ציצית ביטל (ד) (בר) מצות ציצית:

באר היטב

שערי תשובה

צ"ל לברך כ"ס וכן דעת כל האחרונים לפי דעת סו"ר: [טו] שנפלה עכ"פ ומ"ס כ"ס סלק"ס יתקן הברכה כו' וראש דמיידי שקרוב לכניע לכתוב כסילוך פחות מל"ב אמות והוא בלחות הדך ואם לאו מוטב שיסיים לפני חיידך וכשילבש עליה יברך כדעת ומ"ס כ"ס שיעור כנ"ג כהניחוכו אחרים עליו פ"ס דמדות לפי שלא היו רדיו וקוים הסבוכר כמסוף י"ד. ומ"ס צעניו אריסם הפליט על חתן וכלם כהב שבתים יתקן לוקח עליה שאלום פ"ס כהב שאלונו מאן דמהייב כהאלום היטב להפלה הכל ככילי לציטוח עלונו למוסר או ככ"ג סעור וכשרי האדומס ח"ל כהב שוכרין שמכרין והחתיך מהתעף כהחילס וחמ"ו יתחו כהקף וימשיכו עליו ולפי שמדעיתו אין מנבט זה הקרמי. וכמב כספר מולא מלש (במהובר לפרט אש דה) כו' י"ד שפ"ל נתנו לו עליה להתעטף וקודם שיעיפם נא' שמש בכס"ג והתקף מידו כחמרו ענה כ"ל: שפלי' ויביקם עתונו וסנו לו אחר י"ס להסתפק אם צריך לברך שנית וצ"ח שם מדיון מורמס ח' שפול מידו כהמנו: כפי' ר"ו ומ"ס הפלה שם' ברכות להקל:

צריך לברך לדורס לה מלוכה דמנה עיטוף בגוף מ"ל: (יח) שנפלה רובה. ס"ז חולק ספי' בנפלה רובה צריך לחזור ולברך דומיל דתפילין אם נשמתו רובן מתקומן דלריך לחזור ולברך ע"ס. מי שלקח ספלי' להתעטף בשמי ידיו וכבנהגיה הדיס לעתף נשאר הפליט צידו להחם ח"ל לברך שנית. שיערי כנ"ג כהנהג' ב"ו ס"ס. מי שנטל ספלי' להחמו וצריך עליו וקודם שסיים הברכה נאחד מידו ומשך הברכה ויך למקום הפליט וסיים הברכה. הלכות קטנות ח"ב ס' ק"ג. מי שניה מחסלל הפלה י"ח וכל פליטו מעליו ונמוד שניה מחסלל הירחוכו אחרים עליו כשסיים הפלוח ומשמש בליצית ויברך. שיערי כנ"ג ס' י'. במקום ששהגיס שמשלכין ספלי' על התהייס וספלי' ענה ההנהגה צריך ההתן לברך על הפליט ברכה לית'. ע"ח וכ"כ כהנהג' ס"ס והיינו לפי דלדי דויס המתולדים כפי' זה כמנואר שם ע"ס. וכשהנחה ניגח ורדיס חלק ח"ח כלל ח' סימן ל"ה חלק עליו וכבד דמתאר דהפליט שמשלכין על התהייס ליתו אלא להגן ולל' לנכדו הירומס ח"ל לברך ע"ס. והמהנדס דו' אהרן כוהן דבריו של האהנדס ניגח ורדיס ורדיס ומספ' דלריך לברך. וכן עכל הלק"ס ח"ב ס' ל"ב ספק ני' דלריך לברך. וכ"כ כשהנחה שנות עירב ס' סימן ל"ג וביים שם דלנחם כל כדעונו יסור עליה שאלום ע"יו שם: (יח) בבוקר. ב"ס ומ"ס מלוק ופסקו דל"ל לברך בבוקר. (מג) ברכות י"ח הייב חף בלילה להדל"ש ח"ב לא ליה שעת ספור כלל. וכן כהב כשבר זכרון להנחין מהר"י הכהן). ומ"ל כהב מוב למסור אותה בפליט גדול. ומיין כשהנ"ג שהלריך. כהוב בדרש"ה מהר"ם מייק היסן ב"ס לא יולק מעליו הפליט קפן רק יכסה בו דשעת שניה וכשלוכו ח"ל ברכה וצוה יולא מכל הספיקות: (כ) עלגה לית'. דליתיה הובנה נכד' לענין זה ע"ס נהכסה בפליט או חל עליו החיוב עיין סימן י"ז:

משנה ברורה

ביאור הלכה

היה בשהתא לכן אמרין דאם נשאר עליו ס"ק עדיין לא היתה דעתו מן המטב וכאם לאו מהתחיל היתה דעתו אכל אם היה דעתו בשיעור לחזור וללבוש מיד אין צריך לחזור ולברך כשלוכו מיד אפילו אם לא נשאר עליו ס"ק וכן להיפך לא מתייב ס"ק וכמו שכתבנו למעלה. וראש דאם נשאר אחרו כהון הפלה אפילו בשהתא היו כמו שפסק אחרו על דעת לחזור וכן אם קיפלו והחמו כהון כיסו היו כמו שפסק אחרו בשיעור ס"ד שלא לחזור: (לש) שלא במתכוין. אפילו לפי דהספיקו דכספור פליטו ע"ד להחזירו אין צריך לברך כזה ברע יוהר דה' ט) נפלה בלא דעת וחודל לה מלוכה ואפילו נז' נשאר עליו ס"ק לא מחטו בלפתע הפלה י"ח והחזירוהו אחרים עליו נט' כשיסיים הפלה י"ח ומשמש בליצית ויברך. (מא) אפ"ס שפלה רובה. ס"ז ומ"ל חולקין על זה וגם הנה"ל מלד לדברי הכ"י. ונ"ש"ט אם נפל מעל כל בגוף אפ"ס משהלכת בידו (ם) צריך לברך דלדורס לה מלוכה שיעירך מלוח עיטוף הוא בגוף. אם צריך על הפליט ונכל מידו קודם שנהעטף בו והגביהו ולבשו (סל) אין צריך לברך שנית. ואפילו נכסלו אז לליציתו ויכס לו ליתיה מועמיתם והקסם מיד סב) ח"ל לברך שנית דכיון שעדיין לא עשה מלוחו לא היתה דעתו (כמו כהפילין לקמן בסיומן ב"ה ס"ב פ"ס כפי' סקי"ב) ומי שלקח פליט להתעטף בו והחזירו לברך עליו וקודם שסיים הברכה לקחמו ממנו ותפילין לפניו יוכל לסיים הברכה אקב"ל להיחמ הפילין ויולא כזה 'הלק"ס הכיסי עמו להלבש: (מב) צריך לברך. דקי"ל ע"ה ל"ו זמן ליתיה הוב וחי הספק סב) ויש חולקין כזה כיון דכמות ויהי ח"ב חף בלילה לדעה מקנה הספיקוס וכלקמן בסיומן י"ח ומספ' ברכות להקל ומ"ס נכון כהון לספור אותה כס"ג. וכל זה כ"ז שלא פשמו אכל אם פשמו על דעת שלא לנבשו חיידך צריך לברך חמ"ב כשלוכו כס"ט ומ"ס דה) לכהתלה אין כהון לעשות עלה זו כדי שיתחייב בברכה לט"ט פשוט ברכה שפון צריכה לדעה התפוסים. ה"ה ב"ס ב"ס (כה) שנית להלכדים ומסיר מעליו הכ"ס י"ס דעתו בין כהוספיקוס אם זה בכלל היסח דעתו ע"כ מהכונן שפ"ס יכסה בו דשעת היתה ונשלוכו חמ"ב אין צריך ברכה לט"ט: (מג) יעשה. עיין כפי' שכתב דה"י וכן איס' מדוקדק דכזה צריך מדינה להשתמש בברך כשהוא מברך על הפליט: (מד) מלוח לית'. דליתיה הובנה נכד' למנין זה ע"ס נהכסה בפליט או חל עליו החיוב עיין סימן י"ז:

היה בשהתא לכן אמרין דאם נשאר עליו ס"ק עדיין לא היתה דעתו מן המטב וכאם לאו מהתחיל היתה דעתו אכל אם היה דעתו בשיעור לחזור וללבוש מיד אין צריך לחזור ולברך כשלוכו מיד אפילו אם לא נשאר עליו ס"ק וכן להיפך לא מתייב ס"ק וכמו שכתבנו למעלה. וראש דאם נשאר אחרו כהון הפלה אפילו בשהתא היו כמו שפסק אחרו על דעת לחזור וכן אם קיפלו והחמו כהון כיסו היו כמו שפסק אחרו בשיעור ס"ד שלא לחזור: (לש) שלא במתכוין. אפילו לפי דהספיקו דכספור פליטו ע"ד להחזירו אין צריך לברך כזה ברע יוהר דה' ט) נפלה בלא דעת וחודל לה מלוכה ואפילו נז' נשאר עליו ס"ק לא מחטו בלפתע הפלה י"ח והחזירוהו אחרים עליו נט' כשיסיים הפלה י"ח ומשמש בליצית ויברך. (מא) אפ"ס שפלה רובה. ס"ז ומ"ל חולקין על זה וגם הנה"ל מלד לדברי הכ"י. ונ"ש"ט אם נפל מעל כל בגוף אפ"ס משהלכת בידו (ם) צריך לברך דלדורס לה מלוכה שיעירך מלוח עיטוף הוא בגוף. אם צריך על הפליט ונכל מידו קודם שנהעטף בו והגביהו ולבשו (סל) אין צריך לברך שנית. ואפילו נכסלו אז לליציתו ויכס לו ליתיה מועמיתם והקסם מיד סב) ח"ל לברך שנית דכיון שעדיין לא עשה מלוחו לא היתה דעתו (כמו כהפילין לקמן בסיומן ב"ה ס"ב פ"ס כפי' סקי"ב) ומי שלקח פליט להתעטף בו והחזירו לברך עליו וקודם שסיים הברכה לקחמו ממנו ותפילין לפניו יוכל לסיים הברכה אקב"ל להיחמ הפילין ויולא כזה 'הלק"ס הכיסי עמו להלבש: (מב) צריך לברך. דקי"ל ע"ה ל"ו זמן ליתיה הוב וחי הספק סב) ויש חולקין כזה כיון דכמות ויהי ח"ב חף בלילה לדעה מקנה הספיקוס וכלקמן בסיומן י"ח ומספ' ברכות להקל ומ"ס נכון כהון לספור אותה כס"ג. וכל זה כ"ז שלא פשמו אכל אם פשמו על דעת שלא לנבשו חיידך צריך לברך חמ"ב כשלוכו כס"ט ומ"ס דה) לכהתלה אין כהון לעשות עלה זו כדי שיתחייב בברכה לט"ט פשוט ברכה שפון צריכה לדעה התפוסים. ה"ה ב"ס ב"ס (כה) שנית להלכדים ומסיר מעליו הכ"ס י"ס דעתו בין כהוספיקוס אם זה בכלל היסח דעתו ע"כ מהכונן שפ"ס יכסה בו דשעת היתה ונשלוכו חמ"ב אין צריך ברכה לט"ט: (מג) יעשה. עיין כפי' שכתב דה"י וכן איס' מדוקדק דכזה צריך מדינה להשתמש בברך כשהוא מברך על הפליט: (מד) מלוח לית'. דליתיה הובנה נכד' למנין זה ע"ס נהכסה בפליט או חל עליו החיוב עיין סימן י"ז:

שער הציון

פ"ל (ו) פסוק: (ז) כ"י: (ח) שפ"ס: (ט) סמ"ג: (ס) מ"ל: (סא) ח"ל כ"ס שפ"ס: ומסיר על כ"ס שלא הפסיק רק להשיב דבריו: (סב) אר"ס: (סג) כ"ס ומ"ל ופ"ל: (סד) שפ"ס: (סה) שפ"ס: כ"ס שפ"ס: סיין:

הלכות ציצית סימן ט

א יריות (ט וכו')
מחנן סריף כעלף
והרבי"ב שם
ב טז עמ"ד

ט איזה חייבים בציצית ואיזה פטורים מציצית. וכו' ר' סע"פיים :

א *אין חייב בציצית מן התורה (א) אלא בנדר פטורים או של (ב) [6] צמר (ב) * רחלים אבל בנדי שאר
כוינים אין חייבים בציצית (ג) * אלא מדרבנן (ד) (וי"א דטלוס חייבין מלריותא (ה) וכיו כלמכתא)
(תוס' דף ג' ל"ט ודרא"ש וסמ"ג ומדכו) : ב *ציצית של פשתים או (ו) של צמר רחלים פטורים בכל

באר היטב

(ב) צמר רחלים. אבל צמר גמלים ונוהה על עזים והשירים וצמר חילים
ורחל בה עז פקודים מדלוריותא רק מדרבנן ואינו פטור אלא
במינים. צמר רחלים ושאר מינין שפרקן זה בזה אזלין בזה הרוב
מ"א. סליח משכחי צמר והערב משי או אישכא פטור מן התורה
וחייב מדרבנן חסיליו אם הרוב צמר. ולא ערעב זה בזה אזלין בזה
לגילוי זה וזה הקה"מ ע"ש ועיין בהל"מ מ"ח ס' קה"ח ומ"ב ס' קפ"ח.

[א] צמר רחלים. עמ"ס וכו' בגמלא ועינן ח"כ כ' ל"ב אם נעמד אימלא
בבגד של ד"כ של קלפין כדמי כחן מותר להטיל בו ציץ של צמר
כיו שמוהר להפיר ערוה פהצרוס כדכתיב חסם מלבוש צמר א"ע"ס שהיו של
קנבוס וכ"כ על חושי פשתן ומתהרהר לנגד נמר ע"ס וקל"ט יב לבתמיר בזה שחל
ויבאר חוס כל פשתן חלוי ויבכרו דכל פשתן כבד לציץ מין כבוק כ"י ס"ז
רובא כנר"ג בשם הנדב"ו ומסיק שם בשם הר"ם מרומנונגר דאין
ירם שמים ולבש חלום כולו של צמר ולדמה המקילין לעשות כליה

משנה ברורה

(א) אלא וכו'. כדמיה דני ר' ישמעאל דלמינן מנמיס דכרס ציב
הכחנז צמר ופטורים אף כל מקום דלכתיב ציב בגד הכונס מצמר
ופשמים : (ב) רחלים. או חילים (א) זכרים אבל שאר כל המינים
כגון צמר גמלים ונוהה על עזים והשירים וצמר חילים (ה) קנבוס
וכל כה"ג חייב בגלל צמר ופשתים וליהם חייבים בציצית רק מדרבנן
וצמר רחל בה עז כרב ר"י דצמרה ג"כ לא השיב צמר ולא כיו חלל
כשאר מינים ומחיל"ג (ג) היה דבכל א"ל אם עשה מתן ציץ כ"א מתן
חייב פטור חלל כמינו. צמר רחלים או פשתן שפרקן כשאר מינין
(ד) אזלין בזה רובא א"ל הרוב א"ל מלמך ופטורים חייב ב"י קה"ת
ול"ל מדרבנן. ודוקא אם פרקן ופוזן ועשה מתן בגד אבל ה' אם
השתי מלמך או משפטים והערב משאר מינין או אישכא אין חייב
לדעה זו רק מדרבנן חסיליו אם רובו מלמך ופטורים דשתי או ערב
למוד ל"ל השיב בגד. ועמין חזיה ציץ לעשות בו עיין לקבן בס"א י"ג
ועיין בציבור הלכה : (ג) אלא מדרבנן. אף דלר"י לברך על מצוה
שיבא מדרבנן ג"כ מ"מ ל"מ לבנין כמה דברים. ח'. דיוהר רח"ו לעשות
בגד שכח וילג בו מן הכתוב. ז'. אם נתברר לו ציץ מחייב לעמן
בשלא לעמן ואין לו ציץ אחרים לא שיע לו פסק על הכנד אם הם
חייב בציץ ולם כוח מדרבנן סביקא דרבנן לקולא. ג'. אם הם
יושב בלבוש ונכנס אחד מלוייהויה בהול דלם כוח מדרבנן י"ל כנד
בכרוב דוחה דרבנן ולויה משויב חיפק לשפוט פלימו עיין בבי' י"ג
ועוד ל"מ כרעה עיין בפמ"ג : (ד) וי"א דטלוס וכו'. פוסקים (ו) כרעה
דרבא רמי כחיב על ציץ הכפך משמע מין כקפ ס' חסילו חייב על
צמר ופטורים מ"מ יפיו האצויה ממין כנדד ורחיב לל הלגם שפטה צמר
ופשמים ימדיה גדילים חסטה ל"י חסס בה כ"ד צמר ופטורים פוטריין
בין צמיות וצין שלם צמיות שאר מינין כמין פוטריין סלח צמיות מין
פוטריין ומכריז רמ"א כדעה זו עכן סביד"ל כד לרוב סלחאחרים כרעה
לדרוש מין כקפ וכו' מ"מ מיל כנד חייב מן הכורס בליגוה חויב חסין
כנדד : (ה) וכיו כלמכתא. וי"א יחסיר על עצמו (ז) לחות לדעה
הראשונה ויחשב סליח על צמר כדי שיהייב בציצית מן הסהרים
ל"כ"ט. וכו' ופ"ט (ח) צין הפ"ג וצין סכ"ט על צמר : (ו) על
צמר וכו'. ויכתיב כיון דים פוסקים בהמחירי בזה שלם לעשות
חסילו ציץ של צמר לשאר מינין כיון חסילו מוט כמחולר כני"י ע"כ
ל"ל יכרך רק על סליח צמר וליציא צמר וטולס ונדבנן לעשות ציץ
מ' צמר לרעה צמיות מין ככבס ח"כ ז' ככב שיען לקבן בזה חוס משמע

ביאור הלכה

* רחלים. עיין צמ"כ צמ"כ או חילים וכו' כהר"ם וכו' כ"א
בכ"כ בשמ"כ ד"ר ח"ל"כ כ"א פטור. ומ"כ עוד צמ"כ דצמר
רחל בה עז לא השיב כ"ל אזינו פטור אלא כמינו דין זה כהב סכ"י
ועיין בכרובות דף י"ג נדכרו לציציות ס"ט. אפ"ס כשפין כדברי הכת"ב
ששמע מיניה דמס שצמר כחול לציציות וכו' ג"כ להחליט ורחייה כד"ח מה
שכתב דלמו אם הוא נצוץ פתול מנרע גרע י"ו לדמות בציציות כיוו דלכר
מיניה מעלה החכמה וכו' לא כיו אלא כחייב לכן ונלמך כן משמע
לפון הנמרה דכס צמר ע"כ לא אכר גיטיה ומכ שכתבי עוד ממה שאמרו
כל החסילי חכמה וכו' לחמכא דמי חסוס או מוכרתיין אזו לומר בכל מקום
צמיר חובת חכמה שכתובים על פסק כחייב צמר חול לייבב דביו כני"י
דלכך אזינו פטור צמר זה אם צמר מיניה דגם פ"ז טבל לצמר כביקא
דנמרה חס פשתן אלא ונכחוס ק"י צמר בלא נכחוס אף ל"א ייחוס יכול לנסור
לעשות ממנו חכמה וכו' ח"כ חייב רחל בה עז שם כשפין וכו' ח"י אף לעיין
רחיית כגו נראה דבדוה"י פטור צמר רחל בה עז לפי מה דמסקין בחולין
דף ק"ה דכתיבן סיבא רחליו לעמוד בו נצרות ומסקין בכרובות אזינו רחליו
לעשות ממנו חכמה וכו' ח"כ חייב רחליו לעשות ממנו כחכונס אף ח"כ ק"ס למ"כ
משמע שם בגמרא אלא לרחיית כגו ולי"ט ליה ס"א דתנא דר"י וכו' דכך קוביא
לא קאי שם אלא א"י כס רחל וכו' וי"א ומתקד כח חייב רחליו לעשות ממנו
חכמה ויכול קוביא ע"י ע"ל ר"י ו"א וי"א וי"א חייב אף אין כחן מקומו
וכפ"ט דכונתא רב"ש לכתובת אחי' למאי דל"א ירע עדיין מהמיתרות דלכ"ן.
וכפ"ט רחיה קוביא ע"י ע"ל ר"י וי"א חייב ככונס דציציל צמר רחל בה עז
אף צרייה כיו מייס ג"כ מיקרי צמר כהנהנה ולא חסוב צמר חסילו למאי
דציץ ליה א"י מושקין לע"כ כח"כ ולא חייב מינין לו ז' ולדעריין ויס ג"כ קולא
גדולס לפטין כלאים וכו' דר"ג נראה ככונס וזולו אלוה ס"ס י"ג בדבריו
ואין לסמוך ע"ז כלל לעיין בל"הם בשם שדעה כנר"ג ז"ל ביו"ד כמין ר"ח
חסילו צמר רחל בה עז השיב ג"כ צמר אף חסילו לוקין עליו ע"כ. אם סדק
צמר כשאר מינין עיין פ"ט ופ"ג ככונס ככונס וזולו אלוה ס"ס י"ג בדבריו
משמע מדרבנן כפ"ט וכו' דלנוס אזלין ככר רובא כנדק כ"י מינין דר"א
דלם סדק כ"י מינין שאין דומין ככמן כלל כיון צמר עס משי וכו' צמר גמלים
עס פשתן וכו' דבר זה כמחלוקת ס"י אף אזלין ריש כמר רובא ויבית
כפתיין ככונס ש"ס וי"ד כיון ר"א ירסא ליהודי ודקין עס כמ"א שיש לשנוי
עס מי שמתעבר לו צמר ופטורים מציץ מין אכר ומעריב פסקן ומכיל אכר
מכיל ויבית עס כני"י דרין ז' עוב כוח ספוריובלי דרוח"א עס צמר ופטורים
כערין אכור יוצר כוח עובס מציץ ליהודי ועוד ל"ג ומענין כרי דל"י שירחש
ככונס ככירובלתי לטימלא ועוד כוח כנשל או כמכר או כשפתן כל מי סכ"א
קטן ככירובלי וכו' משמע ככירובל דחסילו כיו כמכר ג' ליהודי וכשפתן
ליהודי חסם וכמכר גמלים רק ליהודי ועוד ג"כ פטור ולדברי כהנ"ג כ"ל
כוח לא יוכל לנטל כ"כ בשום אופן כיון שאין חייב אלא ל"א שיהיה
כמכר גמלים ע"כ כמכר דוקא. א"ח"כ מלח"ה כני"י כ"ד כיון ר"א כני"י
ר"א סביב ג"כ כסם הכתיב כדכ"י : * אלא מדרבנן. ולא לקח
מן הכורס להשכיר דבר כמכר כיון כיון כיון כיון כיון אלא ל"א שיהיה
מיניה (כ"א) אף להיחבר חייב מן הכורס דבר כמכר לא שייך כיו

שער היצוין

(8) סמ"ג וכו' (ג) וי"ד ר"ח ע"כ : (ג) מוכת כני"י : (ד) מ"א ואס"מ ע"כ : (ה) מ"א כנס"י : (ו) פ"ז : (ז) א"ל ודרא"ש : (ח) ח"ל :

הלכות ציצית סימן ח ז

סימן ז

סעיף א ס"ק א

1] כדתני רבי רבי ישמעאל (מנחות לט): דילפינן מנגעים דפרט ביה הכתוב (ויקרא יג, מז) צמר ופשתים, אף כל מקום דכתיב ביה בגד הכונה מצמר ופשתים - לאתויי ציצית דכתיב ביה "על כנפי בגדיהם" (במדבר טו, לח).

ס"ק ב

2] רחלים או אילים זכרים - רחלים הם כבשים נקבות, ואילים הם כבשים זכרים, וילפינן בירושלמי (כלאים פ"ט ה"א) מהפסוק (מלכים ב פ"ג, ד) "ומאה אלף אילים צמר" אין לך קרוי צמר אלא צמר אילים בלבד, ושם במשנה איתא שגם צמר רחלים קרוי צמר (כיון שהם מאותו המין של האילים).

3] אבל שאר כל המינים כגון צמר גמלים ונוצה של עזים והשירים וכו' - "שירים" הינם בגדים העשויים ממש, וסוגי הבגדים המוזכרים כאן, מוזכרים גם בשולחן ערוך יורה דעה (סי' רחצ) לעניין כלאי בגדים (שאינם נחשבים צמר).

4] וכן קנבוס - הוא סוג של צמח שבגדים העשויים ממנו דומים לבגדים העשויים מפשתן, ואיתא בירושלמי (כלאים פ"ט ה"א) "הייתי אומר אפילו פשתן של ים, אפילו קנבס, תלמוד לומר צמר ופשתים, מה צמר שאין לו שם לווי אף כל דבר שאין לו שם לווי", ורצה לומר, שכמו שבצמר בעיני דווקא את הצמר המקורי כמבואר בציון 2, כך גם לעניין פשתים בעיני את הפשתן המקורי, לאפוקי קנבס וכדומה.

5] וכל כהאי גוונא אינן בכלל צמר ופשתים ואינם חייבים בציצית רק מדרבנן - ולעניין

בגד של עור מבואר לקמן בסימן י' (ד) שפטור גם מדרבנן, ויבואר שם שלגבי בגדים העשויים מחוטי ניילון (פוליאסטר וכדומה) נחלקו הפוסקים אם פטורים כמו עור או חייבים, ועל כן לכתחילה אין ללובשם, והלובשם יטיל בהם ציצית ולא יברך.

6] וצמר רחל בת עז וכו' לא חשיב צמר - היינו שההורים שלה הינם ממין עיזים, והעז שנולדה להם היא פגומה, שנראית כמו רחל ולא כמו עז, וזה הנקרא בלשון הש"ס "נדמה", ואיתא במסכת בכורות (יז.) בשם רב אחא בר יעקב, שאם לבש שעטנו והצמר היה מרחל בת עז אינו לוקה, שנאמר (דברים כב יא, יב) "לא תלבש שעטנו צמר ופשתים" מה פשתן שלא נשתנה, שהרי אין מושג שצמח הפשתן יגדל בצורה משונה ויראה כמין אחר, אף צמר שלא נשתנה, עד כאן תוכן דברי הגמרא, אם כן רואים שבגד שנעשה מצמר כזה אינו נחשב בגד צמר. ועוד איתא שם בגמרא לעניין חוטי הציציות, בשם רב פפא "הכל מודים שצמרו (= של הנדמה) פסול לתכלת, שנאמר לא תלבש שעטנו צמר ופשתים יחדיו, גדילים תעשה לך, מה פשתן שלא נשתנה אף צמר שלא נשתנה" (על פי הבית-יוסף ד"ה כל מיני).

7] וממילא הוא הדין דבכל אלו אם עשה מהן ציצית כל אחד מהן אינו פוטר אלא במינו - כיון שנתבאר שכל אלו אינם נחשבים צמר או פשתים האמורים בתורה, אם הכין מהם חוטים של ציציות החוטים פוטרים רק בגד העשוי בדיוק מאותו המין של החוטים, כמו שיבואר בסעיף ג. ואילו חוטים העשויים מצמר או פשתים ממש, פוטרים את כל סוגי הבגדים כמו שיבואר לקמן (בסעי' ב ובמ"ב סק"ד).

8] צמר רחלים או פשתן שטרפן בשאר מינין אזלינן בתר רובא - כדאיתא במשנה בכלאים, (ט, א) שאם עירב צמר גמלים עם צמר רחלים, אזלינן בתר רובא (מגן אברהם).

הלכות ציצית סימן ט

א יריות (ט וכו')
חמין סר'ף כס'ף
והרמ"ב שם
ב שם כנמרה

ב איזה חייבים בציצית ואיזה פטורים מציצית. וכו' ר' סעיפים :

א *אין חייב בציצית מן התורה (א) אלא בנדר פשהים או של (ב) [6] צמר (ב) * רחלים אבל בנדי שאר
בינים אין חייבים בציצית (ג) * אלא מדרבנן (ד) וי"א דטלוס חייבין מלריוותא (ה) וכי כלקחא
(תוס' דף ל"ט ודרא"ש וסמ"ג ומדכו) : ב *ציצית של פשהים או (ו) של צמר רחלים פוטרים בכל

באר היטב

(ב) צמר רחלים. אכל צמר גמלים ונוהג על עזים והשירים וצמר חילים
ורחל בה עז פקורים מדלורייאת רק מדרבנן ואינו פותר אלא
בתנים. צמר רחלים ושאר מינין שפרקן זה בזה אזלינן בזה הרוב
מ"א. סליח כשחתי צמר והערב משי או אישכא פסוד מן התורה
וחייב מדרבנן חיליו אם הרוב צמר. ולא ערעב זה בזה אזלינן בזה
לגמלוס וזו הקנה ע"ש ועיין בהלק"ם מ"א סי' קס"ח וח"ב סי' קפ"ו.
ירם שמים ולבש חלום כולו של צמר ולדמה המקלין לעשה כלים

[א] צמר רחלים. עשה"ס וכחז כגאלוה ועינ' ה"כ כו' ל"ב אה נסור אימרא
כבדג של ד"כ של קלטיין כדמיין כחון מותר להטיל בו ליצית של צמר
כמו שמוהר להפיר טריות הפקורים כדבבן החם מלבוש צמר אע"פ שהיו של
קננוס וכד' על חוסי פשהין ומתהדר לגנדר נמר ע"ש וקל"ט יב לבתמיך בזה שחא
ויבאר חוסי של פשהין חליו ויבכרו דהל פשהין כמר לציצית מיון ככוף כו' ס"ו
כונח כנר"ב בשם הנדב"ו ומסיק שם בשם הר"ם מרובענונג דאין
ירם שמים ולבש חלום כולו של צמר ולדמה המקלין לעשה כלים

משנה ברורה

(א) אלא וכו'. כדמיה דני ר' ישמעאל דלמינן מנמנים דכרס ציב
הכחנוד צמר ופשהים אף כל מקוס דלתיב ציב כגד הכונו מנמר
ופשהים : (ב) רחלים. או חילים (א) זכרים אכל שאר כל המינים
כגון צמר גמלים ונוהג על עזים והשירים וצמר חילינין רק קננוס
וכל כר"ב אין בגלל צמר ופשהים ואינם חייבים בציצית (ד) קננוס
וצמר רחל בה עז כרב כ"י דצמרה ג"כ לא השיב צמר ולא כיוי אלא
כשאר מינים ומחיל' (ג) ה"ה דבכל א"ל אם עשה חתן ליצית כ"א חתן
אינו פותר אלא כמיון. צמר רחלים או פשהין שפרקן כשאר מינין
(ד) אזלינן בזה רובא א"ל כרוב א"ל מנמר ופשהים חייבין רק הקתרה
וע"ל מדרבנן. ודוקא אם פרקן ופיוון ועשה חתן כגד אכל (ה) אם
השתי מנמר או מספשים והערב משאר מינין או אישכא חין חייב
לדעה זו רק מדרבנן חיליו אם רובו מנמר ופשהים דשתי או ערב
לחוד לא השיב בגד. ועמין חיוה ליצית לעשהו בו עיין לקבן בסמ"א י"ג
ועיין בניאור הלכה : (ג) אלא מדרבנן. אף דלרר' לכרן על חלוס
סביא מדרבנן ג"כ מ"ה ל"מ לבנין כמה דברים. ה'. דיוחר רחלי לעשות
כגד שבוט יולג בו מן הכוונה. ז'. אם מתברר לו ליצית מחייב לעשות
בשלא לעשות ולין לו ליצית אחרים לא שיע לו פסק על הכגד אם הוא
חייב בליצית ודמס כוח מדרבנן סביקא דרבנן לקולא. ג'. אם הוא
יושב בנבנו ונכסק אחד מניאוייהו כהול דמס כוח מדרבנן י"ל כגד
כברות דוחה דרבנן ולינו משויב חיפק לשלום פלימו עיין בסי' י"ג
ועוד ל"מ כרעה עיין בפמ"א : (ד) וי"א דטלוס וכו'. פוסקים (ו) כרעה
דרבא רמי כחיב על ליצית הכקף משמע מין כקף סו' חיליו חיוט של
צמר ופשהים מ"ה יפי האצויה ממין כגדו ויחויב לל הלגס שטמה צמר
ופשהים ימדיו גדילים חמשה ל' חמסס הם כ"רד צמר ופשהים עוקרין
בין צמיון וצין שלל צמיון שאר צמיון כמין טוסרין סלח צמיון כחנ
טוסרין ומכריע רמ"א כרעה זו עקן סבידל' כחין לרוב סלחאחרים כחנ
לכרוע מין כקף ע"ש ופ"ה מיל כגד חייב מן הכוונה בליציה חיוט חקא
כגד : (ד) וכי כלקחא. וי"א יחסיר על עצמו (ז) לחות לדעה
הראשונה ויחשב סליח על צמר כדי שיחייב בליציות מן הסהים
לכ"ס. וכן ופשהה (ח) צין הפ"ג וצין סס"ג על צמר : (ו) על
צמר וכו'. וכן כיון דמס פוסקים בהחמירין בזה שלל לעשות
חיליו ליצית של צמר לשאר מינין כיון חיליו מיוט כמסור כב"י ע"כ
לא יבכר רק על סליח צמר וליצית צמר והטולס וכגדנין לעשות ליצית
מן צמר רחלים עיין בפמ"א ח"ב ז' כחכ שיען לקבן בזה חוסי משמע

ביאור הלכה
* רחלים. עיין צמ"כ צמ"כ או יליכוס וכו' כחנוד כל הפקורים וט"ס כוח
ככ"ס צמ"כ ד"ר חיליו כוח פסור. ומ"כ עוד צמ"כ דצמר
רחל בה עז לא השיב כלל אזינו פסור אלא כמיון דין זה כחכ כ"כ
ועיין בכוכווס דף י"ג נדכרו לצווחו ט"ו. אפנס כשפיון נדכרי ככע"ס
שמשע מייסד דמס שאמר כפול לציצית סו"ג ג"כ להכליל ורחיית כד"ה מה
שחכר דלמו אם הוא לנעו כפול מנרע גרע י' לדמות ככ"ס טייט דהכר
מייסד מעלה החכלת ו"כ לא חיו אלא כחויט וכל לנן וכלחא כן משמע
לנן כנמרה דמס צמר ע"כ לא אכר גייטס ומכ סביני עוד ממה שאמרו
כל החטיל חכלת וכו' לחמכל דרי חיסוס אז מוכריין אזו לומר בכל מקוס
צמכר חובת חכלת כשכוננו על פסק כחויט וכל לייבכ דכיו כ"כ
דלכך אינו פותר צמר זה אם צמר מייסד דמס פ"ו טבל לצמר כביקא
דנמרה חיס פשהין אלא ונכסוד חק צמר שלא נכסוד אף ל"א ייסיס יכול לספור
לעשות חמנו חכלת ו"כ חיו רחלי דמס זה פסק כשפיון וכל ל"א חק לעיין
רחיית כגו נרחס דבוודאי פסוד צמר רחל בה עז לפי מס דמסקין בחולין
דף ק"ה דכעין סיכא רחלי לעסוד בו נכסוד ומסקיין ככוכווס דלמו רחלי
לעשות חמנו חכלת ו"כ חיו רחלי לעשות חמנו כככוננו אף ח"כ חק לעיין
משמע שם כנמרה אלא לרחיית כגו וליט לים כ"ה דתנא דר"י וכו' דכך קוביא
לא קאי שם אלא א"ו כח רחל וצור ח"ל ויתקד כח חיו רחלי לעשות חמנו
חכלת ויסול קוביא ע"פ ר"ז ע"ז ויש לעיין בזה אף חין כחן מקומו
וכפשיית דכנמרה רחלי לכקשות אשי' למחי דלא ירע עדיין מהמיתרות דלכ"ן.
וכפשי' רחיהו כככוננו דבר סוף כככוננו דליצית צמר רחל בה עז
אף צריה כיוס מייסד ג"כ מוקרי צמר כנמרה ולא חסוב צמר חיליו למחי
ליצית לים חין מוסיקן לעצם כחכ ולא חיו מיין לו ז' ולדעריין חיס ג"כ קולא
גדולס לפשוין כלחיס ווע"ד נרחס ככור כככוננו חיליו חיוט פ"ה י' כדכיו
ואין לסמוך ע"ז כלל לעיין בלחיס כננס שדעה כנר"א ז' וי"ד כיוטן נר"ה
חיליו נמר רחל בה עז השיב ג"כ צמר אף בחין לוקין עליו ע"פ. אם סרף
צמר כשאר מינין עיין ווע"ד נרחס ככור כככוננו חיליו חיוט פ"ה י' כדכיו
משמע מדרבנין כככוננו דלנוולס חיליון ככר רובא כנרף כ"י מינין דר"א
דמס סרף כ"י מינין שאין חיוטין ככמן כלל כון צמר עס מטי וכו"ס צמר גמלים
ע"כ פשהין וכו"ס דבר ז' כככוננו כמי אז חיליון ריס כמר רובא וביחית
כפשיין ככור ש"ס וי"ד כיוטן ר"ה ירכס לירחא ודקין עס כמ"א שיש לשנוי
עס מי שמתערב לו צמר ופשהים מניח מין אכר ומערב' עסקן ומכיל אכר
מכ"ל וביחית עס כ"כ דרין ז' עוב כוח ספירוסלני לירחיס עס צמר ופשהים
כככוננו ככור יניח כוח עובס מניח לירחא ועוד ל"ג ומכנין כרי דלפי שירחס
כככוננו כככוננו סלימיל ועוד כוח כככוננו או כככוננו או כככוננו כל מי סכא
קטן כככוננו ו"כ משמע בניבור דחיליו כיוס כממר ג' לירחס וכשקטן
לירחא חמס וכמר גמלים רק לירחא ועוד ג"כ פסוד ולכרי כמ"ה כ"ל
כנא לא יוכל לנשל כ"כ בשום אופן כיון שאין חיוט כככוננו אלא לא שיחכר
כממר גמלים ע"כ כממר דוקא. א"ח"כ מלחיה כמ"ה כר"ד כיוטן נר"ה כככוננו
רמ"א סביני ג"כ כמס הכתיב' נדכרי : * אלא מדרבנן. וא"ל לקח חמס
מן הכוונה להשתנין דבר כככוננו כיון כיוטן ביוטל כחכ אכל אם י' ע
מייסד (כאכור אף להיחבר חייב מן הכוונה דכר טיכר לא שייך כיוס

שער היצוין

(8) סמ"ג וט"א (ג) וי"ד נ"ח ע"ש : (ג) מוכת כ"כ : (ד) מ"א ורמ"ב ע"ש : (ה) מ"א כספ"ד : (ו) פ"ז : (ז) א"ל ורמ"ב : (ח) ח"ל :

הלכות ציצית סימן ז

ואומר כאן המשנה ברורה שבגד שחיובו מדרבנן, ונודע לו בשעה שנמצא בציבור שהציצית פסולה, אינו חייב לפושטו מיד ויכול להמתין עד אשר כבר לא יהיה בציבור. וכל פרטי הדינים בעניין כבוד הבריות בפשיטת טלית, מבוארים בסימן יג (ג).

ס"ק ז

13] פוסקים כרבא - שהובא במנחות (לט:), ולאפוקי מדעת השולחן ערוך שפסק כתנא דבי רבי ישמעאל כמבואר במשנה ברורה ס"ק א, והסיבה שהשולחן ערוך פסק כך היא משום שבמסכת שבת (כו:): אמוראים נושאים ונותנים בדינו של תנא דבי רבי ישמעאל, ועוד, שמשמע שם שרב נחמן בר יצחק (שהוא בתרא אחרי רבא) גם כן סובר כתנא דבי רבי ישמעאל (על פי הגר"א).

14] כתיב (במדבר טו, לח) "על ציצית הכנף" משמע מין כנף - ציצית הכנף, שהציצית תהיה אותו סוג כמו הכנף, וכשם שהכנף יכול להיות מכל סוג שהוא, כך גם החוטים, ולא חייבים דווקא חוטים של צמר או פשתים (ומשמע שמן התורה חייבים כל סוגי הבגדים).

15] וכתיב (דברים כב יא, יב) וכו' "צמר ופשתים יחדיו גדילים תעשה לך" - שמשמע שהגדילים יהיו עשויים דווקא מצמר או פשתים.

16] ומכריע רמ"א בדעה זו שכן סבירא להו לרוב האחרונים - רוב הפוסקים ("האחרונים" שבזמן הרמ"א היו אחרונים, ובדורינו נחשבים ראשונים) פסקו כרבא כיון שהלכתא כבתרא, ועוד, שמובא שם במנחות שגם רחבה ורב יהודה סוברים כמותו, ואם כן רוב האמוראים שנחלקו בנושא סוברים כך (על פי הגר"א), והשולחן ערוך לא פסק כרוב הפוסקים אלא כר"ף ורמב"ם מול הרא"ש, כמו שביארו

9] דשתי או ערב לחוד לא חשיב בגד - כדאיתא בתוספתא דנגעים (ה, ג) "בגד ששתיו סירקון (= משי) וערכו צמר וכו' אין מטמאין בנגעים" משום דבעינן שהבגד יהיה עשוי מצמר או מפשתים, ובכהאי גוונא לא חשיב בגד צמר (על פי הכסף משנה טומאת צרעת יג, ג). ומשמע שאפילו אם רובו עשוי מצמר לא נחשב לבגד צמר, שהרי התנא לא חילק, והטעם הוא מפני שאי אפשר לומר שהשתי (המיעוט) בטל לערב, כיון שכדי שיחשב "בגד" בעינן שיהיה בו גם שתי, ולכן הוא חשוב ואינו בטל.

10] ועיין בביאור הלכה - שם הרחיב בעניינים שהוזכרו בסעיף קטן זה.

ס"ק ג

11] אם נתערב לו ציצית טוויין לשמן בשלא לשמן ואין לו ציצית אחרים - איתא בסימן יא (א) דחוטין שלא נטוו לשם מצות ציצית פסולים, ואומר המשנה ברורה שאם יש לו תערובת של חוטים, ואינו יודע האם החוט שמוציא מהתערובת כדי לקשור בבגד, האם החוט הזה כשר או פסול, אזי אם מיירי בחיוב דאורייתא אמרינן שספק דאורייתא לחומרא, אך אם מיירי בבגד שחיובו מדרבנן, ספק דרבנן לקולא (ודווקא כשאין לו חוטים שוודאי כשרים, דאם יש לו גם וודאי כשרים עדיף שלכתחילה לא יקח מהמסופקים, כמו שיבואר בסי' י במ"ב סק"ז).

12] אם הוא יושב בציבור ונפסק אחד מציציותיו בחול וכו' - נקט "בחול" מפני שלעניין שבת גם בגד שחייב בציצית מדאורייתא, בשבת אין חיוב דאורייתא להטיל בו ציצית, שהרי יש איסור שבת על הקשירה, ורק מדרבנן אסור ללבוש בשבת בגד של ארבע כנפות בלי ציצית, כמבואר בסימן יג (ג),

הלכות ציצית סימן ט

ב איזה חייבים בציצית ואיזה פטורים מציצית. וכו' ר' סעפיים :

א ירחיק ל"ט וכו'
מחנן סריף כג"ל
והרבי"ב ט
ב טז בנמרה

א *אין חייב בציצית מן התורה (א) אלא בגד פשתים או של (ב) (ג) צמר (ב) * רחלים אבל בגדי שאר
כינים אין חייבים בציצית (ג) * אלא מדרבנן (ד) (וי"ל דטלוס חייבין מלחיותא (ה) וכיוי כלמקא)
(תוס' דף ל"ט וירא"ש וסמ"ג ומדכו) : ב *ציצית של פשתים או (ו) של צמר רחלים פוטרים בכל

באר היטב

(ב) צמר רחלים. אצל צמר במליו ונוהג על עזים והשירים וצמר חילים
ורחל בה עז פקורים מדלוכיותא רק מדרבנן וליוני פומר אלף
במים. צמר רחלים ושאר מינין שפרנן זה בזה אזלינן בזה הרוב
מ"א. סליח משמתי צמר והערב משי או אישכא פסוד מן התורה
וחייב מדרבנן אפילו אם הרוב צמר. ולא ערעב זה בזה אזלינן בזה
למליו זה וזקקה מ"ע ועיני בהלק"ם מ"ח סי' קס"ח ומ"ב סי' קפ"ו.

[א] צמר רחלים. מנמ"ס וזכר בגמלאו ועינן הכ"כ ב' ל"ב אם נעמד אימרא
בגדו של ד"כ של קלמיין כדמיין כחן מותר להטיל בו ליצית של צמר
כיוו שמוהר להפיר טעום ההצרכים דכחן החם מלבוש צמר א"ע"ס שהיה של
קנבוס וכד' על חוסי פשתן ומתהדר לבגד נמר מ"ע וקל"ט יש לבתמיד בזה שאל
ויכר חוס כל פשתן מליו ויבכרו דכל פשתן כבר לציצית מיון כדכף כ"ו סי' א'
כובא כתיב"ז בשם הגדולים ומסכים שם בשם הר"ם מרומנונו דלון
ירם שמים ויבש מליו כולו של צמר ולדמה המקילין לעשות כליה

משינה ברובא

(א) אלף וכו'. כדמתי דני ר' ישמעאל דלמינן מנמ"ס דכרס ציב
הכחננ צמר ופשתים אף כל מקום דלתיב ביה בגד הטוב מלמר
ופשתים : (ב) רחלים. או חילים (א) זכרים אצל שאר כל המינים
כעון צמר גמלים ונוהג על עזים והשירים וצמר חילים רק הקנבוס
וכל כה"כ חייב בגלל צמר ופשתים ולימס חייבים בציצית (ב) הקנבוס
וצמר רחל בה עז כרוב כ"י דצמרה ג"כ לא השיב צמר ולא כיוי אלף
כשאר מינים ומחילא (ג) היה דבכל אלף אם עשה מתן ליצית כלל מתן
חייב פומר אלף כמיו. צמר רחלים או פשתן שפרנן כשאר מינין
(ד) אזלינן בזה רובא אלף כרוב אלף מלמר ופשתים חייב ב' קה"ק
ול"ל מדרבנן. ודוקא אם פרנן פוון ועשה מתן בגד אלף (ה) אם
השתי מלמר או משפשים והערב משאר מינין או אישכא חין חייב
לדעה זו רק מדרבנן אפילו אם רובו מלמר ופשתים דשתי או ערב
למוד ל"ל השיב בגד. ועמין חזיה ליצית לעשות בו עינין לקבן בצמ"י י"ג
ועינין בציצור הלכה : (ג) אלף מדרבנן. אף דלרד' לכדך על מליו
סביא מדרבנן ג"כ מ"מ ל"מ למינן כמה דברים. ח'. דיוהר חייב לעשות
בגד שכול יולל בו מן הכורה. ז'. אם נתברר לו ליצית מליו לעמן
בשלא לשמן וליון לו ליצית אחרים או שיע לו ספק על הכנד אם הוא
חייב בליצית ודמס כוא מדרבנן סביקא דרבנן קולא. ג'. אם הוא
ישב בלבוו ונמסק אחד מליציותיו בהול דמס כוא מדרבנן י"ל כננד
בכרוב דוחה דרבנן וליוני משויב חיפק לשפוט מלימו עינין בתי' י"ג
ועוד ל"מ כרבה עינין בצמ"י : (ד) וי"ל דטלוס וכו'. פוסקים (ו) כרבה
דרבא רמי כתיב על ליצית הכתף משמע מין כקף סי' חט"ו אפילו חייב על
צמר ופשתים מ"מ יפיו האציות ממין כרבה וכתוב לל הלגש שפמח צמר
ופשתים ימדין גדולים העשה לך חסס כל כ"ד צמר ופשתים פוטריין
בין במינין ובין שלל במינין שאר עינין כדמין כדמין סלח במיק און
פוטריין ומכריז רמ"א כדעה זו שכן סבידל' אלף לרוב סלחאחרים כרבה
לכרוב מין כקף וז"מ דכל מיל כנד חייב מן הכורה בליצית חייב חסין
כננד : (ה) וכיוי הלכה. וי"א יחסיר על עצמו (ז) למת לדעה
הראשונה ויחשב סליח על צמר כדו שיחייב בליצית מן הסהרים
ל"כ"ט. וזכ"ס פוסקה (ח) אין הפ"ג ובין ספק על צמר : (ו) על
צמר וכו'. ויכתיב כיון דים פוסקים בהחמירין בזה שלל לעשות
אפילו ליצית של צמר לשאר מינין כיון שחייב מינו כמשולר כני"י מ"ב
לל יבקר רק על סליח צמר וליצית צמר והטולס וכנדינן לעשות ליצית
על צמר רחלים עינין וכבסא ל"ל ב' כדכף שנין לקבן בזה עון משמע

ביאור הלכה

* רחלים. עינין במ"ס צמ"ט או חילים וכו' כדמתי דני ר' ישמעאל דלמינן מנמ"ס דכרס ציב
הכחננ צמר ופשתים אף כל מקום דלתיב ביה בגד הטוב מלמר
ופשתים : (ב) רחלים. או חילים (א) זכרים אצל שאר כל המינים
כעון צמר גמלים ונוהג על עזים והשירים וצמר חילים רק הקנבוס
וכל כה"כ חייב בגלל צמר ופשתים ולימס חייבים בציצית (ב) הקנבוס
וצמר רחל בה עז כרוב כ"י דצמרה ג"כ לא השיב צמר ולא כיוי אלף
כשאר מינים ומחילא (ג) היה דבכל אלף אם עשה מתן ליצית כלל מתן
חייב פומר אלף כמיו. צמר רחלים או פשתן שפרנן כשאר מינין
(ד) אזלינן בזה רובא אלף כרוב אלף מלמר ופשתים חייב ב' קה"ק
ול"ל מדרבנן. ודוקא אם פרנן פוון ועשה מתן בגד אלף (ה) אם
השתי מלמר או משפשים והערב משאר מינין או אישכא חין חייב
לדעה זו רק מדרבנן אפילו אם רובו מלמר ופשתים דשתי או ערב
למוד ל"ל השיב בגד. ועמין חזיה ליצית לעשות בו עינין לקבן בצמ"י י"ג
ועינין בציצור הלכה : (ג) אלף מדרבנן. אף דלרד' לכדך על מליו
סביא מדרבנן ג"כ מ"מ ל"מ למינן כמה דברים. ח'. דיוהר חייב לעשות
בגד שכול יולל בו מן הכורה. ז'. אם נתברר לו ליצית מליו לעמן
בשלא לשמן וליון לו ליצית אחרים או שיע לו ספק על הכנד אם הוא
חייב בליצית ודמס כוא מדרבנן סביקא דרבנן קולא. ג'. אם הוא
ישב בלבוו ונמסק אחד מליציותיו בהול דמס כוא מדרבנן י"ל כננד
בכרוב דוחה דרבנן וליוני משויב חיפק לשפוט מלימו עינין בתי' י"ג
ועוד ל"מ כרבה עינין בצמ"י : (ד) וי"ל דטלוס וכו'. פוסקים (ו) כרבה
דרבא רמי כתיב על ליצית הכתף משמע מין כקף סי' חט"ו אפילו חייב על
צמר ופשתים מ"מ יפיו האציות ממין כרבה וכתוב לל הלגש שפמח צמר
ופשתים ימדין גדולים העשה לך חסס כל כ"ד צמר ופשתים פוטריין
בין במינין ובין שלל במינין שאר עינין כדמין כדמין סלח במיק און
פוטריין ומכריז רמ"א כדעה זו שכן סבידל' אלף לרוב סלחאחרים כרבה
לכרוב מין כקף וז"מ דכל מיל כנד חייב מן הכורה בליצית חייב חסין
כננד : (ה) וכיוי הלכה. וי"א יחסיר על עצמו (ז) למת לדעה
הראשונה ויחשב סליח על צמר כדו שיחייב בליצית מן הסהרים
ל"כ"ט. וזכ"ס פוסקה (ח) אין הפ"ג ובין ספק על צמר : (ו) על
צמר וכו'. ויכתיב כיון דים פוסקים בהחמירין בזה שלל לעשות
אפילו ליצית של צמר לשאר מינין כיון שחייב מינו כמשולר כני"י מ"ב
לל יבקר רק על סליח צמר וליצית צמר והטולס וכנדינן לעשות ליצית
על צמר רחלים עינין וכבסא ל"ל ב' כדכף שנין לקבן בזה עון משמע

שער הציון

(ב) סמ"ג וט"א : (ג) יו"ד ר"מ ע"פ : (ג) מוכח כנ"י : (ד) מ"א ואר"ם ע"פ : (ה) מ"א כספ"ד : (ו) ע"ז : (ז) א"ל ואר"ם : (ח) א"ל :

הלכות ציצית סימן ז

במקומו. ומוסיפה הגמרא שרבי יוחנן בן נורי הוא זה שנקרא "חכמים" במחלוקת שבין רבי לחכמים, שלדעת רבי התכלת מעכב את הלבן, והלבן מעכב את התכלת, דהיינו שחייבים להטיל בבגד גם חוטים של תכלת וגם חוטים של לבן, ואומרת הגמרא שרבי לומד זאת מזה שכתוב "הכנף מין כנף", כלומר חוטי לבן, כיון שרוב הטליתות היו לבנות, וכתוב גם "פתיל תכלת" שצריך שהחוטים יהיו מתכלת, ועל שניהם יחד כתוב "וראיתם אותו" בלשון יחיד, שמשמע שביחד הם מצוה אחת, ואומרת הגמרא שלדעת חכמים "וראיתם אותו" בלשון יחיד כיון שאפשר להטיל או לבן או תכלת, וכל אחד בפני עצמו הוי מצוה, אם כן "וראיתם אותו" הולך על כל אחד בנפרד, ומסביר הב"ח בדעת בעל העיטור שלכאורה עדיין היה עדיף לכתוב וראיתם אותם, שהרי כל אחד מצוה בפני עצמה, אלא שכתב "וראיתם אותו" ללמדנו שבעינינו גם "הכנף מין כנף" שיהיה החוט ממין הבגד, וגם בעינינו שיהיה "פתיל תכלת" מתכלת או לחילופין צמר לבן (שהוא בא במקום תכלת), ולכן כתוב בלשון יחיד, ללמדך שכאשר לא מטילים תכלת, "הכנף מין כנף" ו"פתיל תכלת" יהיו מאותו מין ואם כן יוצא שניתן להטיל ציציות רק בבגד צמר, שהרי בכל שאר סוגי הבגדים אין שום תקנה, שאם יעשה חוטי צמר - אין זה מין הבגד (הכנף מין כנף), ואם יעשה חוטי מין הבגד אין זה ממין "פתיל תכלת" (דהיינו צמר) (על פי הב"ח ד"ה אף על פי ומחצית השקל על מג"א סק"ג).

[20] והעולם נוחגין לעשות ציצית של צמר לשאר מינין - ואין ראייה מהגמרא במנחות שהביא בעל העיטור, וכמו שתמה עליו הרא"ש (ציצית יז) שמה שרבי יוחנן בן נורי אמר "אין לו תכלת מטיל לבן" זה לא דווקא צמר לבן, וגם לבן ממין אחר מהני, וגם ממה שאמרו

המחבר והרמ"א כבר בהקדמות לספריהם, שהם חולקים בדרכי הפסיקה.

ס"ק ה

[17] וירא שמים יחמיר על עצמו - על פי הנאמר במסכת ברכות (לט:): "וירא שמים יוצא ידי שניהן".

סעיף ב (טו"ע)

[18] ציצית של פשתים או של צמר רחלים פוטרים בכל מיני בגדים - לדעת המחבר שפסק כתנא דבי רבי ישמעאל, מקור דין זה הוא מיבמות (ד:): שם כתוב שאליבא דתנא דבי רבי ישמעאל "כתב רחמנא צמר ופשתים, דאפילו צמר לפשתים ופשתים לצמר", ולא רק צמר לבגד צמר ופשתים לבגד פשתים, וזה מקור לכך שצמר או פשתים פוטרים בין בצמר ובין בפשתים, ומקור לכך שציציות מצמר או פשתים פוטרים בשאר מיני בגדים, כתב הט"ז (ס"ק א) שזה נלמד בקל וחומר, שאפילו בבגד צמר או פשתים שחיובו מהתורה הם פוטרים, קל וחומר שבשאר מיני בגדים שלדעת המחבר חיובם רק מדרבנן הם גם פוטרים. ולדעת הרמ"א שפסק כרבא, המקור לכל הדין הזה של השולחן ערוך כתוב במפורש בדברי רבא, כמו שהביא המשנה ברורה בס"ק ד: "צמר ופשתים פוטרים בין במינן בין שלא במינן".

ס"ק ו

[19] והב"ח כתב וכו' שלא לעשות אפילו ציצית של צמר לשאר מינין - איתא במנחות (לח:): שלדעת רבי יוחנן בן נורי אם "אין לו תכלת, מטיל לבן", ובעל העיטור (ציצית שער ב חלק א) פסק כך, ופירש שהכוונה היא שאם אין לו תכלת חייב להטיל ציצית מצמר לבן, שזהו מין התכלת (שהוא צמר צבוע בתכלת) ובא

הלכות ציצית סימן ט

ב איזה חייבים בציצית ואיזה פטורים מציצית. ובו ר' סעיפים :

א יהיה ל"ט וכו'
ב חמין כ"ף כ"ט
הרמב"ם
ב טז בנמרה

א *אין חייב בציצית מן התורה (א) אלא בגד פשה או של (ב) (ג) צמר (ב) * רחלים אבל בגדי שאר
בינים אין חייבים בציצית (ג) * אלא מדרבנן (ד) (ו"ל דטלו חייבין מלחיותא (ה) וכיזי כלמכתא)
(תוס' דף ל"ט וקרא' וסמ' ומדכו) : ב * ציצית של פשה או (ו) של צמר רחלים פטורים בכל

באר היטב

(ב) צמר רחלים. אבל צמר גמלים ונוהש על עזים והשיירים וצמר חילום
ורחל בה עז פקודים מלחיותא רק מדרבנן ואינו פטור אלא
במים. צמר רחלים ושאר מינין שפרקן זה צמר חילום בזה הרוב
מ"א. סליח משמתי צמר והערב משי או אישכא פטור מן התורה
וחייב מדרבנן חילום אלא הרוב צמר. ולא ערעב זה צמר חילום בזה
למנוע זו הקנה מ"ט ועיין בהלכ"ם מ"ח סי' קפ"ח וח"ב סי' קפ"ו.
ירם שמים ולבש חלום כולו של צמר ולדמה המקילין לעשה קליה

[א] צמר רחלים. עכ"ל וכבר בארנו ענין ה"ב כו' ל"ב אה וצמר אימרא
בגדו של ד"כ של קלמין כדמיין כחן מותר להטיל בו ליצית של צמר
כיון שמוהר להפיר טעום ההצרכים בכתבן התם מלבוש צמר א"ע שהיה של
קניוס וכך על חושי פשתן ומתהדר לגדד צמר מ"ט וקלמין זה לבתמיר בזה שאל
ויבאר חושי של פשתן חלוי ויבדור דכל פשתן כשר לליצית מיון כדוף כו' מ"ו
כונת כנ"ה צמם הנדב"ו ומתקן טס צמם הר"ם מרופענורג דלון
ירם שמים ולבש חלום כולו של צמר ולדמה המקילין לעשה קליה

משנה ברורה

(א) אלא וכו'. כדמיה דבי ר' ישמעאל דלמינן מנמיס דרמס ציב
הכתוב צמר ופשהים אף כל מקום דלתיב ציב בגד הטוב מלמך
ופשהים : (ב) רחלים. או חילום (ג) זכרים אבל שאר כל המינים
כגון צמר גמלים ונוהש על עזים והשיירים וצמר חילום וכן ר' קניוס
וכל כו"פ חילום בגלל צמר ופשהים ולימים חייבים בציצית רק מדרבנן
וצמר רחל בה עז כרוב צ"ו דצמרה ג"כ לא השיב צמר ולא כו"י אלא
כשאר מינים ומחילום (ג) היה דבכל א"ל אם עשה מתן ליצית כ"א מתן
חילוי פטור אלא כדמיו. צמר רחלים או פשתן שפרקן כשאר מינין
(ד) חילום חייב בגד. אלא כרוב א"ל המלך ופשהים חייב בציצית י"ג
ול"ל מדרבנן. ודוקא אם פרקן ופוזן ועשה מתן בגד אלא (ה) אם
השתי מלמך או מספשים והערב משאר מינין או אישכא חילוי חייב
לדעה זו רק מדרבנן חילום אלא רובו מלמך ופשהים דשתי או ערב
לחוד לא השיב בגד. ועמין חיוה ליצית לעשה בו עיין לקמן בסוף י"ג
ועיין בציבור הלכה : (ג) אלא מדרבנן. אף דלר"ך לבדך על מלמך
ספיה מדרבנן ג"כ מ"מ ל"מ לבנין במה דברים. ה'. דיוהר חילוי לעשות
בגד שכו"ל יולל בו מן הכתוב. ז'. אלא מתכרבו לו ליצית ואינו לעמן
בשלא לעמן וליון לו ליצית אחרים לא שיע לו פסק על הכגד אם הם
חייב בליצית ולם כו"ל מדרבנן ספיקא דרבנן קולא. ז'. אם הם
יושב בלבוש ונכסס אחד מליציותיו בהול דלם כו"ל מדרבנן י"ל כגד
בכרוב דוחה דרבנן וליעו משייב חיפק לשפוט פלימו עיין בסוף י"ג
ועד ל"מ כרבה עיין בפ"א : (ד) וי"ל דטלו וכו'. פוסקים (ו) כרבה
דרבא רמי כתיב על ליצית הכתב משמט מין כקף סו' חילוי חיוה על
צמר ופשהים מ"מ יפיו האליים ממין כגדד וכתבו לל הלגם שטמח צמר
ופשהים יהיו גדילים חמשה לך חמסס הם כ"ד צמר ופשהים עומקין
בין צמיון ובין שלל צמיון שאר עינין צמיון סלח צמיון כ"א צמיון
פוטקין ומתקרי רמ"א כדעה זו עכן ספיקא דרבנן סלח צמיון כ"א צמיון
לדרוש מין כקף סו' ח"מ מיל כגד חייב מן הכורס בליציה חיוה מתן
כגדד : (ה) וכיזי כלמכתא. וי"א יחסיר על עצמו (ז) לחות לדעה
הראשונה ויחסר סליח על צמר כדי שיהייב בליצית מן הסהים
ל"כ"ט. וכתב ופשה (ח) צין הפ"ג ובין ספ"ט על צמר : (ו) על
צמר וכו'. וכתב חייב דים פוסקים בהמתירין בזה שלל לעשות
חילום ליצית של צמר לשאר מינין כיון שחיוה מוטו כמטורר כ"י מ"ב
לא יבדך רק על סליח צמר וליצית צמר והטלם ורבנין לעשות ליצית
על צמר רחלים עיין בפ"א ח"ב ז' כהב שיען לבקל בזה חו"ל משמע

ביאור הלכה
* רחלים. עיין צמ"ב צמ"ט או חילום וכו' כהרמב"ם וט"ם כו"ל
בכ"ט צמ"ט ד"ר חילום כו"ל פטור. ומ"כ עוד צמ"ב דצמר
רחל בה עז לא השיב בגד חילום פטור אלא כדמיו דין זה כהב כ"כ
ועיין בכדכות דף י"ג נדכרו לזעזוע טעו. אפס כשפיון כדברי כהרמ"ם
ששמע מיניה דמס שאמר סבול לזעזוע טעו ג"כ להכליל ורחייה דכ"ח מה
שכתב דלמו אם הוא נזופ סתלם מנרע גרע י"ז לדמות כדכתיוב כיוו דלדך
מיניה מעלה התכלת ו"כ לא חילום כהו"ט וכל לכן וכלמכתא כן משמע
לפון הנמרה דמס צמר עכ"ל לא חדר גיטיה ומס שכתבו עוד ממה שאמרו
כל הכסיל תכלת וכו' לתפחל דמי חיוס או מוכרתין או לומר בכל מקום
צמיר חובת תכלת שכתובים על פסק צמיר צמר וכל לייבב דכיו כ"י
דלכן חיוו פטור צמר זה אם צמר מיניה דמס מ"א טבל לצמר כספיקא
דנמרה חס פשתן אלא ונחשו חף צמר שלא נכתב אף ל"א ייחוס יכול לספור
לעשות ממנו תכלת ו"כ חיוו רחל בה עז אם כשר עיין ו"פ. חף לעיין
רחייה כגו נראה דבדוה"י פטור צמר רחל בה עז לפי מה דמסקין בחולין
דף ק"ה דכתיבן ספיקא רחיל לעמוד בו נשמת ומסקין בכדכות חילום רחיל
לעשות ממנו תכלת ו"כ חיוו רחיל לעשות ממנו כהרמב"ם אף ח"כ קמ"ל
משמע כמ' הנמרה אלא להאבות כגו וליס ליה כ"א דתנא דר"י וכו' דכך קוביא
לא קאי כמ' אלא אפי' גם רחל בה עז וי"א ומתקן דכ"א חיוו רחיל לעשות ממנו
תכלת ויכול קוביא ע"ז על ר"ז וי"א לעיין דכ"א חיוו רחיל לעשות ממנו
וכשמיניה דנמרה ר"י נכ"ל לכתובת אפי' למאי דלא ידע עינין מהמיתרות דלפון.
וכפ"א רחילי כהו"ט דבר סוף כהב כהו"ט דליצית צמר רחל בה עז
אף צמ"ה כיון חייב ג"כ מוקרי צמר כהו"ט ולא חסוב צמר חילום למלך
ליצית ליה מן מוסקין לע"ז כהב ולא חיוו מין לו ז' ולדעריה יחס ג"כ קולא
גדולס לפטין כללום ובע"ד נראה כהב כהו"ט חילום חיוה ט"ס י"ג בדכריו
וחיון לסמוך ע"ז כלל לעיין כללום צמם שדעה כהר"ם ז' ביו"ד כמיון ר"ח
חילום צמר רחל בה עז השיב ג"כ צמר אף בחילן לוקין עליו ע"פ. אלא סוף
צמר כשאר מינין עיין עיין בפ"א צמ"ט שמהמורע על דברי כה"ל דמס
משמט מדרבנן כשמיניה דלנוס חילום צמר רחל בה עז מיון ד"ל
דמס סוף בני מינין שאין דומין ככתן כלל כיון צמר ע"ז מ"ב וכו' צמר גמלים
ע"ז פשתן וכ"כ דבר זה כהו"ט קמ"ו א"ל חילום ריס כמר רובא ויבית
כפתיון כהו"ט ש"ס יו"ד סימן ר"ח ויבית ליהודי ודקין סס כה"ל ש"ס לטונו
סס מי שמתכרבו על צמר ופשהים מביא מין אחר ומעריכו פסקן ומכיל אחר
מכיל ויבית סס כ"כ דרין זה עוב כו"ל ספיקותא מ"ו חילום רחיל סס צמר ופשהים
כערוב אכור יבית כו"ל עובס מביא ליהודי ועוד ל"ג ומענין כרי דלפי שיהיה
כהו"ט כהו"טא לטימלא ועוד כו"ל כשאל או כהו"ט או כהו"ט כל מי שח"א
קטן כהו"טא ו"כ משמע כהו"טא חילום רחיל סס כהו"ט ליהודי וכשקטן
ליצית חלום וכמר גמלים רק ליהודי ועוד ג"כ פטור ולדברי כה"ל כ"ל
כהו"ט יוכל לנטל כ"כ כהו"טא חיון כיון שאין חיון כהו"ט אלא ל"א שיהיה
כהו"ט גמלים על צמר דוקא. א"כ ח"כ מלחיה כה"ט כ"כ חיון ר"ח חיון כהו"טא
ר"ח חיון ג"כ צמם התכלת כדכ"י : * אלא מדרבנן. ולא לקח
מן הכורס להמתיר דבר כהו"ט כיון שיהיה צמיר אלא ח"ט
חיו"ט (כ"א) חף להיחבר חיו"ט מן הכורס דבר כהו"ט לא שייך ביה

שער הציצין

(ב) סמ"ג וט"ל (ג) יו"ד ר"ח ע"פ (ג) מוכת כ"י (ד) מ"א ורמ"ם ע"פ (ה) מ"א כספ"ד (ו) פ"א (ז) א"ל ורמ"ם (ח) ח"ל :

הלכות ציצית סימן ז

בגמרא לדעת חכמים (דהיינו ר' יוחנן בן נורי) העיטור, דמשמע דרצה לומר שבכל סוגי ש"וראיתם אותו" קאי על "פתיל תכלת" לחוד, "כנף" יטיל ממין הכנף (ואין לחבר את "מין ועל "כנף מין כנף" לחוד, משמע דלא כבעל "כנף" ל"פתיל תכלת").

הלכות ציצית סימן ז

אלישיב הו"ד בקונטרס הליכות שדה מס' 109,
ופסקי תשובות סי' ח הע' 2).

ס"ק ז

23 שני חוטי לבן ושני חוטי תכלת - ואחר כך כופלם בתוך הכנף, נמצאו ארבעה חוטי לבן וארבעה חוטי תכלת, וזוהי שיטת התוספות (מנחות לח. ד"ה התכלת ודף מא: ד"ה בית שמאי (-שניהם)), וביאר במרכבת המשנה (על הרמב"ם ציצית א,ו) שהתוספות גרסו בספרי (פרשת תצא רל"ד) "בית שמאי אומרים ד' של תכלת וד' של לבן והלכה כבית שמאי" (ולדעת הרמב"ם רק חוט אחד מתוך השמונה עשוי תכלת).

24 דבל מיני בגדים חייבין מדאורייתא, אפילו בהם היה אז מותר לנו מן התורה ציצית של צמר ופשתים יחדיו - שהרי סוברים כרבא (מנחות לט:): "דרבא רמי כתיב הכנף מין כנף וכתיב צמר ופשתים, הא כיצד, צמר ופשתים פוטרין בין במינן בין שלא במינן", וכשם שבמינן פוטרין גם בכלאים, כך גם שלא במינן, ובפרט שלימוד ההיתר של כלאים בציצית נלמד מהמילים "צמר ופשתים גדילים" (על פי הפרי מגדים מש"ז ג, וזה מוכח גם מהגמרא שם ששאלה על רב נחמן שסובר ששאר מיני בגדים חייבים בציצית רק מדרבנן, והרי כתוב בברייתא שצמר ופשתים פוטרין בשאר בגדים (קס"ד דמירי יחדיו, כלאים), אי אמרת בשלמא ששאר בגדים חייבים מן התורה מוכן למה מותר להטיל בשאר בגדים כלאים, שמצות ציצית דאורייתא דוחה את איסור כלאים, אלא אי אמרת ששאר בגדים פטורים מה"ת קשה, א"כ מוכח להדיא דלמ"ד שאר בגדים מה"ת, היה מותר גם כלאים).

ס"ק ח

25 דיש צמר שנראה בעין משי ויבואו להטיל בו ציצית של פשתן - נראה שיש מקור לגזירה זו מדאיתא במנחות (מ:): בשם רבי זירא, שהסיבה שאסור להטיל ציצית בסדין של

המשך סו"ע

21 חוץ משל פשתים לצמר או של צמר לפשתים בזמן הזה דליכא תכלת - הגמרא במנחות (מ.) אומרת שאסור לשים ציציות של צמר שאינם מתכלת, בבגד שעשוי מפשתן, כיון שהסיבה שהתורה התירה שעטנו בציצית היא כדי שיוכלו לשים תכלת (שהוא עשוי דוקא מצמר, כמבואר ביבמות ד:): אפילו בבגד פשתים, אך אם אינו שם תכלת "כל מקום שאתה מוצא עשה ולא תעשה, אם אתה יכול לקיים את שניהם מוטב", ובכהאי גוונא הרי יכול לקיים את שניהם, גם את מצות ציצית וגם את איסור שעטנו, שהרי הוא בכל מקרה לא תכנן להטיל ציצית מתכלת, ויכול להטיל ציציות מפשתן. והקשו שם בתוספות (ד"ה כיון) מהא דאמרין בדף לט: שאפילו חוטי פשתן פוטרין בבגד צמר, והרי בכהאי גוונא יכול לקיים שניהם, אם יטיל רק חוטי צמר? ותירצו דכיון דמשתמש עם שני חוטי תכלת, שעליהם נאמר ההיתר, מותר לו לשים שעטנו אף על פי שאינו מוכרח, והאיסור הוא כאשר אינו משתמש בתכלת כלל (על פי הבית-יוסף בסי' יא ד"ה ועתה שאין לנו תכלת), ואם כן בזמן הזה שאין לנו תכלת אין שום היתר של שעטנו.

22 בזמן הזה דליכא תכלת - כדאיתא במדבר רבה (פרשה יז,ז), "ועכשיו אין לנו אלא לבן שהתכלת נגנז" (הגר"א). ובדורות האחרונים נחלקו כמה מהפוסקים אודות שלשה מיני חלזונות שניתן לייצר מהם תכלת (עיין בספר כליל תכלת), וכל פוסק מבטל דברי חברו, ויתכן שיש גם סוגים נוספים שלא ידועים זה עתה, וכיון שאין לנו מסורת מהו התכלת אין צורך בלבישת אחד מהסוגים האפשריים, ומה גם שנחלקו רש"י (מנחות מב:): והרמב"ם (ציצית ב,ב) האם מצרפים בצביעה סממנים אחרים אם לאו (על פי ישועות מלכו סי' א-ג, ערוך השולחן, הגרי"ש

הלכות ציצית סימן ז

והרי כתוב בכרייתא שצמר ופשתים פוטרים בשאר בגדים (קסלקא דעתין דמיירי יחדיו, כלאים), אי אמרת בשלמא ששאר בגדים חייבים מן התורה מוכן למה מותר להטיל בשאר בגדים כלאים, שמצות ציצית דאורייתא דוחה את איסור כלאים, אלא אי אמרת ששאר בגדים פטורים מהתורה (וחייבים רק מדרבנן) אמאי מותר להטיל בהם צמר ופשתים יחדיו? והגמרא דחתה שמה שכתוב בכרייתא שצמר ופשתים פוטרים בשאר מינים, היינו צמר לחוד או פשתן לחוד, ולא מיירי באיסור כלאים, ולעולם אימא לך ששאר בגדים פטורים מן התורה, ומסביר המחצית השקל (על מג"א סק"ג) שהמהר"ם סובר שלדידן דקיימא לן כרבא ששאר בגדים חייבים מן התורה, אנו נשארים עם ההוה אמינא של הגמרא, שהברייתא מיירי דווקא בצמר ופשתים יחדיו, ורק באופן זה הם פוטרים את שאר מיני הבגדים. ואומר הב"ח שהסמ"ק חושש לשיטה זו ולכן אוסר להטיל בין חוטי צמר ובין חוטי פשתן בשאר מיני בגדים, ומה שנקט הסמ"ק "שלא לעשות ציצית של פשתים", הוא לאו דווקא, וגם אוסר להטיל אותם בין בבגד משי ובין בשאר מינים (למעט צמר לצמר ופשתן לפשתן ששרי), ומה שנקט הסמ"ק "בגד משי" הוא לאו דווקא, אלא שהרגילות היתה ללבוש טליתות ממשי. ולפי פירוש זה אסור להטיל חוטי פשתן גם בשאר מיני בגדים ולא רק במשי.

[29] וז"ז - הט"ז כתב (בסק"ד) שהגירסא בסמ"ק היא: "שלא לעשות ציצית של פשתן בטלית של משי", ולא גורסים "אפילו בטלית של משי" אלא הסמ"ק אוסר דווקא במשי ובשאר מיני בגדים, אבל בבגד פשתים הוא מתיר, מפני שלדעת הגאונים (הובאה ברי"ף ציצית יג:) חוטים של פשתן אינם פוטרים בשום בגד (כולל בבגד פשתן), משום שמן התורה בעינן

פשתן, היא שמא יבואו להתכסות בסדין זה בלילה, שאז אין מצות ציצית ונמצא לובש כלאים בלי היתר, והכא נמי גזר הסמ"ק (במצוה לא ששם מקור דברי הרמ"א) שלא להטיל חוטי פשתן בבגד משי שלא יבואו להטילם בבגד צמר, ונמצא לובש כלאים שלא בזמן היתר (גם בשעות היום) שהרי האידנא ליכא תכלת ואין היתר.

[26] ולפי זה בשאר מינים שאינן משי יש להתיר - ומה שכתב הרמ"א "שלא לעשות ציצית של פשתים כלל אפילו בשאר מינים", הכוונה "אפילו בבגד משי" לאפוקי צמר, אבל בשאר מיני בגדים מותר.

[27] עיין בבית יוסף - שכתב (בד"ה וקשה לי) שהטעם הוא על פי שיטת רבינו תם שהובאה בשולחן ערוך (לקמן בסעיף ו), שהוא סובר שבגזירת סדין בציצית (המוזכרת בציון 25) גזרו לא להטיל חוטי פשתן בבגד פשתן, שמא יבוא להטיל גם שני חוטי תכלת (=צמר) ביחד עם שני חוטי הפשתן בבגד הפשתן, ואם יתכסה בו בלילה (שאז אין את מצות ציצית) נמצא עובר באיסור כלאים, וחידוש הבית יוסף שהסמ"ק סובר כרבינו תם, ומרחיב את הגזירה לאסור חוטי פשתן בכל סוגי הבגדים, שמא יבוא להטיל חוטי פשתן בבגד פשתן וכו', ולפי זה מה שכתב הסמ"ק שאין להטיל חוטי פשתן בבגד משי הוא לאו דווקא, והוא הדין שאין להטילם בשאר מיני בגדים.

[28] וב"ח - הב"ח כתב (בד"ה וכתב בסמ"ק) שהסמ"ק חושש לשיטת המהר"ם מרוטנבורג (הובא בהגהות מיימוניות ציצית פ"ג אות ו) שסובר שמה שכתוב בגמרא (מנחות לט:) שצמר ופשתים פוטרים בשאר מינים, היינו דווקא כאשר הם יחדיו, בכלאים, וראיתו מזה שהגמרא שם הקשתה על רב נחמן שסובר ששאר מיני בגדים חייבים בציצית רק מדרבנן,

הלכות ציצית סימן ט

מיני בגדים יתרון משל פשתים לצמר או של צמר לפשתים (א) בזמן הזה דלויכא תכלת מפני שהם כלאים: הנה ויאלל ללא לעשות ציצית (ב) של פשתים כלל (ח) אפילו צמר מינים וכו' כגון. (פז"ק סימן ל"ח): ג ציצית (ט) של שאר מינים אין פוטרים (ו) אלא במינם (יא) כגון משי (יב) לבגד משי וצמר גפן לצמר גפן אבל שלא במינם (יג) אין פוטריין: ד היא המילת מלכות של שאר מינים שהיא ציצית מבינו וקצת וצמר או פשתים (יד) יש (ג) להסתפק בו: ה י"א שצריך לעשות הציצית (טו) מצבע הטלית והמדקקים נהגים כן: הכ וכאשכנזים לזן טכנין לעשות הציצית (ז) [ב] רק לנכס (טז) אף כנגדים נכונים ואין לשנות (ח"ט סימן מ"ו): ז י"א שאין לעשות מלית (יז) של (כ) פשתן י"אע"פ שאין הלכה כן יורא שמים יצא את כולם ועושה מלית של צמר רחלים שהוא חייב בציצית מן התורה בלי פקפוק: הנה ומיהו אם אי אפשר רק כעלות של פשתן מוטב שיטעם (יח) טלית של פשתן (י) [ג] וציצית של פשתן משתעטל מחמת צניעות (תשובת הרא"ש כלל ז') :

שערי תשובה

כג"כ וקמן ס"ק כ"י וס"ק א': [ב] רק לנכס. עכ"פ ופני כ"פ"ה ר"ס יכנסו ואין לנכסו מלית גדול מצד ידוע לכבוד י"ע לא כצ"ח רב"ז כלית לך ואף כלית קצו יש מקדימן דוקא כלנים ויש לנכסו מלא לעשות אם פסידו בעלות רק בחיובים לנכס וכן אם מוכרם עשירים למעלה אין לעשות אלא מזכר לנן ע"פ [ג] וציצית של פשתן. ומ"פ יעשה כמזה כל עוד כ' ס' מב כצ"ח ולא יסרה שבו"א לעשות כן בפשתן עממו בלא עוד וכן כג"כ בעל תוספת בבב כהכ בשם גדול אחד שכתביד על זה וכניאם כמחוק כרכס ופני שצ"ן לעשות כן אפילו בשעת שדוק:

ואם יהיה מוכרם לעשות ציצית של פשתן ויש לנכסו שמה יעשה ג"כ צמר : (י) וציצית של פשתן. ויבדק עניו כ"ז כ"י ב"ס זה בסכמתו הרי"ף והרא"ש וכרמב"ם ע"פ. והבאר היטב אשר לפני כהכ וז"ל דלא יבדק

משנה ברורה

בסדר משנה ברורה: (א) בזמן הזה. פ"י דכזמן ט) שהיה חללה שמה צריך להקטיל ד' חוטיין שני חוטיין לכן ופני חוטיין הכלל (הוא) צמר כצעד גדם הלזון) ויהיה מתקיים עי"ז המלות ציצית כראוי ההיכר לנו מדוריותה אפילו בשם הים או מוהר לנו מן התורה ציצית של צמר ותפתיים יחדיו אבל עשויין דלזן לנו קבלת ונאלל דלזן אלו מקיימיין המורה בשלמה לא שרי לך כלאים: (ח) אפילו בפשר מינים. הסכ"ס דים צמר שניאם ענין משי ובוואו להקטיל בו ציצית של פשתן שסבדו שהוא משי ויהיה כלאים. ולפ"ז (יא) כצמר מינים שאין משי יש להחזיר ויש עוד עתמים אחרים עיין כב"י זכ"ה ופ"ז ולדבריהם יש להתמיד גם בצמר מינים ובשפת הדקק על הסמך על המקילין כן כהכ בל"ז. ועיין בסדר משנה ברורה שניאם אחרים הם ג"כ צ"ן המקילין כזו: (מ) של צמר וכו'. דין זה קאי בו ציצית צמר. מינין דאורייתא או דרבני: (ז) אלא במינם. והוא ס"ה פשתים וכן ציצית של פשתים הדוק וכו' (יא) של פשתן וכו'. דין זה קאי בו ציצית צמר וכו'. דלפ"ז לא (יב) לבגד משי. ואפילו אם החזיקו היה חסוד צמר או פשתים או מין אחר אזלין בהר עינין דהוא עיקר כנגד ודלקמן נס"י וי"ד במ"ה סק"ה: (יג) אין פוטריין. וטלית ששקמי כוול ממינו ויערב אוח צמר או להסיך יקלו בו ציצית (יד) כהכ דוקא דהוא טוסר בכל המינים וללא משאר מינים אפילו אם רבנו היה משאר מינים דשמי או שרד להוד לא השיב כנגד וכו' בפסק"א. ואפילו אם לא מינכר טוסרי אחר כהי עממו כגון שפירב מחמייה אחר מעט כשמי ובערב ולא מינכר מחמו איה פס"ה ז"י) נראה דכבוד יוצר לעשות ציצית מחמייה צמר כי י"ל דטוסין משפירי ולא בעני. ומכאן יוצר ית) שיעשה סלית כולו על צמר בלי הפריכות כלל של שאר מינים וכזה היה המעלה. וטלית שהוא מערב צמר נפן ושקמי אין לפתיל זו חקק אם לא בשעת הדקק יעשה בו ציצית של פשתן וכו' בסוף פסק"א (יד) יש להסתפק. כי אין כאן מין כהכ וגם גדולים חשבה לך מהס אינם לגמרי ועיין בחר"ת המינים שכתב דלס יעשה שני הוסיפם מחמו ופני הוסיפם למנר שפיר דחי עי"ם מילתם כשמתם: (טז) מצד כעליות. משום זה אלי ומוטבו ויש מפרשים ים) משום דבעיין ציה מתיין הכק: (מז) אף כנגדים נכונים. מ"ח כ"י רח"י למדקק נעשות דוקא ד"י כניפות או ס"ק לכן כ"י שיהיה ואל ידו הכל כשיעשה אפילו לנכוס גם פשוט דכחיב ופתיים כהלג מויר כל) ומה כשהוא צמר עינין חללה כעליות שאלו בהר עיקר כנגד אזלין: (יח) של פשתן. דנורו חז"ל משום דלזו יהיה מוכרם לעשות בו ציצית של פשתן ויש לחוש שמה כב) יעשה כ"ז ב"כ חללה והו יאסור כלאים כהיוד כשיסכסכו בו בליה שזו אין זמן קיום המלה ואף דכזמניו אין לנו חללה ס"ל בג) דמ"פ אין בגזירה כפינה וברכב טוסקים (ד) החירו כזה דמ"ל דעיקר הגזירה לא ס"כ רק שלא יפילו בו חללה כ"י שלא לנשא לידו כלאים אכל לא על מוצי הפשמים וגם כזמנינו דלרוב חללה כה) לא שריך כלל רק גזירה ופתי"ה כהכ רמ"ה כבה"ה דלסו אף לא שפיר כשענין אחר יש למנחך עליהם: (יח) קליה של פשתן. וכ"פ דמוחר לעשות ט) טלית של צמר מינים וציצית של פשתן כשאין לו ציצית אחרים כ"י שלא יקבעל המלה: (יח) וציצית של פשתן. ויכול לסמך על המחירים (ז) גם לענין כרכה ושפוט דלס ים לו פלית גדול של צמר יבדק עניו ויכיוון לנקוד אם

שער הציץ

ט) ס"י: (י) מ"ה: (יא) כן משמע ככ"י לעת מהר"א ובתמ"ג רוסא להמיר כזה אפילו לני דעם מהר"א: (יג) נמלה ס"ס: (יד) נלמד מ"ה סק"ד: (יז) ודלקתי ככ"ה ע"ש: (יח) חסדי: (יט) עיין מ"ה והל"ה מיכל צוב להחיר: (כ) עיין בהל"ה כחית: (כז) ע"פ וז"ל: (כח) ע"פ: (כט) נמלה: (ל) כהכ נמנסו ד"פ מ"ה: (לא) ע"פ כתיים: (לב) ע"פ: (כד) ר"י והר"פ ע"פ: (כה) פ"ה: (כו) ע"פ וז"ל: (כז) ע"פ: (כח) ע"פ: (כט) ע"פ: (ל) כהכ כדעיקר דרעם ר"ס דחמור לעשות גם ציצית של פשתן וע"פ דמ"ה ככר דעסקת סלית של פשתן וציצית של פשתן ע"פ בהר"א וז"ל:

הלכות ציצית סימן ז

דתנא דבי רבי ישמעאל דסבירא ליה ששאר מינים דרבנן: "במינן פוטרין שלא במינן אין פוטרין (אי אמרת בשלמא דרבנן היינו דמפטרו במינן" וכו'). ונראה שהסיבה שרבנן תיקנו כך (שהרי לא הוי "כעין דאורייתא", דאנן קיימינן אליבא דמ"ד ששאר מינין אין להם שורש בתורה) מפני שחוטי צמר או פשתים הם סוג החוטים המובחרים ביותר, ולכן פוטרם את כל סוגי הבגדים, אבל שאר סוגי החוטים, כל אחד הוא בטיב ובדרגה אחרת, וקשה לשער האם חוט ממין כזה יכול לפטור בגד ממין אחר, שאולי סוג הבגד הוא יותר חשוב מסוג החוט, ולכן יטיל דווקא ממין הבגד שאז ודאי החוט והבגד באותה חשיבות.

ס"ק י

32] ואם היה השתי ממין זה והערב ממין אחר וכו' - כגון שהשתי ממשי והערב מצמר גפן, ששניהם מ"שאר מינים", הדין הוא שאין השתי מבטל את הערב או להיפך, אפילו אם הוא הרוב, כמבואר לעיל בציון 9, וכיון שכל מין בעי שהציציות שמטילין בו יהיו ממינו ולא מהני ממין אחר, אין לו תקנה אלא בציציות צמר שפוטרות את כל המינים (ולפי חלק מהפוסקים גם ציציות מפשתן פוטרות את כל המינים ובשעת הדחק ניתן לסמוך עליהם, כמבואר במ"ב סק"ח).

ס"ק יא

33] דוקא אם המשי היה טווי ושזור לשם ציצית - כמבואר לקמן בסימן יא (א,ב) לגבי כל סוגי החוטים, והזהיר כאן דווקא על משי מפני שהיה מצוי שלא נזהרו בזה (תרומת הדשן מד).

ס"ק יב

34] אזלינן בתר עליון דהוא עיקר הבגד - מדובר בבגד שיש לו שתי שכבות, כגון שיש

להטיל דווקא תכלת מצמר, ואם אין תכלת אז צמר לחוד, וראייתם מדאיתא ביבמות (ד:): "סלקא דעתך אמינא כדרבא וכו' צמר ופשתים פוטרין בין במינן בין שלא במינן", ומדקאמר "סלקא דעתך אמינא" משמע שזה רק הוה אמינא, אבל באמת אין הלכה כרבא, ורק חוטי צמר פוטרם (עד כאן שיטת הגאונים), וגם משום שלדעת רבינו תם (לפי הסבר הבית-יוסף המבואר בציון 27) חוטי פשתן אינם פוטרם בשום בגד, וכיון שהסמ"ק חושש לשתי שיטות אלו, הוא אוסר להטיל חוטי פשתן בשאר בגדים, אמנם בבגד פשתן הוא מתיר דלא כשיטות אלו, מפני שבאמת קיימא לן כדעת הרי"ף שחולק על הגאונים, וסובר שמותר להטיל חוטי פשתן בכל סוגי הבגדים (ודחה את ראייתם מהגמ', שהרי בהמשך הגמ' שינתה את הס"ד, ואמרה שס"ד"א כמו הדיוק של רבא (שנדרוש "הכנף מין כנף" רק לגבי צמר לצמר ופשתים לפשתים) אבל לא אמרינן ס"ד"א על מה שרבא אמר שצמר ופשתים פוטרם בין במינים ובין שלא במינים), ובכל סוגי הבגדים חוץ מפשתן מחמיר הסמ"ק כשיטת המחמירים, אבל בבגד פשתן, שאסור להטיל בו צמר בזמן הזה, אין לו תקנה אלא בחוטי פשתן, ולכן סומך בזה על שיטת הרי"ף ויטיל בו חוטי פשתן.

30] ובשעת הדחק יש לסמוך על המקילין בן כתב באליה רבה (סק"ז) - ויכול להטיל ציציות של פשתן בין בבגד משי, בין בבגד פשתן ובין בשאר מינים (חוץ מצמר) (כן משמע באליה רבה).

סעיף ג ס"ק ט

31] דין זה קאי בין למאן דאמר שאר מינין דאורייתא או דרבנן - כדאיתא במנחות (לט:): שלדעת רבא דסבירא ליה דשאר מינים דאורייתא, הוא דורש את הפסוק כך: "הכנף מין כנף וכו' שאר מינין פוטרין שלא במינן אין פוטרין", ואיתא שם נמי אליבא

הלכות ציצית סימן ט

באר הגולה ין

מיני בגדים יחויי משל פשתים לצמר או של צמר לפשתים (א) בומן הוא דליכא תכלת מפני שהם כלאים; הנה ויחיל דלא לעשות ציצית (ב) על פשתים כלל (ה) אפילו כשאר מינים וכדי נכו. (ס"ז) סימן י"ח: ג ציצית (ט) של שאר מינים אין פוטרים (ו) אלא במינם (יא) כגון משי (יב) לבגד משי וצמר גפן לצמר גפן אבל שלא במינם (יג) אין פוטריין; ד יאם המיל במלית של שאר מינים קצת ציצית מבינו וקצת מצמר או פשתים (יד) יש (ג) להחמיק בו; ה יא"א שצריך לעשות הציצית (טו) מצבע הטליל והמדקקים נהגים כן; ה"ב והלש"מ לאן טכנין לעשות הציצית (ז) [ב] רק לנכנס (טז) אף כנגדים כנפיים וחין לשכות (ח"ט סימן מ"ו); ו יא"א שאין לעשות מלית (יז) של (כ) פשתן יאע"ט שאין הלכה כן יורא שמים יצא את כולם ועושה מלית של צמר רחלים שהוא חייב בציצית סן התורה בלי פקטוק; הנה וחיה אם אי אפשר רק כעלית של פשתן מוטב שיפשה (יח) עלית של פשתן (י) [ג] יא"א וציצית של פשתן מהתעטל מחמת צינית (תשובה כח"ט כלל ז') :

שערי תשובה

באר התשובה
 פליח קמן שכלו אמר למחמה כדי ללאו בו וזכו יתואם למחמה מ"א ס"ק ד' וכ"כ כפי' ה' ס"ק ס"ז דנהגו של לנכר על סלית של משי אלף מנכר על של צמר ומיסרו ולכבש של משי ע"ט; (ב) של פשתים כלל. הטעם דיש אמר שגדליו כעין משי ויבואו להטיל צינית פשתים בצלית של צמר שסכרו שהוא משי עיין מ"א: (ג) להספקט בו. כי אין כלן מין כוף וגם לא נדילים מעשה לך מהם לגמרי עיין מ"א: (ד) רק לנכנס אף כנגדים הנוטעים וחין לטעם כלל. והנה ס"א מ"פ ראוי למדקק לעשות דוקא ד' נכסות או סלית לגן כדי שיזהר ויאל ידי הכל כשיעשה הציצית לנכנס ע"ט; (ה) פשתים. (ו) וציצית של פשתן. ויברך עליו ל"כ ז"י ב"ט זה בהסכמה הריף והר"ט וכרמב"ט ע"ט. והבאר היטב אשר לפני כהן וז"ל דלא יברך

משנה ברורה

בספר מעשה רב: (א) צומח הזה. ס' דבזמן ט' שיהיה חללה פשיה צריך להטיל ד' חופיין שני חופיין לבן ושני חופיין הלבל (הוא אמר נטע נדס הלזון) ויהיה מתקיים עי"ז המלות צינית כראוי יהיה לו מדורייתא אלילו כזס היה אז מותר לו מן התורה צינית של צמר ופשתים יחדיו אבל עשויין דלין לנו תכלת ונמל' דלין לנו מקייטין המורה בטלמורה לא שרי לן כלאים; (ח) אלילו בשאר מינים. הטעם כי דיש אמר שגריהם כעין משי ויבואו להטיל בו צינית של פשתן שסכרו שהוא משי ויהיה כלאים. ולפ"ז יא) בשאר מינים שאין משי יש להחזיר ויש עוד עמלים אחרים עיין בב"י וז"ל ופ"ז ולדכרייה יש להחזיר גם בשאר מינים ובעת הדקק על המקילין כן כהן בל"ז; ועיין בספר מעשה רב שהגרי"ל היה ג"כ אין המקילין כזס: (מ) של פשתן וכו'. דין זה קאי בו צינית של צמר דוקא דהוא טופר בכל הנדנים של הצינית של פשתים הדקק ונכ"ל; (יא) שאלו משי. וז"ל דוקא אם המשי הוה סווי וסוור לשם צינית (ט) דבלא"ה לא; (יב) לבגד משי. ואלפילו אם התהוו היה חסור צמר או פשתים או מין אחר אזלין כתר עליון דהוא עיקר כנגד ודלקמן נבי' וי"ד במ"א סק"ה; (יג) אין פוטריין. ופליח שיהיה כזס ממינו והערב הוא חזר או להסיר יקלו בו צינית (ז) של צמר דוקא דהוא טופר בכל המינים וכל משאר מינים אלילו אם רבו היה משאר מינים דשתי או ערב להוד לא השיב כנגד ונכ"ל כפק"א. ואלפילו אם לא מיעבר מטיי אחר כפי פתחו כגון שעירב ממנוי אחר מעט כשתי ובערב ולא מיבר מחמו איה פס"ה ז' גרסה דסוכ וזר לעשות צינית ממנוי אחר כי י"א דטוסיין תשיבי ולא כעני. וסוכ וזר יתן שייעשה סלית כולו על אמר בלי הפרובות כלל של צמר מינים וכו' יהאיה למעלה. ופליח שהוא מערב צמר גפן ופשתים אין לפליח זו חקקה אם לא כשעת הדקק יעשה בו צינית של פשתן ונכ"ל כדוף (יד) יש להספקט. כי אין כלן מין כוף וגם נדילים העשה לך מהם אינם לגמרי ועיין בהר"נו המינים שכתב דלם יעשה שני הופים ממינו ושני הופים ממנו שער דמי ע"ש מילתא כשתתא; (טז) מצבע כפליח. משום זה אלי ולטובו ויש מתפרשים ים) משום דבשיין ציה מתיין הכף; (מז) אף כנגדים כנפיים. מ"ב כ' ראוי למדקק לעשות דוקא ד' נכסות או ס"ק לבן כדי שיהיה ואל ידי הכל כשיעשה הציצית לנכנס גם פתוח דכתיב ולפתיה כהגן מור כל) וזה כשפשה צמר עיין תכלת כפליחות שלנו בחר עיקר כנגד אזלין; (יח) של פשתן. דנורו חז"ל משום דלא יכיה מוכרת לעשות בו צינית של פשתן יש לחוש שמא כב) יעשה בו ג' תכלת וכו' ויחסר כלאים כשהיה כשהיה עליו את קיום המלטה ואף דבזמניו אין לנו תכלת כזו על מל' דלפני כן (ג) דמי"ט אין בגיזיה כשילה וברב טופקים (ד) החירו כזס דמ"ל עיקר הגיזיה לא סיוק רק עלה יקילו בו תכלת כדי עלה לעשות דמי"ט חז"ל עלה ליד כלאים אבל לא על מופי הפשתים וגם דנחמניו דליתא תכלת כה"ה לא שריי כלל רק גיזיה ופשי"ט (כ) פ"א: (ד) כ"ד ובר"ה ע"ש (ט) פ"א: (ח) כ"ה וכא"ה"ה וגיזיה כ"ה כנגד (יח) קליח של פשתן. וכ"כ דמותר לעשות (ט) סלית של צמר מינים וצינית של פשתן כשלין לו צינית אחרים כזי עלה יתכלל המלטה: (יב) וצינית של פשתן. ויכול למחך על החופים (ז) גם לעיין ברב"ה ופשוט דלם יש לו פליח גדול של צמר ויברך עליו ויחיין לטקס אם זס

שער הציין

ט' ס' י' מ"א: (יא) קן משה כז"י לעשה מכרי"ל וכמ"ה רוסה להחזיר כזו אלילו לפי דעת מהרי"ל; (יג) נגמל סם: (יג) נגמל מ"א סק"ד: (יד) ודלגול ככ"ה ע"ט: (טז) חכ"ד (טז) עיין מ"א ופ"א מ"ק צ"ה למהל"ט: (יז) עיין בהר"ט כש"ם וז: (יח) מ"א: (יט) פ"א: (כ) ע"ז: (כ"א) פ"א: (כ"ב) כנכנס ז"ך מ' פ"א: (כ"ג) פ"א: (כ"ד) ד"ר ובר"ה ע"ש: (כ"ה) פ"א: (כ"ו) פ"א: (כ"ז) פ"א: (כ"ח) פ"א: (כ"ט) פ"א: (ל"א) כנגד דבתיק דקמ"ט ר"ט דחזרו לעשות גם צינית של פשתן וז"ל דמ"ל פ"ה כנ"ל וז' :

הלכות ציצית סימן ז

מדאיתא בתמורה (לד.) שאם ארג מעט צמר הקדוש בבכורה, ביחד עם בגד שאינו קדוש, ישרף כל הבגד, והקשתה הגמרא שיבטל ברוב, ותירצה הגמרא שמיירי שיצר בעזרת הצמר (הקדוש בבכורה) צורה מיוחדת המקשת את הבגד, והוי דבר חשוב ואינו בטל, ומוכח מזה שאם ארג בצורה רגילה, המעט כן בטל ברוב. ומה שהוכיח הסמ"ג מהתוספתא לא קשה, כיון שבתוספתא שלפנינו ליתא לדין זה. וכתב הארצות החיים (אר"י סוף סק"א) דנראה דדוקא לענין כלאים סובר הסמ"ג דחוטין חשובין כיון שהתורה החשיבתן (שהרי חוט אחד של צמר שארוג ביחד עם חוט אחד של פשתן, אפי' אם כל הבגד עשוי בכלל מצמר גמלים, כל הבגד נאסר מפני שיש בו שעטנז, כדאיתא בתוספתא (כלאים פ"ה ה"ח)), וכן לענין נגעים (התורה החשיבה את החוט שהרי קודם שנטוו החוטים אינם נטמאים, ורק לאחר שנטוו ונעשו חוט נטמאים, כדאיתא בנגעים פ"א מ"ח), משא"כ לענין בגד הציצית לא מצינו שהתורה החשיבה את החוט, ולכן לכולי עלמא החוטין בטלין (וכתב שם חילוק נוסף עיי"ש), ולענין הלכה נראה שהמנהג ברורה סובר שמעיקר הדין בציצית החוטין בטלין ואזלינן בתר רובא, אך ראוי להחמיר כשיטת הסמ"ג (שהרי כתב בזה"ל "נראה דטוב יותר לעשות ציצית מחוטי צמר". וגם בספר צה"פ כתב דהכי הלכתא).

37] וטוב יותר שיעשה הטלית כולו של צמר וכו' ובוזה יתנאה למעלה - כיון שבטלית צמר וציציות צמר יוצא מדאורייתא לכל הדעות, וסיים ש"בזה יתנאה למעלה" כיון שיש אנשים שנהגו ללבוש טלית ממשי כדי להתנאות בעולם הזה, דהיינו "למטה", ולכן אמר שמוטב שיתנאה בעולם הבא "למעלה" (ובמג"א כתב: "יעשה טלית קטן שכולו צמר מלמטה כדי לצאת בו, ובוזה יתנאה למעלה", וכונתו קצת אחרת, שאם בכל זאת רוצה לסמוך על המקילין ולעשות טלית גדול ממשי כדי להתנאות, לפחות יעשה טלית קטן מצמר

לו "ביטנה". ויש מקור לדין זה במסכת נגעים (יא,ד) "בגד ששתיו צבוע וערכו לבן, ערכו צבוע ושתיו לבן, הכל הולך אחר הנראה" שהעיקר בבגד זה המראה, ובענייננו השכבה העליונה של הבגד היא הנראית (על פי מור וקציעה סי' י על דף ח של הטור). ובמקרה שהשכבה התחתונה עשויה מפרווה וכדומה, יש לחשוש שמא עיקר בגד זה הוא לחימום ואזלינן בתר התחתון (צה"פ סי' י סקכ"ג ע"פ מו"ק שם).

ס"ק יג

35] דשתי או ערב לחוד לא חשיב בגד ובנ"ל בסעף קמץ (א) [ב] - ובמקורות ציון 9.

36] ואפילו אם לא מינכר חוטי הצמר בפני עצמו וכו' יש אומרים דחומין חשיבי ולא בטלי - עכשיו המשנה ברורה כבר לא מדבר על שתי ממין אחד וערב ממין אחר, אלא מדבר על בגד שעשוי מתערובת של חוטי צמר וחוטי מין משאר מינים, ואומר שאפילו אם רובו עשוי משאר מינים, טוב יותר להטיל בו ציציות מצמר שפוטרות גם צמר וגם שאר מינים (מה שאין כן אם יטיל ציציות משאר מינים, לא יפטרו את הבגד אם דינו כבגד צמר), כיון שדעת הסמ"ג (ל"ת רפג, דף פ ע"ד) והרא"ש (פירוש המשניות לנגעים פ"א מ"ב) שחוטים הינם חשובים ולא בטלים ברוב, וכתב הסמ"ג שדין זה נמצא בתוספתא דכלאים, וזה לשונו: "ותני עלה בתוספתא וכו' אבל הביא חוטי צמר של רחלים וטרף בין חוטי צמר של גמלים אסור, פירוש - חוטי חשיבי ולא בטלי" עד כאן לשונו (וגם הבי"ד ביו"ד רצט ד"ה ומ"ש רבינו הילכך בגד) הביא את דברי הסמ"ג ומשמע שחושש לדבריו), אמנם הנודע ביהודה (מהדו"ת יו"ד קפו) תמה על הסמ"ג מאי חשיבותיהו דחוטין, וכי הם כדבר שבמנין? (דאיתא במסכת ביצה ג: שדבר שנמכר במנין אינו בטל מפני חשיבותו) והקשה

הלכות ציצית סימן ז

סעיף ה (ט"ז)

[41] יש אומרים שצריך לעשות הציצית מצבע הטלית - איתא במנחות (מא:): "טלית אין פוטר בה אלא מינה", ופירש רש"י "אם אדומה היא יטיל בה שני חוטין אדומים ושני חוטין תכלת, וכן שאר גוונים".

[42] לעשות הציצית רק לבנים אף בבגדים צבועים - שהרי לא מציינו בגמרא שצריך להטיל חוטים צבעוניים (ומה שרש"י פירש גבי "טלית אין פוטר בה אלא מינה" שמייירי שיטיל ציציות כצבע הבגד, זה אינו, דמייירי רק לגבי סוג החוט כגון משי למשי כמש"כ שם בתוס'), אשר על כן משאירים את החוטים בצבעם הטבעי שהוא לבן, מבלי להוסיף לו צבע (על פי הלבוש), ועוד, שמצינו בגמרא שחוטים שאינם של תכלת נקראים "לבן" (כגון "התכלת אינה מעכבת את הלבן", מנחות לח.), וגם האריז"ל סובר שהציציות יהיו לבנות על פי הסוד (שער הכוונות ציצית דרוש ב)) ומוכח נמי בגמ' דלא בעינן חוטים מצבע הבגד, דאיתא במנחות (לח:): "מידי ציבעא גרים", כ"כ הסמ"ג (עשין כו, קט.) הובא בב"י.

ס"ק טו

[43] משום זה אלי ואנוהו - כדתניא (שבת קלג:): "זה אלי ואנוהו (שמות טו, ב) התנאה לפניו במצות, עשה לפניו סוכה נאה ולולב נאה ושופר נאה, ציצית נאה" וכו', ומנוי הציצית להיות בצבע הבגד (תוספות מנחות מא: ד"ה אין. כתבו כך כדי לבאר למה לפי שיטת רש"י הגמ' אומרת שבעינן שהציציות יהיו מצבע הבגד).

[44] ויש מפרשים משום דבעינן בזה ממין הכנף - כך ביאר הראב"ד (ציצית פ"ב ה"ח) שהוא משום דדרשינן "הכנף מין כנף" וקאי גם על הצבע ולא רק על סוג החוט.

"מלמטה" מתחת בגדיו, "ובזה" בטלית גדול, יתנאה מלמעלה, כך משמע במקור הדברים - ברדב"ז (ח"ד סי' אלף ער (קצט)), אך במ"ב לא ניתן לפרש כך, כיון שלא הזכיר כלום מטלית קטן או גדול, וגם לא הזכיר "מלמטה".

[38] וטלית שהוא מעורב בצמר גפן ופשתים אין לטלית זו תקנה וכו' - מפני שאי אפשר להטיל בו חוטי צמר גפן, שמא אזלינן בתר הפשתן, והרי כתב כאן בשולחן ערוך שחוטי שאר מינים פוטרם רק את מינם, וגם אי אפשר להטיל בו חוטי פשתן (אע"פ שמדאו' פשתן פוטר שאר מינים כדאיתא בסע' ב) כמו שנתבאר בס"ק ח שיש שגוזרים שלא להשתמש בציציות מפשתן. ושם נתבאר שבשעת הדחק יכול לסמוך על המקילים להשתמש בחוטי פשתן.

סעיף ד ס"ק יד

[39] כי אין כאן מין כנף, וגם גדילים תעשה לך מהם אינם לגמרי - כוונתו לדרשה של רבא שהביא בס"ק ד, שבעינן או "הכנף מין כנף" (שבבגד משאר מינים הציציות יהיו ממין הבגד), או "צמר ופשתים יחדיו גדילים תעשה לך" (שבכל סוגי הבגדים יכול להטיל ציציות מצמר או מפשתים), ולכן יש להסתפק האם התורה התכוונה שכל סוג יהיה דוקא בנפרד, או שמא מותר לערב (וגם אם הדין שבשאר מינים בעינן ממינם הוא מדרבנן, גם אז יש להסתפק האם חכמים תקנו דוקא בנפרד או לא, פמ"ג א"א ה)).

[40] ועיין בארצות החיים (המאיר לארץ ס"ק כו, כז) שכתב דאם עושה שני חוטים ממינו ושני חוטים מצמר שפיר דמי - שהרי בזמן שהיה תכלת היו מטילים ביחד עם שני החוטים שממין הבגד, עוד שני חוטים מתכלת, ותכלת הוא דוקא בחוטי צמר, אם כן מוכח שמותר לערב עם החוטים שממין הבגד, שני חוטים מצמר (גם היום שאין תכלת).

הלכות ציצית סימן ז

סעיף ו ס"ק ז

48 [גזרו חז"ל משום דאז יהיה מוכרח לעשות בו ציצית של פשתן וכו' - יהיה מוכרח לעשות ציצית של פשתן, כיון שציצית של שאר מינים אינם פוטרים אלא במינים כדאיתא בסעיף ג, וציציות מצמר אינו יכול להטיל בה דהוי כלאים, ואין היתר כלאים בציצית אלא בזמן דאיכא מצוות ציצית, דהיינו ביום (דכתיב וראיתם אותו) וחישינן שיבוא ללבשו גם בלילה, ולכן מוכרח להטיל רק חוטי פשתן בלבד, ויש לחוש שמא יעשה בו גם כן תכלת", שמתוך הרגל להטיל שני חוטי תכלת בשאר סוגי הבגדים, יבוא גם בבגד זה של פשתן להטיל שני חוטי תכלת וכו'. ומקור גזירה זו הוא במנחות (מ.) "סדין (=פשתן) בציצית בית שמאי פוטרינן", ופירש רבינו תם (בתוספות ד"ה סדין) שהטעם הוא משום הגזירה הזו המבוארת כאן, וכתבו שם בתוספות שהלכה כבית שמאי.

ס"ק יח

49 [וכל שבין דמותר לעשות טלית של שאר מינים וציצית של פשתן - אף על פי שנתבאר בסעיף ב שלא לעשות ציצית של פשתים כלל, אפילו הכי בשעת הדחק יכול לסמוך על המתירים שסוברים שלא גזרו על חוטי הציציות של פשתן, כמבואר במשנה ברורה בסעיף קטן הקודם (ובס"ק ח), והטעם שזה "כל שכן", כיון שהרמ"א התיר אפילו בגד של פשתן וחוטי פשתן, שעל זה יש סוברים שהוי גזירה מדרגה ראשונה, אטו חשש דאורייתא, שיבוא להטיל ציציות צמר בבגד פשתן, ויותר קל להתיר חוטי פשתן בבגד משאר מינים, שזה רק גזירה לגזירה, שמא יבוא להטיל חוטי פשתן בבגד פשתן, ואחר כך שמא יבוא להטיל ציציות צמר בבגד פשתן (על פי עולת תמיד ס"ק ג. והאוסרים סוברים דכולא חדא גזירה היא).

ס"ק טו

45 [גם משום דכתיב (דניאל ז, ט) "ולבושיה בתלג חיוור" - שכביכול הקב"ה לובש בגד לבן, ואיתא במסכת ר"ה (יז:): "מלמד שנתעטף הקב"ה כשליח צבור" והיינו בטלית גדול (דסתם לשון עיטוף בחז"ל היינו בטלית גדול, מאסף לכל המחנות סי' יח סקי"ז), וכיון שכתוב שלבושו בצבע לבן, משמע שגם הטלית שלו יתברך בצבע לבן. וגם במסכת שבת (קנג.) משמע שראוי שהטלית תהיה לבנה, דאיתא שם "בכל עת יהיו בגדיך לבנים (קהלת ט, ח) זו מצות ציצית" ופירש רש"י "שמלובן הבגד" (על פי הב"ח סי' כד ד"ה בכל) וכן משמע בזוהר (פנחס רכח.) "דטלית לבנה איהו לימינא מסטרא דחסד" וכו'. וכתב בספר כד הקמח (אות ז) שהטעם שלובשים טלית לבנה הוא מפני שהלבן הינו סימן לסליחה וכפרה (כמש"כ (בישעיהו א, יח) אם יהיו חטאיכם כשנים כשלג ילבינו) (על פי שתי ידות דרך חיים דף צח, אות מט עמ' 189).

46 [ומה ששפת הבגד כעין תכלת בטליתות שלנו - שהיו עושים פס בצבע תכלת בשפת הבגד, שאז יש בבגד גם לבן וגם תכלת, והוא זכר לזמן שהיה תכלת, שהיו מטילין גם ציציות לבנות וגם ציציות תכולות (על פי לקט יושר עמ' יב), והיום נוהגים האשכנזים לעשות פסים שחורים, וגם באופן זה הוי זכר לתכלת מפני ששחור דומה לתכלת (פסקי תשובות).

47 [בתר עיקר הבגד אזלינן - דאיתא בסימן י (סעיף ד) שטלית העשויה מבגד וכנפיה של עור, יש לה דין של בגד ולא של עור, דבתר עיקר הבגד אזלינן (על פי פרי מגדים א"א ו). ודע שלדעת הים של שלמה (יבמות סי' ג, הובא בשע"ת) ושו"ת מהר"י ברונא (סי' עז) אין לעשות שום צבע אחר בבגד, ואפי' העטרה צריכה להיות דוקא בצבע לבן (כמו שאר הבגד, כדלעיל ציון 45).

הלכות ציצית סימן ז

ס"ק יט

דהכא דמן התורה יש מצוה, אלא שיש ספק האם רבנן הפקיעו את המצוה בבגד פשתים (וממילא גם את הברכה), כיון שמסקנת ההלכה היא שאם אין אפשרות אחרת צריך ללבוש בגד זה, יוצא שלבישת בגד זה הוא בהיתר גמור, ולכן חוזרת לחול המצוה דאורייתא.

[50] ויובל לסמוך על המתירין גם לענין ברכה - בשבות יעקב (ח"א סי' א) כתב שכאן לא נחשב לספק ברכות, כיון שהפוסקים העיקריים פסקו שמותר ללבוש בגד פשתים עם ציציות פשתים. ובארצות החיים כתב

הלכות ציצית סימן י

י דיני כנפות הטלית . ובו י"ב סעיפים :

א מנחת מ"ג
ב כרמ"ס כפ"ג
מהלכות ציצית
ג פתוח לו ד כ"ה
ה כ"ה מ"ו כ"כ"ה
ו כ"ה

א *טלית (א) שאין לה ד' כנפות (ב) פטורה יש לה יותר מד' (ה) [ג] (ג) חייבת ועושה לה ארבע ציציות (ד) בארבע כנפיה (ה) הברוחקותו כוונתו יותר : ב * יש לה ארבע והתך (ו) *א' באלכסון (ז) ועשאוהו שנים הריו נעשית (ז) בעלת ה' וחייבת : ג * יפול קרנות טליתו וקשרם או הפרם ודוכה כאלו קיצען * ואין לה כנפות אעפ"כ (ג) (ח) * לא נפטרה : ד' הטלית (ט) של בגד (י) וכנפיה של עור חייבת היא של עור (יא) וכנפיה של בגד (ד) פטורה : ה' יהיו לה (יב) ג' כנפות ועשה בהם (ה) (יג) ג' ציציות ושבו עשה לה כנף ד' ועשה גם בו ציצית פסולה (יד) משום העשה ולא מן

באר היטב

שערי תשובה

[א] חייבת . עשה' עיניו יד אפרים מ"ב כציווה דברי בעיניו זה : עליו מ"ט . ולא עיין כצ"י . וה"ל הא קי"ל כנמה דוכמי דהיבא דאיבא ספיקא דיינא ספק זכרות להקל . כבר שאל ע"ז בהשגחה שנתן והרמ"ם והרמ"ם שכתב"ו נשפן עליהם בכל הוראהו סברי הכי ע"ט . והמ"א כתב וי"ל דעשה כנפות של עור ויפול בו ציצית אמר עיי"ט : (ה) חייבת . ויש סוברים לכן אין לפשוט בה כ' . ג"ה ונכס"ו ס"ב דזנתיים טעם ג"כ לדעת מ"א . וע"ה רוקח על הב"ח : (ג) ועשאוהו כ"ו . וה"ה אם היה לו והתך ה' לשנים נעשה בעלת ד' ס"ג וה"ה אם התך ז' נעשים בעלת ו' . ג"ח : (ג) ל"ה כפטרה . דסופה לחזור למעלה : (ד) פטורה . דלאילן בהר רוב בגד . ולא טעמיה של בגד ועור התחייב חייב וה"ה איכילא ספור שחמה : ספל ליעקר הבגד . מ"א : (ה) ג' ציציות . ל"ד טעם ג' ציצית כביכול דהיינו קודם שנעשה בה ד' שנעשה הרוב כביכול אלא ספיקו לא קשר אלא קשר אחד ואח"כ הטלים הארבע כנפות נמי' פסול וצריך להחזיר הקשר עלו הציצית שנעשה בפיכוח קודם שיפשה פאר הציצית ולא

ביאור הלכה

פודבק [ואעפ"כ נראה דטוב יותר לנשות בו ציצית של אמר] וכן משמע בספר א"ר דדוקא לעיניו כפי וטוב לא אלוהו כתר רובא דדתי או עבד לגוד לא פטיב בגד משה"ל כ"ה וחס אלוה מוכרז משמע משה"ל מיינס כבאר בס דארכ"ה ובח"ר כ"ה צ"ח אלוה ציצית עובין בו : * יש לה ארבע והתך וכו' . וה"ה אם עשה מ"ג קרנות ד' בלאסן זה כמו שכתב סד"מ ועיין במדברי הדפוס עם כנפות הרמ"א שכתב דנכחוהו נראה שצ"ח שיהיה עכ"ל הפסק מין כפי הקרנות ג' אונקות : * א' בארמקין וכו' . וה"ה אם התך נראה מן הקרנות הריבוי בעין ד' ונראה עי"ז כפי קרנים כן משמע מרבי' מנחות י"ז ע"כ ד"ס דגלויה עי"ט : * ואין לה כנפות וכו' . עיין בארכ"ה שכתבם נאם היה ה"רד עגול וכפל מקלח משמעו פל"ו ופטרו עד שנעשה מרובע אם ארמקין דלא מהניא הספירה גם להקל ודיק דהליה ד' כולגונתה ע"כ יעול בו נתיים ולא יבקר ועיין לקמיס פס שכתבונו בזה : * לא ובער . עיין גמ"כ בהם עשה כהקף גם עשה מרובע יש דעות

זה ונמ"א כתב וי"ל דעשה בו כנפות של עור ויפול עי ציצית אמר (כח) והאחרונים מתקלקסו בזה : (א) שאין לה וכו' . בין בהמילת ששייחו (א) ובין פתחך אה"כ כנף אחד ועשהו עגול : (ב) פטורה . מנזרח כרסא דתחוב על ארבע כנפות כסופך וירשינין ככפרי ארבע ולא שלש ויותר מארבע מבינין חשש הרבה והיבחה לא נוכל לומר שפ"ל ה' ארבע ואין ככלל ג' ארבע ולאו דוקא בעלת ה' (ג) ה"ה בעלת ו' : (ג) חייבת . ויש שמתרין לבן (ג) אין לעשות בה ה' לכתחילה וכתב הפת"ח דלדעה המוסרין לזמן כליהוק קבנים שלטו ט"ס ביה הולטר מ"ם רוב סחוס ומימי אס אינע טרוב פתוח ועשה בקהל ע"ד שפויס החייקים קלח עגול : (ד) נלרבע . ואם עשה ה' (ד) עונב משום כל הוסוף ואם התך ה' אחה חכס כשרה חף שישרוהו כד' כנפות הארוהקות צליניות וכדלקמ"ו : (ה) הארוהקות

יוהר . דמסתבר שיש לפשוט (ו) בזהו"ס חכמים ביוסר מן השאר (ז) וי"א דהוא מדאורייתא וי"ל להחזיק אס להפך אבל אס כבר נעשה בכנף הקרנות וה"ה לחקו עגון שהיבם זמן הפלח (ח) יכול להטות על המקלין ולבקר (ט) ח' כאלכסון . וה"ה אם התך ז' כנפות כאלכסון (ס) וה"ה בעל"י : (י) בעלת ה' . וכו' אס ה"ה לה החלב ג' התך חתח לשנים (י) נעשית בעלת ד' וחייבת צליניות (יא) ועירך שחסיס ד' והיפיה גדוה ויבכרה . ועיין בפמ"ג שכתב דדוקא אס התך מקלח מהבגד עד שעי"ז נראה אווה המקום כשרי קרנים אבל אס לא התך בלוס רק פניהם כסבין קרע כהקפן עד שנהלק אווה המקום לשנים לא נעשית עי"ז גם ד' עד שיהא רוב סתוח ודלקמן כס"ו : (ח) לא נפטרה . דלי לא מיבעי ליה הכפיה לפסוק ולשיערי אלא ודאי דסופו להחזיר אס ההפירה הלך נחשב כללו כבר כמיר האפסירה והייבחה צלינית . ומסתם זה יוכל להטיל עהה הציצית ככלל (י) חף לחסה מקשר גודול סס כשיהפסס יביה הפלטה מקשר הגודל . וכ"י שכתב"ו והפירו שביגול אבל אס ככל והפיר בריוטו עהה שגם עשה יש כנף דעמי ה'גו"ס והמ"א דרשתי להטיל שם הציצית ככלל אפ"ס שהוא יותר מ"ג אונקות משפת הקרן כיון דהפירה שרי וכחו ככ"י ככלל הטלית דמהי ה'הפירה (י) וריבס שולקין ע"ז וי"ל דגם כזה לא מהני האפסירה ופשוטו כהיא דס"י דמיידי שכתב"ו כולה רוב דתך מלגוס שפ"ח צ"ה שלא כלל רק מקלח הבגד : (ט) על בגד וכו' . דמבייט אטר הכסה בזה (יד) ואין אדם מהכסה אלה ציפור רבנד הלך חוליקן דהריס כו) והפילו אס מקום הבגד כולו עגול ואין שם כנף רק שמהוברין אינו כנפות של עור חייב דבהר עיקר הבגד חוליקן : (י) וכנפיה של עור . וה"ה עין) אס היה רוב הפליה בגד והשאר עור חייב : (יא) וכנפיה של בגד . וה"ה אם רק ריב ספליה של עור כע"כ (יז) כנס במימיה הבגד יש בו שיעור מליץ ספור מליץ דכיון שיעקר המלגוס אינו של בגד לא קריין ביה ע"כ כנפי בגדיהם . ועור פסור ספילו מדריבין (י) דליוו כלל כע"כ בגד . לכן דרין ככל"ס שחסיחו הכור בעור חייבת ואס העניוין (י) של עור פטורה כי ההחזון הוא הפלל להעניוין שהוא עיקר הבגד : (יב) ג' כנפות . ספילו אס מתחלה היו לה ד' כנפות עם ציצית והה"ל נהקך כנף אחד . ונעשה עגול חף שזוהו הכנף היקן אה"כ מ"ם אלו ה' ציצית ממילא והנבטלו כדמוכה לקמן בביתו כ"ו וצריך להחזירם ולהחזיר ולקשרם : (יג) ג' ציציות . ל"ד טעם ג' ציצית שנעשו הרוב כביכול דהיינו קודם שנעשית בזה ד' סוף כ) ספילו לא קשר אלא קשר אחד עם מליצו ואח"כ הטלים כד' כנפות נמי' פסול כה) חזוה הקשר ; צריך להחזירו ולהחזיר ולקשרו : (יד) משום חכמה . ר"ל דתחוב גדוליה העשה חף על ארבע כנפות וכו' שנעשה ככ) סיהיו כנפות עשויה ארבע קודם שנעשו הציצית

ל"ה

שער הציציון

כח) ה"ר"ש"ב (ה) מלקמן מ"ג : (ב) מ"א ואחרונים דלא כסכ"ה : (ג) כ"ה : (ד) מ"א : (ה) ס"ז : (ו) ס"ז : (ז) ס"ז : (ח) ס"ז : (ט) מ"א : (י) ד"ס : (יא) ה"ר"ש"ב וכן מוכח במדריכו ועיין נכס"ל : (יב) סוכת מהלכות : (יג) ה"ר"ש"ב כסס סמרידו וכן מוכח בפריש"ס עיי"ט : (יד) חכ"ה : (טו) גנוס : (טז) מ"א : (יז) מ"א : (יח) מ"א : (יט) מ"א : (כ) גנוס :

הלכות ציצית סימן ט י

דאמר שארבע ציציות הן ארבע מצוות, כאשר יש חמש כנפות יש חמש מצוות, וצריך להטיל בכל כנף, אך למאן דאמר מצוה אחת, לא השתנה דבר ומטיל רק בארבע כנפות, והגמרא שם פסקה שהלכה כמאן דאמר מצוה אחת הן.

[2] המרוחקות זו מזו יותר - כך מוכח מלשון הגמרא (מנחות לז:): "האי מאן דבצריה לגלימיה (=שחתך אחת מן הקרנות חתיכה כגון פגימה דנראין כשתי קרנות, רש"י) לא עביד ולא כלום", ואם היה מותר להטיל את הציציות באיזה כנף שרוצים, לא היתה אומרת הגמרא "לא עביד ולא כלום", שהרי קודם לכן יכל להטיל רק במרוחקות (שרק הן היו קיימות), אלא ודאי שגם לאחר שיש חמש קרנות מטיל דווקא במרוחקות (הגר"א).

ס"ק א

[3] ובין שחתך אחר כך כנף אחד ועשהו עגול - בין אם חתך את הכנף קודם שהטיל בה ציצית, שאז ודאי שבגד זה נקרא בעל שלוש כנפות, ובין אם כבר הטיל ארבע ציציות בארבעת הכנפות, ואחר כך חתך כנף אחד ביחד עם הציצית שבו, חשיב בעל שלוש כנפות, ואפילו אם כבר הטיל ארבע ציציות בארבעת הכנפות ואחר כך חתך רק את קצה הבגד בלי לחתוך את מקום הציצית, ועיגל את אותו כנף והשאיר בו את הציצית, גם בכהאי גוונא חשיב בעל שלוש (ויצטרך להתיר את כל הציציות ולקשור שוב אם יהפכהו לבעל ד' שנית, וכך פסק הבית ברוך ודלא כפסקי תשובות בשם כה"ח שהוכיח מהא דקי"ל שאם מקום הציציות נתמעט מקשר גדול כשר (סי' יא סע' י), ולא דמי, דהתם אמרינן בגמ' (מנחות מב.) "בשעת עשייה איתמר", וודאי שאינו כלל לכל הלכות ציצית, כמו שנתבאר בסימן יא ציון 126).

ס"ק ב

[4] ודרשינן בספרי ארבע ולא שלוש ויותר מארבע מרבינן וכו' - בספרי שלפנינו (פרשת

המשך ס"ק יט

[51] ובמגן אברהם כתב ונראה לי דיעשה בו כנפות של עור ויטיל בו ציצית צמר - קאי על דברי הרמ"א שאמר שמי שאין לו בגד שאינו של פשתן, יוכל ללבוש בגד פשתן וציציות פשתן, ועל זה אומר המגן אברהם שבמקרה כזה עדיף שיעשה לבגד הפשתן כנפות מעור, ואז לענין ציצית יש לבגד זה דין של בגד פשתן שחייב בציצית מדאורייתא (דאזלינן בטר עיקר הבגד), ואילו לענין כלאים אין שום חשש, שהרי הציציות קשורות בעור ולא הוי כלאים (כן פסק הרמ"א ביו"ד סי' ש סע' ה), ויטיל בכנפות העור חוטי צמר, שהרי חוטי פשתן יש שאוסרים (כמו שנתבאר בסע' ב), ואם עושה כך מרויח שזה לא נכלל בגזירת בגד פשתן, שהרי אין בו חשש כלאים כיון שכנפותיו מעור, וגם אינו בגזירת חוטי פשתן שהרי חוטיו מצמר.

[52] והאחרונים מפקפקים בזה - האליה רבה הקשה שעדיין יש כאן גזירה, שמא יבוא להטיל את חוטי הצמר בבגד פשתן שאין בו כנפות עור. עוד הקשו שלדעת הרמב"ם (כלאים פ"י ג,ט) גם בכהאי גוונא נחשב כלאים דאורייתא, ולכן מוטב שיעשה כפסק הרמ"א כאן, שאז לדעת האוסרים עובר רק על גזירה דרבנן (על פי הגהות ר' עקיבא איגר ועיין בהגהות חת"ס קושיא נוספת).

סימן י

סעיף א (טו"ע)

[1] ועושה לה ארבע ציציות בארבע כנפיה - תנן במנחות (כח.) "ארבע ציציות מעכבות זו את זו שארבעתן מצוה אחת, רבי ישמעאל אומר ארבעתן ארבע מצות" וקאמר עלה בגמרא (בדף לז:): "מאי בינייהו וכו' רבא בר אהינא אמר טלית בעלת חמש איכא בינייהו", ופירש רש"י שלמאן

הלכות ציצית סימן י

י דיני כנפות הטלית . ובו י"ב סעיפים :

א מחות מ"ג
ב כחמ"ט כ"א
ג מלמס לז"ת
ד מנחות לו ד כ"ה
ה כ"ט פ"ד ככ"ה
ו כ"ט

א *טלית (א) שאין לה ד' כנפות (ב) פטורה יש לה יותר מד' (ה) [ז] (ג) חיובת ועושה לה ארבע ציציות (ד) בארבע כנפיה (ה) המרוחקות וזו כזו יותר : ב * יש לה ארבע ויהיך (ו) א * באלכסון (ז) ועשאוהו שנים הריו נעשית (ז) בעלת ה' וחיובת : ג * יפלא קרנות טליתו וקשרם או הפרם ודוכה כאלו קיצען * ואין לה כנפות אעפ"כ (ג) (ח) * לא נפטרה : ד * הטלית (ט) של בגד (י) וכנפיה של עור חיבתת היא של עור (יא) וכנפיה של בגד (ד) פטורה : ה' יהיו לה (יב) ג' כנפות ועשה בהם (ה) (יג) ג' ציציות ושוב עשה לה כנף ד' ועשה גם בו ציצית פסולה (יד) משום העשה ולא מן

באר היטב

שערי תשובה

[א] חיובת . עשה"ס ועיין ביד אפרים מ"ב כתיובת דברי כע"ז בעינין זה : עליו מ"ט . ולא עיין כצ"י . וה"ל ה"ל קי"ל כנמה דוכמי דהיבא דאיבא ספקא דיינא שולן ספק זכרות להקל . כבר שאל ע"ז בחשונה שנות יעקב ח"א סי' א' ובהלכות ח"ב סי' קמ"ז ע"ט . והעוב הטבות יעקב דלכך פסק כצ"י ספק דוכתי כצ"י כע"ז ויה"ל דהי"ט והרמ"ס והרמ"ס שהי"ט נשפן עליה בכל הוראהו סברי הכי ע"ט . והמ"א כתב וז"ל דעשה כנפות של עור ויפיל בו ציצית אמר עיי"ט : (ה) חיובת . ויש שפירשין לכן חין למשות בה ה' . ג"ה ונכח"ז ס"ב דזנחית טעם ג"כ לדעת מ"א . וע"ה רוקח על הב"ח : (ג) ועשאוהו של צ"י . וה"ה ה"ה הם התלה ח"ל והקף ח"ל לשנים נעשה בעלת ד' ס"ג וה"ה ח"ס הקף ז' נעשית בעלת ח' . ג"ח : (ג) ל"ה כפורה . דסופה לחזור למעלה : (ד) פטורה . דלאזנין בחר רוב בגד . ולא טבלית של בגד ועור התחייב הייב וה"ה ליתבא טפור שפורה : ספק ליערק הבגד . מ"א : (ה) ג' לציטו . ל"ד טעשה ג' לציטו כביכול דהיינו קודם שנעשה בה ד' שנעשה הרוב כביכול אלא פסולו לא קשר אלא קשר אחד ואח"כ הטלים הארבע כנפות נמי פסול וצריך להחיר הקשר עלו הציטו שנעשה תוכיכול קודם שיפשה קודם הציטו ולא

ביאור הלכה

פודיקן [ואעפ"כ נראה דסוב יותר נעשו בו ציצית של אמר] זמן משמע כסתר א"ר דדוקא לעינין בתי וסרב לא אכלו כתר רובא דדתי או ערב להוד לא פטיב בגד משה"ל כזה ולא סוף מעורב משמע ומשאר מיניט נבאר בט ב"ר"כ"ה ובח"ר כ"ה ל"ה לז"ה לז"ה עובין בו :

* יש לה ארבע ויהיך וכו' . וה"ה אם עשה ממ' קרנות ד' בלאסן זה כמו שכבר כד"מ ועיין במדברי הגה"מ עם כנפות הכת"כ שכבר דנבאור נראה שצ"ח שיהיה עכ"ל הפסק בין כהי הקרנות ג' ארבעה : * א' בארבעין וכו' . וה"ה אם חזק נראה מן הקרנות הרובת כעין ד' ונראה ע"ז כעני קרנים כן משמע מרבי' מחיות ל"ז ע"כ ד"ס דגזירה ע"ט : * ואין לה כנפות וכו' . עיין בנראה שמתקשר גוף הרוב עגול וככל מקלט משמחו עליו ופטור עד שנעשה מרובע אם חרמיין דלא תהייא הסיפיה גם להקל ודיקו דהיה ד' כללונהא ע"כ יעול בו ניט"מ ולא יכרך ועיין לקמים מה שכתבנו בזה : * לא ובער . עיין בע"כ בהם עשה כהקף גם עשה מרובע יש דעות

יותר . דמתכנה שיש לעשות (ו) בנפותם כהם דכרבים ביותר מן השאר (ז) וי"א דהוא מדאורייתא וי"א להחייב את הקשר לכל אם כבר נעשה בכסף הקרית וה"ה (ח) הן עונן שהיבין זמן הפלה (ח) יכול לשתוך על המקיין ולבדק (ז) ח' באלכסון . וה"ה אם הקף ז' כנפות באלכסון (ט) והקפה עתה י' : (י) בעלת ה' . וכו' לא ה"ה לה הלה ג' הקף חתם לעינים (י) בעלת ה' וחיובת בליטת (יא) ויערך שתיבה ד' ותיבה גדולה ויערת . ועיין בפמ"ג שכבר דדוקא אם הקף מקלט מהבגד עד שעי"ז נראה אוהו המקום כשהי קרנים לכל אם לא הקף גלוש רק פניהם כסבין קרע כהקף עד שנחלק אוהו המקום לשנים לא נעשה פי"ז גם ד' עד שיהא רוב סהומ ודללקמן כט"ז : (ח) לא נפטרה . דלא לה מיעבד ליה הכניסה לפיכך ולשקיעה אלא ודאי דסופו להחיר את הסיפיה הלכך נחשב כללנו כבר כמיר האפסידה והייבב בליטת . ומכחם זה יוכל להטיל ענה הליטת נכפלי (י) ח' למהה מקשר הנוול סם כשיהפיש יהיה חספלה מקשר הנוול . וכ"ל נכפלה והפירו שביגול הכל כלל והפיר בריוט ענה שגם ענה יש כהי דעת הלוט והמ"א דהטיל להטיל שם הציטו כנפול אפי"ס שהוא יותר מ"ה הצנבה משפה הקרן כיוון הפרשה שרי וכוון כצ"י בנכל הטלית דמהי הטלית (י) ורבים שולקין ע"ז וי"א דנס כזה לא מהי הכניסה ושפלו כה"א דס"י דמיידי נכפלה כולה און דרך מלגוש שפ"ח צד שאל כלל רק מקלה הבגד : (ט) על צד וכו' . דמיידי אטר הכנסה בזה (יד) ואין הדם מהכסה אלא ציקר רבנד הלכך אוליגן דהריב (כו) והפילו את מקום הבגד כולו עגול ואין שם כהי רק שפוחריין גניו כנפות של עור חיוב דברת ציקר הבגד חוליגן : (י) וכנפיה של כור . וה"ה ע"ז א"ס ה"ה רוב הפליה בגד והשאר שרי מייבב : (יא) וכנפיה של בגד . וה"ה אם רק ריב סבליה של כור . וטור פסור ספילו מדריבין (י) דליוני כלל בגד . וכן דרין כפליית שפוחריין החור כבור חיובת ואם העניין (י) של עור פטורה כי החתמות הוא הפטול להעניין שהוא ציקר הבגד : (יב) ג' כנפות . ספילו אם מתהמה היו לה ד' כנפות עם לניות והמ"א נחקר כהי חמד . ונעשה עגול חף שפוחריין היקף חמ"כ מ"ח ח"ה ה' לניות ממילא והנבטלו כדמוכה לקמן בסימן כ"ז וע"ד הכניסה ולהחיר ולקשרם : (יג) ג' לציטו . ל"ד טעשה ג' לציטו שנעשו הרוב כביכול דהיינו קודם שנעשה בת ד' סוף ח' הפילו לה קשר אלא קשר אחד עם טליתו ואח"כ הטלים כה' כנפות נמי פסול כה) חוקה הקשר וצריך להחירו ולהחיר ולקשרו : (יד) משום חשבה . ר"ל דהכיבו גדולים העשה רק על ארבע כנפות וגו' שפמ"ב (כ) טיהו כנפות עשויה ארבע קודם שנעשו הציטו ל"ה

שער הציצין

כה) ל"טו"כ"ה (ח) מלקמן ס"ג : (ז) מ"א ואחרונים דלא כסכ"ז (ג) כ"ה : (ד) מ"א : (ה) ס"ז : (ו) ס"ז : (ז) ס"ז והכ"ט ולבט : (ז) ח"ר כ"ט כ"ט סימן ול"ה : (ה) ח"כ"ט : (ט) מ"א : (י) ד"מ : (יא) ח"כ"ט וכן מוחב במדברי ועיין נכפ"ל (י) מוחב מהאחרים : (יג) ח"כ"ט כ"ט כ"ט סימן ול"ה וכן מוחב כתיבס פי"ט : (י) ח"כ"ט : (יא) ח"כ"ט : (יג) נגוש : (יד) ח"ה : (ט) מ"א : (י) מ"א : (יא) ח"כ"ט : (כ) נגוש :

הלכות ציצית סימן י

ומוכיח היראים מזה שהלכה כברייאתא שסוברת שבעלת חמש פטורה.

8] לכן אין לעשות בת חמש לכתחילה - אך אם כבר עשה יכול להשתמש בה ולברך עליה (מוכח מהמ"ב בסק"ה שכתב שאם הגיע זמן תפילה יכול לברך אפילו במקרה שהטיל את הציציות בכנפות הקרובות, ומשמע שכ"ש הכא שהטיל ברחוקות כדין) כיון שדעת הפוסקים היא דעת יחידים "ואין לסמוך עליהם כלל" (לשון הבית-יוסף ד"ה הרי בשם המהרי"ק (קמט)).

9] מלייתות קמנים שלנו שיש בית הצואר וכו' - דבר זה מצוי גם היום בטליתות קטנים, שיש קרנות בחור שנעשה בשביל הצואר, אבל לא חשיב קרנות כיון שמלמטה הבגד סתום, והחריץ שיוצר את הכנף הוא במיעוט אורך הבגד, אך אם ארע שהתרחב החריץ, והכנף נהפך לרוב של אותו צד, חשיבא בעלת שש קרנות וטוב לעגל אותן, ודע שלקמן בציון 59 מבואר שכיום לא נהגו לעגל את הקרנות העליונות בחולצות מכמה טעמים, וחלק מטעמי הפטור שייכים גם בנידון דידן, ולכן פחות יש לדקדק בכך.

ס"ק ד

10] ואם עשה חמש עובר משום (דברים ד, ב, ויג, א) בל תוסיף - מקור דין זה מבואר לקמן בסעיף ו.

11] ואם חתך אחת מהם בשרה - ולא אמרינן שארבעת הנותרות פסולות משום תעשה ולא מן העשוי (כמוזכר בסעיף ו), כיון שהיה עליהן רק פסול צדדי בגלל מה שנעשה בכנף החמישי, ותמיד לא יצאו מגדר "עשויות" ולא בעינן עשיה חדשה, מה שאין כן בסעיף ו מיירי שמטיל גדיל על גבי גדיל, והוא פוסל "בעצם" את הגדיל הקודם ובאותו זמן אינו בגדר "עשוי" ולכן בעינן עשיה חדשה (על פי הפרי מגדים א"א ב).

שלח, קטו) ליתא לדרשה זו אלא דרשינן התם לפטור גם יותר מארבע, והדרשה שהביא המשנה ברורה היא גמרא ערוכה בזבחים (יח:): ובמנחות (מג:): (וגם הפוסקים שקדמו למשנה ברורה לא הביאו זאת בשם הספרי אלא בשם הגמרא, ונראה שהוא ט"ס, או שקאי רק על הדרשה של ארבע ולא שלוש, שזה כן מופיע בספרי).

5] ואיפכא לא נוכל לומר - פירוש, שמהמילה "ארבע" נדרוש ארבע ולא חמש, ומהמילים "אשר תכסה" נדרוש לרבות בעלת שלוש כנפות, זאת לא נוכל לומר, כיון ש"בכלל חמש ארבע" דין הוא לחייב בעלת חמש כיון שיש בתוכה ארבע, "ואין בכלל שלוש ארבע" בעלת שלוש מעולם לא נכנסה לכלל חיוב.

6] הוא הדין בעלת שש ושבע - שהרי הברייאתא שהובאה בגמרא (מנחות מג:): אומרת "מרבה אני בעלת חמש שיש בכלל חמש ארבע", ולפי טעם זה אין הבדל בין בעלת חמש לבעלת שש או שבע או יותר, כיון שבכולם אמרינן שיש בכללם ארבע (בית-יוסף ד"ה וכתוב במרדכי).

ס"ק ג

7] ויש פוטריין - כך דעת היראים (תא) ורבינו שמחה (הובאו בבית-יוסף), וביאר ביראים שפוסק כך אף על פי שבזבחים (יח:): ובמנחות (מג:): איתא ברייתא שמחייבת בעלת חמש, מכל מקום שם בזבחים איתא נמי ברייתא שפוטרת, וקיימא לן כברייאתא זו, כיון שבמנחות (לו:): איתא בשם רב משרשיא בריה דרב אידי "האי מאן דבצריה לגלימיה לא עבד ולא כלום, מאי טעמא, שויה טלית בעלת חמש", ומפרש היראים שהכוונה היא שמי שחתך אחת מקרנות הבגד שבתחילה היו בו ארבע קרנות, וחתך הקרן באלכסון והפך את הבגד לבעלת חמש "לא עביד ולא כלום", כיון שיש לו עכשיו טלית שפטורה לגמרי מציצית,

הלכות ציצית סימן י

י דיני כנפות הטלית . ובו י"ב סעיפים :

א מחות מ"ג
ב כרמ"ט כ"ט
ג ע"ג
ד ע"ג
ה כ"ט
ו כ"ט
ז כ"ט

א *טלית (א) שאין לה ד' כנפות (ב) פטורה יש לה יותר מ' (ג) [ד] (ה) (ו) חייבת ועושה לה ארבע ציציות (ד) בארבע כנפיה (ה) המרוחקות וכו' ויותר : ב * יש לה ארבע והר"ק (ו) *א' באלכסון (ז) ועשאוהו שנים הריו נעשית (ז) בעלת ה' וחייבת : ג יכפל קרנות טליתו וקשרם או הפרם ודוכה כאלו קיצען * ואין לה כנפות אעפ"כ (ג) (ח) * לא נפטרה : ד ה'טלית (ט) של בגד (י) וכנפיה של עור חייבת היא של עור (יא) וכנפיה של בגד (ד) פטורה : ה' יהיו לה (יב) ג' כנפות ועשה בהם (ה) (יג) ג' ציציות ושבו עשה לה כנף ד' ועשה גם בו ציצית פסולה (יד) משום העשה ולא מן

שערי תשובה

באר היטב

[א] חייבת . עשה' עיניו יחד אחרים מ"ג כציווה דברי בעיניו זה : עליו מ"ט . ולא עיניו כצ"י . וח"ל הא קי"ל כנמה דוכמי דהיבא דאיבא ספיקא דיינא ספק צרכות להקל . כבר שאל ע"ז בהשגחה שנתן והרמ"ם והרמב"ם שכתב' נשפן עליהם בכל הורחאנו סברי הכי ע"ט . והמ"א כתב וי"ל דעשה כנפות של עור ויטיל בו ציצית אמר עיי"ט : (ה) חייבה . ויש סוברים לכן אין לפטור בה כ' . ג"ה ונכח"ז ס"ב דזנחיה טעם ג"כ לדעת מ"א . וע"ה רוקח על הב"ח : (ג) ועשאוהו ב' . וה"ה אם היה לו והקפ"ל לשנים נעשה בעלת ד' ס"ג וה"ה אם הקפ"ל נעשה בעלת ו' . ג"ח : (ג) ל' כפטרה . דסופה לחזור למעלה : (ד) פטורה . דלאילן בהר רוב בגד . ולא טפליה של בגד ועור התחויי חייב וה"ה איכא ספור שחאה : ספל ליעקר הבגד . מ"א : (ה) ג' ציציות . ל"ד טעם ג' ציצית כביכול דהיינו קודם שנעשה בה ד' שנעשה הרוב כביכול אלא ספיקו לא קשר אלא קשר אחד ואח"כ הטלים הארבע כנפות נמי' פסול וצריך להחזיר הקשר עלו הציצית שנעשה דביכול קודם שיפשה פאר הציצית ולא

ביאור הלכה

משנה ברורה

פודבק [ואעפ"כ נראה דטוב יותר לנשות בו ציצית של אמר] וכן משמע בספר א"ר דדוקא לעיניו כפי וסבר לא אילן בהר רובא דדתי או עבר לגוד לא פשיב בגד משה"ל כ"ז ואם הוא מעורב משמע משה"ל מיינס כבאר בס' ב"רס"ה ובח"ר כ"ט צ"ח ציצית עובין בו : * יש לה ארבע והר"ק וכו' . וה"ה אם עשה מ' קרנות ד' בלאסן זה כמו שכתב סד"מ ועיין במדריכו דנאס עם כנפות הרמ"א שכתב דנכח"ז נראה שצ"ח שיהיה עכ"ל הפסק מין כפי הקרנות ג' אהנפות : * א' בארמ"ט וכו' . וה"ה אם חקר נראה מן הקרנות הרובה בעין ד' ונראה ע"ז כפי קרנים כן משמע מרבי' מחות י"ז ע"כ ד"ס דגלויה ע"ט : * ואין לה כנפות וכו' . עיין ב"רס"ה שכתבם נאם היה ה"רד עגול וכפל מקלח משתה פלו' ופטרו עד שנעשה מרובע אם אחריון דלא מהניא הספירה גם להקל ודיוק דהיה ד' כולגונתה ע"כ עיול בו נתיים ולא יבקר ועיין לקמיס פה שכתבונו צ"ח : * לא ובער . עיין גמ"כ בהם עשה כהקפ"ל גם עשה מרובע יש דעות

זה ונמ"א כתב וי"ל דעשה בו כנפות של עור ויטיל ע' ציצית אמר (כח) והאחרונים מתקלקס צ"ח : (א) שאין לה וכו' . בין בהמילת ששייחו (א) ובין שפסק אה"כ כנף אחד ועשהו עגול : (ב) פטורה . מיוחד כהר"ל דכתוב על ארבע כנפות כסופך וירשינו ככפרי ארבע ולא שלש ויותר מארבע מבינו משה"ל הכסה והיבא לא נוגל לומר שפ"ל ה' ארבע ואין כפל ג' ארבע ולאו דוקא בעלת ה' (ג) ה"ה בעלת ו' : (ג) חייבת . ויש שמתירין לבן ג' חין לעשות בה ה' לכהמילה וכתב הפמ"ג דלדעה המוסרין לטון בליהוק קכניס שלטו ט"ס ביה הנואר מ"ם רוב סחוס ומיאו אם אינע שרוב סחוס ועשה בקהל ע"ד שפושס המייקיס קלח עגול : (ד) בלרבע . ואם עשה ה' (ד) עונב משום כל הוסוף ואם הקפ"ל אהה חכס כסרה ח"ך שישארו הד' כנפות הארוהקות בציצית וכדלקמ' : (ה) המרוחקות

יוהר . דמסתבר שיש לעשות (ו) בזהות סהס כרבים ביומר מן השאר (ז) וי"א דהוא מדאורייתא וי"ל להחייב אם הלכך אכל אם כבר נעשה בכנף הקרנות וה"ה לחקו עגון שהיבס זמן הפלס (ח) יכול לשתוך על המקיני ולבקר (ט) ח' באלכסון . וה"ה אם הקפ"ל ב' כנפות באלכסון (ס) ויהיה עגול : (י) בעלת ה' . וכו' אם היה לה ה'טלית ג' והקפ"ל אהה לשנים (י) בעלת ה' (י) וחייבת בציצית (יא) ועיקר שתייה ד' ותייה ג' ויערבה . ועיין בפמ"ג שכתב דדוקא אם הקפ"ל מקלח מהבגד עד שעי"ז נראה אוהו המקום כשהי קרנים אכל אם לא חקר גלוס רק פניהם כסכין קרע כהקפ"ל עד שנהלק אוהו המקום לשנים לא נעשה עי"ז צ"ח ד' עד שיהא רוב סחוס וכדלקמן כס"ג : (ח) לא נפטרה . דלי לא מיבעי ליה הכפיה לפיכך ולשקיעה אלא ודאי דסופו להחזיר אה הקפ"ל חשב כלנו כבר כמיר האפסיריה והייבא בציצית . ומסתם זה יוכל להטיל עהה הציצית ככפל (יב) ח"ך לחסה מקשר גודול סס כשיהפושס יהיה חשבל מקשר הגודל . וכ"י שכתב' והפירו שביגול אכל אם ככל והפיר בריוט עהה שגם עהה יש כנף דעמי ה'טוט והמ"א דרשתי להטיל סם הציצית ככפל אפי"ס שהוא יותר מ' אהנפות משפת הקרן כיון דהפירה שרי וכמו ככ"י ככפל הטלית דמהי הטפירה (יג) ורבים שולקין ע"ז וי"ל דגם ככל אפי"ס שהוא יותר ופשוט כהיה דס"י דמיידי שכתב' כולה רוב דרך מלגוס שפ"ח צ"ח שלא כלל רק מקלח הבגד : (ט) על בגד וכו' . דכתיב אשר הכסה צ"ח (יד) ואין אדם מהכסה אלא ציפקר רבנד ה"כך חוליקן בהריוס (כו) וספיקו אם מקיס הבגד כולו עגול ואין סם כנף רק שמהוברין חינו ככולה של עור חייב דבהר ציפקר הבגד חוליקן : (י) וכנפיה של עור . וה"ה ע"ז) אה היה רוב הפליה בגד והשאר שרי מייבס : (יא) וכנפיה של בגד . וה"ה אם רק ריב ספליה של עור ככ"י (יז) שגם במייסיה הבגד יש בו שיעור חוליקן ספור מציצית דכיון שציפקר המלגוס חינו של בגד לא קריין ציה של עור ככ"י (יז) שגם במייסיה הבגד יש בו שיעור חוליקן ספור מציצית דכיון שציפקר הכור בעור חייבה ואם העניין (יח) של עור פטורה כי ההחזון הוא הפלל להעניין שהוא עיקר הבגד : (יב) ג' כנפות . ספיקו אם מתחלה היו לה ד' כנפות עם ציצית והה"ה נחקר כנף אחד . ונעשה עגול ח"ך שזוהו הכנף היקן אה"כ מ"ם אלו ה' ציצית ממילא והנבטלו כדמוכה לקמן בסיומ' כ"ז ועיקר ההיורס ולחזור וקשרם : (יג) ג' ציציות . ל"ד טעם ג' ציצית שנעשו הרוב כביכול דהיינו קודם שנעשה צ"ח ד' סוף כ' הפילו לה קשר אלא קשר אחד עם מוליקו ואח"כ הטלים כ"ך כנפות נמי פסול כה) חוהו הקשר : וצריך להחזירו ולחזור וקשרו : (יד) משום חכמה . ר"ל דכתיב גדוליה העשה ח"ך על ארבע כנפות וגו' שפשה ככ' סיהיו כנפות עשויה ארבע קודם שנעשו הציצית

שער הציצין

כח ה'ר"ט"ב (ה) מלקמן ס"ג : (ב) מ"א ואחרונים דלא כסכ"ג : (ג) כ"ה : (ד) מ"א : (ה) ס"ז : (ו) ס"ז : (ז) ס"ז : (ח) ס"ז : (ט) ס"ז : (י) ד"ס : (יא) ח"כ"ה וכן מוכח במדריכו ועיין נכח"ל : (יב) סוכת מהאחרונים : (יג) ח"כ"ה כסס ספרו יחפ"ס כסס ספרו וכן מוכח בפריש"ס עיי"ט : (יד) ח"כ"ה : (טו) נגוס : (טז) מ"א : (יז) מ"א : (יח) מ"א : (יט) מ"א : (כ) נגוס :

הלכות ציצית סימן י

רש"י באומרו "שחתך מקרן" משמע שניתק חתיכה מהקרן, והשני - שעושה חתך בבגד מבלי להוריד חתיכה מגוף הבגד, וזוהי כוונת רש"י באומרו "פגימה", ואומר הפרי מגדים שבאופן הראשון שמוריד חתיכה מהבגד סגי בפגימה קטנה (שנתבאר שיעורה בציין 14), אבל באופן השני, שאינו מוריד חתיכה מהבגד, בעינין חתך ארוך באורך של רוב הבגד, דאם לא כן חשיב כסתום, (ועיין במילואים הערה על דברי הבה"ל ד"ה אחד באלכסון).

סעיף ג (שו"ע)

16 כפל קרנות מליתו וקשרם או תפרם וכו' אף על פי כן לא נפטרה - כדאיתא במנחות (לז:): "אמר רב משרשיא האי מאן דצייריה (= כפל וקשר, רש"י) לגלימיה לא עבד ולא כלום, מאי טעמא דכמאן דשרייה דמי וכו' אמר רב דימי מנהרדעא האי מאן דחייטיה לגלימיה (כפל כנפותיה כאילו הן מקוצעות ותפר, רש"י) לא עבד ולא כלום, אם איתא דלא מיבעי ליה, ליפסוק ולישדייה".

ס"ק ט

17 אם כשיתפשט יהיה למעלה מקשר אגודל - דבעינן שהנקב שמטילין בו את הציציות יהיה לכל הפחות במרחק של קשר אגודל משפת הבגד, ולא יותר משלוש אצבעות משפת הבגד, כמבואר בסימן יא (סע' ט).

18 דעת הלבוש והמגן אברהם דרשאי וכו' וכמו בסעיף ו' - ושם יתבאר המקור מהגמרא שתפירה מהני.

19 מה שאין כן בזה שלא כפל רק מקצת הבגד - וראיה לדבריהם מדקאמר "אם איתא דלא מיבעי ליה ליפסוק ולישדייה", ויש לטעון כך גם הכא (על פי ביאור הלכה ד"ה לא נפטרה), והלבוש והמגן אברהם סוברים שהגמרא דיברה דוקא כאשר על ידי הקיפול והתפירה הכנף נהיה עגול, ובא לפטרו ממצות ציצית,

ס"ק ה

12 ויש אומרים דהוא מדאורייתא - מדכתיב (דברים כב, יב) "על ארבע כנפות" וכנפות משמע הקצוות, המרוחקות.

סעיף ב (שו"ע)

13 יש לה ארבע וחתך אחד באלכסון ועשאו שנים הרי נעשית בעלת חמש וחייבת - כדאיתא במנחות (לז:): "רבא בר אהינא אמר טלית בעלת חמש איכא בינייהו" ופירש רש"י "שחתך מקרן האחד באלכסון והווי בה שני קרנים, ותנא לקמן בהתכלת (מג:): טלית בעלת חמש חייבת בציצית" וכו'.

ס"ק ז

14 וצריך שתהיה החתיכה גדולה וניכרת - באופן שעל ידי זה נראה אותו מקום כשני קרנים (צה"פ), וכן בעינן שהרווח שבין שתי הקרנות יהיה לפחות בהפרש של שלוש אצבעות (6 סנטימטר (לשיטת הגר"ח נאה)) בין קרן לקרן (ביאור הלכה ד"ה יש לה, בשם המרדכי הלכות קטנות תתקמג), ונראה שמקורו הוא מדאיתא במנחות (מא:): שמקום תליית חוטי הציצית בבגד הוא במרחק שלא יעלה על שלוש אצבעות משפת הבגד, משום שיותר מזה כבר לא נחשב על "כנף" הבגד אלא ממש בבגד, אם כן חזינן ששלוש אצבעות הוא שיעור של כנף.

15 דדוקא אם חתך מקצת מהבגד וכו' - פירוש, דאיתא במנחות (לז:): "טלית בעלת חמש" (-חייבת בציצית) ופירש רש"י "שחתך מקרן האחד באלכסון", ואיתא שם נמי "דבצריה לגלימיה" (-חייבת בציצית כמו בעלת חמש) ופירש רש"י "שחתך אחד מן הקרנות חתיכה כגון פגימה דנראין כשני קרנים", ומבאר הפרי מגדים (מש"ז ג) שיש שני אופנים לחתוך ולגרום לעוד קרן, האחד - שחתך ריבוע קטן ומפרישו מהבגד הגדול, וזוהי כוונת

הלכות ציצית סימן י

י דיני כנפות הטלית . ובו י"ב סעיפים :

א מחות מ"ג
ב כרמ"ט כ"ט
ג ע"ג
ד ע"ג
ה כ"ט
ו כ"ט

א *טלית (א) שאין לה ד' כנפות (ב) פטורה יש לה יותר מ' (ג) [ד] (ה) (ו) חייבת ועושה לה ארבע ציציות (ד) בארבע כנפיה (ה) המרוחקות וכו' ויותר : ב * יש לה ארבע והר"ק (ו) *א' באלכסון (ז) ועשאוהו שנים הריו נעשית (ז) בעלת ה' וחייבת : ג * יפול קרנות טליתו וקשרם או הפרם ודוכה כאלו קיצען * ואין לה כנפות אעפ"כ (ג) (ח) * לא נפטרה : ד' הטלית (ט) של בגד (י) וכנפיה של עור חייבת היא של עור (יא) וכנפיה של בגד (ד) פטורה : ה' יהיו לה (יב) ג' כנפות ועשה בהם (ה) (יג) ג' ציציות ושבו עשה לה כנף ד' ועשה גם בו ציצית פסולה (יד) משום העשה ולא מן

שערי תשובה

באר היטב

[א] חייבת . עשה' עיניו יחד אחרים מ"ג כציווה דברי בעיניו זה : עליו מ"ט . ולא עיניו כצ"י . וח"ל הא קי"ל כנמה דוכמי דהיבא דאיבא ספיקא דיינא ספק זכרות להקל . כבר שאל ע"ז בהשגחה שנתן והרמ"ם והרמב"ם שכתב' נשפן עליהם בכל הוראהו סברי הכי ע"ט . והמ"א כתב וי"ל דעשה כנפות של עור ויפיל בו ציצית אמר עיי"ט : (ה) חייבה . ויש סוברים לכן אין לפטור בה כ' . ג"ה ונכח"ז ס"ב דזמנים טעם ג"כ לדעת מ"א . וע"ה רוקח על הב"ח : (ג) ועשאוהו ב' . וה"ה אם היה לו והקפ"ל לשנים נעשה בעלת ד' ס"ג וה"ה אם הקפ"ל נעשה בעלת ו' . ג"ח : (ג) ל' כפטרה . דסופה לחזור למעלה : (ד) פטורה . דלאילן בהר רוב בגד . ולא טפיליה של בגד ועור התחייב חייב וה"ה איכא ספור שחיה : ספול ליעקר הבגד . מ"א : (ה) ג' ציציות . ל"ד טעם ג' ציצית כביכול דהיינו קודם שנעשה בה ד' שנעשה הרוב כביכול אלא ספיליה לא קשר אלא קשר אחד ואח"כ השלים הארבע כנפות נמי' פסול וצריך להחזיר הקשר עלו הציצית שנעשה בפיכח קודם שיפשה פאר הציצית ולא

ביאור הלכה

משנה ברורה

פודבק [ואעפ"כ נראה דטוב יותר לנשות בו ציצית של אמר] וכן משמע בספר א"ר דדוקא לעיניו כפי וסבר לא אילן בהר רובא דדתי או עבר לגוד לא פטיב בגד משה"ל כ"ז ואם הוא מעורב משמע משה"ל מיניו כבאר בס' ב"רס"ה ובח"ר כ"ט צ"ח ציצית עובין בו : * יש לה ארבע והר"ק וכו' . וה"ה אם עשה מ' קרנות ד' בלאון זה כמו שכתב סד"מ ועיין במדריכו דנאסע עם כנפות הרמ"א שכתב דנכח"ז נראה שצריך שיהיה עכ"ל הפסק מין כפי הקרנות ג' אונטות : * א' בארמכין וכו' . וה"ה אם חקר נראה מן הקרנות הרובע בעין ד' ונראה ע"ז כפי קרנים כן משמע מרבי' מחות י"ז ע"כ ד"ס דגלויה ע"ט : * ואין לה כנפות וכו' . עיין ב"רס"ה שכתבם נאם היה ה"רד עגול וכפל מקלח משנהו פלו' ופטרו עד שנעשה מרובע אם אחריון דלא מהניא הספירה גם להקל ודיק דהליה ד' כלאונתה ע"כ עיול בו נתיים ולא יבקר ועיין לקמיס פה שכתבונו בזה : * לא ובער . עיין גמ"כ בהם עשה ספק גם עשה מרובע יש דעות

זה ונמ"א כתב וי"ל דעשה בו כנפות של עור ויפיל ע' ציצית אמר (כח) והאחרונים מתקלקסו בזה : (א) שאין לה וכו' . בין בהמילת ששייחו (א) ובין שפסק אה"כ כנף אחד ועשהו עגול : (ב) פטורה . מיוחדת בקרל דהכחי על ארבע כנפות כסופך וירשינו ככפרי ארבע ולא שלש ויותר מארבע מביניו חאשר הכסה והיכח לא נוכל לומר שפ"ל ה' ארבע ואין כנף ג' ארבע ולאו דוקא בעלת ה' (ג) ה"ה בעלת ו' : (ג) חייבת . ויש שמתירין לבן (ג) חין לעשות בה ה' לכהחילה וכתב הפמ"ג דלדעה המוסרין לטות כליהוק קכניס שלט שיש ביה הולאר מ"ם רוב סחוס ומימי אס אינע שרוב סחוס ועשה בקהל ע"ד שפויס החייסיק קלח עגול : (ד) בלרבע . ואם עשה ה' (ד) עונב משום כל הוסוף ואם הקפ"ל אחה חכס כסרה חף שישארו הד' כנפות המרוחקות בציצית וכדלקמ' : (ה) המרוחקות

יוהר . דמסתבר שיש לעשות (ו) בזהות סכס כרבים ביומר מן השאר (ז) וי"א דהוא מדאורייתא וי"ל להחייב אס להפך אבל אם כבר נעשה בכנף הקרוב וה"ה אלקו עגון שהיבס זמן הפלס (ח) יכול לכתוך על המקיני ולבקר (ט) ח' באלכסון . וה"ה אם הקפ"ל ב' כנפות באלכסון (ס) ויבקר שיהיה ו' : (י) בעלת ה' . וכו' אם היה לה הלהב ג' והקפ"ל חתח לשנים (י) בעלת ה' ויחייבה בציצית (יא) ויערך שיהיה ר' ותיסיה גדוה ויערבה . ועיין בפמ"ג שכתב דדוקא אס הקפ"ל מקלח מהבגד עד שע"ז נראה אוהו המקום כשהי קרנים אבל אס לא הקפ"ל לנאס רק פניהם כסכין קרע כהקפ"ל עד שנהלק אוהו המקום לשנים לא נעשה פ"ז צ"ח ד' עד שיהא רוב סחוס וכדלקמן כס"ז (ח) לא נפטרה . דלי לא מיבעי ליה הכפיה לפיכח ולשקיעה אלא ודאי דסופו להחזיר אס ההפירה הלפך נחשב כללו כבר כמיר המפירות והייבה בציצית . ומסתם זה יוכל להפיל עהה הציצית ככפל (יב) חף לחסה מקשר גודול סס כשיהפסס יביה הפלפס מקשר הגודל . וכ"ז שכתב' והפירו שביגול אבל אם ככל והפיר בריוטו עהה שגם עשה יש כנף דעמי הלבוט והמ"א דרשתי להפיל שם הציצית כנפול אפי"ס שהוא יותר מ' אונטות משפה הקרן כיון דהפירה שרי וכחו ככ"ז ככפל הטלית דמהי המפירה (יג) ורבים שולקין ע"ז וי"ל דגם כנף לא מהני כהמירה ופאלו כהי"ו דס"י דמפירי שכתב' כולה רוב דקרן מלגוס שפ"ז צ"ח שאל כלל רק מקלה הבגד (ט) על בגד וכו' . דמכחי אס כהס כהס צ"ח (יד) ואין אדם מהכסה אלה ציפקר רבנד הלפך חוליקן בהריוס (כו) וספילו אס מקום הבגד כולו עגול ואין שם כנף רק שמהוברין חינו ככנפו של עור חייב דבהר ציפקר הבגד חוליקן : (יז) וכנפיה של עור . וה"ה ע"ז אס היה רוב הפליה בגד והשאר עור חייב : (יח) וכנפיה של בגד . וה"ה אם רק ריב ספליה של עור . ועור פסור ספילו מדריבין (י) דהיינו כלל בגד . וכן דרין כפליה דכיון שמהויב הכור בעור חייבה ואם העניין (י) של עור פטורה כי ההחזון הוא הפלל להעניין שהוא עיקר הבגד : (יב) ג' כנפות . ספילו אס מתחלה היו לה ד' כנפות עם ציצית והה"ה נחקר כנף אחד . ונעשה עגול חף שחזרה הכנף היקן אה"כ מ"ם אלו ה' ציצית ממילא והנבטלו כדמוכה לקמן בסיומ' כ"ז ועיר' ההריוס ולחזור וקשרם : (יג) ג' ציציות . ל"ד טעם ג' ציצית שנעשו הרוב כפסול דהיינו קודם שנעשה צ"ח ד' סולא (כ) ספילו לה קשר אלה קשר אחד עם מוליו ואח"כ השלים כ"ח כנפות נמי' פסול כה) חזרה הקשר : וצריך להחזירו ולחזור ולקשרו : (יד) משום חכמה . ר"ל דהכחי גדולים העשה קר' על ארבע כנפות וגו' שפשה ככ' סיהיו כנפות עשויה ארבע קודם שנעשו הציצית

שער הציצין

כח) א"רס"ב (ה) מלקמן ס"ג : (ב) מ"א ואחרונים דלא כסכ"ז (ג) כ"ה : (ד) מ"א : (ה) ס"ז : (ו) ס"ז : (ז) ס"ז : (ח) א"ר כס' ר"מ פינן ול"ה : (ה) ארס"ה : (ט) מ"א : (י) ד"ס : (יא) ארס"ה וכן מוכח במדריכו ועיין נכח"ז (יב) מוכח מהאחרונים : (יג) ארס"ה כס' ספרו ויפ"ס כס' ספרו וכן מוכח בפריש"ס פ"ט : (יד) ארס"ה : (טו) נגוס : (טז) מ"א : (יז) מ"א : (יח) מ"א : (יט) מ"א : (כ) נגוס :

הלכות ציצית סימן י

נגעים (יא, ד) "בגד ששתיו צבוע וערכו לבן, ערכו צבוע ושתיו לבן, הכל הולך אחר הנראה" שהעיקר בבגד זה המראה, ובעניינינו השכבה העליונה של הבגד היא הנראית (על פי מור וקציעה סי' י על דף ח של הטור).

23 העליון של עור פטורה - ולעניין בגד העשוי מניילון (פוליאסטר וכדומה) נחלקו הפוסקים, יש הסוברים שנחשב בגד מדאיתא במסכת כלים (כח,ו) "רבי יוסי אומר על העור טהור, על השק טמא מפני שהוא אריג", רואים שההבדל בין שק לעור הוא תלוי בזה שהשק ארוג והעור אינו ארוג, אבל אם אורג בגד מחוטי ניילון הרי זה דומה לשק ולא לעור (הר צבי ט וגם בהגהות שבסוף הספר, הנקראות "הררי בשדה", ועוד פוסקים), ויש אומרים שאינו נחשב בגד, דומיא דעור, ומה שכתוב במשנה "מפני שהוא אריג" הכוונה מפני שלא ניתן לעשות ממנו בגד אלא אם כן אורגו, מה שאין כן בניילון ניתן לעשות בגד כמקשה אחת בלי חוטים ואריגה, הוי דומיא דעור ולא חשיב בגד (אגרות משה ח"ב א, ועוד פוסקים), על כן לכתחילה אין ללבוש ארבע כנפות העשוי מחוטי ניילון, ומי שלובש יטיל בו ציצית ולא יברך (וקטן מתחת לגיל חינוך יכול ללבוש ולברך על בגד כזה, משום שלבישתו היא רק לשם הרגל במצוות, אך מעל גיל חינוך אסור לו לברך על בגד זה, שיש חשש שימשיך לעשות כן משיגדיל, ובגד זה מצוי היום ויש לשים לב, מפי מור"י).

סעיף ה ס"ק יז

24 כדמוכח לקמן בסימן מז סעיף ג - במשנה ברורה ס"ק ח, דאיתא שם שאם היה בגד של ארבע כנפות שנחלק לשניים, ובכל חלק אין שיעור של בגד ולכן שני החלקים פסולים, ורוצה לתפרם ולחברם לאחד ככתחילה, צריך להתיר הציציות ושוב לקשרם אחר שחיבר הבגד, משום "תעשה ולא מן העשוי" (לכולי עלמא, עיי"ש).

לזה לא מהני תפירה במקצת, אבל כאשר נשאר כנף גם לאחר הקיפול והתפירה, אפשר לסמוך על תפירה במקצת לעניין שגם המקום הזה נקרא "כנף" (על פי ערוך השלחן סעיף ח). ולהלכה לא יטיל את הציציות במקום שכפל אלא בסוף הכנף ממש, דבזה יוצא לכולי עלמא (וכמ"ש במ"ב לדעת הלבוש והמג"א "דרשאי להטיל שם הציצית בכפל" משמע דכ"ש בסוף הבגד ממש, ובפרט שמשמע מהמ"ב דנוקט העיקר דלא כהלבוש והמג"א (מהלשון "ורבים חולקין על זה"), ואם הטיל במקום הכפל לא ילבש בגד זה מחשש לבישת בגד ארבע כנפות בלא ציצית (דבשל תורה אזלינן בתר המחמיר, מסכת ע"ז ז, ועוד משום דמשמע מהמ"ב דנוקט העיקר דלא כהלבוש והמג"א כמש"כ לעיל), וכתב בביאור הלכה (ד"ה לא נפטרה) דאם התפירה היתה בצורה חלקה מאוד כדרך החייטים האומנים, לכולי עלמא מהני התפירה ויטיל הציציות במקום הקרן שעל ידי הכפל.

סעיף ד (טו"ע)

20 טלית של בגד וכנפיה של עור חייבת וכו' - מימרא דרבא במנחות (מ:): ומסיים התם הכי: "מאי טעמא עיקר בגד בעינן" (ואע"ג דרב אחאי פליג עליה, פסקו הפוסקים כרבא, ב"י). וגמרא זו היא גם המקור לכך שבגד שעשוי כולו מעור פטור מציצית.

ס"ק י

21 אם היה רוב הטלית בגד והשאר עור חייבת - כדאמרינן שם בגמרא "עיקר בגד בעינן", והרוב הוא העיקר (על פי המגן אברהם והגר"א בס"ק יד).

ס"ק יא

22 וכן הדין בטלית שתחתיו תפור בעור חייבת, ואם העליון של עור פטורה וכו' - מדובר בבגד שיש לו שתי שכבות, כגון שיש לו "ביטנה". ויש מקור לדין זה במסכת

הלכות ציצית סימן י

[27] אלא אם כן תפרה כולה ואפילו מרוח אחת - איתא שם בגמרא על המחלוקת של רבי שמעון ורבנן: "ושוין שאם כפלה ותפרה שחייבת", ושאלה על כך הגמרא פשיטא שאם תפרה יטיל את הציצית על הקרנות שיש עכשיו, ותירצה הגמרא שמדובר לא רק אם תפר בתפירה רגילה, אלא אפילו "דנקטה בסיכין", וסובר הרמב"ם (שהוא מקור דברי השולחן ערוך, בפרק א מהלכות ציצית הי"ז) שפירוש המילים דנקטה בסיכין הוא שתפר רק מרוח אחת, אי נמי הפירוש הוא תפירה רחבה (עם רווחים גדולים בין מקומות תחיבת המחט, שחיבור כזה הינו רפוי), שאינה תפירה מעולה, וטעם הדבר הוא מפני שהעיקר שלא יפתח הבגד וימצאו הציציות באמצע הבגד, וכיון שמועילה תפירה רחבה, מועילה גם תפירה רק מרוח אחת, שגם זה מונע את פתיחת הכפל (על פי הבית-יוסף ד"ה ומה שכתב הרמב"ם).

[28] ויש אומרים דחייבין אפילו בלא תפירה - דהלכה כחכמים, וסוברים שאין ראייה מהמעשה של רבה בר רב הונא, כיון שמבואר שם שהוא סובר שהציציות הם חובת הטלית, וממילא אין סיבה שנסתכל על האופן שבו לובשים את הטלית, שלמרות שלובשים אותה כשהיא כפולה, הרי כאשר היא מונחת בקופסא ודאי שלא נסתכל על הכפלים, אלא על הכנפות האמיתיות שלה, ולכן לא שייך להטיל ציציות בכנפות שנוצרו על ידי הכפלים, מה שאין כן לדידן דקיימא לן (בסימן יט סע' א) דציציות חובת גברא הם, אזלינן בתר אופן הלבישה, ולכן אנו יכולים לפסוק כחכמים הסוברים שיטיל את הציציות בכנפות שנוצרו על ידי הכפלים, וכיון שאנו יכולים לפסוק כחכמים ודאי שנפסוק כמותם דקיימא לן (ברכות ט). יחיד ורבים הלכה כרבים (על פי ארצות החיים אר"י ב).

סעיף ו (טו"ט)

[25] אין כופלין את הטלית ומטילים ציצית על כנפיה כמו שהיא כפולה - איתא במנחות (מא.) "תנו רבנן טלית כפולה חייבת בציצית ורבי שמעון פוטר", והטעם שרבי שמעון פוטר, כיון שאם תפשט הטלית נמצאו הציציות באמצע הבגד, והרי בעינן להטילם על הכנף (על פי רש"י), ופוסק השולחן ערוך הלכה כרבי שמעון כיון דאיתא שם בגמרא שרבה בר רב הונא ראה את רבא בר רב נחמן לובש טלית כפולה אשר הציציות מוטלות בכנף הכפל, ואמר לו רבה שאין זה כנף האמור בתורה, ומיד רבא הסיר מעליו את הטלית, מוכח מזה שהלכה כרבי שמעון (בית-יוסף).

[26] אבל צריך להטיל בארבע כנפיה הפשוטים - "דאטו משום דכפלה איפטרנה לה" (בית-יוסף) והרי כיון שאינה תפורה כך, היא עשויה ליפשט, וכמופשטת כבר עכשיו דמי (ארצות החיים), ומוכח כן מהגמרא שם, שמספרת שלאחר שרבא בר רב נחמן הסיר מעליו טליתו, לבש טלית אחרת העשויה כתקנה, ואמר לו רבה בר רב הונא שכיון שהוא סובר שציצית אינה חובת האדם הלובשה, אלא חובת הבגד, לא מספיק שעכשיו לבש טלית אחרת העשויה כתקנה, אלא עדיין צריך להטיל ציצית לבגד שהסיר מעליו, מוכח מזה שמה שרבי שמעון פטר מלהטיל ציצית, זה דווקא במקום הכפל, אבל בכנפיה הפשוטים צריך להטיל (דאם לא כן, גם אם נסבור שציצית חובת הבגד, בגד זה אינו חייב שהרי "ר"ש פוטר"). ויש לציין שהוספה זו של הרמ"א אינה לשיטת הרמ"א עצמו, דהרי מבואר לקמיה דסבירא ליה דלדעת רבי שמעון פטור לגמרי, וגם פוסק הלכה כרבנן (שמטיל בכפולות כדאיתא במ"ב ס"ק יח), וכתב הגהה זו רק לדעת השולחן ערוך (על פי ארצות החיים).

הלכות ציצית סימן י

יק באר הגולה

העשוי : י' אינן כופלין את השלית וכמילוי ציצית על כנמיה כמו (מו) שהיא כפולה : (הגס אצל צריך ז' שס כח"כ ר"מ פ"א להטיל נד' כנפיה (נז) הפשוט) (נית יוסף) * א"כ חפרה בולה (יז) ואפילו סרוח אחת : (הגס וי"א (יה) דחייבין חפלו בלא תפירה ועוד לעשות לה ציצית אצל (יט) לא לברך עליה) (הרו"ך והרא"ש והטור) ה"הטיל ציצית (ו) על ציצית אם נהבין לבטל הראשונה הותרך (כ) הראשונה ובטירה ואם נתבבין להוסיף אע"פ שהותרך אחת משניהן פסולה : (קנה ויש משאויים (כא) ככל ענין (כב) וכן עיקר) (טור) נשם הרא"ש ורבונו ויזהר מ"ה מ"ג) וקודם שחתך (ז) [כג] (בג) הראשונה סמול ככל ענין (ז"ו) : י' מלבבשים שהם רחוקים מן הצדדין לטטה ויש להם ד' כנפות לצד מטה ולטעלה הם סתומים אם * רובו (ח) סתום (כד) פטור ואם (כה) * רובו פתוח חייב. * ואם הציו סתום וחציו פתוח כפולין אותו

באר היטב

הג"ח סמול וציצית קודם שהיה קשה או הציצית שנתעה כפסול ולא"כ הדין הפסול והור קטרוה ספרה מ"א דלא ככלב"ג ע"ש. אם שלח ועכ"פ ה' ציצית בעצלה ה' יכול לבטל ה"ה' ולהותרך ה' דמ"ה כלהיים לא נשנו כפסול מ"ו : (ו) על ציצית. ענין מ"ש העמדה זקנים מ"ו. ולשתימקחא ליה מה שפסק ההגה"ר בסיומן י"א ספקי י"ב ע"ש ובכ"י : (ז) הראשונה. ולהרא"ש אפי' הותרך ה"ב עמ"א וע"ו וע"ה. [ובכ"י חליה רכס העלה להכשיר צין כוונ לבטלו ובין כוונ להוסיף רק צריך להמתך לו או בתפלו דלא כפ"ו ע"ש] : (ח) סתום. ואם עשה צו ציצית ואח"כ סתם רחבו פסולים כמ"ש

משנה ברורה

לא שנתעו הציצית קודם הכנתה והיו ליה חששה ולא מן העשוי ופסולים ע"כ צריך להידרס ולהור וקטרס ודוקא ה"ו ציצית רחוקים שפשייתן היה כפסול (ג) אכל הציצית שנתעה בדיק ה"א ח"ל להחיר כיון שנתעה בהכשר ואין פסול הראשונים פסולין וכוונ ה"ה : (מו) שהיא כפולה. ש"ס (נד) הפסול נחלו הציצית בלחמיהה וכן ליה על סתם בעינין : (נז) הפשוט. ואם ככל מהמה שכתב הר"ן מ"ד ע"י ש"ס ביקורתו שאין יכול לגבשו א"כ ככלי יש פוסקין דפוסקין אורו לגמרי מן הציצית דמין שם בגד עליו ותסוק ה"ו והפמ"ג דיי"ל צו ציצית בעצמה הפשוטין ולא יברך : (יז) ואפילו מרות אחת. ענין בניאור הלכה : (יח) דחייבין. להטיל בכיפי הכפולה (כ) דכל זמן שהיא מקובלת ולא נתפשה שם עליה עליה למו שהיא כפולה : (יט) לא לברך. חתמו כל המכרויים מה עיקר במה של יברך את עינין סתם כהחומר וברך הטיל כפשוטים ואיך ילכס בגד זה הא יורה מד' ציצית חכור להוסיף לכו"ע [וענין בפת"י] ומסקי (ט) לדינא דזוהר לכתלה של לעשות פיה כפולה כלא א"כ הפירה (ז) ואפילו בהשירות רחוק דיון שכתרה שזן אין עשייה להיפסם וזו צין כפליה מרובעה ובין בעליה שהיתה מתהלה הרובה יורה מדלי יקול ציצית כפולה ויברך : (כ) הראשונה. (לפטר בת) דדוקא נקט אכל אם הותרך הציצית סמול כיון דכבר צי"ל הראשונה - (כא) ככל ענין. היען צין שהענין לבטל או לחלוין להוסיף ובין שהותרך הראשונה (כס) או שהניח : (כב) וכן עיקר. וכן פסקו ל' החתרויים (כג) הראשונה. וקטל (ל) הראשונה דקמי על מה שכתב השו"ע מהלכה הותרך הראשונה וז"ה כבר דקדק שהותרך הראשונה אכל בלחמה להרא"ש דשקרין כוונתיה' ל"כ דאם ה' הותרך הציצית כשר כמו דליהא צ"ל. (כד) פטור. אפילו (ג) אם ז' שהציצית כפולה שער ע"כ. ולא עשה צו ציצית ואח"כ כחה רובו כפוליה' חכום חששה ולא מן העשוי וקלטיל כפ"ה וצריך להמירס ולהור אקטרס (כה) רובו פתוח חייב. היען מן הצדדין ומניהן צו נקב שפסולין מן נקב שהידיים והוצרין למסע מנסבך ומניהן רוב פתוח ומודדין רק סתמה הידיים והיפשות נמור

שערי תשובה

[ג] הראשונה. פי"ב כפ"ס וענין יד אפרים לפרס שפמ"א דע"ד חתך הראשונים דהארויים הוי דיומו מביעי וכו' כ"י מ"ב דתק ה"א חתך הראשונים דגדא ונדא כ"א וענין גש"ח צות אפרים חלק א"ה כיון כ' אפרים לא נשנו כפסול מ"ו : (ו) על ציצית. ענין מ"ש העמדה זקנים מ"ו. ולשתימקחא ליה מה שפסק ההגה"ר בסיומן י"א ספקי י"ב ע"ש ובכ"י : (ז) הראשונה. ולהרא"ש אפי' הותרך ה"ב עמ"א וע"ו וע"ה. [ובכ"י חליה רכס העלה להכשיר צין כוונ לבטלו ובין כוונ להוסיף רק צריך להמתך לו או בתפלו דלא כפ"ו ע"ש] : (ח) סתום. ואם עשה צו ציצית ואח"כ סתם רחבו פסולים כמ"ש

ביאור הלכה

צין שהחזיקים אם מתי הפסור. ואם סתום שפ"ה כנגד לענין ותחור ע"י חיינו יוכר כלל הפסול למעלה כדכ"ר בהשתייטם שז"ס נהלא דלכ"ע מנין הפסור זו ולא שייך ציון סתום דלי לא מביעי וכו' כ"י מ"ב דתק ה"א חתך הראשונים דגדא ונדא כ"א וענין גש"ח צות אפרים חלק א"ה כיון כ' אפרים לא נשנו כפסול מ"ו : (ו) על ציצית. ענין מ"ש העמדה זקנים מ"ו. ולשתימקחא ליה מה שפסק ההגה"ר בסיומן י"א ספקי י"ב ע"ש ובכ"י : (ז) הראשונה. ולהרא"ש אפי' הותרך ה"ב עמ"א וע"ו וע"ה. [ובכ"י חליה רכס העלה להכשיר צין כוונ לבטלו ובין כוונ להוסיף רק צריך להמתך לו או בתפלו דלא כפ"ו ע"ש] : (ח) סתום. ואם עשה צו ציצית ואח"כ סתם רחבו פסולים כמ"ש

שער הציצית

(ג) להם רב ות"א וד"ה ארבעה דלא כ"א"ר שנתה ויכ"ב דכ"י ככלב"ג ב"ס : (ד) רש"י בנחותה מ"א : (ה) מנדין : (ו) מ"א : (ז) רש"י שם בנחותה וכינורו כ"י וכו' רב כפלה אכל ליקרא דדינא ספקי כ"ס דכ"ס ארבע' זכריאור סכ"ס כענע על ספרדי ונכסין' ושמעון עקיב דלכ"ה כסמכ"ר דצ"ח כפולין ויכ"ב נכ"ב : (ח) סת' : (ט) ר"י ור"א ור"א דלא כ"כ' וע"ו : (י) צ"ח וע"ו : (יא) מ"א : (כ) סת' : (ג) מ"א :

הלכות ציצית סימן י

לבטל את הראשונות שפיר דמי (מדאתקיף ליה רב פפא "דלמא לבטולי קא מכויין", מוכח שלדעת רבא לא יהיה הבדל בדין בין אם מכויין להוסיף ובין אם מכויין לבטל), שהרי גם במקרה כזה כעת הציצית פסולה (משום שהמצוה אינה כתקנה. וכשיחתוך הוי העשיה). ולפי מה שהתבאר עכשיו בדעת הרא"ש, אם כן אין סיבה שיהיה הבדל אם חותך הראשונות או השניות, ולכן כשר בכל גוונא כמבואר במשנה ברורה. ואף על גב דרב פפא "התקיף" את דברי רבא, אפילו הכי הלכתא כרבא כיון שרב פפא לא חלק אלא רק הקשה קושיא, ורבא נמי לא חש כלל להשיב לו (על פי ב"ח ד"ה ולפי זה, הגר"א וצה"פ ב"ביאור").

31] וקודם שחתך הראשונות פסול בכל ענין - "הראשונות" לאו דווקא, כמו שנתבאר בציון 30, והטעם שפסול הוא משום שעכשיו המצוה אינה כתקנה, שהרי מצוותה בגדיל אחד של ציצית, ואילו בשנים עובר על כל תוסיף (חזון - איש סי' ב ס"ק ד,ה. ובארצה"ח כתב שכוונת הרמ"א שאינו פסול אלא שאסור ללבוש משום שעובר על כל תוסיף).

ס"ק טו

32] שאין יכול ללבוש אלא אם כן כפלו, יש פוסקין דפוטריין אותו לגמרי וכו' - הנמוקי יוסף (הלכות קטנות ציצית יא:): מפרש שמה שרבי שמעון פוטר טלית כפולה, זה בגלל שמדובר שהיא ארוכה מאוד שאי אפשר ללבושה כאשר היא פשוטה, ולכן אין לה שם של "בגד", ולפי זה מה שאמר רבי שמעון שהטלית פטורה, הכוונה פטורה לגמרי, שלא צריך להטיל לא בכפולים ולא בפשוטים, ולדעת השולחן ערוך וסיעתו הסוברים שהלכה כרבי שמעון, יוצא שלהלכה טלית זו פטורה לגמרי, אבל הט"ז מסיק שצריך להטיל ציציות ולא לברך, ומבאר הפרי מגדים (מש"ז ז) כוונתו, שצריך להטיל

29] הטיל ציצית על ציצית אם נתכוון לבטל הראשונה, חותך הראשונה וכשרה וכו' - איתא במנחות (מ:): בשם רבי זירא, שאם הטיל ציציות על ציציות קיימות כשרה, ופירש רב פפא "ממאי דגברא לאוסופי קא מכויין, דלמא לבטולי קא מכויין, ובל תוסיף ליכא, מעשה איכא", ואומר הבית-יוסף (ד"ה והרמב"ם) שלפי שיטת הרמב"ם כך פירושו: כאשר האדם מתכוון להוסיף ציציות יותר ממה שנצטווה, כיון שעובר על כל תוסיף, שתי הציציות נפסלות, ואפילו אם יחתוך אחת מהן יש בציצית שנשארה פסול של "תעשה ולא מן העשוי" (כיון שעד עכשיו היו כולן פסולות), אבל כאשר האדם אינו מתכוון להוסיף ציציות אלא לבטל את הראשונות ולהשתמש בחדשות, ברגע שיקשור את החדשות הרי הוא מבטל את הראשונות, וממילא השניות כשרות והראשונות פסולות, ובלבד שיחתוך את הראשונות שביטל, שהרי אם ישאיר שני גדילים מוכח ממעשיו שרוצה להוסיף (והוי דינו כדאמרינן ברישא במי שמתכוון להוסיף).

30] ויש מבשירים בכל ענין ובן עיקר - דסבירא להו דאין הלכה כדברי רב פפא שהובאו בציון 29, אלא הלכה כרבא שם בגמרא, שפירש את דברי רבי זירא (שאמר הטיל למוטלת כשרה) כך: "השתא בכל תוסיף קאי, מעשה לא הוי", ומפרש הרא"ש (ציצית סימן יט) שרצה לומר, שכיון שכשמטיל את הציציות השניות הוא עובר בכל תוסיף, כל הציציות שעכשיו קשורות אינן נחשבות "עשויות" וכאילו אינן נמצאות (משום שהמצוה אינה כתקנה, כמבואר בציון 31), ורק לאחר שיחתוך אחת מהציציות המותרות הרי השניה נחשבת "עשויה", ומעשה חתיכת המותרת הוי עשיית הציצית הכשרה. ולא רק במקרה שהתכוון להוסיף, אלא גם במקרה שהתכוון

הלכות ציצית סימן י

ילבש בגד זה וכו' (אמנם בד"מ משמע שכן פוסק בהחלטיות כרבנן (ארצה"ח). ואפשר לפרש שזו גם כוונתו בהגהה, ובאמת מדינא צריך להטיל ציצית בכפולים, ומה שכתב "וטוב" קאי אסימא דמילתא "לא לברך", משום דלענין ברכה מחמירנן (ע"פ הט"ז).

35 [ועיין בפרי מגדים] - שכתב (בא"ז) שאין איסור בל תוסיף כאשר כוונת ההוספה היא לצאת מידי ספק, ויכול להטיל גם בפשוטות וגם בכפולות, אלא שמדברי הרמ"א לא משמע שהתכוון שכך יעשו, מדלא הרחיב בענין, וגם מדברי המשנה ברורה משמע שלא ינהג כך (להטיל גם בפשוטות וגם בכפולות, ובאמת לא ראוי להורות לציבור להטיל ביותר מארבע כנפות, שאין כל אחד יודע למה עושה כן, ויש חשש שיעברו על בל תוסיף).

36 [בין בטלית מרובעת ובין בטלית שחיתה מתחילה ארוכה יותר מדאי - "טלית מרובעת" הכוונה טלית באורך הראוי ללבישה גם מבלי לכופלה, וזהו המקרה הרגיל שבו מדובר בסעיף זה, ומה שכתב "טלית שהיתה מתחילה ארוכה" הכוונה לטלית שאי אפשר ללובשה אלא אם כן כופלה, וזהו המקרה שהביא המשנה ברורה בס"ק טז, ואומר שגם בטלית כזו התפירה מועילה.

ס"ק כ

37 [אבל אם חתך השניות פסול כיון דכבר ביטל הראשונות - ונמצא שבזה שחותך את השניות חוזר ומכשיר את הראשונות, והוי "תעשה ולא מן העשוי" (מחצית השקל) (ומה שנקט המ"ב (והמג"א) לשון "אפשר", מפני ששמא לא חשיב תעשה ולא מן העשוי, כיון שבתחילה כשהטיל את הראשונות, אז היתה עשייתן, והיא עשיה מעליא, ועכשיו רק ביטל את הביטול שרבץ על ההכשר של הציצית).

בפשוטים, והטעם הוא משום שגם לדעת רבי שמעון שפטורה לגמרי, היינו מדאורייתא, אבל מדרבנן חייבת בפשוטים מפני מראית העין, ומוכיח הפרי מגדים את דבריו מהמעשה המובא שם בגמרא שרבה בר רב הונא אמר לרבא בר רב נחמן שלא מטילים ציצית בקרנות הכפולות, ואם כן מוכח שסובר כרבי שמעון, וכתוב שם שלאחר זמן מה אמר לו שיטיל ציצית בקרנות הפשוטות, וחייבים לפרש שזה רק מדרבנן, כי אם היה מדאורייתא, היה עליו לומר לו זאת מיד כשראהו, אלא ודאי שהוי מדרבנן, ומיירי שמיד כשראהו היו שם אנשים בסביבה, ולא יכל לומר לו מיד מפני כבוד הבריות, שדוחה איסור דרבנן (כדאיתא בסי' יג,ג), ולאחר זמן מה כשהלכו האנשים יכל לומר לו. (אמנם לדעת הרמ"א שהלכה כרבנן, לפי שיטת הנמו"י יוצא שההלכה בטלית כזו היא שיטיל בכפולות, ועל כן עדיף לא ללבוש טלית כזו כלל, ושמא חומרא יתירה היא דהרי בשעה"צ פסק דהעיקר כהמחבר. ועיין במילואים הערה בדברי הפמ"ג).

ס"ק יז

33 [עיין בביאור הלכה - שם מבואר היטב שלדעת הרמב"ם (ציצית א,יז) בעינן שיתפור משלוש רוחות.

ס"ק יט

34 [תמהו כל האחרונים מה תיקן במה שלא יברך וכו' - פירוש, כיון שמשמע מלשון הרמ"א שאינו פוסק בהחלטיות כרבנן אלא מסתפק שמא הלכה כרבנן, מדאמר "וטוב לעשות לה ציצית" - כרבנן, "אבל לא לברך" - שמא אין הלכה כמותם, לכן תמהו האחרונים, שעל הצד שאין הלכה כמותם אלא כרבי שמעון, צריך להטיל ציציות בפשוטים ואין

הלכות ציצית סימן י

סעיף ז (טו"ע)

[39] אם רובו סתום פטור ואם רובו פתוח חייב - בספרי זוטא (על דברים כ"ב) איתא "אשר תכסה בה פרט לחלוקים" ופירש ר"י (הובא בב"י) שעשה את הבגד סתום מלמעלה כעין חלוק, וכיון דאיתא בגמרא (מנחות מ:): דבתר עיקר בגד אזלינן, אם כן צריך לומר דמיירי שעיקר (=רוב) הבגד סתום, אבל אם רוב הבגד פתוח חייב בציצית (על פי הבית-יוסף והגר"א).

ס"ק כג

[38] כל שבן דאם חתך השניות כשר - מפני שבחתיכת השניות יש מעלה יתרה על פני חתיכת הראשונות, והיא, שאנו באים להכשיר את הראשונות, והראשונות, כבר בשעה שהוטלו בבגד היו ב"עשיה" מעליא (שאז היה רק אותן. מה שאין כן כשחותך את הראשונות ומכשיר השניות) (על פי הבית-יוסף). (ואפילו אם תרצה לומר שבשעה שהטיל את השניות פסל את הראשונות, מכל מקום הרי כשחותך את השניות "עושה" את הראשונות לדעת הרא"ש דאליביה קיימינן).

הלכות ציצית סימן י

יק באר הגולה

העשו: ו' אין כוּפְּלוּן את השולית וכמילוי ציצית על כנפיה כמו (מו) שהיא כפולה: (הנהגה כנ"ל חר"ך
 להטיל גד' כנפיה (גז) הפשוט) (נית יוסף) * א"כ חפדה כולה (יו) ואפילו כרות אחת: (הנהגה ו"ח
 (יה) דחייבין חפלו בלא תפירה ועוד לעשות לה ציצית חל (יט) לא לדרך עליה) (הר"ף ורמ"א וטור)
 ה"הטיל ציצית (ו) על ציצית אם נהבין לבטל הראשונה הותרך (ז) הראשונה ובטיחה ואם נתרבין
 להוסיף אע"פ שהוקף אחת משניהן כפולה: (הנהגה ויש מאשימים (כא) ככל ענין (כב) וכן עיקר) (טור)
 נעם הרמ"א ורובנו יודעה נ"ח מ"ג) וקודם שחתיך (ז) [בג] הראשונות סגול ככל ענין (ג"ז): ו' ס' מלבושים
 שהם כרושים בן הצרדין לטהר ויש להם ד' כנפות לצד מטה ולטעלה הם כרושים אם * רובו
 (ח) הכוונ (כד) פטור ואם (כה) * רובו פתוח חייב. * ואם הציץ כרום וחציו פתוח כמילין אותו

שערי תשובה

[ג] כפולות. פיך כפ"ס ועין יד ארסים לרשם טעם דע"ז דע"ף
 חרך כפולות דכאחרינוס הוי דיומו מעיקר ופתח ונבלה משה"ז כחך
 כהחנינוס דנראה ונראה כוא ועין גש"ח בות ארסים חלק א"ח כמות כ'
 קצת' וי' יד ארסים לרשם טעם דע"ז דע"ף
 חרך כפולות דכאחרינוס הוי דיומו מעיקר ופתח ונבלה משה"ז כחך
 כהחנינוס דנראה ונראה כוא ועין גש"ח בות ארסים חלק א"ח כמות כ'
 קצת' וי' יד ארסים לרשם טעם דע"ז דע"ף

ביאור הלכה

בין הממונים אם מתי החסידים. ואם הכוונ שפי כנגד לעיני ותחור ענ
 חיינו יוכר כלל הפסל למעלה כדרך שהחיימים עושים תראה דלבעי מהני
 תפירה זו ולא שייך ציון וטעם דלוי ח"ב כיון דהך ה"המנין וד"א
 גם בהפסל דאר"ת מכתבו את עם כואון זה לייך לטעמו כי ציצית ולדרך
 ואשר עוד דאילו לסקל כס"א דש"ע מתי תפירה כיו: * א"כ תפירה כולה
 ואפילו מרות אחת. הוא כ"ח כרמ"ס וינין ב"מ' ש"הב טעם משום דע"ף
 אס הפסל כול לא יכיר שנייה כחמישיהם טעם מדכרי דכוח מפרש מרות
 אחת כהש"ס ועין דרמ"ס דעכ"ר כ"ע על הגמור דתכ"ר כעס דרמ"ס
 דהמ"ך תפירה לכל ג' ורומחו'. ולע"ז נראה שטות דהגמור ה"כ קרא' לוי
 לישנה דרמ"ס מירש' ליש' ר'ח"מ תפירה כולה וא"כ הסכים
 והפילו מרות אחת. הוא כ"ח כרמ"ס וינין ב"מ' ש"הב טעם משום דע"ף
 שיתחוב כולה דוק ודא דקאמר והפילו מרות אחת כינוי דלא בעיין ש"הב
 תפירה כפולות. הוא כ"ח כרמ"ס וינין ב"מ' ש"הב טעם משום דע"ף
 כרמ"ס וינין ב"מ' ש"הב טעם משום דע"ף
 חרך כפולות דכאחרינוס הוי דיומו מעיקר ופתח ונבלה משה"ז כחך
 כהחנינוס דנראה ונראה כוא ועין גש"ח בות ארסים חלק א"ח כמות כ'
 קצת' וי' יד ארסים לרשם טעם דע"ז דע"ף

הש"ס הטעם וציצית קודם תפירה והוא קודם או הציצית טעמה כפולות
 ולא"כ המור הכפול והור קטור ד"ה ח"ל לא כגלגו ע"ש. אם
 שלה ועכ"פ ה' ציצית כפולות ה' יכול לבטל תפירה' ודוק ח"ך דמ"ח
 כהתירם לא עשו כפולות כ"ו: (ו) על ציצית. עיין ח"ט העמדה זקנים ע"ז.
 י"ב ע"ס ובכ"י: (ז) הראשונות. ולהרמ"א אפי' החרך ח"ב ע"מ"א וע"ז ופ"ז
 להוסיף רק לייך להתקן או בתפירה דלא כע"ז ע"ש]: (ח) הכוונ. ואם עשה צו
 ציצית וא"כ סתם רחבו כפולות כמ"ס
 משנה ברורה

לא טעמו הציצית קודם הכניסה וה"ו ל"ח חפסה ולא מן העשו
 ופסולים ע"כ לייך להידרס ולהור דוקא כ"ה ציצית רחבו
 פעמייהו היה כפולות (ג) חל הציצית טעמה כפולות ח"ל להחיר
 כיון שטעמה בהכרח ויין פסול הראשונים כפולות ודוק ה"ה ח"ל להחיר
 כפולות. ש"ס (כד) הפסל וחציו הציצית כחמישיהם וכן ציצית על
 סתם כפולות. (גז) הפשוט. ואם כפול ממהה כפולות לייך חר"ך מ"ל
 ע"י ש"ס כדוקמהו ש"ן ויכל לנבטו ח"ל"ב כפול ים פוח"ן דפוסטין
 אורח לגמרי מן הציצית חר"ך ע"כ כגד עליו ותפירה ה"ז והפ"ג
 דיי"ל צו ציצית כפולות כפולות ולא יבדך (ז) והפילו מרות אחת.
 עיין בניסוח הלכה: (יח) דחייבין. להטיל ציצית כפולות (כ) דל
 זמן שהיא מכוללת ויא נחפשה עם עליה עליה כמו שהיא כפולות:
 (יט) לא לדרך. החבו כל הממונים מה מיקן כמה שלא יבדך את
 עינין שחא כהחכר ונדיך הטעם כפולות וי"ך ילכס כגד זה הא
 ויחר מ"ך ציצית חכור להוסיף לו"ע [ועיין בפ"ח] ומסקי ט' ליי"ע
 דזידר לנחמה של לעשות פ"ת כפולה כלל ח"ל"כ תפירה (ז) והפילו
 בהפירות רחבת דכיון שפירה טוב אין עשייה להיפסל ואז בין
 כפולות מרובות ועין ב"ב חתמה מהחל חרובה ויחר מ"ך יתול
 ציצית כפולות ויבדך: (כ) הראשונה. אפ"ר בת' דדוקא נקט ח"ב
 ח"ה החרך חמישה סגול כיון דכב"ר צו"ל הראשונה - (כ"ה) ככל ענין.
 היען בין שהענין לבטל או החלין להוסיף ובין שהחרך הראשונות
 כ"ס) או השניות: (כב) וכן עיקר. וכן פסקו (ל) החחרונים
 (גב) הראשונות. וקט' ל"ה הראשונות דקחי על מה שכתב השו"ע
 מהחל המחר הראשונות ו"ה כחן וקודם שחרך הראשונות חל בלימה
 להרמ"א דכתיבין כוונתיה' כ"ס דא"ס ח"ה הציצית כשר כמו דליהת'
 צ"ל: (כד) פטור. ח"ה י"ב שהחייבו כפולות עשירי ע"ז.
 ואם עשה צו ציצית וא"כ כמה רובו כפולות ח"ה חכום חפסה ולא מן העשו
 וקלעיל כ"ס לייך להכריע ולהור דקאמר (כה) רובו פתוח חייב.
 היען מן הגמ"ד ומניחה צו נקב שבעין החייבין ע"ך שהחייבין
 לטעם מעקב ומניחה רוב פתוח ומוד"ן רק סתמה הידיים וה"ה טעמות גמור

דוקה טעמו ג"כ כלינו הוא כפול הוא מה"ח דף דבד"ה כפולות כעס
 כ"ל עי"מ וגם כפול חר"ח מתחב צו לכו כוונתה אין לדרך על ס"ך כ"ס
 ע"כ * ואם חלו וכו'. אם ה"כ ב' מליצות פתוח וטעם ועוד מ"ס ה"ס

שער הציץ

בג) להם רב ומ"ח ורמ"ה דלא כפי"ה טעמה (ג) דר"ה כפולות ח"ל: (ה) מדכרי: (ו) מ"ח: (ז) רש"י ע"כ
 כפולות וכפולות כפ"י וכו' ר' כפולות ח"ל לבטל ח"ה דברי ר"ה כפולות דקחו
 כפולות וכפולות ח"ל לבטל ח"ה דברי ר"ה כפולות דקחו
 כפולות וכפולות ח"ל לבטל ח"ה דברי ר"ה כפולות דקחו

הלכות ציצית סימן י

לכתחילה, וזה מובן, משום דמצינו דחז"ל החמירו בבין השמשות (כמו בשבת לד.), וגם כאן סובר המגן אברהם שצריך להחמיר, אבל רוב האחרונים סוברים שאין צורך להחמיר בנידון דידן, והתירו לכתחילה לצאת בבגד זה לכרמלית, וכן הלכה (דהכי משמע מלשון המ"ב).

סעיף ח (ש"ע)

42 קאפ"ה - הוא סוג של בגד שיש לו ארבע כנפות.

43 אשטרינג"ה - הוא דבר המחבר צדדי הבגד אחד אל אחד ואינו קבוע אלא נוטלו ומחזירו, כעין קרסים בלולאות (על פי הלבושי שרד ס"ק י. ובאנגלית מדוברת סטרינג פירושו חוט, ואולי הכוונה לזה, ועיין בבה"ל ד"ה משום, שהסתפק בעניין קשירה).

44 אינו מועיל תיקון זה אם לא תהיה קבועה מחצי ארבה ולמטה - כדאיתא לעיל בסעיף ז, דכדי להיפטר מחובת ציצית בעינן שיהיה רובו סתום, ואם מקום הסגירה הוא למטה מחצי האורך, יוצא שהכנף הוא מיעוט מאורך הבגד, ולא חשיב כנף (ולא מצרפים את השטח הפתוח למעלה ממקום הסגירה, שיחשב רובו פתוח (נשמת אדם ס"ק א), משום שרק השטח הפתוח בצמוד לכנף נחשב כנף (מ"ב עוז והדר בציונים אות מג).

45 וגם שתהיה קבועה למטה מהחגור - משום שאם הסגירה נמצאת במקום שרגילים לחגור (דהיינו במתנים) או למעלה מכך, יוצא שהכנפים מתנופפים ברוח כבר ממקום החגור, ומחזי ככנפים מעליא (ומה דבעינן שהמיקום יהיה למטה מהחגור מיירי בבגד מסוג "קאפ"ה", ובכל סוג בגד אחר צריך לדון לפי מראית העין שיהיה בו).

46 יאסר משום מראית העין - איסור מראית העין בציצית נלמד מדאיתא במנחות (מד). דטלית שאולה לאחר שלושים יום חייבת

ס"ק כה

40 ועל כל פנים לא עדיף מן בגד שחציו פתוח וכו' - ברישא כתב בפשיטות שחשיב בגד ללא כנפות והוי ברכה לבטלה, וזה כדברי החיי אדם (כלל יא, ט) והגר"ש קלוגר (ספר החיים, ושם סיים "כן נראה לפי עניות דעתי ברור ופשוט מסברא ואין צריך ראיה"), ועכשיו מוסיף המשנה ברורה שאפילו לדעת האליה רבה והארצות החיים הסוברים שיתכן שלא מצרפים את הנקב שעשה בשביל הידים, לשיעור הסתום, על כל פנים הם לא כתבו זאת בפשיטות אלא הסתפקו בדבר, ולכן לא גרע מבגד שחציו פתוח וחציו סתום, שגם שם אנו מסופקים כמבואר בדברי המחבר (ומה שכתב "ועיין בביאור הלכה", שם הרחיב קצת בדעות הפוסקים הנ"ל).

ס"ק כו

41 דאין עושין ספק דרבנן לכתחילה - הנה הכלל הזה סותר את הכלל של "ספק דרבנן לקולא" (ברכות כה. ועוד) שאזלינן לכתחילה להקל, וכמו שנפסק ברוב המקומות (כגון בשו"ע סי' קסא, כמו שמבואר שם במג"א ז דיכול ליטול ידיו עם החציצה, ולא אמרינן דיסיר החציצה כדי שלא יכנס בספק דרבנן), אך מאידך יש מקור לדברי המגן אברהם מדאיתא במסכת ביצה (ד. הובא במגיד משנה יו"ט א, כ) דאין אומרים ספק דרבנן לקולא בדבר שיש לו מתירין (כ"כ הכא בהגהות לשו"ע הגר"ז), אלמא דכיון דיוכל לאכול הביצה למחרת בהיתר, לא מתירין לו עכשיו את הספק דרבנן, והכא נמי כיון שאין לו צורך להיכנס בכרמלית לא מתירים לו, וצריך לומר שבמקומות שראו הפוסקים שצריך להחמיר בהם, אמרו את הכלל דאין עושין ספק דרבנן לכתחילה, וכמו לענין ספירת העומר (שממש הוכיח הפמ"ג (א"א יא) את דינו של המג"א) דאיתא בבית-יוסף (בסימן תפט) בשם הר"ן שאין סוברים בבין השמשות דאין עושין ספק דרבנן

הלכות ציצית סימן י

לחומר (כו) והיוב (ט) בציצית ואין יוצאין בו (ז) (כו) בשבת : ה' יקאפה' שהיא פתחה בענין שיש לה ד' כנפות אם יקבעו בה (כח) אשמרנג'ה (יא) (כט) * לעשותה כסתומה כדי לפוטרה סציצית אינו כועיל הקץ זה אם לא תהיה קבועה פחצי ארכה ולמטה לכל הפחות וגם שתהיה קבועה למטה בהתגורר למען יהיה הרוב הסתום רוב הנראה לעינים דאל"כ יאמר * משום (ל) טראית העין: ה' הכנפים צריך (לא) שיהיו מרובעות * ולא שיהיו עגולות: י' בצנפת פטורה אפילו שול ארצות המוכרב שב' ראשיה מושלכים על כהפיהם וגופם ואע"פ שבתכסה בה ראשו ורובו פשוט (לב) * כיון שעיקרה לכסות הראש דכסותה אמר רחמנא (יג) (לג) ולא כסות הראש: יא' * יסודר

כ מהרי"ק סס
ל מהרי"א וז"ל
הפטור מ מציצ"א
וכסתור וצ"ת
וארובות חיים נ"ד
בקצת ענינים

באר היסב

לענין וא"ל להלבישן בענין חמר אין חייבין ציצית לכן נהגו להקל. ומלכות שקריין רל"ט שמוצר למעלה החיכה בגד מרובעת זמונה על חמישו מלמוריו שקריין קאלנ"ר פגום הוא דפקור דהכי ללד ממלס אין לו כניפות רק כניפות הקאלנ"ר המוגהין לו קתא מלמוריו ואין זה קרנות הוולד ואין השני קרנות שמתהווין מכוונות כנגד הכניפות שלפניו ככ"ל ד"ח . ורבה סמ"ל ומ"מ ירס שמים יעשה קצין חמה עגולה כמ"ט צ"י בשם הוקיים : (יג) ולא ככות הרחש . ומה שטשוין פטרה לפניה לא מפני שעיקרה נעשה לבישו הרחש חלה משום היכר שציצית העליונים לא יתחלפו למטה ועל סימן ה' סק"ד' הכנפי שהמרי זל לא הם

ס"ה : (ס) ציצית . ולמן מתכנין עליו לבסוף ע"ה מ"ל וע"ל סימן ס' ס' ו' ק' מש"ס : (י) כנפה . יל' אפי' לקמיתים נמי אסור מ"ל דלא כע"ה : (יא) לעשותה כסתומה . לכן אין לעשות כניפות קצין קרסום למטה מהתגורר דהוי כסתומה . ובת"כ ס' רז"ל כגב דקרסום לא הציב חיבור אל א"ל שנכפפין חמר שאל"ל להחזיק חלה ע"י מעשה . ו אפשר דמ"ס חומר תסום תרלית עין מ"ל . כתב הכ"י יש לקדקד בציצית שגב שיש להם ב' כניפות סמוך לאוהר וז' כניפות סמוך לאחר למה אין פסילין צבה ציצית ומי' דל"מ דמתחר דמזנה ציצית הוא שהיורד ד' לפניו וב' לאחוריו ומלכותם שלט הם כל הדי' כנפות

ביאור הלכה

דנלתו היורד הוא רובו פשוט ע"ה ולכאורה ע"ה נדמות זה לזה דק"ל דאשינו אם הכנגד בעלצומו היס עגול בני' כפי כלל ונעמיתו היס כל עיר אפ"ה חייב ציצית וזין זה דרובו פשוט ופיהו הלא מסתמך כדאיהו בכ"י ועיין * לעשותה כסתומה . עיין במ"ב כמה שכתב דוכא שנכפפין חמר וכו' כוח מהמ"א במה שהי' ופי' דל"כ' כגב המ"א דאפ"ה דמ"ט אכור מפני זמירות העין שנראה כסתום והדמ"ל העוזק את דכינו עיין בל"ב ובח"ה ס' ט"ס כימנ"ט פ"ב ככב"ב וסב"ב דרמיותו שלטו הנהוהו היס ע"ה נכפפת ומה שפסקו קמ"ב כגם היורדי רמ"ל המוכרך כמ"ט חמיד תחת נגדיו ופי' כסאות כוכך נכס"ל כוח נהגנו יל' דלא כיון צום מלאית עין גודלי קרין צום דומהר לפי מנהגיו שלטו והיוהין חמיד כמ"ט תחת חתם הנדיים : * משום מלאית העין . משמע בלכות ונכפ"ה כמ"ט הנדיים שרובן פשוט כיון שיהי רוב כנפיהם נגדיו ולא מלכותם כד"ה ע"ה יתכנו עליו מרחיב ומגד נבשלה . כגב בחל"מ נדיים שיש לטס ארבע כניפות ולובבם דרך מלכות ומגד עינים כתגודתו ממלי ארכים וממטה אפילו את חומר בחוק לא נאסר ע"י כן עינים ציצית חלה אל א"ל קנבס כגם לללות כגם נאדרים וקובה כגב על קי"הא יג לנסתקת א"ס נאדרים ע"כ מחיוב ציצית דאזכר דיש לדמותו לכ"הא דע"י קשה ועשה חיבור ואל"כ נעניינו מבעלז מחרות ד' כניפות או לא ועי' כ"ח : * ולא שיהיו עגולות : י"ט עד כמה נקרא כגם נאדרים דאין כנפיהם לזכר דע"י מסו עיעגל חודו של כמקף חסור טוב כנגד הציצית דלא יח"ה עדיף ריבוע כנגד מרובוע סחוצה דק"ל ש' כונתם ס"ב דריבוע הפונח וכן סק"תם עגב ואפ"ה ק"ל בחולין י"ח דלס נאדם סחוצה פחות משהפ' או כזית כסר וזה נודר ע"ס גוס למ' כיון א"ס נאדם בחוק חודו של קצין או בלא מקום סחוצה פשה דכלל גונו ככסו כניפות דף מ"ח ע"ל

מזנה ברורה

כי אז לא נקרא כג' ד' כנפות וקצוב הדבר כשהכרך מנרך לנפלה ופ"מ לא עדיף מן צנד שהלוי פשוה דחייב ציצית והסור לנדך עליו והסור לנא"ט בו כנפיה חל"ל לירך למדוד חף מה שחלטה מן הידים והקנב חשב ג"כ כגלו הוא סחוס ועיין ציצית הלכה : (כז) וחייב ציצית . חל"ל (לז) אין מתכנין עליו : (כח) נצתה צנפת פטור וציצית הי' כחשויו וכדלקמן בסי' י"ב . ועיין במ"א שכתב דלפי לכתמיות אסור דלמין שטוין סק"ד דריבין לבתלה ורביים (ה) מן הסמרונים מסמיתים עם דמ"ט דמיקל צום : (בח) אשמרינ"ה . הוא דבר המחנה נדדי כנגד חלה לל אחת . (בב) למעשה כסתומה . ולכן אין לעשות צפ"ק קרסום למטה מהיורד דהוי כסתום (ג) והוא שנכפפין חמר דהשני הקרסום ללד השני פאיוו יוכל להחזיק חלה ע"י מעשה דציה פשיני חיבור נגור הן לעינן כלחים' וכן לעינן ציצית חלה בל"ה לא השיב חיבור ע"ז : (ל) חרות העין . והבולך צפ"ק חמיד החר נגדיו ורף כסותה הולך הרחש הוא דנגע ע"ל דלא שיוך צום פ"ט (חידושי רש"י) : [א] שיהיו מרובעות . דלמן עיגול נקרא כקף : (לב) כיון שציצית . (לז) הדין לו מהחלה רק בשביל כיוסי הרחש : (לג) ולא ככות הרחש . (לה) ומה שטשוין פטרה לפניה לא מפני שיעקרה נעשה לבישו הרחש חלה משום היכר שציצית העליונים לא יתחלפו למטה ועל סימן ה' סק"ט' כחכתי שהמרי זל לא הוא מקמיר ע"ה וכן מקריע הא"ד להקל א"ס נקרא למעלה וכינוהו ציה :

שער הציצין

(ל) כנז' וע"ל : (ס) א"ר ונכר טלמ' וארכ"ה וגם סמ"ל מלד נטקל : (ג) מ"ל ומס"ד : (ז) מיחולד ברמ"ל : (ט) פ"ט :

הלכות ציצית סימן י

הוא נושא בידיו, ואם כן לא נגזור שלא יצא בו כשהוא לובשו (דהוי גזירה לגזירה)? ותירץ ר"י דמשמע מלשון הברייתא שהוא אוסר אפילו כשאוחזו בידו הקמוצה כשאי אפשר לראות מה הוא נושא, ובכהאי גוונא לא שייך לגזור משום מראית עין (אפי' למ"ד דכל דבר שגזרו מפני מראית עין אפי' בחדרי חדרים אסור), כיון שאפילו כאשר הוא עומד באמצע רשות הרבים אי אפשר לראות מה יש בידו, (וחייבים לומר שמה שר' אושעיא אוסר הוי מדאורייתא ולכן מקשה הגמ' שפיר שנגזור שגם לא ילבשו אטו שלא יטלטלו בידו), ולענייננו מוכח מכאן שכל דבר שדרך עשייתו הרגילה היא בסתר אפילו כאשר הוא נמצא ברשות הרבים, לא גזרו בו מפני מראית עין (על פי רבי עקיבא איגר).

סעיף ט (ט"ז)

[49] **הכנפים צריך שיהיו מרובעות ולא שיהיו עגולות** - כדאיתא בספרי (דברים רלד) "[כנפות] פרט ליגא ולתכלא ולתבלטירים (=סוגי בגדים) וכו' לפי שאינם מרובעים" (בית-יוסף), והסיבה היא מפני שפירוש המילה "כנף" הוא קצה (רד"ק ישעיהו כד, טז) ולדבר עגול אין קצה (מ"ב עוז והדר). **ובביאור הלכה** (ד"ה ולא) הסתפק כמה הוא שיעור העיגול, על כן (הרוצה שכנפותיו יכללו בפטור "עגול") צריך לעשות עיגול ניכר ושיהיה אורכו לפחות בשיעור שלוש אצבעות (לשיטת הגר"ח נאה 6 סנטימטר ולשיטת החזו"א 7.2) (על פי צה"פ הע' 63).

סעיף י (ט"ח)

[50] **דכמותך אמר רחמנא ולא כמות הראש** - הכי איתא בספרי (דברים רלד) לגירסת כמה ראשונים שהובאו בבית-יוסף (ע"פ לב חיים סי' עו) וכן מגיה שם הגר"א. ומשמע מדרשה זו שבגד שעשוי בעיקר בשביל הראש פטור, ולכן

בציצית, וכתבו שם בתוספות (ד"ה טלית) דהוא מדרבנן מפני מראית העין (הגר"א).

ס"ק כט

[47] **והוא שנכפפין מאוד ראשי הקרסים לצד השני** - איתא ביבמות (קב.) דנעל הסגור באמצעות כפתורים (כך הוא מפרש "חומרתא" בשם הרא"ש) אינו נחשב סגור, ובעינין גם לקשור חוט על גביו, ואחר כך תוכל היבמה לחולצו, ומאידך כתיב בחומש שמות (כו,יא) "והבאת את הקרסים בלולאות וחברת את האהל", אלמא דעל ידי קרסים בלולאות חשיב חיבור, ולכן צריך לומר דדוקא כשמכופפים מאוד את הקרסים לאחר החיבור חשיב חיבור, ואם לא מכופפים מאוד לא חשיב חיבור, והוא הדין בכפתורים, אם לאחר שמכניס את הכפתור לנקב יתפור את הנקב באופן שלא יוכלו להוציא את הכפתור אלא על ידי קריעה, בוודאי שחשיב חיבור (אבל סגירה רגילה של כפתור אינה נחשבת חיבור) (על פי תרומת הדשן רצו).

ס"ק ל

[48] **והחולץ בטלית קמן תמיד תחת בגדיו וכו' דלא שייך בזה מראית עין** - איתא בשבת (סא:) דמותר להוליך קמיע כשאוחזו בידו ברשות הרבים בשבת, ולכן מותר גם ללבוש קמיע בשעת הליכתו ברשות הרבים, ומקשה הגמרא והתניא רבי אושעיא אומר ובלבד שלא יאחזנו בידו ויעבירונו ארבע אמות ברשות הרבים, אם כן למה מותר לצאת בו אפילו כשהוא לובשו, ולא חיישינן שכאשר יצטרך לנקביו יסירונו מעליו ויאחזנו בידו, וילך כך ארבע אמות ברשות הרבים? והקשו בתוספות (בדף סב. בד"ה והתניא) תימה לר"י, אולי כל מה שרבי אושעיא אוסר הוי מדרבנן משום מראית עין, כי אנשים לא יודעים מה

הלכות ציצית סימן י

סעיף יא (טו"ע)

[52] סודר שנותנין על הצואר וכו' פטורים - משום שעיקר סיבת הבאת הסודרים הללו היא בשביל שימושים שונים, כגון לקנח בהם הידים, לצרור בהם מעות ולהביא בהם פירות וכדומה, ולכן אף על פי שגם נהנים בהם בתור לבוש לא קרינן בהו "אשר תכסה בה", שאינם לשם כיסוי (וכמבואר בציון 20 דאזלינן בתר העיקר. בית-יוסף, שם הביא טעמים נוספים אך בבה"ל נקט לטעם זה כעיקרי).

לא מועיל שלפעמים מתעטף בו בכל גופו (על פי בית-יוסף סעיף יא).

סיק לג

[51] וכן מכריע האליה רבה להקל אם נקרע למעלה וכיוצא בזה - במקרים כאלו האליה רבה מיקל להפוך את הבגד באופן שהעטרה תהיה למטה, משום שכמה פוסקים מתירים לכתחילה בכל מקרה לעשות כך, והמקורות והטעמים של המחלוקת בענין זה מבוארים לעיל בסימן ח' ציונים 26 ו-27.

הלכות ציצית סימן י

לשים שנים לפניו ושנים לאחוריו, ולמד שהכוונה בצורה מכוונת. ובפרט שלשון הירושלמי שציטטו הראשונים (המוזכרים שם בסי' ח) הוא "שני כנפות לאחוריו ושנים לפניו כשורה", ואולי הוא מפרש שהכוונה היא שהם מסודרים בשורה (אך ניתן גם לפרש שהכוונה כשורה - כהלכה).

58 גם על מעם דרכי משה יש לפקפק הרבה כמו שכתב הפרי מגדים - שהקשה שמה שכתוב שישים שנים לפניו ושנים לאחוריו, זה לא הלכה אלא דרש ולמצוה בעלמא, ואי אפשר מסיבה זו לפטור מציצית. (ואולי כוונתו למדרש המובא בסימן ח ציון 25 שהמלאך גבריאל הזהיר לים וכו', אך באמת יש גם ירושלמי שהביאו הראשונים, ושם משמע שזו ממש הלכה. וגם בערוך השולחן (סי' ח סע' י) כתב "ונראה דזהו לעיכובא").

59 על כן ירא שמים יעשה קרן אחת עגולה - ולכאורה לפי זה בחולצות שלובשים כיום היו צריכים המדקדקים לעגל קרן אחת, ולא נהגו כן, וכתב בשו"ת ציץ אליעזר (ח"ו א) שיש כמה צירופים להתיר ולכן אין לחשוש כלל (טעם אחד הוא משום שלפי הבנת כמה פוסקים ברשב"א, צורת בגד ארבע כנפות היא דווקא בגד שטוח, ועיין במי"אוי"ם שם הובאו טעמים נוספים מדברי הציץ אליעזר בהרחבה).

60 וכדלעיל בסעיף ז וכו' - שם כתוב שרק כנף מרובע חייב בציצית ולא עגול. ומה שכתב "ועיין שם בביאור הלכה" שם דן לגבי שיעור העיגול הנדרש.

61 כי עתה היא בת ששה - דבר זה מצוי כיום במלבוש הנקרא "פראק", כיון שיש "שסע" מאחור ולכן יש למטה ארבע כנפות, ועוד שתי כנפות למעלה בצווארון, ולכן טוב שיעגל שלוש כנפות.

ס"ק לו

62 שמקפלין חלק אחד מהתלית מאוד עד

ס"ק לד

53 ועיין בביאור הלכה - שם כתב נימוקים להלכה זו וגם בירר את הדין של בגד שנהגו בתקופתו ללבוש על הכתפים.

סעיף יב (שו"ע)

54 מלבושים שבמצרים הנקראים וכו' - כל המלבושים המנויים כאן הינם דומים בתבניתם למלבוש הנקרא בימינו "חלוק", שהם בגדים ארוכים, פתוחים מלפניהם וסתומים מאחוריהם, ויש להם בצד הקדמי ארבע כנפות שתיים למטה ושתיים למעלה כנגד הצואר.

ס"ק לה

55 הטעם עיין בבית יוסף - שם ביאר שני טעמים, האחד: מפני שהבגדים הללו אינם עשויים להגן מחום ומקור אלא רק לשם כבוד, ולכן פטורים שאין "כסות" אלא הבא להגן מחום או קור, וזכר לדבר (איוב כד, ז) "ואין כסות בקרה". והטעם השני: כיון שהבגדים הללו ארוכים, והציציות יהיו נגררות על הארץ ויתלשו ויחתכו באופן תדיר על ידי דריסת הרגלים, וכל הזמן יצטרך לתקנם, ומסתבר שבכהאי גוונא לא חייבה התורה, מפני ש"דרכיה דרכי נועם" (משלי ג, יז). ואין בטעמים האלו כדי לפטור את החולצות שלנו, ולקמן בציון 59 יבואר סיבת הפטור).

ס"ק לו

56 לכתחילה שיחזיר שתיים לפניו ושתיים לאחוריו - כמבואר בסימן ח סעיף ד. (ולפי טעם הרמ"א החולצות שלנו פטורות מציצית).

57 הואיל ואין השני קרנות שמאחוריו מכוונות נגד הכנפות שלפניו - המקור לסברא זו נמצא בשו"ת מהרי"ק (קמט) בשם ספר "הספרא" שכתב אחד מהראשונים, ואולי למד זאת ממה שכתוב בסימן ח סעיף ד, שצריך

הלכות ציצית סימן י יא

שעיבוד העורות שעושים מהם את בתי התפילין יהיה לשמן, ובמסכת גיטין (נד:) איתא שרבי אבהו פסל הלכה למעשה גווילי ספר תורה שלא עובדו לשמן, והיינו כרבן שמעון בן גמליאל (תוס' מנחות מב: ד"ה עד, הגר"א. ולענין טווייה ושזירה לשמה באמצעות מכונה, נחלקו הפוסקים, ואין להשתמש בציציות כאלו, אך אין למחות במקילים, פסקי תשובות).

2 ויש מחמירין אפילו לנפצן לשמן - כיון דאיתא במנחות (לט:) שדרשינן סמוכים "לא תלבש שעטנז צמר ופשתים יחדיו, גדילים תעשה לך" (דברים כב, יא-יב) שאת הגדילים ניתן לעשות מצמר ופשתים יחדיו, ומשמע שגם את המילה שעטנז דרשינן בסמוכים, שהציציות יהיו שעטנז: שוע טווי ונוז (יבמות ה:), ופירוש המילה "שוע" הוא ניפוץ (בתוס' יבמות ד: ד"ה ואמר כתבו דברים דומים), ובפשטות דין "שוע" כדין "טווי", וכשם שבטווייה בעינן לשמה כך גם בניפוץ (דרישה בשם המהר"ל מפראג, ובערוך השולחן כתב קרוב לזה לענין שזירה). ומה שנקט שמואל (המוזכר בציון 1)

שבעינן טווייה לשמן ולא נקט שכבר בשעת הניפוץ בעינן לשמן, הוא מפני שחולק על רב שסובר שאפילו טווייה לא בעינן לשמן (וזה יותר רבותא לומר כן על טווייה), לכך אמר שמואל שבעינן טווייה לשמן, אבל באמת הוא הדין לניפוץ ולכל העשיות (הגר"א).

3 והמנהג להקל בניפוץ - מדנקט שמואל שבעינן טווייה לשמן, משמע שניפוץ לא בעינן לשמן, שהרי הניפוץ נעשה לפני הטווייה (על פי בית-יוסף והגר"א).

4 שיאמר בתחילת הטווייה שהוא עושה כן לשם ציצית - רבינו ברוך בספר התרומה (קצב) הסתפק האם בעינן בשעת עיבוד העורות של הספר תורה, וכן בשעת כתיבת סת"ם, שדוקא יאמר בפיו שעושה כן לשמן, וראיה מפיגול, דאיתא בפסחים (סג. ושם בתוד"ה ר"מ) שאם

שנעשה דק וכו' - אותם אנשים נוהגים שמיד לאחר הברכה, קודם כל מכסים ראשם, ואחר כך מביאים את כל ארבעת הכנפות לפנייהם (כמו שאנו עושים בתחילת עשית העיטוף), ואחר כך מגלגלים את שתי הכנפות המיועדות להיות בצד האחורי, ועושים אותן דק וכורכים סביב הצוואר ומשליכים אותן לאחור, ובכך הם מרויחים ששתי הכנפות שמאחור נמצאות במרכז הגב, ובזה הם מקיימים את הדין שבעינן שיהיו שתיים לאחוריו (דסבירא להו דלא סגי בצידי אחוריו. והם מרויחים דבר נוסף, שהציציות אף פעם לא נגררות על הארץ שהרי הטלית כרוכה על הצוואר, ואילו בצורה שאנו לובשים, מידי פעם צדדי הטלית נשמטים מהכתפים וגורמים לציציות להיגרר, והרי יש לזהר שלא לגרור הציציות על הארץ כמבואר בס"א סע' ד) ואילו לגבי שתי הכנפות שלפניו, אין צורך בשינוי צורת הלבשה, שהרי גם בצורה שאנו לובשים הכנפות שלפניו נמצאות קרוב למרכז ולא ממש בצדדים (על פי הט"ז, שו"ת בית יעקב (צב), פרי-מגדים ולבושי-שרד).

63 ויותר טוב כמנהג התוגרמים - וזה כמו שאנו נוהגים כיום. (ולענין מה שלפעמים נשמטים צדדי הטלית ובכך נגררים הציציות על הארץ, כתב בשו"ת בית יעקב (צב) שהזהירות היא רק שלא יגררו בדרך קבע, אבל בדרך עראי לית לן בה, והוכיח כן מעובדא דרבי יונתן דהוה קשדיא תכלתא אקיברא וכו' (ברכות יח.)).

סימן יא

סעיף א (שו"ע)

1 החומץ צריך שיהיו טוויין לשמן - כדאיתא במנחות (מב:) ובסוכה (ט). בשם שמואל, שאם לא טוואן לשמן פסולות, ופסקו הפוסקים כמותו (בית-יוסף), משום דאיתא שם במנחות ששמואל סובר כרשב"ג, שאמר שבעינן

[ק"א]

הלכות ציצית סימן יא

צבע אותם בצבע תכלת שלא לשם ציצית והם פסולים, ושאל רבא מהמשנה שם, שכתוב שאם אדם מצא תפילין ישנות בשדה בשבת, ויש חשש שיתבזו, צריך להכניסן למקום שמור על ידי שילבשן (משום איסור טלטול), אבל אם הן תפילין חדשות (= שאין בהן רצועות) פטור מלהכניסן בשבת, שמא הן אינן תפילין אלא רק קמיע, ושאל רבא, לפי סברת רבי אלעזר שהטירחא מוכיחה שנעשה לשם מצוה, וכי אדם טורח לעשות קמיע כמין תפילין, ולפי רבי אלעזר צריך להיות הדין שחייב להכניס גם תפילין חדשות? ואמר רבי זירא שאי אפשר לומר שהדין של רבי אלעזר אינו נכון שהרי יש ברייתא שאומרת כמוהו, ומסיק רבא שסברת רבי אלעזר שנויה במחלוקת תנאים, דתניא בברייתא שלדעת רבי מאיר מכניס גם תפילין חדשות, ואילו לדעת רבי יהודה אסור בחדשות, ומסביר רבא שרבי מאיר סובר שאין אדם טורח וכו' כרבי אלעזר, ולכן לא חיישינן שהחדשות הן קמיע, ורבי יהודה סובר דלא כרבי אלעזר אלא כתנא דמתניתין, שחיישינן בחדשות שטרח לעשות קמיע כעין תפילין, אבל מסיקה הגמרא "והשתא דתני אבוה דשמאל בר רב יצחק אלו הן ישנות, כל שיש בהן רצועות ומקושרות, חדשות יש בהן רצועות ולא מקושרות, דכולי עלמא לא טרח איניש" לעשות כעין תפילין, ומסביר הריטב"א את המחלוקת, שרבי יהודה אסור בחדשות שאינן מקושרות, כיון שאין בהן קשר ולא הוי דרך לבישה ואי אפשר להכניסן בשבת, ורבי מאיר סובר שמותר לקשור בשבת קשר רפה שאינו של קיימא, ויוכל כך ללובשן ולהכניסן. עד כאן תוכן דברי הגמרא, ואומר המגיד משנה (וכן הראב"ד וחכמי לוניל ועוד) שכתוב במסקנת הגמרא במפורש דלכולי עלמא אין אדם טורח לעשות קמיע כעין תפילין (וכן חוטין שזורין), ואם מצא כאלו בשוק ודאי שנעשו לשם מצוה, ולכן

גמר בליבו לשחוט לשם ערלים וגם לשם נימולים, והוציא בפיו לשם ערלים ולא הספיק להוציא בפיו לשם נימולים עד שכבר נגמרה השחיטה, דין שחיטה זו כשחיטה שלמה רק לערלים, ואמאי, הרי חשב בליבו גם לנימולים? אלא על כרחך שלענין פיגול בעינן שיוציא בשפתיו (לנימולים, כדי שתחשב שחיטתו גם לנימולים), ואם כן הוא הדין לכל המקומות שבעינן לשמן, צריך שיוציא בפיו, או דלמא יש ללמוד מתרומה, דאיתא בקידושין (מא:): שישנה במחשבה דכתיב (במדבר יח, כז) "ונחשב לכם". עד כאן ספיקו של רבינו ברוך, וכיון שיש צד שצריך להוציא בשפתיו פסק השולחן ערוך שכך יעשה.

ס"ק 6

[5] המוצא חוטי ציצית בשוק אפילו פסוקים ושזורים פסולים - כך היתה הגירסא בדפוסים ישנים של הרמב"ם (ציצית ב,ז), מפני שבאמת כתב כך הרמב"ם בתחילה, ולפי שאחר כך חזר בו כמו שכתב המשנה ברורה לקמיה, שינו בדפוסים החדשים וכתבו "פסוקין פסולה, שזורין כשרה", והסיבה ששינו המדפיסים בגוף הספר, היא מפני שיש עדויות שהרמב"ם בעצמו שינה בתוך הספרים שלו (בספר "החתום" (שהרמב"ם חתם בסופו שהוגה מתוך כתב ידו) ובאחד מכת"י העתיקים כתוב "רבנו תיקן בידו", וכן הוגה בספר "המוגה" (שהגיהו בישיבת מצרים מתוך כתב ידו של הרמב"ם). ע"פ המובא בשינויי הנוסחאות ברמב"ם שבהוצאת פרנקל).

[6] והמגיד משנה חולק - בהלכות שבת (יט, כד), ומקורו הוא מדאיתא בעירובין (צו:): בשם רבי אלעזר, שהמוצא חוטי תכלת בשוק אם הם שזורים וחתוכים, כשרים, מכיון שאדם לא טורח לעשות חוטים כאלו בשביל משהו אחר מלבד ציצית (ובוודאי עשאן לשמן), אבל אם אינם שזורים וחתוכים חיישינן שמא האדם שאיבדם

הלכות יציאת סימן י יא

ימ באר הגולה

שונתני על הצואר במלכות א"י שנקרא בערבי ש"ד' וכן בוק"א שהיו נותנין בספר על כתפיהם (לד) פטורים : יב סבלבושים שבמצרים הנקראים נהא"ש וכן כינמו"י ודואלמג"י וקאפטאני"ש ופריני"ש שבחוגרמה (לד) אע"פ שיש להם ד' כנפים פטורים : (הג) וס"א מלבושים של גלילות בני אשכנז וספרד (לז) * הואיל ואין כנפיהם פשוט שהיו (יג) [ג] שנים לפניהם (לו) ועדים למהריטס מאונסים זו כנגד זו פטורים) (יח) יוסף לפי סדרת מהרי"ק :

יא דיני תמיצי היציאת. ובו מ"ז סעיפים :

א (א) מהרשושי צריך שיהיה (א) [א] (ב) טוויין לשמן : (כג) וזה המחזיק ספילו לגמול לשמן והמגבי (ג) להקל בנפשו) (מרכיז והגורט סי' כ"ג) (ד) * שיאמר (ה) בתהלת

באר היטב

מקליט מ"ז : (יג) ב' לפניהם . ואילו אלוהי מקלנין הלק א' מהמלם מחוד מד שנטעם דק ואינו מחסה כלל רק העולר הנוקנתן שיהיו ב' זניחם למהריטה שז זה מן המונחר דל"ג אין כטו בוץ אלף כיסוי רלם ויוצר כוב המינג והגורמים שהיד מספקת בח"י הפלום בלומן שמ"ל הדרים יהיה ח' מהזניחם לפניו והלק להגריו מ"ו . ונהשוכה בית יעקב סי' ז"ל לא כ"כ ע"ש :

(ב) טוויין לשמן . וזם כוון חמ"ו ונדול עומד ע"ג עיין בכמה מ"ס

פבוס דלוי מיד רכעם ברכס מחירי ב' זניחם לפניו ומחשם שהיו נגדים ח' א"ע חשם כיוון שאין נגדים יקנע רק ע"י מלמשו שמחירי ב' כו' נגדים לפניהם שלם נקנע כו' ע"ס . ומ"ס כנ"י ע"ס שם כשם הרמ"י ע"ס עוד יחזיר כל ה' זניחם לפניו כשם ק"ש י"ם בדרכי מלוךים עפ"ן הכתיבה . וגם מ"ס כנ"י ש"ל ג"ם לונכ פלום כנתמה כחשמה או ככמה כנתמה יהיו כולם לפניו ע"ס כסוד אלם קבלם סוף קנבל כל לא רלמ"י טוטנין כן : [ב] טוויין לשמן . פנכ"ס כנ"י כנ"י מ"ס שרעם כנ"י חלמ"ס סקנאן א"ע כן י"ג רק שהאן כן דעם לבנין מ"ס שום חומר על שנטעם כבד"ג טוס כ"ס

בשנה ברורה

(לד) פטורים . חף שהיה מחזיק אוחם החתיכה בלמה לו מתמים ויש כדי לכהות רלשו ורובו של כקן אפי"ה פטורים ועיין בבה"ל : (רד) אע"פ שיש להם וכו' . הפעם עיין כנ"י : (לו) הואיל ואין וכו' :

דנהי הכ"י רכב י"ם לךדקדק בחלוצים טלג שיש להם ב' כנפות שותך לזאר וכו' כנפות שותך לפרץ למה אין מעילין כסה זניחם וחזירן מ"ו כמה הירווי"ס ודמה אוחם סד"מ ופארם הוט סעם להמכיח דמלמח דמנת זניחם הוט לכהלה שחוזיר ב' לפניו וכו' להחריז ומלבושים טלג הם כל ה' כנפות לפניו וה"ל להגישים בענין אחר אין חייבין זניחם וזכא מה שכחב כואיל ואין כנפיהם פשוין וכו' ומלנוט שקוריין רל"ק שחמובר לחעלה החיכה בנגד מרובפות ומונה על כיהו מלמחוריו שקוריין קלונפ"ד פשוט הוט דפטור שהיה לז"ך מעלה אין לו כנפות רק כנפות ההללמ"ד המוגינה לו קלה מלמחוריו ואין זה קרעה הואיל ואין הסני קרעה שמלמחוריו מכוונות נגד כנפותם שלפניו עכ"ל סד"ג וכחכ כמ"ל ימ סהלכס ו רופסה יודי כנפוזים ולא מללו עסם וכן [כ"י גם על עסם ד"ס יש להקפך הרכה כמו שכתב הפת"ר] מ"כ י"ם יעשה קרן אחם עגולה כמ"ס כ"י כ"ס הזקוקים וכן דעה הפת"ר ושאר חארוניס . וכתרבם זניתי בלומן כנודים שנהבו מחדש לפשוטן פשוט מחחריסם [ואם כנגד הקרע קלופק"ס] ומתי הוט כמס טעמים שרובו טחוח ולמי זניחם חייב כהנה עגולה ומחפיר מן זלמחוריו מכוונות כנגד ב' כנפות שלפניו מ"כ הוואה לפאר עולו ממייב לפשוט חס עכ"ל קרן לחח מלומן ד' כנפות עגולה והמפר מן זניחם ונדלעיל כמ"ס ומ"ס בבואור הלכה ויוצר כוב טיעבל עוד מהי קרעה כדי שפעל רק בה שלם כי טוחם הוט כהם וכו' (לז) וכו' לחחריס . מזה הלשון (לס) ומשך ענגה חלוצה אפיסם שמקלנין חלק חדר מחסלים מלוד רק מנעמד דק א"ח מסכס כ"ל רק כואור ונהגס שהיה ב' זניחם לחחריסה ממש על בחסיהם ואין זה מן המונחר דל"ג אין כטן כיהו נוץ אלף כיסוי רלם ויוצר כוב כמנהג ההוגרמים שהיד מספקת בח"י הפלמה בלומן שמשי כהדדין יהיה לחד מהזניחם לפניו ומלק לחחריז דלדדין דלמפר וכלמחוריו כמי מיקרין לפניו ולמחוריו ולכן די כנסקס חיד :

* שיאמר בחיילם חסויים . עיין במ"כ כעסם ממש דכל הכושה וכו' . וכ"ס אלם וימכר שכל חסויים שיהיו יסוים לפי זניחם כהריז דמהני

(א) החופין . לשון הרמב"ם המולד חופי זניחם בשוק חליה פטורים תזוזים סלולים דסרד אפיסם לפשוטן חופין קעין זניחם ול"ס חכא לא נטעה לשם זניחם . והפ"מ הולק וגם כנ"מ כחכ דכרמב"ם כהשוכה חוז כ חח"ל עכ"ל כמ"ל וכתב"ל בבואוריו בספ"ג מ"ל חכב הדדין ח"ח עס דרמב"ם כיון שכתב כרלסונה ע"ש : (ב) טוויין לשמן . וכו' (א) ד"ס דכתיב זניחם העשה לך גלם מאבן : (ג) להקל בזקוט . דמח דכתיב חששה לך היינו מטייה וול"ך שז"ל כיו עיקר פטייה כגדילים ועיין בפרישה כסם מסכ"ל מתרגל שמשקלם דלמחחינה יש נהמיר לנפץ לפמה : (ד) שיאמר . כעירוש (ו) לא כמהשכס כנלמס ומלמ"ו נדיטכד ז"ע ח' מפיח מחשכס ועיין בספ"ן כ"ג ס"ס ו"ס ונחידותי רע"ל ע"ס : (ה) בחהילת . ודי כזה (ג) חליה ליחם גמרתס דסמסמס או לפמה קפי דכל כעושה ע"ד רלפזונה טעמ

שער היציון

לט) ע"ז ולזניח שרד : (א) ספ"ג : (ב) ספ"ג : (ג) ספ"ג וכן שפחה כשם ז"ל ע"ל ע"ש :

הלכות ציצית סימן יא

שכשהגמרא אמרה "והשתא וכו' דכולי עלמא", הגמרא לא דחתה את דברי רבא שאמר שהתנא של המשנה סובר שאדם טורח, ולכן קיימא לן כדברי רבא בהסבר המשנה (ועיי"ש בביאור"ג שהרחיב קצת). ודע דאף על פי שלדעת הגר"א יש חשש שהציציות לא נעשו לשמה, מכל מקום "הכל לפי המקום והזמן, כגון שאין עושין כהאי גוונא כי אם למצות ציצית" (כף החיים בסי' כ ס"ק טו"ב). הלכך אם הציציות סגורות באריזה מקורית עם חותמת כשרות, כשרות לכתחילה (לכולי עלמא) (פסקי תשובות סי' כ אות ב).

ס"ק 3

9 דכתיב (דברים כב, יב) "גדילים תעשה לך" לשם חובך - הכי איתא במסכת סוכה (ט).

ס"ק 7

10 ואפילו בדיעבד צריך עיון אי מהני מחשבה, ועיין בסימן ל"ב סעיפים (ט) [ח] וי"ט ובחידושי ר' עקיבא איגר שם - ר' עקיבא איגר הקשה שם (בשני המקומות) שבסעיף ח' כתב השולחן ערוך "וטוב להוציא בשפתיו בתחילת העיבוד שהוא מעבדו לשם תפילין", משמע שבדיעבד סגי במחשבה, ואילו בסעיף יט כתב השולחן ערוך "יאמר בפיו אני כותב לשם קדושת תפילין", משמע שזה לעיכובא (וכן משמע מדברי הרמ"א שם), ונשאר בצריך עיון, והנה כיון שמקור הדין לומר בפה הוא בספיקו של ספר התרומה (כמבואר לעיל בציון 4), וספק זה הוא ספק דאורייתא, ההכרעה למעשה צריכה להיות שפסול בדיעבד, ובאמת המשנה ברורה בסימן לב סעיף יט פסק שאם הסופר לא אמר בפה שכותב לשם קדושת תפילין, פסול אפילו בדיעבד. אמנם היכא דאיכא צירוף חזק להכשיר מכשרינן, ולפי זה מובן למה המשנה ברורה בסימן לב סעיף ח' פסק לענין עיבוד העורות, שאם לא אמר בפה כשר

תמוה למה הרמב"ם כתב שאפילו אם הם שזורים וחתוכים, פסולים. (ודע שמשמע כאן שהמוצא ציציות הרי אלו שלו (מצד הלכות השבת אבידה) וצריך לומר דמיירי שאין בהם סימן או במקום שרובם גוים (או מדין "שם דמיהן ומניחן") (על פי המבואר בספר השבת אבידה כהלכה ו,א)).

7 וגם בכסף משנה (ציצית ב,ז) כתב דהרמב"ם בתשובה (פאר הדור כב) חזר בו - וכתב להם בזה הלשון: "ודאי אמת כדבריכם כן הוא, ובעיקר העתקתי לנוסחא שלי טעיתי, וכך הם הדברים, וכזה תקנו הנוסחא: "אם מצא חוטין פסוקין פסולה ואם שזורין כשרה" עד כאן לשונו.

8 והגר"א בביאוריו בסימן ש"א (ס"ק צט) כתב דהדין הוא עם הרמב"ם כמו שכתב בראשונה - והוסיף, שגם מהרי"ף והרא"ש שם בסוגיא משמע כמו שכתב הרמב"ם בראשונה, וביאר את סוגיית הגמרא בצורה אחרת: כשהגמרא אומרת "והשתא דתני אבוא דשמואל בר רב יצחק וכו' דכולי עלמא לא טרח איניש", אין הכוונה שגם התנא של המשנה שלנו סובר כך, אלא הכוונה לשני התנאים שהוזכרו בבירייתא - רבי מאיר ורבי יהודה (וכן לתנא של הברייתא הקודמת שאמר שהמוצא חוטין שזורין ופסוקין כשרה), ואילו התנא של המשנה שאמר שהמוצא תפילין חדשות פטור, ודאי סובר שאדם כן טורח לעשות קמיע כעין תפילין, כמו שביאר רבא, ולכן אמר התנא שחדשות פטור, שהרי אם היה סובר שאין אדם טורח וכו', אם כן ודאי שחדשות אינן קמיע אלא הן תפילין והיה חייב להכניסן, ואין לומר שהתנא של המשנה סובר כמו שהגמרא הסבירה את רבי יהודה, שבתדות אסור משום שאינן קשורות, שהרי להלכה קיימא לן שקשר "עניבה" אינו קשר האסור בשבת, ויוכל לקשור באופן זה את התפילין החדשות ולהכניסן (ורק ר"י לטעמיה אסר, דס"ל דקשר עניבה אסור), ויוצא

הלכות יציאת סימן י"א

שנותנן על הצואר במלכות א"י שנקרא בערבי ש"רד וכן בוק"א שהיו נותנין בספר על כתפיהם
 (לד) פטורים : יב סבלבושים שבמצרים הנקראים נהא"ש וכן סינמו"י ודואלמגי"ש וקאפטאני"ש
 ופרינ"ש שבחוגרמה (לד) אע"פ שיש להם ד' כנפים פטורים : (הג) והס' מלבושים של גלילות בני
 אשכנז וספרד (לו) * הואיל ואין כנפיהם פשוטו שיהיו (יג) [ג] עינים לפניהם (לי) ועינים לאחריהם מאונסים
 זו כנגד זו פטורים) (ית ווסף לפי סדרת מהרי"ק) :

י"א דיני חומי היציאת . ובו מ"ז סעיפים :

א (א) *הרושין צריך שיהיו (א) (ב) טוויין לשמן ; (ב) וזה המחזיר ספילו לגמלן לשמן והמגבג
 (ג) להקל בנפשו (ה) מרדכי ופגודה סי' ב"ג (ד) * שיאמרו (ה) בתחלת

באר היטב

מקליד מ"ז (יג) כ' לפניהם . ואיזה אלוים מקלפין הלק א' המעלים
 מחור עד ששעם דק ואינו מחסה כלל רק האורח וכונתו שיהיו כ'
 זנייה לאחריהם אין זה מן המונחר דל"כ אין כולן כיוון גוף אלא
 כיסוי ראש ויותר כוב המינה ההגורמים שהיד מספקת בהני העלים
 בלעון שמני' האדרים יהיה א' מהניזים ולפניו והלק להגדיו מ"ז .
 ונהשוכה ביום יעקב סי' ז"ל לא כ"כ ע"ש :

(ב) טוויין לשמן . ואם כיוון חמו"י ונדול עומד ע"ג עיניו כהתן מ"ס
 פבוס דלו מיד רעפה ברסה מחויר כ' זנייה ולפניו והתחשו שיהיו נגדיים כו' אינו משג כיון שאין נגדיים בקצת רק ע"ג מילוי שמחיר כ' כו' נגדיים
 לפניהם שלא נקבע כו' ע"ש . ומ"ס בנ"י ע"ש שיש נגדיים שמ"ס אור יהודי כל הדין זנייה לפניהם ואין כו' יש בדרכי מלוכים בעיניו הכחיות . וגם
 מ"ס בנ"י שג"ל אס לונב טלים נהמה נהמה או בכמה נהמה יהיו
 [ב] טוויין לשמן . פנ"ס כו' כו' מ"ס שנתה כו' חל"מ ספקו אינו כו' י"ב רק שהיה כן דעת לנבין מה אומר לו שיטעם כאלה עם כה

ביאור הלכה

כעשויים שום פגודים מהא לקנה כהם את הדיים ולגורו בכם מעות ולבטיח
 בכם שירוח ולקח שיטעם וכו' אע"פ אבטינן בכם כתחם מצי מחמה ובגימתי
 פתיס בנאטיים כיון שבחם לא ירם לך לא תשיבה ולא קרעו אבך תבטס בם
 חלום העוים כאלוהין ממשת עכסריתו ספ"א והר"א בפעתיקוס בבירוסם
 ולמי זה האים במקייטו שפספס פטרש ז"ל לפסלות כחיו החינם גדולה של
 ואיש ויותר מל סתהים ואין כו' שם עמס מלאים סעעפיים כתי שדיוט לנו
 מחיוב בניזי"ט אך לפעמים אחרים סתהים בניזי' דלפטר דדוקא דרך לבי"ט
 ולא סגלא"ט או שמש דאינו רק לנדור ולא עמני סוקר ופאחם אפכר דייט
 חסל אך כרכים חולקיים על אלו בפעמים כתנזר בני' ודמ"ט ע"ב י"ט עש
 רק א' עגולה : * הואיל ואין כנפיהם בטוויין וכו' . עיין פנ"ס מה שפסקתי
 ומה דברי סד"ט ופנ"ס סמ"א ז"ל בפסדר"א"ט שמשוחן הס' לפניו לגמיר
 ומה נחאל . הסוד ז"ל לדעת סד"ט אין זה חיוב בניזי"ט ולשזור לגמיר פשם
 ואין נכון דעת שהיו לזירין שיהיו ספי בניזי"ט וספיהם זנייהם לאחריהם
 ואינו מיקרי כלהם רק למאס כעמלא לכן כדי שיתחייב בניזי"ט ויראם לפשוט
 מהי ממשות פייטין וסמיס משאלו ורזבו יספיהם פסוח רוב כהאלה לפניום דל"א
 י"ט מלאים פיון בבירים זליית : *

לד) פטורים . אף שהיה מחזיק אוחס המחובה בלמה או מתחם
 ויש כדי לכהות רלאו ורובו של קצת אפי"ט פטורים ועיין בבב"ב :
 (רד) אפי"ט שיש להם וכו' . הפעם עיין בב"י : (לו) הואיל ואין וכו' :
 דנה: הכ"י רבתי יש לדקדק במלבושים שלנו שיש להם ז' כנפות סמוך
 לזוהר וב' כנפות סמוך לתרין לתה אין מעילין בכם זנייה וחירין מ"ז
 כמה חירוים ודחה אוחס סד"ט ופארם הוה סעמס להמכה דמלחה
 דמחם זנייה הוה לכהלה שדחיר ז' לפינו וב' להחירו ומלבושים שלנו
 הם כל הדי' כנפות לפניו וכו' א"ל להביטין בעיניו אחר אין חייבין בניזי"ט
 וזכא מה שכתב הואיל ואין כנפיהם פשוטין וכו' ותלונת שקורין דל"ק
 שמתובר לחעלה החיכה בנד מרובתה ומונה על כהיוס מהחוריו שקורין
 קאלנפ"ט פשוט הוה דפטור שהיה לך מעלה אין לו כנפות רק כנפות
 ההללמ"ט המהווין לו קנח מהחוריו ואין זה קרעה הואיל ואין המי
 קרעה שמחוריו מכוונות נגד כנפותם שלפניו עכ"ל סד"ט וכתב
 סמ"א יתן שהלכה זו רופפה יודי כנפואים ולא מלאו עמס וכן (כ"י נס
 על עמס ד"ט יש לקפק רביבה כמו שכתב בפתי"ג [מ"ב י"ט יעשה
 קרן אפח עגולה כה"ס ב"י] בשם הזקנים וכן דעת הפנ"ג ושאר
 הארונים . ובסרפ בימינו בלחון כהנדיים שנהבו מהדע לפשוטן פסוח
 מחחריהם [והוא כנגד הקרע קאלספת"ס] ומתי הוה כהם סעמס
 שלחוריו מכוונות כנגד ז' כנפות שלפניו מ"כ סד"ט והוה לפאר עמלו
 כפייה וכדלעיל בס"ס ופ"ט בבירור הלכה ויותר פוב שיעגל עוד
 למחריהם . מזה הלחון (ס) ומשך ענגה אחרים אפי"ט שמתקלפין
 שיהיה ז' זנייה לאחריהם ממש על בחסיהם ואין זה מן המונחר דל"כ
 אין כולן כיוון גוף אלא כיסוי ראש ויותר כוב כהנהיג ההוגרמים שהיד
 מספקת בהני העלים בלעון שמנ"י יהיה אפוד מהניזים לפניו ומלק
 לאחריו דלמדון כפי מיקרי לפניו ולאחריו ולכן
 די בבספס סיד :

* שיאמרו כחתימל סחויים . עיין פנ"ס כ' טעמס ממש דכל הפוסק וכו' .
 וכ"ס אס ויאמר של סחויים שיטוס יסיום לפי זנייה כהרי דמתיי
 המחריהם [והוא כנגד הקרע קאלספת"ס] ומתי הוה כהם סעמס
 שלחוריו מכוונות כנגד ז' כנפות שלפניו מ"כ סד"ט והוה לפאר עמלו
 כפייה וכדלעיל בס"ס ופ"ט בבירור הלכה ויותר פוב שיעגל עוד
 למחריהם . מזה הלחון (ס) ומשך ענגה אחרים אפי"ט שמתקלפין
 שיהיה ז' זנייה לאחריהם ממש על בחסיהם ואין זה מן המונחר דל"כ
 אין כולן כיוון גוף אלא כיסוי ראש ויותר כוב כהנהיג ההוגרמים שהיד
 מספקת בהני העלים בלעון שמנ"י יהיה אפוד מהניזים לפניו ומלק
 לאחריו דלמדון כפי מיקרי לפניו ולאחריו ולכן
 די בבספס סיד :

(א) החופין . לשון הרמב"ם המולה חופי זנייה בשוק חלילו
 לא נעשה לשם זנייה . והר"מ הולק וגם כתיב כהב דברמב"ם
 הדיון עמ אפי"ט כיון שכמה כרהאונה ע"ש : (ב) טוויין לשמן .
 צמיון . דמח דכתיב חשש לך היותו מצייה ואולי' עשו' כיון עיקר
 יש נהמהין לנפן לשמה : (ד) שיאמר . בעירוש (ב) לא כהמשכ
 ו"ט וכחידתי רפ"ט ע"ס : (ה) כהחילת . ודי בזה (ג) חלילו
 יתחם דסמפת או לפמה קפי דכל סעסה ע"ד רלפאונה עשה

שער היצוין

(א) ע"י ולגויי שרד : (ב) ספ"א : (ג) ספ"ב וכן שפחה כהנב ז"ל ע"כ ע"ש :

הלכות ציצית סימן יא

צמח צדק אור"ח ב), ומסתפק המשנה ברורה האם זה צירוף מספיק חזק כדי לסמוך עליו בדיעבד (בפסקי תשובות (הערה 29) כתב צירוף זה כדי להסביר למה לדעת שו"ע הגר"ז כשר בציצית בדיעבד).

ס"ק ה

11] דבל העושה על דעת ראשונה עושה - כדאיתא בשבת (צא.) בשם אביי לענין המצניע חפץ שאינו חשוב, והוא מצניעו ומחשיבו, ואחר כך הוציאו מרשות לרשות, נחשב לשיעור חשוב לגבי אדם זה משום שהצניעו, ואפילו אם בשעת ההוצאה שכח למה הצניעו, אמרינן שכל העושה על דעת ראשונה הוא עושה, ובראשונה הרי החשיב חפץ זה ולכן חייב (על פי שער הציון).

בדיעבד, שהרי כתב שם בביאור הלכה (ד"ה וצריך) "בשעת הדחק יש להקל בספיקן, דבלאו הכי יש הרבה מהראשונים שסבירא להו דאין צריך עיבוד לשמן", ואם כן יש כאן צירוף חזק לצד ספיקו של רבינו ברוך שאולי אין צריך דווקא בפה, ואולי מטעם זה פסק שם המשנה ברורה שבדיעבד כשר (ובאופן זה ישב שו"ע הגר"ז (לב,לא) את הסתירה בשו"ע בסי' לב בין סעיף ח ל"ט), ויתכן שגם אצלנו בהלכות ציצית זו הסיבה שהמשנה ברורה מסתפק מה הדין בדיעבד, ולא מכריע שפסול מטעם ספק דאורייתא לחומרא כמו שהכריע בכתובת תפילין, מפני שיש מהראשונים שסוברים שקיימא לן כרב שחולק על שמואל (בסוכה ט. הובא לעיל בציון 1) וסובר דלא בעינן בציצית טווייה לשמן (דעת הראשונים הנ"ל הובאה בשו"ת

הלכות יציאת סימן י"א

שנותנין על הצואר במלכות א"י שנקרא בערבי ש"ירד וכן בוק"א שהיו נותנין בספרד על כתפיהם (לד) פטורים : י"ב סבלבושים שבמצרים הנקראים גווא"ש וכן כינוי"י ודואלמני"ש וקאפמאני"ש ופרייני"ש שבחוגרמה (לה) אע"פ שיש להם ד' כנפים פטורים : (הגה וסי' מלבושים של גלילות בני אשכנז וספרד (לו) * הואיל ואין כנפיהם פשוט שזיהו (יג) [ג] שנים לפני"ס (לו) ושנים לאחרי"ס מאוונס ז' כנגד זו פטורים) (נית ווסף לפי סדרת מהרי"ק) :

י"א דיני תומי הציצית . ובו מ"ז סעיפים :

א (א) הרושין צריך שיהיה (א) [א] (ב) טוויין לשמן : (כג) וזה המחירן ספילו לגמלן לשמן והמגנב (ג) להקל בנפשו (ה) מרדכי ופגודה סי' כ"ג (ד) * שיאמר (ה) בתחלת

שערי תשובה

לארץ בהן מוניה דמנחה הם מלפניהם לקבלי' ודבריו פוטורים בוס : [ג] ג' לפניהם . פנסי' ומ"ש פתא"י בית יעקב לא י"ב נראה שלא ראש גנוף כמבואר פ"ט פ"ט ששטיק נלקח הקטם כמבד יזמר פ"ט נראה ג' צ"ח לאחרי' פ"ט שבו"ק כ"י ולמנס ע"א שם הוא לא נראה בגוף הספר רק בפסחחוס שם כי הוא משיק כלשון הפסחחוס ממע וסבוחו אלוו שג' וכבר שם שפס' כספלות הפאונס יש ונבנין כו' שמחלס פטימין כל הציצית לפניו ואל"כ סריקין בה' של" של ספלות כו' והו הוא עדיף טפי שלא יכיו נעריין ע"כ קרקע הוא מסקנא ג"כ ונשמע מעד פירו מ"ש אכן סדק כלה כאלה פדף טפי (שינוי כמ"ס פ"ט) שמחלוקס דידים אם רוחכ ספלות) וסממחא נראה שיש נעריים כיין חשב כיון שאין נעריים כקנע רק ע"כ מנחוס שמחיר כו' נעריים כו' ש"י כה"י צ"ח לפי"ס כ"ש יש בדבר מלוקס בענין הכחיות . וגם כולם לפניו ע"כ ספרד אם קבלה הוא ענין לאו לא רחיקו וטעין כן : [ג] טוויין לשמן . פנסי' כו' כ"י פ"ט ש"י פ"ט סקנא אע"כ י"ב רק שהוא כן דעם לבנין פ"ט ש"ס אומר כי שיעס כאב טוס כ"ס

ביאור הלכה

כעושים שום פגודה מהא לקנה כהם את הדיים ולגדור כהם מעות ולבטיח כהם שירוח ולקח שיפס וכו' אע"כ באניני כהם כהם מצי שמחה ובגמיים פשי כהמיים כיון כהמלס ארנס נכח לא תשיבה ולא קריע אבך חכסס כ"ס חוס סעוס כהמרון משמח פפסיכמו ספ"ל והר"ל ספסיקויכוו כביורוס ולפי זה הלאם במקויטעו שפספסו פדפס ג"כ לפסלות כמיון התיכס גדולה של כהם ויותר מל סכתי"ס ואין כהם שם כמלס ספסימי כתי שירוח לנו שחייב בציצית אך לפספמיים אחרים סכתי"ס ככ"י דלפטר דדוקא דרך לבי"ס ולא ספלא"ס או שפוס דליעון רק לבדור ולא עפתי סקור ופאחוס אפכר דיש סקל אך סכנס חולקיס על אלו כפסימיים כפגונר ככ"י ובר"מ ע"כ י"ב שפס ארץ א' עגולה : * הואיל ואין כנפיהם פשוטין ומ"י . טיין כמ"כ מ"ס שפסקי דך דברי סד"ט וכמ"ס ספ"מ א"כ כפסד"א"כ פשוטין הן לפניו לגמרי ומלך כמ"ל סמוך ג"כ לדעם סד"ט אין זה חייב בציצית ולשער לגמרי פשוט ואין נכון דעה שאנו לריבין שיהיו טפי בציצית מהתיכס ושנים לאחרי"ס אינו מתיק' כלכס רק למנ"ס כעמל"ס לכן כדי שיחייב בציצית ויראה לפשוט שדי מנחוס פיטין וחסים משפאל ורצו י"ס"ס פשוט רוב כהר"ס לפני"ס דל"כ י"ס מלאים פיון ככרנס ולי"ס :

* שיאמר כחתי"ס סווי"ס . טיין כמ"כ ספסי"ס מנ"ס דכל כפוס"ס וכו' . וכ"ס אם ויאמר שכל סווי"ס שיפוס יסי"ס לפ"ס צ"ח כהר"י דהתי

באר היטב

מקליד פ"ז : (יג) ג' לפניהם . ואיזה אצוים מקלליון הלך א' מהפלים מחור פ"ד שפסע"ס דק ואינו מחסה כלל רק הולך ונוטמן שיהיו ב' ציצית לאחרי"ס היה זה מן המונחר דל"כ אין כולן כיוונו גוף אל"כ כיסוי ראש ויותר טוב המינג ההוגרמים שהיד מספקת כהתי הפלים בלשון שמ"י הדרים יהיה א' מהציצית לפניו והלק להגריו פ"ו . וכהשוכה בית יעקב סי' ז"ל לא כ"כ ע"ס :

(ב) טוויין לשמן . ואם כיוון חמ"ו ונדול עומד ע"כ טיין כהמין ס"ס פכוס דלו מיד כפסע כרנס מחירי ב' ציצית לפניו והתפש שזיהו נעריים כו' לפספמיים שלא נקבע כו' ע"ס . ומ"ס ככ"י שם כהם סה"י שפ"ס סוד יחור כל כ"י צ"ח לפי"ס כהם כ"ש יש בדבר מלוקס בענין הכחיות . וגם מ"ס ככ"י ש"ל שם לובכ פליס כהמס כהמטס או כהכס כהמס יהיו [ג] טוויין לשמן . פנסי' כו' כ"י פ"ט ש"י פ"ט סקנא אע"כ י"ב רק שהוא כן דעם לבנין פ"ט ש"ס אומר כי שיעס כאב טוס כ"ס

בשנה ברורה

(לד) פטורים . אף שהיה מחייב אורח החיובה כלמה לו אמתים ויש כדי לכחות רלשו ורובו של קמן אפי"ס פטורים ועיין בבה"ל : (רד) אע"פ שיש להם וכו' . הפסע טיין ככ"י : (לו) הואיל ואין וכו' : דנה הכ"י כהכ"י י"ס לדקדק כמלבושים שלג שיש להם ב' כנפות סמוך לזכר וב' כנפות סמוך לארץ למה אין פטיילין כהם ציצית וחירין ע"כ כמה הירוצים ודחה אורח סד"ט וספרד הוא סעס להמניכ דמחיר דמחוס ציצית הוא לכהתלה שיחזיר ב' לפניו וב' להחריו ולהבטיח שלגו הם כל כד' כנפות לפניו וה"ל להבטיח בענין אחר אין חייבין בציצית וזכר מה שכחב הואיל ואין כנפיהם פשוטין וכו' ותלבוט שקורין דל"כ שמתובר לחעלה החיובה כנגד מרובות ומונה על כהיוס מהחוריו שקורין קאלנפ"ץ פשוט הוא לפטור סחרי' לך מעלה אין לו כנפות רק כנפות הקאלנפ"ץ המונחין לו קנה מהחוריו ואין זה קרעה הואיל ואין הכ"י קרעה שמחוריו מכוונות כנגד כנפות שלגיו עכ"ל סד"ט וכבר כה"ל יען שהלכה זו רוספה יודי כהמזי"ס ולא מלאו סעס נכון [כ"י] גם על סעס ד"ט יש להקפך כרבה כמו שכתב הפת"ג [מ"כ] י"ס יעשה קמן אמת עגולה כה"ס כ"י כ"ס הזקקס וכן דעה הפת"ג וש"ס אחרונים . ובסרפ סימ"ט בזה"ל כהנדי"ס כהמזי"ס מחדש לפשוטן פשוט מחחרי"ס [ואם כהנגד הקרקע קאלנפ"ס] ומחי הוא כהם ספסימיים שלגהריו מכוונות כנגד ב' כנפות שלגיו מ"כ סרובה לפסור עלמו פמיי"ב לפשוט שם עכ"ל קרן לחח מלוחן ד' כנפות עגולה והספרן מן הציצית וכדלעיל כמ"ס פ"ט כביורו הלכה ויותר טוב שיעגל עוד שדי קרעה כדי שפסל רק בה שלג יסמין היא כהם וכו' (לו) וב' לאחרי"ס . מזה הלאן ל"ס) ממך ענגה אחרים אצוים שמקלליון חלק פחד מהכטי"ס מלוד רק מעש"ס דך ק"ס מכה"ס כ"ל רק הולך וטנחה שיהיה ב' ציצית לאחרי"ס ממש על כפטי"ס ואין זה מן המונחר דל"כ אין כולן כיוונו גוף אל"כ כיסוי ראש ויותר טוב כהמנינג ההוגרמים שהיד מספקת כהתי הפלים בלשון שמשי כהד"ק יהיה אדס מהציצית לפניו ומלק לאחרי"ס דלדדין דלפניו וללמרי"ס כמי מיקרי לפניו וללמרי"ס ולכן די כהספס סיד :

(א) החופין . לשון הרמב"ם המולד חופי ציצית בשוק חלי"ו פטורים תוצורים סטוליס דסר"ה אלי"ס לפשוט חופין קעין ציצית ולא כ"כ שחל לא ופסע"ס לשם ציצית . והכ"מ הולק וגם ככ"מ כהכ דכרמב"ם כהמזי"ס מחדש חזו כו' א"כ עכ"ל כה"ל וספר"ל כביוריו כפי"ס מ"ל כהכ הדיון אע"פ אמת"ס כיון כהכ"ס כרהמזי"ס ע"ס : (ב) טוויין לשמן . וכו' (א) ד"ס דכתיב ג' ציצית חשכה לך גמס מאך : (ג) להקל בנפשו . דעה דכתיב חשכה לך היינו מביי"ס וא"כ ש"ל כיה עיקר פטיית גדוליס ועיין בפרי"ש כ"ס מר"ל מרעלג סמסכ"ס דללכתי"ס יש נהמירי לגמלן לפמה : (ד) שיאמר . כעירוש (ו) לא כהמנכס כמלסו וחסילי נדיעבד צ"ע א' פתיי מהמנכס ועיין כפי"ס ל"כ ס"ס ו"ס וכמילדתי רפ"ל שם : (ה) כהחילת . ודי כ"ס (ג) חסילי לית"ס מהמנכס דסממ"ס או לפמה קאי דכל סעסה ע"ד רלפזונס עש"ס

שער הציצין

(ל) ע"כ ולבוש שרד : (א) ספ"ג : (ב) ספ"ג וספר"ל : (ג) ספ"ג וכן פסעה כהמ"ס ז"ל ע"ל ע"ס :

הלכות ציצית סימן יא

להקל, ובפרט לפי מה שנתבאר לעיל בסוף ציון 10 שיש כאן גם עוד צירוף להקל.

ס"ק ז

16 [והוא הדין אם האשה בעצמה אומרת שהיא מוזה לשם ציצית דמהני - הלשון "הוא הדין" הוא לאו דווקא, אלא הכוונה כמו שכתב בערוך השולחן (ה) "וכל שכן כשהיא בעצמה אומרת כן", שהרי כל הסיבה שמועיל לומר לאשה, היא מכח זה שנחשב כאילו אמרה בעצמה כמבואר לעיל בציון 12, וכל שכן כשממש אמרה בעצמה.

17 [וגם נאמנת על כך שאמרה - כדאיתא ברמ"א ביו"ד (קכז,ג ע"ש פרטי דינים בזה) דאשה נאמנת בדבר איסור לומר תיקנתיו, והמקור לזה נמצא במשנה בכתובות (עב.) דאם האשה מאכילה את בעלה אוכל שאינו מעושר, נחשבת "עוברת על דת משה", משמע שברוך כלל יכול בעלה לסמוך עליה שהאוכל מעושר (תוס' פסחים ד: ד"ה הימנוהו והגר"א ביו"ד שם). ועוד איתא שם בכתובות דנידה סופרת את ימיה לעצמה, והכוונה היא שאינה צריכה לומר לשני עדים בכל יום את היום שאוחזת בו (כמו שנתבאר במילואים), ומוכח מזה שאדם נאמן באיסורים (על פי תוס' יבמות פח. ד"ה ברי).

18 [מה שאין כן בעובד גילולים וחרש שומה וקמן שאינם נאמנים - אפילו לדעה שסוברת שטויותם כשרה, כמבואר לקמן בסעיף ב, היינו דוקא אם יש גדול כשר שמעיד שאמרו שטויות לשמן, אבל הם עצמם אינם נאמנים.

19 [בעובד גילולים - אינו נאמן אפילו כשהוא מסיח לפי תומו ולא מתכוון להעיד, כמו שנפסק בכמה מקומות (כגון ביו"ד קכט, ובסי' קלח, ובאה"ע יז,לז), והמקור לזה נמצא בתוספתא (דמאי ה,ה וכן בירושלמי דמאי פ"ו ה"ח דף כט.) "שדברי הנכרי לא מעלין ולא מורדין" (על פי הש"ך ביו"ד קכז סק"כ. ואע"ג

המשך סו"ע

12 [או שיאמר לאשה מווי לי ציצית לטלית - ומהני מדין "שומע כעונה" (המבואר בסוכה לח:), על פי צמח צדק או"ח ב, וכתב בהגהות ר' עקיבא איגר דדין זה רמוז בפסוק "דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם ועשו להם ציצית", דלשון "דיבור" הוא סגנון קשה (ראה מכות יא.), ומדברים כך לגברים (ראה מכילתא על שמות יט,ג), ולשון "אמירה" הוא סגנון רך ומדברים כך לנשים, ולכן כתוב "דבר אל בני ישראל" אלו הגברים, שהם החייבים במצות ציצית, אבל מפני שעשיית הציצית היא מלאכת הנשים כתוב "ואמרת אליהם ועשו", שיאמרו לנשים עשו לי ציצית לטלית).

המשך ס"ק ה

13 [אם לא כשאמר אחר כך בפירוש שהוא עושה שלא לשמה - וכתב שם הפרי מגדים (מש"ז א): "והוא פשוט".

ס"ק ו

14 [דספוקי מספקא לן אי אמרינן הוכיח סופו על תחילתו - דאיתא במסכת חולין (לט:)] לענין השוחט בהמה בכשרות ואחר השחיטה חישב לזרוק דמה לעבודת כוכבים "זה היה מעשה בקיסרי, ולא אמרו בה לא איסור ולא היתר", משום שיש ספק אי אמרינן הוכיח סופו על תחילתו אם לאו (הגר"א), והוי ספק בדאורייתא ואזלינן לחומרא (ומדברי הט"ז ביו"ד (רעא, סק"ג) משמע דס"ל דקי"ל שאמרינן הוכיח סופו על תחילתו, ע"פ פמ"ג כאן (מש"ז,א), ועיין בכה"ל בסי' לב (ח, ד"ה בתחלת, וסע' ט ד"ה להרמב"ם) מש"כ על דברי הט"ז הנ"ל).

15 [ואם בתחלה גם כן חשב שיהיה לשמה וכו' דספק ספיקא הוא - ספק אחד הוא ספקו של רבינו ברוך (המובא לעיל בציון 4) האם חייבים דווקא לומר בפה, והספק השני הוא אי אמרינן הוכיח סופו על תחילתו, ולכן יש

[קט"ו]

הלכות ציצית סימן יא

(פסקי תשובות בסי' נה אות כא ע"ש בהרחבה).

22] אבל מומר להכעיס אפיקורוס הוא לכל התורה כולה - כדאיתא בשולחן ערוך (יו"ד ב,ה) ומקורו ממסכת ע"ז (כו:): דפליגי בה רב אחא ורבינא, חד אמר מין הוא, ואיתא שם דרבי יוחנן ורבי אבהו נמי סברי דמין הוא, הלכך קיימא לן הכי, ואפילו אם הוא מומר רק לדבר אחד, מין הוא לכל התורה כולה, כדמשמע שם בקושיא מהברייתא דאכל פרעוש אחד וכו' (פי' דמיירי באיסור אכילת שקצים בלבד, וחשיב מין כאשר עושה להכעיס) (הגר"א ביו"ד שם).

23] ובודאי אדעתא דנפשיה עביד - מדאיתא במסכת חולין (ד.) גבי מומר אוכל נבלות לתאבון דנאמן, משום דהיכא דאית ליה התירא ואיסורא לא שביק התירא ועביד איסורא, משמע שאם אוכל נבלות להכעיס, אינו נאמן, שהרי אפילו היכא דאית ליה התירא עביד איסורא (ומה שכתב המשנה ברורה "ובודאי" הוא מפני שדינו כאפיקורוס, כמבואר בציון 22).

סעיף ב (טו"ע)

24] להרמב"ם פסול - כדאיתא במסכת גיטין (כג.) שגוי פסול לכתוב גט לשמה, אפילו אם ישראל עומד על גביו, דגוי אדעתא דנפשיה עבד (הגר"א).

25] ולהרא"ש כשר - כדאיתא במסכת ע"ז (כז.) דלדעת רבי יהודה דבעינן מילה לשמה, גוי כשר למול, ומיירי בישראל עומד על גביו, כמו שכתוב שם בדף כו: "וחכמים אומרים נכרי מל את ישראל בזמן שאחרים עומדין על גבו", וחכמים היינו רבי יהודה, ומה שהוכיח הרמב"ם מגט, שאני גט דלוקח זמן מה לכותבו, ובזה לא סמכינן על הגוי, מה שאין כן במילה וציצית שלוקחים רגעים אחדים סמכינן אגוי (וכתב בה"ל ד"ה וישראל, ובמ"ב סק"ט דלפי"ז כאשר הטויה לוקחת זמן ממושך,

שבתוספתא איתא דרשב"ג קאמר לה, ואילו רבי פליג דנאמן להחמיר, וקי"ל כרבי מחברו? מ"מ הגירסא הנכונה היא שרבי הוא שסובר שדברי הנכרי לא מעלין וכו' (הגר"א באה"ע יז ס"ק קכה) א"נ בירושלמי (שם) איתא "וחכמים אומרים אין דברי הגוי מעלין ולא מורדין", ואם כן אין הלכה כרבי מחבריו (יין המשמח למהרא"ל צינן, יו"ד קכז סקי"א, ושם ביאר בטוב טעם דהברייתא מיירי כאשר לא נתכוון להשביח מקחו עי"ש).

20] וחרש שוטה וקטן שאינם נאמנים - כדאיתא במסכת חולין (ג:): שרבינא מפרש את המשנה שחרש שוטה וקטן ששחטו בינם לבין עצמם, אף על פי שיודעים הלכות שחיטה והם מומחים, השחיטה פסולה אפילו בדיעבד שמא קלקלו, ואינם נאמנים לומר שלא קלקלו (על פי הש"ך והגר"א ביו"ד א, ש"ך סקכ"ז, הגר"א סקכ"ז).

21] מומר לתיאבון שאין מטריח לעשות ציצית וכו' מותר לטוות ומהימן - מומר לתיאבון, אין הכוונה דוקא שהמיר את דתו, אלא שפרק עול מצוות מעליו כאשר יש לו תאוה נגדית, ולכן אינו מטיל ציצית בבגד ד' כנפות שלו, כיון שטורח הוא לו, ודינו הוא שמותר לתת לו לטוות את חוטי הציצית כאשר הוא מסכים לטוות לשם מצוה, ונאמן הוא לומר שאמר בשעת טויתו לשם מצות ציצית, כיון שאין טירחה בלכוון לשם מצוה, ואיתא במסכת חולין (ד.) בשם רבא דכאשר אין לו טירחא "לא שביק התירא ואכיל איסורא", וכך גם נפסק בשו"ע (יו"ד ב,ד.) והוסיף המשנה ברורה דכל שכן אם רק בשאר עברות הוא מומר, ואילו בציצית הוא מקפיד, שהוא כשר לטוות ונאמן. ולענין חילונים, אם נתחנך כך ואינו לועג על הדת אלא מכבד את הדת, הרי הוא תינוק שנשבה ודינו כמומר לתאבון, אך אם פרק עול מעליו, או אפילו נתחנך כך אלא שלועג לדת, הרי דינו כמומר להכעיס

הלכות ציצית סימן יא

ג' כהל"ט (ו) הטווי שהוא עושה כן לט"ס ציצית או * (ז) שיאמר לאשה טווי לי ציצית לטלית י'אם לא היו טוויין לטכ"ן פסולים : ב * טוואן (ח) נכרי * וישראל (ט) עומד על גבו ואומר שיעשה לטכ"ן להרמ"ב * (י) פסול (יא) להרא"ש כשר : הגם (יב) וטקנן שמיטת ישראל מעט וכדליתא לקמן סימן ל"ב סעיף ע' וכו"ד

שערי תשובה

וח"י שז חזקת עיקר כמסור'ל שיהיה בן י"ג שנה ויום א' וטוויין דקטן וגדול ע"ג א"ל חסני וזה דעת הרמב"א שהגוף הכ"י עם וסע"ו מתקיל לפי שרכב"א אירא דבדעת מליא מילחא . וזה תמוס דמשמע סתם דקטן מוקרי עד שיבוא לשני גדלות דומיא דמילחא ונע ע"ס ומ"ס הילא כשלגנחא כ"ו עיין מג"א שכתב מליא כשלגנחא כהכ"ו סימן פ"ס ג"ל דהרמב"א שם אור"כ תת"ש ע"ס כהכונס דל"ד דבהקטת מילחא וכיון דליתא הוכחה

ביאור הלכה

ואל לריכין דו להפסד דכל הפוסה וכו' [כן מוכח ונחזק כ' ע"ג חור"ס הא וכו'] : * שיאמר לאשה סווי לו וכו' . עיין בת"כ בתש"כ כ"ל בתהלת הטוויים דקמו דגמי הוא ע"מזו י"ך הארומה כחלתא הרחשה כן גמי ברוזר לאשה . ולרי"ג ג"ס סתמא מהכנה להכ"ס לשמה דלז"כ מאי מהני ארומה הארומה טע"ו לא תקרא לשמה אם כלהמה א"ן מהכנהה שנתכ וכו' וכן וכו' לא יריך ככתב המדברי כ"ל שא"ן ישראל המנוס יריך וומר לא דריב"ו ולא מהכנהה חלל האכ"ס ע"כ לריכס מהכנהה בתהלתא לשמה [מביאור מהר"ם בנעט על המדברי] : * טוואן עכו"ם וכו' . ולענין טוויים תת"ו עיין בסיומן ח"ס לענין עבית פ"גס ש"ס פלוגתא כ"ס בין סטוב"ס וכו' בגווינו ויג"ל כ"ס לדינא לכו' סתכתת התו"ס : [הוא סע"ו ומ"ל וכו' וכו'] דאם א"ל בענין ההר מומר כמות ע"ג אילני ע"ו עכו"ם וכו"ס ע"י תת"ו חלל לכהילה וכו' להרפורי בלא לעזא ע"י עכו"ם ומת"ו אילני עומד ע"ג [הר"ם מיר"ג שאינו שומע ואינו מדבר ואטעט עיין וי"ד סימן א' הקטן הוא עד כשעשה הר מנוס והקטע כל עד כ"ס י"ב [א"ר ומ"ל וכו' ש"ס דלא כט"ו] וכלא עומד על גבו כסול כ"ל בני אילני כריעבד ועיין בתש"כ במכתוב ועיקר [ס"ו כ"ל] שהוכיח מדברי המבשר דעומד ע"ג אילני גדול כאומר לו ע"ל קודם העשיות רק לריך לכושרי ככל שטע שלא יבית דעתו כלל אבל כל שאינו עומד על גבו ונחלו"ה תמיד לכו"ס אין לו כוונה כ"ל וסכל זה נחלו"ה ליידיין שאותן הנוכחין יתון לנגות קטנות טוויים לענין טוויים ע"ו הארומים להם לענות לשמה לא הוועלו כלום ואילנות פסולות מן הסו"ס לדי"ה ג"ס וכן שבע מדברי ח"א ע"ס . ודע עוד דטוויים לשמה כיון שהיא דמ"א מוכח לרדכי סת"ג כ"ס כסיומן ח"ס דאין יתון לענות אילני לנגר בן י"ג וכן לנגרם כ"ו י"ב כ"ו בלא ידועין כשהוא שתי עשיות ח"ך בדיעבד כ"ל שאפ"כ דאין להשמיר דסטמקן אחריה דרכא [עיין בסיומן ל"ט ב"ה"ש שהקיל בשם הטוב"ו ועי"ס בכ"ל] ובגדול עומד ענייהס ומלמדס לעשות לשמה נכ"ס דיש להקל בזה וכהתנא : * וישראל עומד על גבו וכו' . עיין בג"י בלמוד זמן מדין עיבוד שהכשרי הר"ש ב"ה"ש ע"ג ועיין בדגמ"א ובחיבורי הר"א ושהיה אחרונים המתכו על כ"י דהלא טעם הר"ש שהקיל בן י"ג ועל ענייהס ועיבוד מהוס דגנט דכתיבן שירוב כל חורף טעג לשמה וזה לא יעשה חלל בעיביד לא כתיבן אלא בתהלת העיבוד כשהוא לשמה טעמות לקוח הביד שיאמר אז אני עושק כן

לכ"ס ס"ה וזה יעשה פטור'ל כ"ש ישראל כ"שיאמר לו עשה קד וכן תהלה כיון דכנגע הוא עומד ודאי יעשה דרעחא דישראל מה שיאמר לו וכן דעת בעל רעיונר דבני רבנאי שבעדו להכ"ן ע"ל הר"ש כהלכות ס"ה א"כ לפ"ו לא יריך סקולא גבו וייתא ליתא דכל טווייה וטווייה מילחא כהניי נכסיה היא . וביורה ויאל ענייה על כ"י דהלא הר"ש הביא דא"ס לרדכי מדברי בעל כשעור ססבור כווייהס ופטעור וניסס סופק לענין עוייה דלא חסני ע"י עכו"ס ח"ך א"כ ויכלל עומד ע"ג . ולמד זה בע"ס מדברי רבנאי ליתא כהכ"ן כן בצינוס סבי דלא כ"י משמע טווייה לענינו אמינס מדברי כר"ל בציבור סדרה חקור לכ"ש"כ כהכ"ו דהר"ש כ"ר וז"ל כשהקתו וכתב כר"ל סלכות ס"ס וסע"ס דל"ד נעט דהס בענין כל הסודק לשמה סת"כ כהניס וס"ס ליתא ויביאל שא"ן לריך א"ל בתהלה כיון דלעג הוא עומד דרעחא דישראל עכ"ל ובתנא לא נוסר כלל כהר"ש לענין ליתא משמע מיניה סהא סוכר דעמ סתב לענין מילחא כיון דנגע הוא לאו דוקא אלא כדבכ"ר שא"ן נמשך זמן סרנס כעין נט הוא עומד דרעחא דישראל ע"ג טווייה ליתא סלית נמי שא"ן נמשכת חלל דרעיהס חסני עומ"ג [ומ"ס סתב כר"ל סת"ג אלא בתהלה כ"ל כיון דאין נמשכת הטוויים חלל מעט חסני לוח סתכת"ס כתיב בתהלת טווייה דלא א"כ דרעיה עדיין מהסתכתה סהיא סת"כ גנט] ואל"כ לפ"ו א"כ נמשכת טוויים זמן סרנס נהאס דלכו"ע לא חסני עומד ע"ג ע"ג ואל"כ דרעחא לא"י עוד הפעם שיעכ"ס לשמה ועוד הכע"ס א"כ אילני גנט נכתב כחופן זה וסמניה סתמא ק"מ"ג וע"כ דלא עיית לויס כחופן אז א"כ פי"ג טוויים . סווא"ה חוס וכדב"ע לא סק"ן להר"ש עומד ע"ג כ"א ליתא נמשכת כהנייה זמן סרנס וענין השכ"ס לעיל מיניה סווי לו ליתא להל"ה ח"ך דש"ס ס"ל ליתא לאו דוקא דכ"ס א"ס פוסה עכ"ר כל היום ח"ך ע"כ כ"ו חיונן דכדב"ע לא מיידי כטוויים סתכת"ס כל כיוס כעין כחופן גוסאס כהר"ק ר"ל וכו']

שער הצינן

(ד) תת"ג : (ס) בתי"ג זמן מוכח מביאור הרמ"א ע"ס : (ו) תת"ג ובעכו"ם סתמע מדברי סת"ג לקמן בסיומן ל"ס שאילנו חמ"כ כבירוס ככתובת הסתיון בעובת לשמה לא חסני דרעחא א"ן ש"ו וכו' עיין ואל"כ ב"ה"ש כ"ל כ"ל שא"ן חמ"כ עומ"ג סתמא לכו"ס (ז) ואל"כ ל"ס חמ"כ ע"ג ח"א : (ח) מוכח מלקמן סימן ל"ט כ"מ"א : (ט) חמ"ג כסיומן ח"ס : (י) מ"א : (יא) ח"א : ע"ג דע"ג ע"ג נ"ן לא חסני מש"כ בעניינו הר"א ע"ו : (ז) חמ"ג : (ח) מוכח מלקמן סימן ל"ט כ"מ"א : (ט) חמ"ג כסיומן ח"ס : (י) מ"א : (יא) ח"א : (יב) כסיומן ל"ב : (יג) מ"א ש"ס וסגרי"א

הלכות ציצית סימן יא

וקטן תמיד כשרים כשגדול עומד על גבם (כמו שכתוב בגיטין), ומה דאיתא בחולין שאפילו "אחרים רואים אותם" פסולים, הכוונה היא שרואים אותם מרחוק, ואין מלמדים ומזהירים אותם לכוון לשמה, אמנם לענין שוטה יש חילוק, שכיון שלא בר דעת הוא כלל, בעינין גם הוכחה שעושה לשמה, ולכן רק בגט הוא כשר, שהרי כתוב בתוך הגט שזה עבור פלוני ופלונית, אבל בשאר הדברים שוטה פסול אפילו אחרים עומדים על גביו. ולפי דברי תוס' יוצא שבטויות ציצית חרש וקטן כשרים ושוטה פסול, אך הרשב"א (שו"ת ח"א סימנים כו ותקצג) מיישב באופן אחר, דהכל תלוי בהוכחה, ולכן בגט חש"ו כשרים (שהרי כתוב בתוך הגט שזה עבור פלוני ופלונית), ובשחיטה פסולים אפילו גדול עומד על גבם, ולענין חליצה כיון שיש קצת הוכחה, שהרי רואה מול עיניו את הנחלצת והרוקקת, חרש וקטן כשרים ושוטה פסול, ולפי דברי הרשב"א בציצית כולם פסולים אפילו גדול עומד על גבם, כיון שאין הוכחה (דומיא דשחיטה). וכתב הרשב"א בשם רבינו יונה ישוב שלישי, שכל הסיבה שמהני גדול עומד על גביו, היא מפני שהגדול נהיה שליח שלו בענין המחשבה, ובכל מקום שמהני שליחות לעצם המצוה, מהני גם למחשבת לשמה, ולכן בגט ובשחיטה כשרים (נראה דבשחיטה מפרש מש"כ בגמ' דפסולין כתוס' דמיירי שרק רואין מרחוק), אבל בחליצה שלא מהני שליח, חליצת חש"ו פסולה אפי' גדול עומד על גבם (ומה שבעינין טעם מיוחד לפסול בחליצה, מבאר רבינו יונה דבאמת גם בלי הטעם היו פסולים, ולרבותא נקטו הטעם, עיי"ש ברשב"א), ולפי רבינו יונה יוצא שבטויות ציצית הם כשרים כיון שמהני בזה שליחות.

[28] ועיין בביאור הלכה (ד"ה טוואן) שביארנו הסכמת האחרונים בזה - דלכתחילה יש להחמיר שלא לטוות על ידי חרש שוטה וקטן,

גם לדעת הרא"ש פסול בגוי). ולדעת הרמב"ם החילוק בין מילה לגט הוא, שבמילה סתמא לשמה (שהרי מתעסק במצוה ממש, עושה כעת מצוה) ולכן מהני בגוי, מה שאין כן בגט סתמו שלא לשמו ("דסתם אשה לאו לגירושין עומדת"), ולפי זה ציצית דומה לגט, שסתמה שלא לשמה (שלעניו של הגוי נראה שהוא בסך הכל מייצר חוט בעלמא, וגם אינו מקיים מצוה באותו רגע) ופסול בגוי (על פי הגר"א וברכת אליהו).

[26] ונוהגין שיסייע הישראל מעט - לדעת הרא"ש דגוי כשר בטויות ציצית לשמה, אם הישראל מסייע זה מחזק את הענין שהגוי עושה לשמה, וזה יותר מהודר מאשר אם רק עומד על גביו, אך לדעת הרמב"ם שאין הגוי יכול לעשות בציצית לשמה, פסול אפילו אם הישראל מסייע (ומשמע מלשון הרמ"א שפוסק כדעת הרא"ש).

ס"ק ס

[27] עיין בסימן ת"ם בבית יוסף שיש פלוגתא בזה - איתא במשנה בגיטין (כב:) הכל כשרין לכתוב את הגט אפילו חרש שוטה וקטן, ואמרינן עלה בגמרא "אמר רב הונא והוא שהיה גדול עומד על גביו", ומאידך איתא במסכת חולין (ב, יב:) "וכולם (=כולל חרש שוטה וקטן) ששחטו ואחרים רואים אותם" פסולים אליבא דרבנן, ואילו לענין חליצה איתא בתוספתא דיבמות (יא, ט) דחליצת שוטה פסולה, והרי חליצה נעשית בבית דין, וחשיב גדול עומד על גביו, ולענין חליצת חרש וקטן איתא (ביבמות קד:) שיש סיבה מיוחדת בחליצה לפוסלם, משמע שבשאר מקומות מעשיהם מעשה, אם גדול עומד על גבם, נמצא דבגיטין משמע שכשרים, ובשחיטה משמע שפסולים, ובחליצה משמע שכשרים בשאר מקומות פרט לשוטה שתמיד פסול, ומיישבים התוס' (חולין יב: ד"ה מאן) דחרש

הלכות ציצית סימן יא

ג' כהל"ט

(ו) הטווי שהוא עושה כן לט"ס ציצית או * (ז) שיאמר לאשה טווי לי ציצית לטלית י'אם לא היו טוויין לט"סן פסולים : ב * טוואן (ח) נכרי * וישראל (ט) עומד על גבו ואומר שיעשה לט"סן להרמ"ב"ם (י) פסול (יא) להרא"ש כשר : הגם (יב) וטקנן שמיטע ישראל מעט וכדליתא, לקמן סימן ל"ב סעיף ט' וכו"ד

שערי תשובה

וח"י שז חזק עיקר כמכיר'ל שיהיה בן י"ג שנה ויום א' וטווינו דקנן וגדול עמ"ג לא מהני וזה דעת הרמב"א שהגוף הכ"י עם וטע"ו מתקין לפי שרכיב"א אירא דבדעת מליא מילתא . וזה תמוס דמשמע סתם דקנן מוקרי עד שיבוא לשני גדלות דומיא דמילתא ונע ע"ס ומ"ס מילא כשלגנחא כ"ו עיין מג"א שכתב מילא כשלגנחא כהנהג' סיומן פ"ס א"ל דהרמב"א שם אור"ח נחש"י ע"ס כהנהג' דל"ב דבהקטנה מילתא וכוון דליכא הוכחה

ביאור הלכה

ולא לריבין דו להפסד דכל הפוסה וכו' [כן מוכח ונחזק כ' ע"ב חור"ס הא וכו'] : * שיאמר לאשה סווי לו וכו' . עיין נב"ב בנחש"י כ"ל בתולה הטווייה דקמו דגמי הוא עמ"ג ז"ר הארומה כחלהו מחשבה כן נתי ברוז"ר לאשה . ולר"ן ג"ס שכתב מחשבה להפסד לשמה דלז"כ מאי מהני ארומה הארומה טע"ו לא תקרא לשמה אם כלהתא א"ן מחשבהה שנתנו וכו' וכן וכו' לא נירך שכתב המדרי"ט כ"ל שא"ן ישראל המנוס נירך וומר לא דריב"ו ולא מחשבה חלה הארומה ע"כ לר"ק מחשבה כהנהג' לשמה [מביאור מהר"ם בנעט על המדרי"ט] : * טוואן עכו"ם וכו' . ולענין טוויים חש"י עיין בסיומן ח"ס לענין עבית פ"ה"ס שיש פלוגתא בזה בין סטוב"ס וכו' בגווינו ויג"ל בס' לדינא לכו' בסכתת החז"נים [הוא סת"א ומ"א וז"ל וכו'] דאם א"ל בענין ההר מומר כמותד ע"ג אילני ע"ג עכו"ם וכו"ס ע"י שתי'ן חבל לכהילה וז' להסירוי חבל לעשות ע"י עכו"ם וטע"ו אילני עומד ע"ג [הר"ם מיר"ק ע"ג א"ל] שהוכיח מדברי המבשר דעומד ע"ג אילני נקרא כאומר לו ע"ג א"ל קודם העשיות רק לירך לכושרו ככל שנתן חבל יבית דעתו כלל חבל כל שאינו עומד על גבו ונחש"י חז"ל לכו"ס א"ן לו כוונה ב"ל וסכל זה נתינו ליידין שאותן הנובטין יתן לנגות קטנות לטוויים וליניס וטווינו ע"ג ארומיהם להם לעשות להם לא הוועלו כלום וז"ל פסולות מן הסודים לר"ב ג"ס וכן נמשע מדברי ח"א ע"ס . ודע עוד דטוויים נשמה כיון שהיא דמ"א מוכה לנכרי סת"א סם כסיומן ח"ס א"ן יתן לעשות אילני לנכר בן י"ג וכן לנכרם בתי י"ב כ"ו סת"א ידועין כשהיו שתי טענות אך דבועבד כ"ל שאפ"כ דא"ן להמשיך דסמטין אחרת דרכה [עיין בסיומן ל"ט ב"ב"ס שהק"ל בשם הגו"ב וטע"ס בכ"ל] ובגדול עומד ענייהם ומלמדם לעשות לשמה נכרי' דיש להק"ל בזה וכהתנ"ס : * וישראל עומד על גבו וכו' . עיין בגו"ב בלמוד זמן מדין עיבוד שהכריז הר"ש ב"הר"ל עומד ע"ג ועיין בדגמ"א ובמיוזבי רמ"א ושהיו אחרונים המתכו על כפי דהלא עטם הר"ש שהק"ל בין שני ענינים ושיבדו משום דגנט דבעינן שיכרו כל חורף סנע לשמה וזה לא יעשה חבל בעיביד לא בעינן אלא בתולה הכיבוד שטענות נהדן הכיוד שיאמר אז אני עומד ק

לס ס"א וזה יעשה פסול'טם ישראל כשיאמר לו עשה קד וכן תמלה כיון דכנגד הוא עומד ודאי יעשה אדעתא דישראל מה שיאמר לו וכן דעת בעל רעיונך דבני רבננו שיעבדו לבתן ע"ל הר"ש כהלכות ס"א א"כ לפ"ז לא נירך קולג' גבו ויית' לזיית דכל פווייה וטווייה מילתא כהניי נכסיה היא . ובוהר' ויאל בענין על כפי דהלא הר"ש הגיו דא"ס לנכרי מדברי בעל פטעוור סטוב"ר כוויס' ופטעוור גויס' סופק לענין עוויי דלא מהני ע"י עכו"ם א"ף א"כ ויכלל עומד ע"ג . ולמד זה מנ"ט ע"ג"ם מדבריו כהלכות לזיית כהנהג' כן בצדוק ס"י דלא ככ"י משמע טווייה לעינו דאמיס מחזקי כנר"א בציבור סדרה חקור לכבוש כהנהג' דהר"ש כשר וז"ל כעתיקתו וכהנהג' כנר"א ס"ס וטע"ס דל"ד נעט דהס בענין כל הסודך לשמה שס"א"כ כהנהג' וס"א וזיית ויבול' שא"ן לירך א"ל בתולה כיון דלעט הוא עומד אדעתא דישראל עכ"ל ובאמת לא נוסך כלל כהר"ש לענין לזיית משמע מיניס סת"א כוכך דעמ' שכתב לענין מילת א"ל עוד הפעם כו"ס דגנט כו"ס לאו דוקא א"ל דבכ"ר ע"ג שא"ן נמשך זמן סרנס כעין נט הוא עומד אדעתא דישראל ע"ג טווייה לז"ס מילת' נמי שא"ן נמשכה חלה דרביס יהודים מהני עומד [ומס שכתב כנר"א שס"א חלה בתולה כ"ל כיון דא"ן נמשכה טווייה חלה מעט מהני לזה סמכתה סת"א כהנהג' כהנהג' דלא א"כ דעתי' עדיין מחמתהנהג' שהיא שס"א"כ גנט] וז"ל לפ"ז א"כ נמשכה טווייה זמן סרנס נראה דלכו"ע לא מהני עומד ע"ג ע"ג וז"ל דחלה ל"א עוד הפעם שיעבס לשמה ועוד הכעס א"כ אילני גנט נמשכה כוונתן זה וסמכת' סתמא ק"א"ר וע"כ דלא עיית ל"ס כוונתן א"כ פ"ג טווייה . סווא"ל מוס דכבו"ע לא פק"ל להר"ש עומד ע"ג כ"א לזיית נמשכה כהנייה זמן סרנס ועינן תשכח לעיל מיוזבי טווי לו לזיית חלה"ף א"ף דשם ס"א לישאל לאו דוקא דכ"ס א"ס פוסה עכ"ר כל היום אך ע"כ כרי חיוני דכבו"ע לא מיידי כענייה סמכתה כל כיוס כעין כוונתו כהפ"א בקריק"ן [לפי']

שער הציין

(ד) סת"א : (ס) בתי' זין מוכה מביאור כנר"א ע"ס : (ו) סת"א וכעכ"ס משמע מדברי סת"א ליקון כסיומן ל"ס שאילנו חמ"ר כבירוש בתוכה הסתיון עבובה לשמה ל"ס חס"ד דלמלא א"ן ש"ו וזנו כיון וז"ל הארומה כ"ו כטווייה סכול כ"כ שא"ן אחר עומד' ההלמדו ל"ס וז"ל דיש למלקי כי שם לא מהני עומד ע"ג דע"ג ע"ג לא מהני פסול'טם ע"ג וכו' : (ז) סת"א : (ח) מוכה מלקתן סיומן ל"ס כמ"א : (ט) סת"א כסיומן ח"ס : (י) סת"א : (יא) ח"א : (יב) כסיומן ל"ב : (יג) מ"א שם וסגרי' : (יד)

הלכות ציצית סימן יא

אבל אם אי אפשר בענין אחר סמכנין על שיטת רבינו יונה, ומותר לטוות על ידם אם גדול עומד על גבם (ובלא עומד על גבם פסול אפי' בדיעבד). **ואם** הטווייה נמשכת יותר מרגעים אחדים, צריך הגדול להזהירו בכל שעה תמיד, ואם לאו אינו נחשב שגדול עומד על גביו (ודוקא בחש"ו מהני להזהירו שוב ושוב, משא"כ בגוי לא מהני, משום דלא ציית ליה) והוסיף בביאור הלכה עוד כמה פרטים בנושא.

להרא"ש לא מהני - מבואר בביאור הלכה (ד"ה וישראל) ש"זמן הרבה" הכוונה יותר מ"רגעים אחדים", והטעם מבואר לעיל בציון 25 (שחייבים להעמיד את הגמרא שמתירה בגוי, דוקא במצוה שאינה ממושכת), עוד כתב (שם בבה"ל) דלא מהני שהישראל יזהירו וילמדו שוב ושוב לעשות לשם מצוה, משום דהגוי לא ציית בכהאי גוונא.

≈ ס"ק יז ≈

[30] דקיימא לן מסייע אין בו ממש - במסכת שבת (צ.ג.).

≈ ס"ק ט ≈

[29] אם הטווייה נמשכת זמן הרבה וכו' דאפילו

הלכות ציצית סימן יא

המשך פ"ע

בו ציצית, ומבואר בתיקוני זוהר (תיקון עשיראה) דהרימונים הם במקום הציצית (וגם מבואר שם שטלית הוא דוגמת המעיל), ומבואר במסכת יומא (ע"א:) שהרימונים היו עשויים מחוטים השזורים משמונה חוטים, וכנגד זה יש ענין שגם חוטי הציצית יהיו שזורים משמונה (ועיין בפסקי תשובות עוד טעמים ע"פ קבלה, וכן טעם לנוהגים לשזור רק משניים). וכתב בשו"ת באר עשק (סי' נב דף נג:) שאין בזה חשש של כל תוסיף כיון דמדינא דגמרא מותר להוסיף (כמבואר במ"ב בסעיף יב דבשעת הדחק סמכינן אדעה ז), ועוד, שבשזירה אינו נקרא מוסיף על מנין החוטים, שהרי ניכרים בידיו רק שמונה חוטים (עשויים) תמיד. וכתב בפסקי תשובות שכיום המנהג הוא לצאת ידי כולם, קודם מכינים שני חוטים שכל אחד מהם שזור מארבעה חוטים, ואחר כך שזורים את שני החוטים הללו ביחד והופכים אותם לחוט אחד, נמצא חוט זה שזור גם משניים וגם משמונה. אך מהמשנה ברורה משמע שסובר שאין קפידא בזה אם עושה משניים או משמונה.

[35] שומע אני יעשה ציצית כמות שהוא - רצה לומר רק טווי ולא שזור.

[36] פירוש כעין משכן דהוי שזור - הראב"ד (ציצית א,י) כתב "דיליף בספרי תכלת תכלת ממשכן, מה להלן שזורין אף כאן שזורין", וכתב בביאור הלכה (ד"ה וצריכין) דמשמע דכך היתה גרסת הראב"ד בספרי (ובתשובה ששלח הרמב"ם לחכמי לוניל (הובאה בב"י, ובשו"ת פאר הדור כא) משמע שכך גם היתה גרסתם של הרמב"ם וחכמי לוניל), ואיתא במסכת יומא (ע"א:) דחוטי המשכן היו שזורין.

[37] אי נמי דסתם פתילה היא שזורה - בהגהות מיימוניות (ציצית א,י) ובט"ז הביאו את הספרי בזה הלשון: "פתיל תכלת טווי ושזור כעין פתילה שזורה, אין לי אלא וכו' (ומשמע שגרסו כך בספרי), ומפרש המשנה ברורה

[31] וצריכין שזורה - דאיתא בעירובין (צו:) שאם מצא בשוק חוטים שזורים (וחתוכים), בודאי נעשו לשם ציצית, מה שאין כן אם לא היו שזורים חיישינן שמא נעשו לשם סתם בגד ופסולים, משמע מזה שבעינן בציצית שזורה, (וכן איתא בספרי במדבר קטו כמובא במ"ב) (בית-יוסף והגר"א).

ס"ק יג

[32] לא מהני להפוסלין אפילו אם שזרן אחר כך ישראל לשמן - כיון שכבר נפסלו בשעת הטווייה, ואין לזה תיקון בשזירה (מקור דין זה נמצא ברא"ש (מנחות, סוף הלכות ציצית) ושם הביא דעת בעל העיטור (ח"ב הלכות ציצית סט. שער א) דכתב דמסתברא דהשזירה מתקנת, ותמה עליו הרא"ש והביא דבריו בב"י).

ס"ק יד

[33] היינו שיכפלים אחר הטווייה לשנים - דלשון שזור משמע שני חוטים שהופכים אותם לחוט אחד על ידי שמגלגלים אותם יחד אחד בתוך השני (על פי ארצות החיים בשם הערוך (ערך שע) ועוד ראשונים). (ומה שכתב המשנה ברורה "שיכפלים", אין הכונה שיקפל חוט אחד לשניים, אלא שיכפיל החוט ע"י שיצרף לו עוד חוט).

[34] ואם כפל כל חוט לשמונה ושזור, גם כן לית לן בה - דאין "שזור" פחות משני חוטיין יחד, אבל גם אם יש שמונה או כל מספר אחר הוי שזור, ובביאור הלכה (ד"ה וצריכין) כתב בשם ארצות החיים דיש אומרים דשמונה הוא מצוה מן המובחר, ומשמע מהמשנה ברורה בסקי"ז שכן הוא המנהג (פסקי תשובות הערה 64), וכתב בספר נפש חיה (מרגליות) דיש אסמכתא למנין שמונה, דהמעיל של הכהן הגדול היה בעל ד' כנפות (יש לומדים כך ברמב"ם כלי המקדש ט,ג עי"ש במרכבת המשנה) ולא היה

הלכות ציצית סימן יא

[41] ויש מקילין בדיעבד אף בלתי שזירה - הרמב"ם (ציצית א,י) סובר שאפילו לכתחילה לא צריך כלל שזירה, ומה דאיתא בעירובין (צו: הובא לעיל בציון 31) דאם מצא חוטין שזורין מסתמא נעשו לשם ציצית, כתב הבית-יוסף שהרמב"ם סובר שהטעם הוא משום שבשביל סתם בגד אף אחד לא עושה חוטים שזורים, ואילו בשביל ציצית יש אנשים שדרכם לשזור (יתכן שעושים כך משום דהוי הידור), ולכן אם החוטים שמצא שזורים בוודאי נעשו לשם ציצית, ומה דאיתא בספרי דבעינן שזורים, שאלה זו שאלו חכמי לוניל את הרמב"ם (הובא בב"י) והשיב להם שסתם ספרי רבי שמעון היא (סנהדרין פו.) ולא מצא הרמב"ם שום אדם שפסק כך (והוסיף "שא"כ יהיו שזורים ששה כמשכך", ונראה כוונתו, דלפי ר"ש דיליף ממשכך דבעינן שזורין, א"כ בעינן נמי שיהיו משישה חוטין כמשכך (כדאיתא ביומא עא:)) וודאי שהפוסקים היו צריכים לציין זאת, וכיון דלא הזכירו מזה כלום מכלל דלית הלכתא כוותיה), וכתבו הב"ח והנחלת צבי והאליה רבה דלהלכה לכתחילה בעינן שזורים (נראה דהוא משום דהכי משמע בעירובין ובספרי) אך בדיעבד סמכינן על הרמב"ם.

[42] ועיין בביאור הלכה (ד"ה לשמן) שביארנו דאין לסמוך על זה - "כי רבו החולקין על זה", הלא המה השולחן ערוך בסעיף ג, ר"ן (ביצה ז: ד"ה מדאורייתא), נמו"י (הלכות ציצית יב:), עולת תמיד, חיי"א (יא,יד), דה"ח (דין חוטי הציצית,א), שולחן שלמה וארצה"ח (מלבד מה שהביא במ"ב בשם המג"א והגר"א. והפמ"ג (מש"ז,א) ג"כ מצדד דמה"ת בעינן שזירה לשמה).

[43] וכל העושה על דעת הראשונה הוא עושה - מדאיתא בזבחים (ב:)) דהשוחט בהמה לשם קרבן פסח, וגם לשם סתמא, כשר, משום דאמרינן דכל העושה על דעת ראשונה הוא עושה, ופירשו בתוס' (ד"ה הא לשם) דמיירי בשתי עבודות של הקרבן, כגון שבשחיטה

שהכוונה היא שסתם "פתיל" הכוונה שזור (כ"מ בבה"ל ד"ה וצריכין), ופירש בערוך השולחן ד"פתיל" הוא לשון חיבור, שכמה חוטים מחוברים יחד, כמו שכתוב (בראשית ל,ח) "נפתולי אלוקים נפתלתי". (ולפנינו בספרי (במדבר קטו) הגירסא היא כמו שהביא במ"ב (כלי מה שנכתב בסוגריים), וכן הביא בב"י וכן גרס הגר"א).

[38] ועיין בביאור הלכה - (ד"ה וצריכין) שם הוכיח דסתם שזור הוי משני חוטין, וגם הקשה על ההגהות מיימוניות והט"ז שהוזכרו בציון 37, והביא שם את דברי הארצות החיים שיש אומרים שמצוה מן המובחר לשזור משמונה חוטין, ותמה על כך שהרבה אנשים מהדרים לקנות חוטין השזורין משמונה, ואינם מדקדקים האם נטוו לשמה ע"י יהודי, וגם הסתפק בדין חוטין שנשזרו שניים שלא לשמה ואחר כך הוסיפו עוד ששה לשמה או להיפך, האם אזלינן בתר שזירה קמא או בתרא ונשאר בזה בצריך עיון.

ס"ק טו

[39] דמשוויה ואילך הכל הוא בכלל עשייה דקיימא לן דצריך לשמה - דכתיב (דברים כב,יב) "גדילים תעשה לך", לשם חובך, והיינו דבין הטוויה ובין השזירה הם בכלל עשייה (על פי ביאור הלכה ד"ה לשמן). ומה דנקט בגמרא (מנחות מב:; סוכה ט.) טוויה, משום שהוא הדבר הראשון שצריך לעשות לשמה, והוא הדין לכל מה שאחריו (על פי הגר"א כאן ולעיל סק"ב).

[40] דאף בדיעבד מעכב אם לא היו שזורין לשמן - כיון שהוא מדאורייתא כמבואר בציון 39, ובדרך כלל דין דאורייתא הוא לעיכובא (על פי ביאור הלכה ד"ה לשמן בדעת הגר"א, וכמו שמבואר בפוסקים בסע' א לענין טוויה, שאם לא טוו לשמה פסולים, והרי דין טוויה לשמה נלמד מאותה גמרא של דין השזירה לשמה).

הלכות ציצית סימן יא

ס"ק נז

[46] פירוש שנתפרק כל השמונה חומין - שהיו שזורין משני חוטיין, הרי ששה עשר (כמבואר לעיל בסע' ב דמעיקר הדין סגי בשזירה משני חוטיין).

[47] ולרבנותא דרישא נקמיה - לחדש שאף על פי שכולם התפרקו משזירתם, אפילו הכי אם נשתייר בהם כדי עניבה כשר.

[48] אבל הוא הדין אם נתפרקו שני חומין - הוא הדין אם נתפרקו רק שני חוטים מתוך השמונה, גם כן בעינין שישתייר בהם כדי עניבה (באחד מהם, כמשנ"ת בציון 44) אמנם אם רק חוט אחד מתוך השמונה התפרק, לא בעינין שישתייר כדי עניבה, שהרי הוא באמת חצי חוט, וחציו השני לא התפרק (כמשנ"ת שם).

[49] דפסול אם לא דקדק בעת עשייה שיהיה לעולם ארבעה ראשים מצד אחד - שאם היה מדקדק, והיה עושה סימן בשעת עשיתו, היה יודע אם שני החוטים הם בעצם שני חצאי חוט אחד, אם לאו, אבל כיון שלא דקדק, עכשיו פסול מספק שמא הם חוט אחד.

ס"ק יז

[50] בשזירה סמכינן אדעה ראשונה - משום שבשזירה יש לצרף גם את שיטת הרמב"ם (ציצית א, ג) שלא בעינין שזירה כלל, ולכן סמכינן אפילו לכתחילה על פסק השולחן ערוך בסימן יב (סע' א שאפילו נפסקו כל החוטים כשר אם נשאר כדי עניבה), אבל לענין נפסקו, לכתחילה יש לחוש לדעת ר"ת כמבואר שם בסימן יב.

[51] אבל אם כפול ושזור לארבעה או לשמונה וכו' ונתפרקו לששה עשר - אבל לא נתפרקו לגמרי, אלא נשארו שניים שזורים כהלכתם בכל חוט.

[52] ולענין כל תוסף עיין בביאור הלכה - (ד"ה ונעשו) שם כתב בשם הפרי מגדים (א"א ג) שיאמר בפירוש שלא נח לו בתוספת, או

חישב לשם פסח, ובקבלת הדם חישב סתמא. עד כאן תוכן דברי תוס', ומוכח מזה שאפילו בשתי עבודות (באותה מצוה) אמרינן כל העושה וכו', ואם כן הוא הדין בטויה ושזירה (על פי ביאור הלכה ד"ה לשמן, והוסיף בשם נשמת אברהם (יט, כג), בשם זקן אהרון (נז) ובית יהודה (עייאש, יו"ד ג)) שזה דוקא כשאותו אדם עשה גם הטויה וגם השזירה, אבל לא אמרינן כל העושה וכו' מאדם לחברו).

סעיף ג (פו"ע)

[44] אם נתפרקו משזירתן ונעשו ששה עשר כשרים, והוא שישתייר בשזור כדי עניבה - דלא גרע ממקרה שבו נחתכו החוטים ונעשו קצרים, שאם נשתייר בהם כדי עניבה כשרים, כמבואר לקמן בסימן יב (סע' א), ומבואר שם שאפילו אם רק חוט אחד שלם (מתוך ארבעת הכפולים, דהיינו שניים מתוך שמונה) נפסק לגמרי ולא נשתייר בו כדי עניבה, פסול, ואם נפסק רק חצי חוט (דהיינו חוט אחד שלם מתוך שמונה) כשר, שהרי נשאר החצי השני שלו, והנה אם נפסקו שני חוטים מתוך שמונה לגמרי, אם יש לו סימן ויודע שאינם אותו חוט כפול, יהיה כשר (אפי"ו אם נפסקו ארבעה באופן זה), אבל אם אינו יודע שאינם אותו חוט, פסול, דחיישינן שמא הם באמת חוט אחד. והוא הדין בכל זה לענין התפרקות השזירה באופנים האלו. ושיעור כדי עניבה הוא שני אגודלים (ביאור הלכה סי' יב סע' א ד"ה אם נפסקו) ושיעור כל אגודל הוא שני סנטימטרים (לדעת הגר"ח נאה, ולדעת החזו"א 2.4).

[45] ולכתחילה טוב לקשור החומין למטה - כדי שלא יתפרקו משזירתן, ומבואר בבית-יוסף (ד"ה כתוב בנמו"י) בשם רבינו ירוחם (נתיב יט ח"ג קסט ע"ד) טעם נוסף, מפני שעל ידי שיש בסופם קשר הם מופרדים היטב אחד מהשני, ובכך מקיימים את האמור לעיל בסימן ח (ז) שצריך שיהיו מופרדים.

[קכא]

הלכות ציצית סימן יא

סעיף ד (טו"ע)

[54] אורך החוטים השמונה - דלא תימא דמיירי באורך של ארבעת החוטים קודם שכוּפּלם, ואם כן אחר שכוּפּלם שיעורם מתקצר בחצי, אלא מדובר על אורך השמונה, דהיינו אחר שכפל הארבעה בתוך נקב הטלית. וכתב הגר"א שהמקור לכך שהשיעור הוא אחר הכפילה, הוא מזה שהגמרא (מנחות מא:): שדיברה על השיעור אמרה "וכמה תהיה משולשת", ומשולשת היינו אחר הכפילה (בין לרש"י ובין לר"ת כפי שיבואר לקמן בציונים 55,56,60).

שיחתוך את המיותרים. והמקור לכך שאם לא נח לו בתוספת אין בזה בזה בל תוסיף, נמצא במנחות (מ:): "מתקיף לה רב פפא, וממאי דגברא לאוסופי קא מיכוין, דלמא לבטולי קא מיכוין, ובל תוסיף ליכא".

ס"ק יח

[53] ויש אומרים דאדרבה יותר טוב שלא לקשור - כן כתב המגן אברהם (סקכ"ג) בשם הלבוש, משום דהוי כמוסיף על הקשרים שקיבלו חז"ל (ולדעת המקובלים צריך לעשות קשרים הללו (שער הכוונות ציצית ו)).

הלכות ציצית סימן יא

השמונה * אין פחות (ד) [ג] (יט) מד' גודלים * י"ב גודלים (כ) * ה"בן נוהגין בלמעלה אין להם (כא) שיעור: (כנה ואם עשאו ארוך יותר מדלוי * יוכל לקצרו ואין כזה ממש קמצה ולא מן העשוי (מרדכי כ"ק). א' מהתחומים (כב) יהיה * יותר (ס) ארוך כדי לשיכרוך בו (כג) הגדול: (הגדול היינו החלק מהציצית שאינו ארוג): (הנה ושעור הנזכר יהיה צנינות (כד) לאחר שנקטר מלמד מה שמוכת על קרן הברגל. (פנתר כ"י): ה' (כה) יאין עושין הציציות מהצמר הנאחו בקוצים כשהצאן רובצים ביניהם ולא מהנימין הנחלשים מהבהמה ולא משירי שתי (כו) שהאורג משייר בסוף הברגל והטעם משום ביווי (ז) מצוה: ו' * יא * לאם עשאם * מצמר גוול פסולים דתבתי ועשו: (כז) להם משלהם: הנה

כ"ה וסמ"ג
כ"ה ט ס
גמ"ה י כ"ה ט
ז מתיב מ"ב כ"ה ט
ז ל"ה ט ס

שערי תשובה

באר היטב

וזכרם אם הם שזורים יפה ולא שכחו שיתפלקו: (ד) מלרבע גודלים. ומודדין במקום רחב בלחש גול. מרדכי ד"מ מ"א ע"מ: (ה) ארוך. י"ל דלם אחד אינו ארוך כי לכוון בו הכל יכרוך בו קצת כריכות מחוס א' וקצת כריכות מהחוט השני כי צומן התכלת היו עושין קצת כריכות מתכלת וקצת כריכות מלגן מ"א: (ו) מלטה. ואפי' דביעבד פסול ע"ז. לכאורה קשה דלמ"ז דהפעם הוא תמוס ביזוי מלטה לא מקשה הפ"ם מדי מהל' לנ"ה בסוכה דף ט' פ"א ויש ליטב ע"ש הנוסחא של הגמרא שם אלמא דביעין טויה לשמה וכו' ומוריב ליה משמואל דלא כפרשי"ם כש ע"ש ודו"ק. ובה יסודין קשיית והוסקים למה פסקה רמב"ם כשמואל לגבי דרב תמוס דלפי

ואח"כ עשו מעשה עותף מלרבע ש"ס שמוס חסין דק"ם בכל חוט שהם כ"ד בכל כנף אין מותרין ידו: [ג] מד'. עכ"ל ועיין מג"א כ"ס נדך כניה כהמסופים ט"ר הלכות נחתקו דבר. ועיין ב"ח סימן ל"ב ס"ק נ"ד ש"ס ל"ך נחומא. ועיין גינת אפרים על ערפת הכיאה ש"ס ש"י ספיקות דכ"ה א"כ לבער במקום הקלל כל הגדול או במקום הקצר של הגדול. וע"ש בקי"ט"ר החשובות בלחך כמחשבת הרמ"ם כמחשבת סלכות משפטים וכן נהגה דכתיבה דרבנן אפס לא לקל בעקס או זמ"ל כגילית שאינו של אמר וסמ"ה אל"ל של שחר מיניס דבמה כהם וסוקים שאין מייבין אל"ל מדרבנן יכול לטמון אפי"ס שאין ש"ס י"ב גודלים כממורד דיקום הכתב רק במקום הקלל או במקום הקצר אם הוא שעת הדחק ואין לו אחיים וכשידמין לו ארכוס מלגו יסיר אל"ל א"כ יקבור הארכוס תחת. וגם י"מ כהקסו לו לעיני

ביאור הלכה

משנה ברורה

ע"מ: [ט] (יט) מד' גודלים. ומלרבע הגדול בכל מקום (יז) הוא של חמש בימוי. ומודדוין לחוט בפרק העליון (יח) במקום הרחב בלחש (ט"ו) ועיין בשע"מ ופיין ב"ח ושב"ך רע"ב שהביאו בשם רמב"ם דשיעור גודל הוא כרובח' ז' שטרות זו בלד זו ברוחט וכן בלחך ב' שטרות כריות: (ב) וכן מהגין. וכן פסק ה"בית ופ"כ לא יכה עושין המוכרין שמתלמזין שטרות ארוך וקורבו הדבר להיות כרית לנבל כ' אף דמן המורה די בכל שטוח מדרבנן ענין שיהיה י"ב גודלין אחר הקשירה מלבד מה שמונה על קרן הברגל ויש להאירם על כך [פמ"ג] ועיין בבה"ל: (כא) שיעור. ור"י היה י"ט נוסב לעשותו ארוך יותר כדי שאל יאסך קצת נ"כ ישאר בו כשיעור: (כב) יהיה וכו'. והם אחד כ' אינו ארוך כ"כ לכוון בו הכל יכרוך בו קצת כריכות מחוס אחד וקצת כריכות מחוס השני כי צומן התכלת היו עושין קצת כריכות מתכלת וקצת מלגן. ואריך לראות בל' שישעיריו בכל החוטין ארכין י"ב גודלין אחר הקשירה כמו שכתב רמ"א ושלטו זה החוט הפרוך אחר שייכרך ישאר י"ב גודלין: (בג) הגדול. קראו גדיל על שם העמוד שנטשה גדיל אחר שייכרך עליו וזהו שכתב רמ"א אח"כ הייט העלק וכו' ר"ל שמחלה הוא הלך בלא גדיל וארינה ועי"ז החוט נכסה גבדיל. די אפרים: (בר) לאחר שנקטר. ומתום כ"כ הקשירה ששומין בגדיל מהקלר וזעי אלכע יחירה דהיינו י"ב גודלין מלבד מה שמונה על הברגל (ג) ושלטו דביעבד מעכב והשולס מקלין בזה מן רמ"א למתוה בידם: (בד) אין עושין. ושלטו דביעבד פסול [ט"ו] ופמ"ג: (כו) כשהאורג משייר. אין להקשות דבל"ה יש פסול דלא כפון החוטין לשם ציצית יש לומר דמייירי אפילו היכי דמתחילה טוו החוטין לשם ציצית ואח"כ ארג מהם בנד ואפי"ה פסול משום ביזוי מלטה [ט"ז] ובספר המחור כתב השפ"ס מש"ב דבעינן הכנף מין כנף ואין מיניס הללו רחיים לפשויה מהם בנד שהם כסולת המזר ואין בנד נכסה מחמוקו עכ"ל ופ"ח כל מיני נתר ש"ס מרשין שאין בנד נכסה מהם כאלים לציצית [ה"ח]: (כז) ל"ס משלהם. נראה פסוק דה"ה אם לקח הציצית בפקפה ובמזכר עייל

לכ"ס' לקמן בסוף סימן י"ב לענין קשירי ע"ש * אין פחות וכו'. טיין ב"ביתו שכתב דמן הכוסים אין שיעור לארוך הציצית רק שיהיה בו גדיל ועוף רק שחול' נתנו וכו' הכוסים ש"ס ט"ו ציצית למר בלכ"ע וגבר צ"כ כן ביאר ה"א"ר א"ה דכרו ועיין במ"א שמרדך לומר דע"כ"ס כדי ענינים כוא מן המורה ע"ש: * וכן טענין. טיין כ"כ"ג כ"ס כהכ"ס כהכ"ס כ"ס המ"א מוכח מזה כ"ה"א סוגר דכשעור י"ב גודלין דלמה זו הוא לשינוא וכן כתב בד"ה ב"ה"א ח' ב"ה"א וכן שכתב לקמן בטענין. י"ב ש"ס וב"ה"א ה"א"ר מהכ"ס נעטע על המרדכי בלכות ציצית מתקנה צוה ע"ש ונחמתי ח' שלח תכפע כ"ה"א קלל לקלל צוה דביעבד ז"ע. לוינא: * יכול לקרו. אפילו אם הינף סיה קודם הקשירה הרבה יותר משם שליכטס מן הגדיל אפי"כ לא מתקיי או מן העשוי ב"פסול כיון דק"ם או לעיובתא דביעבד וכדלח"ה לקמן בס"ד ב"ב כ"ס כסופקים. אר"ס: * יותר ארוך. וביעבד נלכאורכ אין לפתחיה צוה אם לאחר כריכה החוליה הראשונה ורשונה סיה בו כשיעור דלא גרע ז"ס מהסיה נקטס או לגמרי זו כחוט דכ"ס דהוא גדרומו הציצית וכדל"קין בספרן י"ב. ולפי"ז מה שכתב רמ"א דשיעור זה ל"ך לפוט אחר שיקטר ור"ל כל הקשירי דמתכחע כ"כ"י הוא רק לכתחילה דביעבד די אם רק לאחר קשירה החוליה הראשונה סיה כחוטין כשיעור י"ב גודלין אף שתיקרו אח"כ ע"י שיעור כקשירות לא גרע מדרומו דה"ל לקמן בספרן י"ב כסגרה ראשונה. ועיין בפמ"ג שכתבתי אה דכרוי מ"ב כ"ס כ"ד ומשפט מהסיהם דכרוי שיעור דכ"י ואשכר דרסכחו דכ"י שהוא עוסק עדיין דלמ"ס לפנות כל"ס גדיל אף דהוא רק לכתחילה שיקרי עינין שלא נגמרה כעלמה ולא עובל כקרה עשה על הציצית שם גדרומו וגרע ז"ס מכל"ס סיה עושב די חוליה אחת ואח"כ נקטע חוט אחד. וכדמותו ראיס לוח מכל דלמיינן שבת קל"ז פ"א כ"ז שהוא עוסק ב"ביתו בכ"ס חוץ אפילו על ציצית שאין מעניין פוסק על ציצית מהעכבין חוץ על ציצית שאין מעניין אין חוץ וכן הוא הוא לענין וס"ק וכו' הכל לענין להמיר ז"ע למעשה. וע"ש עוד דלס הוא נדכך אין לו ציצית אחרים כ"א קצויה מ"ב גודלין ויכל לסמוך ע"כ מהמיר דסיקל בלרבע גודלין ללסיכס בנגד ולנכ"ו ונכ"ס לפי מ"כ כ"ס דמ"ס אין שיעור לארוך הציצית מלמא אין עובר על מ"ס דציצית בכל גזויה וכו' לכתובים דמארוס אין מנחלה ציצית אין עובר על ע"ש דציצית אף לענין כרכס י"ב להמיר לפי מה דמוכחין דכ"ס שיהיה דל"ק י"ב גודלין כן מוכח בספ"ס א"ז ח"ג ונחמתי ר"ע"א כסוף ס"י י"ב ע"ש ועיין שם אפי"ל בעל גבולן כמ"ה נעטע ז"ל:

* אם עשאם וכו'. טיין פמ"ג כהכ"ר דכ"ס אם גול סליח וספיל בו ציצית משלו מתי לא קיים מלוח ציצית ע"י נביטתו זו (ומתיבה כרכו) הוא וכו' כ"ס לענין טיח: * מצמר גוול. ומתקחתי עמי גוול חוטי ציצית מהצירו

שער הציצין

(ח) ארכ"ה ופחותה פ"ע ר"ב בשטח של כל וכו': (יח) פמ"ג כמ"א חות ח' כתב דכן ק"ל ולכ"ס ע"ש: (יט) מ"א: (כ) מ"א: (כג) מ"א: (ג) פמ"ג:

הלכות ציצית סימן יא

המשך טו"ע

58] ואם עשאו ארוך יותר מדאי יכול לקצרו וכו' - אפילו אם הענף היה ארוך מהגדיל ביותר משני שלישים, ואינו "נוי ציצית", מכל מקום כיון שבדיעבד כשר אפילו אם לא יחתוך העודף (כמבואר לקמן במ"ב ס"ק סו) אין בזה משום תעשה ולא מן העשוי (ביאור הלכה ד"ה יכול, בשם ארצות החיים).

59] אחד מהחוטמים יהיה יותר ארוך כדי שיכרוך בו הגדיל - איתא במנחות (לט.) "חוט של כרך עולה מן המנין" (הגר"א), ופירש רש"י "אותו שכורך סביב ועושה ממנו הגדיל, עולה ממנין שמונה חוטין", כלומר שבאמצעות אחד משמונת החוטין עושים את הכריכות, ומבואר לקמיה שהשיעור של י"ב אצבעות צריך להימדד לאחר השלמת הקשרים והכריכות, ובפשטות השיעור הזה חל על כל שמונת החוטים, ולכן את אותו חוט שכורכים עמו, יש לעשותו ארוך כדי שגם בו ישאר השיעור הנדרש לאחר השלמת הכריכות.

60] ושיעור הנזכר יהיה בציצית לאחר שנקשר וכו' - ואז מודדים י"ב אצבעות מהקשר הראשון כולל הקשר הראשון, וכן מודדים גם את כל הכריכות והקשרים (וכמובן גם את חוטי הענף) (פסקי תשובות), כדמשמע במנחות (מא:) שכאשר הגמרא דיברה על השיעור היא אמרה "וכמה תהא משולשת", ומשולשת היינו לאחר מעשה הקשירה שאז היא תלויה ומשולשלת (לפירש"י, עיין לעיל בציון 55), וכן לפירוש ר"ת (שמשולשלת מלשון גדיל, עיין לעיל בציון 56) אחר הכריכות קרוי גדיל (על פי הגר"א). ומה שכתב "מלבד מה שמונח על קרן הבגד", רצה לומר שצריך להוריד מחשבון הי"ב גודלים את הכפילה של החוטים שמהנקב ועד לקשירה, (וגם זה נלמד מהגמ' הנ"ל, שהרי ה"משולשלת" מתחילה מהקשירה ואילך, ומה שמונח על הקרן הוא עוד לפני הקשירה). ועיין במילואים.

55] אין פחות מארבעה גודלים - כדאיתא במנחות (מא:) אמר רב פפא הלכתא משולשת ארבע. ופירש רש"י "משולשת - תלויה" וכו' (=מלשון משולשלת), "ארבע - אצבעות", ואצבעות היינו אגודלים כדאיתא שם בגמרא בדברי בית הלל, ומזה שמעינן דכל האצבעות המוזכרות בסוגיא מיירי באגודלים. **וכתב הרא"ש** (ציצית יב) "משמע שכל הציצית, גדיל וענף, אינו אלא ארבע אצבעות" (לבסוף מסיק הרא"ש דלא פסקינן הכי), וכן משמע מדברי הרמב"ם (ציצית א,ו) (על פי הבית-יוסף). **ושיעור אגודל הוא שני סנטימטרים** (לדעת הגר"ח נאה, ולדעת החזו"א 2.4. וכ"פ האמור בסע' זה מיירי לענין השיעור בשעה שמטיל החוטים בבגד, אבל אם נפסקו אח"כ, השיעור מבואר לקמן בס"י יב, א).

56] ויש אומרים שנים עשר גודלים - כך דעת ר"ת (מנחות מא: תוד"ה ב"ש (השני)) שפירש שמה שכתוב משולשלת ארבע מדובר רק על ארוך הגדיל, "מלשון המשלשל דפנות (סוכה טז.) שהוא לשון [גדיל] וחיבור" (לשון הרא"ש) ואולי הוא מלשון שלשלאות של ברזל. וכן משמע בספרי (דברים רלד) דאיתא התם "כמה גדילים נעשים וכו' של ארבע אצבעות", וכיון דאיתא במנחות (לט.) שנוי הציצית הוא שיהיה שלישי גדיל ושני שלישי ענף, אם כן הענף צריך להיות עוד שמונה אצבעות וביחד הוי י"ב אצבעות, והכי נמי איתא בזוהר (במדבר רכח:): "דתקיננו אורך כל הציצית תריין עשר אצבען בגודל" (מקור חיים (הכהן)), **וכתב הרא"ש** שדנהיגינן כדעת ר"ת, וכן פסק בסמ"ג (עשין כו,קח:) (בית-יוסף). **וכתב בסמ"ק** (לא) די"ב אצבעות הם כנגד י"ב שבטים.

57] ולמעלה אין להם שיעור - כדאיתא במנחות (מב.) "אין לה שיעור למעלה" ופירש רש"י "דכמה דבעי ליהוי ארוך".

הלכות ציצית סימן יא

כ"ה וסמ"ג
כ"ה ט ס ט
ג"ה י כ"ה ט
ז מתיבתא מ"ב כ"ה
ז ל סיפה ט

השמונה * אין פחות (ד) [ג] (יט) מד' גודלים * י"ב גודלים (כ) * ה"כ נהגין יולמעלה אין להם (כא) שיעור: (כנה ואם עשאו ארוך יותר מדלוי * יוכל לקצרו ואין כזה משום תפסה ולא מן העשוי (מרדכי כ"ה"ק). א' מהתוספים (כב) יהיה * יותר (ס) ארוך כדי לשיכרוך בו (כג) הגדיל: (הגדיל היינו החלק המצוינות שאינו ארוג): (הנה ושעור הנזכר יהיה בעצמות (כד) לאחר שנקשר מלמד מה שמוכת על קרן הברגל). (פנתר כ"י): ה' (כה) יאין עושין הציציות מהצמר הנאחו בקוצים כשהצאן רובצים ביניהם ולא מהנימין הנחלשים מהבהמה ולא משוריו שתי (כו) שהאורג משייר בסוף הברגל והטעם משום ביזוי (ז) מצוה: ז' * יא * לאם עשאם * מצמר גוול פסולים דתבתי ועשו: (כז) להם משלהם: כנה

שערי תשובה

באר היטב

וזכרם אם הם שזורים יפה ולא שכיחי שיסתקרו: (ד) מלרבע גודלים. ומודדין במקום רחב בלחש גול. מרדכי ד"מ מ"א ע"מ: (ה) ארוך. י"ל דאם אחד אינו ארוך כ"כ לברוך זו הכל יכרוך זו קנה כריכות תמוס א' וקנה כריכות מהחוט השני כי צומן התכלת היו עושין הקנה הכריכות התכלת וקנה הכריכות מלבן מ"א: (ו) מלוס. ואפי' דביעבד פסול ע"ז. לכאורה קשה דלפ"ז דהפעם הוא תמוס ביזוי מלוס לא מקשה הפ"ם מדי מהא לנ"ה בסוכה דף ט' ע"א ויש לישיב ע"ש הנוסחה של הגמרא שם אלמא דבעין טויה לשמה וכו' ומוריבי ליה משמואל דלא כפרשי"ט שם ע"ש ודו"ק. וכה יסודין קשיית והוסקים למה פסקה ראמ"ם כשמואל לגבי דרב משום דלפי

ואח"כ עשו מעשה עותף מלרבע ש"ס שמוס חסין דק"ם בכל חוט שהם כ"ד בכל כנף אין מוחין בידו: [ג] מד'. עכ"ל ועיין מג"א כ"ס נדך כניה כהמסופים ט"ר הלכות נסתקרו דבר. ועיין ב"ח סימן ל"ב ס"ק נ"ד ש"ס ל"ך נחומא. ועיין גינת אפרים על ערפת הכיאה ש"ס ט"ו ספיקות דכ"ה א"כ לבער במקום הק"ל כל הגדול או במקום הקצר של הגדול. וע"ש בקי"ט"ר החשובות נחלק בתשובה הראשונה הכמות הטובה משפטים וז"ל נהגה דכתיבה דרבען אפסא לנקל בסקס וז"ל וז"ל נגילת שאינו של אמר וסמיה אלף של אמר מינוס דעתה כמה וספיקס שאין מייבין אלף מדרבנן יכול לסקוח אפ"ס שאין ש"ס י"ב גודלים כגממוד דק"ה הכתב רק במקום הק"ל או במקום הקצר אם הוא שעת הדתן ואין לו אחיזים וכשידומן לו ארכוס מללו יסיר אלף אם יקבור הארכוס תחת. וגם י"מ כהקס וז' לעיין

ביאור הלכה

משנה ברורה

ע"ט: (יט) מד' גודלים. ומלידה הגדול בכל מקום (יז) הוא של ח"ט ביזוי. ומודדוין אוחו בפרק העליון (יח) במקום הרחב בלחש (ט"ו) ועיין בטע"מ ועיין ב"ח ושב"ך רע"ב שהביאו בשם ראמ"ם דשיעור גודל הוא כדכח"ב ז' שטרות זו בלד זו ברוח וכן בלח"ך ב' שטרות כריכות: (ב) וכן מהגין. וכן פסק ה"ב"ש ופ"כ לא יכה עושין המוכרין שמתלמדין שטרות ארוך וקרוי הדבר להיות כריכה לנבלה כי אף דמן המורה די בכל שהוא מדרבנן בעיני שיהיה י"ב גודלין אחר הקשירה מלבד מה שמונה על קרן הברגל ויש להחזיקם על כך [פמ"ג] ועיין בבה"ל: (כא) שיעור. ור"י היה י"ט נוסב לעשותו ארוך יותר כדי שאם יאסך קנה נ"כ ישאר בו כשיעור: (כב) יהיה וכו'. וזה אחד כ' אינו ארוך כ"כ לברוך זו הכל יכרוך בו קנה כריכות תמוס אחד וקנה כריכות תמוס השני כי צומן התכלת היו עושין קנה כריכות התכלת וקנה מלבן. ואריך לראות כל שיעוריו בכל החוטין ארכין י"ב גודלין אחר הקשירה כמו שכתב רא"ח ואח"כ זה החוט הפרוך אחר שייכרך ישאר י"ב גודלין: (ג) הגדיל. קראו גדיל על שם העמיד שנתפשה גדיל אחר שייכרך עליו וזהו שכתב רא"ח אח"כ הייט העלק וכו' ר"ל שמחלה הוא הלך בלא גדיל וארינה ועי"ז החוט נפשה גבדיל. די אפרים: (ד) לאחר שנקשר. ומשום כ"כ הקשירה שעושין בגדיל מהק"ל וז"ל אלכע יחירה דלד"ה י"ג גודלין מלבד מה שמונה על הברגל (ג) וחפילו דביעבד מעכב והטולס מקלין בזה ורואו למתוה בידם: (ה) אין עושין. ואפילו דביעבד פסול [ט"ו] ופמ"ג: (ו) כשהאורג משייר. אין להקשות דבל"ה יש פסול דלא כפון החוטין לשם ציצית יש לומר דמייירי אפילו היכי דמתחילה טוו החוטין לשם ציצית ואח"כ ארג מהם ב"ד ואפ"ה פסול משום ביזוי מלוס [ט"ו] וכספד המחור כתב השפ"ס מש"ב דבעינן הכנף מין כנף ואין מיניס הללו ראוים לפשויה מהם ב"ד שהם כסולת המזר ואין ב"ד נפשה מחמתו עכ"ל ופ"ז כל מיני נתר ש"ס מרשין שאין ב"ד נפשה מהם כאלוים לציצית [ה"ח]: (ז) ל"ס משלהם. נראה פסוק דה"ה אם לקה הציצית בפקפה והמזכר עייל

לכ"ס לקמן בסוף סימן י"ב לעינן קשיים ע"ש * אין פחות וכו'. טיין בזכוכים שכתב דמן הכוסים אין שיעור לארוך הציצית רק שיהיה בו גדיל וענף רק שחול' ותנו ונו שמוס טו ציצית למד בלרבע ונכר צי"כ כן ביאר ה"א"ר א"ה דכרו ועיין במ"א שמדד לומר דע"כ כדי ענינם כוא מן המורה ע"ש * וכן טענין. טיין כ"כ כ"ס כמה שכתבנו בשם הפמ"ג מוכח מזה שיהא סוגר דכשעור י"ב גודלין ודמה זו הוא לענינה וכן כתב כד"ה ב"ה ב"ה ז' ב"ה וכן שכתב לקמן בטע"מ * י"ב ע"א ובכ"ה ה"אין מהכ"מ נעטע על המדרכי בלכות ציצית התקנה צוה ע"א ונחמתי ז' ש"ל תפגע כל קנה לקל כו"כ דביעבד ז"ע ר"י: * יבול לקרו. אפילו אם ינפק סיה קודם הקשירה הרבה יותר משם שליכט מן הגדיל אפ"כ לא מיקרי זה מן העשוי ב"פוטל כיון דק"ן זו לעיובתה דביעבד וכדלוי"ה לקמן בס"ד כ"ב כ"ס כסופיקס. אר"ח: * יותר ארוך. וביעבד נלאכור אין לפתחי כזה אם נלחר כריכה החוליה הראשונה ורשונה סיה בו כשיעור דלא גרע זה מהש"ס נקטע או לגמתי זו כחוט דכ"ר דהוא גדרומו הציצית וכדלוי"ה כ"סין י"ב. ולפ"ז מה שכתב במ"א דשיעור זה לרין לפוט אחר שיקצר ור"ל כל הקשירה דמתחמה כ"כ הוא רק לכתחילה דביעבד די אם ק"ל לאחר קשירה החוליה הראשונה סיה כחוטין כשיעור י"ב גודלין אף שנתקרו אח"כ ע"י שיעור כקשירות לא גרע מגדרומו דה"ל לקמן כ"סין י"ב כסנדרא ראשונה. ועיין בפמ"ג שכתבתי אה דכרוי מ"ב כ"ס כ"ד ומשפט מהכ"מ דכרוי שיעור דכ"ר ואח"כ דרכומו דכ"ר שהוא עוסק עדיין דמלוס לפוטט כל"ס גדיל אף דהוא רק לכתחילה שיקרי עינין שלא נגמרה כעלמה ולא נזכר לברך עמה על הציצית שם גדרומו וגרע זה מבל"ה סיה עוסק זה חוליה אחר ואח"כ נקטע חוט אחד. וכדמותו ראינו לזה מהא דלמיתין שכתב ק"ל מ"א כ"ו שהוא עוסק ב"ה ככנס חוזה אפילו על ציצית שאין מעניין פוסק על ציצית מענינה חוזה על ציצית שאין מענינה אין חוזה וזה הוא כול לעינן וס"ק וכו' הכל לעינן להמיר וז"ל למעשה. וע"ש עוד דאם הוא נדכך אין לו ציצית אחרים כ"א קצויה מ"ב גודלין ויכול לסקוח ע"ש מהמזכר דסיקל בלרבע גודלין ללכ"ס ב"ד ולכ"ב ונכ"ס לפי מ"א כ"ס דמ"א אין שיעור לארוך הציצית מנחילין אין עוסק על מ"ס דציצית בכל גזויה וכו' לכתחילה דמקורין ומשלה ציצית אין עוסק על ע"ש דציצית אף לעינן ככ"ס י"ב להמיר לפי מה דמוכח מציצית דלוי"ה י"ב גודלין כן מוכח מהפמ"ג און ז"ל ג"ו ונחמתי רע"א כסוף ט"ו י"ב ע"ש ועיין שם [ה"ח] מילב כ"ס בגליון כה"ח נעטע ז"ל:

* אם עשאם וכו'. טיין פמ"ג כה"כ דכ"ס אם גול ט"ה וספיל בו ציצית משלו מתי לא קיים מלוה ציצית ע"י (נכ"ס) וז"ל (ומתיבה ברכה) הוא וזה כהט"ס בגנדין סיה בו עוסק או נהנה או נעשה אם מהריב לחזור וכ"ס לעינן טייה: * מצמר גוול. ומתקחתי עמי בגול חוטי ציצית מהציוו

שער הציצין

(ח) ארכ"ה י"ב מתיבתא פ"א ע"ב בשם של כל וכו': (י) פמ"ג במ"א ח"ח מ' כתב דכן ק"ל ללכ"ס ע"ש: (יט) מ"א: (כ) מ"א: (ג) פמ"ג: (ד) פמ"ג:

הלכות ציצית סימן יא

ס"ק יט

66 [דמן התורה די בכל שהוא - דבתורה כתיב "ועשו להם ציצית", ו"ציצית" משמע אפילו כל שהוא (לבוש יב,א) כדאיתא במנחות (מא:): "ציצית, אין ציצית אלא יוצא ואין ציצית אלא משהו" (=והיינו שיוצא משהו מהבגד, ע"פ רש"י) (הגהות הרד"ל על מנחות לה: ד"ה ולא מילתא).

67 [מדרבנן בעינן שיהיה שנים עשר גודלין - כדאיתא במנחות (מב.) לענין שיעור ד' אצבעות המוזכר שם: "אין לה שיעור למעלה אבל יש לה שיעור למטה", ולא מיבעיא לדעת רש"י שארבע אצבעות הכוונה לכל הציצית, הגדיל עם הענף, ודאי שמאמר זה (=יש לה שיעור למטה) קאי על כל האורך, אלא אפילו לדעת ר"ת, שארבע אצבעות קאי רק אגדיל, כיון שבעינן עוד ח' אצבעות (כמבואר לעיל), כשאומרת הגמרא "יש לה שיעור למטה" גם כן הכוונה על כל השיעור (על פי מאמר מרדכי). וכן משמע בזוהר (במדבר רכח: דקאמר "דתקיננו וכו' תרין עשר אצבעין" (שו"ת ארץ צבי (פראמר) סי' א. וגם מדאיתא במנחות (לט.) "במה דברים אמורים (=דבעינן שיעור לציצית, רש"י) בתחילתו, אבל סופו שיריו וגרדומיו כל שהו", מוכח דיש שיעור חובה בתחילתו מלבד ה"כל שהו").

68 [ועיין בביאור הלכה - ד"ה וכן, שם הביא שיש צד שבדיעבד כשר גם בפחות משנים עשר גודלים, ונשאר בצריך עיון. ומכל מקום להלכה סתם במשנה ברורה להחמיר (וכן לקמן בסק"ד).

ס"ק כ

69 [כי בזמן התבלת היו עושין קצת כריכות מהתבלת וקצת מלבן - כדאיתא במנחות (לט.) "תנא כשהוא מתחיל מתחיל בלבן וכו' וכשהוא מסיים מסיים בלבן", ופירש רש"י "ומתחיל לכרוך בלבן ובאמצע כורך של תכלת וחוזר ומסיים בלבן". ומוכח מזה שמותר

61 [ומדידת הגודל בכל מקום הוא של אדם בינוני - כדאיתא במנחות (מא:): "שבית הלל אומרים וכו' בטפח של כל אדם", והכוונה היא של סתם אדם (על פי ארצות החיים, והלכה כב"ה בענין זה, שהרי ב"ש לא נחלקו עליהם בזה).

62 [ומודדין אותו בפרק העליון במקום הרחב באמצעו - כלומר בחלק העליון של האגודל, במקום הרחב ביותר. וכתב המהר"ם מרוטנבורג (שו"ת ח"ד רלט) דסברא היא, "דמסתמא לא באו חכמים לסתום אלא לפרש", והוסיף שיש גם מקור לכך מהגמרא בזבחים (סג.) דאיתא התם שאת אורך הכבש של המזבח מודדים "בזכרותו" של אצבע, ופירש רש"י (הובא שם בתוס' ובשימ"ק) דהוא המקום הצר ביותר באצבע, ואומר המהר"ם שמזה ששם כתוב שבעינן בזכרותו של אצבע, מכלל שבשאר המקומות לא מודדים בזכרותו אלא במקום הרחב ביותר.

63 [ועיין בשערי תשובה - שהביא שהתוס' (במנחות מא: ד"ה ארבעה) הסתפקו היכן מודדים באגודל ונשארו בצריך עיון, ופסק השערי תשובה דאזלינן בדאורייתא לחומרא ובדרבנן לקולא (ואפ"ה במ"ב לא חשש לזה, אלא פסק דמודדים במקום הרחב כדאמרן).

64 [שהביאו בשם הרמב"ם דשיעור גודל הוא ברוחב וכו' - הרמב"ם בהלכות ס"ת (ט,ט) כתב שדקדק בשיעורו ומצא שכך הוא השיעור.

ס"ק כ

65 [וקרוב הדבר להיות ברכה לנפלה - לא אמר שהוא ממש ברכה לבטלה, כיון שיש דעות הסוברות שבדיעבד יוצא ידי חובה בפחות משיעור זה כמבואר בביאור הלכה (ד"ה וכן).

הלכות ציצית סימן יא

השמונה * אין פחות (ד) [ג] (יט) מד' גודלים * י"ב גודלים (כ) * ה"כ נוגהין יולמעהל און להם (כא) שיעור: (כנה ואם עשאו ארוך יותר מלאו * יוכל לקצרו ואין כזה ממש קמצא ולא מן העשוי (מרדכי כ"ק). א' מהתוסים (כב) יהיה * יותר (ס) ארוך כרי לשיכרוך בו (כג) הגדיל: (הגדיל היינו החלק מהציצית שאינו ארוג): (הנה ושעור הנזכר יהיה צניעות (כד) לאחר שנקטר מלמד מה שמוכח על קרן הברג). (פנתר כ"ו): ה' (כה) יאין עושין הציציות מהצמר הנאחו בקוצים כהשצאן ורובצים ביניהם ולא מהנימוג הנחלשים מהבהמה ולא משיורי שתי (כו) שהאורג משייר בסוף הברג והמעט משום ביווי (ז) מצוה: ה' * יא * לאם עשאם * מצמר גוול פסולים דתביב ועשו: (כז) להם משלהם: הנה שערי תשובה

ואח"כ עשו מעט עות חלנעט ש"ס משום חסין דק"ס בכל חוט שם כ"ד בכל כף אין מוחין בידו: [ג] מד'. עכ"ל ועיין מג"א בשם נד"כ כניה שחוספוס ס"ך הללו נסתפקו דבר. ועיין בח"ס סימן ל"ב ס"ך נ"ד ש"ס ל"ך נומרא. ועיין בזה האר"ס על ערובת הכיאה ש"ס ש"ס ספיקות דבר א"כ לשער במקום הק"ל כל הגדול או במקום הקצר של הגדול. וע"ס בקי"ט"ר החשובה דחוקך כהשבוה סתמו' כמתייבט סלכות משפטים זש נבאר דכתיבה דרען אפטר לנקל בשקס או זומ' גליות שאינו של אמר ופתיח אלף של שאר מינים דבמה כהם וסוקס שאין מייבין אלף מדרבנן יוכל לשמוך אפ"ס שאין ש"ס י"ב גודלים כהמחוד דתקום הכתב רק במקום הק"ל או במקום הקצר אם הוא שער הדתן ואין לו אחיים וכשידמין לו ארכוס מאלו יסיר אלף של הקוצר הארוכים תחתם. וגם לא ימ' כהקס או לעיין

ביאור הלכה

לכ"ס' לקמן בסוף סימן י"ב לענין קשים ע"ס * אין פחות וכו'. טיין בזבוב ששכב דמן הכוסה און שיעור לאורך הציצית רק שיהיה בו גדיל ועוף רק שחול' נתנו וכו' הכוסה ש"ס ע"ס ווי ציצית למח בלנעט וגכר צ"כ כן ביהר הא"ל א' דבריו ועיין במ"א שמרדך נומר דמ"ס כדי ענינים כוא מן הפורה ע"ס * וכן טעמין. טיין כ"כ במ"א שמה שכמה נכ"ס חס"א' מוכח מזה כה"א סוגר דכשעור י"ב גודלין ודמה זו הוא וליכונה וכן כהב כה"א כוא ס' כ"ל"א וכן שמש לקמן בטעמין * י"ב ש"ס וכו' וי"א הגאון מהר"ם נעטע על המדרי בלכות ציצית תספק קוצ וע"ס ונחמין /' שלח תפעט כ"א ק"ל נלקל כ"כ דביענד ז"ע' לוינא: * י"ב יוכל לקרו. אפילו אם היק' סיה קודם הקנינה הרבה יותר משני שלישים מן הגדיל אפ"כ לא מתקיי' או מן העשוי בפתול כיון דק"ס או לעיובת' בדיענד וכו' וי"א לקמן בס"ד כ"ב כ"ס כסופקים. אר"ס: * יותר ארוך. וביענד נלכאוכ און לפתחיה כוא אם לאחר כריכה החוליה הראשונה ויסקרהו סיה בו כשיעור דלא גרע ז' מהש"ס נקט' או לגמרי זו כחוט דכ"ס דהוא גדרומו הציצית וכלקוין כפימן י"ב. ול"א' מה שכ"ב כה"א דשיעור זה לר"ך לפיח אחר שיקצר ור"ל כל הקשים דמתחבט כ"כ הוא רק כהחילס דביענד דו אם רק לאחר קשרת החוליה הראשונה סיה כהחוטין כשיעור י"ב גודלין אף שנתקצרו אח"כ ע"י שיעור כקשריות לא גרע מדרומו דה"ל לקמן כפימן י"ב כסנדר רלשונו. ועיין כה"א שכחתי אה דבריו במ"ב כ"ס כ"ד ומשפט מהר"ם דבריו הישך דברו והאמר דברטומו דכ"י שהוא עושה עדיין דמיוס לפשות כל"ס גדיל אף דהוא רק כהחילס שיקרי עדיין שלא נמנהר כמלוח ולא נזכ' לכתב' עשה על הציצית שם גדרומו וגרע ז' מהש"ס סיה עושה רק חוליה אחת ואח"כ נקטע חוט אחד. וכדמותו ראהו לוח מכה דמיינין שבה קל"א ש"א כ"ו שהוא עושה כ"כ במ"ב כה"א אפילו על ציצית שאין מעניין פושע על ציצית מעניינה חומר על ציצית שאין מעניינה און חומר זש כוא כוא לענין וסל' וכ"כ הכל לענין להמיר ז"ע' למעשה. וע"ס עוד דאם הוא נדקר ואין לו ציצית הארוס כ"א קצוה מי"ב גודלין יוכל לשמוך ע"ס מהמכר דסיקל בלרעט גודלין ללכיסה כנגד ולנכ"ב וכזכר לפי מ"ב כנגדו דמ"ס און שיעור לאורך הציצית מנא"ל און עובר על מ"ס דציצית ככל גזוין וז"ל לכתובים דתקום ארון משלהם ארון עובר על ע"ס דציצית אף לענין כרכס י' להמיר לפי מה דמוכחן דבע"ס שתיים דלר"ך י"ב גודלין כן מוכח מהר"ם און י' כ"ו' ונחמדי' כ"ע"א כסוף ס' י"ב ע"ס ועיין וסל' מיל' בשם גאון כה"א נעטע ז"ל:

* אם עשאם וכו'. טיין פמ"ג כה"כ דכ"ס אם גול טי"ח וסל' בו ציצית משלו מני לא קיים מלוח ציצית ע"י (נביחו או (ומתייב' כרכהו כוא וזכר כהסל' כנגדו סיה בו עגורס או נהנס או נחמסה א"ס מהיר לחזור וכל המיר

כ"ח ומכ"ג
כ"א"ס ט"ס
גמיר' י' כ"ח"ס
ז מתייב' מ"ב כ"ס
ז לסיכה ש"ס

שער הציצין
ה' אר"כ"ה ומהותו ש"א ע"ב בשמש של כל וכו': (ית) פמ"ג במ"א חות' מ' כהב דכן קי"ל ולכנס ע"ס (יט) מ"א (ס) מ"א (כ) מ"א (כג) מ"א (ג) פמ"ג:

ה' אר"כ"ה

הלכות ציצית סימן יא

סעיף ה (טו"ע)

74] אין עושין הציציות מהצמר הנאחו בקוצים וכו' - כדאיתא במנחות (מב:) "אמר רב יהודה אמר רב עשאן מן הקוצים ומן הנימין ומן הגרדין פסולה", ופירש הרמב"ם (ציצית א,יא) ש"קוצים" הוא הצמר הנאחו בקוצים וכו', ו"נימין" הם הנימין הנתלשים מהבהמה, ו"גרדין" הם שיורי השתי וכו' (ועיין בסימן יד ציון 22 פירוש אחר לדברי הגמ'), ובבית-יוסף פירש את דבריו, שהטעם בכל אלו הוא משום בזוי המצוה, שלוקח בשביל המצוה מהפסולת ומהשאריות, ובמשנה ברורה מבואר טעם נוסף בשם בעל המאור (על סוכה ט).

ס"ק כה

75] ואפילו בדיעבד פסול - דכך אמר רב יהודה "פסולה".

סעיף ו ס"ק לו

76] אם לקח הציצית בהקפה והמוכר עייל ונפיק אוזוי וכו' - שכאשר קנה את הציצית אמר למוכר שישלם לו אחר כך, ואחר כך בא המוכר לבקש ממנו את התשלום, והלה אינו משלם לו, ומבואר בשולחן ערוך (חו"מ קצ בעיקר בסעיפים י - טז) שבאופנים מסויימים המקח מתבטל, ואם כן הציצית גזולה בידו.

לעשות את הגדיל מחוטים שונים, ואפילו אם שניהם לבנים, דמאי שנא.

70] בכל החוטיין ארכן י"ב גודלין אחר הכריכה והקשירה - דהיינו שאחר שכרך וקשר וסיים להכין את הציצית, הגדיל והענף, ימדוד שיעור י"ב אצבעות מהקשר העליון (כולל הקשר העליון) ועד לסוף החוטים כמות שהוא.

ס"ק כג

71] וזהו שכתב רמ"א אחר כך היינו החלק וכו' - ולפי זה הניקוד הוא עם קמץ תחת החי"ת והלמ"ד "התְּלֵק", וכתב בערוך השולחן (יב) שהסיבה שהוצרך המגיה (לכאורה אין זה מדברי הרמ"א, עיין ביד אפרים (המודפס בשו"ע) ובהגהות מכון ירושלים שם) לבאר את מילת "הגדיל", היא "מפני שבשולחן ערוך עדיין לא נתבאר תיבת גדיל, וגם בסעיף י"א יש "גדיל" על כוונה אחרת, עיין שם, ולכן פירשה" עכ"ל.

ס"ק כד

72] ומשום הקשירה שעושין בגדיל מתקצר - היינו משום חמשת הקשרים אשר גורמים לכל החוטים להתקצר באורך אצבע (ובאחד מהחוטים גם הכריכות מקצרות).

73] ואפילו בדיעבד מעכב - כמבואר במשנה ברורה לעיל (ס"ק כ).

הלכות ציצית סימן יא

ואיתא בחו"מ שסו שליון חשיב שינוי מעשה, אך בבה"ט (ד"ה אבל) כתב שהאחרונים השיגו על דברי המגן אברהם, שהרי כבר כתב הש"ך שם בס"ק ג שיש ט"ס בדברי השו"ע, וליכנו לחוד לא הוי שינוי. וחידש הבה"ל שעצם טוית הצמר לעשותו חוטיין חשיב שינוי מעשה שאינו חוזר לברייתו, והוכיח כן מב"ק צג:).

81 ולדבריו הג"ה זו חולק על המחבר - שהרי המחבר כתב שאם עשה חוטים מצמר גזול פסול, ולא חשיב שינוי מעשה שקונה, ורק לפי ביאור המגן אברהם הרמ"א מיירי מדין שינוי מעשה, ואלמלא ביאור המגן אברהם, היה ניתן לבאר אחרת את דברי הרמ"א (כמו שביאר הט"ז, מובא במ"ב בס"ק הבא, וכך משמע שסובר הנמו"י (הובא בב"י) שהרמ"א מיירי אחר יאוש ומדין שינוי השם החוזר לברייתו, שמועיל רק בצרוף יאוש כמבואר בחו"מ שנגב. ובאופן זה לא פליג אשו"ע, דהשו"ע מיירי לפני יאוש ולכן לא קונה).

82 דסבירא ליה דהקרא מיעט אפילו אם עשה החוטיין מצמר הגזול - רצה לומר דסבירא ליה למחבר דהפסוק שהביא "ועשו להם - משלהם" שפוסל צמר גזול, מיירי אפילו בגזול צמר ועשאן חוטיין.

ס"ק ל

83 וקניא ביאוש ושינוי השם - בדעת הט"ז אמרינן דהוי שינוי השם ולא שינוי מעשה, כיון שלדעתו מיירי בשינוי החוזר לברייתו, ושינוי מעשה החוזר לברייתו אינו קונה אפילו בצרוף יאוש (הגהות ר' עקיבא איגר על המג"א סק"י. ומ"מ קשה על שיטת הט"ז מה שהוכיח בבה"ל ד"ה אבל, שהטויה הוי שינוי מעשה שאינו חוזר, וקונה אפי' בלי יאוש). ומדברי המשנה ברורה והביאור הלכה (ד"ה אבל) משמע שקיימא לן כמגן אברהם והגר"א (דבסקכ"ט הביא רק את דברי המג"א, ובבה"ל הוכיח דאיכא שינוי מעשה ודלא כט"ז, וכ"מ קצת מלשונו "אבל המג"א כתב").

המשך ס"ק מ

77 ועיין בביאור הלכה - בד"ה מצמר גזול, שהסתפק במקרה שאחר גזול הציציות, הנגזל נתרצה למוכרם לו או ליתנם לו במתנה, האם כיון שבשעת העשיה היו גזולות בידו, פסולות, או דלמא אמרינן שמתרצה הנגזל למפרע משעת הגזלה, ונשאר בצריך עיון. עוד כתב שכיון שבעינן "לכם" מדאורייתא, על המדקדק במעשיו לשלם לפני שמטיל את הציציות בבגד, מפני שקנין כסף קונה מדאורייתא, ולא יסמוך על המשיכה שקונה רק מדרבנן (להרבה פוסקים. ובסימן תרנ"ח סק"י כתב המ"ב דאם עושה קנין חצר סגי בהכי. ודע דאיתא בזוהר (שמות קכח). שצריך לשלם כסף עבור מצוות ולא לקבלם בחינם, פסקי תשובות הע' 127).

ס"ק נ

78 ואז אפילו נתיאשו הבעלים פסול דיאוש לא קנה - כדאיתא בכבא קמא (סו.) ובשולחן ערוך (חו"מ שנגב).

79 לא חשיב על ידי זה שינוי דלא נשתנה שם על ידי כך [פרי מגדים (מש"ז ה)] - דמעיקרא נקראים חוטים, וגם לאחר השזירה נקראים חוטים, ומבואר ברמ"א (בח"מ שסו) והאי שינוי מעשה בלי שינוי שם לא קונה (והאי "שינוי השם" ר"ל שינוי שם קטן, שמצד עצמו לא היה קונה מדין שינוי השם, קצוה"ח שם סק"ה).

ס"ק נט

80 עיין במגן אברהם ס"ק י' - שם כתב לבאר דברי הרמ"א, שבגזול צמר ועשאן חוטיין כשר, משום דהוי שינוי מעשה שאינו חוזר לברייתו, והוסיף, שמסתימת דברי הרמ"א משמע שמדובר אפילו בלי יאוש, ובאמת קיימא לן (בב"ק סח. ובחו"מ שנדב) ששינוי מעשה (שאינו חוזר לברייתו) קונה אפילו בלי יאוש, (והסיבה שחשיב שינוי מעשה, כתב המג"א שהיא מפני שכל צמר שעשו ממנו חוטים, עבר גם תהליך של ליבון,

הלכות ציצית סימן יא

בעלמא, ולכן במקרה שנעשה קנין בחפץ מותר לברך (הגר"א כאן בסקכ"ב. והפמ"ג (בסי' תרמט א"א ג) דחה הראיה באופן אחר, דהתם ההדסים גדלו אחר היאוש והוי יאוש גדול ולכן שרי לברך. והט"ז (בסי' כה ס"ק יד) כתב שאין מברכים משום דחולק על עיקר הדין שפסק כאן הרמ"א, וסובר שאינו יוצא ידי חובה בציצית אף ביאוש ושינוי, אף דקונה, משום דחשיב מצוה הבאה בעבירה, כמו שביאר הכא בס"ק ה). ולהלכה לא מברכים (כ"מ מלשון המ"ב כאן ובסי' תרמ"ט ס"ק ו. ומשום שפסק ברכות להקל).

ס"ק לא

88 משום מצוה הבאה בעבירה - איתא בסוכה (ל.) בשם רבי יוחנן בשם רבי שמעון בן יוחי דלולב הגזול פסול משום מצוה הבאה בעבירה, אפילו אם קנאו ביאוש (ושינוי השם, תוס'). ומאידך כתוב שם בעמוד ב שאם הגזול קונה את הלולב בשינוי, כשר, ומכח זה יסודו שם בתוס' (ד"ה הא קנייה) שמה שכתוב שפסול אפילו אם קנאו, מיירי כשקנאו מכח המצוה (כגון כשקונה באמצעות יאוש ושינוי רשות, והשינוי רשות נעשה על ידי שעשה את ההגבהה של ארבעת המינים לשם מצוה, מ"ב בסי' תרמ"ט ס"ק ג), אבל אם קודם קנאו ורק אחר כך מקיים את המצוה, כשר. והכא בציצית קונה את הציציות על ידי שינוי בשעת הטויה, ואחר כך מקיים מצות ציצית כאשר מטילם בבגד, ולכן אינו פסול משום מצוה הבאה בעבירה (הגר"א).

אמנם כיון שהטויה היא פרט שקשור למצוה, שהרי בעינין טויה לשמה, ומכח הטויה הוא קונה, יש בזה ענין של מצוה הבאה בעבירה ולכן לכתחילה לא ישתמש בחוטים אלו למצות ציצית (על פי ביאור הלכה ד"ה לעשותן שכתב זאת על פי האליה רבה), והלבוש סובר שפסול גם בדיעבד, דסבירא ליה דהטויה היא ממש חלק מהמצוה (אליה רבה, ואולי זה גם טעם המחבר שפוסל בדיעבד).

84 דשינוי רשות בלא יאוש לא קנה - הכא מיירי שלא נתיאשו הבעלים אפילו אחר שמכר, ושינוי רשות בלא יאוש כלל אינו קונה לכולי עלמא, כמבואר בחו"מ (שנג,ג).

85 ואם נתיאשו ואחר כך מברך קנה השני את הציצית - לכולי עלמא, כמבואר בחו"מ שם.

86 משמע מהמגן אברהם בסימן תרמ"ט ס"ק ב' דיוכל לברך בזה - המגן אברהם הביא את הגמרא בסוכה (ל:) שרב הונא אמר לאוונכרי (=סוחרים) הקונים את ההדסים מגויים, שידאגו לכך שיהיה יאוש לפני שבא לידם, כדי שיוכלו הסוחרים עצמם לצאת בהם ידי חובה, כיון שבכהאי גוונא קנו ביאוש ושינוי רשות, ושאלה הגמרא על רב הונא למה צריך את כל זה, הרי מספיק שהיה יאוש כשהיה בידי האוונכרי עצמם, ואחר כך הם עושים שינוי השם ויקנו בכך? ואומר המגן אברהם דאפשר דמוכח מזה שעל ידי יאוש ושינוי השם (והוא הדין שינוי רשות או שינוי מעשה, מ"ב שם (תרמ"ט) בשם האחרונים) מותר אפילו לברך, דאם לא כן וודאי שעדיף באופן שאמר רב הונא לסוחרים, כי באופן ההוא יכולים לברך.

87 אכן הפרי מגדים שם בשם הלבוש מחמיר בזה וגם הט"ז וכו' - איתא בבבא קמא (צד.) "רבי אליעזר בן יעקב אומר הרי שגזל סאה של חיטין, טחנה, לשה ואפאה והפריש ממנה חלה, כיצד מברך? אין זה מברך אלא מנאץ, ועל זה נאמר בוצע ברך ניאץ ה'", ואף על פי שעשה שינוי מעשה על ידי הטחינה, הלישה והאפיה, ושינוי מעשה קונה, מכל מקום לענין ברכה מחמירים. והוא הדין אם היה יאוש ושינוי השם או שינוי רשות, אשר אינם עדיפים על שינוי מעשה (על פי הגר"א בסי' כה סקל"ו).

ומה שהוכיח המגן אברהם מאוונכרי שמוותר לברך אינה הוכחה, דהתם מיירי בהדסים שאינם ודאי גזולים אלא רק חששא

הלכות ציצית סימן יא

משלהם" (ולא רק גזולין), והוכיח כן מדאיתא במסכת סוכה (כז:): שלדעת רבנן למרות שכתוב גבי סוכה (דברים טז, יג) "חג הסוכות תעשה לך" – משלך, וממעטינן סוכה גזולה, אפילו הכי סוכה שאולה כן כשרה, מריבוי הכתוב (ויקרא כג, מב) "כל האזרח", ואומר הגר"א דמדאיצטריך ריבוי מיוחד לרבות שאולה אחר שמיעטנו גזולה, מוכח שגבי ציציות שאין ריבוי מיוחד לשאולין, אם כן גם הם נתמעטו יחד עם גזולים (על פי ביאור הגר"א ס"ק כג).

ס"ק לז

93 דיש לומר שהשאלים לו למלאכה אחרת - ולכן נקט בשולחן ערוך לשון "חוטין", ולא דיבר על שואל "ציציות" אשר מוכח שהם לשם מצוה (מגן אברהם), וכיון שחיישינן שהמשאל אינו יודע שהשואל ישתמש בהם לשם מצות ציצית, כאשר סיכמו ביניהם שישבי לו בעין, חיישינן שהמשאל לא התכוון להקנות לשואל את החוטין במתנה על מנת להחזיר, אלא ממש השאלה, וכבר נתבאר בציון 92 שחוטין שאולין פסולין. (ומש"כ במ"ב (ובעוד פוסקים) "לא יברך עליהו", אינו רוצה לומר שלתלותם בבגד שרי, דזיל בתר טעמא, ובאמת ה"ה שאסור לתלותם (משום שאינם פוטרם את הבגד, שהרי שאולים הם), וכדמוכח מהסיפא שכתב "מותר לתלותם בבגדו ולברך עליהם", משמע שברישא אסור לתלותם בבגדו, ועיין באפיקי מגינים).

סעיף ח (ט"ז)

94 המשתחוה לבהמה צמרה פסול לציצית - במסכת עבודה זרה (מז). הסתפקו ריש לקיש ורב פפא מה הדין בכהאי גוונא, שהרי בהמה אינה נאסרת לשימוש של הדיוט (כדאיתא שם בדף מו.), והם הסתפקו האם למצוה זה מאוס או לא, והגמרא נשארה בספק, וכתב הבית-יוסף דאזלינן לחומרא, ונראה דהוא

89 ועיין בביאור הלכה - ד"ה לעשותן, שם ביאר טעמים לאסור לכתחילה את הטלת חוטים אלו למצות ציצית.

ס"ק לט

90 דפסק שם דאין יכול לברך עליו - אפילו במקרה שקנה את החפץ, כגון על ידי שינוי מעשה דומיא דהכא, ומקורו מהגמרא בבבא קמא (צד. הובאה לעיל בציון 87).

91 ועיין בשערי תשובה ובביאור הלכה - בשערי תשובה הביא את דברי המגן אברהם שהביא המשנה ברורה בס"ק ל, שאפשר שבמקרה שהיה יאוש עם השינוי מותר לברך, ובביאור הלכה (ד"ה ולענין) הביא שהחזק יעקב והגר"א והט"ז חולקים על המגן אברהם וסוברים שאין לברך אפילו אם היה גם יאוש עם השינוי.

סעיף ז (ט"ט)

92 חוטין שאולין הלואה היא דלא הדרי בעיניהו - איתא במסכת שבת (קמח). שאף על פי שבדרך כלל לשון "השאלה" הכוונה על מנת להחזיר את החפץ המקורי מבלי לבלותו ולכלותו, מכל מקום לפעמים אנשים משתמשים עם לשון השאלה כאשר הם מתכוונים להלוואה, אשר בה לא מחזירים את החפץ המקורי אלא את תמורתו. ולגבי חוטים בוודאי שהשואל מחברו לוקח אותם על מנת להשתמש בהם שימוש אשר לאחריו אינו יכול להשיבם כמות שהיו, ובסתמא התכוון להלוואה, וקנה את החוטים בקנין גמור ובעתיד ישיב לחברו את התמורה. וכתב הגר"א דמשמע מדברי השולחן ערוך שאם המשאל מתכוון שכן יחזיר לו את החוטין בעין, אזי השואל אינו יכול לצאת בהם ידי חובה, משום דגם חוטין שאולין מתמעטין מהפסוק שהביא השולחן ערוך בסעיף הקודם "ועשו להם -

הלכות ציצית סימן יא

משום דאיתא בסוכה (לא:): בשם רבא "לולב דלריש לקיש מספקא ליה, לרבא פשיטא ליה, של עבודה זרה לא יטול" וכו', ואיתא בתוס' ופסקו הפוסקים כרבא (שולחן ערוך תרמ"ט, ג. שם בסוכה ד"ה באשרה דמשה (בסופו)) דמה ועיין במילואים).

הלכות ציצית סימן יא

הנעבד, שהאילן עצמו אינו נאסר להדיוט, אבל גידוליו כן נאסרים להדיוט, ואומר העולת תמיד שהוא הדין לגידולי הבהמה (ולפי"ז יוצא שאם הבהמה של ישראל, הגידולים נאסרים אפי' בדיעבד לכו"ע, דכתתי מכתת שיעוריה, שהרי נאסר להדיוט, ע"פ שו"ע תרמ"ט, ג).

100 וכספר בני חייא כתב להיפך דמה שגדל אחר שנעבד מותר - כך כתוב בספר בני חיי (הגה"ט ד) על פי הט"ז בסימן תרמ"ט (סק"ה), שכתב זאת לענין אילן הנעבד, וכתב בט"ז שהוא נלמד מהמשתחוה לפשתן נטוע דכשר לציצית משום דחשיב שינוי, והוא הדין שהגידולים נחשבים לשינוי, והקשה באליה רבה (תרמ"ט סק"ז) והרי מבואר בשולחן ערוך (יו"ד קמה) שהגידולים נאסרים, וביאר הפרי מגדים (מש"ז ה וא"א יא) שודאי שגם הט"ז מודה שהגידולים נאסרים, אלא שמדובר שהאילן של גוי, והגוי קוצץ את הגידולים, ובזה הוא עושה לו "ביטול". וכדי שלא תשאל והרי גם עבודה זרה שנתבטלה על ידי גוי, אסור לעשות עמה מצוה לכתחילה (כמבואר בסי' תרמ"ט, ג), לכן כתב הט"ז שהגידולים השתנו, ולא היו שם בשעה שהשתחוו לאילן, ובכחאי גוונא (שגם בוטלו וגם השתנו) מותרים לכתחילה למצוה, ומה שכתוב ביו"ד דעה (קמה) שהגידולים אסורים מיירי בשלא ביטלו הגוי, ולפי זה גם הכא בצמר לציצית, אם הבהמה של גוי והגוי גוזז את הצמר (שגדל לאחר שהשתחוה לבהמה), עושה בזה ביטול והגידולים מותרים, ובמשנה ברורה בסימן תרמ"ט ס"ק כח הביא דברי הט"ז בשם "יש אומרים" ולא הביא מי שחולק, וכתב שם בשער הציון (כו) שזה "דבר חדש שאין מובא בפוסקים אחרים" ומשמע מזה דקיימא לן כט"ז אך עדיף להחמיר כדברי העולת תמיד (ונראה דזו כוונת המ"ב שכתב "דגם הט"ז סובר כן וכו' ועיין שם באליה רבה ובפרי מגדים" לרמזו לכל מה שביארתי. ועיין במילואים ביאור נוסף בדעת הבני חיי).

המשך שו"ע

95 המשתחוה לפשתן נטוע כשר לציצית - מדאיתא במסכת ע"ז (מו:): "בעי רמי בר חמא המשתחוה לקמת חיטין מהו למנחות", האם כיון שאחר כך טחן את החיטים ועשה מהם קמח, נחשב שינוי מעליא וכשר למזבח או לא, וקאמר אחר כך בגמרא "הכי השתא וכו' הכא מעיקרא חיטי והשתא קמחא", ולכן זו סיבה שיחשב שינוי מעליא, ומשמע מלשון הגמרא שהיא פושטת את ספקו של רמי בר חמא (כסף משנה הלכות איסורי מזבח ג, יד). ופשתן נטוע דומה לחיטים, כיון שכאשר הפשתן נטוע הוא נמצא בתוך קליפה כמו החיטים, ואחר כך מוציאים אותו מהקליפה והופכים אותו לחוט (על פי ברכת אליהו).

ס"ק לה

96 אף דדבר הנעבד אינו אסור אלא לקרבן - "דבר הנעבד" רצה לומר בעלי חיים (פרישה), דאילו מטלטלין שנעבדו נאסרים אף להדיוט (כמבואר ברמב"ם פ"ז מהלכות ע"ז, וכן במשנה ברורה בס"ק לח).

ס"ק לו

97 האי פסול אינו רק לכתחילה משום דמאים אבל בדיעבד יצא - דאמר רבא (סוכה לא:): "לולב של עבודה זרה לא יטול, ואם נטל כשר", ואיתא במסכת ע"ז (מז). דדין לולב כדין צמר לציצית (על פי תוס' בסוכה לא: ד"ה באשרה דמשה).

98 כתב הגר"א בסימן זה דלענין דיעבד במחלוקת שנויה - במחלוקת המובאת בשולחן ערוך בסימן תקפ"ו (ג), והמשנה ברורה פסק שם (בס"ק יח) כדעת המכשירים.

ס"ק לז

99 וכל שבן מה שגדל אחר כך - כדאיתא בשולחן ערוך יורה דעה (קמה, א) לענין אילן

[קל']

הלכות ציצית סימן יא

לצהמה (יה) צמרה (ו) (לו) פסול (לו) לציצית קהמשתהוה * לפשתן (לה) נטוע כשר לציצית שחרה גשתנה : לו (ולט) * יעשה נקב (ם) באורך (יא) [ו] הגלית (יא) לא לטעלה (י) [ז] מג' אצבעות (ם) * (היו גודליו) (כל צו סימן כ"ב ומימינו והגהות סמ"ק סימן לא) כמני (מג) שאינו נקרא (ג) [ח] כנה (כד) * פולא לכנה (טה) מכשיעור שישי מקשר גודל (טו) עד הציפורן כשום יעריי תשובה

באר היטב

מייח בלא יאם אלו כשרי : [ו] הטלה . ענה"ט וכתב בכר הטוות וכו' ובכריו יופך כרם ספר"ס ויחלו בהגותו בספר הזוהר העיר שמהר"ז לה נגד לעשות ק' ד' טעלות קטן ולכן גם ע"מ מר"מ סוכר לה רנה לכוס כן ע"ס והארי"ה נזכר עלמא למענד הכי ונפליה גדול אין לכות המונב : [ז] מג' הצנתי . כג"ה חכ דהיינו גודליו . ובמה"כ הכי מדברי ספר הזוהר שה' אצבעות הם חמ"ה קומה וזר ע"ס ובספר מנה כתיובים ונכתיב כיבוד לכתב וכתב שם ספר"י וי"ד ר' כהנא דהיינו מקום הכי . וכן ג' הצנתי דלמי קיימא וזהו ש' פולא כהן ע"ס ומשתת כתיובים ספר"א כולם אצבעות ע"ס אצבע המקור לגודלו לפי מה גמדות כו' ע"ס : [ח] כנה . התהימרים חלל מן התהימרים דמיהי כיוהר ע"כ צ"ו . וב"ה כתב דנפליה קטן ועשה ב' נקבים דבזה לא מיהוי כיוהר כיון שאין נראה כלל . וב"כ בזוהר ספר"י ז"ל ובה כן . ועיין מ"א : (יג) מנ' אצבעות . כל דהם עשה הנקב למעלה מג' הט"ס ששמשקט כציצית עשה החוטוי בש"ל הנגד קצרים ונחבכלו הכנפות והוא למה מנ' פסול וה"ס איפכא כקשר גודל כשר מ"א : (יג) כנה . ואם לאמר

ביאור הלכה

מסגד עמו (והצ"כ יהי מחר בלאים בטעמו לעמו) וז"ל כיונה יטול עליה כמסגד ומה ככתב טעמו לא דק בלש"כ : * לפשתן טעו . עיין במ"ב דוקא אם הפשתן הכתוב הוא ש' דאם הוא של הכיור אשתי אם אין בו שינוי כלל לא נאסר דליון ארס אורי דבר שאינו בלו ואשלו לגבוה ס"ל ליוס הסופרים דליון יכול נאסרו עיין ב"ש מהלכות אשתי מנה הלכה ה' בהל"מ שם וז"ל כן כמותן קשר"ה סוף ח' כל דבר הנראה שם והמ"א ב"ה"ה אוח"כ העלים עין מוס : * ועשה נקב וכו' . עיין מ"ב לעיין ב' נקבים וז"ל ספ"א אין עושין רק נקב אחד והעובש ב' נקבים ועשה כתיובי לא כתיובין ומודיון ג' אצבעות נקב ראשון בגודל לא משהכני בו נה יעין וז' שאול (ועיין בהל"מ) גם ב' הנקבים יהיו הצנתי והיו הליון לגודל בגודל ח' נעשין ואל לשמאל נעשו וזההריו לא הליון לגד ההך הכל כפ"א שם : * היינו גודליו . עיין ע"ס בתקב כתיובי וכתב הגודל ועיין כפ"א ככתב דק"ל כן בלכ"ס ובה"א המלכות אשתי וכו' כהנא קודם דיש לומר לעשות נקב דוקא תוך הצנתי ה"ה קודם שהלוחו ע"כ אם ירס יכול למדוד כג' אצבעות בלמה קומה וזר הטותיון זה לוח כמ"ס בכ"ה ספ"א ז"ל ויעשה אה"כ סקק ואורי ויהיה ח' שינויה הוא ובעין זה כתב ג' טעמי ע"ה"ה אלא הוה כשר טעם הר"י ז"ל כשר מ"ס ס"ל בספיקת החוסמות ומדובר בגודל הוא נקום ה"ה וטעמי אורי הוא דלמשה דוקא צניצית מוסר דתשב יז"ל לסכנת ההקדש וארי ב"ה ומכרי"ה דכ"ל דוקא תוך ג' . ולמה ידי כל ההצנות היינו השבת החוסמות ונכנה הר"י ב"ה יוהר טוב שיטב סקק הוה ג' אצבעות אלו וכן מלאה אה"כ ב"ה"ה טעוב למדוד כג' אצבעות בלתי כג' כסותיון זה לוח . אמנם אם סלל טיית מהרר נלח"ה יודי צניצית והקב היינו הוא כהן ג' גודליו נראה דיכול לנכר עליו ולדני"ה ק"ל כדעת המדריש שהדור הוא נקום כהנב כמ"ס ספ"א : * ולא

משנה ברורה

להלכות צניציות ולכך עליהו בדורתי אלא לו פתחה ע"ת לחומר ובמ"ס בסומן י"ד לעיין פניה [מ"ב] : (נה) נמרה וכו' : אף דדבר הנשבע ליוו חסור חלל לקרבן חלל לכדיוס שרי מ"ס חסור לאטות צניצית הואיל וזכרי גבוה הוא מתיב כלפי גבוה הואיל דלא כה) ששחמו כ"כ דעדיין כו) הזוהר עליו ונראה שהוא למר מש"כ בששחמו לפשתן נטוע דהוי כעץ וביין ששטשו חוטיו מרחאו הארטיון חלף והך לו : (לו) פסול . עיין בסומן הקפ"ו במ"א ס"ק ו' דמסקי דלמי דעה המהבר שם החי פסול חינו רק להחלה משום דמתיב חלל צניצית יאל וכן כתב הג"ח בסומן ח' דלענין דיעבד במהלוקת ענויה : (לז) לליות . כתב ע"ה דלמר שהיה עליה צעה שהחמיה לכסבה וכו"ס מה שגדל אה"כ ובספר בני הי"ה כתב להיכך דמה שגדל חחר שטעבד חומר [ובצ"ח כתב דגם חסר ח' הי"ה כתב להיכך דמה שגדל הרמ"ט ס"ה ועיין בח"ד ובכמ"ג] : (לח) נפוע . חלל לשפתן (צ) שהוא נעקר או נאסר חליו לדיוט דדיון ע"ה והקדושה ולי"ו מועיל לו שינוי בכל שזהה חמיה ממנה הכי היא כמוה : (לט) יעשה נקב . כתב ב"ה אף ד"ה דיעשה ב' נקבים כמו צנ"י ועיין הל"ה צבוקס ויוזיות אוחן לגד חלד חין להוש לאו והבא להחמיר על טלמו כיוולא צוה חינו מן המתהימין חלל מן המתהימין דמיהוי כיוהרר עכ"ל וכו' כתב דנפ"ק יעשה שתי נקבים דבזה לא מיהוי כיוהרר כיון שאין נראה לכל וכן כתב בזוהר שמהר"י ז"ל ובה כן [אמנם בכרי יופך כתב שהעיד מהר"ם שמהר"ה אצוי לא נבא כן] וכן נהשטס המנהג במדינה פולין אמנם במדינה הגר ובכשכזו אין ונהיגין כן ונכרר

שער הציצין

כ"ה ישיבה וכוון יסמן צוה קושיה בע"ה דף דעלמא לעיין קטין קוטב כשינוי ע"י יטולן וצניעה א"כ' לעיין תלמיס בלוי גבוה חמיר וישר וכמו שהיב אה"כ : (כ) מ"א : (כ) פריכה : (כח) ח"ה : (כט) ה"ה בן חביב וסביר"א והכ"ה ועוד פוסקים עיין בצ"ח : (לא) אהרונס : (לב) למד מלקחן ס"א : (לג) מ"א : (לד) ש"א : (לה) נכ"ס : (לו) ח"ה יוד"ה : (לז) ע"ה כגור וכו' : (לח) למד ממנהגו מ"י . י"א אינערין דר"ס וכו' ור"ס חלל פריי כניטוי כנ"ל : (לט) מ"א : (לז) ש"א : (לה) נכ"ס : (לו) ח"ה יוד"ה : (לז) ע"ה כגור וכו' : (לח) למד ממנהגו מ"י . י"א אינערין דר"ס וכו' ור"ס חלל פריי כניטוי כנ"ל :

הלכות ציצית סימן יא

הבגד, כי זה כבר הבגד בעצמו (על פי מהר"י בן חביב הובא בב"י).

106 ולא למטה מכשיעור שיש מקשר גודל עד הציפורן - כדאיתא במנחות (מב.) "אמר רבי יעקב אמר רבי יוחנן וצריך שירחיק כמלא קשר גודל" ופירש רש"י "צריך שירחיקנה מן השפה מלא קשר גודל, שיעור הציפורן עם הבשר עד פרק ראשון". והוא שיעור של רוחב אגודל וחצי (פסקי תשובות הערה 134 בשם האחרונים). (והיינו 3 סנטימטר לדעת הגר"ח נאה).

107 משום שנאמר על הכנף ואם היה למטה ממלא קשר גודל היה תחת הכנף - דאילו פחות מקשר גודל אינו נקרא כנף אלא "קרן" (בית-יוסף).

ס"ק לט

108 כתב בית יוסף (בסוף הסימן) אף דיש אומרים דיעשה שני נקבים כמו ציר"י - כך דעת בעל העיטור (הלכות ציצית חלק השלישי (כרך שני ס"ט:)) וטעמו הוא משום דאיתא במנחות (מב.) "הטיל על הקרן וכו' רבי אליעזר בן יעקב פוסל" ומשמע שם שהלכה כמותו (מדאמרו האמוראים הלכות לפי שיטתו), ומפרש בעל העיטור שהסיבה ש"על הקרן פסולה" היא משום דאיתא בספרי (במדבר קטו, לפי גירסתו) "על ארבע (=כנפות כסותך) ולא על שמונה, מכאן אמרו נתנו על הקרן פסולה", ומבאר בעל העיטור את הספרי, שאם עושים רק נקב אחד יוצא שהציציות תלויות על צידי הבגד (וזהו "על הקרן") ובכל צד שמניחים את הבגד רואים ארבע ציציות, גם מלפנים וגם מאחור, וזה דומה לבגד של שמונה כנפות, ולכן צריך לעשות שני נקבים, ובאופן זה תמיד רואים את הציציות רק מצד אחד של הבגד.

109 אין לחוש לזה - דמה שכתוב בגמרא ש"על הקרן פסולה" פירושו הוא על פחות

ס"ק למ

101 אבל לפשתן שהוא נעקר או נאסר אפילו להדיוט - דכל הסיבה שמותר להדיוט היא מפני שהוא מחובר לקרקע, אבל אם הוא תלוש הרי הוא כשאר מטלטלין (על פי שולחן ערוך יורה דעה קמ"ה).

102 שכל שאתה מהייה ממנה הרי היא כמזה - כדאיתא בתמורה (ל: לענין פָּרֶשׁ היוצא מבהמת עבודה זרה (וכן בקידושין (נח). לענין דמי ע"ז).

סעיף ט (שו"ע)

103 יעשה נקב באורך הטלית וכו' - האי "באורך" רצה לומר שאת שיעור הרחקת הנקב מהקצה, מודדים בקו ישר מקצה הבגד, לאפוקי באלכסון מפנת הבגד (וכמו שסיים הרמ"א "ומודדין זה ביושר ולא באלכסון מן הקרן") שאז המרחק גודל, כדאיתא בסוכה (ח.) ש"כל אמתא בריבועא, אמתא ותרי חומשא באלכסונא". שכיון שבגמרא (הכא, גבי מקום הנקב) לא הזכירו כלום על אלכסון, בוודאי שצריך למדוד בקו ישר (על פי בית-יוסף, והוכיח כן מהראשונים).

104 לא למעלה מג' אצבעות - כדאיתא במנחות (מא:) "אמר רב פפא הלכתא וכו' בתוך שלש", ושם בסוגיא אמרינן בדברי בית הלל שאצבע היינו אגודל, ומשמע שבכל הסוגיא כשהוזכר אצבע מיירי באגודל (על פי בית-יוסף) ושיעור אגודל הוא 2 סנטימטר (לדעת הגר"ח נאה, ולדעת החזו"א 2.4).

105 מפני שאינו נקרא כנף - שהרי השיעור המינימלי להחשב "בגד" לענין קבלת טומאה, הוא שלוש אצבעות על שלוש אצבעות (כדאיתא במסכת כלים כז, א-ב), ופירוש המילה "כנף" הוא קצה (רד"ק ישעיהו כד, טז), וכיון שיש כאן שיעור "בגד" שוב אינו יכול להקראות "כנף"

[קלא]

הלכות ציצית סימן יא

לבהמה (רה) צמרה (ו) (לו) פסול (לו) לציצית קהמשתהוה * לישתן (לה) נטוע כשר לציצית שחרה גשתנה : (לו ולט) * לעישה נקב (ם) באורך (יא) [ו] הגולית (יא) לא לטעלה (וי) [ז] מג' אצבעות (סב) * (היו גודלן) (כל זו סימן כ"ב ומימינו והגהות סמ"ק (א) כמני (מג) שאינו נקרא (ג) [ח] כנה (כד) * פולא לכנה (טה) מכשיעור שישי מקשר גודל (טו) עד הצפורן כשום יעריי תשובה

באר היטב

הוסין ביחזירו לו בעין חן מתרכז עליהם דלא הוה משלהם וא"ל דלמאי נאם השולין לו ד"ל דהוה כבוד פשעה זו מלכא דהרה להכי דוקא הוסיין חבל ניזיה מחוקה ס"ח"י דשרי . מ"ט : (י) פסול לציצית . עיין מ"ח ובספר בני חיים . כתב ע"ה דלמר שהיה עליה בשעת השהותיה נהרסת ונ"ס מה שגדל ס"ח"י ע"ס . ונני הו"ה כתב מה שגדל אחר שנטעד מותר ע"ס וכ"כ ס"ח"י כ"י הרמ"ט ס"ק ה' ע"ס והיו כסול ב"י ס"ח"י דביעבד . בני חיים : (יה) הסליח . כתב הכ"י בשם ב"ה ד"ח"ה דישנה ב' נקבים כמו צ"ח"י ויטיל הציצית נחוסם ויוציא אותן לג' וכו' והב"ה להחמיר על כמות בניצולא בזה היינו כן נראים כולל . וב"כ במוות ספ"ח"י ז"ל נהב כן . ועיין מ"ח : (יג) מנ' הצנעות . ל"ל דה"ס עשה הנקב למעלה מג' ה"ס"ם ששקטשם לציצית עשה החוטוי בש"ג הנגד קצרים ונהכלו הנכפות והוא למהל מנ' פסול וה"ס יופכא דקשר גודל כשר מ"ח : (יד) כקף . ואם לאמר

משנה ברורה

להלכות בניצולו ולקבץ עליהו בדורתי אלו פתחה ע"ת לחמור ובמ"ח בסומן י"ד לעינין פתח [מ"ח] : (נה) נמרה וכו' : אף דדבר הנשבע לזיו אסור ללא לקרבן אבל לכוויס שרי מ"ח אסור לאטות ניזיית הוה"ל וזריז גבוה הוא מתיב כלפי גבוה הוה"ל דלא כה) ששחמור כ"כ דעדיין (כו) הזוהרה עליו ונראה שהוא למר מש"ח"י בששחמור לפשעין נטוע דהוי כעין ובינין ששטשו חוסיין מרחאו הארשון ח"ף והך לו : (לז) פסול . עיין בסומן הקפ"ו במ"ח ס"ק ו' דמסקין דלמי דעה המהבר שם החי פסול חינו רק להחלה משום פתאים אבל בדיעבד יל"ה וכן כתב הג"ח בסומן א' דלענין דיעבד במהלוקת שנויה : (לח) לציצית . כתב ע"ה דלמר שהיה עליה צעה השהותיה נהרסת ונ"ס מה שגדל ס"ח"י ע"ס . ונני הו"ה כתב מה שגדל אחר שנטעד מותר [ויצט"ט כתב דגם ס"ח"י כתב להיך דמה שגדל הרמ"ט ס"ח"י ועיין בח"ד ובכמ"נ] : (לח) נפוע . אבל לפשעין (צ) שהוא נעקר או נאסר חלו"ה לדיוט דדיין ע"ה והקדושה ופ"ו מועיל לו שניו בכל שזהה חלו"ה ממנה הרי היא כמות : (לט) ישנה נקב . כתב ב"י אף ד"ח"ה דישנה ב' נקבים כמו צ"ח"י ויטיל הציצית נחוסם ויוציא אותן לג' ח"ד ח"ן להו"ס לא והב"ה להחמיר על טלמו כביכולא בזה חינו מן המתמידין ח"ה מן המתמידין דמיהוי כיוהרס ע"כ"ו וב"כ כתב דנכ"ט יעשה שחי נקבים דבזה לא מיהוי כיוהרס כיוון שאין נראה לג' וכן כתב בכוותם שהר"י ז"ל נהב כן [אמנם דבריו יוכפ' כתב שהידין חר"ט"ם שמהר"ה ח"ה לא נהב כן] וכן נהשטס המהב"ה במדינה פולין אמנם במדינה הבר ונכשכשו ח"ן ונהויין כן ונהרס

ביאור הלכה

מסגד עמו (והצ"כ יהיה מותר בלאים בשטעם לעמו) אולי כינתו יטול עיניה ממחור ומח ככהה טעמו לא דק בליב"ב : * לפשעין טעו . עיין במ"ח דוקא אם הפשעין הפסול הוא ש' דאם הוא של הניחו אשילו אם ח"ן בו שניו כלל לא נאסר דח"ן ארס אור"י דבר שאינו ב"ו ואשילו נגזוה ס"ל ליו"ב הפוסקים דח"ן יכול נאסרו עיין ב"ח' המלכות אשיות מנה בלכה ה' ביהמ"מ שם ובי"ח בסומן קפ"ח ס"ק ה' כל דבר הנראה שם והמ"ח ב"ח"ה אות י"ב העלים ע"ן מ"ח : * ועשה נקב וכו' . עיין מ"ח לעיין ב' נקבים וז"ל ס"ח"י ח"ן עוסין רק נקב אחד והנכסה ב' נקבים יעשה בנימור לא כ"י כחן ומודיון ג' הצנעות נקב ראשון כנגד לא נחשבני כל נה יעין וז' שאל [ועיין בחכ"ס"ח] גם ב' הנקבים יהיו הצנעות יהיו חלו"ה לגודי כנגד ח' נוסין ואל' לפשעין נהו"ה וזההריו לא חלו"ה לג' הכל בשמ"ג שם : * היינו גודלין . עיין ע"ה במהב"ה בתיקוף חומס הגודל ועיין בפמ"ג שכתב דק"ל כן בלכ"ס והנ"ל שכתב ב"ח"י כן ונ"ע לפי מה שכתבנו קודם דיש יזהר לעשות נקב דוקא תוך הצנע ה"ן קודם שהלמחו ע"כ אם ירס יכול למדור כ"ג הצנעות בלמה קמינה וזוה הסומיין זה לזכר כמ"ס בשם ס"ח"י ז"ל וישנה ח"ח"י הנקב ואור"י דהיה ח' שמונה אור ובעין זה כתב ג"כ בטע"ח ע"ה"ה אלא דהוא כשר דשטס הר"י ז"ל במהב"ה בסוף ס"ק בסיקת החוסמות ומדובר כגודל הוא נפקוס הקורא וטעמא דח"ן הוא דלאש"ה דוקא צניעות ממוס דשכח ע"ה ז"ל בספרת הנהר וזריז ב"ה ומכרי"ה דכ"ל דוקא תוך ג' . ולמה ידי כל ההבנות היינו השכח החוסמות ונהנה הר"י ב"ה) ויהר טוב שיעבד ס"ק ח"ן ג' הצנעות ח"ן וכן מלאה ח"ח"י ברה"ס טעוב למדור כ"ג הצנעות בל"ה כ"ג בסומיין זה לזכר . אמנם אם ס"ל טיית מהרה נל"ח זה ידי ניזיה ונדק הציצית הוא כהן ג' גודלין נראה דיכול לקבץ עליו דלדינא ק"ל כדעת המדריש שהדורס הוא נפקוס כהנה כמ"ס הפמ"ג : * ולא

ירא ופשעיה : (כ) צורך . עיין לקמן במ"ח ס"ק ג"כ מה שכתבנו גם והורה כהנה על כניו גנדיהם ועיין ב"י שכתב ד' הצנעות בלמ"ס מותר להרחיק ולעשות ח"ח"י הנקב שם והרבה כמ' פוסקים חולקים ע"ה וב"ל דמניין דהוי ג' הצנעות הו כנגד מיקרי ולא כקף וע"כ"ל) יש לזהר לעשות שיתחיל כהקב חו"ן ג' הצנעות . כתב המ"ח אם עשה הנקב למעלה מג' ח"ח"י שכתבקר הציצית עשה החוסיין טעל כנגד קצרים ונהרקללו הכנעות והוא למסס מג' פסול דהרי ע"ס"ם יש כהקף שיעור כנגד . וכן אם עשה הנקב למעלה מקשר אגודל וע"ה הקשיחה מחקבל הכנגד עד שהוא פחות מקשר הגודל כשר כיון שיש עשה הסייער בהקף : (כב) היינו גודלין . עיין לעיל סק"ס ועיין בחכ"ס"ח דמסקין דלמהלה יותר טוב למדור כ"ג הצנעות בלמה קמינה וזוה המכמויין זה לזכר ועיין בבכ"ל : (כג) שמונו נקרה כקף . ומשכ"ל לא) אשילו דיעבד . ואשילו ח"ה לאחר בשעה בו צניות או אשילו רק לג' חלו"ה מהה הך נקב צניות הציצית למסס לג' אפ"ה פסול משום העשה ולא מן העשוי . ובה"ה כיצבה כשהל"ה חו"ן קשר הגודל ח"ן למעלה כנגד לג' והעלה הציצית למעלה ח"ח"י והכר למסס או תלה מלית על הכקף הוי ג"כ העשה ולא מן העשוי . עליה של למר שהיה מייזיה כההכחה (ל) ומנא כדנ"ל של מ"י בשושיין בשעת הפליה חומיין של פשעין והולכרס בלוקף כנגדיו מן הפליה רמ"ו להחמיר להכיר הציצית ולהמיר ולקטרס : (כד) ולא למסס וכו' . ומשכ"ל (ו) אף דיעבד וז"ל (ז) שמתקוס הנקב יהיה ג"כ למעלה משיעור זה ואולי זה ג"כ משכ"ל אף דיעבד ועיין בכה"ל : (כה) מששיעור וכו' . שמו"ס דזכר ג"כ משערין (ח) בל"חם בינויין : (כו) עד הציפורן . מקום

שער הציצין

כ"ה) הייב"ה כח"ן זכר צוה קושיה בע"ה דאף דעלמא לענין קנין קנס כשינוי ע"ה יניחן וציעה א"ח"י לענין ח"ח"י בלוי גבוה חמיר יותר וכמו שהי"ב ח"ח"י : (כז) פריכה : (כח) ח"ה : (כט) ח"ה בן חמיר וסכ"ח ועוד פוסקים עיין בבכ"ל : (ל) חמיר : (לא) חמיר : (לב) חמיר : (לג) חמיר : (לד) חמיר : (לה) חמיר : (לו) חמיר : (לז) חמיר : (לח) חמיר : (לט) חמיר : (לכ) חמיר : (למ) חמיר : (לנ) חמיר : (לו) חמיר : (לז) חמיר : (לח) חמיר : (לט) חמיר : (לכ) חמיר : (למ) חמיר : (לנ) חמיר : (לו) חמיר : (לז) חמיר : (לח) חמיר : (לט) חמיר : (לכ) חמיר : (למ) חמיר : (לנ) חמיר

הלכות ציצית סימן יא

או התכוון שצריך שכל הנקב יהיה בתוך שלוש (על פי בית-יוסף, ועיין במילואים).

115 יש לזהר לעשות שיתחיל הנקב תוך ג' **אצבעות** - "יתחיל" הכוונה מכיוון מעלה לכיוון מטה, דהיינו שכל הנקב יהיה בתוך שלוש אצבעות (דמאי שנא מלקמן גבי שיעור קשר גודל, שכתב שם המ"ב דבעינן שכל הנקב יהיה בתוך השיעור. וכ"מ בספר צה"פ. ודלא כפסקי תשובות הע' 138).

116 אף על פי שבשקשר הציצית עשה החוטין של הבגד קצרים ונתקפלו הכנפות וכו' - המקור לכך הוא בסימן י" (ג) שאם כפל קרנות טליתו וקשרם באופן שכבר אין בהם צורת "כנף", אפילו הכי לא נפטרה, מפני שאינו נחשב דבר קבוע, "דאם איתא דלא מיבעי ליה, ליפסוק ולישדייה" (על פי מחצית השקל). ולא רק שכשר בכהאי גוונא, אלא שיש לדקדק ולעשות כן, ולהדק את הקשר העליון ובכך לקפל את הבגד, כי באופן זה אפשר לקיים כראוי את הנאמר לקמן בסעיף טו, שצריך שהציצית תהיה נוטפת על הקרן (צה"פ אות קד ופסקי תשובות אות כב בשם כמה אחרונים).

ס"ק מז

117 עיין לעיל ס"ק י"ט - שם ביאר מהו שיעור גודל.

118 יותר טוב למדוד הג' אצבעות באמה קמיצה וזרת הסמוכין זה לזה ועיין בביאור הלכה - בביאור הלכה (ד"ה היינו) כתב ששיעור זה של אמה קמיצה וזרת, הוא קצת פחות משלושה אגודלים, וכיון שביאר במשנה ברורה בס"ק מא שצריך לעשות הנקב בתוך שלושה גודלים, יכול למדוד באמה קמיצה וזרת ולעשות את הנקב אחר שיעור זה, ואז נמצא שהנקב בתוך השיעור, ובפרט שהאר"י (שער

משיעור קשר גודל, שאז נקרא על ה"קרן" ולא על ה"כנף" (בית-יוסף). והראיה מהספרי גם כן אינה ראייה, דגירסת הגר"א שם "רבי אליעזר בן יעקב פוסל על הגדיל ועל הקרן, שנאמר על כנפי בגדיהם", ולא בגלל שנאמר ארבע ולא שמונה.

110 וב"ח כתב דבטלית קמן יעשה שתי נקבים - כיון שהוא סובר שהעיקר להלכה כדעת העיטור, אלא שבטלית שהולך בה בגלוי אל ישנה ממנהג העולם (וביאר שם את סברת העיטור באופן שונה).

111 וכן כתב בכונות שהאר"י ז"ל נהג כן - כך איתא בשער הכוונות (ענין הציצית דרוש ו) וכן בפרי עץ חיים (שער הציצית פרק א, ושם מבואר הטעם לפי הקבלה).

112 ונהרא נהרא ופשטיה - על פי מסכת חולין (יח:) ופירש רש"י "כל נהר מתפשט במקום שהוא רגיל שם, כלומר כל מקום הולך אחר מנהגו וכו'".

ס"ק נ

113 עיין לקמן במשנה ברורה ס"ק נ"ב - שם ביאר מה נקרא אורך הבגד ומה נקרא רוחב. ומכל מקום כבר פסק בס"ק מז דבעינן השיעורים בין באורך ובין ברוחב.

ס"ק מא

114 דשלוש אצבעות בצמצום מותר להרחיק ולעשות אחר כך הנקב שם - רצה לומר למדוד שלוש אצבעות ומיד אחר כך לעשות את הנקב, באופן שהוא יותר משלוש אלא שתחתיתו נוגעת בשלוש אצבעות בצמצום. ושורש מחלוקתם נמצא בהבנת דברי רב פפא (מנחות מא:) שאמר שצריך לעשות הציציות "בתוך שלוש", האם בא רק לאפוקי שלא ימדוד יותר משלוש אצבעות ואז יתחיל הנקב,

[קלב]

הלכות ציצית סימן יא

לצהמה (יה) צמרה (ו) (לו) פסול (לו) לציצית קהמשתהוה * לפשתן (לה) נטוע כשר לציצית שחרה גשנתה : לו (ולט) * יעשה נקב (ם) באורך (יא) [ו] הגולית (יא) לא לטעלה (י) [ז] מג' אצבעות (ם) * (היו גודליו) (כל צו סימן כ"ב ומוימינו והגהות סמ"ק סימן לא) כמני (מג) שאינו נקרא (ג) [ח] כנה (כד) * פולא לכנה (טה) מכשיעור שישי מקשר גודל (טו) עד הציפורן כשום

שיערי תשובה באר היטב

מיהו בלא יאם אלו כסיר : [ו] הטלה . ענה'ס וכתב בכר הטויות וכו' ובכריו יוכף כרם ספר'ס ווי'טלו כנהויות ספר הכוונה העיר סמכה'ס לה נגד לעשות ק' ר' טעלות קטן ולכן גם חזק'ס סמכר לה רכב לנכס כן ע"ס והאידיך נכנס עלמא למעמד הכי ונפליה גדול אין לכותה הניכס : [ז] מג' הנצטת . כג"ס חכר דהייט גודליו . ובמח"כ הכי מדברי ספר הכוונה סג' אצבעות הם חכר הקונה וזר ע"ס ובספר מנה כטויות ונכמיו כבוד לחרה וכתב שם סמ"ק [ו] יודע ר' כנהויות מקום הכיר . וסג' א' הנצטת דמיר קי'טל וזר ח' פולא כה' ע"ס ועיין במשנת סטויות ספר'ס כולם אצבעות ע"ס אצטע הכמך להגדול לפ' כהה גגמות כו' ע"ס : [ח] כנף .

המהמירוס חלל מן התמתיכות דמיהו כיוהרע ע"כ צ"ו . וב"ה כהר דנצטית קטן ועשה ב' נקבים דבזה לא מיהוי כיוהרע כיון שאין נראה כלל . וב"כ כטויות סמ"ק י"ל וכה כן . ועיין מ"א : (יג) מנ' אצבעות . י"ל דהם עשה הנקב למעלה מג' הט"ס ששנעשה כציצית עשה החוטוי שג"ל הנגד קצרים ונהכללו הכנפות והוא למה מנ' פסול וה"ס איפכא כקשר גודל כשר מ"א : (יג) כנף . ואם לאמר

ביאור הלכה

סמכד עמנו (והצ"כ יהי) מותר בלאים בטענות (עמנו) זילוי כיונה זישול עליה עמכודר ומח ככהה טעמו לא דק בלכ"ב : * לפשתן טעו . עיין במ"ב דוקא אם הפסוק הכותב הוא ש' דאם הוא של הכוונה אשילו אם אין בו טעמו כלל לא נאסר דליון ארס אור"כ דבר שאינו בלו ואשילו לנכוס ס"ל ליוון הסופרים דליון וכו' נאסר עיין ב"ש המלכות אשיות מנה הלכה ה' כהמ"מ שם וכו"ל כמקום סמ"ק ח' כ"ב נראה סמ"ק שם והמ"מ ב"ה"ה אור"כ העלים עין מוח : * ועשה נקב וכו' . עיין מ"ב לעיין ב' נקבים וז"ל סמ"ק אין עשין רק נקב אחד והנכוס ב' נקבים ועשה כטויות לא כליכאן ומודדיו ג' אצבעות נקב ראשון כנגד לא מוכסני כל נה יעין וזר כמאל (ועיין בלכ"ב ס"א) גם ב' הנקבים יהיו כהצטת והיו הליוין לנצטת כנגד ח' נעשין ואל לשמאל נעשו וזההריו לא הליוין לנד הארץ הכל כמ"ב שם : * היינו גודליו . עיין ע"ס במשך כתיקוס ורמב"ם הגדול ועיין בפמ"ג שכתב דק"ל כן בלכ"ב ובה"א אצבעות כהו"ב ובעין זה מה כשהננו קודם דיש יזרע לעשות נקב דוקא תוך אצטע ה"ו קודם שהלמנו ע"כ אם ירס יכול למדוד סג' אצבעות בלמה קמינה וזר הטויות : זה לוח כמ"ב כהס"ה ז"ל ויעשות אה"כ סקב ואירי וזרתי סו' שוועה סוף ובעין זה כהר ג"כ כמ"ב ע"ה"ה אלא דהוא כהר דעשה הר"י ז"ל כהר מ"ס ס"ל כספיקת החוסמות ומדחת כגודל הוא כמקום הקנה וטעמא דר"ה כ"ה אצטע דוקא ציצית ממש דתשע זיל לסכנת התורה ורמי ב"ה ומכרי"ה דכ"ל דוקא תוך ג' . ולמה ידי כל ההצטת היינו השכח החוסמות וכנהה הר"י ב"ה יוהר טוב שיעשה סקב הו"ל ג' אצבעות אלו וכן מלאתי אה"כ ב"ה"ה כטוב למדוד ה"ו אצבעות בלתי ה"ו כטויות זה לוח . אמנם אם סגל טיית מהרר נלח' זה ידי ציצית והקב הציצית הוא כהו"ל ג' גודליו נראה דיכול לנכר עליו ולדניח' קי"ל כדעת המדריה שהדורס הוא כמקום כהרם כמ"ס : * ולא

יררר ופשתני : (כ) צורך . עיין לקמן צמ"כ ס"ס ג"כ מה שהכנהו גם וההורה כהנה על כמני כנהה עיין ב"ש ככהה ד' אצבעות בלמ"ס מותר להרחיק ולעשות אה"כ הנקב שם והרבה כמ' פוסקים הולקים ע"כ וכו' דמיון דהוי ג' אצבעות הו כנגד מיקרי ולא כנף וע"כ ל' יש לזהר לעשות שיתחיל כהקב הו"ל ג' הנצטות . כהר המ"א אם עשה הנקב למעלה מנ' אה"כ שכתקשר הציצית עשה החוטין טעל כנגד קצרים ונהקללו הכנפות והוא למסח מנ' פסול דהכרי ע"ס יש כהקב שיעור כנגד . וכן אם עשה כהקב למעלה מקשר אגודל וע"י הקשיחה מתקבל כנגד עד שהוא פחות מקשר אגודל כשר כיון שיש עשה הכרי הטיעור כהקב : (כב) היינו גודליו . עיין לעיל סק"ס ועיין בלכ"ב דלכהלה ויתר טוב למדוד ה"ו הנצטות בלמה קמינה וזר המכמוין זה לוח ועיין בלכ"ב : (כג) משונו נקרה כנף . ומשכ"ל לא אשילו דיעבד . ואשילו הם לאחר כעשה בו ציצית או אשילו רק לג' מולות שהה הרך כנגד כהר הציצית למסח לג' אצבעות פסול ממש העשה ולא מן העשוי . וכו' א"כ א"ככ"ה כשהל"ן הו"ל קשר אגודל מהין למעלה כנגד נד) והעלה הציצית למעלה אגודל והכר למסח או תלה מלית על הכנף הוי ג"כ העשה ולא מן העשוי . עליה של זמר שהיתה הטיעור כהכיתה לס' ומנחם כנגדיל של מני' כשעשין כעשה הכיתה כושיין של פשתן והולכרס בלחוף כנגדיו מן הכיתה רמון להמיר להכיר הציצית ולהמיר ולקשרס : (כד) ולא למסח וכו' . ומשכ"ל לו) אף דיעבד וכו' ל' (ל) שמתקום הנקב יהיה ג"כ למעלה משיעור זה ואולי זה ג"כ משכ"ל אף דיעבד ועיין בכה"ל : (כה) משעשור וכו' . משום דזה ג"כ משעשורין לה' כבא"ס כיווני' וכו' (כו) עד הציפורן . מקום

שער הציצין

כ"ה ישיבה וכוון יסמן צוה קושיה בע"ה דאף דעלמא לעיין קטין קוטב כשינוי ע"י יעוון ונצטת א"כ' לעיין תחילת בלוי גבוס המיר ויתר וכמו שהי"ב אה"כ : (כז) מ"א : (כח) כ"ה : (כט) הכיב בן חביב וסמ"ק וסמ"ק ועיין פוסקים עיין בלכ"ב : (ל) אהרונס : (לא) נאמר מלמקן ס"א : (לב) כ"ה : (לג) סמ"א : (לד) סמ"א : (לה) כה"ס : (לו) ח"ר וכו' : (לז) ע"י כמ"ד וכו' : (לח) למד מלמקן ס"א : (לט) אהרונס דר"ס וכו' ור"ס הלא פירי כעשיו כ"ה : (לכ) מ"א : (לד) סמ"א : (לה) כה"ס : (לו) ח"ר וכו' : (לז) ע"י כמ"ד וכו' : (לח) למד מלמקן ס"א : (לט) אהרונס דר"ס וכו' ור"ס הלא פירי כעשיו כ"ה :

הלכות ציצית סימן יא

הכוונות ענין ציצית דרוש ב) כתב טעם על פי הסוד שימדוד באמה קמיצה וזרת.

”בקום עשה, ללבוש טלית שחייבת בציצית מבלי היות לה ציציות כשרים (=לדעות הפוסלות).”

ס"ק מג

119] ומעבב אפילו דיעבד - מפני שבתורה כתוב שיטיל את הציצית על הכנף, והוא לא הטיל על הכנף.

120] ואפילו רק חוליא אחת - בשער הציון כתב שהוא נלמד מסעיף יג, ששם כתוב בשולחן ערוך שרק על ידי עשיית חוליא (=שלוש כריכות) עם קשר לאחריו, מקיים מדאורייתא מצות ציצית, וממילא אם מתקן את הציצית (מפסול "כנף") לאחר שעשה חוליא כהלכתה, נפסל משום תעשה ולא מן העשוי.

121] ראוי להחמיר להתיר הציצית ולחזור ולקשרם - מקור דין זה נמצא בספר גינת ורדים (לר"א הלוי (סוף חלק א) י"ד כלל ו ס"י יד) שם כתב דלענין סוכה פסק הרמ"א (תרכ"ו ג) שאם עושה סוכתו תחת הגג, ואחר כך פותח את הגג אין בו משום תעשה ולא מן העשוי, ובבית-יוסף שם ביאר את המקור בשם ר' אלחנן, מזה שראינו שסוכה שהיא גבוהה למעלה מעשרים אמה פסולה, אך אם ממעט את הגובה כשרה (סוכה ג:): מפני שהסכך עצמו עשוי בהכשר אלא שיש פסול צדדי של הגובה, ואין בזה משום תעשה ולא מן העשוי, ואומר הגינת ורדים שהוא הדין בציצית, שהשעטנו הוא פסול צדדי, וברגע שהסיר את השעטנו הציצית כשרה. אך הוסיף שלכתחילה ראוי להחמיר בציצית, כיון שלענין סוכה יש ראשונים שסוברים שם שפסולה (תחת הגג) כמובא בהגהות אשר"י (פ"א ס"י כד), ואמנם לענין סוכה לא צריך להחמיר, כיון שמבטל מצות עשה בשב ואל תעשה, שאינו יושב בסוכה, מה שאין כן בציצית ראוי להחמיר כיון שבכל שעה מבטל מצות ציצית בידיים

ס"ק מד

122] שמקום הנקב יהיה גם כן למעלה משיעור זה וכו' ועיין בביאור הלכה - כעין מה שכבר כתב בס"ק מא לענין שיעור שלוש אצבעות, שצריך שיעשה את הנקב בתוך השיעור הכשר, כך גם כותב כאן לענין שיעור קשר גודל, שצריך שיעשה את הנקב מעל השיעור הפסול, ושלא יעשה את הנקב בדיוק בקשר גודל מצומצם, ובביאור הלכה (ד"ה ולא) הביא דיוקים מהראשונים שיש הסוברים שמועיל בשיעור מצומצם ויש שסוברים שצריך דוקא מעל קשר גודל, ומסיק דלכתחילה יעשה מעל קשר גודל, אך "דיעבד צריך עיון בזה".

ס"ק מה

123] פשוט דוה גם כן משערינו באדם בינוני - "גם כן" הכוונה כשם ששיעור שלוש אצבעות מודדים באגודל של אדם בינוני כמבואר לעיל במשנה ברורה (סקי"ט וכן במקורות שם) כך גם כאן לענין קשר גודל, וכתב כאן בשער הציון שזה מוכח ממנחות (מב.) שהגמרא אמרה שצריך את המימרא של רבי יעקב שאמר שבעיני קשר גודל, וצריך גם את המימרא של רב פפא שאמר שבעיני שלוש אצבעות, והגמרא מסבירה את הצריכותא וכו', מכל מקום משמע מכל זה שמדובר על אותו "אגודל" (דאם לא כן היה צריך לפרש).

ס"ק מו

124] מקום השוה לבשר - רצה לומר שמה שכתוב בשולחן ערוך "מקשר גודל עד הציפורן" הכוונה עד סוף הציפורן, מקום שמסתיימים בו בשוה גם הציפורן וגם הבשר

הלכות ציצית סימן יא

לבהמה (יה) צמרה (ו) (לו) פסול (לו) לציצית קהמשתהוה * לפשתן (לה) נטוע בשר לציצית שהיה גשמתה : (לו ולט) * לעישה נקב (ם) באורך (יא) (ו) הגולית (יא) לא לטעלה (וי) [ז] מג' אצבעות (סב) * (היו גודליו) (כל זו סימן כ"ב ומוימינו והנאות סמ"ק (טא) מפני (מג) שאינו נקרא (ג) [ז] כנה (כד) * פולא לבנה (טה) מכשיעור שיט מקשר גודל (טו) עד הצפורן בשום יעריי תשובה

באר היטב

הוסיף בלא יאמר אלו כשיי : [ו] הגולה . ענה"ט וכתב בספר הטובות וכו' ובכרטי יוסף כתב שפירש' ווישאל בהגהותיו בספר הטובות העיר שמהרה"ז לה נגד לעשות ק"י ש' עטות קטן ולכן גם כח' מר"מ סוחר לא רנה לכוון כן ע"ש והאידעא נכון עלמא למענד הכי ונעלית גדול אין לכות המונח : [ט] (ט) הנעטות . כה"ס כתב דהיינו גודליו . ובמח"כ הכי מדברי ספר הטובות שה' אלצנות הם הל' קנינה וזר' ע"ש ובספר מנה טבירים ונעלמי יבורר הלכה וכתב שם סה"ל' וי' וידע ר' שמועל' במקום הקרי . וספר ג' אלצנות דלמי קיימל וזר' ד' פולא כה"ס ע"ש ומשנת הסודים שנה"קא כולם אלצנות ע"ש אלצנת המוקד לאגודל ל' פה גגמות כו' ע"ש : [ת] כקפ .

המהמרים חלל מן המהמרים דמהי כיוהרע ע"כ ג' . וב"ה כתב דנעלית קטן ישע"ב ג' נקבים דבזר' לא מיחזי כיוהרע כיון שחין נרמס כלל . וב"כ בטובות סה"ל' ז"ל נהב כן . ועיין מ"א : (יג) מנ' אלצנות . ל"ל דה"ס עשה הקרב למעלה מג' ה"ס שמשקטס לציצית עשה החוטוי בש"ל הנגד קלרים וזכרכלו הכנפות והוא למה מנ' פסול וה"ס איפכא צרקה גודל כשר מ"א : (יג) כקפ . וה"ס למחר

ביאור הלכה

סוגד עמו (והצ"כ יהי) מותר בלאים בטעמו (עמו) אזלו כיונה זעול עליה עמבור ומע ככתב טעמו לא דק בליב"א : * לפשתן טעם . עיין במ"ש דוקא אם הפסוק הכתוב הוא ש' דאס הוא של הכינוי אשילי אם אין בו טעמו כלל לא נאמר דחין ארס אור"י דבר שאינו בלו ואשילי לגבוה ס"ל לירוב הסופרים דחין וכול נאסור עיין ב"ש' מהלכות אשירי מנה הלכה ה' בהמ"מ שם וביד"ל בסומן קמ"ט סוף ה' כל נדוד הנרי"ה שם והמ"מ כד"ל אות ג' כהעלוי עין מוש : * ועשה נקב וכו' . עיין במ"ד לעיין ב' נקבים וז"ל סה"מ אין עושין רק נקב אחד והעובש ב' נקבים ישע"ב במיור' לא כה"כחן ומודדיו ג' אלצנות מנקב ראשון בגנדי לא מחשבי על נד יעין וזר כאל [ועיין בפרס"ס] גם ב' הנקבים יהיו בלתיים בלתיים יהיו הלויין לגנדי בגנדי ח' נעשין ואל לשמאל נעשו וזההריו לא הלויין לנד האקד הכל בפמ"ג שם : * היינו גודליו . עיין ע"ש' מהמ"כ בתיקוס ורובס הגודל ועיין בפמ"ג שכתב דק"ל כן בלכס' ובה"א שחכ"ב כה"ס וז"ל ע"ש לפי מה שכתבנו קודם דיע ויזהר לעשות נקב דוקא תוך אלצנת ה"ו קודם שהלמחו ע"כ אם ירמס יכול למדוד כג' אלצנות באח"כ קנינה וזר' הסומין : זה לזכ כמ"ס בשם סה"מ ז"ל וישע"ב אה"כ סקק ואירי ואירי דה שיעורא הוא ובעין זו כתב ג"כ טעמ' ע"ש א"ל דהוא כשר טעמ' הררי ז"ל כשרה משום ס"ל בסקיתא החוסמות ומדחת סגודל הוא נמקום הנהק ועממ' דהוא כ"ל ואלצהר דוקא לציצית משום דתשא עיניו ז"ל לסכנת התורה ודמי ז"ל ומכרי"א דכ"ל דוקא תוך ג' . ולמה ידי כן מה הכתובת (היינו השכנת החוסמות וכדכתיב הר"י ב"ה) ויזהר טוב שיעב' סקק הוא ג' אלצניות חלו וכן מאלתי אה"כ בפרס"ס טעוב למדוד כג' אלצנות בחלו כג' בסומין זה לזכ . אמנם אם חלל טית מלהר לאח' זה ידי גינית והקב הציצית הוא כחוק ג' גודליו נראה דיכול לנרמ עינו לדריג' ק"ל כדעת המדריג הסודים הוא נמקום כהרמ כמ"ס : * ולא

משנה ברורה

להלכות ציציות ולבקר עליהם כדורתי (נחה) לו פתחה ע"מ לחמור ובמ"ש בסומן ז"ל לעיין פניה [מ"א] : (תה) נמרה וכו' : אף דדבר הנשבע לזו חסור חלל לקרבן חלל לכדיוס שרי מ"מ חסור לאתא גינית הואיל וזכרי גבוה הוא מתיב כלפי גבוה הואיל דלא כה) פתחה כ"כ דעדיין כו) הזותיה עליו ונראה שהוא למר משע"כ בשמחתו לפשתן נטוע דהוי כעץ וכיון שפשתן חוטיו מרחא להראשון חלק והך לו : (לה) פסול . עיין בסומן הקפ"ו במ"א ס"ק ו' דמסקי דלמי דעה המהבר שם החי פסול חינו רק להתלהב משום פתחים חלל צדיעבד יל"א וכן כתב הג"ח בסומן ח' דלענין דיעבד במהלוקת שנויה : (לה) לציצית . כתב ע"ה דלמר שהיה עליה צעה שהחמיה לכסכה וכו"מ שם שגדל אה"כ ובספר בני חיים כתב להיפק דמה שגדל אחר שניעבד חומר [ויכנה"ט כתב דגם הכה"כ בסומן דמה שכתב הרמ"ס ס"ה ועיין בח"ד ובכמ"א] : (לה) נפוע . חלל לשפתי (ז) שהוא נעקר אז נאסר חליו לדיוט דדיון ע"ז והקדושה וליטו מועיל לו טעמו שכל פתחה חמיה ממנה הרי היא כמוה : (טא) ישע"ב נקב . כתב ז"ל אף ק"ד דיעבש ג' נקבים כמו יצ"ז ועיין בלתיים צבוקס ויזיות אוחן לנד חרד חין להוסי לאו והבא להמחר על טלמו כיוולא צוה חינו מן המהמירין חלל מן המהמירין דמהי כיוהרע ע"כ ג' וב"ה כתב דנע"ב יעבש שחי נקבים דבזר' לא מיחזי כיוהרע כיון שחין נרמס חלל וכן כתב בטובות שמהר"י ז"ל נהב כן [אמנם צכרי יוסף כתב שהעיר מהר"ם שמהרה"ז אציו לא נהב כן] וכן נהששס המנהג במדינה פולין אמנם במדינה הבר ובכסגזו חין וטובין כן וזכר"ל

שער הציצין

(כ) אורז . עיין לקחן צמ"ט ס"ח כ"ב מה שכתבנו שם : (בא) לא למעלה מה' . דלא מיפקי בק' הגנדי כח חלל גנדי והורה רבה"ה על כניו בגדיהם ועיין צ"כ שכתב דג' אלצנות בלמזס מותר להרחיק ולעשות אח"כ הנקב שם והרבה כמ' פוסקים חולקים ע"כ וב"ל דמיון דהוי ג' אלצנות הו גנדי מיקרי ולא כק' וע"כ ל' יש לזהר לעשות שיתחיל כנקב הוה ג' הנעטות . כתב המ"א אם עשה הנקב למעלה מג' א"ע"כ שבקשר הציצית עשה החוטין טעל בגנדי קלרים ונהקללו הכנפות והוא למסה מג' פסול דהכרי ע"כ יש בבקפי שיעור גנדי . וכן אם עשה הנקב למעלה מקשר אגודל וע"י הקשימה מחקבל הגנדי עד שהוא פחות מקשר אגודל כשר חין שיש עשה הכרי השיעור בבקפי : (בב) היינו גודליו . עיין לעיל סק"ס ועיין בפרס"ס דמסקי דלכהלה ויתר טוב למדוד כה' הנעטות בלמה קנימה וזר' המכווין זה לזכ ועיין בב"כ : (בג) משונו נקרה כקפ . ומשכל לא) חפילו דיעבד . וחפילו חס' לאחר טעמה בו לציצית ואפילו רק לג) חוליה מהה הך נעבד נעבד הציצית למסה לג) אפולה פסול משום העמב' ולא מן העשו . וי"ה כיכב' כשהל"ח הוה קשר אגודל חקין למעלה בגנדי נד) והעלה הציצית למעלה אגודל והכר למסה חו' תלה מלית על הכקף הוי ג"כ הטעה ולא מן העשו . עליה של זמר שהיה מייזיה כהכתבה לס) ומנחם גדליל של משי' טעושין צעפת הפלית רומיין של פשתן והולכרס בלוק' גנדי מן הפלית רחמי להמחר להכרי דגינית ולהזיר ולקשרס : (כד) ולא למסה וכו' . ומשכל לו) אף צדיעבד וז"ל לו) שמוקם הנקב יהיה ג"כ למעלה משיעור זה ואולי זה ג"כ משכב אף צדיעבד ועיין בבה"ל : (כר) מששיעור וכו' . משום דזה ג"כ משערין לה) צלדס בינוני : (בו) עד הלפפור . מקום הכאז

(כ) הייבס וכוון יסמן צוה קושיה בע"ה דאף דעלמא לענין קטין קנס כשינוי ע"י יטוון וציעה א"כ' לענין מאיס בלוי גבוה המיר ויתר וכמו שכתב סה"מ : (כז) מ"א : (כח) כ"ה : (כט) הכיב בן חביב וסביראל וסכ"ס ועוד פוסקים עיין בצ"ח : (לא) אהרוניס : (לב) למדד מלקחן ס"ג : (לג) מ"א : (לד) ש"מ : (לז) כה"ס : (לו) ח"ר יוד"ל : (לח) ע"י פ"ק וכו' : (לח) למדד ממנחות מ"י . י"א אינעירן דר"ע וכו' ור"ס חלל פירוי כניעוין כ"כ :

הלכות ציצית סימן יא

(וההגדרה הברורה הזו באה לאפוקי שלא תחשוב האצבע), וכן שלא תחשוב שניתן למדוד עד סוף שהכוונה היא עד לקצה הפנימי של הציפורן (שבאמצע הציפורן בכל אורך שהציפורן נמצאת).

הלכות ציצית סימן יא

האורך - מזה שכתוב בגמרא את הדין של הטיל על הקרן (פחות מרוחב גודל) ביחד עם הדין של הטיל על הגדיל, משמע שהם נאמרו על אותם מקומות בבגד, וכשם שלענין הטיל על הגדיל אין חילוק לדינא בין האורך לרוחב, שהרי בכל גוונא אינו מן הבגד ולא מקרי "כנף", כך גם לענין הטיל על הקרן אין חילוק בין האורך לרוחב (על פי הגר"א וברכת אליהו) ומה שהוכיחו היש אומרים הראשון מזה שהטעם להרחיק מלא קשר גודל, הוא שבענין שיהיה נוטף על הקרן, אינה ראייה, דהרי כתב הבית-יוסף (בסוף הסימן) בשם המהר"ם דהדין של "נוטף על הקרן" לא בא לומר שיהיה תלוי על הקרן כמו שפירש רש"י, אלא בא לומר שלא יטילנה ממש על קרן הזוית באלכסון כמנהג הקראים, אלא יטילנה על אחד הצדדים, והטעם היותר עיקרי להרחיק קשר גודל, כתב בשולחן ערוך (בסעיף ט) שפחות מכך הוי מתחת הכנף ולא "על כנפי", וזה שייך בין באורך ובין ברוחב (על פי ארצות החיים כאן ובסעיף טו). והראיה השניה שהביאו היש אומרים הראשון, מזה שכתוב שדוקא על הגדיל פסול וכו' גם כן אינה ראייה, דבאמת מה שהגמרא אמרה שעל הגדיל פסול מיירי דוקא כאשר הגדיל רחב יותר מקשר גודל, ופסול רק מסיבת היותו "גדיל" (=חלק נפרד), אבל אם לא היה "גדיל" היה כשר כיון דמיירי ביותר מקשר גודל (על פי הגר"א וברכת אליהו בס"ק לד).

ס"ק מח

129] ואפילו נעשה זה תיכף אחר חוליא הראשונה עם הקשר וכבסמוך - כמו שכתוב בסמוך בסעיף יג, שאחר עשיית חוליא (=שלוש כריכות) עם קשר שלאחריה הוי ציצית מעליא מדאורייתא, ואם כן אם הוקטן המרחק ממלא קשר גודל מיד אחר שעשה כך כשר.

ס"ק מז

125] ואין מודדין השיעורים באלכסון - הבית-יוסף כתב זאת לאפוקי מאלו שהבינו שמה שכתוב בטור שצריך להרחיק מה"קרן", היינו קרן זוית (=פינה), ולפי דבריהם יוצא שהמדידה באלכסון.

סעיף י (טו"ע)

126] כשר כיון שהיה בו כשיעור בשעה שהטיל בו ציצית זה - כך איתא במנחות (מב.), וביאר בלבוש ש"על כנפי בגדיהם" בעינן רק בשעת "ועשו להם ציצית", ולאחר שעת העשייה כבר אין דין שיהיה על "כנף" (ולפי זה הוא הדין גם להיפך, אם גדל המרחק של מקום הציציות יותר משלוש אצבעות, לאחר שעת העשייה כשר (על פי צה"פ בשם משנה הלכה).

127] יש אומרים שבתוך רוחב הבגד אין לו שיעור - וראיתם מדמשמע במנחות (מב.) שהטעם שצריך להרחיק מלא קשר גודל, הוא כדי שיהיה אפשר לקיים את ההלכה (בסעיף טו) שהציצית תהיה נוטפת על הקרן (שאם היתה צמודה לקצה לא היתה נוטפת), וכיון שמבואר במשנה ברורה (סקנ"ב) שאת אורך הטלית עוטפים לרוחב הגוף, אם כן יוצא שתלית הציציות כדי שינטפו, נעשית רק בקצה אורך הבגד, ואם כן רק שם בעינן כמלא קשר גודל, ועוד דאיתא שם בגמרא שאם הטיל את הציציות על הגדיל פסולה, ומפרשים היש אומרים ש"גדיל" זה אימרא שאינה מגוף הבגד שמוסיפים בקצה הבגד, ובסתמא אין בגדיל רוחב גודל, ומדקאמר שעל הגדיל פסולה, מכלל שאם לא היה שם (=במקום הגדיל, שהוא פחות משיעור גודל) גדיל כשרה, ומבואר בבית-יוסף שבדרך כלל היו עושים את הגדיל ברוחב הבגד (על פי הגר"א וברכת אליהו).

128] ויש אומרים שדין רוחב הבגד כדון

[קלה]

שנאמר על הכנף ואם היה למטה סמלא קשר גודל היה תחת הכנף: הנה מודדו זה צ"ס ק"מ
 (ד) צ"ס וישל ולא נאלצו מן הקרן (כ"י): * י"אם היו רחוק מהכנף מלא קשר גודל (ט"ז) * ונתקן
 (ט"ז) בתושי הערב * עד שלא נשאר בו בשיעור כשר כיון שרדה בו בשיעור (ג) בשעה שהשיל
 בו ציצית זה: הנה וטכנין לעשות (כ"ו) אימרה סניב נקב מלא ינתק עם ויסיב (ג"א) פחות מלשיעור וכן
 עשין אימרה נשפת הכנף למטה מהלי טעמא: (כ"י) צ"ס סמ"ק וכל ט' (ב"ב) ק"ש אורכים שבתוך
 (ט"ו) רוחב הבגד (ג"ג) אין לו שיעור וי"א ישרין רוחב הבגד כדון האורך ונראין דברייהם:
 י"א * אם הגדיל (ג"ד) שקורין אורייליוא (ו"ו) הוא רחב * לא ישיל בו הציצית ואם השיל בו
 סמול דעל כנפי בגדיהם כתיב וזה אינו נחשב מהבגד האבל עולה הוא לשיעור בלא קשר גודל
 הלהרחה (ג"ג) אצבעות כיון שהנקב בתוך הבגד: כהה * ועוד שימדה שיעור קשר גודל (י"ח) בלא הגדיל
 באר היטב

עשה בו ציצית חקר נקב שיהיו הציצית למטה פסול משום הפסד
 ולפי' . סליח של למר שיהיה מנויית כהלכות ומלא גודל של מצי
 ששתיין בספר סליח שבו כי מוסין בו פסון וכו' וכלף הגדיל
 לתקן מן הסליח אם יש לפסול הציצית של סליח זה משום הפסד ולפי' .
 להסיר הציצית ולחזור ולהקשר ע"פ: (ד"ד) ביושר * שיען מ"ס כס"ו ס"ק פ' על כ"ג * . וכמחבר בני חיים הלין בעד רבינו כ"י ע"פ:
 (ס"ו) ליתמל . כהה ככ"י חלי' חלי' של וכל להמך סניב הנקב: (פ"ו) רוחב הבגד . לורך כנגד קרוי מה שמטענון בו ורחבו היינו
 קומתו מראשו לרגליו: (ז"ו) הוא רחב . שיען בני חיים וכ"ד אסרן: (י"ח) בלא הגדיל

שערי השובה

עכ"ל ופ"ס כ"ס גינת וורדים ע"פ כהה דין לומר כיון שצ"ס עש"ח
 סליח סיה הל עניסם איכוב בלאו ומסכ"י דן חזיר סוכל ככ"י חן מלשון
 סליח . נתקן וה"ל חולמ"ס לן יפ' להחמיר לכהלה וכדיעבד יש למחך

באר היטב

משנה ברורה

(ס) השוה לבשר: (כ"ז) ביושר . פי' השפה כנגד מודדים ביושר כג'
 אלכסונו וכן בשיעור דקשר גודל בין ב'אורך ובין ג'רוחב כדלקמן בכוף
 פי' ולין מודדיו השיעורים כאלכסונו שע"י האלכסון מתחמט המדידת
 לערך ג' חומשין [ג"]: (כ"ח) ומתקו וכו' . וה"פ (ט) אם נקרב
 בנקב עד שיע"י לא יפאר בו בשיעור וחליהו נעשה או חיפק אחר
 (ח) חוליה כהלשוכה עם הקשר וכבסמוך: (כ"ט) מחוסי הערב .
 ומתילא יתחמט אורך כנגד עי"ז ולפי מה שיוצא בסמוך ס"ה אם
 התחמט כנגד ברחבו: (ג) בשפה . וקרא כתיב ועשו להם ציצית על
 כנפי בגדיהם (ח) לא הקפידה תורה חלה שבתפת עשיה יהיו על
 הכנף ולא ח"כ . וכיונו דוקא חותן הציצית שנתלו בכבשר אבל על
 רזה להשיל בו ציצית אחרות דהוי עשייה הדסה פסול עד שיהסור
 מהלה כדלקמן בסיומן כ"י פי"ט: (ל"א) פחות מלשיעור . חן
 ודניעבד כשר מ"מ טוב לפסוק בן כרי שלא יבואו הרוזים לומר
 שהוא פסול דשי"ע לאו דינה גמירי [ג"]: (ג"ב) י"א שחך וכו' . דכ"ל
 דעיקר שם כף שייך על שפה החתהון של אורך כנגד לא על רוחב
 כנגד . רוחב כנגד קרוי מה שמתלווה בו האדם קומתו מראשו לרגליו
 ואורך כנגד קרוי מה שמתחמט בו דדקר כעיסוף הוא כהולות וכו'
 (ג"ג) לין לו שיעור . היינו למטה דיכול לפסוק חליהו פחות מקשר
 גודל אבל למטה מה' אלכסונו כסול [ג"]: (ג"ד) שקורין אורייליוא .
 כיון מה (ח) שמתחמט קרא סופי שיהי בלא ערב וכבסו אורגים דיש
 שכתבו (מד) שזכו מה שלנו קורין קוהו בלשוננו קרייתע"ס . ולין מילוק
 (יה) בין אם כנגדיל הוא באורך כנגד או ברחבו: (ג"ה) הוא כהה .
 שהוא יותר ממלא קשר גודל דל"כ בלא"פ סמול כניל: (ג"ו) ג' אלכסונו .
 היינו שלא ירחיק הנקב משפת הגדיל והלאה יותר מה' אלכסונו:
 (ג"ז) בלא הגדיל . ואם (חו) הגדיל רוחב ב' אלכסונו או ג' יחסוך
 מתקנה וה"ה אם חוסי כשפי בולטין בלא ערב או ערב בלא חסי יש
 ספק אם עולין למנין וע"כ יחסוך בולטין בלא ערב או ערב בלא חסי יש
 הפליח שלנו שקורין שאל"פ ש"ין בו חוסי אורגין ועבד יחסוך

הוא כביאור כנ"ל אבל לעולם מורה סלוב ג' דכתיב קשר וגם סמול
 עם דוח הוא ספיקו ע"פ * ונחנם סניב עניו ככ"י ולא דק בלבוש: * כד
 כה: * לא ימיל בו . ועליהם ש"ס כשם כנגד ארוג כעין סבלת וחסיים כוליים לין עם ספס חל"א כגד משה חל"א [פ"א]: * רובו שיעורו וכו' . כהה
 חל"א

שער הציצית

(ל"א) פ"ג: (מ) כסיון ע"ג ככ"י: (מ"א) שיען כככ"י: (מ"ב) לכוט: (מ"ג) סמ"י ולכתיב סרד: (מ"ד) מלמן סלמס: (מ"ה) כ"י: (מ"ו) מ"ה: (מ"ז) מ"ס:

הלכות ציצית סימן יא

ס"ק מט

צמר לארוג שלשה חוטין ממין אחר בסוף הבגד, והכובס נוטלן ומשוה הבגד ומיפהו" וביאר ברשב"א שהאורגים שמים שם את החוטים כדי לחזק את הבגד שלא תתפרק האריגה, ואיתא שם בגמרא "אמר רב יהודה הכל עולין למנין תכלת ויצחק ברי קפיד עלייהו" וכתב הרשב"א "פירוש, שצריך להרחיק מן הכנף כמלא קשר גודל, ואותו אריג (=גדיל) שבאותו הבגד עולה לשיעור קשר גודל ולהרחקת שלוש אצבעות, ויצחק בנו של רב יהודה היה מסופק בדבר וכו' ומכל מקום כיון דרב יהודה אמר להדיא עולים וכו' קיימא לן כרב יהודה". ובערוך השולחן (טז) ביאר את הטעם שמצטרף לענין המדידה "כיון דדרך האורגים לעשות כן, נחשב לענין זה מהבגד".

[135] ושוב שימדוד שיעור קשר גודל בלא הגדיל ויהיה תוך ג' אצבעות עם הגדיל - כיון שיצחק בנו של רב יהודה היה מסופק בדבר, ורב יהודה ציין את דברי בנו, משמע שטוב לנהוג כך (על פי הגר"א ארצות החיים וברכת אליהו), והכוונה היא שטוב להחמיר משני הכיוונים, לחשוש שמא אינו נחשב מהבגד, ולכן רק אחר קצהו הפנימי של הגדיל ימדוד שיעור גודל, וגם לחשוש שמא הוא כן מהבגד, ולכן לא ירחיק יותר מג' אצבעות מקצהו החיצוני של הגדיל (ובלבד שנקב הציצית יהיה ממש בבגד עצמו, ולכן כתב במ"ב (נו) דאם הגדיל רחב באופן שלא יוכל להטיל בבגד עצמו תוך ג' אצבעות (לקצה החיצוני של הגדיל) יחתוך מרוחב הגדיל כדי שיוכל להטיל בבגד עצמו תוך ג' אצבעות).

ס"ק נד

[136] היינו מה שמניחין קצת חוטי שתי בלא ערב ובסוף אורגים - רצה לומר שמניחים בסוף הבגד חוטי שתי בלא ערב ממין הבגד, כדי שיוכלו לארוג שם חוטי ערב ממין אחר, שיחזקו את האריגה, ואת חוטי הערב הללו אורגים קצת במרחק משאר הבגד (כך כתוב

[130] ולפי מה שיבואר בסמוך הוא הדין אם נתמעט הבגד ברחבו - היינו לפי מה שפסק השולחן ערוך בסוף הסעיף, שנראין דברי האומרים שאין הבדל בין אורך הבגד לרחבו.

ס"ק נ

[131] כדלקמן בסימן ט"ו עיין שם - שם (בסעיף ה) מבואר שיש מקרים ואופנים שאסור לתפור את הבגד, מחשש שמא יבוא להשתמש בחוטי התפירה לשם חוטי ציצית (והרי הם לא נעשו לשמן, וגם יש בזה חשש של תעשה ולא מן העשוי).

ס"ק נג

[132] אבל למעלה משלוש אצבעות פסול - שהרי הטעמים שנתבארו לעיל בציון 127 שייכים רק לענין פחות מקשר גודל, ולא לענין הדין של למעלה משלוש אצבעות (שהוא דין נפרד).

סעיף יא (טו"ע)

[133] אם הגדיל שקורין אוריליזא הוא רחב, לא ישיל בו הציצית וכו' - איתא במנחות (מב.) "הטיל על הקרן או על הגדיל וכו' רבי אליעזר בן יעקב פוסל", וכתב הגר"א (ס"ק לו) דהלכה כמותו מדאיתא שם בגמרא שאמוראים סוברים כמותו. ו"גדיל" הכוונה שולים שאינם כשאר הבגד, ולכן אינם ממש חלק מהבגד ולא מתקיים בהם "על כנפי בגדיהם".

[134] אבל עולה הוא לשיעור מלא קשר גודל וכו' - פירוש, אחר שמסתיים מקום הגדיל יכול מיד להטיל שם את הציציות, בבגד עצמו, (אם הרחיק מלא קשר גודל מהקצה החיצוני של הגדיל) ואינו צריך למדוד את השיעורים מהקצה הפנימי של הגדיל, ומקור הלכה זו נמצא בבבא קמא (ק"ט). שם כתוב במשנה "כובס נוטל ג' חוטין והן שלו" ופירש רש"י "דרך אורגי בגדי

הלכות ציצית סימן יא

ולא בגד, ואומר המשנה ברורה שאם הגדיל רחב פחות מקשר גודל, ומטיל בגדיל עצמו, פסול גם בלי הטעם שאינו בגד, שהרי מצד שיעור פחות מקשר גודל הוא נפסל כנכתב לעיל בסעיף ט.

ס"ק נו

[140] שלא ירחיק הנקב משפת הגדיל והלאה יותר מג' אצבעות - "שפת הגדיל" הכוונה השפה שכלפי חוץ.

ס"ק נז

[141] ואם הגדיל רחב ב' אצבעות או ג' יחתוך מקצתו - אם הגדיל רחב שלוש אצבעות, יש לחתוך מפני החשש שהגדיל נחשב לחלק מהבגד, ואם כן אינו יכול להטיל הציציות לאחר סיום הגדיל, ומאידך גם אי אפשר להטיל על הגדיל עצמו מפני החשש שהגדיל אינו נחשב חלק מהבגד, ולכן יחתוך מקצת מרחבו של הגדיל, כדי שיוכל להטיל בבגד עצמו מבלי שיצטרך להרחיק יותר מג' אצבעות. ומה שכתב המשנה ברורה שגם ברוחב שתי אצבעות יש את הדין הזה, הוא מפני שאנו חוששים שהגדיל אינו חלק מהבגד, ואם כן צריך להרחיק מלא קשר גודל מקצה הבגד הפנימי שלפני הגדיל, והרי שיעור קשר גודל הוא יותר מאצבע, וכיון שאנו חוששים שהגדיל נחשב חלק מהבגד, אם כן ביחד עם הגדיל יוצא יותר מג' אצבעות (מחצית השקל).

[142] והוא הדין אם חוטי השתי בולטין בלא ערב וכו' יש ספק אם עולין למנין וכו' - מה שכתב "והוא הדין" רצה לומר שגם במקרה הזה יש ספק וצריך לחתוך, אבל בשורשי הדברים הדינים שונים במהותם, שהדין של הרמ"א שטוב להחמיר בגדיל כרב יצחק בנו של רב יהודה, הוא הידור ומידת חסידות (כמבואר בציון 135), ומעיקר הדין הגדיל ודאי עולה למנין שיעור הרחקה (כמבואר בציון 134),

ברשב"א שהוא מקור דברים אלו כדאיתא בפמ"ג מש"ז (יז). ובמור וקציעה ביאר שהטעם שגדיל זה לא נחשב חלק מהבגד, הוא משום שהגדיל ארוג ממינים אחרים משאר הבגד, ועוד, שעתיד הכובס ליטלן, וכל העומד לינטל כנטול דמי.

[137] ויש שכתבו שזהו מה שאנו קורין אותו בלשונינו קרייקע"ם - פירוש המילה קרייקעס הוא שפת האריג, ולא נתבאר בדברי השולחן שלמה (מקור דברי המ"ב) ובמשנה ברורה מה מיוחד בשפת אריג זו, שאינה נחשבת לחלק מהבגד, ואולי הכוונה לשפת טלית הצבועה בצבע שונה משאר הבגד, כדאיתא בפרי מגדים (א"א יז) ובמשנה ברורה (סי"ט ס"ק טז) שהיה נהוג לעשות כן בימיהם, וסובר השולחן שלמה שכיון שהשפה צבועה בצבע אחר לא נחשבת לחלק מהבגד (וכמו שהסתפק בזה מהר"ח אלפנדארי, הובא ביד אהרן), אבל חלקן על דעה זו רוב הפוסקים (ברכ"י בשם יד אהרן, מהר"ם ששון, דבר משה ובה"ל בשם פמ"ג וארצה"ח ושאר אחרונים) וביאר במור וקציעה שכיון שהחוטם הללו הם מאותו מין של שאר הבגד "ומלאכה שזה ואריגה אחת היא בלי הפרש" הרי הם ממש חלק מהבגד (והוסיף, שאפי' אם אינם עשויים ממין הבגד אלא ממין יקר יותר כגון משי, שעשוי כדי ליפות, הרי זה נחשב חלק מהבגד משום "שאינו עשוי לינטל, אדרבה חשיבות הבגד הוא").

[138] ואין חילוק בין אם הגדיל הוא באורך הבגד או ברחבו - "דכיון דטעמא מפני שאינו נחשב מן הבגד, מאי שנא גדיל שברוחב מגדיל שבאורך" (בית-יוסף).

ס"ק נח

[139] דאם לא בן בלאו הכי פסול כנכתב לעיל - רצה לומר שבשולחן ערוך כאן כתוב שאם הטיל על הגדיל פסול מפני שהוא גדיל

הלכות ציצית סימן יא

מה שאין כן במקרה שיוצאין חוטי שתי בלא שהוא הדין, אך נראה שבאמת לא התכוון שהוא הדין ערב כלל, או ערב בלא שתי כלל, יש ספק מעיקר הדין האם עולה למנין (על פי תהלה ובסמ"ק (ל"א הגהה ב) בשם לדוד סע' ו' שם נשאר בצ"ע על דברי מג"א שכתב המהר"ם.

שנאמר על הכנף ואם היה לכמה סמלא קשר גודל היה תחת הכנף: הנה מודדין זה צ שס ק זכר (די) ציושר ולא נאלצתן מן הקרוי (כ"י): * יא אם היו רחוק מהכנף מלא קשר גודל (טח) * ונתקן (טז) ברחיבי הערב * עד שלא נשאר בו בשיעור כשר כיון שרדה בו בשיעור (ז) בשעה שהשיל בו ציצית זה: הנה וטקנין לעשות (כו) אימרה סיני נקב מלא יתקן שם ויסיב (גא) פחות מכשיעור וכן עשו אימרה נשפה הכנף למטה מהלי טעמה: (כ"י נשם סמ"ק וכל ט) (נב) י"ש אוכרים שבתוך (עו) רוחב הבגד (נג) אין לו שיעור וי"א ישרין רוחב הבגד כדיו האורך ונראין דבריהם: יא * אם הגדיל (נד) שקורין אוריוליווא (ו) (נה) הוא רחב * לא ישיל בו הציצית ואם השיל בו פסול דעל כנפי בגדיהם כתיב וזה אינו נחשב מהבגד האבל עולה הוא לשיעור מלא קשר גודל הלהרקה (נו) ג' אצבעות כיון שהנקב בהרך הבגד: כהם * ועוד שימדה שיעור קשר גודל (יח) (נז) בלא הגדיל באר היטב

עשה בו ציצית חקר נקב שיהיו הציצים למטה פסול משום הפעם ולמ"ס. סליח של למר שהיה מניווח כלכחה ומלא גודל של מני שפתיו כספר הכלים שהיו בו חספין של פסון וכו' ולפי הגדיל לתקן מן הפליח אם יש לפסול הציצים של סליח זה משום הפעם ולמ"ס עיין בהפוסט בינת ודלים חו"ד כבולו פתחו דלרז להחמיר להסיר הציצים ולחזור להקשר ע"פ: (נד) ציושר * שיעור מ"ס ס"ק פ' של כ"ז. ומתבאר בני חיים הלין בעד רבינו כ"י ע"פ: (סז) למעלה. כהם ככ"י חלי' חלי' של וזו וכל למטה סיני הנקב: (סז) רוחב הבגד. אורך הכנף קרוי מה שמעטנוף בו ורחבו היינו קומתו מראשו לרגליו: (זי) הוא רחב. עיין בני חיים וביד אשמן: (יח) בלא הגדיל

שערי תשובה

ביאר הלכה

למטה מכשיעור וכו'. עיין בס"ד כמה שכח במקום נקב יסוד למעלה משאר אגודל כן מחמט מנאן אכור ומסכ"י כן חביב סוכא ככ"י אף מלשו ברוקה כבול ככ"י כ"ד כהם ברוקה יראה וכו' משמע לכושרי כהו סוכר דאם טעיה חיו כהשלמת קשר אגודל נצטווה אף חאינס למעלה ממנו כשר ונקב כח"ה יבול לזיוח כהו כשיעור אף מלא יסוד למטה מכשיעור ומ"ס ברוקה כרוכב זיל דוכח וקלא משמע בדברי ס"ח שהוא כוכב ג"כ ליריש כמו שמכחו ע"פ סיבב כ"ד וישנה נקב נזוקר כליל וכו' בל"ז וכן מפורש בלשון רמב"ם שכתב וממנוקב ממנה לא יוכר על ג' אצבעות ולא פחות מקשר גודל ומכ"ס שם כהרבה חסין וכו' כירי דלכתיב שם כהנה הרמב"ם וטמיה שם ק"ז אהרן יצאנו בשרים כללו אף מדברי כ"ד משמע כהו משרש כ"ד ברוקה לפני אחר ע"פ והוא דוקא גודל בלשון וגם מדברי כ"י משמע פסול איש משרש כד"ה דלכ"י הים לים לכ"י להקפיד דברי ברוקה לקמן לפיכך פסול לטעור והוא אצבע כהם כדביתוס מזה שם מלא מלא דין זה מבווא בשום מקום אלא ויח"ו דכ"י אינו משרש דברייו אף להחלום בדוריו יש ויכיר כוש פשוט בסמיון פחותי למעלה מכשיעור דשיעור קשר אגודל משמע מן הסופיק דהוא דאורייתא ונעומתה כהו משפוט בל"ז אף לענין דיעבד

משנה ברורה

(ס) השוה לבשר: (סז) ציושר. פי' המשנה הכנף מודדים ציושר כ"י אצבעות וכן בשיעור דקשר גודל בין ב'אורך ובין כ"בנהם כלקמן כהו פ"ו ולין מודדיו השיעורים כאלכסון שע"י האלכסון מתחמט המדיח לערך ז' חומשין [כ"י]: (כח) ונתקו וכו'. וה"פ (ט) אם נקב בנקב עד שיהי' לא נשאר בו בשיעור והשילו נעשה או חיפק אחר (ח) חוליה הראשונה עם הקשר ובכמות: (כח) מחויבי הערב. וממילא יתחמט אורך הכנף ע"פ ולפי מה שיווצר בסופו ס"ה אם התחמט הכנף ברחבו: (ג) בשפה. וקרא חביב ונשו להם ציצית של כתיב גנדיהם (זכ) לא הקפידה תורה אלא בשפתם פשיה יהיו על הכנף ולא ח"כ. וכינוי דוקא חותן הציצים שנתנו בככשר מכלל רזה להשיל בו ציצית אחרות דהוי פשייה הדסה פסול עד שיהסור מהלה כלקמן כשימן פ"ז פו"ס: (טא) פחות מכשיעור. אף דנדיעבד כשר מ"מ טוב לפסוק כן כדי מלא יכחו הרושים לומר שהוא פסול דש"ע לאו דינא גמיירי [כ"י]: (גב) י"א שחור וכו'. דפ"ל דעיקר שם קפי שייך על שפה החתמן של אורך הכנף לא על רוחב הכנף. רוחב הכנף קרוי מה שמתוכם בו האדם קומתו מראשו לרגליו ואורך הכנף קרוי מה שמתפסק בו דדרכו כשיסוף הוא כהולות וכו' (ג) איו לו שיטור. היינו למטה דיכול לפסוק אלינו פחות מקשר גודל אבל למעלה מ' אצבעות וכו' [כ"י]: (גד) שקורין אוריוליווא. כיון מה (ח) שפוחין קלא חסוי שחי בלא ערב וכפחו אורגים דית שפוחו מד) שזכו מה שלנו קורין אהו בלשוננו קריית"פ. ולין מילוק (יה) זין אם הגדיל הוא ברוך הכנף או כרחה: (זח) הוא כהם. שהו יותר ממלא קשר גודל דל"ב בלא"ה פסול כלי: (זט) ג' אצבעות. היינו מלא ירחיק נקב משפת הגדיל והלאה יהיה מ' אצבעות: (זט) בלא הגדיל. ואם (חז) הגדיל רחב ב' אצבעות או ג' יחסוך מתקלו וה"ה אם חוסי השוי בולטין בלא ערב או ערב בלא חסי יש ספק אם עולין למין וע"פ יחסוך בולטין בלא ערב או ערב בלא חסי יש הפליח שלנו שקורין שאל"ה ש"ין בו חוסי משהו ועבד יחסוך

זה סיפק אחר חוליה הראשונה ויכשר שפ"ג והוא נלמד מבכמה כ"ג דכ"ס מתבאר בציצים ומה שכח הסמ"ג חוליה כהו כ"ד ועל כן לענין קוד שכתב דמסקת בה אי עביד טוה קשר לנד לו חוליה ג"כ ר"ל דשאל כלכס כס"ת דנקב לנד הוא ג"כ פתויים שם עה גדיול הוא רק מנרף ספק יש לענין קשו דאלו החוב ציצית הוא רק מדגנון כדמוכה בה להשתעין אבל לפניו דג"ל בציצית ובציצית דקפיק כהו כהסופיק ומשמע כולם דרודה עם החוליה ונל"ם לה נקיע מן כהורס ולפי סכ"סם לא יסיד גידו כפר ע"פ רק מס הכוזה פתח ממעט וכו' ז' כהרחה פ"ו פ"ם וכו' והיו בו שפארס כדודו דקשר עם ככריות שפוט דוקא חות מן כהורס אלא לענין טעמיה ולא מן כעמיה ס"ל כיון דכל אחר מייטו משכך גידו חובי כציצית טעמיה טעמיה כדבשר וכן ס"ל להגות ע"פ ונל"ם כ"ס עם שאיכס נאמ"ר גידו דוקא חוליה עם קשר ועיין נל"ח כ"ה * וה"ה דברי הלכות דברי נסמ"ר דקשר אף בני מדא"ו או' והשיעור כהרסות ואח"כ חסווי הוא נפשוות דמי שקפידים בלאו משין א' קודם החוליה הראשונה א' לאחר החוליה א' נקיע לנד הוא מ"ס אלא שמוזן מלאו חו"כ ע"פ חס"ס משמע פתח מלא כלכס כשרוס כ"ג כהרחה מתחול ל"ע ע"ה הוא כהו כהו * ד"ס קשר לא כשרוס סא' כהרחה שהוא קשר שאחר החוליה וכן שיעור דבריהם ומ"ס חס"ס דזו הוא דעם בלגונו וכן נכחה מלוש שם דלא מלא בו בשיעור. וכן נכחה חס"ס דזו הוא דעם בלגונו לא נשאר רק על מלא כהם * לא ימיל בו. ויעלתיים שיש בשפה הכנף ארוג כעין פבלת וחסיים כוללים א"ין או עשה אלא גדר משה הוא [פ"ג]: * ושוב שיעורו וכו'. כהם בלח"ס

שער הציץ

לת פ"ג: (מ) כיומן ע"ג כ"י: (מא) עיין בככ"י: (מב) לכוט: (מד) חס"ס ונ"ש: (מז) מ"ס פ"ג: (מח) כ"י: (מט) מ"ס: (מו) מ"ס: (מז) מ"ס: (מח) מ"ס: (מט) מ"ס: (מו) מ"ס:

הלכות ציצית סימן יא

והוא תוך ג' אצבעות פס הגדול (כ"י נשס רש"י ורש"א) : יב' אצבעין חמישי הציציות בכל כנף (נח) ארבעה כפולים (נח) שהם שמינה * ואם הוסיף (ס) פסול . (סא) יהתוך ראשי התושין הארבעה (ט) ויתחבם בכנף ויכפלו ואז יהיו ח' : יג' (כב) זיהור לתהוך ראשי החומין לעשותם ת' קודם שיכרוך שאם כרך אפילו (כ) (כג) חוליא אחד (פ') החלק המצוינת ענין קשר לקשר (סד) וקשר אפילו קשר אחד ואח"כ התבן פסול משום תעשה ולא מן העשוי שהרי כפיסול עשאה : יד' [ט] יקח ד' חוטים מצד זה וד' מצד זה ויקשור שני פעמים זה על גב זה ואח"כ יכרוך חוט הארוך סביב השבעה קצת כריכות וקשר שני פעמים זה על גב זה וחוזר וכוך ירוך יעשה עד שישלים לחמש קשרים כפולים וארבעה אצורים ביניהם פלאים בריכות . אין שיעור (כא) (כה) לכריכות (סו) רק שיהיו כל הכרוך והקשרים (כג) (סז) רוחב (סח) ארבעה גודלים והענף שמונה גודלים : כה ואלו הארוך הציצית יראה ששלשיתו יהיה גדול (כג) (כט) וז' חלקים ענף (מנ"ס פ"א) יתנוגה לכוך באיור ראשון ד' כריכות (כד) [י] (ע) ובשני מ' ובשלישי י"א וברביעי שיערי תשובה

באר היטב

אמצעיתו ע"ס : [ט] יקח ד' חוטים כו' . וזהו בחי' כ"י נשס מלכוש יו"ט כ"ס מה"ס שלם ארבע שהיו ג' מלך וז' וס' מלך או כ"כ ע"ס : [י] וכו' . עה"ס וכתב נכ"ס בית יעקב סי' ק"ס שחזר להפיר לוי"ט מכנד סכריכות כעשר פס וז'ן להקשר משום חמיקת כ"ס שאין זה אלא נשס אמויות יעשה בשניו : (כ) חוליא א' . פי' שלם עשה חוליא וקשר א' יא' כ"י : (כא) לכריכות . אפילו כרך רובע או לא כרך זה אלא חוליא א' כשרה . ואם כרך כולה פסולה . כ"י מ"א : (כב) רוחב ד' גודלים . ובר"מ לפרש פתח כ"כ שיהיה בין קשר לקשר כמלא אגודל . כתב הרמ"ם שיהיו כל המלוחות בשוה אזכור נ"ו לוי"ט וה"כ בחויר הרלשון יעשה הכריכות והקוים זה מזה ובשני לא כ"כ ובג' יקרנם ובד' יקרנם לגמרי . והציצית של ר' שלמה מלכוש לא היו שוים לגמרי . (כג) וז' חלקים ענף . פסוק שלחנו מנכב דביענד . כתב בכתבים שצריך לשפוט הגדול חוליא נכב חוליא ג' כריכות כלומר שלחנה שעשה ג' כריכות ורחים מעט מ"א : (כד) ובשני פ' . ונכוונות כתב בשני ח' וכ"כ של"ה מ"א סי' דו' ומ' הוא כ"ס על י"ה ואל"כ י"א הוא

משנה ברורה

אוקס קודם הפלה הציצית (מת) במקום הכניפות : (נח) ד' כפולים . דלחמיניו בנחמה גדול ענין גדולים ד' פי' או הוה כתוב גדול הוא משמע שחוס דלון גדול בפרוח תחיהם השתא דכתיב גדולים ד' משמע וצומן שהיה תכלה היו עושין ב' מהקבל וז' מלגן והאודנה סיי לכן

ביאור הלכה

בא"ס כ"ס הכר"י וש"י אחרונים דר"ס ליתים ענין ש"ס נהס נון מא"כ בשם מודרין מ"ס סנף ג' אצבעות ונכלו זה סניון מא"כ" : * ואם הוסיף פסול . עיין בש"פ שכתבתי א"ס ק"ן היתרות א"ס ק"ד הגדול ונגדיל נשאלו ענה דא"ס הים מוליא היתרות גם מן הגדיל פשיטא דכשר לפי מה

במקום תכלת וששין ד' ארוכים משל לכן : (נח) שהם שמה . אחר שיקניטם כנגדו ויכפלו מדכתיב פסול כעין חוליא שהוא כפול : (כ) פסול . משום דקשור כנל הוסיף והכרי"ה בניאצוריו הסכים להלכה לשיטת העשיר המונח כ"י פסול דלון בזה משום דהוסיף וזי פליגין בניחא ביה דוקא בשוסיף מין אחר להוסיף [כגון חוסי קנבוס או אמר גבן] אבל בחימו המין מכשרין אפילו לכתולה לכוסיף מה שהר"ה ועיין בלכרי"ה שהביא עוד כמה גדולי האשונים שבוטרין כלן ג' חוסק דחוס עשאה ככר ואל"ה להקשר יכול ליק' כהם חלבי מיד שוול לתקום צריך לתקום וכוונת המהוסיף לבי"פ פסול כדלוחה כ"י : (כא) וד"ס חוסק דחוס קודם לתקום עשאה כנף (מ"א) וביאור הגר"א [י] ויש חוליא בשניו ולא בשניו : (כב) וזהר . ר"ל שאם ענף ולא התבן קודם החמינה ע"כ יזהר קודם הכריכה ועיין סי' : (כג) חוליא אחד . אפילו ג' ב' כריכות : (כד) וקשר וכו' . ר"ל אם נשס חוליא וגם קשר אחר החוליא אפילו רק קשר אחד יאל ידי חוכהו מדחוייתא אפילו לא עשה כלל הקשר עסטרך לכנף ואל"כ הוי חששה ולא מן העשוי אבל אם לא עשה הקשר שאחר החוליא אף ששס הקשר ראשון שקודם החוליא לאו נעמר עדיין פשיטא הציצית דכלל הקשר החוליא אינו מתקיים כלל והיין כולן גדיל וכו"י יכול לתהוך המוסיף * ויש מהחיינין ולכתולה כיון לחוש לדכריהם . ודע דמש"כ קשר אחד ר"ל מה"ה קשרים שרגילין לעשות אבל הוי ב"ס זה על גב זה דלמתן דכל"ה [כ] מקרי קשר שלחו המקיים : (כה) לכריכות . ר"ל חוטה הכריכות וגם מתיין חוליות והקשרים איין מעכב מדיא רק הוא למלוח מן התבחר כי ה"ס קשרים רמז שעי"ז יזכור ה"ה חומשי חוטה וכפילה הקשרים והחשפה שטולה / רמז [עשרה פסיוותיו של הקשר כדלוחה לתמן כתיבין כ"ד וכעס החוליות עיין כ"י : (כו) רק שיהיו וכו' . ומה דלוחה כ"י"ג שהם כרך אפ"י חוליא אחד אכלר את עושה הדבר כי קבלי ח"ל דבעינין ציצית גדול וכיוון שיהיה מוכרז כח"פ גדולים תפסה ק"ן וגם יהיה זו חוסיין נכרדים כדכתיב ציצית כמו ציצית ראשי אף מן המורה איין שיעור לאלוהך הגדול אלא אפ"י אם לא כרך ר"ן ג' כריכות ועשה ע"כ קשר לתולה דגם זה הוא הלכה למשה מסיני מתקיים בזה שם גדיל ובוה ככר נגמר החוטה מדחוייתא יזהר כעס דכרי המוסיף שם וע"ז יש לשמוך כ"ס"ג עם פשיכה כשאין לו פסול לעשות כתיבתי ועודר ללאח בו נשכה ולכרך (ויורה) פוט שיעשה אז גם הקשר הראשון שקודם החוליא כמו שלמו טהנין כדי ללאח גם דעת ריקת הפוסקים שבוטריו דע"ז הק"ש כיוונו חז"ל דוחה דחוייתא) וכל זה מדחוייתא אבל מדרבנן צריך למשוח ליתם גדיל ובי' שיעוריה כחלו וכוין שאורך החוסיין הוא י"ב גודלין כ"ל בשע"ז / יעשה ד' גודלין גדיל שס הכריכות ושיאיר מ' גודלין חוסיין כפרדים כר הוא י"ו הציצית ובי"א אם עשה חוליא אחר כ"ס"ג עם פשיכה חוטה לכת"ג חוטה אחר הכרה דכל"ה אם מוכרז על דכרי המכמים ויש שנגעלין בזה : (סז) רוחב וכו' . היינו לכתולה חלל כייפנד אפילו אם כרך רובע כשר דע"כ יש כחן ג"כ פסול אבל אם כרך כולה פסול : (סח) ארבעה גודלים . עם הקשרים וברע"מ כתב שיהיה בין קשר לקשר כמלא אגודל . כתב הרמ"ם שיהיו כל החוליות בניה ששה נ"ו ציצית וז"כ בחויר הכלשון ועשה הכריכות והקוים זה מזה ומח"כ בכל חויר יוסר מיתרנ [י"ח] : (סח) וז' חלקים ענף . עיין בביאור מהר"ל על הסמ"ג ולכו"ע אינו מעכב דביענד וכו"ל : (ע) ובשני פ' . ובכוונות כתוב בשני ח' וכן הכתיבו החתמוים

שער הציצין

* הוא כ"ס"ג חוטה ומ"א וע"ז חלקיין ועיין ב"פ סימן ק"פ"ה סי' כ"ו ס"ך וחתמתי כ"ס ואפ"י לפני יולמ"ה חלקיין כל שהוא בוכס עשס הכניסה לענף כעכ"כ ועיין בוכס י"א נעמלה :

הלכות ציצית סימן יא

סעיף יב (שו"ע)

לא עשה כהוגן שאגד שם תוספת מצוה", ומשמע שפסול (וכתבו שם בתוס' ד"ה קשר, דקיי"ל כמ"ד קשר העליון דאו') (על פי הגר"א).

ס"ק נב

146 [דאמרינן בנמרא (מנחות לט:)] גדיל שנים גדילים ארבעה וכו' דאין גדיל בפחות משתים - כמבואר לעיל בציון 33.

147 [ובזמן שהיה תכלת היו עושיין שנים מתכלת ושנים מלבן - דכיון דמן התורה בעינן ארבעה, סברא היא שמחלקים בשוה (בית-יוסף בשם תוס' מנחות לח. ד"ה התכלת) ובמרכבת המשנה (על רמב"ם ציצית א,ו) כתב שהתוס' (מנחות מא: ד"ה ב"ש) גרסו בספרי (דברים רלד) "בית שמאי אומרים ד' של תכלת וד' של לבן והלכה כבית שמאי" (ודע דלדעת הרמב"ם שם רק חוט אחד מהשמונה הוא מתכלת).

148 [והאידינא הוי לבן במקום תכלת ועושיין ארבעה ארוכים משל לבן - האידינא ליכא תכלת כמבואר לעיל בסימן ט ציון 22 ואיתא במנחות (לח.) דלדעת חכמים התכלת והלבן אינם מעכבים זה את זה, ופירש רש"י שאם עשה ארבעתן לבן יצא.

ס"ק נט

149 [מדכתיב פתיל בעין פתילה שהוא כפול - כך משמע במנחות (מב.) בדברי רב אחא בר יעקב, ואף על פי שנחלקו עליו, מכל מקום לא נחלקו עליו על עצם הענין שצריך כפילה, אלא רק באופן הכפילה והקשירה.

ס"ק ס

150 [דאין בזה משום בל תוסיף - והוכיח זאת מכמה מקומות, כגון הא דאיתא במנחות (מא:)] "אמר רב נחמן בר יצחק לא קשיא, כאן בטלית בת ארבעה חוטין, כאן בטלית בת שמונה חוטין", אלמא שלא נפסל משום בל תוסיף

143 [מנין חוטי הציציות בכל כנף ארבעה כפולים שהם שמונה - המקור לכך שבעינן ארבעה חוטים הוא במנחות (מא:)] "תנו רבנן כמה חוטין הוא נותן, בית שמאי אומרים ארבעה וכו' אמר רב פפא הלכתא ארבעה" ופירש רש"י "ארבעה חוטין נותן בחור הטלית וכופלן לשמונה" ואיתא נמי התם (בדף מב.) "מר בריה דרבינא עביד כדידן" ופירש רש"י "מכניס ד' חוטין ואחר כך כופלן לשמונה" (על פי הגר"א), ומדקאמר "עביד כדידן" משמע דהכי הלכתא (אע"ג דאיכא נמי מ"ד אחרניא).

144 [ארבעה כפולים שהם שמונה - המקור לכך שצריך לכפול את ארבעת החוטין ולעשותן שמונה, נמצא בספרי (במדבר קטו) לגירסת תוס' (מנחות לח. ד"ה התכלת) והגר"א: "בית שמאי אומרים ארבעה של צמר וארבעה של תכלת", יוצא שצריך שמונה חוטין, והרי מבואר לעיל בציון 143 שלדעת בית שמאי בעינן ארבעה חוטין? אלא ודאי שבספרי מירי אחר שכופלם. ועוד מקור הוא מה שפירש רש"י את דברי מר בריה דרבינא כמבואר לעיל בציון 143, שכתב "ואחר כך כופלן לשמונה" (אלא שאינו מבואר בדברי מר בריה דרבינא עצמו, אמנם בדברי רב אחא בר יעקב זה מבואר להדיא, ולא נחלקו עליו בעצם הענין שצריך כפילה אלא באופן הכפילה והקשירה) (על פי בית יוסף ד"ה ויחתוך).

145 [ואם הוסיף פסול - כדמוכח בסנהדרין (פח:)] דקאמר גבי ציצית "דעיקרו מדברי תורה ופירושו מדברי סופרים" ופירש רש"י שמה שבעינן ארבעה חוטין הוא מדפירושו סופרים במסכת מנחות (לט:)] ש"גדילים" הם ארבעה חוטין, ואומרת שם הגמרא בסנהדרין שאם הוא מוסיף (חוטים) על מה שפירושו סופרים, "אי סבירא לן דקשר העליון דאורייתא, גרוע ועומד" ופירש רש"י "גרוע ועומד - דמתחילתו

הלכות ציצית סימן יא

והיה תוך ג' אצבעות פס הגדול (כ"ו נשס רש"י ורש"א) : יב' אצבעין חמשי הציציות בכל כנף (נח) ארבעה כפולים (נח) שהם שמינה * ואם הוסיף (ס) פסול . (סא) יהתוך ראשי התושין הארבעה (ט) ויתחבם בכנף ויכפלו ואז יהיו ח' : יג' (כב) ביהור לתהוך ראשי החומין לעשותם ת' קודם שיכרוך שאם כרך אפילו (כ) (כג) חוליא אחד (פ) החלק המצוינת ענין קשר לקשר (סד) וקשר אפילו קשר אחד ואח"כ התבן פסול משום תעשה ולא מן העשוי שהרי כפיסול עשאה : יד' [ט] ייקח ד' חוטים מצד זה וד' מצד זה ויקשור שני פעמים זה על גב זה ואח"כ יכרוך חוט הארוך סביב השבעה קצת כריכות וקשר שני פעמים זה על גב זה וחוזר בכריכות יוכן יעשה עד שישלים לחמש קשרים כפולים וארבעה אצורים בניהגם מלאים בריכות . אין שיעור (כא) (כה) לכריכות (סו) רק שיהיו כל הכרוך והקשרים (כג) (סז) רוחב (סח) ארבעה גודלים והענף שמונה גודלים : סגה ואם הארוך הציצית יראה ששלשיתו ויהא גדול (כד) (סח) וא' חלקים ענף (מנ"ס ס"א) יתנוגהו לכרוך באיור ראשון ד' כריכות (כד) [י] (ע) ובשני מ' ובשלישי י"א וברביעי שיערי תשובה

באר היטב

אמצעיתו ע"ס : [ט] יקח ד' חוטים כו' . ובהך בחמ"כ נ"ס מלבוש יו"ט נ"ס מהר"ם שאם אירע שהיו ג' מדר או וס' מדר או כשר ע"ס : [י] וכוני . עה"ס ובהך נ"ס"ה בית יסודה סו' ק"ס שמויר להפיר לזי"ת מביד שסכריכות כעשאר פ"ס ואין להקפיד משום חתוקת פ"ס שאין זה אלא נשום אמויות יעשה בשניו : (כ) חוליא א' . פי' שאם עשה חוליא וקשר א' ילא פ"ו : (כא) לכריכות . אפילו כרך רובע או לא כרך צה אלא חוליא א' כשרה . ואם כרך כולה פסולה . ב"י מ"א : (כב) רוחב ד' גודלים . ובר"מ לפרש פתח כ"כ שיהיה בין קשר לקשר כמלא אגודל . כהב הרמ"ם שיהיו כל המלוחות בשוה אזכור נ"ו לזי"ת וח"כ מחויר הרמ"ם יעשה הכריכות והקוים זה מזה ובשני לא כ"כ ובג' יקרנם ובד' יקרנם לגמרי . וצי"ת של ר' שלמה מלכו לא היו שוים לגמרי . (כג) וב' חלקים ענף . פסוק שאלנו מעבד . כהב בכה"ם שצריך לעשות הגדול חוליא וכל חוליא ג' כריכות כלומר שאלהר שעשה ג' כריכות ורחים מעט מ"א : (כד) ובשני פ' . ונכוונות כהב בשני ח' וכ"כ שלי"ה מ"א ס"ז דו' ומ' הוא כ"ס על י"ה וחל"כ י"א הוא

משנה ברורה

אזתם קודם הפלה הציצית (מת) במקום הכניפות : (נח) ד' כפולים . דלחמין נחמחם גדול ענין גדולים ד' פי' או סוה כתוב גדול סוה משמע שזים דלחן גדול נחמחם חתחים השת"ל דכתיב גדולים ד' משמע וצומח שהים תכלה היו עומין ב' מהקבל וז' מלחן והאודותה סוה לכן

ביאור הלכה

במ"א כ"ס הכר"מ ושאלו אחרונים דר"ס תלמידי שנו שם נהם גוון מח"כ בשם מודרין מ"ס סנף ג' אצבעות וכלל זה סגוין מח"כ : * ואם הוסיף פסול . עיין בש"פ שכתבתי אם קצן היתירות רק עד הגדול ונגדיל נשאלו ענה דאם היס מוליא היתירות גם מן הגדול פשיטא דכשר לפי מה

במקום תכלת וששין ד' ארוכים משל לכן : (נח) שהם שמה . אחר שיכתיבם כנגד ויכפלו מדכתיב פסול כעין חוליא שהם פסול : (כ) פסול . משום דקעבד ככל הוסיף והגדיל בניאצוריו הסכים להלכה לשיטת העיבור הנהוג בני"י שמוכר דלחן צוה משום דהוסיף וזכי פליגין בתיבא צוה דוקא בשוסיף מין אחר להוסיף [כגון חוסי קנבוס או אמר גבן] אבל בזהו המין מכשרין אפילו להחמלה להוסיף אחר שזוה ופיין בלכרי"ה שהיה עוד כמה גדול . והלשוים שבוברין כלן גבו חסוק דחוק עשאה ככר וז"ל להקצם יכול ליק' כהם חלבי מיד שזול לתקום צריך לתקום ובגורע מהוסיף לבי"פ פסול כדלוחה בני"י : (סא) וזהו . ר"ל שאם ענה ולא התקין קודם החמיצה עב"כ יזהר קודם הכריכה ובזי"ה הגר"א] יושע האשים בשניו ולא בשניו : (סב) וזהר . ר"ל אם עשה ולא התקין קודם החמיצה עב"כ יזהר קודם הכריכה ועיין ס"ו : (סג) חוליא אחד . אפילו של ג' כריכות : (סד) וקשר וכו' . ר"ל אם עשה חוליא וגם קשר אחר החוליא אפילו רק קשר אחד ילא ידי חוכמה מדחרייתא אפילו לא עשה כלל הקשר שסמוך לכנף וז"ל בוי העשוי חלל אם לא עשה הקשר שאחר החוליא אף שעשה הקשר לחשן שקודם החוליא לא נעמד עדיין פשיטא הציצית דבלא הקשר החוליא אינו מתקיים כלל והיין כגון גדול וכו"ו יכול לתהוך את כוח החוליא מן התבחר כי ה"ס קשרים רמז שעי"ז יזכור ה"ו חומשי תורה ובפילה הקשרים והחשה שגולה / רמז (עשרה פסוקות) חן א"ל אחר שזוה שהיה חן קלו ח"ל דבעינן ציצית גדול וכו"ו ויהיה מוכרז כח"פ גדולים תעשה לך וגם יהיה זו חוטין נאדרים כדכתיב ציצית כמו ציצית ראשי אף מן האורה אין שיעור לאורך הגדול חלל אפי' אם לא כרך ר"ן ג' כריכות ועשה ע"ל קשר לתכלת דנ"ס זה הוא חלטה למשה חמיו המקיים צוה סם גדול וצוה ככר נגמר התצוה מדחרייתא יזהר כעס דכתיב חוליא"ם ע"ס ופי"ו יש לשמוך ככ"פ עם פשיכה כשאין לו פולא לעשות חיובו ועוד לאלא בו נשנה ולכך (ויורה) פוב שיעשה אז גם הקשר האכסון שקודם החוליא כמו שאמנו טהנין כדי לאלא גם דעה וקצת הפוסקים שבוברין דע"ז הק"ש כיוונו חז"ל דחוב דחוייתא) וכל זה מדחרייתא חלל מדרבנן צריך למשוח גי'וים גדול ובי' שישבם כחלו וכו"ו שאורך החומין הוא י"ב גודלין כ"ל בשני"ד וישנה ד' גודלין גדול עשה הכריכות ושיאר מ' גודלין חומין כפרדים כרוי הוא י"ו הציצית ובי"א אם עשה חוליא אחר ככ"פ עם פשיכה חוליא אחר חוליא חלל אלא שאם מוכרז על דכתיב חמיו ויש שנגעלין צוה : (סז) רוחב וכו' . היינו להחילה חלל כייסעד אפילו אם כרך רובע כשר דעכ"ס יש כאן ג"כ פסול חלל אם כרך כולה פסול : (סח) ארבעה גודלים . עב הקשרים וברע"מ כהב שיהיה בין קשר לקשר כמלא אגודל . כהב הרמ"ם שיהיו כל החוליות צביה ששה נ"ו לזי"ת וח"כ ביויר כהלשון ועשה הכריכות והקוים זה מזה ורח"כ בכל חויר יומר מיקרוב [י"ח] : (סח) וב' חלקים ענף . עיין בביאור מהרש"ל על הסמ"ג ולכו"ע אינו מתכבב בדעינדת וכנ"ל : (ע) ובשני פ' . ובכוונות כהבו בשני ח' וכן הכתיבו החתמוים

שיעור הציצין

* הוא כפ"ה גוליס ומ"א וע"ו חלקיין ועיין בל"ע סימן קמ"ה ס"ז כיו"ס ס"ק * וחתמתי כ"ס ואז"ל לפני יונת"ם חת"יין כל שחלו בש"ס עשאה כניכסו לענף כספסר ועיין כוכב י"א נעמ"ח : (מת) כן כ"כ כפ"ה ושאריו כחמיוים :

הלכות ציצית סימן יא

לחתוך, ויבוא לקושרם בטלית כשהם חוט אחד, ואם יחתוך לאחר מכן, נמצאו הציציות כבר עשויות, ופסולות משום תעשה ולא מן העשוי, ואילו התחיבה לבד אינה נחשבת "עשוי", כמבואר לקמן במשנה ברורה (ס"ק סו) דבעינן לכל הפחות חוליא וקשר כדי לקיים המצוה, (ובהדיא איתא בגמרא (סוכה יא.) שאם יחתוך אחר הקשירה פסולה, משמע דקודם הקשירה (כשרה), ומדויק שם שלכתחילה יחתוך קודם שיתחבם, מדאיתא שם "הטיל לשני קרנות בבת אחת (=ולא קשר) ואחר כך פסק ראשי חוטין שלהן כשרין", ומהלשון "הטיל" ו"כשרין" משמע שרק בדיעבד כשרין (והוא הדין גם להטיל חוט ארוך בקרן אחת, כמו שהגמ' השוותה בין הדינים, דמשק אליעזר) ולאפוקי מדעת הבית-יוסף שכתב שאין זה דין "לכתחילה" אלא רק עצה טובה קא משמע לן שלא ישכח לחתוך בזמן (ולקמן בציון 157 מבואר שגם דעת המשנה ברורה שזה דין לכתחילה) (על פי הגר"א וברכת אליהו).

154 ויש לחתכם בשינוי ולא בסכין - הרעיון הזה כתוב לגבי המזבח (דברים כז,ה) "לא תניף עליהם ברזל", והטעם מבואר במסכת מידות (ג,ד) "שהברזל נברא לקצר ימיו של אדם, והמזבח נברא להאריך ימיו של אדם, אינו בדין שיונף המקצר על המאריך", ולמד מזה ר' דוד בר מנחם (הובא בשל"ה ריש מסכת חולין ד"ה ומאחר ובמטה משה סי' יג) שהוא הדין לציצית, שהרי משמע בכמה מקומות שהציצית גורמת לאריכות ימים, כגון במסכת שבת (לב:) לדעת מאן דאמר אחד, בעוון ציצית בנים מתים כשהם קטנים (צה"פ, פסקי תשובות), ואיתא נמי במשנת רבי אליעזר (ל"ב מידות פרק יד) "רבי יהודה בן שלום אומר גדולה היא ציצית שהיא מצלת מן המיתה" וכן "בזכות הציצית ניצלו חנניה מישאל ועזריה מכבשן האש". ועל כן אין לחתכם בסכין העשויה מברזל, ויש

בשמונה חוטים (אלא שפסול שם בסוגיא משום שתלה קלא אילן) (על פי הגר"א).

151 וכי פסלינן בגמרא (סנהדרין פח:) בזה דוקא בשחוסף מין אחר להחוסים - וכמו שנפסק בשולחן ערוך בסימן תרנ"א (יד,טו) לענין ארבעת המינים, שיכול להוסף הדסים וערבות כמה שירצה, ואין בזה משום בל תוסיף, ורק מין אחר אסור להוסיף, מדאיתא במסכת סוכה (לא.) "ארבעת מינין שבלולב, כשם שאין פוחתין מהן כך אין מוסיפין עליהן", ומאידך משמע בדף לד: דקיימא לן כרבי עקיבא דסבירא ליה דמעיקר הדין סגי בהדס אחד (מדקאמר "ולדרוש להו כר"ע") ואפילו הכי פסקינן דלכתחילה בעינן שלושה משום הידור מצוה (כדמשמע מדברי שמואל למוכרים שבעינן ג' שלמים (ורק אם ימכרו ביוקר יתיר קטומים)), אלמא דמאותו המין מותר להוסיף (על פי הגר"א כאן ובסי' תרנ"א ס"ק ב וס"ק מ).

152 ובגורע מהחוטין לבולי עלמא פסול - מדאיתא במנחות (לט:) "גדיל שנים גדילים ארבעה", ולדעת הסוברים שמותר להוסיף על ארבעה, מה שלימדה התורה שבעינן ארבעה היינו לאפוקי מפחות מארבעה, ובפרט שבעל העיטור גופיה סובר שמה שאמרה הגמרא בדף מב. שציצית "אין לה שיעור למעלה אבל יש לה שיעור למטה" קאי על מנין החוטין, וקאמר שיש לה שיעור למטה (בית-יוסף ד"ה וכתב בעל העיטור).

ס"ק סא

153 לכתחילה יחתוך קודם שיתחבם בכנף - מדובר שרוצה להטיל חוט אחד ארוך, ואחר כך לחתכו לארבעה, ועל זה אומר השולחן ערוך שלכתחילה יחתוך קודם שיתחבם, וכתב בשולחן ערוך הגר"ז שהטעם הוא כדי שכל צדדי העשיה יהיו בכשרות. ובביאור הגר"א כתב שהטעם הוא כדי שלא ישכח

הלכות ציצית סימן יא

ואתחננו מ'כ כרנכ אחז כר יעקב רמב"ם פ"א מלכות ציצית ג' ב כוכב פ"א ג מחמת ל"ח ו"ט ד כ"א"ט ה ניט יוסף

והוא תוך ג' אצטקות פס הגדול (כ"י נשס רש"י ורש"א) : יב אכנין חמיני הציציות בכל כנף (נה) ארבעה כפולים (נט) שהם שמינה * ואם הוסיף (ס) פסול . (סא) יהתוך ראשי התושין הארבעה (ט) ויתחבם בכנף ויכפלו ואז יהיו ה' : יג (כב) זיהור לתתוך ראשי החומין לעשותם ת' קודם שיכרוך שאם כרך אפילו (כ) (כג) חוליא אחד (פ') החלק המצוינת שנין קשר לקשר (סד) וקשר אפילו קשר אחד ואח"כ התכן פסול משום תעשה ולא מן העשוי שהרי כפיסול עשאה : יד [ט] יקח ד' חוטים מצד זה וד' מצד זה ויקשור שני פעמים זה על גב זה ואח"כ יכרוך חוט הארוך סביב השבעה קצת כריכות וקשר שני פעמים זה על גב זה ותזור כריכות יוכן יעשה עד שישלים לחמש קשרים כפולים וארבעה אצורים ביניהם פלאים בריכות . אין שיעור (כא) (כה) לכריכות (סו) רק שיהיו כל הכרוך והקשרים (כז) (סז) רוחב (סח) ארבעה גודלים והענף שמונה גודלים : סה ואלו הארוך הציצית יראה ששלישתו יהיה גדול (כג) (כט) וז' חלקים ענף (מנ"ס פ"א) יתנוגהים לכרוך באיור ראשון ד' כריכות (כד) [י] (ע) ובשני מ' ובשלישי י"א וברביעי שיערי תשובה

באר היטב

אחשבוני ע"ס : [ט] יקח ד' חוטים כו' . ויבד כחצ"כ כסם מלבוש וי"ט כסם מהר"ם שאם אירע שהיו ג' מלד או ו' מלד או כסם ע"ס : [י] ויבטו . עה"ט וכתב נב"ט בית יעודה סי' ק"ס שמויר להפוך ציצית מכנד שכתריכות כעסר פ"ס ואין להקפיד משום מחמת כסם שאין זה אלא כעסם אמויות

ישעבם בשינוי : (כ) חוליא א' . פי' שאם עשה חוליא וקשר א' ילא פ"ו : (כא) לכריכות . אפילו כרך רובע או לא כרך זה אלא חוליא א' כשרה . ואם כרך כולה פסולה . כ"ז מ"א : (כב) רוחב ד' גודלים . וכר"מ לפרש פתח כרז שיהיה בין קשר לקשר כמלא אגודל . כתב הרמ"ם שיהיו כל המעלות בשוה אזכור נ"ו יצויה וח"כ בחומר הרלושן יטפה הכריכות והקוים זה מזה ובשרה לא יכ"כ ובג' יקרנם ובד' יקרנם לגמרי . ויצויה של ר' שלמה מלכו לא היו שוים לגמרי . (כג) וז' חלקים ענף . פסוק שאינו מטבב נדע"נד . כתב בכתבים שצריך לשמור הגדול והולות וכל חוליא ג' כריכות כלומר שאלהר שפעה ג' כריכות ויהיה מעט מ"א : (כד) ובשני פ' . ונכוונות כתב בשני ח' וכ"כ שלי"ה מ"א סי' דו' ומ' הוא כסם על י"ה ואח"כ י"א הוא

משנה ברורה

ואם הגדול רחב ב' אצטקות או ג' יהתוך מקלה וה"ס אם חוסי שהיו טלפין בלא ערב או ערב בלא שמי המסתק במרדכי אם עולין למנין . מ"א : (יט) ויתחבם בכנף . ר"ל לכתלה יחתוך קודם שיתחבם . כתב בשלי"ה ומס"מ שאל יחתוך נכסין אלא י"מ מדלורייחה ופ"כ היו העשה ונמ"ס . מ"א . וע"כ לא י"כ ופיין

ואם הגדול רחב ב' אצטקות או ג' יהתוך מקלה וה"ס אם חוסי שהיו טלפין בלא ערב או ערב בלא שמי המסתק במרדכי אם עולין למנין . מ"א : (יט) ויתחבם בכנף . ר"ל לכתלה יחתוך קודם שיתחבם . כתב בשלי"ה ומס"מ שאל יחתוך נכסין אלא י"מ מדלורייחה ופ"כ היו העשה ונמ"ס . מ"א . וע"כ לא י"כ ופיין

ישעבם בשינוי : (כ) חוליא א' . פי' שאם עשה חוליא וקשר א' ילא פ"ו : (כא) לכריכות . אפילו כרך רובע או לא כרך זה אלא חוליא א' כשרה . ואם כרך כולה פסולה . כ"ז מ"א : (כב) רוחב ד' גודלים . וכר"מ לפרש פתח כרז שיהיה בין קשר לקשר כמלא אגודל . כתב הרמ"ם שיהיו כל המעלות בשוה אזכור נ"ו יצויה וח"כ בחומר הרלושן יטפה הכריכות והקוים זה מזה ובשרה לא יכ"כ ובג' יקרנם ובד' יקרנם לגמרי . ויצויה של ר' שלמה מלכו לא היו שוים לגמרי . (כג) וז' חלקים ענף . פסוק שאינו מטבב נדע"נד . כתב בכתבים שצריך לשמור הגדול והולות וכל חוליא ג' כריכות כלומר שאלהר שפעה ג' כריכות ויהיה מעט מ"א : (כד) ובשני פ' . ונכוונות כתב בשני ח' וכ"כ שלי"ה מ"א סי' דו' ומ' הוא כסם על י"ה ואח"כ י"א הוא

שיעור הציצין

הוא כפ"ח ונחוט ומ"א וע"י חלוקין ועיין דל"ע סימן קמ"ה סי' ב"ו סק"י ומתחיל כס ואפ"י לפני יולמ"ה חלוקין כל שהוא כוכב ענפה כניכס לענף כעסר ועיין כוכב י"א נעמה :

שיעור הציצין

ומתחיל כס ואפ"י לפני יולמ"ה חלוקין כל שהוא כוכב ענפה כניכס לענף כעסר ועיין כוכב י"א נעמה :

הלכות ציצית סימן יא

לשרפן כמו שכתוב בחיי אדם (סח, כא) ובאפיקי מגנים (סי' כא), משום דאזדא לה מצוותן, דומיא דקדשים פסולים, שכיון שבלו יעודן הוא ליבטל מהעולם, ומותר לבטלם באמצעות שריפה).

סעיף יג (טו"ע)

[155] שאם כרך אפילו חוליא אחד וכו' פסול - מקורו מבואר לעיל בציון 153.

ס"ק סג

[156] רצה לומר שאם עבר ולא חתכן קודם התחיבה - פירוש, עבר על מה שכתוב במשנה ברורה בס"ק הקודם, שלכתחילה יחתוך קודם התחיבה.

[157] ועיין ט"ז - שמשמע מדבריו שאין חיוב לחתוך קודם התחיבה, אלא "יש לעשות על צד הטוב, אבל אין צריך לזהר על זה", וזה לא כמו שכתב במשנה ברורה "שאם עבר" שמשמע שלכתחילה יש חיוב, וכמו שכתב הגר"א (והמ"ב בס"ק הקודם כתב דבריו בשם הגר"א).

ס"ק סג

[158] אפילו של ג' כריכות - מקור דין זה מבואר לקמן בציון 174.

ס"ק סד

[159] אם עשה חוליא וגם קשר וכו' יצא ידי חובתו מדאורייתא - מקור דין זה מבואר לקמן בציון 174.

[160] ויש מחמירין - כן דעת העולת תמיד (ס"ק ח,י) והחמד משה (סק"ח ודעתו שבדיעבד יש לסמוך על הב"י שכשר), וביאר בחמד משה שכיון שמן התורה בעינן גם כריכה וגם קשירה (כמבואר בסע' הבא), אמרינן תעשה ולא מן העשוי על כל העשיה (אפי' רק כריכה לבד) ולא רק על הקשירה, ושאר פוסקים סבירא להו

ענין לחתכם דוקא עם השיניים, שהרי מנין השיניים הוא ל"ב וכמו כן מנין החוטים שבציצית (וכתב בשער הכוונות ענין הציצית דרוש ז, שהל"ב חוטים הם כנגד ל"ב נתיבות חכמה, והם רמוזים בר"ת של הברכה להתעטף בציצית, ומשמע בחסד לאלפים (כד,ג) שענין זה קשור גם לשיניים). ואף על גב דהכא מיירי לענין חתיכת החוטים כדי שתלייתם תעשה כתיקנה, הוא הדין בחתיכת החוטים לאחר שקשרם כהלכתם, ואחד מהם ארוך מדי וכיוצא בזה, גם כן לא יחתוך בסכין (כף החיים אות יז, צה"פ בשם הגר"ח קניבסקי דזיל בתר טעמא). וכתב הרמב"ן (סוף פרשת יתרו) לגבי המזבח, שאיסור הנפת ברזל הוא דוקא בברזל, אבל מותר בסכין העשויה ממתכת אחרת כגון נחושת, ואם כן הוא הדין גם בציצית (צה"פ). ודע שכתב בשיירי כנסת הגדולה (הגה"ט א, לענין לא לחתוך בסכין) "אין העולם נזהרים מזה, ומכל מקום ראיתי בני עליה נזהרים בזה", ומשמע שהלכה זו אינה חיוב (ובספר מאורי אור (וירמש, חלק באר שבע דף יז) שדא ביה נרגא באיסור לחתוך בסכין, וכתב "לא שערום אבותינו בעלי תלמוד ומדרשים, וכו' לבדות מליבנו רמזים אין קץ", ותמה גם מ"ש מס"ת ותפילין דהתם שרי). וכתב בבית ברוך (כלל יא,קכא) שהאיסור לחתוך בסכין הוא דוקא היכא דאפשר, אבל אם הציציות חזקות והוא ממהר אין להחמיר בזה, וכן בנפסלו או שרוצה להחליף החוטים ביותר מהודרים, אין להחמיר בזה. ואמר לי מור"י שהלכה זו נאמרה בדורות עברו, שהחוטים היו מאוד חלשים (כדמשמע בס"ח סע' ט ובציון 65) ובנקל נחתכים עם השיניים, אבל בימינו שקשה לעשות זאת, וגם מקום הפגימה לא יראה יפה (ולא מתקיים זה קלי ואנוהו), יחתוך במספריים מברזל. ובוודאי שלא יחתוך באמצעות האש (ודלא כפסקי תשובות), דמבזה בזה את הציצית, דהכי עבדינן לאיסורים (כגון דברים ז,ה) "ופסיליהם תשרפון באש". אמנם אם כבר בלו הציציות מותר

[קב"א]

הלכות ציצית סימן יא

והוא תוך ג' אצבעות פס הגדול (כ"י נשס רש"י ורש"א) : יב אכנין חמישי הציציות בכל כנף (נח) ארבעה כפולים (נמ) שהם שמינה * ואם הוסיף (ס) פסול . (סא) יהתוך ראשי התושין הארבעה (ט) ויתחבם בכנף ויכפלו ואז יהיו ח' : יג (כב) זיהור לתהוך ראשי החומין לעשותם ת' קודם שיכרוך שאם כרך אפילו (כ) (כג) חוליא אחד (פ') החלק המצוינת ענין קשר לקשר (סד) וקשר אפילו קשר אחד ואח"כ התבן פסול משום תעשה ולא מן העשוי שהרי כפיסול עשאה : יד [ט] יקח ד' חוטים מצד זה וד' מצד זה ויקשור שני פעמים זה על גב זה ואח"כ יכרוך חוט הארוך סביב השבעה קצת כריכות וקשר שני פעמים זה על גב זה וחוזר וכוך ירוך יעשה עד שישלים לחמש קשרים כפולים וארבעה אצורים ביניהם פלאים בריכות . אין שיעור (כא) (כה) לכריכות (סו) רק שיהיו כל הכרוך והקשרים (כג) (סז) רוחב (סח) ארבעה גודלים והענף שמונה גודלים : סה ואם הארוך הציצית יראה ששלישיתו יהיה גדול (כד) (סח) וז' חלקים ענף (מנ"ס פ"א) יתנוגהו לכרוך באיור ראשון ז' כריכות (כד) [י] (ע) ובשני מ' ובשלישי י"א וברביעי שיערי תשובה

באר היטב

אמשינוי ע"ש : [ט] יקח ד' חוטים כו' . וזהו בחי"כ בשם מלכוש יו"ט שם מה"ש שאם אירע שהיו ג' מלך או וס' מלך או ככר ע"ש : [י] וכו' . עה"ס וכתב נכ"ח בית יוסף ס' ק"ס שחזר להפיר לז"ת מכנד סכריכות כעשר פס וז"ן להקשר משום חמתק סכס שאין זה אלא נשום אמויות יעשה בשני : (כ) חוליא א' . פי' שאם עשה חוליא וקשר א' ילא ס" : (כא) לכריכות . אפילו כרך רובע או לא כרך זה אלא חוליא א' כשרה . ואם כרך כולה פסולה . ז"ל מ"ל : (כב) רוחב ד' גודלים . ובר"מ לפרש פתח כרז שיהיה בין קשר לקשר כמלא אגודל . כתב הרמ"ם שיהיו כל המלוחות בשוה אזכור נ"ו לזיתיה וח"כ בחזיר הרלשון יעשה הכריכות והקוים זה מזה ובשניה לא יכ"כ ובג' יקרנם ובד' יקרנם לגמרי . וציצית של ר' שלמה מלכוש לא היו שוים לגמרי . (כג) וז' חלקים ענף . פסוק שאליו מעבד . כתב בכתבים שצריך לקשרם הגדול חוליא וכל חוליא ג' כריכות כלומר שאלהר ששע"ג כריכות ורחים מעט מ"ל : (כד) ובשני פ' . ונכוונות כתב בשני ח' וכ"כ של"ה מ"ל ס"ז דו' ומ' הוא כ"ס על י"ה וחל"כ י"א הוא

ביאור הלכה

בחי"כ בשם הר"מ ושאר אחרונים דה"ס אחרונים שנו שם נהה נון מא"כ בשם מודרין מן סנף ג' אצבעות וכלל זה סנון מא"כ : * ואם הוסיף פסול . עיין בש"פ שכתבתי א"ס ק"ן היתרות א"ס ק"ד בגדיל ונגדיל נשאלו ענה דא"ס הים מוליא היתרות גם מן הגדיל פשיטא דכשר לפי מה

משנה ברורה

אוקס קודם הפלה הציצית (מת) במקום הכניפות : (נח) ד' כפולים . דלחמיניו נכתמה גדיל גדולים ד' פי' או הוה כתוב גדיל הוה משמע שחוס דלזין גדיל נפרות תחיהם השת"ל דכתיב גדילים ד' משמע וצומן שהיה תכלה היו עושין ז' מהקבל וז' מלגן והאודותה סוי לכן בתיקום תכלת מן העשוי ולא מן העשוי אצל א"ס לא עשה הקשר שאחר החוליא אף ששם הקשר ראשון שקודם החוליא לאו נעמר עדיין פשיטא דכלל הקשר הציצית דכלל הקשר החוליא אינו מתקיים כלל והיו כולן גדיל וע"כ יכול לתהוך רק הוא למלוח מן התבחר כי ה"ס קשרים רמז שעי"ז יזכור ה"י חומשי ארבעה ופסילה הקשרים החתמה שגולה / רמז / הפשרה פסיוותיה של הקשר כדלוח"ה לתמן כתיבין כ"ד ובעט החוליות עיין בבי' : (כו) רק שיהיו וכו' . ומה דלוח"ה כבי"ג שהם כרך אפ"י חוליא אחד אבאר את עושה הדבר כי קבלי ח"ל דבעינן ציצית גדול וכיוצא שיהיה מוכרז כח"פ גדולים תפסה ק"ן וגם יהיה זו חומין נפרדים כדכתיב ציצית כמו ציצית ראשי אף מן האורה אין שיעור לאורך הגדיל אלא אפ"י א"ס לא כרך ר"ן ג' כריכות ועשה ע"ז קשר לתכלה דגם זה הוא תכלה למטה חמיו מתקיים כוזם שם גדיל וזוה כבר נעמר החוץ מהחוייתא יהוה כעט דברי החו"ש שם וע"ז י"א לשמוך כע"ש עם פשיטה כשאלו לו פלא לעשות כתיבתי ועוד לאלא בו נשנה ולכך (ויורה) פוד שיעשה אז גם הקשר הראשון שקודם החוליא כמו שאנו טהנין כדי לאלא גם דעת ריקת הפוסקים וסבורים דע"ז הק"ש כיוצו חז"ל דהוא דלחוייתא) וכל זה מדלחוייתא אכל מדרבנן צריך למשוח גיטש גדיל ובי' שישבם כחלו וכוין שאורך החומין הוא יזכר גדולין כלי' כשצ"ל / יעשה ד' גדולין גדיל ששם הכריכות ושיאיר מ' גודלן חומין כפריים כרז הוא י"ו הציצית ובי"א א"ס פשה חוליא אחר כע"ש עם הציצית ענין להצניח חו"ק אחר הכשר דל"ה א"ס מוכרז על דברי החכמים ויש שנגעלין זה : (סז) רוחב וכו' . היינו לכהילה אכל כייפנד אפילו הם כרך רובע כשר דע"כ יש כאן ג"כ פסול אכל הם כרך כולה פסול : (סח) ארבעה גודלים . עם הקשרים וברע"מ כתב שיהיה בין קשר לקשר כמלא אגודל . כתב הרמ"ם שיהיו כל החוליות כביה ששה נ"ו ציצית וז"כ בחזיר הכלשון ועשה הכריכות והקוים זה מזה ומח"כ בכל חזיר יוסר מיקורב [י"ח] : (סח) וז' חלקים ענף . עיין בחזיר מהרש"ל על הסמ"ג ולכו"ע אינו מעבד כדבעיד וכו"ל : (ע) ובשני פ' . ובכוונות כתוב בשני ח' וכן הכתיבו החתמוים

שער הציצין

* הוא כפי"ה גולתו ומ"א וע"ז חלקין ועיין בל"ע סימן קצ"ה ס"ז כ"ו ס"ך ומתחילת כ"ס ואז"ל לפני יולמ"ה חלקין כל שהוא כוזם עשה כניכס לענף כעכ"כ ועיין כוכ"כ י"א נעמ"ל : (מת) כן כרז כפ"ג וכתרי כלחמוים :

הלכות ציצית סימן יא

קשורים היטב. ולכן גם כתב בשולחן ערוך שיקשור אותם זה על גב זה שני פעמים, משום שבכהאי גוונא נחשב קשר של קיימא (על פי רבינו אלחנן (הובא בב"י) והגר"א).

[163] יכרוך חוט הארוך סביב השבעה קצת כריכות - מקורו התבאר לעיל בציון 59.

[164] וחזור וכורך וכן יעשה - כדאיתא במנחות (לח:): "אמר רבא שמע מינה צריך לקשור על כל חוליא וחוליא" (ואע"ג דנדחתה ראייתו הוי דיחוי בעלמא, אבל דינו לא נדחה מדנקטה הגמ' לשון "דילמא דאיקטר" ולא הב"ע דאיקטר) (על פי הגר"א וברכת אליהו).

[165] עד שישלים לחמש קשרים כפולים וארבע אוירים בנייהם מלאים כריכות - איתא במנחות (לט). "תנא הפוחת לא יפחות משבע (חוליות, רש"י), מתחיל בלבן (ובאמצע כורך של תכלת, רש"י) וכו', וכשהוא מסיים מסיים בלבן", וכתוב שם בגמרא שמנין החוליות הוא כנגד מנין הרקיעים בשמים, ופירש רש"י שמבואר בדף מג: שהטעם שעושים תכלת בציצית הוא משום שהתכלת דומה לים וים דומה לרקיע, וכך כשמסתכלים בציצית נזכרים בקב"ה, ומאותו הטעם בעינן גם כן שמנין החוליות יהיה כמנין הרקיעים. וכתבו

בתוס' (ד"ה לא) שגם ריבוי הקשרים הוא לצורך הבלטת התכלת, ועוד כתבו שמה שכתוב בגמרא (הובא לעיל בציון 164) שצריך לקשור על כל חוליא, אין הכוונה על כל שבעת החוליות אלא רק על ארבע מתוכם, שהיו מחלקים בשוה חוליא לבן וחוליא תכלת, חוליא לבן וחוליא תכלת, ואחרי זוג חוליות היו קושרים, וכיון שמספר החוליות אינו זוגי, את החוליא השביעית עשו רק מחוטי לבן, משום שכתוב שצריך לסיים בשל לבן, נמצא שעשו בכל הגדיל רק חמישה קשרים: א. הקשר הראשון שבצמוד לטלית, ב. אחר חוליא ראשונה ושניה (אחד לבן ואחד תכלת), ג. אחר

דאזלינן בתר "העשיה המכשירה", שהרי אם יעשה רק חוליא בלי קשר, החוליא תתפרק, ואם כן העשיה המכשירה היא הקשר שאחר החוליא, והגר"א (ס"ק מב) הוכיח זאת ממסכת סוכה (יא.) שם כתוב שנחלקו רב ושמואל במקרה שקשר חוט אחד ארוך, ורק לאחר שקשר חוט זה בבגד, חתכו והפכו לשמונה חוטים, שלדעת שמואל הוי תעשה ולא מן העשוי, ולדעת רב אמרינן "קציצתן זוהי עשייתן", שאף על גב שהשלבים הראשונים נעשו בפסול, מסתכלים רק על הקציצה, והיא נעשתה בכשרות, אלמא דלדעת רב מסתכלים רק על "העשיה המכשירה" ולא על מה שקודם לכן, ואפילו שמואל לא חלק אלא על כך שלא אמרינן "קציצתן זוהי עשייתן" וסובר שהקשירה זוהי עשייתן (כדמשמע שם בגמרא), אבל לא נחלק על כך שאזלינן בתר העשיה המכשירה (ובשעה"צ כתב לעיין בגמ' זו, ונראה שהתכוון לדברי הגר"א).

[161] ודע דמה שכתוב קשר אחד רצה לומר מהחמישה קשרים - ואז פירושו הוא: הקשר השני מתוך חמשת הקשרים (דאם כבר עשה את הקשר השני ונזכר קודם הקשר השלישי מתוך החמישה, הציצית כבר פסולה, דהא בקשר השני שהוא מיד לאחר החוליא הראשונה סגי מדאורייתא, כמו שכתוב בתחילת הסעיף קטן).

סעיף יד (שו"ע)

[162] יקח ד' חוטים מצד זה וד' מצד זה וכו' - איתא במנחות (לט.) שבעינן שיהיה בציצית "קשר", ומשמע דבעינן קשר של קיימא, ולכן כתב בשולחן ערוך שיקח ד' חוטים מצד זה וד' מצד זה וכו', משום שאם יעשה קשר על כל החוטים באמצעות חוט אחד, רק אותו חוט שעושה בו את הקשר יהיה קשור בקשר של קיימא, אבל שאר החוטים לא יהיו קשורים כדבעי, ולכן יעשה את הקשר באמצעות כל החוטים יחד, ואז נמצאו כולם

[קמב]

הלכות ציצית סימן יא

והוא חוץ ג' אצבעות פס הגדול (כ"י נשס רש"י ורש"א) : יב אכנין חמישי הציציות בכל כנף (נח) ארבעה כפולים (נח) שהם שמינה * ואם הוסיף (ס) פסול . (סא) יהתוך ראשי התושין הארבעה (ט) ויתחבם בכנף ויכפלו ואז יהיו ח' : יג (כב) זיהור לתהוך ראשי החומין לעשותם ח' קודם שיכרוך שאם כרך אפילו (כ) (כג) חוליא אחד (פ') החלק המצוינת ענין קשר לקשר (סד) וקשר אפילו קשר אחד ואח"כ התבן פסול משום תעשה ולא מן העשוי שהרי כפיסול עשאה : יד [ט] יקח ד' חוטים מצד זה וד' מצד זה ויקשור שני פעמים זה על גב זה ואח"כ יכרוך חוט הארוך סביב השבעה קצת כריכות וקשר שני פעמים זה על גב זה וחוזר וכוך ירוך יעשה עד שישלים לחמש קשרים כפולים וארבעה אצורים ביניהם פלאים בריכות . אין שיעור (כא) (כה) לכריכות (סו) רק שיהיו כל הכרוך והקשרים (כג) (סז) רוחב (סח) ארבעה גודלים והענף שמונה גודלים : סה ואם הארוך הציצית יראה ששלשיתו ויהא גדול (כג) (כט) וז' חלקים ענף (מנ"ס פ"א) יתנוגה לכוך באיור ראשון ד' כריכות (כד) [י] (ע) ובשני מ' ובשלישי י"א וברביעי שיערי תשובה

באר היטב

אמשינוי ע"ש : [ט] יקח ד' חוטים כו' . וזהו בחי"כ בשם מלכוש יו"ט שם מה"ש שלם ארבע שהיו ג' מלך וז' וס' מלך או ככר ע"ש : [י] וכוני . עה"ס וכתב בש"ח בית יודע סו' ק"ס שחזר להפיר לז"ת מכנד סכריכות כעשר פס וזין להקשר משום חמיקת סכס שאין זה אלא נשום אמויות יעשה בשניו : (כ) חוליא א' . פי' שלם עשה חוליא וקשר א' ילא ס" : (כא) לכריכות . אפילו כרך רובע או לא כרך זה אלא חוליא א' כשרה . ואם כרך כולה פסולה . ב"י מ"א : (כב) רוחב ד' גודלים . ובר"מ לפרש פתח כרז שיהיה בין קשר לקשר כמלא אגודל . כתב הרמ"ם שיהיו כל המלוחות בשום זכות נוי לזיוה וח"כ בחויר הרלשון יעשה הכריכות והקוים זה מזה ובשני לא כ"כ ובג' יקרנם ובד' יקרנם לגמרי . וציצית של ר' שלמה מלכו לא היו שום לגמרי . (כג) וז' חלקים ענף . פסוק שלחנו משכב נדיענד . כתב בכתבים שצריך לעשות הגדול חוליא וכל חוליא ג' כריכות כלומר שלחנה שעשה ג' כריכות ורחים מעט מ"א : (כד) ובשני פ' . ונכוונות כתב בשני ח' וכ"כ של"ה מ"א ס"ז דו' ומ' הוא כ"ס על י"ה וחל"כ י"א הוא

משנה ברורה

אוקס קודם הפלה הציצית (מת) במקום הכניפות : (נח) ד' כפולים . דלחמיניו בנחמה גדול ענין גדולים ד' פי' או הוה כתוב גדול הוא משמע שחוס דלחין גדול בפרוח תחיהו השתא דכתיב גדולים ד' משמע וצומח שהיה תכלה היו עושין ב' מהקבל וז' מלגן והאודנה סו' לכן

ביאור הלכה

בא"ח כ"ס הכר"י וש"ח ארונים דה"ס לזיוה ענין שם נהם נון מא"י בשם מודרין מן סנף ג' אצבעות וכלל זה סניון מא"י : * ואם הוסיף פסול . עיין בש"פ שכתבתי אס קין היתרות קד עד הגדול ונגדיל נשאלו ענה דאס היס מוליא היתרות גם מן הגדול פשיטא דכשר לפי מה

במקום תכלת וששין ד' ארוכים משל לכן : (נח) שהם שמה . (כ) פסול . משום דקשור ככל הוסיף והכרי"ה בניאצוריו הסכים פליגין בתימח ציה דוקא בשוסיף מין אחר להוסיף [בגון חוסי קנבוס או אמר גבון] אבל בחומו המין מכשרין אפילו לכתולה לכוסיף מה שרובה ועיין בלכרי"ה שהביא עוד כמה גדולי האשונים שבוטרין בן ג'ו חסוק דחוס עשאה ככר וז"ל להקשר יכול ליק' כהם חלבי מיד שוול לתקום צריך לתקום ובגורע מהוסיף לבי"פ פסול כדלוחה בבי" : (כא) ודחוס . ר"ל לכתולה יתחוך קודם שיעשה כנף (מ"א וביאור הגר"א) יוש עשאה בשניו ולא בשניו : (כב) וזהר . ר"ל שאם עבר ולא התקין קודם החמישה עב"ס יזהר קודם הכריכה ועיין ס"י : (כג) חוליא אחד . אפילו של ג' כריכות : (כד) וקשר וכו' . ר"ל אם עשה חוליא וגם קשר אחר החוליא אפילו רק קשר אחד ילא ידי חוכהו מדחוייתא אפילו לא עשה כלל הקשר עסטרך לכנף וז"ל אי חששה ולא מן העשוי אבל אם לא עשה הקשר שאחר החוליא אף ששם הקשר לחשון שקודם החוליא לאו נעמר עדיין פשיטא הציצית דבלא הקשר החוליא אינו מתקיים כלל והיין כהן גדול וע"כ יכול לתחוך רק הוא למלוח מן התבחר כי ה"ס קשרים רמז שעי"ז יזכור ה"ה חומשי תורה ובפילה הקשרים והחשה שטולה / רמז לפשרה פסיוותיו של הקשר כדלוחה לתמן בשניו כ"ד ובעם החלוחין עיין בבי" : (כו) רק שיהיו וכו' . ומה דלוחה כבי"ג שהם כרך אפי' חוליא אחד אכלר את שורש הדבר כי קבלי ח"ל דבעינן ציצית גדול וכיונו שיהיה מוכרך כח"פ גדולים תפשה ק"ו וגם יהיה זו חומין נאדרים כדכתיב ציצית כמו ציצית ראשי אף מן האורה אין שיעור לכורך הגדול אלא אפי' אם לא כרך ר"ג כריכות ועשה ע"כ קבר לתכלה דגם זה הוא הלכה למשה מסיני מתקיים כוזם שם גדול וכוה ככר נגמר תחיה מדחוייתא יזהר כעם דברי המו"ק שם וע"ז יש לשמוך כע"כ עם פשיכה כשאלו לו פלא לעשות כתיקונו ועודר ללאח בו נשנה ולכרך (ויורה) פוד שיעשה אז גם הקשר הראשון שקודם החוליא כמו שלמן טהנין כדי ללאח גם דעה וקחת הפוסקים שבוטריו דע"ז הק"ש כיוונו חז"ל דוחה דחוייתא) וכל זה מדחוייתא אבל מדרבנן צריך לפשות לזיוה גדול ובי' שיעבד כחלי וכוין שאורך החומין הוא יזכ' גודליו כלי' בשערי / יעשה ד' גודליו גדול ששם הכריכות ושיאיר מ' גודליו חומין כפרדים שר הוא יו הציצית ובי"א אם עשה חוליא אחר כע"כ עם השיכה ענין להצוין הויף אחר הכרה דל"ה א"א מוכר על דברי החכמים ויש שנגעלין ציה : (סז) רוחב וכו' . היינו לכהילה חלל כייענד אפילו אם כרך רובו כשר דע"כ יש כאן ג"כ פסול אבל אם כרך כולה פסול : (סח) ארבעה גודלים . עם הקשרים וברע"ח כתב שיהיה בין קשר לקשר כמלא אגודל . כתב הרמ"ם שיהיו כל החוליות צביה ששה נוי לזיוה וז"ל בחויר הכלשון ועשה הכריכות והקוים זה מזה ומח"כ בכל חויר יומר מיקורב [י"ח] : (סח) וז' חלקים ענף . עיין בביאור מהרש"ל על הסמ"ג ולכו"ע אינו מעכב נדיענד וכנ"ל : (ע) ובשני פ' . ובכוונות כתוב בשני ח' וכן הכתיבו החתומים

שער הציצין

* הוא כפ"ח ולחוט ומ"א וע"ז חלקין ועיין בל"ע סימן קפ"ה ס"ז כ"ו ס"ק וחתמתי כ"ס ואז"ל לפני יולמ"ה חלקין כל שהוא כוזם עשאה כניכס לענף כעכ"כ ועיין כוכ"ה י"א נעמלח : (מת) כן כוזם כפ"ע וכתורי כלחומים :

הלכות ציצית סימן יא

וא"ת דשלוש כריכות לחוליא כפול ד' חוליות, הרי שיש שיעור חובה מינימלי של י"ב חוליות? י"ל דמנין ד' החוליות אינו חובה בזה"ז כמבואר במ"ב).

167 ונוהגים לברוך באויר ראשון שבע כריכות וכו' - איתא במנחות (לט.) "הפוחת לא יפחות משבע, והמוסיף לא יוסיף על שלש עשרה" וכתבו בתוס' (ד"ה לא) שיש מפרשים שמייירי במנין הכריכות שבחוליא, ולכן נוהגים להתחיל בשבע כמנין הנמוך ביותר, ולסיים בשלש עשרה כמנין הגבוה ביותר, וביניהם מחלקים את ההפרש בשוה - תשע ואחת עשרה (הגר"א). והוא רק להידור מצוה, דהא קיימא לן כפירוש רש"י ותוס' שפירשו שהגמרא מייירי במנין החוליות (כמבואר לעיל בציון 165. ונחלקו האחרונים האם מונים את חצי הכריכה שבתחילה ובסוף, ודעבד כמר עבד (על פי פסקי תשובות), פרט לשלוש חוליות החובה, שיש לחוש ולא למנות את החצאים).

ס"ק סה

168 וגם מנין החוליות והקשרים אין מעכב מדינא - אף על פי שיש להם מקור מהגמרא כמבואר לעיל בציון 165, מכל מקום מבואר שם שזה דוקא בזמן שיש תכלת, אבל בימינו שאין תכלת, מנין הקשרים והחוליות הוא רק מנהג זכר לזמן שהיה תכלת.

169 החמישה קשרים רמו שעל ידי זה יזכור החמישה חומשי תורה - כדאיתא בזוהר (במדבר רכח.) "ה' קשרין לקבל ה' חומשי תורה".

170 וכפילת הקשרים החמישה שעולה עשרה, רמו לעשרה ספירותיו של הקדוש ברוך הוא וכו' - "כפילת הקשרים" הכוונה למה שכתב בשולחן ערוך שקושר שני פעמים זה על גב זה, וסופרים כל קשר כפול כשני קשרים. ויש מקור לכך שהקשרים הם כנגד העשר ספירות, מדמשמע בזוהר שבכל דבר של קדושה יש עשרה דברים כנגד העשר ספירות (עין בזוהר

חוליא שלישיית ורביעית, ד. אחר חוליא חמישית ושישית, ה. אחר החוליא השביעית. וכיון שבימינו אין תכלת (כמבואר בסימן ט ציון 22), אין חיוב לדקדק במנין החוליות והקשרים (שסיבת מנינם היא בגלל התכלת כמשנ"ת), אלא שזכר לזמן שהיה תכלת נוהגים לעשות בדיוק כסדר הזה, אבל רק את האמור בחוטי הלבן, נמצאו חמישה קשרים וארבע חוליות. ובמדרש תנחומא (פרשת קורח סי' יב, הובא ברש"י במדבר טו, לט) נמי איתא דבעינן חמישה קשרים, שכתב שם שהגימטריא של המילה ציצית היא שש מאות, וביחד עם שמונה חוטים וחמישה קשרים יוצא כמנין תרי"ג.

166 אין שיעור לכריכות רק שיהיה כל הברוך וכו' - לכאורה סותר דבריו, שבתחילה אומר שאין שיעור ומיד אומר שיש שיעור של ארבעה גודלים? ונראה שלהכי כתב במשנה ברורה שמה שכתב בשולחן ערוך שאין שיעור הכוונה היא למספר הכריכות, וממילא לא סותר את ההמשך, שבהמשך כותב שיש שיעור לשטח הכריכות, שיהיו על פני ארבעה גודלים (ועיין במילואים ישובים נוספים לסתירה). ומה שכתב שאין שיעור לכריכות הכוונה מלבד שלוש כריכות שהם חובה מדאורייתא כמבואר במשנה ברורה. ומקור דברי השולחן ערוך נמצא במנחות (לט.) שכאשר הגמרא דיברה על שיעור שטח הכריכות, הגמרא אמרה "ונוי תכלת שלישי גדיל ושני שלישי ענף" והיינו לכל הפחות ארבעה גודלים של גדיל, שהרי כתוב לעיל בסעיף ד שאורך הציציות הוא לכל הפחות שנים עשר גודלים (ולכן סיים ברמ"א שאם האריך הציצית יותר מ"ב גודלין יקפיד ששלישיתו יהיה גדיל, שהרי זה מה שנאמר בגמרא "שליש"), וה"גדיל" מורכב מחוליות וקשרים, ומשמע שזה השיעור הדרוש לכריכות ולא הוזכר בגמרא שיעור ל מספר הכריכות (מלבד השיעור של שלוש כריכות לחוליא, כמבואר לקמן במ"ב,

הלכות ציצית סימן יא

והוא חוץ ג' אצבעות פס הגדול (כ"י נעס רש"י ורש"א) : יב אכפני חמיו הציציות בכל כנף (נח) ארבעה כפולים (נמ) שהם שמינה * ואם הוסיף (כ) פסול . (סא) יהתוך ראשי התושין הארבעה (ט) ויתחבם בכנף ויכפלו ואז יהיו ה' : יג (כב) זיהור לתהוך ראשי החומין לעשותם ת' קודם שיכרוך שאם כרך אפילו (כ) (כג) חוליא אחד (פי' החלק המצוינת שני קשר לקשר) (סד) וקשר אפילו קשר אחד ואח"כ התכן פסול משום תעשה ולא מן העשוי שהרי כפיסול עשאה : יד [ט] יקח ד' חוטים מצד זה וד' מצד זה ויקשור שני פעמים זה על גב זה ואח"כ יכרוך חוט הארוך סביב השבעה קצת כריכות וקשר שני פעמים זה על גב זה וחוזר בריכות יוכן יעשה עד שישלים לחמש קשרים כפולים וארבעה אצורים ביניהם פלאים כריכות . אין שיעור (כא) (כה) לכריכות (סו) רק שיהיו כל הכרוך והקשרים (כג) (סז) רוחב (סח) ארבעה גודלים והענף שמונה גודלים : סגה ואם הארוך הציצית ירצה ששלישיתו יהיה גדול (כד) (סח) וז' חלקים ענף (מנ"ס פ"א) יגוהגוים לכרוך באויר ראשון ז' כריכות (כד) [י] (ע) ובשני ז' ובשלישי י"א ובדביעי שערי תשובה

באר היטב

ואם הגדול רחב ב' אצבעות או ג' יתהוך מקלחו וה"ס אם חוסי השתי תולפין בלא ערב או ערב בלא שמי המסתק במדכו אם עולין למתין . מ"א : (יט) ויחבנם בכנף . ר"ל לכתלה יתהוך קודם שיתחבם . חבם בשל"מ ומת"מ שאל יתהוך נכסין אלא י"מ מדלורייתא ולא"כ היו העשה ומת"מ . מ"א . ופ"מ לא כ"כ ועיין פ"ו : (כא) לכריכות . אפילו כרך רובא או לא כרך זה אלא חוליא ה' כשרה . ואם כרך טלה פסולה . ב"י מ"א : (כב) רוחב ד' גודלים . ובר"מ לפרש פתח חבם שיהיה בין קשר לקשר כמלא אגודל . חבם הרח"ש שיהיו כל המלוחות בשוה אזכר נוי לציצית וה"כ בחויר הרלשון יעשה הכריכות והקוים זה מזה ובשתי לא כ"כ וגו' יקרבם ובד' יקרבם לגמרי . וציצית של ר' שלמה מלכו לא היו שוים לגמרי . (כג) וז' חלקים ענף . פסוק שלחנו מעבד . חבם בכתבים שצריך לשמש הגדול חוליא וכל חוליא ג' כריכות כלומר שאלה שפעה ג' כריכות ירחים מעט מ"א : (כד) ובשני פ' . ונכוונות חבם בשני ח"ו כ"כ של"ה מ"א ס"ו ד' ומ' הוא כ"ס של י"ה ואח"כ י"א הוא

אכפניו ע"ש : [ט] יקח ד' חוטים כו' . וזהו בחי"כ כ"ס מלכוש וי"ט כ"ס מה"ש ש"ס ארבע שהיו ג' מלכוש ו' מה"ש וז"ל כ"ס ע"ש : [י] וכתי . עה"ס וכתב נכ"ס בית וכו' ס' ק"ס שחזר להפיר לציצית מכנף בסכריכות כעכ"ר פ"ס ואין להקפיד משום חיתוק כ"ס שאין זה אלא נעמם אמות

ישבם בשניו : (כ) חוליא ה' . פי' שאם עשה חוליא וקשר ה' י"א פ"ו : (כא) לכריכות . אפילו כרך רובא או לא כרך זה אלא חוליא ה' כשרה . ואם כרך טלה פסולה . ב"י מ"א : (כב) רוחב ד' גודלים . ובר"מ לפרש פתח חבם שיהיה בין קשר לקשר כמלא אגודל . חבם הרח"ש שיהיו כל המלוחות בשוה אזכר נוי לציצית וה"כ בחויר הרלשון יעשה הכריכות והקוים זה מזה ובשתי לא כ"כ וגו' יקרבם ובד' יקרבם לגמרי . וציצית של ר' שלמה מלכו לא היו שוים לגמרי . (כג) וז' חלקים ענף . פסוק שלחנו מעבד . חבם בכתבים שצריך לשמש הגדול חוליא וכל חוליא ג' כריכות כלומר שאלה שפעה ג' כריכות ירחים מעט מ"א : (כד) ובשני פ' . ונכוונות חבם בשני ח"ו כ"כ של"ה מ"א ס"ו ד' ומ' הוא כ"ס של י"ה ואח"כ י"א הוא

ביאור הלכה

בא"ש כ"ס הכר"י וש"י ארונים דה"ס לציצית שנו ש"ס נהם גוון מאכ"י בשפס מודרין מ"ג סנף ג' אצבעות וכלל זה סגונו מאכ"י : * ואם הוסיף פסול . עיין בפ"ג שכתבתי אם קצת חיתכות רק עד הגדול ונגדיל נשאלו ענה דאם ה"ס מוילא חיתכות גם מן הגדול פשיטא דכשר ל"מ מה

בא"ש כ"ס הכר"י וש"י ארונים דה"ס לציצית שנו ש"ס נהם גוון מאכ"י בשפס מודרין מ"ג סנף ג' אצבעות וכלל זה סגונו מאכ"י : * ואם הוסיף פסול . עיין בפ"ג שכתבתי אם קצת חיתכות רק עד הגדול ונגדיל נשאלו ענה דאם ה"ס מוילא חיתכות גם מן הגדול פשיטא דכשר ל"מ מה

משנה ברורה

אוקם קודם הפלה הציצית (מת) במקום הכניפות : (נח) ד' כפולים . דלחמיניו נבחרת גדול ענין גדולים ד' פי' לו הוה כתוב גדול הוה משמע שח"ס דל"ן גדול נבחרת חתמים השת"ל דכתיב גדולים ד' משמע וצומן שח"ס חבלת היו עושיין ב' מהקבלת זכ' מלגן והואידנה ס"ו לכן במקום חבלת וטשוין ד' ארוכים משל ל"ן : (נב) שהם שמינה . אחר שיכתיבם נבנה יתפסלו מדכתיב פסול כעין פסולה שהוא פסול : (כ) פסול . משום דקשור בלא הוסיף והכר"י הוסיף כ"כ א"כ פסול : פ"א : (כא) לכריכות . אפילו כרך רובא או לא כרך זה אלא חוליא ה' כשרה . ואם כרך טלה פסולה . ב"י מ"א : (כב) רוחב ד' גודלים . ובר"מ לפרש פתח חבם שיהיה בין קשר לקשר כמלא אגודל . חבם הרח"ש שיהיו כל המלוחות בשוה אזכר נוי לציצית וה"כ בחויר הרלשון יעשה הכריכות והקוים זה מזה ובשתי לא כ"כ וגו' יקרבם ובד' יקרבם לגמרי . וציצית של ר' שלמה מלכו לא היו שוים לגמרי . (כג) וז' חלקים ענף . פסוק שלחנו מעבד . חבם בכתבים שצריך לשמש הגדול חוליא וכל חוליא ג' כריכות כלומר שאלה שפעה ג' כריכות ירחים מעט מ"א : (כד) ובשני פ' . ונכוונות חבם בשני ח"ו כ"כ של"ה מ"א ס"ו ד' ומ' הוא כ"ס של י"ה ואח"כ י"א הוא

במקום חבלת וטשוין ד' ארוכים משל ל"ן : (נב) שהם שמינה . אחר שיכתיבם נבנה יתפסלו מדכתיב פסול כעין פסולה שהוא פסול : (כ) פסול . משום דקשור בלא הוסיף והכר"י הוסיף כ"כ א"כ פסול : פ"א : (כא) לכריכות . אפילו כרך רובא או לא כרך זה אלא חוליא ה' כשרה . ואם כרך טלה פסולה . ב"י מ"א : (כב) רוחב ד' גודלים . ובר"מ לפרש פתח חבם שיהיה בין קשר לקשר כמלא אגודל . חבם הרח"ש שיהיו כל המלוחות בשוה אזכר נוי לציצית וה"כ בחויר הרלשון יעשה הכריכות והקוים זה מזה ובשתי לא כ"כ וגו' יקרבם ובד' יקרבם לגמרי . וציצית של ר' שלמה מלכו לא היו שוים לגמרי . (כג) וז' חלקים ענף . פסוק שלחנו מעבד . חבם בכתבים שצריך לשמש הגדול חוליא וכל חוליא ג' כריכות כלומר שאלה שפעה ג' כריכות ירחים מעט מ"א : (כד) ובשני פ' . ונכוונות חבם בשני ח"ו כ"כ של"ה מ"א ס"ו ד' ומ' הוא כ"ס של י"ה ואח"כ י"א הוא

שער הציצין

* הוא כ"ס ג' חוטים ועיין ב"ש סימן קכ"ה ס"ז כ"ו ס"ז ושמעתי כ"ס וא"י לפני יונת"י כל שהוא כובש עפעס כניכ"ס לענף בסכ"ס ועיין סוכה י"א נעמ"ס :

הלכות ציצית סימן יא

בראשית כד. ובתקו"ז כז. סט. עט: וקלב. מפי מור"י. והטעם שדוקא הקשרים רומזים לספירות, כתב המ"ב בסי' כד ס"ק ח משום שהספירות "קשורים ואחודים זה בזה". וחשוב לציין את דברי הבגדי ישע (על המרדכי בר"ה רמז תשכ סק"ב) שכתב "דבר זה ידוע הוא דלכל מנין שבעולם נוכל למצוא כוונה טובה שיהיה מכוון נגד שום דבר קודש, כמו שתאמר י"א מכוון נגד י"א כוכבים, י"ב נגד י"ב שבטים כו', י"ג עיקרים כו' וכל כיוצא בזה", ומה שסיים "וטעם השולחן ערוך עיין בבית-יוסף", שם ביאר מדוע עושים ארבע חוליות, וביאור זה הובא לעיל בציון 165 בשם התוס'.

עמוד) "שמע מינה קשר העליון דאורייתא", וקיימא לן דמיירי בקשר שמיד אחר החוליא הראשונה.

175 רגם זה הוא הלכה למשה מסיני - רצה לומר עשיית שלוש כריכות וקשר על גבם, כמו שכתב רש"י על מה שאמרה הגמרא "קשר העליון דאורייתא - כלומר הלכה למשה מסיני". ויש לכך מקור במדרש רבה (קהלת ה) "רבי נחמיה אומר וכו' וכגון הלכות ציצית תפילין ומזוזות וכו' כולן נתנו הלכה למשה מסיני".

176 ומותר לצאת בו בשבת ולברך - כיון שבדיעבד הוא כשר, כלשון הגמרא שהובאה לעיל בציון 174 "ואפילו לא כרך בה אלא חוליא אחת כשרה".

177 דעת מקצת הפוסקים שסוברים שעל זה הקשר כיוונו חז"ל דהוא דאורייתא - התוס' (במנחות לט. ד"ה קשר) כתבו שרש"י פירש שני פירושים, והפירוש השני סובר שהקשר שסמוך לבגד מיד, הוא הקשר מדאורייתא.

178 שכך הוא נוי הציצית - זוהי הסיבה שחז"ל תיקנו לעשות שליש גדיל ושני שליש ענף, דכך הוא לשון הגמרא "ונויי תכלת שליש גדיל וכו'" (ובשער הכוונות, דרוש ו, כתב טעם נוסף לפי הסוד. קיצור דברי המשנה ברורה בס"ק זה: הקשה סתירה שבסעיף יג כתוב שאם עשה חוליא אחת כבר קיים עשיית ציצית, ואילו כאן כתוב שצריך שליש, ותירץ דהתם מיירי מדאורייתא והכא מיירי מדרבנן).

ס"ק סו

179 אם כרך רובו כשר - כדאיתא במנחות (לט.) "אמר רב הונא אמר רב ששת אמר רב ירמיה בר אבא אמר רב תכלת שכרך רובה כשר".

180 אם כרך כולה פסול - כמו שמסופר במנחות (לט:) שאדם אחד עבר ליד רב,

ס"ק סו

171 ומה דאיתא בסעיף י"ג שאם כרך אפילו חוליא אחד - כבר יוצא ידי חובת מצות ציצית מדאורייתא (וממילא שייך בתעשה ולא מן העשוי), ומקשה המשנה ברורה שלכאורה זה סותר את מה שכתב כאן, שבשביל לקיים מצות ציצית בעינן שיכרוך שליש מהגדיל ולא סגי בחוליא אחת.

172 קבלו חז"ל דבעינן בציצית גדיל - כדעת רב במסכת מנחות (לט:).

173 וגם יהיה בו חומצין נפרדים כדכתיב "ציצית", כמו (יחזקאל ח, ג) בציצית ראשי - כך מבואר במנחות (מב.), ובפסוק "בציצית ראשי" הכוונה שערות ראשי (רש"י ביחזקאל), ושערות הם כמו חוטים נפרדים.

174 אפילו אם לא כרך רק ג' כריכות ועשה על גבם קשר למעלה - כדאיתא במנחות (לט.) "אמר רב הונא אמר רב ששת אמר רב ירמיה בר אבא אמר רב וכו' ואפילו לא כרך בה אלא חוליא אחת כשרה וכו' וכמה שיעור חוליא תניא רבי אומר כדי שיכרוך וישנה וישלש". ומה שכתב המשנה ברורה "ועשה על גבם קשר" הוא משום שבלי זה החוליא תתפרק כמבואר בס"ק סג, ומקורו מהגמרא (באותו

[קב"ד]

הלכות ציצית סימן יא

והוא תוך ג' אצבעות פס הגדול (כ"י נשס רש"י ורש"ל) : יב אכנין חטוי הציציות בכל כנף (נח) ארבעה כפולים (נט) שהם שמינה * ואם הוסיף (ס) פסול . (סא) יהתוך ראשי התושין הארבעה (ט) ויתחבם בכנף ויכפלו ואז יהיו ח' : יג (כב) זיהור לתתוך ראשי החוטין לעשותם ת' קודם שיכרוך שאם כרך אפילו (כ) (כג) חוליא אחד (פ') החלק המצוינת ענין קשר לקשר (סד) וקשר אפילו קשר אחד ואח"כ התבן פסול משום תעשה ולא מן העשוי שהרי כפיסול עשאה : יד [ט] יקח ד' חוטים מצד זה וד' מצד זה ויקשור שני פעמים זה על גב זה ואח"כ יכרוך חוט הארוך סביב השבעה קצת כריכות וקשר שני פעמים זה על גב זה וחוזר וכוך ירכין יעשה עד שישלים לחמש קשרים כפולים וארבעה אצורים ביניהם פלאים בריכות . אין שיעור (כא) (כה) לכריכות (סו) רק שיהיו כל הכרוך והקשרים (כג) (כו) רוחב (סח) ארבעה גודלים והענף שמונה גודלים : כה ואם הארוך הציצית יראה ששלשיתו יהיה גדול (כז) (כח) וז' חלקים ענף (מנ"ס פ"א) יתנוגה לכרוך באיור ראשון ד' כריכות (כד) [י] (ע) ובשני מ' ובשלישי י"א וברביעי שיערי תשובה

באר היטב

אמשינוי ע"ש : [ט] יקח ד' חוטים כו' . וזהו ביח"כ בשם מלכוש י"ט שם מה"ש שאם אירע שהיו ג' מלד או וס' מלד או ככר ע"ש : [י] וכוני . עה"ס וכתב בש"ח בית יבוסה סי' ק"פ שחזר להפיר לזי"ת מכנד סכריכות כעשר פס וזין להקשר משום חמיקת סכס שאין זה אלא בשלם אמויות יעשה בשניו : (כ) חוליא א' . פי' שאם עשה חוליא וקשר א' ילא ס" : (כא) לכריכות . אפילו כרך רובע או לא כרך זה אלא חוליא א' כשרה . ואם כרך כולה פסולה . ב"י מ"א : (כב) רוחב ד' גודלים . ובר"מ לפרש פתח כרז שיהיה בין קשר לקשר כמלא אגודל . כתב הרמ"ם שיהיו כל המלוות בשוה אזכור נוי לזי"ת וה"כ בחויר הרלשון יעשה הכריכות והקוים זה מזה ובשניה לא יכ"כ ובג' יקרנם ובד' יקרנם לגמרי . ויצ"ט של ר' שלמה מלכוש לא היו שוים לגמרי . (כג) וז' חלקים ענף . פסוק שלחנו מעבד . כתב בכתבים שצריך לקשרם הגדול חוליא וכל חוליא ג' כריכות כלתמר שלחתי שפעה ג' כריכות ורחים מעט מ"א : (כד) ובשני פ' . ונכוונות כתב בשני ח' וכ"כ של"ה מ"א סי' דו' ומ' הוא כ"ס על י"ה וחל"כ י"א הוא

ביאור הלכה

בא"ח כ"ס הכר"י וש"י אחרונים דר"ס לזי"ת ענו שם נהה נון מא"י בשם מודרין מן סנף ג' אצבעות וכלל זה סנין מא"י * : ואם הוסיף פסול . עיין בש"פ שכתבתי אס קין היתרות רק עד הגדול ונגדיל נשאלו ענה דאס היס מוליא היתרות גם מן הגדיל פשיטא דכשר לשי מה

משנה ברורה

אוקס קודם הפלה הצליח (מת) במקום הכניפות : (נח) ד' כפולים . דלחמיני נכתמה גדיל ענין גדילים ד' פי' או הוה כתוב גדיל הוא משמע שחיס דלון גדיל נפרות תחיהו השתא דכתיב גדילים ד' משמע וצומן שהיה תכלה היו עושין ב' מהקלות וז' מלגן והאודותה סיי לכן בתיקום תכלת וששין ד' ארוכים משל לכן : (נב) שהם שמה . אחר שיקניטם כנגד ויכפלו מדכתיב שמיל כעין ספולה שהם כפול : (כ) פסול . תשום דקשנר ככל הוסיף והכרי"ל בניאצוריו הסכים להלכה לשיטת הגיבור המונח כנ"י שמונח דלון כזה משום דהוסיף וכי פליגין בניחא דיה דורף בשוסיף מין אחר להוסיף [בגון חוסי קנבוס או אמר גבון] אבל בחימו המין מכשרין אפילו להשתלם להוסיף מה שהזכיר ועיין בלכרי"ס שהזכיר עוד כמה גדולי האשונים שבונין כן לבז חסוק דחוס עשאה ככר וז"ל להקשר יכול ליקר כהם חלבי מיד שוול לתקום צריך לתקום וכוונת המהוסיף לשי"פ פסול כדלוחה כנ"י : (כד) יזכור . ר"ל שאם ענה ולא התקין קודם החמינה עכ"ל יזכר קודם הכריכה ועיין סי' : (כז) חוליא אחד . אפילו של ג' כריכות : (כר) וקשר וכו' . ר"ל אם עשה חוליא וגם קשר אחר החוליא אפילו רק קשר אחד ילא ידי חוכמה מדחרייתא אפילו לא עשה כלל הקשר עסטרך לכנף וז"ל הוי חפשה ולא מן העשוי אבל אם לא עשה הקשר שאחר החוליא אף ששם הקשר לאשון שקודם החוליא לאו נעמר עדיין פשיטא הצליח דבלא הקשר החוליא אינו מתקיים כלל והיין כולן גדיל וע"כ יכול לתתוך רק כולו למלוה מן המצטרך כי ה"ס קשרים רמז שעי"ז יזכור ה"י חומשי מורה ופסילה הקשרים והחפשה שגולה / רמז / הפשרה פסיוותיה של הקשר כדלוחה לתמן כתיבין כ"ד ובעם החוליות עיין כנ"י : (כו) רק שיהיו וכו' . ומה דלוחה כנ"י שיהי כרך אפ"י חוליא אחד אכלר את שושה הדבר כי קלו ח"ל דבעינן ציצית גדול וכיוון שיהיה מוכרז כח"פ גדולים תפסה ק"ך וגם יהיה זו חוטין נפרדים כדכתיב ציצית כמו ציצית ראשי אף מן האורה אין שיעור לאורך הגדיל אלא אפ"י אם לא כרך ר"ך ג' כריכות ועשה ע"כ קשר לתכלה דגם זה הוא הלכה למשה מסיני מתקיים כזה שם גדיל וזוה ככר נגמר תצוה מדחרייתא יזוה כעם דברי המו"ל שם וע"ז יש לשמוך כנ"ס עם פשיכה כשאלו לו פלא לעשות כתיובו ועודר ללאח בו נשנה ולכרך (ייתרה פוד שיעשה אז גם הקשר האשון שקודם החוליא כמו שאנו טהנין כדי ללאח גם דעה ויקח הפוסקים שבוניו דע"ז הק"ש כיוונו חז"ל דוחה דחוייתא) וכל זה מדחרייתא אבל מדרבנן צריך לפשות גי'וש גדיל ובי' שישבם כחלו וכוין שאורך החוטין הוא יזכר גדילין כנ"ל בשע"ז / יעשה / ד' גדילין גדיל שם הכריכות ושיאיר מ' גודלן חוטין נפרדים כרז הוא י"י הצליח ובי"א אם עשה חוליא אחר כנ"ס עם פשיכה אפ"י להצוין היקף אחר הכרה דל"כ א"א מוכר על דברי המכמים ויש שנגעלין כזה : (סו) רוחב וכו' . היינו לכהילה אבל כייפנד אפילו אם כרך רובו כשר דעכ"ס יש כאן ג"כ פסול אבל אם כרך כולה פסול : (סח) ארבעה גודלים . עב הקשרים וברע"מ כתב שיהיה בין קשר לקשר כמלא אגודל . כתב הרמ"ם שיהיו כל החוליות כביה ששה נוי ציצית וז"ל בחויר הכלשון ועשה הכריכות והקוים זה מזה ומח"כ בכל חויר יזכר מיקרנב [י"ח] : (סג) וז' חלקים ענף . עיין בביאור מהרש"ל על הסמ"ג ולכו"ע אינו מעבד כדבעיד וכו"ל : (ע) ובשני פ' . ובכוונות כתוב בשני ח' וכן הכתיבו החתומים

שער הציזין

* הוא כפ"ת גלוט ופ"א וע"ז חלקין ועיין בל"ע סימן קנ"ה סי' כ"ו סק"י ומתחילת כ"ס ואפ"י לפני יולמ"ה חלקין כל שהוא כובש עשאה כניכס לענף כעכ"ר ועיין כוכב י"א נעמלח :

הלכות ציצית סימן יא

אצבעות (ולענ"ד אפשר לדחות בדוחק שלא מחשבים את מקום הקשרים במדידה), ועל כן מסיק שגם בזוהר הכוונה היא מלא גודל עם הקשר, וליכא פלוגתא כלל, והוכיח מהאמור במסכת ראש השנה (יח.) על הפסוק (ישעיהו נו,ה) "דרשו ה' בהמצאו, אמר רבה בר אבוןה אלו עשרה ימים שבין ראש השנה ליום הכפורים", וכמובן שעשרת ימי תשובה הללו כוללים בתוכם את ראש השנה ויום הכיפורים, והכא נמי "בין קשר לקשר" הכוונה עם הקשרים. והנה מפשטות לשון המשנה ברורה משמע כדברי הגר"ז, שבתחילה כתב "עם הקשרים" ואחר כך כתב "וברעיא מהימנא כתב שיהיה בין קשר לקשר וכו'", משמע שהרעיא מהימנא חולק, אך כל דברי המשנה ברורה כאן הם ציטוט מילה במילה מהמגן אברהם, ובלחם שלמה כתב על דברי המגן אברהם, שלא הביא המגן אברהם את דברי הרעיא מהימנא כדי לחלוק, אלא להוכיח שצריך שתהיה חלוקה שוה בין החוליות, שכל חוליא תהיה כמלא גודל (-עם הקשר), כמו שמביא המגן אברהם (והמשנה ברורה) מיד אחר כך בשם הרא"ש, ודברי הרעיא מהימנא הם סייעתא לדברי הרא"ש, עד כאן על פי דברי הלחם שלמה, ודברי פי חכם חזן, ובפרט שהעיר בכף החיים (סקמ"ה) שהאר"י לא הזכיר מזה כלום. ועוד שבאופן זה ליכא פלוגתא בין הפוסקים לזוהר.

ס"ק סט

183 עיין בביאור מהרש"ל על הסמ"ג (עשין נו) - שם כתב שאפשר שכל הקפידא שיעשה שני שלישי ענף, הוא שלא יהיה הענף פחות משני שלישים, אבל יכול להאריך הענף אפילו באורך אמה, למרות שהוא יותר משני שלישים (וכ"כ בחזו"א סי' ג,י).

184 ולבולי עלמא אינו מעכב בדיעבד וכנ"ל - כנכתב לעיל במשנה ברורה ס"ק סו ובמקורות ציון 176, דבדיעבד יוצא ידי חובה

והציציות שלו היו עשויות רק גדיל בלי ענף, ואמר על זה רב "לא יאי תכלתא" (וכן מוכח מדאמרינן שאם כרך רובה כשרה, מכלל שאם כרך כולה פסול, וכן איתא בספרי (במדבר קטו) בית-יוסף).

ס"ק סמ

181 עם הקשרים - מפני שמבואר לעיל בסעיף ד, שהמקור של רבינו תם שאורך החוטים הוא י"ב אצבעות, הוא מזה שכתוב בגמרא במנחות (מא:): שהציצית צריכה להיות "משולשת" ארבע אצבעות, ואמר רבינו תם שפירוש המילה "משולשת" הוא לשון גדיל וחיבור, ואם כן מה שכתוב שזה ארבע אצבעות קאי רק על הגדיל, וכיון שבעינן עוד שני שלישים של ענף, יוצא שאורך החוטים הוא י"ב, כל זה נאמר לעיל בסעיף ד, ולענייננו מוכח מכאן ששיעור ד' אצבעות של הגדיל כולל בתוכו גם את הקשרים, כיון שבהבנה הפשוטה שם "גדיל" מתהווה על ידי הכריכות והקשרים כאחד (וגם לפי רש"י ש"משולשת" הכוונה תלויה, בפשטות השיעור הוא כצורתו, כיון שלא הזכיר אחרת) (על פי הגר"א וברכת אליהו בס"ק יח).

182 וברעיא מהימנא (זוהר במדבר רכח): כתב שיהיה בין קשר לקשר כמלא אגודל - וזה לשונו "ובין קשר לקשר כמלא גודל", ובפשטות משמע שהכוונה היא בלי הקשר עצמו, וכך כתב בהדיא בשולחן ערוך הגר"ז (בשם הרעיא מהימנא), אך בשו"ת לחם שלמה (עהרענרייך, או"ח ט) משיג על דברי הגר"ז, ואומר שלא יתכן לפרש שהכוונה היא שיש מלא אגודל בין כל קשר וקשר, שהרי מפורש שם בזוהר שיש חמישה קשרים, ושארך כל הציצית הוא י"ב גודלים, ושצריך שיהיה שלישי גדיל ושני שלישי ענף, ואם איתא שצריך בין קשר לקשר מלא אגודל, יוצא שהגדיל כולו הוא כחמישה גודלים, וכדי לקיים שני שלישי ענף בעינן שכל אורך הציצית יהיה יותר מי"ב

[קב"ה]

הלכות ציצית סימן יא

והוא תוך ג' אצבעות פס הגדול (כ"ו נשס רש"י ורש"א): יב אפינו חמוץ הציצות בכל כנף (נה) ארבעה כפולים (נט) שהם שמינה * ואם הוסיף (ס) פסול. (סא) יהתוך ראשי התושין הארבעה (ט) ויתחבם בכנף ויכפלם ואז יהיו ח': יג (כב) זיהור לתתוך ראשי החומוין לעשותם ת' קודם שיכרוך שאם כרך אפילו (כ) (כג) חוליא אחד (פ') החלק המצוינת ענין קשר לקשר (סד) וקשר אפילו קשר אחד ואח"כ התבין פסול משום תעשה ולא מן העשוי שהרי בפסול עשאת: יד [ט] יקח ד' חוטים מצד זה וד' מצד זה ויקשור שני פעמים זה על גב זה ואח"כ יכרוך חוט הארוך סביב השבעה קצת כריכות וקשר שני פעמים זה על גב זה ותזור כריכות יוכן יעשה עד שישלים לחמש קשרים כפולים וארבעה אצורים ביניהם פלאים ברובת. אין שיעור (כא) (כה) לכריכות (סו) רק שיהיו כל הכרוך והקשרים (כג) (סז) רוחב (סח) ארבעה גודלים והענף שמונה גודלים: סה ואם הארוך הציצית ירצה ששלישתו יהיה גדול (כד) (סח) וז' חלקים ענף (מנ"ס פ"א) יתנוגהו לכרוך באיור ראשון ז' כריכות (כד) [י] (ע) ובשני מ' ובשלישי י"א וברביעי שיערי תשובה

אמשינוי ע"ש: [ט] יקח ד' חוטים כו'. ובהך בחי"ב נשס מלבוש יו"ט נשס מה"ש שאם אירע שהיו ג' מלד או ו' מלד או כ"כ ע"ש: [י] ונכני. עה"ס וכתב נכ"ח בית יטורה סי' ק"פ שמותר להפיר לזית מבגד שמכריכות כעשר פס ואין להקפיד משום חמיקת כ"ס שאין זה אלא נשס אמויות יעשה בשינוי: (כ) חוליא א'. פי' שאם עשה חוליא וקשר א' יא א"י מלדוריהת ול"פ היו העשה ולמ"ס. מ"א. וע"ס לא כ"כ ועיין פ"ו: (כא) לכריכות. אפילו כרך רובא או לא כרך זה אלא חוליא א' כשרה. ואם כרך כולה פסולה. כ"ז מ"א: (כב) רוחב ד' גודלים. ובר"מ לפרש פתח ח"כ שיהיה בין קשר לקשר כמלא אגודל. כתב הרמ"ם שיהיו כל המלוחות נשום אצור נוי לזיית וח"כ מחויר הרלשון יעשה הכריכות החוקים זה מזה ובשאר לא כ"כ ובג' יקרבם וזד' יקרבם לגמרי. ולציצית של ר' שלמה מלכו לא היו שום לגמרי. (כג) וב' חלקים ענף. פסוק שלחנו מעבד נדעבד. כתב בכתבים שצריך לשקוט הגדול חוליא וכל חוליא ג' כריכות כלומר שאלוהי עשה ג' כריכות ורחים מעט מ"א: (כד) ובשני פ'. ונכוונות כתב בשני ח' וכ"כ של"ה מ"א סי' דו' ומ' הוא כ"ס על י"ה וזל"כ י"א הוא

באר היטב

ואם הגדול רחב ב' אצבעות או ג' יתהוך מקלחו וה"ס אם חוסי שהיו טלפין בלא ערב או ערב בלא שמי המסתק במרדכי אם עולין למנין. מ"א: (יג) ויחבנם בכנף. ר"ל לכתולה יתהוך קודם שיתחבם. כתב בשל"ה ומ"מ שאל יתהוך נכסין אלא י"מ מלדוריהת ול"פ היו העשה ולמ"ס. מ"א. וע"ס לא כ"כ ועיין פ"ו: (כא) לכריכות. אפילו כרך רובא או לא כרך זה אלא חוליא א' כשרה. ואם כרך כולה פסולה. כ"ז מ"א: (כב) רוחב ד' גודלים. ובר"מ לפרש פתח ח"כ שיהיה בין קשר לקשר כמלא אגודל. כתב הרמ"ם שיהיו כל המלוחות נשום אצור נוי לזיית וח"כ מחויר הרלשון יעשה הכריכות החוקים זה מזה ובשאר לא כ"כ ובג' יקרבם וזד' יקרבם לגמרי. ולציצית של ר' שלמה מלכו לא היו שום לגמרי. (כג) וב' חלקים ענף. פסוק שלחנו מעבד נדעבד. כתב בכתבים שצריך לשקוט הגדול חוליא וכל חוליא ג' כריכות כלומר שאלוהי עשה ג' כריכות ורחים מעט מ"א: (כד) ובשני פ'. ונכוונות כתב בשני ח' וכ"כ של"ה מ"א סי' דו' ומ' הוא כ"ס על י"ה וזל"כ י"א הוא

משנה ברורה

אזתם קודם הפלה הציצית חת) במקום הכניפות: (נה) ד' כפולים. דלחמיניו נמתחם גדול ענין גדולים ד' פי' או הוא כתוב גדול הוא משמע שזים דלון גדול נפרות תחיהם השתא דכתיב גדולים ד' משמע וצומן שהים תכלת היו עושוין ב' מהקלח וב' מלגן והאידנה סיי לכן

במקום תכלת ושושן ד' אצובים משל לכן: (נב) שהם שמה. אחר שיקניטם נבגד ויכפולם מדכתיב פסול כעין חפולה שהוא כפול: (כ) פסול. תשום דקעבד ככל הוסף והנ"ל בניאצוריו הסכים להלכה לשיטת העיבור המונח כ"ז. פסול דלון בזה תשום כהוסיף וכי פליגין בניאצור בזה דורף בשוסיף מין אחר להחמיס [כגון חוסי קעבס או אמר גען] אבל בזהו חסון מכשרין אפילו לכתולה לכוסיף חנה שרובה ועיין בלרבי"ה שהביא עוד כמה גדולים האמתיים שבונין בין לבו חסוק דח"ס עשאו ככר וזל"ה להקפיד יטול גליך כהם חלבי מיד שולח לתקום צריך לתקום וכוונת המהוסיף לבי"ט פסול כדלוח"ה כ"ז: (כא) ענף יתהוך. ר"ל לכתולה יתהוך קודם שיתעשה בכנף (מ"א) וביאור הגר"ח] יושע הענין בשינוי ולא בשינוי: (כב) וזהר. ר"ל שאם ענף ולא התבין קודם החיובים ע"כ יזהר קודם הכריכות ועיין סי' ז' (כג) חוליא אחד. אפילו ג' ב' כריכות: (כד) וקשר וכו'. ר"ל אם עשה חוליא וגם קשר אחר החוליא אפילו רק קשר אחד יאם ידי חוכהו מדחוריהת אפילו לא עשה כלל הקשר עסמ"ך לכנף ול"פ היו העשה ולא מן העשוי אבל אם לא עשה הקשר שאלו חוליא חף עשה הקשר לחשן שקודם החוליא לא נעמד עדיין עשיית הציצית דבלא הקשר החוליא אינו מתקיים כלל והיין כגון גדול וע"כ יטול לתהוך החומוין *יוש מחמיניו ולכתולה נכון לחוש לדבריהם. ודע דמש"כ קשר אחד ר"ל מה"ה קשרים שרגליין לעשות אבל היה היה כ"ס זה על גב זה והקשר דבלא"ה (ל"ה) מקרי קשר שלחו המקיים: (כה) לכריכות. ר"ל חונה הכריכות וגם חנין חוליא וקשרים חין מעבד מדיא רק הוא למלוח מן המבחר כי הם קשרים רמי שעי"ז יזכור סה' חומשי חנה ופסילה הקשרים והחשה שטולה / רמו (עשרה פסיוותיו של הקשר כדלוח"ה לתמן כשיין כ"ד וכעס החלוחין עיין כ"ז: (כו) רק שיבין וכו'. ומה דלוח"ה כ"ז ב"ט שהם כרך אפי' חוליא אחד אכלר את ערוש הדבר כי קלוי הח' דבעינן ציצית גדול וכיונו שיהיה מוכרז כז"פ גדולים העשה לך וגם יהיה זו חומוין נפרדים כדכתיב ציצית כמו ציצית ראשי חף מן האורה חין שיעור לאלוהך הגדול חלל אפי' אם לא כרך ר"ג כריכות ועשה ע"כ קשר לתכלת דנש זה הוא הלכה למשה חסיו המקיים בזה שם גדול ובוה ככר נחת החזים מלדוריהת יזוה כעס דברי המו"ק שם וע"ז יא לעמוד כ"ט"ס ע"ס שסיכה כשאלו לו פנאי לעשות חיבוקטו ועורר ללחח בו נשבה ולבקר (ויותר פוב שיעשה אז גם הקשר הראשון שקודם החוליא כמו פלמן טהנין כדי ללחח גם דעה ורקת הפוסקים שבוניו דע"ז הק"ש כיוונו חז"ל דוחה דלחוריהת) וכל זה מלדוריהת אבל מדרבנן צריך לעשות שיש גדול ובי' עשירי כחלו וכוין שאורך החומוין הוא י"ב גודלין כ"ל בשני' ד' יעשה ד' גודלין גדול ששה הכריכות ושיאיר ח' גודלין חוסיין כפרדים כרם הוא מי הציצית ובי"א אם עשה חוליא אחר כ"ט"ס פ"ס ששייה ענין להצוין חוקף אחר הכרה דל"ה א"ה מוכר על דברי החכמים ויש שנעלמין בזה: (סז) רוחב וכו'. היינו לכהילה חלל כייעמד אפילו הם כרך רובו כשר דע"כ יש כאן ג"כ פסול אבל אם כרך כולה פסול: (סח) ארבעה גודלים. ע"כ הקשרים וברע"מ כתב שיהיה בין קשר לקשר כמלא אגודל. כתב הרמ"ם שיהיו כל המלוחות נשום אצור נוי לזיית וח"כ מחויר הרלשון יעשה הכריכות החוקים זה מזה ובשאר לא כ"כ ובג' יקרבם וזד' יקרבם לגמרי. ולציצית של ר' שלמה מלכו לא היו שום לגמרי. (כג) וב' חלקים ענף. עיין בביאור מהרש"ל על הסמ"ג ולבו"ע אינו מעבד נדעבד וכו"ל: (ע) ובשני פ'. ונכוונות כתוב בשני ח' וכ"כ של"ה מ"א סי' דו' ומ' הוא כ"ס על י"ה וזל"כ י"א הוא

שיעור הציצין

* הוא כ"ס' ונחוט ומ"א וע"ז חלקיין ועיין דל"ס סימן קכ"ה סי' כ"ו סך' ומהלתי כ"ס ואז"ל לפני יולמ"ה חלקיין כל שהוא בוכס עשאו כניכס לענף כעכ"כ ועיין בוכס י"א נעמלח: (מת) כן כ"כ פס"ג וכתורי כלחמונים:

הלכות ציצית סימן יא

אפילו בחוליא אחת של גדיל. ומשמע
מהמשנה ברורה דלכתחילה יש הסוברים
שצריך להקפיד כן לחלק בשוה שלישי מול
שני שלישי, אפילו אם הציציות ארוכות, ואכן
כך פסק בביאור הלכה (לעיל בסע' ד ד"ה יכול)
בשם ארצות החיים, שרק בדיעבד כשר אם
לא חילק בשוה כשהציציות ארוכות, (וכתב
בשיעורין של תורה שאין צריך להקפיד שיהיה שלישי
מול שני שלישי בצמצום ובמדויק, כיון שהטעם הוא
משום נוי ציצית, ונוי הוא הנראה לעינים, ולכן סגי
בנראה לעינים שלישי מול שני שלישי. ובפשטות
משמע שעל כל חוט וחוט נאמר דין זה, גם על
"השמש" שעשו עמו הכריכות, ולכן יש לחתכו
ולהשוותו עם שאר החוטים).

הלכות ציצית סימן יא

להלכה (מהר"ם, הובא בב"י) סוברת שהכוונה היא שהציצית לא תהיה תלויה באלכסון כמנהג הקראים (כמו שמוכא במ"ב), אלא תהיה נוטפת לאחד הצדדים (כמבואר לעיל בציון 128, וכן מבואר כאן בשע"ת) ולכן כתב במשנה ברורה שבדיעבד אין קפידא.

190 [וכן נהגו - הקשה במחצית השקל אמאי נהגו להקל, והרי יש בזה מחלוקת ויכלנו לצאת ידי כולם ולא לעשות כך, וכתב שלכן ביאר במגן אברהם (סקכ"ו) שהטעם הוא מפני שיש דעה בסימן טו (ד) שאסור שהכנף יהיה עשוי מחתיכת בגד שהיא פחותה מגודל של ג' על ג', והיה מצוי שיצרני הבגדים כן סיימו בצורה כזאת את הבגדים, ולכן נהגו לתפור שם חתיכת בגד שהיא יותר מג' על ג', כדי שיהיו תלויים בה הציציות ויהיו כשרות לכולי עלמא, ובפרי מגדים (א"א כו) כתב שיש טעות סופר בדברי המגן אברהם, וכוונתו לבאר שהטעם שנהגו כן הוא כמו שכתב הרמ"א לעיל בסעיף י', שנוהגין לתפור אימרא סביב הנקב כדי שלא יקרע הנקב ונמצאו הציציות תלויות בפחות מהשיעור הנצרך, וגם כאן הכוונה לאימרא זו (ומטעם זה).

ס"ק עג

191 [ועיין בביאור הלכה - בד"ה לאורך, שם הסיק שתמיד צריך להסתכל על איך מונחות הציציות כאשר הוא לבוש בטלית, ותמיד צריך שיפלו וינטפו על הקרן (ולכן אם מתעטף כאשר אורך הטלית לרוחב גופו ורוחב הטלית מקבילה לקומתו של האדם, יוצא שאת החוטים שנמצאים למעלה צריך לסדר שיהיו לכיוון רוחב הטלית, לכיוון מעלה, שרק באופן זה הם יפלו מטה על הקרן).

ס"ק עד

192 [מונח על הכנף ולא על דבר שהוא מונח על הכנף - וכתב בביאור הלכה (ד"ה שאין) שלא רק בנקב אסור לתת בגד אלא גם על

המשך פו"ע

185 [כמנין ה' אחד שעולים ל"ט - "ה" הכוונה לשם הויה שמניינו עשרים ושש, ו"אחד" מניינו שלוש עשרה.

186 [ועם השם הם ארבעים - זהו הנקרא בפני מחשבי הגימטריאות "עם הכולל", דהיינו שסופרים גם את המילה עצמה כסיפרה אחת.

ס"ק עה

187 [עייין לעיל בס"ק י"ח מה שכתבתי שם - שם הביא שיש דעות שלא יקשור בסוף כל חוט, והסיק שאם אינם מתפרקים משזירתם, לא יעשה קשר, אך אם מתחילים להתפרק יעשה קשר.

188 [מוב לעשות החוטין בינונים לא עבים ולא דקים משום זה אלי ואנוהו - כדאיתא במסכת שבת (קלג:): שצריך שהציציות יהיו נאות "תניא זה אלי ואנוהו, התנאה לפניו במצות, עשה לפניו וכו' ציצית נאה". ולא נתבאר באיזה עובי מדובר, ונראה שהפתילות הנקראות היום בחנויות "עבות" הם הבינוניות היותר מהודרות, (ויש לחתוך החוטים שיסתיימו כולם בשוה, משום נוי ציצית (פסקי תשובות) ומוטב לחתכם בסכין מאשר להשאירם באופן שאינם מסתיימים בשוה. והנה מצוי בציציות חדשות שהקשר התחתון של החוליות חוזר ומתפרק הרבה, ושמעתי עצה לצמצם זאת על ידי שיתן מעט מים על הקשר ואז יהדק, ויעשה כן מספר פעמים, ושוב לא יפתח (כדאיתא בחגיגה כא: "דקיטרא במיא אהדוקי מיהדק").

סעיף טו (פו"ע)

189 [דבעינן שתהא נוטפת על הקרן - כדאיתא במנחות (מב.) "אמר רב גידל אמר רב ציצית צריכה שתהא נוטפת על הקרן", וסובר היראים (סי' תא, ועוד ראשונים) שפירוש הדבר הוא ש"יפלו" על הקרן, אמנם הדעה העיקרית

הלכות ציצית סימן יא יב

יג שעולים כלם מ' כמנין ה' אחד שעולים ל"ט ועם השם הם מ'. ונהגו לעשות (כה) (עא) כסוף כל היום קשר כרו שיעמוד בשוירתו: בן ו"א שצריך לרקוק שיתלה הציצות (עב) * לאורך המלית (עג) דבעינן שתהא נוספת על הקרן (פ"י הלוי על הקרן) ואם היה ברחבו לא היה נוסף שהיה כלפי-קרקע (ט) [וא] היה תלוי הי"א * שאין לתח (עד) שום בגד בנקבי המלית ששכנסיים בה הציצות (עה) ויש מותרין וכן נהגו:

יב דברים הפוסלים בציצית. ובו נ' סעיפים:

א * אם נפסקו כל חושי הכנף (א) ונשתייר בהם כרי עניבת כל החושים (ב) הפסקים בידו (ג) (ב) כשר ואם לא נשאר כרי עניבה (פ"י) וירכטו לת האשן מרגום ועינתו)

שערי תשובה

באר היטב

בזיוף עם של ה"ו"ה והל"כ י"ג נמשכין אחד וזהו ה' אחד. וצ"ע על ר' שלמה מלכו היה באויר ראשון י"ד כריכות והל"כ ה' וכו' שגם ה"ו"ה מ"א היה ענין שבגד"ג בהגדה ב"י. (ועיין במ"א ובלגות בענין הכריכות): (כה) כסוף כל חוט קשר. על ס"ג ג' מ"ש: (כו) היה הלוי. ובזיעבד כשר אבל בלכטון אסור שהוא מנהג קרל"ס מ"א. עיין מ"א סוד אחרן בשם בן מתוך: (ח) הפסקים ביחד. פמ"א מ"ש בלשון המרדכי וכתב דיע להמחיר שצריך כרי עניבה על כל חוט בפני עצמו ועיין ס"ב: (ט) כשר. ואם יהיה לת הציצית אסור ליהגם בפלטים אחר דהוי כלכטנה פ"ו:

מחש חולין אחת שיהי ארץ נמשך לרומם פלטים בו' ואין ג' דשחט חטף על הקרן שלא כשם עיטוף וצ"ע במ"א ובל"כ י"ג נמשכין אחד וזהו ה' אחד. וצ"ע על ר' שלמה מלכו היה באויר ראשון י"ד כריכות והל"כ ה' וכו' שגם ה"ו"ה מ"א היה ענין שבגד"ג בהגדה ב"י. (ועיין במ"א ובלגות בענין הכריכות): (כה) כסוף כל חוט קשר. על ס"ג ג' מ"ש: (כו) היה הלוי. ובזיעבד כשר אבל בלכטון אסור שהוא מנהג קרל"ס מ"א. עיין מ"א סוד אחרן בשם בן מתוך: (ח) הפסקים ביחד. פמ"א מ"ש בלשון המרדכי וכתב דיע להמחיר שצריך כרי עניבה על כל חוט בפני עצמו ועיין ס"ב: (ט) כשר. ואם יהיה לת הציצית אסור ליהגם בפלטים אחר דהוי כלכטנה פ"ו:

ביאור הלכה

משנה ברורה

הפירושים ד' ומ' הוא עם של י"ה והל"כ י"ג ובזיוף הוא עם של ה"ו"ה והל"כ י"ג נמשכין אחד וזהו ה' אחד. וצ"ע על ר' שלמה מלכו היה באויר ראשון י"ד כריכות והל"כ ה' וכו' שגם ה"ו"ה מ"א היה ענין שבגד"ג בהגדה ב"י. (ועיין במ"א ובלגות בענין הכריכות): (כה) כסוף כל חוט קשר. על ס"ג ג' מ"ש: (כו) היה הלוי. ובזיעבד כשר אבל בלכטון אסור שהוא מנהג קרל"ס מ"א. עיין מ"א סוד אחרן בשם בן מתוך: (ח) הפסקים ביחד. פמ"א מ"ש בלשון המרדכי וכתב דיע להמחיר שצריך כרי עניבה על כל חוט בפני עצמו ועיין ס"ב: (ט) כשר. ואם יהיה לת הציצית אסור ליהגם בפלטים אחר דהוי כלכטנה פ"ו:

א) ונשתייר בהם. פ"י בכל אחד ה' מן החוט נשאר לעשות עניבה שקרין שליו"ף לכל החושים הפסקים ביחד. ולא על נפסקו ס"ג: ד' אם נשאר לעשות עניבה על החושים הפסקים (ועל של כל החושים): (ב) כשר. ואם יהיה לת הציצית אסור ליהגם ג' בפלטים אחר דהוי כלכטנה והס"ע לא נפסק רק חוט אחד ואין בלכטון י"ג גולדנין: שיקרא לים פירושו פ"כ לא נתיח משום פשיטתא דכל הני ריבואה

שער הציצית

פס' פ"ג: (ג) מ"א: (ה) מרדכי הוכח כ"י ועיין בב"ל: (ג) כ"י: (ה) כ"י בשם פ"ג: (ג) כ"י וא"י: (ג) אלהיים: (ג) כ"י

הלכות ציצית סימן יא יב

רש"י "גרדומין היינו שיריה שנשתיירו לאחר שנפסקו", ומפרש הרא"ש שמה שאמרו "תכלת" אין הכוונה דווקא לחוטי תכלת, אלא הכוונה לכל חוטי הציצית, שמצינו שנקראים "תכלת" בכמה מקומות (כגון במנחות לט. "תכלת שדרך רובה כשרה", והכוונה לכל סוגי החוטים), ואמרו בני רבי חייא שאם חוטי הציציות נפסקו ונשאר רק "גרדומים" הציצית כשרה, ובפשטות משמע שאפילו אם כל שמונת החוטים נפסקו הציצית כשרה, ומכל מקום אחר שנפסקו צריך שישתייר בהם כדי עניבה, כדאיתא שם בגמרא "וכמה שיעור גרדומין, אמר בר המדורי אמר שמואל כדי לענבן", ופירוש המילה "עניבה" הוא "כל שאינו תוחב את קצה החוט, אלא מכניס את אמצע החוט כמין לולאה ומהדק" (לשון האורחות שבת יב. וזה כמו הקשר שאנו עושים בנעליים (רק שבנעליים אנו עושים עניבה בשני החוטים, והכא מיירי בעניבה אחת), וגם בא"א בוטשאטש (בסוף הסימן) ובשמירת שבת כהלכתה (טו,ג) כתבו שכך היא צורת הקשר, וכן משמע בראשונים שהובאו בב"י בסי' שיז ד"ה ובהלכות ציצית). ודע עוד דאף במקרים שלא נפסלו הציציות, מידת חסידות להחליף את החוט שנפסק בחוט שלם, שזהו נוי הציצית (צה"פ (כאן ובסי' טו הע' 28), ופסקי תשובות בשם הרבה פוסקים (והביאו שיש מי שאוסר משום ביזוי הציצית, שהרי מעיקר הדין כשר, עיין בסי' טו סעיף א), וכ"מ לקמן בסי' טו במג"א (ס"ק ב) ובמ"ב (ס"ק ג)).

[2] כדי עניבת כל החוטים הפסוקים ביחד - הגמרא שם הסתפקה "איבעיא להו כדי לענבן כולהו כהדדי, או דלמא כל חד וחד לחודיה, תיקו", פירוש, האם צריך שישאר אורך בחוט החתוך, כדי שיוכל לענוב את כל החוטים ביחד, או שמא מספיק שיוכל לענוב רק חוט אחד, וכתב הרא"ש (הלכות קטנות ציצית ז) שכיון דלא איפשטא אזלינן לחומרא, אבל הרי"ף והרמב"ם כלל לא הזכירו כמה חוטים

הכנף (או תחתיה, כגון למטרת חיזוק), וכתב במרדכי (תתקמ"ב) בשם המהר"ם שהמקור לכך הוא ממה שנאמר לענין חליצה, שכתוב בפסוק (דברים כה, ט) "וחלצה נעלו מעל רגלו", וכתוב בגמרא (יבמות קב.). שצריכה לחלוץ דוקא מעל רגלו ולא מעל דמעל, והוא הדין הכא שכתוב "על כנפי בגדיהם", בעינן על ולא על דעל, ובאורחות חיים (הובא בב"י ובבה"ל) כתב טעם אחר, משום דבעינן שהציציות יהיו ממין הכנף (כמבואר לעיל בסי' ט, ג) ואם נותן בגד בנקב (או במקום אחר בכנף) הציציות אינם ממין הכנף, שהרי הבגד שנתן שם נהיה חלק מהכנף, (וכתב בבה"ל שלפי הטעם השני אם נותן בגד מאותו מין, או שהפתילות מצמר או פשתים הפוטרים את כל המינים (כמבואר בריש סי' ט) מותר, וכן משמע באורחות חיים המובא בב"י, שאחר שכתב שאין לתת בגד וכו', כתב "על כן מקיפין הנקב בפתיל או במשי", ונראה פירושו שיכול לתת ממין משי אם הבגד הוא משי, או שיתן ממין הפתילה, דאלת"ה זה סותר את מה שאמר קודם שאסור לתת בגד וכו').

ס"ק עה

[193] אין עושין בן אלא לחזק הבגד שלא יקרע, ובטל הוא לגבי בגד - וכמו שנפסק לעיל בסימן י (ד) "היא של בגד וכנפיה של עור חייבת בציצית", משום שאזלינן בתר עיקר הבגד, וכל שכן הכא שכל התוספת היא רק בשביל לחזק את הבגד, ודאי שטפלה לשאר (על פי הגר"א).

סימן יב

סעיף א (שו"ע)

[1] אם נפסקו כל חוטי הכנף ונשתייר בהם כדי עניבת וכו' בשר - כך דעת הרא"ש (הלכות קטנות ציצית ז) מדאיתא במנחות (לח:): "אמרי בני רבי חייא גרדומי תכלת כשרים" ופירש

הלכות ציצית סימן יב

שישאר בחוטים הפסוקים שיעור של כדי עניבה, הוא כדי שיהיה שיעור של "מינכר מצוותיהו", ונראה שהמשנה ברורה (והב"י) סובר שמסתכלים לענין זה על כל החוטים כיחידה אחת, ולכן, ככל שפחות חוטים נפסקו, כך גם אורכם יכול להיות פחות, שהרי נשאר יותר חוטים שלמים, ומינכר מצוותיהו יותר בקל.

ס"ק ז

[5] ואם התיר את הציצית אסור ליתנם בטלית אחר - כדאיתא במנחות (מא). "ושוין שמביא תכלת ממקום אחר ותולה בה, ובלבד שלא תהא מופסקת", ופירש רש"י "שיהא כל חוטיה שלימין", ופירש הבית-יוסף (ריש סי' טו) "איצטריך למיתני ובלבד שלא תהא מופסקת משום דסלקא דעתך אמינא, אף על פי שנפסק בעודו בכנף הראשון, כיון שנשתיר בו כדי עניבה, והיה כשר בעודו שם, גם כן כשקבעו בכנף השני ליתכשר, קמ"ל" וכו' (צה"פ), ומה שכתב המשנה ברורה "בטלית אחר" הוא לאו דווקא, והוא הדין נמי אם התירו ורוצה לקושרו שוב באותו כנף, הוי כמטיל בתחילה ואסור, ונקט "טלית אחר" משום דהוי אורחא דמילתא (משנה ברורה עוז והדר).

[6] ואפילו לא נפסק רק חוט אחד ואין בארכו שנים עשר גודלין - שכיון שהתיר הציציות ומטילן מחדש, יש לו דין של מטיל ציציות בתחילה, ומבואר בסימן יא (ד) שכל שמונת החוטים צריכים להיות לכתחילה בשיעור של שנים עשר גודלים (צה"פ).

צריך לענוב לשם שיעור כדי עניבה, ומשמע שאולינן לקולא, והוא משום דסבירא להו דשיעור זה הוא רק מדרבנן, ומדאורייתא סגי בכל שהוא כדי שיחשב "ענף" (שזהו לשון "ציצית" האמור בתורה (חוטים נפרדים), כמבואר לעיל בסימן יא ס"ק סו. ומשמע שלדעת הרא"ש אם אין בו כדי עניבה אינו נחשב אפילו ל"כל שהוא", ופסול מדאורייתא (תורת חיים (סופר ס"ק ג, וגם החזו"א פסק שפסול מדאורייתא)), והכי קיימא לן היכא דלא אפשר בחוטים יותר ארוכים, אבל היכא דאפשר טוב לחוש לדברי הרא"ש (בית-יוסף, ובביאור הלכה (ד"ה אם נפסקו) נראה שסובר ושיעור כדי עניבת כל שמונת החוטים, בביאור הלכה (שם) הוכיח שאורך של שני אגודלים הוא בוודאי אורך כשר. ושיעור שני אגודלים הוא 4 סנטימטר (לדעת הגר"ח נאה, ולדעת החזו"א 4.8. ולקמן מובא שיש מקרים שסגי בשיעור כדי עניבת חוט אחד או כמה חוטים (מלבד שמונה) ולא נתבאר מהו אורך שיעורים אלו למעשה).

[3] ואם לא נשאר כדי עניבה אפילו בחוט אחד שנפסק כולו פסול - כדאיתא במנחות (לט). "אמר רבה בר רב אדא אמר רב אדא אמר רב אם נפסק החוט מעיקרו פסולה", וכתב הרא"ש "לאו דוקא מעיקרו, אלא כל שלא נשאר בו כדי עניבה, נפסק מעיקרו קרי ליה, כיון דלא נשאר בו כדי הכשר".

ס"ק ח

[4] די אם נשאר לעשות עניבה על הפסוקים בלבד - במנחות (לח:) משמע שהטעם שצריך

הלכות ציצית סימן ב

ב כס ל"ט ג טור
ד ינה יוסף מהר"י
מכ"ה א
*אפ"י ברוט א/ג [ח] א/ג * שנפק כולו (ד) פסול להלך ביון שכל א' כפול לשנים אם נפסקו (ה) שני ראשים פסול (ו) * שבא נפק חוט אחד הולפי מה שאנו נוהגים לדרקק בעת עשיית הציצית להת סימן בד' ראשים בענין שלולום הדר' ראשים הם בצד אחד של הקשר והדר' ראשים בצד האחר אם נפסקו (ז) שני ראשים בצד אחד כשר דודאי שני הוטים הם והרי נשתתיר מכל אחד הראש השני

באר היטב

(ג) שנפק כולו . כלומר שנשני הראשים לא נשתתיר כדי ענינה אפי' ע"י צירוף אז ודלוי פסול . ואם נשאר בשניהם כדי ענינה ע"י צירוף י" להפקתם אם כולו מ"א . וכחב ע"י ע"כ ראוי לכל ירח שמים שיטיין בשעה דביקק גם ברחלה מוללם של הזיוית מן הנקב ולתקם שאם יש בה קרע ודלוי הוי נפסק טילו . שאלה הווע הזיוית שנפסק הוצר וקשרו מהו הם מופלי מה שנתעב הווע שאם ע"י קשירה קפס לה הסי"ד דאם היו בן צעטת עשיית הזיוית שהיו רחב צלופן שנפסק לה מהני מה שחזר לה"ב וקשרו דהוי העשה ולמ"ה הלל אם היה כשר בצענה העשייה ולה"ב נכבד ונפסק כשר אם הוצר וקשרו . וה"ה אם קודם עתשה הזיוית נכבד חוט ה' וקשרו ולה"ב עשה ממנו זיוית דכשר ע"ס וב"ב במ"א סו"י ר"ו ס"ב א' . (ד) בני רלשים . ר"ל וגל נשתתיר כדי ענינה . ולא נשאר בשניהם כ"ע ע"י צירוף כדבתי בס"ק ג' דיש להכחיק אפי' דיש ס"ס כבדק אם הם ב' מוטיין או אחד ופת"ל א' שמח מצרכיין אפי' לא מהני . בני היי"ה ולבוס וע"ה ועיין בהשגחה

משנה ברורה

(ג) שנפק כולו . ר"ל שנבני ראשיו (ד) לא נשתתיר כדי ענינה פסול ח"ף בשפר ההוטיין היו בלמים ואם נשתתיר בשניהם כדי ענינה ע"י צירוף יש להכחיק אם מהני ומשמע מל"ר וכן מהר"ה דיש להחמיר בדבר ופת"ל אם יש בפק הם השני רחשיין והם מהני מוטיין או מלמד ופי"ב יש בהן ס"ס שמח הם משני הוטיין ושחמ מצרכיין אפי' יש להחמיר (ה) משום דזיויות מצויין הן והארכ"ה תירקל כגנון זה והראה דאם יש בזהה מהה"בא כלי לפעוב הווי אחד (ו) גדוליי יש לפסיין עליו : (ד) פסול . עיין לקמן בס"ב' ולכו"ט אם נכבד הווע אחד משתקרו דהיינו במקום חיבורו כבדק דפסול וכחב כפי"ג רלוי לכל י"ס שיטיין בשעת דביקק גם ברחלה מוללם של הזיוית דהיינו כשר : (ו) שמח נכבד קטן . ר"ל ח"ף ע"ב שקי העסקיין מל"ד אחד מ"ח סן פניהם הם רחום אחד כיון שאל דלקק בשעת עשייה : (ז) שאלה רלשים וכו' . ה"ה אכילו ח' כל הראשים נפסקו מל"ד ומתחברתה רלשים שאלה השני לא נשתתיר בכל אחד רק כדי ענינה ג"כ כשר דלא נפסק לדעה זו רק אם החר הווי אחד געתי דלשוי ומ"ס המחבר (ט) שכתיי יב בראש השני יוחר מכדי ענינה לאו דקא הוא . שאלה חופיי הזיוית שנכסקו וחזר וקשרין אם מופלי מה שנעשע שלמים ע"י קשירה ומסקי (ו) הלהרנוטים דליעט הכי אם מהלה קודם עתשה הזיוית מההוטיין נכבדו והוטיין וקשרין בקשר קיימא ולה"ב עשה מהן אפי' נשתתיר כשר דקשירה נמור וכן ללמוד ששעת בדיקת דקשיר אם נכבד קרש אחד לחסר העלת הזיוית כשנבדק ח"ף אם לא נשתתיר זו כדי ענינה מהני לקשרו עתה והפך אם יפסק חל"ב רלש השני מלואה הווע יכתי ככר ע"י שעתה בקשירה סוה הזיוית כשר הלל ראשין ולה נשתתיר כדי ענינה או שנכסק ההוט במקום הנקב לא מהני מה שחזר חל"ב וקשר דוכו בכלל העשה ולא מן העשוי בפסול וכ"ס אם סוה החוט קרר משעוירו כדלהרנו בדיעה עשייה גדולה לא מהני מה שחזר חל"ב וקשרו לחרה הכריכה והקשירה של הוליא ראשונה דזוהי ממש חפשה ולא ח"ן העשוי וכלעיל בסימן י"א סעיף י"ג לעיין בס' סעי' ח

שערי תשובה

[א] נפקת . עכ"פ ועיין לקמן ט"ז ד"ל דאז היה להקטיר משום ס"ס ובית יעקב ס"י ק"ו כחב דר"ש דשני הנדדים הולרפיין לבי"ע יש להכחיק ולומר דרך בהני מל"ד זה והזני מל"ד זה אכל אם מל"ד אחד משע ועל"ה אחד יוחר לע"פ גענין ענינה יש כ"ע אין מלערק ויש מקום לומר דגב כפי"ג הוי ל"א ירופי ע"ס ונקלע קרחה כחב בשענו בשעיות דכפס"ל אין מועיקר לוחא סהרי כחב חל"ב אכן נגמרל דהולין גבי כבד כו' משמע דלא בענין הני מל"ד כו' ע"ס . וע"ה כבבד דל"קוד כדי ענינה כחב דלדים הול"ה כפי"ג דל"ב"י דשעור כ"ע מן בגדיל הוי מלערפיין כיון שחוטו מקשר ע"י הקשירות שזיוית כחו הפטרם האריה ר"י והרמ"ה דשעור כ"ע כו"ה מן כעוף ויחין צו קב"ס א"כ עומד להפסטי ייחס כ"ע ומלערפיין ע"ס ולמ"ד לא יורא דשכ בראשע"ש יויו (ולחדיים מל"כ בוס דהו"ט זה כל"ז זה ו"ס גנר זה והקב"ים מפסיקין שאין יבוליס להראח"ה ח"ך ג"ס מ"ס לדעת רש"י לדימות להפטרם לית מוחרר והעיקר כדעת הלהרנוטים לנפול כו"ס וימין שאין ל"ע לדילא קשרי . ומ"ס בבב"ע ש"ס ט"ו דאם סוה קבור וכו' כשר וה"ה חזר וקשרו בתה"כ"ס לא כיון וס"ה געטע טע"ז שאל"פ שבת"א ויחן כו"ה מ"ה נמסקית דכתיי אינו ממשור בתקום שכל לידו פסול . רק אם נבאר כ"ע שעדיי כשר הווי מהני

ביאור הלכה

ט"ב פסול שאין להחמיר וחר מספק סב"ע . אפי' ר"יהי כבידור דה"ה שמעתיק ג"כ ללכוד דעת הרש"ע . והפ"ה כפריי על המדה שחבד כדתי ענינה הווי לערך ד' גודליין ע"פ עניו וצ"חית לפי ר"ה דבונר רש"י ביחיות מ"א ע"ב דשעור עניי הזיוית ח"ף ד' גודליין ואחר ש"ס אין ע"ס אלא שכחו ולאנדומוין קלי כדתיקס רש"י שם ואחר ש"ס ג"כ דק"ל ע"ל ד"ה (דענין שיעור דל"זילתי וקלי על העוף רש"י) ברחלה הלל כשעור וכיזי גרדוטיין כל שהוא רק דענין שבו כ"ך כדי לענבן א"כ ע"ב דלא כו"ס יוחר מל"ב גודליין דר"ו לא יקרא ע"ס סוים אם כל שהוא כיון דהו"ט כ"ש משעור ופ"ב הוי ע"ב דל"זילתי לדעת רש"י שמחמיר דענין כך ענינה כע"כ כ"ס כפי"ג לדיויה ע"כ כ"ע הווי עכ"פ לא יוחר מ"כ' גודליין דלעתם כע"כ"ס וה"ל ר"כ"ס ככ"ס"י כנכות ל"ע ע"ב ד"ה אחר דבונר דשעור הזיוית בגדיל והע"ף הו"ה כ"ס ד' גודליין וכחמ המחבר כוהיטו לעיל כפי"ג י"א כ"ד גדוליי כ"ע הווי כוהו חמני גודליין ע"ב ר"ס דע"פ"ו ד בשני גודליין רש"י ולא מינוי ל"ס"ס סיגלו טניו ענין כ"ע ובכרת ע"ב מ"כ ס"ב והביאו אפי' דלהלכה נקריין כיו"ף ור"ס"ה דיי ככדי לענבן על חוט אחד כ"ע"ז וכו קטן משיעור המבואר כ"ע"ז ובדלא הפכר מחכיון ע"זילוי ח"כ לכאו' גדוליי ח"ף להחמיר וחר משני גודליין ככל גוטי ועיין * אפילו כמות אחד וכו' . ה"ה אם נכסק הזיוית במקום בגדיל צין בקב"ים אם חוט אחד כשר ואם כ' רוטיין פסול : * שנפסק כולו . עיין בס"ב ס"ב ג' ענין צירוף יוחר ונראה דאם יב כדי לענבן וכו' כ"ו בל"א"ם מעוקלת ד"ויני יש לשכון דגול : * שמא נכסק חוט אחד . עיין במ"ב כפי"ג בבב"ע וכן לאחר נכסקם גררסר דהיינו א"כ נפק"י אחר וכו' לכאורה נראה והקשור ע"ב מהני קשירת הרחם לחרה גמר חולילו דל"זילתי רש"י וכריכה אפי' קשור ע"ב מהני קשירת החוט כיון דקו"ל דל"זילתי כ"ך הווי"ה הה"ה כשר מילול פקדי ככר נעשה כשכר וכוא ככלל נגדומוין . אהונס וכו' מה שכתבתי לעיל כש"ס י"א ס"ד בבב"ל סוף ד"ה יוחר ארוך ע"פ"ה דכ"י הווי נוסק במו"ס עיפ"ס רזיית ודעתו נגמרס אל"פ שאל מכל לנקרא עליה געטע עשייה כשם גרדומוין ח"כ אפשר

שער הציין

(ד' מ"א : ט) עמ"ג : (ו) בירחיי כניאור הסל"ה : (ז) עמ"ג : (ח) ככ"י : (ט) ואפי"ס : (ט) א"ל ועמ"ג : (י) ע"ז ומ"ל ועמ"ג : וס"ה וס"ה כענת"ק הכ"ס וככר בסיונו כ"ס"ח :

הלכות ציצית סימן יב

שלכולי עלמא אם נפסק החוט מעיקרו פסול.

המשך טו"ע

7] שאנו נוהגים לדקדק בעת עשיית הציצית לתת סימן בארבעה ראשים - אינו מנהג של חובה, אלא שנהגו לעשות זאת כדי שלא יפסל הציצית במקרים מסויימים, כשהכשר החוטים תלוי בידיעה האם נחתך חוט אחד או שמא שניים כדלקמיה (פסקי תשובות סי' יא הע' 207. ודע שבמקרה שהוא מסופק האם דקדק אם לא, יש להחמיר ולומר שהוא לא דקדק, שערי תשובה ס"ק ה בשם גינת ורדים (כלל ב סימן א)).

ס"ק ה

12] אבל אם באחד מהן יש כדי עניבה כשר - שהרי שניהם חוט אחד הם.

ס"ק ז

13] הוא הדין אפילו כל הראשים נפסקו מצד אחד וכו' - והסיבה שנקט השולחן ערוך "שני ראשים" היא אידי דנקט ברישא אם נפסקו שני ראשים פסול (וזה בדווקא, שהרי אם רק ראש אחד נפסק כשר), נקט נמי בסיפא שני ראשים (מחצית השקל ס"ק ד).

14] ומה שכתב המחבר שהרי יש בראש השני יותר מכדי עניבה, לאו דוקא הוא - רצה לומר לאו דווקא יותר מכדי עניבה, אלא סגי בכדי עניבה בצמצום.

15] דקשירה הוי חיבור גמור - איתא במסכת נגעים (יא, ח) "היתה פסיקות אינה מטמאה בנגעים" (שהיו החוטים שבפקעת מופסקין, לא הוו חיבור, אבל אם היו קשורים הוו חיבור", הר"ב) רבי יהודה אומר אפילו פסיקה אחת וקשרה אינה מטמאה" ("שאין בכל הפקעת אלא פסיקה אחת וקשרה לא הוי חיבור, ואין הלכה כרבי יהודה", הר"ב), והוא הדין לענין ציצית (מגן אברהם סי' טו ס"ק א).

16] דוחו בכלל תעשה ולא מן העשוי בפסול - וזה דומה למה שנפסק בסימן יא (יג) שאם החוטים היו מחוברים אחד עם השני (ולכן פסולים), וחתך אותם כדי שיהיו מופרדים, וההפרדה נעשתה לאחר שכבר תלה את החוטים בכגד כהלכה, פסול משום תעשה ולא מן העשוי (ט"ז, וכמו שציין גם המ"ב לקמיה לדין זה של חתיכת החוטים).

ס"ק ג

8] ואם נשתייר בשניהם כדי עניבה על ידי צירוף יש להסתפק וכו' ואפילו אם יש ספק וכו' ואם כן יש כאן ספק ספיקא וכו' אפילו הכי יש להחמיר משום דציצית מצויין הן - כפי שכבר נתבאר בהקדמה לספר זה, הפוסקים לא תמיד מחמירים או מקילים לפי כללי הפסיקה, אלא לפעמים פוסקים משיקול הדעת, והכא שיקול דעתם להחמיר, ועובדת היות הציצית מצויה מצטרפת לשיקול ההחמרה.

9] והארצות החיים מיקל בכגון זה - במקרה האחרון, שיש בו ספק ספיקא.

10] ונראה דאם יש באחד מהראשין כדי לענוב חוט אחד, בודאי יש לסמוך עליו - שהרי מעיקר הדין אפשר לסמוך על שיעור של כדי עניבת חוט אחד שיש בראש אחד, אפילו בלא צירוף הראש השני (לשם שיעור גדול יותר), כמו שנתבאר לעיל בציון 2 (ביאור הלכה ד"ה שנפסק).

ס"ק ד

11] עיין לקמן בסעיף ג - שם מובאת מחלוקת האם מודדים את השיעור של כדי עניבה כבר מתחילת הגדיל או רק מהענף, ושם גם מבואר

הלכות ציצית סימן יב

ס"ק ט

18 [קשה דהא כל שבן הוא אם דקדק וכו' - שהרי אם דקדק, בוודאי נפסקו שלשה חוטים שונים (ואם לא דקדק זה רק חשש שהם שלשה חוטים שונים, ושמא השלושה הללו הם רק שני חוטים וממילא כשר (שהרי מדובר שנשאר כרי עניבה בפסוקים)) ואם כן קשה למה כתב השולחן ערוך שלדעת רבינו תם יוצא שבמקרה שלא דקדק (וכו') יהיה פסול, ומשמע מזה שבמקרה שכן דקדק יהיה כשר, והרי זה אינו, והיה לו לכתוב הלכך אפילו אם לא דקדק (וכו') פסול (ואז משמע שפיר שכל שכן כשדקדק).

ס"ק יא

19 [פשוט דמותר לברך עליהן - משום שהעיקר להלכה כדעת הרא"ש (וכמו שכתבו בארצות החיים (ס"ק טז) ובערוך השולחן (ח) שרוב רובם של הפוסקים פסקו כרא"ש. ומה שכתב הרמ"א שנוהגים כר"ת, אינו בא לחלוק על פסיקת המחבר, אלא ר"ל שאע"פ שהלכה כרא"ש, נוהגים לכתחילה להחמיר כר"ת (ארצה"ח), ונראה דיצא לו כן מדלא כתב הרמ"א לשון של מחלוקת, כגון "ויש אומרים שהלכה כר"ת". ומדברי ארצה"ח מיושבת קושית אבן ישראל (ח"ט סי' סג, הובא כאן בפסקי תשובות הע' 9)].

20 [וכמו שביארנו בביאור הלכה - שם הוכיח מדברי המגן אברהם (ס"ק ז) והפרי מגדים (א"א ז) שמזה שהשולחן ערוך כתב "והלכה כסברא ראשונה, מיהו היכא דאפשר טוב לחוש" וכו' משמע שכך עיקר פסק ההלכה אפילו לענין ברכה (וציין שלדעת החיי אדם (יא, כ) אין לברך).

סעיף ב (טו"ע)

21 [ומתוך שהחומים עבים אינו יכול לענבם, ואלו היו דקים היה בהם כרי עניבה כשר - כדאיתא במנחות (לח:)] "בעי רב אשי אלימי ולא מיענבי, ואי הוו קטיני מיענבי מאי? אמר

המשך טו"ע

17 [ולרבינו תם לא מכשירים אלא בנשתיירו שני חומין שלמים דהיינו ארבעה - סבירא ליה הכי משום דאיתא במנחות (לח.) "התכלת אינו מעכב את הלבן, והלבן אינו מעכב את התכלת", ואמרה הגמרא שלכאורה המשנה אינה כדעת רבי, שהרי מצאנו בברייתא שרבי אומר שהתכלת והלבן מעכבים זה את זה, וחכמים חולקים עליו וסוברים שאינם מעכבים, והסיק רבא שבאמת המשנה יכולה להיות גם כרבי, ומה שכתוב במשנה שאינם מעכבים זה את זה מיירי בגרדומי תכלת ולבן, "דאי איגרדום תכלת וקאי לבן, או איגרדום לבן וקאי תכלת, לית לן בה", שגם רבי מודה שאם נחתכו שני החוטים של מין אחד (ונשאר בהם כרי עניבה) ונשאר שני חוטים שלמים מהמין השני, הציצית כשרה, ואילו מה שנחלקו בברייתא מיירי בעשיית הציצית בתחילה, שלדעת רבי בעינן לעיכובא שני חוטים שלמים מכל מין, וסובר רבינו תם שהדין שרבא אמר לגבי הגרדומים, נאמר גם לפי דעת רבנן, מפני שהדין של גרדומים מסתמך על מה שאמרו בני רבי חייא "גרדומי תכלת כשרים", ובני רבי חייא בוודאי אמרו את דינם אליבא דהלכתא, דהיינו אליבא דרבנן, ונקטו "תכלת" בדווקא, שדווקא אם אחד המינים נחתך כשר, אבל במין השני בעינן שישאר שלם לגמרי, ואמנם אנו אין לנו תכלת, מכל מקום אנו נותנים שני חוטים מדין לבן ושני חוטים מדין תכלת, ולכן גם בימינו צריכים להקפיד ששני חוטים ישארו שלמים (בית-יוסף. ואילו לדעת הרא"ש הדין של רבא נאמר רק אליבא דרבי, שהוא סובר שבעינן שני חוטים שלמים, אבל לפי רבנן אין הלכה שבעינן חוט שלם, אפי' לא חוט אחד, כדמשמע מדברי בני ר' חייא כמו שכתבתי בציון 1 (ע"פ הדרישה ס"ק א ד"ה ויש שפירשו)).

הלכות ציצית סימן יב

בר באר הגולה

ה פתוחים ג' א ט ט
כר"ל יוסקא
ו פתוחים ט ט ז ט
דף (ט)

ישתאו יותר מכל ענינה (ח) * ולרבינו תם לא מכשירים אלא בנשתירו ב' חוטין שלימים דהיינו ארבע ראשים שכל אחד מהראשים ארוך י"ב גודלים או מכשירים כשנפסקו השני חוטין אחרים אם נשתייר בהם כדי ענינה אבל אם נפסקו י"ב חוטין אע"פ שנשתייר בהם כדי ענינה פסולים וכפני כך כשנחתכו שלשה ראשים (ה) [ג] (ב) אם לא דקדק בעת עשיית הציצית שיהיו ניכרים הד' ראשים שבצד אחד של הקשר היענין שכא כל ראש הוא מחוט גזר ונמצא שאין כאן אלא חוט אחד שלם הריבך כמפיקא פסול אבל אם לא נחתכו אלא שני ראשים (י) מכשרינן בכדי ענינה (יא) * והלכה כסברא ראשונה טיהו היבא דאפשר טוב להוסי' לכתרת רבינו תם : הנה * וטעמיה כר"ת (אגודה סימן ט"ז) : הנה וכל שכן אם דקדק טיהו ניכרון הד' ראשים שנצל ח' ונפסקו ג' ראשים כדל אחד דפסול דלא זדלו נפסקו ג' היעין וחס נפסקו ב' זדלון נמו פסול שמה ג' חוטין הם . (פית ווסף ב"ב ח"ב ח"ב ח"ב) : ב' היבא דצריך כדי ענינה ומתוך שההוטים עבים אינו יכול לענבם ואלו היו דקים היה בהם כדי ענינה (יב) בש"י : הגם ומטעמן בחוטין צמנים (זכרי עמנו) : ג' יכרי ענינה לרש"י מן הענף ולר"י אפילו נחתך כל הענף ולא נשארו כרי ענינה אלא מן הגדיל כשר ומנהג העולם כרש"י והיבא דלא אפשר (ו) [ג] (יג) * ישלמך על ר"י :

באר היטב

שערי תשובה

צומ יתקב טו' ס"ז : (ה) אם לא דקדק . קשה דהא כ"ש הוא אם דקדק כח"ש כגה"כ חל"כ וי"ל דנקט לא דקדק משום טיטא דמטיים אבל אם לא נחתכו חל"כ ב' ראשים מכשירים ככ"ל דזכור דוקא בלא דקדק אבל אם דקדק אם נחתכו ב' ראשים מחד ח' כשר חלילו לא נשתייר כ"ע דהא נשתייר רחש השני אבל אם נפסקו ב' מנ' זרדים ונשתייר כ"ע סבולים דשמה חוט ח' הו' ח"ל' (ו) יש לבחון על ר"י . (לעיל ס"ח ח"ב היבא דחלשך טוב לחוש לבטלה ר"ח טו' היבא דחלשך לחוש בק"ל צניפה אחרים אבל ח"ל' לחזור אחריו והכל כהב והיבא דלא חלשך היינו במקום שאין נמלחין צניפה כלל יש לסמוך כל ר"י . וח"ל' לא יבדק פליטס גם לכתוב לכתוב בו בשבת לר"י מ"א . ובהשבו גינה ורדים הלק ח"ל' כלל ב' סו' ח' כהב דיש להכשיר בשעת הדחק גם בצנפק קלמ מהגדיל חמת ע"ס . ועיין בהל"ק ח"ב טו' היבא שכ"ב דמי שנפסקו לו חוטי הגדיל ואין לו חוטין אחרים שיתיר ג' חלולין פ"א ג' קשרים העליונים ויניה קשר החמון עם ביטולה ברורה

טו' היבא שכ"ב דמי שנפסקו לו חוטי הגדיל ואין לו חוטין אחרים שיתיר ג' חלולין פ"א ג' קשרים העליונים ויניה קשר החמון עם ביטולה ברורה

מיטנה ברורה

ביאור הלכה

הקף רש"י החמון : (ח) ולר"ח וכו' . כ גמו דשני חוטין שכן ד' הנו וחינון במקום חללה בשני חוטין שכן ד' חנו וחינון במקום לבן זכרין עכ"פ שיהיה חין ח' שלם (ט) אם לא דקדק . קשה דהא כ"ש הוא אם דקדק כח"ש כגה"כ חל"כ וי"ל (יה) דנקט לא דקדק משום כ שא דמטיים אבל אם לא נחתכו חל"כ ב' ראשים דמכשרינן בכדי ענינה דזכור דוקא בלא דקדק אבל אם דקדק אם נחתכו ב' ראשים מחד ח' כשר חלילו לא נשתייר כ"ע דהא נשתייר רחש השני אבל אם נפסקו ב' מנ' זרדים ונשתייר כ"ע סבולים דשמה חוט ח' הו' ח"ל' (ו) יש לבחון על ר"י . (לעיל ס"ח ח"ב היבא דחלשך טוב לחוש לבטלה ר"ח טו' היבא דחלשך לחוש בק"ל צניפה אחרים אבל ח"ל' לחזור אחריו והכל כהב והיבא דלא חלשך היינו במקום שאין נמלחין צניפה כלל יש לסמוך כל ר"י . וח"ל' לא יבדק פליטס גם לכתוב לכתוב בו בשבת לר"י מ"א . ובהשבו גינה ורדים הלק ח"ל' כלל ב' סו' ח' כהב דיש להכשיר בשעת הדחק גם בצנפק קלמ מהגדיל חמת ע"ס . ועיין בהל"ק ח"ב טו' היבא שכ"ב דמי שנפסקו לו חוטי הגדיל ואין לו חוטין אחרים שיתיר ג' חלולין פ"א ג' קשרים העליונים ויניה קשר החמון עם ביטולה ברורה

שער הציצית

(א) ס"א : (ב) ס"א : (ג) ס"א : (ד) ס"א : (ה) ס"א : (ו) ס"א :

דוקא

הלכות ציצית סימן יב

שרבא חולק על מה שנאמר בגמרא שבעינן כדי עניבה, וסובר שכלל לא בעינן כדי עניבה, אבל לדידן דקיימא לן דבעינן כדי עניבה, הכוונה מהענף.

ס"ק יג

25 ומותר ללבוש הבגד - רצה לומר, ואין בזה איסור של לבישת ארבע כנפות בלי ציצית (ביטול מ"ע של ועשו להם ציצית), והטעם הוא משום שסמכינן על הר"י באיסור דרבנן, וכיון דמיירי שאינו יכול להטיל ציציות כשרים, אם כן אינו עובר על המצוות עשה דאורייתא (כמבואר בסימן יג במ"ב ס"ק ט), ונשאר רק איסור דרבנן (לבושי שרד ס"ק יד).

26 ולעיל בסעיף א' דכתב היכי דאפשר מוב לחוש לסברת רבינו תם וכו' - רצה לומר, המחבר דייק בלשונו, שבסעיף א מעיקר הדין הלכה כדברי הרא"ש, ומידת חסידות לחוש לדברי רבינו תם במקום שאפשר, ואילו הכא מעיקר הדין הלכה כדברי רש"י, ורק במקום שאי אפשר אחרת יסמוך על דברי ר"י, ועכשיו מבאר המשנה ברורה נפקא מינות בין שני הפסקים הללו.

27 או שיתבטל על ידי זה מתפילה בציבור - ומשמע שהכא שהשולחן ערוך פסק שרק היכא דלא אפשר יכול ללבוש טלית הכשרה רק לשיטת ר"י, כן רשאי להתבטל מתפילה בציבור, ולא ילבש טלית כזו כדי ללכת עמה לבית הכנסת, ואין הכוונה שאסור לו ללכת לבית הכנסת בלא טלית, שהרי וודאי שמוטב שיתפלל בציבור בלא טלית מאשר ביחידות עם טלית, אלא מיירי באדם שמתבייש להתפלל בבית הכנסת בלי טלית, ומבואר בסימן יג (ג) שעל בושה כזאת נאמר "גדול כבוד הבריות שדוחה את לא תעשה שבתורה", ולכן רשאי להתפלל בביתו, ובלבד שלא ילבש טלית

ליה רב אחא כל שכן דמינכר מצוותיהו" ופירש רש"י "כל שכן דכשרים, דהואיל ואילו היו דקים היו כשרים, דהא ארוכים הן כדי עניבה, כל שכן כשהם עבים דמינכרא מצוותם טפי".

22 ומשערין בחומין בינונים - יש לכך מקור מדאמרין בסימן יא במשנה ברורה (ס"ק יט) דמשערין מידת אגודל באגודל של אדם בינוני, ומקורו מהגמרא, עיין שם במקורות ציון 61.

סעיף ג (טו"ע)

23 כדי עניבה לרש"י מן הענף - שהרי כדי שיקרא "גדיל" ו"ציצית" כהלכתו, בעינן גם גדיל וגם ענף כדאיתא לעיל במשנה ברורה (סי' יא ס"ק טו), ולכן מוכרח שישאר כדי עניבה מן הענף (הגר"א בשם המרדכי (תתקלט)).

24 ולר"י וכו' מן הגדיל - והוכיח כן (בתוס' מנחות לח: ד"ה כדי לענבם) מדאמר רבא שמזה שאמרו בני רבי חייא שציצית שנפסקו חוטיו כשר, מוכח שבעת הטלת הציציות צריך לקשור לאחור כל חוליא וחוליא, שהרי אם בשעה שהטיל את הציציות היה צריך לקשור רק בתחילת הגדיל, עכשיו שנפסקו חוטיו הענף עד לקצה הגדיל ממש, יתפרק כל הגדיל, ואיך אמרו בני רבי חייא שכשר, אלא וודאי שצריך לקשור לאחור כל חוליא, וכיון שיש קשר בסוף הגדיל הוא לא יתפרק, עד כאן תוכן דברי רבא, ולכאורה קשה שהרי למרות שנאמר שציצית שנפסקו חוטיו כשר, נאמר גם שצריך שישאר כדי עניבה, ואם כן לא יתפרק הגדיל? ומזה מוכיח ר"י שלא בעינן שישאר כדי עניבה מהענף אלא מהגדיל, (עוד הוכיח מספרי (דברים רל"ד) בפרשת "גדילים תעשה לך", לאחר שדיברו על שיעור הגדיל (לגירסת הגר"א) אמרו "במה דברים אמורים בתחילה אבל בשיריה ובגרדומיה כל שהוא", ומשמע שמדובר על הגדיל), וכתבו שם בתוס' שרש"י כתב על הראיה מדברי רבא,

הלכות יציאת סימן יב

בר באר הגולה

ה פתחת ג'ה טט
כרטי' וספסוף
ו פתחת טז ז טט
דף (טז)

ישהוא יותר מכל ענינה (ח) * ולרבינו תם לא מכשירים אלא בנשתירו ב' הוסיף שלימים דהיינו ארבע ראשים שכל אחד מהראשים ארוך י"ב גודלים או מכשירים כשנפסקו השני הוסיף אחרים אם נשתיר בהם כדי עניבה אבל אם נפסקו י"ב הוסיף אע"פ שנשתיר בהם כדי עניבה פסולין וכפיו כך כשנחתכו שלשה ראשים (ה) [ג] (ש) אם לא דקדק בעת עשיית היציאת שיהיו ניכרים הד' ראשים שבצד אחד של הקשר היענין שכא כל ראש הוא מחוט גהר ונמצא שאין כאן אלא חוט אחד שלם הריכך כמפיקא פסול אבל אם לא נחתכו אלא שני ראשים (י) מכשיריך בכדי עניבה (יא) * והלכה כסברא ראשונה טיהו היבא דאפשר טוב להוסיף לכתוב רבינו תם : הגה * וסגינן כר"ת (אגודה סימן ט"ז) : הגה וכל שכן אם דקדק טיהו ניכרון הד' ראשים שנכל א' ונפסקו ג' ראשים נכל אחד דפסול דלזו דלזו נפסקו ג' היינו ואם נפסקו ב' דלדון נמו פסול שמה ג' חוסיין הם . (נית ווסף בגס דאחד חנינו) : ב' היבא דצריך כדי עניבה ומתוך שההוטים עבים אינו יכול לענגם ואלו היו דקים היה בהם כדי עניבה (יב) בשר : הגה ומסערין בחוסיין פינוסים (דכרי עמנו) : ג' יכרי עניבה לרש"י מן הענף ולר"י אפילו נחתך כל הענף ולא נשאיר כרי עניבה אלא מן הגדיל כשר ומנהג העולם כרש"י והיבא דלא אפשר (ו) [ג] (יג) * ישלמך על ר"י :

באר היתב

שערי תשובה

באר היתב כי ס"ו (ה) הם לא דקדק . קשה דהא כ"ש הוא אם דקדק כח"ש בנה"ש חל"כ וי"ל דקדק לא דקדק משום סיחא דמסיום אבל אם לא נחתכו חל"כ ב' ראשים מכשירים ככ"ע דזכור דוקא בלא דקדק אבל אם דקדק הם נחתכו ב' ראשים מחד ח' כשר חלילו לא נשתייר כ"ע דהא נשתייר רחש השני אבל אם נפסקו ב' מנ' נדדים ונשתייר כ"ע סבולים דשמה חוב ח' הו' ח"ל' : (י) יש לבחון על ר"י . (לעיל ס"ה) חבב היבא דלחשבר טוב לחוש לסכנה ר"ח ס' היבא דלחשבר לחוש בקל לזינה אחרים אבל ח"כ לחזור אחריו והכל כהב והיבא דלא לחשבר היינו במקום שאין נמלחין לזינה כלל יש לסמוך כל ר"י . וח"ל לא יבדק פליטס גם לזכור לזינה בו בשנת לרי"ח מ"א . ובהשוכה גינה ורדים הלק ח"ח כלל ב' ס' ח' כהב דיש להכשיר בשעת הדחק גם בנפסק קלם מהגדיל מחמת ע"ס . ועיין בהל"ק ח"ב ס' היב שכתב דמי שנפסקו לו חוסיי הגדיל ואין לו חוסיין אחרים שיתיר ג' חוליות פה ג' קשרים העליונים ויניה קשר החמור עם ביטנה ברורה

סי' היב שכתב דמי שנפסקו לו חוסיי הגדיל ואין לו חוסיין אחרים שיתיר ג' חוליות פה ג' קשרים העליונים ויניה קשר החמור עם ביטנה ברורה

ביאור הלכה

דב"כ ככ"ג וז"ל למעשה : * ולרבינו תם לא מכשירים וכו' שכל אחד מהראשים ארוך י"ב גודלין . עיין לעיל בסימן י"א ס"ד דכתב החתניר שם דעם ספרהשנה אך מבוט דקראיני כאל לרי"ח ואילו הא סבר לעיל י"ב גודלין כח"ש ככ"י שם דש החוט' וגם דלכתחלה בודאו גם המחנר שם מודם דטוב לחוש לכתירו וסכא מתיאו ג"כ המחנר רק לענין לחוש לכתחלה וכח"כ נמנו ככ"פ בספיק לך מתיאו ג"כ דעת אר"ם לענין זש : * והלכה כסכנה הראשונה . עיין בפתי' כח"ל נכ"ף מוכח מרכיבו דמותך לנבך עליו וכן מוכח מת"ל סק"ז דלא כח"כ בשאר ח"א : * ונודעין כר"ת . דע דלדעת ר"ת הוא חלילו לא נפסקו הכלים חוסיין רק נחקצין בחוסיין . בלדנין י"ב גודלין ג"כ פסול בכל הוושנים : * יש לסמוך על ר"י . וסכ"ז בתי"ו בסינין י"א סק"ג ככה ודע אם נפסקו כל החוסיין על הגדיל דפסול כמבואר בס' י"ב ס"א ח' הוא כדבר ואין לו זינה אחרים יסור הגדיל שהוא ד' גודלין ויבדק ויעבד קלף גדול וקלף עקף והמחנר כפי' י"א ס"ד ויולא לנהלה ויבדק ויהי (ידון דסריח לו י"ב גודלין מ"א ויבדק ולנבך יש ספק ומה"ל די בכל סריח ואין עובר על מ"ש דלזינה ומיחו ערוך לחסור כל הגדיל דח"ל' היו הושפ"ה דנפסלו מן הסוכה דבעיק גדיל ועקף ע"ל כס' ועמחו זאת הוא כדי לזלח אף לנעם דכ"י וסוף וזכ"ר"ף כחידושי' בסינין י"א פליטס לזכר אהר ככ"יו דגם זה בכלל העשה ולא מן כעשי' דלא כפול סק"ט' שהובא בב"ש' שחייל' בנש דח"ל לחסור כל הגדיל אף לדעת ר"י אך ח"כ מתיאו לסכ"ז בענין ככ"פ סימן י"ב כ"כ שכתב דזכו לא היו בכלל הנשיר ולא מן השני' ומ"ל שהוא סותר את עמנו . ודע עוד דלדעת רכ"י אם נפסקו חוסיי פנינים במקום הגדיל מן הקשרים א"ל ועוד חוסיין עמוד דלא עידיה מ"א נפסקו בני עינין דחלת עקף דפסול לרש"י ואם נפסק חוט אחד נראה דכשר דהא לא פליג רש"י על ר"י רק מטעם דבעינין גם פסול כמבואר בבנ"ל' ככ"ס רד"ש וסכ"א סוף י"א בזה גם פסול בראש סכ"י של אחרון חוטו גושה . אך נראה דדוקא

הקף רש"י החוסיין : (ח) ולר"ח וכו' . כ גמו דשני חוסיין שכן ד' חנו וחינין במקום חללה ושני חוסיין שכן ד' חנו וחינין במקום לבן זכור עכ"פ שיהיה מין ח' שלם : (ט) אם לא דקדק . קשה דהא כ"ש הוא אם דקדק כח"ש בנה"ש חל"כ וי"ל דקדק לא דקדק משום כ שא דמסיום אבל אם לא נחתכו חל"כ ב' ראשים מכשירים ככ"ע דזכור דוקא בלא דקדק אבל אם דקדק הם נחתכו ב' ראשים מחד ח' כשר חלילו לא נשתייר כ"ע דהא נשתייר רחש השני אבל אם נפסקו ב' מנ' נדדים ונשתייר כ"ע סבולים דשמה חוב ח' הו' ח"ל' : (י) יש לבחון על ר"י . (לעיל ס"ה) חבב היבא דלחשבר טוב לחוש לסכנה ר"ח ס' היבא דלחשבר לחוש בקל לזינה אחרים אבל ח"כ לחזור אחריו והכל כהב והיבא דלא לחשבר היינו במקום שאין נמלחין לזינה כלל יש לסמוך כל ר"י . וח"ל לא יבדק פליטס גם לזכור לזינה בו בשנת לרי"ח מ"א . ובהשוכה גינה ורדים הלק ח"ח כלל ב' ס' ח' כהב דיש להכשיר בשעת הדחק גם בנפסק קלם מהגדיל מחמת ע"ס . ועיין בהל"ק ח"ב ס' היב שכתב דמי שנפסקו לו חוסיי הגדיל ואין לו חוסיין אחרים שיתיר ג' חוליות פה ג' קשרים העליונים ויניה קשר החמור עם ביטנה ברורה

שער הציור

(ה' ס"א : (ז' ס"א : (ח' ס"א : (ט' ס"א : (י' ס"א : (יא' ס"א : (יב' ס"א : (יג' ס"א :

הלכות ציצית סימן יב

"מעיקרו - היינו ראש המחובר לטלית" (צה"פ בשם פרי צדיק סי' יב).

32 [ופשוט דכשנפסלים הציצית צריך לפשמו ולא מהני לעמוד על עמדו וכו' גם לא יתקן הציצית בעוד הטלית עליו - במסכת שבת (ק"ח): מסופר שרב יוסף שאל את רב יוסף בנו של רבה, באיזו מצוה אביו יותר זהיר, והשיב לו בציצית, כמו שפעם קרה שכאשר עלה בסולם נפסק לו החוט, ולא ירד מהסולם עד שתיקנו, עד כאן תוכן דברי הגמרא, והשתא אם תרצה לומר שמצד הדין אין צריך לפשוט מיד את הבגד, אם כן ממה נפשך הסיפור אינו מובן: אם מדובר שרבה לא פשט מיד, ולכן נשאר במקומו ולא הלך, לא מובן מה הגדלות, שהרי ודאי שאסור לכל אדם ללכת בעוד הוא לבוש בציצית פסולה, ואם מדובר שרבה כן פשט מיד את הבגד, ולכן לא הלך כדי לא ללכת בלא מצות ציצית, קשה, שהעיקר חסר מן הסיפור, שהיה צריך לספר לנו שפשט את הבגד ואף על פי כן לא הלך, שהרי זה עיקר החידוש, אלא ודאי שמצד הדין צריך לפשוט מיד, ולא היה צריך לספר לנו שרבה פשטו, והגדלות של רבה היא שלא רצה ללכת בלא מצות ציצית, ואם כן מוכח מכאן שמצד הדין צריך לפשוט מיד (מחצית השקל בהסבר דברי המגן אברהם בסי' יט ס"ק א). ומוכח מזה שגם אם רוצה לתקן את הציצית, אסור לו לעשות זאת בעוד הוא לבוש בטלית, שהרי מסופר שם שרבה תיקן את הציצית באותו זמן (ועיין לקמן בסי' יג סע' ג האם חייב לפשוט את הבגד מיד גם במקום ציבורי).

33 [דאין דין ארבע אמות אלא להולך בלי ציצית - "בלי ציצית" הכוונה בלי מצות ציצית, וענין זה נתבאר לעיל בסימן ח ציון 2, ושם גם נתבאר ש"דין" זה הוא ממידת חסידות.

הכשרה רק לשיטת ר"י (על פי צה"פ סי' כד אות ה ומשנה הלכה הובא שם).

28 [וגם אסור לצאת בו בשבת לרשות הרבים - שהרי מבואר בסימן יג (א) שהיוצא בטלית שתלויים בה חוטים שאינם כשרים, עובר על אסור הוצאה בשבת מדאורייתא, ובדאורייתא לא סמכינן על הר"י (הגהות רבי עקיבא איגר ס"ק ג. ובסי' יג במ"ב ס"ק ח מתייחס לנידון האם יש בזה"ז רה"ר דאו').

29 [ובכזה יש להכשיר בשעת הדחק גם בנפסק קצת מהגדיל ממש - רצה לומר, ובכזה מקרה שמתיר השולחן ערוך לסמוך על הר"י, דהיינו שאין לו ציציות אחרות (=שעת הדחק), מותר לסמוך על הר"י לא רק כשנפסקו חוטי הענף עד תום הענף, אלא אף אם נפסק מהגדיל עצמו ונשתתיר רק כדי עניבה בגדיל, שגם בכזה מקרה הר"י סובר שכשר. וזה מוכח מהספרי שהביאו התוס' (הובא לעיל בציון 24) שנאמר שם שדין הגרדומים מדבר על הגדיל. והסיבה שכתב המשנה ברורה (וכן הגינת ורדים) "קצת" מהגדיל ולא כתב אפילו נפסק "רוב" הגדיל, משום ששיעור גדיל הוא ד' אצבעות, וכדי עניבה הוא שני אצבעות, ובענין שישאר גם מעט גדיל וגם שיעור שאפשר להפריד את הגדיל ולעשותו ענף, וענף זה צריך להיות בשיעור של כדי עניבה, וממילא יוצא שרק אם נפסק "קצת" מהגדיל כשר לדעת הר"י (כך משמע בגינת ורדים).

30 [תשובת גינת ורדים (הלוי) או"ח כלל ב סי' א) עיין שם - רק המשפט האחרון הוא מדברי הגינת ורדים. ושם הוכיח דין זה מהגמרא במנחות (לח:).

31 [לנפסק החוט במקום הנקב, דשם אפילו לר"י פסול - כדאיתא במנחות (ל"ט). "אמר רבה בר רב אדא אמר רב אדא אמר רב אם נפסק החוט מעיקרו פסולה" ופירש רש"י

הלכות יציאת סימן יב

בר באר הגולה

יטהוה ויתור מכלי עניבה (ח) * ולרבינו תם לא מכשירים אלא בנשתירו ב' הוסיף שלימים דהיינו ארבע ראשים שכל אחד מהראשים ארוך י"ב גודלים או מכשירים כשנפסקו השני הוסיף אחרים אם נשתיר בהם כדי עניבה אבל אם נפסקו י"ב הוסיף ארבע שיש עניבה פסולים וכפי כך כשנחתכו שלשה ראשים (ה) [ג] (ב) אם לא דקדק בעת עשיית היציאת שיהיו ניכרים הד' ראשים שבצד אחד של הקשר היענין שבא כל ראש הוא מחוט גור ונמצא שאין כאן אלא חוט אחד שלם הריבך כמפיקא פסול אבל אם לא נחתכו אלא שני ראשים (י) מכשירין בכדי עניבה (יא) * והלכה כסברא ראשונה טיהו היא דאפשר טוב להוסיף לסברת רבינו תם : הנה * ויסקינן כ"ת (אגודה סימן ט"ז) : הנה וכל שכן אם דקדק טיהו ניכרון הד' ראשים שנכל א' ונפסקו ג' ראשים נכל אחד דפסול דלא זדלו נפסקו ג' היינו וחס נפסקו ב' דלדין נמו פסול שמה ג' חוטיין הם . (נית ווסף נכס ג' חנינו) : ב' היבא דצריך כדי עניבה ומתוך שהרושים עבים אינו יכול לענבם ואלו היו דקים היה בהם כדי עניבה (יב) בשר : הנה ומסערין בחוטיין בנימוס (דכרי עמנו) : ג' יכדי עניבה לרש"י מן הענף ולר"י אפילו נחתך כל הענף ולא נשאיר כרי עניבה אלא מן הגדיל כשר ומנהג העולם כרש"י והיבא דלא אפשר (ו) [ג] (יג) * ישלמך על ר"י :

באר היטב

בית יתבב כ"י ס"ז : (ה) אם לא דקדק . קשה דהא כ"ש הוא אם דקדק כח"ש בגמ"ס ח"כ * וי"ל דקשה לא דקדק משום טיחא דמטיס אבל אם לא נחתכו אלא ב' ראשים מכשירים ככ"ש דזכר דוקא בלא דקדק אבל אם דקדק אם נחתכו ב' ראשים מחד א' כשר אפילו לא נשתיר כ"ש דהא נשתיר רחש השני אבל אם נפסקו ב' מן' נדדים ונשתיר כ"ש פסולים דשמה חוט א' הו' ח"ל : (ו) יש לבחון על ר"י . (על סמ"ח ח"ב הובא דלפטר טוב לחוש לסכנה ר"ח ס"י היבא דלפטר לחוש בק"ל זנייה אחרים אבל ח"ש לחזור אחריו והכל כהב והיבא דלא חפשי היינו במקום שאין נמלחין זנייה כלל יש לסמוך כל ר"י . וחס"ל לא יבדק פליטת גס הסוכר לזאת בו בשנת לרי"ח מ"א . ובהשבה גינה ורדים הלק ח"ח כלל ב' ס"ו ח' כהב דיש להכשיר בשעת הדחק גם בנפסק קלם מהגדיל מחמת ע"ס . ועיין בהל"ס ח"ב ס"י היבב שכתב דמי שנפסקו לו חוטי הגדיל ואין לו חוטיין אחרים שיתיר ג' חוטיין פה ג' קשרים העליונים ויניה קשר החמור עם מיטנה ברורה

שערי תשובה

הקשרים וי"ל אם נפסק גם מחד השני אחר' וכ"כ במשניות וכן ועיין במה"ב שכתב דברי ס"ל וכבד דלא ככ"ש ע"ס : [ג] אם לא דקדק . עכ"ל ועיין בגינת ורדים כלל ב' סימן א' שני חוטיין פסולין נפסקין ולא נבאר בהם כ"ש ואין ידוע נתיכור שם פסולין שפיר הלמוד יש לפסול אם לא ביצוע שזכרו בשעת עשייתן מחמתן פסול כל הד' מכל דז נדדים לעמון אבל כח"ס יש לחוש שלא נחתכו ע"ס ועיין בכ"י בה"ש פרי דיוק שאל נפסקו ' ראשים שנכל אחד כשר לפי ששתייהם כל הראשים שני שם כ"ש ויותר מכל' ואפי' לא נשתירו מהשנים רק כ"ש בסוף כל' ח' חוטיין יבא ככר : [ג] * לסמוך . פירש"י וזה ש"ב א"ב גינת ורדים וכן איתא שיהי' נפסק ג"כ הגדיל והגדיל ארוך שאל יבדק המקום יבאר שיעור דלא וגם חוטיין כל' כשר בשעת הדחק ע"ס . וע"ס בכתובה שאחר זה כ"ש ר"י פלגיא נגדלש שעתה לפסול כוס :

סי' היבב שכתב דמי שנפסקו לו חוטי הגדיל ואין לו חוטיין אחרים שיתיר ג' חוטיין פה ג' קשרים העליונים ויניה קשר החמור עם מיטנה ברורה

ביאור הלכה

דכ"י ככ"ג וז"ל למעשה : * ולרבינו תם לא נפסקים וכ"י שכל אחד מהראשים ארוך י"ב גודלין . עיין לעיל בסימן י"א ס"ד דכתם החתכר שם כדעם ספרהשנים אך מבוט דקראי כה"ל ר"י וחלוס הא סבר לעיל י"ב גודלין כח"ש ככ"י שם רש"י חתום' וגם דלכתמה בודאו גס החתכר שם מודם דזכר לחוש לסכנה וסכא מתיחו ג"כ החתכר רק לעינין לחוש לפתחה ובח"כ כמזנו ככ"כ בסעף לך מתיח ג"כ דעת ס"ל לעינין זה : * והלכה כסכנה כהלכות . עיין בפתי' כה"ל נכ"ל מוכח מרכיו דמוחך לנכך עיני וכן מוכח מת"ל ס"ד דלא ככ"ש בשאר ח"א : * ונודעין כ"ת . דע דלדעת ר"ת הוא אפילו לא נפסקו הכלים חוטיין רק נחמקין בודאו : כדלכין י"ב גודלין ג"כ פסול בכל הוושפי : * יש לסמוך על ר"י . וסכ"ז כתי' בסימן י"א ס"ד ככ"ג וז"ל דעם כל המוטיין על גבול דפסול כמבואר כ"ס י"ב ס"א א"ש הוא כדכך ואין לו זנייה אחרים עיני הגדיל שהוא ד' גודלין ויותר ויעשה קלף גדול וקלף עקב והסמכר כסמ"ן י"א ס"ד ויזאל לנהלה ויכרך ויהי (ירידן דסכ"ח לו י"ב גודלין מ"א ולכ"ס ולכ"ך י"ס סכ"ו ומ"ה"ה די בכל כרי' ואין עובר על מ"ש דלעיל ומיחו נתיח לסכ"ו כל הגדיל דל"כ הוי הושפי' ונפסקו מן הסוכר דבעיק גדיל ועקב ע"ל כס ועמון ואם הוא כדי לזאה א"ף לנעם כ"י וסוף ונכ"ף כהודעין בסימן י"א שיש להכיר האחר ככ"י וז"ל דעם כל הכלל חפשי וז"ל מן כעשוי דלא ככ"ל ס"פ"ס שבוט' ככ"ש שיתיל כ"ס דל"כ להכיר כל הגדיל א"ף לנעם ר"י אך ח"כ מתיחו וסכ"ז ככ"י ככ"כ ס"פ"ס י"ב א"ף שכתב דזכר לא הוי ככ"ל תנשי ולא מן השני ומ"ל שהוא סוכר א"ת עמון . ודע עוד דלדעת רכ"י אם נפסק חוטי פנימה במקום הגדיל בין הקשרים א"ף ודע חוטיין שכול דלא עידיה מ"א נפסקו בני עינין דחלת עקב דכ"ל ר"י ואם נפסק חוט אחד נראה דכ"ר דהא לא פליג ר"י על ר"י רק מטעם דבעינין גם פסול כמבואר בגמ"ל ככ"ס רד"ש וסכ"ל ס"א י"ב כ"ס גם פסול כראש ככ"י של ארוחו כחוס גופה . אך נראה דוקא

הקף רש"י החוטיין : (ח) ולר"י וכו' . כ' כמו דשני חוטיין שכן ד' הו' נתינין במקום חלה שני חוטיין שכן ד' חונו נתינין במקום לבן לז"ל עכ"ל שיהיה חין א' שלם : (ט) אם לא דקדק . קשה דהא כ"ש הוא אם דקדק כח"ש בגמ"ס ח"כ * וי"ל י"ל דקשה לא דקדק משום כ' ש' דקדק אבל אם לא נחתכו אלא ב' ראשים מכשירים ככ"ש דזכר דוקא בלא דקדק אבל אם דקדק אם נחתכו ב' ראשים מחד א' כשר אפילו לא נשתיר כ"ש דהא נשתיר רחש השני אבל אם נפסקו ב' מן' נדדים ונשתיר כ"ש פסולים דשמה חוט א' הו' ח"ל : (ו) יש לבחון על ר"י . (על סמ"ח ח"ב הובא דלפטר טוב לחוש לסכנה ר"ח ס"י היבא דלפטר לחוש בק"ל זנייה אחרים אבל ח"ש לחזור אחריו והכל כהב והיבא דלא חפשי היינו במקום שאין נמלחין זנייה כלל יש לסמוך כל ר"י . וחס"ל לא יבדק פליטת גס הסוכר לזאת בו בשנת לרי"ח מ"א . ובהשבה גינה ורדים הלק ח"ח כלל ב' ס"ו ח' כהב דיש להכשיר בשעת הדחק גם בנפסק קלם מהגדיל מחמת ע"ס . ועיין בהל"ס ח"ב ס"י היבב שכתב דמי שנפסקו לו חוטי הגדיל ואין לו חוטיין אחרים שיתיר ג' חוטיין פה ג' קשרים העליונים ויניה קשר החמור עם מיטנה ברורה

שער היצוין

(א) ס"א : (ב) ס"ב : (ג) ס"ג : (ד) ס"ד : (ה) ס"ה : (ו) ס"ו : (ז) ס"ז

הלכות ציצית סימן יג

יג דיני ציצית בשבת . ובו ג' סעיפים :

א ממזות כ"ח ב טס
ל"ה : ג הטות
כ"ח כ"ג כ"ג
והדומה בקרב
ז שבת ד מנחת
ל"ד למה הכ"ח ד'
וכוונתו

א ארבע ציציות מעכבין (א) זה את זה שכל זמן שאין בה כל הארבע אינה מצויצת כהלכתה
בהיוצא בה (ב) לרשות הרבים בשבת (ב) (ג) חייב המצאת (ועיין לקמן סימן ט"ח סעיף ל"ח) :
ב אם היא מצויצת כהלכתה (ד) מותר (ג) [ג] לצאת בה לרשות הרבים בין (ג) שלית קמן בין
שלית גרול אפילו בזמן הזה שאין לנו (ה) תבלת : (רק שלא יבא מונח לו (ז) (ו) על כמאיו) (דברי
ר"ן ור"י ס' הנית דף ק"ח מ"ב) (ומוקמין לטעם החוקמה שהוא מציין כהלכתו ואין צריך לנדקו (ס) (ו) * קודם
שלא (ז) (דברי תשובת הר"ם כלל כ' ומשנת הרמב"ן סימן רע"ו וככל בו בשם הרמב"ם פרק י"ט מהלכות שבת) :
ג אם נודע לו (ח) בשבת (ט) כשהוא בכרמלית שהשלית שעליו (י) פסול לא יסרונו מעליו עד

שערי תשובה

באר היטב

חגיגה כדי שיהא פתול וגדול עד שימלא אחרים . [ופשוט דכשפסלים
הציצית צריך לפושטו ולא מהני לעמוד על עמודו שלא יכר ד' אמות
דלין דין ד' אמה חלה להלך בלא ציצית] :
(ה) חייב המצא . דכיו משוי וז"ל דכפול לגבי בגד דחשיבי הס לגביה
שדעתו להשלים עליהם צ"י בשם הוהו . [פ"ח] אם נכסרו כל
הד' ציציות ולא נשתויר בהם כדי עניניה דודויה יעשה אחרים המהקים
בטלים הס לגבי בגד ומותר ללשא בהם בשבת פ"ז ע"ה : (ז) ללשא
בה לר"ה . חפילו בליגס דלוא זמן ציצית הוא משום דמיו לכגד צ"י
ר"ח"ח סימן ק"ה מפלגל אם רשאי ללשא גד' כנראה קמן שמיין בו שיעור
ההובו כפי' פ"ז : (ד) על כמאיו . שלא כדרך לבישהו בחול דלוא לא

[חייב המצא . עכ"ס ועיין כנ"ל וברי ב שכתבו שדעת הרמב"ם אין
יהוסיין יניין ס"ח ואם נספק חוט אה . שכול מדרבנן ויש להסתפק בטעם
זה לר"ה אם חייב המצא ע"כ בלוחך : [ג] ללשא . עכ"ס ועיין כגד יעקב
סימן ס' דלכאנעו כנראה של מצי עם ציצית וס' להחמיר לילך בו בשבת חפילו
בעיר ש"א פ"ו חוקין העירוב לטעול בתוכה ועיין לעיל כ"ו י' כאלה ארבע
כפילו ק"ה בחיובו ועיין כ"ח כ"ח כ"ח חלק א"ח סימן כ"ז לענין דין
זכ"ו אם מנאמות הספולין לדרך התקן משני גדרים יש להם דין ר"ס . ועי'
כשגתו אריס ס' י"ח דכ"ה אין שדה משני כבוד הכריות וה"כ ככלאים נמי

ביאור הלכה

משנה ברורה

(א) זה הק זה . שכולם הם מנה אהת והם נהסר לו חפילו ציצית עומת
היו כלה הטיל בה לא (ב) ובישל לגמרי העסק דציצית (ב) לר"ה .
ולכרמלית הסור מדרבנן וה"כ (ג) לכל שאר כסולס כגון שיהיה הנגד
(ג) משום רובו או שהיו הציציות עשויין של במקומן למעלה מנ'
לצבעות ה' : למטה מקשר הגולל וכל כה"ג מן שיהיה מרבע כנפות
(ד) קמן שמעור ההובו כסימן פ"ז ע"כ ככל אלו אסור לגמל ככן
חפי' לרמלית מדרבנן ובגד שכתוב חזיו בצימנוט עיין לעיל בסימן
י' במ"ב ס"ה כ"ז : (ג) חייב המצא . דכיו משוי רחמה הציצית הבהורים
ואריס בציטלים לגבי בגד דחויסי ציצית חשיבי הס ולא כפילו . וחפילו
אם אהתם הציצית ג"כ כפוליס הס מ"ח"ה כל כשמלא בהם חזיו חושין

דדוקו אם נספק הטוע למעלה מהולית ראב"ה דלג"ס מיספל מטעם דהא
ק"ל קצר עליון (הוא קצר כהני מהמחשכ קשרים בלאו עשין) דלדוריות
וכוח דלמיתק חוט אחד חייב כאלו יפסק הקצר כדמוכה כנמחוט ל"ט ע"כ
כרמלית כדי לטעם ג"כ . ויורה מזה נובל (הוכוח לפענינו לכאורס הסבוג"ח
ס' לדעת רש"י דלרין ג"כ שאמר מהחוט מעט יותר למעלה מהחולית כלאזה
דכיונו נעדר כדי ענינה (שכ"מ) על חוט אחד לדעת רי"ף והרמב"ם כ"מ'
כ"ח) דלג"ס לחשינו כפוליה לכסוף יתקן קשר ואפשר שיש לחלק קתה
מהסבוג"ח וז"ל :

* קודם שיהא בו . עיין במ"ב מש"כ לענין בדיקה בשבת ואילו עטם המוכנ
הוא משום דלמס יועיל ככדיקה דלפילו לא ימלאם כראוי יהיה מותר
כשרים דעשו עליהם וחשיבו ולא כפילו אם לא שנספקו כל חופי
ע"כ (ז) אם נודע לו דבר זה בשבת כשהוא הולך ברה"ח אין צריך לפשוט כלימו : (ד) נאמר ללשא . חפילו (ה) בליגה דלוא זמן ציצית
הוא משום דמיו הוא לכגד . וחפילו כפוליותה של שאר מיניס חפילו להפוסקים לעיל בסימן ס' ס"ח דחיובן רק מדרבנן מ"מ נוי בגד הוא
כיון דעכ"ס מחוייב בהן כהורה ודלי ואינו דומה לבגד שהניו פתוח והניו סרוס דספק כז"ע לעיל בסימן י"ד סעיף ז' דלוא יוצאין בו
בשבת דהתם מינונו הוא רק מחד ססק [מ"ג] ואר"ה דלא כהשכ יעקב אח"כ מלאר"ה כנס הע"ה תכז כפצוסות כוונתיין] : (ה) חבלת .
דהא ק"ל מהכחה והלבן וכן מוכבין או אה"ה דכתיב ורחימה ורחימה חבל הדא וחזת משמע : (ו) על כמאיו . דלוא לא היו הכתובים חלל
משוי דהיו זה דרך לשיטהו כגול . מיהו (ט) אם מהכחה רוב נוסו כני ועיין לקמן בסימן ש"ח סעיף ל' מה שכתבו בזה : (ז) קודם שיהא
בו . כיון שדבקה כבוקר בשם שהיה מנכר על הגביסה והמלאים שלמים מו חזין גריל ליתק בזמן מועט כוח חפילו הסרוס בינתיים [מ"ח] ש"ח
ומוח מזה דבשבת ג"כ לעיל בו ציצית נראה ג"כ דלא קכתיב ליה ורחימה מלקמן בסימן ש"ה ס"ג כהניס היבא דשכחו ולא עירבו ע"כ
[מהדושו רע"ו] : (ב) כשהוא בכרמלית . הוא חקוס ששם אין ליאכר כמלול רק מדרבנן ולכך ח"כ להסיר דכבוד הכריות דורה איסור
דכבנ ועצ"ו : דציצית חפילו דלדוריות והדוריות לא דחיינ מפני כבוד הכריות מ"מ שרי דלא חמרה חורה לא הלגש בגד בלא ציצית
רק מ"ע להטיל בו ציצית מ"ע שאין יבול להטיל בו ציצית בשבת און עובר מ"ע ואין מפלו רק איסור דרבנן ולכך הוחר מפני כבוד הכריות
יאין צריך לפשוט העליה הכל ברה"ח שהוא מן ההורה צריך לפשוט בין כפי"ג ובין יא) כעליה קמן וחפילו אם ישאר עומד שרוס עי"ז שמיין
כבוד הכריות דורה איסור דלדוריות כזה ככל גוויי ולקמן בהלכות שבת א"י ויחבר יא) דיש מהלוקה אם כז"ה"י יש לנו דין ר"ה או לא .
וג"הה דאם הנדיל הוא שלם והספול הוא רק בעתק כולל לנרף ליה דעת הר"ם לעיל דכפישור ואין צריך לפושטו ח"כ רק יתחיל לילך
לג"ה (ז) פסול . ר"ל יג) בין שנספק לו גם קרן הספול ועשית בה שלם ובין שנספק לו ח"ה הציציות וכן דלוא וחפילו (ד) יהיה כבד פסול
כששם שיהא מנינו כיון דבשבת שכתבו (ט) לא נודע לו לא קמסינ ליה דנדול כבוד הכריות (ט) וחפילו כפי"ג שלט שמיין חנו מהנין ללגוס
חמו

כשרים דעשו עליהם וחשיבו ולא כפילו אם לא שנספקו כל חופי
ע"כ (ז) אם נודע לו דבר זה בשבת כשהוא הולך ברה"ח אין צריך לפשוט כלימו : (ד) נאמר ללשא . חפילו (ה) בליגה דלוא זמן ציצית
הוא משום דמיו הוא לכגד . וחפילו כפוליותה של שאר מיניס חפילו להפוסקים לעיל בסימן ס' ס"ח דחיובן רק מדרבנן מ"מ נוי בגד הוא
כיון דעכ"ס מחוייב בהן כהורה ודלי ואינו דומה לבגד שהניו פתוח והניו סרוס דספק כז"ע לעיל בסימן י"ד סעיף ז' דלוא יוצאין בו
בשבת דהתם מינונו הוא רק מחד ססק [מ"ג] ואר"ה דלא כהשכ יעקב אח"כ מלאר"ה כנס הע"ה תכז כפצוסות כוונתיין] : (ה) חבלת .
דהא ק"ל מהכחה והלבן וכן מוכבין או אה"ה דכתיב ורחימה ורחימה חבל הדא וחזת משמע : (ו) על כמאיו . דלוא לא היו הכתובים חלל
משוי דהיו זה דרך לשיטהו כגול . מיהו (ט) אם מהכחה רוב נוסו כני ועיין לקמן בסימן ש"ח סעיף ל' מה שכתבו בזה : (ז) קודם שיהא
בו . כיון שדבקה כבוקר בשם שהיה מנכר על הגביסה והמלאים שלמים מו חזין גריל ליתק בזמן מועט כוח חפילו הסרוס בינתיים [מ"ח] ש"ח
ומוח מזה דבשבת ג"כ לעיל בו ציצית נראה ג"כ דלא קכתיב ליה ורחימה מלקמן בסימן ש"ה ס"ג כהניס היבא דשכחו ולא עירבו ע"כ
[מהדושו רע"ו] : (ב) כשהוא בכרמלית . הוא חקוס ששם אין ליאכר כמלול רק מדרבנן ולכך ח"כ להסיר דכבוד הכריות דורה איסור
דכבנ ועצ"ו : דציצית חפילו דלדוריות והדוריות לא דחיינ מפני כבוד הכריות מ"מ שרי דלא חמרה חורה לא הלגש בגד בלא ציצית
רק מ"ע להטיל בו ציצית מ"ע שאין יבול להטיל בו ציצית בשבת און עובר מ"ע ואין מפלו רק איסור דרבנן ולכך הוחר מפני כבוד הכריות
יאין צריך לפשוט העליה הכל ברה"ח שהוא מן ההורה צריך לפשוט בין כפי"ג ובין יא) כעליה קמן וחפילו אם ישאר עומד שרוס עי"ז שמיין
כבוד הכריות דורה איסור דלדוריות כזה ככל גוויי ולקמן בהלכות שבת א"י ויחבר יא) דיש מהלוקה אם כז"ה"י יש לנו דין ר"ה או לא .
וג"הה דאם הנדיל הוא שלם והספול הוא רק בעתק כולל לנרף ליה דעת הר"ם לעיל דכפישור ואין צריך לפושטו ח"כ רק יתחיל לילך
לג"ה (ז) פסול . ר"ל יג) בין שנספק לו גם קרן הספול ועשית בה שלם ובין שנספק לו ח"ה הציציות וכן דלוא וחפילו (ד) יהיה כבד פסול
כששם שיהא מנינו כיון דבשבת שכתבו (ט) לא נודע לו לא קמסינ ליה דנדול כבוד הכריות (ט) וחפילו כפי"ג שלט שמיין חנו מהנין ללגוס
חמו

שער היצין

א) וכוונתו היכה לגמרי להרן כזה קושיה כפי"ג מניו דל"י ובעמלא נמי מנטל כזה כפי"ג ע"כ : (ב) פ"ח כפי"ג ר"י : (ג) לעיל בסימן ו' ס"ז : (ד) פ"ח :
כ) פ"ח וכו"מ של כנ"ג בשם כרמ"ס : (ו) ע"ז : (ז) ח"כ ביאור דבני כט"ז : (ח) כ"ז ומ"א וספכתה החזיוס עיין ככ"כ : (ט) פ"ז בסימן ש"ח ואר"ה :
י) מ"א כפי"ג הערדני : (יא) ש"ס כנ"ג ופשוט כוח גלל דמי למה שפתיקין לקמן כפי"ג דהוא גנאי גרול דהכל מלא כוח איסור דלדוריות של קוס ועפס
משום משא דציצית : (יב) פ"ח : (יג) כן מוכח מהחזיוס : (יד) צ"י : (טו) פ"ח : (טז) ג"כ ע"א :

הלכות ציצית סימן יב יג

סימן יג

סעיף א (טו"ע)

1] ארבע ציציות מעכבין זה את זה, שכל זמן שאין בה כל הארבע אינה מצוייצת כהלכתה - כדאיתא במנחות (כח). "ארבע ציציות מעכבות זו את זו שארבעתן מצוה אחת, רבי ישמעאל אומר ארבעתן ארבע מצוות", ופירש רש"י (כדף לז: ד"ה דרב הונא) "הטיל לשלש ולא לארבע, לתנא קמא הוא מצוייצת שלא כהלכתה וכו' ולרבי ישמעאל היא מצוייצת כהלכתה, דשלש מצוות מיהא איכא". ונפסקה בגמרא (לז:): ההלכה כתנא קמא: "אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כרבי ישמעאל, ולית הלכתא כוותיה" (בית-יוסף).

2] והיוצא בה לרשות הרבים בשבת חייב חטאת - כדאיתא במנחות (לז:): שלדעת תנא קמא שסובר שהטלית פסולה, עובר על הא דאמר רב הונא היוצא בטלית שאינה מצוייצת כהלכתה בשבת חייב חטאת, ופירש רש"י (ד"ה דרב הונא) "דהוה להו ציצית משוי".

3] ועיין לקמן סימן ש"א סעיף ל"ח - שם הוסיף השולחן ערוך ביאור למה החוטאים אינם בטלים לגבי הבגד "מפני שאותם החוטאים חשובים הם אצלו, ודעתו עליהם עד שישלם ויעשהו ציצית" (מ"ב עזו והדר).

ס"ק א

4] וביטל לגמרי העשה דציצית - דאילו לדעת רבי ישמעאל קיים בכהאי גוונא שלוש מצוות מתוך הארבע, אך לדעת תנא קמא חסר לו בתנאי המצווה, ונחשב שכלל לא עשאה (שהרי לכן אמרה הגמ' ש"היא מצוייצת שלא כהלכתה" וחשיב משוי רק לשיטת ת"ק).

ס"ק ב

5] ולכרמלית אסור מדרבנן - כמבואר לקמן בסעיף ג.

6] והוא הדין לכל שאר הפסולים - רצה לומר שלא רק במקרה שהביא בשולחן ערוך (שלא הטיל ציצית בכל ד' הכנפות, אלא רק לשלושה) נחשבות הציציות למשוי בשבת, אלא גם בכל סוגי הפסולים שיש בהלכות ציצית נחשבות הציציות למשוי.

7] עיין לעיל בסימן י" במשנה ברורה ס"ק ב"ז - שם כתב שבכזה מקרה יש ספק האם כשר או פסול, ולכן לרשות הרבים דאורייתא אסור לצאת, ולגבי כרמלית יש מחלוקת.

ס"ק ג

8] דחומי ציצית חשיבי הם ולא במילי וכו' - כדאיתא במסכת שבת (קלט:): "ציצית לגבי טלית חשיבי ולא בטלי", וכתבו שם בתוספות (ד"ה ציצית) בשם הר"ח שהטעם הוא מפני שדעתו לתקן את הפסול ולהמשיך להשתמש עם החוטאים התלויים, ולכן גם כתב המשנה ברורה שאם נפסקו כל ארבעת הציציות על כל חוטיהם, במקרה כזה החוטאים הפסולים כן בטלים לבגד, שהרי אין בהם יותר שימוש ואין דעתו עליהם, ולכן אפילו ברשות הרבים אינו צריך לפשוט טליתו (אך פשיטא שלכתחילה אסור ללבוש טלית זו בין בשבת ובין בחול, משום איסור לבישת ד' כנפות בלא ציצית. ואף במקרה הראשון דהיינו שנתרו גם ציציות כשרות אם אין בדעתו לתקנם, כגון שהם בלויים, הרי הם טפלים לבגד ומותר לטלטלם, שמירת שבת כהלכתה י"ח, לה, וצה"פ כב).

9] אם לא שנפסקו כל חומי הארבע ציצית ולא נשאר בהם כדי עניבה - "הארבע ציצית" הכוונה ארבעת הגדילים וענפיהם (על פי שמירת שבת כהלכתה יח, לה), ואין הכוונה שבכל החוטאים כולם לא נשאר כדי עניבה, אלא הכוונה שכולם נפסקו לפחות משיעור יב גודלים (השיעור הנצרך להטלת החוטאים מחדש, כמבואר במ"ב בסי' יב ס"ק ב), וחוט אחד (שלם, שניים מתוך שמונה) בכל ענף, לא נשאר בו כדי

הלכות ציצית סימן יג

יג דיני ציצית בשבת . ובו ג' סעיפים :

א ארבע ציציות מעכבין (א) זה את זה שכל זמן שאין בה כל הארבע אינה מצויצת כהלכתה ביהויצא בה (ב) לרשות הרבים בשבת (ג) חייב המצאת (ועיין לקמן סימן ט"ח סעיף ל"ח) :
ב אם היא מצויצת כהלכתה (ד) מותר (ג) [ג] לצאת בה לרשות הרבים בין (ג) שלית קמן בין שלית גרול אפילו בזמן הזה שאין לנו (ה) תכלת : (רק שלא יהא מונח לו (ז) (ו) על כמיוסין) (דברי ר"ן ור"י ס' הניית דף ק"ח מ"ב) (ומוקמין לטעם החוקמה שהוא מצויצת כהלכתו ואין צריך לנדקו (ס) (ז) * קודם שילא (ז) (דברי תשובת הר"ם כלל ב' תשובת הרמח"ן סימן רע"ו וככל בו בשם הרמב"ם פרק י"ט מהלכות שבת) :
ג אם נודע לו (ח) בשבת (ט) כשהוא בכרמלית שהשלית שעליו (י) פסול לא יסורנו מעליו עד שערי תשובה

אמנתו כ"ח ב טס
 ל"ח : ג תשובת
 סוף"ל כלל ב'
 והדברי בפרק כ"ב
 זבת ד מנחת
 ל"ד למה הכל"ד
 והיטב"ל

חגיגה כדי שיהא פתול וגדול עד שימלא אחרים . [ופשוט דכשפסלים הציצית צריך לפושטו ולא מהני לעמוד על עמודו שלא יכר ד' אמות דלין דין ד' אמה חלה להלך בלא ציצית] :
 (ה) חייב המצאה . דכוי משוי וז"ל דכפול לגבי בגד דחשיבי הס לגביה שדעתו להשלים עליהם צ"י בשם הוה"ס . לפ"ח אם נכסרו כל הד' ציציות ולא נשתויר בהם כדי עניניה דודו"ה ישסה אחרים המתיחסים בטלים הס לגבי בגד ומותר ללשא בהם בשבת פ"ז ע"ה : (ז) ללשא בה לר"ה . חפילו בלי"ס דלאו זמן ציצית הוא משום דכוי לכגד צ"י ר"ח"ל סימן ק"ה מלפלא אם רשאי ללשא גד' כנראה קמן שמיין בו שיעור ההובו כס"י פ"ז : (ד) על כמיוסין . שלא כדרך לבישהו בחול דלאו לא

[חייב המלא . עכ"ס ועיין כנר"א וברי ב שכתבו שדעת הרמב"ם אין נהוסיין יניין סוף"ל וחס נספק חוט אה . שכול מדרכין ויס להספק בטלית זה לר"ה אם הייב סתפ"ט ע"ס בלחוד : [ג] ללשא . עכ"ס ועיין כגד יעקב סימן ס' דלכרע כנראה של מצי עם ציצית וס להחמיר לילך בו בשבת חפילו בעיר ש"א פני חוקין העירוב לטעול בתוכה ועיין לעיל ס' י' כאלה ארביסו סביאו ק"ה בחיובו ועיין כו"ח ביה"ט חלק א"ח סימן כ"ז לענין דין זכ"ו אם מנארות הספולין לדרך התקן משני גדרים יש להס דין ר"ס . ועי' כשגת אריס ס' י"ח דכ"ה אין שדה משני כבוד הכניות וה"ס ככלאים נמי

ס' י"ח . ועיין בתשובת מהר"ל ס' ק"ז : (ג) טלית קמן . בתשובה ר"ח"ל סימן ק"ה מלפלא אם רשאי ללשא גד' כנראה קמן שמיין בו שיעור ההובו כס"י פ"ז : (ד) על כמיוסין . שלא כדרך לבישהו בחול דלאו לא

ביאור הברכה

(א) זה ה"ק ז"ל . שכולם הם מנהיגים וזה נהסר לו חפילו ציצית עומת הוי כלה הטיל בה כל א' ובישל לגמרי העסק דציצית (ב) לר"ה . ולכרמלית הסוד מדרבנן וה"ס [ג] לכל שאר כסולס כגון שיהי הבגד (ג) פשוט רובו או שהיו הציציות עשויין מלא במקומן למעלה מן הלצניות ה' : למטה מקשר הגולל וכל כה"ג מן שיהי חרבע כנפות (ד) קמן שמעור ההובו כסימן פ"ז ע"ס ככל חלו אסור לגמרי ככן חפי' לכרמלית מדרבנן ובגד שכתוב חזיו בצימנוס עיין לעיל בסימן י' במ"ב ס"ה כ"ז : (ג) חייב המלא . דכוי משוי רחמח הציצית הנהוהריס ואיכס בציטלים לגבי בגד דחויסי ציצית חשיבי הס ולא כפוליי . וחספלו חס אהוס חציציה ג"כ כפוליס הס מ"ח"ה כל כשמלא בהס חזיו חושין

דדוקי' אם נספק הטוע למעלה מהולית ראשונה דלג"ס מיספ"ל מטעם דהא קי"ל קצר עליון (הוא קצר הכני מהמחשק קשרים בלאו עשיון) דלדורייתא וכו' ודמייתק חוט אחד חייב כליו יספ"ק הקצר כדמוכה כנמחו"ל ל"ט ע"כ כדורייתא כדוי ונענס ע"ס . ויוחה מוח נובל (הכובח לפענינו לכאורס הסבוג"ה סס לדעת רש"י דלריך ג"כ ששאר מהחוט מעט ויהי למעלה מהחולית כלאו"ה דכיון נערך כדוי ענינה (שכ"מ) על חוט אחד לדעת רי"ף והרמב"ם כמ"ס ככ"ו) דלג"ס לחשינו כסודו לכסוף יתקן קשר ופאשר שיש לחלק קת"ה מהסבוג"ה וז"ל :

* קודם שילא בו . עיין במ"ב מש"ל לענין דצדיק בשבת ואילו עטס המוכנ הוא מבוס דלמס ויעיל ככדיקא דלפילו לא ימלאס כרלוי יתיס מותר

כשרים דעחו עליהם וחשיבי ולא כפוליי אם לא שנספקו כל חופי החרבע ציצית ו' ולא נשאר בהם כדי עניניה דאו כפוליס הס להבגד ע"כ ז' אם נודע לו דבר זה בשבת כשהוא הולך ברה"ח אין צריך לנפוס כליחו : (ד) נשאר ללשא . חפילו (ה) בלילה דלאו זמן ציצית הוא משום דכוי הוא לכגד . וחפילו כפוליותה של שאר מיניס חפילו להפוסקים לעיל כסימן ס' ס"ח דחיובן רק מדרבנן מ"מ נוי בגד הוא כיון דעכ"ס מחוייב בהן כהורה ודלי ואילו דומה לבגד שהיו פסוח והיו סרוס דספק כס"ע לעיל כסימן י"ד סעיף ז' דלחן יולאלין בו בשבת דהס חייבו הוא רק מדר ססק [מ"ג] ואר"ה דלא כהשכ יעקב אח"כ מלארי כנס הע"ה כרז כפוסוסה כו"סייהו] : (ה) חכלס . דהא קי"ל הסכלה והלבן וכן מעכנין או חת"ו דכרביב ורתיחס ורתיחס חלל הדא וחלח משמע : (ו) על כמיוסין . דלאו לא הוי כהכיס חלל משוי דהיו זה דרך ל"ססו כגול . מיהו ט) אם מהכסה רוב גופו כני ועיין לקמן כסימן ע"ח סעיף ל' מה שנכתבו בזה : (ז) קודם שילא בו . כיון דבשבת כנורק כשהו מנכר על הגניסה והמלא"ס שלמים מו חזין רגיל לוינס כזמן מועט כיה חפילו הסרוס בינתיים [מ"ח] ומכח מוח דבשבת ג"כ להטיל בו ציצית נראה ג"כ דלא קכסיין ליה ורתיחס מלקמן כסימן ע"ה ס"ג כהכ"ה היבס דשכחו ולא עירבו ע"ס [מחודשו כ"ט] : (ב) כשהוא בכרמלית . הוא חקוס ששס אין ליכסר כמלול רק מדרבנן ולכך ח"ס להסיר דכבוד הכניות דורה איסור דרבנן וחס"ו ז' דציציה חופ' דלדורייתא ודמורייתא לא דמיין פעני כבוד הכניות מ"מ שרי דלא חמרה חורה לא הלגס כגד בלא ציצית רק מ"ע להטיל בו ציצית מ"ע שאין יבול להטיל בו ציצית בשבת אין עובר מ"ע ואין פליו רק איסור דרבנן ולכך הוחר מפני כבוד הכניות יאין צריך לפשוט העליה הבל ברה"ח שהוא מן ההורה צריך לפשוט בין כפ"ג ובין יא) כפוליה קמן וחפילו אם ישאר עומד ערוס עי"ז שמיין כבוד הכניות דורה איסור דלדורייתא כזה ככל גוויי ולקמן בהלכות שבת פ"ה יתבאר יב) דיש מהלוקח אם כו"ה"י יש לו דין ר"ה או לא . ונראה דהא הנדיל הוא שלם והספול הוא רק עסקן וכל לדרך ליה דעת הר"ם לעיל דכפישור ואין צריך לפושטו חי"ק רק יתחיל לילך לגולה (ז) פסול . ר"ל יב) בין שנספק לו גם קרן הספול ועשית בה שלם ובין שנספק לו ציצית ונעשית בה שלם וביה כבד פסול כששס שילא מניחו כיון דבשבת שכלבו סו) לא נודע לו לא קפסיין ליה דנדול כבוד הכניות סו) וחפילו כפ"ג שלט שמיין חלו מהניין ללגוס חסו

כשרים דעחו עליהם וחשיבי ולא כפוליי אם לא שנספקו כל חופי החרבע ציצית ו' ולא נשאר בהם כדי עניניה דאו כפוליס הס להבגד ע"כ ז' אם נודע לו דבר זה בשבת כשהוא הולך ברה"ח אין צריך לנפוס כליחו : (ד) נשאר ללשא . חפילו (ה) בלילה דלאו זמן ציצית הוא משום דכוי הוא לכגד . וחפילו כפוליותה של שאר מיניס חפילו להפוסקים לעיל כסימן ס' ס"ח דחיובן רק מדרבנן מ"מ נוי בגד הוא כיון דעכ"ס מחוייב בהן כהורה ודלי ואילו דומה לבגד שהיו פסוח והיו סרוס דספק כס"ע לעיל כסימן י"ד סעיף ז' דלחן יולאלין בו בשבת דהס חייבו הוא רק מדר ססק [מ"ג] ואר"ה דלא כהשכ יעקב אח"כ מלארי כנס הע"ה כרז כפוסוסה כו"סייהו] : (ה) חכלס . דהא קי"ל הסכלה והלבן וכן מעכנין או חת"ו דכרביב ורתיחס ורתיחס חלל הדא וחלח משמע : (ו) על כמיוסין . דלאו לא הוי כהכיס חלל משוי דהיו זה דרך ל"ססו כגול . מיהו ט) אם מהכסה רוב גופו כני ועיין לקמן כסימן ע"ח סעיף ל' מה שנכתבו בזה : (ז) קודם שילא בו . כיון דבשבת כנורק כשהו מנכר על הגניסה והמלא"ס שלמים מו חזין רגיל לוינס כזמן מועט כיה חפילו הסרוס בינתיים [מ"ח] ומכח מוח דבשבת ג"כ להטיל בו ציצית נראה ג"כ דלא קכסיין ליה ורתיחס מלקמן כסימן ע"ה ס"ג כהכ"ה היבס דשכחו ולא עירבו ע"ס [מחודשו כ"ט] : (ב) כשהוא בכרמלית . הוא חקוס ששס אין ליכסר כמלול רק מדרבנן ולכך ח"ס להסיר דכבוד הכניות דורה איסור דרבנן וחס"ו ז' דציציה חופ' דלדורייתא ודמורייתא לא דמיין פעני כבוד הכניות מ"מ שרי דלא חמרה חורה לא הלגס כגד בלא ציצית רק מ"ע להטיל בו ציצית מ"ע שאין יבול להטיל בו ציצית בשבת אין עובר מ"ע ואין פליו רק איסור דרבנן ולכך הוחר מפני כבוד הכניות יאין צריך לפשוט העליה הבל ברה"ח שהוא מן ההורה צריך לפשוט בין כפ"ג ובין יא) כפוליה קמן וחפילו אם ישאר עומד ערוס עי"ז שמיין כבוד הכניות דורה איסור דלדורייתא כזה ככל גוויי ולקמן בהלכות שבת פ"ה יתבאר יב) דיש מהלוקח אם כו"ה"י יש לו דין ר"ה או לא . ונראה דהא הנדיל הוא שלם והספול הוא רק עסקן וכל לדרך ליה דעת הר"ם לעיל דכפישור ואין צריך לפושטו חי"ק רק יתחיל לילך לגולה (ז) פסול . ר"ל יב) בין שנספק לו גם קרן הספול ועשית בה שלם ובין שנספק לו ציצית ונעשית בה שלם וביה כבד פסול כששס שילא מניחו כיון דבשבת שכלבו סו) לא נודע לו לא קפסיין ליה דנדול כבוד הכניות סו) וחפילו כפ"ג שלט שמיין חלו מהניין ללגוס חסו

שער הציון

א) וכו' וספיקו היכה לגמרי להרן כזה קושיס כספ"ג מניו דל"י יכעמלא נמי מעטל כוס ספ"ט ע"ס : (ב) ספ"ג כסס רש"י : (ג) לעיל כסימן ו' ס"ו : (ד) ספ"ג : (ה) ספ"ג וכו' ס"ב של כנר"ג בשם כרמב"ם : (ו) ע"ז : (ז) ח"ר ביאור דבני כס"ז : (ח) כ"י ומ"א וספכתה החזיוס עיין ככס"כ : (ט) ס"ז כסימן ס"ח ואר"ה : (י) מ"א כסס הערדני : (יא) ש"ס כנר"ג ושסו כוח גל"ל דמי למה שפתיחי' לקמן כס"ה דהוא גנלי' גרול דככל מלא כוח איסור דלדורייתא ש"ל קוס ועסס משום משא דציצית : (יב) ספ"ג : (יג) כן מוכח מהחזיוס : (יד) צ"י : (טו) ספ"ג : (טז) ג"כ ע"א :

הלכות ציצית סימן יג

הבגד ומטכסיסיו כמו האימרא וכיוצא בה", וזה דומיא דמה שנפסק בשולחן ערוך בסימן שא (כג) שמותר לצאת בשבת לרשות הרבים כאשר מחובר לבגד פעמון (שאינו מצלצל) לשם נוי.

12 אפילו בזמן הזה שאין לנו תכלת - כתב זאת לאפוקי משיטה שהובאה ברא"ש (שו"ת כלל ב סי' ט) הסוברת שכיון שאין לנו תכלת, הציציות אינן כהלכתן והווי משוי. (ובענין תכלת בזמן הזה עיין בסימן ט ציון 22).

13 רק שלא יהא מונח לו על כתפיו - כדאיתא במסכת שבת (קמז). "אמר רב יצחק בר יוסף אמר רבי יוחנן היוצא בטלית מקופלת מונחת לו על כתפו בשבת חייב חטאת" ופירש רש"י "שאיין זה דרך מלבוש", ולכן הבגד עצמו הוי משוי, ו"מונחת לו על כתפו" הכוונה שמקופל סביב צווארו ואינו מכסה בה את גופו (צה"פ), אבל הצורה שנוהגים ללובשה כיום חשיב שפיר דרך מלבוש.

ס"ק ד

14 דהתם חיובו הוא רק מצד ספק - דהיינו שרק על הצד שטלית כזו חייבת בציצית, צריך להטיל בה ציצית (ומחשש זה אכן אליבא דהלכתא חייב להטיל בה ציצית), אבל יש צד שקול מכנגד שטלית כזו פטורה מציצית, ואם הצד הזה הוא הנכון, יוצא שהציציות נמצאות שם ללא שום צורך אלא רק כמשוי (ודברי הפמ"ג הם בעיקר בסי' י א"א יא).

15 דלא כהשב יעקב (ח"א סי' ה) - שם כתב שאסור לצאת לרשות הרבים דאורייתא, בבגד שחייב בציצית רק מדרבנן, שהרי בדין דאורייתא הציציות מיותרות והווי משוי, אך באמת זה אינו, שהרי יש חיוב גמור (מדרבנן) להטיל את הציציות, וזה יוצר מציאות שהציציות הם נוי לבגד, ובמציאות כזאת גם מדין דאורייתא מותר ללבוש טלית זו.

עניבה, שהרי כבר בהכי אין אפשרות להשתמש שוב עם כל החוטים, משום שכשירצה לתקן גדיל זה יצטרך להתירו כולו (=אפי' אם רק חוט אחד פסול, ורוצה להטיל בגדיל זה חוט חדש, אינו יכול לכרוך את אותו חוט ביחד עם שאר החוטים, מבלי להתיר קודם את כולם), ואז כאשר מטיל החוטים מחדש, צריך שיהיה בכל חוט שיעור של יב גודלים, ומכל מקום בעינן שאחד החוטים יפסק בשיעור של פחות מכדי עניבה, דאי לאו הכי עדיין יכול להשתמש עם ציצית זו מבלי לתקן דבר (למרות שנפסקו כולם והם פחות מי"ב גודלים, כמבואר בסי' יב,א. (ולשיטת ר"ת שם כבר בשלושה חוטים שאינם שלמים נפסלו)) (על פי חזון איש או"ח ג,כט. (אלא שהחזו"א שם כתב כשיטת הרמב"ם בסי' יא, ד דק בפחות מד' גודלים כבר א"א שוב להטילם בבגד, אך המ"ב בסי' יא ס"ק כ פסק דקי"ל כר"ת דבעינן יב גודלים במטיל בתחילה, לעיכובא)).

10 כשהוא הולך ברשות הרבים אין צריך לפשוט מליתו - נקט הולך ברשות הרבים, משום שאז הוא בפני אנשים, ונאמר הכלל של גדול כבוד הבריות כדלקמן בסעיף ג, אבל אם הוא אינו בפני אנשים או שאינו מתבייש, חייב לפשוטו מיד, ולא מטעם משוי אלא מטעם שלובש ד' כנפות בלי ציצית (על פי אליה רבה ס"ק א).

סעיף ב (שו"ע)

11 אם היא מצוייצת כהלכתה מותר לצאת בה לרשות הרבים - כך מוכח מהמעשה המוכח במנחות (לז:): שמר בר רב אשי הלך כאשר הוא לבוש בטליתו וכו', ולפי הלישנא קמא מדובר ברשות הרבים, ובכל זאת רב אשי לא נמנע מללכת שם כשהוא עטוף בטליתו (על פי מגיד משנה שבת יט,כ וארצות החיים אר"י ב), והרמב"ם ביאר הטעם (שבת יט,כ) "שאיין הציצית הגמורה משאוי, אלא הרי היא מנוי

הלכות ציצית סימן יג

יג דיני ציצית בשבת . ובו ג' סעיפים :

א ממזות כ"ח ב טס
ל"ה : ג הטות
כ"ח כ"ג כ"ג
והדומה בקרב
ז שבת ד מנחת
ל"ד למה הכ"ח ד'
וכוונתו

א ארבע ציציות מעכבין (א) זה את זה שכל זמן שאין בה כל הארבע אינה מצויצת כהלכתה
ב'היוצא בה (ב) לרשות הרבים בשבת (ג) חייב המצאת (ד) ועיין לקמן סימן ט"ח סעיף ל"ח) :
ב' אם היא מצויצת כהלכתה (ד) מותר (ג) [ג] לצאת בה לרשות הרבים בין (ג) שלית קמן בין
שלית גדול אפילו בזמן הזה שאין לנו (ה) תבלת : (רק שלא יבא מונח לו (ז) (ו) על כמאיו) (דברי
ר"ן ור"י ס' הנית דף ק"ח מ"ב) (ומוקמים לטעם החוקמה שהוא מציין כהלכתו ואין צריך לנדקו (ס) (ו) * קודם
שלא (ז) (דברי תשובת הר"ם כלל ב' תשובת הרמב"ן סימן רע"ו וככל בו בשם הרמב"ם פרק י"ט מהלכות שבת) :
ג' אם נודע לו (ח) בשבת (ט) כשהוא בכרמלית שהשלית שעליו (י) פסול לא יסורנו מעליו עד

שערי תשובה

באר היטב

הוניהו כדי שיהא פתול וגדול עד שימלא אחרים . [ופשוט דכשפסלים
הציצית צריך לפושטו ולא מהני לעמוד על עמודו שלא יכר ד' אמות
דלין דין ד' אמה חלה להלך בלא ציצית] :
(ה) חייב המצאה . דכיו משו וז"ל דכפול לגבי בגד דחשיבי הס לגביה
שדעתו להשלים עליהם צ"י בשם הוה"ס . לפ"ה אם נכסרו כל
הד' ציציות ולא נשתויר בהם כדי עניניה דודו"ה יעשה אחרים המהקים
בטלים הס לגבי בגד ומותר ללשא בהם בשבת פ"ז ע"ה : (ז) ללשא
בה לר"ה . חפילו בליגס דלאו זמן ציצית הוא משום דמי לכגד צ"י
ר"ח"ה סימן ק"ה מפלגל אם רשאי ללשא גד' כנראה קמן שמיין בו שיעור
ההובו כפי' פ"ז : (ד) על כמאיו . שלא כדרך לבישהו בחול דלאו לא

[חייב המצאה . עכ"ס ועיין כנ"ל וברי ב שכתבו שדעת הרמב"ם אין
יהוסיין יניין ס"ח ואם נספק חוט אה . שכול מדרבנן ויש להסתפק בטעם
זה לר"ה אם חייב המצאה ע"כ בלחוד : [ג] ללשא . עכ"ס ועיין כגד יעקב
סימן ס' דלכאנעו כנראה של מצי עם ציצית וס' להחמיר לילך בו בשבת חפילו
בעיר ש"ה פ"ו חוקין העירוב לטעם דחובתו ועיין לעיל כו"י /י כאלה אחרים
כפילו ק"ה בחיובו ועיין כו"ה כ"ח אפרים חלק א"ח סימן כ"ז לענין דין
זכ"ו אם מנאמות הספולין לדרך המלך משני ג' דברים יש להם דין ר"ס . ועי'
כשגתו אריס ס' י"ח דכ"ה אין שמה משני כבוד הכניות וה"ס ככלאים נמי

ביאור הלכה

משנה ברורה

(א) זה ה"ה ז"ה . שכולם הם מנהו אהת והם נהסר לו חפילו ציצית עומת
היו כלה הטילו בה לא (ב) וביטל לגמרי העסק דציצית (ב) לר"ה .
ולכרמלית הסוד מדרבנן וה"ס (ג) לכל שאר כסולסו כגון שיהיה הנכד
(ג) משום רובו או שהיו הציציות עשויין של במקומן למעלה מנ'
לצבעות ה' : למטה מקשר הגדול וכל כה"ג מן שיהיה מרבע כנפות
(ד) קמן שמעור ההובו כשימן פ"ז ע"כ כלל חלו אסור לגמרי ככן
חפי' לרמלית מדרבנן ובגד שכתוב חזיו בצימנוט עיין לעיל בסימן
י' במ"ב ס"ה כ"ז : (ג) חייב המצאה . דכיו משו רחמה הציצית הבהורים
ואיכס בציציות לגבי בגד דחויי ציצית חשיבי הס ולא כפילו . וחפילו
אם אהתם הציצית ג"כ כפוליס הס מ"ה ח' הל כשמלא בהם חזיו חושין

דדוקו אם נספק הטוע למעלה מהוליהו ראשונה מיספסל מטעם דהא
ק"ל קצר עליון (הוא קצר הכני מהמחשק קשרים בלאו עשיון) דלחויית
וכוח דלמיתק חוט אחד חייב כאלו יספסל הקצר כדמומה כנמחוט ל"ט ע"כ
כרמלית כדי לטעם ג"כ . ויורה מזה נובל (הוכוח לפענינו לכאורה הסבוג"ה
ס' לדעת רש"י דלרין ג"כ שאמר המהו"ט מעט יותר למעלה מההוליהו כלאוזה
דחיונו נעדר כדי ענינה (שכ"מ) על חוט אחד לדעת רי"ף והרמב"ם כ"מ
כ"ו) דל"ה! אמרינו כפוליהו לכסוף יתקן קשר ואפשר שיש לחלק קלה
מהסבוג"ה וז"ל :

* קודם שיהא בו . עיין במ"ב מש"כ לענין דקריה בשבת ואילו עטס המוכנ
הוא משום דלמס יועיל כנדוקה דלחפילו לא ימלאס כראוי יהיה מותר
כשרים דעשו עליהם וחשיבו ולא כפילו אם לא שנספקו כל חופי
ע"כ (ז) אם נודע לו דבר זה בשבת כשהוא הולך ברה"ח אין צריך לפושט כלימו : (ד) נראה כלימו : (ד) נראה כלימו : (ד) נראה כלימו :
הוא משום דמי הוא לכגד . וחפילו כפוליהו של שאר מיניס חפילו להפוסקים לעיל בסימן ס' ס"ח דחיובן רק מדרבנן מ"מ נוי בגד הוא
כיון דעכ"ס מחוייב בהן כהורה ודלי ואינו דומה לבגד שהיו פסוח והיו סרוס דספק כש"ע לעיל בסימן י"ד סעיף ז' דלחן יולאין בו
בשבת דהתם מינונו הוא רק מחד ססק [מ"ג] ואר"ה דלא כהשכ יעקב אח"כ מלאר"ה כנס הע"ה תכב כפוסמות כו"ס יתוין] : (ה) חבלת .
דהא ק"ל הסכלה והלבן וכן מעכבין או אה"ה דכפוב ורחייהם ורחייהם חבל הדא וחלח משמע : (ו) על כמאיו . דלאו לא הוי הכפוב חלל
משו דהיו זה דרך ל"סיהו כגול . מיהו ט) אם מהככה רוב נוסו כני ועיין לקמן בסימן ש"ח סעיף ל' מה שנכתוב בזה : (ז) קודם שיהא
בו . כיון שדבקה כבוקר בש"ה שהיה מנכר על הגביסה והמלא"ה שלמים מו חזין רגיל ליתק בזמן מועט כוח חפילו הסרוס בינתיים [מ"א]
ומוח מוח דבשבת ג"כ לרין לבדוק הציצית וכן כהב הב"מ בפירוט בסימן מ' והעגול ח"ה מהרין בזה עיין בביאור הלכה : (ח) בשבת .
ואם ידע מלחמול ושכח להטיל בו ציצית נראה ג"כ דלא קכתיין ליה ורחייה מלמקן בסימן ע"ה ס"ג כה"ה היבא דשכחו ולא עירבו ע"כ
[מהדו"טו רע"ו] : (ט) כשהוא בכרמלית . הוא חקוס ששס אין ליאכר מלמול רק מדרבנן ולכך ח"ס' להסיר דכבוד הכניות דורה איסור
דכבנן וזע"ה י' דציצית חופ' דלחוייהא ודחוייהא לא דחויין מפני כבוד הכניות מ"מ שרי דלא חמרה חורה לא הלכש בגד בלא ציצית
רק מ"ע להטיל בו ציצית מ"ע שאין יבול להטיל בו ציצית בשבת אין עובר מ"ע ואין מפלו רק איסור דרבנן ולכך הוהר מפני כבוד הכניות
יאין צריך לפשוט העליה הכל ברה"ה שהוא מן ההורה צריך לפשוט בין כפ"ג ובין יא) כפוליהו קמן וחפילו אם ישאר עומד שרוס עי"ז שמיין
כבוד הכניות דורה איסור דלחוייהא כזה ככל גוויי ולקמן בהלכות שבת ח"ה יתכר יא) דיש מהלוקה אם כו"ה"י יש לנו דין ר"ה או לא .
וג"הה דאם הנדיל הוא שלם והספול הוא רק עסקן כולל לרף ליה דעת הר"ם לעיל דכפישור ואין צריך לפושטו ח"כ רק יתכה לילך
לג"ה (ז) פסול . ר"ל יג) אין שנספק לו גם קרן הספול ועשית בה שלם ובין שנספק לו ציצית ונחפילו לך דחפילו (ד) יהיה כבד פסול
כששם שיהא מנינו כיון דבשבת שכלבו סו) לא נודע לו לא קפסינן ליה דנדול כבוד הכניות סו) וחפילו כפ"ג שלט שמיין חלו מהנין ללכוס
חמו

כשרים דעשו עליהם וחשיבו ולא כפילו אם לא שנספקו כל חופי
ע"כ (ז) אם נודע לו דבר זה בשבת כשהוא הולך ברה"ח אין צריך לפושט כלימו : (ד) נראה כלימו : (ד) נראה כלימו : (ד) נראה כלימו :
הוא משום דמי הוא לכגד . וחפילו כפוליהו של שאר מיניס חפילו להפוסקים לעיל בסימן ס' ס"ח דחיובן רק מדרבנן מ"מ נוי בגד הוא
כיון דעכ"ס מחוייב בהן כהורה ודלי ואינו דומה לבגד שהיו פסוח והיו סרוס דספק כש"ע לעיל בסימן י"ד סעיף ז' דלחן יולאין בו
בשבת דהתם מינונו הוא רק מחד ססק [מ"ג] ואר"ה דלא כהשכ יעקב אח"כ מלאר"ה כנס הע"ה תכב כפוסמות כו"ס יתוין] : (ה) חבלת .
דהא ק"ל הסכלה והלבן וכן מעכבין או אה"ה דכפוב ורחייהם ורחייהם חבל הדא וחלח משמע : (ו) על כמאיו . דלאו לא הוי הכפוב חלל
משו דהיו זה דרך ל"סיהו כגול . מיהו ט) אם מהככה רוב נוסו כני ועיין לקמן בסימן ש"ח סעיף ל' מה שנכתוב בזה : (ז) קודם שיהא
בו . כיון שדבקה כבוקר בש"ה שהיה מנכר על הגביסה והמלא"ה שלמים מו חזין רגיל ליתק בזמן מועט כוח חפילו הסרוס בינתיים [מ"א]
ומוח מוח דבשבת ג"כ לרין לבדוק הציצית וכן כהב הב"מ בפירוט בסימן מ' והעגול ח"ה מהרין בזה עיין בביאור הלכה : (ח) בשבת .
ואם ידע מלחמול ושכח להטיל בו ציצית נראה ג"כ דלא קכתיין ליה ורחייה מלמקן בסימן ע"ה ס"ג כה"ה היבא דשכחו ולא עירבו ע"כ
[מהדו"טו רע"ו] : (ט) כשהוא בכרמלית . הוא חקוס ששס אין ליאכר מלמול רק מדרבנן ולכך ח"ס' להסיר דכבוד הכניות דורה איסור
דכבנן וזע"ה י' דציצית חופ' דלחוייהא ודחוייהא לא דחויין מפני כבוד הכניות מ"מ שרי דלא חמרה חורה לא הלכש בגד בלא ציצית
רק מ"ע להטיל בו ציצית מ"ע שאין יבול להטיל בו ציצית בשבת אין עובר מ"ע ואין מפלו רק איסור דרבנן ולכך הוהר מפני כבוד הכניות
יאין צריך לפשוט העליה הכל ברה"ה שהוא מן ההורה צריך לפשוט בין כפ"ג ובין יא) כפוליהו קמן וחפילו אם ישאר עומד שרוס עי"ז שמיין
כבוד הכניות דורה איסור דלחוייהא כזה ככל גוויי ולקמן בהלכות שבת ח"ה יתכר יא) דיש מהלוקה אם כו"ה"י יש לנו דין ר"ה או לא .
וג"הה דאם הנדיל הוא שלם והספול הוא רק עסקן כולל לרף ליה דעת הר"ם לעיל דכפישור ואין צריך לפושטו ח"כ רק יתכה לילך
לג"ה (ז) פסול . ר"ל יג) אין שנספק לו גם קרן הספול ועשית בה שלם ובין שנספק לו ציצית ונחפילו לך דחפילו (ד) יהיה כבד פסול
כששם שיהא מנינו כיון דבשבת שכלבו סו) לא נודע לו לא קפסינן ליה דנדול כבוד הכניות סו) וחפילו כפ"ג שלט שמיין חלו מהנין ללכוס
חמו

שער הציץ

א) וכוונתו היכה לגמרי להרן כזה קושה כפ"ג מניו דל"י יבמלא נמי מנטל כוח ספ"ס ע"ס : (ב) ספ"ג כסר רש"י : (ג) לעיל בסימן י' ס"ו : (ד) ספ"ג :
ס) ספ"ג וכו"ה ג' כג"ה בשם כרמ"ס : (ו) ע"ז : (ז) ח"ר בביאור דבני כס"ז : (ח) כ"י ומ"א וספכתה החזיוס עיין בכפ"כ : (ט) ס"ז בסימן ש"ה ואר"ה :
י) מ"א כסס הערדני : יא) ש"ס כג"ה ופשוט כוח ג"ה דמי למה שפתיקין לקמן כס"ה דהוא גנאי גדול דהכל מלא כוח איסור דלחוייהא ש"ה קוס ועסס
משום משא דציצית : יב) ספ"ג : יג) כן מוכח מהחזיוס : יד) צ"י : טו) ספ"ג : טז) ג"ה ע"א :

הלכות ציצית סימן יג

אין חיוב לבדוק בכל יום, אם כן גם בשבת אין חיוב.

סעיף ג (טו"ע)

[19] אם נודע לו בשבת כשהוא בכרמלית שהטלית שעליו פסול לא יסירנו וכו' - כמו שמסופר במסכת מנחות (לז:): (ללישנא בתרא) שרבינא הלך מאחורי מר בר רב אשי בשבת בכרמלית, וראה שנפסלה הציצית שלו, ומיד במקום סיפר לו זאת, אמר לו מר בר רב אשי וכי רצונך שאסיר מעלי את הטלית והרי גדול כבוד הבריות שדוחה את לא תעשה שבתורה, דהיינו איסור דרבנן, לאו ד"לא תסור" (דטלטול בכרמלית הוי דרבנן. וכתבו במ"ב עוז והדר שמטעם כבוד הבריות גם לא מוטל עליו להישאר על עמדו בכרמלית במשך כל השבת כדי לא לטלטל ד' אמות, משום שגם לעמוד במקומו הוי בזיון, ועוד, שכתב באור זרוע (הלכות ערב שבת ו) שגם על צער נאמר גדול כבוד הבריות. ודע עוד שנחלקו הפוסקים האם אדם רשאי להחמיר ולבנות עצמו ולהסיר טליתו על אף שהותר לו שלא להסירה, עיין בפסקי תשובות בסי' יב הע' 29).

ס"ק ט

[20] ואם ידע מאתמול ושכח להטיל בו ציצית נראה גם כן דלא קנסין ליה וכו' - יש להקדים את האמור במשנה ברורה לקמן בס"ק יג (ובמקורות ציון 31) שאם ידע מערב שבת שהציצית שלו פסולה, אסור לו ללובשה בשבת, ועל זה אומר הרבי עקיבא איגר שזה אמור כשבמתכוון לא תיקנו בערב שבת, ולכן קונסים אותו, אבל אם התכוון לתקנו ושכח לא קנסין ליה, וראיתו מסימן שנ"ה, שם מבואר שבית הכסא הנמצא בחצר שדרוש בה עירוב חצירות, אם לא עשו את התיקון הדרוש (המבואר שם) מבעוד יום (במזיד, לבושי שרד ב) אסור להתפנות שם בשבת (משום איסור טלטול בלי עירוב), אבל אם שכחו או שלא היתה להם

ס"ק ט

[16] דהא קיימא לן (מנחות לה.) התבלת והלבן אין מעכבין זה את זה - ולכן במקום חוטי תכלת יכול להטיל חוטי לבן ויוצא בזה ידי חובה.

ס"ק ו

[17] ועיין לקמן בסימן ש"א סעיף ל' מה שנכתוב בזה - שם ביאר שיש אופנים נוספים הנחשבים "דרך מלבוש" למרות שהבגד משולשל סביב צווארו.

ס"ק ז

[18] והעולם אין נוהרין בזה ועיין בביאור הלכה - בביאור הלכה כתב שאולי טעם המנהג הוא משום שלכאורה אין צורך בבדיקה בשבת, שהרי אפילו אם ימצא שנפסלו החוטים יהיה מותר לו ללבוש את הציצית משום כבוד הבריות כמבואר בסעיף ג, ודחה טעם זה, שהרי זה שייך דווקא בבית הכנסת ולא בביתו, ועוד, שלשיטת הט"ז המובאת לעיל בסימן ח (סע' ט) שצריך לבדוק משום הברכה, טעם זה שייך גם בשבת, שאף על פי שמותר לו ללבוש את הציצית (למרות שפסולה) משום כבוד הבריות, מכל מקום אסור לו לברך עליה. והוסיף שמהנכון לבדוק בערב שבת כאשר סיים ללבשו ומניחו בנרתיק (נראה דטעמו הוא משום שאז אם ימצא פסול יוכל לתקנו. ובפסקי תשובות אות ג הביא בשם כמה פוסקים שנהגו שלא לבדוק בשבת מחשש שיבוא לעשות תיקון בציציות, כגון לחזק את הקשר וכדו'. ולפי פסק הבה"ל שנכון לבדוק בע"ש, שוב אין חשש זה) ובמשנה ברורה בסימן ח (ס"ק כ) גם כן כתב שמהב"ח ומהאליה רבה משמע שצריך לבדוק גם בשבת. והעולה מכל הנ"ל הוא שמנהג העולם אינו כדין. ודע דלפי מה שנתבאר בסימן ח ציון 65, שבזמנינו שהציציות חזקות

הלכות ציצית סימן יג

יג דיני ציצית בשבת . ובו ג' סעיפים :

א ממנו כ"ח ב טס
ל"ב : ג הטות
כ"ח כ"ג
והדומים בקרב
ז שבת ד מנחה
ל"ד לדמה הכ"ח ד'
וכוונתו

א ארבע ציציות מעכבין (א) זה את זה שכל זמן שאין בה כל הארבע אינה מצויצת כהלכתה
בהיווצא בה (ב) לרשות הרבים בשבת (ה) (ו) (ז) (ח) חייב המצאת (ועיין לקמן סימן ט"ח סעיף ל"ח) :
ב י"אם היא מצויצת כהלכתה (ד) מותר (ג) [ג] לצאת בה לרשות הרבים בין (ג) שלית קמן בין
שלית גרול אפילו בזמן הזה שאין לנו (ה) תבלת : (רק שלא יכא מונח לו (ז) (ו) על כמיו"ט) (דברי
ר"ן ור"י ס' הנית דף ק"ח מ"ב) (ומוקמים לטעם אחזקתיה שהוא מצויצת כהלכתו ואין צריך לנדקו (ס) (ו) * קודם
שיצא (ז) (דברי תשובת הר"ם כלל כ' ותשובת הרמב"ן סימן רע"ז וככל נו בשם הרמב"ם פרק י"ט מהלכות שבת) :
ג י"אם נודע לו (ח) בשבת (ט) כשהוא בכרמלית שהשלית שעליו (י) פסול לא יסורנו מעליו עד

שערי תשובה

[ז] חייב הטעם . עני"ש ועיין גר"א וברי ג שכתבו שדעת הרמב"ם אין
יהיוצין יוצין ס"ח ואם נספק חוט אה . שכל מדרבנן ויש להספק בטעם
זה לר"ה אם היצ סתם ע"ש בארוך : [ג] ללאח . עני"ש ועיין בס' יעקב
סימן ס' דלכאכע כנראה של מצי עם לצי"ת וס' למחזור לילך בו בשבת אפילו
כעיר ש"א פני חוקין העירוב לטעם דתוכה ועיין לעיל ס' י' כאלה ארבע
כד"א ק"ח בלתיכות ועיין כו"ח כ"ח חלק א"ח סימן כ"ז לענין דין
זכ"ו אם מנאות הספולין לדרך התק' משני לנדים יש להם דין ר"ס . ועי'
כשגחם ארום ס' י"ח דכ"ח אין עשה משני כבוד הכניות וה"ל ככלאיה נמי
כו"י י"א . ועיין בתשובת מהר"ל ס' ק"צ : (ג) טעיה קמן . בתשובה רי"ח סימן ק"י מהלכל אם רשאי ללאת גד' כנראה קמן שמיין בו שיעור
ההובו כס' ס"ז : (ד) על כמיו"ט . שלא כדרך לבישהו כהול דלז לא היו מלבוש אלם משוי עיין סימן ס"א : (ה) הודם שיצא בו ולעני

משנה ברורה

(א) זה רק זה . שכולם הם מנה אלה וזה נהסר לו אפילו לצי"ת עומת
היו כלה הטילו בה לא (ב) ובישל לגמרי העסק לצי"ת (ב) לר"ה .
ולכרמלית הסוד מדרבנן וה"ל (ג) לכל שאר כסולוס כגון שיהי הבגד
(ג) פסוס רובו או שהיו הציצית עשויין מל שאר במקומן למעלה מו'
לצבעות ה' : למטה מקשר הגולל וכל כה"ג מו כסיה מרבע כנפות
(ד) קמן שיעור ההובו כסיון ס"ז ע"ש בכל אלו אסור לגמח ככן
אפי' לרמלית מדרבנן ובגד שכתוב חזיו בצימנוס עיין לעיל בסימן
י' במ"ב ס"ק כ"ז : (ג) חייב הטעם . דכיו משוי רחמה הציצית כהוהרים
ואיכס בצי"ת לגבי נגדי בגד דמוסי ניות חשייה הם ולא פסילי . וחסילו
אם אוהם לצי"ת ג"כ פסולים הם מ"ח ה' כל שמתאל כהם חזיו חושין
ההרבע לצי"ת ו' ולא נהסר כהם כדי ענינה דאז בצי"ת הם להבגד
(ד) נהסר כליות : (ד) נהסר ללאח . חפילו ה) בליה דללו זמן לצי"ת
הוא משוס דנוי הוא לבגד . ואפילו בצי"תוהם של שאר מיינס אפילו להפוסקים לעיל בסימן ס' ס"ח דחיובן רק מדרבנן מ"מ נוי בגד הוא
כיון דעני"ש מחייב בהן כהוהם ודלי ואלו דומה לבגד שהיו פסוה והיו סרוס דספק כש"ע לעיל בסימן י"ד סעיף ז' דלוח יוצלחין בו
בשבת דהסם מיינו הוא רק מוד ססק [מ"ז] וחר"ה דלל כהשב יעקב אה"כ מלאי"ה כהם הע"ח כהם כפצוסוס כווי"ה] : (ה) חבלת .
דהא קו"ל סהכלה והלבן ון אה"ח ר' דכתיב ורחיהם ורחיהם ורחיהם ורחיהם (ו) על כמיו"ט . דלז לא היו כהכיס אלא
משוי דהין זה דרך לצי"תו כהול . מיהו ט) אם מהכסה רוב גופו כני ועיין לקמן בסימן ע"ח סעיף ל' מה שכתבו בזה : (ז) קודם שיצא
בו . כיון שבדק בנזקק כשהיה מנרק על הגביסה והמלא"ה שלמים מו חזין רגיל ליתק בזמן מועט כזה אפילו הסירו בינתיים [מ"א]
ומוח מוח דבשבת ג"כ לרין לבדוק לצי"ת וכן כהם הב"ח בפירוט בסימן מ' והעולל אפי' מהרין בזה ועיין בביתור הלכה : (ח) בשבת .
ואם ידע מלחמול ושכח להטיל בו לצי"ת נראה ג"כ דלא קבועין ליה ורחיהם מלקמן בסימן ע"ה ס"ג כהכ"ה היבא דשכחו ולא עירבו ע"ש
[מחודשו רע' ז] : (ט) כשהוא בכרמלית . הוא חקוס ששם אין ליכור כמלול רק מדרבנן ולכך ח"ס' להסיר דכבוד הבניות דוהה איסור
דיבנן וטעמ' ז' לצי"ת מ"מ דלורייהו ודמורייהו לא דמיין פעני כבוד הבניות מ"מ שרי דלא אמרה חורה לה הלכס בגד בלא לצי"ת
רק מ"מ להטיל בו לצי"ת ופני יבול להטיל בו לצי"ת בשבת און עובר מ"ע ואין פלוו רק איסור דרבנן ולכך הוהר מפני כבוד הבניות
יאין צריך לפסוט העליה הבל ברה"ש שהוא מן ההורס צריך לפסוט בין ברה"ש ובין יא) בעליה קמן ואפילו אם יאשר עומד ערוס עי"ז שמין
כבוד הבניות דוהה איסור דלורייהו כזה בכל גווי ולקמן בהלכות שבת א"ל ויחבר יא) דיש מהלוקה אם כה"ל יס' לנו דין ר"ה או לא .
והנהה דאם הגדיל הוא שלם והספול הוא רק בעקף כולל לדרך לזה דעת הר"א לעיל דהפסיר ואין צריך לפוסטו חוקך רק יתהלך לילך
לגולה (ז) פסול . ר"ל יא) בין שנספק לו גם קמן הפסול ונעשיה בה שלם ובין שנספק לו לצי"ת ונעשיהו לצי"ת ונעשיהו לצי"ת ונעשיהו לצי"ת
כששם שיצא מנינו כיון דבשבת שכלבו סו) לא נודע לו לא קפסין ליה דנדול כבוד הבניות סו) ואפילו ברה"ש שלט שמין חנו מהניין ללבוש
חזונו

שער הציצין

א) וכוונתו היכה לגמרי להרן כזה קושא כהמ"ז מניו דל"י ונמלא נמי מעטל כזה ספ"ט ע"ש : (ב) ספ"ט כס' רש"י : (ג) לעיל בסימן ו' ס"ז : (ד) ספ"ט :
ס) ספ"ט וכו"ל מ' כהר"ז בשם כהמ"ס : (ו) ע"ז : (ז) ח"ר בביאר דבני כס"ז : (ח) כ"ז ומ"א וספכתה החזוים עיין בכ"כ : (ט) ס"ז בסימן ס"א וחר"ה :
י) מ"א כהם הערדני : (יא) ש"ע כהר"ז ושסוס כוא דלא דמי למה שפתיחין לקמן בס"ק דהוא גנאי גולל דהכל מלא כוא איסור דלורייהו שני קוס ועסס
משוס משא לצי"ת : (יב) ספ"ט : (יג) כן מוכח מהחזוים : (יד) ג"י : (טו) ספ"ט : (טז) ג"י ע"א :

הלכות ציצית סימן יג

בר רב אשי ברשות הרבים, וראה שהציצית שלו נפסלה ולא סיפר לו, ורק לאחר שהגיע לביתו סיפר לו, אמר לו מר בר רב אשי אם היית מספר לי מיד בעוד היינו ברשות הרבים, הייתי פושט את הטלית במקום, שהרי "גדול כבוד הבריות" נאמר רק באיסור דרבנן.

[23] ואפילו אם ישאר עומד ערום על ידי זה - איתא בברכות (י"ט): "אמר רב יהודה אמר רב המוצא כלאים בבגדו פושטו אפילו בשוק, מאי טעמא (משלי כא, ל) אין חכמה ואין תבונה ואין עצה לנגד ה'", וכתבו בתוספות (בבא מציעא ל: ד"ה אלא) דמיירי אפילו אם יעמוד ערום על ידי זה (ומשמע במג"א ס"ק ח שאיסור כלאים ואיסור טלטול הציציות ברה"ר הם באותה דרגה לענין זה).

[24] שאין כבוד הבריות דוחה איסור דאורייתא כזה - מבואר בברכות (כ.) שכבוד הבריות דוחה איסורי דאורייתא שעוברים עליהם בצורה של "שב ואל תעשה", אך אינו דוחה איסורי דאורייתא שעוברים עליהם ב"קום ועשה", ולכן דקדק המשנה ברורה וכתב "כזה", דהיינו איסור של "קום ועשה" שהרי טלטול הציציות בטלית הפסולה ברשות הרבים הוא בקום ועשה (כמש"כ בשעה"צ יא).

[25] ונראה דאם הגדיל הוא שלם וכו' נובל לצרף לזה דעת הר"י לעיל (יבג) דמכשיר - משמע מזה שבמקרה שנפסק גם מהגדיל, צריך להחמיר ולחשוש שיש לנו בזמן הזה רשות הרבים דאורייתא, ולפשוט הבגד מיד (ולדעת החזו"א (קז ס"ק ז) כמעט ואין היום רה"ר דאורייתא, ועיין בשש"כ פי"ז הערה יח).

[26] רק ימהר לילך לביתו - שהרי מבואר לקמן בציון 37 שרק העוסק בדבר מצוה, ועושה איסור דרבנן שהותר לו, אינו צריך למהר, אבל הכא לא מיירי בעוסק במצוה, ועוד שיש חשש שעובר על איסור דאורייתא בקום ועשה (על הצד שאין הלכה כר"י, ושיש רה"ר דאו').

אפשרות לתקן מבעוד יום, אזי אמרינן גדול כבוד הבריות ויכולים להתפנות שם.

ס"ק ט

[21] דלא אמרה תורה לא תלבש בגד בלא ציצית וכו' וכיון שאינו יכול וכו' אין עליו רק איסור דרבנן - את כל זה הכריח המרדכי (הלכות ציצית תתקמד) בשם הר"י, מהגמרא שהובאה לעיל בציון 19, שמר בר רב אשי לא פשט טליתו למרות שהיתה פסולה, וקשה, הרי הלך עם בגד של ד' כנפות בלי ציצית, וזה איסור דאורייתא, ואינו נדחה מפני כבוד הבריות? ומכח זה חידש המרדכי בשם הר"י שבאמת לא הוי איסור דאורייתא, משום שבשבת אינו יכול להטיל ציציות (כמבואר לקמן בציון 28 בסופו) וכו', ולכן מר בר רב אשי לא הוצרך לפשוט טליתו. ומה שכתב המשנה ברורה שיש בזה איסור דרבנן (מצד הלכות ציצית, מלבד איסור טלטול בכרמלית) הוא משום שרבנן גזרו שאסור ללבוש בגד של ד' כנפות אפילו במקרה שאינו יכול להטיל בו ציצית, מחשש שמא יארע שכן יוכל להטיל בו ציצית ובו ברגע יעבור על איסור דאורייתא (על פי שולחן ערוך הגר"ז (ו). ועל פי ביאור הגר"ח קניבסקי למסכת ציצית (יח. לפי פירוש א) ניתן לפרש שזה גזירה מפני מראית עין, שאנשים אינם יודעים שיש לו היתר משום כבוד הבריות, (ולפי דבריו יש לאיסור זה סמך מדברי חז"ל ע"ש). ודע דאע"פ דמשמע קצת מכאן שבשבת מצות ציצית היא פחותה, זה אינו, ואדרבה איתא בתנא דבי אליהו (כו"ט, הובא בילקוט פר' שלח ובמקו"ח (בכרך) סי' כד סק"א) מסמיכות הפסוקים של ציצית למקושש, שבשבת שלא לובשים תפילין, יותר יש ללבוש ציצית כדי להציל האדם מן העבירה).

[22] אבל ברשות הרבים שהוא מן התורה צריך לפשטו - כמו שמסופר במנחות (לז:): לפי הלישנא קמא, שרבינא הלך מאחורי מר

הלכות ציצית סימן יג

המשך טו"ע

נאמר כאן "גדול כבוד הבריות" אם לאו. אך מהבית-יוסף משמע שלמד שמזה שהגמרא הביאה את המעשה של מר בר רב אשי ואמרה מפורשות שעל זה נאמר "גדול כבוד הבריות", משמע שזה דין בהלכות ציצית ולא פלוג. ודע דהפקפוק של רבי עקיבא איגר אינו על פסק ההלכה, אלא על הסברא של לא פלוג, אך להלכה כתב המשנה ברורה לקמן בס"ק טו שפשיטת טלית גדול בשוק כן הוי גנאי קטן, ואם כן הוא דוחה איסור דרבנן (אך לא דאו' אפי' בשוא"ת, והכא הלא מיירי בשבת ובכרמלית דהוי דרבנן, ואינו צריך לפשוט טליתו, כפסק הב"י אך לא מטעמיה).

ס"ק יז

30 ועיין באחרונים שהסכימו דהכל תלוי ברצון האיש הלוּבש - כך חידש בשיירי כנסת הגדולה (ס"ק ט) והביאוהו הבאר היטב והשערי תשובה (ס"ק ח), וגם הם הביאו דין זה לגבי פשיטת הטלית גדול בבית הכנסת, אך הארצות החיים (ס"ק לא) הביאו ככלל, וכן בספר צה"פ (כה). והכי מסתברא דמאי שנא המקרה הזה, ודע דהכלל הזה לא בא להקל, שכל מי שמתבייש מאיזה ענין יכול לעבור עבירה מפני הבושה האישית שלו, שהרי דנו הפוסקים רבות באיזה מקרה בדיוק נחשב בגדר של גנאי, אלא ודאי ש"כבוד הבריות" מורכב משני חלקים, א. דבר שנראה בעיני הפוסקים שאדם עלול להתבזות ממנו, ב. האדם עצמו מתבייש, ובעינין שיתקיימו שני החלקים בשביל לדחות איסור.

ס"ק יג

31 אבל אם ידע מערב שבת שהציצית פסולין אסור ללבושו בשבת - מקורו מדמשמע במסכת שבת (פא:) שאף על פי שמותר לטלטל אבנים בשבת לצורך קינוח בבית הכסא, למרות שיש בזה איסור מוקצה ואיסור

27 והוא הדין אם נפסק אחד מן הציציות ומתבייש לישב בלא טלית דיוכל ללבושו וכו' - שני חידושים חידש, האחד שלא רק בשוק שייך כבוד הבריות אלא גם בעודו יושב בבית הכנסת (ולכן כתב "לישב") השני שאף על פי שעדיין לא לבש את הטלית הפסולה יכול ללבושה בעודו יודע שהיא פסולה (והב"י חולק על החידוש הראשון). ודע דהבגד שנפסקו ציציותיו אינו מוקצה משום שראוי לאחר בשאלה (צה"פ יח בשם שבט הלוי ח"ג לא ומשנה הלכות ח"ז ד עי"ש טעמים נוספים) ואילו החוטים שנפסקו הוו מוקצה משום שאין להם שימוש (צה"פ הע' 2 בשם משיב דבר ח"א מז או"ח כא עי"ש טעמים נוספים).

28 ודוקא בשבת דאסור לעשות ציציות אבל בחול כהאי גוונא אסור - "כהאי גוונא" הכוונה לשני החידושים (שנתבארו בציון 27) גם יחד, דהיינו ללבוש טלית גדול פסול כדי לשבת עמו בבית הכנסת, אך אם כבר היה לבוש ונודע לו שנפסל בעודו יושב בבית הכנסת, אם צריך לפשוט, על זה לא דיבר הרמ"א, והמשנה ברורה מביא בזה מחלוקת. ומה שכתב "דאסור לעשות ציצית" מקורו במסכת שבת (קלא.) "תניא נמי הכי ושויין שאם צייץ טליתו וכו' שהוא חייב" (צה"פ מקורות הביאור 34) ו"חייב" הכוונה חייב חטאת, וזה משום איסור קושר, ואסור גם משום מתקן מנא (על פי הגהה שעל הלבוש).

ס"ק י

29 והנאון רבי עקיבא איגר בחידושו מפקפק בזה - שהרי חז"ל לא נמנו לתקן תקנה שאינו צריך לפשוט טליתו משום כבוד הבריות, אלא אמרו דין כללי לגבי כל המצוות, שכבוד הבריות דוחה איסור דרבנן (ואיסור דאו' בשוא"ת), ובכל מקרה צריך לבדוק לגופו האם

הלכות ציצית סימן י"ג

כה

שניע לביחו גדול (ו) כבוד הבריות : כה ופילו עלות קטן (ז) (יא) שחח צדקה לין צריך לפטום וכו"כ
אם נפסק אחד (יב) מן (ח) [ג] הציצות ומכאיש ליטש בלא עליה (יג) דיוכל ללכבו בלא ברכה (יד) מכה
כבוד כריות (כז בשם החשובה) (ט) [ד] (טו) "דוקא בשנת דלמור לפטום ציצות" אבל בחול כהאי גזוהא
(טז) אסור : (מדרב פ"ט דף צ"א ע"ב) :

באר היטב

ברכה המתריין ספי לפני סימן ה' עמ"ל ועמ"ל עמ"ל סי' ה' ס"ק ה' פ'
תש"ג : (ו) כבוד הבריות . שדושה איסור דרבנן וכרמית נמי דרבנן :
וזכורו כזה לין למ ר"ה כמבואר בס"י ע"ב עיין שכה"ג : (ז) שחח
בגדיו . דלא מינכרף מילתא אם הולך בלא עליה קטן מ"מ הפשיטה
נגמלי היא לו : (ח) הציצות . בשו"י כה"ג העלה דוקא בשנת לכת"כ
וקודם לביטחו מלא הפליה פבול דלו מותר ללבושו בלא ברכה דאם
לא יהיה משובך בעליה כאלהים בושם היא לו ש"ממרו ש"מין לו פליה
מזוינת כהלכתא ולינו זכיר במאות אבל אם בשעת לביטחו הים
כשר ויחפיקו בו ויח"כ נפסק אחד מן הציצות יוכל להסירו מעליו דלין
כלן משום כבוד הבריות שכבר ראו פכיה לו פליה מזוינת כהלכתא
ע"ס . והע"מ חולק עליו וכזה דמדיברי הרמ"א משמע דאפי' לבשו
מקדם לין וזהו כן נפסקו ע"ס . והיד אהרן החזיק דברי הגה"א וכתב

שערי תשובה

מחייב לסגוד לו ואין נדחה מפני כ"ס פ"ט : [ג] הציצות . פכ"ס' עיין בא"ר
ובכ"ז יוסף שכה"ג ז"ל דמכ"מ"א לא משמע כשהכ"ג וסעיקר לע"ד כמ"ס
בסוף שכל פלו בליש אם הוא מחייב א"ל להסירו כיון דחזיין שמוחז ללבושו
אפילו לכתחלה משום וזכ"ס שחלקו מתחלה לפי שכבר ראו כסאול לנבו אין
זה מוכרח כיון שפ"מ בושם היא לו וגם ד"ל אדרבה שח"א יאמר דמסתמא
המחם אייה פכ"ס או פנין של גנאי מאירע לו שפע אורחו או אחרים שפסוקו ממנו .
וגם אדרבה איכא טובא נכסין שלא ידעו פכיה לנבו פחלס בלכך גם כן ש"ך
כבוד הבריות : [ד] ודוקא . פכ"ס' עיין ב"ד אחרים דמ"ס לשיל וסרואה בזהביו
דמשמע שאין חקקס ליתן במתנה ז"ל דלין זה חקקס גמורה כיון שערואת שכלו
לכן מוטב שיקראנו לנבו ו"ס עיין בפנים עמ"ל פ"ט ז"ל על קוש"א
זו ופ"ס על דברי בעל סולם ברו"ס . ומ"ס סג"א שאין ליתן מתנה בשנת
כ"י עיין בשער הפקר סלכות שנת :

באך דמחממות דברי רמ"א משמע בדבריו שכחנ שיכול ללבושו בלא
צדקה משמע שקודם לביטח הפליה נפסק ומש"ה כהו דיוכל ללבושו ע"ס . עוד העלה ע"ס דכ"ל ח"י
יכול ללבושו בלא ברכה ואם אינו מחייב אין קטן משום כבוד הבריות ע"ס . ועיין בני חיים
בפ"ט ז"ל וכתב"ל ס"ק א' מ"ס בשם הכ"י : (ט) דווקא
שנתה . המ"א העלה דאם נפסק ציצית ברה"ב פליה קטן א"ל לפטומו אפי' בחול דהפשיטה כ"י
על גב דים בו ז"ל איסור שבו אפי' א"ל להסירו ונשפם א"ל למחר ללאה מכה"כ אבל בחול
ליתן למכר ליתן למכר ליתן למכר ליתן למכר ליתן למכר ליתן למכר ליתן למכר ליתן למכר
מפסקו הציצות לא יאחר לו עד שיכ"ס לביטחו דהיינו שיקראנו לנבו ופ"ס עיין ש"ך
ללבושו בשנת דכ"ל לחקוי מתחמול . וז"ל בדמול אם אין ציצית ומלאים בעיני דיעו כמו בשנת
בריות הלא יש חקקס שימא לאחר במתנה ויחמור וישלילנו לו וז"ל אפי' פקוד מציצות וי"ל
דלמור ליתן מתנה בשנת אלל לנצרך שנת עמ"א :

משנה ברורה

סוהו כל היום אלא בעת החפלה לשם מנוח וליכא ציווי בהסרתו ז"כ
אין צריך להסירו דלא פלוג רבנן בין עליה לפליה . וכבר ע"ס במידושו
מקלקל בזה : (יא) שחח בגדיו . דלא מנכרף מילתא אלא ה"כ אם הוא
הולך בלי פליה קטן מ"מ הפשיטה כוא גנאי ביותר : (יב) מן הציצות .
פ"י בין שנת לכת"כ והואה ללבושו פליה וקודם לביטחו מלא הציצות
סמוליס ומחייב לישב ברכים בלי פליה דמותר ללבושו בלי ברכה
ובין זה רואה בלמנע לביטחו שפסקו לו הציצות ז"כ אין צריך
להסירו [ברכ"י וסר"ה ועמ"ל אחרונים] עיין בלחמניס שכה"מ
דכ"ל ח"י ברזון האוס הטובם אם הוא מחייב יוכל ללבושו בלי ברכה
אלל אם אין מחייב אין כולן הכיור דכבוד הבריות : (יג) דיוכל
ללבושו . ודוקא אם הו"ע לו היום (ז) אבל אם ידע מע"ס פכ"ינת
פכ"ינת אסור ללבושו בשנת דהו"ל לחקוי מתחמול אך אם שכת ית
הפקל [יחידות רע"ב] : (יד) מכה כבוד הבריות . ודוקא אם אין יכול
להשיג בככה"כ עליה שאלה : (טו) ודוקא בשנת . פ"י לתי שכתנת ליתא
רק איסור דרבנן כ"ל אבל בחול שבו טעב על איסור חורס בכל
שפת דקום ועשה בו ציצית (יח) ואיסור תורה אפילו רק איסור דרב
ולא עשהה כוכ שבו מונג א"ע ממנו אין נדחה מפני כבוד הבריות
אם לא בנניי גדול ולכן נפסק ללבוש בעליה גדול כשרואה ש"ין בו
ציצית דלישב בלי פליה ס"ל לרמ"א דהוא רק בכלל גנאי קטן וכן אפי'
דמד לו ברה"ב כסאול הולך בעליה גדול שפסק לו חמה מציצותיו

ביאר הבה

ללבושו בשנת נכס"כ כספק רמ"א כמ"ס ז"ל . אך זה לא יחזור אלא למ"א
דשעס דייקא הוא שלא יך כנגד בלא ציצית אבל לפי ש"ס ופ"ס דשעס
בדייקא הוא משום חומה יך כנגד ברכה לנפול א"ל יבדוק ופ"ס ופ"ס
פכ"ינת יבא ולא יבדוק ואפילו לפ"א ש"ך טעם דוקא ככ"כ אבל לא לנבו
סמוליס בדיחו ע"י כסוקס שאין חקוק עירוב בעיר וסמנה שונבם סמוליס
בניסום ושם בודאי ליתן בדיקא משני טעמים א' שלא יך כנגד בלי ציצית
ועוד שבו חזה ליתן מן לכתמ"ס או לרה"ב וכוונן שניסום ע"כ יבדוק סמוליס
כמ"ס סמוליס ש"ל וז"ל לא יחזק לבדוק בשנת שבו שפסק ספ"א ליתן
בכ"ינת ח' ע"ס * ודוקא בשנת וכו' . עיין במ"ס מש"כ כמ"ס א"ל ופ"ס ז"ל
למ"ן אם נפסק חמה מציצותיו בדייקא בחול דצריך לנפשומו מוכר ומ"י במ"ס ז"ל
פשיטתו שפסקת ע"ס אם נפסק לו רק בני חוסיין וזני חוסיין כשהרו שפליס
אם ליתן לנפשו מוכר דמאי מפני כבוד הבריות כמכ"ינן אפ"ס'ט שמוכר דלא
נשקין רק הוסיין שפכ"ל סלון ע"ס . ונראה אם הם פכ"ינת רק שפסק
בנון שלא מוכר לו מכל שמונע חוסיין רק שפסק אפי' וכ"ל בכו"ס י"ב בודאי
יש לסקל דא"ל לנפשומו ככ"ינת אפילו בחול * אבל בחול אסור . כ"י כסידור
דכ"ה בשם ספ"א דכ"ל אם נפסק סמ"ן סמוליס בדייקא ז"ל ופ"א כ"י
א"ל למכר ליתן לביטחו כ"י לנפשומו על כ"י שמוכר כשהוא כ"י מוכר א"ל
מן כ"ינת ומוכר כשהוא לביטחו יפוטט מעליו ויחול בו ציצית . וכאמ"ס ימלא
כ"ינת זה דכ"ל הוא ספיקא דאורייתא דמאי כה"ס כ"ינת עינינו בשפ"א
שם שפ"א דבריו דדוקא איכא דלין נפלאים לו ציצית כ"ל דכ"ה הוא רק לביטוח

צריך ז"כ לפטום סיפק (יט) דבמתינו הפיטה סמ"ג בשוק הוא ז"כ
רק גנאי קטן . אמנם אם בכה"כ נודע לו אחר שבו כ"ל לנבו בעליה מציצותיו פכ"ינת כו' ברכה מן אחרונים וקולין דלין
צריך לנפשומו חק ד"ל דיון שבו ברכים בככה"כ הפשיטה כוא גנאי ביותר רק ימאסר ליתן לביטחו ע"ס
שם והמ"א מחמיר בזה וס"ל דהפשיטה ס"ג הוא רק גנאי קטן דכל"ס דרך בני אדם לפטום פמיד סמוליס ברכים בככה"כ . אפי' מלאפי
לסמ"ג בפשיטה לנפשומו ציצית שמוכר ז"כ ככה"י אדם ע"כ מהכ"ל נפשומו זה הפעל שפסקו כמכר לרה"ב שיקררו לו חמור מלמנעו
בו ציצית ובשניסו לביטחו יחמור לנבו בו : (מז) אסור . עיין במ"ס שפסק דמה שמתחייב כמ"ס בחול לא קלי ע"ל מה שכתב בהל"כ
ואפילו בעליה קטן דכ"כ אם טועה מן הציצות פכ"ינת דיש לו גנאי גדול לנפשומו מתחם בדייקא בין בככה"כ ובין ברכים לין צריך לנפשומו
דכ"ינת

שער הציצין

(יז) מ"א : (יח) שפסקת כמ"א : (יט) סמ"ג : (פ) ד"ס א"ר ש"ס :

הלכות ציצית סימן יג

כשגנאי הוא לו? ותירצו שבברכות מיירי בגנאי גדול, והכא גבי עדות הוי גנאי קטן ואינו דוחה איסור דאורייתא, ועל פי זה אומר המגן אברהם (ס"ק ח) דהרמ"א סובר שלישיב בבית הכנסת בלי טלית גדול הוי גנאי קטן, ולכן בחול שהוא איסור דאורייתא חייב לפשוט.

34] מהנכון לעשות את העצה שכתב בספר ארצות החיים שיפקירנו - רק במקרה כגון כאן, שיש ספק האם מותר לו להישאר עם הטלית משום כבוד הבריות, נכון שיעשה עצה זו, אבל במקרה שנפסק שלא אמרינן גדול כבוד הבריות והוא חייב להסיר טליתו, אסור לו לעשות את העצה הזאת, משום דאיתא בארצות החיים (אר"י סוף ס"ק ג) ובישועות יעקב (ס"ק ד) שכהאי גוונא חשיב "הערמה הניכרת", ואסור לעשות כן באיסור דאורייתא (כדאיתא בשבת קלט:): (פסקי תשובות סי' יב הע' 31, ועוד דלפי המג"א (ס"ק ח) בכה"ג דמי לטלית השאולה אצלו יותר מל' יום, וחיבת בציצית מדרבנן משום דמחזי כשלו (המג"א דיבר על הנותן מתנה ע"מ לשואלו מיד, אך במנחת יצחק (ח"ו קיג) כתב דה"ה במפקיר ואח"כ זוכה) וא"כ לא מועילה עצה זו עכ"פ מדרבנן, אמנם מהארצה"ח ומהמ"ב משמע דלא ס"ל כמג"א, אך מ"מ למיחש מיהא בעיא, בפרט שזה טעם שני לאיסור) ויכול לעשות עצה זו גם בשבת (צה"פ בשם מהרא"ל צינץ (שבת קלא) ומשנה הלכות (ח"ו סוס"י ד), וכ"מ בשש"כ (כטל), ומקורם מדאיתא בשבת קלא: שבידו להפקיר ציצית פסולה בשבת, עוד כתב בשש"כ שמותר בשבת לזכות מההפקר).

35] דאז פמור מלעשות בו ציצית - כדאיתא במסכת שבת (קלא:): שהמפקיר טליתו פטור מלעשות בה ציצית, והטעם הוא משום שנאמר (דברים כביב) "גדילים תעשה לך על ארבע כנפות כסותך", דווקא כסותך ולא כסות שאינה שלך (כדאיתא במסכת חולין קלו. גבי טלית שאולה, ודע דההפקר צריך להיות בפני שלשה (וכמו לענין

טירחא, משום כבוד הבריות, מכל מקום זהו דווקא במקרה שלא יכל לדעת מאתמול שיצטרך להשתמש באבנים אלו, אבל אם יכל לדעת (כגון בבית הכסא הפרטי שלו, הנמצא סמוך לביתו) ובכל זאת לא הכין אבנים מבעוד יום, אסור לו לטלטלם בשבת (דומיא דקיסם כדאיתא התם), ואם כן הוא הדין בציצית, שכאשר יכל לתקן מאתמול ולא תיקן, אין היתר של כבוד הבריות (על פי מגן אברהם ס"ק ח וסי' שיב ס"ק א ומחצית השקל, וגם הוכחתו של הגרעק"א המבוארת בציון 27, מסימן שנ"ה, מקורה מהגמ' הנ"ל, שמבואר שם שאם זה לא במזיד אמרינן את ההיתר של "כבוד הבריות", ע"פ הגר"א בסי' שנ"ה ס"ק יט).

ס"ק יד

32] ודוקא אם אין יכול להשיג בבית הכנסת טלית שאולה - גם זה משתמע מהאמור לעיל בציון 31, שההיתר של כבוד הבריות נאמר רק כשאין אפשרות להימנע מכך (ונקט המ"ב "שאולה" בדווקא, לאפוקי מתנה על מנת להחזיר (שאו היה יכול גם לברך), משום שכתב המג"א בס"ק ח שאסור לתת ציצית במתנה בשבת משום איסור עשיית קנין. ועיין במילואים בענין אדם המתבייש לשאול טלית).

ס"ק טו

33] ואיסור תורה אפילו רק איסור דשב ואל תעשה וכו' אין נדחה מפני כבוד הבריות אם לא בגנאי גדול - איתא במסכת שבועות (ל:): שתלמיד חכם פטור מלהעיד עדות ממון בבית דין שהדיינים בו יותר קטנים ממנו (בחכמה, ומב"ם עדות א,ב), משום דזילא ביה מילתא, אבל אם יודעים עדות שתגרום שלא יעבור אדם איסור, חייבים להעיד דאין חכמה ואין תבונה וכו', והקשו בתוספות (ד"ה אבל) תימה, והרי קיימא לן בברכות (כ.) דכבוד הבריות דוחה איסור דאורייתא בשב ואל תעשה, ואמאי חייב התלמיד חכם להעיד

הלכות ציצית סימן י"ג

כה

שוניע לביחו גדול (ו) כבוד הבריות : כהג' ואפילו עלות קצן (ז) (יא) שחתה צדקה לזין צריך לפטום וכה"כ אם נפסק אחד (יב) מן (ח) [ג] הציצות ומקביע לישב בלא טליה (יג) דיוכל ללכבו בלא ברכה (יד) מכה כבוד הכריות (כ"י בשם החשונה) (ט) [ד] (טו) "דוקא בשנת דלמור לפטום ציצות * אבל בחול כהאי גזוהא (טז) אסור : (מדרבי פ"ט דף צ"א ע"ב) :

באר היטב

ברכה המתריין ספי לפני סימן ה' עמ"ל ועמ"ל עמ"ל סי' ה' ס"כ ה' תש"ט : (ו) כבוד הנביוט . שדוטה איסור דרענן וברמליה נמי דרענן : וזומו כזה לזין למ ר"ה כמוולר כפי' ע"ב עיין שכתב"ז : (ז) שחתה בגדיו . דלא מינכרה מילתא אם הולך בלא טליה קסן מ"מ השפיעה גנאי היא לו : (ח) הציצות . בשוירי כהג"ר העלה דוקא בשנת לבכ"כ וקודם לבישמו מלא טליה פבול דלו מותר ללוגשו בלא ברכה דאם לא יהיה משוכך בטליה כאלהים בושט היא לו ש"מחמו ש"מין לו טליה מצינא כהלכתא ולזינו והיר כמותא אבל אם בשעת לבישמו הו"ס כשר ובתפיקו זו וחס"כ נפסק אחד מן הציצות ויכל להסירו מעליו דלזין כלן משום כבוד הבריות שכבר ראו שפיה לו טליה מצינא כהלכתא ע"ס . והע"מ חולק עליו וכזה דמדברי הרמ"א משמע דאפי' לבשו מקדם לכן וחרך כן נפסקו ע"ס . והיד אהרן החזיק דברי הגמ"א והבט דרענן משמע עקודם לבישמו הטליה נפסק ומש"ה כהג' דיוכל ללוגשו ע"ס . עוד העלה ע"ס דכאל חלוי וכתב טליה טלוגשו אם הוא מקביע ויכל ללוגשו בלא ברכה וחס אינו מחביש לזין קצן משום כבוד הבריות ע"ס . ועיין בני חיים וכתב"ל סי' א' מ"ש בשם הכ"י : (ס) הדוקא בשנת . המ"א העלה דאם נפסק ציצית ברה"ט בטליה קצן א"ל לפטום אפי' בחול דהשפיעה כזי גנאי גדול וה"ל דנקט בשנת לברוחא דלזין על גב דיש בו ג"כ איסור שכתב אפי' א"ל להסירו ובשנת א"ל למכר לזאת מכהכ"ל אבל בחול לזין למכר לזין לביחו ולפטום והרואה בתבירו משפיקו הציצות לא יאחר לו עד שיכב לביחו דהיינו שיקראנו לבא לביחו וחס יאמר לו שיפסיקו וחס ידע מתחמול שחוש פבול אסור ללוגשו בשנת דכ"ל לחקוי מתחמול . וי"ל דבחול אם לזין ציצית ומלאים כעיר דישו כמו בשנת ת"ל . וי"ל למה שריין ללוגשו בשנת מחיר כבוד הבריות הלא יש חקיה שיחמו לאחר בתחנה והחור וישאלנו לו ולא יאמא פקוד מצינא וי"ל דלמור לזין מחנה בשנת אלל לזנרך שנת עמ"א :

שערי תשובה

מחויב לסגוד לו ואין נדחה לפני כ"ס ע"ס : [ג] הציצות . פנכ"ס עיין בל"א ובכד"י יוסף שכתב ג"כ דמכרע"ל לא משמע שכתב"ג וסמיקר לעז"ר כמ"ס בסוף שכל מלו בל"א אם הוא מחביש א"ל להסירו כיון דחזיין שמתח ללוגשו אפילו לכתחלה משום וחסו שחתה מתחלה לפי שכבר ראו כהכ"ל לזנו און זה מוכרח כיון שפ"מ בושט היא לו וגם ד"ל אדרבה שאל יאחרו דמסתמא מהמם לזיו פכ"ס או פנין של גנאי מאירע לו שפע אורחו או אחרים שפוטו ממנו . וגם אדרבה איכא חובה נכסין שאל ידעו שפיה לבוש תמלו בלכך גם כ"ו ש"ך כבוד הבריות : [ד] דוקא . פנכ"ס עיין ביד אחרים דמ"ס לשיל וסרוה בתבירו דשמע שאין חקיה לזין בתמנה ז"ל דלזין ז"ס חקיה גמורה כיון שעצמות כשלו לכן מוטב שיקראנו לביחו וי"ל עיין בפי"ק דמ"ס ח"א ע"ס א"ל על קושיא זו ועמ"ס על דברי רמ"א שכל סכמ ברוה . ומ"ס המ"א שאין לזין מחנה בשנת כ"י עיין בשער הפקר סלכות שנת :

מקדם לכן וחרך כן נפסקו ע"ס . והיד אהרן החזיק דברי הגמ"א והבט דרענן משמע עקודם לבישמו הטליה נפסק ומש"ה כהג' דיוכל ללוגשו ע"ס . עוד העלה ע"ס דכאל חלוי וכתב טליה טלוגשו אם הוא מקביע ויכל ללוגשו בלא ברכה וחס אינו מחביש לזין קצן משום כבוד הבריות ע"ס . ועיין בני חיים וכתב"ל סי' א' מ"ש בשם הכ"י : (ס) הדוקא בשנת . המ"א העלה דאם נפסק ציצית ברה"ט בטליה קצן א"ל לפטום אפי' בחול דהשפיעה כזי גנאי גדול וה"ל דנקט בשנת לברוחא דלזין על גב דיש בו ג"כ איסור שכתב אפי' א"ל להסירו ובשנת א"ל למכר לזאת מכהכ"ל אבל בחול לזין למכר לזין לביחו ולפטום והרואה בתבירו משפיקו הציצות לא יאחר לו עד שיכב לביחו דהיינו שיקראנו לבא לביחו וחס יאמר לו שיפסיקו וחס ידע מתחמול שחוש פבול אסור ללוגשו בשנת דכ"ל לחקוי מתחמול . וי"ל דבחול אם לזין ציצית ומלאים כעיר דישו כמו בשנת ת"ל . וי"ל למה שריין ללוגשו בשנת מחיר כבוד הבריות הלא יש חקיה שיחמו לאחר בתחנה והחור וישאלנו לו ולא יאמא פקוד מצינא וי"ל דלמור לזין מחנה בשנת אלל לזנרך שנת עמ"א :

משנה ברורה

סוהו כל היום אלא בעת החפלה לשם מנוח וליכא ציווי בהסרתו ג"כ לזין צריך להסירו דלא פלוג רבנן בין טליה למילי . וכבר ע"ל במידועין שחקקת בזה : (יא) שחתה בגדיו . דלא מנכרה מילתא אלא"כ אם הוא הולך בלא טליה קצן מ"מ השפיעה כזי גנאי ביותר : (יב) מן הציצות . סי' זין שנת לבכ"כ והוזהו ללוגשו עקודם לבישמו מלא הציצות סמוליס ומחביש לישב ברבים בלי טליה דמותר ללוגשו בלי ברכה וזין רואה בלמנע לבישמו שנספקו לו הציצות ג"כ לזין צריך להסירו [ברכ"י וסרה"ט ועפרי אחרונים] ועיין בלחמדותי שכתבתימו דכאל חלוי ברזון האוס טלוגש אם הוא מחביש ויכל ללוגשו בלי ברכה אבל אם לזין מחביש וזין כאל הכיור דכבוד הבריות : (יג) דיוכל ללוגשו . ודוקא אם הולך לו היום (ז) אבל אם ידע מע"ס שהציצות פבולין אסור ללוגשו בשנת דהו"ל לחקוי מתחמול אך אם שכת יפ להקל [יחודות רע"ל] : (יד) מכה כבוד הבריות . ודוקא אם לזין יוכל להביע בבכ"כ טליה שאלה : (טו) דוקא בשנת . סי' לזי שכתבתי ליתא רק איסור דרענן כד"ל אבל בחול שחוש עובר על איסור חורס בכל שפת דקום ועשה צו ציצית (יח) ואיסור תורה אפילו רק איסור דשב ולא עשהה כוכ שחוש מונע א"ל ממהו לזין נדחה מפני כבוד הבריות אם לא בזנאי גדול ולכן נפסק ללוגש בטליה גדול כשרואה שזין צו ציצית דלישב בלי טליה א"ל לרמ"א דאז"ל רק בכלל גנאי קצן וכן א"ל מרדכי לו כר"ה שכתבו הולך בטליה גדול שנספק לו חמה מצינא וצריך ג"כ כבוד הבריות

ביאר הרכה

ללוגש בשנת נכס"כ כספק רמ"א כפי"ק ג' . אך ז"ל לא יאחרו אלא למ"א דשטע דריקא הוא שלא יך כנגד בלא ציצית אבל לפי חל"כ ספי"ו דשטע כבדיקא הוא משום חומה יך חת"ל כבדיקא לנפול א"ל יבדוק וחס ופלא שיה פבוליס יבאע ולא יבדק ואפילו לפי"א ש"ך קטעס דוקא בבכ"כ אבל א"ל לזנו טלויס גביחו ע"י כנסוס שאין חיקון עירוב כעיר והמנהג שנוכח טלויס בניסו וחס כודא לזין בדיקא משני טעמים א' שלא יך כנגד בלי ציצית ועוד שחוש חרש לזין מן לכרמליה או לר"ה והכונן שניסו ע"כ יבדוק טלויס כמא סתמוו כספיין ע"ל וזו לא יאמא לברוק בשנת פשו שחיק פכ"ל לזיל כפי"ן ח' ע"ס * דדוקא בשנת וכו' . עיין בכת"ב מש"כ בס"א ח"א וספ"א גמיו אם נפסק חמה מצינא וציווי כביכ"ל בחול דצריך לפוטמו מוכר וי"ל כפי"ג שפיהחמו שנספקת עס אם נפסק לו רק בני חוסיין וזני חוסיין כשחור שוליס א"ל לזין לשפמו חיק"ק דמאי מפני כבוד הבריות כמכ"י אפטיס שמוכר דלא נשיק רק הטהיין שפכדיל סלוק ע"ס . וגדאם א"ל סס פבוליס רק שטעס ספק ענון שלא מכר לו מכל שמוסו חוסיין רק שטס וחס"א וכנ"ל בסיו"י י"ב כודא יפ לסקל דא"ל לפוטמו כפיכ"ל אפילו בחול * אבל בחול אסור . כ"י כסידור דכ"ה בשם ספ"א דכחול אם נפסק ספק מן טלויס כביכ"כ וצאל כבידיל א"ל למכר לזין לביחו כ"י לזיטוף על ר"י שכתבתי כנשאר כדי עיכוס א"ל מן כדלוי ומוכר שכתב לביחו יאפוט מעליו ויזיל בו ציצית . וכדאם יאמא כדכ"י זה דכלה הוא ספיקא דאורייתא דמאי כלס כר"י ועיינתי בשפ"א עס שפירא דבריו דדוקא ביכא דלזין ומלאים לו ציצית כלל דכ"ה כוא רק לזיכור

שער הציצין

(יז) מ"א : (יח) שחקת כמ"א (יט) סמ"א : (כ) דר"מ ורש"מ :

רק גנאי קצן . אמנם אם כבדיק"ל נודע לו אחר שחוש כבוד לזנו בטלויס שאלה מצינא וצריך לזיטוף חיק"ק דלזין שחוש ברבים בבכ"כ א"ל גנאי ביותר רק גנאי מכלפי בכ"כ ויכפיעו עס והמ"א מחמיר בזה וס"ל דהשפיעה ס"ג כוא רק גנאי קצן דכל"ה דרך בני אדם לפטום פמיד טלויס ברבים בבכ"כ . אפי"ן מלאפי לסמ"ג כפיטיה ללוגשו ציצית שמוכר ג"כ כפי"א אדם ע"כ מהכחן לפטום זה העלה שכתב בספר לר"ה ש"י שקרית לזנו סמור מלמנטו צו ציצית ובשניסו לביחו יאחר לזנו צו : (מז) אסור . עיין במ"ס אסור . ע"כ קלי ע"ל מזה שכתב בתה"כ ואפילו בטליה קצן דכ"כ אם ערע לו מהציצות פבולין דיש לו גנאי גדול לפטומו מתחה בגדיו בין בבכ"כ ובין ברבים לזין צריך לפטומו דבגנאי

הלכות ציצית סימן יג

מצות ביעור שביעית כדאיתא בירושלמי שביעית פ"ט ה"ד), ובדיעבד סגי בהפקר בינו לבין עצמו (ועדיף לפחות בפני אדם אחד) ע"פ מ"ב בסי' רמו ס"ק טו, ובה"ל רסו א ד"ה נותן).

ח ציון 45 ובסי' טז ציון 29), ואי אפשר "לשולפו" מתחת בגדיו, אלא צריך להסיר קודם את כל שכבות הבגדים שמעליו, ולרגע יהיה ערום בחלק גופו העליון, ולהכי הוי גנאי גדול (על פי מחצית השקל) וכתב בספר צה"פ (הע' 71) בשם הגר"ח קניבסקי שבימינו אמנם אפשר לשולפו מתחת לבגדים, אך גם באופן זה יש אנשים שאצלם נחשב לגנאי גדול, והכל לפי מה שהוא אדם.

ס"ק טו

[36] דיש לו גנאי גדול לפושטו מתחת בגדיו - הטלית קטן שהיו לובשים בזמנם היה בצורה של גופיה וכנפות פתוחות למטה (כדמוכח בסי'

שוניע לביחו גדול (ו) כבוד הבריות : כהג' ואסילו עלות קמן (ז) (יא) שחח צנח לין צריד לפשוט וכה"ס
 אס נפסק אחר (יב) מן (ח) [ג] הציצות ומכאשם לישכ כלא עליה (יג) דיוכל ללכבו בלא דרכה (יד) מכה
 כבוד כריות (כז בשם החשונה) (ט) [ד] (טו) "דוקא בשנת דלמור לפשות ציצות" אבל בחול כהאי גזוהא
 : (טז) אסור : (מדרבי פ"ט דף צ"א ע"ב) :

שערי תשובה

באר היטב

מחויב לסגוד לו ואין נדחה מפני כל"פ"ם : [ג] סליחות . פנחס"י ועיין בא"ז
 ובכרזי יוסף כהה"נ ג"כ דמברית"א לא משמע כהה"נ' וסעיקר לע"ד כמ"ס
 בסוף סה"ל פלו בליש' אם הוא מחייב א"ל לפסודו כיון דחייבן שמתח' ללכבו
 אפילו לכתחלה משום וחסד שהחוק מתחלה לפי שכבר ראהו כסאוח לבוש און
 זה מוכרח כיון שפ"ט בושש ביא' לו וגם ד"ל אדרבה שח"ל יאמר דמסתמא
 מהפס' איש פסק' או פניו של גנאי מאירע לו פגע אורחו או אחרים שפסוקו ממנו .
 וגם אדרבה איכא טובא דנכסין שלא ידעו שהיו לבוש תהלי' בלכד גם כ"ו ש"ך
 כבוד הכריות : [ד] ודוקא . פנחס"י ועיין ב"ד אחרים דמ"ס לשיל וסרוה ברהי"ו
 דשמע שאין חקנס ליתן במתנה ל"ל דליון זה חקנס גמורה כיון שע"אית כשלו
 לכן מוטב שיקראנו לבוש ופ"ט ועיין בפנים שח"ט פ"ט ס"א ז"ל על קוש"א
 זו ופ"ט על דברי רבנן כ"ס ב"ררס . ומ"ס סמ"ג שאין ליתן מתנה בשבת
 מ' עיין בשער הש"ך סלכות שנת :

כרכה המתריין ספי לפני סימן ח' עמ"ל ועמ"ל ס"י ח' ס"ק ח'
 תש"ט : (ו) כבוד הכריות . שדושה איסור דרבנן וכרמית נמי דרבנן ;
 וזוהו כזה ח"ן למ ר"ה כמבואר בס"י ע"ב עיין פנחס"ג : (ז) שחח
 בגדיו . דלא מינכרח מילתא אם הו"ך בלא עליה קמן מ"ס הפשיטה
 גנאי היא לו : (ח) הציצות . בשו"ע כה"ג הפלה דוקא בשבת לבכ"כ'
 וקודם לבישמו מאל' סליחה פסול דלא מותר ללבושו בלא דרכה דאם
 לא יהיה משוכף כעליה כלה"רס בושש היא לו ש'אמרו ש'אין לו פליה
 מציילת כהלכתא וליוו וזיקר במתנה אבל לא בשעת לבישמו ה"ס
 כשר וינשקפו זו וזכ"ל נפסק אחר מן הליצות יוכל להסירו מעליו לח"ן
 כלן משום כבוד הכריות שכבר ראו שהיה לו פליה מציילת כהלכתא
 פ"ט . והפ"ח חולק עליו וכנה דמדברי הרמ"א משמע דאפי' לבשו
 מקודם לכן ואחר כך נפסקו פ"ט . וה"ד אה"ן החיוב דברי הגה"ט

וכתב דמתעמע דברי רמ"א משמע דבכריות שכחן ש'יכל ללכבו בלא
 דרכה משמע מקודם לבישמה סליחה נפסק ומ"ס"ה כה"ד דיוכל ללבושו פ"ט .
 עוד הפל"ס ע"ש דכלל ח"ו ודכלל ח"ו ע"ש פנחס"י א"ל ופ"ט ס"א ז"ל מ"ס בשם הב"י : (ט) הווקא
 בשבת . המ"א הפלה דאם נפסק ציצית ברה"ס כעליה קמן א"ל לפוטמו אפי'
 בחול דהפשיטה חי גנאי גדול וה"ל דנפק בשבת גב"הא דה"ך
 על גב דיש בו ג"כ איסור שבת אפי' א"ל להסירו וישכח א"ל למכר ללאת
 מנהל"ט אצל בחול ליתן לבש"ו וקודם ללבושו והכא"ז כתיב
 מנפסקו הציצית לא יאמר לו עד שיכ"ע לבישו דהיינו שיקראנו לב' לבישו
 ונש' יאמר לו שיפשיטנו ולא ידע מלכתחלה שהוא פסול אסור
 ללבושו בשבת דכ"ל לחקיו מחמתו . וי"ל בדמול' אס' ח"ן ציצית ומלוא'ם
 כתיב דיעו כמו בשבת פ"ט . וי"ל לפי שריב' ללבושו בשבת מח"ר כבוד
 הכריות הלא יס חקנה שיחמ' לאחר במתנה והיאור וישלילנו לו ולא יא"ה
 פקוד מציילת וי"ל דלמור יתן מתנה בשבת אלא לנצרך שנה עמ"א :

ביאור הברכה

משנה ברורה

ללבוש בשבת נכבד"י כנסק רמ"א כספ"י ג' . אף חן לא יאמר אלא למ"א
 דעמ"ס דריק' הוא שלא יך כנבד בלא ציית' אבל לפי מה"ס ספ"י דעמ"ס
 כבדיק' הוא משום חומה יך כנבד בכרכה לנפול' א"ל יבדוק וה"ל ופ"א
 פס"ס יב"ט ולא יבדוק ואפילו לפ"א ש"ך טע"ס דוקא כנכ"כ' אבל לא לובש
 סמלים בבישו עיין בנסוק שאין שיקון עירוב כש"ר וסמנה ש'ונכג סמלים
 כניסו וס' כודל' לרין כריק' משני טעמים א' שלא יך כנבד ג"ז ציית'
 ועוד שח"ז חז"ל לרין מ' לכרמית או לר"ה והכוון שניסו ע"כ יבדוק סמלים
 כפי סמיהו כספ"י ע"ש וז"ל א"ל יתחק' לבדוק בשבת פ"ט מש"ך ספ"א לבי'ל
 כבישת ח' פ"ט * דדוקא בשבת וב' . עיין כתב"ש מש"כ כפי ח"ה וסמ"ג
 גמיון אס נפק' חתם מצינוטיו כביס"כ בחול דלרין לפוטמו חוק"ב ומי' כמ"ג
 ענייתו שפסק' ע"ס א"ל נפסק לו רק בני חוסיין ושי חוסיין כשחרו שסמ"ס
 א"ל לרין לשפ"ו סיפ"ג דמא' מפני כבוד הכריות כמח"ס סמלים סמלים
 כשכ"ר דלא כפיין רק שהיו"ן שפסק' בלג' פ"ט . ונראה א"ל ס'ס ספ"א י"ב כפיין
 כוון שלא מפר' לו מכל פשמוס חוסיין רק פס"ט וסמ"ג וכנ"ל כספ"י י"ב כודל'
 י'ס נסק' דא"ל לפוטמו כניס"כ' אפילו בחול * אבל בחול אסור . כ"י כתיבדו
 דכ"ה בשם סמ"ג דכחול א"ס נפסק סמ"ך מן סמלים כניס"כ' ונפ"א כניס"ל
 א"ל למכר לרין לבישו חי י'ס לשפ"ן על כ"י כמבאר בשאר' כד' עניס' א"ך
 מן כרדיו וחוק"ב כשכ"ה לבישו יפוטט מעליו ויסייל בו ציית' . וכא"ה יפ"א
 כתיב' וז' דכ"ה הוא סיפ"א דאוריית' דמא' כלה' כר"ג' ושיינתי בשמ"ג
 ע"ס שפ"א כרדיו דדוקא סיכ' לח"ן נפ"א'ם לו ציית' כ"ל דכ' הוא רק ח"א

סוהו כל היום אלא בעת החפלה לגם מצוה וליכ"א ציווי בהסרתו ג"כ
 ח"ן צריד להסירו דלא פליג רבנן בין סליחה לפליח . וכבר"ה במידושו
 שפסק' בזה : (יא) שחח בגדיו . דלא מנכרח מילתא אה"כ א"ס הוא
 הו"ך בלא פליח קמן מ"ס הפשיטה כוא גנאי יתואר : (יב) מן הציצות .
 ס"י בין שנה לבכ"כ' והוא"ה ללבוש סליחה וקודם לבישמו מאל' הציצית
 סמלים ומחייב' לישכ כרבים בלי פליח דמותר ללבושו בלי דרכה
 וב"ז חו"ה כמ"ע לבישמו שפסקו לו הציצית ג"כ ח"ן צריד
 להסירו [כר"י וסרו"ה וערי' אחרונים] ועיין בלה"חוי"ט שפסק'ינו
 דכלל ח"ו ברצון הא"ס טעוב א"ס הוא מחייב' יוכל ללבוש בלי דרכה
 אלא א"ס ח"ן מחייב' ח"ן כלא הכיאר דכבוד הכריות : (יג) דיוכל
 ללבושו . ודוקא א"ס חו"ך לו היום יז' אבל א"ס ידע מני"ס שהציצית
 פסולין אסור ללבושו בשבת דהו"ל לחקיו מחמתו אך א"ס שכת' י'ס
 להס' [יחידות רע"א] : (יד) מכה כבוד הכריות . ודוקא א"ס ח"ן יכול
 להס' כככ"כ' סליח שאלה : (טו) ודוקא בשבת . ס"י לבי שכתבת' ליחא
 רק איסור דרבנן כ"ל' אבל בחול שהוא טוב' על איסור חור"ס ככל
 שפ"ה דק"ס ועשה בו ציית' יח' ואיסור חור"ס אפילו רק איסור דרב
 ולא עשה' כ"ס שהוא מוטב' א"ל' משום ח"ן דדחה מפני כבוד הכריות
 א"ס לא כננ"ה גדול ולכן נפסק' ללבוש כעליה גדול כשדושה ש"ן בו
 ציית' דלישב בלי סליח ס"ל לרמ"א דהוא רק ככלל גנאי קמן וכן א"ס
 דמד' לו כר"ה כסאוח הו"ך כעליה גדול שפסק' לו חתם מצייתויו צריד ג"כ
 לפשוט רק גנאי קמן . אמנם א"ס כככ"כ' נודע לו אחר שהוא ככ' לבוש כעליה
 מצייתויו סמלים כ"ס גנאי ביותר רק ימ"ס ח"ן לבישו לו לבישו פלפלי ככ"כ'
 ויפשיטנו ע"ס וסמ"ג מחמיר בזה וס"ל דהפשיטה פ"ג הוא רק גנאי קמן דכלל'ם דרך
 בני אדם לפשוט סמלי' דרכים כננ"ה כככ"כ' . אח"כ מ"ס המ"א
 לסמ"ג כפשיטה ללבוש ציית' שטוב' ג"כ ככ"ה א"ס ע"כ מהס"ן לפשוט
 א"ס הפלה שכתב' אר"ה"ס שיקררו דלא סמור מלמטהו ע"כ ציית'
 ופשיטנו לבישו יאמר לזכות בו : (טז) אסור . עיין כ"מ"ס אסור .
 ואפילו כעליה קמן דנפ"ק א"ס עודע לו שהציצית פסולין דיע' לו גנאי גדול
 לפוטמו מחתה כרדיו בין כככ"כ' ובין כרכ"ס ח"ן צריד לפוטמו
 דכנ"ה

שער היצוין

(י) ח"א : (יח) שפסקת כמ"ח : (יג) סמ"ג : (ד) דר"ה ורמ"א :

הלכות ציצית סימן יג

המשך ס"ק נו

מהלובש ואינו יודע עליו (על פי טור ובית-יוסף י"ד שג, והביאו שם שהרמב"ם חולק וסובר שחייב להודיעו ואפילו לקורעו מעליו, ומהשו"ע שם בסע' ב משמע שפסק כרמב"ם, אך הרמ"א פסק כרא"ש), וכתב המגן אברהם (ס"ק ח) דהוא הדין ברואה בחברו שנפסק לו הציצית. (יש מקור נוסף בגמ' שהובאה לעיל בציון 22, שרבינא לא סיפר למר בר רב אשי שטליתו פסולה עד שהגיע לביתו).

39 [דהיינו שיקראנו לבוא לביתו - משום שאמנם נאמר עליו הדין של גדול כבוד הבריות, ולכן אינו חייב לומר לו לפשטו מיד, אבל מכל מקום הרי ראינו לעיל שגם כשנאמר שגדול כבוד הבריות צריך למהר, ולכן מיד יקרא לו לביתו כדי שימהר.

40 [עוד כתב המגן אברהם (ס"ק ח) דאם אין ציצית בעיר דינו בחול כמו בשבת - (לענין גודל הגנאי הנצרך וכן לענין למהר כדלעיל) שהרי שורש הדין שאמרנו שיש קולות בשבת, הוא בגלל שבשבת איסור לבישת ד' כנפות בלא ציצית הוא רק מדרבנן, והטעם שזה מדרבנן הוא משום שאינו יכול לקשור ציציות בשבת (כמו שנתבאר לעיל בס"ק ט), ואם כן הוא הדין בכל מקרה שאינו יכול להטיל ציציות מכל סיבה שהיא, כגון שאין בעיר ציצית, אין איסור תורה בדבר (שהרי התורה לא אמרה אל תלבש בגד בלי ציצית, אלא עשה ציצית, וכדלעיל בס"ק ט).

41 [כגון שאולה לאחר שלושים יום - שמבואר לקמן בסימן יד סעיף ג שחייב בציצית מדרבנן. ודע דמשמע במסכת ציצית (יח) שבכל מקום שהותר ללבוש ציצית פסולה משום כבוד הבריות, חייב לעשות מה שביכולתו כדי להסתיר מאנשים את עובדת היות הציצית פסולה, משום מראית עין (ע"פ פי' הגר"ח קניבסקי שם).

37 [אך צריך למהר לילך לביתו וכו' אף שהוא עוסק בבית הכנסת בדבר מצוה וכו' אבל בשבת אין צריך למהר - איתא בירושלמי (כלאים פ"ט ה"ג) שאין מדקדקים בכלאים בבית המדרש, והכוונה היא שאין צריך למהר ולסיים ללמוד כדי להגיע הביתה ולפשטו הבגד, מפני שהוא עוסק במצוה, ואין לומר דמיירי בכלאים דאורייתא, דהרי על זה נאמר (ברכות יט:): שפושטו אפילו בשוק ואין חולקים כבוד לרב, אלא ודאי דמיירי בכלאים דרבנן, שיש לו היתר לא לפשטו משום כבוד הבריות (על פי בית-יוסף י"ד שג,א). ואפשר לדייק מהירושלמי שדווקא בעוסק במצוה, ודווקא באיסור דרבנן, אזי אמרינן דלא צריך למהר, אבל אם אינו עוסק במצוה או אם הוא לבוש באיסור דאורייתא, אפילו איסור דאורייתא שהותר (דהיינו בשב ואל תעשה), במקרה כזה כן צריך למהר (מדלא נקט הירושלמי חידוש יותר גדול מאשר איסור דרבנן, כגון שהיה לבוש בציצית פסולה ויכול לתקנה, שאז הוי דאו' בשוא"ת), ולכן אומר המשנה ברורה שביום חול שהוא מדאורייתא ימהר, ובשבת שהוא מדרבנן אם עוסק במצוה אין צריך למהר (על פי מגן אברהם ס"ק ח).

38 [והרואה בחברו שנפסקו לו הציצית לא יאמר לו עד שיבא לביתו - איתא בירושלמי (כלאים פ"ט ה"א) שרבי אמי שמע מישוהו שהודיע לחברו שהוא לובש כלאים, ורבי אמי כעס על המודיע, משום שהיה עליו לשתוק, והקשה הרא"ש (גדה פרק ט הלכות כלאי בגדים סי' ו) והרי על כלאים נאמר שצריך לפשטו אפילו בשוק? ותירץ (בתירוץ השלישי) שהאדם עצמו שיודע שלובש כלאים בכגדו חייב לפשטו, אבל אחר אינו צריך להודיעו, משום שאמרינן שגדול כבוד הבריות, אפילו באיסור דאורייתא של קום ועשה, במקרה שהאיסור נעלם

הלכות ציצית סימן יד

סימן יד

סעיף א (ט"ע)

[1] והאשה כשרה לעשותן - מדאיתא במנחות (מב.) שמהפסוק "בני ישראל" ממעטינן גוי, ולא כתוב שממעטינן גוי ואשה (וכמו לענין תנופת חזה ושוק במנחות סא: "תנו רבנן בני ישראל מניפין ואין העובדי כוכבים מניפין, בני ישראל מניפין ואין הנשים מניפות") משמע שהאשה כשרה (על פי הגהות מיימוניות ציצית א ס"ק ט בשם רבינו יהודה ור"י). ועוד מדאיתא בכבא בתרא

(עד:) שאשתו של רבי חנינא בן דוסא עתידה להטיל תכלת לצדיקים לעתיד לבוא (בית-יוסף בשם הרא"ש ועוד ראשונים. ומה דאיתא לגבי תפילין (בגיטין מה:) דכל שישנו במצות הנחת תפילין ישנו בכתיבת התפילין, זהו דווקא בתפילין מדכתיב וקשרתם וכתבתם, אבל בשאר מצוות שנשים פטורות מקיומם, כשרות בעשייתם, וראיה לכך, דאם איתא דגם בציצית אמרינן את הכלל הזה, לא היינו צריכים פסוק (בני ישראל) בשביל למעט גוי, שהרי אינו בקיום המצוה (על פי בית-יוסף), וכן מדאיתא בסוכה (ח:) שסוכה שעשאוה גוים ונשים כשרה, מוכח שהכלל הנ"ל נאמר רק בתפילין (תוס' בגיטין מה: ד"ה כל)).

[2] ויש מחמירים להצריך אנשים שיעשו אותן - ואף על גב שכתוב בגמרא "בני ישראל" ולא גוי, ולא כתוב שממעטים גוי ואשה, הרי בכל מקום שדרשינן בני ישראל למעוטי, ממעטים גם אשה (כגון בקידושין לו. ובמנחות סא: ע"פ מג"א ס"ק ב), וגם לענין ציצית כיון שיש מיעוט של "בני ישראל" ממילא ידעין שזה ממעט גם נשים (על פי הגהות מיימוניות ציצית א ס"ק ט בשם המהר"ם). וכן בפסיקתא (על במדבר טו, לח) דרשינן בהדיא הכא בציצית "דבר אל בני ישראל פרט לנשים" (ועיין לעיל בס"י ח ציון 33 אודות הפסיקתא). ומה שכתוב בכבא בתרא על אשתו של

רבי חנינא בן דוסא, אין הכוונה שהיא תקשור תכלת, אלא שתטוה חוטי תכלת (הגהות מיימוניות שם בשם הרמ"ך ועיין במילואים דחיות נוספות לראיה זו. ויש טעם נוסף לפסול נשים, והוא דעת רבינו תם (בתוס' גיטין מה: ד"ה כל) דהכלל שנאמר לגבי תפילין (גיטין מה:) "כל שישנו בקשירה ישנו בכתיבה" וכו', נאמר גם לגבי כל המצוות, שכל שאינו בקיום המצוה אינו בעשית המצוה, אך טעם זה אינו עיקרי להלכה (בה"ל ד"ה להצריך, ושם משום הדחיות לטעם זה שנתבאר לעיל בציון 1, ועיין במילואים תמיהה בדברי הבה"ל)).

ס"ק א

[3] פסול אפילו בישראל עומד על גבו ומלמדהו לעשות לשמה - שהרי הטעם שפסול אינו מצד חסרון עשייה לשמה, אלא מגזירת הכתוב, ואילו "עומד על גבו" מועיל רק לענין שיקרא שעושה לשמה.

[4] ודוקא אם תחבו בכנף - דגם זה בכלל "ועשו להם ציצית" (משא"כ לעיל בס"י יא (סע' יב יג) לענין תעשה ולא מן העשוי איתא דתחיבה בדיעבד אינה נקראת מן העשוי, משום דהדין דתולמ"ה מיירי בעשייה של גוף הגדיל, דהיינו חוליא וקשר, מדכתיב "גדילים תעשה", שעשית הגדיל תהיה בעשיתך ולא מן העשוי, אבל התחיבה עדין אינה תחילת הגדיל) (על פי הלבוש בסימן יא (יד) והכא בסימן יד (א)).

[5] והאינו יהודי גמר שאר החוליות והקשרים דאינו רק למצוה בעלמא כשר - שהרי מבואר לעיל בסימן יא (במ"ב ס"ק טו) דמדאורייתא נחשב לגדיל כשר לאחר עשית חוליא אחת וקשר, ויכל לא לעשות שאר החוליות כלל ולצאת ידי חובה, ולמה יגרע אם בכל זאת השלים שאר החוליות (הנצרכות לכתחילה מדרבנן כמבואר שם) על ידי אינו יהודי (ולכתחילה בעינן שגם עשית שאר הגדיל תהיה על ידי יהודי בכשרות, פסקי תשובות הערה 4).

[קסב]

הלכות ציצית סימן יד

אם גדול עומד על גביו, משום שלקמן בסעיף ב נפסק שצריך כוונה לשמה בעת הטלת הציציות, ויש פוסקים (הובאו לעיל בסי' יא ציון 27) הסוברים שלא מועילה כוונת קטן לשמה אפילו בגדול עומד על גביו, והכריעו הב"ח והמגן אברהם (בריש סימן תס) שסמכין על המתירים רק היכא דאי אפשר בענין אחר (על פי ביאור הלכה ד"ה וטוב ומשנה ברורה בסי' יא ס"ק ח ובמקורות שם. ועוד ששיטת ר"ת שהבאתי לעיל בציון 2 שכל שאינו בקיום המצוה אינו בעשיה, א"כ גם קטן אינו בקיום המצוה מדאו' ויש לפוסלו בעשיה, וראוי ונכון לחשוש לשיטתו (ע"פ בה"ל ד"ה להצריך וד"ה וטוב). ועיין במילואים אמאי נקט המ"ב לשון "ראוי ונכון" ולא כתב שזה דין לכתחילה).

9] אף שלא הביא שתי שערות אפילו לכתחילה אין להחמיר - למרות שבן שלוש עשרה שלא הביא שתי שערות דינו כקטן (כדאיתא בנדה מו.) אפילו הכי בכהאי גוונא כשר, משום שלדעת הרמב"ם והארצות החיים קטן כשר לכתחילה לקשירת הציציות (כמבואר בציון 8 במילואים), ואמנם לכתחילה ראוי ונכון שיהיה על ידי גדול, אך הכא כיון דאיכא חזקה דרבא (נדה מו.) שבן שלוש עשרה מסתמא הביא שתי שערות, סמכין אחזקה זו (אע"פ דאמרינן שם בגמ' דבדאו' לא סמכין אחזקה דרבא, מ"מ לדעת הפמ"ג (סי' לט וסי' נה ז) והנוב"י (מהד"ת א) בדיעבד סמכין אחזקה דרבא גם בדאו', ואע"פ דהרעק"א (שו"ת או"ח ז) והישועות יעקב (לב) סוברים דאפי' בדיעבד לא סומכים אחזקה דרבא בדאו', מ"מ הכא מצרפינן שיטת המקילים), ועוד לפי המגן אברהם (ס"ק ג) שכתב שלשיטת רבינו תם קטן פסול כמו אשה, שהרי אינו בקיום המצוה, הרי באשה נפסק שמעיקר הדין כשרה (כמבואר בציון 12) ואם כן הוא הדין בקטן, וגם זה צירוף אצלנו להקל אפילו לכתחילה (על פי פרי מגדים א"א ג וביאור הלכה סי' יא,ב ד"ה טוואן,

ס"ק ז

6] ואפילו עומד על גבן לא מהני משום דהא דכתיב וכו' למעט בנות ישראל - וכיון שפסול נשים נלמד מגזירת הכתוב, אם כן אינו מצד חסרון לשמה, ורק בחסרון לשמה יש אומרים שמהני בכשר עומד על גבו שיחשב שעושה לשמה.

ס"ק ג

7] אבל הטויה והשזירה מותר על ידי נשים - משום שהדרשה של "בני ישראל ולא בנות ישראל" נאמרה רק על קשירת הציציות לבגד, שהרי באותו פסוק כתוב "ועשו להם ציצית על כנפיה", דהיינו קשירת הציצית לכנף (פרי מגדים מש"ז א וביאור דברי הלבוש). ומקור נוסף איתא בגמרא (בבא בתרא עד:) שהבאתי לעיל בציון 1, שאשתו של רבי חנינא בן דוסא עתידה להטיל ציציות לעתיד לבוא, ונתבאר לעיל בציון 2 שלדעת הגהות מיימוניות בשם הרמ"ך היא לא עתידה לקשור את הציציות לבגד, אלא לטוות את החוטים, אם כן ממה נפשך מוכח שאשה כשרה לטויה (על פי ארצות החיים שהרי גם לדעת הסוברים שמירי בקשירה, כל שכן שהיא כשרה לטויה. ודע דה"ט"ז (ס"ק א) כתב דאף ר"ת דס"ל דכל שאינו בקיום מצות ציצית וכו' כמובא בציון 2, מודה דלענין טויה כשרה (וכ"כ ארה"ח), אך תמהו עליו הקרבן נתנאל (גיטין סי' מו אות מ), פמ"ג (מש"ז א) והגהות נתיב חיים (על גליון השו"ע) דגם טויה היא חלק מהעשיה, כדאיתא בסוכה (ט). דהפסוק "גדילים תעשה לך" קאי אטויה, וא"כ לשיטת ר"ת אמרינן גם בטויה כל שאינו בקיום מצות ציצית אינו בטויה. ועיין לעיל בסי' יא ציון 12 שהבאתי בשם רעק"א רמז מהפסוק להיתר טוית נשים).

ס"ק ד

8] ראוי ונכון שלא לעשות לכתחילה הטלת הציצית בבגד של גדול על ידי קטן - אפילו

הלכות ציצית סימן יד

עומד על גבו מבואר לעיל בסימן יא ציון 27.

ס"ק ה

12] אבל בדיעבד מותר - רצה לומר, מה שכתב הרמ"א ש"טוב לעשות כן לכתחילה", היינו רק אם עוד לא נעשה מעשה, אבל אם קרה שאשה כבר הטילה ציציות, על זה לא נאמר שטוב להימנע מללבוש את הציצית (עיין במילואים שם הבאתי סימוכין לכך, וגם כתבתי לדון בסיבת ההיתר בדיעבד).

13] ואפילו בלא עומד על גבה - מפני שאשה יכולה לכוון לשמה בעצמה, וכמו לענין כתיבת הגט לשמה, שהאשה כשרה כדאיתא במסכת גיטין (כב:).

14] נאמנת לומר שהטילה לשם ציצית - מקורו מבואר לעיל בסימן יא ציון 17.

סעיף ב ס"ק ו

15] אף על פי שעשה שאר הקשרים והחוליות אחר כך שלא לשמה וכו' יש להכשיר - כמו שנתבאר לעיל בציון 5 לענין אינו יהודי, הוא הדין הכא לענין כוונה לשמה.

ס"ק ז

16] אף על גב דבעי מויהי לשמה - כמבואר בסימן יא (א).

17] ויליף לה מדכתיב בני ישראל לאפוקי עובדי גילולים וכו' - מזה שכתוב בגמרא (מנחות מב.) שמ"בני ישראל" ממעטים אינו יהודי (לענין קשירת הציציות), משמע שלא בעיני כוונה לשמה, שהרי אם בעיני כוונה לשמה לא צריך פסוק למעט אינו יהודי, שהרי גוי אינו מכוון לשמה (כדאיתא בגיטין כג. דגוי אדעתא דנפשיה עבד (הגר"א סי' יא,ב), ולענין חילוני עיין בסימן יא ציון 21).

18] ואין להקשות יתירם מהבגד ויחזור ויתנם בכוונה לשם מצוה - פירוש, שהרי מזה

סי' לט,א ד"ה או קטן, ושעה"צ הכא בס"ק ז), והנה בפרי מגדים (א"א ג שהוא מקור דברי המשנה ברורה) כתב "אין צריך לדקדק אם הביא שתי שערות", ואפשר להבין מזה שאם ידוע שלא הביא, פסול, אך בדרך החיים (דין ציצית שעשאן עכו"ם וכו' ס"ק א) כתב בשם הפרי מגדים "אף שלא הביא עדיין שתי שערות", וכתב הבאר יעקב (ג) שאפשר שזו כוונת הפרי מגדים, דאפילו ידענן אין מדקדקין, ובתהילה לדוד מבאר "אף אם בדקו אותו ולא מצאו לו שערות כשר לכתחילה, דאכתי ספקא הוי שמא נשרו, עיין אבן העזר קנ"ה", ושם מבואר בשולחן ערוך סעיף כ שיש מושג שחיישינן שמא נשרו (ומקורו מנדה מו.). ולהכי הכא אף על פי שבדקו אותו ולא מצאו לו שערות, סמכינן אחזקה דרבא ואמרינן ששמא נשרו, משום שהוא צירוף להקל (וככל הני צירופים דלעיל). וכן דעת המשנה ברורה, מדשינה לשון הפרי מגדים ללשון הדרך החיים ("שלא הביא שתי שערות" - ודאי).

10] והארצות החיים מיקל אפילו לכתחלה על ידי קמץ - משום דלא סבירא ליה כשיטת רבינו תם דכל שאינו בקיום המצוה אינו בעשיה (וכדלעיל בציון 1), ונראה דסבירא ליה דגם לענין "לשמה" קטן כשר לכתחילה (כדעת הראשונים הסוברים כך, הובאו לעיל בסי' יא ציון 27) (על פי ביאור הלכה ד"ה להצריך וד"ה וטוב).

11] וכל זה דוקא בגדול עומד על גבו - "כל זה" הכוונה גם בקטן וגם בבן שלוש עשרה ולא הביא שתי שערות (כן משמע בשער הציון ז), משום שההיתר לסמוך על קשירת בן שלוש עשרה שלא הביא שתי שערות, מבוסס בין השאר על כך שאפילו אם תאמר שהוא נחשב קטן בכל זאת הוא כשר (כמבואר בציון 9), והרי קטן כשר רק בגדול עומד על גביו (והוסיף בשעה"צ שבדיעבד סמכינן אחזקה דרבא, וכשר אפי' בלא גדול ע"ג).

[קסד]

הלכות ציצית סימן יד

זה נצרך לגירסא בשו"ע "מצויים", אבל אם לא גורסים "מצויים" אלא "אם אין ציציות אחרים להכשירו", אפשר לפרש שאין ציציות להכשירו בגלל ששבת ואינו יכול להכשירו, וא"כ אפשר להעמיד השו"ע בשבת עצמה ובכך מרויחים שלא צריך להידחק ולהעמיד דוקא בסמוך לשבת, ומובן גם מדוע אינו יכול להתיר ולקשור מחדש, וגם אין הבדל בין החוטים הישנים לחדשים. ואמנם במג"א שלפנינו הגירסא "בשבת", אך יש שפירשו שכוונתו בסמוך לשבת, וכ"מ מהמ"ב, וביד אפרים משמע שגורס במג"א בסמוך לשבת (על פי מחצית השקל על מג"א סק"ד).

שהשולחן ערוך כתב "אם אין ציציות אחרים" משמע דרק היכא דאין אפשרות אחרת סמכינן על הרמב"ם, ואמאי חשיב שאין אפשרות אחרת (כשאין לו ציציות אחרות) הרי יכול להשתמש עם החוטים שכבר יש לו.

[19] דמיירי שהוא סמוך לשבת ואין שהות להתירם ולקשרם - ומה דמשמע מהשולחן ערוך שאם היו לו ציציות אחרות כן היה לו זמן לקשרם ולצאת בהם, הוא משום דמיירי שרק לחתוך הציציות הראשונות ולקשור השניות יכול להספיק, אבל אינו יכול להספיק גם להתיר אותם בשלמותם ולקשרם מחדש (וכל

הלכות ציצית סימן יד

ציצית סי' יד) והתוספות (מנחות מב: ד"ה הקוצים) כבירא להו דבעינן מדאורייתא גם כן תליה לשמה - כך כתבו על הא דאיתא במנחות (מב: ובסוכה ט.) "אמר רב יהודה אמר רב עשאן מן הקוצים ומן הנימין ומן הגרדין פסולה", והם פירשו שהקוצים והנימין והגרדין הם סוגי חוטים שהחייט השאיר בבגד, ופסולים לציצית משום שלא נתלו לשמה, וכתב בערוך השולחן (ב) דסבירא להו נמי דמה דאיתא בסוכה (ט.) ש"גדילים תעשה לך" פירושו לשם חובך, קאי על כל העשיות, בין טויה ובין תליה. והרמב"ם (ציצית א,יא) פירש את הגמרא שמדובר בסוגי חוטים אשר משאירים אותם כשאריות ופסולת, ופסולים משום ביזוי מצוה ולא משום שלא נתלו לשמה (כמבואר בסימן יא ציון 74).

23] וקרא דמיעט עובר גילולים צריך אפילו ישראל עומד על גבו ומלמדו לשמה - רצה לומר, מה שנתבאר בס"ק ז שהרמב"ם הוכיח מדאיצטריך ילפותא למעט אינו יהודי, מכלל שיהודי שלא לשמה כשר, הרא"ש וסיעתו סוברים שלעולם בעינן לשמה, ובאמת לא צריך פסוק למעט אינו יהודי גרידא, והפסוק נצרך בשביל למעט מקרה שהעכו"ם כן יכול לכוון לשמה, דהיינו כשהיהודי עומד על גבו, דהרא"ש לשיטתו דסבירא ליה (בהלכות ס"ת ג) דחשיב לשמה בכהאי גוונא, ואפילו הכי הכתוב מיעטו לענין תלית החוטים (והרמב"ם לשיטתו דס"ל (תפילין א,יא) דבכה"ג לא חשיב לשמה) (על פי בית-יוסף ורבי עקיבא איגר על מג"א סק"א).

24] קודם התליה בבגד שיוציא בשפתיו בפירוש שתולה כל אלו הציצית לשם ציצית - ומספיק לומר קודם תלית הציצית הראשונה, ומועיל לכל ארבעת הגדילים (ביאור הלכה ד"ה בלא, ומהני אפילו אם מפסיק באמצע מעשה התליה וממשיך ביום אחר, מ"ב בסי' יא סק"ה).

ס"ק ז

20] ואם יתירם יהא אסור לחזור וליתנם בבגד וכו' - משום שהם כבר אינם באורך של שנים עשר גודלים, ואסור להטיל ציציות בפחות משיעור זה כמבואר במשנה ברורה בסימן יב ס"ק ב. ודע דרק משום דמיירי באופנים כאלו, שאינו יכול להטיל ציציות אחרות, סמכינן על הרמב"ם, משום שבכהאי גוונא איסור לבישת הבגד הוא רק מדרבנן, כמבואר לעיל בסימן יג, וכיון שספק דרבנן לקולא סמכינן על הרמב"ם, אבל משום חומרא דברכה לא יברך (תורת חיים סופר,ג).

ס"ק ח

21] אפילו אם לא עשה רק התחיבה בכנף - דאילו לענין תעשה ולא מן העשוי, התחיבה בכנף עדיין אינה נחשבת ל"עשוי" (בדיעבד, כמבואר בסימן יא סע' יב,ג), משום שפסול תעשה ולא מן העשוי נלמד מהמילים "גדילים תעשה" (-ולא מן העשוי) כדאיתא במנחות (מ:), והתחיבה בכנף עדיין אינה עשית ה"גדיל", מה שאין כן הכא לענין לשמה, ילפינן (בסוכה ט.) מהמילים "תעשה לך" לשם חובך, ואיתא שם בגמרא דקאי על טווית החוטים, ולדעת רש"י והרא"ש הטויה היא תחילת המצוה שבעינן לשמה, והוא הדין לכל שאר חלקי עשיית המצוה כולל בהטלת הציציות בבגד (כמו שמבואר בציון 22 בשם הערוה"ש. ומצינו שגם התחיבה בבגד נקראת "עשיה" לעיל בציון 4) (על פי הלבוש בסע' א ובסימן יא סע' יד, וביאור הלכה ד"ה לא), ומטעם זה גם כתב במשנה ברורה "וכל שכן אם עשה הקשר העליון שלא לשמה", מפני שהקשר העליון נקרא עשיה אפילו לענין תעשה ולא מן העשוי (כמבואר שם בסי' יא, ובן מפני שהקשר הוא עיקר העשיה, והוא מחזיק את החוליא).

22] דרש"י (סוכה ט. ד"ה פסולה) והרא"ש (הלכות

הלכות ציצית סימן יד

ואלך ואבקר את אבא שהוא חולה, והלך ומצאו שמת, קורע" וכו', ומבואר שם שאם לא הודיע למשאל שהולך לבקר את אביו החולה, אסור לו לקרוע, לפי שכאשר מודיע לו את שיעשה עם הבגד אמרינן שבודאי נתן לו את הבגד במתנה באם הוא יצטרך לקרוע, ואומר הרא"ש (מסכת חולין פ"ח סי' כו) שהוא הדין אצלנו אמרינן שבודאי נתן לו המשאל את הציצית במתנה על מנת להחזיר כדי שהוא יוכל לקיים בו מצוות ציצית ולברך.

ס"ק ט

30 והמטיל בה ציצית ומברך לא הפסיד וכו' - לא הפסיד, אבל יותר טוב שלא לברך, משום שהכא זו דרגה יותר פחותה מאשר נשים שמברכות על מצות עשה שהזמן גרמא (לדעת בני אשכנז כמבואר בסי' יזב), מכיון שהתם אדם אחר (דהיינו גברים) באותו מקרה בדיוק חייב במצוה, ואילו הכא כל אדם במקרה כזה (של טלית שאולה) פטור (רא"ש מסכת חולין פ"ח סי' כו ומחצית השקל), ומכל מקום המברך לא הפסיד מפני שבגד כזה חייב בציצית אצל כל אדם שהבגד יהיה שייך לו (על פי פרי מגדים א"א ה. והכא מיירי בשואל טלית ומטיל בה ציציות שלו, אזי המברך לא הפסיד, אך אם שואל גם את הבגד וגם את הציציות (בשאלה ממש ולא במתנה עמ"ל) יש בזה מחלוקת אי המברך לא הפסיד כמבואר לקמן בציונים 50,51. ודע דאיתא במדרש רבה (פר' נשא פרשה יד פיסקא ב) דמי שאין לו טלית ובכל זאת עושה ציצית, הקב"ה משלם לו שכר על כך, ופירש באגרות משה (יו"ד ח"ב סי' קמא לקראת הסוף) דמיירי בשואל טלית פחות מל' יום כדהכא, ולפי"ז יש ענין גדול להטיל בו ציצית. ודע עוד דהציציות שהטיל בזמן הפטור כשרות גם כאשר יגיע זמן חיוב, כגון שמחזיר הטלית לבעליו (ונותן לו הציציות שהוא הטיל במתנה), ואין בזה תולמ"ה דאינו מחוסר מעשה (צה"פ בשם כמה אחרונים).

25 וכמו שכתבנו לעיל בסימן י"א (ס"ק ד) לענין טווייה ושזירה - שצריך שיאמר דווקא בפה, עיין שם ובמקורות.

26 ועיין בביאור הלכה - בדיבור המתחיל בלא כוונה כתב דבדיעבד אם רק חשב בליבו ולא הוציא בשפתיו כשר ויכול לברך על ציצית זו (מפני שיש כמה צירופים להקל, ואפי' אם הכוונה לשמה היתה רק בתחילת העשיה), ובדיבור המתחיל "לא" נוטה קצת לומר שכל המחלוקת של הרמב"ם והרא"ש מיירי באדם שתולה ציצית עבור חבירו, ואינו יודע שעליו לכוון לשמה, אבל אם תולה עבור עצמו, בפרט בבגדים של ימינו שניכרים שהם למצוה, לכולי עלמא אמרינן שסתמא לשמה קאי, ומכל מקום "כל ירא שמים יחמיר על עצמו להיות זהיר להוציא בשפתיו בפירוש שהוא תולה אותן לשם ציצית".

סעיף ג (טו"ע)

27 פטור מלהטיל בה ציצית כל שלושים יום וכו' - כדאיתא במסכת חולין (קלו.) שלומדים מהמילה "כסותך" "לכדורב יהודה דאמר רב יהודה טלית שאולה פטורה מן הציצית כל שלושים יום", ובמנחות (מד.) מסיים בה "מכאן ואילך חייבת", וכתבו בתוספות (במסכת חולין קי: ד"ה טלית) שמשמע שמדאורייתא פטורה לעולם, אלא שרבנן חייבו לאחר שלושים יום לפי שנראית כשלו, "דאין דרך לישאל יותר משלושים יום".

28 ואם החזירו תוך שלושים וחזר ולקחו אינו מצטרף - מפני שהסיבה שרבנן חייבו לאחר שלושים יום, היא לפי שנראית כשלו (כמבואר בציון 27), ובכהאי גוונא שמחזיר באמצע אינה נראית כשלו (הגר"א).

29 שאלה כשהיא מצויצת מברך עליה מיד - איתא במועד קטן (כו:): "רבן שמעון בן גמליאל אומר האומר לחבירו השאילני חלוקך

הלכות ציצית סימן ד

כו באר הגולה

הרמב"ם * שבשטיר אבל (ח) * לא יברך עליו: ג' השואל כתבירו עליה שאינה מצויצת (ט) פטור ד חולין ד' ימי מחוץ סלהטיל (ה) בה ציצית כל ל' יום דכתיב כמותך ולא של אחרים אבל אחד ל' יום הוי"ב (ו) מדרבנן מפני שזרואית בשלו: ט' כהאם החזירו חזן ל' וחזר ולקחו איתו למערף רק בעתון ל' יום רלוטוס. (י) מתוך יוסף הלכות ציצית * השאלה כשהיא מצויצת (ו) [ז] (יא) מברך עליה (יב) מיד:

שערי תשובה

בגדיו יוסף נדס ידו הארץ, וכבש שמעון נטו יראם קח נטוים מהר"י אש"י שכל סוף אל מקום אחד ע"ס. * ומ"ס בשם סג"א דמיירי בעצת סקפו פ"ו דהל' כ"ע כח אס אין ציצית אחרים, ומיין ביד אחרים ז"ש לבגים סמוך לבגת וכן רחמי פנייהם מן ור"ל דבאחרים ים לומר שיפסד רק קצר וחוליה אחת אבל להאיר אלן ערדן מסון ולחזור ולקטור ע"ס קצר וחוליה לוח אין טהי' ומיין נחמ"ז שכתב באסקולת הממים שירוצו בגס בחול המכתת כשיעבור זמן פסק, ומ"ס סבא אחד שם לכוון שמה תקולקו וישאר בלג מוסס לכל ולקר מוטב למסוך על הרעב"ס ולהא' כיוון דבחול יכול לעבות אין חשש שושבנו. וחובב לעשות מוטוול לכ"ע פ"ס. * ולפי דבריו יש לומר דבסמוך לבגת חף אס יש טהי' עדיין ומהור ולקטור מ"ס כיוון ס"א לעבות דבבחיוב שוב אין לעבות קן שיש לחוש ש"ס. שיכור אוחס שלא בחוון יכיו נפארים ומ"ס נחמ"ז עוד ש"ל דמיירי בציצית דקיס וכלוים שסס קרובים להפקד אס יסיר אוחס פ"ס: [ד] מנגן. עכ"ס ומיין מ"ס כזה דבשורט סג"א אחרים שכל הלכות

ביאר הלכה

כל המס אהתס היא סלה בעינינו נמי כל כד' ציציות מלאה' היא דמפרכין ז"א, חף אס יאמר כשיורד קודם ההתקן פתיים דכל הציצית שיהאס חר"ס יכו' סכללם ציצית לא לא ציור לכל סס וסג"ל פתחתו וס"א כבס"ל יברך עליו: * לא יברך עליו. שיון נחמ"ז נחמ"ז אש"י אס לא סיס רק התלוים שלא כבנוים. סגס לבאורס סיה סקס לומר דרוקא אס פסס קצר לוי סס סכירוס סחמ"ז בסס כלוטס עכ"ס על כח דר"ל בציטין י"א ס"ג דרוקא אס עכ"ס קצר דכרול דגדולים טעמס לך טעמס מנעמס גדול ע"ז דרנ"גן טעמס וז"ל מן טעמיו ח"כ ממלאה ס"ס נמי למאי דדרשנין טעמס לך לטס חונק דאטעמס סלייתס בנגד ג"כ קאי לפרס"י וס"א"ס דוקא אס סבס ג"כ וחוליה דס"ל אכל מדנכי סכ"י דר"ס כבס הרעב"ס וכו' אלא אס דלשטם בעתון וכו' ע"ס מוכח כשהיא דבתיכס כנגד לגד ג"כ בעינין ז"א לתס וס"א ח"כ מלאה מוכח קן חומר כשריא כחוסוס מנחוס דף מ"ז ע"כ ד"ס הציצית כו' ע"ס. * מ"ס אש"י דלס כחל לויין להסס בעת החמיסס ובמת כבך כוון לשטם ויכול לנגד דנחמר כוכיס כוסס על חתלתו וצ"ל סיס דבקי"ן דלס עיור כזה סוכוס סג"א על חתלתו וז"ל דוס גופס סיקפס כו"כ כמו כבכס סכ"א לעיל בציטין י"א ס"א וכוו סעק ס"ג טעמ"ס ע"כ טעמ"ס וז"ל מלכות וזכס ומתס ס"ס עוד כוס כשיקא דלויי סלכס ככרמ"ס וד"ל בעינין לשטם זכס דלויי זכס סתמס לשטם קאי ויכ"ס דבסוקן כן עיין נחמ"ס ויערך סימן כ' וס"א"ס ח"כ י"ס לדחוס קח ד"ס חוסק"ס וסכ"ל הריכס ב"ד בציטין ז"ל דק"ל דלס אש"י ק"ל כלי כוכיס סווס על חתלתו וצ"ל. * ולויי דבספתינ' סייקו אומר מלאה מדתא כעניינ' דעיך סלונתס כר"ס על כרעב"ס כו"כ זכס יסכ"ל סקול הציצית בנגד יסכ"ל אחר שיקס אוחס הכיול כבוכו אלו החוטין להכבס"ס ככר חף כוס דתא קז דתיין שדוסטל כגמיר דוקא בסקול כרי ציצית בנגד דמיירי בסקול בנגד יסכ"ל דבשטע כגמיר מנחוס מ"כ ע"כ מלונסח כרתא דרב וע"ז לטס אחרים [ולשן סכ"ף כזה מנין לנוקח ציצית מן סכנ"ו וכו'] לא ח"כ"ן ומסי' על סתמ"ס"ס אלא סכרו כזה ודלויי דסכרת סכ"ף דכתי סרי ז"ל ס"ל לא חגי' ועכ"ס כל שדוסקיס סכרי דבכל גוויי סקול מ"י נכרי וכולל לאגד כוס דבכרת סכ"ס"ס כו"כ דוס סכ"ס"ס סכ"י לא ח"כ"ן כב"ס"ס וציצית רק ססל לוייס כקסחו על רכשון כניקס ממנו הכיול אלו החוטין כסוכו [ס"ס ח"כ"ס"ס דלס ס"ס כקסס ממנו כשריו שיטיל אלו החוטין ככוכו לטס ציצית דכר לכ"ס"ס ודלוייל בציטין י"א ס"א ח"כ"ן על ציצית לעליה ולבאור אש"י אס סיס אומר לו סכס סקול לו ציצית אלו הציצית דכר וכוו כס גוויי לי לעליה וכוונתה י"ס לתין גייסס ע"כ ס"ל אלו הציצית ככ"ס סכ"ל ככס חומי סלייתס. כנגדו אש"י דכר כר"ס"ס כוס כפתא לשטם קאי דמתס סקול אלו החוטין כנגדו אס ח"כ ציצית וככר"ס"ס אלו הציציתס סלנו ככס יסחדין בעת קייטין רק לזייס ככס מלס ציצית ככס ודלויי א"כ"ס ככסילי ככס סכ"ל ככס הכתיב רק לכתיבן סמסס סלא ככס לומר כח אכל כל י"א וסח"ד על מנ"ו לכוין וסיר להציט' ככסיו כשריו סכוח חונס חוקן לטס ציצית * שאלה כשהיא סלייתס וכו'. עיין נחמ"ז ככס ס"ו י"א מ"כ למטן פתיס סקסל דלדעתא דכ"י קבוח וכו' קן ככס כד"ס וממיו"כ לתס לירי גוס כלא סכ"ל ככס דמי ציצית על שוטפן דמכר"ס ככ"ס דסיינת וקן יקפא כמרדמי כלמסס ציצית כתי' סכ"ל יוסר מוס ככמרדמי כ' כ"ס

ויהינם ככונה בנגד ד"ל דמיירי כשנת אל"ס שנטפס ח' מלאטיו וסס יחירס יכס אסור לחזור ולחיסס כנגד כמס"ל סימן י"ב ס"כ כ' (ט) כס ציצית. וסס הקיול כה ציצית כהנו חוס' וסכ"ס דהתנגך לט סכסיד כמו נמיס המכרכות על מ"ע סה"ז מ"א: (ו) חכך עליס מיד. לדעתא דכ"י השאלה לו סיברך עליה. וככס ס"כ ל"ל דלס דמחייב כרכה סיינו ככליה המיוחדת למלוח ציצית כמו פתיחוס של ככ"כ דכוס ודלוי לא מתקנ לו אלא לעשות התלוה ולברך עליו אכל כמנטע סל ד' כמטוס סלדס לוכס בו דרך מלכות אלא סתמיל כו ציצית מוסס עת לו ד' כמטוס סהולס לחכירו מלכות כוס ח"ן סהולס חכר' עליו דלוי לנו כירוד שסכ"סילס מוסס מוסס דלמח' למלכות בעלמס סכ"סילס לו ע"כ ס"ו. * רש"ל סכס דרשו' לכל ירס סמיס סלא לוכס קליה סיינו סלו וסס ח"ן לו פתיס אחר ילכטמו כרכה כו סכרכות ח"ןן טעככות. עוד

משנה ברורה

וסס יחירס יכס אסור לחזור ולחיסס כנגד כמס"ל כתי' י"ב: (ח) לא יברך עליו. אש"י אס י"ג) לא עשה רק הכתיבה וככ"ס סלא לשטס וק"ס אס טעס הקסר עליון סלא לשטס דרש"י וסכ"ס וסכ"ס ס"ל דכניין מדלורייתס ג"כ הליה סהולס וקורס דלמטס עכ"ס כ"ך סכ"ל יסכ"ל יסכ"ל עומד ע"ג ומלמדו לסמס ע"כ כ"ך לויכר לכחלה קודס סהליה ככנגד סינולס ככסתיס כשריו סהולס כל אלו סלייתס לטס ציצית וכס סככנט לעיל כסימן [ז] למנין מיייה וס"ל ועיין ככ"ס"ס ככ"ס: (א) ססור. * ומסכ"ל כה ציצית וסכ"ר י"ד) ח"ס סכסיד כמו נמיס סיטולס בדרך על מ"ע סחמ"ג חף שספירות וממילא סו) יכול ללחח בו ככנה לר"ס דנוי א"ל בנגד: (י) מדרבנן. * ויברך עליה וסוכר דניו כשולס [פ"כ סמכות כן מה"ס מכות מ"ד פ"א ד"ה סליס וכו'] וכעיקור מלאהי סככס וסכ"ריות מסכקא לן: (יא) מברך עליה. * ד"ס סו) ממחירין וסכ"רין סלא לברך אס"כ נקן לו כשריו כמחנה ע"ס להחזיר ח"ך י"ז) ריכס סהרוסיס סככ"סילס לססכ ככ"ס"ס וכסכסס סו"כ דכס אדעתא דכ"י סכ"סילס לו סיברך עליה וכוין סכ"ל ס"ל לברך אס"כ הריכס סלו סו"כ כלויי נקח לו כמתנה ע"ס להחזיר. ולכמתה: כדלוי יוסר סוכ לנקס סכסכ"סילס סיון לו כמתל ע"ס להחזיר וסל דלויי סיס רכטו לסכ"סילס רק למכרות לחוד וז"ל לסקתה לו ויס ח"כ לעיל כנגד סהולס לגביה וק"כ כיון ספחוס ריכס עשין בו ציצית וז"ל נעשה כככיל מלוח ציצית וכן אס סלא כליס יס) לפנות להורס או לפכור לפני הריכס או לדוכן סיינו אלא מוסס אכדור ח"ן מברכין עליו דלויי סיס רכטו לסכ"סילס רק למכרות לחוד וז"ל לסקתה לו ויס חולקין כזה כ' וס"ל דכ"ל גוויי מברכין ע"כ ככס כדך חייס דיוחר סוכ סיינין ככל אלו סלא לנקוס כדי סלא יסכ"ר לברך למו"ע ככ"י סככ"סילס שסל כוס סהולס לחתס בו וז"ל ככ"סילס כל ח"ס ככ"י אכל ככ"סילס ח"כ) סל קבל כעין סלו' החזיות ככתי ככסיוו כ"ך לברך עליו לבר"ס אש"י סלונטו רק לעבור לפני הריכס או לכפלת לחורס מוסס דסליית סל קבל דלדעתא דכ"י קבוח מתהלס סכל מי כוטכס אורס ככ"ס סלו כוס כלחורין ועיין סכ"ל ככ"ל. ככס סכ"סילס אחרים: (יב) מיד. עיין סימן סכ"ס"ס למנין לולב וכמס"ל סס

שער הציצין

(א) עכ"ס"ל (י) מ"א (כ) ע"ס (כז) כ"כ"ו וכו' (יז) מ"א ח"כ ודכ"ס חס"ס (יח) ע"ו (יט) י"ס (כ) מ"א (כא) ח"כ וסכ"ל וכו' (ל) (א)

הלכות ציצית סימן יד

ק"ל דלא קניא, והלכה למעשה ק"ל כדברי התוס', אלא שנכון להחמיר לכתחילה כדברי רבינו אפרים (על פי מגן אברהם סי' רמו סק"ח הגר"א ביו"ד קנא ס"ק יח מחצית השקל סי' רמו סק"ח ומשנה ברורה שם בס"ק יב ושעה"צ ס"ק יג), וכתב בספר תהלה לדוד (ס"ק ה) שאפשר שזהו ספיקו של בעל העיטור אצלנו (עכת"ד). ומכל האמור יוצא שנכון להחמיר בטלית שכורה אפילו בתוך שלושים יום, שיטיל בה ציצית אך לא יברך (ומהגמ' במנחות (מד.) שהשוותה בין שואל טלית לשוכר בית, לא קשה לבעל העיטור, שהוא יפרש שהראיה היא מהדר בפונדקי, כמו שמבואר בציון 31 שניתן כך לפרש, ויתכן גם לומר שזה גופא ספיקו של בעל העיטור, האם הראיה של הגמ' היא מפונדקי, וא"כ אין להוכיח ששאלה כשכירות, או דלמא הראיה של הגמ' היא משוכר בית, וא"כ מוכח ששאלה כשכירות).

ס"ק יא

[33] ויש מחמירין וסוברין שלא לברך - המהרש"ל (יש"ש חולין פ"ח סי' נג) הקשה על ראיית הרא"ש משואל בגד על מנת לקרוע, ששאני התם שהשואל מחויב בלבישת בגד כדי לקיים חובת קריעה, ולכן בודאי המשאיל התכוון להקנות לו, מה שאין כן הכא אינו מחויב בלבישת בגד של ארבע כנפות (כדאיתא בסי' כד, א, ושם בציון 4 מבואר שכיום יש חיוב מצד מנהג, ולכאורה סרה קושית המהרש"ל), ושמא המשאיל לא התכוון להקנות לו, ולכן לא יברך (ונראה שהרא"ש סובר שלמרות שאינו מחויב בלבישת הציצית, מכל מקום ידוע לכל שרצונו לזכות במצות ציצית, הלכך כשם שראינו בשואל בגד כדי לקרוע שהמשאיל מתחשב ברצון השואל ומתכוון להקנות, כך גם כאן מתחשב ברצון השואל לזכות במצוה ומכוון להקנות, וגם יש עדיפות הכא בציצית שאינו מזיק לממון המשאיל), ובט"ז (ס"ק ד) הקשה על ראיית הרא"ש שלא ראינו בשואל כדי לקרוע שהמשאיל מתכוון להקנות לו את בגדו, אלא

ס"ק י

[31] ושובר דינו בשואל וכו' - איתא במנחות (מד.) "אמר רב יהודה טלית שאולה כל שלושים יום פטורה מן הציצית, מיכן ואילך חייבת, תניא נמי הכי הדר בפונדקי בארץ ישראל והשובר בית בחוץ לארץ, כל שלושים יום פטור מן המזוזה, מיכן ואילך חייב", ומדברי התוספות שם מתבאר שהראיה לדברי רב יהודה היא מדין השוכר בית בחוץ לארץ, וכן מבואר בדבריהם ששובר נמי אינו בכלל "כסותך", ואם כן מוכח שדין השוכר כדין השואל לענין פטור שלושים יום (ואלמלא דברי תוס' יש צד לפרש שהראיה היא מהדר בפונדקי, שפונדקי יותר דומה לשואל מאשר השוכר, שהרי הדר בפונדקי אינו שוכר את עצם הדירה אלא רק זכות שימוש, עיין בגדרי הדר בפונדקי בדברי שבט הלוי (ח"ב קנו, ח"י קפ), ובאורח נאמן (ו) העיר על דברי הע"ת אמאי לא הוכיח מהגמ' גופא (בלי דברי התוס'), אך לפמשנ"ת ניחא, (ובאמת בע"ת גופא כתב שיש קצת ראייה מהגמ', וגם זה מובן לפמשנ"ת).

ודע דכל החידוש כאן הוא ששובר פטור תוך ל' יום, אבל זה ששובר חייב אחר ל' יום הוא ק"ו משואל, שיותר נראה כשלו כאשר הוא שוכר מאשר כשהוא שואל, ואפי' לדעת בעל העיטור חייב אחר ל' יום).

[32] ובעיטור (ח"ב דף עג:): מצאתי שכתב ושכירות מספקא לן - איתא בבבא מציעא (נו:): לענין אונאה, דשכירות קניא ויש בה אונאה כמכר, ומאידך איתא במסכת עבודה זרה (טו.) לענין עבודה זרה ולענין שבת דשכירות לא קניא, ואסור שגוי יעשה בחפצים שהישראל משכיר לו, איסורי עבודה זרה ושבת בהמה, וסובר רבינו אפרים (בהגהות אשר"י מס' ע"ז פ"א סי' כב) שאין סתירה בין הגמרות, אלא שבכל מקום אזלינן לחומרא מפני שיש ספק לדינא האם שכירות קניא או לא (אך בתוס' שם במס' ע"ז ד"ה והשתא, כתבו בישוב הסתירה שדוקא לענין אונאה ק"ל דקניא משום דאיכא גזה"כ, אבל בכל שאר דוכתי

הלכות ציצית סימן ד

כו באר הגולה

הרמב"ם * שמבטיר אבל (ח) * לא יברך עליו: ג' יהשואל כתבירו עליה טאינה מצויצת (ט) פטור ד חולין ד'י מחוץ סלהטיל (ה) בה ציצית כל ל' יום דכתיב כמותך ולא של אחרים אבל אחד ל' יום הויב (ו) מדרבנן מפני שזראית בשלו: ט' כהואם החזירו חור ל' וחזר ולקחו איתו חמטק רב ציעון ל' יום רזומט. (י) מתוק יוסף הלכות ציצית) * השאלה כשהיא מצויצת (ו) [ז] (יא) מברך עליה (יב) מיד:

שערי תשובה

בגדיו יוסף נדס ידו הארץ, וכבש שמתמיו נטו יראם קתא נמיס מהר"י אש"י שכל סוף אל מקום אחד ע"פ. * ומ"ש בשם סג"א דמיירי בעצת סקבו פ"ו דהל' כ"ע כח אס אין ציצית אחריס, ומיין ביד חמריס ז"ש לבגים סמוך לבגת וכן רחמי פניסם בן ור"ל דבאחריס ים לומר שיפסד רק קבר וחוליה אחת אבל להאיר אלן ערדך מסון ולחזור ולקטור עכ"פ קבר וחוליה לוח אין טאי ומיין נחמ"צ שכתב באסקול חממיס שירורו בגס בחול מהכתת כריעטור זמן פסק, ומ"ש סכס אחד שם להוב שמה מתקולתו וישאר בלג מוסס לכל ולקב מוטב למסוך על כרענ"ס ולתפא כיון דבחול יכול לעבות אין חשש שופסו. וחובב לעשות סמולו לכ"ע פ"ס. * ולפי דבריו יש לומר דבסמוך לבגת חף אס יש שתי עדיין דלפיכך ולחזור ולקטור מ"פ כיון שאל"ה לעבות דבחוץ שוב אין לעבות כן שיש לחוש ש"פ שיור אוחס שלא בחוץ יכיו נפארים ומ"ש נחמ"צ עוד שיש ציצית דקיס וכלום שסס קרוביס להפסד אס יתיר אוחס פ"ס: [ד] מנגן. עכ"פ ומיין מ"פ כזה כדעורס סג"א חמריס שכל הלכות

ביאר הלכה

כל מלס אחת היא סלה בעינינו נמי כל כד' ציציות מלס"ה היא דמכריין ז"א, חך אס יאמר כדירוס קודם סהחמס פקיס דכל ציצית שיהלס חמריס יכו' סכללם ציצית ז"א לא צריך לכל זס וזכ"ל סתחמס י"א ככס"ל יברך עליו: * לא יברך עליו. כיון נחמ"צ נחמ"צ אשני אס לא סיס רק חמריס שלג ככוסום. סגס לבאורס סיס פקס לומר דרוק אס פסס קבר לפי זס סכריס סחמ"צ כסס כלוטס עכ"פ על כח דר"ל כדכיון י"א ס"ג דרוק אס עכ"פ קבר דפרקל דרזילוס חמסס לך חמסס חמססס גדיל ע"ז דרנ"גן חמסס וז"א מן טפשו ח"צ חמול"ה ס"ה נמי למאי דדרשנין חמסס לך לטס חונך דלסעלס סלייתו כנגד ג"כ קאי לפיר"י וירא"ס חוקת אס שסס ג"כ וחוליה דמ"ס אכל מדניס ככ"י דר"ס ככס כרענ"ס וכו' אלא ח"צ לטמס בענין וכו' ע"פ מוכח כשהיא דבחוץ כנגד ג"כ ג"כ בעינין זכ"ל לטמס וז"א ח"צ מלח"ה מוכח כן חמריס כדירוס כחוסוס ממוח דף מ"פ ע"כ ד"ס הוציטו כו' ע"פ. * כ"מ חפ"כ דלס כחל לכוין להכס בעת החמריס וכעת כהכ"כ כוון לטמס ויכול לנגד דנחמר כוכיס כוסו על חמולו וזכ"ל סיס דכקוין דלס ע"ד זכס סוכוס סג"א על חמולו וז"ל דוס גופ"ה סיקפ"ה כו"א כמו כהכס סג"א לפיל כדכיון י"א ס"א וכוו סהכ ס"ג סמ"ס ע"כ טפחיסס וז"ל סמלכות זכס ומחס ס"ה עוד כוס כשיק"ה דלוי סלכס ככרמל"ס דלס בעינין לטמס זכס דלוי זכס סתחמ"ה לטמס קאי וזכ"ל דכסו כן עיין נחמכוסס וע"כ סיסן כ' וזכ"ל ס"ה א"ר יד לדחוס קתא דיש סודק"ס וברכ"ל חריסס ב"ד כדכיון ז"ל דכ"ל דל"ה אמריין כלל כוכיס סיס על חמולו ופ"י. * ולוי דבספתינ"ה סייח"ה אומר מלח"ה מדח"ה כעניינ"ה דעיקר סלונתס כרענ"ס על כרענ"ס כו"א זכ"ל וישאר סקול סלייתו כנגד ישרל"ה חמר שיקס אוחס סכיל כלכוסו אלו חסוקין דלכרענ"ס ככר חף כוס דח"ה ק"ה דמיין שמוטל כנח"ה דכקול עכ"פ ציצית ככרי דמיירי דכקול כנגד ישרל"ה דבשחמט כנח"ה ממוח מ"פ ע"כ מליכ"ה כח"ה דרב וע"ז לטס חמריס [ולשן כר"פ] זכס מנין ללוקק ציצית מן סכרי וכו' ל"ה ח"צ"ה ומסיס על סתמריס"ס אלא סכרו כזס דלוי דסכרת סר"ף דכני סרי זכ"ל ל"ה ח"צ"ה ופ"י כ"ל דשופקיס סרי דכקול גוויי סול מ"י נכרי) וזכ"ל לאג"כ כוס דכרס סר"ל"ס כו"א דזס סר"ל"ס סייני לא ח"צ כדכיון (כ"י ציצית רק ססל לייס כקסו"ה על רכשון כריקס ממנו לכקול אלו חסוקין כדכיון [ס"ה ח"צ"ה] דלס סיס כדקס ממנו כדירוס שייול אלו חסוקין כדכיון לטס ציצית דכר ככ"י ודלוייל כדכיון י"א ס"ה ח"צ"ה לוי ציצית עליה ולבאור"ה אשני אס סיס אומר ל' סכס סקול ל' ציצית אלו לטמ"ה דכרס וכמו כס גוויי ל' ציצית עליה וזכ"ל יד יתוק גייסס ע"כ ח"צ"ה א"ל א"ה ח"צ"ה ככ"י סיל ככס חמרי סלייתו כנגדו חפ"כ דרב כרענ"ס כוס כחמ"ה לטמס קאי דמיין סקול אלו חסוקין כנגדו אס ח"צ"ה ציצית וברכ"ה אלו חמריס סלונ"ה שסס סייחדין בעת קייקין רק לזייס ככס מלס ציצית גווד"ה חמ"כ ככסיל כ"ה ככ"י כ"ה ככס כרענ"ס ע"כ וז"ל כחתיי רק לכדתיי סמסס אלא ככ"י לומר כזס אכל כל י"א חמריס על מלכו וזכ"ל לטמ"ה כדכיון סהול חונס חוקן לטס ציצית * שאלה כשהיא מצויצת וכו'. עיין נחמ"צ כדכ"ל ס"ג י"א ח"צ"ה לטמס פקיס סקול דלדעמ"ה דכ"י קרובו וכו' כן ככ"ל כד"ס ומחמריס לטס ציצית לוח כל"ה סל"ה ככס דמיין כליית ל' שופסן דמכ"ה ככ"ס דמיין וכן יתק"ה כרענ"ס כלמס ציצית כ"י סודק"ה חומר ככרמריס כ' כ"י

ויהם ככוסה כנגד דר"ל דמיירי כשנת אל"ס שנסקס ח' מלחמיו וסס יחירס יכ"ה אסור לחזור וליחוס כנגד כחמ"ל סיימ י"ב ס"כ כ' (ה) כס ציצית. וסס סקיל כה ציצית כהנו חוס"ה ורע"ה דהתנך ל"ה כספיד כמו פניס המכרכות על מ"ע סה"ז מ"ה: (ו) חנך עליס מיד. דלדעמ"ה דכ"י סהליה לו סיברך עליה. וככס ס"ג ל"ה דלס דמחייב כרכה סיינו ככלית המיוחדת למלוח ציצית כמו פלוחס של כהכ"ל דכוס דלוי לא מתקב לו אלא לעשות סמולו ולברך עליו אכל כמנטע של ד' כמכות סלדס לובס בו דרך מלכות אלא סתמיל כו ציצית סמסו סת"ה לו ד' כמכות סמולו לחכירו מלכות כוס ח"ן סמולו מברך עליו דלוי לטו כירור סהסליס סמסו מלוח דלמח"ה למלכות בעלמ"ה סהליה לו ע"כ ס"ה. רש"ל סכ"ה דרל"ו לכל ירל סמיס שלג לובס קליח סיינו שלו וסס ח"ן לו פליח חמר ילכנטו כזס כרכה כ"ה סכריס ח"ןן סמככות. עוד

משנה ברורה

וסס יחירס יכ"ה אסור לחזור וליחוס כנגד כחמ"ל ככ"י י"ב: (ח) ל"ה יברך עליו. אשני חס י"ג) לא עשה רק כהחיבה וברכ"ה שלג לטמס וז"ל אס טפס הקשר פליון שלג לטמס דרש"י ורע"ה ורמ"ה ס"ג ח"ל דכיון מדלוריית"ה ג"כ הליה סמולו וקור"ה דמיטס טר"י כר"ך סל"ו ישרל"ה עומד ע"ג ומלמדו לטמס ע"כ כר"ך לומר לכחלה קודם חמריס כנגד סיוול"ה כספתי כדירוס סמולו כל אלו כליית לטס ציצית וכסו סכרנטו לפיל כדכיון [ז"ל למנין מייח"ה ועיין כדכיון כליה: (א) ספור. * ומחסי' כה ציצית וזכ"ל (י) ח"ה כספיד כמו גמיס סיטולס לברך על מ"ע סה"ז"ה חף שפמרות ומחיל"ה סו) יכול ללחח בו כשנת לר"ה דמיין ל"ה כנגד: (י) מדרבנן. * ויברך עליה וזכ"ר דיש כשול"ה (פ"ה) סמכות כן מה"ס מחוק מ"ד פ"ה ד"ה סליס וכו') ובעיקור מלחמי סכסו ושיכירות סמס"ה לן: (יא) מברך עליה. ויש סו) מחמירין וסגריין שלג לברך חמ"כ נקן לו כדירוס כמחנה ע"כ להחזיר חך יז) ריב סהרוריס סמכותיס לפסק כד"ס וספסס הו"ה דכ"ה דלדעמ"ה דכ"י סהליה לו סיברך עליה וכוין סל"ה לו לברך חמ"כ הדיס שלו הוי כליה נקנה לו כמחנה ע"כ להחזיר ולכחמ"ה גווד"ה יומר סוכ לנקס סהסמול סיקן לו כחמ"ל ע"כ להחזיר אלא לפיכך הוי כנגד סמולו לגביה וז"ל כיון ספחוח ריבו עשין בו ציצית ולא נעשה כשכיל מלוח ציצית וכן אס שלג כליית יס) לפולת להורס או לפכור לפני הדיכס או לרובן שיינו אלא פסוס רכדור ח"ן מברכין עליו דלוי סיס רעוט לסשקילו רק למככות לחוד ולא לסקתה לו ויש חולקין כזס כ' וס"ל דכ"ל גוויי מברכין ע"כ ככס כדק"ה חייס דיוחר סוב סיניין ככל אלו שלג לנקס כדי שול"ה ימכרן לברך למו"ע ככ"י סמכותיס ששלג כד"ה סהסל"ה לחח בו וז"ל כליית"ה כל ח"ס פכרי אכל כליית"ה (ה) של קבל כעין שלג"ה חמיוות ככרי ככסיווח כר"ך לברך עליו לבר"ס אשני סלונטור חף לעבור לפני חמריס או לכלית לחורה סמסו דלית"ה של קבל דלדעמ"ה דכ"י קרובו סתחלה סכל מי כשוכס אוחו סכיס סלונ"ה ככ"י כדכיון וסיין חמ"כ ככ"ל. ככס סהש"י חמריס: (יב) מיד. עיין סיומן חרל"ח ס"ה למנין לולב וכמ"צ שס

שער הציץ

(א) עכ"ל: (י) מ"ה: (כ) ע"פ: (ס) כ"ל: (ז) י"א: (ח) מ"ה: (ט) ע"פ: (י) ע"פ: (כ) מ"ה: (כ"ה) ח"צ"ה וס"ה: (ל) ו

הלכות ציצית סימן יד

עכו"ם וכו' ג) דיותר טוב שיכוין בכל אלו שלא לקנות - אפילו לדידן דקיימא לן כפסק השולחן ערוך שמברכים על טלית שאולה שרוצה להתפלל בה (כמש"כ המ"ב בתחילת הס"ק), כיון שיש מחלוקת האם זה נאמר גם בטלית ששאלה לשם כבוד וכדומה "על כן כתב בדרך החיים" שבטלית ששאלה לשם כבוד וכדומה יכוין שלא לקנות.

37] צריך לברך עליו לכולי עלמא וכו' דטלית של קהל אדעתא דהכי קנוהו מתחילה שכל מי שלובש אותו שיהיה שלו כמו באתרוג - ומהני מדין מתנה על מנת להחזיר, שהקהל נותן לכל אדם את הטלית שתהיה שלו באופן פרטי, על מנת שיחזיר לקהל (רשב"ם ב"ב קלז: ד"ה ואם לאו לא יצא) ושולחן ערוך סי' תרנח,ט, ומה שכתב המשנה ברורה "לכולי עלמא" אמר לי מור"י דנראה דזהו אפילו לדעת המהרש"ל והט"ז, דבטלית של קהל כיון שכל הסיבה שקנוהו הקהל (או נתרם לקהל) היא בשביל שכל אחד יוכל להשתמש עמו, אם כן גם לדעת המהרש"ל והט"ז ודאי שדעת הבעלים (הקהל או התורם) שכל אחד יוכל לקחתו במתנה על מנת להחזיר. ומה שכתב המשנה ברורה "כמו באתרוג" היינו כמו שנפסק לענין אתרוג בסימן תרנח (ט) ("שכל הקהל קונים אתרוג בשותפות וכו' מסתמא וכו' נותנים חלקם לכל מי שנוטלו לצאת בו ע"מ שיחזירוהו להם"). (והקשה הבה"ט ד"ה שאלה) אמאי בעינן הכא שהקהל יקנו לו במעמ"ל ולא מהני עצם זה שהקהל שותפים בו, והרי בסע' ה נפסק שטלית של שותפין חייבת בציצית? ותירץ דשמא קאמר טעם זה כדי שיועיל גם בעיר גדולה, שאין לכל אחד שו"פ בטלית ולא חשיב ממונו). **ודע דמנהג העולם הוא שאין מברכים על טלית של קהל במקרה שלובשו לשם כבוד (כגון ש"ץ) (פסקי תשובות (הע' 53) בשם האחרונים), אך לדעת המשנה ברורה חייב**

שמסכים שהשואל יעשה בו קריעה (וכן איתא בהדיא בש"ך (ביו"ד סי' שמ ס"ק מח) דלא הקנה לו, וכ"מ שם בשו"ע), וגם אצלנו בציצית ודאי שהמשאיל מסכים שהשואל יעשה בו מצוה, אך אין בהסכמה זו כדי לשנות מהשאלה להקנאה, ועדיין נשאר בגדר שאלה ואסור לברך (ונראה דהרא"ש סבר שכיון שמוכח שהמשאיל חפץ שהשואל יקיים בו מצוה, א"כ יש אומדן דעת שמסכים שהשואל יקנה בקנין (שהרי בלי הקנין לא יוכל לקיים בו מצוה)), **עוד הקשה הט"ז** (בס"ק ה) מאי שנא ציצית ממה דפסקינן גבי לולב (בסימן תרמט,ב) ששואל פסול ביום הראשון, אלמא דלא אמרינן שוודאי התכוון לתת לו במתנה על מנת להחזיר? (אך לדידן לא קשיא, שהרי פסקו המג"א (כאן בס"ק ח) והמ"ב (סי' תרמט ס"ק טו) שאין הכי נמי, גם בלולב אמרינן שהמשאיל התכוון שהשואל יקנה במתנה עמ"ל, ומה שכתב השו"ע ששואל פסול מיירי שאומר לו בפירוש שנותן לו רק בתורת שאלה, ולא במתנה, או דמיירי שהנותן טועה וסובר שאפשר לצאת בשאול).

34] במתנה על מנת להחזיר - דמהני במצוות, וחשיב שלו לכולי עלמא, כדאיתא בסוכה (מא:) לענין אתרוג.

35] ויש חולקין בזה וסבירא להו דבכל גווני מברכין - ונראה דטעמם הוא דאף על פי שהשואל אינו זקוק לטלית לצורך מצות ציצית, מכל מקום כיון שיכול לקיים מצוה ממילא בזמן לבישתו, מסתמא המשאיל מסכים שיקח במתנה על מנת להחזיר, ועוד שכל הסיבה שהטלית היא "בגד של כבוד", משום שזה בגד של מצוה, ולכן בזמן העליה לתורה וכדומה לוקחים בגד של מצוה, ויותר נקרא בגד של מצוה לגבי האדם שלובש אותה כאשר הוא מקיים בה את מצוותה, ולכן אמרינן שהמשאיל רוצה שיקח במתנה על מנת להחזיר.

36] על כן כתב בדרך החיים (דין ציצית שעשאו

הלכות ציצית סימן יד

שהרי מבואר בסימן ח (ב) שעיתוף הראש אינו מעכב, ועוד, לדעת האחרונים בטלית השייכת לו חייב לברך אף אם לובשה לשם כבוד (אפי' בלי עיתוף), אך כתב שמצא שגם דעת הבאר היטב (בסי' יח סק"ד) בשם הלחם חמודות (הל' ציצית אות ג) שלא לברך על טלית שלובשה רק לשם כבוד. והוסיף הביאור הלכה שודאי שחייב לכוון שלובשה (גם) לשם מצוה מטעם אחר, מהמבואר בסימן ס (ד) דמצוות צריכות כוונה לעיכובא (בדאורייתא) וסיים: "וצריך עיון", עד כאן קיצור דברי הביאור הלכה, ולענין הלכה יוצא שצריך לברך אף אם לובשה לשם כבוד ואף בשל הקהל, אך דוקא אם מכוון שלובשה גם לשם "מלבוש של מצוה" (הנימוק מבואר במילואים).

ס"ק יב

39 עיין סימן תרנ"ח סעיף ה' לענין לולב ובפרי מגדים שם וכו' דלא כמו שכתב בספר נתיב חיים - הרמ"א בחושן משפט (רמא,ו) כתב שאם לקח מחברו אתרוג במתנה על מנת להחזיר, ולא אמר לו הנותן "תחזירהו לי" ולא קבע לו זמן, יכול להחזיר לו אפילו לאחר חג הסוכות, ומשמע בנתיב חיים (כאן, מודפס בשו"ע) שלמד שהרמ"א סובר שמדובר אפילו במקרה שהנותן לא יוכל לקיים בו שוב את המצוה במהלך החג, ולמרות שאין לנותן אתרוג אחר, והוליד מזה בנתיב חיים, שלכן אם שאל מחברו אתרוג (ולא אמר תחזירהו לי ולא קבע לו זמן), לא אמרינן שהתכוון לתת לו במתנה על מנת להחזיר, כיון שאז חושש שלא ישיב לו עד לאחר החג, ולכן רק משאיל לו ואז יכול לקחתו בחזרה תמיד כשירצה, וכתב עוד, שבטלית לא אכפת למשאיל מתי יחזיר לו, ולכן כן מתכוון לתת במתנה על מנת להחזיר, ומשמע דמיירי אפילו אם אין לו טלית אחרת (דומיא דמאי דמיירי באתרוג, ובאתרוג הלא

בברכה, והרוצה לנהוג כמנהג העולם, לפי המשנה ברורה צריך לחשוב בדעתו שאינו רוצה להיות שותף לעולם בשום טלית של קהל, ואם לא חשב כן, על כל פנים בשעה שרוצה להתעטף בה יפקיר את חלקו (בדיעבד אפי' בינו לבין עצמו, כמבואר בסי' יג ציון 35). ודע עוד שדנו האחרונים באיזה סוג בית כנסת מדובר, כדי שיחשב שותף בטלית (עיין בצה"פ הע' 73, ובפסקי תשובות הע' 57), אך לפי מה שכתב המשנה ברורה (שמלבד הטעם שהוא שותף יש טעם נוסף) שהקהל מסכימים שכל אחד יקחנו במתנה על מנת להחזיר, אם כן אין זה משנה האם הוא שותף בטלית זו, ובכל סוג שהוא של בית הכנסת בודאי דעת הבעלים שיוכל הלובש לקנותו במתנה על מנת להחזיר (גם במקרה שהטלית שייכת למישהו אשר רק משאילה לרבים, בודאי דעתו שכל אחד יוכל להשתמש בה כראוי). ויש לשים לב שבמקרה שהטלית השאולה נחשבת שלו (-שותף או מעמ"ל) חייב לבדוק את שלמות הציציות אף בציציות שבזמננו, אם אינו יודע שנבדקו לאחרונה (מפי מור"י ע"פ המבואר בסי' ח סע' ט).

38 ועיין מה שכתבתי בביאור הלכה בשם השערי אפרים - בדיבור המתחיל "שאלה" כתב שלדעת השערי אפרים (שער יח, כאשר עולה לתורה יותר טוב לקחת טלית שאולה מאשר לקחת טלית של קהל, מפני שבטלית של קהל יש ספק, ומי שבכל זאת לוקח טלית של קהל, אם רוצה לברך יעטוף ראשו, ויכוון שלובשה לשם "מלבוש של ציצית" (מלבד העובדה שלובשה לשם כבוד), ואם אינו רוצה לברך לא יעטוף ראשו, מפני שאם אינו עוטר ראשו אין בלבישתו משום "לבישה" עצמית, אלא רק לשם כבוד, ואין בזה מצות ציצית, ואפילו בטלית השייכת לו צריך עיון אם יכול לברך כשלובשה לשם כבוד (עכת"ד השערי אפרים). ותמה עליו הביאור הלכה חדא,

הלכות ציצית סימן יד

כך וכך" (כ"ו), וכך גם כתב הפרי מגדים בהדיא (בסי' תרנח א"א ו), אבל אם אין לו אתרוג אחר ודאי הוי כאילו פירש על מנת שתחזירהו וכו' וחיוב להחזירו עוד בזמן חיובו, ואם כן גם בהשאלה, אם משאיל לחברו ואין לו אתרוג אחר, אמרינן שנתכוון לתת לו במתנה על מנת להחזיר, שהרי חיוב להחזיר לו בזמנו, ואומר המשנה ברורה שגם בטלית כיון שרוצה המשאיל לקיים את המצוה כתיקנה, להתפלל עם טלית גדול, אמדינן דעתו שרוצה שיחזירנו לו על כל פנים קודם התפילה (וכמו שכתב השולחן ערוך "דמסתמא על דעת כן נתנו לו"), (ומכ"כ מקום כשיש לבעלים טלית גדול אחר ואינו צריך את הטלית שהשאל, יכול להשיבו כשירצה, כמש"כ הרמ"א בחו"מ, וכן מדויק מהמ"ב שכתב "ואם לא החזיר לו והנותן אין לו טלית אחר").

כתב שוודאי רוצה המשאיל את אתרוגו בחג, ואין זה אלא במקרה שאין לו אתרוג אחר), **ולכן כתב כאן המשנה ברורה לעיין בסימן תרנח סעיף ה**, שם כתוב שאם אדם נתן לחברו בחג הסוכות לולב במתנה, ולא פירש אם רוצה שיחזירנו לו אם לאו, הוי כאילו אמר על מנת להחזיר, "דמסתמא על דעת כן נתנו לו, כיון שצריך לצאת בו שאין לו אחר", וזה קשה על דברי הנתיב חיים, שאם הרמ"א בחושן משפט מיירי אפילו באין לו אתרוג אחר, מאי שנא ממה שכתב השולחן ערוך בסימן תרנח, והרי גם במקרה שאמר על מנת שתחזירהו ולא אמר "לי", צריכים אנו לפסוק "מסתמא על דעת כן נתנו לו, כיון שצריך לצאת בו שאין לו אחר"? **אלא ודאי דהרמ"א בחושן משפט מיירי כשיש לו אתרוג אחר (ולכן לא אמרינן "מסתמא על דעת**

הרמב"ם * שמבטיר אבל (ח) * לא יברך עליו: ג' יהשואל כתבירו עליה שאינה מצויצת (ט) פטור ד חולין ד' ימי מחוץ סלהטיל (ה) בה ציצית כל ל' יום דכתוב כמותך ולא של אחרים אבל אחד ל' יום הויב (ו) מדרבנן מפני שנראית בשלו: ט' כהאם החזירו חזק ל' וחזר ולקחו איתו למחרת רק בעתן ל' יום רמזים. (ממקו יוסף הלכות ציצית) * השאלה כשהיא מצויצת (ו) [ז] (יא) מברך עליה (יב) מיד: שער תשובה

שער תשובה

בגדי יוסף יוסף נדס יד אברן. וכבש שמעון נטו יראם קתה נמיס מהר"י אש"י שכל סוף אל מקום אחד ע"פ. ופ"ט בשם סמ"א דמיירי בעצת ספקו פ"ו דהל' כש"ע כח אס אין ציצית אחריס. ומיין ביד אחרים יש לבגים סמוך לבגת וכן רחמי פניסם בן ור"ל דבאחרים ים לומר שיפסד רק קבר וחוליה אחת אבל להסיר אלן ערדן מסון ולחזור ולקבור עכ"ל קבר וחוליה לוח אין טמא ושיין נחמ"ז שכתב בספקות הממים שירוצו בגס בחול המכתת כשיעבור זמן פסק. ומ"ט ספק אחד שם להוב' שמה מקולקל וישאר בלג מזהס לכל ולקב' מוטב למסוך על הרעב"ס ולתפא' כיון דבמיל' יכול לעבות און חשש שופסו. וחובב לעשות סמולו לכ"ע פ"ט. ולפי דבריו יש לומר דבסמוך לבגת חף אס יש טמא עדיין דמסור ולחזור ולקבור מ"ט כיון ס"א"ל לעבות דבמחוי סוב און לעבות בן שיש לחוש שפ"ט שיתיר אותם שלא כדמיון יסיו נספרים ומ"ט נחמ"ז עוד ש"ל דמיירי בציצית דקיס וכלום שסס קרובים להפקד אס יתיר אותם פ"ט: [ד] מנגן. עכ"ל כזה כדקודם סמ"א אחרים שכל הלכות

ביאר הלכה

כל המס' אחת היא סלה בעינינו נמי כל כד' ציצית מזה"ל היא דמפרכין ז"ל א"ף אס יאמר כשיריד קודם ההלכות פתים דכל ציצית שיהיה אחר"ט וכו' כ"ל לשם ציצית אס לא צריך לכל זס וכו"ל נכח"ט וכו"ל כבס"ל יברך עליו: * לא יברך עליו. שיון נחמ"ז נחמ"ז אש"ט אס לא סיס רק תהייה שלא כבונום. כנס לבאורס סיה סקס לומר דרוק אס פסס קבר לוי סס סכריה סמ"ז בשם כלוטס עכ"ס על כח דר"ל בציטין י"א ס"ג דרוק אס עכ"ס קבר דהר"ל דרדוים ממשס לך ממשס ממשס גדול פ"ו דרנ"גן ממשס וז"ל מן טמאיו א"ל ממולא ס"ס נמי למאי דדרשנין ממשס לך לשס חונק דאשטלס סלייתו בנגד ז"ל קאי לפרט"י וראש"ל חוקק אס שסס ז"ל וחוליה דמ"ל אכל מדנכי ככ"י דר"ס ככס הרעב"ס וכו' אלא אס"ל לשמש בעתן וכו' פ"ט מוכח כשהיא דהתחייבס כנגד לנד ז"ל בעינין ציצית אס"ל למס' וזמ"ז מלאחי מוכח בן חומר כשריה כחוספות מנחות דף מ"ז ע"כ ד"ס הולקטס כו' ע"כ. ר"מ אש"ר דלס כחכ לויין להסס בעת החיפוס ובעת הכרס כוון לשמש ויכול לנגד דנחמר כוכים כוסס על חתלתו ובכ"ס סיס דקולין דלס עיר דזה סוכוס סמ"ז על חתלתו ואף דוס גופא ספיקא כו"א כמו כהכס סמ"א לטיל כפיסין י"א ס"א וכוו סהק סמ"ג פ"ט פתיסס וז"ל מלכות זכס ומחס ס"ל עוד כוס כשיקא דלוי סלכס ככרמכ"ס דלס בעינין לשמש זכס דלוי זכס סתמ"ל לשמש קאי ויכ"ס דסוקס בן עינין נחמכונס יעקב סימן כ' וכו"ס"א ח"י ר"י לדחות קתה דיש סודק"ס וכו"ס"ל היריס ב"ד כפיסין ז"ל דק"ל דלא אמרינן כ"ל כוכים סווס על חתלתו ופ"ט. ולוי דבספתיה סימא חומר מלאח מדתא כעניינע דעיקר סלונתס כר"ס"ג על כרעב"ס כו"א זכס ישראל הסול בעיצת בנגד ישראל חמר שיקס אוטו הכסיל ככונס אלו החסויין להכרעב"ס ככר חף כוס דתא קא מדיין שדוסכל כגמרא דתא כסכול ככרי ציצית בנגד דמיירי דכסיל בנגד ישראל דבשמשע כגמרא מנחות מ"ב ע"כ מלינ"א כהר"ל דרב וע"ז לשס אחריס [ולשן כר"ף כזה מנין ללוקק ציצית מן סכנרי וכו'] לא אכ"ן ומסיס על סממ"ס"ס אלא סכרו כזה דלוי דסכרת סר"ף דכתי סרי ז"ל סלה לא חגיגו ועכ"ל כל שדוסקיס סכרי דעכל גוויי סול מ"י נכרי) ונזכ' לאגד כוס דכרס סר"ס"ס כו"א דזה סר"ס"א סיה לא ח"י כב"ס"א (כדי ציצית רק ססל לרייס כקסחו סל רכשון כניקס ממנו להסיל אלו החסויין כפסויו [ס"ס"א ח"ס"ל דלס סיה כקסס ממנו כשריו שיטיל אלו החסויין ככוסו לשס ציצית דכר ככוס"י ודלוייל כפיסין י"א ס"א ח"י ל' ציצית טעמים ולבאור' אש"ט אס סיה זמור"ט סרס ססיל ל' ציצית אלו סר"ס"ל דכרס וכמו כס גוויי ל' י' טעמ' וטעמ' וכוונתה ין לתקן ציצית פ"ט כפיסין י"א אלא אהוה כענינו סה"ל ככס חומי סליית. כנגדו אש"ר דכס כר"ס"א כוס כפתא לשם קאי דמתי ססיל אלו החסויין כנגדו אס ח"ל כס ציצית וככרס אלו הציציתס סלנו ככס

ויהינם כבונה בנגד דר"ל דמיירי כשנת אל"ס שנספס ח' מרמזין וסס יתירס יכס אסור לחזור ולתוסס כנגד כמס"ל סימן י"ב ס"כ כ' (ס) כס ציצית. וסס הקיל כה ציצית כהנו חוס' וכו"ס"ג דהתנך לל סמסיר כמו נמיס המכרכות על מ"ע שהז"נ מ"א: (ו) מברך עליה מיד. דלדמחא דכסי השאלה לו שיברך עליה. וככס ס"ג ל"ל דלס דמחייב כרכה סיינו כפלית המיוחדת למחוי ציצית כמו פליחות של כהכ"ל דכוס דלוי לא מקנל לו אלא לעשות המזוה ולברך עליו אכל כמנוסע סל ד' כנפות סלרס לובס בו דקר' מלכות אלא סתסיל כו ציצית מסוס סיט לו ד' כנפות השולל לחכירו מלכות כוס ח"ן השולל מברך עליו דלוי לנו כירוד שהשאלה מסוס מזוה דינמא למלכות בעלמא השאלה לו ע"כ ס"ו. רש"ל ספק דרמיו לכל ירס סמיס שלא לובס קליח סמינו סלו וסס ח"ן לו פליח אחר ילכנסו דכס כה סכרכות ח"ןן משככות. עוד

משנה ברורה

וסס יתירס יכס אסור לחזור ולתוסס כנגד כמס"ל כתי' י"ב: (ח) לא יברך עליו. אש"ט חס י"ג) לא עשה רק הכתיבה והכ"ס בשלם שלם לשמש וכו"ס אס פסס הקשר עליון שלא לשמש דרש"י וכו"ס"ג והא' ס"ל דכניסין מדלוריהס ז"ל הליה סקס וקרא דמיטע טר"י כר"ך ס"ל ישראל עומד פ"ג ומלמדו לשמה פ"כ כר"ך לזכר לבחילה קודם ההליה כנגד שיו"א כספתי כשריו שחולה כל אלו כלייתס לשס ציצית וכס סכהכט לטיל כפיסין [ז"ל למנין מויה וטעמה ועיין כביאור סלכה: (א) ספור. והמסיל כה ציצית וכו' ומכרן יד) ח"ס הספיד כמו נמיס שיטולס בדרך על מ"ע שהז"נ חף שפמרות וממילא סון) יכול ללחח בו כשכה לר"ס דמי חו"א לנגד: (י) מדרבנן. ויברך עליה וכו"ר דיש כשולל (פ"ח) שמוכת בן מה"ס מנחות מ"ד פ"א ד"ה סליח וכו') ובעיקור מלאחי שכח ושיכירות מספקא לן: (יא) מברך עליה. דיש סון) מחמירין וסבירין שלא לברך אש"כ נון לו כשריות כמתינה פ"ט להחזיר ח"ך יז) ריב האהרונים סמתיסו לספק כמ"ס וכספס הו"א דכס אדעתא דכסי השאלה לו שיברך עליה וכו' וכו' סאל לו לברך אש"כ הדיס סלו הוי כאלוי נקחה לו כמתנה מ"ט להחזיר. ולכמתנה כדלוי יומר סוכ נקסס מהסמסיל סיין לו כמתנ' ע"כ להחזיר וסל לטעמה כשכיל מחוי ציצית וכן אס סאל בליס יס) לפנות להורה או לפכור לפני הדיכה או לדוכן שמינו אלא פסוס אכדו ח"ן מברכין עליו דלוי סיס רעוט להשקילו רק למנוסות לחוד וז"ל לסקתה לו ויש חולקין כזה כ' וס"ל דכ"ל גוויי מברכין ע"כ ככס כדך דמיס דיוחר סוב שינין ככל אלו שלא נקטוס כדי שאלו ימכרן לברך לכו"ע ככרי סמפלית שסל כה סתמ"ל לחתח בו וכו' כפליחות כל ח"ס פכדי אכל כפליחותא כה) על קבל כעין שאלו המצויות ככתי ככסווח כר"ך לברך עליו לכו"ע אש"טו להטעור חף לעבור לפני הדיכה או לבקלח לחורה מסוס דפלית סל קבל אדעתא דכסי קחור מתהלס סכל מי כשוכס אורו סכיס סלו כמו בלחורו ועיין חמ"כ ככס"ל בשם השערי אחרים: (יב) מיד. עיין סימן הר"ל"ס ס"ה למנין לולב וכמס"ז שס

שער הציץ

(א) עכ"כ"ל (י) מ"א (כ) פ"ט (ט) כ"כ"ל וכו"י (יז) מ"א ח"י וכו"ס"א ח"י (יח) פ"ט (יט) פ"ט (כ) מ"א (כ"א) ח"י וכו"ס"א ח"י (כ"ב) כ"כ"ל

הלכות ציצית סימן יד

המשך ס"ק יב

דוחה דברי הגדולים, אלא מחלק בדבריהם ואומר שבמקרה שהבעלים מתרצה בקבלת הדמים (=כשנאנס), מהני לכולי עלמא, אך במקרה שאינו מתרצה בקבלת הדמים יש בזה מחלוקת הראשונים, ולכן הוי ספיקא דדינא (עיי"ש בהרחבה, ובהגהות רעק"א הכא (שו"ע מכון י-ם אות יב) מצדד דבנד"ד יש יותר סיבה לפטור באונסין, משום דמיירי שבתחילה ביקש לשאול את החפץ, והמשאיל נקרא מקיים מצוה ונהנה בפרוטה דרב יוסף, וא"כ השואל פטור באונסין "דאין כל הנאה שלו" עיי"ש). ודע שטוב להתרחק מלהשתמש בטלית של חברו, ואפילו אם הטלית שלו אינה מהודרת ואילו של חברו מהודרת, מוטב שישתמש בשל עצמו (פסקי תשובות אות ה בשם שערי תשובה בסי' תרעג ס"ק א. ונראה שיש לכך מקור ממה שהבאתי בסי' יא ציון 77 בשם הזוהר (שמות קכח). שצריך לשלם עבור מצוות ולא לקבלם בחינם, ועוד שמוטב שלא להנות מממון של אחרים כמו שמצינו בשמואל הנביא (ברכות י:): שלא רצה לשאול מאחרים כלי בית).

סעיף ד (שו"ע)

[43] ובלבד שיקפל אותה אם מצאה מקופלת - כדאיתא לקמיה ברמ"א שאם גורם פסידא לבעל החפץ לא אמרינן דניחא ליה, והוא הדין אם לא מקפל אותה, הרי הוא מצער את בעל החפץ והוי דומיא דפסידא (על פי הגר"א ס"ק ט), ואם לא קיפלה אינו מקיים בה מצוה (לבוש, משום שלא היתה קנויה לו כיון שלא קיים את התנאי של מתנה על מנת להחזירה כתיקנה) "והוי גזלן ועליו הכתוב אומר (תהלים יג) "ובוצע ברך נאץ ה'" (בית-יוסף בשם רבינו ירוחם).

[44] דחיישינן שמא יקרע אותם בלמודו - ובמקום פסידא לא אמרינן ניחא ליה לאיניש, כדאיתא בבבא מציעא (כט:): שהשואל ספר תורה מחבירו אינו רשאי להשאילו לאחר,

[40] גם נתבאר שם (בשולחן ערוך בסימן תרנח,ה) דאחר שיצא בו צריך לחזור ולתנו לבעליו במתנה - וכתב שם בשער הציון (כה) שאף אם החזיר בסתמא, הוי אומדנא דמוכח שמתכוון לתת לו במתנה, שהרי אם לא כן אינו יוצא ידי חובת המצוה למפרע (צה"פ, ודעת הקצוה"ח (רמא ס"ק ד) אינה כדעת השו"ע והמ"ב, אלא ס"ל דמעמ"ל הויא מתנה לזמן, וחוזרת בעצמה בסוף הזמן).

[41] נראה לי פשוט דאם נתקלקל הטלית וכו' אף שהיה על ידי אונס וכו' אינו יוצא בהמצוה, עיין בסימן תרנ"ח סעיף ד' - השולחן ערוך כתב שם שאדם שקיבל לולב מחברו במתנה על מנת להחזיר, אם לא החזירו לא יצא, אפילו נתן לו את דמיו, ואפילו אם נאנס מידו, והמשנה ברורה כאן אומר שנראה פשוט שגם בטלית הדין כן, וגם נראה פשוט שלא רק בלא החזירו כלל, אלא גם במקרה שהחזירו אך נפסל בידו אינו יוצא (גם שם כתב במ"ב דפשוט דה"ה בנפסל), ודע דלא רק בנפסל הלולב לגמרי, אלא אפילו במקרה שמעתה כשר רק בדיעבד, גם כן לא יצא ידי חובה, דמסתברא דלא נתן לו על מנת שיחזירונו כך (צה"פ בשם לקט הקמח החדש (כז)).

[42] ובחדושי רבי עקיבא איגר שם - (בדפוס שלפנינו אין שם חידושי רעק"א, אך נמצא בשו"ע (מגיני ארץ) דפוס יוהנסבורג תרכ"ב, וכן בחידושי רעק"א שהובאו בשלמות בספר זר השלחן), המשנה ברורה כתב שם (בס"ק טו) שמשמע מרוב הפוסקים שלא מועיל שיחזיר את דמיו של החפץ אפילו במקרה שמחמת אונס אינו יכול להשיב את החפץ, ובשער הציון שם (יח) כתב "ושמעתי שהגאון רבי עקיבא איגר אין סובר כן בהגהותיו, ואין הספר תחת ידי לראות במה דחה דברי כל הגדולים הללו", וברוך השם שאנו זכינו לאור הספר, ושם מבואר שאינו

הלכות ציצית סימן יד

וסיכאם דר * יבוחר ליטול (ז) [כ] (ג) שלית חבירו (יד) ולבדוק עליה ובכבוד (ח) (טו) שיקפיל אותה ואם מצאה תקופלת: יקרה וסיכא דחפלין (גי) פרה הסתויה) לטול אסור ללמוד מספרים של חבירו (טז) זלא דעם דהויסין שם אסור חוקט (ט) גלמודו (גי) הלכות קטוט): ה * שלית (זח) של (ז) שותפין (יח) חייבת בציצית דכתוב על כנפי בנידיהם:

שערי תשובה

קריאת תורה שער א' סוף ה' וכסחיהו שעריים שם ופ"ה מתשובת בית יעקב פ"ה סכריא פירין אהרוג הכהונה: כס"כ הר"ח מסבט שיגלהו לקבל וכהב כמה חילוקי דייגים כזב וגם להקד קופית טע"ו ופג"א טקסו מתארנו על זינות ושיין ביד אפריס ס"י חרני"ה מ"ה כזב: [כ] שלית חבירו . עכפ"ש כזב רכ"ל ושיין ע"ו דכרש"ל סיי"ה נס דהוינו כשהיננו במקום מיוחד ע"פ ור"ל דזה נה היתה במקום מיוחד כיוון לדבר זאינו מקפיד על מקומו ודאטו. והאמת דעת רש"ל ככל שלית טלונס בלא דעת חבירו לא יבדק ומכ"ס כזב נראה דף מי שגוסג כגנבוס במקומו לבדק כזב שמתולו ח"ן למקומו לכו בשכל הטלונס לא יהייד להטונו במקום מיוחד לא יבדק עליו:

באר היטב

כחבן זאטוילו לדעת המבדקין על שלית שאלוה סיינו הסליה שלונס כמת החפלה פס החמה הפילין אכל מי שלונס כדי לעלות לאורה או לירד לפני ההיכה בדואי חין לבדק עליו ודעת הר"מ כגלטה זיניה דהעובר לפי החיכה מדבר ור"ה בדסקי חוספות במתות סיוון ק"ג דכהניס התעטפותים בפילית שאינו שלהם כשעולין לרובן מדברין ור"כ המ"ל זאליהו זוס"ל . נס במשונה שער אפריס סימן י"ם ובמשונה בית יעקב סימן קי"ד פסקו דלא כהרש"ל ע"ש . וע"ו הסכים פס מרב"ל וספס של"ה לבדק על שלית שאלוה מנויית ומכ"ס אס וטלו של"ה מדעת חבירו שפסקייד ד' שאין מדבר עליו ע"ש . והמחנך יד

להרן כוחר הרליות על הכ"ז פ"ש . ועיין ב"ס בני הוי"ו . ועיין ב"סכר אליהו רבה הינו כסח"ה לדוהו דכני מרב"ל וספס לבדק חכ"ה ככלית שאלוה חף לעלות לאורס) . שאלה אם מחוייב חדם להשקיל שלית עלו למי שער בכפר כדי שבוה יפסך לשאלו שלית מחארים געירו ספס במשונה בית יעקב סימן קי"ד לדין מחוייב להשקיל שליתו לאחר וכו"ל יבדק על שלית שאלוה ע"ש: (ח) שלית חבירו . בלארתי אכל בקניטוה אסור ג"ח . וכהב רש"ל דלסבור לומר אמוס מנהב"ג לנים או חוסכ"ל: (ח) שיקפיל . חפילו של"ה ככדד קופולו הראשון . ובכ"ז אפילו ח"ן מקפלו כלל שרי מ"ה עיין פ"ה וכהונה מנהב"ג לנים או חוסכ"ל: (ח) שיקפיל . חפילו של"ה אסור ללמוד כזב . ועיין בה"ל סימן רל"ט בהג"ה דהב"ה אם הפקיד חלל ח"ה ספרים מורה ללמוד כזב והקפידו אס ח"ן לו כיוול כזב . וכזב ע"ו ויהי במשטן חלל ח"ה והסת"ע ריב שם אס התפקיד מקפיד ע"ו אסור אכל שאלוה דעי עליו וכזב דשיר ע"ש וכזב כמ"ה דברי הסך דרשו בתי דבני המדברי חלל ח"ה סכ"י ח"ן כזב הסוסקים שמשם דהיי שאלוה של"ה מדעת עיין שם: (י) שותפין . כמות שותפין עם העבר כוכבים זאינו חייב לזינות עיין דמשק אליעזר בפרק ראשית הגז דף חכ"ד וביד אהרן:

ביאור הלכה

כז"ו דלא ליבא להא דמסכ' כ"ב ק"ו פ"ג ועליו לומר בה"רנו דהיתיה דברי ותי דבוס חלל ג"ס בעלים של שותפין חייבת . זאינו פסס דה"ח דשפטים ספיר גדולה מאד ולא יפתי כזב סרוס לכל הד ועיין ספירי בוכה כ"ו פ"ג ד"ס על האורה ע"ה ובסב"ר שנים אפריס כזב דיוטר טוב לוקח עולת שאלוה כזב לזינות ומתקן עולת סקל בטלית סקל כזב לכלל ספס שמה מחוייב לבדק ואס לוקח עולת סקל ורוס לבדק עיין אז כיוול לנכוס למס בטלית של זינות וישתק בו רחבו כזב כהרתי וא"י או שור טנוקף שיפור שיק"ד ד' אמוט וכ"י ואס זאינו רואס לבדק עליו לא יעטרק רחבו כלל רק עיטוף סונף לבד ונתן טפס לדבריו כסתחיה ספירי טלו וז"ל כפלית סקל לו לבדק עליו כזב כפלית לא שותפין ומ"ה נראה דוקא כשהשק בו רחבו כדכ"ז עיטוף שפריס ס"ה כז"ה אס לנדר חף שיש דעת קוח סוסקוס החולקים ע"ו וס"ל דשיטוף סונף כני מ"ה ח"ן כוונתו להשקף כלל רק לניסם לעטמו מטוס כזב בעלמא לא קריין אשר חסר חסס דס בעיטוף ארעי כזב על שלית ש"ו לא אס זכור שלתי יכול להשקף בו פסס זונתם על כהניסם לבד לעטמו קלס כשעם סקרייס ודשמו לסרויו פיד ז"ס ככ"ג פ"ל ודבריו מנויסי בעקף דל"ה סכססס סכ"ס לעיל כסיוס ח" דהשיטוף זאינו לשיכוח וגס טפס כתיי טלו מרב"ל ומ"ה וד"ה אחרונים שמשם דבנדר ש"ו כודתי חייב לבדק ולא שיטוף כלל זין א"ס טעסק רחבו או לא השמט מדבריסם דכלל זונתי חייב בו לניסם זו זינות מ"ה מס שכזב כס"ה סכ"ל דיסוין או זליניסו למס טלונס של זינות ולא לכבוד בעלמא דבריו כוונתי חתי מדווח מ"ה דל"ה קי"ל כז"ו ח" ס"ה דמוס זינות כונס ועיטוף כזב כחכ"ז שם ובכ"ז כז"ו ח" כני"ב סק"ש ע"ה . אה"כ מלחי סכר לכשערי אפריס וד"ה מס שכזב ככ"ס כסיוס י"ה כ"ד כזב כ"ה דהמשקף מני כזב חייכו"ר ח"ן מדרך ומתחמא עשיו כמכ"ס סכ"ה דאשק דז"ה זאינו קר"ה לניסם החחיבת לזינות ועיין מנן אכרסס סוף סימן י"ס כניס סכה כזב סרוספוט ז"ס: * טורח לעיול שלית חבירו וכו' . אהלס אם רחוייב חדם לכשקיל עולת עלו למי שער כזב כדי שבוה יפסך לטול שלית מחארים כזב ספס כהשוכה בית יעקב כסיוס קי"ד דלין מחוייב להשקיל שליתו לאחר וכו"ל יבדק על שלית שאלוה ע"ש: * שלית של שותפין סיינן וכו' . עיין ב"סכ"ז

משנה ברורה

זמוה ללמוד לעניינינו ג"כ לדברך להחזירו להזנון בזמנו סיינו אס כיוס יולס דנן בעליו יסכו לו עכ"ס לתטר קודס ר"ה פלה כדי שיהיה לו כעצמו ג"כ בכתב לשלח ואס לא וסכמון ח"ן לו עלית אחר כדלה דעיקר המחנה למסרע ולא קרינ"ה ביה כסוקר] ונחף שיש לו ס"ק מ"ה מסכתנר"ה דלדעתה דהיי לל נתן לו דלא כמו ש"כ ב"ס ל"ח . נס ריב"ז שם דלדעת ש"ה ז"ל ח"ן לנדרו ולחזנו לבעלינו במתנה כ"ה סיהיה של בעלים שפדי נעשה זמנו ופוסס דה"ג בעניינינו . ז"ל פסוט דל"ס תקבלקל הפלית או חתה זינוייתים חלל כסול"ה חף שיהי ע"י חונס ולא חמוי"ר כי כמו בלקחה זאינו יול"ה במתנה עיין כסיוס חרנ"ח ספיר ד' ובחזרוני רח"ה ע"ס: (יג) שלית חבירו . סי' של"ה מדעתנו דנהא ליה לניסם דליעבר מזהו בממויסי ודוקא כזב בלארתי אכל בקניטוה אסור זאטילו בלארתי דוקא בלוסו מקוס חלל להזיולו מביתו לכהכ"ל או חוסכ"ל אסור דלשכר שותפיד עליו וכו' וז"ל ועיין כפ"ג סכב"ג דכלל זונתי רחוי לזוכר כשבעליו עמו שיטלנו וסיון סומכין על סוסקוס במקום שיטולין לנדריו בקל וכ"ס אס זידע ט שבוה מקפיד: (יד) ולבדק עליה . עיין במ"ה ועיין בדרך החיים שכזב דיוטר טוב שיכוין של"ה לקנות ולא יבדק: (טז) שיקפל חוקה . כני בקפולוס הראשון כזב ובשנת יקפל חוקה ולא קפולוס הראשון והמ"ה מילל שכזב של"ה לקבל כלל: (זח) בלא דעתו . אפילו כזב בלארתי בעלמא דחייסין שמה יקרא ביה דהרבה עד שיתקדשו מדוב השמשות . והסול"ה כויסין כשמואלין סידור תלהו ח"ן מחזור ככ"ג שותפין אומו כדי להשכלל בו ז"ל היסר לוד דמ"ס כידור מספרים [פמ"ג]: (זח) של שותפין . זליתים של שותפות כזב וישכרל או פריס זאטייה חייבת לזינות ולא יבדק עליה . הרי"ה חלל דמשק אליעזר ע"ש: (יח) חייבת . זאיורי שחבירו מרוזס שיק"ד חבירו בו והוא בלי זינות חייב לעטמו

ו להשיב ככזב דמ"ה גרעיה זו פסס שלית של שותפין דזב שם סול"ה ה"י סנגד כזב כזינית ואפ"ס גילתה לנו חחרס דלא בעיין יק שידיה לו מקוס דלא בעיין לכז כנון כחזיקל ח"ה"ה סכול גול מזהו מנס סכ"ס עע"ה

שער הציצית

(כז) כ"ה ופ"ה: (כז) ס"ג: (גד) כה"ה: (כ) פמ"ג:

הלכות ציצית סימן יד

שהגבול בזה לפי אומדנא", ואם הוא פחות מאחד לשלושים יום, ודאי חשיב אקראי (מקור חיים (בכרך)). ודע דאם הוחלפה טליתו בטלית של אדם אחר, וכל אחד לקח את של זולתו (וא"א למצוא את המחליף), מותר להשתמש ולברך אפילו בקביעות, דבכהאי גוונא ודאי ניחא לכל אחד שיוכל להשתמש בשל חברו וחברו בשלו (פסקי תשובות אות יא בשם כמה אחרונים).

47] אבל להוציאו מביתו לבית הכנסת או איפכא אסור - "מביתו" היינו ביתו של חברו, ומלשון זה משמע דאם אינו מוציאו ממקומו, מותר להשתמש בטלית בין בבית הכנסת ובין בבית חברו (ודלא כפמ"ג (מש"ז 1) שהסתפק האם מותר בבית חברו, צה"פ הע' 87). ודע דאיתא ברמ"א בחושן משפט (סוף סימן קסג) דהמוציאו מבית הכנסת עובר בזה גם על תקנת קדמונים.

48] ראוי ליוהר כשבעליו עמו שישאלנו ואין סומכין על החזקה במקום שיכולין לבררו בקל - כדאיתא בפסחים (ד.) שאפילו אם סבירא לן שהשוכר בית מחברו בערב פסח אינו צריך לבדקו, שחזקה שהמשכיר כבר בדק, אפילו הכי צריך השוכר לשאול את המשכיר האם הוא בדק (אם המשכיר נמצא באזור), ולא סמכין שוודאי בדק, ונקט לשון "ראוי ליוהר" משום שמדינא בכהאי גוונא אינו חייב לבקש רשות, מפני שהסברא של ניחא ליה לאיניש היא בגדר של קרוב לוודאי, ואינה בגדר של ספק שצריך לבררו (שהרי יש פוסקים הסוברים שאמרינן "ניחא ליה" אפי' הבעלים עומד וצווח שלא ניחא ליה (הובאו במאסף לכל המחנות ס"ק לב) ואף דלא קי"ל כוותיהו כמבואר בציון הבא, מ"מ רואים את כח הסברא של "ניחא ליה").

49] וכל שכן אם יודע בו שהוא מקפיד - "דאסור מדינא ליטול שלא מדעתו" (כך סיים המשנה ברורה בסי' תרמט ס"ק לד, ולאפוקי

"מהו דתימא ניחא ליה לאיניש דתייעביד מצוה בממוניה, קא משמע לן", ועל כרחך הטעם הוא משום דשכיח פסידא בכהאי גוונא (על פי הגר"א). ודע דאם השתמש בטלית של חברו בלא רשותו, ואירע נזק אפילו מחמת הלבשה, חייב לשלם (אף דהוי מתה מחמת מלאכה), שהרי אם יהיה פטור ודאי שלא ניחא ליה לאיניש (צה"פ ס"ק סב) בשם מקור חיים (בכרך)).

ס"ק יג

45] דניחא ליה לאיניש דליעבד מצוה בממוניה - כדאיתא בבכורות (יח:) שאמרינן שמתמא בעל הבית מקנה מקום בחצרו בשביל רועה הצאן במקרה שהרועה כהן, משום שבעל הבית רוצה שהכהן יגדל את הבכורות שקיבל במתנה (מבעל הבית) בחצרו "משום דניחא ליה לאיניש וכו'", ופירש רבינו גרשום שהכוונה היא שרוצה שמצות גדול הבכורות תזקף לזכותו, והוא הדין כאן, מסתמא בעל הטלית נותן רשות להשתמש בטליתו למצוה (על פי הגר"א, ודע שכתב בספר צה"פ (סע' מט) דיש להסתפק בטלית של קטן וכן בקטן הרוצה להתעטף בטלית של גדול, וכן באשה הרוצה להתעטף בטלית שמוצאת, אם אמרינן דניחא ליה לאיניש בכה"ג, עיי"ש).

46] ודוקא באקראי אבל בקביעות אסור - איתא בבבא מציעא (כט:) "אמר שמואל המוצא תפילין בשוק, שם דמיהן (מלשון שמאות) ומניחם לאלתר", והקשה הנמוקי יוסף (ב"ב מד. ד"ה אחר) שמוכח משם שדוקא אם שם דמי התפילין וגומר בדעתו לשלם עבורם לבעלים, מותר לו להניחם, אבל אם אינו שם דמיהם אסור, אלמא דלא אמרינן ניחא ליה לאיניש? ויישב הב"ח (כאן) דהתם מיירי בקביעות ולכן אמרינן שלא ניחא לבעלים אלא אם כן ישום דמיהן, אבל באקראי כן אמרינן דניחא ליה לאיניש. וכתב האשל אברהם (בוטשאטש) בגדר הזמן שנחשב אקראי "נראה

הלכות ציצית סימן יד

והיא"ם כח כחולין ד' * יבותר ליטול (ז) [כ] [יג] שלית חבירו (יד) ולברך עליה ובכבוד (ח) (טו) שיקפול אותה
אם מצאה תקופלת: י קרה וסי' בחפלין (כ"ו) פירק הסעודה) אבל אסור ללמוד מספרים של חבירו (טז) צלל
דעתו להויסקין שחם (ט) גלמודו (כ"ו) הלכות קטנות): ה * שלית (ז) של (י) שותפין
(יח) חייבת בציצית דכתיב על כנפי בנידיהם:

באר היטב

כחן ושלטו לדעת המברכין על שלית שאלוה יטונו הסליח שלוש בבת
המלה עם החמה הטילין אבל מי שלוש כדי לעלות להורה או לירד
לפני הדיבה בודאי אין לברך עליו ודעת הרא"ש בכלטה ליתיה
דהעבר לפי הדיבה מברך וכו"ה בדסקי הוספות במתנות כיוון ק"ג
דכהנים המתעטפים בטלית שאינו שלהם כשעולין לרובן מברכין וכו"ה
המ"א זליתו זוסא . גם במשונה שער אפרים סימן י"ט ובמשונה
בית יעקב סימן קי"ד פסקו דלא כהרש"ל ע"ש . וע"ה הכי"ס עם
מברש"ל ופסק שלא לברך על שלית שאלוה מנייית ומכ"ס אם נטלו
שלא מדעת חבירו שפסקי"ד ש"ן מברך עליו ע"ש . והמחבר יד
אליהו רבה הביט בשר"ח לדמות דבני משה"ל ופסק לברך אפי'
בטלית שאלוה חף לעלות להורה]. שלא אם מחוייב חם להשליט טלית שלו למי שער בכפר כדי שהוא יספיק לשלול טלית מהאחרים
ועירו פסק במשונה בית יעקב סימן קי"ד דלון מחוייב להשליט טליתו לאחר וכו"ה יברך על טלית שאלוה ע"ש: (ח) טלית חבירו .
באקראי אבל בקניטוה אסור כ"ה . ובכז שר"ל דאסור ליתק אלוה מנהג"י ליתם או חלופה: (ח) שיקפול . אפילו שלא ככד קופול
הראשון . ובכז אפילו לית מקפלו כלל שרי מ"ה עיין פ"ה ובהמות מנהג"י ליתם או חלופה: (ח) שיקפול . אפילו שלא ככד קופול
ועיין בה"מ סימן רנ"ב בהג"ה דהב"ה אם התקדף חלל ח"ה ספרים מורה ללמוד בהם ולהקטין את ח"ן לו כיוצא בהם . וכח
ט"ו ויהי במשנתו חלל ח"ה והמ"ה ריב עם אם התקדף מקפיד ע"ו אסור אבל שפ"ה דהיינו עליו וכחז דשרי ע"ש וכחז כמ"ה
דברי הש"ך רמ"ו דבני המהרי"ם חלל ח"ה כ"ה כחן נשם הטוסקים שמשם דהיי שולל שלא מדעת עיין עם: (י) שותפין . כמות
שותפין עם העבר כוכבים אלו חייב לציית עיין דמשק אליעזר בפרק ראשית הגז דף חכ"ד וי"ד אהרן :

שערי תשובה

קריאת היום שער ה' כפי"ה ח' וכפתי שער"ם עם זמ"ה משמחה בית יעקב
פ"ה סכ"ז פירין אהרן המנוח: כ"ה הר"ח משמח שאלוה לקבל וכתב
כחם חילוק דייגים כזב וגם להרן קופית ט"ו זמ"ה שסקו מהארוג על צינץ
ועיין ביד אפרים סי' מר"ה מ"ה כ"ה: [כ] טלית חבירו . עכ"ה כ"ה כ"ה
ועיין ע"ו דהרש"ל סי' כ"ה דהיינו כשחברו במקום מיוחד ע"ה וכו"ה דא"ה נא
היטו במקום מיוחד כיוון לדבר זליתו מקפיד על מקומו וראשו . והא"ה
דעת שר"ל כל טלית שאלוה בלא דעת חבירו לא יברך ומכ"ס כ"ה נראה דאף
מי שפוט כבגדוה במקומו לברך כזב שמואלו חלל ח"ה וכו"ה נראה שכלל הטלית
לא יהי'ד לטונו במקום מיוחד לא יברך עליו :

משנה ברורה

ומזה ללמוד לעניינינו ג"כ לברך להחזירו להזהר בזמנו היינו אם
כיום ינא לו כזב וכו"ה וכו"ה ע"ה לומר קודם ר"ה פלה כדי שיהיה
לו כעצמו ג"כ במה לצאת ולסל חסור לו וכו"ה אין לו טלית אחר
דראה דעקר המחנה למפרע ולא קרינא ביה כסופר [אף שיש לו
סי"ק מ"ה מחסרתה דלדעתא דהיי לל נתן לו] דלא כמו שב"ב כ"ה
גם נהבאר עם דארה ש"ה לו שר"ן לחזור ולתנו לבעליו במתנה כ"ה
סיהיה של בעלים שארי נעשה ע"ה ונפוט דה"ג בעניינינו . ג"ל שפוט
דאם תקבלקל הטלית או אהת פניינייהם אלא כשאלו חף שיהי ע"ה
אונם ולא החזיר לו כמו בלקחה אינו יולא במתנה עיין כיומן חרנ"ח
ספיק ד' ובחזרו ע"ה עם: (יג) טלית חבירו . סי' שלא מדעתו
דיתה ליה לניגם ליעבד מזה בממוים ודוקא (כ) בלקראי אבל
בקניטוה אסור ואפילו בלקראי דוקא בלוסו מקום אבל להוליו מביט
לכה"כ או חלופה אסור דלפטר שמתקיד עליו והוי גול ועיין בפמ"ג
שכתב דבכל גווי רחוי לזכר כשבעליו עמו שישאלו ואין סומכין על
הסוקם במקום שיכולין לברר בקל וכו"ה אם יודע ט שהוא מקפיד :
(יד) ולברך עליה . עיין במ"ה ועיין בדרך החיים שכתב דיוסר טוב
שיכיון שלא לקנות ולא יברך : (טו) שיקפול אותה . (כ) כקפולת
הראשון (כ) וכשנת יקבל הויה ולא כקפולת הראשון והמ"ה מיקל
בשכח שלא לקבל כלל : (טז) בלא דעתו . אפילו כ"ה בלקראי בעלמא
דמייטיקן שחא יקרא בהן הדיבה עד שיתקדעו מרוב התשומה . והטעם
נורכין כשמואלין סידור הלה חו מחזור בבכ"ל שמתקין אותו כדי
להחלל בו ול"ה היסר לזכ דמ"ה סידור מספרים [פמ"ג]: (יח) של
שותפין . ושלית של שותפות נכרי וישראל או ארץ ואלה הייבב בציצית
ולא יברך עליה . ה"ה"ה שלא דמשק אליעזר ע"ה: (יח) חייבת .
ואפירי שחבירו מרוצה שיקר חבירו לו והוא בלי ציצית חייב לעשות

ביאור הלכה

בז"ו דלא ליבא להא דמס' ספ"כ כ"ב ק"ו ע"ה ונלמו לומר ב"הרוב
דאיתיה דבני וכו"ה דבסו ג"ל בעלים של שותפין חייב . ואינו שפס
דרא"ה דמס' ספ"כ עיר גדולה מאד ולא יפתי כזב טרוס לכל הד ועיין ספ"כ
בבב"ה כ"ו ע"ה על הלורה ש"ה וכו"ה ע"ה אפרים כחז דיוסר טוב
ליקח טלית שאלוה כזב וליטו וכו"ה מיקח טלית סקל בעלית סקל
ככח לכלל סק שחא מחוייב לברך ואם ליקח טלית סקל ודו"ס לברך יטונו
או כיוצא לנבז לנס בעלית של צינץ וישפוק בו רחבו כמו כהרית וא"ו או
לשאר שטופק שיפור שיקר ד' אפוט וכ"ו ואם אינו רואם לברך עליו לא
ישפוק רחבו כלל רק עיני"ה כנוף לבר וכן טעם לדבריו כפתייה שריב של
ו"ל בעלית סקל לו לברך עליו כמו בעלית של שותפין ומ"ה נראה דוקא
כשמשפך בו רחבו דבר עיני"ה שפתי"ה סה בל"ה"ה אין לברך חף שיש דעת קנה
וסוקים החולקים ע"ו וכו"ה דיעוק כנוף כני מ"ה אין כוונתו להשפך כלל
רק לניסם לטעמו מאס כבוד בעלמא לא קריין אחר תמס כ"ה בעיטוף ארסי
כזב טלית שלו אם שמו כזב שאינו יכול להשפך בו טעם וזמנו על
כפתיים לבר לשפס קלם נשפס הקינים ודעתו לסרודו סיד ז"ס בכ"ה
פמ"ג ודבריו מלוים נתקף דלא בסקת"ה אפ"ה עי"ל כיוסין ח' דהיעיטוף
אינו לשיבוכא וגם טעם סה"ה ע"ה וכו"ה וכו"ה אחרונים משפס דכנגד
שלו נודאי חייב לברך ולא שיקוף כלל כיון אם טעק רחבו או לא השפס
מדבריהם דבכל גווי חייב כזב לניסם או בציצית מ"ה מה שכתב כ"ה ס"ה
דיוסין או בליטסו לנס מלוס של ציצית ולא לכבוד בעלמא דבריו נכונים
מחי' מדעת מ"ה"ה דלא קי"ל ע"ה ס"ה דמנון ציטות כזב ועיני"ה ס"ה
מכז"ה עם וכפמ"ג כ"ו ח' כמ"ה סק"ה ע"ה . א"ה"ה מלחי סר לנשערי
אפרים והוא מה שכתב בכ"ה כיוסין י"ה כ"ה כ"ה כ"ה דהמשפך מני
כבוד הייבוכא אין מברך ומתחיל עיני"ה כמ"ה"ה ס"ה דלפטר דזו אינו קרא
למשם המחייבת לציית ועיין מנן אגריס סוף סימן י"ה כמ"ה סה"ה כ"ה
הרש"ה ע"ה: * שורר לטונו טלית חבירו וכו"ה . אלא אם רחוייב אדם
להשליט טלית שלו למי שער בכפר כדי שהוא יספיק לשלול טלית מהאחרים כשר
ספק בחבירו בית יעקב כיוסין קי"ד דאין מחוייב להשליט טליתו לאחר וכו"ה
יברך על טלית שאלוה ע"ה: * טלית של שותפין חייב וכו"ה . עיין במ"ה

שער הציצית

(כ) כ"ה ופ"ה: (ג) סמ"ג: (ד) כה"ה: (כ) סמ"ג:

הלכות ציצית סימן יד

לברך, ולכן כדי לא להיכנס לספק יכוון שלא לקנות ואז אינו צריך לברך, ומשמע מהמשנה ברורה שפוסק כדברי דרך החיים, ומה שכתב המגן אברהם שאפשר לברך כמו נשים שמברכות על מצות עשה שהזמן גרמא, כתב הדרך החיים (וכן בהגהות רעק"א על מג"א) שכוון שגם הבגד וגם הציציות שאולים, לא שייך לברך (משא"כ לעיל בציון 30 מיירי שהחוטם שלו, ונראה דהחילוק הוא, דהנה יש דין שהבגד יהיה שלו (כמבואר לעיל בסע' ג) ויש דין נוסף שהציציות יהיו שלו (כמבואר בס"י יא ציון 92) ואולי סובר דרך החיים שלגבי הבגד שאינו חפץ של מצוה, מה שהתורה מיעטה שאול זה בגדר של פטור בלבד, אבל הרוצה להטיל בכ"ז מקיים מצוה קיומית, משא"כ לגבי החוטם כיון שכל עצמם הם מצוה, כשהתורה מיעטה שאולים, התורה בעצם אומרת שא"א לקיים מצוה בשאול, אפי" לא מצוה קיומית. הקשה הרעק"א (בגליון השו"ע ס"ק יא, ובגליון דה"ח הנדפס בסידור אוצר התפילות) על דה"ח שפסק שיכוין שלא לקנות: אם אינו קונה את הטלית, א"כ אינו מקיים מצוה (כמבואר לעיל בסע' ג) וא"כ ליכא למימר דניחא ליה לאיניש וכו', שהרי השואל אינו מקיים מצוה, ואמאי קאמר השו"ע דמותר ליטול טלית חברו בלא רשותו? ותירץ באז נדברו (ח"ו מד) דפרט לעצם מצות ציצית, יש בטלית מצוה נוספת "סגולת הטלית של מצוה שזה מועיל לכוונת התפילה" עכת"ד, וגם יש בזה את מצות קיום מנהג לבישת טלית בתפילה, וכבר כתב במ"ב (בס"י תקפו ס"ק ט) בשם המטה אפרים לענין מנהג, שמותר לתקוע בשופר של חברו בלא רשותו את כל המאה קולות "כיון שנהגו כן בודאי לא ימחה בזה".

ס"ק טו

[52] בקיפולה הראשון - "כי בעל הבית מקפיד על זה" (פרי מגדים א"א ט).
[53] ובשבת יקפל אותה ולא בקיפולה הראשון - משום דאיתא בסימן שב (ג) שאסור לקפל בשבת בגד לפי סימני הקיפול הקבועים שלו, משום שהוי כמתקן כלי, אבל אם אינו

מהפוסקים שהזכרתי בציון 48 דס"ל דשרי אף בכה"ג. ודע שכתב בספר צה"פ (הע' 93) בשם כף החיים (טז) דאם הבעלים החביאו את הטלית, גילו דעתם שהם מקפידים, ואסור להשתמש בלי רשות, וכתב בצי"ן א"י צור (חי"ב ז) שטוב להיזהר שלא להשתמש בטלית בלא רשות הבעלים, משום שבזמנינו הרבה אנשים מקפידים על כך מפני הזיעה וכדומה, ואם הוא חולה (אפי" אינו מדבק) אסור לו ליטול בלי רשות משום שמקפידים על כך, ואפי" אם החולה קיבל רשות צריך לשקול הרבה האם זה בלב שלם. ודע דאם הטלית חדשה וניכר עליה בוחק חידושה, וכן אם מתפלל במקום שיש צפיפות ודוחק ויש חשש שהטלית תינזק, או שנמצא במקום חם שיזיע הרבה וכדומה, אסור להשתמש בטלית ללא רשות הבעלים (פסקי תשובות (אות ט) בשם כמה אחרונים).

ס"ק יד

[50] עיין במגן אברהם - בס"ק ח שהקשה איך מותר לברך על טלית שאולה בלי דעת המשאיל, והרי טלית שאולה פטורה מציצית כמבואר בסעיף הקודם, דכל הסיבה שיכול לברך כששואל מדעת הבעלים היא משום שאמרינן שבוודאי מתכוון להקנות לו במתנה על מנת להחזיר, אבל הכא ששואל שלא מדעת הבעלים ליכא למימר שהתכוון להקנות לו? ותירץ דמברך משום שמקיים בזה מצוה קיומית, דומיא דנשים שמברכות על מצות עשה שהזמן גרמא (לדעת בני אשכנז כדאיתא בס"י יז,ב) למרות שפטורות מהמצוה.

[51] ועיין בדרך החיים (דין ציצית שעשאן עכו"ם וכו' ד) שכתב דיותר טוב שיכוין שלא לקנות ולא יברך - משום שלמרות שמבואר בציון 50 שלדעת המגן אברהם אי אפשר לקנות בלא דעת הבעלים, מכל מקום יש הסוברים שכן אפשר לקנות במתנה על מנת להחזיר בלא דעת הבעלים (האחרונים (כגון צה"פ הע' 100) הביאו כן בשם שו"ת הרמ"ץ (או"ח א) ואיכא נמי פלוגתא בכה"ג בש"ך חו"מ שנה ס"ק א), ולפי דעתם צריך

[ק"ע]

הלכות ציצית סימן יד

והיה ציצית כחולין ד' * יבותר ליטול (ז) [כ] (יג) שלית חבירו (יד) ולברך עליה ובלבד (ח) (טו) שיקבל אותה
אם מצאה תקופלת: י קרה וסי' בחפלין (כ"ו) פירק הסטירה) אבל אסור ללמוד מספרים של חבירו (טז) צלל
דעת להויסקין שחם חקוטס (ט) גלמודו (כ"ו) הלכות קטנות: ה * שלית (ז) של (י) שותפין
(יח) חייבת בציצית דכתיב על כנפי בנידיהם:

באר היטב

כחן ושלילו לדעת המברכין על שלית שאלוה יטונו הסליה שלגש בנת
המפלה פס החמם הטילין אבל מי שלגש כדי לעלות להורה או לירד
לפני הויבה דודאי חין לברך עליו ודעת הרא"ש בכלטה לזניה
דהעבר לפי הויבה מברך וז"ל בהספי הוספוח במתוח סיון ק"ג
דכהנים התעטפים בעליית שאימו שלהם כשעולין לרוכן מברכין וז"ל
המ"א זליתו זוסא . גם במשונה שער אפרים סימן י"ם ובמשונה
בית יעקב סימן קי"ד פסקו דלא כהרש"ל ע"ש . וע"ל הכיסים פס
מברש"ל ופסק שלא לברך על שלית שאלוה מנויית ומכ"ש אם נטלו
שלא מדעת חבירו שפסקי"ד שחין מברך עליו ע"ש . והמחבר יד
אליו רבה הביט בשר"ל לדמות דכתיב ופסק לברך אפי'
בעליית שאלוה חף לעלות להורה . שלא אם מחוייב חם להשליט שלית שלו למי שער בכפר כדי שהוא יסדר לשלול שלית מהאחרים
ועירו פסק במשונה בית יעקב סימן קי"ד דלוי מחוייב להשליט שליתו לאחר וואו יברך על שלית שאלוה ע"ש : (ח) שלית חבירו .
בלקראי אבל בקניטוח אסור ל"ח . ובהב שר"ל לדבור ליתק אלומו מנהג"ל לזים או חלוטח : (ח) שיקבל . חפילו שלא ככד קופול
הראשון . ובשבד אלוה חין מקפלו כלל שרי מ"א עיין פ"ח ובהמות מנהג"ל לזים או חלוטח . חפילו חסור ללמוד כס .
ועיין בה"מ סימן רנ"ב בהג"ה דהב"ח אם התקיד חלל ח"ח ספרים מורה ללמוד בהם ולהקטין חם חין לו כיוול בהם . וכחב
ט"ז ויהי במשכון חלל ח"ח והמ"ע ריב שם אם התקיד מקפיד ע"ז חסור חלל ח"ח ספרים מורה ללמוד בהם ולהקטין חם חין לו כיוול בהם . וכחב
דכתיב הש"ך רנ"ב ח"ח דכתיב המהרי"ם חלל ח"ח ספרים מורה ללמוד בהם ולהקטין חם חין לו כיוול בהם . וכחב
שמותין עם העבר כוכבים אלו חייב לזיית עיין דמשק אליעזר בפרק ראשית הגז דף חכ"ד וביד אהרן :

שערי תשובה

קריאת הורה שער א' ספי' ח' וכסחיו שריים שם עי"ש מתשובת בית יעקב
פ"ב סכ"ד מרין אהרונ הכהונה: כ"ס הר"ח שמשבט שילתו לקבל וכחב
כחם חילוק דייגים כוס וגם להרן קוסיית ט"ו ועמ"ל שסקו מהרונ על זיניס
ועיין ביד אפרים סי' מר"ה מ"ס כוס : [כ] שלית חבירו . עכ"ל כס ר"ל
ועיין ע"ו דהרש"ל סי' כס דהינו כשכחיהו במקום מיוחד ע"ש וז"ל דא"ה נא
היחמו במקום מיוחד כיוון לדבר זליתו מקפיד על מקומו וראשו . והמ"ס
דעת שר"ל כל שלית שלגש בלא דעת חבירו לא יברך ומכ"ש כס נראה דאף
מי שגוש כגלגוש מקומו לברך כוס שחוליו חין למקומו לז' כשגל הטיות
לא היקיד להטוח במקום מיוחד לא יברך עליו :

משנה ברורה

ומזה ללמוד לעניינינו ג"כ לברך להחזירו להזהן בזמנו היינו חם
כיום יולא כו בעליו יסב לו עכ"ל לתר קודם ר"פלה כדי שיהיה
לו כעצמו ג"כ בנת ללחא ולא חסור לו וסמין חין לו שלית אחר
נראה דעקר התנהגות למפרע ולא קרינא ביה כסוקר [נאף שיש לו
סי"ק מ"מ מחסרבה דלדעתא דהיי לל נתן לו] דלא כמו שב"ב כ"ח
גם נהבאר שם דארה שז"א זו שר"ן לחזור ולתנו לבעליו במתנה כ"ח
סיהיה של בעלים שארי נעשה עמו ופוסט דה"ג בעניינינו . ל"ל פסוט
דאם תקבלקל בעלית או חתה פניוניתיה חלל כסולל חף שיהי ע"י
אוונם ולא החזיר לו כמו בלקחה אינו יולא במתנה עיין כיומן חרנ"ח
ספי' ד' ובחזרו עי"ל ע"ס : (יג) שלית חבירו . סי' שלא מדעתו
דניהא ליה לזיית דליעבר מזה בממויט ודוקא (כ) בלקראי אבל
בקניטוח אסור חפילו בלקראי דוקא בלוטו מקוס חלל להוליו מביטו
לכהכ"ל או חלוטח אסור דלשאר שמתקיד עליו וכו' גול ועיין בפמ"ג
שכתב דבעל גווי רחוי לזוכר כשבעליו עמו שישאלו חין סומיין על
הסוקם במקום שיכולין לבררי בקל וכ"ש אם יודע ט שהוא מקפיד :
(יד) ולברך עליה . עיין במ"א ועיין בדרך החיים שכתב דיותר טוב
שיכוין שלא לקנות ולא יברך : (טו) שיקבל אותה . (ג) בקפולוס
הראשון (כד) ובשבת יקבל הוהה ולא בקפולוס הראשון והמ"א מיקל
בשבת שלא לקבל כלל : (טז) בלא דעתו . חפילו כס בלקראי בעלמא
דחייטין שחם יקרא בהן הרהר עד שיתקדעו מרוב התשנות . והטעם
נוסחין כשחולין סידור הלה חו מחזור ככהכ"ל שמתקין אותו כדי
להחלל לו ול"ל היסר לז' דמ"ס סידור מספרים [פמ"ג] : (ח) של
שותפין . ושלית של שותכות נכרי וישראל או חיש וחסה הייבב זליית
ולא יברך עליה . הרה"ח חלל דמשק אליעזר ע"ש : (יח) חייבת .
ואיירי שחבירו מרוזש שיקר חבירו לו והוא בלי זליית חייב לעשות

ביאור הלכה

בז"ל דלא לזיבא להא דמסר כספ"כ כ"ב ק"ו ע"כ וטונו לומר ב"הרונ
דאדעתא דכתי וכו' דבוס חלל ג"כ בעלים של שותפין חייב . וזינו פסס
דה"ח דעמיס ספיר גדולה מאד ולא יפתי כוס טרוס לכל הד ועיין ספר"י
בבוסה כ"ו ע"כ ד"ס על האורה ע"ש וכסאר ע"ל אפרים כחב דיוטר טוב
ליקח עזית שאלוה כס לזייתו ובכס מיקח טוים הקל בעלית הקל
ככס לכלל סק שחם מחוייב לברך ואם ליקח טוים הקל ודווס לברך יטוין
או כיוול ללבוש לשם בעלית של זיניס וישתק בו רזבו ככו כבהרית וז"ל או
לז' חסור טוים שיפור שיקר ד' חמוט וכ"ו וזכ' אינו רואם לברך עליו לא
וישקו רזבו כלל רק עיט"ח כונן לבר וזמן טסס לברכו כסחחיה שריים שלו
ו"ל בעלית הקל לו לברך עליו כמו בעלית של שותפין ומ"ס נראה דוקא
כשמשק בו רחשו דכך עיט"ח שחמים סכ בל"ח חין לברך חף שיש דעת קוח
וסוקים החולקים ע"ז וס"ל דשיטתו כונן כני ע"מ חין כווננו להשקף כלל
רק לזיית לעשות ממש ככוד בעלמא לא קריין אחר תכסס כס בעיטוף ארסי
כוס חלל בעלית שלו חם מרוב שחין יכול להשקף בו פסס וזמנו על
כסחיים לבר לעשה קלם כעשס הקריית ודעסו לטרויו סיד ז"ס ככה"ג
פמ"ל ודבריו מלווים במקל דחלל כסחיים הא"ס עיול כיוסין ח' דהשיטוף
אינו לזיבוכא וגם טסס כסוי שלו מרש"ל ומ"א וז"ל וארי אחריית טססס דכנגד
שלו נודאי חייב לברך ולא שיקח כלל זון חם טעסק רזבו או לא השמט
מדגריים דבעל גווי חייב כ"ל לזיית ח' זליית ח"מ חם שכתב כ"א סכ"ל
דיוסין או בליטסו לשם מלוש של זיניס ולא לככוד בעלמא דבריו נכונים
מחי' מדעת מ"ח דחלל קי"ל ע"ס ח' ס"ה דמנוס זיניוט כוננו ועיט"ח סח
מכור"ל ע"ס וכספ"ל כ"ו ח' כתיב סקי"ס ע"ש . חת"כ מלחי סכר לכסערי
אחרים וז"ל חם שכתב כס"ס כיוסין י"ח כ"ד כסס בל"ח דהתעסקט מני
ככוד הויכור חין מברך ומתחמא עיט"ח כמכ"ש סכ"ל דלשאר דז' אינו קרא
למשם החחיבת זליית ועיין מנן אגריס סוף סימן י"ס כתיב סכה כסס
הוספוח וע"ש * שורר לזיית שלית חבירו וכו' . חלל חם חייבוי ארה
לשכחיל טוים שלו לזיית שכתב כ"ד שהוא יסדר ללחל פלוח מהאריים ככוד
סקר כשכוח בית יעקב כיומן קי"ד דחין מהויב להשליט שליתו ללחך וז"ל
יברך על שלית שאלוה עי"ש * שלית של שותפין חייב וכו' . עיין במ"א

שער הציצית

(כ) כ"ס וע"ל : (ג) סמ"ג : (ד) כה"ג : (כ) סמ"ג :

והיה ציצית כחולין ד' * יבותר ליטול (ז) [כ] (יג) שלית חבירו (יד) ולברך עליה ובלבד (ח) (טו) שיקבל אותה
אם מצאה תקופלת: י קרה וסי' בחפלין (כ"ו) פירק הסטירה) אבל אסור ללמוד מספרים של חבירו (טז) צלל
דעת להויסקין שחם חקוטס (ט) גלמודו (כ"ו) הלכות קטנות: ה * שלית (ז) של (י) שותפין
(יח) חייבת בציצית דכתיב על כנפי בנידיהם:

הלכות ציצית סימן יד

המונח בבית הכנסת, אם נתיר את השימוש בו, ישתמשו בו אנשים רבים, וכתב בשדי חמד (מערכת הסמ"ך כלל ו) שעראי של רבים חשיב כקבוע של יחיד (ומכל מקום בטלית המונחת בביהכ"נ מותר להשתמש באקראי משום שפחות מצוי שישאילוהו), אך לענין הלכה בזמנינו שהספרים אינם יקרים, והם בהישג יד לכל מאן דבעי למקני, מותר להשתמש עם כל ספר, למעט ספר שיש לחשוש שהוא יקר לבעליו מכל סיבה שהיא (כגון שאזל מן השוק וכדומה) (על פי פסקי תשובות אות י, ועיין במילואים בענין זה), ודע דאסור להוציא מבית הכנסת ספרים שהוקדשו על מנת שילמדו בהם דוקא בבית הכנסת, משום שאסור לשנות מדעת הבעלים שהקדישום (דבר שמואל (אבוהב) צ"א).

סעיף ה (טו"ע)

57 טלית של שותפין חייבת בציצית - כדאיתא במסכת חולין (קלו). דאף על גב דכתיב (דברים כב, יב) "כסותך" (לשון יחיד), לא בא למעט שותפים אלא טלית שאולה, ואילו של שותפים מרבינן מ"על כנפי בגדיהם" (לשון רבים).

ס"ק ז

58 וטלית של שותפות נכרי וישראל או איש ואשה חייבת בציצית - מפני שנתבאר בציון 57 שמרבינן טלית של שותפים, ואף על פי דאמרין שם בגמרא שלגבי כמה מצוות איכא חילוק בין שותפות עם ישראל לבין שותפות עם גוי, מכל מקום הכא אין חילוק, שהרי גם בשותפות עם ישראל, השותף השני שעכשיו אינו לובש את הבגד, אותו שותף פטור מציצית בבגד זה בדיוק כמו אם היה גוי, דהרי קיימא לן (בסי' יט, א) דציצית חובת גברא, ואם כן אין חילוק בין שותפות עם ישראל או

מקפל כסימני הקיפול מותר (לרוב הדעות), ובשבת מסתמא בעל הטלית אינו מקפיד אם לא קיפלה כקיפול הקבוע, כיון דניחא ליה לאיניש למיעבד מצוה בממוניה, ואמנם ביום חול אנו אומרים שהבעלים כן יקפיד, מפני שיש לשואל אפשרות לקפלה כבראשונה, אבל הכא שאין לו אפשרות מצד הלכות שבת, אמרינן שהבעלים אינו מקפיד בקיפול אחר כדי שיוכלו לקיים מצוה בטליתו (על פי מחצית השקל על מג"א ס"ק ט).

54 והמגן אברהם מיקל בשבת שלא לקפל כלל - מפני שבסימן שב (ג) יש דעה שאסור לקפל בגד אפילו שלא כסימנים, וודאי שעדיף לצאת ידי כולם ולא לקפל כלל (וכ"פ שם במ"ב ס"ק יח), וסובר המגן אברהם שניחא ליה לאיניש שהשואל יצא ידי דעת כולם ולא יקפל, שהרי "אין בזה הפסד כי אם מעט מזער" (מחצית השקל).

ס"ק טו

55 אפילו באקראי בעלמא - כך משמע מהנמוקי יוסף (הלכות ציצית יב. ד"ה טלית) (מגן אברהם ס"ק י), ונראה מקור לכך מדהוצרכה הגמרא (שהבאתי בציון 44 כמקור לדברי הרמ"א כאן) לכתוב שדוקא בספר תורה לא אמרינן דניחא ליה לאיניש, ואם מיירי בקביעות, הרי אפילו בטלית לא אמרינן דניחא ליה (כמבואר בציון 46), אלא על כרחך דבספר תורה אפילו באקראי אסור (ולהכי קאמר בגמ' שדוקא בס"ת אסור), משום שספר תורה עלול להיקרע, והוא הדין לשאר ספרים.

56 דמאי שנא סידור מספרים [פרי מגדים מש"ז סק"ז] - ואף על פי שבסידור, כאשר משתמש באקראי אין חשש שיבוא להימשך (אם לא בתפילת שחרית וכדומה, דאתי להימשך מתחילת התפילה עד סופה), מכל מקום סידור

הלכות ציצית סימן יד

ויסאלם סה בחולין ד' * יבותר ליטול (ז) [כ] (יג) שלית חבירו (יד) ולברך עליה ובכבוד (ח) (טו) שיקבל אותה
ואם מצאה תקופלת: י קרה וס"ה בחפלין (כ"ו) פרה הסטירה) אבל אסור ללמוד מספרים של חבירו (טז) צלל
דעתו להויסקין שחם חקטס (ט) גלמודו (כ"ז) הלכות קטטת: ה * שלית (יז) של (י) שותפין
(יח) חייבת בציצית דכתיב על כנפי בנידיהם:

באר היטב

כחן ושלילו לדעת המברכין על שלית שאלה יסיון הסליה שלגש במת
המלה עם החמה הטילין אבל מי שלגש כדי לעלות להורה או לירד
לפני הויבה דודאי חין לברך עליו ודעת הרא"ש בכלטה לזניה
דהעבר לפי הויבה מברך וז"ל בהסקי הוספות במתנות כיוון ק"ג
דכהנים התעטפים בפליה שאינו שלהם כשעולין לרובן מברכין וז"ל
המ"א זלניה זוסא . גם במשונה שער אפרים סימן י"ם ובמשונה
בית יעקב סימן קי"ד פסקו דלא כהרש"ל ע"ש . וע"ה הסכים עם
מחבר"ל ופסק שלא לברך על שלית שאלה מנויית ומכ"ש אם נטלו
שלא מדעת חבירו שפסקי"ד שחין מברך עליו ע"ש . והמחבר יד

שערי תשובה

קריאת הורה שער ה' בסוף ה' וכסחיה שערים עם זמ"ש מתשוכה בית יעקב
פ"ה סכריא מרין אהרונ הכהונה: כ"ס הר"ח משמע שישלחו לקבל וכבד
כמה חילוקי דברים כזו וגם להרן קושיה טע"ו ונפ"א שסקו מאהרונ על זיויה
ועיין ביד אפרים סי' מר"ה מ"ס כ"ס: [כ] שלית חבירו . עכ"ל כש ר"ל
ועיין ע"ו דהרש"ל ס"ה כ"ס דהיונו כשכיהו במקום מיוחד ע"ש וז"ל דא"ה נא
היתה במקום מיוחד כיוון לדבר זלניו מקפיד על מקומו וראשו . והאדם
דעת רש"ל בכל שלית שאלה בלא דעת חבירו לא יברך ומכ"ש כ"ס נראה דאף
מי שגוש כגלגלוב מתקומו לברך בזה שמתלוו חין למקומו לז"י כשכל הטיות
לא היקיד להטוה במקום מיוחד לא יברך עליו:

להרן כוזה הרלויה של הכ"ז ע"ש . ועיין כ"ס בני הוי"ו . ועיין בכפר אליהו רבה הבינו שח"ח לדוהו דבני משה"ל ופסק לברך אפי'
בכליה שאלה חף לעלות להורה . שאלה אם מחוייב חדם להשליח שלית שלו למי שער בכפר כדי שיהו יסרך לשאל שלית מאחרים
ועירו פסק במשונה בית יעקב סימן קי"ד דלוי מחוייב להשליח שליתו לאחר וכו' יברך על שלית שאלה ע"ש: (ח) שלית חבירו .
באקראי אבל בקניטוה אסור ב"ח . ובכז רש"ל לדבור ליקח אמו מנהג"ל לניס או חיוסכל: (ח) שיקבל . אפילו שלא ככד קופול
הראשון . ובכ"ז אפילו חין מקפלו כלל שרי מ"א עיין פ"ה וכוונה מנהג"ל לניס או חיוסכל: (ח) שיקבל . אפילו שלא ככד קופול
ועיין בה"מ סימן רנ"ב ס"ב בהג"ה דהב"ה אם התקיד חלל ח"ח ספרים מורה ללמוד בהם ולהקטין חם חין לז"י כיוול בהם . וכבד
ט"ו וז"ה במשנת חלל ח"ח והמ"ע ריב עם חם התקיד מקפיד ע"ו אסור חלל ח"ח ספרים מורה ללמוד בהם ולהקטין חם חין לז"י כיוול בהם . וכבד
דברי הש"ך רנ"ב ח"ה דבני המהרי"ם חלל ח"ח ספרים מורה ללמוד בהם ולהקטין חם חין לז"י כיוול בהם . וכבד
שומעין עם העבר כוכבים חינו חייב לזיית עיין דמשק אליעזר בפרק ראשית הגז דף חכ"ד וביד אהרן:

משנה ברורה

ומזה ללמוד לעניינינו ג"כ לברך להחזירו להזהן בזמנו היינו חם
כיום יולא כ"ו בעליו ויבד לו עכ"ל לחסר קודם ר"ה פלה כדי שיהיה
לו בעליו ג"כ בזה ללחח ולם חל החזיר לו וסעמן חין לו שלית אחר
דראה דעקר המחנה למפרע ולא קרינא ביה כסוקר [נאף שיש לו
סי"ק מ"ח מסכתנרמ'לדדעתא דהיי לל נתן לו] דלא כמו שב"ב כ"ח
גם נהבאר עם דארה שז"ה לו שרין לחזור ולתנו לבעליו במתנה כ"ח
סיהיה של בעלים שאדי נעשה ע"ה ונאסו דה"ג בעניינינו . ל"ל פשוט
דלם תקבלקל הפליה או חתה פניוניהם חלל כסוקל חף שיהי ע"י
חונם ולא החזיר לו כמו בלקחה חינו יולא במתנה עיין כיומן חרנ"ח
ספיק ד' ובחזרו ע"ה ע"ס: (יג) שלית חבירו . סי' שלא מדעתו
דניהל ליה לניס דליעבר מזה בממוים ודוקא (כ) בלקראי חלל
בקניטוה אסור ושליו בלקראי דוקא בלוסו מקוס חלל להוליו מבינו
לכה"כ או חיוסכל אסור דלשאר שמתקיד עליו וכו' גול ועיין בפמ"ג
שכב דבכל גווי רחיו לזכר כשבעליו עמו שישלחו חין סומכין על
הסוקה במקום שיכולין לברך בקל וכ"ש אם יודע ט שהוא מקפיד:
(יד) ולברך עליה . עיין במ"א ועיין בדרך החיים שכבד דיוסר טוב
שיכוין שלא לקוה ולא יברך: (טו) שיקבל חמה . (ג) בקפולוס
הראשון (כ) ובשנת יקבל חמה ולא בקפולוס הראשון והמ"א מיקל
בשנת שלא לקבל כלל: (טז) בלא דעתו . אפילו כ"ס בלקראי בעלמא
דחייסין שחם יקרא בהן הדנה עד שיתקדעו מרוב התשמש . והסעול
נוסגין כשמואלין סידור הלה חו מחזור בבכ"ל שמתקין אוחו כדי
להחלל בו וז"ל היסר לז"ה דמ"ס סידור מספרים [פמ"ג]: (יז) של
שותפין . ושלית של שוכות נכרי וישראל או חים וחסה הייבב בזיזית
ולא יברך עליה . הרה"ה חלל דמשק אליעזר ע"ש: (יח) חייבת .
ואיירי שחזירו מרז"ה שיקר חבירו לו והוא בלי זיזית חייב לעשות

ביאור הלכה

בז"י דלא ליבא להא דמס' ספ"כ כ"ב ק"ו ע"ו ונלנו לומר ב"הרונ
דאדעתא דבני וכו' דבוס חלל ג"כ בעלים של שותפין חייב . ואינו שפס
דרא"ח דעמסו סעיר גדולה מאד ולא יפתי בוס סרוס לכל הד ועיין ספר"י
בבוסה כ"ו ע"ב ד"ס על האורה ע"ש ובספר ע"ה אפרים כבד דיוסר טוב
ליקח עינת שאלה כ"ס לזייתו ובכ"ז מיקח עינת סקל בעליות סקל
גכס לכלל סק סחא ממויין לברך וחס ליקח עינת סקל ודו"ס לברך ימיון
או סרולא לנכסו לנס בעליות של זיזית וישתק בו רחבו כמו כהרתי וז"ל או
לז"י שמוס שיקור שיקר ד' חמוס וכו' וחס חינו רו"ס לברך עליו לא
ישתק רחבו כלל רק עיניס כנוק לבר ונתן טעם לדבריו כסחחיה סעריה סלו
וז"ל בעליות סקל לו לברך עליו כמו בעליות של שותפין ומ"ה נראה דוקא
כששתק בו רחבו דברק עיניס שחמים סה בל"ח חין לברך חף שיש דעת קת
וסוקוס החולקוס ע"ו וס"ל דישתק כנוק כני מ"ה חין כווננו להשתק כלל
רק לניס לעסו מחוס כבוד בעלמא לא קריין חסר תכסס כ"ס בעיניס ארסי
כוס חלל בעליות שלו חם מרוב שחין יכול להשתק בו טעם ונחום על
כסחיים לבר לעסו קלם כעסם סקרייה ודעסו לסריו סיד ז"ס ככ"ג
פמ"ל ודבריו מלוים במקל דלח סכססם ספ"ס עיול כיוסין ח' דהשיתוק
חינו לסיכוכא וגם טעם סהי של מרש"ל ומ"א וז"ל וזארי אחרונים משעם דכנגד
שלו נודאי חייב לברך ולא שיתק כלל בון חם טעק רחבו או לא השמט
מדבריהם דבכל גווי חייב כ"ס לניס חו בזיזית מ"ה חם שכבס כ"ס ס"ל
דיוסין או לזיזיסו לנס מלכוס של זיזית ולא לכבוד בעלמא דבריו נכונים
מחי מדעת מ"ה דלח קי"ל ע"ה ס"ה דמוס זיזיות כונס ועיניס חל סח
מכוכ"ל עם ובכ"ז כ"ו ח' במ"ב סק"ס ע"ה . חמ"כ מלחי סר לנכערי
אפרים וז"ל חם שכבס ככ"ס כיוסין י"ה כ"ד כ"ס בל"ס דהשתעק טעני
כבוד הויכור חין מברך ומסחמא עיניו כמ"כ ס"ה דלשאר דוס חינו קרא
לחיס החחיבת לזיזית ועיין מנן אגריס סוף סימן י"ס כנס סכה כ"ס
הוספות וז"ל: * שורר לזיזית שלית חבירו וכו' . חלל חם חייבוי חדם
לשליח עינת שלו לני שער ככ"ר סהו יסרך בלחל פליה מאחרים ככ"ר
סקר כשוכות בית יעקב כיומן קי"ד דחין מהויב להשליח שליתו ללחח וז"ל
יברך על שלית שאלה ע"ש: * שלית של שותפין חייב וכו' . עיין במ"ב

שער הציצית

(כ) כ"ס ופ"א: (ג) סמ"ג: (ד) כה"ג: (כ) סמ"ג:

לחזקו וס' להשיב ככנס דמ"י גרעיה חו פתס פליה של שותפין דנס עם סלה ח"י
כ"ס של הכנר חינו שלו בעלם רק חלול לו וסאל סר סרוס מלח"ה וז"ל וסאל
לחזקו וס' להשיב ככנס דמ"י גרעיה חו פתס פליה של שותפין דנס עם סלה ח"י

לחזקו וס' להשיב ככנס דמ"י גרעיה חו פתס פליה של שותפין דנס עם סלה ח"י
כ"ס של הכנר חינו שלו בעלם רק חלול לו וסאל סר סרוס מלח"ה וז"ל וסאל
לחזקו וס' להשיב ככנס דמ"י גרעיה חו פתס פליה של שותפין דנס עם סלה ח"י

הלכות ציצית סימן יד

בנגעים, ועל כרחק הטעם הוא משום שאינו יכול לנתן את הבית בלי רשותו של שותפו הגוי, ולכן התורה לא טימאה בכהאי גוונא, ואם כן הוא הדין בציצית שהרי אינו יכול לקשור ציציות בלי רשותו של הגוי, שהרי מפסיד את הבגד, ולכן אף על פי שמצינו שמרבינן בגמרא שותפות (לעיל בציון 57), מכל מקום אינו כולל שותפות הגוי (ועיין במילואים מה הדין כשהגוי נותן רשות).

ס"ק יח

61 [ואירי שחבירו מרוצה שילך חברו בו והוא בלי ציצית וכו' - רצה לומר דאירי במקרה שחבירו השותף נותן לו רשות להשתמש בבגד, ואז אפילו אם הבגד בלי ציצית, חייב להטיל בו ציצית (וכ"ש אם הבגד כבר עם ציצית שיכול לברך כדין), אבל אם חבירו השותף אינו מרשה לו ללבוש את הבגד, אזי אפילו אם יש בו כבר ציצית אסור לו ללבושו (וכ"ש אם אין בו ציצית בודאי שאין לו רשות להטיל בו ציצית).

שותפות עם גוי, ולכן חייב להיות שהריבוי שמרבינן בגמרא שותפות קאי בין על ישראל ובין על גוי (על פי מסקנת הארצות החיים אר"י ס"ק ד).

59 ולא יברך עליה - לחוש לדעת הדמשק אליעזר הסובר שפטורה כמבואר לקמיה (ואע"פ שלאשה בעצמה מותר לברך על ציצית (כדאיתא בסי' יזב), ואמאי גרע הכא כשותף עם אשה לענין ברכה? הכא שאני, דבשלמא לנשים בעצמן יש מנהג, משום שקיבלו כך על עצמן, ולכן מותרות לברך אע"פ שיש פוסקים הסוברים שאין לברך על מ"ע שהז"ג, אבל בנ"ד אין מנהג לגבר לברך בכה"ג (פסקי תשובות הע' 93 בשם הגרש"ז אויערבאך).

60 דלא כדמשק אליעזר - (מאפטא, עמ"ס חולין פי"א סי' מג עמ' תכד. תמצית דבריו הובאה ביד אהרון בהגה"ט) הסובר שטלית של שותפות עם נכרי פטורה מציצית דומיא דנגעים, דבמסכת יומא (יא:): מרבינן בית השותפים (-ישראלים) לטמא בנגעים, ולא מצאנו בגמרא מיעוט לשותפות עם גוי, ואפילו הכי איתא בתוספתא דנגעים (פ"ו ה"ג) דבית בשותפות עם גוי אינו מטמא

הלכות ציצית סימן יד מז

המשך ס"ק יח

3] ודוקא בטלית של בר חיובא אבל מותר להתיר הציצית מטלית של מתים - איתא במנחות (מג.) "אין אדם רשאי למכור טלית מצוייצת לעובד כוכבים, עד שיתיר ציציותיה", ומדלא הוסיפה הגמרא שגם צריך ליתנם בבגד אחר משמע שאין צורך בזה, והטעם הוא משום שגוי אינו בר חיובא, ואם כן הוא הדין בטלית של מתים (הגר"א וברכת אליהו). ומיירי בטלית שקוברים בה את המת, אבל אם לא קוברים בה את המת, אף על פי שהיא שייכת למת, אין להסיר את הציציות, שהרי מיועדת ללבישת בר חיובא - היורש (והרי מסתכלים על היעוד, שהרי תמיד כאשר לא לובשים את הטלית היא בעצם פטורה (משום שציצית חובת גברא כדאיתא בסי' יט, א) אלא שעומדת ללבישת בר חיובא).

62] כי חלק האחד שבו שתי ציציות אינו שלו - ואם תאמר ומה בכך שהחלק השני אינו שלו, והרי גם כאשר השותף השני נותן רשות עדיין החלק השני אינו שלו ואיך מקיים המצוה? אלא ודאי שחזינן שהתורה חייבה בשותפין אף על פי שרק חלק שלו, ואם כן קשה שגם בלי רשות לכאורה יכול לקיים את המצוה? ויש לומר דכאשר אין לו רשות הרי הוא עובר על גזל, ואם כן הוי מצוה הבאה בעבירה ואינו יוצא (אפילו במצוות שלא בעינן "לכם" כדאיתא במג"א בסי' כה ס"ק נו) (ביאור הלכה ד"ה טלית).

סימן מז

סעיף א (טו"ע)

4] אפילו מטלית חדש לטלית חדש - כיון שטעם ההיתר להתיר מבגד לבגד הוא שאם מעביר לבגד מצוה אחר אין בזה בזיון לבגד המצוה הקודם, ואם כן אין זה משנה אם רמת הטליתות שווה או שונה (ומעיקר הדין מותר אף מטלית חדשה לטלית ישנה, ולא נקט המ"ב רבותא זו מפני שבדרך כלל אין סיבה לעשות כך. ודע דמה דמשמע הכא דאסור להתיר ציציות מטלית חדשה אא"כ יטילם בטלית אחרת, לא מיירי בבגד חדש ממש שעדיין לא השתמשו בו, דבבגד חדש ממש מותר להתיר ציציותיו אפי' שלא לצורך בגד אחר, דהזמנה לאו מילתא, כמש"כ במ"ב בסי' כא ס"ק ב. אלא מיירי הכא בבגד שהוא במצב חדש שלא השתמשו בו הרבה).

1] מותר להתיר ציציות מטלית זה וליתנם בטלית אחר - לאפוקי מדעת רב במסכת מנחות (מא:) הסובר שאסור להתיר ציציות מבגד כדי להעביר לבגד אחר, ומבואר שם ברש"י (ד"ה דלמא) שהטעם הוא משום שמבזה את הטלית (של מצוה) הראשונה, ואילו שמואל סובר שמותר, וכתבו בתוס' (שבת כב. ד"ה רב) דלדעת שמואל לא חיישינן לביזוי הטלית הראשונה, כיון שעושה כן לצורך הטלית השניה שגם היא מצוה, וקיימא לן כשמואל שהרי העיד אביי שרבה היה נוהג בזה כשמואל, וכתב בצה"פ (הע' 9) בשם האחרונים שצריך שהטלית השניה תהיה מוכנה ומזומנת להטיל בה את הציצית, ולא סגי במה שמתכנן ביום מן הימים לתתם בטלית אחרת (דאל"כ עדיין הוי בזיון לטלית הראשונה).

5] שמלית גדול ומלית קמן שוים - ואף על פי שלכאורה יש בטלית גדול יותר קדושה, שהרי אין נכון להיכנס עמה לבית הכסא (כדאיתא בסי' ח במ"ב ס"ק לו), ואם כן עובר בזה על מעלין בקודש ואין מורידין (מנחות צט:)?

2] אבל שלא להניחם בבגד אחר לא - שהרי אפילו שמואל שמיקל אמר "מתירין מבגד לבגד", ומשמע מזה שאם זה לא בשביל בגד אחר לכולי עלמא אסור (הגר"א).

הלכות ציצית מימן מו

כו באר הגולה

טו אם להתיר ציצית מבגד לבגד ודין נקדע המלית . וכו' ו' סעיפים :

א מנחה מ'א וסנה
כ"ב וקט"ו
ב עטמ"ה ז ת"ב
כ"כ מ"א ד מנחות
מ"א וכ"ב מ"א

א *מותר להתיר ציציות ממלית זה (א) וליתנם (ב) [ח] (ב) במלית אחר אבל שלא להניחם (ג) [ג] (ג) בבגד אחר לא : הנה ודוקא במלית של (ג) (ד) נר חנוכה אבל מותר להחיר מלית של מלית (מחלוקת ומוס' פרק ג"ח דף כ"ב) : ב (ה) באינו יכול ליקח הבגד כמו שהוא (ו) עם הציציות ולתורו (ז) בבגד אחר משובש דעל כנפי בגדיהם בעינן וכנה זה לא היה מבגד זה בשעת עשייה : ג *מלית מציציות בהלבנתה שחלקה לשתיים (ח) ובכל חלק יש בו שיעור להתעטף ונשאר לכל אחת מהם ציצית אחת או שתיים (ט) אין בו משום תעשה (ד) [ג] ולא מן העשוי : ד' נקדע המלית

שער תשובה

באר היטב

(ה) במלית אחר . אשילו ממלית חדש וכ"מ ממלית ישן שמוחק להחיר וליתנם במלית חדש . ודוקא כשהל המטותן שלמים על ימני י"ב ס"ק ב' ועיין מ"מ היד אהרן : (ב) בבגד אחר לא . כי אז יש איסור שבוש במלית של מלית בהנס . ולא רוצה לעשות בו ציצית יותר ויס' מותר ליתן . לבוש . והיה אם נספקו לט"ס ששכרם ע"מ הדיון השלי להזיזו ובעשה בהם שלמים מ"א . ולא רוצה לעשות המלית בגד שלא יהיה לו ד' כנפות מותר ליתן . ולאחר שהחיר מלית מותר להשחמם במלית ליתום השמים שיצוה ובלבד שלא יהא חממים מנוה . פ"ל סי' כ' ס"ק ד' ועיין ע"ה : (ג) בר חובב . אשילו חוט חייב

משנה ברורה

בו ציצית אבל שוחטין ויש בו ציצית ואחר תקמיד על תכירו שלל ויך בו אשילו יש בו כדי חלוקה ובלל חלק שיעור מלית אפ"ה אם לנכנס בגיזה ומבדק עליו שער כלל השא כי חלק האחד שבו ב' ציציות אינן של כ"א אם אין בו עדיין ציצית [מ"ג] ולכ"ז במלית ששאר להורש מחטבו ושחרי לחיו תקמידין עליו יש ליזכר שלל לכרך עליו עד שיתפסרו ביניהם :

(א) וליתנם וכו' . אשילו (ה) ממלית חדש למלית חדש וכ"מ ממלית ישן שמוחק להחיר וליתנם במלית חדש שרואה לנכנס ולקיים בו המלית . גם אשילו (ב) ממלית גדול לט"ס ע"כ ושלית קמן שהם אבל אין להסיר ציצית ממלית על גדול ולהניח (ג) במלית של קטן דחייבו רק מדרבנן ונפתי' כשהחק אם מותר ציצית ממלית על אחר ליתום במלית על פאר מינים להמסקים לעיל כ"ב פ' ס"א דשאר מינים הוא רק מדרבנן והאחרות החיים חיקל בזה : (ב) במלית אחר . עיין בשמ"ג שכתב דאם מליים לו ציצית אחרים להטיג נכון להחמיר שלל להתיר לציציות אם לא בלבוש המבואר בסק"ד : (ג) בבגד אחר לא . כי יש איסור שבוש במלית של מלית בהנס (ה) אם לא כשבלל המלית אז מותר להחיר לציציות בכל גווי או (ו) שרואה לתכרו לנכרי או (ז) לעשות ממלית בגד שלא יהיה ד' כנפות מותר ליתן אבל אם רוצה לתכרו המלית לישראל אסור ליקח לציציות (ח) פ"ה שיעורל העיר יוכל להסיר ציצית בעצמו אפ"ה אסור . ומותר להסיר לציציות והתחמיקים (ט) יותר נאום משום הידור מלוא או (י) כשהם ישרים ומסירם כדי (לחדשם או יא) ששולטם פ"א ולא נשאר בו שלל כדי עיניהם אפ"ה שעדיין המלית כבר אפ"כ מותר ליתום המלית והתחמיקים הם שלמים ודאייים להנך לבגד אחר [ואזכיר] י"ב א"ה הם רק כדי עיניהם לא ישארו א"ה מן האחרים שכתב שכתב יזכר להחיר הסקרים וסבירנות שלהם ולא להסבירן ולקדונו און כדי שלל יכלה אוחן וכבר אהז"ל לא ישארו א"ה מן האחרים שכתב יזכר להחיר הסקרים וסבירנות שלהם ולא להסבירן ולקדונו און כדי ואין בזה משום כל משמחיו כיון שאין עושה דרך השחמה ע"ה : (ד) בר חובב . אשילו (ד) חוט חייב רק מדרבנן : (ה) חוט יבול . עיין בשמ"ג סק"ג וטובה מדרבנן דדוקא כחך שאין בו שיעור להתעטף ואף לדאורו נבחרם אשילו אם הוא מחזיק אהם על א"ה ג"ז עדיין אין בו שיעור שיעור שיעור ליתום אהם אם הם בהתחמיק שיעור שיהיה בו כדי להתעטף מותר לנכר אוחן לבגד אחר אשילו עם לציציות אבל הס"ג כסק"ג פ"ג ולאסר (ד) וכן ששם בלבת ודב"ה : (ו) עש המלית . אבל בלל המלית מותר להחיר (ז) אם הוא מחזיק עכ"פ שלל אהכמות יקרב מנהיג ההקף בעיניו אבל אם נקדע ממנו בעיניו ונעשים בת' ג' ונקדעה מליתו ירדך להחיר כל המלית והמסקים אחר שששם בת' ג' דלג"ה א"ה עשהש ולא מן העשוי : (ז) בבגד אחר . אבל אם ירצה לתכרו להבגד הנקדע ממנו אשילו אם נקדע לגמרי ולא שחמיר כ"ש כחבירו אין לרדך להחיר ממנו המלית ולא מסבא משום חששה ולא מן הכחשו כיון דהמלית עשייתו בבגד זה כיה בעשרות וכ"ז אם לא נעשים בבגד בת' ג' בעם הקריעה וכ"ל בסק"ג ונס דוקא אם הכחך מחזיק עכ"פ ג' על ג' וכנסתך ס"ד כ"ז הוא לדעה שהע"ה והמ"א כסק"ג אבל בס"ג כסק"ג שוסק שאין ל"ה בין אם הציציות לבגד אחר או זה עשאו כלל הוא ככלל אהם ולא מן העשוי ויש להחמיר וכן ספק דב"ה : (ח) ובכל חלק וכו' . אבל אם אין בכל חלק כדי להתעטף כמו שזכור שכתב בס"ק שלל שכתבה לחק שהיה אין בהם שיעור שיעור נהפסל מהם חיקף המלית ציצית (י) ואם ירצה לחזיר ולהחבר חלק אחד לחבירו או לשאר החמיקה ירדך להחיר מחמלה כל הציציות . ולא חלק אחד יש בו שיעור שיעור ואחד אין בו אין לרדך להחיר (י) מהחלק שאין בו מחלק אחר שיעור המחיקים החיו : (יא) אין בו וכו' . דהציצית ששאלה אין גם פסול עיניהם כיון דיש בהן כדי שיעור שיעור ע"כ אם ירצה יוכל לנכר לאומ

שער הציצין

פ"ה כ"ה : (ב) אר"ה בשם ש"ה בית יודא : (ג) אר"ה : (ד) ע"ה : (ה) אר"ה : (ו) כסות : (ז) כס"ב : (ח) אר"ה : (ט) לבוש וה"ו : (י) אר"ה : (יא) מ"ה : (יב) פ"ג : (יג) פ"ג כ"ה וכו' : (יד) וכן פסק באר"ה : (טו) מלקטן ס"ד : (טז) ד"ה : (יז) ד"ה ואר"ה : (יח) ד"ה וס"ל ככ"ז ע"כ כמות הסוד אבל לפ"ה אם אין לרדך להחיר כלל :

הלכות ציצית סימן טו

שעליו להטילם בטלית שהוא חפץ ללבוש, ואומר הפרי מגדים שיוצא מזה שההיתר של שמואל נאמר רק כשאין לו ציציות נוספות, ואף על פי שאנן קיימא לן (בסימן יט,א) דציצית חובת גברא ולא חובת מנא, אפילו הכי כיון שהמקור להיתר להסיר הציציות נמצא בדברי שמואל, אין לך אלא כהיתרו, והמעין בפרי מגדים יראה דמשמע דסבירא ליה שהוא דין גמור (שכתב "הא דמתירין וכו' היינו דוקא כשאין ציצית מצויין בעיר, הא יש ציצית מצויין אין להתיר", וביסס דבריו מהגמ' כנ"ל), והמשנה ברורה שינה וכתב "נכון להחמיר", נראה דסובר כמו שכתב הארצות החיים "והגם שיש לדחות ראייה זאת, יש להחמיר לכתחילה", ונראה שהדחיה היא, כיון דקיימא לן דציצית חובת גברא, אם כן לדידן אין הכרח להעמיד זאת דווקא באין לו ציציות אחרות.

9] אם לא באופן המבואר בס"ק ג' - שם מבוארים מקרים שיותר להסיר את הציציות מפני הגריעותא שיש בהם עצמם או בבגד, ואם כן ודאי שבמקרים כאלו מותר אפילו אם יש בידו ציציות אחרות.

ס"ק ג

10] אם לא שנתבלה הטלית או מותר - כיון שטלית בלוייה כבר אינה ראויה לשימוש ולקיום מצוות ציצית, אין כאן בזיון במה שמסיר הציציות (והוי דומיא דטלית שמוכרה לגוי כדלקמיה) (על פי צה"פ ס"ק יב).

11] או שרוצה למכרו לנכרי - מקורו מבואר בציון 3.

12] או לעשות מהטלית בגד שלא יהיה ארבע כנפות מותר ליטלן - דומיא דמוכרו לגוי.

13] אבל אם רוצה למכור הטלית לישראל אסור ליקח ציציותיו, אף שישראל השני יוכל להטיל ציצית בעצמו - כדאיתא בבבא מציעא (קב). לגבי מזוזה, שאדם שעובר דירה אסור

יש ליישב א) מאידך גם בטלית קטן יש יותר קדושה, משום שלובשה כל היום, ב) "מעלין בקודש" נאמר רק בתשמישי קדושה ולא בתשמישי מצוה כמו ציצית (לפי חלק מהדעות, כדאיתא בס"ח במקורות ציונים 26,27) (על פי רבבות אפרים או"ח ח"ב כ), ג) מדינא אינו יותר קדוש, שהרי מדינא מותר להיכנס עמו לבית הכסא (כדאיתא שם במ"ב ס"ק לז).

6] אבל אין להתיר ציצית מטלית של גדול וליתנם בטלית של קטן - שהרי מצד חפץ הטלית (בשעת לבישתה), טליתו של קטן פטורה אפילו מדרבנן, אלא שיש מצוות חינוך כללית על הגברא (לאביו או לקטן עצמו, עיין ברכות מח. ברש"י ותוס' ד"ה עד) (מפי מור"י), שהרי קיימא לן דבמצוות חינוך, הקטן אינו חייב לקיים את המצוות (כגון לולב) בכל פרטי המצוה (כדאיתא במ"ב תנח שעה"צ לו (באג"מ י"ד ח"ג נב כתב שמשמע משעה"צ שם שכך דעת המ"ב)) ומוכח מזה דהחיוב הוא כללי על הגברא. ולכן הוי כמתיר ציציות מבגד של מצוה לבגד שאינו של מצוה.

7] ובפרי מגדים (א"א ב) נסתפק אם מותר [להתיר] ציצית מטלית של צמר ליתנם בטלית של שאר מינים וכו' - הספק הוא האם מותר דוקא על מנת להטיל הציציות בבגד שגם הוא דאורייתא, או דלמא מותר אפילו אם הבגד השני חיובו רק מדרבנן, ואילו לדעת הארצות החיים פשוט שגם אם חיובו רק מדרבנן מותר, ולא הוי בזיון לבגד הראשון.

ס"ק ז

8] דאם מצויים לו ציציות אחרים להשיג, נכון להחמיר שלא להתיר ציציותיו - הקשו בתוס' (מנחות מא: ד"ה רב) איך מתיר שמואל להתיר ציציות מבגד, והרי איהו סבירא ליה (במנחות מא.) דציצית חובת טלית, ואסור להשאיר טלית בלי ציציות? ותירצו דמיירי שיש לו ציציות רק בשביל טלית אחת, ולכן ודאי

[קע"ז]

הלכות ציצית מימן מו

כו באר הגולה

טו אם להתיר ציצית מבגד לבגד ודין נקדע המליח . וכו' ו' סעיפים :

א ממוחז מ'א וסנת כ'כ וקצוות
ב עטמחז ג ת'כ
כ'כנ'כ'כ ד מנחות
מ'א וכרי' מ'כד

א *מותר להתיר ציציות ממליח זה (א) וליתנם (ב) [ח] (ב) במליח אחר אבל שלא להגיהם (ג) [ג] (ג) בבגד אחר לא : הנה ודוקא במליח על (ג) (ד) נר חיובא אבל מותר להחיר מליח מליח של מליח (מלמדי ומוס' פרק ג' דף כ"ג) : ב (ה) באינו יכול ליקח הבגד כמו שהוא (ו) עם הציציות ולתורו (ז) בבגד אחר משיש דעל כנופי בגדיהם בעינן וכנה זה לא היה מבגד זה בשעת עשייה : ג *מליח מצויצית כהלכתה שחלקה לשתיים (ח) ובכל חלק יש בו שיעור להתעטף ונשאר לכל אחת מהם ציצית אחת או שתיים (ט) אין בו משום תעשה (ד) [ג] ולא מן העשוי : ד' נקדעה המליח

שער תשובה

באר היטב

(ה) במליח אחר . אפילו ממליח חדש וכ"מ ממליח ישן שחוקר להחיר וליתנם במליח חדש . ודוקא שכל האסוין שלמים על סימני י"ב ס"ק ב' ועיין מ"ם היד אהרן : (ב) בבגד אחר לא . כי אז יש ליסבור שחוקר מליח על מליח במס . ולא רוצה לעשות בו ציצית יותר ויחס מותר ליתכן . לבוש . והיה אם נספיקו לט"ם שכתביהם ע"ס הדיון השלי להודין : וישנה בהם שלמים מ"א . ולא רוצה לעשות מהמליח בגד שלא יהיה לו ד' כנסות מותר ליתכן . ולאחר שהחיר המליח מותר להשתמש במליח לחיות השמים שיצאה ובגד שלא יחס קמטים ממנה . מ"ל סי' כ' ס"ק ד' ועיין ע"ה : (ג) בר חיובא . אפילו היט חייב

משנה ברורה

בו ציצית חבל שחבוץ יש בו ציצית ואחר תקפיד על חניו של ג' וכן בו אפילו על בו כדי חלוקה וכל חלק שיעור קליה לפ"ה אם ונכנס בגיזה ומבקר עליו שער כלל השא כי חלק האחד שבו צ' ציצית חיון של כ"א אם אין בו עדיין ציצית [מ"ג] ולפ"ה במליח ששאר הרושם נמכר וסארי לחיו תקפידו עליו יש ליסבור שלל לכרך עליו עד שיתפשטו ביניהם :

(א) וליתנם וכו' . אפילו (ה) ממליח חדש למליח חדש וכ"מ ממליח ישן שחוקר להחיר וליתנם במליח חדש שרוצה ללבוש ולקיים בו המלה . גם אפילו (ב) ממליח גדול למ"ק ע"כ ומליח קטן שהיה אבל אין להסיר ציצית ממליח על גדול ולהיות (ג) במליח על קטן דחויבו רק מדרבנן ופמ"ג כשהלק אס מותר ציצית ממליח על זמר ליחוס במליח על פאר מינים ולאספיקוס לערל בסי' ט' פ"ה דשאר מינים הוא רק מדרבנן והאגרות החיים חוקל בזה : (ב) במליח אחר . עיין בפמ"ג שכתב דאם מליחים לו ציצית אחרים להסוג נכון להחמיר עלה להחיר וציוויה אם לא בלחון המבואר בסמ"ד : (ג) בבגד אחר לא . כי יש ליסבור שחוקר מליח על מליח במליח אז מותר להחיר ציציותיו בכל גונו או (ו) שרוצה לתכרו לכרי או (ז) לעשות מהמליח בגד שלא יהיה ד' כנסות מותר ליתכן אבל אם רוצה לחטור המליח לישראל אסור ליקח ציציותיו (ח) אם ישערטל הצי' ויכל להסיר ציצית בצעו שלמים אסור . ומוסר להסיר המליח והתחמיתם (ט) יותר גלוס משום הידור מלה או (י) כשהם ישנים ומסירם כדי (לחדשם או יח' שנתוסס פס' א') ולא נשאר בו אלא כדי עיניהם א"כ עדיין המליח כשר לעפ"כ מותר ולחה החמיה שמה . ודע עוד דכמסקים המליח הם שלמים ופליחיים להנך לבגד אחר [ואזכירי יג] אם הם רק כדי עיניהם י"ג אין מן האחרים צריכות להם והחיה אדם כחוב כמסקים וסביריות שלהם ולא להספיקן ולקדוץ אופן כדי שלא יכלה לחון וכבר אה"ל לא יספיק אדם מי ברו ואחרים צריכות להם והחיה אדם כחוב כמסקים וסביריות שלהם ולא להספיקן ולקדוץ אופן כדי ואין בזה משום כל משמחיו כיון שאין עושה דרך השמחה ע"ה : (ד) בר חיובא . אפילו (ז) היט חייב רק מדרבנן : (ה) היט יכול . עיין במ"ל סק"ג וטובח מדרבנן דדוקא כתי שחיון בו שיעור להתעטף ואף דלסודר בגמרא אפילו אם הוא מחזיק אהם על א"ס ג"ז עדיין אין בו שיעור שיעור לעדויה אבל אם היה בהחתיכה שיעור שיהיה בו כדי להתעטף מותר לנרץ אפילו בבגד אחר אפילו עם ציציותיו אבל הפ"י בסק"ג פלוג פ"ו ולאסר (ד) וכן נסתע לבזה ודב"ה : (ו) עש המליח . אבל בלא המליח מותר להחיר (ז) אם הוא מחזיק עכ"ל שלל אלכמות על שלל ופליח יסול בו ציציות ומכל עבר הבגד אין צריך להחיר מלל מן (ז) ודוקא אם קודם שנתחבר לה הכתף היה ג"כ נח חיובא כיון שלל יקרה מנהיג הכתף בעיניו אבל אם נקדע ממנו בעיניו ונתשים בת' ז' ופסקרה מליחת צריך להחיר כל המליח ולאספיקוס להחיר שנתשם בת' ז' דלגליה הה"ה עשהש ולא מן המליח : (ז) בבגד אחר . אבל אם יצאה לחתר הכתף להבגד שנתשם ממוחז אפילו אם נקדע לגמרי ולא נשמיר כ"ש בחבירו אין צריך להחיר ממנו המליח ולא מסתלמ משום חמשה ולא מן המכתי כיון דהתלם עשייתו בבגד זה כיה בעשרות וכ"א אם לא נעשית הבגד בת' ז' בעם הקריעה וכ"ל בסמ"ד ונס דוקא אם הכתף מחזיק עכ"ל ג' על ג' וכמסקו ס"ד כ"ז הוא לדעה שהו"ס והמ"ל בסמ"ד אבל בסמ"ד בטק"ז שמוק שחיון י"ב אין אם הארוף לבגד אחר או זה נעטף כלה הוא בכלל אספה ולא מן המליח אלא מן הממיר וכן סמק בדב"ה : (ח) ובכל חלק וכו' . אבל אם אין בכל חלק כדי להתעטף כמו שזכור שיהיה כמ"ק שלל שכתבה לוק שהיה אין הכס שיעור שיעור נחשבל מהם חוקר המלוח ציצית (י) וס' יצאה לחתר ולחנך חלק אחד לחבירו או לשטר החיבה צריך להחיר מתחלה כל המליח . ולא חלק אחד יש בו שיעור שיעור ואחד אין בו אין צריך להחיר רק (י) מחלקו ע"מ א' והמ"ל יסול בו מחדש אחר שיתחברו מהחכים הדיו : (יא) אין בו וכו' . דציציות שנגארו אין גם פסול עיניהם כיון דיש בהן כדי שיעור שיעור ע"כ אם יצאה יכול לנרץ לאומי

שער הציץ

(א) כ"ה : (ב) אר"כ"ה בעם ש"ה בים יבוצה : (ג) אר"כ"ה : (ד) ע"ה : (ה) אר"כ"ה : (ו) כנסו : (ז) כנסו : (ח) אר"כ"ה : (ט) לבוש וה"י : (י) אר"כ"ה : (יא) מ"ה : (יב) פס"ז : (יג) פס"ז : (יד) וכן פסק באר"ה : (טו) מלפנין ס"ד : (טז) דמ"ה : (יז) דמ"ה : (יח) דמ"ה : (יט) דמ"ה : (כ) כמ"ל עכ' כלום יסודו אכל לעפ"כ אם אין צריך להחיר כל :

הלכות ציצית סימן טו

לו לקחת את המזוזות עמו (ריטב"א שם בב"מ), ומיירי אף אם יש לבעלים החדשים מזוזות מזומנות בידיהם, דלא פלוג רבנן (ברכי יוסף ס"ק ד).

הנ"ל, ואזהרת "לא ישפוך וכו'" לא היא הלכה אלא מילי דדרך ארץ.

ס"ק ז

18 אפילו אינו חייב רק מדרבנן - כגון קטן היודע להתעטף (כמבואר בס"י יז,ג), ומשמע מזה שאם הטלית שייכת למישהו שפטור אפילו מדרבנן, כגון עבד או אשה (כדאיתא בס"י יז,ב), אף על פי שמקבלים שכר כאינו מצווה ועושה (קידושין לא.), אפילו הכי מותר להתיר הציציות מהטלית שלהם, דאינם ברי חיובא (מפי מור"י).

סעיף ב (טו"ע)

19 אינו יכול ליקח הכנף כמו שהוא עם הציציות ולתפרו בבגד אחר - כדאיתא במנחות (מא.) "טלית שנקרעה וכו' ושויין שלא יביא אפילו אמה על אמה ממקום אחר, ובה תכלת, ותולה בה".

20 משום דעל כנפי בגדיהם בעינן וכו' - אינו גזירת הכתוב או לימוד מיוחד, אלא פשוט הפסוק "ועשו להם ציצית על כנפי בגדיהם", העשייה של הציציות צריכה להיות על כנף של בגד, ואילו "כנף זה לא היה מבגד זה בשעת עשייה", אלא היה פחות משיעור בגד (המבואר בס"י טז במ"ב סק"ד) ונעשה בפסול, ואם כן כשמחבר את הכנף (אשר בו הציציות) לבגד, נמצאו הציציות עשויות מאליהן (במקום אשר הן כשרות בו), והוי תעשה ולא מן העשוי (על פי מגן אברהם ס"ק ג, וכתב במ"ב סק"ז שדעת השו"ע כמג"א).

ס"ק ח

21 עיין במגן אברהם ס"ק ג' ומוכח מדבריו דדוקא כנף שאין בו שיעור להתעטף - שכתב שהטעם שהשולחן ערוך פוסל, הוא משום שקשירת הציציות בבגד השני היה בפסול,

14 ומותר להסיר הציצית ולתת תחתיהם יותר נאים - שבכהאי גוונא לא הוי בזיון לטלית, שהרי הוא משביח את הטלית, שהמצוה שבטלית תהיה יותר מהודרת (וזה הטעם שמותר גם במקרים הבאים).

15 כשנפסק חוט אחד ולא נשאר בו אלא כדי עניבה - ולכתחילה בעינן שיעור של שנים עשר גודלין, כמבואר בסימן יא (ד) (ובדיעבד כשנפסק כשר בכדי עניבה, כמבואר בס"י יב,א).

16 וכבר אמרו חז"ל (יבמות יא:) לא ישפוך אדם מי בורו ואחרים צריכין להם - ומשמע מדברי המשנה ברורה שדוקא אם משהו ישתמש עם החוטים שעכשיו מסיר, יש להקפיד להסירם בשלמות, אבל אם אין בהם שימוש (כגון שהוא נוהג להשתמש רק עם חדשות), יכול לנתקם (על פי צה"פ הע' 32 ופסקי תשובות הע' 6, ולענין לחתכם באמצעות ברזל, עיין בס"י יא במקורות ציון 154).

17 והחיי אדם כתב (כלל יא,לב) וכו' ואין בזה משום בל תשחית, כיון שאין עושה דרך השחתה - רצה לומר, כיון שמשחית לצורך הידור מצוה, וקשה לו להתיר הקשרים, אינו דרך השחתה, שאיסור בל תשחית נאמר כאשר אין צורך בהשחתה (כמבואר בתפארת ישראל מסכת מדות אות יט), והביא החיי אדם ראה ממסכת בבא בתרא (ד.) שמסופר שם שבבא בן בוטא יעץ להורדוס לסתור את בית המקדש כדי לבנות בנין יותר יפה, אלמא דאין בכהאי גוונא משום בל תשחית, ולענין הלכה ראוי שלא להשחיתם כאשר יש בהם שימוש אחר, אך אם יש בזה טרחה יכול לסמוך על החיי אדם (שהרי בל תשחית ליכא כמבואר בתפא"י

[קע"ט]

הלכות ציצית מימן מז

כז באר הגולה

טו אם להתיר ציצית מבגד לבגד ודין נקדע המלית . וכו' ו' סעיפים :

א מנחה מ'א ושבת
כ"ב וקט"ו
ב עתומה ג ת"ב
כ"כ מ'א ד מנחות
מ'א וכר"י מ'א

א *מותר להתיר ציציות ממלית זה (א) וליתנם (ב) [א] (ב) במלית אחר אבל שלא להיגחם (ג) [ג] (ג) בבגד אחר לא : הנה ודוקא במלית על (ג) (ד) נר חנוכה אבל מותר להחיר מלית חטולת של חמים (מחלדי ומס' פרק ג"ח דף כ"ב) : ב (ה) באינו יכול ליקח הבגד כמו שהוא (ו) עם הציציות ולתורו (ז) בבגד אחר משובש דעל כנפי בגדיהם בעינן וכנה זה לא היה מבגד זה בשעת עשייה : ג *מלית מציציות בהלבנתה שחלקה לשתיים (ח) ובכל חלק יש בו שיעור להתעטף ונשאר לכל אחת מהם ציצית אחת או שתיים (ט) אין בו משום תעשה (ד) [ג] ולא מן העשוי : ד' דקדוהמלית

שערי תשובה

באר היטב

(ה) במלית אחר . אפילו ממלית חדש וכ"מ ממלית יטן שמוחר להחיר וליתנם במלית חדש . ודוקא כשהל המסין שלמים על ימין י"ב ס"ק ב' ועיין מ"ם היד אהרן : (ב) בבגד אחר לא . כי אז יש ליסור שגבוב מלית על מלית בהנס . ולא רוצה לעשות בו ציצית יותר ויטן מותר ליתן . לבוש . והיה אם נסקרו לפ"ם ששכרם פ"ם הדיו השלי להיזין ובעשה בהם שלמים מ"א . ולא רוצה לעשות המלית בגד שלא יהיה לו ד' כנפות מותר ליתן . ולאחר שהחיר מלית מותר להשתמש במלית ליתום השמים שיצאה ובגד שלא יחא חממים מנוה . פ"ל סי' כ' ס"ק ד' ועיין פ"ה : (ג) בר חובט . אפילו חוט חייב

משנה ברורה

אלה מדרכיו . עיין פ"ה ס"ק ג' שקדיו מעמגמין : (ד) ולא מן

ביאור הלכה

בעדים ודלקתן כפימן כ"ס ס"ק כ"ז נ"א ו"א כ"ז כ"ז בענייני כיון שנהגנו בלתי שמו ליסור גזל מן כוז מלח מלח בלא בענייני ואינו יולא כס ידו המעט : * מלית משיית ככלכס שחלקה וכו' . ואם כהם ממחלם גדולה מ"ד עד שאלא לגבוי ק"א אשך דמיסוי מלית חף לאתר הולק סגד לשמים משום טעמי ולא מן העשוי לעט המסויים אלא ממחלב קודם שחלקם עיין

בו ציצית אבל שוחטין ויש בו ציצית ואחר תקמיד על תכירו שלל ויק' בו אפילו יש בו כדי חלוקה ובכל חלק שיעור מלית אפ"ה אם לנבשו בגזילה ומבדק עליו שער כלל השא כי חלק האחד שבו ב' ציציות אינן שלו כ"ס א"ס אין בו עדיין ציצית [מ"ג] ולפ"ה במלית ששאר להורש מחביו ושחרי לחיו מקטידין עליו יש ליסור שלל לכרך עליו עד שיתפסרו ביניהם :

(א) וליתנם וכו' . אפילו (ה) ממלית חדש למלית חדש וכ"מ ממלית יטן שמוחר להחיר וליתנם במלית חדש שצונו ללבשו ולקיים בו המלית . גם אפילו (ב) ממלית גדול לפ"ק שפ"ג ומלית קטן שיהא אבל אין להסיר ציצית ממלית על גדול ולהיגח (ג) במלית של קטן דחייבו רק מדרבנן ונפתי"ג כשהלק אם מותר ציצית ממלית על אחר ליתום במלית על פאר מינים להמסויים לעיל כס' פ' מ"א דשאר מינים הוא רק מדרבנן וההלכות החיים חיקל בזה : (ב) במלית אחר . עיין בפתי"ג שכתב דאם מליים לו ציצית אחרים להטיג נכון להחמיר שלל להחיר וציוויה אם לא בלבוש המבואר בסק"ד : (ג) בבגד אחר לא . כי יש ליסור שגבוב מלית על מלית בהנס (ה) אם לא כשבלם המלית אז מותר להחיר וציוויה בכל גזווי או (ו) שרוצה לתכרו לנכרי או (ז) לעשות ממלית בגד שלא יהיה ד' כנפות מותר ליתן אבל אם רוצה לתכרו המלית לישראל אסור ליקח וציוויה (ח) פ"ה שער"ל העני יוכל להסיר ציצית בעצמו אפ"ה אסור . ומותר להסיר לישראל והתחייב (ט) יותר נאום משום הידור מלוח או (י) כשהם ישרים ומסירם כדי (לחדשם או יח) שנשקטם פ"א ולא נשאר בו אלף כדי עיבדם אפ"ה שעדיין המלית כשר לעפ"כ מותר ליתן והיא החמירה שמה . ודע עוד דכמסוי המלית הם שלמים ודאייים להגן לבגד אחר [ואזכירי י"ב] אם הם רק כדי עיבדם לא ישאק"ה א"ס . וכן האחרים צריכין להם והחייב אדם כחב כמסוי שפשה בעיניו המדחה להחיר מותר למסוק ואין צוה משום כל משמחי כיון שאין עושה דרך השתהה ע"פ : (ד) בר חובט . אפילו (ז) חוט חייב רק מדרכין : (ה) חוט יבול . עיין במ"א סק"ג וטובה מדרכיו דדוקא כחף שאין בו שיעור להתעטף ואף דלסוד נהגמ"א אפילו אם הוא מחזיק אהם על ג"ח עדיין אין בו שיעור שיעור שיעור ליתדיה אבל אם היה בהתחייב שיעור שיהיה בו כדי להתעטף מותר לנרץ אצמו לבגד אחר אפילו עם ציוויה אבל הפ"ה נסק"ג פ"ג ולאסר (ד) וכן שפשה בלבש ודכ"ה : (ו) עש המלית . אבל בלא המלית מותר להחיר מן) אם הוא מחזיק עכ"פ שלל אלקמות על שלל ומחיר יסול בו ציציות ומכל שאר הבגד אין צריך להחיר מלל מן) ודוקא אם קודם שנתחבר לה הכהם היה ג"כ בה מיוע כיון שלל יקרב מנהיג הכהם בעיניו אבל אם נקדע ממנו בעיניו ונתעשר בה' ז' ומסרה מלית צריך להחיר כל המלית והמסויים אחר שנתעשרים בה' ז' דלג"ה הכהם עשה ולא מן העשוי : (ז) בבגד אחר . אבל אם ירצה לחבר הכהם להגיד הכהם נקדע ממנו אפילו אם נקדע לגמרי ולא נשחיר כ"ש כחביו אין צריך להחיר ממנו המלית ולא מסכלם משום חששה ולא מן הכחשו כיון דהמלית עשייתו בבגד זה כיה בעשרות וכ"ח אם לא נעשתו בבגד בה' ז' בעם הקריעה וכ"ל בסק"ד וגם דוקא אם הכהם מחזיק עכ"פ ג' על ג' וכנסתק ס"ד כ"ז הוא לדעה המ"ס והמ"א בסק"ג אבל בס"ז בסק"ד שוסק שאין לה' בין אם הצורך לבגד אחר או זה נעשה הכל הוא ככלל אפשה ולא מן העשוי ויש להחמיר וכן ספק גדס"ח : (ח) ובכל חלק וכו' . אבל אם אין בכל חלק כדי להתעטף כמו שזכור שיהא כפ"ק שלל שכתבה לק שהיה אין בהם שיעור שיעור נהפסל מהם חיקף המלית ציצית (י) ואם ירצה לחבר והחבר חלק אחד לחבירו או לשאר התיבה צריך להחיר ממחלה כל הציציות . ולא חלק אחד יש בו שיעור שיעור ואחר אין בו אין צריך להחיר רק (י) מהחלק שאין בו ואח"כ יסול בו מחדש אחר שיתחברו מהחיים חדידי : (יא) אין בו וכו' . דציצית שנשאר אין גם פסול עיבדם כיון דיש בהן כדי שיעור שיעור ע"כ אם ירצה יוכל לנרץ לאצמו

שער הציץ

כ"ה : (ב) ארכ"ה בעם שיהא בית יהודה : (ג) ארכ"ה : (ד) ארכ"ה : (ה) ארכ"ה : (ו) ארכ"ה : (ז) ארכ"ה : (ח) ארכ"ה : (ט) לבוש וה"ו : (י) ארכ"ה : (יא) מ"א : (יב) פס"ג : (יג) פס"ג : (יד) וכן פסק באר"ה : (טו) מלוקטן ס"ד : (טז) דמ"ח : (יז) דמ"ח וארכ"ה : (יח) דמ"ח וס"ל ככ"ז עכ' כלומר שהיה אכל לפס"ה אם אין צריך להסיר כלל :

הלכות ציצית סימן טו

25 [וכן משמע בלבוש (סעיף ב) וכו' - שכתב "לא מבעיא הכנף לבדו שאסור לתפרו בבגד אחר, דהוי ליה תעשה ולא מן העשוי, אלא אפילו הוא נוטל עמו אמה על אמה ורוצה לתפרו בבגד אחר אסור", ומשמע שרוצה לומר לא מיבעיא אם אין שיעור, אלא אפילו אם יש שיעור ונעשה בכשרות, אפילו הכי אסור, כדעת הט"ז. (ובדרך החיים (דין אם להתיר מבגד לבגד וכו' סעיף ב) פסק בהדיא כט"ז, שאפילו כאשר יש בשני החלקים כשיעור, יש להתיר הציציות מהחלק שמוסיף). ולענין הלכה יש להחמיר כדעת הט"ז (משנה ברורה ס"ק ז).

ס"ק ו

26 [אם הוא מחזיק על כל פנים שלש אצבעות על שלש - מפני שמבואר לקמן בסעיף ד שאסור לתפור בד שגודלו פחות משיעור זה (לדעת רש"י וכן לדעת רב עמרם לפי הפירוש הראשון, עי"ש).

27 [ומכל שאר הבגד אין צריך להתיר כלל - כדתניא במנחות (מא). "טלית שנקרעה וכו' ושזין שמביא תכלת ממקום אחר ותולה בה", אלמא דהכנפות שנשאר בהם התכלת נשארו בכשרותן, ורק היכא שאין תכלת צריך עוד תיקון, להביא ציציות ממקום אחר (על פי הרשב"א שו"ת ח"א ריז ופרי מגדים מש"ז ג).

28 [ודוקא אם קודם שנתחבר לה הכנף היה גם כן בת חיובא וכו' - מפני שאם גם הבגד עצמו נפסל בשעה שהכנף נפסל, יוצא שהציציות התלויות בבגד תלויות בפסול, ואפילו המגן אברהם מודה שכשיחבר הכנף הוי תעשה ולא מן העשוי (כדמשמע במ"ב לקמן בנתחלקה הטלית לשנים ואין בשום חלק כשיעור, שאז אפי' לדעת המג"א אינו חוזר לכשרות), ודין זה שאין להטיל ציציות לבעלת שלוש, נמצא בסי' י (ה).

מפני שאין שיעור בחתיכת הבגד השני, ומשמע שאם הבגד השני היה גדול כשיעור, והטלת הציצית בו לא היתה בפסול, אין בחיבור חלקי הבגדים כאחד משום תעשה ולא מן העשוי, מפני שקשירת כל הציציות נעשתה בכשרות.

22 [ואף דאסרו בגמרא אפילו אם הוא מחזיק אמה על אמה - רצה לומר שיש להקשות שבגמרא שהבאתי בציון 19, שהיא המקור לדברי השולחן ערוך, כתוב שאסור להביא בגד ובו ציציות ממקום אחר, אפילו אם הבגד הוא אמה על אמה, והרי מבואר בסימן טז (בבה"ל ד"ה לשוק, ובצה"פ הע' 4) שלדעת כמה מן האחרונים שיעור אמה על אמה כבר כשר לציצית (ומשמע הכא בלבוש דמפרש כך הגמ' הזאת, דמיירי בשיעור הראוי), ואפילו הכי קאמר בגמרא שפסול, ואילו המגן אברהם אמר שאם הציציות נקשרו בבגד שיש בו כשיעור, מותר לחברם?]

23 [גם זה עדיין אין בו שיעור עימוף לדידיה - רצה לומר, אין זה קושיא על המגן אברהם, שהוא מן הסתם סובר ששיעור אמה על אמה אינו שיעור מספיק להתחייב בציצית (וכן כתב במחצית השקל ריש סי' טז), ובאמת גם להלכה קיימא לן דשיעורו הוא לכל הפחות אמה וחצי לאורך (כדאיתא במשנה ברורה סי' טז סק"ד). (וא"כ מה שכתוב בגמ' שאם הביא אמה על אמה ממקו"א פסול, הוא משום שנעשה בפסול, דשיעור זה אינו מספיק).

24 [אבל הט"ז בס"ק ג' פליג על זה ואומר - שסובר שטעם האיסור להביא בגד ובו תכלת ממקום אחר, הוא לא מפני שהציציות בבגד ההוא נעשו בפסול, אלא אפילו אם היו נעשות בכשרות אסור לחבר בגד זה, שעושה כעת כנפות חדשות לבגד זה, והוי תעשה ולא מן העשוי, ולדעתו צריך להתיר את הציציות שבכנפות החדשות שעכשיו חיבר, ולקשרם שוב.

הלכות ציצית סימן טו

ברורה (ועיין במילואים בענין אמאי נקט השו"ע שבכל חלק יש כשיעור, אליבא דהמג"א).

ס"ק ט

[32] ואם ירצה אחר כך לחזור ולחבר חלק אחד לחבירו או לשאר חתיבת, צריך להתיר מתחילה כל הציציות - אפילו לדעת המגן אברהם (משנה ברורה עוז והדר, פסקי תשובות הע' 21, וכן מוכח בשער הציון יח, דרך התם כתב דלדעת המג"א אין צריך להתיר, ואילו בשעה"צ יז לא הוסיף זאת) משום שכל הטלית נפסלה ולכן לכולי עלמא כשמכשירה הוי תעשה ולא מן העשוי, מה שאין כן כשבחלק אחד נשאר כשיעור הוא עדיין כשר, והחלק הקטן שמצטרף אליו הוא כטלאי (על פי לבושי שרד ס"ק ב ופסקי תשובות הע' 21).

[33] אין צריך להתיר רק מהחלק שאין בו - שגם הט"ז מודה שהחלק של הטלית שיש בו שיעור, הציציות שבו מעולם לא נפסלו, גם כשנחלקה הטלית, שהרי נשאר בה שיעור וגם ארבע כנפות תמיד, ועכשיו שמחבר לה חלק בלי ציציות אינו מבטל את החלק הגדול והכשר, שהחלק הקטן הוי טפל לחלק הגדול (על פי לבושי שרד ס"ק ז).

ס"ק ז

[29] כיון דתחילת עשייתו בבגד זה היה בכשרות - "בבגד זה" לאו דוקא, אלא כלומר כיון שתחילת עשיית ציציות הללו היה בכשרות שוב אין בזה תעשה ולא מן העשוי, גם אם מחבר חלק שנקרע מטלית אחרת שהיתה כשרה (כמבואר לעיל בס"ק ה ובמקורות שם).

[30] אבל הט"ז בס"ק ג' פוסק שאין נפקא מינה בין אם הצירוף לבגד אחר או זה - מפני שסובר שאין הבדל אם הטלת הציציות בראשונה נעשתה בכשרות או לא, כמבואר לעיל בציון 24.

סעיף ג (טו"ע)

[31] אין בו משום תעשה ולא מן העשוי - רצה לומר, עכשיו נמצאים בידו שתי טליתות, שבכל אחת ארבע כנפות וגם שתי ציציות שהוטלו כהלכה, ומה דין הציציות הללו - אין בציציות שנשאר משום תעשה ולא מן העשוי, ואינו צריך להתירם (ורק צריך להטיל ציציות חדשות בכנפות שנוצרו עכשיו מהקריעה), ומקורו מבואר בציון 27. ואם רוצה לחבר את החתיכות בחזרה, ובהם הציציות, דינו יבואר במשנה

הלכות ציצית מימן מז

כו באר הגולה

טז אם להחיר ציצית מבגד לבגד דרין נקדע המלית . וכו' ו' סעיפים :

א מנחה ז מ"א ושבת
כ"ב ובשבת
ב עטמטה ז ת"ב
כ"כ מ"א ד מנחות
מ"א וכר"י מ"א

א *מותר להחיר ציציות מסלית זה (א) ולתתם (ב) [ח] (ג) במלית אחר אבל שלא להחירם (ד) [ג] (ב) בבגד אחר לא : הגה ודוקא במלית של (ג) (ד) נר חיובא אבל מותר להחיר מלית מסלית של חמ"ס (מחלקי ומוס' פרק ג"ח דף כ"ב) : ב (ה) באינו יכול ליקח הבגד כמו שהוא (ו) עם הציציות ולתורו (ז) בבגד אחר משובש דעל כנפי בגדיהם בעינן וכנה זה לא היה מבגד זה בשעת עשייה : ג *מלית מצויצית בהלבטה שחלקה לשתיים (ח) ובכל חלק יש בו שיעור להתעטף ונשאר לכל אחת מהם ציצית אחת או שתיים (ט) אין בו משום תעשה (ד) [ג] ולא מן העשוי : ד' דקדוק המלית

שערי תשובה

באר היטב

(ה) במלית אחר . אשילו ממלית חדש וכ"מ מלית יטן שמוחק להחיר ולהתנם במלית חדש . ודוקא כשהל הסוכין שלמים על יטן י"ב ס"ק ב' ועיין מ"ס היד אהרן : (ב) בבגד אחר לא . כי אז יש איסור שמוחק מלית של מלית כהנס . ולא רוצה לעשות בו ציצית יותר ויטן מותר ליתכן . לבוש . והיה אם נסמקו לט"ס ששכרם ע"ס הדיון השלי להחיר : ונעשה בהם שלמים מ"א . ולא רוצה לעשות מהמלית בגד שלא יהיה לו ד' כנפות מותר ליתכן . ולאחר שהחיר מלית מותר להשחמם במלית לחיה השמים שיצאה ובגד שלא יחא חמ"ס מנהג . ע"ל סי' כ' ס"ק ד' ועיין ע"ה : (ג) בר חיובא . אשילו ח"ט חייב

משנה ברורה

בו ציצית אבל שחמ"ס יוש בו ציצית ואחר תקמיד על תכירו שלל יקר בו אשילו על כדו חלוקה ובכל חלק שיעור מלית אפ"ה אם נבדק בגיולה ומבדק עליו שער כלל השא"ל כי חלק האחד שבו ב' ציציות אינן שלו כ"ס אם אין בו עדיין ציצית [מ"ג] ולכ"מ במלית ששאר הכורס מחביו ושחרי לחיו תקמידון עליו יש ליזכר שלל לכרך עליו עד שיתפסרו ביניהם :

(א) ולתוס' וכו' . אשילו (ה) ממלית חדש ומלית יטן שמוחק להחיר ולהתנם במלית חדש שצורה ללבוש ולקיים בו המלית . גם אשילו (ב) ממלית גדול לט"ק שפ"ג ומלית קטן שהיא אבל אין להסיר ציצית ממלית על גדול ולהניח (ג) במלית של קטן דחויבו רק מדרבנן ונפתי' כשהחק אם מותר ציצית ממלית על אחר ליתום במלית על פאר מינים והלמסקים לעיל כפי' ס' מ"א דשאר מינים הוא רק מדרבנן והאחרים החיים חיקל בזה : (ב) במלית אחר . עיין בשמ"ג שכתב דאם מצינים לו ציצית אחרים להשיג נטן להחמיר שלל להחיר וציוניהם אם לא בלבוש המבואר בסק"ד : (ג) בבגד אחר לא . כי יש איסור שמוחק מלית של מלית כהנס (ה) אם לא קטנה במלית אז מותר להחיר ציציותיו בכל גוויי או (ו) שרוצה לתכרו לנכרי או (ז) לעשות מהמלית בגד שלא יהיה ד' כנפות מותר ליתכן אבל אם רוצה לחמור המלית לישראל אסור ליקח ציוניהם (ח) פ"ג שערב' הער יוכל להסיר ציצית בעצמו אפ"ה אסור . ומותר להסיר המלית והתחמ"ס (ט) יותר נאום משום הידור מלואו או י' כשהם ישנים ומסירם כדי (לחדשם או י"א) שנשקטם פ"א ולא נשאר בו אלף כדי עיניהם אפ"ה שעדיין המלית כשר אפ"ה מותר ולהחיר החמ"ס ודע עוד דכמתקן המלית הם שלמים והאחרים להטות לבגד בבגד אחר [לאחר] י"ב) אם הם רק כדי עיניהם לא ישארו א"ס מן האחרים צריכו להם והחייב אדם כחב במתקן שקשה בעיניו החדשה להחיר מותר למסקן ואין צוה משום כל משחית כיון שאין עושה דרך השחמ"ס ע"ה : (ד) בר חיובא . אשילו (ז) ח"ט חייב רק מדרבנן : (ה) ח"ט יבול . עיין בשמ"ג סק"ג וטובה מדרבנן דדוקא כחף שאין בו שיעור להתעטף ואף לדאורו נבגדא אשילו אם הוא מחזיק אהם על ג"מ עדיין אין בו שיעור שיעור שיעור לדידיה אבל אם היה בהתחייב שיעור שיהיה בו כדי להתעטף מותר לנרף אחרו לבגד אחר אשילו עם ציוניהם אבל הס"ג נסק"ג פ"ג ולאסר (י) וכן ששחמ"ס בלבוש ודכ"ה : (ו) עם המלית . אבל בלל המלית מותר להחיר מן) אם הוא מחזיק עכ"ה שלל חכמות יקרה מנהג הכהן בעיניו אלף אחר נקדע מנהג בעיניו ונעשים בת' א' ומקרה מלית צריך להחיר כל המלית והתקבל אחר ששחמ"ס בת' ד' דאל"ה היה העשה ולא מן העשוי : (ז) בבגד אחר . אבל אם ירצה לחמור להבדד הקנה לבגד הקנה מתעטף אשילו אם נקדע לגמרי ולא נשחמ"ס כ"ש כשהוא אין לרדף להחיר חמ"ס המלית והל' מסתכל משום חמ"ס ולא מן הכחשו כיון דהתקן נשחמ"ס בבגד זה כיה כשערות וכ"ה אם לא נעשים בבגד בת' ג' בעם הקריעה וכ"כ בסק"ד ונס דוקא אם הכחף מחזיק עכ"ה ג' על ג' ובכחמ"ס ס"ד כ"ה הוא לדעת השו"ע והמ"א בסק"ג אבל בס"ג נסק"ג שוסק שאין ר"מ בין אם הצירוף לבגד אחר או זה נעשה הכל הוא ככלל אפסיה ואלו מן הסמ"ה יש להחמיר וכן סמ"ג דמ"ס : (ח) ובכל חלק וכו' . אבל אם אין בכל חלק כדי להתעטף כמו שזכור שיהי' כמ"ק שלט ששחמ"ס לקחה ליהויה א"ס שיעור שיעור נחמ"ס משה חיקף המלית ציצית (י) ואם ירצה לחמור ולהחיר חלק אחד לחזירו או לשפר היחיה צריך להחיר מחמ"ס כל הציציות . ולא חלק אחד יש בו שיעור שיעור ואחר אין בו אין לרדף להחיר רק (י) מהחלק שאין בו ואח"כ יסול בו מחמד אחר שיהחמור מהחמ"ס חדיו : (ט) אין בו וכו' . דציצית ששאלה אין גם פסול עיניהם כיון דיש בהן כדי שיעור שיעור ע"ה אם ירצה יוכל לנרף לאומ

שער הציץ

ה) כ"ה : (ב) אר"כ"ה במס ש"ה בית יהודה : (ג) אר"כ"ה : (ד) ע"ה : (ה) אר"כ"ה : (ו) כסית : (ז) כ"ה : (ח) אר"כ"ה : (ט) לבוש וה"י : י' אר"כ"ה : י"א) מ"ה : י"ב) פ"ג : י"ג) כ"ה ואל" : י"ד) וכן פסק באר"ה : (טו) מלקטן ס"ד : (טז) דמ"ה : (יז) דמ"ה ואר"כ"ה : (יח) דמ"ה וס"ל ככ"ה ע"ה : כלומר סהודת אכל לט"ס"ה אם אין צריך להסיר כלל :

הלכות ציצית סימן מז

38 [דנקרע תוך שלש לית ביה תורת בגד - כדאיתא במסכת כלים (כז,א) ובעוד הרבה מקומות, דבגד שהוא פחות משלוש על שלוש אין בו תורת בגד.]

39 [אם נקרע ונשתייר כל שהוא כשר - שכל זמן שעדיין מחובר במשהו לבגד שהיה חלק ממנו מאז ומתמיד, עדיין לא נתבטל ממנו שם בגד.]

ס"ק י

40 [הלא שם אין מקום ציצית כנ"ל סימן יא - בסעיף ט ובמשנה ברורה ס"ק מג, שכיון שמעל ג' אצבעות אינו נקרא "כנף", התולה שם ציציותיו פסול (ושם מבואר עוד דגם בפחות משיעור גודל פסול, וא"כ הכא בנקרע בפחות מגודל מותר לתפרו לפי רש"י, ע"פ בה"ל ד"ה ולטעם).]

41 [מותר לחבר הכנף והציצית כשר, והט"ז פליג ופוסק דצריך להתיר הציצית וכו' וכנ"ל בס"ק ז' - כל זה מבואר היטב בסעיף ב ובמקורות שם.]

ס"ק יא

42 [גם כשאר מינים אם תופרו במין אחר - שהרי מבואר בסימן ט (ג) דבגד שעשוי משאר מינים, כל מין צריך שהציציות שלו יהיו ממינו, ואם כן במקרה שנקרע הבגד ותופר בחוט שאינו ממין הבגד שרי לדעה זו (דפסול לציצית בבגד זה).]

ס"ק יב

43 [הוא הדין אם לכתחילה בעת עשיית הבגד תפר חתיכת בגד פחות משלש - רצה לומר, אף על פי שכתוב בשולחן ערוך "דנקרע תוך שלש לית ביה תורת בגד", לאו דוקא נקרע, אלא כל בגד שהוא פחות משלוש אינו בגד, ולכן גם בעת עשיית הטלית אין לחבר לה חתיכה פחותה משלוש.]

ס"ק ט

34 [יש אומרים דצריך מתחילה להתיר הציצית מן חלק אחד ואחר כך יתפרנו - משום שסבירא ליה לט"ז שאם עושים משני בגדים (שהם כשיעור "בגד") בגד אחד, הרי הוא יוצר "כנפי בגדיהם" חדש, שכנף זה לא שייך לבגד זה, וצריך עשיה חדשה, אלא אם כן מתיר לאחד החלקים את הציציות קודם שמחברם, ואז אמרינן שהחלק שאין בו ציציות הוא החלק הטפל שמוסיפים אותו לחלק שיש בו ציציות, ואז אין כאן "בגד" נוסף שמתאחד (על פי לבושי שרד ס"ק ז).]

35 [אבל רוב האחרונים מקילין - בכהאי גוונא, שבכל חלק נשארו כנפות ושיעור, שהרי לא נפסלו מעולם, ואין עשיה חדשה במה שמחברם (על פי חמד משה ס"ק ז. ולא סבירא להו החידוש של הט"ז שבעינן שיטיל ציצית על הכנף של הבגד כמו שהבגד יעוצב בסופו של דבר, אי נמי ס"ל דכיון דשני החלקים באו מבגד אחד ולשם חזרו, נחשבים אותו הבגד. ולענין אם נקרע נקב בית הצוואר עיין לקמן בציון 47 במילואים).]

סעיף ד (טו"ע)

36 [דחיישינן שישתייר מחוט התפירה ויניחנו ויוסיף עליו שבעה חומין לשם ציצית - ואותו חוט שנשתייר פסול משום תעשה ולא מן העשוי, שלאחר שסיים להתעסק בתפירת הקרע, נמצא אותו החוט עשוי מאליו (על פי רש"י מנחות מא. ד"ה יתפור), ובתוס' (מנחות מ: ד"ה שמא יקרע) כתבו שאין בזה משום תעשה ולא מן העשוי, עיין שם, וכתבו שהטעם שפסול הוא משום שלא נטווה או לא נתלה לשמה.]

37 [אפילו נקרע כל שהוא לא יתפור - שהרי אפילו אם רק תופר כל שהוא יש חשש שיוסיף חוטים על החוט שנשתייר.]

הלכות ציצית סימן טו

(א) הוך שלשה אצבעות סמוך לשפת הבגד אינו ראוי לתפור ופרש"י דהיישדן שישתייר מהם התפירה ויגיהנו ויוסף עליו שבעה חושנין לשם ציצית * וילטעם זה אפילו נקרע כל שהוא לא יתפור. ופי זה טלית של צמר שנקרעת הוך שלשה כותר לתפור האידנא דאין דרך לתפור (ב) (יא) * בחושי צמר 'ורב עמרם פי' דעמא (יב) משום נקרע הוך שלשה לית ביה תורת בגד ובמאן דליתיה דמי ואע"ג דתפרה כמאן דפסק חשיב (ו) (יג) ואי עבד ביה ציצית לא פטרה למלית ולפירושו זה אם נקרע ונשתייר (יד) כל שהוא * כשר (טו) חיו"א דלרב עמרם לא נפסל אלא ציציות שהיו בו בעת שתפרו אבל אם אחר שתפרו השיל בו ציציות כשר וירא שמים (טז) יצא את כולם (יז) היבא ראפרש: ה * אם נקרע (יח) סנקב שהציצית תלוי בו (יז) ולמשה אם קרע השלל ציצית לקרע שאותה ציצית היה שם בשעת הקרע כשר * ואם נקרע ונשתייר ממנו כל שהוא ותפרו ואודר

שערי תשובה

הסיוי. כעבד' ונכרס' כפיא מלא' נתא כנס' סנקב דנכס' סיורי סני ציט' סנהק' האר' ותפני' סני מתק' סני יצב' בני ציט' מדי' גס ביה מודה לפסור כנס' ע"ש. ודנכס' לע' לדע' סני' כז' ונע' להק' הרשון וחסיה כנרסוניה משום דהציצית סנהק כמק' סני ויהבור ורס"כ יעשה ציט' מתד' כמק' סני' דמי כמו בגד אשר הדש ע"י. וכן' חוכר שיעק' בגד אשר אפי' הדש לפתוח מי' סניס דק שיכסה סני' ציט' על ז' אחר מלוחו מי' סניס סניס כמק' סניס סניס עיני' מ"א: (ו) ופי עידי כס' ציט' : ר"ל חפילו מדי' לאמר שחצר לא פקרה למלית דמתק' סניס דמי' דעת הרמ"א וס"א ד"ל' דלא נפסל אלא ציט' סניס כז' בע' שספרו וכו' הוא דעת כ"י. ופי' חזק על סני' וכתב סק"ד ב"ר דעת הרמ"א ונע' מודו כז' אחר שחצר הסיל בו ציט' דכבר ע"ש. וכ"כ ספדרי כנסי: (יז) ולמשה.

באר הגולה

ביאור הלכה

לעיל כתיב וי"ד ס"ו כ"כ בספ"ז ע"י ברי"מ: * וילטעם זה חפילו נקרע כ"כ וי"ד אהן י"ד נקרע לפעול מתק' קר' אגוד' וכמו ספדרי כנסי: ו: * ברברי מת. וטלית כל שסני שפס' לו כח' חפילו או קניוס דעתי"ן לו ציט' נקרע ונקע כנס' בתוך ג' מוחר לנתקו כנפוסו דהכל יודעין דאין מותר זה לנטול' של סני' עיני' שם ע"ד: * כשר. עיני' כנס' סכזתה דיש מתחזיקין לענין ציט' סניס כז' דעת סני' שמתחיל כניס' סניס סניס ונע' דלדודיה אם נכסר נעשה מן סנגד כל ש"ל נחזיר ג' אלכנות כניס' באורך סנגד כיו' כלא נספ' למח' ויחבט' היצית שיפס' זריך להטיל עהד' אחר הסניס: * ואם נקרע ונשתייר וכו'. ר"ל אם נקרע סני קודם סנגדו ור"כ מוכרת כול' למח' כיו' סניס כיו' סניס שיעור קר' אגוד' כעת סניס לציצית ולשקר לודע דו' כספר' ופי' מבי' אם כול' של נזר וכו' מפי' בנפיק' סניס ציט' נקרע אינו חפילו דו' חפירה דש' אינו מוכרת למח' : ופי' לון ותפרו כול' לאו דיקף דא' פסיק עס' נדיני' סניס' חפיר' איד' לעשות כדמסי' אפי' לא יתפרו לדע' רש"י וספ"ד דפי' אפ' כול' של נזר לא עבר שום איבור חפילו לדעת רש"י ואם כול' של שר' מיני' עבר איבור לדעת רש"י ולא כנס' לנזר כשול' סניס דלא פסיק לוס כז' כד נקרע וכו'. ה"ה כס' אה' לתחלה בעת עשייה סנגד חפיר' סנגד חפיר' ז' פסול' לדודיה דהוי' כמק' דפסק אף שחפירו סנגד ואם יפול ציט' למעלה מלוחו סניס' כהסברה יהיו האצות רחוקות סנקב סנגד יותר מ' אלכנות ופסול ע"כ ורס"א אז לתפור החז' סנקב סניס' כנגד של של על ש"ג ועינין לקרי' כנס' ס"ז: (יג) ואי עבד ופי'.

ר"ל חפילו עשה ציט' הדשים בתחילת הכנף ההוא אחר שחפרו להטיליה לא ספד' להטיליה דהכימיה לא חפיר' סיבור כז' ורחיל' דפסקו עדיין חפיר' אם מתחילה נקרע הכנף לגמרי מן סנגד: (יד) כל שהוא כשר. ר"ל חפילו הציצית סני' כז' בעת שנקרע כז' ויש מתחזיקין כז' ופי' דמיכסלו חפיר' דמיכסלו חפיר' ולשקר לודע דו' כספר' ופי' מבי' אם כול' של נזר וכו' מפי' בנפיק' סניס ציט' נקרע אינו חפילו דו' חפירה דש' אינו מוכרת למח' : ופי' לון ותפרו כול' לאו דיקף דא' פסיק עס' נדיני' סניס' חפיר' איד' לעשות כדמסי' אפי' לא יתפרו לדע' רש"י וספ"ד דפי' אפ' כול' של נזר לא עבר שום איבור חפילו לדעת רש"י ואם כול' של שר' מיני' עבר איבור לדעת רש"י ולא כנס' לנזר כשול' סניס דלא פסיק לוס כז' כד נקרע וכו'. ה"ה כס' אה' לתחלה בעת עשייה סנגד חפיר' סנגד חפיר' ז' פסול' לדודיה דהוי' כמק' דפסק אף שחפירו סנגד ואם יפול ציט' למעלה מלוחו סניס' כהסברה יהיו האצות רחוקות סנקב סנגד יותר מ' אלכנות ופסול ע"כ ורס"א אז לתפור החז' סנקב סניס' כנגד של של על ש"ג ועינין לקרי' כנס' ס"ז: (יג) ואי עבד ופי'.

שער הציצית

ז"ח דסי' : ב) ד"מ ומ"א נכס' ומד' פס' ומתתי' סנק' וסולת' : ג) א"כ ופס' מדי' וסני' ש"ג וס"א : ד) ד"מ ומ"א נכס' ומד' פס' ומתתי' סנק' וסולת' : ה) ד"מ ומ"א נכס' ומד' פס' ומתתי' סנק' וסולת' : ו) ד"מ ומ"א נכס' ומד' פס' ומתתי' סנק' וסולת' : ז) ד"מ ומ"א נכס' ומד' פס' ומתתי' סנק' וסולת' : ח) ד"מ ומ"א נכס' ומד' פס' ומתתי' סנק' וסולת' : ט) ד"מ ומ"א נכס' ומד' פס' ומתתי' סנק' וסולת' : י) ד"מ ומ"א נכס' ומד' פס' ומתתי' סנק' וסולת' : י"א) ד"מ ומ"א נכס' ומד' פס' ומתתי' סנק' וסולת' : י"ב) ד"מ ומ"א נכס' ומד' פס' ומתתי' סנק' וסולת' : י"ג) ד"מ ומ"א נכס' ומד' פס' ומתתי' סנק' וסולת' : י"ד) ד"מ ומ"א נכס' ומד' פס' ומתתי' סנק' וסולת' : י"ה) ד"מ ומ"א נכס' ומד' פס' ומתתי' סנק' וסולת' : י"ו) ד"מ ומ"א נכס' ומד' פס' ומתתי' סנק' וסולת' : י"ז) ד"מ ומ"א נכס' ומד' פס' ומתתי' סנק' וסולת' : י"ח) ד"מ ומ"א נכס' ומד' פס' ומתתי' סנק' וסולת' : י"ט) ד"מ ומ"א נכס' ומד' פס' ומתתי' סנק' וסולת' : כ) ד"מ ומ"א נכס' ומד' פס' ומתתי' סנק' וסולת' :

הלכות ציצית סימן טו

כשר, וזהו שסיים המ"ב "ועיין בכה"ל". ואילו לדעה הראשונה שהביא המ"ב הגמ' מיירי בגודל הבגד שנקרע, ולא בגודל החיבור, ומשמע מהמ"ב שפוסק כדעה הראשונה, שסתם כמותה. ועיין במילואים בגדרי שיעור חיבור ג' אצבעות וגם בענין נקב בית הצוואר שנקרע משני צדיו, שבעינין חיבור של (כדי מעפורת). ודע דכל זמן שלא תפר שוב מה שנקרע, נחלקו הפוסקים האם הציצית פסולה, ואינו יכול לברך משום ספק ברכות (במילואים הבאתי את הדעות).

ס"ק טו

[48] סבירא להו דתפירה חשיב חבור, ולא מיפסל אלא ציצית שהיו בו בעת שתפרו משום תעשה ולא מן העשוי - והטעם שאם נקרע מעל ג' כשר, משום שגם בעוד הכנף מנותק משאר הבגד, עדיין יש בו שיעור "בגד" והציציות שבו תלויות בבגד, מה שאין כן בפחות מג' עכשיו הציציות אינן תלויות בבגד, והוי עשיה חדשה באמצעות התפירה.

[49] ועיין במ"ז (ס"ק ד) דחולק על השולחן ערוך וכתב דכולי עלמא מודים דאם לאחר שתפרו הטיל בו ציצית דכשר וכו' - רצה לומר שמה שהשולחן ערוך כתב עכשיו שיש אומרים שלרב עמרם מועילה תפירה, זו הדעה הנכונה, ומה שהשולחן ערוך הביא בתחילה שיש דעה ברב עמרם שלא מועילה תפירה, זה אינו, ובאמת אין דעה כזאת ברב עמרם, והנה בבית-יוסף (ד"ה והתוספות) כתב את הדעה שסוברת שלרב עמרם לא מועילה תפירה, בשם הרא"ש (ציצית יא) ורבינו ירוחם (ני"ט ח"ג קסט:)) ושם כתבו "ואפילו תפרו כנפסק הוא חשוב, ואין מטיל בו ציצית, ואם הטיל בו ציצית אין הטלית פטור בכך" (לשון רי"ו, וברא"ש כעין זה), ובפשטות דבריהם ממש כדברי הבית-יוסף, אך הט"ז מפרש "דמה שכתב ולא רמינן ביה ציצית, פירוש בעודו קרוע ולתופרו

[44] יהיו הציצית רחוקים מקצה הבגד יותר משלש אצבעות ופסול - משום דבעינן שתליית החוטים תהיה בפחות משלוש מקצה הבגד (כמבואר לעיל בציון 40), ואף על פי שרב עמרם סובר ד"כמאן דפסיק חשוב", ואם כן לכאורה צריך למדוד את הג' אצבעות (לענין מקום הציציות) מקצה הבגד המקורי, ולהתעלם מחתיכה זו. מכל מקום כיון ש"כנף" הוי "קצה" ממש, חתיכה זו גורמת שהקצה של הבגד המקורי לא יהיה ה"כנף", ואי אפשר להתעלם מחתיכה זו.

[45] על כן יראה אז לתפור תחת הכנף חתיכת בגד של שלש על שלש - יתפור תחת החתיכה (שהיא פחותה משלוש) בגד שהוא משיעור שלוש ומעלה, שאז אינו כמאן דפסיק, אלא מצטרף לבגד המקורי על ידי תפירה, ומה שיש מעליו חתיכה שהיא פחותה משלוש לא איכפת לן, דהיא טפלה לחתיכה הגדולה, שהרי החתיכה הקטנה היא כמאן דפסיק (על פי מחצית השקל ס"ק יד). ואם יתפור חתיכה שהיא בדיוק שלוש על שלוש, לדעת רש"י זה עדיין בכלל האיסור, על כן יתפור חתיכה שהיא מעט יותר משלוש, על פי צה"פ הע' 83 בשם כמה מן האחרונים).

[46] ועיין לקמיה בס"ק ט"ז - שם מבואר שבכל בגד נוהגים לתפור בכנפותיו חתיכה שהיא יותר מג' על ג'.

ס"ק יד

[47] ויש מחמירין בזה וסבירא להו דמיפסלו הישנים - כך דעת התוס' (מנחות מ: ד"ה שמה יקרע) שביארו שמה שכתוב בגמרא "חוץ לשלש יתפור תוך שלש לא יתפור" קאי על השיעור שנשאר מחובר בבגד, ולכן אם לא נשאר שיעור של ג' אצבעות מחובר לבגד, פסולים גם הישנים (על פי ביאור הלכה ד"ה

הלכות ציצית סימן טו

סעיף ה (טו"ע)

[52] אם נקרע מנקב שהציצית תלוי בו ולמטה וכו' - "נקרע מנקב" ולא כל הנקב, אלא מיירי שנשאר מעט מחובר, ואם כן הציציות עדיין תלויות, והחיסרון ההלכתי שנוצר הוא שהנקב עתה גדל, וממילא הציציות תלויות בשיעור של פחות מקשר גדול, ואפילו הכי הדין הוא שכשר, שהרי מבואר בסימן יא (י) שבעינין שיעור של קשר גדול רק בשעת הטלת הציציות, ואם אחר כך פחת השיעור כשר.

[53] ואם נקרע ונשתייר ממנו כל שהוא - מדובר שעדיין לא הטיל בו ציציות, וכיון שעכשיו הנקב גדל, נמצא שכשיתלה בו את הציציות יהיו בפחות מקשר גדול ויהיו פסולות (כמבואר בסימן יא, ט ובמ"ב ס"ק מד), ולכן חייב לתפור את הקרע שבנקב קודם הטלת הציציות, ולכן ממשיך השולחן ערוך "ותפרו ואחר כך הטיל בו ציצית" (על פי ביאור הלכה ד"ה ואם נקרע).

ס"ק יח

[54] ואם ירצה לתפור הקרע - מרצונו החופשי, אף על פי שאין חיוב בדבר (אך באמת טוב לתפור כדמשמע בסי' יא במ"ב ס"ק נא משום גזירת הרואים, ועוד יש לחשוש שלבסוף יקרע לגמרי ונמצא הולך בד' כנפות בלי ציצית רביעית).

אחר כך", והסיבה שמיאנו האחרונים (הט"ז וסיעתו) בהבנה הפשוטה, היא מכח כמה ראיות מהש"ס שאי אפשר לומר שפסול כשמטיל אחרי שתופר, כגון מה שהוכיחו מדאיתא במנחות (מא.) לגבי טלית כפולה "ושוין שאם כפלה ותפרה שחייבת", אלמא דתפירה בטלית נחשבת חיבור (על פי הגר"א).
[50] אבל מכל מקום לצאת ידי דעה הראשונה - שהביא השולחן ערוך, שסוברת שלרב עמרם לא מועילה תפירה.

ס"ק יז

[51] נקטינן דסברת רב עמרם עיקר - משום שעל פירוש רש"י קשה אמאי קאמר רבא (במנחות מ:) דהטעם דאסור להטיל ציצית בסדין הוא משום "שמא יקרע סדינו בתוך ג' ויתפרנו, והתורה אמרה תעשה ולא מן העשוי", לשיטת רש"י שטעם האיסור לתפור בתוך ג' הוא שמא ישתמש בחוטים שתפר עמם, לצורך הציציות, אמאי קאמר שהאיסור הוא משום תעשה ולא מן העשוי, והרי אפילו אם העשיה היא "עשיה" כדין, בכל זאת יש לפסול שהרי לא הטיל את החוט שנשתייר מהתפירה "לשמה"? ואילו לפי רב עמרם (לפי פירוש ב' בשו"ע, דהכי נקטינן כמש"כ המ"ב "דתפירה חשיב חיבור") ניחא, שטעם האיסור הוא באמת משום תעשה ולא מן העשוי וכמו שאמר רבא בהדיא (על פי תוס' (מנחות מ: ד"ה שמא יקרע) והגר"א וברכת אליהו ס"ק ו).

הלכות ציצית סימן טו

דרך החיים מתיר (אפי' אם החוט ממין הבגד, כדמוכח במ"ב ס"ק כד דמתיר בחוט משי צבוע לבגד משי) משום שלא נוהגים לעשות ציציות מחוטים צבעוניים (כמבואר בסי' ט, וה) ולכן אין חשש שיבוא לשיירו עבור הציציות. ואומר המשנה ברורה דאף דלא קיימא לן כחומרת הדרך החיים לאסור חוט שאינו ממין הבגד, מכל מקום טוב לצאת גם ידי שיטתו ולתפור בחוט צבעוני.

ס"ק יט

[58] וכל שבן דליש אומרים שבסעיף הקודם כשר הבא, כיון דהטלת הציצית היה אחר התפירה - היש אומרים סבירא להו שטעם האיסור לתפור בתוך ג' הוא משום תעשה ולא מן העשוי (כמבואר במ"ב ס"ק טו), וודאי שכשר הכא "דהטלת הציצית היה אחר התפירה" (וכתב המ"ב דהוא "כ"ש", כיון שלדעתם חוץ מהטעם שהזכרנו עכשיו, גם הטעם שכתב המ"ב לדעה הראשונה ברב עמרם "כיון דנשתייר כל שהוא לא נתבטל מתורת בגד", מתיר גם לדעת הי"א (שהרי רק לדעת התוס' בעינן חיבור של ג', שכן הם מפרשים את הגמ', דלא כמו שרב עמרם מפרש לשני הפירושים)).

ס"ק כא

[59] דכיון דלא נשתייר כל שהוא וכו' כמאן דפסיק דמי - ואף על גב דהכא נשאר מחובר מהצד העליון של הנקב, ואמאי אומר דלא נשאר כל שהוא? מכל מקום בשיעור קשר גודל (שבו צריך לעשות את הנקב) לא נשאר כלום, וזה גופא הספק, האם מסתכלים רק על שיעור קשר גודל, ואין, או דלמא מסתכלים על כל הבגד ויש חיבור מלמעלה (על פי מחצית השקל ס"ק יב ד"ה לספוקי).

[60] יש לחקל כהמ"ז - ודברים הללו אמורים דוקא לענין הטלת ציציות חדשות לאחר התפירה, אבל אם היו שם ציציות קודם שנקרע

המשך טו"ע

[55] אם הוא של צמר - אם הבגד של צמר, וחוטי התפירה בדרך כלל אינם מצמר אלא משאר מינים (על פי משנה ברורה ס"ק יט).

[56] לא יתפור - יש קושי בלשון השולחן ערוך, שבתחילה כתב "ותפרו ואחר כך הטיל בו ציצית" וכו', ועכשיו כותב "לא יתפור", והלא כבר תפרו? וצריך לומר שבאמת מדובר שכבר תפרו, ונקט "לא יתפור" משום שלא יכל לכתוב שלדעת רש"י "פסול", מפני שאפילו לשיטת רש"י (שסובר שהאיסור לתפור הוא מטעם דשמא יבוא לעשות ציציות מחוטי התפירה) לא ברירא לן מילתא, דיש ספק האם פסול אפילו בדיעבד (כמש"כ הגר"א, הו"ד בבה"ל ד"ה איכא), וגם לא רצה לכתוב שלדעת רש"י יש ספק, כדי שלא נתבלבל עם הדין הסמוך לו, שגם לדעת רב עמרם "איכא לספוקי" (כמש"כ השו"ע בעצמו, ואנן קי"ל כרב עמרם, ולכן עדיף להשמיע הספק אליביה, ואילו מה שמסופק לרש"י, לנו פשוט שמותר, שהרי לדין דקי"ל כדעה שניה ברב עמרם, אין איסור בעצם החוטים, ותפירה הוי חיבור מעליא) (על פי ביאור הלכה ד"ה ואם נקרע).

המשך ס"ק יא

[57] ויותר טוב שלא יתפרנו בחוטי לבן רק בחוטי צבוע - קאי על בגד שעשוי משאר מינים, ולדעת דרך החיים (דין אם להתיר ציצית וכו' ס"ק ג) אף על פי שרוצה לעשות התפירה ממין שאינו מין הבגד, פסול, דחיישינן שמא יבוא לתפור ממין הבגד (שהרי כתב בשו"ע שדרך לתפור בחוטין של אותו המין), ויבוא לשיירו עבור הציציות, מה שאין כן בטלית צמר הדרך הוא לתפורו בחוטים משאר מינים, הלכך אין חשש שיבוא לתפרו בחוט צמר ולשיירו עבור הציציות, אך אם תופר בחוט צבעוני גם

הלכות ציצית סימן שו מז

באר הגולה כח

הנהגת משימיני
מ"ל המלכות לציצית
לפרשת כמ"ו
מנחם מ"ה

כך הטיל בו ציצית אם הוא של זמר (יט) כשר לכ"ע ואם הוא של שאר מינים שדרך לתפור בחושי של אותו המין (כ) לא יתפור (ח) [ד] לדעת רש"י (ט) (בא) ואם נקיע ותפרו ואח"כ הטיל בו ציצית (י) * איכא דלמסקי: י' התורה חתיכה בנד (יט) בכנפי השלית וכן כפי שנהגוהו לתפור כסבי הנקב שהציצית בו אם השלית (כב) ברוח משי ותופרו (בג) ברוח משי (כד) לבן יש להשי בדבר לדעת רש"י שלא תהא שום תפירה (בה) ולמשה מנ' ולמעה (יג) מקשר גדול: כנה וכה"ס (כו) ככל מקס שאמר בחוט שאטל מין הציצית דחיישינן שמא יקח אמו חוט לחוט הציצית: (ת"ס ס"ו מ"ו וכנס: ככסות מיימוני):

מז שיעור מלית. ובו סעיף א':

א' שיעור מלית שחייב בציצית שיהכסה בה באורך וברוחב ראשו (א) (ב) (ג) (ד) (ה) (ו) (ז) (ח) (ט) (י) (יא) של קמון

שערי תשובה

בנוף הכפר שס: [ד] לרעה רש"י. ונכנס ונכנס סודלו ח"כ ס' ס"ז מליט שנקרע חוץ ג' וזה כנעו קרע עד שנקב אשר הציצית מניו זו ולא נסקק אלא נקרע מזה אחד ושני משל מותר לתפור אותו. אף כדי לנאת שיפת רש"י יתפור אותו ויחייב שיליט ממיין הציצית והשלית. וזה נסקק לגמרי לא יתפור כלל ואח"י כחות משי או קניוס ע"ס:

[ה] ורוח של קמון. מפני שיש בו כחפים רחבים כו' עיין בשאלות יענין ח"ה סימן כ' שכתב שאין קפידא שיהיו הכחפים רחבים. ומס שפגשנו משום דאחי חייבא כו' ליתא אלא כחייב כהנהגת כחפיה ע"י לבוד אלא לא כנגד דלא צענין ללמרוסי ללויאל ככדיס לא אחי אוראל ומבטל ליה. ועיין בשו"ט חס"י ל"ט ע"ס. ועיין בכ"מ שיש דעות בזה שיש בשיעור כחפיה קמון ויש לנשום שיקף כח"ה וכל גוף כח"ה עד כהנה ע"ס ואלוה. ע"ס כס"ס כח"י נחמ. ומ"ס ככס"ס בשם ה"ה ר"ל כלא יחא כפי ורועות לפ"ק כינוי כתי ורועות ארוכות כמו שפגשנו למבזבז עינין אלא מ"ס יבול לנשום כמו נקב שכתבו בו הידוס ועיין בכנפי ה"ה רש"י שיהו

באר היטב ר"ל ולא תאמר אגודל: (ה) לדעת רש"י. ודוקא כשהקרע לתעלה מקשר גדול כמ"ס ס"ז: (פ) ואם נקרע. מ"י כולס: (י) חובה לבטוקי. לדעת הרמ"ם לא מהני. וכבר כתבתי ס"ק י' שמי' מולק דלון כמן סקק ובי"ע מודו דלמסקר הליכה אם הטיל בה לציצית דכשר ע"ס ועיין בשכ"נה ובע"ס: (יא) בכנפי הסלית. כהטעם שבהנין לתפור חתיכה בנד בכנפי הסלית הע"ס דיה אורכין סוף ס' י"א משום דדוב כנדיס אטילי חדשים יש תפירה חוץ ג' ולר"ע כחמן דמסקי דמי לכן נוהגיין חתיכה של ג' על ג' שאין בה שום חסירה. מ"ס: (יב) מקשר גדול. דעס הוא מקוס לציצית:

(ח) ורוח של קמון. היינו כשהחן כ"ט. כהטעם רמ"ל מללל באורך יולאין כדי כנסות הקפנים מזה השיעור ומ"י דמבטב ליק' כהס מליק' כל היוס כל לציצית. ובד"ס ס' כ"ו כהב ללמד כהס שיכרכו בתיקב על פליה גדול ויפסקו אה קמון וילט בו כל היוס ומ"ס אה פלסקר ללרס שיפסחו גדול שכול כשיעור מה טוב ומס נעים ע"ס. דהלי גיבא ודחסי גיבא ויבטל ליה. מ"ל. וכפסק פרי בה"ז כהב ושיעור פליה גדול הוא שיהכסו דלשו ורובו כמפוסה ויגיע עד החוץ ע"ס. אה לנש הסלית ונהפסק קנה דרך לובשי כנדיס וזהה פנהקבל אין בו כשיעור כדי להתכסות רלשו ורובו כהבו כהטעמה כיה יעקב סימן ק"ז דכיון שפוסד להפסקא כהפסד דמי אף שלא נתכסס עדיין וכרי י"ט בו כשיעור ע"ס ומיין ככני חיי"ל. פליה קמן שיש בו כדי לכסות

משנה ברורה

חופי לד) מין אחר ויותר טוב שלא יתפרו בחוץ לכן לה) רק בחוץ כצוט שאין נוהגיין פה לעשות הציצית רק לכניס וע"כ אין לנזור שמה ישייר מחוט הכפירה לשם לציצית: (יט) כשר לכ"ע. (י) דלרש"י כיון שהבגד הוא של זמר אין להוט שישיר בחוץ שאר מינים לשם לציצית ולר' שפירס כיון דנשתהיר כל שכול לא נתבטל מהורה כנגד וכני' כהשיק הקודם וכ"ס לרי"א שכתבתי הקודם כשר כהב כיון דהפסק הציצית היה אחר הכפירה: (ב) לא יתפור. ר"ל בלוחו המין אלא במין אחר יש להקל ויותר טוב בחוץ כצוט וכנ"ל בס"ק י"ח: (בא) ואם נקרע וכו'. ר"ל שנקרע לו) כולה מתקב עד שיפוק השפה לכן חובה לסדוקי דלף אה כנגד הוא של זמר ויתפרו בחוץ שאר מינים דלרש"י גדולי מותר אפי"ה לה) אפסק דלרב פתיר ספול דכיון דלא נשתהיר כל שפוס הלא מתארב כהטעם הקודם דלדועס הרלפשונה כחמן דמסקי דמי ולא יועיל הפירה אף אם ירצה להטיל לציצית אח"כ ואפסק דהכא עדיף דלהל כהפי הוא שלם משני נדדיו ורק בחלפע נוסק לכן) וזהו הפסק על שפוע ועיין בס"י שחולק ותוסק דלון כהן ספק דלרש"י אה הטיל בו לציצית לאחר הכפירה דמי. ומ"ס יורה טוב שיראה קודם הכפירה לתח כחפס חתיכה כנגד על שלם על שלם על שלם ויאל ידו הכל ואם פ"ס לו יש להקל כהמ"ז דנל"ס הלא כהנהגת כס"ק ס"ז דדעת כהמרויס דהפירה מהשיב חצור ומועיל אף בנקרע הכנף לגמרי מחקמו: (כב) של משי. דלס הוא מ) של זמר ככר נהבול דלון להוט כלל ומותר להמלא ספירה אף חוץ ג': (בג) בחוט משי. וה"ס אה הסלית של שער מינים דוקא אה החוט הוא מלוחו המין נוטא אלא אה החוט ממין אחר מל) יש להקל דברדלי לא יועיל ליקח אותו המוט לציצית דכרי אינו מותר אלא במינו: (כד) לכן. דלס הוא נעט מנ) ג"כ אין להוט כלל שמה יקמנו לציצית דלון אלו נוהגיין לנשות לציצית לנשים כהמ"ז סימן פ' מ"ה: (כה) למשה מנ' וכו'. דעס הוא מקוס הציצית אלא כשהפירה לתעלה מנ' ולמשה מקשר אגודל אין להוט שיקמנו לציצית כהמ"ז סימן י"א. ויבני כנקב חסיר לתפור כח"ה לכן ובפליטוס שלט שיהס על זמר אין להקפיד כלל ככ"ל: (כו) בלח מחקס. ר"ל אה נקרע ונשתהיר ממנו כל שחאל וכס"ז שכתבתי לפיל ככ"ל:

כדעתיס אח"כ חובה לנשום וכו' שכתב הגר"ח ולא רלס לומר כוס נוס כן איכא לבטוקי מחוט דכחמה סוכר לתיקב סדון כסופס ר"ע וכמו שכתב ככ"י לק' לא שיהיה שיקב סדוקי רק על סדון שכתב אח"כ דעס הפסק הוא גם כן לשיטת רש"י וכמו שכתבתי בפ"כ ע"ס: * איכא לבטוקי. עיין גכ"ז ועיין בהגרי"א שכתב דבמות כהנתר דלף לדעת ככ"י מני חובה לסדוקי אף אם שפזו כחופין של אותו סעיף דשמה לא אומר לרש"י אלא להתמלא ולא לכסול דיעבד:

במין אחר יש להקל ויותר טוב בחוץ כצוט וכנ"ל בס"ק י"ח: (בא) ואם נקרע וכו'. ר"ל שנקרע לו) כולה מתקב עד שיפוק השפה לכן חובה לסדוקי דלף אה כנגד הוא של זמר ויתפרו בחוץ שאר מינים דלרש"י גדולי מותר אפי"ה לה) אפסק דלרב פתיר ספול דכיון דלא נשתהיר כל שפוס הלא מתארב כהטעם הקודם דלדועס הרלפשונה כחמן דמסקי דמי ולא יועיל הפירה אף אם ירצה להטיל לציצית אח"כ ואפסק דהכא עדיף דלהל כהפי הוא שלם משני נדדיו ורק בחלפע נוסק לכן) וזהו הפסק על שפוע ועיין בס"י שחולק ותוסק דלון כהן ספק דלרש"י אה הטיל בו לציצית לאחר הכפירה דמי. ומ"ס יורה טוב שיראה קודם הכפירה לתח כחפס חתיכה כנגד על שלם על שלם על שלם ויאל ידו הכל ואם פ"ס לו יש להקל כהמ"ז דנל"ס הלא כהנהגת כס"ק ס"ז דדעת כהמרויס דהפירה מהשיב חצור ומועיל אף בנקרע הכנף לגמרי מחקמו: (כב) של משי. דלס הוא מ) של זמר ככר נהבול דלון להוט כלל ומותר להמלא ספירה אף חוץ ג': (בג) בחוט משי. וה"ס אה הסלית של שער מינים דוקא אה החוט הוא מלוחו המין נוטא אלא אה החוט ממין אחר מל) יש להקל דברדלי לא יועיל ליקח אותו המוט לציצית דכרי אינו מותר אלא במינו: (כד) לכן. דלס הוא נעט מנ) ג"כ אין להוט כלל שמה יקמנו לציצית דלון אלו נוהגיין לנשות לציצית לנשים כהמ"ז סימן פ' מ"ה: (כה) למשה מנ' וכו'. דעס הוא מקוס הציצית אלא כשהפירה לתעלה מנ' ולמשה מקשר אגודל אין להוט שיקמנו לציצית כהמ"ז סימן י"א. ויבני כנקב חסיר לתפור כח"ה לכן ובפליטוס שלט שיהס על זמר אין להקפיד כלל ככ"ל: (כו) בלח מחקס. ר"ל אה נקרע ונשתהיר ממנו כל שחאל וכס"ז שכתבתי לפיל ככ"ל:

(א) של קמון וכו'. והיינו כן ס' שיהס. כהטעמות רמ"ל סימן ק' מחללל סלק יולאין כד' כנסות הקפנים מזה השיעור והרף דבריו דמותר ליק' כהס מליק' כל היוס כלי לציצית וכד"ס סימן פ' כהב ללמד העס שיכרכו בתיקב על פליה גדול ויפסקו אה קמון וילט בו כל היוס ומ"ס

שער הציצית

לה) אפי"ה: (כ) דכ"ס: (ל) כנגיל"ה: (מ) ח"ה: (נ) ח"ה: (ס) דכ"ס: (פ) אפי"ה: (ק) ח"ה: (י) ח"ה:

הלכות ציצית סימן מז

ורובו, והגדול יוצא בה דרך עראי חייבת בציצית, אין הקטן מתכסה בה ראשו ורובו אף על פי שהגדול יוצא בה עראי פטורה".

2] באורך וברוחב ראשו ורובו של קטן - לדעת הרדב"ז (שו"ת ח"ה ב' אלפים קו) פירוש שצריך שבטלית יהיה שיעור ראשו ורובו של קטן בין באורך הטלית ובין ברוחב הטלית, שאם בא הקטן להתעטף ברוחב הטלית גם כן תכסה ראשו ורובו, והטעם הוא כיון שבשניהם הוי דרך עטיפה, שפעמים שאנו נוהגים ללבוש הטלית לאורכה, כגון בטלית קטן, ופעמים שאנו נוהגים ללבושה לרוחבה כגון בטלית גדול, אך לדעת מהריק"ש (שו"ת אהלי יעקב פו) לקולא קאמר, והכוונה שהקטן מתעטף בטלית ומשתמש באורך וברוחב גם יחד כדי להצליח להתעטף בבגד, כלומר באלכסון, שהבגד בצורת מעוין (ושיעור זה יותר קטן אפילו ממדידת האורך לבדו), וכתב בביאור הלכה (ד"ה לשוק) "באמת אין דין זה ברור". וכתב הגר"א שהמקור לדין זה של השולחן ערוך "באורך וברוחב" הוא מזה שהגמרא אמרה "שהקטן מתכסה בה", וביאר בברכת אליהו שלשון זה משמע "שיתכסה בו בכל הצדדים הן באורך והן ברוחב".

3] קטן המתהלך לבדו בשוק ואינו צריך אחר לשמרו - כך כתב הרמב"ם (ציצית ג,א) ושיבחו הראב"ד "יפה אמר, שלא בכל קטן משערין", ובערוך השולחן הוסיף "דאין סברא לומר לקטן בן שנה או שתיים", כלומר כשחז"ל אמרו בברייתא "טלית שהקטן מתכסה בה", הם התכוונו לקטן שהבגד שהוא מתכסה בו מהווה מדד גם לגדולים שיחשב אצלם מינימום של בגד, וודאי שאין סברא לומר שבגד של תינוק נחשב לבגד אצל גדול, אך כן מסתבר שבגד של ילד גדול נחשב למינימום אצל גדול. וכתב הטור שהכוונה לילד בן תשע, וביאר הבית-יוסף שהטור מבאר שמה שהרמב"ם

הנקב, לכולי עלמא אינו יכול להחזיר את הישנות מבלי לקושרם מההתחלה (פסקי תשובות בשם כמה מן האחרונים).

סעיף ו (טו"ע)

61] והוא הדין בכל מקום שתופר - פירוש בכל מקום ולא דוקא סביב הנקב או חתיכת בגד שציין בשולחן ערוך, אבל מיירי דוקא בתפירה בקצה הבגד, בין שיעור גודל לשיעור ג' אצבעות, כמבואר בשני הסעיפים הקודמים. ודע דכל הקפידא של הפוסקים הוא בתפירת חוטים נוספים לאחר שסיים את תפירת הבגד עצמו, אבל אם עדיין לא סיים יכול לתפור באיזה חוטים שירצה (דאל"כ א"א לתפור שום בגד, למשל כאשר תופר בגד מצמר, כאשר מגיע לג' אצבעות שבקצה חייב לנטוש, ולסיים במין אחר, שהרי אסור לתפור בשיעור ג' אצבעות בחוטים ממין הבגד, וודאי שמעשים בכל יום שתופרים בגד שלם מצמר (או מכל מין שהוא), אלא ודאי שהאיסור הוא רק לאחר שסיים את תפירת כל הבגד).

ס"ק כה

62] ובטליתות שלנו שהם של צמר אין להקפיד כלל - והוא הדין בטליתות של שאר מינים אם תופר במין אחר וכנ"ל.

ס"ק כו

63] רצה לומר אם נקרע ונשתייר ממנו כל שהוא - כוונת המשנה ברורה שצריך לשים לב למבואר בסעיף ה (וגם בסעיף ד), שיש מקרים שאסור לתפור אפילו בחוט ממין אחר (לחלק מהדעות), כגון כשנקרע הנקב כולו או שנקרעה חתיכה שלמה וכנ"ל.

סימן מז

סעיף א (טו"ע)

1] שיעור טלית שחייב בציצית וכו' - כדתניא במנחות (מ:) "טלית שהקטן מתכסה בה ראשו

הלכות ציצית סימן שו מז

באר הגולה כח

הנהגת מיימנו
של המלכות ציצית
לפרוט ככ"ו
מנחות ח"א

כך הטיל בו ציצית אם הוא של זמר (יט) כשר לכ"ע ואם הוא של שאר מינים שדרך לתפור בחושי של אותו המין (כ) לא יתפור (ח) [ד] לדעת רש"י (ט) (כא) ואם נקבע ותפור ואח"כ הטיל בו ציצית (י) * איכא לסמוקי: ו' התורה חתיכה בנד (יח) בכנפי השלית וכן כפי שנהגוהו לתפור סביב הנקב שהציצית בו אם השלית (כב) ברומי ומתפור (כג) ברומי משי (כד) לכן יש להשי' בדבר לדעת רש"י שלא תהא שום תפירה (בה) למטה מג' ולמעלה (יג) מקשר גודל: כגה וכה"ס (כו) ככל מקס שמפר בחוט שאלו מין הציצית דחיישינן שחל יקח אלוו חוט' לחוט הציצית: (תי"ס סי' מ"ו וכנסו: כככות מיימנו):

מז שיעור מלית. ובו סעיף א':

א' שיעור מלית שחייב בציצית שיהכסה בה באורך וברוחב ראשו (ה) (ו) (ז) ורובו (א) של קמח באר הימנה

ר"ל ולא תאמר אגודל: (ח) לדעת רש"י. ודוקא כשהקשר נחמטל מקשר גודל כמ"ס ס"ז: (פ) ואם נקבע. סי' כולס: (י) חובה לבטוקי. לדעת הרמ"ם לא מהני. וכבר כתבתי ס"ק ו' שמי' חולק דל"ן כמן ספק ובי"ע מודו דלחמך הריכר אם הטיל בה ציצית דכשר ע"ש ועיין בשכ"נה ונע"ס: (יא) בכנפי השלית. כהטעם שבהגין לחמור חתיכה בנד בכנפי השלית הע"ס ד"ס אחריו סוף סי' י"א שמוס דרוב בנדיס אטילי חדשים יש תפירה חור ג' ולר"ס כחמ"ן דפסיק דמי לכן נהגינן חתיכה של ג' על ג' שחין בה שום חסירה. מ"ס: (יג) מקשר גודל. דעס הוא מקוס ציצית:

בנוף הכפר שס: [ד] לרעם רש"י. כנס"ס וכתב סרדל"ו ח"כ סי' ס"ז מלי"ס שנקבע חור ג' וזה כנעו קרע עד סנקב אשר הציצית מניו זו ולא נסקק אלא נקבע מזה אחד ושניו שלם מותר לחפור אחרו. א"י כדי לנאחט שעת רש"י יתפור אחרו וכתבתי שזינע ממיין הציצית והשלית. ואם נסקק לגמרי לא יתפור כלל ואח"י כחוט משי או קנינוס ע"ס:

[ה] ורובו של קמח. מפי"ס ומ"ס שיחיו ככתביס רחבים כו' עיין בשאלות עינין ח"א סימן כ"י שכתב שחין קפידא שיחיו ככתביס רחבים. ומס שמשש משום דאחי חייבה כו' יקחא אלא כחייב כהנהב ככתביס ע"י לבד אלא לא כגבד דלא צענין לאחזרוי לאחירא ככדיס לא אחי אחרת ומבטל ליה. ועיין בשו"ס חמ"ס זני סי' ל"ט ע"ס. ועיין בכר"י ט"ז דמות בנות בעשור כשליש קצין וס' נאשוס שיקף כחלם וכל גוף כאלס עד סמוס פיס ואלסר. ע"ס כסס כס"י נחמ. ומ"ס כנס"ס כסס כהר"י ז"ל שלא יסח כפי ורעוסו לפ"ק סינו כפי ורעוסו ארוכוס כמו שפשיס למבזבז עינין אלא מ"ס יגול נאשוס כמו נקב שחכוס זו הידיס ועיין בכנפי כהר"י שביס

וכתב מפי"ס כסס מהר"ל ד"ס למנחות ככתביס רחבים דלא לימי אחרת כסס ספר דרך חכמה ששיעורו ג' ריבועי אמה ברוך ומתו אמה ברוחב דהכי יונאין ורדפי גיבא ויבטל ליה. מ"א. וכפסר פרי הרה"ן כתב ושיעור קליה גדול הוא שיכסה דלשו ורובו כשמיסה ויגיע עד סמוס ע"ס. אס לגס השליס ונהפסל קלה דדרך לובזי בנדיס וזהר פנאקפל אין זו כשיעור כדי להכסוס ראשו ורובו כהוב כהפוסה ביה יעקב סימן ק"ז דכיון שמוס להפספס כפסוס דמי אף שלא נחפסס עדיין וברי"ע זו כשיעור ע"ס ומיין בבני חיי"ס. קליה קמן שיש זו כדי לכסו:

ביאור הלכה

כדמסייס אח"כ איכא לסמוקי וכמו שכתב הגר"א ולא ראל לומר כוס נס כן איכא לסמוקי שמוס דכתחמ סוכר לעיקר דיון כסופס ר"ע וכמו שכתב בני"ן לק' לא שייכס שיקר שיקר ק"ק על דיון שכתב אח"כ דעס בספק הוא גס כן נאשוס רש"י וכמו שכתבתי בפ"כ ע"ס: * איכא לסמוקי. עיין גמ"ז ועיין בהגר"א שכתב דבמות סתתרה דאף לדעת רש"י ממי איכא לסמוקי אף אם סגרו כחושין של אחרו עינין דשחא לא אחרו לרש"י אלא להפסלה ולא לכסול דיעבד:

חופי (ד) מין אחר ויותר טוב שלא יתספרו בחוס לכן לה) רק בחוס כזוס שחין ונהגינן סהה לעשות הציצית רק לבניס וע"כ אין לגזור שחא ישייר מחוס הכפירה לשם ציצית: (וע"כ) כשר לכי"ע. (ו) דלרש"י כיון שכתב ר"א של זמר אין לחוט שיעור בחוסי שער מיניס לשם ציצית ולר"י שפירס כיון דנשתחייב כל שחול אלא תנבטל סמורס בנד וכי"ל כשתיף הקודם וכ"ס לרי"א שסמטיף הקודם כשר הכא כיון דהשתל הציצית היה אחר הכפירה: (ב) לא יתפור. ר"ל בלאו המין אלא במין אחר יש להקל ויותר טוב בחוס כזוס וכי"ל בס"ק י"ח: (בא) ואם נקבע וכו'. ר"ל שנקבע (ג) כולה מתקב עד שיפך השפה לכן איכא לסמוקי דאף אם הכגד הוא של זמר ויתפרו בחוסי שאר מיניס דלרש"י גודלי מותר אפי"ס לה) אשאר דלרב פתריס ספול דכיון דלא נשתחייב כל שחולס הלא מתארב כשתיף הקודם לדויסה הרלשונה כחמ"ן דפסיק דמי ולא יועיל חפירה אף אם ירצה להטיל ציצית אח"כ ואשאר דהכא עדיף דהלא הכיף הוא שלם משני נדדיו ורק בחמלע נוסק לכן) וכו' בספק של שפוע ועיין בפ"י שחולק ומוסק דל"ן כגון ספק דלרש"י אם הטיל בו ציצית לאחר הכפירה דע"כ. ומ"מ יותר טוב שירצה קודם הכפירה לתח כחמ"ן חתיכה בנד על שלם על שלם על שלם על שלם ידו הכל ואם פ"ס לו יש להקל כהמ"ז דנל"ס הלא כהננו בס"ק ס"ז דפסק כהחזרויס דחפירה מהחייב חמור ומועיל אף בנקרע הכנף לגמרי ממקומו: (כב) של משי. דלס הוא (ח) של זמר ככר נחבול דל"ן לחוט כלל ומותר להמלא ספירה אף חור ג': (כג) בחוט משי. וה"ס אם הטיל של שער מיניס דוקא אם החוט הוא ממותו החין גוטל אלא אם החוט ממין אחר (מל) יש להקל דברדלי לא יועיל יקח אחרו המוס לציצית דכרי אינו מותר אלא במינו: (כד) לכן. דלס הוא נצטע מנ) ג"כ אין לחוט כלל שחמא יקחמו לציצית דל"ן אלו נחגיין לנשות ציצית מצויס כמ"ס סימן פ' מ"ה: (בה) למטה מג' וכו'. דעס הוא מקוס הציצית אלא כשהתפירה למעלה מג' ולמטה מקשר אגודל אין לחוט שיקחמו לציצית כמ"ס סימן י"א. וכתבו סנקב חמור לחמור נחש' לכן וכפליטוס שלט שסס על זמר אין להקפיד כלל ככ"ל:

(א) של קמן וכו'. והיינו כן ס' שביס. כהשונות רמ"א סימן ק"י מחללל סילך יולאין בדי' כמות הקמיס מזה השיעור והדף דבריו דמותר ל"ך כהס מלי"ך כל היוס בלי ציצית וכד"ס סימן פ' כסב לגמל העס שיכרכו בטי"ך על קליה גדול ויפסרו אס הסקן וילמו בו כל היוס ומ"ס

שיעור הציצית

(ג) ארסי"ה: (כ) דכ"ס: (ז) כגרי"א: (ז) מ"א: (ח) מ"א: (ט) כנס"ס: (י) דכ"ס: (יא) ארסי"ה: (כ) מ"א: (י)

הלכות ציצית סימן טז

5] דמוטב לילך בהם מלילך כל היום בלי ציצית - כלומר אלו שאין להם טלית קטן אחר אלא רק פחות מהשיעור (שיתבאר לקמן), מוטב שילכו עם הבגד הקטן מאשר שילכו בלי שום ציצית, כיון שיש דעות שהשיעור הנצרך הוא קטן מאוד (כמו הדעה שהביא במ"ב בשם דרך חכמה, או כדעת ערוך השולחן (ה) שבט"ק כלל לא בעינן שיעור), ולפחות יצא ידי חובה לשיטתם. (ויש טעם נוסף, משום שגם אם אין בזה מצוה הוי זכר למצוה ומקבל שכו, מ"ב דרשו בשם תורה לשמה (ב).)

6] ובדרכי משה סימן (ט) [ח] כתב וכו' עד כאן לשונו - כעין זה כתוב בדרכי משה בסימן ח אות ג (אך לא מצאתי כלשון הזה ממש, לא בד"מ ולא בכמה פוסקים קדמונים). ואף על גב שגם אנו שהטלית קטן שלנו בשיעור הראוי, ואפילו הכי צריכים אנו לברך על הטלית גדול ולפטור בכך את הטלית קטן (כמבואר בסי' ח במ"ב ס"ק כד, כדי למנוע ברכה שאינה צריכה ועוד טעמים עיי"ש), מכל מקום הכא מזהיר באזהרה נוספת את בעלי הטליתות שאין בהם כשיעור, שאם יברכו על הטלית קטן יש בידם ברכה לבטלה ממש (-אליבא דהלכתא).

כתב שאינו צריך אחר לשומרו, הכוונה לשמרו שלא יאבד את בגדו (שהרי כבר בגיל חמש אין הקטן צריך אחר לשמרו שהוא עצמו לא יאבד, כמש"כ הרדב"ז (שו"ת ח"ה ב' אלפים קו)) וזה הוי בגיל תשע (והכוונה לבגד עליון כדוגמת טלית גדול, שאז יש חשש שהילד ישכחנו במקום כלשהו), והגר"א כתב שהיה לרמב"ם גירסא אחרת בגמרא ומשם הוציא דין זה.

ס"ק פ

4] והיינו בן תשע שנים - כמו שביארתי בצינן 3, ובמגן אברהם כתב שהטור סובר שכיון שמגיל תשע הוי גיל חינוך לכלל המצוות (כמש"כ תוס' בערכין (ב: ד"ה שהגיע) לדעה הראשונה) לכן נחשב ילד גדול לענין מידת הבגד, (ועיין במילואים בענין המקור שכתב הט"ז לדין זה. ודע דיש אומרים שגיל הקטן הכא הוא חמש (שו"ת רדב"ז ח"ה ב' אלפים קו) וי"א שש או שבע (סמ"ק ל"א), ובחזו"א (ג,לא) כתב דאפשר דמש"כ הטור בן תשע הכוונה בן שמונה ויום אחד, שנכנס לשנה התשיעית, אך להלכה קי"ל כפשטות דברי הטור ורוב הפוסקים והמשנה ברורה דמיירי בבן תשע ויום אחד).

הלכות ציצית סימן שו מז

באר הגולה כח

הנהגת מיימנו
פ"ה מהלכות ציצית
לפרשת כפי'
אמנות ח"ה

כך הטיל בו ציצית אם הוא של צמר (יט) כשר לכ"ע ואם הוא של שאר מינים שדרך לתפור בחושי של אותו המין (כ) לא יתפור (ח) [ד] לדעת רש"י (ט) (כא) ואם נקיע ותפרו ואח"כ הטיל בו ציצית (י) * איכא למסוקי: ו' התורה חתיכה בנד (יח) בכנפי השלית וכן כשר שנהגים לתפור סביב הנקב שהציצית בו אם השלית (כב) ברוח משי ותופרו (בג) ברוח משי (כד) לכן יש להשי' בדבר לדעת רש"י שלא תהא שום תפירה (בה) ולמטה מנ' ולמעלה (יג) מקשר גודל: כנה וכה"ס (כו) ככל מקס שאמר בחוט שאע"ל מין הציצית דחיישינן שמא יקח אמונו חוט לחוט הציצית: (תי"ס סי' מ"ו וכנסו: ככחות מיימנו):

מז שיעור מלית. ובו סעיף א':

א' שיעור מלית שחייב בציצית שיהכסה בה באורך וברוחב ראשו (ה) (ו) (ז) ורובו (א) של קמון באר הימנה

בנוף הכפר שס: [ד] לדעת רש"י. ונכנס ויכנס כדל"ו ח"כ סי' ס"ז מלית שנקרע מן ג' וזה כנעו קרע עד שנקב אשר הציצית מניו זו ולא נשקף אלא נקרע מזה אחד ושניו שלם מותר לחפור אחרו. אף כדי לנאחש שעת רש"י יתפור אחרו כמקומו שז"ל מנין מלית וסלית. ואם נשקף לגמרי לא יתפור כלל ואח"כ בחוט משי או קניוס ע"ס:

[ה] ורובו של קמון. מפי"ס ומ"ס שיהיו ככחפים רחבים כו' עיין בשאלות עיני ח"ה סימן כ"י שכתב שאין קפידא שיהיו ככחפים רחבים. ומס' שמשו משום דאחי חייבה כו' ליתא אלא כדל"ו כדל"ו כמחיים ע"י לבוד אלא לא כדגד גדל צענין לאמרושי לאחורא כדל"ו לא אחי אורחא ומבטל ליה. ועיין בשו"ס חס"כ זכ"י סי' ל"ט ע"ס. ועיין בנר"י שיש דעות שונות בעשור כמלית קמון ויש לנשים שיקף כדל"ו וכל גוף כדל"ו עד כמה פנים ואחור. ע"ס כנסת מפי"ס נחמ. ומ"ס כנסת בשם הר"י ז"ל שלא יחסי כפי ורועות לפ"ק כיוון כפי ורועות ארוכים כמו שנושאים למבוגר מלית אלא מ"ס יבול לנשים כמו נקב שחכמו זו הידיים ועיין בכנפי כהר"י שנים

ר"ל ולא תאמר אגודל: (ח) לדעת רש"י. ודוקא כשהקרע נמשך מקשר גודל כמ"ס ס"ז: (פ) ואם נקרע. סי' כולס: (י) חובה לבטוקי. לדעת הרמ"ם לא מהני. וכבר כתבתי ס"ק ו' שמי' מולק דל"ן כמן ספק וכ"ע מודו דלחצר הליכה אם הטיל בה ציצית דכשר ע"ס ועיין בשכ"נה ונע"ס: (יא) בכנפי הסלית. כמ"ס שטה"ק לחפור חתיכה בגד ככנפי הסלית הע"ס דיש לוטריין סוף סי' י"א משום דרוב בגדים סלית חדשים יש תפירה חור ג' ולר"ע כמל"ן דפסיק דמי לכן נוהגין חתיכה של ג' על ג' משוין בה שום תפירה. מ"ס: (יב) מקשר גודל. דעם הוא מקום ציצית:

(ח) ורובו של קמון. היינו כשהוא כן פ'. כשהוא רמ"ל מל"ל האך יולאין כדן כמ"ס הקמים מזה השיעור ומי' דמוכס ליתך כהם מליך כל היום כלי ציצית. ובד"ס סי' כ"י כהב לגמד כהם שיכרכו בבוקר על פלית גדול ויפתרו את הקמון וילכו בו כל היום ומ"ס אם אפשר ללמד שיעשהו גדול שיהיו כשיעור מה טוב ומה נעים ע"ס:

משנה ברורה

חופי (ד) מין אחר ויותר טוב שלא יתפרו בחוט לכן לה) רק בחוט כצוט משוין ונהגין עתה לעשות הציצית רק לבנים וע"כ אין לגזור שמה ישייר מחוט התפירה לשם ציצית: (ו) כשר לכ"ע. (ז) דלרש"י כיון שהבגד הוא של צמר אין להוט שישיר בחושי שאר מינים לשם ציצית ולר"י פתח כיון דנשתהיר כל שהוא לא תתבטל המורה בגד וכי"ל כשהיף הקודם וכ"ע לר"י ששם סוף הקודם כשר הבגד כיון דהשתל הציצית היה אחר התפירה: (ב) לא יתפור. ר"ל בלוחו המין אלא במין אחר יש להקל ויותר טוב בחוט צצוט וכי"ל בס"ק י"ח: (כא) ואם נקרע וכו'. ר"ל שנקרע (ז) כולה מתקב עד שיפך השפה לכן חובה לסוקי דלף אם הבגד הוא של צמר ויפתרו בחושי שאר מינים דלרש"י גדליו מותר אפי"ה לה) אפשר לרוב פתח ספול דכיון דלה נשתהיר כל שהוא הלא מתארב כשהיף הקודם לדויעה הרחשונה כמל"ן דפסיק דמי ולא יועיל תפירה אף אם ירצה להסיל ציצית אח"כ ואפשר דהכא מדויף דלהל כהיף הוא שלם משו' נדריו ורק בחלע נשקף לכן) וזהו הספק של שו"ע ועיין בס"י שחולק ומוסק דל"ן כגון ספק דלרש"י אם הקיול זו ציצית לאחר התפירה דכ"ר. ומ"ס יורה טוב שירצה קודם התפירה לתח כחמה חתיכה בגד של שלם על שלם ויאל ידו הכל ואם פ"ס לו יש להקל כה"ס דלנ"ס הלא כהננו בס"ק ס"ז דעתם בהלכות דהתפירה מהשיב חבור ומועיל אף בנקרע הכנף לגמרי מהקמון: (כב) של משי. דל"ס הוא (ח) של צמר ככר נהבול דל"ן לחוט כלל ומותר להמלא ספירה אף חור ג': (בג) בחוט משי. וה"ס אם הסלית של שאר מינים דוקא אם החוט הוא מלוחו המין נושא אלא אם החוט ממין אחר (מ) יש להקל דברד"ל לא יועיל ליקח אותו המוט לציצית דכרי אינו מותר אלא במינו: (כד) לכן. דל"ס הוא נצטע מנ) ג"כ אין לחוט כלל שמה יקמנו לציצית דל"ן אלו נוהגין לנשות ציצית מצוים כה"ס סימן פ' מ"ה: (בה) למטה מנ' וכו'. דעם הוא מקום הציצית אלא כשהתפירה למעלה מנ' ולמטה מקשר אגודל אין לחוט שיקמנו לציצית כה"ס סימן י"א. ויבדו הנקב חסור לחפור נחש לכן וכמליתו שלם שיהי על צמר אין להקפיד כלל ככ"ל: (בו) בלית מקום. ר"ל אם נקרע והשתהיר ממנו כל שהוא וכי"ל בס"ק י"ח ע"ס:

(א) של קמון וכו'. והיינו כן פ' שנים. כשהוא רמ"ל סימן ק' מל"ל סוף יולאין גד' כמ"ס הקמים מזה השיעור והרף דבריו דמותר ליתך כהם מליך כל היום כלי ציצית וכד"ס סימן פ' כהב לגמד כהם שיכרכו בבוקר על פלית גדול ויפתרו את הקמון וילכו בו כל היום ומ"ס

שיעור הציצית

(ז) אפי"ה: (כ) דכ"ס: (ז) כגדל"ה: (ז) מ"ס: (ח) מ"ס: (ט) דכ"ס: (י) אפי"ה: (י) מ"ס:

הלכות ציצית סימן טז

ס"ק ז

9 [לכולי עלמא פטור אפילו אם הגדול יוצא בה באקראי לשוק - כדאיתא בגמרא שהבאתי בציון 1 "אין הקטן מתכסה בה ראשו ורובו, אף על פי שהגדול יוצא בה עראי פטורה".

10 [אך אם דרך אנשי המקום שהגדולים ילבו בו בקבע לשוק וכו' דחייב בציצית - כדמוכח מהגמרא הנזכרת בציון 9, שאמרה "אף על פי שהגדול יוצא בה עראי פטורה", ומשמע שאם הגדול יוצא בה בקבע אינה פטורה (ומלשון "הגדול יוצא בה" משמע דאיירי ברגילות הגדולים, ולא באדם מסויים, דבאדם מסויים היו אומרים "אף על פי שיש שיוצאין בה" וכדומה) (ביאור הלכה ד"ה ואז).

11 [משמע מדברי הב"ח דחייב בציצית - המשנה ברורה כתב "משמע מדברי הב"ח" מפני שיש מפרשים (הו"ד בבה"ל) שהב"ח מדבר על גדול שיוצא בה אפילו אם אין דרך הגדולים לצאת בה (דלא אמרינן בטלה דעתו), ולפי דבריהם כל שכן שאם דרך הגדולים לצאת כך חייב, כדברי המשנה ברורה (רק שלדעתם הב"ח לא דיבר בפירוש על דרך הגדולים, ולכן כתב המ"ב "משמע").

12 [ועיין בביאור הלכה - ד"ה ואז, שם הוכיח שהב"ח מייירי בדרך הגדולים לצאת כך (ולא באדם יחיד).

ס"ק ח

13 [בן שלוש עשרה שנה - שהיה מקום לפרש ש"גדול" הכוונה הדרך הממוצעת של הגדולים בכל הגילאים (מ"ג ומעלה), לכך אומר שאפילו אם רק בני שלוש עשרה יוצאים כך לשוק ולא מתביישים, כבר נחשב לבגד אצל כולם (על פי ביאור הלכה ד"ה לשוק), וכתב בארצות החיים שדין זה הוא סברא פשוטה.

המשך טו"ע

7 [ודוקא כשהגדול לובשו פעמים עראי ויוצא בו לשוק - כמו שכתוב בגמרא שהבאתי בציון 1 "והגדול יוצא בה דרך עראי" (ומדובר שהגדול לבוש במכנסיים, ואת הבגד הקטן הוא לובש על פלג גופו העליון, ולדעת צ"ח (הע' 11) בשם משנה הלכה מיירי שהוא לבוש בגופיה מלבד הבגד הקטן ואילו לדעת להורות נתן (ח"ב ב) מיירי שלובש את הבגד הקטן על בשרו ממש, ודע עוד שכשאנו בודקים האם הגדול מתבייש, הבדיקה היא האם מתבייש מחמת קיצורו בלבד, ובלי להתייחס למה שמתבייש מסיבות אחרות כגון שדרך הלבישה היא תחת בגדיו או כל סיבה חברתית אחרת, ע"פ בה"ל ד"ה לשוק).

המשך ס"ק ט

8 [ויהיה עליהם תורת בגד ולא שם רצועות - ולשון ערוך השולחן (ד) "ואם לא יהיו רחבים מיחזי ככולו פתוח", כלומר שאם אין על הכתפים שם "בגד", נמצא שיש כאן בגד אחד מלפנים ובגד שני מאחור שמחוברים ברצועות, ויש סברא חזקה לומר ששני הצדדים אינם נחשבים לבגד אחד לענין שיעור טלית (כמש"כ בחזו"א (ב,ט) לענין עומד מרובה על הפרוץ ע"ש, וכן משמע ממש"כ בבה"ל ד"ה לשוק לענין בגד שכתף אחד מחובר ממש והשני רק בכפתורים ע"ש, ודלא כמש"כ קצות השולחן (בהוספות עמ' פו). שאפי' אם מחוברים עם רצועות ודאי נחשבים לבגד אחד) וכן לענין צורת טלית (דבעינן ב' כנפות מלפניו וב' מלאחוריו, כדאיתא בסי' י"ב). וכדי שיחשבו הכתפים "בגד", צריכים להיות לכל הפחות ברוחב של שלוש אצבעות (6 סנטימטר (לדעת הגר"ח נאה, ולדעת החזו"א 7.2) (כף החיים בשם פתח הדביר), ונראה שלמד כן מהלכות טומאה, שהשיעור המינימלי להחשב "בגד" לענין קבלת טומאה, הוא שלוש אצבעות על שלוש אצבעות (כדאיתא במסכת כלים כז,א-ב).

הלכות ציצית סימן מז

ס"ק ד

שיעור ראשו ורובו הוי שלושת רבעי אמה, ורוחבו של הקטן הוי חצי אמה (ומודדים גם את רחבו של הקטן, שזוהי כוונת השו"ע שאמר "באורך וברוחב" (לשיטת הדרך חכמה)), ואף אם ילבש טלית בשיעור זה כשחציה מלפניו וחציה מלאחריו שפיר דמי (עיי' שם (בנחפה בכסף) שביאר דברים אלו באורך, וַהֲלֵכָה לֹא הַסְכִּים הַנַּחֲפָה בַכֶּסֶף לַסְמוּךְ עַל שִׁיעוֹר זֶה, מִשּׁוֹם דִּיש לְהַחֲמִיר דַּקְטָן הוּי בֵּן תִּשְׁעָ כְּשִׁיטַת הַטּוֹר, וְגַם פְּרִי הָאָרֶץ שֶׁהֵבִיא דַעַת הַדֶּרֶךְ חֲכָמָה לֹא הַסְכִּים עִמּוֹ).

18] וכתב על זה המחצית השקל והארצות החיים (ס"ק יז) שאין לזה סמך מן הש"ס - ולא ביארו כוונתם, ונראה דסברי דקיימא לן כדעת הטור כמו שכתב במשנה ברורה (בס"ק א) שקטן היינו בן תשע, וכן סבירא להו דמודדים "רובו" מלבד "ראשו" (שכך מדד הגר"ח פלאגי, והמ"ב סובר כמותו כדלקמן בציון 22), ואם כן השיעור יהיה הרבה יותר משלושת רבעי אמה על חצי אמה.

19] וכפרט במה שכתב חצי אמה ברוחב - שלגבי הרוחב, מלבד מה שנתבאר בציון 18, ישנו נידון נוסף, האם בעינן שהקטן יוכל להתעטף כולו גם ברוחב הטלית (כמו שהבאתי בציון 2), וכתב בביאור הלכה (ד"ה לשוק) שפסק ההלכה בדין זה אינו ברור, והרי במדידת הדרך חכמה מדד את הרוחב של הבגד רק לרוחב גופו של הקטן, ושמא בעינן גם לאורך גופו של הקטן.

20] ומנהג אנשי מעשה לדקדק שיהיה בו אמה מלפניו ואמה מלאחריו - במקור הדברים לא נתבאר הטעם, ובמשנה ברורה עוז והדר ביארו שהוא משום שסוברים שרוב קומתו של קטן בן תשע בלי ראשו הוא אמה, והדרך ללבוש את הטלית קטן על הגוף בלי הראש, וכיון שדרך הלבישה היא שחלק מהבגד מלפנים וחלק מאחור, אם כן בעינן שיהיה שיעור של רוב קומתו משני הצדדים כדרך

14] או לפתח ביתו ברוחב - רצה לומר ברוחב, סמוך לפתח ביתו (שהרי כתוב בגמרא "יוצא"), והנה האליה רבה כתב זאת מסברא, ונראה דטעמו משום שבגד בא לשם צניעות, ובתוך הבית או אפילו בחצר ביתו עדיין אינו מקום שאנשים נוהגים בו צניעות (כמו שמצינו שהתפאר ר' יוסי "מעולם לא ראו קורות ביתי אימרי חלוקי" (שבת קיח:)) משמע שאצל אדם רגיל, קורות ביתו רואים אימרי חלוקו, וכן מצינו בכתובות עב: לענין כיסוי ראש), הלכך המקום שבו בא הבגד לידי ביטוי האם מתביישים ללבשו אם לאו, הוא מיד כאשר יוצא מביתו לרוחב.

15] ויש חולקין בזה וסבירא להו דלא בעינן רק אם יש בו כדי לכסות ראשו ורובו של קטן - ולא בעינן את התנאי שגדול לובשו כך לפעמים בחוץ, ולדעתם מה שכתוב בגמרא "והגדול יוצא בה דרך עראי", נכתב רק כדי שנדע שהברייאת מדברת על שיעור טלית עבור גדול, ואם לא היה כתוב את הסיפא היינו חושבים שמדובר על שיעור טלית עבור קטן (בית-יוסף בשם מהר"י אבוהב).

16] במלה דעתו אצל כל אדם - כמו שמצינו דאמרינן הכי לענין דרך הוצאה בשבת (שבת צב:)) ובעוד מקומות (מקור נוסף לדין זה כתבתי בציון 10 במוסגר).

17] כתב בספר פרי הארץ (מזרחי, סי' א) בשם ספר דרך חכמה (פוחביצר, נתיב כב, דף מה עמוד ד) ששיעורו שלושת ריבעי אמה באורך וחצי אמה ברוחב - וביאר טעמו בספר נחפה בכסף (סי' א לפי המסקנא) משום שדרך הלבישה של הטלית היא רק (מהראש) אחורה ולא קדימה, וסובר ש"קטן" האמור בגמרא היינו בן שש כדעת הסמ"ק (ל"א), וסובר נמי שמודדים שיעור "רובו" ביחד עם "ראשו" (ע"פ לב חיים צט), ואם מודדים קטן בן שש רק מאחור,

הלכות ציצית סימן טז

הציון כתב זאת בשם ארצות החיים בשם ספר משמחי לב, ונראה דכוונת הארצות החיים היא לספר מסמכי לב, והוא קונטרס של הוספות שהוסיף הגר"ח פלאג'י בסוף ספרו שו"ת לב חיים, ויש שם תוספת נכבדה המשלימה את תשובה צט (שבתוך השו"ת עצמו) שבה דיבר על השיעור, אמנם את הענין הזה גופא, שמדד ילד בן תשע וכו' לא כתב בהוספות אלא בתשובה עצמה (וכן משמע שהבין הפסקי תשובות הע' 19). **ולענין שיעור הרוחב** כתב החזו"א (ג,לא ד"ה באה"ח) שהמשנה ברורה לא ביאר שיעור הרוחב, ושיעורו הוא אמה (ומוכח בביאור הלכה ד"ה לשוק דס"ל דבאמה רוחב ודאי סגי (כדברי החזו"א, אך שמא גם בפחות מזה סגי), דכתב בענין הבגד שדן עליו דאם יש בו אמה על אמה בכל צד (כשר), אך הגר"ח פלאג'י הנ"ל שהוא מקור דברי המשנה ברורה כתב שם דסגי ברוחב של שלושת רבעי אמה, וגם בצד"פ מדייק במשנה ברורה שמה שכתב "שלושת רבעי אמה באורך לכל צד" כולל גם את הרוחב, ולהלכה כיון שהוא ספק דאורייתא יש להטיל ציציות כבר ברוחב של שלושת רבעי אמה, אך משום ספק ברכות אין לברך עד שיהיה ברוחב אמה, (ושיעור אמה וחצי הוא 72 סנטימטר (לגר"ח נאה, ולחזו"א 86.4). **ולענין השיעור בטלית של ילדים**, עיין בסי' יז במ"ב ס"ק ט).

[23] ועיין בביאור הלכה - ד"ה לשוק, שם דן לגבי בגד שכתף אחת מחוברת כראוי, ואילו הכתף השניה מחוברת רק בכפתורים, האם נקרא חיבור לענין שיעור הבגד.

[24] ומה שנוהגין האשכנזים שלוקחין חתיכת בגד קטן - "זרת ארכו וזרת רחבו וכו' לשליש ולרביע מן השיעור שחייבתו תורה בציצית" לשון ארצות החיים (אר"י א), והטעם שבכל זאת נהגו ללבוש בגד כזה הוא משום שיש

הלבישה (ושיעור אמה הוא 48 סנטימטר (לדעת הגר"ח נאה, ולדעת החזו"א 57.6)).

[21] ונקב בית הצואר אין עולה למנין - איתא בעירובין (י): שהחלל של עור העסלא מצטרף עם העור לשיעור טפח לענין טומאה, ומבואר שם שדוקא אם ה"עומד" מרובה מהחלל מצטרף, אבל אם החלל יותר מה"עומד" אינו מצטרף, ולפי הרשב"א (עבודת הקודש ש"ב ס"ב לה) והריא"ז (הובא בשלטי הגיבורים עירובין ד.. הזכירם בשעה"צ סי' שסב, ס"ק ל) רק אם יש ברחבו של כל "עומד" (=כתף) בפני עצמו יותר מרוחב החלל, החלל מצטרף לשיעור, ולפי זה אין הכי נמי, אם יעשה כל כתף יותר רחב מהנקב לכולי עלמא הנקב מצטרף (החזו"א ב,ט) כתב ללמוד מעור העסלא כמו שביארתי, אך באופן אחר שאינו עולה בקנה אחד עם דברי המ"ב, עי"ש), **ולפי מה שפסק המשנה ברורה בסי' שסב (ס"ק מה)** דמעיקר הדין גם אם יש בעומד (כגון הכתף) משני הצדדים יחד, יותר מהחלל, החלל מצטרף לשיעור, אם כן הוא הדין הכא, וכנראה שבזמן המשנה ברורה היו עושים את הכתפים מאוד דקים, באופן שאפילו שני הכתפים יחד אינם יותר רחבים מהנקב (כדמשמע ממה שהזהיר בס"ק א שלא לעשות הכתפים כרצועות דקות), ולכן כתב שנקב בית הצואר אינו עולה למנין. (גם בקצות השולחן (הוספות עמ' פו) כתב לגבי השאלה האם מודדים נקב בית הצואר, שתלוי אם הכתפים רחבות אם לאו). (דין זה שהנקב אינו עולה למנין אינו רק למשנת חסידים ואנשי מעשה (שמחמירים בשיעור אמה מכל צד), אלא גם לדין בשיעור שיבואר לקמיה, אין מודדים את הנקב, כמו שכתב במ"ב בסי' ח סקי"ז. ודע דלענין החתך שעושים בסיום הנקב (בלא לחסר מן הבגד), פשיטא שמצטרף מקום החתך לשיעור, שהרי מרובה בשופי מב' הצדדים, וכן פסק בפסקי תשובות (אות ב) בשם א"א מבוטשאטש).

[22] כי כתבו האחרונים שמדרו - בשער

[קצ']

ב רמב"ם פ"ג
מלכות ז"ל

הלכות ציצית סימן מ

בהמהלך לברו בשוק ואינו צריך אחר לשומרו : הנה (ב) * ואז חייב ציצית ודוקא (ג) כשהגדול
לוכזו פעמים (ד) ערמא ויונה ב (ד) * לשו. (כ"י) בשם בני חב"ד ובשם מהר"ם :

באר היטב

ראשו ורובו וע"י התעורה אין זו כשיעור עבור מציית כס ס"י ס"ז
וכ"כ בלקס הקצות : (ג) ערמא . ואם גדול מחבשים לגוף זו ערמא
לשוק אין לברך עליו . ואם הוא יולא בעליהם שאחריהם אין יולאין זו
כשהיא דעה . מ"ל ועיין ס"ז עיין בכה"מ ג' ובספר כתי הארץ ס"י
ח' ובש"ס :

משנה ברורה

ו"מ ח"ס חפ"ש לאדם שימעה גדול שהוא כשיעור מה טוב ומה נעים
עב"ל . וימעה (א) המהפיק של העליות קצן רמב"ם כדי שיהיו מירסי
ויסיה עליהם הורה בגד ולא שם רצועות : (ב) ואז חייב בציצית .
גדול הלוכזה לאשוקו אם אין בו זה השיעור של ראשו ורובו או לביע
המור (ג) חיליו אם הגדול יולא זה באקדמיו לשוק אך אם דרך אנשי
החקום שהגדולים ילכו בו בקבע לשוק ואין מהביישין שמתע מדברי
הב"ח חמייב בציצית ועיין בכה"ל : (ג) כשהגדול . ג) כן י"ז מה :
(ד) לשוק . או ד) לפתח ביהו כרהוב חלל אם הגדול מהביישין לנאח
בו חליו באקדמיו לשוק לא חשיב כמות חליו אם לוכזו צבחו י"ז
(ה) חולקין בזה ובע"ל דלא בעינן דק אם יש בו כדי לכסות ראשו ורובו
של קצן והסכימו (ו) האחרונים להתמור טל לא לברך על ס"ק חף שיש בו
כדי ראשו ורובו ש"ק אם הגדול מהביישין לנאח בו באקדמיו לשוק דהק
שואו יולא כשהיא דעה חלל כל חלד . ובמנין שיעור ראשו ורובו כהכ
בספר פרי הארץ בשם ספר ד"ה ששיעורו ג' ריבועי חמה באורך וחצי
חמה ברובת וכרח ע"י התעורה שקל והבא"ה שאין סוף גור מן
ז' ו' ובספר צמה שכתב ח"י חמה צבוח . ומנהג אנשי משה
(ז) לדרוך שיהיה בו חמה מלפניו ואח"כ מלחמו וקב ציה חולר אין
עיה לייצן ובס"ק כזה יוא מן הספקות חילל לברך עליו ועב"ל ח' לא
יפתח מג' ריבועי חמה באורך לכל גד דלתי"ס כי בו השם ברבס לנכסם
כי כתבו האחרונים שמהו ומתל ששיעור ראשו ורובו של קצן הוא
חמה וחצי ועיין בכה"ל . אמר מהב"ט האכאמ"ס (פ) שלוקחין מחיבת
גדל קצן אחד מלפניו ולאחד מלחמו ויורפוין בזה לציונה וטושוין בהם
ליון חילן אין יולאין בזה כול הוכה ליונה ומלמד שמבליין מלוח ליונה
מבניין ברבס לנכסם בכל יום ושבועים על לא משא גם אסור לנאח בו
בשבת ומבאר בסמ"י וי"ג ע"ס . ועב"ל העושין קן לא יערכו עליהן
אלא יערכו צבוק על ס"ג ובזה ילכו כל היום כיון שמבניין סכ"ס
בזה שלא לבקל מלוח ליונה כל היום חלל כל ירח שמים לא יסמוך פ"ז
כלל חלל ועשה גיל ממש כל מדויג לפני מנהגו . ובליוה המקמות
נובגין שהנגד הנקרא קאמוע"ט או וועב"ס הוא סמוח מלחמו ועושוין
בו ליונה כד' כמקומו ואשריו ליש רק שרדך ליונה שיהיה רובו סמוח
וכן בש"ט שטושוין במדיחמו יחרו בזה ועיין למיל סימן י"ז סעיף
ז' ח' מה שכתבנו שם . כתב האר"י (י) מיה קצן יהיה טוב שלא
יהיה בו ביה ורצועה . אם לגש העליה ותקפל קזח כדרך לנכ"ש
גדלים ואחר שתתקל אין זו כשיעור כדי לכסות ראשו ורובו כתב
בראשונה ביה יעקב סימן ק"ו דכיון שמתור להפסד כשפסד דמי חף
שלא נתקטע פדיון וכדי יש בו כשיעור מיין שם ועיין בדני חיים . ס"ק
ש"ס בו כדי לכסות ראשו ורובו וע"י התעורה אין זו כשיעור סמוח
מציית כס ס"י ס"ז . וכ"כ בלקס הקמות :

ביאור הלכה

ו"מ חייב בציצית . עיין במ"ב צמה שכתב גדול הלוכזה פ"י דבזה
מיני כסא"י ולענין הרבס כמות של קצן שבע לחינוך שחייב אכיו
לפטול בו ליונה מתנאי לקצן כמותו י"ז משמטין כראש ורובו של קצן קצות
הוא דרך רש"ט הוא סכ"ג י"ז בראשו ורובו של חייב אכיו מדרבין להטיל
בו ליונה . אמר גמ"ר . אמר עור בע"כ אם דרך חשי סתקום שהגדולים
וכו"ל דכ"מ וזכר סחה והגדול יולא בו בקבע וסכ"ס כ"ל מ"ס ח"ל סכ"ס
דכונת כ"ח הוא כן דל"ס בעלם דעה חלל כל חלד גם לשון סמח"א
והגדול יולא גם דמניס דיוק הכ"ח חל דיוק דוקא בלחשי ולא בקבע מוח
כן וזכר וכה"ל קמה סכ"ט מעל הכ"ח והכונה"ל . וזה נ"ל שהוא כונה כס"א
גמס סיים כחוק דכיון והסכי דלס הוא יולא בעליהם אין יולאין
בו בעלם דעה ולא שיער דוקא באקדמיו שמתע דליונו בקבע ולא כתב לו
שזר כזה הוא נגד דכ"י מוח"ס חלל בוט שט"ל איון כיכר כמו שיער
הא"ר אה דכ"י כ"ל לא חמייבן בעלם דעה כיכר שהוא סוף בו בקבע
דליו או עוד כראה בדיוטת דליונו מ"ל שיהיו סתקום מחבסם זה ראשו ורובו אם
אין דרך גדול גודל ילקך בו כמות חליו באקדמיו חף שהוא יולא גם באקדמיו
ג"ל בעלם דעה ולדעה סכ"ס סכ"ס ככ"ס ראוי להחייב טל לנכך עליו
וזכר כ"ל כס"ס בנ"ל והיו סתקום ח"פ דכ"ל חלמייך לים קאי דמיידי
בציצית שהקטן מתכסם כס ראשו ורובו [ועיין בסמ"ס שהקטן מ"ד כיואר
דכ"י כס"א אכ"י סוף דכיון כול כמותו לראו דכ"י סכ"ח ור"י על
סמס שאין בו שיעור ראשו ורובו ולא נכיוני דכיון גם כס"ס מחליה סקל
לא שמתע כן חלל הוא דכ"י כפני עניו ואדמייך לים קאי וכן מוח"ס כס"ס
ללוחו מהייב] ולכ"ל חלה דליונו אם כול כמותו לראו דכ"י דליונו דעה
אז חליו חל"ל דיוון שהוא סוף זה בקבע לשוק לא חמייבן בעלם דעה חלל
כל חלד חמייבן שסגד חשיב גנד חלל קצן שיש בו כדי לכסות ראשו ורובו
ע"כ"ס דוס שאין בו כדי לרבו ורובו של קצן ח"ל סכ"ס ליוכוו בקבע כולג"ד
בכסא"י . ועד עוד דמה שכתבנו לקצן ככ"כ ומה שנובגין האכאמ"ס וכ"י
אין יולאין בוט כל הוא לכו"ג . וכמו ש"ל כשר אכ"ס דליונו לנכ"י ככ"ס
אסור דיון שהגדול סוף זה בקבע הוא חשוק גנד דוקא אם הוא יולא גם
בקבע לחון דרך מלגוב על התניב כה"ל כן חלל מהבנאים כוסי כסוה
כל יתרה חל"ס כי באתם ויחייבו ל"ל חלל כולתים חלל כדומים לקיימות
גל גדיהם אין שום ריב"ח כוס ועיין ככ"ח ובס"י וכלל האחרונים שכולם
מזומין ככיוס"ל פ"ל :

* לשוק . עיין במ"ב צמה שכתב סתקום האחרונים להחשיר וכו' . לכאורה
י"ל י"פ צומעו חוף חנו מנכנין על ס"ק חלו חליו אם יסיה בו שיעור
חוף כלל אין דרך שום גיחל חוף בו באוק חלל באתם או אינו הדגול נה"ה
בעיניהם נע"ב כן י"ל כס"ס שחלפת מדיני ככ"כ ובח"ס ולשוק סתכ"כ ככ"ס
לאו דוקא דכ"ס על סחה ביהו כרהוב וכו"מ ח"כ א"כ ונדו"ל לא יסיכיה נע"ב כן
י"ב כה ליקך בו בימות סתכ"כ חוף סל סחה ביהו . עוד חל"ל בלא"ה דע"ל
לא בעל סמס שם גנד ולא אכיו רק אם הוא חל"ל סכ"ס חל"ל ליקך בו סכ"י קליוני
דל"כ חליו אם יסיה כסליתם קצן וכ"ל ראשו ורובו של גדול וחליו אם
יגש עד קאמוע"ט ח"כ דיעס מציית ככ"י חל"כ אכ"כ כמקומו שהגדול
מחביס לנאח בו כס"ג באוק ח"י דמי ימסר מציית חל"ל וחל"ל דכונה סמח"א
הוא דוקא אם חשי כדומים שמתניבין ליקך בו באקדמיו לשוק מפי קליוני ולא
לא חשיב גנד שח"כ בעיניהם סכ"ס בו סמ"י שרדך לחוה חנג"ד לנכ"ש
סחה בגדיו ולא על בגדיו לא בעל ע"י סמ"ס שם גם גנד ועיין ב"כ"כ עוד מה
דוקא חל"ס חל"ל או נהפך כיון חמייב וכו"מ ש"ס יש כים אכ"ר חלל אם נעכס לך אחד של כס"ק מלעניו ואחר ליוהריו ובחמ"ס הוא ממוכר לזר אחד
כשקלאז אחר כפי מחביו (פי שם כתי בעל סכ"ס ח"י קדוסי יש לעיין א"ל די כשיעור כוס ואולי שדמייכין לז אחד לכס"י גם לעיין שיעור כמו שדמייכין
למ"ר

שער הציצין

(א) סכ"ס ולא יולא סמ"ס (ג) נחמה : (ג) אכ"ס וכן מסתע ככ"ח : (ד) ח"ל ח"מ"ל : (ה) סכ"ס ככ"ס וכו"מ וכו"מ וכו"מ : (ו) סכ"ס
וכס"ל וכס"ל וכו"מ וכן סכ"ס סכ"ס ע"ס : (ז) כ"ל ברה"ס : (ח) כ"ל ברה"ס ב"ל סכ"ס מלחמו לז שער חל"ל חל"ל וכו"מ על קצן פ"י וכו"מ
אמה חל"ל ע"ס : (ט) כח"ל וכן ברה"ס ונכמה סקריס חמייבו פ"ז : (י) מכלל עד סוף גכ"ס :

הלכות ציצית סימן טז

שיש לה "שסע" בשני צידיה (כדמוכח בסי' ה ציון 45 ובסי' יג ציון 36).

30 ועיין לעיל סימן י' סעיף ז' ח' מה שכתבנו שם - שם נתבארו בהרחבה הלכות בגד הפתוח מלמטה וסתום מלמעלה.

31 כתב האר"י (שער הכוונות ענין הציצית א) טלית קטן יותר טוב שלא יהיה בו בתי זרועות - בתי זרועות היינו "שרוולים", ושם באר"י לא דיבר במפורש על שרוולים, רק כתב שבטלית קטן אין עוטפים את הזרועות, וטעמו על פי הסוד (ומשמע שבטלית גדול כן עוטפים את הזרועות), וכתב בשערי תשובה (ס"ק א) דדוקא שרוולים אין לעשות אבל מותר לעשות נקבים להכנסת הידיים, ודע דגם לפי תורת הנגלה אין לעשות שרוולים בין בטלית גדול ובין בטלית קטן, כמבואר בסימן י ציון 59 (בטעמי הפטור בחולצה של ימינו).

32 דביון שעומד להתפשט כפשוטו דמי - והוכיח כן מדאיתא במנחות (מא.) ובשולחן ערוך בסימן י (ו) דאין להטיל ציציות על כפלי טלית כפולה, אלא אם כן תפרה.

33 ועיין בבני חייא - בבני חיי (הגה"ט א) כתב על ראייתו של הבית יעקב שלא דמי להכא, ולא ביאר כוונתו, ועוד הביא הוכחה שקיפולא מילתא היא, אך סיים שמכל מקום דינו של הבית יעקב דין אמת, סתם ולא פירש.

34 ועל ידי התפירה אין בו כשיעור פטור מציצית - גם את זה הוכיח הבית יעקב מהגמרא שהבאתי בציון 32, שאם תופר את הקיפול אזלינן בתר הקיפול.

35 וכן כתב בלקט הקמח - בכרך קיצור הפסקים, ציצית ד"ה אם.

אומרים (ערוך השולחן ה, והוא תמוה) שבטלית קטן שתחת הבגדים לא צריך שום שיעור, ומה שכתוב שיעור בגמרא נאמר רק לגבי טלית שלובש מעל הבגדים.

25 אסור לצאת בו בשבת וכמבואר בסימן י' וי"ג - מקום הדין שאין לצאת עם ציציות פסולות נמצא בסימן יג (א), ומה שכתב המשנה ברורה שמבואר בסימן י, שם בסעיף ז כתוב חידוש יותר גדול, שאפילו בגד שיש בו ספק האם חייב בציצית, ואם כן יש צורך בציציות כדי לצאת מן הספק, אפילו הכי על הצד שפטור מציצית הרי הציציות הן משאוי, ואם כן הוא הדין הכא, אף שיש דעות שהבגד הקטן חייב בציצית, ובשבילם הוא תולה את הציציות, מכל מקום כיון שהעיקר להלכה שהציציות אינן כשרות הרי הן משאוי.

26 כל מדינה לפי מנהגו - כיון שבעיניו שהגדול לא מתבייש לצאת בו, ילבש בגד שנוהגים לצאת בו באותו מקום, דאזלינן בתר מנהג המקום כמבואר בס"ק ב.

27 ובאיוה מקומות נוהגין שהבגד הנקרא קאמיזע"ל או וועם"ט וכו' ואשרי להם - הבגדים הללו הם כעין אפודה הפתוחה מלפניה, והם היו נוהגים לעשות "שסע" מאחור כדי ליצור ארבע כנפות, ואשרי להם, משום שבגד זה הוא גדול כשיעור וגם יוצאים בו לשוק.

28 רק שצריך לזהר שיהיה רובו פתוח - כמבואר בשולחן ערוך בסימן י (ז).

29 וכן בטלית קטן שעושין במדינתנו - היו נוהגים בזמן המשנה ברורה ללבוש כעין גופיה

הלכות ציצית סימן מז יז

סימן יז

סעיף א (שו"ע)

[1] עיין לקמן סימן י"ח (א) - שם מבוארות בהרחבה הלכות כסות לילה. (לכאורה המילים הללו הן מדברי הרמ"א, אך בדפוס ישן (שנד) המילים הן המשך של דברי השו"ע, צה"פ הע' 6).

ס"ק 6

[2] ופשוט דיכול גם כן לברך עליהן - לאפוקי ממה שכתב בשו"ת לב חיים (ח"א ק) שכיון שיש דעות שסומא פטור מציצית, לא יברך מטעם ספק ברכות, וכתב בשו"ת רב פעלים (ח"ב או"ח ז) על דבריו שבנידון דידן הרי "כל הפוסקים הראשונים והאחרונים פסקו דסומא חייב, וסברת הפותרין לא הובאה בשולחן ערוך", וודאי שבכהאי גוונא אינו נחשב לספק ברכות, ועוד (כתב רב פעלים) שהמנהג הפשוט הוא שסומא מברך, ובמקום מנהג לא אמרינן ספק ברכות להקל.

ס"ק 3

[3] והסברא נותנת לרבות כסות סומא וכו' - הכי איתא במנחות (מג.).

סעיף ב (שו"ע)

[4] נשים ועבדים פטורים - פשוט שאפילו אם לובשים ארבע כנפות, פטורים מלהטיל בהם ציצית (צה"פ הע' 7 בשם כף החיים).

[5] אם רוצים לעטפו - איתא בראש השנה (לג.) דיש מחלוקת תנאים האם מותר לנשים לקיים מצוות שהן פטורות מהן או אסור להן (וביאר רש"י בעירובין צו. את טעם האוסרים:) משום דמחזי כבל תוסיף, רבי יהודה אוסר ורבי יוסי ורבי שמעון מתירים, וקיימא לן כמתירים משום דאיתא בחגיגה (טז:) מעשה רב כדעת המתירים, וכן משמע מסתמא דסוגיא בעירובין צו: (הגר"א).

[6] ולברך עליו הרשות בידם כמו בשאר מצות עשה שהזמן גרמא - דאיתא בקידושין (לא.) שבתחילה חשב רב יוסף שאם יודיעו לו שעירור פטור ממצוות הוא יעשה יום טוב, שהרי הוא עירור פטור ובכל זאת מקיים, ולכאורה יש לו יותר שכן, ומוכיח מזה רבינו תם (בתוד"ה דלא) שמי שפטור ממצוות ובכל זאת מקיים יכול לברך, דאם לא כן איך שמח רב יוסף, והרי לא יוכל לברך ומפסיד ברכות רבות. ולדעת השולחן ערוך אסור לנשים לברך על מצות עשה שהזמן גרמא, כמבואר בסימן תקפט (ו). (ועיין במילואים בענין אם ראוי לנשים בנות אשכנז לברך).

[7] אך מיחזי כיוהרא - משום שכלל הנשים לא נהגו ללבוש ציצית, והטעם שלא נהגו מבואר במשנה ברורה בס"ק ה.

[8] ואינו חובת גברא - כדאיתא במנחות (מא.) "טלית דלאו בת חיובא מי חייביה רחמנא", ופירש רש"י מי חייביה רחמנא לאדם להשיג וללבוש טלית של חיובא ולהתעטף בה (ברכת אליהו בבאור דברי הגר"א בסי' ח ס"ק לד).

[9] ולקמן בסימן י"ט אמר כשיש לו טלית מארבע כנפות ולובשו - הוקשה לו הא אמרינן בסימן יט (א) דטלית חובת גברא? ומיישב שחובת גברא היא כאשר לבוש בארבע כנפות (שלו) (ולאפוקי חובת הטלית אפילו כשלא לובשו), אבל אין חיוב לקנות וללבוש בגד החייב בציצית. (ודע דהוספה זו "פירוש אינו חייב לקנות לו טלית" וכו' אינה מדברי הרמ"א אלא נוספה בדפוסים מאוחרים (מ"ב עוז והדר הע' יג)).

[10] מומטום ואנדרוגיננוס חייבים מספק - כדאיתא בראש השנה (כט.) לענין תקיעת שופר (שגם היא מצות עשה שהזמן גרמא) שטומטום ואנדרוגיננוס חייבים (הגר"א).

הלכות ציצית סימן יז

בבא בתרא

יז מי הם החייבים בציצית. וכו' ג' מעיפים :

א מנחם ט"ז
ב ט"ז וכו' ט"ז
ג וכו' ט"ז
ד ט"ז

א יאע"ג דכחוב וראיתם אותו טומא (א) חייב בציצית מפני שנתרבה מאשר תכסה בה וקרא דוראיתם אותו איצטריך לטעם (ב) כמות לילה : (ע"ל ס' י"ח) : ב יבשים (ג) ועבדים פטורים מפני שהיא מצות עשה (ג) שהזמן גרמא : כגה ומ"מ אם חזים לעטוף (ד) ולכרך עליו כדעתו כדו כמו כשאר מצות עשה שהזמן גרמא (ועם' וסד"ג והר"ן ע"כ דר"מ ופ"ק דקדושין) אך מחוי כחוסדא ולכן און להק' ללבוש ציצית האויל (ה) ואיני (ו) תובת גנרל (אגור סימן כ"ז) פ"ל חייב לקנות לו עליה כדו שיתחייב בציצית ולקמן כסיומ י"ט אמר כשיש לו עליה מארבע כנפות (ולבשו) יטומטום ואדרגוניום (ו) חייבין בספק ויהעטפו (ז) בלא ברובה : (פ"י טומטום לא נודע אם הוא זכר או נקבה ואדרגוניום יש לו (ח) זכרות ונקבות) : (כגה ולמי מה שכתבו נשים לכרך הנפות עשה שהזמן גרמא (ג) [א] גם הם יודעו (דברי עמנו) : ג' יקמן היודע להתעטף אביו צריך (ט) ליקח לו (ד) [ג] ציצית (י) לחבשו : כגה ודוקא כשודע לעטוף שני ציציות

באר ה"ט

[ה] גם הם יבשו . פכ"ט ומ"מ דאי כריס הוא לא יבשו כל' ג"כ כשולל תמיד וככ"ז ט"י פכ"ט ככד דמס' ב"ק דאי משום דכריס לא נאזוהו גם נשים לא נאזוהו וערכומו ח"כ פ"ס כריס ט"ט ודכינו נכופים ושיין בשאגת אר"ס ט"י ל"א ככד דכלאים נציזים לא כד"ל רחמנא אלא כפקוס מנוס לכן קומטום ואדרגוניום א"מ"ד דהיינום מספקא מ"מ כלאים אסור . ולכן חש"לנו לכך כדכוס דפ"ל סדין בציצית חייב לעטוף לכן פ"ל מ"ט ט"ט כחמטום ואדרגוניום אין לטמיל חש"לנו לכן כגבד עש"ן כציצית ולאו רחוי לבי'לה דתכלה מן ספורט פ"ט . ונכחש דה"ל אף נחמך כפ"ס כריס ט"ט לא אפשיס כ"י כפ"ס כלאים דפ"ט גם נשים חייבים וא"כ שרי שייך כך עטמה שאינו רחוי לבי'לה דתכלה . ועוד כגה כנפוס אר"ס אם דל"ה סבד הוא ספק בה חיוב ואסור לטמיל בה חללת משום ספק כלאים או חש"לנו אם הוא כל ספק אין לטמיל חש"לנו לכן מסתמא דכל ספק א"כ לבי'לה מן סמלנו כ"ז כשיודע לחבשו . עכ"פ וכו' כדל"י רמ"ל ספר ירמ"ל (הלגים לקמן ט"ק כשיודע

(ח) ועבדים . עיין יד אהרן ס' ט"ז : (ג) חובת גנרל . ט"י עליונו מחויב ליקח לעטפו עליהם כמ"ס ס' כ"ד . ודע דאן פסקינן גבי ציצית חובת גנרל ולא חובת גנרל ותקוייהו לקולה חובת גנרל לקולה למטוטי חובת מוא שכל זמן שאינו לובש עליהם ט"ט יש לו ד' כנפות ספורט מציצית ולא חובת גנרל שמינו חייב לקנות לו עליה כדו שיתחייב בציצית רק אם יש לו עליה מד' כנפות ולובשו אז חייב בציצית . עיין סימן י"ט : (ג) גם הם יבשו . והמה פ"ל דכ"י דמסופוס יבכר מה"ל סעמח וגב' אדרגוניום למ"ד ספקא הא א"ל למ"ד בריה דפ"י עמ"ה הוא למי יבכר סכנה"ג ועיין ג' וכו' וכו' . ועיין כשכר בני חייס עממלל נמקום פ"ט ב' ספקיהו להחמיר כדו לכרך אם נחמך ספק ברשות הקל : (ד) ציצית לחבשו . דוקא לחוש מכן י"ג חבל חיי"ג וחילך חייב בציצית כגול . ומ"מ כדכופת מבי"ל

משנה ברורה

ביאר הלכה

לפיין שפ"ס נקרא שמו כה ד' כנפות חבל ח"כ נשים תוכחתין לומר דמרחיקין אודך ורובח של סבד להדיד לחובו כל ספ"ק בציצית ונכחש אין דין זה גרוז ד"ש חופרים דבעינן כד רחשו ורובו כינ' כבודך וכן כדכוס עיין בלר"מ ט"ז ופ"ט נכחש ל' דאם ספ"ק מחויב בכל ד' כשיודע אדם על אדם דודאי וכולל לפסוק ולכרך עליו דאף ח"כ"ל דלא מלמדין ד' אחד להבטי למיין זה כ"ל כמס' החפ"ס סוכרין דשיודע אדם על אדם לכד הוא שיודע כגד סוכרין בציצית . ושיודע אדם הוא ששם ספ"ק ולא בעינן אדם עליו . כגה כפ"ס א"י י"ט כגבד כדו נכוסו רחשו ורובו אלא שהוא לנפש ברוי ואין יו"א כו' לנשק ערלי וספק כ"ל יו"א מ' ב' ל"ת דסוכר הרפ"י בעינן וכמו שפסק סוכר (וכמו שכתב ה"מ"ל כסוף דכריו לטהמיר) אמשך דאף פ"ק בעינינו דאין רחוי לכרך על סו"ת כוח דכפר דעמו אונק"ט וכו' . ולכאורס הוא פלא דודאי לא נכחש סוכרם שיודעין בכל אחד לפי דעתו גם דלא אפרו כנרייטא וסא יו"א כ"ס אר"י שוק אלא והגדול יו"א כ"ס ואפ"ר דנשון כפ"ס כסיומ זה פ"ט כדילא בספק זה חבל באמטכ"ה לא כוון לאם חומר נחש"ל זה דמס' כדילא לו נכס'ן זה שמש דאף ככד כ"ל"ה דלכ"ה אם פוא יו"א כ"ס כקב"ב אף ש"לן כ"ס רחשו ורובו מ"ק ואלן שום אדם יו"א כ"ס אר"י חייב דלחויין ככד דריס ולא אמרינן בעלמא דעמו פ"ט ספקא נמי לשיק' טע"כ לאי ט"ס שניכרע עממלל אין שום ספק כוס דחיין :

(א) חייב בציצית . ופשוט דיכול לכרך ג"כ עליהן אך שיבדוק און תמחלה במשמש ידיו או יבקש לאחר לבדקס : (ב) כמות לילה . והכ"ס דמחל לרבות כמות טומא ולמטעם כמות לילה (ג) משום דכמות טומא ישנו עכ"פ ברוביה אלא אחרים חבל כמות לילה חייב ברוביה אלא אחרים : (ג) שהזמן גרמא . דהא בליילה לאו זמן ציצית הוא וכל מ"מ שהזמן גרמא נשים פטורות מה"מ (ג) חש"לנו מדרבנן (ג) דקופרוס על התורה לחש"לנו דחייב כה למשן הריהו תורה כ' בעי' וכמו דלפורס על מחש"לנו דליחיקע לח"ה דחייב בה ונכנסם לנכין ולא לנעטודך כן פטורות מכל מ"מ שהזמן גרמא ועבדים יליפין גב"ש גם לה משאש לכל מחו"ש שהאפ"ס פטורה גם העבד פטור : (ד) ולכרך עליו . דאף מי שאינו מחו"ש ועושה ד' יש לו סכר ושיין לומר ויו"ט כיון שהלשנים נלפסו גם הם יש להם סכר : (ה) ואינו חובת גנרל . בזה (ה) מחירן למס' פטורות הוסי' על לובב דהוא ג"כ ט"מ סוכה"ג וסירן שאני הקה פטורה הנין וכדלחיש שם כפ"ס : (ז) בלא ברובה . (ז) יקח לו ציצית . עיין בה ד' כנפות אלא אם יתמטפף חייב לעטוף בו ציצית העש"כ לולב דכ"י איש הוא חובת גנרל שהוא חובת הנהג . ודע (ו) דאן פסקינן גבי ציצית חובת גנרל ולא ח"ן ומריוהו לקולה חובת גנרל לקולה למטוטי חובת מוא שכל זמן שאינו לובש עליהם ט"ט יש לו ד' כנפות ספורט מציצית רק אם יש לו עליה מד' כנפות ולובשו אז חייב בציצית . עיין סימן י"ט : (ג) גם הם יבשו . והמה פ"ל דכ"י דמסופוס יבכר מה"ל סעמח וגב' אדרגוניום למ"ד ספקא הא א"ל למ"ד בריה דפ"י עמ"ה הוא למי יבכר סכנה"ג ועיין ג' וכו' וכו' . ועיין כשכר בני חייס עממלל נמקום פ"ט ב' ספקיהו להחמיר כדו לכרך אם נחמך ספק ברשות הקל : (ד) ציצית לחבשו . דוקא לחוש מכן י"ג חבל חיי"ג וחילך חייב בציצית כגול . ומ"מ כדכופת מבי"ל

שער הציצית

(א) פ"ט : (ב) כנפות י"ט פ"ט : (ג) קדושין (ד' : (ה) פ"ט : (ו) כ"ט : (ז) כ"ט וכו' וכו' ט"ז ט"ז : (ח) כ"ט :

הלכות ציצית סימן יז

ולכך ביאר כאן המשנה ברורה דתרוייהו לקולא וכו'.

ס"ק ו

16] או בגד שחיובו רק מטעם ספק וכו' רשאין לילך בו בלא ציצית - משום דלדידהו הוי ספק ספיקא (וס"ס לקולא כדאיתא בכתובות ט.).

17] ועיין בפרי מגדים (מש"ז ג וא"א ב) שכתב עוד בעין זה - מלבד הספק שהזכיר במשנה ברורה גבי בגד שחציו סתום וחציו פתוח, הביא הפרי מגדים מקרה נוסף שטומטום ואנדרוגינוס פטורים, אם לובשים בגד משאר מינים שחיובם רק מדרבנן לשיטת המחבר בסימן ט (א) (והפמ"ג לא סיים כמו שסיים המ"ב, שאולי יש להחמיר מפני מראית העין).

18] ואולי דיש להחמיר בכל זה מפני מראית העין וכדאיתא שם בסעיף ח' - שם כתוב שבגד שיש לו ארבע כנפות ורוצה שהכנפות יחשבו כסתומים, וניתן לעשות כך על ידי שרוב הכנף יהיה סתום, עליו לסתום באופן שהרוב הסתום יהיה "רוב הנראה לעינים, דאם לא כן יאסר משום מראית העין", ואומר המשנה ברורה דשמא גם באנדרוגינוס יש לחשוש למראית העין, כיון שאין הכל בקיאים בעובדה שהוא אנדרוגינוס, ויחשבו שהוא זכר הלושב ארבע כנפות (החייבים מספק או מדרבנן) בלא ציצית, וכתב המשנה ברורה "ואולי" מפני שיש חילוק, דהתם מיירי בבגד שאם לא סתם כנפותיו חיובו ודאי ומדאורייתא, והכא הרי מיירי בבגד שחיובו רק מספק או מדרבנן ושמא כולי האי לא גזרינן. ומכל מקום להלכה משמע מלשון המשנה ברורה שראוי להחמיר משום מראית העין.

ס"ק ז

19] כיון דעיקר החיוב הוא רק משום ספיקא, לענין ברכה שהוא מדרבנן אזלינן בה לקולא -

ס"ק ג

11] אפילו מדרבנן - כדאיתא בברכות (כ:): שהקשה רבא והרי כל מצוות עשה שהזמן גרמא הנשים פטורות אפילו מדרבנן (ברכת אליהו בבאור דברי הגר"א).

12] ועבדים ילפינן כגזירה שווה לה לה מאשה וכו' - כדאיתא בחגיגה (ד.) (הגר"א).

ס"ק ד

13] דאף מי שאינו מצווה ועושה יש לו שכר - כדאיתא בקידושין (לא). "אמר רבי חנינא גדול מצווה ועושה יותר ממי שאינו מצווה ועושה", ו"מדקאמר גדול אלמא למי שאינו מצווה ועושה נמי יש לו שכר" (הר"ן ר"ה ט: ד"ה ומ"מ).

ס"ק ה

14] בזה מתרין למה מברכות הנשים על לולב - "מברכות" לאו דוקא, אלא הכוונה למה נהגו הנשים לקיים מצות לולב (וממילא גם לברך), ולא נהגו לקיים מצות ציצית, ותירץ דמשום דאינו חיוב אפילו אצל הגברים, לא נהגו בזה הנשים, ולפי תורת הנסתר גם כן אין שייכות לנשים במצוה זו (בן איש חי לך יג וכף החיים ה על פי שער הכוונות ענין הציצית א), וכיון שלא נהגו הנשים ללבוש ציצית יש בזה גם חשש של (דברים כב,ה) "לא יהיה כלי גבר על אשה", כמו שתרגם שם יונתן בן עוזיאל "לא יהיה גולייך דציצית ותפיליך דהינון תיקוני גבר על איתא" (עיין בצה"פ הע' 11 שהביא הדעות הדנות בזה). וביותר יש להקפיד בימינו שאשה לא תלבש טלית משום שהוא מנהג הרפורמים ועוקרי הדת (פסקי תשובות (הע' 2) בשם הלכה ברורה).

15] עיין סימן י"ט - שם בסעיף א נפסק שציצית חובת גברא לאפוקי חובת הטלית, ואילו הכא כתוב שציצית לאו חובת גברא,

[קצ"ג]

הלכות ציצית סימן יז

אלא הכוונה שהקטן יודע ללבוש הטלית כראוי שתים לפניו ושתים לאחוריו (על פי הגר"א כאן ובסי"ח ס"ק ד וברכת אליהו כאן בהע' 2 ובסי"ח בבאור דברי הגר"א שם. ודע דבספרי זוטא (פרשת שלח) הסמיכו את חיוב חינוך קטן בציצית על הפסוק (במדבר טו, לח) "דבר אל בני ישראל ואמרת להם ועשו להם ציצית" "בני ישראל להזהיר את הגדולים על ידי הקטנים להנהיגן במצות ציצית". ועיין במילואים בבאור דברי תוס' דלהתעטף היינו כעטיפת הישמעאלים, וכן בענין אמאי חיוב הקטן הוא מזמן שיודע לעשות דברים של הידור במצות ציצית).

ס"ק ט

[23] פירוש ליקח לו בגד של ארבע כנפות - לאפוקי מהדעות (מהרלב"ח הגב"ב, ועוד, עיין בצה"פ הע' 22) הסוברות שרק אם הקטן לובש בגד של ארבע כנפות, אזי אביו מחוייב לקנות לו ציציות כדי שלא יעבור איסור, אבל אינו חייב לקנות לו בגד כדי שיתחייב, אבל המשנה ברורה סובר שאף על פי שהיא מצוה קיומית, יש חיוב על האב לקנות לבנו טלית כדי לחנכו, ומלשון הירושלמי (לגירסת המרדכי סוכה פ"ג תשסג) משמע כדברי המשנה ברורה, שכתוב "יודע להתעטף בציצית אביו לוקח לו טלית", וטעם הדבר הוא "דכל חינוך לקטן הוא שיהא רגיל מקטנותו לקיים המצוות כאשר רואה באביו", ואביו הרי נוהג כמנהג העם שכולם לובשים טלית (על פי הב"ח ועיין במילואים טעם נוסף).

[24] ומשערינו בקטן עצמו שמתעטף בו לפי גדלו ולפי קטנו - משום שנתבאר לעיל בסימן טז ציון 10 שאם הדרך של מקום מסויים לצאת בטלית קטנה מהשיעור יוצאים בזה, והרי כאן דרך הקטנים בכל העולם לצאת בטלית כמידתם. (ובקטן שלא הגיע עדיין לגיל חינוך של ציצית, אין להקפיד על שיעור הטלית שהוא לובש (אפי" בברכה) פסקי תשובות).

דלא תימא שכיון שבשורה התחתונה נפסק שטומטום ואנדרוגינוס חייבים בציצית, ממילא חייבים לברך, לכן אמר ששורש חיובם נובע מספק ובכהאי גוונא גם הברכה מוטלת בספק.

[20] ועיין לקמן בסימן ס"ז במשנה ברורה - בס"ק א וס"ק ד, שם מבוארים כללים מתי כן מברכים (כשנפסק בשורה התחתונה לחיוב) למרות ששורש החיוב נובע מספק.

ס"ק ט

[21] והוא גם כן ספק זכר או נקבה וכו' ולא כמאן דאמר שהוא בריה בפני עצמו - מבואר במסכת בכורות (מא עמוד א במשנה ומוכח כן בגמ' בע"ב) שיש דעה של תנאים הסוברת שאנדרוגינוס הוא בריה בפני עצמו (אבני נזר יו"ד ת), ובארצות החיים (ס"ק יט) כתב שמבואר בכמה מקומות ברמב"ם שפסק שאנדרוגינוס הוא ספק. והטעם שפסקינן שהוא ספק הוא מפני שחז"ל סתמו ב"כמה משניות וברייתות בש"ס ותוספתא וירושלמי דספיקא הוא" (לשון הגר"א באהע"ז קעב ס"ק יח), (ומש"כ המ"ב "והוא גם כן", ר"ל שלגבי טומטום כו"ע מסכימים שהוא ספק, וגבי אנדרוגינוס "הוא גם כן" ספק כטומטום).

סעיף ג (טו"ע)

[22] ודוקא כשיודע לעטוף שני ציציות לפניו - כך איתא בירושלמי (שהביאו הראשונים: הגהות מיימוניות ציצית ג, כ, מרדכי סוכה רמז תשסג, אור זרוע ח"ב שיד, ג, ראבי"ה תרפג, תרצג, ולפנינו בירושלמי ליתא (בנוסח שהראשונים ציטטו)) שלא מספיק שיודע להתעטף "אלא להשליך שתי כנפות לאחוריו ושתי כנפות לפניו כשורה" (הגר"א) ומה שכתב השולחן ערוך (גם בגמרא כך הלשון) "יודע להתעטף", אין הכוונה כעטיפת הישמעאלים (המבוארת בסי"ח ציון 16)

הלכות ציצית סימן יז

שימשיך לעשות כך משיגדיל, ובגד זה מצוי היום ויש לשים לב, מפי מור"י).

ס"ק י

[26] משלוש עשרה ואילך חייב בציצית בגדול - "חייב" לאו דוקא, כמבואר בסימן כד (א) שאין חיוב ללבוש בגד של ארבע כנפות (והכא הרי עסקינן בבגד, כמש"כ במ"ב לעיל "ליקח לו בגד" וכו'), אלא רצה לומר שדינו בציצית כדיני גדול בציצית, והרי נפק בשולחן ערוך בסימן כד (א) "טוב ונכון להיות כל אדם זהיר ללבוש טלית קטן כל היום", ולכן גם נהגו כולם לעשות כך (כמבואר בדברי הב"ח שהבאתי בציון 23), הלכך אומר המשנה ברורה שתמוהים דברי המהרי"ל למה יהא יושב ובטל ממצות ציצית וכו'.

[25] ואם אין בו זה השיעור אין מברכין עליו - וגם אין אביו צריך להטיל בו ציציות (כדמשמע מהרישא של דברי המ"ב, אלא שקיצר בלשונו), וטעם דין זה הוא משום שבמצות חינוך יש חיוב שהחפץ יהיה כשר בכל פרטיו, כמו שהוכיח הריטב"א במסכת סוכה (ב:): מדמשמע במעשה דהילני שקטנים שהגיעו לגיל חינוך חייבים בסוכה כשרה, ואינם יכולים לצאת בסוכה שהיא גבוהה יותר מעשרים אמה (ועיין במילואים שם נתבאר שכשהפסול אינו בחפצא קטן יכול לצאת בו ידי חובה. ודע דלעיל בסי' י ציון 23 כתבתי שבגד העשוי מפוליאסטר יטיל בו ציצית אך לא יברך. וקטן מתחת לגיל חינוך יכול ללבוש ולברך על בגד כזה, משום שלבישתו היא רק לשם הרגל במצוות, אך מעל גיל חינוך אסור לו לברך על בגד זה, שיש חשש

הלכות ציצית סימן יז

בבא בתרא

יז מי הם החייבים בציצית. ובו ג' סעיפים :

א מנחה פ"ג
ב ט"ז וכו' פ"ה
ג וכו' פ"ה
ד וכו' פ"ה
ה וכו' פ"ה
ו וכו' פ"ה
ז וכו' פ"ה
ח וכו' פ"ה
ט וכו' פ"ה

א יאע"ג דחוב וראיתם אותו טומא (א) חייב בציצית מפני שנתרבה מאשר תכסה בה וקרא דוראיתם אותו איצטריך לטעם (ב) כמות לילה : (ע"ל פ' יח) : ב יבשים (ג) ועבדים פטורים מפני שהיא מצות עשה (ג) שהזמן גרמא : כגה ומ"מ אם חזים לעטוף (ד) ולכרך עליו כרשות בידו כמו כשאר מצות עשה שהזמן גרמא (וע"ל ורמ"א ורמ"ן פ"ג דר"ט ופ"ק דקדושין) אך מחוייב כחומר ולא כחן להקל ללבוש ציצית האויל (ה) וא"ע (ו) חובת גברא (אגור סימן כ"ו) פ"ל חייב לקטוף לו עלות כדי שיתחייב ציצית ולקמן בסיומן י"ט חומר כשיש לו עלות מארבע כנשות (ולכ"ט) ג' טומאות ואדרגוניום (ו) חייבין בספק וירעטפו (ז) בלא ברבה : (פ"י טומטוס לא נודע אם הוא זכר או נקבה ואדרגוניום יש לו (ח) זכרות ונקבות) : (כגה ולמי מה שכתבו נשים לכרך גמלות עשה שהזמן גרמא (ג) [א] גם הם יודעו (דברי עמנו) : ג' יקמן היודע להתעטף אביו צריך (ט) ליקח לו (ד) [ג] ציצית (י) לחבטו : כגה ודוקא כשודע לעטוף שני ציציות

באר הדיבור

(א) ועבדים. עיין יד אהרן פ"י ט"ז : (ג) חובת גברא. פ"י עליו מחוייב ליקח לעצמו עליות כמ"ס פ"י כ"ד. ודע דאין פסקין בני ציצית חובת גברא ולא חובת גברא ותקוייהו לקולא חובת גברא לקולא למטווי חובת מלא שכל זמן שאינו גובש הסלית אע"פ שיש לו ד' כנפות פטורה מציצית ולא חובת גברא שמינו חייב לקטוף לו עלות כדי שיתחייב ציצית רק אם יש לו עליות מר' כנפות ולכ"ט אז חייב ציצית. עיין סימן י"ט : (ג) גם הם יודעו. ומהם פ"י דנכ"י דמפסות יבנה מה"י שפמח וגם אדרגוניום למ"ד סתקא הא א"ל למ"ד בריה בפ"י עמיה הוא למח יבנה סתקא"ג ועיין ג' נבטו ו"ל. ועיין בספר בני חיים שמתפלל במקום פ"ג ב' סתקא להחמיר כדי לכרך אם נחמר ספק ברשות הקהל : (ד) ציצית לחבטו. דוקא פחות מן י"ג חבל חיי"ג וחיי"ג חייב ציצית בגבול. ומ"ס גדרשות מבי"ל

משנה ברורה

(א) חייב ציצית. ופטור דיכול לכרך ג"כ עליהן אך שיבדוק אותן מחלה במשמש ידיו או יבקה לאחר לבדקם : (ב) כמות לילה. והכרח טמנה לרבות כמות טומא ולמטה כמות לילה (ג) משום דכמות טומא ישנו ע"כ ברביה אלא אחרים חבל כמות לילה חייב ברביה אלא אחרים : (ג) שהזמן גרמא. דהא בלילה לאו זמן ציצית הוא וכל מי"ט שהזמן גרמא נשים פטורות מהם (ג) אפילו מדרבנן (ג) דקולא על התורה לחפילין דחייב בה למתן הדין תורה (א) כפי דמסורה על מחפילין דאיתקוף לח"ה דחייב בה ונשטם לבנין ולא לנעוהך כן פטורות מכל פ"ט שהזמן גרמא ועבדים יליפין ג"כ גם לה מחשה דכל מצוה שהאשה פטורה יש לה העבר פטור : (ד) ולכרך עליו. דאף מי שאינו מצוה ועושה (ד) יש לו שבר ועיין למר ויזוט כיון שהאשה נלפטו גם הם יש להם שבר : (ה) ואינו חובת גברא. בזה (ה) מהר"ן למח שברות הנשים על לובב הדוא ג"כ ח"ט שהח"ג ויתרן שאני הנה שפירו חובת גברא שפילי איש חין עליו חוב דאורייתא לקטוף עליה בה ד' כנפות אלא אם ימחטוף חייב לעטוף בו ציצית השא"כ לולב דנבי איש הוא חובת גברא שהוא חובת הנה. ודע (ו) דאין פסקין בני ציצית חובת גברא ולא חין ותקוייהו לקולא חובת גברא לקולא למטווי חובת מלא שכל זמן שאינו גובש הסלית אע"פ שיש לו ד' כנפות פטורה מציצית רק אם יש לו עליות מר' כנפות ולכ"ט אז חייב ציצית כדי שיתחייב ציצית רק אם יש לו עליות מר' כנפות ולכ"ט אז חייב ציצית. עיין סימן י"ט : (ג) גם הם יודעו. ומהם פ"י דנכ"י דמפסות יבנה מה"י שפמח וגם אדרגוניום למ"ד סתקא הא א"ל למ"ד בריה בפ"י עמיה הוא למח יבנה סתקא"ג ועיין ג' נבטו ו"ל. ועיין בספר בני חיים שמתפלל במקום פ"ג ב' סתקא להחמיר כדי לכרך אם נחמר ספק ברשות הקהל : (ד) ציצית לחבטו. דוקא פחות מן י"ג חבל חיי"ג וחיי"ג חייב ציצית בגבול. ומ"ס גדרשות מבי"ל

ביאר הלכה

לפי שיש קרא שבו כח ד' כנפות חבל אי"כ נשים מוכרחין לומר דמרחיקין אורך ורחב של סנדל להדיד לחיוב של ספ"ק ציצית ונחשט חין דין זה ברוב ד"ש חופרים דבטיין כדי רחשו ורובו בין בלחוד ובין ברחות עיין בל"מ פ"ה נראה לי דאם ספ"ק מחוייב בכל ד' כנפות חסם על חסם דודאי וכול לפסוק ולכרך עליו דאף ח"ל"ג דלא מלטיין ד' חסם דאשוי לפניו זה מלא כמס' החזונים וברבין דשיעור חסם על חסם לבד הוא שיעור גבד סתקא בל"מ. ושיעור חסם הוא ששם שפסלים ולא כצויה חסם עליו. כגון ספ"ק א"ש י"ט ככנגד כדי לכסות רחשו ורובו אלא שהוא לבוש כווי ולין יזולא כו לשוק ערלי וספס ב"ל יזולין בו ל"ת דסובר הרמ"י בעיניו וכמו שפסק הסו"ר (וכמו שכתב ה"ח"ל כסוף דבריו להחמיר) אלא דאין ספ"ק בעיניו דאין רחשו לכרך על עליות כוח דכפר דעמו חזיק ו"ל. ולאחרת הוא פלא דודאי לא נחמס חסורם שיעורין בכל אחד לפי דעתו גם דלא אפרו כנתיסתו וסוף יזולא כ"ס הרמ"י שוק אלא ובעדל יזולא כ"ס ואפא דלשון ספ"ק כסיומן זה פ"י סתקא (ספק זה חבל באמת ספ"ק לא כוון להם וחסד נראה לי דמש' שכתבו לו נספס זה שחש דאין כחב כח"ל דלכ"ט אם הוא יזולא כ"ס כקב"ב אף שחין בה רחשו ורובו מ"ק ולין שום אדם יזולא כ"ס א"כ חייב דלחויין כפר דידים ולא אמרינן בעלמא דעמו שפ"ק מסתקא נמי לסייע שא"כ לאי טעם שברכות שמתלה אין שום ספק כוח דחייב :

למטווי חובת מלא שכל זמן שאינו גובש הסלית אע"פ שיש לו ד' כנפות פטורה מציצית לאו חובת גברא שמינו חייב לקטוף לו עלות כדי שיתחייב ציצית רק אם יש לו עליות מר' כנפות ולכ"ט אז חייב ציצית עיין פ"י י"ט : (ו) חייבים מספק. דספק חודר לחומרם כן כחב ג"י ומשמש חסד דדבר שחייבו רק מדרבנן כגון עליות שאולת חסר ל' יום וכ"ל"ג בסיומן י"ד או בגד שחייבו רק מסתם ספק כגון בגד שהזין סתמו וחזינו סתום וכ"ל"ג בסיומן י"ד חסר רשמיין לילך בו בלא ציצית ועיין בפ"ק ד' סתקא עוד בעיני א"י ואלו י"ט להחמיר בכל זה מפני מרחאי סתין וכדליתא שם בס"מ : (ז) כנפות גברא. כיון דשיקף סתיון הוא רק משום סתקא נכריי כרבה שפאה מדרבנן אילינן זה לקולא. ועיין לקמן בסיומן ס"ו במ"כ מה שכתוב שם א"י"ט כמה כללים בשם הטומאים בזה : (ח) זכרות ותקבו"ו. והוא ג"כ ספק זכר או נקבה ועיין ברמב"ם החיים שכתבו ר"מ מהמה קממות דמפסקין כן להלכה דהוא גבדר ספק ולא כמ"ד דהוא גברא כפי עמנו : (ט) ליקח לו ציצית. פ"י ליקח לו (ז) בגד על ד' כנפות ולהמיל בו ציצית כדי לחבטו כמחמתו. ותישר עליהו כחב כמח"ג כפי"י ודכרך (ח) ליקח לו ציצית. פ"י ליקח לו (ז) בגד על ד' כנפות ולהמיל בו ציצית כדי לחבטו כמחמתו כן להלכה דהוא גבדר ספק ולא כמ"ד דהוא גברא כפי עמנו : (י) חייבין בספק וירעטפו (ז) בלא ברבה : (פ"י טומטוס לא נודע אם הוא זכר או נקבה ואדרגוניום יש לו (ח) זכרות ונקבות) : (כגה ולמי מה שכתבו נשים לכרך גמלות עשה שהזמן גרמא (ג) [א] גם הם יודעו (דברי עמנו) : ג' יקמן היודע להתעטף אביו צריך (ט) ליקח לו (ד) [ג] ציצית (י) לחבטו : כגה ודוקא כשודע לעטוף שני ציציות

שער הציצית

(א) פ"ג : (ב) גברות י"ט פ"ג : (ג) קדושין (ד' : (ה) פ"ה : (ו) פ"ה : (ז) צ"ח וכו' פ"ה כמס' פ"ה : (ח) פ"ה :

הלכות ציצית סימן יז יח

תעא) וכו' הוא דבר תמוה - כך כתב שיירי כנסת הגדולה (הגה"ט ב), וכתב דשמא כוונת המהרי"ל היא שהיו הקטנים מתעטפים בטליתות של בית הכנסת עד לנישואיהם, ואז כל אחד קונה טלית ומשתמש בשלו, עוד כתב דאולי טלית קטן כן היה להם ומיירי בטלית גדול. ובמור וקציעה כתב שכוונת המהרי"ל פשוטה (כתירוץ השני של שיירי כנה"ג) "שבודאי לא פטרם מהרי"ל לנערים מטלית קטן, רק בטלית גדול אין מתעטפים, וכך הוא עדיין המנהג בין האשכנזים". (ואולי טעמו של המ"ב שנשאר בקושיא, כדי שלא יבואו אנשים לפטור עצמם אף מטלית קטן וישענו על דברי המהרי"ל, בפרט שמאסמכתת ה"סמוכים" שהביא, ניתן להבין שאין צורך בשום טלית, לכך אמר המ"ב שסברא כזו היא דחוייה).

סימן יח

סעיף א (שו"ע)

1] להרמב"ם כל מה שלובש בלילה פטור אפילו הוא מיוחד ליום וכו' - וראיה מדאיתא בירושלמי (קידושין פ"א ה"ז) שלדעת רבנן (שבירושלמי) ציצית הוי מצות עשה שלא הזמן גרמא, וקאמר להו רבי שמעון והרי כסות לילה פטור, ולמה אתם אומרים שזו מצות עשה שלא הזמן גרמא? וקאמר רבי אילא שסברת רבנן היא שכיון שבגד יום ולילה חייב בציצית אם כן חשיב מצוה שאינה תלויה בזמן, ולפי דברי הרא"ש קשה אמאי קאמר רבי אילא שכיון שבגד יום ולילה חייב לא הוי מצוה שהזמן גרמא, יכול היה רבי אילא לומר שכיון שבגד יום (לחוד) חייב בלילה לא הוי מצוה שהזמן גרמא? אך לפי דברי הרמב"ם ניחא, שבגד יום לחוד אינו חייב בלילה ורבי אילא קאמר שכיון שכסות שמיוחדת גם ללילה (וגם ליום) חייבת בציצית, והרי בעל הכסות רגיל ללובש גם בלילה ואנו מחייבים אותו

המשך שו"ע

27] ויודע לאחוזו הציצית בידו בשעת קריאת שמע - משום שלגירסת המרדכי (סוכה פ"ג תשסג) בסיום דברי הירושלמי שהבאתי בציון 22, כתוב "ואוחזו בציצית כשורה בשעת קריאת שמע", ואם כן יש שני תנאים, שיודע להתעטף כראוי, ושיודע לאחוזו בשעת קריאת שמע (הגר"א). ו"כשורה" היינו כפי פרטי הלכות אחיזת הציצית בקריאת שמע, המבוארות בסימן כד (ב"ד) (כמו שכתבתי שם במקורות ציון 13). ("ודע דשעור החינוך במצוות עשה הוא בכל תינוק לפי חריפותו וידיעתו בכל דבר לפי עניינו, כגון היודע מעניין שבת חייב להרגילו לשמוע קידוש והבדלה, היודע להתעטף כהלכה חייב בציצית וכו' וכן כל כיוצא בזה", לשון המ"ב (בסי' שמג ס"ק ג), ומשמע דאין בזה גיל מסויים אלא זה תלוי בכל תינוק ותינוק, וכן כתב הגר"ח קניבסקי (הו"ד ברבבות אפרים ח"א יח), ומה שכתבו הרבה פוסקים (עיין צה"פ הע' 10) שהכא הגיל הוא שש או שבע, נראה דכוונתם היא שעל פי הרוב זהו הגיל, אך עדיין תלוי בכל תינוק. וכ"ז זה לענין גיל החיוב, אבל המנהג הוא להדר ולהלביש לקטן ציצית כבר מגיל שלוש (פסקי תשובות בשם כמה אחרונים), על פי מה שכתוב במדרש תנחומא (קדושים יד) על הפסוקים "שלוש שנים יהיה לכם ערלים וגו' ובשנה הרביעית יהיה כל פריו קדש", שבשנה הרביעית אביו מקדישו לתורה (על פי אליה רבה סוס"ק ג) ולובשה עם ברכה (צה"פ אות ט, י), ואין להחמיר להלביש לקטן ציצית קודם גיל שלש (ברוב המקרים), משום דאתי לידיה קולא, שדרכו של תינוק לטפח באשפתות וציציותיו מתבזות, ומטעם זה אף אחר גיל שלוש מותר להלביש לו ציצית רק אם אביו יודע בו שלא תבוא הציצית לידי בזיון. ודע דאין חיוב לחנך קטן למידת חסידות, כגון שלא ילך ד' אמות בלי ציצית (צה"פ הע' 21 בשם הגר"ח קניבסקי)).

המשך ס"ק י

28] ומה שכתב בדרשות מהרי"ל (ספר "מהרי"ל" הלכות נישואין ד"ה בדידי עמ' פג: או

הלכות ציצית סימן יז

לכנפו ושנים לאחריו (הגנות מיימוני פ"ג) ויודע לאחוז הציצית כידו נשעת ק"ש (מרכזי סוף פרק לולב הגזול) :

יה זמן ציצית . וכו' ג' סעיפים :

א לילולה לאו זמן ציצית הוא דאבעיט מוראיהם אותו (א) בלחרמב"ם כל מה ששובש בלילה פטור אפילו הוא מיוחד ליום וכה ששובש ביום חייב אפילו מיוחד ללילה ילולאה"ש כמות המיוחד ללילה פטור אפילו לובשו ביום וכמות המיוחד ליום ולילה חייב אפילו לובשו בלילה : הגה וספק בדעתו (א) (ב) להקל ע"כ און לברך עליו אלא כשנפש ביום והוא מיוחד (ג) ג"כ ליום (הגנות מיימוני) ואחר (ג) (ד) (ה) תפלת ערביה אע"פ שעדיין יום הוא און לברך עליו (פסקי מהר"א סי' י"ח) (ו) ושי' בש"ס דקדושין יום כפורים (ז) יתעטף (ח) (ט) בעוד יום וינרך עליו (תשכ"ז) ; ב (י) ידריגים אע"פ שאדם ישן בהם בבקר און במולין (ח) בהם ציצית ; ג ידמאמריו מברך על הציצית בשחר (ט) משיכור בין הכלת שבה ללבן שבה; וחס לבש מעלות השחר ואוליך י"ח דמנרך עליו (י) וכן טיהור (מרכזי פ"ב דמגילה) וחס לבשו קודם לכן כגון כסלימות לא וינרך עליו וכשיאיר היום (יא) ישתמש בו וינרך (תשכ"ז) :

שערי תשובה

באר הריב"ם : כלמות נשואין שמוכנס שבה נדרים גדולים פון יתפסקין ציצית עד שבזבזין להם נשים ואמרו להם אקרא דחייב נדלים חשבה לך וסמך ליה כי יקח איש אשה הוא דבר חמור דער בלא ישא אשה יהיה יושב ובכל המצוה ציצית ביומי כיה"ג וע"ס . ושי' בש"ס דקדושין דף ה' וב"ס . ובכ"י סימן ח' והיא"ה סימן ח' ס"ק ג' כהנא חשבה מנמרח דנהור לא הוי כהנא רשאו כגליה וכו' ע"ס וחזיו מוכרח דעס לא ייירוי רפיליה של מצוה הלא מפורד דרבנן ע"ס ; (ה) להקל . היינו דוקא לעיני כרכה אבל ציצית לריבין להיות . ע"ס ; (ג) ג"כ ליום . כירוש גס ליום ואפי' גם מיוחד ללילה ומכ"ס ליום לבד . שבה"ג וצ"ה ; (ג) הפלגה ערביה . ובהפניה יצור כהנא דצ"ה דייכור אה הילית כשינוי נדרים . ובגה"ה חכב עד לאחר ערביה טיין בשיומי כיה"ג . ופיין סו' לפ"ד ס"ק ג' . כהנא דכתיב ערביה יתעטף בלא כרכה ; (ד) ובליל יו"כ . ובל העובד לפני התיבה לפי שדמיון למלאכים מעוטפים לבנים . ב"ח עיניו יד אהרן ; (ו) סדינים . ר"ל בין של פשתן פו של צמר . וכחב ב"י ופעמא לא

משנה ברורה

מורה לברך עד ז"ב ופעמו דהלא ציצית לא כתיב יום רק ורואים שטוהגין אבס נדרים גדולים און המעביהים ציצית עד שטוהגין יום וכן המטה לרובין אקרא דחייב ציצית לך וסמך ליה כי יקח איש אשה הוא דבר חמור דער בלא ישא אשה יהיה יושב ובכל המצוה ציצית

(א) להרמב"ם וכו' . ומ"ח מותר (א) ללאת לר"ה בליל שבת צפנית עם הציצית ולא הוי משוי פרה נוי הבגד והכשטייה ; (ב) להקל . היינו דוקא לעיני כרכה (ג) הלא אסור ללבוש כמות של לילה ציזית בלא ציצית וכן כמות של יום בלילה חמור ספק . ומ"ח נראה דהש"ן הולבש עליה בלילה אפי' לברוק הציצית דכתיב זון בודאי וכל לסמוך כל הורקין שחכבר ; (ג) ג"כ ליום . פי' גם ליום וזפילו ג) גם מיוחד ללילה וב"ס ליום לבד ; (ד) הציצית ערביה . ובהפניה יצור כשנבזבזין בליה בתחמה וסור אח הפליה כשינוי לברכו מאחר דעכשו פון לובשוין הפליה אלא לנעוט ציצית רם יהיה עליו (ד) יראה כאלו כוכב דלילה זמן ציצית הוא . ומ"ח הש"ן לפני מעמוד אס ה"ן הולך בתלבוש העליון שאון כבוד הנצור בער כשיעוף דלא יסיר הפליה מעליו ; (ה) ובליל יו"כ . ובל (ו) הציצית צריך להשתעף . ובל"ה חכב דהף האומר קדיש יהוס לפני התיבה ויתעטף מפני כבוד הנצור ואין מברך עליו ; (ז) יתעטף . להדמות למלאכים (ז) שמשוטפים לבנים וכן לא יסיר ציצית עד אחר הפליה ערביה של מוצאי יום ; (ח) בעוד יום . לבנל חס חייבר להשתעף עד לילה שוב לא ינרך כהנא כלה כהרמב"ם ומשתעף מדרכי המ"ס בסק"ד דלפילו בין כשנמחז

שער הציון

(ח) (ז) (ז) ע"ג : (ב) ע"א : (ג) ע"ה : (ד) ע"ה : (ה) ע"ה : (ו) ע"ה : (ז) ע"ה : (ח) ע"ה : (ט) ע"ה :

הלכות ציצית סימן יח

ס"ק 6

4] מותר לצאת לרשות הרבים בליל שבת בטלית - כדאיתא בסימן יג (ב) דין כללי שמותר לצאת לרשות הרבים בטלית מצוייצת משום שהם נוי הבגד, ועיין שם במשנה ברורה ס"ק ד שביאר דלא דמי למאי דאסרינן בסימן י (ז) לצאת בטלית שיש ספק האם ציציותיה בהכשר, דהתם יש צד דפטור לגמרי אך הכא טלית זו חייבת בציציות בשעות היום בוודאות, וממילא הם נוי הבגד.

ס"ק 3

5] דהש"ץ הלוכש טלית בלילה אין צריך לבדוק הציצית - בסימן ח (ט) מבואר שצריך לבדוק את הציציות קודם שלובש הטלית כדי שלא יעבור על איסור לבישת ארבע כנפות בלא ציצית (ובמקרה שמברך, גם כדי שלא יברך ברכה לבטלה), ואף על פי שיש חזקה, בכהאי גוונא אין סומכים על החזקה כמבואר שם במשנה ברורה, ואומר כאן המשנה ברורה שבלילה כיון שיש ספק נוסף, האם חייבים בלילה בציצית (מלבד הספק האם נקרעו ציציות), הוי ספק ספיקא ובכהאי גוונא אפשר לסמוך על החזקה שלא נקרעו.

ס"ק 1

6] ואפילו גם מיוחד ללילה - שהרי בגד יום ולילה חייב ביום לכולי עלמא (לדעת הרמב"ם כל מה שלובש ביום חייב, ולדעת הרא"ש בגד של יום ולילה חייב (אפי' בלילה)).

ס"ק 7

7] ובתענית צבור בשלובשין טלית במנחה - יש מקומות שהמנהג הוא ללבוש במנחה של תענית טלית ותפילין, כדמשמע נמי בבית-יוסף בסימן מו (ג) ובדרכי משה שם אות ב.
8] יראה כאילו סובר דלילה זמן ציצית הוא - ויש חשש שיבואו הרואים גם לברך על ציצית

להטיל בה ציצית, אם כן מצינו אופן שכסות שלובשה בלילה חייבת בציצית ולכן חשיב מצוה שלא הזמן גרמא לדעת רבנן שבירושלמי (על פי עמודי הארזים (על ספר היראים סי' יז ס"ק טז, ע"ש שהאריך בראיות לשיטת הרמב"ם, וסיים שאמנם "בקל יתיישבו כל אלו הדקדוקים לשיטת ר"ת והרא"ש, מכל מקום דברים ככתבן מודיעין דקי"ל כשיטת הרמב"ם").

2] ולהרא"ש כסות המיוחד ללילה פטור אפילו לובשו ביום וכו' - ראייה לשיטתו מזה שבכל מקום בגמרא שמוזכר הפטור של ציצית בלילה כתוב "כסות לילה", משמע שזה תלוי בבגד, ועוד ראייה מהירושלמי שהבאתי בציון 1, שאמר רבי אילא שכיון שבגד יום ולילה חייב בציצית, אם כן לדעת רבנן (שבירושלמי) חשיב מצוה שלא הזמן גרמא, ובשלמא לשיטת הרא"ש שהכוונה לבגד יום ולילה שלובשו בלילה (שחייב), מובן למה נקרא שלא הזמן גרמא משום שתמיד חייב, אך לשיטת הרמב"ם קשה וכי מפני שמתחייב כשלובשו ביום כבר לא נחשב שהזמן גרמא, והרי כשלובש בגד זה בלילה פטור? (על פי הגר"א). (ודע שנחלקו הפוסקים במקרה שבשעה שהטיל את הציציות בבגד תכנן שהבגד יהיה בגד לילה, ולאחר מכן נמלך ועשאו בגד יום האם צריך להטיל הציציות מחדש (פסקי תשובות אות א) ויש להחמיר בדאורייתא. ולענין להטיל ציציות בשעת הלילה בבגד יום אפשר להקל, משום שאינו חסרון בגוף החפץ של המצוה אלא בזמן (פסקי תשובות שם בשם כמה מן האחרונים)).

3] ואחר תפילת ערבית אף על פי שעדיין יום הוא אין לברך עליו - כמו שמצינו במסכת ברכות (כז:): לענין קידוש והבדלה שהמתפלל ערבית מבעוד יום בערב שבת או במוצאי שבת, יכול לקדש או להבדיל בברכה, שכיון שהתפלל ערבית עשה תוספת ללילה ונחשב אצלו לילה.

הלכות ציצית סימן יח

לשם מצוה בלבד, עיין הטעם במילואים. ובענין לינה בטלית קטן עיין בסי' כא סעיף ג).

9 הש"ץ לפני העמוד וכו' פשיטא דלא יסיר הטלית מעליו - כיון דמדינא שרי להישאר עם הטלית (דהוא רק הידור להסיר הטלית כמו שנתבאר בציון 8), בכהאי גוונא פשיטא דלא יסיר מפני כבוד הציבור (בפרט שגם החשש מפני הרואים קטן יותר, שהרואה שם לב שמדובר בש"ץ ולא יקיש למקרים אחרים, מפי מור"י).

ס"ק ה

10 וכל העובר לפני התיבה צריך להתעטף - כדאיתא במסכת ראש השנה (יז:): "ויעבור ה' על פניו ויקרא, אמר רבי יוחנן אלמלא מקרא כתוב אי אפשר לאמרו, מלמד שנתעטף הקדוש ברוך הוא כשליח צבור", אלמא דשליח צבור צריך להתעטף. ודע דמעיקר הדין החיוב שנלמד מכאן הוא שהש"ץ צריך ללבוש מלבוש עליון, וגם צריך שיכסה ראשו בכובע וכדומה (בכל התפילות, גם בערבית) ולא דוקא טלית, אך מפשטות לשון הגמרא משמע שיש ענין דוקא בטלית (דלשון "נתעטף" בחז"ל בדרך כלל מיירי בטלית, מאסף לכל המחנות סק"ז), ויש בזה מנהגים חלוקים (בלבישת הש"ץ דוקא טלית), ואל ישנה אדם ממנהג המקום (פסקי תשובות (סי' נג אות טו) בשם כמה מן האחרונים).

11 ובלחם חמודות (דברי חמודות הלכות ציצית אות ג) כתב דאף האומר קדיש יתום לפני התיבה יתעטף וכו' ואין מברך עליו - אינו מברך משום שאין לו מצוה בלבישה, שהרי לובשו רק לשם כבוד, ועיין במילואים (בסי' יד ציון 38) שם נתבאר שאם מכוון גם לשם מלבוש של מצוה צריך לברך. ודע דלא רק האומר קדיש צריך להתעטף, אלא גם העולה לתורה אפילו במנחה צריך להתעטף, ומדינא סגי בחליפה וכובע כמו שנתבאר בציון 10, אך נהגו להדר (בעליה לתורה של שחרית)

בלילה (על פי אגרות משה יו"ד ח"ב קלז), ומצינו חשש דומה לזה בסימן ל (ד) לגבי תפילין, שמי שלבש תפילין מבעוד יום ושקעה עליו החמה, צריך לחולצם כדי שלא יבואו הרואים להניח תפילין לכתחילה בלילה שאסרוהו חז"ל. ודע דדין זה אינו חיוב מדינא שהרי לא מצינו שחז"ל גזרו זאת בציצית, ולא מדמים מילתא למילתא בגזירות (כמו באג"מ אה"ע ב סי' יב לגבי פאה, ובעוד מקומות), ולכן בליל יום כיפור מותר ללבוש טלית, וכמו כן לשליח ציבור מותר (כדלקמיה במ"ב), ולכן אסרו הפוסקים רק בטלית גדול (כמו שכתב בפסקי תשובות אות ג בשם כמה מן האחרונים. וסגי באיסור של הט"ג כדי שיזכרו לא לברך בלילה אף על ט"ק, מפי מור"י), כדי שתהיה אפשרות לקיים מצות ציצית בלילה אליבא דהרא"ש, (ו"כנ גם דין זה שצריך לפשוט הטלית גדול מיירי דוקא אם הוא לבוש בטלית קטן, אבל אם אינו לבוש בטלית קטן מוטב שלא יפשוט הטלית גדול אפי' אם אינו ש"ץ, על פי צה"פ אות ו. ומשמע זה אם אינו לבוש מבעוד יום בט"ק טוב יעשה אם ילבשו לכתחילה, פסקי תשובות אות ג (ודלא כאג"מ יו"ד ח"ב קלז)). וגם לפי הקבלה אין ללבוש טלית בלילה, כמו שכתב בשער הכוונות (ענין תפילת המנחה, ב) שהאר"י היה נוהר מאד לא להיות מעוטף בטלית ותפילין אחר שקיעת החמה ותיכף היה מסירם מעל ראשו, והיה חושש בדבר זה מאד" (והר"י גיקטיליא (הו"ד בספר בית דוד להר"י יוסף דוד סי' ט, ושם כתב שגם בזוהר כתוב שאין ללבוש טלית בלילה) וכן מקור חיים (הכהן) ביארו הטעם לפי הסוד) ומפשטות הלשון משמע שמיירי דוקא בטלית גדול (כמו לפי הנגלה. ומוכרחים לומר כן שהרי בסי' כא כתב המ"ב בס"ק טו שלדעת האר"י יש לישון בלילה עם טלית קטן). (ודע דהלובש ציצית בלילה צריך לכוון שאם הלכה כרמב"ם אינו לובש לשם מצוה (כדי שלא יעבור על בל תוסיף), ואם הלכה כרא"ש לובש לשם מצוה (ואסור לכוון שלובש שלא

[קצו]

הלכות ציצית סימן יז

לכפיו ושנים לאחוריו (הגנות מיימוני פ"ג) ויודע ללחוץ הציצית בידו נשעת ק"ש (מרכי סיף סרק לולב הגזול) :

יח זמן ציצית. וכו' ג' סעיפים :

א לילולה לאו זמן ציצית הוא דאבעיט מוראיהם אותו (א) בלחרימב"ם כל מה ששובש בלילה פטור אפילו הוא מיוחד ליום וכה ששובש ביום חייב אפילו מיוחד ללילה יולהא"ש כמות המיוחד ללילה פטור אפילו לובשו ביום וכמות המיוחד ליום ולילה חייב אפילו לובשו בלילה : הנה וספק בדמות (א) (ב) להקל ע"כ אין לברך עליו אלא כשלוש שעות והוא מיוחד (ג) ג"כ ליום (הגנות מיימוני) ואחר (ג) (ד) (ה) תפלת ערבים אע"פ שעדיין יום הוא אין לברך עליו (פסקי מהרא"י סי' י"ח) (ד) (ה) (ו) וכליל יום כפורים (ו) יתעטף (ה) (ז) בעוד יום וינרך עליו (תשנ"ז) : ב (ז) י"ד ימינו אע"פ שאדם ישן בהם בבקר אין כמולין (ח) בהם ציצית : ג ה'מאמרי מברך על הציצית בשחר (ט) משיכיר בין הכלת שבה ללבן שבה; ואם לבשו מעלות השחר ואלך י"ח דמנרך עליו (י) וכן טימא (י) ומרכי פ"ב דמגילה) ואם לבשו קודם לכן כגון כסלימות לא ינרך עליו וכשיאיר היום (יא) יתעטף בו וינרך (תשנ"ז) :

שערי תשובה

דבר. ולפחות מחוייב להלבישו כשינוי לכן ג' שנים. וסימן כי האדם עין השדה כמו לטען הוא ג' שנים עולה. וכן להגילו בלחיות המורה ע"כ : [א] הפלת ערבים. עכש"ט ומכח ב"מ שיש לומר על הכותף מעטף בציצית והענין אחר שקופת הכתם ויש להסיר מעל ראשו בעת שזיפת הכתם ע"כ כפי הכוונה שהל"י ז"ל היה נוסך בפלגים ויהי חושש מאד נדבר בזה. וכ"כ בזה דוד בשם המקובל הקדוש מהר"י גינקטילא ז"ל ע"כ. וענין דבאל ארבעה : [ב] וכליל יום. ענין בל"ה בשם שיעור כהנ"ג דמוביגן דגם כיוצא בו יוס"כ אין מסיימן פלגים עד אחר הפלת ערבים ע"כ וענין כש"כ מנהג עושה סי' ק"ו דחס טוב לקיים מצוה ציצית כחבשה בלב פלגים קצין נגדל בלאות ימים כו' וכס"ג נכון הדבר שלא לננוט טלית גדול בחמים ליועד סודו כו' ע"כ. והנה כשנלמי לנכור בשם ב"ה כהנ"ג ח"ח לשי המוסב בזה לננוט טלית שמחוייב ע"כ גם לעמוד בלתי כסודי למנוח לא ילבש טלית. ומ"מ לאותו כמנין אחר לבש וינרך ולא ממונו בידו ע"כ :

מהר"ל מי ששכח או היד ולא יתעטף בציצית כל היום אחר שישאלו נריך להעטפה. וצ"ל"ה כתב דלף האומר קדים יהוה יתעטף מפני כבוד הציצית והוא מנרך עליו : (ה) בעוד יום. ולא יסיירו בלילה לפי שדומין למלאכים מעושטים לבנים. ב"ח וענין יד אהרן : (ו) סדינים. ר"ל בין של פשתן פו של צמר. והנה ב"י וסעמ"א לא

משנה ברורה

מותר לברך עד ז"ה"כ ופעמו דהלא בציצית לא כתיב יום רק ורואים שנתהנין אדם נכרים גדולים אין מהתקיימים בציצית עד שנתהנין להם יום וסמוך לכן הקדש לרוב כדכתיב לך וסמך ליה כי יום איש אשה הוא דבר המורה דעד שלא ישה אשה יהיה יושב ונצל ממנו ציצית :

(א) להרמב"ם וכו'. ומ"מ מותר (א) ללחץ לר"ה בלילה בעת פלגים עם הציצית ולא היו משוי פרה נוי הנכד והתשעיה : (ב) להקל. היינו דוקא לפני נדכה (ג) הפלג האור ללבוש כמות של לילה ביום בלא ציצית וכן כמות של יום בלילה החוס ספק. ומ"מ נראה דהש"ן הלבוש טלית בלילה ל"ז לדוקא הציצית דבכחה זנה בודאי נוכל לסמוך כל הדין שחכמינו : (ג) ג"כ ליום. פי' גם ליום וזכ"ל (ג) גם מיוחד ללילה וב"ש ליום נכד : (ד) הפלג ערבים. ובחמתיה נכדו כשלושין פלגים בחמה וסיר אח הפלגים כשינוי נכדו מלפני דעכשו פין לובשוין הפלגים אלא לחטוב ציצית הם יהיה עליו (ד) יראה כאלו כובד דלילה זמן ציצית הוא. ומ"מ הש"ן לפני הפתוח אם הן הולך במלבוש העליון שאין כבוד הכבוד בעתה דלא יסיר הפלגים מעליו : (ה) וכליל יום. (ו) (ז) וכליל יום לפני הכותף להעטף. וכנ"ל כתב דלף האומר קדים יהוה לפני הציצית ויתעטף מפני כבוד הכבוד והוא מנרך עליו : (ח) יתעטף. להדמות למלאכים (ז) שמשושטים לבנים וכן לא יסיירו בלילה עד אחר הפלגים ערבים של מוצאי יום ; (י) בעוד יום. לכלל הם חייב להעטף עד לילה שבז' אין בדרך דהשת' הלכה בהרמב"ם ותעטף מדכתי המ"ט כס"ד דלפניו בין הכמות :

שער הציון

(א) ע"כ (ב) צ"ח וכו' : (ג) עכ"ט : (ד) ג"ח : (ה) פמ"ג (ו) מ"א : (ז) מרכי : (ח) מהבסות :

נל

הלכות ציצית סימן יח

כרמב"ם (שאינ מצוה בלילה) בין השמשות הוא ספק יום ספק לילה (ר' עקיבא איגר) (ומה שהסתפק בזה רעק"א ולא אמר זאת בוודאות, אולי משום שנוטה לפסוק שהעיקר כרמב"ם (כמו שכתב הב"י ועו"פ) וא"כ אין כאן ספק ספיקא שקול. ומה שכתב הרעק"א שמברכים בספק ספיקא, הנה יש מקומות שפסק המ"ב שלא מברכים אפי' בספק ספיקא (כגון סי' רטו ס"ק כ), ואמר מור"י שהכלל בזה הוא שאם הספק מתחיל בעצם קיום מצוה, האם קיים מצוה או לא, מכיוון שפסקינן שנחשב שמקיים מצוה בספק ספיקא, ממילא מתחייב בברכה). **והנה המגן אברהם** למד את דינו מזה שהרמ"א כתב (בסעיף ג) שאפשר לברך בבוקר כבר מעלות השחר, שכבר אז הוא זמן שרואים את הציציות, ואומר המגן אברהם שהוא הדין בסוף היום אפשר לברך עד צאת הכוכבים, ואם כן יוצא מהמגן אברהם שמה שאמר צאת הכוכבים היינו לפי שיטת רבינו תם (בתוס' שבת לה. ד"ה תרי) שצאת הכוכבים הוא שבעים ושתיים דקות אחר השקיעה, שהרי בראיה תליא מילתא והאור שיש בעלות השחר (שהוא שבעים ושתיים דקות קודם הנץ, כמבואר בבה"ל בס"י פט ס"א ד"ה ואם) הוא כמו האור שיש בצאת הכוכבים דרבינו תם (וזה מתאים למה שכתב בספר זמני ההלכה למעשה (מבוא, סעיף קביעת חשבון שעות זמניות) בשם כמה פוסקים, שחישוב שעות זמניות לפי המג"א הוא ג"כ מעלוה"ש עד צאה"כ, כשבכל צד מחשבים 72 דקות מהשקיעה או מהזריחה). (ואצ"ג דהמנהג הוא דלא כר"ת, אפ"ה דברי המג"א שייכים גם לדין, שהרי אפי' אם נאמר ששלוש עשרה וחצי דק' אחרי השקיעה כבר נהיה לילה ודאי, מ"מ לשיטת המג"א לא ב"יום" תליא מילתא אלא בראיה). **ויש חילוק נוסף** בדברי המגן אברהם, שהוא אמר את דינו לפי שיטת הרמ"א הסובר שמברכים מעלות השחר, אבל לדעת השולחן ערוך (בסעיף ג) אפשר לברך רק משעה שיכיר בין תכלת ללבן (ובמ"ב שם פסק דלכתחילה קי"ל כהשו"ע), ואם כן גם בלילה יהיה מותר לברך

להתעטף בטלית דוקא (על פי אשי ישראל לח,יז).

ס"ק ו

12] להדמות למלאכים - משום שביום הכיפורים עם ישראל דומים למלאכים, כדאיתא בפרקי דרבי אליעזר (מו) ובמדרש רבה (ואתחנן ב,לו).

13] למלאכים שמעוטפים לבנים - כדאיתא בקידושין (עב). שאמר לוי שהתלמידי חכמים שבבבל נראים כמלאכי השרת ופירש רש"י "לבושים לבנים ועטופים כמלאכי השרת, וכתוב (יחזקאל ט,ב) ואיש [אחד בתוכם] לבוש בדים", ופירש שם במצודת ציון ש"בד" היינו פשתן, ופשתן צבעו לבן.

14] עד אחר תפילת ערבית של מוצאי יום הכפורים - שאז הולך להבדיל ולאכול ולסיים את קדושת היום, ואילו בתפילת ערבית עדיין נמצא בצום ולא הבדיל ויש עליו מקצת קדושה, ודומה קצת למלאך (וכעין זה איתא לגבי שבת בכף החיים (סי' ש ס"ק ו) שילבש בגדי שבת עד לאחר סעודת מלוה מלכה, מפני שאמר האר"י (פע"ח שער (יח) השבת פכ"ד) שהנשמה היתרה נשארת עד אחר סעודת מלוה מלכה, עד כאן דברי כף החיים, אלא שבנידון דידן אין צורך בלבישת הטלית גם בסעודת מוצאי יום כיפור, משום שהטלית היא בגד של תפילה, ומסירה בסיום התפילות).

ס"ק ז

15] לא כתיב יום רק וראיתם אותו משמע כל זמן שנוכל לראות - אבל לדעת הרמ"א שכתב "ואחר תפילת ערבית אף על פי שעדיין יום הוא אין לברך", משמע שסובר שכן תלוי האם עדיין "יום", ומכל מקום יתכן שאף לדעת הרמ"א יכול לברך בבין השמשות מטעם אחר, מפני שיש כאן ספק ספיקא, ספק האם הלכה כרא"ש, ואפילו אם תמצא לומר שהלכה

הלכות ציצית סימן יח

נחשב ספק ביה"ש, אע"פ דלדעת ר"ת (בתוס' שבת לה. ד"ה תרי) עדיין אינו ביה"ש, שהרי אנו נוהגים להלכה כשיטת הגאונים וכמו שכתוב בלוחות).

סעיף ב (שו"ע)

18] סדינים - שאדם מתכסה בהם בלילה ויש בהם ארבע כנפות (בית-יוסף).

ס"ק ט

19] משום דלא חייבה התורה רק דרך מלבוש - כך כתב המרדכי (הלכות קטנות תתקמא) והביא שכך איתא בספרי (דברים רלד) "כסותך פרט לסדין", וביאר שהדרשה היא מהמשך הפסוק "אשר תכסה בה", שמשמע רק דרך מלבוש.

20] דאפילו אם יציע תחתיו בגד של ארבע כנפות חייב בציצית וכל שכן דרך העלאה - איתא במסכת יומא (ט.ט.) לענין שעטנו שממה שכתוב (ויקרא יט, יט) "ובגד כלאים שעטנו לא יעלה עליך" לומדים שדוקא בהעלאה אסור מן התורה, אבל להציע תחתיו מותר מן התורה, אלא שרבנן אסרו גם להציע תחתיו, והנה התוס' במנחות (מ: ד"ה תכלת) רק הזכירו ש"גבי ציצית אין לחלק בין הצעה ללבישה", ולא ביארו מדוע, ויתכן שטעמם הוא שדוקא בכלאים שכתוב בפסוק לשון העלאה, לכן אמרינן שמן התורה דוקא העלאה אסורה, אבל בציצית שלא כתוב בפסוק לשון העלאה אלא "אשר תכסה בה", שמא מלשון כיסוי לא מתמעט גם מצע שתחתיו, אי נמי מה שכתבו התוס' שבציצית חייב גם דרך הצעה היינו מדרבנן, בדיוק כמו שחז"ל אסרו בכלאים (בבירור הלכה (עמ' עג) הזכיר סברא כזו, אך כתב על זה שאין לומר סברא כזו ללא גמרא מפורשת. ושם בבירור הלכה גם שדא נרגא בחששו של המ"ב לחייב ציצית במצע שתחתיו, וקיים דברי החזו"א (או"ח ג ס"ק לו) שכתב דיש טעות הדפוס (בתוס'). ומה שכתב המשנה ברורה "וכל שכן דרך העלאה"

אחר השקיעה אבל רק עד זמן שכבר אינו מכיר בין תכלת ללבן (ומסתמא זמן זה הוא מקביל בזמנו לזמן משיכיר בבוקר, ושיעור זמן זה מבואר בציון 25), (ודע דבשו"ת הר צבי (או"ח יב) הן בדברי רש"י (הפרדס, ציצית לו) האם בלילה לאור הנר הוי זמן ציצית, אך לעניות דעתי לדעת הרמ"א שסובר שבעינין "יום" כדלעיל, ודאי שלא יועיל נר, ולהלכה חיישינן לדעת הרמ"א, וגם מדברי השו"ע והמ"ב שלא הזכירו מענין הנר, משמע דלא ס"ל דהוי זמן ראייה).

16] ובספר מטה אפרים (תריטז), ראיתי שמחמיר בזה - יש שפירשו (קצה המטה על מט"א ועוד) את דברי המטה אפרים שמדבר דוקא על אחר השקיעה של ערב יום כיפור, משום שיש אומרים שאין לברך אפילו בעוד יום בערב יום כיפור על פי הסוד, אך מדברי המשנה ברורה משמע שסובר שהמטה אפרים מדבר על כל השנה, שמסב את דבריו כלפי דברי המגן אברהם, והמגן אברהם בודאי דיבר על כל השנה. והטעם שמחמיר המטה אפרים נראה שהוא משום שסובר שמברכים רק ב"יום", כמו שסובר הרמ"א (כמבואר בציון 15), וסובר נמי דלא חשיב ספק ספיקא (אולי משום שנוטה לפסוק כרמב"ם (כמש"כ הב"י) וא"כ אין כאן ספק שקול), ולהלכה אין לברך אחר השקיעה משום שהוי ספק ברכות.

17] אם זה גופא הוא מסתפק אם כבר הגיע בין השמשות נראה דבוראי יוכל לברך - ואף על פי שכתב בביאור הלכה (סי' רסא א ד"ה בין השמשות) שספק אם הגיע בין השמשות אינו ספק ספיקא "דספק חסרון ידיעה אינו נכנס בגדר ספק", ועוד "דהוא משם אחד ספק יום ספק לילה", אפילו הכי הכא מצטרף משום דיש ארבע ספקות להקל (שמא הלכה דבגד יום חייב בלילה, ושמא בין השמשות הוא יום ושמא בין השמשות הוא עדיין זמן ציצית (כדעת המג"א) ושמא עדיין לא בין השמשות. ודע דאם יודע שעבר זמן השקיעה הכתוב בלוח, שוב אינו יכול לברך ואינו

הלכות ציצית סימן יז

לכבו ושנים לאחריו (הגנות מיומנו ט"ג) ויודע לאחוז הציצית בידו נשעת ק"ש (מרכי סוף סרק לולב הגזול) :

יח זמן ציצית. וכו' ג' סעיפים :

א אילולה לאו זמן ציצית הוא דאבעיט מוראתיה אותו (א) להרמב"ם כל מה ששובש בלילה פטור אפילו הוא מיוחד ליום וכה ששובש ביום חייב אפילו מיוחד לאילולה יולהא"ש כמות המיוחד לאילולה פטור אפילו לובשו ביום וכמות המיוחד ליום ולילה חייב אפילו לובשו בלילה : הנה וספק בדעתו (א) (ב) להקל ע"כ אין לברך עליו אלא כשנבש ביום והוא מיוחד (ג) ג"כ ליום (הגנות מיומנו) ואחר (ג) (ד) (ה) תפלת ערבים אע"פ שעדיין יום הוא אין לברך עליו (פסקי מהר"א סי' י"ח) (ו) (ז) (ח) (ט) וכליל יום כפורים (י) יתעטף (ה) (י) בעוד יום וינרך עליו (תשכ"ז) ; ב (ו) ידריגים אע"פ שאדם ישן בהם בבקר אין כמילין (ח) בהם ציצית ; ג ימאימרי מברך על הציצית בשחר (ט) משיכיר בין הכלת שבה ללבן שבה ; ואם לבשו מעלות השחר ואוליך י"ח דמנרך עליו (י) וכן טיהור פ"ב דמגילה) ואם לבשו קודם לכן כגון כסליחות לא ינרך עליו וכשיאיר היום (יא) ישתמש בו וינרך (תשכ"ז) :

שערי תשובה

דבר : ולפחות מחויב להלביבו כשיניו לנן ג' שנים , וסימן כי האדם עין השדה כמו לפניו הוא ג' שנים עולה , וכן להרגילו בזהוית המורה ע"כ : [א] הפלת ערבים . עכ"פ וכן ב"ש שיש לומר בלא להיות מעושפ בציצית והזליין אחר שקיפה החמה ויש לסביר מעל ראשו בעת שקיפה החמה ע"כ בע"ט הכותים שהל"י ז"ל הוסיף נוסף בשלמיו ויהי חושף מאלו נדבר היום , ויכ"כ בזה דוד ג"כ בעת שקיפול קידוש חכ"י גיקטולא ז"ל ע"ש . ושניין זאבל ארבעה : [ג] וכליל יו"כ . עי' בה"ר' בשם שו"ת כנה"ג דעובדי דגם כיוואיי יוס"כ אין מטיחין כפליית עד אחר הפלה ערבים ע"ש ועיין כצ"ח מנהג עשויה סי' ק"ף דמש טוב לקיים מצוה ציצית בתעשר בלב כפליית קצן גדלד בלחמו ביום כו' וכצ"ל וכן דברו שלא לנגוש עליה גדול בנתיים ליועד סודו כו' ע"ש , וכבז כפליית ינכור בשם פ"ב כנה"ג ח"ח לפי המוסב שה' לנגוש עליה שמיורי ע"כ ג"כ לנכור בש"ח כתיב' למניה לא ילבש טלית . ומ"מ ראיתי בסערי אחר לבש וינרך ולא נחמוי בידו ע"כ :

מהרס"י מי ששבת או היזר ולא יתעטף בציצית כל היום אחר שיחללו נכ"ר להסעטף , וצ"ח חכב דלף האומר קדיש יהום יתעטף מפני כבוד הכבוד וזמן מנרך עליו : (ה) בעוד יום . ולא יסירו בגילה לפי שדומין למלאכים מעושפים לבנים . ב"ח עיניו יד אהרן : (ו) סריגים . ר"ל בין של פשתן פו של צמר . וכבז ב"י ושתמא לא משנה ברורה

מותר לברך עד ז"ה"כ ופעמו דהלא בציצית לא כתיב יוס רק ורואים ששהגין אדם נכרים גדולים אין מהתקייסים בציצית עד ששתמיין להק יבש ומכחו ליתן הק"ה לחייב בדין השטח לך ומיך ליה כי יבש איש אשה הוא דבר המורה דעד שלא ישא אשה יהיה יושב ונכ"ל מחמתו ציצית :

(א) להרמב"ם וכו' . ומ"מ מותר (ה) ללשא לר"ה בגיל שבעה בשלמית עם הציצית ולא היו משוי שרה נוי הנבדק והתשטייה : (ב) להק"ל . היינו דוקא לפניי נדכה (ג) הגל האור ללבוש כמות של לילה ביום בלא ציצית וכן כמות של יום בגילה חבוט סוף . ומ"מ נראה דהש"ן הולבש טלית בגילה ל"י לברוק הציצית דבכחה זון בודאי נובל לסמוך כל חרקה שחכבר : (ג) ג"כ ליום . פי' גם ליום וזכ"ו (ג) גם מיוחד ללילה וב"ש ליום בעד : (ד) הפליט ערבים . ונחמיה בנור כשנבוכדנזן בליט בתחנה וסיר אה הפליט כשיניו נכריו מחמר דעכשוו אין לונבשין הפליט אלא לחשט ציצית הם יהיה עליו (ד) יראה כאלו סוכר דליה זמן ציצית הוא . ומ"מ הש"ן לפניי תעמוד אם ה' אין הולך בתלבוט העליון שאין כבוד הכבוד כפיעה דלא יסיר הפליט מעליו ; (ה) וכליל יו"כ . וכל (ו) וכליל לפניי הציצית כז"ל להסעטף . וכל"ח חכב דלף האומר קדיש יהום לפניי הציצית ויתעטף מפני כבוד הכבוד ואין מברך עליו : (ז) יתעטף . להדמות למלאכים (ז) שמשושפים לבנים ולכך לא יסירו בגילה עד אחר הפליט ערבים של מואלי יוס"כ ; (ח) בעוד יום . לכלל הם חייב להעטף עד לילה שוב אין ינרך דהשתא בלכה כהרמב"ם ושתמא מדכרי הט"ס כס"ד דלפליין בין הכמחום

שער הציצית
 (ח) (ז) (ה) ע"כ : (ג) ב"ח וכו' : (א) ג"כ : (ד) ג"כ : (ו) כ"ח : (ט) חרדים : (ט) חרדים : (ט) חרדים :

הלכות ציצית סימן יח

המיוחד להתכסות בו בשעה שמסתפר יש לעגל כנף או להשתמש בשאול (צה"פ יט).

סעיף ג (טו"ע)

22 מאימתי מברך על הציצית בשחר משיכיר בין תכלת שבה ללבן שבה - כתוב בברייתא במנחות (מג:): "וראיתם אותו וזכרתם, ראה מצוה זו וזכור מצוה אחרת התלויה בו, ואיזו זו, זו קריאת שמע דתנן מאימתי קורין את שמע בשחרית משיכיר בין תכלת ללבן", "ומסתמא כשאמר "ראה מצוה זו" היינו בשעה שהוא לובש ורואה הציצית וכו' שמע מינה שאז הוא חיוב הציצית" (=ולכן לובש אז הציצית) (דמשק אליעזר בביאור דברי הגר"א) ומה שכתב השולחן ערוך "תכלת שבה ללבן שבה", כך פירשה הגמרא בכרכות (ט:): את מה שכתוב במשנה "בין תכלת ללבן".

23 ואם לבשו מעלות השחר ואילך יש אומרים דמברך עליו - יש ברייתא נוספת במנחות (מג:): שכתוב בה "וראיתם אותו וזכרתם את כל מצות ה', כיון שנתחייב אדם במצוה זו נתחייב בכל מצות כולן" ופירש רש"י "דנתחייב במצוה זו (=ציצית) שהאיר היום, נתחייב בכל המצות, דרוב מצות נוהגות ביום", פירוש, יש הרבה מצוות שזמנם מתחיל מעיקר הדין משעלה עמוד השחר, כדאיתא במגילה (כ ע"א וע"ב), וכיון שנתחייב בציצית יזכור ויקיים את כולם (על פי הגר"א). והשולחן ערוך (שסובר שזמנו משיכיר) יפרש כפירוש השני ברש"י, שרצה לומר שמי שחייב במצות ציצית חייב בכל המצוות, לאפוקי התנא שסובר (במנחות שם) שנשים חייבות בציצית, ולגביהן אי אפשר לומר שמי שנתחייב בציצית נתחייב בכל המצוות (מפני שנשים פטורות ממצוות שהזמן גרמא), והרמ"א ידחה את הראיה שהבאתי בציון 22 מהברייתא, שלא כתוב בברייתא שזמן קריאת שמע מתחיל בזמן

היינו משום דאם אנו מחייבים הכא בציצית כשמציע תחתיו, שדבר זה מותר מן התורה בהלכות כלאים, כל שכן שנחייב בדרך העלאה שדבר זה אסור מן התורה גבי כלאים.

21 ועיין הטעם בפרי מגדים (א"א ג) - שם ביאר שבסדין של פשתן אינו צריך לעגל קרן משום שיש פוטרים כל בגד של פשתן מציצית (כדאיתא בסי' טו, ובמקורות ציון 48), ואם כן הוי ספק ספיקא דשמא הלכה כרא"ש שבגד לילה פטור, ואפילו אם חייב שמא בגד פשתן פטור כל עיקר, ואזלינן לקולא, ובסדין של שאר מינים גם כן אינו צריך לעגל קרן משום שיש אומרים (בסי' ט,א) ששאר מינים עיקר חיובם הוא רק מדרבנן, ואם כן מדאורייתא יש ספק ספיקא, ספק האם סוג בגד כזה חייב בציצית, ואפילו אם חייב שמא הלכה שבגד לילה פטור, ומדרבנן נשאר רק ספק אחד האם בגד לילה חייב, ונפסק בש"ך (יו"ד קי בכללי ספק ספיקא אות טז) שבכהאי גוונא אזלינן לקולא (ממ"נ, דקי"ל דס"ס בדאו' לקולא, וקי"ל נמי דספק דרבנן לקולא), ובכף החיים (ס"ק יז) כתב שיש ספק נוסף דשמא הלכה כמרדכי שרק דרך מלבוש חייב (והקשה אמאי בסדין צמר לא החשיבו אותו הפוסקים לספק ספיקא, ולעניות דעתי נראה שהוא משום שהעיקר להלכה דלא כמרדכי ולכן אין לסמוך על שיטתו להחשיב ספק ספיקא), ודע דאף אם שינת הלילה (בעודו עטוף בסדין) נמשכת לתוך היום, חשיב בגד לילה ולא בגד יום ולילה, שעיקר יעודו ושימוש הוא לילה (על פי אורח משפט או"ח ב, ודלא כהתעוררות תשובה ח"א סי' רא, משום דהכי משמע מסתימת השו"ע והמ"ב שפטרו סדין מטעם דהוי בגד לילה, והרי סתם אדם ישן אף לאחר שהגיע זמן ציצית). ובימינו מצויות שמיכות העשויות מצמר, ויש להקפיד לעגל בהן כנף אחד (ובסי' י ציון 49 מבואר שיעור העיגול) (ובציפפה של שמיכה או בשמיכה ממולאת כגון פוך, אע"פ שעשויות מצמר אין צריך להחמיר (צה"פ יח), ובסדין

הלכות ציצית סימן יח

או כדעת ספר נברשת שהמנהג הוא כחמישים ושתים דקות קודם הנץ, ולהלכה עדיף לנהוג כמנהג המאוחר שבכך יוצא ידי שני המנהגים (אך מעיקר הדין יכול לסמוך על המנהג המוקדם (=שעה) משום שלדעת הרא"ש בבגד יום אף בלילה יש לברך, ועוד שהמ"ב כתב בשם הפמ"ג שאין גוערין במי שמברך אף מעלות השחר).

ס"ק י

26] ועל כל פנים לכתחילה ודאי נכון מאד להמתין מלברך עד שיכיר בין תכלת ללבן - זהו פסק המשנה ברורה ואינו מדברי הפרי מגדים, ורצה לומר שלמרות שעובר על מה שנתבאר בציון 23, שלכתחילה אין ללבוש משעת עמוד השחר, והוא עכשיו עומד ללבוש בעלות השחר, לא אמרינן שעדיף שיברך בשעה שמתעטף עובר לעשייתו, דמוטב שיברך בשעה שלכולי עלמא רשאי לברך, מאשר שיברך עובר לעשייתו.

27] וכן נראה דעת האליה רבה - שימתין עם הברכה עד זמן משיכיר, שכך פירש את דברי הלבוש (והמ"ב כתב "נראה דעת הא"ר" כלומר שאין זו דעתו המפורשת, משום שכתחילה ביאר הא"ר את דעת הרמ"א שסובר שאם כבר לבש מברך לכתחילה, וכתחילה גם רצה לפרש כך את דברי הלבוש, אך כתב שיותר נראה שדעת הלבוש שלכתחילה ימתין עם הברכה, ונראה שהא"ר סובר כלבוש, משום שאח"כ הוסיף להקשות על שיטת הרמ"א, וא"כ יוצא שסובר הא"ר כלבוש, וכביאורו האחרון בלבוש, עיי"ש).

ס"ק יא

28] רצה לומר בציציותיו - לאפוקי מהפוסקים (הובאו בבירור הלכה) שכתבו שממשמש בבגד, וסברת המשנה ברורה היא שכשם שראינו לענין תפילין (ששם מקור הלכה זו כמבואר באות 24) שממשמש במצוה עצמה, כך גם כאן צריך לממשמש במצוה עצמה (וטעם

מצות ציצית, רק כתוב שכאשר במציאות יכול לראות את הציציות (בין תכלת ללבן) יזכור את קריאת שמע, שאז הזמן של קריאת שמע (ולא של ציצית). (מש"שון הרמ"א שכתב "אם לבשו מעלות השחר" משמע שרק בדיעבד אם לבשו כבר יכול לברך, אבל לכתחילה לא ילבשו עד זמן משיכיר ויברך עובר לעשייתו לכולי עלמא (פמ"ג א"א ד), וזה דומה למה שנפסק לעיל בסי' ח בביאורנו ציון 1 שאין ללבוש הטלית קודם נט"י כדי שיוכל לברך עובר לעשייתו, שמוטב להשהות את המצווה ובלבד שיברך ברכה כתיקנה (אמנם המתעטף בשחרית גם בטלית גדול יכול ללבוש את הט"ק כבר משעלה עמוד השחר, שהרי אינו מברך על הט"ק אלא רק על הט"ג)).

24] וכשיאיר היום ימשמש בו ויברך - איתא במנחות (לו.) לענין תפילין: "היה משכים לצאת לדרך ומתיירא שמא יאבדו מניחין, וכשיגיע זמנו ממשמש בהן ומברך עליהן", וכתבו בתוס' (ד"ה וכשיגיע) דהוא הדין למתעטף בטלית קודם הזמן (הגר"א).

ס"ק ט

25] והוא הזמן דמשיראה את חבירו וכו' - כדאיתא בירושלמי (ברכות פ"א ה"ב) "מן דמר (=מאן דאמר) כדי שיהא אדם רחוק מחבירו ארבע אמות ומכירו, כמן דמר בין תכלת ללבן" (דמשק אליעזר). ומה שכתב המשנה ברורה "עייין שם ובביאור הגר"א", שם ציינו לירושלמי הזה. והנה נחלקו הפוסקים מתי הוא הזמן הזה, לדעת הפרי מגדים (נח ס"ק ב) הוא כשישים ושש דקות קודם הנץ (הפמ"ג הזה הוזכר בבה"ל בסי' נח א ד"ה כמו, וכתב במנח"י (ח"ט ט) דאע"פ שהקשה הבה"ל על חלק מדברי הפמ"ג, על דבר זה לא הקשה, ולדעת האגרות משה (ח"ד ו) הוא בין שלושים וחמש לארבעים דקות קודם הנץ. ובארץ ישראל יש שני מנהגים, או כדעת הגרי"מ טוקצינסקי (ספר ארץ ישראל פ"א אות ד) הסובר שהמנהג הוא כשעה קודם הנץ,

הלכות ציצית סימן יח

המשמוש מבואר בסי' ח במ"ב ס"ק כג ובמקורות ציון וללובשה שוב כדי לברך עובר לעשייתן מעליא, 69 שהוי כאילו לובשו, ע"י שמפריד את החוטים משום שחומרא דאתי לידי קולא היא כמבואר וכדו'. ודע דאין להחמיר לפשוט את הטלית במילואים).

הלכות ציצית סימן יח

משמע דוקא כשמתכסה בה - כך כתב הלבוש.

סימן יח

סעיף א (טו"ע)

1] ציצית חובת גברא הוא - איתא במנחות (מב:) שלדעת רב חסדא אליבא דרב ציצית חובת טלית, ולדעת רב נחמן אליבא דרב ציצית חובת גברא, ופסק בעל הלכות גדולות (כז) כמאן דאמר ציצית חובת גברא, והוכיח כן מדאמרין בברכות (ס:) דנוסח הברכה על הציצית הוא "להתעטף בציצית", ומדמברכין על העיטוף מוכח שהמצוה על הגברא בשעה שמתעטף והמצוה אינה על הבגד (על פי צה"פ הע' 2 ביאור).

2] ולפיכך אינו מברך על עשיית הציצית - במנחות (מב.) איתא שלדעת רב נחמן אין מברכים על עשיית הציצית, וביארה הגמרא שסובר כן משום שסבירא ליה שציצית חובת גברא, וקיימא לן שמברכים רק על גמר המצוה, וכיון שאין מצות הציצית נגמרת עד שהגברא ילבשנה, אם כן הטלת הציציות בבגד אינה גמר המצוה (ברכת אליהו בביאור דברי הגר"א).

ס"ק א

3] עיין לעיל סימן י"ז ס"ק ה' מה שכתבתי שם - שם כתב לבאר אמאי בסימן יז כתוב שציצית לאו חובת גברא, ואילו הכא בסימן יט כתוב שציצית כן חובת גברא, דמה שכתוב התם רצה לומר שאין חיוב על הגברא לקנות וללבוש ארבע כנפות עם ציצית, אלא רק אם לובש ארבע כנפות חייב, ומה שכתוב הכא חובת גברא הוא לאפוקי שאינו חובת הטלית עצמה.

ס"ק ב

4] מכל מקום מדכתיב קרא אחרינא וכו' -

ס"ק ג

5] רצה לומר בעת הטלתן בהבגד אלא אחר כך כשמתעטף בו מברך להתעטף - יתכן שבא לאפוקי שלא תחשוב שמה שכתב השולחן ערוך "אינו מברך על עשיית הציצית" הכוונה שלא מברכים על עשיית מצות ציצית, דהיינו שאין ברכה על הציצית כלל, לכך אומר המשנה ברורה שמה שכתב השולחן ערוך "על עשיית הציצית" הכוונה עשיית חפץ הציצית, שעל זה אין מברכים, אבל מברכים על עשיית מצות ציצית בשעת העיטוף, ברכה על הליבישה.

6] ואם נפסקו אחר שלובשו וכו' - הלכה זו אינה שייכת לסימן זה, והטעם שהמשנה ברורה כתבה כאן, משום שהמגן אברהם (ס"ק א) כתב בהוה אמינא שאם נפסקו לו ציציותיו בשעה שהוא לבוש בהם, ואינו מסיר את הטלית מעליו אלא מתקן הציציות בעוד הטלית עליו, מברך ברכה על עשיית הציצית, שענין זה קשור למה שכתב השולחן ערוך שאין מברכים על עשיית הציצית (אך לבסוף דחה זאת המג"א משום שאסור לו לתקן הציציות בעודו לבוש בציצית פסולה וחייב לפושטו מיד).

7] צריך לפשטו - כפי שכבר מבואר במשנה ברורה בסימן יב ס"ק יג, ושם במקורות ציון 32.

8] ולעשות בו ציצית - אין רצונו לומר שיש חיוב לעשות בו ציצית (שהרי אם חפץ בכך יכול להשאיר בגד זה בארון בלי לתקנו), אלא רצונו לומר שאם חפץ לעשות בו ציצית, אינו יכול לעשות בו ציצית כאשר הוא לבוש בו אלא "צריך לפשטו ולעשות בו ציצית".

9] ולברך כשחוזר ולובשו - שכיון שנפסלו נמצא שאינו לובש את המצוה, והוה ליה כמו

הלכות ציצית סימן י"ב

ל באר הגולה

י"ב זמן ברכת ציצית . ובו ב' סעיפים :

אמנות מ"כ וכו' כ"ח
זכרתי
שם וכו' ב' מנחה
מ"א ג' מנחה י"ב
הלכות ציצית
א מנחה מ"א
ב כ' ג' מנחה י"ב

א * ציצית תובת נברא הוא (א) ולא חובת מנא שכל זמן שאינו לובש הפלית (ב) פשוט מציצית ולפיכך אינו סברך (ג) (ג) על עשיית הציצית שאין מצוה (ד) אלא בלבישתו : ב' יעשה פלית לצורך הכריכות יאף על פי ששובשו לעמים (ג) בחייו (ה) פשוט :

ב דיני לקיחת ומכירת פלית . ובו ב' סעיפים :

א * הלוקח פלית (א) מצויצת (ב) מישראל (ג) (ב) או כתגרי א"י (ולומר שלקח (ג) (ג) מירמל (א) (א) כ"י הלכות ציצית) כשר דכיון דתגר הוא חזקה שלקחה מישראל (ד) דלא מרע נפשיה אבל אם לקח מא"י ושאינו תגר (ה) פסולה : ב' יאין סוכרים פלית מצויצת (ד) (ו) לעובד כוכבים (ו) * שמא יתלווה עם ישראל בדרך ויהרגו יאפילו למשכן ולהפקיד פלית מצויצת לעובד כוכבים אסור אא"כ הוא (ח) לפי שעה דליכא למיחש להא :

באר היטב

ידכא להא יפסדו בעל זמר ע"ס . וכתב המ"א דכסדיו של זמר יעשה קרן לחמה עגולה לפסור מציצת חליבא דכ"ע ע"ס : (ב) ולא הוה מנא . על סימן י"ב ס"ק ב' מ"ט ס"ס : (ג) על עשיית הציצית . עיין מ"א מ"ט והמחבר יד אהרן חלק פליו : (ג) בחייו פסור . כיון שאין עיקר עשייתה לאכסויי מתיים כ"ל כמות לילה ולפסורה חשי' לובשו ביום . עיין מ"א ופ"ה (ה) דל"ז דלגיל דכסות לילה חייב כשלוכשו ביום ס"ה בזה ואל"כ לדין יש לפשות בו ציצית

משנה ברורה

(א) ולא תובת מנא . עיין לעיל סימן י"ב ס"ק מ"ט : (ב) פסור מציצית . אפ"כ (ה) דלכחיב ועשו להא ציצית על כנפי נגדיהם מ"מ מדכחיב קרל אחרים גדולים בעתה לך על לרבע ענפות כפוחין אשר חכמה בה משמט דוקא דשמהכמה בה : (ג) על עשיית הציצית . ר"ל בעת הסלתו בהנגד אלא אח"כ לשמהעסק בני מברך להסתפק . ולא נוסף אחר שלובשו צ"ו לרין לפסור ולפשות בו ציצית ולברך כשחחר ולובשו אף שלובשו חיץ : (ד) אלא בלבישתו . וה"ה במחזה דה"ל תובת הדר הא חין לברך על המחזה רק כשהוא נכנס לדור כהנים וחיך ומיד דלו הוא ממש דומים דעטיפה או כשכבר דר בה [כר"י וכן משמע מדברי המ"א להשתיין לו היטבי וי"ט עוד כ"ה וברכ"י וכתבונת דע"ל בנפך סימן ק'] : (ה) פסור . האחרונים (ג) מסקי דדוקא לרעה דהר"ש דפוסר לעיל כסימן י"ה ככות המיוחד לילה אפילו ביום והא דמי לכסות לילה דמי שגרי מח פסור מנחת ככל לדעת הרמב"ם דמהייב ככות לילה ביום גם כזה הייב לשיך

והלאה לכפונים מדקן פסורין ואם לובש אותן להפסיד על הכסות המכס אלפז דחיב ציצית כמו בני כלאים : (א) מישראל . אפילו חין חכיר אותו שהוא כשר ונאמן אפ"ה תלין דהסא ישראל בהזקק כשר הוא וצודאי שוואן ועיין ומלחן לשמן אם לא שהוא הבוד [ב"ח] וכללי ההשוד עיין בי"ד סימן ק"ט : (ב) אף מחבר ח"י . אפילו (א) אינו עומק לקנות פליקות רק מוחזק לקנות שאר סהרות אפ"ה נאמן דאם ימלא בדאי בדבר אחד שוב לא יאמיטכו בד"ס : (ג) מישראל נאמן . עיין בלכות דמוכה מתיב ש"ל היגר לומר שקנה מנחתו דלגילו משהם ישראל כשר כמו בישראל שקנה מישראל וכן משמע (ג) משאר אחרונים ואפשר דגם הרמ"א כוכר כן ודיכה נאמן קאי עלן ההגר שהוא נאמן דייבורו והסוף הרמ"א זה לאריות נע הסכרה דדוקא על דייבורו סמכין ומתמיוין לו דלא מרע נפשיה לומר שקר משא"כ בסתמה לא מרע נפשיה עי"ז : (ד) דלא מרע נפשיה . עיין במ"א פקחש דוקא בני עליה בליניתייה סמכין על כבודו ומתמיוין לו משום דלון דרך לברוי להלות ציצית בנגדו אבל לקנות ציצית אסור אף מחבר שמה לא היה הקויה והפסורה לפשה וכן פסק כ"ח וד"ה ויש (ג) מקילין בזה ועיין בלרמ"א ובישועות יעקב פסקמיו דהיכא דהיכא דהיכא הוא לקנות ציצית מישראל ולמכור פסור מחבר : (ה) כפולת . שמה הוא כפולת עשה כפולת בנגד וכו"ל דלמכור לקנות ממנו ציצית דשמה לא נקוט לשמה וא"כ פשוט דלפילו אם ירצה להכירס מהכבוד ולקשרס . מחדש אסור [מ"א ושאר אחרונים דלא כס"ל] . מ"א (ד) קליה מזויצת כשוק כשר . ואסור לגעה ציצית (ה) אפילו אסורין ועורין עי"ז אם לא בני תהמות : (ו) לעובד כוכבים . אפילו (ו) אם הוא מבר דגם הוא חשוד על שפיה דמיס וג"ע והא דלמתיין לעיל כ"ס חזקה שלקחה מישראל וכו' סיגו מישראל עבר ומכרה לו : (ז) שמה יתלווה . ועוד איכא טעם בנמחה משום זונה ויורש"י סיגנה לזונה כפולתו וסמחר מישראל נתן לה וא"כ כ"ה דלמכור למכור לכרית משמה לו ועיין בח"א פקחש דלפסע שמה יתלווה ליכא למיחש השאם דלין חשודים על ע"ד אבל לפסע דזונה יש לחוש : (ח) לפי שעה דליכא למיחש להא אפ"ס

שער הציץ

(א) ס"א : (ב) ד"ס : (ג) כ"י וכו' והמ"א והמ"א וכו' : (ד) מ"א : (ה) האחרונים : (ו) ד"ס ומ"א : (ז) א"ר ונחת יעקב כולל מ"א וברכ"י : (ח) א"ר ופס"א ולפניו ציצית עיין כפי יא"ל כפי"כ ס"ק : (ט) פ"ג ב"ז וד"ס : (י) מ"א ופריש"א והר"ה דלא ע"ז : (י"א) כ"י :

הלכות ציצית סימן יט

המעייין במגן אברהם יראה שרק בשלב של השאלה סבר שבמזוזה מברך כשקובעה ולא כשבא לדור, אך למסקנא מברך דוקא בשעה שבא לדור. אך לעניות דעתי הברכי יוסף לא התכוון לומר שלדעת המגן אברהם מברך בשעה שקובעה, אלא התכוון שלדעת המגן אברהם מותר לכתחילה לקבוע את המזוזה קודם שבא לדור בלי ברכה, ואחר כך בשעה שבא לדור מברך למרות שהמזוזה כבר קבועה ועומדת (דמה שכתב הברכי יוסף "דיכול לברך כשקובעה", אין הכוונה בשעה שקובעה, אלא במקרה שקובעה ולא בא לדור יכול לברך, מתי - כשיבוא לדור), וכתב זאת הברכי יוסף לאפוקי ממה שכתב לפני כן בסמוך שלדעת התורת חסד יוצא שאין לקבוע את המזוזה קודם שבא לדור.

12] ועיין שם עוד במגן אברהם - שכתב שבמקרה שקבע את המזוזה קודם שדר בדירה, לא יברך בשעת הקביעה אלא אחר כך בשעה שבא לדור יברך: אשר קידשנו במצוותיו וציוונו לדור בבית שיש בו מזוזה.

13] ובברכי יוסף - שתמה על המגן אברהם שהזכרנו בציון 12 "שקשה לחדש ברכה שלא נזכרה בש"ס ובפוסקים". ולהלכה קיימא לן שאם קבע את המזוזה קודם שבא לדור, אינו יכול לברך לא בשעת הקביעה (כמבואר הכא במ"ב) ולא בשעה שבא לדור, שספק ברכות להקל (פתחי שערים סי' רפט ס"ק ד). עוד איתא בברכי יוסף תירוץ על קושיית המגן אברהם (שהקשה אמאי בציצית מברכים בשעת קיום המצוה ואילו במזוזה מברכים בשעת העשיה כשקובעה בפתח) שודאי גם במזוזה מברך רק כשקובעה בשעה שבא לדור, והטעם שתיקנו חז"ל ברכה על העשיה ולא על עצם הכניסה לדירה, הוא משום שבזה שבא לדור אינו מתעסק כלל בגוף המצוה, וקביעת המזוזה היא סוף הפעולה שקשורה בגוף המצוה, מה שאין כן בציצית גם

שנפלה טליתו מעליו לפתע, שכשחוזר ולובשה צריך לחזור ולברך, כמבואר בסימן ח (טו) ושם נתבאר המקור מהגמרא. ולפי זה אם לא נפסלו הציציות פתאום, אלא הוא במתכוון פסלם מאיזו סיבה על דעת לתקנם מיד, אינו חוזר ומברך, דומיא דפושט טליתו על מנת להחזירה בסמוך, כדאיתא בסימן ח (יד) (ובסי' כה ס"ק נ ושם בבה"ל ד"ה "אין צריך" מוכח דנפסל אינו יותר היסח הדעת מפושט ע"מ להחזיר). (ולכאור' ה"ה אפי' שמתקן באמצעות חוטים אחרים, שהרי הבגד שלפניו הוא אותו הבגד ולכן הברכה אינה פוקעת).

ס"ק ד

10] במזוזה דקיימא לן חובת הדר היא וכו' - כדאיתא בפסחים (ד.) ועל פי זה נפסק בשולחן ערוך (יו"ד רצ"ב) שחובת המזוזה היא על השוכר בית ולא על המשכיר. (ודע דכיון שמכניס בדירה את כלי תשמישו, אע"פ שהוא עצמו עדיין לא בא לגור, נחשב שהוא דר שם, פסקי תשובות (ב) בשם כמה מן האחרונים). ומה שכתב המשנה ברורה "אין לברך על המזוזה רק כשהוא נכנס לדור", הכוונה כאשר קובע את המזוזה כשנכנס לדור, אבל אם קבע את המזוזה קודם לכן, אינו מברך כשנכנס לדור (כך מבואר במקור הדברים בברכי יוסף, וכן לקמן בציון 13 בשם הפתחי שערים). ומשמע כאן מהפוסקים שאם קבע את המזוזה קודם שבא לדור, הפסיד רק את הברכה, אבל אין בזה חשש של תעשה ולא מן העשוי (כיון שעשית גוף המצוה היתה כתקנה, כך משמע מזה שהפוסקים דנו רק על הברכה).

11] וכן משמע מדברי המגן אברהם להמעייין בו היטב - לאפוקי מהברכי יוסף שכתב "ומדברי הרב מגן אברהם נראה קצת דפשיטא ליה דיכול לברך כשקובעה אף אם עדיין לא בא לדור בבית" (מנחת יצחק ח"ד פט"ז), אך

הלכות ציצית סימן י"ב

ל באר הגולה

י"ב זמן ברכת ציצית . ובו ב' סעיפים :

א מחמת מ"כ וכח
ה"י וזמנ"כ
ש"ס וכו' א"ב מנח"מ
מ"א ג מנח"מ י"ב
הכלות כ"ל
א מנח"מ מ"א
ב כ"ג מנח"מ י"ב

א * ציצית רובת נברא הוא (ב) (א) ולא חובת מנא שכל זמן שאינו רובת הפלית (ב) פשוט מציצית ולפיכך אינו סברך (ג) (ג) על עשיית הציצית שאין מצוה (ד) אלא בלבישתו : ב' יעשה פלית לצורך הכריכות יאף על פי ששובשו לפעמים (ג) בחייו (ה) פשוט :

ב דיני לקיחת ומכירת פלית . ובו ב' סעיפים :

א * הלוקח פלית (ב) מצויצת (ב) מישראל (ב) או כתג א"י (ומומר שלקח (ג) (ג) מירמל (למט) כ"י הלכות ציצית כשר דכיון דתגר הוא חזקה שלקחה מישראל (ד) דלא מרע נפשיה אבל אם לקח כ"י א"י מוכרים פלית מצויצת (ד) (ה) פסולה : ב' אין מוכרים פלית מצויצת (ד) (ו) לעובר כובעים (ו) * שטא יתלווה עם ישראל בדרך ויהרגו יאפילו למשכן ולהפקיד פלית מצויצת לעובר כובעים אסור אא"כ הוא (ח) לפי שעה דליכא למיחש להא :

באר היטב

ידכא להא יפסדו בעל זמר ע"ס . וכתב המ"א דכסדיו של זמר יעשה קרן אחת עגולה לפסדו מציצת חליב דכ"ע ע"ס : (ב) ולא הונח מנא . על סימן י"ב ס"ק ב' מ"ס ס"ס : (ב) על עשיית הציצית . עיין מ"א מ"ס והמחבר יד אהרן חלק פליו : (ג) בחייו פסור . כיון שזיון עיקר עשייתה לאכסוויי מתיישב כ"ל כסוף לילה ולפסודה חשי' לזכור ביום . עיין מ"א ופ"ה (ה) דל"ז דלגיל דכסות לילה חייב כשלוכסו ביום ס"ה בזה ואל"כ לדין יש לפשות בו ציצית

משנה ברורה

(א) ולא חובת מנא . עיין לעיל סימן י"ב ס"ק מ"ס : (ב) פסור מציצית . אפ"כ (ה) דלכתיב ועשו להם ציצית על כנפי נגדיהם מ"מ מדכתיב קרל אחרים גדולים בעתה לך על ארבע ענפות כסותך אשר חכמה בה משמע דוקא דשמהכמה בה : (ג) על עשיית הציצית . ר"ל בעת הסלתו בהנגד אלא אח"כ לשמהעסק בו מברך להסתפק . ולא נוסף אחר שלובשו צ"ו לרין לפסדו ולפשות בו ציצית ולברך כשחזר ולכוסף אף שלובשו חייך : (ד) אלא בלבישתו . וה"ה במחזה דה"ל חובת הדר הא חזן לברך על המחזה רק כשהוא נכנס לדר כצ"ח חייך ומיד דלו הוא ממש דומיא דעטיפה או כשכבר דר בה [כר"י וכן משמע מדברי המ"א להטעמו כי היטבי וי"ס עוד כ"א וברכ"י וכתבונת דע"ל בנפח סימן ק'] : (ה) פסור . האחרונים (ג) מסקי דדוקא לרעה דה"ל דפוסר לעיל כסימן י"ב ככוח המיוחד לילה אפילו ביום והא דמי לכסות לילה דמי שברר מח פסור מנח"מ אבל לרעה דהרמ"ב דמהייב ככוח לילה ביום גם בזה הייב לשיך

* הלוקח פלית ומי' פסור נכרי ומי' . עיין במ"א בעל י"א שכתב דלי' דסקונס פסור כש"ס ויקרה מחדש ואפ"י יודע בום ספס לוח וחי קאי אלים פסור הם יושב אש יחיד פלית שמה לא נחמה למה לא מביעה לכ"ס דמחמיר בקיים ציצית פסור פסור לא"ו ג"כ יש להחמיר בזה דאשכח מחמם שמה רובת שרבו קאפיים על סגיות מ"כ קום פליות כ"ג וז"ל ה"ל כהנגד וגם לא ס"ל להפ"ל למהו אלא לרעה וכל ד"ס הוא בח"ה וה"ל וכל לרין ליות אחר פס שמה כשה"ל לעיין פליות גטבים מ"ס : * שמה יתלווה . עיין במ"א ושיין כביאור הר"א שכתב דלכתיב אסור אפילו למשכן אלא פסור משום דנקיט להחמיר ככ"י שמה דשמה יתלווה וכו' דלא ידך שמה דאנח ס"ס מומר ו"ל דאין יתכור לונם כיון שפסולת אית עלו ונ"ל ל"ז ל"ז מ"ס שמה ס"א דלדין שמה לא חיישינן דשמה אפילו יתלווה כ"א כ"א כשמו משי"ל מומר למשכן ונעלה זה המח"ל ע"ס שמה שמה וכו' . עיין כ"י בס"ק דשמה כתיב וע"ל על סגרת כ"י כמה שכתב ול"ל וכו' פ"ס וז"ל כוונתו דלכתיב אסור למסור להפקיד מטעם זה אכל פסור

לדין יעשה בו ציצית ולא יברך . מוכרי (ד) כהגדים שלובשו ומסומן להרואה לכפונים מדקן פסורין ואם לונם לוחן להכניס דלכתיב כוונתו כ"א כ"א : (א) מישראל . אפילו חזן מוכר אורו שהוא כשר ונאמן אפ"ה מלין דהס"ל בזהוק כשר הוא וצוד"ל שוואן ושארן ותלמן לשמן אס לא שהוא הבוד [ב"ח] וכל"ה הכשוד עיין בי"ד סימן ק"פ : (ב) אסור ח"י . אפילו (ה) אית עמוח לקנות פליות רק מוחזק לקנות שאר סהרות אפ"ה נאמן דאס ימנא כדאי בדבר אחד שוב לא יאמינו כ"א : (ג) מישראל נאמן . עיין בלכות דמוכה מנייה ש"ל היגר לומר שקנה מנח"מ דלגילו משהם ישראל כשר כמו בישראל שקנה מישראל וכן משמע (ג) משאר אחרונים ואפשר דגם הרמ"א כוכר כן ודיקה נאמן קאי עלו ההגר שהוא נאמן דיבורו והסוף הרמ"א זה לאריות לגו הסכנה דדוקא על דיבורו סמכין ומתמיון לו דלא מרע נפשיה לומר שקר משא"כ בסתמא לא מרע נפשיה ע"ל : (ד) דלא מרע נפשיה . עיין במ"א שכתב דוקא נבי פליה בליניתייה סמכין על כבודו ומתמיון לו משום דלון דרך לכתיב להטות ציצית כנגדו אבל לקנות ציצית אסור אף מהגר שמה לא היה הקויה והפסורה לפניה וכן פסק כ"י ור"ה ויש (ג) מקילין בזה עיין בנדרים ובישועות יעקב שפסדומו דכ"ה דשקב כהגר הוא לקנות ציצית מישראל ולמכור פסור מחבר : (ד) כפ"ה . שמה הוא כשנמו עשה כצ"ה כהגר וכו"ל דלמסור לקנות ממנו ציצית דשמה לא נקוט לשמה וא"כ פסור דלפילו אס ירעה הכתרים מהנגד ולקסרס . מחדש אסור [מ"א וסארי אחרונים דלא כס"ל] . מ"א (ד) פלית מציצת כשוק כשר . ואסור לשלח ציצית (ה) אפילו פסורין ושארין ע"ל ע"ל אס לא כשיי תהמות : (ו) לעובר כובעים . אפילו (ו) אס הוא מבר דגם הוא חשוד על שפיה דמיס וג"ע וכן דלמחירן לעיל כ"ס חזקה שלקחה מישראל וכו' סיגו מישראל עבר ומכרה לו : (ז) שמה יתלווה . ועוד איכא טעם בנחמא משום זונה ויורש"י סיגנה לזונה כשהכנסה וסמאר מישראל נתן לה וכו' כ"א דלמסור למכור לכרית משמע לו עיין בח"א שכתב דלפסע שמה יתלווה ליכא למיחש השאם דלין חשודים על ע"ד אבל לפסע דזונה יש לחוש : (ח) לפי שעה דליכא למיחש להא אפ"ס

שער הציץ

(א) מ"א : (ב) ד"ס : (ג) כ"י וכו' והמ"א והמ"א וכו' : (ד) מ"א : (ה) אחרונים : (ו) ד"ס וכו' : (ז) א"כ ונחמה יעקב כ"ל מ"ס וברכ"י (ד) פ"א א"כ ופס"ל ונפ"ל ציצית עיין כ"י י"א כ"כ ס"ק : (ה) פ"א ופ"ס וכו' : (ו) פ"א ופ"ס וכו' : (ז) כ"י :

הלכות ציצית סימן יט

כסות לילה שלובשו ביום, אם כן הוא הדין הכא כסות של פטור (-תכריכין) יהיה פטור אף בזמן של חיוב (-בחייו), ולכאורה לדעת הרמב"ם (ג"כ הובא שם) המחייב כסות לילה ביום, יחייב גם תכריכים בחייו, אך כתב הבית יוסף שהכא גם הרמב"ם מודה שפטור משום שנאמר "כסותך" שמשמע דוקא כסות המיוחד לאדם חי, אבל אם אינו לאדם חי אינו "כסות" כלל ופטור אף בחייו. ובאפיקי מגינים (באורים א) כתב ראייה מיבמות (קד.) דאיתא שם דאם יבמה חלצה בסנדל של זקן העשוי לכבודו (לתכריכי מיתה, רש"י) חליצתה פסולה משום דלאו להילוכא עביד, ופירש רש"י "הואיל ולא להילוכא עביד לאו נעל הוא", והכא נמי לאו כסות הוא (ובמ"ב הביא שהאחרונים חולקים על הב"י כמבואר בציון 16).

ס"ק ה

16 [האחרונים מסקי וכו' לדעת הרמב"ם וכו' גם בזה חייב - ודלא כמו שכתב בבית יוסף כמבואר בציון 15, משום שקשה על דבריו מנא ליה לדרוש דרשה שאינה כתובה בגמרא (אפיקי מגינים שם). ועוד קשה אמאי קאמר בגמרא "ומודה שמואל" והרי לפי הבית יוסף אליבא דהרמב"ם צריך לאשמוענין דגם לרב (הסובר שציצית חובת גברא וכלי קופסא פטורים) פטור, שהרי זה בגד שלובשים אותו בזמן חיוב, ולפי הרמב"ם בגד שלובשים אותו בזמן חיוב אף על פי שבעיקרו עשוי לפטור, אמור להתחייב אם לא היה לנו פסוק. ובשלמא לפי הרא"ש שסובר שתמיד המודד הוא לשם מה עשוי הבגד, ולא מסתכלים על הזמן העכשוי, אין מה לחדש אליבא דרב שבגד תכריכים פטור, שהרי הוא עשוי לפטור ופשיטא שפטור (והרי אפי' בגד שעשוי לפטור זמני של לילה פטור, כ"ש בגד העשוי לפטור מיתה שאינו זמני כל כך), (ואילו אליבא דשמואל בעינן לחדש זאת, משום שלדעתו ציצית חובת טלית, וס"ד שאפי' שעשוי

לאחר שקושר הציציות בבגד יש עדיין פעולה בגוף המצוה, דהיינו ההתעטפות בבגד אשר בו המצוה. עוד כתב שלפי זה הבא לדור בבית שחברו דר בו לפניו וכבר קבע בו מזוזה, השני אינו מברך בשעה שבא לדור, מפני שאינו עושה פעולה בגוף המצוה כנכתב לעיל.

14 [ובתשובת רבי עקיבא איגר בסוף סימן ט - שם חלק על מה שכתבתי בסוף ציון 13 בשם הברכי יוסף שהשני שבא לדור אינו מברך, וכתב ר' עקיבא איגר שכיון שמזוזה חובת הדר צריך הדר השני גם כן לברך. עוד כתב שגם העוזב את ביתו להרבה שעות וכל שכן לכמה ימים, כששב לביתו צריך לברך על המזוזה, שהרי כשלא היה בביתו לא קיים את המצוה, אך סיים על שני החידושים שצריך עיון. ולהלכה קיימא לן בשני המקרים שאינו מברך דספק ברכות להקל (אוצר פסקי מזוזה סי' נח הע' ה). והקונה דירה שהדייר הקודם כבר קבע בה מזוזות, ורוצה הקונה לברך ולצאת ידי כולם, יסיר את המזוזות כאשר הדייר הקודם עוזב, וכאשר הקונה בא לדור יקבע את המזוזות בברכה (מפי מור"י, והוסיף שאין להסיר את המזוזות בשביל לברך בהחזרתן, אם הוא כבר בא לדור, שהרי כבר חייב במזוזה בכל רגע, ואין להסירה בשביל לצאת ידי כל הדעות בהלכות ברכת המזוזה).

סעיף ב (טו"ע)

15 [אף על פי שלובשו לפעמים בחייו פטור - איתא במנחות (מא.) "אמר רב טובי בר קיסנא אמר שמואל כלי קופסא חייבין בציצית (פי' דס"ל דציצית חובת מנא) ומודה שמואל בזקן שעשאה לכבודו (לתכריכין, רש"י) שפטורה, מאי טעמא אשר תכסה בה אמר רחמנא, האי לאו לאיכסויי עבידא". והנה בגמרא לא כתוב בהדיא שאפילו אם לובשו בחייו פטור, אך לדעת הרא"ש (שהובא לעיל בסי' יח,א) הפוטר

הלכות ציצית סימן י"ב

ל באר הגולה

י"ב זמן ברכת ציצית . ובו ב' סעיפים :

אמנות מ"כ וכו' וכו'
ס"ד י"ב
ש"ס וכו' א"ב מנחה
מ"א ג מנחה י"ב
הכלות כ"ג
א מנחה מ"א
ב כ"ג מנחה י"ב

א * ציצית רובת נברא הוא (ב) (א) ולא חובת מנא שכל זמן שאינו רובת הפלית (ב) פשוט מציצית ולפיכך אינו סברך (ג) (ג) על עשיית הציצית שאין מצוה (ד) אלא בלבישתו : ב' יעשה פלית לצורך הכריכות יאף על פי ששובשו לפעמים (ג) בחייו (ה) פשוט :

ב דיני לקיחת ומכירת פלית . ובו ב' סעיפים :

א * הלוקח פלית (ב) מצויצת (ב) מישראל (ב) או כתגרי א"י (וואמר שלקח (ג) (ג) מיראל (למט) כ"י הלכות ציצית כשר דכיון דתגר הוא חזקה שלקחה מישראל (ד) דלא מרע נפשיה אבל אם לקח כ"י א"י מוכרים פלית מצויצת (ד) (ו) לעובד כוכבים (ו) * שטא יתלווה עם ישראל בדרך ויהרגנו יאפילו למשכן ולהפקיד פלית מצויצת לעובד כוכבים אסור אא"כ הוא (ח) לפי שעה דליכא למיחש להא :

באר היטב

ידכא להא יפסדו בעל זמר ע"ס . וכתב המ"א דכסדיו של זמר יעשה קרן אחת עגולה לפסדו מציצת חליבא דכ"ע ע"ס : (ב) ולא הונח מנא . על סימן י"ב ס"ק ב' מ"ס ס"ס : (ב) על עשיית הציצית . עיין מ"א מ"ס והמחבר יד אהרן חלק פ"ו : (ג) בחייו פסור . כיון שז"ל עיקר עשייתה לאכסוויי מחיים כ"ל כסוף לילה ולפסורה אפי' לזכור ביום . עיין מ"א ופ"ה (ה) דל"ז דלגיל דכסות לילה חייב כשזכור ביום ס"ה בזה ואל"כ לדין יש לפשות בו ציצית

משנה ברורה

(א) ולא חובת מנא . עיין לעיל סימן י"ב ס"ק מ"ס : (ב) אסור מציצת . אפי"ן (ה) דלכחיב ועשו להא ציצית על כנפי נגדיהם מ"מ מדכחיב קרל אחרים גדולים בעתה לך על ארבע ענפות כסותך אשר חכמה בה משמע דוקא דשמהכמה בה : (ג) על עשיית הציצית . ר"ל בעת הסלתו בהנגד אלא אח"כ לשמהעסק בו מברך להסתפק . ולא נוסף אחר שזכור בו לרין לפסדו ולפשות בו ציצית ולברך כשחזר ולזכור אף שזכור חייב : (ד) אלא בלבישתו . וה"ה במחזה דה"ל חובת הדד הא חזן לברך על המחזה רק כשהוא נכנס לדוד כה"ה חייב ומיד דלו הוא ממש דומיא דעטיפה או כשכבר דד בה [כר"י וכן משמע מדברי המ"א להטעמו כי היכידי וי"ס עוד כ"ה וברכ"י וכתבונת דע"ל בנפח סימן ק'] : (ה) אסור . האחרונים (ג) מסקי דדוקא לדעת הרמ"א דפוסר לעיל כסימן י"ב ככוח המיוחד לילה אפילו ביום והא דמי לכסות לילה דמי שברר מח פסור מנחת כלל לדעת הרמב"ם דמהייב ככוח לילה ביום גם בזה הייב לשיך

ביאור הלכה

* הלוקח פלית ומי' פסור נכרי ומי' . עיין במ"א בעל י"א שכתב דלי' דסקונס פסור כש"ס ויקברו מחדש ואיני יודע בום ספס לוח וחי קאי אלים פסור הם יושב אש יחיד אצ"ל שמה לא נחמה למה לא מביעה לכ"ס דמחמיר בקיים ציצית פסור פסור אפי"ן ג"כ ים להחמיר בזה דאשכח מחמם שחא רובא שרבו קאפיים על סגיות מ"כ קום פליות כ"ג וכו' . א"ן בהנגד וגם לא כ"ל להמ"א למהו אלא למה וי"ל דמ"א הוא נח"ל וה"ה וי"ל דרין ליתו אחר פס שכתב נחמה לענין פליות גטבים מ"ס : * שחא יתלווה . עיין במ"א ושיין בביאור הרמ"א שכתב דלכחי אסור אפילו למברך אלא פסור דנקיט להחמיר ככ"י שפסא דשחא יתלווה וכו' דלאידך עממא דאנא ס"ס פוסר א"ל דאין יאסור לונם כיון שפסולת אית עלו ונ"ל ל"ז מי מס שכתב המ"א דלדין שמה לא חיישינן דשחא יתלווה כ"ה כ"כ בשמו מיהלם מברך למברך ונעלם זה מהמ"א ע"ס שכתב בזה . עיין כ"י בס"ק דמשמע כהיך וע"ל על סברת כ"י כמה שכתב ולפ"י וכו' פ"ס ואלו כוונתו דלברית אסור למפסר להפקיד מטעם זה אכל פסור

לדין יעשה בו ציצית ולא יברך . מוכרי (ד) הכנדים שזכורין ומסומן להרואה לכפונים מדקן פסורין ואם לונם לוחן להכניד בזה לח המכס אשכח דחייב ציצית כמו בני כלאים : (א) מישראל . אפילו חזן חכיר אורו שחא כשר ונאמן אפי"ן מלין דשחא ישראל בהזקק כשר הוא וצוד"ל שוואן ועיין ותלמן לשמן אש לא שחא הבוד [ב"ח] וכללי השוואן עיין בי"ד סימן ק"פ : (ב) אש מחבר א"י . אפילו (ה) אש עמוק לקנות פליות רק מוחזק לקנות שאר סהרות אפי"ן נאמן דאם ימלא כדאי בדבר אחד שוב לא יאמיטו כ"ה : (ג) מישראל נאמן . עיין בלכות דמוכה מניה ש"ל הרגז לומר שקנה מנחתו דלגילו משהם ישראל כשר כמו בישראל שקנה מישראל וכן משמע (ג) משאר אחרונים ואשכח דגם הרמ"א כוכר כן ודיכה נאמן קאי עלן ההגר שחא נאמן דייבירו וכו"פ הרמ"א זה לאריות לגו הסכרל דדוקא על דייבורו סמכין ומתמיון לו דלא מרע נפשיה לומר שקר משא"כ בסתמא לא מרע נפשיה עי"ז : (ד) דלא מרע נפשיה . עיין במ"א שכתב דוקא בני פליה בליניתייה סמכין על כבוד זו ומתמיון לו משום דלון דרך לכחי להטות ציצית בהנגד אכל לקנות ציצית אסור אף מחבר שחא לא היה הקויה והפסורה לפשה וכן פסק כ"י ורמ"א ויש (ג) מקילין בזה ועיין בנדרים ובישועות יעקב שפסומו דכ"ה דשקב בהגר הוא לקנות ציצית מישראל ולמכור פסור מחבר : (ד) כפ"ה . שחא הוא כפוננו עשה כקנות בהנגד וכו"ל דלמסור לקנות ממנו ציצית דשחא לא נקוט לשמה וא"כ פסור דלפילו אש ידעה להכירם מהנגד ולקסרם . מחדש אסור [מ"א וטארי אחרונים דלא כפ"י] . מ"א (ד) פלית מזויצת כשוק כשר . ואסור לשלח ציצית (ה) אפילו אסורין ועורין עי' ע"ג אש לא בני תאמנות : (ו) לעובד כוכבים . אפילו (ו) אש הוא מברך דגם הוא חשוד על שפיה דמיס וג"ע וכו' דלמחירין לעיל כ"ס חזקה שלקחה מישראל וכו' סיגו מישראל עבר ומכרה לו : (ז) שחא יתלווה . ועוד איכה עסק בנמחל משום אונס ויורש"י סיגנה לונם כפוננו וסמח מישראל נתן לה וכו' כ"ה דלמסור למכור לכרית משמע לו ועיין במ"א שכתב דלפסם שחא יתלווה ליכה למיחש השאם דלין חשודים על ע"ד אכל לפסם דזונת יש לחוש : (ח) לפי שעה דליכא למיחש להא אפי"ן

שער הציץ

(א) מ"א : (ב) דכ"ה : (ג) כ"י וכו"ה וכו"ה וכו"ה : (ד) מ"א : (ה) אחרונים : (ו) דכ"ה ומ"א : (ז) א"כ ונמחה יעקב כלל מ"ס וברכ"י (ד) פ"א א"כ ופס"ל וענין ציצית עיין כ"י י"א כ"כ ס"ק : (ה) פ"א ופ"א וכו"ה : (ו) פ"א ופ"א וכו"ה : (ז) כ"י :

הלכות ציצית סימן יט ב

בס"ק ח) אומרים שגם רבי שמעון מודה שאסור להעביר בכלאים את המכס, וביאר בש"ך שההבדל הוא שבמכס הוא לובש את הכלאים כאשר כוונתו ללבישה, שהרי מי שלבוש בהם פטור מהמכס, מה שאין כן מוכרי בגדים אין כוונתם כלל ללבישה, ואומר הכא המגן אברהם שלפי זה בציצית יהיה את אותו הדין (מתצית השקל). ומה שכתב המשנה ברורה (וגם המג"א) "אפשר דחייב בציצית כמו בכלאים", רצה לומר כשם שבכלאים "אפשר" שפטור מכלאים, שהרי יש בזה מחלוקת הפוסקים, הוא הדין בציצית אפשר שפטור מציצית (תורת חיים (סופר) ס"ק ג).

19] להעביר בזה את המכס - באופן שאין באותו מכס דין של "דינא דמלכותא דינא" (ט"ז יו"ד שא ס"ק ו), כגון במוכס שנעמד שם על דעת עצמו בלי רשות מהמלך (כדאיתא בבבא קמא ק"ג). ומדובר שפשוט לו שלא יבוא לידי חילול השם (רמ"א ביו"ד רלב"ד).

סימן ב

סעיף א (טו"ע)

1] הלוקח טלית מצוייצת מישראל - כדאיתא במנחות (מג.) "תנו רבנן הלוקח טלית מצוייצת מן השוק מישראל הרי היא בחזקתה", דסתם ישראל בחזקת כשר, והוא הדין שסתם ישראל נאמן גם כאשר מוכר ציציות לחוד בלי טלית. וכן בין אם הישראל הוא "תגר", בין אם מוכר באקראי או נותן במתנה שפיר דמי. (ומסתמא הישראל עשה הכל בכשרות כולל טויה לשמה).

2] או מתגר גוי ואומר שלקחן מישראל נאמן כשרה - כדאיתא שם במנחות "הלוקח טלית מצוייצת מן השוק וכו' מן העובד כוכבים: מן התגר כשרה מן ההדיוט פסולה", ופירש רש"י "אם תגר הוא כשרה, דלא מרע נפשיה (=אינו

ללבישת פטור יהיה חייב), **אלא ודאי שלדעת הרמב"ם אליבא דרב גם בתכריכים אם לובשם בחייו חייב, מפני שמסתכלים על זמן הלבישה, והפטור שנאמר בגמרא הוא רק אליבא דשמואל דסבירא ליה ציצית חובת טלית, ולכן לא מסתכלים על זמן הלבישה (שהלבישה אינה עיקר) (על פי לבושי שרד ס"ק א). וכיון שנחלקו בזה הבית יוסף והאחרונים הסיק במשנה ברורה שחייב להטיל ציצית (לחשוש לדעת הרמב"ם לפי האחרונים) אך לא יברך (לחשוש לדעת הרא"ש לפי האחרונים, וגם לחשוש לדעת הב"י אליבא דכו"ע).**

17] מוכרי הבגדים שלובשין ומכוונין להראות להקונים מידתן פטורין - כדאיתא במשנה בכלאים (ט,ה) שאין בזה איסור כלאים, ומסבירה הגמרא את סיבת ההיתר במסכת שבת (מו:): משום שמשנה זו היא דברי רבי שמעון דסבירא ליה דדבר שאין מתכוון מותר, וכך פסק בשולחן ערוך בהלכות כלאים (יו"ד שא,ו), וכתבו בתוס' (נדה סא: ד"ה אבל) דהוא הדין דפטורין מציצית (מתצית השקל). וכן אם לובש רק כדי ללמוד את סדר העיטוף פטור מציצית. והוא הדין שאם יש ציציות בבגד הזה שאינו מברך, משום שאין מצוה בלבישה כזאת (צה"פ ד) ופסקי תשובות (ג) בשם כמה מן האחרונים).

18] ואם לובש אותן להעביר בזה את המכס אפשר דחייב בציצית כמו נבי כלאים - במשנה בכלאים (ט,ב) כתוב שאסור ללבוש כלאים כדי להעביר את המכס, ולכאורה משנה זאת סותרת את מה שאמרנו קודם, שמותר ללבוש כלאים כשמתכוון לדבר אחר (כגון להראות לקונים), ולכן כתבו הר"ש והרא"ש (השלם) שם שמשנה זו סוברת כדעת רבי יהודה דדבר שאינו מתכוון אסור, ואין הלכה כמשנה זו אלא מותר להעביר כך את המכס, וכן פסק הרמ"א (יו"ד שא,ו), אך הבית יוסף (שם ביו"ד) והש"ך (שם

הלכות ציצית סימן י"ב

ל באר הגולה

י"ב זמן ברכת ציצית . ובו ב' סעיפים :

אמנות מ"כ וכו' וכו'
ס"ד י"ב
ס"ד וכו' ב' מ"ה
מ"ה ב' מ"ה י"ב
הלכות ציצית
א מנהיג מ"ה
ב ב' מ"ה י"ב

א * ציצית רובת נברא הוא (ב) (א) ולא חובת מנא שכל זמן שאינו רובת הפלית (ב) פשוט מציצית ולפיקר אינו סברך (ג) (ג) על עשיית הציצית שאין מצוה (ד) אלא בלבישתו : ב' יעשה פלית לצורך הכריכות יאף על פי ששובשו לפעמים (ג) בחייו (ה) פשוט :

ב דיני לקיחת ומכירת פלית . ובו ב' סעיפים :

א * הלוקח פלית (ב) מצויצת (ב) מישראל (ב) או כתגרי א"י (ומומר שלקח (ג) (ג) מירשאל (למט) כ"י הלכות ציצית כשר דכיון דתגר הוא חזקה שלקחה מישראל (ד) דלא מרע נפשיה אבל אם לקח כ"י א"י מוכרים פלית מצויצת (ד) (ה) פסולה : ב' יאין מוכרים פלית מצויצת (ד) (ו) לעובר כוכבים (ו) * שטא יתלווה עם ישראל בדרך ויהרגו יאפילו למשכן ולהפקיד פלית מצויצת לעובר כוכבים אסור אא"כ הוא (ח) לפי שעה דליכא למיחש להא :

באר היטב

ידכא להא יפסדו בעל זמר ע"ס . וכתב המ"א דכסדיו של זמר יעשה קרן אחת עגולה לפסור מציצת חליבא דכ"ע ע"ס : (ב) ולא הונח מנא . על סימן י"ב ס"ק ב' מ"ס ס"ס : (ב) על עשיית הציצית . עיין מ"א מ"ס והמחבר יד אהרן חלק פליו : (ג) בחייו פסור . כיון שז"ל עיקר עשייתה לאכסוויי מתיישב כ"ל כסוף לילה ולמחרת חשי' לובשו ביום . עיין מ"א ופ"ה (ה) דל"ז דלגיל דכסות לילה חייב כשלוכשו ביום ס"ה בזה וז"ל לדין יש לפשות בו ציצית

משנה ברורה

(א) ולא חובת מנא . עיין לעיל סימן י"ב ס"ק מ"ס : (ב) פסור מציצית . אפ"כ (ה) דלכתיב ועשו להם ציצית על כנפי נגדיהם מ"מ מדכתיב קרל אחרים גדולים בעתה לך על ארבע ענפות כסותך אשר חכמה בה משמע דוקא דשמהכמה בה : (ג) על עשיית הציצית . ר"ל בעת הסלתו בהנגד אלא אח"כ לשמהעסק בו מברך להסתפק . ולא נוסף אחר שלובשו צ"ו לרין לפסור ולפשות בו ציצית ולברך כשחזר ולובשו אף שלובשו חייך : (ד) אלא בלבישתו . וה"ה במחזה דה"ל חובת הדר הא חזן לברך על המחזה רק כשהוא נכנס לדור כהניס חייך ומיד דלו הוא ממש דומיא דעטיפה או כשכבר דר בה [כר"י וכן משמע מדברי המ"א להטעמו כי היטבי וי"ס עוד כ"א זכר"י וכתאובת דע"ל בנפח סימן ק'] : (ה) פסור . האחרונים (ג) מסקי דדוקא לרעה הרמ"א דפוסר לעיל כסימן י"ב ככוח המיוחד לילה אפילו ביום והא דמי לכסות לילה דמי שברר מח פסור מנחת ככל לדעת הרמב"ם דמהייב ככוח לילה ביום גם כזה הייב לשיך

* הלוקח פלית ומי' פסור נכרי ומי' . עיין במ"א בכלל י"א שכתב דלי' דסקוטס פסור כש"ס ויקברו מחדש ואפ"י יודע בום ספס לוח וז"ל קאי אלוים פסור הם יושביל אס יתיר פלית שמה לא נטוה למהם לא מביעיה לכ"ס דמחמיר בקייס ציצית פסור פסור לא"ו ג"כ ים להחמיר בזה דאשכח מחמש שטא רובש שרבו קאפיים על סגיים מ"כ קום פליות כ"ל וז"ל חן כהנגד וגם לא ס"ל להמ"א למהם אלא לרע וז"ל דמ"ס הוא כח"א וה"ה וז"ל לרין ליות אחר פס שכתב כשהלא לעיין פליות גטבים מ"ס : * שטא יתלווה . עיין במ"א ושיין כביאור הרמ"א שכתב דלכתיב אסור אפילו למשכן אלא פסור מ"ס דנקיט להחמיר ככ"י עשמה דשמה יתלווה וכו' דלא ידך עשמה דאנא ס"ס מומר וז"ל דאין יתכור לונם כיון שפסולת אית עלו וז"ל ל"ז ל"ז מ"ס שכתב המ"א דלדין דהשאל לא היישיין דשמה יתלווה כ"א כ"כ בשמו משיאל מומר למשכן ונעלה זה המח"א ע"ס שכתביו בזה . ועיין כ"י בס"ק דמשמע כתיב וז"ל על סברת כ"י כמה שכתב ולפ"ו וז"ל פ"ס וז"ל כוונתו דלגרייה אסור למפסור להפקיד מטעם זה אכל פסור

לדין יעשה בו ציצית ולא יברך . מוכרי (ד) כהנדים שלובשו ומסומן להרואה לכפונים מדקן פסורין ואם לובש אותן להפסור כזו לח המכס אשכח דחייב ציצית כמו בני כלאים : (א) מישראל . אפילו חזן חמיר אורבו שבוט כשר ונאמן אפ"ה מלין דהס"א ישראל כהנא כשר הוא וצוד"ל שוואן ועיין ותלמן לשמן אס לא שבוט הבוד [ב"ח] וכל"ה הכשוד עיין בי"ד סימן ק"פ : (ב) אס מחבר א"י . אפילו (ה) אית עמוח לקנות פליות רק עמוחק לקנות שאר סהרות אפ"ה נאמן דאס יתאל כדאי בדבר אחד שוב לא יאמיטכו כ"א : (ג) מישראל נאמן . עיין בלכות דמוכה מוניה ש"ל היגר לומר שקיה מנאמן דלגילי משהם ישראל כשר כמו בישראל שקיה מישראל וכן משמע (ג) משאר אחרונים ואשכח דגם הרמ"א כוכר כן ודיכה נאמן קאי עלן ההגר שטא נאמן דיבורו והסוף הרמ"א זה לאריות לגו הסכרל דדוקא על דיבורו סמכיון ומתמיון לו דלא מרע נפשיה לומר שקר משא"כ בסתמא לא מרע נפשיה עי"ז : (ד) דלא מרע נפשיה . עיין במ"א שכתב דוקא בני פליה בליניויה סמכיון על כבודו ומתמיון לו משום דלון דרך לכרי להטות ציצית כנגדו אכל לקנות ציצית אסור אף מחבר שמה לא היה הקויה והפסורה לפשה וכן פסק כ"י ור"ה ויש (ג) מקילין בזה ועיין בנדרים ובישועות יעקב שפסמיו דהיכא דהיכא כהנא הוא לקנות ציצית מישראל ולמכור פסור מחבר : (ד) כפילה . שמה הוא כנגדו עשה כהנא כהנא וז"ל דלמכור לקנות ממנו ציצית דשמה לא נקוט לשמה וא"כ פשוט דאפילו אס ירעה להכירם מהכנא ולקסרם . מחדש אסור [מ"א וטארי אחרונים דלא כמ"ז] . מ"א (ד) פלית מציצת כשוק כשר . ואסור לגעה ציצית (ה) אפילו אסורין ועורין ע"ז אס לא כשיי תאמנות : (ו) לעובר כוכבים . אפילו (ו) אס הוא מבר דגם הוא חשוד על שפיה דמיס וג"ע וכו' דלמחירין לעיל כ"ס חזקה שלקחה מישראל וכו' סיגו מישראל עבר ומכרה לו : (ז) עשמה יתלווה . ועוד איכא עסק בנמחל משום זונה ויורש"י סיגנה לזונה כשהכנסה וסמחר מישראל נתן לה וז"ל כ"א דלמכור למכור לכרית משמע לו ועיין במ"א שכתב דלפסור שמה יתלווה ליכא למיחש השאל דלין חשודים על ע"ד אכל לפסור דזונה יש לחוש : (ח) לפי שעה דליכא למיחש להא אע"פ

שער הציץ

(א) ס"א : (ב) ד"ס : (ג) כ"י וכו' והמ"א והמ"א כר"ל וכו' : (ד) מ"א : (ה) אחרונים : (ו) ד"ס ומ"א : (ז) א"ר ונמחה יעקב כ"ל מ"ס וכר"י (ח) פ"א א"ר ופס"א ונפ"א ציצית עיין כ"י י"א כ"כ ס"א : (ט) פ"א כ"י וד"ס : (י) מ"א ופ"א וכו' : (י"א) כ"י :

הלכות ציצית סימן ב

אומר שלקחה מנאמן, כיון שכתוב "מישראל נאמן כשרה", והרמ"א יכול היה לכתוב "ואומר שלקחן מישראל כשרה" בלי המילה "נאמן", מוכח מהרמ"א שהגוי צריך לומר שקנאה מאדם נאמן.

[5] כמו בישראל שקנאה מישראל - ששם כשר אפילו אם אינו מכיר את המוכר כמבואר בציון 3, ולכן אין צורך שהגוי יאמר שקנאה מנאמן, דסגי במה שאומר שקנאה מישראל.

[6] וכן משמע משאר אחרונים - בשער הציון ציין לדרך החיים (דין לקיחת טלית מעכו"ם א) ולחיי אדם (כלל יא, מב) שם כתבו שהלוקח טלית מתגר גוי אם אומר שלקחה מישראל נאמן, ולא כפלו "נאמן כשרה", משמע ש"נאמן" זה פסק ההלכה (שבלי תיבת "נאמן" כלל לא כתוב מה הדין).

[7] ואפשר דגם הרמ"א סובר כן ותיבת נאמן קאי על התגר שהוא נאמן בדיבורו - אך לפי זה קשה למה הוסיף הרמ"א תיבת "נאמן" יכול היה לישתוק מיניה, ולכן מבאר המשנה ברורה שרק מכח האמירה הזו שאומר התגר "שלקחן מישראל", נאמן התגר, ואם אינו אומר כן אינו נאמן, וכיון שכל נאמנותו תלויה באמירה, הוסיף הרמ"א תיבת "נאמן" אף על פי שבאמת אינה נצרכת.

ס"ק 7

[8] עיין במגן אברהם שכתב וכו' אבל לקנות ציצית אסור אף מתגר - המגן אברהם הקשה שכאן רואים שסומכים על תגר גוי משום שאינו משקר כדי לא להזיק למכירותיו, ואילו בשולחן ערוך ביורה דעה (קיד הו) מבואר שאסור לקנות מתגר גוי משקה שהוא יקר יותר מהיין שמא עירב בו יין, אך יין רימונים מותר משום שעושים אותו לרפואה, ואם יערב בו יין לא ירפא, ויצא עליו שם רע ויזיק לעצמו, אלמא שסתם משקה יקר אסור ולא אמרינן

מזיק לשמו הטוב, לפרנסתו) וזבין לה מישראל וכשרה", (וזה ההבדל בין תגר לסתם עכו"ם, שבסתם עכו"ם אין את הסברא של "לא מרע נפשיה") ולכן כתב הרמ"א "ואומר", שאם אינו אומר, גם אם בסוף ימצא שהציציות פסולות, לא נהרס שמו הטוב של התגר, שהרי לא אמר שהן כשרות, אלא ודאי שמדובר שאומר שהן כשרות (וכמו שכתב במשנה ברורה).

ס"ק 6

[3] אפילו אין מכיר אותו שהוא כשר ונאמן, אפילו הכי תלינן דסתם ישראל בחזקת כשר הוא - שהרי הגמרא (שם) אמרה "הלוקח טלית מצוויצת מן השוק מישראל הרי היא בחזקתה", ולשון "מן השוק" משמע שאינו מכירו, ועוד דאם מדובר שמכיר את המוכר שהוא כשר ונאמן אין שום חידוש בגמרא (ודע דבזמנינו יש חששות הנובעות מרווח ממוני שלא היו בעבר, כגון שעושים מלאכות על ידי מכונות ועל ידי גויים, ומציגים הציציות ככשרות, ולכן אין לקנות מסתם ישראל, אפילו שהוא נמנה מציבור שומרי המצוות (דאם אינו מציבור זה, פשיטא שאינו בכלל ההיתר ד"סתם ישראל"), אלא אם כן הוא "מוחזק בכשרות", דהיינו שמכירים אותו שכשר הוא, או שהמוצר ארוז עם הכשר, כדלקמן בציון 15 (על פי רמ"א ביו"ד קיט, א). ועיין במילואים שם נתבאר דהמשנה ברורה מיירי אפילו אם המוכר עושה הציציות לשם מכירה ולא לצורך עצמו).

ס"ק 6

[4] עיין בלבוש דמוכח מיניה שאין צריך התגר לומר שקנאה מנאמן - כך כתב בפרי מגדים (א"א א) וביאר שכיון שהלבוש כתב ("ואם לקחה מתגר עכו"ם ואומר שקנאה) מישראל נאמן (דכיון וכו') ולא כתב "מישראל נאמן כשרה" כמו שהרמ"א כתב, מוכח שהמילה "נאמן" היא הדין, כיון שאומר שלקחה מישראל הדין הוא שהגוי נאמן, ואילו מהרמ"א משמע שהגוי

הלכות ציצית סימן י"ב

ל באר הגולה

י"ב זמן ברכת ציצית . ובו ב' סעיפים :

אמנות מ"כ וכו' וכו'
ס"ד י"ב
ש"ס וכו' א"ב מנחה
מ"א ג מנחה י"ב
הכלות כ"ג
א מנחה מ"א
ב כ"ג מנחה י"ב

א * ציצית רובת נברא הוא (ב) (א) ולא חובת מנא שכל זמן שאינו רובת הפלית (ב) פשוט מציצית ולפיכך אינו סברך (ג) (ג) על עשיית הציצית שאין מצוה (ד) אלא בלבישתו : ב' יעשה פלית לצורך הכריכות יאף על פי ששובשו לפעמים (ג) בחייו (ה) פשוט :

ב דיני לקיחת ומכירת פלית . ובו ב' סעיפים :

א * הלוקח פלית (ב) מצויצת (ב) מישראל (ב) או כתגרי א"י (ומומר שלקח (ג) (ג) מירמל (למט) כ"י הלכות ציצית כשר דכיון דתגר הוא חזקה שלקחה מישראל (ד) דלא מרע נפשיה אבל אם לקח כ"י א"י מוכרים פלית מצויצת (ד) (ה) פסולה : ב' יאין מוכרים פלית מצויצת (ד) (ו) לעובר כוכבים (ו) * שטא יתלווה עם ישראל בדרך ויהרגנו יאפילו למשכן ולהפקיד פלית מצויצת לעובר כוכבים אסור אא"כ הוא (ח) לפי שעה דליכא למיחש להא :

באר היטב

ידכא להא יפסדו בעל זמר ע"ס . וכתב המ"א דכסדיו של זמר יעשה קרן אחת עגולה לפסור מציצת חליבא דכ"ע ע"ס : (ב) ולא הונח מנא . על סימן י"ב ס"ק ב' מ"ס ס"ס : (ב) על עשיית הציצית . עיין מ"א מ"ס והמחבר יד אהרן חלק פליו : (ג) בחייו פסור . כיון שזיון עיקר עשייתה לאכסויי מתיישב כ"ל כסוף לילה ולמחרת חשי' לובשו ביום . עיין מ"א ופ"ה (ה) דל"ז דלגיל דכסות לילה חייב כשלוכשו ביום ס"ה בזה ואל"כ לדידן יש לפשות בו ציצית

משנה ברורה

(א) ולא חובת מנא . עיין לעיל סימן י"ב ס"ק מ"ס : (ב) פסור מציצית . א"כ (ב) דלכתיב ועשו להם ציצית על כנפי נגדיהם מ"מ מדכתיב קרל אחרים גדולים בעתה לך על ארבע ענפות כסותך אשר חכמה בה משמט דוקא דשמהכמה בה : (ג) על עשיית הציצית . ר"ל בעת הסלתו בהנגד אלא אח"כ לשמהעסק בו מברך להסתפק . ולא נוסף אחר שלובשו צ"ו לרין לפסור ולפשות בו ציצית ולברך כשחזר ולובשו אף שלובשו חייך : (ד) אלא בלבישתו . וה"ה במחזה דה"ל חובת הדר הא חזן לברך על המחזה רק כשהוא נכנס לדור כהנים חייך ומיד דלו הוא ממש דומיא דעטיפה או כשכבר דר בה [כר"י וכן משמע מדברי המ"א להטעמו כי היטבי וי"ס עוד כ"א וברכ"י וכתבונת דע"ל בנפח סימן ק'] : (ה) פסור . האחרונים (ג) מסקי דדוקא לרעת הרמ"א דפוסר לעיל כסימן י"ב ככוח המיוחד לילה אפילו ביום והא דמי לכסות לילה דמי שברר מח פסור מנחת כלל לרעת הרמ"א דמהייב ככוח לילה ביום גם בזה הייב לשיך

* הלוקח פלית ומי' פסור נכרי וכו' . עיין במ"א בכלל י"א שכתב דל" דסקוטס פסור כש"ס ויקרה מחדש וחינו יודע בום ספס לוח וחי קאי אלים פסור הם יושב אש יחיד פלית שמה לא נחמה למה לא מביעה לכ"ס דמחמיר בקיי"ס ציצית פסור פסור לא"ו ג"כ יש להחמיר בזה דאשכח מחמט שמה רובת שרבו קאפיים על סגיות מ"כ קום פליות כ"ג וכו' . א"ן בהנגד וגם לא ס"ל להמ"א למהו אלא לרע וכל ד"ס הוא בח"א וה"ה וכל לרין ליות אחר פס שכתב בהמה לענין פליות גטבים מ"ס : * שטא יתלווה . עיין במ"א ושיין בביאור הרמ"א שכתב דלכתיב אסור אפילו למשכן אלא פסור מ"ס דנקיט להחמיר ככ"י שפסא דשמה יתלווה וכו' דלאידך עממא דאנא ס"ס מומר א"ל דאין יאסור לונם כיון שפסולת אית עלו וכו' . ל"ז מ"ס שכתב המ"א דלדידן שמה לא חיישינן דשמה יתלווה כ"א כ"כ בשום מנילם מומר למשכן ונעלה זה המח"א ע"ס שכתבנו בזה . ועיין כ"י בס"ק דמשמע כתיבן וע"כ על סברת כ"י כמה שכתב ולפ"ו וכו' פ"ס וכו' כוונתו דלגרייה אסור למסור להפקיד מטעם זה אכל פסור

לדידן יעשה בו ציצית ולא יברך . מוכרי (ד) הכנדים שלובשו ומסומן להרואה לכפונים מדקן פסורין ואם לובש אותן להפסור כד נבי כלאים : (א) מישראל . אפילו חזן חמיר אומר שהוא כשר ונאמן אפי"ה מלין דהס"א ישראל בהזקת כשר הוא וכו"ל שוואן ועיין ותלמן לשמן אס לא שהוא הבוד [ב"ח] וכל"ה הכשוד עיין בי"ד סימן ק"פ : (ב) א"ו מחבר א"י . אפילו (א) א"ע עומק לקנות פליקות רק עומק לקנות שאר סהרואה אפי"ה נאמן דאם ימנא כדאי בדבר אחד שוב לא יאמינו כד"ס : (ג) מישראל נאמן . עיין בלכות דמוכה מנייה ש"ל היגר לומר שקנה מנחתו דלגילו משהו ישראל כשר כמו בישראל שקנה מישראל וכן משמע (ג) משאר אחרונים ואפשר דגם הרמ"א כוכר כן ודיעה נאמן קאי עלו ההגר שהוא נאמן דביטרו והסוף הרמ"א זה לאריות לגו הסברא דדוקא על דיבורו סמכין ומתמינין לו דלא מרע נפשיה לומר שקר משא"כ בסתמא לא מרע נפשיה עי"ז : (ד) דלא מרע נפשיה . עיין במ"א שכתב דוקא נבי פליה בליניתייה סמכין על כבודו ומתמינין לו משום דלון דרך לבריה להטות ציצית בהנגד אכל לקנות ציצית אסור אף מחבר שמה לא היה הקויה והפסורה לפניה וכן פסק כ"י וד"ס ויש (ג) מקילין בזה ועיין בנדרים וביטעות יעקב שפסמיו דכ"ס דשקב בהגר הוא לקנות ציצית מישראל ולמכור פסור מחבר : (ד) כפ"ה . שמה הוא כשנאמו עשה כקנות בהנגד וכו"ס דלמסור לקנות ממנו ציצית דשמה לא נקוט לשמה וא"כ פסור דלפילו אס ירעה הכתרים מהנגד ולקסרס . מחדש אסור [מ"א וסארי אחרונים דלא כס"ל] . מ"א (ד) פלית מציצת בשוק כשר . ואסור לגעה ציצית (ה) אפילו פסורין ועיין פ"י ע"כ אס לא כשיי תאמנות : (ו) לעובר כוכבים . אפילו (ו) אס הוא מבר דגם הוא חשוד על שפיה דמיס וג"ע וכו' דלמחירין לעיל כ"ס חזקה שלקחה מישראל וכו' סיגו מישראל עבר ומכרה לו : (ז) שמה יתלווה . ועוד איכא טעם בנמחא פשוט איה ויורש"י סיגנה לונתו כהפסור וסמיר מישראל נתן לה וכו' כ"א דלמסור למכור לכרית מנחתו לו ועיין בח"א שכתב דלפסם שמה יתלווה ליכא למיחש השאם דלין חשודים על ש"ד אכל לפסם דוונת יש לחוש : (ח) לפי שעה דליכא למיחש להא אפי"ס

שער הציץ

(א) ס"א : (ב) ד"ס : (ג) כ"י וכו"ס והמ"א והמ"א כר"ל וכו' : (ד) מ"א : (ה) אחרונים : (ו) ד"ס ומ"א : (ז) א"כ ונמחה יעקב כלל מ"ס וברכ"י (ד) פ"א א"כ ופס"א וענין ציצית עיין כ"י י"א כ"כ ס"ק : (ה) ס"א ופ"ס וכו' וכו' : (ו) ס"א ופ"ס וכו' וכו' : (ז) כ"י :

הלכות ציצית סימן ב

מצוייצת", ואומר שלרבותא נקטה זאת הגמרא, שהרי כתוב בסיפא "מן העובד כוכבים מן התגר כשרה וכו' ואף על פי שאמרו אין אדם רשאי למכור טלית מצוייצת לעובד כוכבים עד שיתיר ציציותיה" (כמובא בשו"ע בסע' ב), כלומר שלמרות שאסור ליהודי למכור לגוי טלית מצוייצת, אפילו הכי תלינן שהישראל עבר איסור ומכר לגוי את הטלית המצוייצת שהגוי עכשיו מוכר (דאמרינן שהגוי אינו משקר דלא מרע נפשיה), וחידוש זה יכול להיאמר רק בטלית מצוייצת, שהרי אין איסור למכור לגוי חוטים של ציציות (כמו שפסק במשנה ברורה בס"ק ח לענין טלית בלא ציציות), ובאמת מותר לקנות מתגר גוי גם חוטי ציציות, עוד כתב האליה רבה דאיכא רבותא נוספת ב"טלית מצוייצת", שלמרות שיש חששות רבות במה שקונה עתה מגוי, גם בחוטי הציציות וגם בקשירתם בטלית שמא לא נעשה כל זה בכשרות, אפילו הכי סמכינן אתגר גוי (ואילו הגמ' היתה אומרת חוטי ציציות, לא היה את החשש של קשירה בכשרות). ובמנחת יעקב כתב כדברי האליה רבה בדחיה הראשונה. ובברכי יוסף ציין למנחת יעקב וסיים "וגם הרב אליה רבה דחה דברי הרב ט"ז" (ומשמע מזה דסובר דלא כט"ז). והגדולים הללו לא ישבו מה שהקשה המגן אברהם מהשולחן ערוך ביורה דעה, ולא מצאתי ישוב לכך (ובנוכחי תניינא או"ח ע"ב ד"ה ובני) כתב ליישב קושית המג"א מאיסור קנית בשר מהתגר, דהתם הוא לא מטעם דלא סמכינן אתגר, אלא משום שחיישינן שהתגר אינו יודע שהבשר שהישראל מכר לו הוא טריפה (ולכן מכר לו הישראל), וסבור שהישראל שמכר לו דיבר אמת שהבשר כשר, אך לפי מה שהבאתי מקור לקושית המג"א מהדין שאפי' טבח ישראל אינו נאמן אא"כ מוחזק בכשרות, א"א לומר חילוק זה, שהרי אפי' מישראל אסור לקנות וודאי אינו מהטעם הנ"ל).

[11] ועיין בארצות החיים וכישועות יעקב

דנאמן משום דלא מרע נפשיה, שלא יקנו ממנו היהודים אם יודע ששיקר, מפני שלא אכפת לו שהרי הגויים ימשיכו לקנות ממנו, ורק במשקה שאם ישקר בו לא יקנו ממנו אפילו גויים אמרינן דלא מרע נפשיה, וקשה אמאי הכא בציצית אמרינן דנאמן התגר למרות שיזיק רק למכירותיו אצל היהודים? עוד הקשה מתגר גוי שמוכר בשר, שאינו נאמן לומר שהבשר כשר, ויתכן שמקורו מדאיתא ביורה דעה (סה, יד) דאין לוקחין בשר אפילו מסתם טבח יהודי אלא אם כן הוא מוחזק בכשרות, משמע שכל שכן שמטבח גוי אין קונים, אלמא בדבר שמרע נפשיה רק אצל היהודים אינו נאמן. ולכן מסיק המגן אברהם שדוקא במכירת טלית בציציותיה סמכינן על תגר גוי, מפני שיש סברא נוספת שאינו משקר, משום דאין דרך הגוי לקשור ציצית בבגד "ומסתמא לקחה עם ציציותיה מישראל" (לשון שו"ע הגר"ז ב, ומסתמא הישראל טואן וקשון בכשרות כמבואר בציון 1), אבל אם הגוי מוכר חוטים של ציציות לא סומכים עליו שישראל עשאן בכשרות, ומדייק המגן אברהם בלשון הגמרא והפוסקים שלכן כתבו "הלוקח טלית מצוייצת", ולא כתבו הלוקח ציצית. וכן דייק הט"ז המובא בציון 9.

[9] וכן פסק הט"ז - מטעם אחר, משום שכשמוכר טליתות עיקר הרווח שלו הוא על הטלית, ומוכרה כשהיא מצוייצת כדי שיקפצו עליה קונים, וכיון שעיקר הרווח שלו הוא מהטלית אינו משקר ועושה הציציות בעצמו, כדי שלא יזיק לעצמו, אבל כשמוכר חוטי ציצית כל הרווח שלו מהחוטים, וחיישינן שמשקר למרות שמזיק למכירותיו.

[10] ויש מקילין בזה - בשער הציון כתב שהם האליה רבה ומנחת יעקב (רישר, כלל לב אות מה) וברכי יוסף, באליה רבה דוחה את ראיית הט"ז והמגן אברהם מזה שהגמרא נקטה "טלית

הלבות ציצית סימן יש כ

יז זמן ברכת ציצית . ובו ב' עיפים :

א * ציצית תובת נבדא הוא (ב) (א) ולא חובת מנא שכל זמן שאינו לובש הטלית (ב) פטור מציצית ולפיכך אינו סברך (ג) (ג) על עשיית הציצית שאין מצוה (ד) אלא בלבישתו : ב יעשה טלית לצורך הכריכות יאה על פי שלושו לפעמים (ג) בחייו (ה) פטור :

ב דיני לקיחת ומכירת טלית . ובו ב' עיפים :

א * הלוקח טלית (ב) מצויצת (ב) מישראל (ב) או כתג א"י (ואומר סלקון (ג) (ג) מיראל לאסו) כ"י הלכות ציצית כשר דכיון דתגרא הוא חזקה שלקחה מישראל (ד) דלא מרע נפשיה אבל אם לקח מ"א ושאינו תגרא (ה) פטורה : ב יאין סוכרים טלית מצויצת (ד) (ו) לעובד כוכבים (ו) * שמא יתלווה עם ישראל בדרך ויהרגנו יאפילו למשכן ולהקדיד טלית מצויצת לעובד כוכבים אסור א"כ הוא (ח) לפי שעה דליכא למיחש להא :

באר היטב

ידכא להא יפטרז בעל זמר ע"ס . וכתב הר"ם דכשדן על זמר יעשה קרן חחה עגולה לפטור מציצת ח"נב דכ"ע ע"ס : (ב) ולא הונח מהא . על סימן י"ז ס"ק ב' מ"ס ס"ס : (ב) על עשיית הציצית . עיין מ"א מ"ס והסמכר יד אהרן חלק פליו : (ג) בחייו פטור . כיון שחיון עיקר עשייתה לאכסוי מתיישב כ"ל כשוא לילה ולפומה חשי' לזכות ביום . עיין מ"א ופ"ה (ד) לצי"ל דליגיל דכטח לילה חייב כשלוכתו ביום ס"ה בזה וד"ל לדין יש לפשות בו ציצית

משנה ברורה

(א) ולא תובת מנא . עיין לעיל סימן י"ז ס"ה מ"ס : (ב) סבור מציצית . ח"כ (ח) דכתיב ושאו להא ציצית על כנטי נגדיהם מ"מ מדכתיב קרע אמרינן גדולית בעשה לך על לרבע כעשות כפתח אשר חכמה בה משפט דוקא כשמהכמה בה : (ג) על עשיית הציצית . כ"ל בעת הסתמן בהכנה בלא ח"כ לשמהעכף בו מברך להסתפק . ולא נפסקה אחר שלובשו (ז) לרין לפשו ולפשות בו ציצית ולברך כשמחר ולזכות אף שלובשו חיך : (ד) ח"ל בלבישתו . וה"ה במחזה דק"ל הובת הדר הא חזן לברך על המחזה רק כשהוא נכנס לדור בציצית חיך ומד דלו הוא מתש דומייל דעסיפה או כשכבד דר ב"ה [כר"י וכן משמע מדברי הר"ם להשתדן בו הסידי וי"ש עוד ב"ה וזכר"י וכשמונה רע"ה בסוף סימן ק"י] : (ה) סבור . האחרונים (ג) מסקי דדוקא לרעא הר"ם לפוטור לעיל בסימן י"ח ככוח המיוחד לילה חשילו ביום והא דמי לכסוח לילה דמי סבור מהפוטור מכל לרעא הרמ"מ דמהייב ככוח לילה ביום ס"ה הייב לשיך להרלוא לבקוים מדקן פטורין ואם לזכב חותן לבטניר דהא ב' כליהם :

(א) מיראל . חשילו חזן חזיקר אותו שחוא כשר ונאלמן חס"ה מלין דסהא ישראל כהקב כשר הוא וצודי' שוחגן ושלחן לשמן חם לא שחוא הבוד [ב"ח] וכללי השמוד עיין בי"ד סימן ק"פ : (ב) א"י מחבר ח"י . חשילו (ח) ח"ע שוחק לקנות טלית לקנות טליתות רק שוחק לקנות שחר טהורות ח"ה נאמן דאס ימנל בדאי בדבר אחד זכר לא יאמיטכו בר"ם : (ג) מיראל נאמן . עיין בלכות דמוכה חזיקה ש"ל הרגרא למח עקיה מנאלמן דחשילו משהא ישראל כשר כמו בישראל עקיה מיראל וכן משמע (ג) משאר אחרונים ואפשר דגס הרמ"מ כוכר כן ודיכה נאלמן קאי ע"ן ההגרא שחוא נאלמן דיצורו וכוסיף הרמ"ה זה לאריות לע סכבד דדוקא על דיבורו מחכיון ומחמיין לו דלא מרע נפשיה לומר שרק משכ"כ בסתחא לא מרע נפשיה עי"ז : (ד) דלא מרע נפשיה . עיין במ"ס כעת דוקא נבי עליה בליניתייה מחכיון על ככרה זו ומחמיין לו משהו דלו דרך לכרי להחיל ציצית כנגדו אבל לקנות ציצית אסור אף מחבר שחוא לא היה חקויה והפזורה לפשה וכן פסק כ"ח ור"ם (יש (ג) מחילין בזה עיין נבאר"ה ובישועת ישעק פוסקויה דויכח דעסק בהגרא ח"ל לקנות ציצית מיראל ולמכור כמור מחבר : (ד) כ"פ . שחוא הוא כנגמו עשה קלנות כנגדו וכ"ל לאסור לקנות ממנו ציצית דשחא לא נקוט לשמה וא"כ פטור דחשילו חס ירעה להסיר מהכד ולקטרוס . מחדש אסור [מ"א וטלתי אחרונים דלא כפ"ן] . מנל (ד) קלית מזוינח כשוק כשר . ואסור לשלח ציצית (ח) חשילו אסורין ושורין עי"י ע"ג חס לא חשיי חזמה : (ו) לעובד כוכבים . חשילו (ו) חס הוא מבר דגס הוא חשוד על שפיכה דמיס ונ"ע וכה דלמחין לעיל כ"ס חזקה שלקחה מיראל וכו' חשיי מיראל עבר ומכרה לו : (ז) עשית יתלוהו . ועוד איכה עסס כנגדח משאו חזק ויורש"י עיינגה לזונה כעסקנה וסמחר מיראל נתן לש וט"כ כ"ה דלמחר למכור לכרייה משמה לו ועיין בח"ל שכתב דלפטס עשה יתלוהו ליכה למיחש השמא דלין חשודים על ע"ד אבל לפעם דוונה יש לחוש : (ח) לפי עפע חבל (ז) חס הסיר הציצית ח"כ

שער הציץ

(א) ס"ה : (ב) ד"ס : (ג) ס"ה וכו"ה וכח"ה וכו"ה וכו"ה : (ד) מ"ס : (ה) האחרונים : (ו) ד"ס וכו"ה : (ז) א"כ ונעמה יעקב כולל מ"ס וכר"י (ד) פ"ס א"כ ופס"ה ונע"ה ציצית עיין כפ"י יאל כפי"כ ס"ק : (ח) פ"ס א"כ וכו"ה וכו"ה : (ט) פ"ס א"כ וכו"ה וכו"ה : (י) כ"י :

א מנחות מ"ב וכוהו
ב סי"ף זכר"ה
ג ש"ס וכו"ה א"ב מנח"ה
ד מ"א ג מחזיק י"ב
ה הלכות ציצית
ו א מנחות מ"ז
ז ב"ב ג נאויף י"ב

הלכות ציצית סימן ב

ברורה שכל המחלוקת היא רק בחוטי ציציות, אבל אם מצא טלית מצוייצת, ודאי כולי האי אין אדם טורח לעשות כך שלא לשם מצוה, ומסתמא כשר. (ודע שמשמע כאן שמצד הלכות השבת אבידה טלית זו נהיית של המוצא, וצריך לומר דמיירי שאין בה סימן או שנמצאה במקום שרובם גוים (או מדין "שם דמיהן ומניחין"), על פי המבואר בספר השבת אבידה כהלכה ו,א).

15] ואסור לשלוח ציצית וכו' על ידי עובד גילולים אם לא בשני חותמות - כך כתב המגן אברהם מדאיתא במסכת ע"ז (לט.) בשם רב שאסור לשלוח "תכלת" על ידי גוי כי אם בשני חותמות, וביאר השולחן ערוך (ביו"ד קיח,א) דהטעם הוא דכל דבר שאיסורו מן התורה בעינן שני חותמות, ולפי זה אומר המגן אברהם ש"תכלת" לאו דוקא והוא הדין גם ציציות לבנות שמצוותן מן התורה, חיישינן שהגוי יחליפן בפסולות, ודוקא אם יש סיבה לחשוש שהגוי נהנה במשהו על ידי שמחליף, כגון שיש חשש שהוא מוכר את הציציות הכשרות לאדם אחר, ומכניס במקומם חוטים זולים פסולים, ו"שני חותמות" הכוונה שני סימנים כדי שיקשו על הגוי לזייף את הסימנים, ואם הסימנים הם על האריזה ולא בגוף הציציות, יש חשש שהגוי יכניס חוטים אחרים לאריזה המסומנת, אלא אם כן הציציות ארוזות באופן שאם פתחו יהיה ניכר שפתחו, ודע דגם כששולח על ידי יהודי אשר חשוד שיחליף (כדי להרויח כסף, כדלעיל בציון 3) נאמר הדין הזה (אחרונים בשם ש"ך ביו"ד קיח ס"ק ד). ובדיעבד אם שלח ציציות בחותם אחד או בלי חותם כלל חיישינן שהציציות פסולות, ובמקום הפסד מרובה יש להכשיר אם היה על כל פנים חותם אחד (על פי פתחי תשובה יו"ד קיח ס"ק ג).

16] אפילו פסוקין ושזורין - אף על פי שיש דעה שאם מצא בשוק חוטים פסוקין ושזורין

שהסכימו דהיכא דעסק התגר הוא לקנות ציצית מישראל ולמכור, מותר מתגר - כיון שכל עסקו הוא רק למכור לישראל, הוי כמו התגר שמוכר יין רימונים, שמפסיד את כל לקוחותיו באם יודע ששיקר, וגם המגן אברהם יודה בזה. ומשמע מלשון המשנה ברורה דקיימא לן כהכרעה זו.

ס"ק ה

12] וכל שכן דאסור לקנות ממנו ציצית וכו' מגן אברהם - הכא מיירי בגוי שאינו תגר, והמגן אברהם אמר את דבריו בגוי תגר כמובא בציון 8, אלא שדייק הפרי מגדים (א"א א) מלשון המגן אברהם שכתב "אבל ציצית אסור לקנות מעכו"ם אפילו הוא תגר", אפילו תגר וכל שכן כשאינו תגר.

13] דלא כט"ז - מה שכתב המשנה ברורה שאסור לקנות ממנו חוטי ציצית הוא דלא כט"ז, שהוכיח מתפילין דאמרינן בסימן לט (ו) דאם נמצאו תפילין ביד גוי ואין ידוע מי כתבן כשרין, דאין מצוי שגוי יכתוב תפילין, והוא הדין בציצית אין מצוי שגוי יעשה ציצית אלא מסתמא מישראל באו, ודוקא בתגר חיישינן שעושה ציצית בעצמו כדי להרויח כסף, מה שאין כן בגוי שמוכר באקראי בעלמא, והמגן אברהם ידחה את הראיה מתפילין, דדוקא בתפילין מסתמא באו מישראל, שהגוי אינו יודע לכתוב לשון הקודש ואשורית, מה שאין כן לטוות ציציות הגוי יכול לדעת בקל (פרי מגדים מש"ז א).

14] מצא טלית מצוייצת בשוק כשר - לעיל בסימן יא ס"ק א הביא במשנה ברורה מחלוקת לגבי המוצא חוטי ציציות, האם אדם טורח לעשות חוטים פסולים, באופן שיראו כחוטים כשרים, או דלמא אין אדם טורח לעשות כן אלא רק לשם מצוה, והבאתי שם המקורות מהגמרא (בעירובין צו:), ואומר הכא המשנה

הלכות ציצית סימן י"ב

ל באר הגולה

י"ב זמן ברכת ציצית . ובו ב' סעיפים :

א מחמת מ"כ וכח
ה"י"ף זכרתי
ש"ס וכל"ב ב' מחמ'
מ"א ג' מחמ' י"ב
הכלות כליית
א מחמ' מ"ז
ב כ"ג מחמ' י"ב

א * ציצית רובת נברא הוא (ה) (א) ולא חובת מנא שכל זמן שאינו רובת הפלית (ב) פשוט מציצית ולפיכך אינו סברך (ג) (ג) על עשיית הציצית שאין מצוה (ד) אלא בלבישתו : ב' יעשה פלית לצורך הכריכות יאף על פי ששובשו לפעמים (ג) בחייו (ה) פשוט :

ב דיני לקיחת ומכירת פלית . ובו ב' סעיפים :

א * הלוקח פלית (ה) מצויצת (ב) מישראל (ג) (ב) או כתגרי א"י (ו) ומומר שלקח (ג) (ג) מירמל (למט) כ"י הלכות ציצית כשר דכיון דתגרי הוא חזקה שלקחה מישראל (ד) דלא מרע נפשיה אבל אם לקח כ"י א"י מוכרים פלית מצויצת (ד) (ה) לעובד כוכבים (ו) * שטא יתלווה עם ישראל בדרך ויהרגנו יאפילו למשכן ולהפקיד פלית מצויצת לעובד כוכבים אסור אא"כ הוא (ח) לפי שעה דליכא למיחש להא :

באר היטב

ידכא להא יפסדו בעל זמר ע"ס . וכתב המ"א דכסדיו של זמר יעשה קרן אחת עגולה לפסדו מציצת חליב דכ"ע ע"ס : (ב) ולא הונח מחא . על סימן י"ב ס"ק ב' מ"ס ס"ס : (ג) על עשיית הציצית . עיין מ"א מ"ס והמחבר יד אהרן חלק פליו : (ג) בחייו פסור . כיון שזיון עיקר עשייתה לאכסויי מחיים כ"ל כסוף לילה ולמחרת חצי' לוכבו ביום . עיין מ"א ופ"ה (ה) דל"ז דלגיל דכסות לילה חייב כשלוכבו ביום ס"ה בזה ואל"כ לדידן יש לפשות בו ציצית

משנה ברורה

(א) ולא חובת מנא . עיין לעיל סימן י"ב ס"ק מ"ס : (ב) אסור מציצת . אפ"כ (ה) דכתיב ועשו להם ציצית על כנפי כנגדיהם מ"מ מדכתיב קרל אחרים גדולים בעתה לך על ארבע ענפות כסותך אשר חכמה בה משמע דוקא דשמהכמה בה : (ג) על עשיית הציצית . ר"ל בעת הסלתו בהנגד אלא אח"כ לשמהעסק בו מברך להסתפק . ולא נוסף אחר שלובשו צ"ו לרין לפסדו ולפשות בו ציצית ולברך כשחזר ולוכבו אף שלובשו חייך : (ד) אלא בלבישתו . וה"ה במחזה דה"ל חובת הדר הא חזן לברך על המחזה רק כשהוא נכנס לדוד כהנים חייך ומיד דלו הוא מחמ דומיא דעטיפה או כשכבר דר בה [כר"י וכן משמע מדברי המ"א להטעמו כי היטבי וי"ס עוד כ"א זכר"י וכתבונת דע"ל בנפח סימן ק'] : (ה) אסור . האחרונים (ג) מסקי דדוקא לרעה דה"ל דפוסר לעיל כסימן י"א ככוח המיוחד לילה אפילו ביום והא דמי לכסות לילה דמי שגרי מח פסור מחמת כלל לרעה הרמב"ם דמהייב ככזה לילה ביום גם כזה הייב לשיך

ביאור הלכה

* הלוקח פלית ומי' פסור נכרי ומי' . עיין במ"א בכלל י"א שכתב דלי' דסקונס פסור כש"ס ויקרה מחדש ואינו יודע בום ספס לוח וחי קאי אלים פסור הם יושלל אס יחייב פלית שמה לא נחמה למה לא מביעה לכ"ס דמחמיר בקיי"ס ציצית פסור פסור לא"ו ג"כ יש להחמיר בזה דאשכח מחמם שמה רובת שרבו קאפיים על סגיות מ"כ קום פליות כ"ג וז"ל ח"ן כהנגד וגם לא ס"ל להמ"א למהו אלא לרעה וכל ד"ס הוא בח"ה וה"ה וכל לרין ליות אחר פס שמה כשהוא לענין פליות גטבים מ"ס : * שטא יתלווה . עיין במ"א ושיין בביאור הרמ"א שכתב דלכתי אסור אפילו למתכן אלא פסור דנקיט לחומרה ככ"י עשמה דשמה יתלווה וכו' דלא ידך עשמה דאנח ס"ס מומר ו"ל דאין יתכור לונס כיון שפסולת אית עלו ונ"ל ל"ז כי מ"ס שכתב המ"א לדודין שמה לא חיישינן דשמה יתלווה כמ"א כ"כ בשמו מיהלם מומר למתכן ונעלה זה המח"א ע"ס שכתביו בזה . ועיין כ"י בס"ק דשמה כתיב ונ"ל על סברת כ"י כמה שכתב ולפ"ו וכו' פ"ס ואלו כוונתו דלגרייה אסור למפסר להפקיד מטעם זה אכל פסור

לדידן יעשה בו ציצית ולא יברך . מוכרי (ד) כהנדים שלובשו ומסומן להרואה לכפונים מדקן פסורין ואם לונס לחון להכניר בזה לח המכס אלפסר דחייב ציצית כמו בני כלאים : (א) מירמל . אפילו חזן חייב אורו שהוא כשר ונאמן אפ"ה מלין דהס"ל בזהוק כשר הוא וצודאי שוואן ושזין ותלמן לשמן אס לא שהוא הבוד [ב"ח] וכללי ההשוד עיין בי"ד סימן ק"פ : (ב) אסור ח"י . אפילו (ה) אית עמוק לקנות פליות רק מוחזק לקנות שאר סהרות אפ"ה נאמן דאס יתנא דכ"י בדבר אחד שוב לא יאמיטו כ"ס : (ג) מירמל נאמן . עיין בלכות דמוכה מוניה ש"ל הרג"ר לומר שקנה מנאמן דלגילו משהם ישראל כשר כמו בישראל שקנה מירמל וכן משמע (ג) משאר אחרונים ואפשר דגם הרמ"א כוכר כן ודיכה נאמן קאי עלו ההגר שהוא נאמן דביטרו והסוף הרמ"א זה לאריות לגו הסברל דדוקא על דיבורו סמכיון ומחמיון לו דלא מרע נפשיה לומר שקר משא"כ בסתמה לא מרע נפשיה ע"ז : (ד) דלא מרע נפשיה . עיין במ"א שכתב דוקא בני פלית בליניתייה סמכיון על כבדה זו ומחמיון לו משום דלון דרך לכרי להטות ציצית כנגדו אכל לקנות ציצית אסור אף מהגר שמה לא היה הקויה והפסורה לפשה וכן פסק כ"י ור"ה ויש (ג) מחמיון בזה ועיין בנדר"ה ובישועת יעקב שפסמיו דכ"ס דעסק בהגר הוא לקנות ציצית מירמל ולמכור פסור מחמ"ן : (ד) כפ"ה . שמה הוא כנגדו עשה כקנות כהנגד וכו"ל דלמכור לקנות ממנו ציצית דשמה לא נקוט לשמה וא"כ פסור דלפילו אס ירעה הכהים מהנגד ולקסרס . מחדש אסור [מ"א וסארי אחרונים דלא כס"ן] . מ"א (ד) פלית מזויצת כשוק כשר . ואסור לגעה ציצית (ה) אפילו אסורין ושזין ע"ז אס לא כשיי תאמנות : (ו) לעובד כוכבים . אפילו (ו) אס הוא מבר דגם הוא חשוד על שפיה דמיס וג"ע וכן דלמחמיון לעיל כ"ס חזקה שלקחה מישראל וכו' סיגו מירמל עבר ומכרה לו : (ז) שמה יתלווה . ועוד איכה עסק בנמלה משום אונס ויורש"י סיגנה לונס כהפסדו וסמאר מירמל נאן לס וכו' כ"ס דלמכור למכור לכרייה מנאמן לו ועיין בח"ה שכתב דלפסד שמה יתלווה ליכה למיחש השאם דלין חשודים על ע"ד אכל לקעס דוונס יש לחוש : (ח) לפי שעה דליכא למיחש להא אפ"ס

שער הציץ

(א) מ"א : (ב) ד"ס : (ג) כ"י וס"ה וס"ה וס"ה : (ד) מ"א : (ה) אחרונים : (ו) ד"ס וס"ה : (ז) א"כ וסמ"ה עסק כלל מ"ס וכר"י (ד) פ"ס א"כ וסמ"ה וענין ציצית עיין כ"י י"א כ"כ ס"ק : (ה) ס"א וס"ה : (ו) ס"א וס"ה : (ז) כ"י : (ח) כ"י

הלכות ציצית סימן ב

מִן הַתֵּגֶר כֶּשֶׁרָה וְכוּ' וְאִם עַל פִּי שֶׁאִמְרוּ אֵין אָדָם רִשָּׁאֵי לַמַּכּוּר טְלִית מְצוּיֵצַת לַעֲבוּד כּוֹכְבִים" וּפִירֵשׁ רִשָּׁ"י "אִם עַל פִּי שֶׁאִמְרוּ כּוּ' אִפִּילוּ הֵכִי אִמְרִינֵן גְּבֵי תֵגֶר, יִשְׂרָאֵל מְכַרָה לּוֹ", כְּלוּמֵר שְׁלִמְרוֹת שֶׁאִסּוּר לַמַּכּוּר טְלִית אִפִּילוּ לַתֵּגֶר גּוֹי, בְּכֹל זֹאת אֲנִי תוֹלִים לֹמֵר שֶׁהַטְּלִיתוֹת שֶׁהַתֵּגֶר הִגּוֹי מוֹכֵר מִקּוֹרֵם בִּיהוּדִי שֶׁמְכַר לּוֹ, וְהַיְהוּדִי הַזֶּה עֵבֶר אִיסּוּר כְּשֶׁמְכַר לּוֹ כְּדִמְסִיִּים וְאִזֵּל בְּמִשְׁנֵה בְרוּרָה "וְהָאֵ דְאִמְרִינֵן לַעֲלִי בְּסַעֲיָא אִ וְכוּ'" (עַל פִּי הַמְּגֵן אֲבָרְהָם).

20 [הֵינּוּ שֶׁיִּשְׂרָאֵל עֵבֶר וּמְכַרָה לּוֹ - וְקִשָּׁה שֶׁהִרִי בְּסִ"ק אֵ כְּתַב הַמִּשְׁנָה בְרוּרָה שֶׁאִסּוּר לַקְּנוֹת צִיצִית מִיִּשְׂרָאֵל חֲשׁוּד, וְאִיךְ מוֹתֵר לַקְּנוֹת מִתֵּגֶר גּוֹי שֶׁקָּנָה מִיִּשְׂרָאֵל חֲשׁוּד שְׁעוֹבֵר עֲבִירוֹת? וַיֵּשׁ לֹמֵר שֶׁאִינוּ נִקְרָא "חֲשׁוּד" עֵקֶב מְכִירַת הַטְּלִית לַגּוֹי, מִשּׁוּם שֶׁהוּא אִיסּוּר שֶׁאִינוּ מְפֹרָסִים וְאֲנִי תוֹלִים לֹמֵר שֶׁיִּשְׂרָאֵל הַזֶּה לֹא יִדַּע שֶׁאִסּוּר (עַל פִּי מִשְׁנֵה הַלְּכָה).

ס"ק ז

21 [וְתֵאמֵר שֶׁיִּשְׂרָאֵל נִתֵּן לָהּ - פִּירוּשׁ, הִיא תַעֲלִיל שֶׁיִּשְׂרָאֵל פְּלוּנֵי נִתֵּן לָהּ תְּמוּרַת הָעֵבֶרִיָּה, וְתוֹצִיא לַעֲזוֹ חִינָם עַל יִשְׂרָאֵל כֶּשֶׁר (עַל פִּי מַחְצִית הַשְּׁקֵל). (וְדַע שֶׁפִּירוּשׁ זֶה שֶׁל רִשָּׁ"י, הוּא הַפִּירוּשׁ הַשְּׁנִי שֶׁרִשָּׁ"י הֵבִיא, וּבְפִירוּשׁ הָרִאשׁוֹן פִּירֵשׁ אַחֲרָת, וּבְנִמּוּ"י (יג.) דַּחָה אֵת הַפִּי' הָרִאשׁוֹן).

ס"ק ח

22 [אֲבָל אִם הִסִּיר הַצִּיצִית וְכוּ' מוֹתֵר אִפִּילוּ לַמַּכּוּר הַטְּלִית לְנִכְרֵי - כְּדֵאִיתָא בְּמִנְחוֹת (מג.) "אֵין אָדָם רִשָּׁאֵי לַמַּכּוּר טְלִית מְצוּיֵצַת לַעֲבוּד כּוֹכְבִים עַד שֶׁיִּתִּיר צִיצִיתוֹתֶיהָ". וְמָה שֶׁכְּתַב הַמִּשְׁנָה בְרוּרָה "אִפִּילוּ לַמַּכּוּר הַטְּלִית לְנִכְרֵי" הַכוּוּנָה שֶׁבְּ"דִיבּוּר הַמִּתְחִיל" שֶׁל הַמִּשְׁנָה בְרוּרָה מְדוּבָר עַל פִּיקְדוֹן אֲצֵל נִכְרֵי לְפִי שְׁעָה, אֲבָל אִם הִסִּיר הַצִּיצִית מוֹתֵר אִפִּילוּ מְכִירָה לְצִמִּיתוֹת (מִשְׁנֵה בְרוּרָה עוֹז וְהַדֵּר).

הִרִי הֵם כֶּשֶׁרִים (כְּדֵאִיתָא בְּסִ"י יָא בְּמִ"ב סִ"ק א) אִפִּילוּ הֵכִי כֶּשֶׁהַחֻטִּים הֵם בִּידֵיו שֶׁל גּוֹי יֵשׁ חֲשֵׁשׁ שֶׁהוּא עֲצֻמוֹ הַכִּינֵן אוֹתָם, וּמִסֵּר אֵת הַחֻטִּים שֶׁהַכִּינֵן בְּמִקּוֹם הַחֻטִּים שֶׁיִּשְׂרָאֵל שֶׁלַח (כֹּאשֶׁר יֵשׁ לוֹ רוּחַ בְּכַךְ וּכְנִ"ל) (כַּךְ יוֹצֵא מְדַבְּרֵי הַפְּרִי מִגְּדִים (מִשָּׁ"ז וְאִ"א א) וְדַע דֹּאעִ"פ דְּכַתֵּב בְּשַׁעֲה"צ שֶׁמְקוּרוֹ מִהַפְּמ"ג, הַפְּמ"ג לֹא כְּתַב בְּמִפּוּרֵשׁ שֶׁהוּא חוֹלֵק עַל הַמְּגִ"א, שֶׁכְּתַב הַמְּגִ"א "וְאִפְשֵׁר דָּאֵם הֵם שְׁזוּרִין וּמוֹפְסָקִין שְׁרִי", אֲלֵא הַפְּמִ"ג רַק בִּיָּאֵר מְדוּעַ הַמְּגִ"א כְּתַב לְשׁוֹן "אִפְשֵׁר", מִשּׁוּם שֶׁנִּיתֵן לְדַחוֹת הָרֵאִיָּה מִמְּצֵא חוֹטִין כְּדֵאִמְרֵן. אֲמַנְם בְּשַׁעֲה"צ כְּתַב שֶׁמְקוּרוֹ גַּם מִהַדְּה"ח (דִּין לְקִיחַת טְלִית מְנַכְרֵי וְכוּ' א) וְשֵׁם אֲכֵן כְּתַב בְּמִפּוּרֵשׁ שֶׁאִסּוּר לְשַׁלּוּחַ אִפִּי' בְּשְׁזוּרִין וּמוֹפְסָקִין (וְדֵא עֵקָא שְׁגַם הוּא כְּתַב שֶׁמְקוּרוֹ מִהַפְּמ"ג בְּמִשָּׁ"ז).

סעיף ב (טו"ע)

17 [שֶׁמָּא יִתְלוּוֶה עִם יִשְׂרָאֵל בְּדֶרֶךְ וַיְהַרְגֵנוּ - מִפְּנֵי שֶׁאִם הִגּוֹי לֹא יִלְבֵּשׁ תַּחֲפוּשַׁת (=טְלִית) וַיִּרְאֶה כִּיהוּדִי, הַיְהוּדִי לֹא יִתְלוּוֶה עִמּוֹ בְּדֶרֶךְ שֶׁהִרִי אֵין לְהַתְלוּוֹת עִם עֲכוּ"ם בְּדֶרֶךְ מִשּׁוּם שֶׁחֲשׁוּדִים עַל שֶׁפִּיכּוֹת דְּמִים (כְּדִמְשַׁמַּע בְּמִסְכַּת ע"ז כַּה: "יִשְׂרָאֵל שֶׁנִּזְדַּמְּן לוֹ עוֹבֵד כּוֹכְבִים בְּדֶרֶךְ וְכוּ' עִי"ש, וְכֵן גְּבֵי עִם הָאֵרֶץ כְּתוּב בְּהִדְיָא שֶׁאֵין לְהַתְלוּוֹת עִמּוֹ כְּדֵאִיתָא בְּפִסְחִים מִט: "וְכ"ש עִם גּוֹי", וְאִם יִהְיֶה בְּרִשּׁוֹת הִגּוֹי טְלִית עֲלוּל לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ כְּדֵי לְבַצַּע הָרֵג.

18 [אֲלֵא אִם כֵּן הוּא לְפִי שְׁעָה דְּלִיכָא לְמִיחַשׁ לְהָא - כְּלוּמֵר אִם מִפְּקִיד אֵת הַטְּלִית לְזִמְן קֶצֶר מְאוּד, בְּאוֹפֵן שֶׁאֵין חֲשֵׁשׁ שֶׁהִגּוֹי יִסְפִּיק לְהַתְלוּוֹת עִם יְהוּדִי וַיְהַרְגֵנוּ, בְּכַהֲאֵי גוּוֹנָא מוֹתֵר (עַל פִּי צַה"פ (ב"בִּיאוּר) בְּשֵׁם שׁו"ע הַגַּר"ז).

ס"ק ו

19 [אִפִּילוּ אִם הוּא תֵגֶר - לְאִפּוּקֵי מִהַב"ח שֶׁכְּתַב שֶׁמוֹתֵר לַמַּכּוּר לַתֵּגֶר, אִךְ מִפְּשׁוּטוֹת הַגַּמְרָא מִשְׁמַע שֶׁאִסּוּר, דֵּאִיתָא בְּמִנְחוֹת (מג.) "הַלּוֹקַח טְלִית מְצוּיֵצַת וְכוּ' מִן הָעוֹבֵד כּוֹכְבִים

הלבנות ציצית סימן יש כ

ל באר הגולה

יג זמן ברכת ציצית . ובו ב' סעיפים :

א מחנה ס' כ"ב וכו' וכו'
 ב כ"ג נאמר יוסף
 ג כ"ד נאמר יוסף
 ד כ"ה נאמר יוסף
 ה כ"ו נאמר יוסף
 ו כ"ז נאמר יוסף
 ז כ"ח נאמר יוסף
 ח כ"ט נאמר יוסף
 ט כ"י נאמר יוסף
 י כ"ב נאמר יוסף

א * ציצית רובת נברא הוא (ב) (א) ולא חובת מנא שכל זמן שאינו רובת הפלית (ב) פשוט מציצית ולפיקר אינו סברך (ג) (ג) על עשיית הציצית שאין מצוה (ד) אלא בלבישתו : ב * יעשה פלית לצורך הכריובין יאה על פי שלושו לפעמים (ג) בחייו (ה) פשוט :

ב דיני לקיחת ומכירת פלית . ובו ב' סעיפים :

א * הלוקח פלית (ב) מצויצת (ג) מירשאל (כ) או בתגר א"י (ואומר שלקח (ג) (ג) מירשאל (למט) כ"י הלכות ציצית) כשר דכיון דתגר הוא חזקה שלקחה מירשאל (ד) דלא טרע נפשיה אבל אם לקח מא"י שאינו תגר (ה) פסולה : ב * אין סוכרים פלית מצויצת (ד) (ו) לעובר כוכבים (ו) * שמא יתלווה עם ישראל בדרך ויהרגו יאפילו למשכן ולהפקיד פלית מצויצת לעובר כוכבים אסור אא"כ הוא (ח) לפי שעה דליכא למיחש להא :

באר היטב

ידכא להא יפסדו בעל זמר ע"ס . וכתיב המ"א דכסדיו של זמר יעשה קרן חמה עגולה לפסור מצינת ח"יב"ט דכ"ע ע"ס : (ב) ולא הונח מנא . על סימן י"ו ס"ק ב' מ"ט ס"ס : (ג) על עשיית הציצית . עיין מ"א מ"ט והמחבר יד אהרן חלק פליו : (ג) בחייו פסור . כיון שז"ל עיקר עשייתה לאכסויי מתיישב ס"ל כמות לילה ולילה וצ"ל לובשו ביום . עיין מ"א ופ"ה (ה) דל"ז דלגיל דכסות לילה חייב כשלוש ביום ס"ה בזה וצ"ל לדין יש לפשות בו ציצית

משנה ברורה

(א) ולא חובת מנא . עיין לעיל סימן י"ו ס"ק מ"ט : (ב) פסור מצינת . א"כ (ה) דלכתיב ועשו להם ציצית על כנפי נגדיהם מ"מ מדכתיב קרא אחריתו גדולית בעשה לך על ארבע ענפות כפוחין אשר חכמה בה משמע דוקא דשמהכמה בה : (ג) על עשיית הציצית . ר"ל בעת הסלתו דהנגד אלא א"כ לשמההפיק בו מברך להסתפק . ולא נוסף אחר שלובשו צ"ל לרין לפשות ולפשות בו ציצית ולברך כשחזר ולובשו אף שלובשו ח"ק : (ד) אלא בלבישתו . וס"ה במחזה דה"ל חובת הדר הא חזן לברך על המחזה רק כשהוא נכנס לדור בצינת ח"ק ומיד דלו הוא חמש דומים דעטיפה או כשכבר דר בה [כר"י וכן משמע מדברי המ"א להשתיי בו היטב וי"ט עוד ב"מ וזכר"י וכתבונת דע"ל בנפך סימן ק'] : (ה) פסור . האחרונים (ג) מסקי דדוקא לרשת הרמ"א דפוטר לגיל כסית י"א ככוח המיוחד לילה אפילו ביום והא דמי לכסות לילה דמי שבר מ"א פסור מחמת כלל לרעה הרמ"א דמהיב ככוח לילה ביום גם בזה הייב לשיך

ההלכות לכפונים מדקן פסורין ואם לובש אותן להסגיר בזה לא חכמה אלא רמ"ב דמייב ציצית כמו בני כלאים : (א) מירשאל . אפילו חזן חמיר אורבו שהוא כשר ונאמן אפ"ה מלין דהס"א ירשאל בהזקק כשר הוא וצוד"ל שוואן ושארן ותלמן לשמן א"ל שהוא הבוד [ב"ח] וכללי הכשוד עיין בי"ד סימן ק"ט : (ב) א"כ מחבר א"י . אפילו (ה) אינו עומק לקנות פליקות רק מוחזק לקנות שאר שהרובת א"ה"ה נאמן דא"ס יתאל בדאי בדבר אחד שוב לא יאמינתו בד"ס : (ג) מירשאל נאמן . עיין בלכות דמוכה מתיב שא"כ הוגר לומר שיקה המלחן דלגילו מחסה ישראל כשר כמו בישראל שקנה מירשאל וכן משמע (ג) משאר אחרונים ואפשר דגם הרמ"א כוכב כן ודיעה נאמן קאי על הוגר שהוא נאמן דביבדו ואסוף הרמ"א זה לאריות לגו הסכנה דדוקא על דיבורו סמכין ותלמידין לו דלא מרע נפשיה לומר שר משא"כ בסתמא לא מרע נפשיה עי"ז : (ד) דלא מרע נפשיה . עיין במ"א שכתב דוקא בני פליה בליניתייה סמכין על כבודו ומלמידין לו משום דלון דרך לכרי להלות ציצית בנגדו אבל לקנות ציצית אסור אף מהגר שמה לא היה הקויה והפסורה לפשה וכן פסק ב"מ ור"מ ויש (ג) מחילין בזה ועיין בנדר"א וביבשות עיקר פסקיהו דכ"ה דעסק בהגר הוא לקנות ציצית מירשאל ולמכור ממנו מחגר : (ד) כפולה . שמה הוא כגמלו עשה ציצית בנגדו וצ"ל דלמכור לקנות ממנו ציצית דשמה לא נקוב לשמה וא"כ פשוט דלפילו א"ס יראה הכתובים מהכבוד ולקשרם מחדש אסור [מ"א ושאר אחרונים דלא כס"ל] . מ"א (ד) פליה מלויצת בנפך כשר . ואסור לגעה ציצית (ה) אפילו אסורין ושארין עי"ז א"כ לא בני תהומות : (ו) לעובר כוכבים . אפילו (ו) א"ס הוא מבר דגם הוא חשוד על שפיקה דמיס וג"ע וכן דלמתיין לגיל כ"ס חזקה שלקחה מירשאל וכו' סיני מירשאל עבר ומכרה לו : (ז) שמה יתלוה . ועוד איכא עסק בנמחל משום אונה ויורש"י שיינה לזונה כשפיקה וסמך מירשאל נתן לה וא"כ ר"ב דלמכור למכור לכרית משמע לו ועיין במ"א שכתב דלפסק שמה יתלוה ליכא למיחש השא"ל דלין חשודים על ע"ד אבל לקעם דוונת יש לחוש : (ח) לפי שעה דליכא למיחש להא אע"פ

שער הציון

(א) ס"א (ב) ד"ס (ג) ה"י וכו' והמ"א והב"מ הר"א וכו' : (ד) מ"א (ה) אחרונים : (ו) ד"ס וכו' (ז) א"כ ד"ס וכו' (ח) א"כ ד"ס וכו' (ט) א"כ ד"ס וכו' (י) א"כ ד"ס וכו' (יא) א"כ ד"ס וכו' (יב) א"כ ד"ס וכו' (יג) א"כ ד"ס וכו' (יד) א"כ ד"ס וכו' (טו) א"כ ד"ס וכו' (טז) א"כ ד"ס וכו' (יז) א"כ ד"ס וכו' (יח) א"כ ד"ס וכו' (יט) א"כ ד"ס וכו' (כ) א"כ ד"ס וכו'

הלכות ציצית סימן כ כא

סימן כא

סעיף א (שו"ע)

1] חוטי ציצית שנפסקו יכול לזרקן לאשפה וכו' - כדאיתא במגילה (כו:): "תנו רבנן תשמישי מצוה נזרקין וכו' ואלו הן תשמישי מצוה סוכה לולב שופר ציצית", ואומר השולחן ערוך דמיירי שהחוטם נפסקו, שהרי בעוד הציציות קבועות בטלית כהלכה אסור אפילו להשתמש עמם תשמיש שאינו מגונה, וכל שכן שאסור לזרקן לאשפה, כדמסיים ואזיל "אבל כל זמן שהם קבועים בטלית אסור להשתמש וכו'", דומיא דנר חנוכה ונוי סוכה דאיתא במסכת שבת (כב.) שאסור להשתמש בהם שימוש חול, ואמרינן התם שאת כל המצוות לומדים ממצות כיסוי הדם ששם אסור לכסות באמצעות הרגל "כדי שלא יהו מצות בזויות עליו", והוא הדין לכל המצוות שאסור להשתמש בהם שימוש חול, שבכך מבזה את המצוה (על פי בית-יוסף). וכתב בביאור הלכה (ד"ה לקשור) בשם הפרי מגדים (א"א א) שגם במצוות דרבנן יש את האיסור הזה של בזיון המצוה (דומיא דנר חנוכה). (ודע שבנתיק של הטלית מותר לעשות שימוש חול מפני שהוא תשמיש דתשמיש דמצוה, אבל אם מניח בו גם סידור או תפילין (שאינם בנתיק נוסף) ומיועד לכך, לכתחילה אין להשתמש בו שימוש חול אך בעת הצורך יש להקל, מ"ב בסי' מב ס"ק יא. ודע עוד שבשו"ע כתב שאין לקשור דברים עם הציציות, ויש לשים לב שמצוי לפעמים שמראה סוגי קשרים וכדו' באמצעות הציציות, אך לדבר מצוה מותר, מפי מור"י).

2] מפני שהיא מצוה שאין בגופה קדושה - לאפוקי תשמישי קדושה שאסור לזרוקם לאשפה משום שיש בגופם קדושה כדאיתא במגילה (כו:): "תשמישי קדושה נגנזין וכו' ואלו הן תשמישי קדושה וכו' תפילין ומזוזות".

3] ויש אומרים דאף לאחר שנפסקו אין לנהוג

בהם מנהג בזיון לזרקן במקום מגונה אלא שאינן צריכין גניזה - הרמ"א סובר שמה שכתוב בגמרא "תשמישי מצוה נזרקין" אין הכוונה בידיים, אלא שהוא מניחן במקום שאינו בזיון ואם ממילא נזרקו לאשפה אין בזה בעיה (על פי משנה ברורה (ס"ק ז) וברכת אליהו בביאור דברי הגר"א). והטעם שהרמ"א מפרש כך את הגמרא הוא מפני שבסעיף ב כתוב שטליתות של מצוה שבלו אין עושים בהם תשמיש מגונה (ושם יבואר המקור מהגמ'), וסובר הרמ"א דהכא בחוטי הציציות חמיר טפי שאסור אפילו לזרקן לאשפה, משום שהציציות הן גוף המצוה, מה שאין כן בטליתות שהן רק הכשר המצוה (ושם כתב המ"ב (בס"ק יג) שטליתות שבלו מותר לזרקן לאשפה אבל תשמיש מגונה אסור, שהוא יותר חמור כמבואר בציון 9). (ודע דאף אם עוטף הציציות בשקית אטומה שאינה שקופה אסור להשליכן לאשפה, ודע עוד דגם מקום שדורכים שם בני אדם חשיב מקום מגונה, פסקי תשובות אות א סוף ס"ק א).

4] ויש מדקדקין לגנוזן - מפני שמבואר בציון 3 שיש בהם קדושה מסויימת, שאסור לזרקן במקום מגונה, לכן המדקדקים נוהגים לסלול לגנוזם. ועוד דאם לא יגנוזם יש חשש שיגיעו למקום מגונה.

5] ועיין לקמן סימן תרס"ד סעיף ח' מ' - בסעיף ח כתב השולחן ערוך שאין לדרוך על ערבות שקיימו בהם מצות ארבעת המינים (ולאחר מכן השליכום על הקרקע), ואם כן הוא הדין גם בחוטי ציצית המושלכים על הקרקע שאין לדרוך עליהם. ובסעיף ט כתב הרמ"א שנהגו לשמור את הערבות כדי להשתמש בהם להבערת האש של אפית מצות "דכיון דאיתעביד בה מצוה חדא ליעביד בה אחריתי", ואם כן הוא הדין בציצית יש ענין לעשות בהם מצוה נוספת לאחר שבלו, וכמו שהביא המשנה ברורה בס"ק ח.

הלכות ציצית סימן כא

כא בדת מה לעשות בציצית שנפסקו ובטליות ישנים. וכו' ד' סעיפים :

א מנינה ל' ר' לפי
 כפא תות והכנסים
 זכרין מאי דביטול
 סוס מוהין פ' והי
 הטיבה סנה ל' ב
 ב הדין כפרה י' ג
 דכזה בכה הראל"ג
 ג המכיל' כס"ז
 וב' כשה ג'אין
 מהיטול דמנח' מא'

א (א) *חומי ציצית (ב) [ה] (ב) שנפסקו יכול לזרקה (ג) [ג] (ג) לאשה מפני שהיא מצוה שאין
 בנומה קרושה * אבל כל זמן שהם (ד) קבועים בבטולה אסור (ה) להשתמש בהם כנת * לקשור
 בהם שום דבר וביצוא בזה משום בזוי מצוה: (ו) וי"א דף לאמר שנפסקו (ו) און לנכונ נכן מהנה ציון
 (ז) לזורקה במקום מנונה אלא שליוק צרכיו גניוח (כל צו הלכות שנת) ויש מדקדקין (ח) לנוגון והמחמיר
 (ט) מדקדק במלות חפ"כ (מהר"ל הלכות ציצית) (וע"ל סימן תרס"ד סעיף ח' ע'): **ב** *בטליות של בצוח
 (א) שבלו אדם בודל עצמו מהם (ו) ואינו מותר (יא) לקנח עצמו בהם ולא לייחד אותם לתשמיש
 (יב) הסנונה אלא (יג) וזרקן ערום בלים: **ג** *למותר ליכנס בציצית (ג) (יד) לבית הבטא: הגה וכו' לשכנ

שערי תשובה

באר היבב

[ה] שנפסקו. עכ"ל וכו' גם הוא מודה כיון שהעולם לא נעשה כהם השמים
 מזה. והמלאכס אפ"ן לנוגד מניח כיוון מאהרסס סויים ושחורים לשם
 ציחה: [כ] לאשה. עכ"ל ומ"ס כשה תכונת רמ"א הוא ע"ס וז"ל רא"ח
 והוא מדברי ספי"ר. ומ"ס אבל מותר לו עיין כיו דוד וז"ל נגוף ספי"ר

מזוייזת לטובד כוכבים אל"ה להנר טובד כוכבים מזהר למחור ע' קטית מעייזר' לכהלה כיון דמנר הוא ליתא לתיחט למיוד ועי' יד
 אהרן. ב' המ"א סו' ק"ו ס"ק ב' מוכח מתכנן שפותר לעשות בזה ד' כגמורה בגד אחר שלא יבא לו ד' כגמורה מדמחיר למחור לטובד
 כוכבים הטלית כמטול הציצית. אבל אם מוכר טלית להכירו אחר ליתול הציצית אל"כ רואה לקבעם בטלים אחר ע"פ. לטוח ציחה ע"י
 טובד כוכבים ליריד ב' מורהמה. ודוקא אם יש לוחט שהנהס כהליטיו וחסור דלם הם שזורין ומופסקין שרי. מ"א. אם מלא טלית מזוייזת
 או ציחית נטוק י"א להקשרו בזמן הזה. שולט תמיד ועיין ב"י. והבאר היבב אשר לפני התקית משם ע"ה יש להחמיר ע"כ וז"ל כן:
 (ה) שנפסקו. וזה תקדש שעשהם כנגד הדמיונה ללו מילחם היה: (ב) לאשפה. ומחרי"ל נהג לביאחם תוך הספר למימן או לעשות כהם
 שום חורה. והכח פ"ו וה"ם סבך טובה סוב שלא לעשות בו לערך דבר שאינו כבוד למחוס שפרכה. (ומחר להשתמש בטלית
 כשהחיר הציצית ובלגד שלא יביה השמים מנונה ושפוט הוא. כהוב בשנת רמ"א סו' ע' אסור לעשות טלית של מחוס להקשרו כדורס
 עובדי כוכבים או לקנח מהן קרשים ושפטים לנגיין ביהכ"י אבל מותר ללבוש מלבוש שלבוש כוכבים) (ג) לביית הבטא.
 כתב הע"ז דוקא בד' נפשות שלבס התת הכנדים אבל כהליהוט של מחוס און נטון שיכנס לביית הבטא. גם ההולכים ציו"ל לפנות והלונשים

ביאור הלכה

משנה ברורה

כ"י שהיהו ששען דף ג' וירי אסור:

* אבל ל"ו שבה קבועים וכו'. עיין ב"ז"ב והוא מב"א ובניול דכרו
 סעי"ט והא"י והסכים לכה הפ"מ ג"ב דלא כהס"ו ככתב דרו"ט
 מודים צוד דברי ועיין לקמן בייאון הרי"מ כסיק"ב כמ"א כ"מ לעינין טובה
 גניוח משנה בשני דחמשת מדבריו שם דככל שכנה ואפי' כשיגוע הג בסוכות
 ל' שלא יבא לו חן עליה רק שם הטהור בעלמח אובח כהשיות דמ"ל
 ככברה ספי"ר דכוח מותר להשתמש בה עדיין ואון טובה משום כיווי מחוס
 דלא כ"כ ועיין ב"מ"ט ב"השחט שם כ"מ ככ"כ"י שכתב כהם מבר"י מוליכן
 ספי"ט שם ג"ב לאסור אך הוא דחה דכרו שם מהך דברי המ"א ולגאל שלא
 וכו' דכ"א יסבור ג"כ ביוחסי ואון להסיר שם רק פתחה דכוי כולו כהנא
 אפיו בודל וכווה שכתב הש"ס שם ועוד א"א שר' לופר דכברה ספי"א לחלק
 בין ציחית דככל ויס רחא שומרה לקיים כם סמלום ע"כ אפילו בעת שסושת
 שפגלו דיינין לא והכשל המוסס מן ככנד פמ"א"כ בכוכה לחהר ו' ימי החג
 דנכתול מחוסת פתחה עד לבוס כהכ"ה ע"כ חף דדעתו עיניה און עליה רק
 סס סמונה כולמח וכו' ע"כ בלונב ופאר ע"כ דיובלו כה"א ג"כ אכ"כ"ה
 * לקשור וכו' עיין בפ"א שכתב דף ככל מחוס דרנין שייך כם כליאכור
 דכיווי מחוס פי"ש:

לזורקה לאשפה אך אם מחור שלא נגון נזרקו מחילל און לחוש לה: (ח) לנוגון. כתב מהר"ל דייח הציצית כחוד הספר לביטול או לעשות
 בזמן שום מחוס דהואיל וחיטעניד כהו מחוס הדל יתעביד כהו אחריה: (ט) שבלו. עיין בפ"מ שכנה דטלית של מחוס שנפסקו ציחיותו לא
 יעשה ממנו מוכים דכאו ככלל השמיים מנונה ואלפיו טטלית קפן אסור: (י) ואינו מותר וכו' על"ה. [ארה"ה וכן משמע מהג"ה]:
 (יא) לקנח וכו'. ר"ל אפילו לתקח הפוס משל רגלו [כן מוכח מר"ן ספי"ר]: (יב) הסנונה. אלא ו' לשליטי מנונה שרי ובטוד
 הציחית עליו אם רשאי להשתמש בהקלות השמים שאינו מנונה דמה הע"ה דברי דדוקא ציחית אופר המחבר כס"ל והלכ"י אסור וכן
 הסכים הפת"א וכתב קטלות של הפלה הכיווחד לכך חמיר הטלית כמו הציחית אבל ע"ק פסיכ"ה דברי לכל השמיים שאינו מנונה אפילו
 בטוד הציחית עליו דלא לבוש הדיים הוא ורשאי לשכב בו גלילה וכנסאון: (יג) וזרקן. ר"ל י"א לאשפה ואפילו היא הל"ל דנוסר
 ציחית נובח משמע דמודה בה: (יד) לבית הבטא. ודוקא (י) ד' כנאות הקפון שלונבס כל יסוס אבל אלו כלייתיה של טלית שמוסידין
 (י) רק להחלל כן און נכון שיכנס בהן לכס"ח אך (יד) להשהין כהן מותר גם ההולכים ציו"ל לפנות ותלושים כקיס"ל לירך שיסבוס
 הקיס"ל

שער הציצין

ה' מנינה כ"ו פ"כ: (ב) כ"כ פ"ה"כ בסי' וס ע"ש: (ג) פ"ח ופ"א לקמן כביאן פ"כ: (ד) פ"ט פמ"א: (ז) פמ"ג: (ז) פמ"ג: (ח) פ"ז: (ט) מוכח
 מהכ"א כיוואורו: (י) פ"ח: (יא) מוכח פמ"א: (יב) פמ"ג: (יג) פמ"ג: (יד) דפ"ח:

הלכות ציצית סימן כא

נתקדשו הציציות (וגם הבגד) (וכן משמע בצה"פ יא). והסיבה שנקט לשון זה (וכן העולת תמיד) משום שבמקור הדברים בשאלות דרב אחאי כתב כך, **וכתב שם בהעמק שאלה** שרב אחאי סובר דציצית חובת טלית, ולכן ברגע שהטילין בבגד נחשב שקיים בהם מצוה, אבל למאן דאמר ציצית חובת גברא אינו מקיים בהם מצוה עד שלובש הטלית המצוייצת (עד כאן דברי העמק שאלה), **ואם כן לדידן דקיימא לן** (בסי' יט, א) דציצית חובת גברא, כל זמן שלא לבש הטלית המצוייצת לא נתקדשו הציציות (ובמילואים מבואר שאפשר שהמ"ב נקט לשון זה מטעם אחר).

ס"ק ג

9] אבל אסור לעשות בהם תשמיש מגונה דלא גרע ציצית מטלית לקמן בסעיף ב' - בסעיף ב כתב השולחן ערוך שטליתות של מצוה שבלו אסור לעשות בהם תשמיש מגונה, וכדי שלא יסתור את מה שכתב השולחן ערוך בסעיף א שציציות שנפסקו מותר לזורקן לאשפה, על כרחך צריך לפרש שלזרוק לאשפה הוי פחות בזיון מאשר להשתמש תשמיש מגונה, כגון לקנח טיט מהרגלים באמצעות הטלית, וכן כתב במקור חיים (בכרך). **וישנן שתי סברות לבאר למה באשפה הוי פחות בזיון**, האחת: אם אנו מסתכלים מצד החפצא, באמת באשפה הוי יותר בזיון, אבל צריך להסתכל על הגברא, באשפה הגברא רק מניח את החפץ והולך לו, ואילו בתשמיש מגונה הוא עושה מעשה (שנמשך) באמצעות המצוה, **וסברא שניה**: כל חפץ שבלה מקומו הטבעי הוא באשפה, הלכך לא הוי כל כך בזיון להשליכו לאשפה. (בשעה"צ כתב דמקורו מהפמ"ג, ושם לא מצאתי דין זה, אלא שתמה (במש"ז, ג) על הט"ז שאמר שהטלית בסע' ב יותר חמורה מהציציות בסע' א, ומזה שתמה על כך משמע שסובר שדינם שוה, ועל כרחך צריך לתרץ את הסתירה

ס"ק 6

6] לאחר שנתבטלו ואינם עומדין עוד למצותן - כמו שכתב בשולחן ערוך לגבי הציצית, שאם הם עדיין קבועים בטלית דהיינו שהם עומדים למצוותם, אסורים אפילו בשימוש חול (וכ"ש שאסור לזורקן לאשפה), ואומר המשנה ברורה שהוא הדין בשאר מצוות. ומה שכתב המשנה ברורה "סוכה" מבואר לקמן בס"ק ו דמיירי בסכך, וכל שכן שמותר לזרוק את הדפנות (לדעת השו"ע).

ס"ק 3

7] או שהתירן מהטלית - רבותא אשמעינן, שהרי בנפסקו ניתן לחשוב שמדובר דוקא שנפסקו באופן ששוב אי אפשר להשתמש בהם לציצית, אבל אם נשאר שיעור של חוט שלם שמא נשאר בקדושתו, קמשמע לן המשנה ברורה שאפילו אם התירן מהטלית ונשאר בשלמותן, מותר לזורקן לאשפה (לדעת השו"ע). והנה המשנה ברורה מיירי שמתירן על מנת לזורקן לאשפה, ואין בדעתו להשתמש בהם (דבהכי מיירי השו"ע), אך נראה דגם אם מתירן ובדעתו להשתמש בהם שנית, הם בדרגת קדושה כזאת שמותר לזורקן לאשפה וכדומה כמבואר במילואים. (ודע דמה שכתב המ"ב "או שהתירן מהטלית", ודאי מיירי באופנים המותרים להתיר ציצית מטלית, כמבואר בסי' טו, א).

8] והוא הדין מקודם שעשאן בבגד דהזמנה לאו מילתא היא - כך כתב בשאלות דרב אחאי (פרשת שלח קמג), ואף על פי שנחלקו האמוראים (בסנהדרין מז): אם הזמנה מילתא אם לאו, השולחן ערוך בסימן מב (ג) פסק כמאן דאמר הזמנה לאו מילתא. ומה שכתב המשנה ברורה "מקודם שעשאן בבגד" הוא לאו דוקא, והוא הדין נמי לאחר שעשאן בבגד כל זמן שלא לבש הטלית מצוייצת, לא

הלכות ציצית סימן כא

כא בדת מה לעשות בציצית שנפסקו ובטליות ישנים. וכו' ד' סעיפים :

א מניח ל' לפי
כפף חוט והמטב"ס
זכר"ן מ"א דביטוי
סוד מונין א' וזר
הטובה שנה ל"ב
ב הר"ן בפרק י"ג
דכח כסא הראש"ל
ג המכ"ס כ"א
וכ"י כסא ג'און
מסילא דמנח"מ א'

א (א) *חומי ציצית (ה) (ה) שנתפסקו יכול לזרקן (ב) [ג] (ג) לאשה מפני שהיא מצוה שאין
בנוחה קרושה * אבל כל זמן שהם (ד) קבועים בשלית אסור (ה) להשתמש בהם כגון * לקשור
בהם שום דבר וביוצא בזה משום בזוי מצוה: (ו) *אף דף לאמר שנפסקו (ו) אין לנהוג בן כהן ציון
(ז) לזרוק במקום מנוה אלא שאין צריך גניוס (כל זו הלכות שנת) ויש מדקדקין (ח) לנגוון והמחמיר
(ט) מדקדק במלות חפ"כ (מחרי"ל הלכות ציצית) (וע"ל סימן תרס"ד סעיף ח' ט'): **ב** *בטליות של בצוח
והצוח (י) שובלו אדם בודל עצמו מהם (י) ואינו מותר (יא) לקנח עצמו בהם ולא לייחד אותם לתשמיש
(יב) הסגנה אלא (יג) וזרקן וצום בליום: **ג** *למותר ליכנס בציצית (ג) (יד) לבית הבסא: הגה וכו' לשכח

באר היובל

נראה דאפי' להגר עובד כוכבים מדלא מפרט הכרייתא לעובד כוכבים
שצונו מגר אלא הכ"ח קב דזוקא לעובד כוכבים שצונו מגר אלא
להגר עובד כוכבים מוכרין והמ"א הקשה עליו מפרש"י ע"ש. ואני
אומר דמפרש"י אין הכתה דלמ"ל טירטו דיל' כך כיונה כהמ"ל
מן המגר מן העובד כוכבים כשרה והמ"א שאלמו אין מוכרין פ"ת
מזויתא לעובד כוכבים חל"ה להגר עובד כוכבים מותר למכור לו
חרי"ן. כ' המ"א כ"י ס"ו ס"ק ב' מוכח מתב"ן שמוכר לעשות
כוכבים הטלית כמטב"ל הציצית. אבל אם מוכר פ"ת להכירו
עובד כוכבים לר"ך ב' מורה"ח. וזוקא אם יש למוכר שנהג
או לציצית שנקו"ט ב' להכשירו בזמן הזה. עולם חמיר ועיין ב"י.
(ה) שנפסקו. ו' תקדש עש"ש כנגד דהזמנה ללו מילח"מ
שום חזרה. והכ"ס ס"ו וה"ם ס"ך טובה טוב שלא לעשות
כשהחיר הציצית ובלגד שלא יביא השמיים מנוה ופשוט הוא.
עובדי כוכבים או לקדוש מן הקדשים ולנגין ביהב"ז
כתב ה"י דוקא ב' נפשות שלכח התק הנהגים אלא
בטליות של מצוה אין נטין שיכנס לבית הבסא. גם
ההולכים ציו"ל לפנות והלוגשים

[ה] שנפסקו. עכ"פ וכו' גם הוא מודה כיון שהעולם לא נעשה כהם השמיים
מורה. ות"מאפשר שאין לנהוג מוכר כיון שאהר"ס סוים ושור"ס לשם
ציצית: [כ] לאשה. עכ"פ ות"ס כסא תשובת רמ"א הוא ע"ס וז"ל רמ"א
הוא מדברי סא"ר. ות"ס אבל מותר כ"י עיין ב"ם דוד וז"ל נגוף ספסר

שערי תשובה

מזויתא לעובד כוכבים חל"ה להגר עובד כוכבים מותר למכור לו
חרי"ן. כ' המ"א כ"י ס"ו ס"ק ב' מוכח מתב"ן שמוכר לעשות
כוכבים הטלית כמטב"ל הציצית. אבל אם מוכר פ"ת להכירו
עובד כוכבים לר"ך ב' מורה"ח. וזוקא אם יש למוכר שנהג
או לציצית שנקו"ט ב' להכשירו בזמן הזה. עולם חמיר ועיין ב"י.
(ה) שנפסקו. ו' תקדש עש"ש כנגד דהזמנה ללו מילח"מ
שום חזרה. והכ"ס ס"ו וה"ם ס"ך טובה טוב שלא לעשות
כשהחיר הציצית ובלגד שלא יביא השמיים מנוה ופשוט הוא.
עובדי כוכבים או לקדוש מן הקדשים ולנגין ביהב"ז
כתב ה"י דוקא ב' נפשות שלכח התק הנהגים אלא
בטליות של מצוה אין נטין שיכנס לבית הבסא. גם
ההולכים ציו"ל לפנות והלוגשים

ביאור הרבה

כ"י שהיהו משמע דף גרי חסור:
* אבל כ"י שם קבועים וכו'. עיין ב"ר"ב והוא מב"ח ובנילו דבריו
סע"א והמ"א והס"ס לכה המ"א ג"כ דלא הכ"ס כהנה דבר
מודים צד דברי ועיין לקמן בדין הר"ח סק"ב כמ"א כ"ס לטעין סוכה
גניוה משנה נשים דתחבט מדבריו שם דבכל כהנה ואפי' כגיניע הג בסוכות
כ"י שלא יבא ח"ן ע"ס רק שם הוצנה בעלמא זוכה כפשיטות דמ"ל
כהנה סע"א דכוח מותר להכתיב נס עדיין ואין זוכה משום כיווי מזה
דלא כ"כ ועיין בטע"ס שהביא שם כ"ס כהנה"כ שכתב כ"ס מבר"י מוזכרין
ס"כ"ס שם ג"כ לאסור אך הוא דחה דבריו שם מהך דברי המ"א ולגאל שלא
וכר הכ"ס יסבור ג"כ כיוצא"ן ואין להכיר שם רק פתחה דבריו כללו הכנה
שצונו בודל וכונו שכתב השמ"ס שם ועוד א"א לומר דכנה המ"א לחלק
בין ציצית דבכל יום הוא שומע לקיים כס סמ"ס ע"כ אפילו נעש ששטס
פעלו דעיון לא והנפל המסוס מן כהנה פמ"א"כ כהנה לחת"ו ימי הכה
דמכיל מזהה פתח עד לנס כהנה ע"כ ח"ך דעתו ע"ס אין ע"ס רק
סס סמ"ס כמלמא וכו' ע"כ בלוגד ושאר ע"כ דיואלוב סע"א ג"כ אכ"ס:
* לקשור וכו' עיין כ"ס"א שכתב דף בכל מצוה דרנבן שייך כס כליכור
דכיווי מצוה פיי"ש:

חע"ס ששאלו הקבצים מותר אפילו לחסר הטלית לנגדי:
(א) חומי ציצית וכו'. ויהי לכל השמיים מצוה כגון (ב) כוכב ולגב
תופר וכו' כ"ג לחסר שנחבטלו (ג) ואינם שומדין עוד למצוה:
(ב) שנפסקו. או שהחירן מהטלית וה"ם (ג) מפרש שעש"ן כנגד
דהזמנה ללו מילח"מ היא: (ג) לאשה. אבל (ד) אסור לעשות כהם
השמיים מנוה אלא שיש ציצית מטלית לקמן כ"ס"ג: (ד) קבועים
בטלית. אפילו אם אין לכות עתה כהטלית ואפילו (ה) כליה כיון
שע"א (ו) עומד לנביעה וללחם כהציצית ידי מצוה ציצית וכן שופר נמי
אפילו לאחר ר"ה וכן לולב יסן אם שומדין עדיין למצוה לפני כהנה
אסור להשתמש בהם כיווי מצוה ועיין כהנה"ל: (ה) להשתמש
בהן. וכציצית (ז) לא מהי חלפי' באומר לוי בודל מכן כמו כהנה"ל
כ"ס מצוה דכיווי מצוה הוא דציצית ע"כ כהנה ל"ס מצוה ששה
דמכ"ך עליה להחמיק: (ו) אין לנהוג בהן. וכן (ח) כסך כהנה
ולגב וסוסר ל"פ"ר שנחבטלו ממזוה"ן אין לזרוקן לאשה וכל כ"ס"ג
דבר שצונו כבוד למצוה שכתב וכתב המ"א דנכח שלא לעשות השמיים
מנוה אפילו דפנות הכוכה: (ז) לזרוקן. (ז"ל ס) בידים אסור
(ח) לנגוון. כהנה מחרי"ל דייח הציצית כחור כהנה לכוון או לעשות
בזן שום מצוה דהואיל וחיטתניד כהו מצוה הדא יחגיבד כהו אחריתא: (ט) שכלו. עיין כהנה"ל שכתב דטלית של מצוה שנפסקו ציציותיו לא
יעשה ממנו המכ"ס דהוא בכלל השמיים מנוה ואפילו מטלית קפן אסור: (י) ואינו מותר וכו' מ"ל. [א] רמ"א וכן משמע מהג"א]:
(יא) לקנח וכו'. ר"ל אפילו לתקח השמיים משם רגלו [כן מוכח מר"ן חפ"כ]: (יב) המנוה. חל"ו (י) לשלוח מנוה שרי ובעת
הציצית עליו אם רמאי להשתמש בהטלית השמיים שצונו מנוה דמה הע"ה דברי דזוקא ציצית אושר המחמיר כ"ס"א והמ"א אסור וכן
המכ"ס הפת"א וכתב דטלית של הפלה המיוחד לכהן חמיר הטלית כמו הציצית אבל ס"ק שפי"ס דברי לכל השמיים שצונו מנוה אפילו
בעוד הציצית עליו דלא לכות דריון הוא ורמאי לשכב בו ציליה וכנסמו"ן: (יג) וזרקן. ר"ל (יא) לאשה ואפילו היא חל"ל דנוסר
ציצית גופא משמע דמורה בזה: (יד) לבית הבסא. דזוקא (י) ב' כנפות הקפן שלנכנס כל יסוד אבל ללו לייחיהו של מצוה שומדין
(י) רק להחלל כן אין נטין שיכנס בהן לכה"ס ח"ך (יד) להשחין כהן מותר גם ההולכים ציו"ל לפנות והלוגשים כק"ס"ל לר"ך שיסבוס
הק"ס"ל

שער הציצית

ה) מניח כ"י פ"כ: (ב) כ"כ סע"א כ"י וס ע"ש: (ג) מ"א ופ"א לקמן כבי"ן מ"כ: (ד) מ"א כ"י: (ז) פ"א מ"א: (ז) פ"א מ"א: (ח) פ"א מ"א: (ט) מוכח
מהג"א כיוצא"ו: (י) פ"א: (יא) מוכח ספמ"א: (יב) פ"א מ"א: (יג) פ"א מ"א: (יד) דמ"א:

הלכות ציצית סימן כא

שהוא פוסק כדברי הב"ח, העולת תמיד, האליה רבה והפרי מגדים (מש"ז א) שסוברים שאסור להשתמש בחפץ המצוה אפילו כשאינו זמן המצוה, ואילו הט"ז (ס"ק א) פסק שמותר, והמגן אברהם (בסי' תרלח ס"ק ב) סובר כט"ז לגבי לולב ושופר, ולגבי ציצית יש לדון בדעת המגן אברהם.

ס"ק ה

13] דציצית על כרחך בהכרח לשם מצוה עושה - דדוקא גבי נוי הסוכה (בסי' תרלח ב) מועיל לומר תנאי של "איני בודל", כלומר איני מקצה אותם למצוה, שהרי אין ציווי לקשט את הסוכה, ויכול לומר שתולה אותם לשימוש של חול, מה שאין כן בציצית יש ציווי להטיל ציציות ולכן אינו יכול לומר שמטיל את הציציות לצורך שימוש חול, שהרי מעשיו מוכיחים שתולה אותם לשם המצוה (דאל"כ לשם מה תולה אותם בבגד), ובפרט שיש דין של עשיית ציצית לשמה (כדאיתא בסי' יא,א ובסי' יד,ב). (ועיין במילואים בישוב הא דמשמע בסי' תרלח שבסוכה עצמה ג"כ מהני לפעמים תנאי של איני בודל).

14] דמברך עליהן להתעטף - הלשון אינו מדוקדק, דמשמע שזה עיקר הטעם, ובמקור הדברים בפרי מגדים (א"א א) כתב "ומברך להתעטף", שזה טעם נוסף, והטעם העיקרי הוא כמו שנתבאר בציון 13, שכיון שכל עשייתו היא למצוה מעשיו מוכיחים דלא כתנאי שהוציא בפיו, ועכשיו מוסיף המשנה ברורה שלא רק מעשיו סותרים את אמירתו, אלא גם אמירת הברכה סותרת את אמירת התנאי.

ס"ק ו

15] וכן בסכך הסוכה וכו' דנכון שלא לעשות תשמיש מגונה אפילו ברפנות הסוכה - הסכך הוא ודאי גוף המצוה, ולכן כתב המשנה

כמו שכתב במ"ב. ודע דהט"ז בס"ק ג תירץ הסתירה בשו"ע באופן אחר, וכן הברכ"י (ס"ק א, וביתר ביאור בסי' טו ס"ק ד) באופן נוסף. ודע עוד דבשו"ת שבט הקהתי (ח"ד י) כתב דמיירי באשפה "שאינו מלוכלך מאוד" ולכך לא הוי בזיון כל כך כמו תשמיש מגונה, אך עדיין אינו מוכן שגם אשפה שהיא קצת מלוכלכת לכאור' היא יותר בזיון מאשר תשמיש מגונה (אם לא כמו שביארתי), ועוד שמפשות דברי השו"ע והמ"ב משמע דמיירי באשפה רגילה, וכן בברכ"י (בסי' טו ס"ק ד) בשם ר' דוד שרירו כתב במפורש דמיירי באשפה שאסור לקרות ק"ש כנגדה, (וגם צ"ב הגדר "אינו מלוכלך מאוד"). ובפסקי תשובות (אות א ס"ק ב) כתב דמיירי שזורק בתוך שקית אטומה לאשפה, אך ודאי שאין זה משמעות השו"ע והמ"ב.

ס"ק ז

10] אפילו אם אין לבוש עתה בהטלית - דגם אז חשיב חפץ של מצוה שאסור לבזותו, כדמוכח מהדין שאסור להתיר ציצית מהבגד אלא בתנאים מסויימים (משום בזיון המצוה) כדאיתא בסימן טו (סע' א) (ב"ח) (ופשוט דהתם מיירי כשאינו לבוש בטלית, שהרי אם הוא לבוש בטלית אסור לו להתיר את הציציות בשום אופן, דנמצא לבוש בד' כנפות בלא ציצית).

11] ואפילו בלילה - אפילו לשיטת הרמב"ם המובאת בסימן יח (א) דכל בגד פטור בשעת הלילה (פרי מגדים א"א א) (דאילו לשיטת הרא"ש שם שבגד יום (או יום ולילה) חייב בלילה אין כאן רבותא (ובגד של לילה לדעת הרא"ש פטור אף ביום וציציותיו אינם תשמיש מצוה כלל, וודאי שמותר להשתמש בהם)), וגם זאת ניתן להוכיח מהדין שאסור להתיר ציצית מהבגד, שהרי גם בלילה אסור להתיר ציצית מהבגד (כך משמע מפשות הש"ס והפוסקים, שלא מצאנו אחד שיאמר שבלילה מותר).

12] ועיין בביאור הלכה - ד"ה אבל, שם כתב

[ריד']

הלכות ציצית סימן כא

כא בדת מה לעשות בציצית שנפסקו ובטליות ישנים. וכו' ד' סעיפים :

א מנינה ר"ח לפי
כפ"ל חות והמכ"ס
זכר"ן מ"א דביטול
סוד מונין א"ו וזו
הטובה שנה ל"ב
ב ה"ר"ן בפרק י"ג
דכח בכס הראש"ל
ג המכ"ס כ"א
וכ"י כ"ס ג"א
מסיהו דמנח"מ א'

א (א) *חומי ציצית (ה) (ה) שנתפסקו יכול לזרקן (ב) [ג] (ג) לאשה מפני שהיא מצוה שאין
בנומה קרושה * אבל כל זמן שהם (ד) קבועים בשלית אסור (ה) להשתמש בהם כגון * לקשור
בהם שום דבר וביוצא בזה משום בזוי מצוה: (ו) * וי"א דף לאמר שנפסקו (ו) אין לנהוג בן כהן ציון
(ז) לזרוק במקום מנונה אלא שאין צריך גניזה (כל זו הלכות שנת) ויש מדקדקין (ח) לנגזן והמחמיר
(ט) מדקדק במלות חפ"כ (מחרי"ל הלכות ציצית) (וע"ל סימן תרס"ד סעיף ח' ט'): **ב** * בטליות של בצוח
(א) שבלו אדם בודל עצמו מהם (ו) ואינו מותר (יא) לקנח עצמו בהם ולא לייחד אותם לתשמיש
(יב) הסגנה אלא (יג) וזרקן וצום בלים: **ג** * למותר ליכנס בציצית (ג) (יד) לבית הבסא: הגה וכו' לשכח

באר היובל

נראה דלפי' להגר עובד כוכבים מדלא מפרט הכרייתא לעובד כוכבים
שלינו מגר אלא הכ"ח קב"ל דזוקא לעובד כוכבים שלינו מגר אלא
להגר עובד כוכבים מוכרין והמ"א הקשה עליו מפרש"י פ"ט. ואני
אומר דמפרש"י אין הכתה דלמ"ל טירטו דיל' כך כיונה כהמ"ל
מן המגר מן העובד כוכבים כשרה והמ"א שאלמו אין מוכרין פ"ט
מזויתא לעובד כוכבים חל"ה להגר עובד כוכבים מותר למכור לו פ"ט
להרין. ב' המ"א כ"י ס"ו ס"ק ב' מוכח מכלל פסוקר לעשות מוכרין
כוכבים הטלית כמנוול הציצית. אבל אם מוכר פ"ט להכירו אשר לישול
עובד כוכבים לרין ב' מורה"ח. וזוקא אם יש להם שנהגה כהליטין
או לציצית שוקק יש להקשירו בזמן כזה. עולם תמיד ועיין ב"י.
(ה) שנפסקו. ו' תקדש עשש"ס כנגד דהזמנה ללו מילתא היא: (ב)
שום חזרה. והכ"ס ס"ו וה"ם ס"ך טובה טוב שלא לעשות בו לערך
כשהחיר הציצית ובלגד שלא יביא השמיים מנונה ופשוט הוא. כהוב
עובדי כוכבים או לקרוא מהן קדשים ולבנין ביהכ"ז אלא מותר
כתב ה"י דוקא ב' נפשות שלכס התק הנהגים אלא כפליהו של
מנוה אין נטין שיכנס לבית הבסא. גם ההולכים ציו"ל לפנות

[ה] שנפסקו. עכ"פ וכו' גם הוא מודה כיון שהעולם לא נעשה כהם השמים
מורה. ות"מאפשר שאין לנהוג מוכר כיון מאהרסס סוים ושוריס לשם
ציצית: [כ] לאשה. עכ"פ ות"ס כ"ס תשובת רמ"א הוא ע"ס וז"ל רמ"א
הוא מדברי סוף. ות"ס אלא מותר כ"י עיין ב"י דוד וז"ל נגוף ספסר

שערי תשובה

מזויתא לעובד כוכבים חל"ה להגר עובד כוכבים מותר למכור לו פ"ט
להרין. ב' המ"א כ"י ס"ו ס"ק ב' מוכח מכלל פסוקר לעשות מוכרין
כוכבים הטלית כמנוול הציצית. אבל אם מוכר פ"ט להכירו אשר לישול
עובד כוכבים לרין ב' מורה"ח. וזוקא אם יש להם שנהגה כהליטין
או לציצית שוקק יש להקשירו בזמן כזה. עולם תמיד ועיין ב"י.
(ה) שנפסקו. ו' תקדש עשש"ס כנגד דהזמנה ללו מילתא היא: (ב)
שום חזרה. והכ"ס ס"ו וה"ם ס"ך טובה טוב שלא לעשות בו לערך
כשהחיר הציצית ובלגד שלא יביא השמיים מנונה ופשוט הוא. כהוב
עובדי כוכבים או לקרוא מהן קדשים ולבנין ביהכ"ז אלא מותר
כתב ה"י דוקא ב' נפשות שלכס התק הנהגים אלא כפליהו של
מנוה אין נטין שיכנס לבית הבסא. גם ההולכים ציו"ל לפנות

משנה ברורה

ח"ע"ס ששאלו הקבצים מותר פליט לחסר הטלית לנגדי:
(א) חומי ציצית וכו'. ויהי לכל השמיים מצוה כגון (ב) כוכב וז"ל
תופר וכו' כ"ג לחסר שנחבטלו (ג) ואינם שומדין עוד למזוה:
(ב) שנפסקו. או שהחירן מהטלית וה"ם (ג) תפוקם שעשאלן כנגד
דהזמנה ללו מילתא היא: (ג) לאשה. אלא (ד) אסור לעשות כהם
השמיים מנונה אלא גרע ציצית מטלית לקמן כס"ג: (ד) קבועים
בטלית. אפילו אם אין לכות עתה בהטלית ואפילו (ה) כליה כיון
שהיא (ו) עומד לנביעה וללחם כהציצית ידי מצוה ציצית וכן שופר נמי
אפילו לאחר ר"ה וכן לולב יסן אם שומדין עדיין למצוה לשנס כהכ"ס
אסור להשתמש בהם כהשמיים כיוצא מצוה ועיין בהר"ל: (ה) להשתמש
בהן. ובציצית (ז) לא מהי הילפי באופר לוי בודל מכן כמו במח"ל
כ"ג משום דביזוי מצוה הוא דציצית ע"כ בהכרה לשם מצוה ששה
דמברך עליהן להחמיק: (ו) אין לנהוג בהן. וכן (ח) כשכר הכוכה
ולולב וחסור לפקר שנחבטלו ממזוהן אין לזרוקן לאשפס וכל כס"ג
דבר שפיו כבוד למנוה שעברת וכתב הפת"ג דנכון שלא לעשות השמיים
מנונה אפילו דפסות הכוכה: (ז) לזרוקן. ר"ל (ט) בידי אסור
(ח) לנגזן. כהב מחרי"ל דייח הציצית כחוק הספ"ר לביטול או לעשות
בזן שום מצוה דהואיל וחיטתביד בזה מצוה הדא יתביד בזה אחריתא: (ט) שכלו. עיין בהמ"ג שכתב דטלית של מצוה שנפסקו ציציותיו לא
יעשה ממנו המכ"ס דהוא כולל השמיים מנונה ואפילו מטלית קפן אסור: (י) ואינו מותר וכו' פ"ט. [א] *
(יא) לקנח וכו'. ר"ל אפילו לתקח הפוס מטלית ששלו מנונה דעת' [ב] מוכח מר"ן ציצית דמרי דדוקא ציצית אושר המחמיר כס"א והלכ"ה אסור וכן
הציצית עליו אם רשאי להשתמש בהטלית השמיים שלינו מנונה דעת' דמרי דדוקא ציצית אושר המחמיר כס"א והלכ"ה אסור וכן
המכ"ס הפת"ג וכתב דטלית של הפלה המיוחד לכהן חמיר הטלית כמו הציצית אבל ע"ק שפיסא דמרי לכל השמיים שלינו מנונה אפילו
בעוד הציצית עליו דלא לכות דריוס הוא ורשאי לשכח בו גלילה וכנסמוז: (יג) וזרקן. ר"ל (יא) לאשה ואפילו היא הל"ל דנושר
ציצית גופא משמע דמורה בזה: (יד) לבית הבסא. ודוקא (י) ב' כנפות הקפן שלנכנס כל יסוד אבל אלו פליטתה של מצוה שומדין
(י) רק להחלל כן אין נכון שיכנס בהן לכס"ם ח"ך (יד) להשתיין בהן מותר גם ההולכים ציו"ל לפנות ותלבושים כקפ"ל לרין שיפסו

ביאור הרבה

כ"י שהיהו משמע דף גרי אסור:
* אבל כ"י שם קבועים וכו'. עיין ב"י וכו' והוא מב"ה וכו' וכו' וכו' וכו'
סע"פ והל"י והסכים להם הפת"ג ז"ל דלא הכ"ס כהב דכו"ז
מודים בזה דברי ועיין לקמן כהיפן הר"ח כס"ק ב' כ"ה לפיין סוכה
גניזה משנה נשים דתחמט מדבריו שם דנכל כהנה ואפי' כגיניע הן הסוכות
כ"י שלא יכח על אין עליה רק שם הוצנה בעלמא זוכה כפשיטות דמ"ל
כהכ"ה סע"א דכוח מותר להטות כה עדיין ואין זוכה משום כיווי מצוה
דלא כ"ה ועיין בטע"ס שהטות שם כהם כהכ"ז שכתב כהם מר"י מוזקין
ספ"ל שם ז"ל לאסור ח"ך הוא דהם דבריו שם מהב דברי המ"א ולגאל שלא
וכר הכ"ה יסבור ז"ל כיוצא אין להכיר שם רק פתחה דבריו כללו הכנה
שלינו בודל וכו' שכתב השמיים שם ועוד אש"ר לופר דכנה המ"א לחלק
בין ציצית דנכל ויס היא שומדת לקיים כהם כמנוה ע"כ אפילו נעת שפוטס
שעלו דייין לא נהפסל המנוס מן כהנד פת"ג כהכ"ה לחת' ו' ימי הכה
דנחטל מצוה פתחה עד לכות כהכ"ה ע"כ ח"ך דעתו עליה אין עליה רק
סם סומחה כמלמא וכו' ע"כ בלולב וסופר ע"כ דויאלוב כה"ה ז"ל אכ"ה:
* לקשור וכו' עיין כהכ"ה שכתב דף ככל מצוה דרנבן שייך כהם כהאיכור
דכיווי מצוה פיי"ש:

שער הציצית

ה) מנינה כ"י פ"כ: (ב) כ"כ ספ"ח כ"י וס' ע"ש: (ג) פ"ח ופ"א לקמן כהיפן מ"כ: (ד) פ"ח כה"ז: (ז) פת"ג: (ז) פת"ג: (ח) פ"ז: (ט) מוכח
מבכ"ה כ"י כיוצא וכו': (י) פ"ח: (יא) מוכח פת"ג: (יב) פת"ג: (יג) פת"ג: (יד) דש"ת:

הלכות ציצית סימן כא

אך אם מתוך שלא גנון נזרקו ממילא אין לחוש לזה - דזה גופא כוונת הגמרא שאמרה "תשמישי מצוה נזרקין" - נזרקין ממילא (כמו שנתבאר בציון 3) (על פי ברכת אליהו בביאור דברי הגר"א).

ס"ק ט

17 [דהואיל ואיתעביד בהו מצוה חדא יתעביד בהו אחריתא - כדאיתא במסכת ברכות (לט:)] שמטעם זה רבי אמי ורבי אסי היו מקיימים מצות סעודת שבת בלחם שכבר נעשתה בו מצות עירובי חצירות. ודע דכתבו האחרונים דדוקא להשתמש בציצית כסימניה וכדומה שפיר דמי, אבל אלו שמניחים הציצית בתוך ספר קודש ללא שום שימוש, הרי הם מבזים את הספר שהופכים אותו ל"גניזה" (מקור חיים (בכרך) מור וקציעה ועוד) (וכל שכן שאסור לגנוז בספר שערות זקנו, גנוזי הקודש ג, יח בשם כמה אחרונים).

סעיף ב (ט"ו)

18 [טליתות של מצוה - פירוש, כל טלית אשר יש בה ציציות ומקיים בה מצות ציצית (לאפוקי בגד שאינו משמש לציצית) בין טלית גדול ובין טלית קטן] (על פי משנה ברורה (ס"ק ט' ו"ב)), ומיירי כאשר הסירו מהם את הציציות (על פי משנה ברורה (ס"ק יב) וכן כתב בפסקי תשובות הע' 22), ואם הציציות עדיין קשורות בהם דינם מבואר במשנה ברורה (ס"ק יב). ודע דגם בטליתות של ילדים ובציציותיהם נאמרו הדינים שבסימן זה, פסקי תשובות הע' 1).

19 [אדם בודל עצמו מהם ואינו מותר לקנח עצמו בהם - כלומר חייב אדם להבדיל עצמו מהם בכך שלא ישתמש בהם שימוש מגונה (ולשון "בודל" לקוח ממסכת ביצה ל: "באומר איני בודל וכו'"). והמקור לכך הוא מדאיתא במסכת שבת (קכה.) "אמר רבי זירא אמר רב שירי פרוזמיות אסור לטלטלן בשבת", ורש"י שם

ברורה דדינו כציציות, אבל בדפנות הסוכה יש נידון האם יש בהם קדושה, ואם תמצוי לומר שיש בהם קדושה האם מדאורייתא או מדרבנן, כמבואר בביאור הלכה בסימן תרלח (ד"ה בין עצי), וכל הנידון שם הוא לגבי קדושת הדפנות בעוד הסוכה קיימת (ואפי' נפלה בתוך ימי החג נאסרת מטעם אחר, משום שהוקצתה למצוה ביה"ש של ערב החג לכל ימי החג, כמבואר שם במ"ב ס"ק ה), אבל לאחר פירוקה (לאחר ימי החג וכו') לא מבואר שם מה הדין, ולכן כותב המשנה ברורה שלענין בזיון הדפנות לאחר הפירוק אפשר מעיקר הדין לסמוך על הדעות שאין בהם קדושה, אף על פי שלהלכה נפסק שם בסימן תרלח שיש בהם קדושה, מכל מקום לאחר הפירוק מצרפים גם את שיטת השולחן ערוך כאן שאפילו כשיש קדושה מותר לזרוק לאשפה, אך נכון להחמיר גם בדפנות שלא לזרוקן לאשפה. ומה שכתב המשנה ברורה "תשמיש מגונה" הוא לאו דוקא, אלא רצה לומר לזרוקן לאשפה (מוכרחים לפרש כך, שהרי תשמיש מגונה אסור מדינא אפילו בטליתות (קטנים) כדאיתא בסעיף ב, ולמה יגרעו דפנות הסוכה מטליתות (אפי' למ"ד שאין קדושה בדפנות מצד עצמן, הכא בסע' ב נפסק שהמכשיר של המצוה ג"כ אין לעשות בו תשמיש מגונה, וכ"ש למ"ד שיש בדפנות קדושה), וכן משמע מהרישא של דברי המשנה ברורה שמדובר על זריקה לאשפה, שכתב "וכן בסכך הסוכה וכו' אין לזרוקן לאשפה" ואח"כ כתב את הדין של הדפנות. ועוד שאם מדובר על תשמיש מגונה ממש, לא מובן למה מעיקר הדין ניתן להקל בדפנות יותר מהסכך, והרי בסי' תרלח נפסק כמ"ד דיש קדושה בדפנות, אבל אם מדובר על לזרוק לאשפה ניחא, שאז יש לצרף את דעת השו"ע הכא דס"ל דאפי' את הסכך מותר לזרוק לאשפה, ועיין במילואים אפשרות אחרת בביאור דברי המ"ב).

ס"ק ז

16 רצה לומר בידיים אסור לזרוקן לאשפה,

הלכות ציצית סימן כא

כא בדת מה לעשות בציצית שנפסקו ובטליות ישנים. וכו' ד' סעיפים :

א מניח ל' אפי
כפ' חות והמכ"ס
זכרין מ"א דביטול
סוד מוניין א' וז'
הטובה שנה ל"ב
ב הדין בפרק י"ג
דכח כסא הראשון
ג המכ"ס כ"א
וכי' כסא ג' און
מסילא דמנח' מ"א

א (א) *חומי ציצית (ה) (ה) שנתפסקו יכול לזרקן (ב) [ג] (ג) לאשה מפני שהיא מצוה שאין
בנוחה קרושה * אבל כל זמן שהם (ד) קבועים בשלית אסור (ה) להשתמש בהם כגון * לקשור
בהם שום דבר וביוצא בזה משום בזוי מצוה: (ו) * וי"א דף לאמר שנפסקו (ו) און לנהוג כגון מכנה ציון
(ז) לזרוקן במקום מנוה אלא שאין צריך גניוס (כל זו הלכות שנת) ויש מדקדקין (ח) לנגזון והמחמיר
(ט) מדקדק במלות חפ"כ (מחרי' הלכות ציצית) (וע"ל סימן תרס"ד סעיף ח' ט'): **ב** * בטליות של בצוח
ומצול אדם בודל עצמו מהם (ו) ואינו מותר (יא) לקנח עצמו בהם ולא לייחד אותם לתשמיש
(יב) המנוה אלא (יג) וזרקן וצמו בהם: **ג** * למותר ליכנס בציצית (ג) (יד) לבית הבסא: הגה וכו' לשכח

באר היובל

נראה דלפי' להגר עובד כוכבים מדלא מפרט הכרייתא לעובד כוכבים
שצונו מבר אלא הכי' קב' דווקא לעובד כוכבים שצונו מבר אלא
להגר עובד כוכבים מוכרין והמ"א הקשה עליו מפרש"י פ"ט. ואני
אומר דמפרש"י אין הכונה דלמ"ל טירטו דיל' כך כיונה הנמרה
מן המגר מן העובד כוכבים כשרה והמ"א שאלמו און מוכרין פלית
מזויתא לעובד כוכבים חל"ה להגר עובד כוכבים מותר למכור לו
חרי' ב' המ"א כו' ס"ו ס"ק ב' מוכח מתלן פשוטא לעשות פשוטא לעובד
כוכבים הטלית כמטלית הציצית. אבל אם מוכר פלית להכירו אחר לישל הציצית אל"כ רוצה לקבעם בטלית אחר פ"ט. לשלוח ציצית פ"י
עובד כוכבים לר"ד ב' מורה"ח. ודוקא אם יש למוסר שנהגה בהליטין ולאשר דלם הם שצורין ומוספין שרי. מ"א. אם מלא פלית מזויתא
או ציצית שצוק יש להקשירו בזמן כזה. עולת חמיר ועיין ב"י. והבאר היובל אחר לפני התקית משם פ"ט יש להחמיר ע"ש ודעי' כן:
(ה) שנפסקו. וכן תקד"ש עש"ש כנגד דהזמנה ללו מילח"א היא: (ב) ללשפה. ומחרי"ל נהג לביאשם תוך הספר לסימן או לעשות כשרה
שום חזרה. והב"י ס"ו וה"ם ס"ך טובה טוב שלם לעשות בו לערך דבר שצונו כבוד למנוה ששכרה. (ומחר להשתמש בטלית
המחיר הציצית ובלגד שלא יביא השמיים מנוה ופשוט הוא. כהוב בשנת רמ"א סי' ט' אסור לעשות טלית של מנוה להקשירו פורר
עובדי כוכבים או לקנח מן הקשים והשמיים לנגזן ביהב"י אבל מותר ללבוש מלבוש מלבוש כוכבים) (ג) לביית הבסא.
כתב ה"י דוקא ד' נפשות שלכם התק הנהגים אלא בפליטות של מנוה און נטון שיכנס לביית הבסא. גם ההולכים ציו"ל לפנות והלבושים

[ה] שנפסקו. עכ"פ וכו' גם הוא מודה כיון שהעולה לא נעשה כהם השמיים
מזה. ות"מ אפשר שאין לנהוג מכנה כיון מאהרסס סוים ושוריס ללם
ציצית: [כ] לאשה. עכ"פ ות"ס כסא תשובת רמ"א הוא ע"ס וז"ל רמ"א
הוא מדברי סא"י. ות"ס אבל מותר כו' עיין ביום דוד וז"ל נגוף ספסר

שערי תשובה

מזויתא לעובד כוכבים חל"ה להגר עובד כוכבים מותר למכור לו
חרי' ב' המ"א כו' ס"ו ס"ק ב' מוכח מתלן פשוטא לעשות פשוטא לעובד
כוכבים הטלית כמטלית הציצית. אבל אם מוכר פלית להכירו אחר לישל הציצית אל"כ רוצה לקבעם בטלית אחר פ"ט. לשלוח ציצית פ"י
עובד כוכבים לר"ד ב' מורה"ח. ודוקא אם יש למוסר שנהגה בהליטין ולאשר דלם הם שצורין ומוספין שרי. מ"א. אם מלא פלית מזויתא
או ציצית שצוק יש להקשירו בזמן כזה. עולת חמיר ועיין ב"י. והבאר היובל אחר לפני התקית משם פ"ט יש להחמיר ע"ש ודעי' כן:
(ה) שנפסקו. וכן תקד"ש עש"ש כנגד דהזמנה ללו מילח"א היא: (ב) ללשפה. ומחרי"ל נהג לביאשם תוך הספר לסימן או לעשות כשרה
שום חזרה. והב"י ס"ו וה"ם ס"ך טובה טוב שלם לעשות בו לערך דבר שצונו כבוד למנוה ששכרה. (ומחר להשתמש בטלית
המחיר הציצית ובלגד שלא יביא השמיים מנוה ופשוט הוא. כהוב בשנת רמ"א סי' ט' אסור לעשות טלית של מנוה להקשירו פורר
עובדי כוכבים או לקנח מן הקשים והשמיים לנגזן ביהב"י אבל מותר ללבוש מלבוש מלבוש כוכבים) (ג) לביית הבסא.
כתב ה"י דוקא ד' נפשות שלכם התק הנהגים אלא בפליטות של מנוה און נטון שיכנס לביית הבסא. גם ההולכים ציו"ל לפנות והלבושים

ביאור הרבה

כ"י שהיהו משמע דף גרי' חסור:
* אבל כ"י שם הקדוש וכו'. עיין ב"ר"ב והוא מב"א ובנילו דבריו
סע"א והמ"א והסכים לכה המ"א ג"כ דלא הכי' כהוב דבר' ע
מודים צור דברי ועיין לקמן ביאמן הר"ח סק"ב כמ"א כ"ס לעיין סוכה
גניוה משנה נשים דתחבט מדבריו שם דבכל כהנה ואפי' כגיניע הו' הסוכות
כ"י שלא יכח על און עליה רק שם הומוה בעלמא וזוכה כפשיטות דמ"ל
כהנה סע"א דכוח מותר להקשיר בה עדיין ואון זוכה משום כיווי מנוה
דלא כ"כ ועיין בטע"ס שהביא שם כהם כהר"ב שכתב כהם מבר"י מוזכרין
ס"כ"ג שם ג"כ לאסור אך הוא דחה דבריו שם מהם דברי המ"א ולגאל שלא
וכר הכי"א יסבור ג"כ כיוותא און להכיר שם רק פתחה דבריו כללו הכונה
שצונו בודל וכו' שכתב השמ"ס שם ועוד א"א לומר דכונה המ"א לחלק
בין ציצית דבכל יום היא שומרת לקיים בה סמנוה ע"כ אפילו נעש ששטס
פעלו דעיינ' לא והטל סמנוה מן כהנה פמ"א"כ כהנה לחת' ו' ימי הכה
דמכיל מנוה פתחה עד לכו' כהנה ע"כ אף דדעתו עליה און עליה רק
סמנוה כמלמא וכו' ע"כ בלוגג ושאר ע"כ דיואלוב סע"א ג"כ אכ"כ:
* לקשור וכו' עיין כספ"א שכתב דף בכל מנוה דרנבן שייך בה כהאיבר
דכיווי מנוה פיי"ש:

חע"ס ששאלו הקבצים מותר פלית לחסר הטלית לנגדי:
(א) חומי ציצית וכו'. ויהי לכל השמיים מנוה כגון (ב) כוכב ולגב
תופר וכו' כ"ג לחסר שנחבטלו (ג) ואינם שומדין עוד למנוה:
(ב) שנפסקו. או שהתיקן מהטלית וה"ם (ג) מוקדם שעשאל כנגד
דהזמנה ללו מילח"א היא: (ג) לאשפה. אבל (ד) אסור לעשות כהם
השמיים מנוה ללא גרע ציצית מטלית לקמן כס"ג: (ד) קבועים
בטלית. אפילו אם אין לכו' עתה בהטלית ואפילו (ה) בלילה כיון
שע"א (ו) עומד ללבושה וללמא בכיציית ידי מנוה ציצית וכן שופר נמי
אפילו לאחר ר"ה וכן לולב ימן אם שומדין עדיין למנוה לשם כהנה
אסור להשתמש בהם כיווי מנוה ועיין כהנה"ל: (ה) להשתמש
בהן. ובציצית (ז) לא מהי הילפי' באומר לוי בודל מכן כמו במל"ח
כ"ג משום דכיווי מנוה הוא דציצית ע"כ בהנהר לשם מנוה ששה
דמברך עליה להחמיק: (ו) און לנהוג בהן. וכן (ח) כסך הכוכה
ולגב וסוסר לפה שנחבטלו ממנוה און לזרוקן לאשפה וכל כה"ג
דבר שצונו כבוד למנוה ששכרה וככה הפת"ג דנכח שלא לעשות השמיים
מנוה אפילו דפנות הכוכה: (ז) לזרוקן. (ז"ל (ט) בידים אסור
(ח) לנגזן. כתב מחרי"ל דייח הציצית כחור הספר לסימן או לעשות
כגון שום מנוה דהואיל וחיטתניד כהו מנוה הדא יתעביד כהו אחריתא: (ט) שכלו. עיין בפמ"ג שכתב דטלית של מנוה שנפסקו ציציותיו לא
יעשה ממנו הכוכים דהוא בכלל השמיים מנוה ואפילו מטלית קתן אסור: (י) ואינו מותר וכו' מל"ל. [אחר"ה וכן משמע מהג"ח]:
(יא) לקנח וכו'. ר"ל אפילו לתקן השמיים משם רגלו [כן מוכח מר"ן חפ"כ: (יב) המנוה. חל"ו (י) לשלוח מנוה שרי ובעוד
הציצית עליו אם רשאי להשתמש בהטלית השמיים שצונו מנוה דמה הע"ה דברי דדוקא בציצית אושר המחבר כס"א והלכ"ה אסור וכן
הכוכים הפת"ג וכתב דטלית של הפלה המיוחד לכה חמיר הטלית כמו הציצית אבל ס"ק שפיסא דברי לכל השמיים שצונו מנוה אפילו
בעוד הציצית עליו דלא לכו' דריון הוא ורשאי לשכח בו בלילה ובכסאון: (יג) וזרקן. ר"ל (יא) לאשפה ואפילו היא חל"ל דנוסר
ציצית גופא משמע דמותר בה: (יד) לבית הבסא. ודוקא (י) ד' כנפות הקפן שלנכסו כל יסוד אבל אלו פליטות של מנוה שומדין
(י) רק להחלל כן און נטון שיכנס בהן לכס"ם אף (יד) להשתיין בהן מותר גם ההולכים ציו"ל לפנות והלבושים כק"ס"ל לר"ך שיטבוס
הק"ס"ל

שער הציצית

(ה) מניח כ"ו פ"כ: (ב) כ"כ סע"א כ"ו פ"ט: (ג) פ"ח ופ"א לקמן כבימן פ"כ: (ד) פ"ט כמ"א: (ז) פמ"ג: (ז) פמ"ג: (ח) פ"ו: (ט) מוכח
מהכ"א כיוולובו: (י) פ"ח: (יא) מוכח פמ"ג: (יב) פמ"ג: (יג) פמ"ג: (יד) דמ"ח:

הלכות ציצית סימן כא

הגירסא בדפוסי הבית-יוסף והשולחן ערוך שלפנינו, וכן כתב במאמר מרדכי, וכן גרסו בשולחן ערוך הגר"ז ובערוך השולחן, וכך מוכח מהגמרא שהבאתי בציון 19, דאם הגירסא היא "ואינו רוצה" (עיין צה"פ (ביאור) הע' 12, שם הביא הדעות שגורסות כך) כלומר ממידת חסידות, ומעיקר הדין מותר להשתמש בהם לקינוח, אם כן אינם "מוקצה" והיה צריך להיות מותר להשתמש בהם בשבת, דדבר שלא משתמשים בו רק מצד חומרא, אינו נאסר מצד "מוקצה" כדאיתא בשמירת שבת כהלכתה (פ"כ הע' יב ופרק כג הע' סח"ע). ומש"כ בבה"ל סי' שלח ד"ה הואיל והכלי, דכה"ג חשיב מוקצה, התם אינו ספק שמחמירין בו אלא עיקר פסק ההלכה הוא שאסור, ורק בשעה"ד סמכינן המיקל, ולהכי הוי מוקצה, מפי מור"י, ואילו בגמרא כתוב ששיירי הטליתות אסורים בטלטול בשבת, ועל כרחך שיש איסור של שימוש בהם (אף בחול), ולכן הם מוקצה. ומה שכתב המשנה ברורה "וכן משמע מהגר"א", הוא מזה שהגר"א ציטט את הראב"ד בזה הלשון "בטליתות של מצוה דאסור לקנח", ואם כן צריך לגרוס בשולחן ערוך "ואינו מותר".

ס"ק יא

[22] רצה לומר אפילו לקנח הטיט מעל רגלו - לא כמו בדרך כלל, שפירוש המילה לקנח הוא לקנח צואה בבית הכסא, והייתי חושב שבזיון כזה נחשב לשימוש מגונה, אבל קינוח טיט מהרגל אינו כל כך בזיון ויהיה מותר, קמשמע לן שאסור אפילו קינוח טיט מהרגל, שגם זה נחשב תשמיש מגונה.

[23] בן מוכח מר"ן בפרק (י"ג) [י"ז] דשבת (מח: ד"ה מגופת) - שהביא את דברי הראב"ד שאסור לקנח בטליתות של מצוה, והוסיף הראב"ד שדוקא טליתות של מצוה אסור לטלטל מפני שאסור לקנח, אבל שיירי בגדים שאינם של מצוה מותרים בטלטול משום "דלא

הוכיח דמיירי בטליתות, ופירש הראב"ד (הובא בר"ן בשבת פי"ז מח: ד"ה מגופת) שכיון שמדובר בשיירי טליתות של מצוה, אסור להשתמש עמם לקינוח, וממילא נמצא שאין להם שום שימוש, ולכן אסור לטלטלן בשבת (על פי הגר"א וברכת אליהו).

ס"ק ט

[20] לא יעשה ממנו מכנסים - במסכת ציצית (יט) איתא דמותר לעשות עם הטלית מרדעת לחמור, והקשה הגר"ח קניבסקי בביאורו שם על דברי המשנה ברורה הכא אמאי קאמר דאסור לעשות מכנסים לאדם, והרי לכאורה מרדעת לחמור הוי יותר מגונה ושרי, וכתב דצריך לומר דמרדעת לא הוי תשמיש מגונה, ונראה לבאר דבריו דמכנסים דהכא רצה לומר הנקרא בימינו תחתונים (וכן כתב הכא בפסקי תשובות (אות א ס"ק ב), וכן משמע במשנה ברורה בסי' עד ס"ק א וסי' צא ס"ק ה דקרי לתחתונים מכנסים, ובצה"פ (הע' 19) הסתפק בזה), ותחתונים הוי תשמיש מגונה יותר ממרדעת לחמור, שהרי מתלכלכים במי רגלים ובצואה (וכמו שכתב רבינו יונה בספר היראה (קרוב להתחלה) "אם יש לו יכולת יהיו לו שני מכנסים, אחד שלובש בעת התפילה לבד, למען יהיה נקי יותר בתפילתו, ואם אין לו יזהר שלא יטנף את שלובש ויכבסם תמיד להסיר כתמי הצואה מעליהן"), ועוד שבכל רגע ורגע האדם שלובשם עושה בהם שימוש (מגונה), מה שאין כן מרדעת של חמור עיקרו אינו מיועד לרכיבה עליו אלא לחימום החמור, כדאיתא במסכת שבת (נב: ברש"י ד"ה מרדעת, וכן משמע שם בגמרא), ועוד שהאדם מצידו רק מניח אותה על החמור, ולא בכל רגע עושה בעצמו שימוש (מפי מור"י), (ועיין במילואים ישוב אחר לקושיא ממרדעת).

ס"ק י

[21] ואינו מותר וכו' בן צריך לומר - כך

הלכות ציצית סימן כא

כא בדת מה לעשות בציצית שנפסקו ובטליות ישנים. ובו ד' סעיפים :

א מנינ' ל' ר' לפי
כפ' יות והמכ"ס
זכר' מ'א דביטו
סדס מונין ע' ור'
הטוב' טה' ל"ב
ב הר"ן בפר' י"ג
דכח' כס' הרמ"ב
ג הרמ"ב כס"ג
וב"י כס' ג'אן
מס'א דמנח"מ א'

א (א) *חומי ציצית (ה) (ו) [ה] (ב) שנפסקו יכול לזורק (ב) [ג] (ג) לאשה מפני שהיא מצוה שאין בנוחה קרושה * אבל כל זמן שהם (ד) קבועים בבטליות אסור (ה) להשתמש בהם כנת * לקשור בהם שום דבר וביוצא בזה משום בזוי מצוה: (ו) ל'אף דה' לאחר שנפסקו (ו) ל'אן לנהוג כן מנהג ציון (ז) לזורק במקום מנוה אלא שאין צריך גניוח (כל ז' הלכות שנת) ויש מדקדקין (ח) לנגוין והמחיר (ט) מדקדק במלות חפ"כ (מהר"ל הלכות ציצית) (וע"ל סימן תרכ"ד סעיף ח' ע"י): **ב** בטליות של בצוח ומצוח (י) שובלו אדם בודל עצמו מהם (י) ואינו מותר (יא) לקנה עצמו בהם ולא לייחד אותם לתשמיש (יב) הסגנה אלא (יג) וזורק וצום כלים: **ג** למותר ליכנס בציצית (ג) (יד) לבית הבטא: הגה וכ"ל לשכנ

שערי תשובה

באר היובל

[ה] שנפסקו. עכ"פ וכו' גם הוא מורה כיון שהעולה לא נעשה כגם העינים מורה. ות"מ אפשר שאין לנהוג כיוון מאהרסס סוים ושורוס לשם ציצית: [כ] לאשה. עכ"פ. ות"מ כגם תשובת רמ"א הוא ע"פ וז"ל רמ"א והוא מדברי סא"ל. ות"מ אבל מותר בו עיין בי"ד דוד וז"ל נגוף ספסר מציית לעבוד כוכבים אל"ה להנר עובד כוכבים מורה למחור ל' קליית מציית לכהלה כיון דתנר הוא ליכא למיחש למידי ועי' יד אהרן. ב' הח"א כ"י ס"ג מ"ן מוכח מתקן שמוכר לעשות כשחודר נה' ד' כגוהו צד אחר שלא יכיל ד' כגוהו מתחמיר למחור לעבוד כוכבים הטלית כעטול הציצית. אבל אם מוכר טלית להכירו אחר לישול הציצית אל"ה רועה לקבעם בטלים אחר ע"פ. לשוא ציצית ע"י עובד כוכבים לריו' ב' מורהח. ודוקא אם יש להחש שהנהג בהליטין ולאשר דלם הם שצורין ומופסקין שרי. מ"א. אם מל' טלית מציית או לא ציצית שוקט יש להקשירו בזמן הזה. עולת חמוד ועיין ב"י. והבאר היובל אחר לפני העתיק משם מ"ח יש להחמיר ע"פ וז"ל: ב' (א) שנפסקו. ויהי תקופ' עש"ש כנגד דהזמנה לאו מילתא היא: (ב) לאשה. ומחרי"ל נהג להיירש תוך הספר לסימן או לעשות בטלית שום מורה. והכ"ס ס"ו וה"ל סכך טובה סוג שלא לעשות בו לערך דבר שאינו כבוד למחש שטריה. (ומחר להשתמש בטלית כשהחור הציצית ובגד שלא יכיה העינים מנוה ופשוט הוא. כהוב בשנת רמ"א סי' ס' אחר לעשות טלית של מנהג המציית עוברי כתבדי כוכבים או לקרוא מהן קרשים ושימש לבנין ביה"כ. אבל מותר ללבוש חלבוש ציצית כגם עבודת כוכבים): (א) לבית הבטא. כתב הט"ז דוקא בד' גפופו שלכח התק' הנגדים אבל בפליטוח של מנהג און נשן שיכנס לבית הבטא. גם ההולכים ציו"ל לפנות והלבושים

ביאור הרהב

משנה ברורה

כ"י שהיהו משמע דה"ל גרי' אסור :
* אבל ל"ו ש"ס קבועים וכו'. עיין בי"ד והוא מב"א והביא דבריו סעי"פ והא"ל והסכים להם המ"מ ג"כ דל"ה דה"ל בבית דרו"ע מודים בזה דברי ופיין לקפון בסימן הר"ל כס"ב כמ"א כ"מ למנין סוכה גניוח משנה נשים דתבטע מדבריו שם דבכל שנה ואפי' כגיניע הו' בסוכות ל' שלא יכב' און עי"ל רק שם הסגנה בעלמ' אוכה כפשיטות דמ"ל כבד"ה סעי"א דכוח מותר להכתיב נס עדיין ואין זכור בטוס כיוון מנהג ד"א כ"כ ועיין כעט"פ להשתמש גם כגם ככר"ס נכתב כ"מ מבר"י מוזכין ספ"ג שם ג"כ לאסור אך הוא דרש דבריו שם מהכ דברי המ"ל ולא"ל של' וכ' רבנ"א יסבור ג"כ ברוח"ל און להכתיב שם רק פתחה דברו כללו סוכה שאינו בודל וכמו שכתב השע"ט שם ועוד א"אשר לופר דכתיב סמ"א לחלק בין ציצית דבכל יום היא שומרת לקיים כס סמלו"ע ע"כ אפילו נעש שטוסט פגעו דעיינן לא והפעל המוסר מן כבדו מפא"כ בטובה לאחר ו' ימי חג דמכיל מוחת פתח' עד לבוס סוכה ע"כ אף דעתי' עי"ל און עי"ל רק כס סמלו"ע כולמ' ונא"ל ע"כ בלובב ונא"ל ע"כ דויאלוב סמ"א ג"כ אכ"א: * לקשור וכו' עיין כס"פ שכתב דה"ל בכל מנהג דרנבין שייך כס כפיאכור דכיוון מנהג פי"ש:

לזורקן לאשה אך אם מתוך שלא נגזו נזרקו ממילא אין להחש לזה : (ח) לנגוין. כתב מהר"ל דימת הציצית בחור ספסר לסימן או לעשות כזון שום מנהג דהואיל וחיטעביד כזה מנהג הד' יתביד בכו אחריות: (ט) שכלו. עיין בפמ"ג שכתב דטלית של מנהג שנפסקו ציציותיו לא יעשה ממה כוכבים דהוא בכלל השמיים מנוהה ואפילו טלית קפן אסור: (י) ואינו מותר וכו' מל"א. [אחר"ה וכן משמע מהגר"מ]: (יא) לקנה וכו'. ל"ל אפילו לתקן השמיים משע' רנ"ל [כן מוכח מר"ן צ"פ דשבת]: (יב) הסגנה. אפ"ל ו' לשליט מנוה שרי ובעד הציצית עליו אם רשאי להשתמש בהטלית שמיים שאינו מנוה דמה הע"ח דברי דדוקא בציצית אושר המחבר כס"א והל"ה אסור וכן הסכים הפמ"ג וכתב דטלית של הפלה המיוחד לכן חמיר הטלית כמו הציצית אבל ע"ק שפי"ס דברי כלל השמיים שאינו מנוה אפילו בעוד הציצית עליו דל"ה לבוס דריו"ע הוא ורשאי לשכב בו עולה ובכנסתו: (יג) וזורקן. ר"ל (יא) לאשה ואפילו היא ה"ל דנו"ס ציצית נו"א משמע דמותר בזה: (יד) לבית הבטא. ודוקא (י) ב' כנחות הקפון שלוכבס כל יסו"ס אבל לאו פליטוח של מנהג שמוציין (י) רק להחלל כן און נכון שיכנס בהן לכס"ס אף (י) להשתין כהן מותר גם ההולכים ציו"ל לפנות ותלבושים צקיס"ל לריו' שימבוש הקי"א

שער הציצין

ה' מנינה כ"ו ע"כ: ב' כ"ב ספ"ח כ"י' וס ע"ש: ג' כ"ב ופ"א לקפון כביו"מ מ"כ: ד' ע"כ כמ"ז: ז' ע"כ פמ"ג: ח' ע"כ: ט' מוכח מהגר"א כביו"א וכו': י' ע"כ: י"ה מוכח ספמ"ג: י"ג ספ"ג: י"ד ע"כ: י"ה ע"כ: י"ז ע"כ: י"ח ע"כ:

הלכות ציצית סימן כא

השימוש בטלית אין הבדל אם הוא לבוש בה אם לאו (צה"פ ו), וכמו שכתב המ"ב גבי איסור השימוש בציצית בס"ק ד).

[26] דעת העולת תמיד דשרי דדוקא בציצית אסר המחבר בסעיף א' - ושם במקורות ציון 1 נתבאר שהמקור הוא מנר חנוכה, נוי סוכה וכיסוי הדם, שלומדים משם שאסור להשתמש במצוות, ואם כן רק הציציות הווי חפץ של מצוה, אבל הטלית הוא בגדו של אדם ולכן אין ללמוד משם לאסור הטלית בשימוש חול.

[27] ולהט"ז (ס"ק ג) אסור - דייק בלשונו לכתוב "להט"ז אסור" ולא כתב שהט"ז אסור, משום שהט"ז לא כתב במפורש שאסור להשתמש שימוש חול בטליתות שציציותיהן מחוברות, אלא כתב שטליתות (דסע' ב) יותר חמורות מציציות (דסע' א) (וביאר בלבושי שרד את סברת הט"ז, שהציציות באות רק כדי להתיר את הבגד (של ד' כנפות) בלבישה, ומיירי בסע' א דוקא בציציות של בגד שבכל מקרה היה לובשו, אפי' אם התורה לא היתה מצוה את מצות ציצית, ואילו הטליתות דסע' ב כל הסיבה שלובשם הוא רק לשם מצוה, ולכן הם יותר אסורים בבזיון), והפרי מגדים (א"א א) חישב שלפי זה אסור להשתמש שימוש חול בטליתות, שהרי לגבי ציציות כתב השולחן ערוך שאסור לעשות בהם שימוש חול, ואם כן כל שכן שאסור בטליתות לסברת הט"ז.

[28] וכן הסכים הפרי מגדים (א"א א) וכתב דטלית של תפילה המיוחד לבך, חמיר הטלית כמו הציצית - הפרי מגדים אינו סובר כט"ז שאמר שהטליתות יותר חמורות מהציציות, אלא סובר שלענין שימוש חול, דין הטלית גדול שמיוחד לתפילה שווה לדין הציציות, משום שבסעיף א (ציון 1) מבואר שאסור לעשות שימוש חול בחפצי מצוה, ובגד שמיוחד לתפילה הרי הוא חפץ של מצוה (ולכן סיים המ"ב שפשיטא שבט"ק מותר לעשות שימוש חול, שהרי אינו חפץ של מצוה. ואף בט"ק שנוהגים

גריעי מחרס קטנה דחזי לקנוחי ביה טינוף", ושם בגמרא קודם לכן מבואר שחרס קטנה ראויה לקינוח טיט מעל הרגל, ואומר המשנה ברורה שאם כן גם ברישא שאסר הראב"ד בטליתות של מצוה מפני שאינם ראויים לקינוח, מיירי בקינוח כזה (דאם תאמר שמותר לקנה טיט בשיירי טליתות, א"כ אינם "מוקצה" בדיוק כמו שחרס אינו מוקצה).

ס"ק יז

[24] אבל לשאינו מגונה שרי - מדאיתא במסכת ציצית (יט) שמותר לעשות מהטלית מרדעת של חמור, וכבר נתבאר בציון 20 דהוי תשמיש שאינו מגונה. (והנה מספר דוגמאות לתשמיש מגונה: ניגוב ידים מלוכלכות, ניגוב זיעה, ליחת פיו וחוטמו, לחכך בעזרת הטלית בעומק שערותיו, לקנה לכלוך אבק וחול, ולנקות כלים או פירות מאבק שעליהם (פסקי תשובות אות א ס"ק א). אך ניקוי משקפיים אינו תשמיש מגונה, שכן אדם עושה כך עם בגדיו היקרים (גנזי הקודש יז הע' ו בשם הגרי"ש אלישיב, והביא שהסטייפלר הקפיד על כך, אך בשל סופרים הלך אחר המיקל), אך בטלית גדול (בעודו במצוותו) אסור לנקות משקפיים שכן הוי שימוש חול האסור בט"ג (גנזי הקודש יז, ב), וכמו כן אסור שהטלית (אפי' טלית קטן) תהיה מוטלת על הריצפה, וכן אסור לכבסה יחד עם בגדים המלוכלכים בטינוף גדול, אך מותר לכבסה יחד עם בגדים בכללך רגיל (פסקי תשובות אות א ס"ק א והע' 12). וכן אין לזרוק את הטלית כסמרטוט כשמורידה מעליו אלא יקפלה כראוי, ואפי' בשבת שלא מקפלים יניחנה בצורה מכובדת (ע"פ פסקי תשובות בסי' כד אות ה).

[25] ובעוד הציצית עליו וכו' - פירוש, בעוד הציציות תלויות על הבגד שבלה, יש לדון האם גם בכהאי גוונא מותר להשתמש בבגד לשימוש חול שאינו מגונה, שהרי בפשטות השולחן ערוך מיירי בטלית שכבר הסירו ממנה את הציציות, (ואין הכוונה במ"ב "בעוד הציציות עליו" - בעוד שלבוש בציצית. ובאמת לענין איסור

הלכות ציצית סימן כא

כא בדת מה לעשות בציצית שנפסקו ובטליות ישנים. וכו' ד' סעיפים :

א מניח ל' ר' לפי כפי צוה והמכ"ס זכר"ן מ"א דביטול סוד מונין ל' וזו הטובה שנה ל"ב ב ה"ר"ן בפרק י"ג דכחצ"ה כחצ"ה"ג ג המכ"ס כ"א" וכו' כ"ס ג"און מהסוד דמנח"ל מ"א

א (א) *חומי ציצית (ה) (ה) שנתפסקו יכול לזרקן (ב) [ג] (ג) לאשה מפני שהיא מצוה שאין בנוחה קרושה * אבל כל זמן שהם (ד) קבועים בשלית אסור (ה) להשתמש בהם כגון * לקשור בהם שום דבר וביוצא בזה משום בזוי מצוה: (ו) וי"א דף לאחר שנפסקו (ו) אין לנהוג בן כהן ציון (ז) לזרוק בחקו מנוה אלא שאין צריך גניוס (כל זו הלכות שנת) ויש מדקדקין (ח) לנגוין והמחמיר ומדקדק במלות חפ"כ (מחז"ל הלכות ציצית) (וע"ל סימן תרס"ד סעיף ח' ט'): ב' בטליות של בצוח (ט) שובלו אדם בודל עצמו מהם (ו) ואינו מותר (יא) לקנח עצמו בהם ולא לייחד אותם לתשמיש (יב) הסגנה אלא (יג) וזרקן וצום בליום: ג' למותר ליכנס בציצית (ג) (יד) לבית הבסא: הנה וכו' לשכנ

באר היובל

נראה דלפי' להגר עובד כוכבים מדלא מפרט הכרייתא לעובד כוכבים שאינו מגר אלא הכ"ח קב דזוקא לעובד כוכבים שאינו מגר אלא להגר עובד כוכבים מוכרין והמ"א הקשה עליו מפרש"י פ"ט. ואני אומר דמפרש"י אין הכתה דלמ"ל טירטו דיל' כך כיונה כהמ"ל מן המגר מן העובד כוכבים כשרה והמ"א שאמרו אין מוכרין פ"ט מן המגר דלפי' להגר עובד כוכבים מותר למכור לו פ"ט מתייזר להתחלה כיון דמגר הוא ליכא למיחש למיזד ועי' יד אהרן. ב' המ"א כו' ס"ו ס"ק ב' מוכח מתב"ש שמוכר לעשות מוכר לעובד כוכבים כמנוח הציצית. אבל אם מוכר פ"ט להכירו אחר לישל הציצית א"כ רוצה לקבעם בעלים אחר פ"ט. לשלוח ציצית פ"ט עובד כוכבים לר"ך ב' מורה"ח. ודוקא אם יש למוכר שנהגה בהליטין ולאשר דלם הם שצורין ומוספקין שרי. מ"א. אם מלא פ"ט מתייזר או ציצית שזקוק יש להקשירו בזמן כזה. עולת חמיר ועיין ב"י. והבאר היובל אחר לפני המתיק משם פ"ט יש להחמיר ע"ש וז"ש בן: (ה) שנפסקו. ו' תקדש עש"ש כנגד דהזמנה ללו מילח"ח ה"ח: (ב) ללשפה. ומחז"ל נהג לביאש תוך הספר לסימן או לעשות פ"ט שום חזרה. והב"ש ס"ו וה"ם ס"ך סוכה סוכה שלם לעשות בו לערך דבר שאינו כבוד למנוה שבה. (ומותר להשתמש בעלית כשהמיר הציצית ובלגד שלא יביא השמים מנוה ופשוט הוא. כהוב בשו"ת רמ"א סי' ס' אסור לעשות פ"ט של מנוה מהשמיני דפורי עובדי כוכבים או לקרוא מהן קרשים וצ"ע לנגוין ביהב"ז אבל מותר ללבוש מלבוש מלבוש כוכבים) (ג) לביית הבסא. כתב ה"י דוקא ב' כפופות שלשם התה הכנדים אבל בפליטות של מנוה אין נטין שיכנס לביית הבסא. גם ההולכים ציו"ל לפנות והלוגשים

שערי תשובה

[ה] שנפסקו. עכ"פ וכו' גם הוא מודה כיון שהעולה לא נעשה כהם השמים מורה. ות"מ אפשר שאין לנגוין מוכר כיון שאהר"ס סוים וטוריים ללש ציצית: [כ] לאשה. עכ"פ ות"ס כ"ס תשובת רמ"א הוא ע"ס וז"ל רמ"א והוא מדברי סה"ר. ות"ס אבל מותר כו' עיין ב"ש דוד וז"ל נגוף סה"ר

מזויזת לעובד כוכבים חל"ה להגר עובד כוכבים מותר למכור לו פ"ט מתייזר להתחלה כיון דמגר הוא ליכא למיחש למיזד ועי' יד אהרן. ב' המ"א כו' ס"ו ס"ק ב' מוכח מתב"ש שמוכר לעשות מוכר לעובד כוכבים כמנוח הציצית. אבל אם מוכר פ"ט להכירו אחר לישל הציצית א"כ רוצה לקבעם בעלים אחר פ"ט. לשלוח ציצית פ"ט עובד כוכבים לר"ך ב' מורה"ח. ודוקא אם יש למוכר שנהגה בהליטין ולאשר דלם הם שצורין ומוספקין שרי. מ"א. אם מלא פ"ט מתייזר או ציצית שזקוק יש להקשירו בזמן כזה. עולת חמיר ועיין ב"י. והבאר היובל אחר לפני המתיק משם פ"ט יש להחמיר ע"ש וז"ש בן: (ה) שנפסקו. ו' תקדש עש"ש כנגד דהזמנה ללו מילח"ח ה"ח: (ב) ללשפה. ומחז"ל נהג לביאש תוך הספר לסימן או לעשות פ"ט שום חזרה. והב"ש ס"ו וה"ם ס"ך סוכה סוכה שלם לעשות בו לערך דבר שאינו כבוד למנוה שבה. (ומותר להשתמש בעלית כשהמיר הציצית ובלגד שלא יביא השמים מנוה ופשוט הוא. כהוב בשו"ת רמ"א סי' ס' אסור לעשות פ"ט של מנוה מהשמיני דפורי עובדי כוכבים או לקרוא מהן קרשים וצ"ע לנגוין ביהב"ז אבל מותר ללבוש מלבוש מלבוש כוכבים) (ג) לביית הבסא. כתב ה"י דוקא ב' כפופות שלשם התה הכנדים אבל בפליטות של מנוה אין נטין שיכנס לביית הבסא. גם ההולכים ציו"ל לפנות והלוגשים

ביאור הרבה

כ"י שהיהו משמע דף ג"ר חסור: * אבל כ"י ש"ס קבועים וכו'. עיין ב"ר"ב והוא מב"ח ובנילו דבריו פ"ט והמ"א והס"ס לכה המ"א ג"כ דלא הכ"ס כהוב דבר"ט מודים בזה דברי ועיין לקמן בסימן הר"ח סק"ב כמ"א כ"ס לענין סוכה גניוה משנה נשים דתבטע מדבריו שם דבכל סוכה ואפי' כשיניע הן הסוכות כ"י שלא יבד כל אין עליה רק שם הסוכה בעלמא וזוהי כפשיטות דמ"ל כהב"ה כמ"א דכוח מותר להשתמש בה עדיין ואין צוה משום כיווי מנוה דלא כ"ה ועיין בטע"ס בהש"ס שם כ"ס כהב"ז שכתב כ"ס מבר"י מוזכרין ס"כ"ט שם ג"כ לאסור אך הוא דחה דבריו שם מהב דברי המ"א ולגאל שלא וכו' רבנ"א יסבור ג"כ כיוצא"ן ואין להכיר שם רק פתחה דבריו כללו הסנה שאינו בודל וכו' שכתב הש"ס שם ועוד א"א לומר דכברה סמ"א לחלק בין ציצית דבכל יום היא שומרת לקיים בה סמנו"ט ע"כ אפילו בעת ששטס שפעלו דעיינן לא והבטל המנוה מן הכנוד פמ"א"כ בסוכה ללח"ו ימי הכה דמתבטל מנוה פתחה עד לבסו כה"ס ע"כ ח"ך דדעתו עליה אין עליה רק שם סמנו"ט כעלמא וכו' ע"כ בלוגד ויפאר ע"כ דיואלוב סמ"א ג"כ אהב"ח: * לקשור וכו' עיין כפ"ט שכתב דף בכל מנוה דרנבן שייך בה כפי"כ דכיווי מנוה פיי"ש:

ח"ע"ס ששאלו הקבצים מותר לפלו לחסר הפלית לנגדי: (א) חומי ציצית וכו'. ויהי לכל השמיני מנוה כגון (ב) כוכב ולגב תופר וכו' כ"ג לחסר שנחבטלו (ג) ואינם שומדין עוד למנוה: (ב) שנפסקו. או שהתיקן מהפלות וכו' (ג) מפרש ששאלו כנגד דהזמנה ללו מילח"ח ה"ח: (ג) לאשה. אבל (ד) אסור לעשות כהם השמים מנוה ללא גרע ציצית מסלית לקמן כס"ג: (ד) קבועים בשלית. אפילו אם אין לכות עתה בהפלות ואפילו (ה) בלילה כיון שהיא (ו) עומד לנביעה וללחש בכיציית ידי מנוה ציצית וכן שופר נמי אפילו לאחר ר"ה וכן לולב יסן אם שומדין עדיין למנוה לשם סכא"ס אסור להשתמש בהן משום כיווי מנוה ועיין בה"ל: (ה) להשתמש בהן. ובציצית (ז) לא מהי היל"י באופר לוי בודל מכן כמו במל"ח ס"ג משום דכיווי מנוה הוא דציצית פ"ט בהכרה לשם מנוה ששה דמבדק עליה להחמיק: (ו) אין לנהוג בהן. וכן (ח) בסקר הסוכה ולגב ויפאר ללחש שנחבטלו ממנוה"ן אין לזרוקן לאשה וכל כ"ג דבר שאינו כבוד למנוה שבה וכה"ה הפמ"ג דנבון שלא לעשות השמיני מנוה אפילו דפסות הסוכה: (ז) לזרוקן. ר"ל (ט) בידים אסור (ח) לנגוין. כהוב מחז"ל דייח הציצית כחור הספר לסימן או לעשות בכן שום מנוה דהואיל וחיטתניד בכו מנוה הדא יתבדד בכו אחריתא: (ט) שכלו. עיין בפמ"ג שכתב דפלות של מנוה שנפסקו ציציותיו לא יעשה ממנו המכ"ס דהוא בכלל השמיני מנוה ואפילו מסלית קפן אסור: (י) ואינו מותר וכו' מל"ג. [אחר"ה וכן משמע מהג"ח]: (יא) לקנח וכו'. ר"ל אפילו לתקח הפסוק משם רנ"ל [כן מוכח מר"ן דשבת]: (יב) המנוה. אפילו (יג) לשלוח מנוה שרי ובעת הציצית עליו אם רשאי להשתמש בהפלות השמים שאינו מנוה דעת הע"ה דברי דדוקא בציצית אומר כה"ס והמ"א אסור וכן הסכ"ס הפמ"ג וכתב דפלות של הפלה המיוחד לכן חמיר הפלות כמו הציצית אבל פ"ק שפיסא דברי לכל השמיני שאינו מנוה אפילו בעוד הציצית עליו דלא לבסו דריון הוא ורשאי לשכב בו בלילה ובכסא: (יג) וזרקן. ר"ל (יא) לאשה ופילו היא ה"ל דנוסר ציצית גופא משמע דמורה בזה: (יד) לבית הבסא. ודוקא (י) ב' כנפות הקפן שלובש כל יסוד אבל ללו פליטות של פ"ט שומדין (י) רק להתפלל בן אין נטין שיכנס בהן לכה"ס ח"ך (יד) להשתיין בכן מותר גם ההולכים ציו"ל לפנות והלוגשים כפי"ל לר"ך שיפסו

שער הציצית

ה' מניח כ"ו פ"כ: (ב) כ"כ סמ"ח כפי"ט וכו' ע"ש: (ג) פ"ח ופ"א לקמן כבימין פ"כ: (ד) פ"ט כמ"ז: (ה) פמ"ג: (ו) ב"ח: (ז) פמ"ג: (ח) פ"ז: (ט) מוכח מהב"ר"א כביאורו: (י) פ"ח: (יא) מוכח פמ"ג: (יב) פמ"ג: (יג) פמ"ג: (יד) דמ"ח:

הלכות ציצית סימן כא

(ומש"כ בשעה"צ שזה מוכח בפמ"ג (מש"ז ג) כוונתו מזה שהפמ"ג תמה על הט"ז שכתב שבגד הטלית יותר חמור מהציציות עצמן, משמע שלדעתו הציציות שוות בחומרתן לבגד, וא"כ כשם שבציציות מותר לזורקן לאשפה כך גם הבגד (והוי כל שכן)).

30] ואפילו היש אומרים הנ"ל דאוסר בציצית גופא משמע דמודה בזה - רצה לומר שאפילו הרמ"א בסעיף א שגבי הציציות כתב שאסור לזורקן לאשפה, מודה בבגד הטלית שמותר לזורקו לאשפה, שאם היה סובר שאפילו את הטלית אסור לזרוק לאשפה, היה צריך לכתוב את דינו בטלית והיינו יודעים שכל שכן שבציציות אסור, ועכשיו שאמר את דינו רק גבי ציציות שהן יותר קדושות משמע שבטלית מודה שמותר (על פי צה"פ הע' 7). ודע שהלכה למעשה אדם שקונה טלית מצוייצת חדשה ומסיים את שימושו בטלית הישנה (ובציציותיה), יוצא מסעיפים א' וב' שהדבר הנכון ביותר לעשות הוא לגנוז את הטלית הישנה (בין טלית קטן בין גדול) ביחד עם ציציותיה (כעין מה שכתב הרמ"א בסע' א ו"יש מדקדקין לגנוזן" וכו'. ואין בעיה במה שמכניס דברי חול לגניזה, דהכל משמש למצוה), ומעיקר הדין יכול לחתוך בכנף כדי להוציא את הגדיל כולו שלם (משום שראוי לא לחתוך הציציות עצמן בסכין ברזל כמבואר בסי' יא ציון 154) ולהשליכו במקום שאינו מבוזה (על פי פסקי תשובות אות א ס"ק ב,ג, וסי' טו אות א), ואת הבגד (אפילו טלית גדול) יכול להשליך לאשפה (בלי הציצית) וראוי לעוטפו בשקית ועדיף בשקית שאינה שקופה.

סעיף ג (טו"ע)

31] מותר ליכנס בציצית לבית הכסא - מוכח מדאיתא במנחות (מג.) שרב יהודה היה מברך כל בוקר על הציצית ולא היה מברך במשך היום שוב, משום שלא פשט את הטלית מעליו כל היום, ומוכח מזה שגם כאשר הלך לבית הכסא, אף אם פשט את הטלית לצורך כך, לא

ללבוש בימינו שנעשה רק לשם מצוה, מ"מ אינו "חפץ של מצוה" (פסקי תשובות אות א וכן משמע בגנזי הקודש (יז,ד) ודלא ככף החיים ס"ק י), משום שהבגד עצמו לא נעשה לשם מצוה אלא להיות תשמיש של מצוה עבור הציציות, וכיון שהציציות בעצמם הם "תשמיש מצוה" (כמבואר בציון 1) ממילא הבגד הוא "תשמיש דתשמיש", ומותר בשימוש חול (כמו שהבאתי לענין נרתיק הטלית בציון 1), משא"כ בט"ג הבגד עצמו נעשה לשם מצוה, שיתפלל בבגד מיוחד לתפילה). **ומלשון המשנה ברורה** ("וכן הסכים הפמ"ג") משמע שפוסק כפרי מגדים (וכן פסק בפסקי תשובות (אות א ס"ק א והע' 13) והביא שכן פסקו גם באליה רבה ותשובה מאהבה (ח"א מט) ותורת חיים (סופר). ואם כן אסור לעשות שימוש חול בטלית גדול, והנה מספר דוגמאות לשימוש חול האסור: לקשור בו דברים, לעטוף בו חפצים, להשתמש בו ככרית לשיבה או שינה נוחה, מפה לשולחן, וילון להגנה משמש או רוח או להיזק ראייה, ולהלבישו על בובות לצרכי מסחר או הצגה (ולצורך כך ניתן להשתמש בטלית חדשה שעדיין לא השתמשו בה, כמו שנתבאר בציון 8, ובפסקי תשובות כתב דניתן להשתמש בציציות פסולות לצורך זה) (פסקי תשובות אות א ס"ק א). **אמנם** לאבשו מחמת שקר לו ורוצה להתחמם מותר, משום דהוי דרך לבישה ואינו עושה בו שימוש שונה ממהותו (גנזי הקודש יז,ג). ודע דאף לכתחילה מותר להשתמש בו שימוש חול לצורך מצוה אחרת, כגון להגן מהשמש לצורך לימוד וכיוצא בזה, משום שתשמיש מצוה יעודו הוא לשמש למצוה ואין בו קדושה עצמית (ואילו בתשמיש קדושה אסור לכתחילה ורק אם אין לו אפשרות אחרת אפשר להקל כדמשמע במשנה ברורה בסי' קנד ס"ק לא, ובגנזי הקודש ג הע' יא בשם אבני ישפה (ח"א סי' רג), מפי מור"י).

ס"ק יג

29] רצה לומר לאשפה - שהרי אפילו גבי ציציות שהן גוף המצוה כתב השולחן ערוך בסעיף א שזורקן לאשפה, וכל שכן הבגד

הלכות ציצית סימן כא

כא בדת מה לעשות בציצית שנפסקו ובטליות ישנים. וכו' ד' סעיפים :

א מנינה ר"ח לפי
כפ"ל חות והרמב"ם
זכר"ן מ"א דביטול
הסם מוה"ן ע"ה וזו
הטובה שנה ל"ב
ב ה"ר"ן בפרק י"ג
דכח"כ כה"ל
ג הרמב"ם כ"ט
וכ"י כ"ט ג' א"ן
מסב"א דמנח"מ א'

א (א) *חומי ציצית (ה) (ה) שנתפסקו יכול לזרקן (ב) [ג] (ג) לאשה מפני שהיא מצוה שאין
בנומה קדושה * אבל כל זמן שהם (ד) קבועים בשלית אסור (ה) להשתמש בהם כגון * לקשור
בהם שום דבר וביוצא בזה משום בזוי מצוה: (ו) * וי"א דף לאמר שנפסקו (ו) אין לנהוג בן כהן ציון
(ז) לזרוק במקום מנונה אלא שאין צריך גניזה (כל זכר הלכות שנת) ויש מדקדקין (ח) לנגוין והמחמיר
(ט) מדקדק במלות חפ"כ (מחרי"ל הלכות ציצית) (וע"ל סימן תרס"ד סעיף ח' ע'): **ב** * בטליות של בצוח
והצוח (י) שובלו אדם בודל עצמו מהם (י) ואינו מותר (יא) לקנח עצמו בהם ולא לייחד אותם לתשמיש
(יב) הסגנה אלא (יג) וזרקן וצום בליום: **ג** * למותר ליכנס בציצית (ג) (יד) לבית הבטא: הגה וכו' לשכח

באר היובל

נראה דלפי' להגר עובד כוכבים מדלא מפרט הכרייתא לעובד כוכבים
שצונו מבר' אלא הכ"ח קב"ל דווקא לעובד כוכבים שצונו מבר' אבל
להגר עובד כוכבים מוכרין והמ"א הקשה עליו מפרש"י ע"ש. ואני
אומר דמפרש"י אין הכתה דלמ"ל טירטו דיל' כך כיונה כהמ"ל
מן המגר מן העובד כוכבים כשרה והמ"א שאלמו אין מוכרין פ"ת
מזויתא לעובד כוכבים חל"ה להגר עובד כוכבים מותר למכור ע' פ"ת מעי"א לכתלה דין דהגר הוא לכת' ליתחם למידי ועי' יד
הגרין. כ' המ"א כ"י ס"ו ס"ק ב' מוכח מכלל פסוקר לעשות פ"ת ד' כגמורו בגד אחר שלא יאכל ד' כגמורו מדמחיר למטר לעובד
כוכבים הטלית כמנוול הציצית. אבל אם מוכר פ"ת להכירו אחר לישול הציצית אלא כ' רוצה לקבוע בטלית אחר ע"ש. לשלוח ציצית ע"י
עובד כוכבים לר"ך ב' מורה"ח. ודוקא אם יש למוכר שנהנה בהליטין ולאשר דלם הם שצורין ומוספיקין שרי. מ"א. אם מלא פ"ת מזויתא
או ציצית שקוץ יש להקשירו בזמן הזה. עולם תמיד ועיין ב"י. והבאר היובל אחר לפני המשיק משם מ"א יש להחמיר ע"ש וז"ל: כן
(ה) שנפסקו. וכן תקדש עש"ש כנגד דהזמנה ללו' מילח"א היא: (ב) ללשפה. ומחרי"ל נהג לביאשם תוך הספר לסימן או לעשות פ"ת
שום חזרה. והב"ט ס"ו וה"ם ס"ך טובה טוב שלא לעשות בו לערך דבר שצונו כבוד למנוה שבה. (ומחרר להשתמש בטלית
כהחמיר הציצית ובלגד שלא יביא השמים מנונה ופשוט הוא. כהוב בשנת רמ"א סי' ס' אסור לעשות טלית של מנוה להקשירו דאמר
עובדי כוכבים או לקרוא מן הקדשים ולנגין ביה"כ אבל מותר ללבוש מלבוש מלבוש כוכבים) (ג) לביית הבטא.
כתב ה"י דוקא ב' כפופות שלבש התה הכנדים אבל בפליטות של מנוה אין נטין שיכנס לביית הבטא. גם ההולכים ציו"ל לפנות והלבושים

[ה] שנפסקו. עכ"פ וכו' גם הוא מודה כיון שהעולם לא נעשה כהם השמים
מזה. ות"מאפשר שאין לנהוג מוכר כיון מאהרסס סוים ושוריס ללם
ציצית: [כ] לאשה. עכ"פ ות"מ כ"ט תשובת רמ"א הוא ע"ש וז"ל רמ"א
הוא מדברי סמ"ק. ות"מ אבל מותר כ"י עיין ב"ש דוד וז"ל נגוף סמ"ק

מזויתא לעובד כוכבים חל"ה להגר עובד כוכבים מותר למכור ע' פ"ת מעי"א לכתלה דין דהגר הוא לכת' ליתחם למידי ועי' יד
הגרין. כ' המ"א כ"י ס"ו ס"ק ב' מוכח מכלל פסוקר לעשות פ"ת ד' כגמורו בגד אחר שלא יאכל ד' כגמורו מדמחיר למטר לעובד
כוכבים הטלית כמנוול הציצית. אבל אם מוכר פ"ת להכירו אחר לישול הציצית אלא כ' רוצה לקבוע בטלית אחר ע"ש. לשלוח ציצית ע"י
עובד כוכבים לר"ך ב' מורה"ח. ודוקא אם יש למוכר שנהנה בהליטין ולאשר דלם הם שצורין ומוספיקין שרי. מ"א. אם מלא פ"ת מזויתא
או ציצית שקוץ יש להקשירו בזמן הזה. עולם תמיד ועיין ב"י. והבאר היובל אחר לפני המשיק משם מ"א יש להחמיר ע"ש וז"ל: כן
(ה) שנפסקו. וכן תקדש עש"ש כנגד דהזמנה ללו' מילח"א היא: (ב) ללשפה. ומחרי"ל נהג לביאשם תוך הספר לסימן או לעשות פ"ת
שום חזרה. והב"ט ס"ו וה"ם ס"ך טובה טוב שלא לעשות בו לערך דבר שצונו כבוד למנוה שבה. (ומחרר להשתמש בטלית
כהחמיר הציצית ובלגד שלא יביא השמים מנונה ופשוט הוא. כהוב בשנת רמ"א סי' ס' אסור לעשות טלית של מנוה להקשירו דאמר
עובדי כוכבים או לקרוא מן הקדשים ולנגין ביה"כ אבל מותר ללבוש מלבוש מלבוש כוכבים) (ג) לביית הבטא.
כתב ה"י דוקא ב' כפופות שלבש התה הכנדים אבל בפליטות של מנוה אין נטין שיכנס לביית הבטא. גם ההולכים ציו"ל לפנות והלבושים

ביאור הרבה

כ"י שהיהו משמע דף גר"י אסור:
* אבל כ"י ש"ס קבועים וכו'. עיין ב"ר"ב והוא מב"א ובנילו דבריו
סע"א והמ"א והסמ"ס לכה"מ פ"ב ג"כ דלא הכ"ס כהב" דכו"ע
מודים צד דברי ועיין לקמן בדין הר"ח כה"ב כ"מ כ"ט לעיין סוכה
גניזה משנה נשים דתחבט מדבריו שם דבכל כהנה ואפי' כגיניע הן הסוכות
כ"י שלא יבד כ"ן אין עליה רק שם הומוה בעלמא וזוהי כפשיטות דמ"ל
כהכ"ה סע"א דכ"ה מותר להקשיר בה עדיין ואין צוה משום כיווי מנוה
דלא כ"ה ועיין בטע"מ שהביא שם כ"ט כהכ"ה כ"ט כהכ"ה מוזכרין
ס"כ"ט שם ג"כ לאסור אך הוא דחה דבריו שם מהך דברי המ"א ולגאל שלא
וכר הכ"ה יסבור ג"כ כיוצא"ן ואין להכיר שם רק פתחה דבריו כללו הכונה
שאין בודל וכו' שכתב השמ"ס שם ועוד א"א לומר דכ"ה סמ"א לחלק
בין ציצית דבכל יום היא שומרת לקיים בה סמ"א ע"כ אפילו בעת ששוחטס
ועליו דבין לא נהפסל המנוה מן הכ"ה כהכ"ה לחת' ו' ימי הכה
דמכיל מנוה פתחה עד לבוש כה"ה ע"כ ח"ך דדעתו עליה אין עליה רק
סמ"א כמלמא וכו' ע"כ בלוגג ושאר ע"כ דיואלוב סמ"א ג"כ אכ"ה:
* לקשור וכו' עיין כפ"א שכתב דף בכל מנוה דרנבן שייך בה כה"כ
דכיווי מנוה עי"ש:

ח"ע"ם ששאלו מותר אפילו לחסר הטלית לנגדי:
(א) חומי ציצית וכו'. וזהו לכל השמים מנוה כגון (ב) כוכב וז"ל
תופר וכו' כ"ה"ג לאמר שנחבטלו (ג) ואינם שומדין עוד למנוה:
(ב) שנפסקו. או שהחיקן מהטלית וה"ם (ג) תפוקם שעשאלן כנגד
דהזמנה ללו' מילח"א היא: (ג) לאשה. אבל (ד) אסור לעשות כהם
השמים מנוה ללו' אף גרע ציצית מטלית לקמן כס"ב: (ד) קבועים
בטלית. אפילו אם אין לכות עתה בהטלית ואפילו (ה) כלילה כיון
שע"א (ו) עומד לנביעה וללחם כה"ה ידוי מנוה ציצית וכן שופר נמי
אפילו לאחר ר"ה וכן לולב יסן אם שומדין עדיין למנוה לשם כה"ה
אסור להשתמש בהן משום כיווי מנוה ועיין כה"ה: (ה) להשתמש
בהן. וכו' וז"ל (ז) לא מהי הילפי באומר לוי בודל מן כמו כה"ה
כ"ה משום דכיווי מנוה הוא דציצית ע"כ בהכ"ה לשם מנוה ששה
דמבדק עליה להחמיק: (ו) אין לנהוג בהן. וכן (ח) כשכר הכוכה
ולובל וסוסר ללפר שנחבטלו ממנוהן אין לזרוקן לאשה וכל כ"ה"ג
דבר שצונו כבוד למנוה שבה וכה"ה הפת"ג דכתב שלא לעשות השמים
מנוה אפילו דפסות הכוכה: (ז) לזרוקן. (ז"ל (ט) בידים אסור
(ח) לנגוין. כתב מחרי"ל דייח הציצית כחוק הספר לסימן או לעשות
בזמן שום מנוה דהואיל וחיטתניד בזה מנוה הדא יתבדד בזה אחריתא: (ט) שכלו. עיין כה"ה שכתב דטלית של מנוה שנפסקו ציציותיו לא
יעשה ממנו הכוכים דהוא כולל השמים מנוה ואפילו מטלית קפן אסור: (י) ואינו מותר וכו' מ"א. [אחר"ה וכן משמע מהגר"ם]:
(יא) לקנח וכו'. ר"ל אפילו לתקח הקום משם רנלו [כן מוכח מר"ן חפ"כ]: (יב) המנוה. אלא (י) לשלוח מנוה שרי ובעת
הציצית עליו אם רשאי להשתמש בהטלית השמים שצונו מנוה דמה הע"ה דברי דדוקא ציצית אושר המחמיר כ"ס' והמ"א אסור וכן
הסמ"ס הפת"ג וכתב דטלית של הפלה המיוחד לכהן חמיר הטלית כמו הציצית אבל ע"ק שפי"ט דברי לכל השמים שצונו מנוה אפילו
בעוד הציצית עליו דלא לבוש הריון הוא ורשאי לשכב בו כלילה וכנסמוך: (יג) וזרקן. ר"ל (יא) לאשה ואפילו היא כ"ה"ג דנוסר
ציצית גופא משמע דמותר בה: (יד) לבית הבטא. ודוקא (י) ב' כנפות הקפן שלנכס כל יסוד אבל ללו' לייחיהו של מנוה שומדין
(י) רק להחלל בן אין נטין שיכנס בהן לכ"ה"ם ח"ך (יד) להשתיין בהן מותר גם ההולכים ציו"ל לפנות והלבושים כק"ס"ל לר"ך שיסבוס

שער הציצית

ה) מנינה כ"י ע"כ: (ב) כ"כ סמ"א כ"י וס' ע"ש: (ג) כ"כ ופ"א לקמן כבי"מ ע"כ: (ד) ע"כ כה"ה: (ז) ע"כ פ"ג: (ח) ע"כ: (ט) מוכח
מהכ"ה כיוצא"ן כיוצא"ן: (י) ע"כ: (יא) מוכח סמ"א: (יב) כה"ה: (יג) ע"כ: (יד) דש"ת:

הלכות ציצית סימן כא

טלית קטן פשיטא דשרי וכו' דהא לבוש הדיוט הוא ורשאי לשכב בו בלילה וכבסמוך", ומשמע דטלית גדול אינו לבוש הדיוט ואינו רשאי לשכב בו בלילה (וכן מוכח ממש"כ המ"ב בס"ק יד שהשו"ע שהתיר להיכנס לביהכ"ס מיירי בט"ק, והרמ"א שדיבר על שכיבה (וגם כיבוס) מיירי באותו הבגד, וכן משמע בדה"ח (דין לקיחת טלית מעכו"ם וכו' ס"ק ה), ועיין בצה"פ טז דיש שהתירו לשכב אף בט"ג). **והטעם שאין נכון לשכב בטלית גדול נראה דאינו מטעם שימוש חול, שהרי אינו שימוש שונה ממהותו משום שמשתמש בו בלבישה (וכמש"כ בציון 28 לענין הגנה מקור), ונראה שהוא כמו שכתב הט"ז לענין הכניסה לבית הכסא (כמבואר בציון 34) שבגד שמוזג בו את הכוס לרבו לא יהיה אותו בגד שמבשל בו קדירה (טעם נוסף הבאתי בציון 36), ואם כן אינו אסור מדינא אלא מדרך ארץ (ולפי"ז נראה דאין נכון ללבוש בהצגות וכדומה טלית גדול, ולצורך כך ניתן לעשות כמבואר בציון 28 לענין הלבשת בובות). ולגבי המקור לפסק זה של הרמ"א, בתחילת דברי הבאתי את דברי הגר"א, ומקור נוסף לעניות דעתי ניתן להוכיח בפשטות מעצם המושג של "כסות לילה" שחייב בציצית לחלק מהדעות (כגמ' הנ"ל וכן בדף מ: "גזירה משום כסות לילה" ופירש"י "שמא יתכסה בו בלילה וכו'" ועוד מקומות), ש"כסות לילה" פירושו בגד המיוחד לשינה, ואם כן מוכח שמותר לשכב בבגד שיש בו ציצית (וכבר נתבאר בציון 28 שגם ט"ק המיוחדת למצוה אינה יותר חמורה מסתם בגד שיש בו ציצית).**

ס"ק יד

[33] ודוקא בארבע כנפות הקטן שלובשו כל היום - וראיה ממקור הדין שהבאתי בציון 31, דהתם בגמרא קוראים לטלית של רב יהודה "גלימיה" ולא "טלית", משמע שמדובר בבגד רגיל שהיה לובשו כל היום (והיו בו ד' כנפות

בירך שוב על הטלית, ואם כן מוכח שאין איסור להיכנס עמו לבית הכסא, שהרי אם היה איסור בדבר, היה צריך לברך בכל פעם שיצא מבית הכסא כמו שנפסק לגבי תפילין (בסי' כה במ"ב ס"ק מז, ובזה סרה קו' הפמ"ג בא"א ב) (על פי בית-יוסף בשם הנמוקי יוסף (הלכות ציצית יב. ד"ה נהגו)), והטעם שמותר להיכנס עמו לבית הכסא הוא משום שכך דרך בני אדם, להיכנס במלבושיהם לבית הכסא (על פי ערוך השולחן ג).

[32] וכל שכן לשכב בהן דשרי - במסכת מנחות (מג.) כתוב שלרב יהודה היו שני מלבושים של ציצית, אחד בגד יום ואחד בגד לילה, ומבואר שם שהוא סובר שלילה זמן ציצית, וכתוב שכל בוקר כאשר היה לובש את הבגד של יום היה מברך עליו, ומשמע שעל בגד של לילה לא היה מברך כלל, והקשה הרא"ש (הלכות קטנות, ציצית, כ) למה לא כתוב בגמרא שהיה מברך גם בלילה כאשר היה לובש את הבגד של לילה? ותירץ שרב יהודה לא היה פושט מעליו את הבגד של לילה בבוקר, אלא היה לובש את בגדיו של יום מעל הציצית של הלילה, ולכן בהגיע הלילה נמצא שכבר לבוש ועומד בבגד הלילה ואינו צריך לברך עליו, ומוכח מזה שהיה ישן בטליתו של לילה, דאם לא כן יש איזה שהוא זמן שהיה לובשו לבישה חדשה, ואם כן גם בגד הלילה חייב בברכה (לדידיה דס"ל דזמן ציצית הוא), ואמאי קאמר בגמרא שמברך רק על בגד של יום (על פי הגר"א וזהו שכתב הגר"א "וע"ל סי' ח סע' יב] (הגהת ברכת אליהו), דשם הביא הגר"א את הרא"ש הנ"ל) **ולפי דברי הגר"א הללו יוצא שהרמ"א לא מיירי בטלית המיוחדת לתפילה, דהא מיירי בבגד לילה, ואם כן לפי מה דמסיק הרמ"א שנהגו לשכב בטלית, היינו בטלית קטן, אבל בטלית גדול אין נכון לשכב, וכן מוכח במשנה ברורה (ס"ק יב) שכתב "אבל**

הלכות ציצית סימן כא

כא בדת מה לעשות בציצית שנפסקו ובטליות ישנים. וכו' ד' סעיפים :

א מניח ל' לפי
כפף חוט והמטב"ס
זכרין מ"א דביטוי
סוד מוניין מ' ודי
הטובה שנה ל"ב
ב הדין כפרה י"ג
דכח כסא הראש"ל
ג המכ"ס כס"ל
וב"י כסא ג'אין
מסילא דמנח"מ א'

א (א) *חומי ציצית (ה) (ה) שנתפסקו יכול לזרקן (ב) [ג] (ג) לאשה מפני שהיא מצוה שאין
בנוחה קרושה * אבל כל זמן שהם (ד) קבועים בשלית אסור (ה) להשתמש בהם כגון * לקשור
בהם שום דבר וביוצא בזה משום בזוי מצוה: (ו) *אף דף לאמר שנפסקו (ו) און לנהוג כגון מכה ציון
(ז) לזרוק במקום מנוה אלא שאין צריך גניוס (כל זו הלכות שנת) ויש מדקדקין (ח) לנגוון והמחמיר
(ט) מדקדק במלות חפ"כ (מחרי"ל הלכות ציצית) (וע"ל סימן תרס"ד סעיף ח' ט'): **ב** *בטליות של בצוח
והצוח (י) שובלו אדם בודל עצמו מהם (י) ואינו מותר (יא) לקנח עצמו בהם ולא לייחד אותם לתשמיש
(יב) הסגנה אלא (יג) וזרקן וצום בליום: **ג** *למותר ליכנס בציצית (ג) (יד) לבית הבסא: הגה וכו' לשכנ

באר היובל

נראה דאפי' להגר עובד כוכבים מדלא מפרט הכרייתא לעובד כוכבים
שצונו מגר אלא הכיח קב דזוקא לעובד כוכבים שצונו מגר אלא
להגר עובד כוכבים מוכרין והמ"א הקשה עליו מפרש"י פ"ט. ואני
אומר דמפרש"י אין הכתה דלמ"ל טירטו דיל' כך כיונה כהמ"ל
מן המגר מן העובד כוכבים כשרה והמ"א שאלמו אין מוכרין פ"ט
מזויתא לעובד כוכבים חל"ה להגר עובד כוכבים מותר למכור לו
חרי"ן. כ' המ"א כ"י ס"ו ס"ק ב' מוכח מכלל פסוקר לעשות
כוכבים הטלית כמטליל הציצית. אבל אם מוכר פ"ט להכירו אשר
ליסול הציצית אלא כ' רוצה לקבעם בטלית אחר פ"ט. לשלוח
ציצית ע"י עובד כוכבים לר"ך ב' מורה"ח. ודוקא אם יש להם
שנהגה כהליטין ולאשר דלם הם שצורין ומוספקין שרי. מ"א. אם
מלא פ"ט מזויתא או לציצית שצוק יש להקשירו בזמן כזה. עולם
חמיר ועיין ב"י. והבאר היובל אשר לפני התקית משם פ"ט
יש להחמיר ע"ש ודעי כן: (ה) שנפסקו. וכן תקדש
שעש"ס כנגד דהזמנה ללו מילח"מ היא: (ו) ללשפה. ומהרי"ם
נהג לביאשם תוך הספר לסימן או לעשות פ"ט שום חזרה
והכ"ס פ"ו וה"ם ס"ך סוכה סוכה שלם לעשות בו לערך
דבר שצונו כבוד למנוה שבה. (ומחר להשתמש בטלית
כהחמיר הציצית ובלגד שלא יביא השמים מנוה ופשוט הוא.
כהוב בשנת רמ"א סי' מ' אסור לעשות טלית של מנוה
כמחשבו דפורי עובדי כוכבים או לקרוא מן הקשים
לשמים לנגוין ביהב"י אבל מותר ללבוש מלבוש
מלבוש כוכבים: (ג) לביית הבסא. כתב ה"י
דוקא ד' כפופות שלשם התה הכנדים אלא כפליהו
של מנוה אין נטין שיכנס לביית הבסא. גם
ההולכים ציו"ל לפנות והלבושים

שערי תשובה
[ה] שנפסקו. עכ"פ וכו' גם הוא מודה כיון שהעולם לא נעשה כהם השמים
מורה. ות"מאפשר שאין לנגוון מכה כיוון מאהרסס סוים ושוריס ללם
ציצית: [כ] לאשה. עכ"פ ות"מ כסא תשובת רמ"א הוא ע"ס וז"ל רמ"א
הוא מדברי סא"י. ות"מ אבל מותר כ"י עיין ב"י דוד וז"ל נגוף ספסר

מזויתא לעובד כוכבים חל"ה להגר עובד כוכבים מותר למכור לו
חרי"ן. כ' המ"א כ"י ס"ו ס"ק ב' מוכח מכלל פסוקר לעשות
כוכבים הטלית כמטליל הציצית. אבל אם מוכר פ"ט להכירו אשר
ליסול הציצית אלא כ' רוצה לקבעם בטלית אחר פ"ט. לשלוח
ציצית ע"י עובד כוכבים לר"ך ב' מורה"ח. ודוקא אם יש להם
שנהגה כהליטין ולאשר דלם הם שצורין ומוספקין שרי. מ"א. אם
מלא פ"ט מזויתא או לציצית שצוק יש להקשירו בזמן כזה. עולם
חמיר ועיין ב"י. והבאר היובל אשר לפני התקית משם פ"ט
יש להחמיר ע"ש ודעי כן: (ה) שנפסקו. וכן תקדש
שעש"ס כנגד דהזמנה ללו מילח"מ היא: (ו) ללשפה. ומהרי"ם
נהג לביאשם תוך הספר לסימן או לעשות פ"ט שום חזרה
והכ"ס פ"ו וה"ם ס"ך סוכה סוכה שלם לעשות בו לערך
דבר שצונו כבוד למנוה שבה. (ומחר להשתמש בטלית
כהחמיר הציצית ובלגד שלא יביא השמים מנוה ופשוט הוא.
כהוב בשנת רמ"א סי' מ' אסור לעשות טלית של מנוה
כמחשבו דפורי עובדי כוכבים או לקרוא מן הקשים
לשמים לנגוין ביהב"י אבל מותר ללבוש מלבוש
מלבוש כוכבים: (ג) לביית הבסא. כתב ה"י
דוקא ד' כפופות שלשם התה הכנדים אלא כפליהו
של מנוה אין נטין שיכנס לביית הבסא. גם
ההולכים ציו"ל לפנות והלבושים

ביאור הרבה

כ"י שהיהו משמע דף גרי חסור:
* אבל כ"י שם קבועים וכו'. עיין ב"י וכו' והוא מב"א וכו' וכו' וכו'
סע"א והמ"א והסכים לכה המ"א ג"כ דלא הכי' כהב' דכו"ז
מודים צד דברי ועיין לקמן כיופן הר"ח סק"ב כמ"א כ"ס לעיין סוכה
גנייה משנה נשים דחמשת מדבריו שם דבכל כהנה ואפי' כגיניע הן
הסוכות כ"י שלא יבד כן אין עליה רק שם הוצנה כעלמא זוכה כפשיטת
דמ"ל כהנה סע"א דכח מותר להקטיל בה עיניו ואין זכא משום כיווי מנוה
דלא כ"כ ועיין בטע"ס שהביא שם כ"ס כהנה"ס כהנה כ"ס מבר"י
מזכירין סע"א שם ג"כ לאסור אך הוא דחה דבריו שם מכה דברי המ"א
ולאחל' שלם וכו' רבנ"א יסבור ג"כ כיוות"א און להכיר שם רק פתחה
דבריו כאלו כהנה שאינו בודל וכו' שכתב השע"ס שם ועוד א"א
לומר דכנה סמ"א לחלק בין ציצית דבכל יום היא שומרת
לקיים כס סמ"א ע"כ אפילו נעש ששטס פגעו דעיין לא
הנפטל המנוה מן כהנה פמ"א"כ כהנה לחת' ו' ימי כהנה
דמכיל מנוה פתחה עד לכוס כהנה ע"כ חף דדעתו עליה און
עליה רק כס סמ"א כעלמא וכו' ע"כ בלוגד ושאר ע"כ דיואלוב
המ"א ג"כ אהב"א: * לקשור וכו' עיין כספ"א שכתב דף ככל
מנוה דרנבן שייך כס כליאכור דכיווי מנוה פיי"ש:

משנה ברורה
ח"ע"ס ששאלו הקבצים מותר אפילו לחסר הטלית לנגדי:
(א) חומי ציצית וכו'. וזהו לכל השמים מנוה כגון (ב) כוכב
ולגב וכו' לה"ג לחסר שנחבטלו (ג) ואינם שומדין עוד למנוה:
(ב) שנפסקו. או שהחיקן מהטלית וה"ם (ג) מוקדם שעש"ס
כנגד דהזמנה ללו מילח"מ היא: (ג) לאשה. אבל (ד) אסור
לעשות כהם השמים מנוה ללא גרע ציצית לקמן כס"ב: (ד) קבועים
בטלית. אפילו אם אין לכות פתח בהטלית ואפילו (ה) כליה
כיון שח"א (ו) עומד לנביעה וללחם כהציצית ידי מנוה
ציצית וכן שופר נמי אפילו לאחר ר"ה וכן לולב
יסן חס שומדין עדיין למנוה לשנס כהנה אסור להשתמש
בהן כהנה"ל: (ה) להשתמש בהן. וכו' וכו' (ו) לא מהי
המ"א כיווי מנוה וכו' וכו' (ז) להשתמש בהן. וכו' וכו' (ח)
בסך כהנה ולגב וכו' ולפ"ר שנחבטלו ממנוה און לזרוקן
לאשה וכל כ"ג דבר שצונו כבוד למנוה שבה וכו' המ"א
דכתב שלם לעשות השמים מנוה אפילו דפנות
הסוכה: (ז) לזרוקן. ר"ל (ט) בידים אסור לנגוון.
(ח) לזרוקן. כהנה מהרי"ל דייח הציצית כחור
הספ"ר לסימן או לעשות כהן שום מנוה
דהחילי וחיטתניד כהן מנוה הדא יתעביד
כהן אחריתא: (ט) שכלו. עיין כמ"ל
שכהה טלית של מנוה שנפסקו
לציטויו לא יעשה ממנו
הכוכבים כהוא ככלל השמים
מנוה ואפילו טלית קהן אסור:
(י) ואינו מותר וכו' מ"ל. [אחרית
וכן משמע מהג"א]: (יא) לקח וכו'. ר"ל
אפילו לקח המנוה ששמו רגלו
[כן מוכח מר"ן דשבת]: (יב) שצונו
מנוה ע"כ וכו' הציצית עליו אם
רשאי להשתמש בהטלית השמים
שצונו מנוה דמה ע"כ אסור וכו'
המכ"ס הפת"א וכהה טלית של
הפתח המיוחד לכך חמיר
הטלית כמו הציצית אבל ע"ק
שפיט"א דברי כלל השמים שצונו
מנוה אפילו המכ"ס אסור וכן
עבוד הציצית עליו דלא לכוס
הדיוט הוא ורשאי לשכב בו
עלילה וכנסמו: (יג) וזרקן. ר"ל
(יא) לאשה ואפילו היא כ"ל
דנוסר הציצית נושא משמע
דמורה כזה: (יד) לבית הבסא.
ודוקא (י) ב' כנפות הקהן
שלוכסו כל יסוד אבל ללו
לציטויה של מנוה שומדין
(י) רק להחלל כהן און נטין
שיכנס בהן לכה"ס חף (י) להשתיין
כהן מותר גם ההולכים ציו"ל
לפנות והלבושים כק"ס"ל לר"ך
שישפוט הקי"א

שער הציצית

ה) מניח כ"י פ"כ: (ב) כ"כ סמ"א כ"י וכו' ע"ש: (ג) כ"כ וכו' וכו' ע"ש: (ד) כ"כ וכו' וכו' ע"ש: (ה) כ"כ וכו' וכו' ע"ש: (ו) כ"כ וכו' וכו' ע"ש: (ז) כ"כ וכו' וכו' ע"ש: (ח) כ"כ וכו' וכו' ע"ש: (ט) כ"כ וכו' וכו' ע"ש: (י) כ"כ וכו' וכו' ע"ש: (יא) כ"כ וכו' וכו' ע"ש: (יב) כ"כ וכו' וכו' ע"ש: (יג) כ"כ וכו' וכו' ע"ש: (יד) כ"כ וכו' וכו' ע"ש: (ט) מוכח מהב"א כיוולו: (י) פ"ט: (יא) מוכח סמ"א: (יב) כ"כ: (יג) דמ"א:

הלכות ציצית סימן כא

וציצית), ומשמע מסתימת המשנה ברורה שמתיר אפילו בטלית קטן שאינו מכוסה בבגדים אחרים (ולכן גם ציין בשעה"צ לפמ"ג ולא לט"ז, שהט"ז התיר רק בט"ק מכוסה, ואילו הפמ"ג (מש"ז ג) התיר אף באינו מכוסה).

[34] מליטות של מצוה שמיוחדין רק להתפלל בהן, אין נכון שיכנס בהן לבית הכסא - מדאיתא במסכת שבת (קיג:): "אמר רב אחא בר אבא אמר רבי יוחנן מניין לשינוי בגדים מן התורה שנאמר (ויקרא ו,ד) ופשט את בגדיו ולבש בגדים אחרים (והוציא את הדשן), ותנא דבי רבי ישמעאל לימדך תורה דרך ארץ, בגדים שבישל בהן קדירה לרבו אל ימזוג בהן כוס לרבו", והוא הדין הכא אינו דרך ארץ שיכנס לבית הכסא בבגד שמתפלל בו, וכל זה מהנהגת דרך ארץ אבל מדינא שרי, ולכך כאשר לובשו שוב לאחר שיצא מבית הכסא אינו

מברך שנית, מה שאין כן בתפילין דהתם מדינא אסור להיכנס לבית הכסא (משנה ברורה בסי' ח ס"ק לז), ודע דבשירותים של ימינו יותר יש להקל (עיין מה שנתבאר בסי' ד ציון 109) ומכל מקום נהגו להחמיר.

[35] אך להשתין בהן מותר - שהרי אפילו כאשר הוא לובש תפילין (שמדינא אסור להיכנס עמם לביהכ"ס) לפי חלק מהדעות מותר להשתין (ובשעת הצורך סמכינן על הדעות הללו) כדאיתא בסימן מג (א), ומה שכתב המשנה ברורה שמותר להשתין בהן היינו מחוץ לבית הכסא אבל בתוך בית הכסא אסור, כיון שעושה שימוש במהות בית הכסא, מה שאין כן להיכנס לבית הכסא בעודו לבוש בטלית כדי להוציא חפץ וכדומה שרי, שאין פעולה כזאת בגדר "בגדים שבישל בהן קדירה לרבו".

הלכות ציצית סימן כא

המשך סו"ע

אדם יכול לקיים מצוות (עיין בהליכות שלמה תפילה, מילואים, יב שם הביא הדעות, ואיהו ס"ל שא"א לקיים מצוות בשינה), שלדעתם אליבא דהרא"ש יקיים מצוה במשך כל הלילה כשלן בטליתו, אלא אפילו לדעות הסוברות שישן אינו מקיים מצוות, הרי יש זמן שהוא ער, לפני שהוא נרדם ומיד כשמתעורר (קודם שמספיק ללבוש ציצית אלמלא ישן בציצית), ואפילו לדעת הרמב"ם שפטור בלילה, הרי בדרך כלל השינה נמשכת גם לאחר שהגיע זמן ציצית ביום, והישן בטליתו מרויח זמנים אלו, (אמנם גם אליבא דהרא"ש שיש מצוה בלילה, אין חיובו כלבישת יום, שהרי באופן כללי התורה פטרה בלילה שאינו זמן ראייה, אלא שבגד יום חייב אף בלילה, אבל לכאורה לא נאמר על בגד יום בלילה הדין (במנחות מא.) שבעידן ריתחא מענישים מי שפוטרו עצמו, ואולי מטעם זה לא הזכיר המ"ב מענין לבישת ט"ק בלילה לפי הנגלה (שהוא דיבר על הישן רק בשעות הלילה בלבד), מפי מור"י), ועל כן יש להדר לישון בטלית קטן העשויה ליום ולילה, ולא בטלית העשויה רק ללילה, שאז לכולי עלמא אין לו שום מצוה בלילה (אם כי י"א שגם בטלית המיוחדת ללילה יש את סגולת השמירה, פסקי תשובות ה), ובכהאי גוונא שישן בלילה באותה טלית שלבש ביום שלפניו, אינו יכול לברך בבוקר על הטלית קטן, ומי שמתעטף בשחר בטלית גדול פוטר את הטלית קטן בברכת הטלית גדול (כמבואר במ"ב בסי' ח ס"ק מב), אך רווקים שאינם מתעטפים בטלית גדול אינם יכולים לברך, ולכן צריכים (לצורך קיום הידור שינה בציצית) שני בגדים כאלו (של יום ולילה), ובכל בוקר ילבשו את האחר (או שיצאו יד"ח הברכה מאדם אחר) (ועיין במילואים בענין לבישת ט"ק בשעת תשמיש).

ס"ק נז

[38] מתיר הציצית ואחר כך כובסן - משום שחפץ המצוה היותר קדוש בטלית הוא

[36] ויש שכתבו שנהגו שלא לשכב בטלית שיש בו ציצית וגם שלא ליתנו לכובס נכרי לכבס, והכל שלא יהו מצות בזווית עליו - כדאיתא במסכת שבת (כב.) שאסור לעשות מצות כיסוי הדם באמצעות הרגל "שלא יהו מצות בזווית עליו", ויש שהחמירו מטעם זה שלא לשכב בו ולא ליתנו לכובס גוי, שאין בדברים הללו כבוד הולם לציצית, שהרי המנהג בימים עברו היה לישון כשהוא ערום (כמו שנתבאר גם בסי' ב ציון 1 וסי' ד ציון 142) ונמצאו הטלית והציצית מתחככים בבשרו ממש. ולפי זה בימינו שישנים במלבוש לכולי עלמא מותר לישון עם ציצית (ולמרות שבשעת שכבתו לא ימלט מלשכב על הציציות אין זה בזיון, עיין מה שנתבאר בסוף ציון 43).

ס"ק טו

[37] ובכתבי האר"י ז"ל (שער הכוונות דרושי תפילת ערבית דרוש א) כתוב על פי הסוד שיש לשכב בלילה בטלית קטן - והוסיף שזה יועיל מאוד לבטל כוחות הטומאה, והנה האריז"ל הביא מקור גם מתורת הנגלה, דאיתא במנחות (מג:) שכשנכנס דוד המלך למרחץ וראה עצמו ערום, אמר אוי לי שאני ערום מן המצוות עד שנזכר בברית המילה שיש בו, ואומר האר"י שאם דוד לא היה ישן עם ציצית היה צריך להצטער גם בלילה, מוכח שישן עם ציצית, ואחרונים רבים פלפלו בראיה זו (עיין צה"פ הע' 36), ומלשון המשנה ברורה משמע שאינו מסכים לראיה זו, שאמר שבאריז"ל כתוב שעל פי הסוד יש לשכב בטלית, משמע שעל פי הנגלה אין צורך, ודע דיש ענין לשכב בטלית קטן גם לפי הנגלה, שהרי לפי דעת הרא"ש (הובא בשו"ע בסי' יח, א) יש מצוה דאורייתא גם בלילה (בבגד יום או יום ולילה), ולא מיבעיא לדעות הסוברות שבשעת השינה

הלכות ציצית סימן כא כב כג

לא באר הגולה

עין דשרי ויש שכתבו שנהגו (ד) [ג] שלא לשכב בעליות מים כי ציצית גם שלא ליטות (טו) לכנסם ל"י לכנסם ד אגור כעם
וככל שלא יהיו חיות בזיוות עליה אך טונגים להקל (יז) לשכב בהם (כל ט): ד' יוש ליהודי בשארם לובש
שליט (יח) שלא יגרוד (כ) [ז] ציציותיו ;

כב ובו סעיף אחד :

א (א) * קנה שליט ועשה בו ציצית מברך שהחינו (ב) דלא גרע בכלים (ג) הדישים : קנה ואם לא
נירך נשעת עשיים מברך (ג) * נשעת (ד) [ה] עטוף ראשון (ממוטני ל"ז) :

כג דיני ציצית בבית הקברות . ובו ג' סעיפים :

א * מותר ליכנס בבית הקברות והוא לבוש ציצית והוא שלא יהא נגרר על הקברות אבל אם הוא
שערי תשובה

באר היטב

בקיבל לירך שיטשו הקיבל כיון שנגד זה מיוחד רק להסגל ע"ש :
(ד) שלא לשכב . וכתיב הבר"י ז"ל ע"פ אור שיש לשכב בלילה בעליות
קטן . (ועיין במ' אליהו רבה מה שמפרך על קטנים מ"א על רלויות
הבר"י ז"ל) : (ה) ציציותיו . ועליו נאמר ושפתיהם במקפת שמד .
וכתב מה שחורס הלארץ דליון ליטור בזה משום כיוון מלוא אלא
כעסם שלא ידרום עליהן ויוספיקו . והקשה מה"ר דב"ט ל"ג כשב דלם
נגרר על הקברות אמור משום ונגד לרש משום דנעלמח מזהר וכן
היה לזוית הכסה ע"ש . והמהר"ר יד אפרן מיישב ע"ש האילוק על
הס"ז שכתבתי במק"ג ל' לענין בית הכסא ה"ל כאל לענין שלא יא
נגרר הזוית יש מילוק בין פלות גדול או קטן דנשלים גדול שמיחד
רק להסגל ליון רלויו וסגון עשייה ציציותיו נגררין בלרן והס"ז
(ה) חדשים . אבל אין מברך שהחינו על ההלום כיון דלשם זה
שהחינו לית מברך וה"ל בפסילין כמו ליון מברך שהחינו מה"ס
כבז קנה פלית ומשם בו לזוית ט"ו . וז"ל דלם על כלים חדשים
ירך לברך נשעת און ולמה כתב ומשם בו לזוית י"ל דוקא
ומשם חמנו מלכותיהם און יברך נשעת לזוית וכלא כיון ששעת
ומ"א אבל הרמ"ם ס"ל דנשעת ההלום שמהדג בה מברך שהחינו
ס"ו דבין בלזוית כיון בפסילין יש לברך כעסם המלום שמהדג
עלמם עשה נשעת רלשון מברך שהחינו ע"ש . ועיין בי"ד שם ס"ב
(כ) עיטוף רלשון . פי' שהחינו חללה ואמ"ל להעטף . ב"ח ע"ש :

טס : [ג] שלא לשכב . עכ"ל ואחרתם שארבו כוס ועיין בקונטרס מספר
ר"ב סבאלום י"ל שאין רלוים מחד לפי שפירק ביה וס"ס קאר לו ס"ס
בדשו רק שאינם נכנסים עמו לבית הכסא ע"ש באורך : [ד] ציציותיו .
עכ"ל ועיין בלשון יצור בהם בעל עקרה מתחמם שכתב מלוא מן המבשר
שיבו בלזוית פשוטין ולא נגררים אלא יסיו תלויים ושומרים מה"ל נגון
ונפס . וכן הוא נכפני סב"ב וז"ל שכתבתי עליה הוא עד כחוש ומשם
ואיך הוא בלזוית ול"ל ופס עשייה שהשגלים עליהם מאוד ע"ש . ועיין
בכ"י שם פי' שאין וס"ס דגול מרכסם שטלים ארוך וס"ל לתחנן בלזוית
בגורלו אשר נכפניו כדי שלא יגרוד . ומדפי' ע"י לתחנן בגורלו . ועיין
לשון ס"ס י"ד ונר"ם ישק"י ס"ו ז"ב ע"ש :
[ה] עיטוף רלשון . עכ"ל . וככ"ל כשב שמשעת סל"י מי שקנס עליהם
בשכ"ס"ג :
(ה) חדשים . אבל אין מברך שהחינו על ההלום כיון דלשם זה
שהחינו לית מברך וה"ל בפסילין כמו ליון מברך שהחינו מה"ס
כבז קנה פלית ומשם בו לזוית ט"ו . וז"ל דלם על כלים חדשים
ירך לברך נשעת און ולמה כתב ומשם בו לזוית י"ל דוקא
ומשם חמנו מלכותיהם און יברך נשעת לזוית וכלא כיון ששעת
ומ"א אבל הרמ"ם ס"ל דנשעת ההלום שמהדג בה מברך שהחינו
ס"ו דבין בלזוית כיון בפסילין יש לברך כעסם המלום שמהדג
עלמם עשה נשעת רלשון מברך שהחינו ע"ש . ועיין בי"ד שם ס"ב
(כ) עיטוף רלשון . פי' שהחינו חללה ואמ"ל להעטף . ב"ח ע"ש :

ביאור הלכה

* קבא וכו' . ש"ן כ"ב ס"ב ועיין כ"י ידל א"י הוא דעם בעל כעטור .
ודע דלף להסגל מודאי יש להאגבן אחרי דעתם כה"ר ועוד כמה
ומה שפירשנו ויש דפסקו כן כעטור ע"ש אלא מילתא דסיפקא הוא דכ"ס
וס"ו ספקו כעטור וס"ס ס"ל והנ"ל כדבחינו מוסק ג"כ ככתיב"ל
לברך מברך שהחינו כ"ס א"י שפירשנו מחדש [כ"ו] אם שם אוחס נעלמו אבל
אם קנה הפסילין מהסביר וכן לענין סלית' אם סלילם אשר נכנודו משעת
שנבר"א שם דלף לרשם כעטור"ל און יברך מברך שהחינו אם לא קנה עשה
פולית מחדש לברך מברך שהחינו כ"ס דודאי ע"כ שסניקן שיכתיב עשה
להחיוב שהחינו ע"ד אשר ויבין למחר גם אם זה כשרם אם הוא עשה
עשה הפסילין ע"ס רלשונם בניו היו בולאי ורלם לעשות ע"כ וד"ש
ואקדים שכתב"ל דל כל מלוא שאלום משם ע"ס רלשונם כימי היו יברך
שהחינו . ש"ן כ"ס י"ד כיתוב ל"ח ונכפ"ל א"י וכו' כ"ו . זה והנבר"א
כתיבן זה משם פליון סובר כרמק"ה כ"ס : * בשעת עיטוף רלשון . ש"ן
כפ"ל ככתב דלוא דוקא הוא וכלא לענין כותום כ"ס וכוונתו (ה"א
ד"ס"ג שם דלם א"י כ"ס כעטור רליון וכל לברך כתיבן וכו"ל שם
כלום כעטור דלם א"י ע"ו ס"ב כתיבן ע"ש וה"ב ס"ו כעטור
ולכאורם ויפלא על כפ"ל אלא לא רמו לענין כ"ס ע"ס שם דחוקק על סב"ס
שם וכפ"ל כעטור ג"כ שם ע"ש וי"ל דרלשונם על כ"ס דלם רליון
שכתב שם כ"ס רליון כאל כ"ס ע"ס עיטוף רלשון ללא כדוקא הוא .
ודע עוד דמדבריו כ"ס ע"ס ע"ס ע"ס ע"ס ע"ס ע"ס ע"ס ע"ס ע"ס ע"ס
ס"ל דלסלם כן ור"ל ללכאורם כעטור"ל ע"ס ע"ס ע"ס ע"ס ע"ס ע"ס
וכן משמע לע"ד מלואו כ"ס רליון כעטור"ל ע"ס ע"ס ע"ס ע"ס ע"ס ע"ס
ע"ס ע"ס ע"ס ע"ס ע"ס ע"ס ע"ס ע"ס ע"ס ע"ס ע"ס ע"ס ע"ס ע"ס ע"ס

משנה ברורה

הקיבל כיון שנגד זה מיוחד רק להסגל : (טו) שלא לשכב . וכתיב
הבר"י ז"ל כחוב ע"ס הכוונת אלא מן המיר הכוונת אלא מן המיר
ל"י לכנס . סלית' ע"ס הכוונת אלא מן המיר הכוונת אלא מן המיר
(ח) לשכב בהם . וכן פ"ו) ליון (מכנס ל"י מיהו ז"ו) יש מהמירין
בזו עיטפה כ"ל : (יח) שלא יגרוד . יש מהרש"ם השעם משום כיוון
מלוא ועוד כי קרוב שישלבו ולכן יגבסם ויהתכס בגורלו :
(א) קנה פלית וכו' . אין להקשות (ב) דלם על כלים חדשים ירך
לברך נשעת קיין ולמה כתב ועשה בו לזוית דוקא כעטור
נגד כחוש לחיו ללבוש כחוש שגוף אז מברך מ"ל אבל אם קנה נגד
למשום חמנו מלכותיהם אז לא יברך אפילו לאחר שנגמר רק נשעת
לזוית דוקא דנשעת עשה מיוחדת או קיין או לזוית והכל בל"ל לית
רליו ללבוש חוץ (ג) דלם לברך הכוונת בו לזוית ע"כ לית יכול לברך
עליו נשעת קיין וכו' אלא ג"כ דעם הסוגרים דלר"י לברך שהחינו
על עשייה כהלום כעטור רלשונם ע"כ יברך נשעת עשייה לזוית ולא
יחייב עד הכתיב : (ב) דלם גרע וכו' . אבל ג) אין מברך שהחינו
על המלום כיון דליון בה לזוית לזוית אלא ע"ס ע"ס ע"ס ע"ס ע"ס ע"ס
לו מברך אף שלא היה בו לזוית מעולם אין ירך לברך שהחינו וה"ס
אם עשה הפסילין לעלמו ליון מברך שהחינו ועיין כ"ס : (ג) נשעת
עיטוף . כחללה ברכת להעטף ואמ"ל שהחינו [ה"ג ד"ס"ט] :

ולגו וכיוצא כהן שהחינו נשעת עשייה מברך

שער הציץ

פ"ק ד"ל"ט (טו) א"ל כ"ס מהם שפסקים (י) שם כ"ס ע"ס"ג (ב) ע"ס"ג : (ג) ע"ס"ג :

מחלוקין

הלכות ציצית סימן כא

הבית הוא יהודי והפועלים נכרים אין להחמיר (אמנם כשהפועלים יהודים ובעה"ב נכרי כן מחמירים לשיטה זו) (פסקי תשובות הע' 60 בשם שו"ת קנין תורה ח"ב סי' ב,ג), וכיום שעיקר הכביסה נעשית על ידי המכונה יש להקל בזה בשופי (פסקי תשובות). ודע דמלשון המשנה ברורה משמע שהעיקר להלכה כדעת האומרים שנוהגים להקל בזה.

סעיף ד ס"ק יא

41 יש מפרשים הטעם משום ביווי מצוה - וכמו שכתוב בגמרא בשבת שהבאתי בציון 1 שאת כל המצוות לומדים מכיסוי הדם שאסור לעשותו ברגל "שלא יהו מצות בזויות עליו" (רוקח הלכות ציצית, הגר"א), ובבית-יוסף הביא רמז בשם האגור (סי' י) שעליו הכתוב אומר "ישעיהו יד, כג) "וטאטאטיה במטאטא השמד", פירוש שעושה הציציות כמטאטא, ולכך עונשו ח"ו מידה כנגד מידה, וכבר הקדימם בדעת זקנים מבעלי התוס' (ריש פרשת עקב), ושם כתב רמז נוסף, שהביא מה שפירש רש"י (ממדרש תנחומא) ש"והיה עקב תשמעון" אלו מצוות שאדם דש בעקביו, וכתב "יש תמהין וכי יש מצוות שאדם דש בעקביו? יש לומר וכו' מצות ציצית שאדם גורר אחריו כמנהג העולם".

42 ועוד כי קרוב שיפסלו - כך כתב בספר מצת שמורים (סוף הלכות ציצית כט.) בשם מהר"ם די לונזאנו "לפי שחוטאי הציצית הם דקים ואם ידרוס עליהם בקל יפסקו ולא יוכל לתקנם מיד", ואם כן זהירות זו היא רק משום עצה טובה שלא יפסקו, "מיהו לענין הדין נראה לי שאין שום איסור בגרירת הציצית על גבי קרקע", עד כאן דברי מצת שמורים, והנה גם השולחן ערוך נקט לשון "יש ליזהר" ומשמע מזה שאינו חיוב, משום שגם לדעות שהוא מטעם בזיון, אין בזה בזיון בדרגה שגורמת לאסור מעיקר הדין, אלא רק קצת

הציצית, וכיון שהתירם (ואינו מוסרם לכובס גוי) יכול למסור הטלית לכובס גוי, שהרי טלית שהוסרו ממנה הציציות מותר אף לזורקה לאשפה לכולי עלמא, כדאיתא במשנה ברורה (ס"ק יג), ואף על גב דאיתא בסימן טו (א) שאסור להתיר הציציות מהבגד שלא לצורך, הכא חשיב לצורך, שלא יתבזו הציציות בכך שנותנם לגוי. (וכל זה כשאין בנמצא כובס יהודי, דאם יש ודאי שעדיף ליתנו לו, (כמובן שגם מצד מצות וחי אחיך עמך צריך ליתנו ליהודי (עיין מנחת יצחק ח"ג קכט)), שעל התרת הציציות יש לתמוה שמתיר את הציציות כדי שלא לבזותן בזמן שאינו מעיקר הדין, והרי בעצם זה שמתירן מבזה את הבגד (אילולא עושה זאת כדי לכבס), שבזיון זה אסור מעיקר הדין, כדאיתא בסי' טו ציון 1 שאסור להתיר ציציות מטעם בזיון לבגד (מלבד כאשר יש צורך), ועוד שמשקיע זמן יקר בהתרת הציציות ובהטלתן מחדש רק בשביל חומרא זו ושמא יצא שכרו בהפסדו).

ס"ק יז

39 וכן ליתן לכובס אינו יהודי - יש לכך מקור בדברי הגמרא במנחות (מא:): "רב יהודה מסר ליה לקצרא", ומה החידוש שמסר טליתו לכובס? אלא ודאי דמיירי בכובס גוי (על פי הציון בעין משפט שם בגמ' שציין שפסק ההלכה מהגמ' הזאת הוא דברי הרמ"א כאן, ולכאן' כך כוונתו) ובפרט שרוב הכובסים בזמן הש"ס והפוסקים היו גוים (כך מובא בירחון רבני "הפלס" שנה א (תרס"א) עמ' 489 בשם הרב בנאה). (אמנם רש"י שם פירש שהחידוש הוא דלא חיישינן שהכובס יגנוב את פתיל התכלת היקר, ויטיל תחתיו זיוף זול ("קלא אילין"), וא"כ שמא מיירי אף בכובס יהודי, אך אולי גם חששו של רש"י מפני גניבה הוא דוקא בכובס גוי).

40 מיהו יש מחמירין בזה שיעשה כנ"ל - כלומר יש שכתבו שלא נהגו להקל לתת לכובס גוי אלא נהגו להחמיר גם בזה, ואם רוצה לתת לכובס גוי צריך להתיר קודם את הציציות, וגם לפי המחמירים אם בעל

הלכות ציצית סימן כא כב כג

לא באר הגולה

צד דשרי ויש שכתבו שנהגו (ד) [ג] שלא לשכב בעליה מים כי ציצית גס שלא ליטות (טו) לכנסם ל"י לכנסם ד אגור בעם
וככל שלא יהיו מצות ציזיות עליה אך טונגים להקל (ז) לשכב בהם (כל ט): ד' יוש ליהודי בשארם לובש
שליה (יח) שלא יגרוד (כ) [ז] ציציותיו ;

כב ובו סעיף אחד :

א (א) * קנה שליית ועשה בו ציצית מברך שהחינו (ב) דלא גרע בכלים (ג) הדישים : קנה ואם לא
נירך נשעת עשיה מברך (ג) * נשעת (ד) [ה] עטוף ראשון (ממוטני ל"ז) :

כג דיני ציצית בבית הקברות . ובו ג' סעיפים :

א * מותר ליכנס בבית הקברות והוא לבוש ציצית והוא שלא יהא גרר על הקברות אבל אם הוא
שערי תשובה

באר היטב

בקיבל תריך שיפסוק הקיבל כיון שנגד זה מיוחד רק להסתכל ע"ש :
(ד) שלא לשכב . וכתיב הבר"י ז"ל ע"פ אור עיני לשכב בלילה בעליה
קטן . (ועיין במ' אליהו רבה מה שמפרך על קטינה מ"א על רלויו
הבר"י ז"ל) : (ה) ציציותיו . ועליו נאמר ושאפתחים במאפסא שמד .
וכתב מה שחורש האריך דליון ליסוד בזה משום כיוון מלוא אלא
השטם שלא ידרום עליהן ויוספיקו . והקשה מה"ר דב"ט ל"ג מהכ דלא
נגרר על הקברות אמר משום ונגד לרש משום דנעלמה מזה וכן
היה לדיניה הכסה ע"ש . והמהר"ר יד אפרן מיישב ע"פ האילוק על
הס"ז שכתבתי במק"ג ל' לענין בית הכסא ה"ל כן לענין שלא יא
נגרר הציצית יש מילת בין מילת גדול או קטן דנשלת גדול שמיחד
רק להסתכל כיון דלוי וסגון ציציותיו נגררין בלרין והס"ז
(ה) חדשים . אבל אין מברך שהחינו על הבלוים כיון דלוי בה
שהחינו לוי מברך וה"ל בפסילין כמו לוי מברך שהחינו מה"ט
כדכ כקט פליט ופסח בו לזית ט' . וז"ל דלא על כלים חדשים
צריך לברך נשעת און ולמה כתב ופסח בו לזית י"ל דוקא
ומשה חמנו מלבושים און יברך נשעת לזיתם וכלא כיון שפסח בו
ומ"א אבל הרמב"ם ס"ל דנשעת הבלוים שמהדג בה מברך
ס"ו דבין בלזייה בין בפסילין יש לברך כשעם האטויה שמהדג
עלמם עשה נשעת רשון מברך שהחינו ע"ש . ועיין בי"ד שם ס"ב
(כ) עיטוף רשון . פי' שהחינו חללה ואמ"ל להעטף . ב"ח ע"ש :

ביאור הלכה

* קבא זכ"א . שיון כ"ב ס"ב ושיין כ"ב יכל או הוא דעם בעל כעטור .
דע דלק להסתכל ודאי יש להאגבן אחי דעתה כהור' ועוד כמה
ומה שפירשנו ויש דפסקו כן כעטור ע"פ א"ו מילתא דשפירקא הוא דכ"ט
וס"ו סקו כעטור' וסריסו סליד והנ"ל כדבחיור' ווסק ג"כ ככתיב"ס
לצריך לברך שהחינו כ"ט אל שפילין מחדש [זכ"ו] אם שש אוחס רעלמו אבל
אם קנה הפסילין מהסבור וכן לשון סליית' אם סלילם אחר כנגדו משנת
מסגרי"א שם דלק רשע כעטור' אין צריך לברך שהחינו אם לא קנה עשה
פסילת מחדש לצריך לברך מהפס כליה דחשיב' ע"כ סתנכין שיכתיב עשה
להחייב שהחינו שד' אחר ויכין למחור גם אה' או כשרם אם הוא עשה
עשה הפסילין עשה רשעו כ"ט חיו דבולד ירלם לעשות עשה זו דיש
ואקדים שכתב' דאל כל מזה שאלם משה עשה רשעו כ"ט חיו יברך
שהחינו . שיון ח"ס' ב"ד' כיתין ל"ח ונפסק' ל"ח ונ"ל כ"ט . ז"ל והנ"ל
כתיב' או ששעו חליו סובר כרמק' כ"ט : * בשעת עיטוף רשון . שיון
כש"פ ככתב' דלא דוקא הוא וכדאל' לעיין בלבוש כ"ט וכוונתו (הא
ד"ס' שם דלא על כל מזה נשעת רשעו וז"ל לברך כתיב' וכיאר שם
בלבוש הכסא דלא אכתי' יד עטור' סובר ככתיב' ע"ש וה"ב ס"ו כעטור'
ולכאור' וישלם על כש"פ' אח"כ לא רמו לשיין כדכ"ט שם דחוק' על כסג"ס
שם וכפיר' כעטור' ג"כ שם ע"ש וי"ל דרשונה על כתיב' דניש' הוא
שכתב' שם כסג"ס דכתיב' כאן כסג"ס שכתב' עיטוף רשון לאו כדוקא הוא .
ודע שד' דרדכו' וס"ל שם כתיב' דכתיב' עט' כסג"ס שם וכן כתב' שם
סליד דסלס' כן וז"ל לבלוים כעטור' שם לעטוף דרענד' יברך היטול' א"כ'
וכן כשעו' לער'ד מלבוש' כסג"ס כעטור' שכתב' דלא ל' נירך על כוכה
עליהן שהחינו כשם שיו"ל ידי נשעת כ"ט :

משנה ברורה

הקיבל כיון שנגד זה מיוחד רק להסתכל : (טו) שלא לשכב . וכתיב
הבר"י ז"ל כחוב ע"פ הכותב ע"ש לשכב בלילה בעליה קטן : (טז) לכנס
ל"י לכנס . סלילת ע"פ הכותב אלא שיו' מחר הציצית ואמ"ל כתיב :
(יז) לשכב בהם . וכן פ"ז) ליון (לבוש ל"י מיה' זו) יש מהמירין
בזה עיטפה כ"ל : (יח) שלא יגרוד . יש מהרש"ס השעם משום כיון
מזה ועוד כי קרוב שישלמו ולכן יגבהם ויהתכם כחגור :
(א) קנה פליט וכו' . אין להקשות (ב) דהא על כליה חדשים צריך
לברך נשעת קיין ולמה כתב ועשה בו לזית דוקא כשקני
כד' כחוב לחיו ללבוש כחוב שגוף אז מברך חיו אבל אם קנה כנגד
למחור חמנו מלבושים אז לא יברך חיליו לאחר שנגמר רק נשעת
לזיתם דוקא דנתיק ששע מיהרה או קיין או לזיתם והכל הלא חיו
דאי ללבוש חיו"ק (ג) דהא צריך להסיל בו לזית ע"כ לוי יכול לברך
עליו נשעת קיין וד' ללס' ג"כ דעם הסוגרי' דצריך לברך שהחינו
על עשיית' החלום כשפס' רשעו ע"כ יברך נשעת עשיית' הציצית ולא
יחייב עד הכתיב : (ב) דלא גרע וכו' . אבל ג) אין מברך שהחינו
על המלס חיו דלוינו בה מחור לזון למ"ז אם עשה לזית כנגד עשיה
לו מברך אף שלא היה בו לזית מעולם אין צריך לברך שהחינו וה"ל
אם עשה הפסילין לעלמו חיו מברך שהחינו ועיין כסג"ל : (ג) נשעת
עיטוף . כחלה כרבת להעטף ואמ"ל שהחינו [ה"ג' דס"ט] :

ולג' וכיו"א כהן שהחינו כשם שהחינו מברך

שער הציץ

סוף ד"ס' : (טו) א"ר כהן מה שפסקו : (י) שם כהן ע"ס' : (ב) ע"ס' : (ג) ע"ס' :

מחלין

הלכות ציצית סימן כא כב

בזבחיים (יח): דאבנט מיגז אגוז, היינו דוקא בבגדי כהונה דלא הוי דרך עבודה בכך, ועוד ד"מדו בד" כתיב - כמידתו, פסקי תשובות סי' ח הע' 118 בשם תשובות רי"ח זוננפלד ח"א סי' יח. ודע דאין צריך להיזהר שלא לשבת על ציציותיו, אלא יכול להתיישב כדרכו, ואם ישב על ציציותיו לית לן בה (וכן הוא המנהג, וראיה להתיר ממה שאנו נוהגים אף לשכב בטלית כדאיתא בסע' ג, ובוודאי שבעת השינה לא ימלט מלשכב על ציציותיו, וכ"ש דלשבת שרי, ודלא כמש"כ עוד יוסף חי (לך לך אות ג), ואף הוא התייר ישיבה על גוף הטלית (גדול)).

סימן כב

סעיף א (שו"ע)

[1] דלא גרע מכלים חדשים - דאיתא במסכת ברכות (נט:): "תניא בנה בית חדש וקנה כלים חדשים אומר ברוך שהחיינו והגיענו לזמן הזה".

[2] ואם לא בירך בשעת עשייה מברך בשעת עיטוף ראשון - כדאיתא במסכת סוכה (מו). שיכול לברך שהחיינו על מצות סוכה בשעה שמתחיל לקיים את המצוה (על פי הגר"א). וכתב בביאור הלכה (ד"ה בשעת) שבדיעבד יכול לברך גם אחר הלבישה הראשונה, וביאר בצ"פ (ט) שזמן הברכה נמשך בכל הלבישות שעדיין לא פגה שמחתו מהבגד החדש (עיין במילואים בענין הסתירה מסי' רכה ס"ק יג).

ס"ק א

[3] דהא על כלים חדשים צריך לברך בשעת קנין - כדאיתא בשולחן ערוך בסימן רכג סעיף ד.

[4] אבל אם קנה בגד לעשות ממנו מלבושים או לא יברך - נראה לעניות דעתי שהמקור הוא דומיא דמה שנפסק בסימן רכה (ג) שאין מברכים על הפרי עד שגדל כל צרכו, וכתב שם

בזיון שהוא בגדר מידת חסידות, אלא אם כן נוהג כך בקביעות שאז ודאי מזלזל בציצית ומכוער הדבר מאוד. ודע דמלשון השולחן ערוך משמע שיש להיזהר דוקא כאשר נגררים בשעה שמהלך, אבל אם עומד או יושב במקום והציציות נוגעים בקרקע ואינם נגררים לית לן בה (פסקי תשובות). ודע עוד דמסתימת השולחן ערוך והמשנה ברורה משמע שיש להיזהר במשך כל הזמן שהוא לבוש בציצית ולא רק בשעה שעושה את מעשה הלבישה (ובפרט לטעם שלא יפסקו. ודלא כחד תירוצא במג"א).

ועוד משמע דמירי בין בטלית גדול ובין בטלית קטן (הן מסתימת הפוסקים, והן מלשון המ"ב שקרא לגרירת הציציות "ביזוי מצוה" ודאי שאסור לבזות גם מצוה של טלית קטן, מפי מור"י. וכן פסק ערוך השולחן ז, ודלא כיד אהרון שהובא בבה"ט). (ודע שהפוסקים פלפלו במה דאיתא בברכות (יח). שציציותיו של רבי יונתן היו נגררים עג"ב הקברים, וכן במה דאיתא בגיטין (נו). שהיו ציציותיו של בן ציצית הכסת נגררים על גבי כרים וכסתות, האם יש ראייה משם נגד דברי השולחן ערוך הכא, עיין במג"א ובצה"פ (ביאור הע' 24), ובפשוט לא מדובר שם בנגררים על גבי הקרקע אלא על דברים הגבוהים מהקרקע דהיינו מצבות וכסתות, וכדברי העולת תמיד והמג"א בתי' הראשון).

[43] ולכן יגביהם ויתחבם בחגורו - אין דברי המשנה ברורה אמורים לנוהגים ללבוש את הטלית גדול בצורה שאנו לובשים, שאנו מקפלים חלק ניכר מרוחב הבגד על הכתפיים ובכך סגי שלא יגררו הציציות על הריצפה בדרך קבע, אלא דברי המשנה ברורה אמורים לנוהגים ללבוש את הטלית גדול כמות שהיא, בעטיפת רוב הגוף, ובכך בוודאי הציציות נגררות על הארץ, ולכן יגביהם ויתחבם בחגורו (וכן מי שטליתו ארוכה יתר על המידה או אם מכל סיבה אחרת ציציותיו נגררות יעשה כן) (על פי פסקי תשובות סי' ח אות יב). (ואע"ג דאמרינן

הלכות ציצית סימן כא כב כג

לא באר הגולה

עין דשרי ויש שכתבו שנהגו (ד) [ג] שלא לשכב בעליות מים כי ציצית גס שלא ליטות (טו) לכנסם ל"י לכנסם ד אגור כעם
ובכל שלא יהיו מצות ציוות עליה אך טונגים להקל (ז) לשכב בהם (כל ט): ד' יוש ליהודי בשארם לובש
שליה (יח) שלא יגרוד (כ) [ג] ציציותו ;

כב ובו סעיף אחד :

א (א) * קנה שליית ועשה בו ציצית מברך שהחינו (ב) דלא גרע בכלים (ג) הדישים : קנה ואם לא
נירך נשעת עשיים מברך (ג) * נשעת (ד) [ה] עטוף ראשון (מחמתו ל"ז) :

כג דיני ציצית בבית הקברות . ובו ג' סעיפים :

א * מותר ליכנס בבית הקברות והוא לבוש ציצית והוא שלא יהא נגרר על הקברות אבל אם הוא
שערי תשובה

באר היטב

בקיבל תריך שישמש הקיבל כיון שנגד זה מיוחד רק להסתכל ע"ש :
(ד) שלא לשכב . וכתיב הבר"י ז"ל ע"פ אור עיני לשכב בלילה בעליות
קטן . (ועיין במ' אליהו רבה מה שמפרך על קטיית מ"א על רש"י
הבר"י ז"ל) : (ה) ציציותיו . ועליו נאמר ושפתיהם במקפתם שמד .
וכתב מה שחורס הלארץ דליון ליסוד בזה משום כיוון מלוא אלא
כעטם שלא ידרום עליהן ויוספיקו . והקשה מה"ר דב"ט ל"ג כשב דלם
נגרר על הקברות אמר משום ונגד לרש משום דנעלמח מותר וכן
היה דליות הכסה ע"ש . והמהר"ר יד אפרן מיישב ע"פ החילוק על
המ"א שכתבתי במק"ג ל' לענין בית הכסא ה"ל כאל לענין שלא יא
נגרר הציצית יש מילת בין מילת גדול או קטן דנשלת גדול שמיחד
רק להסתכל כיון דליו וסגון עיניהו ציציותו נגררין בלרן והס"ח
(ה) חדשים . אבל אין מברך שהחינו על ההלוא כיון דליו בג
שהחינו לית מברך וה"ל בפסילין כמו ליו מברך שהחינו מה"ס
כבז קנה פליט ופסח בו לזית ט' . וז"ל דלם על כלים חדשים
תריך לברך נשעת און ולמה כתב ופסח בו לזית י"ל דוקא
ומשה חמנו מלבושים קין ויברך נשעת לזיתם ואלא כיון שפסח
ומ"א אבל הרמ"ם ס"ל דנשעת ההלוא שמהדג בה מברך שהחינו
ס"ו דבין בליותיו בין בפסילין יש לברך כעטם ההלוא שמהדג
עלמם עשה נשעת דלשון מברך שהחינו ע"ש . ועיין בי"ד שם ס"ב
(כ) עיטוף דלשון . פי' שהחינו חללה ואמ"ל להעטף . ב"ח ע"ש :

טס : [ג] שלא לשכב . עכ"ל ומהלכותם שארבו כוס ועיין בקונטרס מספר
ר"ב סבאלורס י"ל שאין ראיה מחד לפי שמלך היה וס"ס קאר לו ס"ס
בדשות רק שאינם נכנסים עמו לבית המדרש ע"ש באורח : [ד] ציציותיו .
עכ"ל ועיין בלשון יסוד בהם בעל עטרת מלחמה שכתב מזה מן המבחר
שיאב בליות פשוטין ולא נגררים אלא יסוד תלויים וסודים מה"ל נגון
ונפס . וכן הוא בפני סב"ב זל"ס שכתבתי מל"ס הוא עד כחוש ומס
ואיך הוא בליות וז"ל ופס עטרתם הפשלתים עליהם מאוד ע"ש . ועיין
בכ"י שם פי' שאין ופ"ס דגול מרכסם שטלים ארוך וסל לתחנת בליות
בגורלו אשר נכתבו כ"י שלא יגרוד . ומדין פ"י לתומכם בגורלו . ועיין
לשון ס"ס י"ד ונר"מ ישק"י פ"י ז"ב ע"ש :

[ה] עיטוף דלשון . עכ"ל . וככ"ל כעט שמשעת אר"י מי שקנה פליט
דליות הכסה ומיירר בליותו בגדיהם ע"ש ועי' בשכ"ס"ג :
(ה) חדשים . אבל אין מברך שהחינו על ההלוא כיון דליו בג
שהחינו לית מברך וה"ל בפסילין כמו ליו מברך שהחינו מה"ס
כבז קנה פליט ופסח בו לזית ט' . וז"ל דלם על כלים חדשים
תריך לברך נשעת און ולמה כתב ופסח בו לזית י"ל דוקא
ומשה חמנו מלבושים קין ויברך נשעת לזיתם ואלא כיון שפסח
ומ"א אבל הרמ"ם ס"ל דנשעת ההלוא שמהדג בה מברך שהחינו
ס"ו דבין בליותיו בין בפסילין יש לברך כעטם ההלוא שמהדג
עלמם עשה נשעת דלשון מברך שהחינו ע"ש . ועיין בי"ד שם ס"ב
(כ) עיטוף דלשון . פי' שהחינו חללה ואמ"ל להעטף . ב"ח ע"ש :

ביאור הלכה

* קבא וכו' . ש"ן כ"ב ס"ב ועיין כ"י ידל א"י הוא דעם בעל כעטור .
דע דלף להסתכל דליו יש להאבק י"ס נשעת עיטוף דלשון וסוד כמס
ומה שכתבתי ויש דפסקין כן כעטור ע"ש אלא מילתא דסיקתא הוא דכ"ס
וס"ו סקו כעטור וס"ס ס"ב והנ"ל כדבחינו וס"ו ז"ב ככתיב"ל
לברך מברך שהחינו כ"ס א"י שחילן מחדש [ז"ו] אם עטם אוחס נעלמו אבל
אם קנה הפסילין מהסוד וכן לענין בליות אם שילם אחר כנגדו משעת
שנברא ע"ש דלף לרש"י כעטור"ל אין תריך לברך שהחינו אם לא קנה עטם
פליט מחדש דליו לברך מהפס פליט חדשים] ע"כ שסניקן שיכתיב עטמו
להחייב שהחינו ע"ד אחר ויבין למחר גם אם זה כשרם אם הוא עטמו
עטם הפסילין עטם דלשון ציני חיוו ודליו ירלם לעטמו עטמו וד"ש
ואקדים שכתב"ל דל כל מלוא שאלם עטם פסם דלשון כימי חיוו יבד
שחי"ס . ש"ן ח"ס"ב ב"ד בסיקת ל"ח ונפס"ל א"י וכו' כ"י . ז"ל והנ"ל
כתיבן ז"ל שמשע פליוו סובר כרמק"ה כ"ס : * בשעת עיטוף דלשון . ש"ן
כעט"ל כעט"ל דליו דוקא הוא ודליו לענין כיוסן כ"ס וכוונתו (ה"ל
ד"ס"ג ע"ש דלם א"י כעט"ל דליו וז"ל לברך כיוסן וכיאר שם
בלוטם כעט"ל דלם א"י ע"ו ס"ו ס"ב כ"ס ע"ש וה"ל ס"י כעט"ל
ולכאורס ויפלא ע"כ כעט"ל אלא לא רמו לענין כעט"ל שם חתוק על כעט"ל
שם וככ"ס בליוו ז"ל כ"ס ע"ש וי"ל דליוו ע"ל כעט"ל דליו ס"ה
שכתב ע"כ כעט"ל דליוו כאל כעט"ל שכתב עיטוף דלשון לאו כדוקא הוא .
ודע עוד דדבריו דליוו ע"כ כעט"ל דליוו ע"כ כעט"ל שם וכן כעט"ל
ס"ל דליוו כן וז"ל בליוו ע"כ כעט"ל דליוו ע"כ כעט"ל דליוו ע"כ
וכן כעט"ל ע"ל דליוו ע"כ כעט"ל דליוו ע"כ כעט"ל דליוו ע"כ כעט"ל
ע"כ כעט"ל דליוו ע"כ כעט"ל דליוו ע"כ כעט"ל דליוו ע"כ כעט"ל

משנה ברורה

הקיבל כיון שנגד זה מיוחד רק להסתכל : (טו) שלא לשכב . וכתיב
הבר"י ז"ל כחוב ע"פ הכותב ע"ש לשכב בלילה בעליות קטן : (טז) לכנס
ל"י לכנס . סליות עם הציצית אלא מן המירר הציצית ואמ"ל כיוסן :
(יז) לשכב בהם . וכן פ"ו) ליוסן (לכנס ל"י מיהו ז"ו) יש מהמיררין
בזה עיטפת כ"ל : (יח) שלא יגרוד . יש מהרש"ס שהעטם משום כיוון
מלוא ועוד כי קרוב שישלבו ולכן יגבסם ויהתכס בגורלו :
(א) קנה פליט וכו' . אין להקשות (ב) דהא על לילי חדשים תריך
לברך נשעת קיין ולמה כתב ועטם בו לזית דוקא כעטור
כנגד כחוב לחיו לנטש כחוב שגוף אז מברך תריך אבל אם קנה כנגד
למשות חמנו מלבושים אז לא יברך אפילו לאחר שנגמר רק נשעת
לזיתם דוקא דנסיקן שעת מיוחדת או קיין או לזיתם והכל הלא חיו
דליו לנכסו ח"ק"ב) דלם תריך להסיל בו לזית ע"כ ליו יבול לברך
עליו נשעת קיין וד"ל זל"ס ג"כ דעם הסודרים דליו לברך שהחינו
על עייתם כמלוא כעט"ל רליוו ע"כ יברך נשעת עייתם הציצית ולא
יחייב עד הכייתם : (ב) דלם גרע וכו' . אבל ג) אין מברך שהחינו
על המלוא כיון דליוו נא לזיון לזיון אלא עטם לזית כנגד עייתם
לו מברך אף שלא היה בו לזית מעלם אין תריך לברך שהחינו וה"ל
אם עשה הפסילין לעלמו חיו מברך שהחינו ועיין כעט"ל : (ג) נשעת
עיטוף . כחללה ברכת להעטף ואמ"ל שהחינו [ה"ל דליוו] :

ולגו וכיוצא כהן שהחינו נשעת עייתם מברך

שער הציץ

פ"ה דל"ט : (טו) א"ל כעט מהם שפסקים : (י) שם כעט ע"כ : (ב) פ"ג : (ג) פ"א :

מחלוקין

הלכות ציצית סימן כב

7] על כן יברך בשעת עשיית הציצית - "וטעמא דמברכין עלה בשעת עשיתה ולא בשעת קיומה, משום דדמיא (וכו') לרואה פרי המתחדש (וכו') ומצד ראית הפרי מיד מברך, הכא נמי משעת חניטת המצוה דהיינו עשייה, מברכין עליה" (מלכי בקדש להגר"ע מלכי, סדר ליל פסח סי' תעג דף יג: ומש"כ "ומצד ראית הפרי מיד מברך" ר"ל מיד כשנשלם גידולו, כמו שנתבאר בציון 4). (ודע דסוחר העושה ציצית על מנת למכור, אינו מברך על העשייה (גם הקונה), דהכי איתא בתוספתא שהבאתי בציון 6 "העושה ציצית לעצמו", ע"פ בה"ל ד"ה "קנה" בשם הגר"א). **ומשמע מדברי המשנה ברורה שאם קונה טלית שכבר יש בה ציציות מוכנות, צריך לברך בשעת הקנין (על פי צה"פ אות א.** וכמו בכל בגד או חפץ חדש שיש לברך בשעת הקנין כמבואר בסי' רכג, ובספר וזאת הברכה (פי"ח ד"ה כלים חדשים). ויש נוהגים לברך בשעת הליבישה, פסקי תשובות ח"ב רכג אות ז).

ס"ק ז

8] בבגד שהיה לו מכבר אף שלא היה בו ציצית מעולם - כגון שלא היו בבגד ארבע כנפות, ועכשיו עשה בו תיקון שיהיו בו ארבע כנפות ונתחייב בציצית. (ואפי' אם הציציות חדשות, שאין בזה מספיק שמחה, צה"פ אות ג בשם הלבוש).

9] והוא הדין אם עשה תפילין לעצמו אינו מברך שהחיינו - משום שתפילין אינן כבגד חדש, שהרי כל מה שלובשם הוא רק משום המצוה, וכשמח בפעם הראשונה זה בעיקר משום המצוה (ולא משום התכשית), ועל שמחת מצוה שאינה מזמן לזמן לא מברכים (אליבא דהלכתא כמבואר בציון 6). והוא הדין אם קנה תפילין מוכנות גם כן אינו מברך (והמ"ב נקט לשון "עשה תפילין לעצמו" לאפוקי מהדעות שהביא בבה"ל (ד"ה קנה) שכן מברכים על עשית התפילין,

הגר"א שהמקור הוא מהגמרא שהבאתי בציון 1 שכתוב שם "בנה בית חדש" ולא כתוב בונה, משמע שכבר סיים לבנות ורק אז כשהכל מוכן מברך שהחיינו.

5] דבעינן שעה מיוחדת או קנין או לבישה - נראה לעניות דעתי שהמקור הוא כמו שהבאתי בציון 2, שיכול לברך שהחיינו על מצות הסוכה כשמתחיל לקיים את המצוה, והוי דומיא דשעת לבישה בטלית, (ולגבי שעת הקנין כבר הבאתי המקור בציון 3), והטעם הוא משום שברכת שהחיינו היא ברכה על שמחת הלב (כמו שכתב הרא"ש בברכות פ"ט סי' טז) ובזמנים הללו השמחה בעיצומה, מה שאין כן בשעה שהאומן מסיים את התיקון שאז השמחה פחותה.

6] הסוברים דצריך לברך שהחיינו על עשיית המצוה בפעם הראשונה - בביאור הלכה (ד"ה קנה) הביא את דעתם, הלא המה העולת תמיד, ה"טז והגר"א שפסקו כשיטת הרמב"ם, ומקורם בתוספתא דברכות (ו,טו) "העושה ציצית לעצמו אומר ברוך שהגיענו, וכשהוא מתעטף אומר להתעטף בציצית, העושה תפילין לעצמו אומר ברוך שהגיענו וכשהוא מניחן אומר אשר קדשנו להניח תפילין". **ואילו הבית יוסף פסק כשיטת בעל העיטור (הלכות ציצית שער ג ח"ב) שכתב בשם רב עמרם גאון שאין הלכה כדברי התוספתא, מפני שבגמרא בעירובין (מ:) משמע שמברכים רק על מצוות שבאות מזמן לזמן ולא על כל מצוה, דאיתא שם "ואמר רבה כי הוינא בי רב הונא איבעיא לן מהו לומר זמן בראש השנה וביום הכפורים, כיון דמזמן לזמן אתי אמרינן, או דלמא כיון דלא איקרו רגלים לא אמרינן", ומסקינן שאומר זמן, משמע שהסיבה היא מפני שהמצוה באה מזמן לזמן, ולכן כאן בציצית כיון שאינו מזמן לזמן אינו מברך (משום המצוה אלא רק משום הבגד החדש).**

הלכות ציצית סימן כא כב כג

לא באר הגולה

עין דשרי ויש שכתבו שנהגו (ד) [ג] שלא ללכד בטלית מים כי ציצית גוס שלא ליטות (מז) לכנסם ל"י לכנסם ד אגור כעס
ובכל טלא ויהו חיות בזויות עליו אך טובים להקל (ח) לשכד בהם (כל ט): ד' יוש ליהוד בשארם לובש
טלית (יח) שלא יגרו (כ) [ג] ציציותיו ;

א כרמס י"ט

כב ובו סעיף אחד :

א (א) * קנה טלית ועשה בו ציצית מברך שהחינו (ב) ולא גרע בכלים (ג) חדשים ; קנה ואכל לל
ניוך נשעת עשים מברך (ג) * נשעת (ד) [ה] עטוף ראשון (משמע ל"י) :

כג דיני ציצית בבית הקברות . ובו ג' סעיפים :

א * מותר ליכנס בבית הקברות והוא לבוש ציצית והוא שלא יהא גרר על הקברות אבל אם הוא
שערי תשובה

באר היטב

בקובל נריך שימשו הקיבל כיון שנגד זה מיוחד רק להסגל ע"ש ; (ד) טלא לשכד . וכתבו הרי"י ז"ל ע"פ סוד שיש לשכד גלילה בעליה קטן . ועיין במ' אליהו רבם מה שמפרך על קטנים מ"א על רלוטו הרי"י ז"ל : (ה) ציציותיו . ועליו נאמר ותפתחם במקפתם שמו . וכשבר מהם שמורה הדרך לדין ליטור כזה משום כיוון מלוט אלא כעסם טלא ידרום עליהן ויוספקו . והקשה מה"ר דב"ט ל"ג נכס דלם נגרר על הקברות אמור משום ומג לרש משעם דכנתם מותר וכן הדין לדיעה הכמה ע"ש . והמהר"ר יד אפרן מיישם ע"ש האיטק על ה"פ שכתבתי במק"פ ג' לענין בית הכסא ה"ל כן לענין טלא יא נגרר הציצית יש מילת בין פליט גדול או קטן דנקלית גדול שמיחד רק להסגל כינו רלוטו וסגון פטיות ציציותו נגריין בדרך והכיון לדין הקברות ודין הקברות והכיון לדין הקברות והכיון לדין הקברות (ה) חדשים . אבל אין מברך שהחינו על הבלוט כיון דלית בה משום נזק . לפי"ו אם עשה לציצית בנגד יתן עכבר קנה וכירך עליו שהחינו לית מברך וה"ל כפיטליו נמו כינו מברך שהחינו מה"פ כשנכ קנה פליט ומעט בו לציצית ט' . ול"ל דלא על כלים חדשים נריך לברך נשעת אף ולמה כתב ומעט בו לציצית י"ל דוקא מברך כנגד כשום חסוד רלוטו לנגדו כי מברך שהחינו אבל אם קנה כנגד ועשה ממנו מלבושים או יברך נשעת לביטה וכלא כיון ששעת בו לציצית מברך כנגד נשעת פטיות החמטז זה דעה הכ"י וב"ח ורש"י ומסנה"ג ומ"א אבל הרמב"ם ה"ל דמטום המלוט שמהדג בה מברך שהחינו מה"פ כשנכ לציצית ומפליין ע"ש . וכמו ע"פ ד"ם להכות בהרמב"ם וכו"מ ע"י דבין לציצית כיון כפיטליו יש לברך כשנס המלוט שמהדג בה מברך פליטה שהחינו כמ"ש רמ"א י"ד סימן כ"ח לענין כיסוי דם ומינה לכל המלוט עתה עשה כשנס רלשוץ מברך שהחינו ע"ש . ועיין בי"ד שם ס"ל ל' מה"ש . ועיין כשבר בה חיל' . ובתשובת דת יאיר סי' רל"ג :

א כרמס י"ט

כב ובו סעיף אחד :

א (א) * קנה טלית ועשה בו ציצית מברך שהחינו (ב) ולא גרע בכלים (ג) חדשים ; קנה ואכל לל
ניוך נשעת עשים מברך (ג) * נשעת (ד) [ה] עטוף ראשון (משמע ל"י) ;

משנה ברורה

הקיס"ל כיון שנגד זה מיוחד רק להסגל : (מז) טלא לשכד . וכתבו הרי"י ז"ל כחוב ע"פ הכותב פ"ק נשעת קטן : (ז) לכנסם ל"י לכנסם . סגלית עם הציצית טלא חינו מחיר הציצית ומח"כ טכסן : (ח) לשכד בהם . וכן פ"ז) ליוטן (לכנסם ל"י) היה וז' יש מהממירין כזה שיטת כתי"ב : (יח) טלא יגרו . יש מהרש"ם שהעם משום כיוון מלוט ועוד כי קרוב שיטתו ולכן יגבהם ויהתכם בנמרו :

א כרמס י"ט

(א) קנה פליט וכו' . אין להקשות (ב) דהא על כליה חדשים נריך לברך נשעת קיין ולכנס כחב ועם בו לציצית דוקא כשקנים כנגד כשום חסוד רלוטו לנגדו כמות שגוה אז מברך נריך אבל אם קנה כנגד למטום ממנו מלבושים או לא יברך אפילו לאחר שנגמר רק נשעת לביטה דוקא דנתיק שעת מיוחדת או קיין או לביטה והכל הלא לית רואי לנגדו חוק"כ (ג) דהא נריך להקייל בו לציצית ע"כ אינו יכול לברך עליו נשעת קיין וכדי ללמס ג"כ דעם הטובעים דריך לברך שהחינו על פטיות החמטז כשנס רלאכנס ע"כ יברך נשעת פטיות הציצית ולא ימחין עד לכתיסם : (ב) דלא גרר וכו' . אבל ג) אין מברך שהחינו על המלוט כיון דלחינו בה מיוחד לזמן מלאי אם עשה לציצית כנגד עטיה לו מברך אף טלא היה בו לציצית מעולם אין נריך לברך שהחינו וה"ל אם עשה מפליין לעמלו חינו מברך שהחינו ועיין בב"י : (ג) נשעת עטוף . כחמלה ברמה להחמטף ומח"כ שהחינו [ה"ג] וד"ס :

א כרמס י"ט

ולכן וכדוא כהן שהחינו כשנס פטיות מברך

שער הציצין

פ"ק ד"מ"ט (פ) א"כ כנס מהם שפקים (י) שם בהם עש"ג : (ב) פ"ג : (ג) מ"א :

א כרמס י"ט

הלכות ציצית סימן כב כג

הסוברים שתמיד יקדים ברכת שהחיינו, וכן פוסקים רבים הסוברים שתמיד יאחר ברכת שהחיינו, ועל כן למעשה ההלכה היא כמו שפסק בפסקי תשובות (ח"ב רכה אות יב) "דעבד כמר עבד ודעבד כמר עבד" (ע"פ ברכות כז). (עוד כתב שם בפסקי תשובות שמנהג בני ספרד להקדים את ברכת הפרי, וכ"כ בצה"פ (הע' 8) בשם ילקוט יוסף גבי ציצית). (ודע דמה שכתב הכא המ"ב את הדין בשם הפמ"ג, גם בדה"ח כ"כ בשמו, וכבר תמה עליו הרעק"א (הו"ד במלה"מ ס"ק ז) שהמעייין בפמ"ג יראה דס"ל גם הכא וגם בסי' רכה דיש להקדים ברכת שהחיינו). (ודע עוד דלענין ברכת שהחיינו על טלית קטן, הדבר תלוי בכל אדם האם הבגד חשוב לו ומשמחו (וזאת הברכה פי"ח הע' 8 בשם אג"מ או"ח ח"ג פ), ומסתמא בט"ק שדמיה יקרין מפני שהיא עשויה מצמר ונעשו בה הידורים, יותר שייך ענין השמחה).

סימן כג

סעיף א (טו"ע)

1] מותר ליכנס בבית הקברות והוא לבוש ציצית, והוא שלא יהא נגרר על הקברות - כדמשמע במסכת ברכות (יח). שמסופר שם שרבי חייא ורבי יונתן הלכו בבית הקברות, וציציותיו של רבי יונתן נגררו על הקברות ואמר לו רבי חייא שיגביה אותם באופן שלא יגררו על הקברות, כדי שלא יאמרו המתים: למחר באים אצלנו ועכשיו לועגים לנו, ומשמע שאין איסור בעצם הכניסה עם ציצית לבית הקברות (טור).

ולדעתם הוא דוקא כשעושה לעצמו ולא כשקונה מוכן כמבואר שם, ולכא"ו הטעם הוא שכשעושה בעצמו שמח שמחה גדולה כענין "אדם רוצה בקב שלו מתשעה קבים של חבירו" כדאיתא בב"מ לח.).

10] ועיין בביאור הלכה - ד"ה קנה, שם ביאר שמה שכתב במשנה ברורה שאין מברכים שהחיינו מטעם המצוה אלא מטעם בגד חדש, וכאשר הבגד אינו חדש לא מברכים, כל זה לשיטת השולחן ערוך "ועוד כמה וכמה מהאחרונים", אך יש דעות (שהבאתי בציון 6) שמברכים גם בבגד ישן על עשית הציציות, ולכן מהנכון שיברך שהחיינו על פרי חדש וכדומה כדי לצאת ידי כולם, ובפרט במקרה שעושה תפילין כדי לצאת ידי חובת המצוה בפעם הראשונה בחייו, שאז יש פוסקים נוספים הסוברים שצריך לברך שהחיינו.

ס"ק ג

11] בתחילה ברכת להתעטף ואחר כך שהחיינו [פרי מגדים (א"א א) ודרך החיים (דין לקיחת טלית מנכרי וכו' סע' ז)] - ואילו במשנה ברורה בסימן רכה (ס"ק יא) פסק להיפך, שהאוכל פרי חדש קודם מברך שהחיינו ואחר כך בורא פרי העץ (וביותר יש לתמוה שם בשעה"צ יב כתב שחושש דהוי הפסק, דלא חשיב כגביל לתורי עיי"ש, ואילו הכא לא חושש משום הפסק), ונאמרו כמה סברות בישוב הסתירה כמבואר במילואים. ומאידך עיין בצה"פ (הע' 8) שישנם פוסקים שפסקו להיפך, דהכא בטלית יברך קודם שהחיינו ואילו בפירות יברך קודם ברכת הפרי, והביא שם גם פוסקים רבים

הלכות ציצית סימן כ"ב כ"ג

לא באר הגולה

פק דשרי ויש שכתבו שנהגו (ד) [ג] שלא ללכד בטלית מימי שו ציצית גם שלא ליטות (טו) לכנסם ליי לכנסם (ו) האור כמעט וככל שלא יתו חיות בזווית עליו אך טובים להקל (ז) ללכד בהם (ח ט) : ד' ידש ליוחד בשארם לובש טלית (יח) שלא יגרוד (כ) [ג] ציציותיו :

א כרמס י"א

כב ובו סעוף אחד :

א * קנה טלית ועשה בו ציצית מברך שהצוינו (ב) דלא גרע בכלים (ג) חדישים : קנס ואם לא נירך כעשת עשיים מברך (ג) * כעשת (ד) [ה] עטוף ראשון (ממנוני ל"ז) :

כג דיני ציצית בבית הקברות . ובו ג' סעיפים :

א * מותר ליכנס בבית הקברות והוא לבוש ציצית והוא שלא יהא נגרר על הקברות אבל אם הוא

שערי תשובה

באר היטב

שם : [ג] שלא ללכד . עכ"ל ואחרונים שארבו בו ועיין בקונטרס חסד רב טכאורס י"א טעון ראש אחד לפי שנתר היה ויהי קטור לו ס"ח כדורו רק שאינו נכנסת פתו למה שכתב ע"כ באוהד : [ד] מלוטוי . עכ"ל ועיין בשלמי דער בעם בעל עשרת המעשרים שכתב מזה מן המסבר שיאב כליות פושטין ולא נגררים אלא יהיו תלוים ושומרים מה' גופו ונפסס . וכן הוא נכפני סבך ולי"ס עכתיב מלים הוא עד כחוש ומסס ואין הוא כתיבם ליות ולא יפס עשיתי מהשגלים עליהם מאוד ע"כ . ועיין בב"י בשם פ"י שהך ופ"ח דגול מרכסם שטעם ארוך וסל לאחוז כליות כגורוהו אשר נכפניו כדי שלא יגרוד . ומדפי פני לתומכם כגורוהו . ועיין בשם פ"ח א"ד ונרית יעקב פ"י [ז' ב' פ"ג :

[ה] ימיוף רחשן . עכ"ל . וכנ"ל כעס שמשמש פ"ח מי שקים עליהם רב להחטל פינו דלוי וסגון עשיות ציציותו נגררין בלרין והסיוט דמים הקברות ודליות הכסס מיירר כליותו בגריהם פ"ח ועי' בשבט"ג : (ה) חדשים . אבל אין מברך שהחיינו על החלום כיון דלוי פה מוטו לומן . לפ"ז אם עשה ליות כנגד ימין עכבר קנה וכירך עליו שהחיינו ימי מברך ויהי כפסילין כמו חיו מברך שהחיינו מ"ה סבך קנס פליט ופסח בו ליות פ"י . ול"ל דכא על כלים חדשים אבל אם קנה כנגד צריך לברך כעשת און ולמה תכז ועשה בו ליות י"א דוקא מתקום כנגד כשם שהוא רחוי לנגות לו מברך שהחיינו אבל אם קנה כנגד ועשה חמנו מלכותיו אין יברך כעשת לביטה ופאל כיון עשיתם בו ליות מברך כנגד כעשת עשיית הטחנה זהו דעה הכ"י וכ"ח ורש"י ומבנה"ג ומ"ח אבל הרמב"ם ס"ל דמטום החלום שמהדג כה מברך שהחיינו מ"ה סבך כחז ליות והטילין ע"כ . והנה פ"ח דיש להכותו כהרמב"ם וכ"כ ס"ו דבין כליותיו יין בפסילין ים לברך כעשת החלום שמהדג כה מברך פליטה שהחיינו כח"ס רמ"ח א"ד סימן כ"ח לענין כיסוי דם ופניה לכל חלום עתה עשה כעשת רחשן מברך שהחיינו ע"כ . ועיין ביד' שם ס"ח ל' מ"ש . ועיין בספר בני חייל . וכתובות תוס' יור' ס"י ל"ל :

(כ) עינין רחשון . פ"י שהחיינו חללה ופ"ח להעטף . ב"ח פ"ס :

ביאור הלכה

משנה ברורה

*** קבח וכו' .** מין כנ"ל ס"כ"ג ועיין בב"י וכל י"א הוא דעה בעל כעטורי . ודע דלק שהתעורר מדלוי ים לנחובן אחי דעתה כב"ר ועוד כמה ומה' משהד ומיש דעפקו בן כעטור ע"כ אלו מילתא דפיסקא הוא דע"כ והפ"י סקרו כערעב' וסבירא סליד והנ"ל כדאחינו מוסק ג"כ ככרמב"ם דכיר לברך שהחיינו כה ס"ל אף שהל' חומר צ"ל חס עשה אוחס רעלמו אבל אם קנה הפסילין מהסבר וכן לענין פליטת חס פסילה אחר כנגדו משמע שהנ"ל שם דלף רשם כערעב' אין צריך לברך שהחיינו אם לא קנה עשה פסילות מחדש דל"ף לברך מהפס סליט חדשים] פ"כ שסכנון פייבוס עכ"ל להאריך שחיינו עזר אחר וידין נטורו גם אלו זה כתרם חס הוא עכ"ל עשה הפסילין פסס רחשונן ציני חייו ודלוי ירחל לפסות עכ"ל זו דיש ופ"ק ס' שכתרים דלל כל מזה שח"ס משה פסס רחשונן כימי חייו יברך שהחיינו . עיין ח"פ"ג ב"ר"ד פסותו ל"ח ונפמ"ס י' ופ"ל כ"י . והנהנ"ל כתיבן זו שמש חליו סובר ככרמ"ם כוס : * בשעת עיטוף רחשן . עיין בשפ"ז שכתב דלוא דוקא הוא ודלא לענין כותומן כל"ס ומוותרו [ה' דע"כ שם דלל שם דוקא כעשת רחיה לנגות וכל לברך כתיבו ויברך שם כליטת חספס דלל אכיו ים ענין סובב ככרמ"ם ע"כ וא"כ ס"י כעטורי ולאחר ויפלו פ"כ פ"כ"ג אח"כ לא רמו לענין כד"כ שם הדוקה מל סכ"ס שם וסבירא כנלמו ג"כ כש ע"כ וי"ל דצווחנו על כרמ"ל דניש סאב ס" כנ"ס דניבו כלן כנ"ס שכתב עיטוף רחשן לאו כדוקא הוא . ודע שוד דמדבריו נפ"ח אף ש פכ"ס דסכ"ס עס סכ"ס שם וכן ככ"ס ס"ל דסלסה בן ור"ל לאחרם כעטורי ים לפתח דעמד יברך היטולו אח"כ וכן כעשת לערד לטובן כרמ"ל כעטורי שכתב דלל לא נירך על כוכה עלין שהחיינו ככ"ס שיו"ל ידי נכנסת כהן :

מעלין

ולכן וכדלא כהן שהחיינו כעשת פשיים מברך

שער הציץ

(פ) דל"ט : (פ) א"י כעס מהס שפסקים (ח) שם כעס עכ"ל : (ב) פ"ח : (ג) פ"ג : (ד) פ"ח :

הלכות ציצית סימן כג כד

נדרר על הקברות אסור משום (א) לועג לרש יב"ד"א שהיו מטילים ציצית במלבוש שלובשים (ב) לצורך עצמם אבל אני שאין מכוונים בהם אלא לשם מצוה אסור אפילו אינם נדררים והני מילי כשהציציות מגולים יאכל אם (ג) הם מכוסים (ה) [ב] מותר; ב יש נוהגים לקשור שני ציציות שבשני כנפים זה עם זה כשנכנסים לבית הקברות ולא היעילו כלום (ג) (ד) בתקנתן; ג יהנבנם תוך ד' אמות של בת צו (ה) של קבר (ו) רינו כנבנם לבית הקברות. (ז) במקום שנוהגים להסיר ציצית כשולית המת בבית ואם החתמים לובשים ציצית איכא למיחש בהו משום (ג) (ח) לועג לרש:

כד הנהגת לבישת הציצית ושכרה ועונשה. ובו ו' סעיפים:

א"א אין אדם לובש מלית בת ארבע כנפות אינו חייב בציצית ושוב יונכין להיות כל אדם והיר ללבוש מלית קמן כל היום (א) כדי שיוכר המצוה בכל רגע וע"כ יש בו חמשה קשרים כנגד ה' חומשי תורה וארבע כנפים שבכל צד שיפנה יוכר יונכין ללבושו (ב) על המלבושים. לפיכך יוהר שיהיה לבוש ציצית (ג) בשעת התפלה; ב יצוה לאחוז הציצית (ה) (ד) כיר שמאלית כנגד לבו בשעת קריאת שמע רמו לדבר והיו הדברים האלה וגו' (ה) על לבך; ג ישבו להסתכל בציצית בשעת עטיפה (ו) כשמברך; ד יש נוהגין להסתכל בציצית כשמתעורר לראותם אותו ולידתן אותם (ב) [ב] (ז) על העינים ומנהג יפה הוא וחבובי מצוה; ה הם נטקנים קצת לנטק טענית נשעט שרואה גם והכל הוא חינוך מצוה (ב"ז); ה י"כשסתכל בציצית סתכל בשני ציציות שלפניו שיש בהם עשרת קשרים רמו (ג) (ח) להיות יטגם יש בהם ט"ו חומשים ועשרה קשרים עולה כ"ו

ב ר' יונה שם
והר"ם כתבו
ג ז"ל והר"ם כתב
ד ז"ל מה שא
דמיונות ל"ו ה ז"ל
והסו"ט דרכות
ו הר"ם כתב
טענת
א מנחות מ"א
ב טור ג כ"ו ס' ת'
ובסע ז"ל כנס
הר"ם ד כנסת
מיומני פ"ג כנס
שאר טע והנהגתי
כ"א ג' דהנה
ה ה"ח כנס רב
משה גלוק ו ה"ח
ורבנו יונה ור"ם
כנס רבו ר' פון
כין ו טור כנס
כעל הטיעור
ח מהר"ם מרי' כ"א
שלח לך מן שם כ"ו

שערי תשובה

באר היטב

(ב) מותר. פי' שלבש את הציצית מתח כנגד וס"ה כחלקן נמי מותר ללך בבית הקברות אם מכסה אותן. ע"ס. ועיין משנת בית יעקב סימן ז"ב. ובספר גור אריה על הר"ם פרשת ואל: (ב) בתקנתן. דלפי דעת סבורים שמתכנה הציצית בקשירן א"כ (כשזכרין ומחייבין אותן ה"ל תעשה וז"ל עיין מ"ח: (ג) לועג לרש. היינו אם הציצית מגולין כדלעיל:
(ה) ביד שמאלית. בין קמילה לזרע. וכתיבוי נלרשה זיית יקחם גם כד יתון ויבגם כהם ויהיו בידו עד שצמיג נלחמנים ונחמדים לעד וזו יקח הציצית ויסירם מידו כן כתב הר"ם ז"ל. מ"ח: (ב) על פרשת ציצית יקחם מידו יבא מובנת שלא יבא לידו סמוי עינים. הסומא יש לו להחזו בידו בשעת שהיא חומר ורחיטם אותו וכן לנטק אותם כחומר ואיסקולא. שזוב יעקב ח"ב סי' ל"ה עיין שם: (ג) לכויות. פי' לספירות.

ועשה בו ציצית שמנך שהייתו כשעט עיניך ראשון יבך תמלך נכח ציצית ואח"כ שיהיו דלא כה"ט ועקר הכתם. ומח"כ ושלמי יצבור ה"כ"ו כוס. ומה"שקשה דמ"ט משום וסוכה וולגל. והנה דברי הכ"ח נדמה לחלק לזי דעליו ע"פ עיניו כמח"כ דכשמיית עיניו דמשים לין מבין ש"הייתו וכן מתנהג ע"פ:
[ה] מותר. עכ"פ. וי"כ שפאלת שמואל והנהו ככ"ו דגם ע"ק שלבש אין בו משום לועג לרש כיון שהוא מכוסה ע"פ:
[ה] על העינים. עכ"פ ומה"ס הביורא כו' שם כנסות יעקב איתא שיש לו יקח הציצית בשעט שקורא פרט ציצית אפי"ס שנאמר ורחיטם אותו כיון העינים. נמאל בשם הקדמונים שכל המעביר ציצית על עיניו כשקורא להחזו בידו בשעת שהיא חומר ורחיטם אותו וכן לנטק אותם משום חובב מצוה אבל להעביר הציצית על עיניו לא דמיחו כחומר ואיסקולא. שזוב יעקב ח"ב סי' ל"ה עיין שם: (ג) לכויות. פי' לספירות.

משנה ברורה

עיין לעיל בסו' ח' צ"ב מה שכתבנו שם: (ג) בשעת החלום: וק"ש וחיטא בזוהר ס' שלח לך דהקורא ק"ש בלי ציצית מעיד פדות שקר בעלמו שקורא פי' ציצית ואינו מקיים הקורא כהנ הר"ם לא טוב עינים המון העם שמתפללין בדרך בלא מלית גדול וע"פ רוב הפ"ק אינו עשוי קדין בכל פרסיו שיהיה ראוי לברך עליו וגם הוא יש בו בלילה ועיין לעיל בסו' ח' ס"א צ"ב: (ה) ביד שמאלית. כהוב ככתבי הר"ם ז"ל שצאחוס בין קמילה לזרע וכתיבוי נלרשה זיית יקחם גם ביד יתון ויבגם כהם ויהיו בידו עד שצמיג נלחמנים ונחמדים לעד וזו יקח הציצית ויסירם מידו: (ה) על לבך. והכל הוא כשחמל. ומזהו זו מילי חלום מן הספאל דלקיב ולא חמורו וגו' למען חמורו וגו' והייתם קדושים ואף דכל שאר המלות אין בהם זאת הסגולה להצילו מילת"ר. ציצית עדיף וכדליתא בעובדה דתנחות (מ"ד ע"א) מעשה בלדס אחד וכו'. (ו) כשמברך. שנאמר ורחיטם אותו וזכרתם (ה) רחיה מביאה לידו זכירת מן הספאל דלקיב ולא חמורו וגו' למען חמורו נמאל (ב) כהם הקדמונים שכל המעביר ציצית על עיניו כשקורא פרשה ציצית יבא מובנת שלא יבא לידו סמוי עינים. הסומא (ג) יש לו להחזו הציצית בידו בשעת ק"ש אע"פ שנאמר ורחיטם אותו כיון שישבו כרחיטם אלא חמדים אבל להעביר הציצית על עיניו לא דמיחו כחומר ואיסקולא: (ח) לכויות. סי' ד' לספירות ששם קבורים ומחודדים זה בזה: הוציר

(א) לועג לרש. שנראה כמחוקר (ה) שאינם יכולים לקיים את המצוה: (ב) לצורך עצמם. שהיה אז מנהג גנדיהם עשויים בני ד' כנסות: (ג) הם מכוסים. כגון שמתביא את הציצית על הפ"ג המת כפי ככחה ומח"ס גם כפ"ק שלובשו מתח למדיו אין בו משום לועג לרש כיון שהוא מכוסה אם לא שכולך בלי לבוש העליון גם בהם אסור עד שיחמטם בהנפות [ומתמ"ז חמטת דיש להחמיר כס"ג חף מכוסה כיון שהוא מיוחד לתפלה חכן ככ"ו לא משמע כן וגם בדה"ה חמטם וזכר דמתוסה מוה"ל]: (ד) בתקנתן. דלע"פ (ב) שקושרים זה על זה לא נכתבו מצוה ציצית עי"ז דהא לאו קשר של קימחא הוא דדעתו להחיר א"ח הקשר מיד בלארז מנה"ק ובעיני שכתב בסיומן י"כ וכו' וכו' לזי דעתם סבורים שנתכנה הציצית בקשירתן א"כ לובשין כנגד בלי ציצית: (ה) של קבר. (ו) חפוליו (ג) בקבר של קמן יש להחמיר משום לועג לרש דשמת נשחח חרם גדול הוא חבל בקבר אשה דכתיבה ג"כ סבורה ליכא משום לועג לרש: (ו) רינו כנבנם (ב) כ"ק. עיין לקמן בסיומן מ"ח גמ"ב. (ז) כמקום שנוהגים וכו'. והאחרונים (ד) השכתימו דלחלו כמקום שאין נוהגים להסיר ג"כ איכא משום לועג לרש הואיל כשמתים סבורים מן המלות: (ח) לועג לרש. היינו אם הציצית מגולין כדלעיל:
(א) כדי שיוכר וכו'. דומת לדבר כלום החמור להבירו על עיני ח' שקובר קשר בליוורו כדי שיוכרנו [סור]: (ב) על המלבושים.

שער הציון

(ח) (א) טור: (ב) צ"ב: (ג) ח"ב וטמ"ג: (ד) מ"א והנה"א: (ה) מנחות דף מ"ג: (ו) כנס': (ז) שנות יעקב ח"ב כ"ל ז"ח: (ד) קנעניו:

הלכות ציצית סימן כג

[3] אבל אנו שאין מכוונים בהם אלא לשם מצוה אסור אפילו אינם נגררים - מדאיתא בברייתא (שם בברכות) "לא יהלך אדם בבית הקברות ותפילין בראשו", ולמה אסור בתפילין אפילו שאינם נגררים על הקברות, על כרחך משום שכל הסיבה שלובש את התפילין היא רק לשם מצוה, ואם כן הוא הדין כאשר לובש ציצית רק לצורך המצוה (על פי רבינו יונה יא). ד"ה לא יהלך)) (ועיין לקמן בציון 17 היכן בדיק בבית הקברות קיים האיסור של לועג לרש).

[4] והני מילי כשהציצית מגוללים אבל אם הם מכוסים מותר - כך מדוקדק בברייתא הנ"ל "לא יהלך אדם בבית הקברות ותפילין בראשו", והיה לו לתנא לכתוב לא יהלך בתפילין ותו לא, או לא יהלך ותפילין בראשו ובזרועו, ומשמע מזה שדוקא בראשו שהתפילין מגולין (כדאיתא בס"י כו,יא) אסור, אבל בתפילין בזרועו שדרכן להיות מכוסין (כדמשמע במנחות לו: ובמ"ב ס"י כו ס"ק מז) מותר להיכנס לבית הקברות (על פי הבית יוסף והגר"א). ובטעם הדבר נראה שכיון שהוא מסתיר את המצוה, ודאי אינו נחשב כלועג למת.

ס"ק 3

[5] שהיה אז מנהג בגדיהם עשויים בני ארבע כנפות - כך כתב רבינו יונה (הנ"ל בציון 3) והוזכר ענין זה (המנהג בזמנם) גם בתוס' (ערכין ב: ד"ה הכל), ונראה מקור לכך במנחות (מא). שמלאך הוכיח את רב קטינא מדוע הוא לובש בגד הנקרא "סרבלא" שאין בו ארבע כנפות (ולכן אינו מקיים מצות ציצית), ומשמע שבמקום הבגד שאותו היו רגילים ללבוש (שהוא בן ד' כנפות) לבש רב קטינא סרבלא (דאם היו נוהגים ללבוש בגד לשם ציצית, כדוגמת הט"ק שלנו, כך היה למלאך לומר: מדוע אינך לובש ט"ק, אע"כ שבמקום לבוש מסויים שאותו נהגו ללבוש שהיה בן ד' כנפות, לבש את הסרבלא).

[2] משום לועג לרש - מקרא הוא במשלי (יז,ה) "לועג לרש חרף עושהו", פירוש מי שלועג לעני הרי הוא כאילו לועג לקב"ה שעשה את העני, ובהקשר לנידוננו אדם שמת הרי הוא עני לענין מצוות, שהרי אינו יכול לקיים שום מצוה (כדאיתא בשבת ל. על הפסוק (תהלים קטו,יז) לא המתים יהללו יה "לעולם יעסוק אדם בתורה ובמצות קודם שימות, שכיון שמת בטל מן התורה ומן המצות". וכן בעירובין (כב.) בשם ריב"ל "היום לעשותם ולא מחר לעשותם". וכמו שידוע המעשה עם הגר"א שבכה קודם פטירתו על שלא יוכל לקיים מצוות כדוגמת ציצית (עליות אליהו הע' קיז)), והמקיים מצוה באופן בולט לידו הרי הוא כלועג לו. (ועיין בשו"ע בס"י ע"א ז ובמ"ב שם דה"ה דאסור לומר בביה"ק דברי קדושה משום לועג לרש (פרט לקדיש ותהלים שהם לכבודו של המת, כגון התהלים שנוהגים לומר בבית הקברות כנדפס בסידורים, ע"פ פסקי תשובות). והוא הדין בכל החפצים של מצוות שאין לעשותם בבית הקברות, כגון לבישת תפילין בגלוי, כדאיתא בברכות (יח. וכן בשו"ע ס"י מה"א), ומשמע מזה שהגמרא נקטה דוגמאות של חפצי מצוה (ציצית ותפילין) שדוקא כהאי גוונא אסור, אבל מצוות שאין ניכר ממעשיו שעושה מצוה, כגון צדקה, שילוח הקן ועירוב תחומין מותר (כעין זה כתב הסטייפלר (ברכת פרץ פרשת תרומה) ודלא כפסקי תשובות הע' 5, ובמילואים הבאתי ראיות נוספות (ואין לו להראות שעושה כעת מצוה, כגון להכריז וצדקה תציל ממות וכדומה)). ודע דבקברי צדיקים שאינם בבית הקברות מותר ללמוד ולהתפלל ואף בעיטור טלית ותפילין, וכך הוא המנהג, שכיון שכוונתנו היא שבזכות הצדיקים יתקבלו עבודותינו לרצון, אין בזה משום לועג לרש (פסקי תשובות), וראיה לכך מדאיתא בבבא קמא (טז:) גבי חזקיה המלך "שהושיבו ישיבה על קברו" (אמנם שם בתוס' כתבו דהיה בריחוק ד"א, אך יש ראשונים שפירשו כמו שכתבתי, עיין בספר המפתח על ב"ק).

הלכות ציצית סימן כג כד

נדרר על הקברות אסור משום (א) לועג לרש יב"ד"א שהיו מטילים ציצית במלבוש שלובשים (ב) לצורך עצמם אבל אני שאין מכוונים בהם אלא לשם מצוה אסור אפילו אינם נדררים והני מילי כשהציציות מגולים יאכל אם (ג) הם מכוסים (ה) [ב] מותר; ב יש נוהגים לקשור שני ציציות שבשני כנפים זה עם זה כשנכנסים לבית הקברות ולא היעילו כלום (ג) (ד) בתקנתן; ג יהנבנם תוך ד' אמות של בת צו (ה) של קבר (ו) דיונו כנבנם לבית הקברות. (ז) במקום שנוהגים להסיר ציצית כשולית המת בבית ואם החתמים לובשים ציצית איכא למיחש בהו משום (ג) (ח) לועג לרש:

כד הנהגת לבישת הציצית ושכרה ועונשה. ובו ו' סעיפים:

א"א אין אדם לובש מלית בת ארבע כנפות אינו חייב בציצית ושוב יונכין להיות כל אדם והיר ללבוש מלית קמן כל היום (א) כדי שיוכר המצוה בכל רגע וע"כ יש בו חמשה קשרים כנגד ה' חומשי תורה וארבע כנפים שבכל צד שיפנה יוכור יונכין ללבושו (ב) על המלבושים. לפיכך יוהר שיהיה לבוש ציצית (ג) בשעת התפלה; ב יצוה לאחוז הציצית (ה) (ד) כיר שמאלית כנגד לבו בשעת קריאת שמע רמו לדבר והיו הדברים האלה וגו' (ה) על לבך; ג ישבו להסתכל בציצית בשעת עטיפה (ו) כשמברך; ד יש נוהגין להסתכל בציצית כשמתעורר לראותם אותו ולידתן אותם (ב) [ב] (ז) על העינים ומנהג יפה הוא וחבובי מצוה; ה הם שטקנים קצת לנשק טענות צעקה שרוחם נס והכל הוא חינוך מצוה (ב"ז); ה י"כשסתכל בציצית סתכל בשני ציציות שלפניו שיש בהם עשרת קשרים רמו (ג) (ח) להיות יטגם יש בהם ט"ו חומשים ועשרה קשרים עולה כ"ו

ב ר' יונה שם
והר"ם כתבו
ג ז"ל והר"ם כתבו
ד ז"ל מה שא
דמיונות ל"ו ה ז"ל
והסו"ט דרכות
ו הר"ם כתבו
טעם
א מנחות מ"א
ב טור ג כ"ו ס' ת'
ובסע ז"ל כנס
הר"ע ד כנסת
מיומני פ"ג כנס
שאר טעם והנהגתי
כ"א ג' דהנהג
ה ה"ח כנס רב
משה גלוס ו ה"ח
ורבינו יונה ור"ס
כנס רבו ר' פון
כין ו טור כנס
על הטיעור
ח מהר"ם מרי' ס"א
שלח לך מן שם כ"ו

שערי תשובה

באר היטב

(ב) מותר. פי' שלבש את הציצית מתח כנגד וס"ה כחלקן נמי מותר ללך בבית הקברות אם מכסה אותן. ע"ס. ועיין משנת בית יעקב סימן ז"ב. ובספר גור אריה על הר"ם פרשת ואל; (ב) בתקנתן. דלפי דעת סבורים שמתכנעו לציצית בקשירתן א"כ (כשחזרין ומחיינין אותן ה"ל תעשה וז"ל עיין מ"ח: (ג) לועג לרש. היינו אם הציצית מגולין כדלעיל:
(ה) ביד שמאלית. בין קמילה לזרע. וכתיבויג לערשה ציץ יקחם גם כד יתון ויבגם כהם ויהיו בידו עד שצמיג לנאמנים ונחמדים לעד ולא יקחם הציצית ויטריס מידו כן כתב הר"ם ז"ל. מ"ח: (ב) על פרשת ציץ יקחם ויטריס יבא מובנת שלא יבא לידי סמוי עינים. הסומא יש לו לאחוז בידו בעשה שהיא חומר ורחיטם אותו וכן לנשק אותם משום שחומר ורחיטם אותו כיון שצוה יעקב ח"ב סי' ל"ה עיין שם: (ג) לכויות. פי' לספירות.

ועשה בו ציץ שמנך שהייתו כעט עיטף ראשון יבך תמלך נכח ציץ ואח"כ שהייתו דלא כה"ט ועקר הכסף. ומח"כ ושלמי יצבור ה"כ"ו כוס. ומה"שקשה דמ"ט משום וסוכה וולגל. והבוא דברי סכ"ח נדמה לחלק לצי דעליו ע"פ עינין כמח"כ דכשמיית עיטפין ראשים ליון מבין ש"הייתו וכן מתכנס ע"פ:
[ה] מותר. עכ"פ. וי"כ שפאלת שמואל והבואו בכ"ו דגם ע"ק שלבש אין בו משום לועג לרש כיון שהוא מכוסה ע"פ:
[ה] על העינים. עכ"פ ומה"ס הביואו כו' שם ככנסת יעקב איתא שיש לו יקחם הציצית כשעם שקורא פרט ציץ אפי"ס שחומר ורחיטם אותו כיון העינים. נמצא כשם הקדמונים שכל המעביר ציץ על עיניו כשקורא פרשת ציץ יקחם ויטריס יבא מובנת שלא יבא לידי סמוי עינים. הסומא יש לו לאחוז בידו בעשה שהיא חומר ורחיטם אותו וכן לנשק אותם משום שחומר ורחיטם אותו כיון שצוה יעקב ח"ב סי' ל"ה עיין שם: (ג) לכויות. פי' לספירות.

משנה ברורה

עיין לעיל בסו' ח' צמ"ג מה שכתבנו שם: (ג) בעשה החלום: וק"ש ורחיטם בזכר ס' שלה לך דהקורא ק"ש בלי ציץ מעיד פדות שקר בעלמו שקורא פי' ציץ ואינו מקיים הקראת כנס הר"ם לא טוב עינים המון העם שמתפללין בדרך בלא מלית גדול וע"פ רוב הפ"ק אינו עשוי כדון בכל פרסיו שיהיה ראוי לדרך עליו וגם הוא יש בו בליה ועיין לעיל בסו' ח' ס"א צמ"ג: (ה) ביד שמאלית. כהוב ככתבי הר"ם ז"ל שחאוס בין קמילה לזרע וכתיבויג לערשה ציץ יקחם גם ביד יתון ויבגם כהם ויהיו בידו עד שצמיג לנאמנים ונחמדים לעד ולא יקחם הציצית ויטריס מידו: (ה) על לבך. והכל הוא כשחמל. ומזהו זו מילי חלום מן הספאל דלקיב ולא חמורו וגו' למען חמורו וגו' והייתם קדושים ואף דכל שאר המצוה ליון כהם זאת הסגולה להצילו מילת"ר. ציץ עדיף וכדליתא בעובדה דמנחות (מ"ד ע"א) מעשה בלום אחד וכו'. (ו) כשמברך. שחומר ורחיטם אותו וזכרתם (ה) רחיה מביאה לידי זכירתם מן הספאל דלקיב ולא חמורו וגו' למען חמורו נמצא (ב) כשם הקדמונים שכל המעביר ציץ על עיניו כשקורא פרשת ציץ יקחם ויטריס יבא מובנת שלא יבא לידי סמוי עינים. הסומא (ג) יש לו לאחוז הציצית בידו בעשה ק"ש אע"פ שחומר ורחיטם אותו כיון שצוה שחומר ורחיטם אותו חלל חמדים חלל להעביר הציץ על עיניו לא דמחיו כחומר וחסילולא: (ח) לכויות. סי' ד' לספירות ששם קבורים וחמורים זה בזה: הוציר

(א) לועג לרש. שגדלה כמחוקר (ה) שאינם יגולים לקיים את המצוה: (ב) לצורך עצמם. שהיה אז מנהג גנדיהם עשויים בני ד' כנפות: (ג) הם מכוסים. כגון שמתביא את הציצית על הפ"ג המת כפי ככורה ומח"ס גם כפ"ק שלובשו מתח למדיו אין בו משום לועג לרש כיון שהוא מכוסה אם לא שחולך בלי לבוש העליון גם בהם אסור עד שיחאבסם בהנפות [ומתמ"ז חמט דיש להחמיר כס"ג חף מכוסה כיון שהוא מיוחד לתפלה חכן ככ"ו לא משמע כן וגם צד"ה חסם וזכר דמנחות מוה"ל]: (ד) בתקנתן. דלע"פ (ב) שקוראים זה על זה לא נחשבו מצוה ציץ עי"ז דהא לאו קשר של קימחא הוא דדעתו להחיר את הקשר מיד בלארז מנה"ק ובעיני שכתב בסיומו י"כ ועוד לצי דעתם סבורים שמתכנעו הציצית בקשירתן א"כ לנבשן כגד בלי ציץ: (ה) של קבר. (ו) חפילו (ג) בקבר של קמן יש להחמיר משום לועג לרש דשמה שחמח חרם גדול הוא חלל בקבר אשה דכתיבה ג"כ סבורה ליכא משום לועג לרש: (ו) דיונו כנבנם לבה"ק. עיין לקמן בסיומן מ"ח גמ"ב. (ז) כמקום שנוהגים וכו'. והאחרונים (ד) השכתימו דלחלו כמקום שאין נוהגים להסיר ג"כ איכא משום לועג לרש הואיל כשמתים סבורים מן המצוה: (ח) לועג לרש. היינו אם הציצית מגולין כדלעיל:
(א) כדי שיוכר וכו'. דומת לדבר כלום החמור לחבירו על עיניו ח' שקובר קשר בליוורו כדי שיוכרנו [סור]: (ב) על המלבושים.

שער הציץ

(ח) (א) טור: (ב) צ"ז: (ג) ח"ב ועמ"ג: (ד) מ"א והגרי"א: (ה) מנחות דף מ"ג: (ו) כנס: (ז) שנות יעקב ח"ב כ"ל צ"ח: (ד) קמטוי:

הלכות ציצית סימן כג

סעיף ב (טו"ע)

10 יש נוהגים לקשור שני ציציות שבשני כנפים זה עם זה - אינו מנהג בר סמכא, שכן לא מצאנו כך בשום פוסק, אלא שהבית יוסף ראה קצת לומדי תורה שהיו עושים כך, ודחה מנהגם בשתי ידים. והם נהגו כך או כדי לבטל הכנפות, או כדי לבטל הציציות (בית יוסף), ובמשנה ברורה מבאר אמאי אינו מועיל לבטל הכנפות, וגם מוכיח שלא ביטלו הציציות.

ס"ק 7

11 וכעין שכתב בסימן י' סעיף ג' - שם מבואר שאם כפל קרנות הטלית וקשרן, עדיין נחשבת הטלית לבעלת ארבע קרנות, שהרי דעתו להתיר הקשר (דאל"כ היה לו לחתוך הקרנות לצמיחות), אלמא דכל שמעשיו מוכיחים שדעתו להתיר הקשר, אין הקשר מבטל המצב הקיים, ואם כן בכך נדחה מנהג ה"לומדים" (=לשון הב"י) באם כוונתם לבטל הכנפות.

12 ועוד לפי דעתם שסוברים שנתבטלו הציציות בקשירתן, אם כן לובשין כגד בלי ציצית - כלומר, ואם דעתם של ה"לומדים" לבטל הציציות, אם כן לובשים ארבע כנפות בלי ציצית והוי איסור דאורייתא (ופשיטא דאיסור לועג לרש אינו דוחה איסור דאורייתא) (על פי בית יוסף).

סעיף ג (טו"ע)

13 הנכנס תוך ארבע אמות של מת או של קבר דינו כנכנס לבית הקברות - פירוש, כשם שכתוב בסעיף א שבימינו אסור להיכנס לבית הקברות עם ציציות מגולין, כך גם אסור להיכנס לתוך ארבע אמות של מת או של קבר, אף על פי שאינם בתוך בית הקברות (על פי בית יוסף), והמקור לכך הוא מדאיתא התם בגמרא (ברכות יח.) "דאמר מר מת תופש ד'

ס"ק ג

6 כגון שמחביא את הציצית של הטלית גדול וכו' ומהאי טעמא גם בטלית קטן וכו' - פירוש, טלית גדול תמיד לובשים מעל הבגדים, וכדי שיוכל להיכנס עמו לבית הקברות יש לעשות פעולה, דהיינו לכסות הציציות, "ומהאי טעמא" דשרי במכוסה אם כן בטלית קטן מותר להיכנס לבית הקברות מבלי עשיית כל פעולה, שהרי הלבוש העליון היינו החליפה מכסה ממילא את הציציות (כאשר הכפתורים סגורים, וכאשר הציציות אינן יותר ארוכות מאורך החליפה, ואם הציציות יותר ארוכות מהחליפה, העצה היעוצה היא שיכניס הציציות לתוך כיסי המכנסים, ובכך אינן נראות כלל) "אם לא שהולך בלי לבוש העליון וכו'". (ומשמע דשרי אע"פ דמהקרקע ניתן לראות מה שמוסתר ע"י החליפה, ודלא כצה"פ (אות ד) בשם משנה הלכה שהסתפק בזה).

7 אסור עד שיתחבם בהכנפות - ולא כתב עד שיכניסם למכנסיו, משום דסבירא ליה דהוי בזיון, כמו שכתב בסי' ח (ס"ק כו), ועיין שם בציון 76 מה שכתבתי לתמוה, ובפסקי תשובות כאן (הע' 2) כתב שיתחבם במכנסיו, וכן הוא המנהג.

8 ומפרי מגדים (א"א ב) משמע דיש להחמיר בטלית גדול אף מכוסה - רצה לומר אף אם חוטי הציציות מכוסים, כיון שהבגד אינו מכוסה יש להחמיר, מפני שהוא מיוחד לתפילה והוי כחפץ מצוה שיש לכסות (עיין במילואים ביאור למה כתב המ"ב "משמע", וכן ביאור מש"כ הפמ"ג "עיין ב"י").

9 אכן בבית יוסף לא משמע כן - בדיבור המתחיל "ואיכא לעיוני", שבתחילת הענין משמע שמדבר גם על טלית גדול וגם על טלית קטן, ובסוף הענין כתב שסגי בכיסוי הציציות, ומשמע דמיירי בשני סוגי הטליתות שדיבר עליהן קודם לכן (ואם היה חילוק ביניהם לא היה לו לסתום להיתר בלי לפרט).

הלכות ציצית סימן כג כד

נדרר על הקברות אסור משום (א) לועג לרש יב"ד"א שהיו מטילים ציצית במלבוש שלובשים (ב) לצורך עצמם אבל אני שאין מכוונים בהם אלא לשם מצוה אסור אפילו אינם נדררים והני מילי כשהציציות מגולים יאכל אם (ג) הם מכוסים (ה) [ב] מותר; ב יש נוהגים לקשור שני ציציות שבשני כנפים זה עם זה כשנכנסים לבית הקברות ולא היעילו כלום (ג) (ד) בתקנתן; ג יהנבנם תוך ד' אמות של בת צו (ה) של קבר (ו) דיונו כנבנם לבית הקברות. (ז) במקום שנוהגים להסיר ציצית כשולית המת בבית ואם החתמים לובשים ציצית איכא למיחש בהו משום (ג) (ח) לועג לרש:

כד הנהגת לבישת הציצית ושכרה ועונשה. ובו ו' סעיפים:

א"א אין אדם לובש מלית בת ארבע כנפות אינו חייב בציצית וטוב יונכין להיות כל אדם והיר ללבוש מלית קמן כל היום (א) כדי שיוכר המצוה בכל רגע וע"כ יש בו חמשה קשרים כנגד ה' חומשי תורה וארבע כנפים שבכל צד שיפנה יוכור יונכין ללבושו (ב) על המלבושים. לפיכך יוהר שויהר לבוש ציצית (ג) בשעת התפלה: ב יצוה לאחור הציצית (ה) (ד) כיר שמאלית כנגד לבו בשעת קריאת שמע רמו לדבר והיו הדברים האלה וגו' (ה) על לבך; ג ישבו להסתכל בציצית בשעת עטיפה (ו) כשמברך; ד יש נוהגין להסתכל בציצית כשמתעורר לראותם אותו ולידתן אותם (ב) [ב] (ז) על העינים ומנהג יפה הוא וחבובי מצוה: הנה גם טכניס קצת לנשק טענות צעקה שרואה גם והכל הוא חינוך מצוה (ב"ז): ה' כשמסתכל בציצית מסתכל בשני ציציות שלפניו שיש בהם עשרת קשרים רמו (ג) (ח) להיות שגם יש בהם מ"ו חומים ועשרה קשרים שלה כ"ו

ב ר' יונה שם
והר"ם כתבו
ג ז"ל והר"ם כתבו
ד ז"ל מה שא
דמיונות ל"ו ה ז"ל
והסו"ט דרכות
ו הר"ם כתבו
טענות
א מנחות מ"א
ב טור ג כ"ו ס' ת'
ובסע ז"ל כ"ט
הר"ם ד כנפות
מיומני פ"ג כ"ט
שאר טעם והנהגתי
כ"ט ג' דהנהגה
ה ה"ח כ"ט כ"ט
משה גלוהו ו ה"ח
ורבינו יונה ור"ם
כ"ט כ"ט ר' פתח
כ"ט ז טור כ"ט
כ"ט ה"טענות
ח מהר"ם מרי' כ"ט
ש"ח לך טן ש"ע כ"ט

שערי תשובה

באר היטב

(ב) מותר. פי' שלבש את הציצית מתח כנגד וס"ה כחלקן נמי מותר ללך בבית הקברות אם מכסה אותן. ע"ס. ועיין משנת בית יעקב סימן ז"ב. ובספר גור אריה על הר"ם פרשת ואל: (ב) בתקנתן. דלפי דעת סבורים שמתכנעו לציצית בקשירתן א"כ (כשזכרין ומחייבין אותן ה"ל תעשה וז"ל עיין מ"ח: ג) לועג לרש. היינו אם הציצית מגולין כדלעיל:
(ה) ביד שמאלית. בין קמילה לזרע. וכתיבנו לערשה ציץ יקחם גם כד יתון ויבגם כהם ויהיו בידו עד שצמיג לגלחמים ונחמדים לעד ולא יקחם הציצית ויסירם מידו כן כתב הר"ם ז"ל. מ"ח: (ב) על פרשת ציץ יקחם ויסירם יבא מובנת שלא יבא לידי סמוי עינים. הסומא יש לו לאחור בידו בעשה שהיא חומר ורחיטם אותו וכן לנשק אותם משום חובב מצוה חבל להטביר הציצית על עיניו לא דמיחו כחוסא ופיסולא. שבו יעקב ח"ב סי' ל"ה עיין שם: (ג) לכויות. פי' לספירות.

ועשה בו ציץ שמנך שהייתו כעט עיניך ראשון יבך תמלך נכח ציץ ואח"כ שהייתו דלא כה"ט ועקר הכסף. ומח"כ ושלמי יצבור ה"כ"ו כ"ט. ומה"ש קשה דמ"ט משום וסוכה וולגל. והב"ח דברי ס"ח נדמה לתלמי לבי דע"פ ע"פ עיניו כמח"כ דכשמינת העינין דרשים לין מבין ש"הייתו וכן מתכנע ע"פ:
[ה] מותר. עכ"פ. וי"כ שפאלת שמואל והב"ח ככ"ו דגם ע"ק שלבש אין בו משום לועג לרש כיון שהוא מכוסה ע"פ:
[ה] על העינים. עכ"פ ומה"ס הביורא כ"ו שם כנפות יעקב איחא יש לו יקחם הציצית כעשה שקורא פרט ציץ אפי"ס שנאמר ורחיטם אותו כיון העינים. נמאל כעש הקדמונים של המעביר ציץ על עיניו כשקורא לאחור בידו בעשה שהיא חומר ורחיטם אותו וכן לנשק אותם משום חובב מצוה חבל להטביר הציצית על עיניו לא דמיחו כחוסא ופיסולא. שבו יעקב ח"ב סי' ל"ה עיין שם: (ג) לכויות. פי' לספירות.

משנה ברורה

עיין לעיל בס' ח' צמ"ב מה שכתבנו שם: (ג) בעשה החלום: וק"ט וחיטא בזוהר ס' שלה לך דהקורא ק"ט בלי ציץ מעיד פדות שקר בעלמו שקורא פי' ציץ ואינו מקיים הקורא כה"ל לא טוב עינים המון העם שמתפללין בדרך בלא מלית גדול וע"פ רוב הפ"ק אינו עשוי קדין בכל פרסיו שיהיה ראוי לברך עליו וגם הוא יש בו בליה ועיין לעיל בס' ח' ס"ח צמ"ב: (ה) ביד שמאלית. כהוב כחכני הר"ם ז"ל שצאחוס בין קמילה לזרע וכתיבנו לערשה ציץ יקחם גם ביד יתון ויבגם כהם ויהיו בידו עד שצמיג לגלחמים ונחמדים לעד ולא יקחם הציצית ויסירם מידו: (ה) על לבך. והכל הוא כשחמל. ומזהו זו מילי חלום מן הספאל דקתיב ולא חמורו וגו' למען חמורו וגו' והייטא קדושים ואף דכל שאר המצוות אין בהם זמא הסגולה להצילו מילת"ר. ציץ עדיף וכדליתא בעובדה דמנחות (מ"ד ע"ב) מעשה בלום אחד וכו'. (ו) כשמברך. שנאמר ורחיטם אותו וזכרתם (ה) ראה מביאה לירי זכירת מן הספאל דקתיב ולא חמורו וגו' למען חמורו נמאל (ב) כעש הקדמונים של המעביר ציץ על עיניו כשקורא פרשה ציץ יקחם ויסירם יבא מובנת שלא יבא לידי סמוי עינים. הסומא (ג) יש לו לאחור הציצית בידו בעשה ק"ט אע"פ שנאמר ורחיטם אותו כיון שפיגור כתיבה חלל חמדים חבל להטביר הציצית על עיניו לא דמיחו כחוסא ופיסולא: (ח) לכויות. פי' (ד) לספירות שהם קבורים ומחודדים זה בזה: הוציר

(א) לועג לרש. שנראה כמחוקר (ה) פלוגים יגולים לקיים את המצוה: (ב) לצורך עצמם. שהיה אז מנהג גנדיהם עשויים בני ד' כנפות: (ג) הם מכוסים. כגון שמתביא את הציצית על הפ"ג המת כפי ככוחו ומח"ס גם כפ"ק שלובשו מתח למדיו אין בו משום לועג לרש כיון שהוא מכוסה אם לא שכולך בלי לבוש העליון גם בהם אסור עד שיחמסם בהנפות [ומתמ"ז חמט דיש להחמיר כס"ג חף מכוסה כיון שהוא מיוחד לתפלה חכן ככ"ו לא משמע כן וגם בדה"ה חסם וזכר דמנחות מוה"ל]: (ד) בתקנתן. דלע"פ (ב) שקושרים זה על זה לא נחשביל מצוה ציץ עי"ז דהא לאו קשר של קימחא הוא דדעתו להחיר א"ר הקשר מיד בלארז מנה"ק ובעיני שכתב בסיומו י"כ וכו' וכו' לבי דעתם סבורים שנתכנעו הציצית בקשירתן א"כ לנבשן כגד בלי ציץ: (ה) של קבר. (ו) חפולו (ג) בקבר של קמן יש להחמיר משום לועג לרש דשמה נשחח חרם גדול הוא חבל בקבר אשה דכתיבה ג"כ פטורה ליכא משום לועג לרש: (ו) דיונו כנבנם לבה"ק. עיין לקמן בסיומן מ"ח כמ"ב. (ז) כמקום שנוהגים בו. והאחרונים (ד) השכימו דלח"כ בתקום שאין נוהגים להסיר ג"כ איכא משום לועג לרש הואיל שהחיים ספורים מן המצוה: (ח) לועג לרש. היינו אם הציצית מגולין כדלעיל:
(א) כדי שיוכר וכו'. דומת לדבר כלום החמור להטביר על עיניו א' שקובר קשר בלויזו כדי שיוכרנו [סור]: (ב) על המלבושים.

שער הציץ

(ח) (א) טור: (ב) צ"ז: (ג) ח"ב וטמ"ג: (ד) מ"א והג"א: (ה) מנחות דף מ"ג: (ו) כ"ט: (ז) שנת יעקב ח"ב כ"ל צ"ח: (ד) קנעני: (ח)

הלכות ציצית סימן כג

עם הציצית, אלא ודאי שיש לעג מיוחד במכתפין, ונראה שהיא סברא פשוטה, שהרי הם מתעסקים במת ונושאים אותו, ולכן שייך בהם לועג לרש יותר משאר הנוכחים (וכן משמע בפרי מגדים (א"א ב) שכתב שמה שהמג"א סיים אחר קושייתו "ויש לחלק", רצה לומר "שיש לחלק בין שעה שנושאים אותו ובין הולך לקברות עם ציצית), ונראה דכוונת השולחן ערוך שכיון שדין הכתפים יותר חמור, הלכך לא מהני מה שיכסו הציציות, כיון שעצם הלבשה שלהם כבר לועגת לרש, ולכן כתב "אם הכתפים לובשים ציצית" שמשמע שאסור להם ללבוש ציצית כלל ועיקר (שיכל לכתוב אם הכתפים אינם מכסין ציציותיהן וכדומה), ומה שכתב המשנה ברורה שלכתפים מותר ללבוש ציצית אם הם אינם מגולין, היינו לשיטתו שחולק על השולחן ערוך ואינו חושש לפירוש שהביא הרא"ש, כמו שכתב הגר"א שפירוש זה אינו להלכה, אלא מפרש הגמרא במנחות "בהיא שעתא ודאי רמינן ליה", כמו שפירש רש"י דלא מיירי בשעה שמוליכין את המת, אלא מיירי בשעה שמלבישין למת תכריכים צריך להלביש לו ציצית, דאם לא כן נראה כלועג למת ואומר לו: תראה אתה פטור ממצוות, נמצא שלדעת המשנה ברורה וסיעתו אין מקור לכך שדין הכתפים חמור יותר משאר האנשים, ולכן גם לכתפים מהני לכסות ציציותיהם. ועיין בברכת אליהו (הע' 3) וצה"פ (הע' 7) שהביאו מספר ישובים ליישב הקושיא על השולחן ערוך (ועיין במילואים בענין ישובו של המשיב דבר, וכן בענין מקור המילה "כתפים").

ס"ק ה

[16] ואפילו בקבר של קטן יש להחמיר משום לועג לרש דשמא נשמת אדם גדול הוא, אבל בקבר אשה דבחייה גם כן פטורה ליכא משום לועג לרש - ההבדל בין קטן לאישה הוא שהרי

אמות לקריאת שמע", והגמרא השוותה שם את איסור קריאת שמע בד' אמותיו לאיסור לבישת תפילין משום לועג לרש, ואם כן הוא הדין נמי בציצית (על פי הגר"א). (שיעור ארבע אמות הוא 1.92 (לפי הגר"ח נאה, ולדעת החזו"א 2.304)).

[14] בחלק מדפוס השולחן ערוך מתחיל כאן סעיף ד, אך בדפוס המשנה ברורה הכל המשך של סעיף ג. במקום שנוהגים להסיר ציצית ממלית המת בבית - יש בזה מנהגים שונים כדאיתא בשולחן ערוך ביורה דעה (סימן שנא, ב) ובגשר החיים (ח"ב פרק יד, ועיין גם בצה"פ סי' טו אות יח).

[15] אם הכתפים לובשים ציצית איכא למיחש בהו משום לועג לרש - ומשמע שבמקום שהמת כן לבוש בציצית אין בזה משום לועג לרש, והקשו המגן אברהם והגר"א שהשולחן ערוך ביורה דעה (שנא, ב) פסק שקוברים את המת בציצית, ואם כן קשה אמאי כתב כאן בסעיף א שאסור להיכנס לבית הקברות עם ציצית מגולין משום לועג לרש, והרי המתים קבורים עם ציצית? ועל כן פסק המשנה ברורה כאן להלכה שגם במקום שיש למת ציצית, יש לחי איסור של לבישת ציצית, כמו שיוצא מדברי השולחן ערוך בסעיף א.

ובביאור דעת השולחן ערוך נראה דהנה מקורו מדאיתא במנחות (מא.). גבי ציצית למת "בהיא שעתא ודאי רמינן ליה משום לועג לרש חרף עושהו", וכתב הרא"ש (הלכות ציצית ט) שיש מפרשים ש"היא שעתא" היינו בשעה שמוליכין את המת לקבר צריך שהמת יהיה לבוש בציצית, משום "שהמכתפין אותו יש להן ציצית והוא אין לו" (ועל פי זה כתב השולחן ערוך הכא את דינו, הגר"א), ולפי הפירוש הזה בגמרא, מוכח שיש סיבה מיוחדת במכתפין, שהרי היה צריך לחשוש ללועג לרש גם לאחר שיקברו את המת, ולהצריך גם לקברו

הלכות ציצית סימן כג כד

נדרר על הקברות אסור משום (א) לועג לרש יב"ד"א שהיו מטילים ציצית במלבוש שלובשים (ב) לצורך עצמם אבל אני שאין מכוונים בהם אלא לשם מצוה אסור אפילו אינם נדררים והני מילי כשהציציות מגולים יאכל אם (ג) הם מכוסים (ה) [ב] מותר; ב יש נוהגים לקשור שני ציציות שבשני כנפים זה עם זה כשנכנסים לבית הקברות ולא היעילו כלום (ג) (ד) בתקנתן; ג יהבנכם תוך ד' אמות של כת או (ה) של קבר (ו) רינו כנכנס לבית הקברות. (ז) במקום שנוהגים להסיר ציצית כשולית המת בבית ואם החתמים לובשים ציצית איכא למיחש בהו משום (ג) (ח) לועג לרש;

כד הנהגת לבישת הציצית ושכרה ועונשה. ובו ו' סעיפים:

א"א אין אדם לובש מלית בת ארבע כנפות אינו חייב בציצית ושוב יונכין להיות כל אדם והיר ללבוש מלית קמן כל היום (א) כדי שיוכר המצוה בכל רגע וע"כ יש בו חמשה קשרים כנגד ה' חומשי תורה וארבע כנפים שבכל צד שיפנה יוכר יונכין ללבושו (ב) על המלבושים. לפיכך יזהר שיהיה לבוש ציצית (ג) בשעת התפלה; ב יצוה לאחוז הציצית (ה) (ד) כיר שמאלית כנגד לבו בשעת קריאת שמע רמו לדבר והיו הדברים האלה וגו' (ה) על לבך; ג ישבו להסתכל בציצית בשעת עטיפה (ו) כשמברך; ד יש נוהגין להסתכל בציצית כשמתעורר לראותם אותו ולידתן אותם (ב) [ב] (ז) על העינים ומנהג יפה הוא וחבובי מצוה; ה הם שטקנים קצת לנשק טענות צעקה שרוחם נס והכל הוא חינוך מצוה (ב"ז); ה י"כשסתכל בציצית סתכל בשני ציציות שלפניו שיש בהם עשרת קשרים רמו (ג) (ח) להיות יטגם יש בהם ט"ו חומשים ועשרה קשרים עולה כ"ו

שערי תשובה

באר היטב

(ב) מותר. פי' שלבש את הציצית מתח כנגד וס"ה כחלקן נמי מותר ללך בבית הקברות אם מכסה אותן. ע"ס. ועיין משנת בית יעקב סימן ז"ב. ובספר גור אריה על הרמ"א פרשת ואל; (ב) בתקנתן. דלפי דעת סבורים שמתכעל הציצית בקשירתן א"כ (כשחזרין ומחיינין אותן ה"ל תעשה וז"ל עיין מ"ח: (ג) לועג לרש. היינו אם הציצית מגולין כדלעיל; (ה) ביד שמאלית. בין קמילה לזרע. וכתיבויג לערשה ציץ יקחם גם כד יתון ויבגם כהם ויהיו בידו עד שמתעורר לנאמרים ונחמדים לעד ולא יקחם הציצית ויסירם מידו כן כתב הר"י ז"ל. מ"ח: (ב) על פרשת ציץ יקחם ויסירם יבא מובנת שלא יבא לידי סמוי עינים. הסומא יש לו לאחוז בידו בעשה שהיא חומר ורחיטם אותו וכן לנשק אותם משום שגאמר ורחיטם אותו כיון שצוה יעקב ח"כ פי' ליה עיני עס; (ג) לכויות. פי' לספירות.

משנה ברורה

(א) לועג לרש. שגדלה כמחקר (ב) פלוגים יגולים לקיים את המצוה; (ב) לצורך עצמם. שהיה אז מנהג גנדיהם עשויים בני ד' כנפות; (ג) הם מכוסים. כגון שמתביא את הציצית על הס"ג המת כפי כבודה ומת"ס גם כס"ק שלובשו מתח למדיו אין בו משום לועג לרש כיון שהוא מטוסה אם לא שכולך בלי לבוש העליון גם בהם אסור עד שיחטטם בהנפות [ומתמ"ז חמשת דיע להחמיר בס"ג חף המוסה כיון שהוא מיוחד לתפלה חכן ככ"י לא משמע כן ונס גדה"ה חסם ויבזבז דמתוסה מוה"ל]; (ד) בתקנתן. דלע"פ (ג) שקושרים זה על זה לא נחשבל מצוה ציץ עי"ז דהא לאו קשר של קיימת הוא דדעתו להחיר את הקשר מיד בלאו כמב"ק ובעיני שכתב בסיומן י"כ ועוד לשי דעתם סבורים שנתכעלו הציציות בקשירתן א"כ לנכשן כנגד בלי ציץ; (ה) של קבר. (ו) ואפילו (ג) בקבר של קמן יש להחמיר משום לועג לרש דשמה נשחח חרם גדול הוא חבל בקבר אשה דנחיהי ג"כ פטורה ליכא משום לועג לרש; (ז) רינו כנכנס לבס"ק. עיין לקמן בסיומן מ"ח גמ"ב. (ז) בתקום שנוהגים וכו'. והאחרונים (ד) השביתו דלחלו בתקום שאין נוהגים להסיר ג"כ איכא משום לועג לרש הואיל שהתמים סבורים מן המצוה; (ח) לועג לרש. היינו אם הציצית מגולין כדלעיל;

(א) כדי שיוכר וכו'. דומת לדבר כלום החמיר להחירו על עיני א' שקובר קשר בליוורו כדי שיוכרו [סור]; (ב) על המלבושים;

שער הציון

(ח) (א) טור: (ב) צ"ב: (ג) א' ח"ר ועמ"ג: (ד) מ"א והגרי"א: (ה) מנחות דף מ"ג: (ו) כס"פ: (ז) שנת יעקב ח"כ ב"ל ז"ח: (ד) קתני"ס:

ב ר' יונה שם
והרמ"א כמ"ו
ג צ"ו והר"י שבי"א
ד ר' יצ"ו מהר"א
דממות ל"ו ה צ"ו
והסו"א דרכות
ו הרמ"א כהלכות
טע"ז
א מנחות מ"ח
ב טור ג כ"ו ס' ת'
ובס"פ י"ו כ"ס
הר"י ד' כנפות
מיומני פ"ב כ"ס
שאר טוב והמדני
כ"ס ג' ד' דהו"ה
ה ה"ח כ"ס כ"ב
משה גלוקן ו ספ"ק
ורבינו יונה ורוב"ס
כ"ס כ"ו ר' פ"ק
כ"ו ז טור כ"ס
כ"ל הטיעור
ח מהר"ם מרי"א כ"א
שלח לך מן שבע כ"ו

הלכות ציצית סימן כג

שיש שם זכר גדול. ואם כן חזינן שבטעם ב כתב בפירוש לאסור גם באישה, וגם לפי טעם ג יש לאסור באישה, והנה האליה רבה הביא בשם המהריט"ץ רק את הטעם שנכתב במשנה ברורה (שמא נשמת גדול הוא) והפרי מגדים ראה זאת באליה רבה וכתב על דבריו דלפי טעם זה משמע שבאישה אין לועג לרש "ולחוש לגלגול זכר כולי האי לא חיישינן", ומשמע שהפרי מגדים לא ראה בתוך שו"ת מהריט"ץ אלא ראה רק את הציטוט באליה רבה, "ובלי ספק שאילו ראו הפרי מגדים והמשנה ברורה דבריו בשלמות, לא כתבו מה שכתבו" (לשון שו"ת פאת שדך (ח"א ד) וכעין זה כתב הסטייפלר (בברכת פרוץ, פרשת תרומה)). אך אנו נתמוך דברי הפרי מגדים והמשנה ברורה, ומשנה (ברורה) לא זזה ממקומה, נכון שמקור דברי המשנה ברורה באליה רבה והוא כתב דבריו בשם מהריט"ץ, אבל מן הסתם האליה רבה כן ראה את דברי מהריט"ץ בפנים, ובכל זאת מיאן בשאר הטעמים ובחר לו לנחלה רק את הטעם שחיישינן שנשמת גדול הוא, משום שרק טעם זה הסתבר לו, וסביר להניח שענקי התורה הפרי מגדים והמשנה ברורה גם הם העלו בדעתם מעצמם את שאר הסברות שכתב המהריט"ץ, ומיאנו גם הם בשאר הסברות. ואמר לי מור"י דבאמת ניתן לדחות את הסברות הללו: טעם לא פלוג הנ"ל, יתכן שאמרינן לא פלוג רק לגבי קטן, שגם הוא בכלל הזכרים, ואילו "נשים עם בפני עצמן הן" (כדאיתא בשבת סב.) ושייך לומר כך לענין ציצית שהיא מצות עשה שהזמן גרמא ונשים אינן כלולות. וטעם מפני הרואים הנ"ל, כשחז"ל לא גזרו בהדיא מפני הרואים, אין לנו לגזור גזירות חדשות. ואף גם זאת שבספר לקט יושר (ציצית עמ' 11) כתב בשם התרומת הדשן כדברי הפרי מגדים והמשנה

קטן שמת יש לתמוה וכי יש מיתה בלא עוון והרי עדיין לא טעם טעם חטא? אלא שעל פי רוב "הקטנים שמתים בקטנותם הם נשמות מגולגלות ובאו לתקון נשמתם לסבול צער לידה ומיתה, והם מפלאות תמים דעים" (לשון החיד"א) (על פי יוסף אומץ סי' לט), ואילו גלגול של זכר באישה זה דבר לא שכיח כדמשמע מדברי הפרי מגדים (א"א ב) "ולחוש לגלגול זכר כולי האי לא חיישינן", וכן משמע מדברי האריז"ל (בשער הגלגולים הקדמה ט). ומשמע מהמשנה ברורה שאין לועג לרש על קטן מצד מה שהקטן עצמו חייב במצוות מדרבנן, והנה לדעת רש"י (ברכות מח. ד"ה עד) אכן הקטן עצמו פטור גם מדרבנן, ורק אביו הוא שחייב בחינוכו מדרבנן, אבל לדעת תוס' (שם) שהקטן עצמו חייב מדרבנן לכאן שייך בו לועג לרש, ונראה דגם לדעת תוס' אין לועג לרש משום שהחיוב הוא כללי שיתחנך במצוות (כמו שנתבאר בסי' טו ציון 6) ואין לקטן חיוב על עצם מצות ציצית (או כל מצוה אחרת), ומלבד זאת בקטן שלא הגיע לגיל חינוך בודאי שלא שייך בו מצד עצמו חיוב, ודברי המשנה ברורה קיימים גם בכהאי גוונא. הקשו האחרונים (הובאו בצה"פ הע' 4,5) שמקור דברי המשנה ברורה נמצא בשו"ת מהריט"ץ (בסוף השו"ת, חידושים לפרק איזהו נשך, דף יב:) כמו שכתבו האליה רבה והפרי מגדים (שצוינו בשער הציון), ושם אכן כתב שבקבר קטן יש להחמיר משום שחיישינן שנשמת גדול הוא, אך הוסיף עוד שלושה טעמים: א) בקטן שייך גם כן לועג לרש "שיאמר הקטן הנה זה לועג עלי שלא הגעתי לשנותיו, שאילו הגעתי לשנותיו הייתי קורא ושונה ומתפלל, נמצא דשייך טפי לועג לרש". ב) מטעם לא פלוג רבנן "לא שנא איש לא שנא אשה לא שנא קטן". ג) משום הרואים שאינם יודעים מיהו השוכן בקבר שלידי עושה את המצוה ויסברו

הלכות ציצית סימן כג כד

נדרר על הקברות אסור משום (א) לועג לרש יב"ד"א שהיו מטילים ציצית במלבוש שלובשים (ב) לצורך עצמם אבל אני שאין מכוונים בהם אלא לשם מצוה אסור אפילו אינם נדררים והני מילי כשהציציות מגולים יאכל אם (ג) הם מכוסים (ה) [ב] מותר; ב יש נוהגים לקשור שני ציציות שבשני כנפים זה עם זה כשנכנסים לבית הקברות ולא היעילו כלום (ג) (ד) בתקנתן; ג יהבנכם תוך ד' אמות של כת או (ה) של קבר (ו) רינו כנכנס לבית הקברות. (ז) במקום שנוהגים להסיר ציצית כשולית המת בבית ואם החתמים לובשים ציצית איכא למיחש בהו משום (ג) (ח) לועג לרש;

כד הנהגת לבישת הציצית ושכרה ועונשה. ובו ו' סעיפים:

א"א אין אדם לובש מלית בת ארבע כנפות אינו חייב בציצית ושוב יונכין להיות כל אדם והיר ללבוש מלית קמן כל היום (א) כדי שיוכר המצוה בכל רגע וע"כ יש בו חמשה קשרים כנגד ה' חומשי תורה וארבע כנפים שבכל צד שיפנה יוכר יונכין ללבושו (ב) על המלבושים. לפחות יוהר שיהיה לבוש ציצית (ג) בשעת התפלה; ב יצוה לאחוז הציצית (ה) (ד) כיר שמאלית כנגד לבו בשעת קריאת שמע רמו לדבר והיו הדברים האלה וגו' (ה) על לבך; ג ישבו להסתכל בציצית בשעת עטיפה (ו) כשמברך; ד יש נוהגין להסתכל בציצית כשמתעורר לראותם אותו ולידת אותם (ב) [ב] (ז) על העינים ומנהג יפה הוא וחבובי מצוה; ה נהגו טכניס קצת לנשק טענית צעפה שרואה נס והכל הוא חינוכ מצוה (ב"ז); ה כשמסתכל בציצית מסתכל בשני ציציות שלפניו שיש בהם עשרת קשרים רמו (ג) (ח) להיות שגם יש בהם מ"ו חומים ועשרה קשרים שלה כ"ו

שערי תשובה

באר היטב

(ב) מותר. פי' שלבש את הציצית מתח כנגד וס"ה כחלקן נמי מותר ללך בבית הקברות אם מכסה אותן. ע"ס. ועיין משנת בית יעקב סימן ז"ב. ובספר גור אריה על הרמ"א פרשת ואל; (ב) בתקנתן. דלפי דעת סבורים שמתכעל הציצית בקשירתן א"כ (כשחזרין ומחיינין אותן ה"ל תעשה וז"ל עיין מ"ח: (ג) לועג לרש. היינו אם הציצית מגולין כדלעיל:

ועשה בו ציצית שמנך שהחיינו בשעת עטיפת ראשון יבנה תמלך נכדת ציצית ואח"כ שהחיינו דלא כהט"ח ומקור הכתוב. ומח"כ ושלמי יצבור הלאינו כזה. ועיין פקדונות דמ"ט שפאר וסוכה וולגז. והבוא דברי הכ"ח נדמה לחלק לבי דעליו ע"פ עינין כמח"כ דכשמינת העינין חרשים ליון מבין שחיינו וכן מתנהג ע"פ: [ב] מותר. עכ"פ. וי"כ שפאלת שמואל והבואו בכ"ו דגם ע"ק שלבש אין בו משום לועג לרש כיון שהוא מכוסה ע"פ: [ג] על העינים. עכ"פ ומה"ש הביואו כו' אם כנסתו יעקב איהא יש לו יתקח הציצית בשעת שקורא פרט ציצית אפי"כ שגאמר וראיתם אותו כיון

(ה) ביד שמאלית. בין קמילה לזרע. וכשיגיע לפרשת ציצית יתקח גם כד יתון ויבגם כהם ויהיו בידו עד שמיגיע לנאמנים ונחמדים לעד ולא יתקח הציצית ויטירם מידו כן כתב הרמ"ז ז"ל. מ"ח: (ב) על פרשת ציצית יתקח איהא מוכבת שלא יבא לידי סמוי עינים. הסומא יש לו אלא חרשים אבל להטביר הציצית על עיניו לא דמיחו כחוסא ופיסולא. לפיכך ע"פ: (ג) לכויות. פי' לספירות.

משנה ברורה

עיון לגיל כשי' ח' צמ"ג מה שכתבנו שם: (ג) בשעת החלום: וק"ש וחיאת בזוהר מ' שלה לך דהקורא ק"ש בלי ציצית מעיד פדות שקר בעלמו שקורא מ' ציצית ואינו מקיים הקורא כהנ הרמ"א לא טוב עינים המון העם שמתפללין בדרך בלא מלית גדול וע"פ רוב הפ"ק אינו עשוי קדין בכל פרסיו שיהיה ראוי לדרך עליו ונס הוא ישו צו בלילה ועיין לעיל כשי' ח' ספ"ו צמ"ג: (ד) ביד שמאלית. כהוב ככתבי הרמ"ז ז"ל שישאום בין קמילה לזרע וכשיגיע לפרשת ציצית יתקח גם ביד יתון ויבגם כהם ויהיו בידו עד שמיגיע לנאמנים ונחמדים לעד ולא יתקח הציצית ויטירם מידו: (ה) על לבך. והכל הוא כשחמל. ומזהו זו מליל חלום מן הספאל דלקיב ולא חמורו וגו' למען חמורו וגו' והייחס קדושתו ואף דכל שאר המצוות אין בהם זאת הסגולה להצילו מילת"ר. ציצית עדיף וכדליתא בעובדה דתננות (מ"ד ע"פ) מעשה בלום אחד וכו'. (ו) כשמברך. שנאמר וראיתם אותו וזכרתם (ה) ראה מביאה לירי זכירת מן הספאל דלקיב ולא חמורו וגו' למען חמורו מאל"כ (ג) כהם הקדמונים שכל החסידים ציצית על עיניו כשקורא פרשת ציצית יתקח איהא מוכבת שלא יבא לידי סמוי עינים. הסומא (ג) יש לו לפיכך הציציות בידו בשעת ק"ש אע"פ שנאמר וראיתם אותו כיון שישאר כנפיהם אלא חרשים אבל להטביר הציצית על עיניו לא דמיחו כחוסא ופיסולא: (ח) לכויות. פי' (ד) לספירות שהם קבורים ומחודדים זה בזה: הוציר

(א) לועג לרש. שגדלה כמחקר (ה) פלוגים יגולים לקיים את המצוה: (ב) לצורך עצמם. שהיה אז מנהג גנדיהם עשויים בני ד' כנפות: (ג) הם מכוסים. כגון שמתביא את הציצית על הפ"ג המת כפי כהובו ומח"ס גם כפ"ק שלובשו מתח למדיו אין בו משום לועג לרש כיון שהוא מכוסה אם לא שכולך בלי לבוש העליון גם בהם אסור עד שיחמם בהנפות [ומתמ"ז חמשת דיע להחמיר כס"ג ח"ך המוסה כיון שהוא מיוחד לתפלה חכן ככ"ו לא משמע כן ונס צדח"ה חסם וזכר דמתוסה מוה"ל]: (ד) בתקנתן. דלע"פ (ג) שקושרים זה על זה לא נחשבל מצוה ציצית עי"ז דהא לאו קשר של קימתא הוא דדעתו להחיר א"ר הקשר מיד בלארז מנה"ק ובעיני שכתב בסיומן י' כ"ג ועוד לבי דעתם סבורים שנתכעלו הציציות בקשירתן א"כ לנכשן כגד בלי ציצית: (ה) של קבר. (ו) חפוליו (ג) בקבר של קמן יש להחמיר משום לועג לרש דשמה נשחח חרם גדול הוא חבל בקבר אשה דכתיבה ג"כ פטורה ליכא משום לועג לרש: (ז) רינו כנכנס לבית הקברות (ד) השכימו בסיומן מ"ח כמ"ב. (ז) בתקופ שגוריהם וכו'. והאחרונים (ד) השכימו דלחלו בתקופ שאין נוהגים להסיר ג"כ איכא משום לועג לרש הואיל שהחיים ספורים מן המצוה: (ח) לועג לרש. היינו אם הציצית מגולין כדלעיל:

(א) כדי שיוכר וכו'. דומת לדבר כלום החמור לחבירו על עיניו א' שקובר קשר בליוורו כדי שיוכרו [מור]: (ב) על המלבושים:

שער הציון

(ח) (א) טור: (ב) צ"ב: (ג) א' ח"ר ועמ"ג: (ד) מ"א והגרי"א: (ה) מנחות דף מ"ג: (ו) כפ"ס: (ז) שנת יעקב ח"ב כ"ל צ"ח: (ד) קדושים:

הלכות ציצית סימן כג כד

סימן כד

סעיף א (שו"ע)

1] אם אין אדם לובש מלית בת ארבע כנפות אינו חייב בציצית - שאין חיוב להטיל לבגד ציצית אם אינו לובשו (שאינו חובת מנא) כדאיתא בסימן יט (א) (על פי הלבוש), וגם אין חיוב ללבוש בגד של ארבע כנפות כדי להתחייב, כדאיתא במנחות (מא.) "טלית דלאו בת חיובא מי חייביה רחמנא" ופירש רש"י "מי חייביה רחמנא לאדם להשיג וללבוש טלית של חיובא ולהתעטף בה" (על פי ברכת אליהו בביאור דברי הגר"א בסי' ה סקל"ד), והנה שם במנחות (מא.) איתא דבעידן ריתחא נענשים אם מתחמקים מקיום מצות ציצית (על ידי שלא לובשים בגד של ד' כנפות), אבל כבר כתבו התוס' (ישנים, שבת לב: גבי הא דאיתא התם דבעוון ציצית מתים בניס קטנים) והבית יוסף (הכא בשם תוס' שניץ) שדוקא בימיהם שמלבושם הרגיל היה בגד של ארבע כנפות (כמבואר בסי' כג ציון 5) לכן מי שלא לבש היה נענש בעידן ריתחא, אבל בימינו שאינו מלבוש רגיל אלא בא רק לשם מצוה, אם אינו לובשו אינו נענש אף בעידן ריתחא, (ומה שכתוב במנחות (מב.) שמי שאין לו ציצית בבגדו עובר בחמישה עשין, ובפסחים (קיג:) איתא שמי שאין לו ציצית בבגדו הרי הוא כמנודה לשמים, ובברכות (מז:) איתא שנחשב עם הארץ, בכל אלו המקומות מדובר דוקא על הלבוש ארבע כנפות בלי ציצית (בית יוסף)).

2] וטוב ונכון להיות כל אדם זהיר ללבוש מלית קמן כל היום - כדאיתא בשבת (קנג.) "בכל עת יהיו בגדיך לבנים (קהלת ט, ח) זו מצות ציצית" (מנורת המאור (אבוהב) גר ג כלל ג ח"ד פ"ב), וכתבו בתוס' (שהבאתי בציון 1 וכן בב"י כנ"ל) דאיתא במסכת סוטה (יד.) שמשא רבינו נתאוה להיכנס לארץ כדי שיוכל

ברורה, שאין לועג לרש ליד קבר אישה, ובשו"ת פאת שדך הנ"ל אחר דשדא נרגא בדברי הפרי מגדים והמשנה ברורה כדלעיל, כתב שאחר כך מצא דברי הלקט יושר "וכמה גדול כחן של רבותינו הפרי מגדים והמשנה ברורה כחכם עדיף מנביא דאתמר משמיה דגברא רבה כוותייהו" (ומכא זה הסיק שאין למחות במי שנוהג כדבריהם (אם כי הוא פסק שם שלכתחילה יש להחמיר, אך אנו אין לנו אלא דברי המשנה ברורה)).

סק"ו

17] עיין לקמן בסימן מ"ה במשנה ברורה - שם כתב בס"ק א שבבית הקברות יש איסור של לועג לרש תוך ארבע אמות של מקום התחלת הקברים, ודוקא כשאין מחיצה בינו לבין הקברים, ובתוך שטח הקברים (דהיינו בין הקברים) אסור אפילו ברחוק יותר מארבע אמות, אבל בשטחים שעדיין לא קברו בהם והם רק מיועדים לקבורה אין שם איסור מדינא, ואף על פי כן נכון להחמיר שלא יכנס כלל לתוך שטחי בית הקברות (כאשר תפילין בראשו) שמא יכנס למקום שיש בו איסור ובס"ק ב כתב שלדעת העטרת זקנים כשהמת נמצא בבית, בכל החדר שהמת נמצא בו יש איסור לועג לרש, אפילו חוץ לארבע אמותיו משום דכולא ביתא כד' אמות, ואילו לדעת המגן גבורים אפילו בבית דוקא בתוך ארבע אמות אסור. ולהלכה בשל סופרים הלך אחר המיקל, אך ראוי להחמיר משום שהוא מצער את המת (מפי מור"י. ואיסור לועג לרש נחשב איסור מדברי סופרים, כמו שכתב בבה"ל בסי' שו ד"ה "שמעייך" שאיסור ממצוא חפצך הוי איסור דרבנן למרות שעיקרו בפסוק מדברי קבלה, ולועג לרש דמי להתם, שעיקרו בפסוק אך פירושו נאמר על ידי חז"ל (ואילו באיסור שמפורש בדברי קבלה כגון קריאת מגילת אסתר, כתב המ"ב בסי' תרצב ס"ק טז ד"אפשר" דלא אמרינן בזה ספק דרבנן לקולא)).

הלכות ציצית סימן כג כד

נגרר על הקברות אסור משום (א) לועג לרש בבר"א שהיו מטילים ציצית במלבוש שלובשים (ב) לצורך עצמם אבל אני שאין מכוונים בהם אלא לשם מצוה אסור אפילו אינם נגזרים והני מילי כשהציציות מגולים יאכל אם (ג) הם מכוסים (ה) [ב] מותר; ב יש נוהגים לקשור שני ציציות שבשני כנפים זה עם זה כשנגמסים לבית הקברות ולא היעילו כלום (ג) (ד) בתקנתן; ג יהבנכם תוך ד' אמות של כת או (ה) של קבר (ו) רינו כנכנס לבית הקברות. (ז) במקום שנוהגים להסיר ציצית כשולית המת בבית ואם החתמים לובשים ציצית איכא למיחש בהו משום (ג) (ח) לועג לרש:

כד הנהגת לבישת הציצית ושכרה ועונשה. ובו ו' סעיפים:

א אם אין אדם לובש מלית בת ארבע כנפות אינו חייב בציצית ושוב יונכח להיות כל אדם והיר ללבוש מלית קמן כל היום (א) כדי שיוכר המצוה בכל רגע וע"כ יש בו חמשה קשרים כנגד ה' חומשי תורה וארבע כנפים שבכל צד שיפנה יוכר יונכח ללבושו (ב) על המלבושים. לפיכך יוהר שיהיה לבוש ציצית (ג) בשעת התפלה; ב המצוה לאחוז הציצית (ה) (ד) כיר שמאלית כנגד לבו בשעת קריאת שמע רמו לדבר והיו הדברים האלה וגו' (ה) על לבך; ג השבו להסתכל בציצית בשעת עטיפה (ו) כשמברך; ד יש נוהגין להסתכל בציצית כשמתעורר לראותם אותו ולידתן אותם (ב) [ב] (ז) על העינים ומנהג יפה הוא וחבובי מצוה; ה גם סתקני קצת לנשק טענות צעקה שרואה נס והכל הוא חינוך מצוה (ב"ז); ה השמסתכל בציצית מסתכל בשני ציציות שלפניו שיש בהם עשרת קשרים רמו (ג) (ח) להיות שגם יש בהם מ"ו חומים ועשרה קשרים שלה כ"ו

ב ל' וינה שש
והר"ם כתבו
ג ב"ו והר"ם כתבו
ד ב"ו והר"ם כתבו
דמיון ל"ו ה ב"ו
והר"ם כתבו
ו הר"ם כתבו
א מנחות מ"א
ב טור ג כ"ו ס' ת'
וכנס
כ"ו
הר"ם ד כנפות
מיומני פ"ג כנס
שאר טע והנהגתי
כ"א ג' דהנה
ה ה"ח כנס כד
משה נאמן ו ה"ח
ורבנו יונה ור"ם
כנס כדו ב' פתן
כ"ו ו טור כנס
כ"ג העינות
ח מהר"ם מ"א כ"א
ש"ח פ"ט ס' כן ש"ע כ"ו

שערי תשובה

באר היטב

(ב) מותר. פי' שלבש את הציצית מתח כנגד וס"ה כחלקן נמי מותר ללך בבית הקברות אם מכסה אותן. ע"ס. ועיין משנת בית יעקב סימן ז"ב. ובספר גור אריה על הר"ם פרשת ואל; (ב) בתקנתן. דלפי דעת סבורים שמתכנעו לציצית בקשירתן א"כ (כשזכרין ומחייבין אותן ה"ל תעשה וז"ל עיין מ"ח: (ג) לועג לרש. היינו אם הציצית מגולין כדלעיל:
(ה) ביד שמאלית. בין קמילה לזרע. וכתיבויג לערשה ציצי יקחם גם כד יתון ויבגם כהם ויהיו בידו עד שצמיג לנאמנים ונחמדים לעד ולא יקח הציצית ויסירם מידו כן כתב הר"ם ז"ל. מ"ח: (ב) על פרשת ציצי יקחם ויסירם יבא מובנת שלא יבא לידו סמוי עינים. הסומא יש לו לאחוז בידו בעשה שהיא חומר ורחיטם אותו וכן לנשק אותם משום חובב מצוה חבל להטביר הציצית על עיניו לא דמיחו כחוסא וסיקולא. שזוב יעקב ח"ב סי' ל"ה עיין שם: (ג) להיות. פי' לסתירות.

ועשה בו ציצי שמנך שהייתו כעט עיניך ראשון יבך תמלך נכח ציצי ואח"כ שהייתו דלא כה"ט ועקר הכסף. ומח"כ ובלתי יצבור בה"כיו כוס. ועי' פ"ק שהיה כעט שמוך וסוכה וולגו. והביא דברי סב"א נדמה לחלק לצי דעלו ע"פ עיניו כמח"כ דכשמיית עיניו דרשים לין מבין שיהיין וכן מתכנע ע"פ:
[ה] מותר. עכ"פ. וי"כ שפאלת שמואל והביאו בכ"ו דגם ע"ק שלבש אין בו משום לועג לרש כיון שהוא מכוסה ע"פ:
[ה] על העינים. עכ"פ ומה"ם הביאו כו' שם כנפות יעקב איחא יש לו יקח הציצית כעט שקורא כרעם ציצי אפי"ס שגאמר ורחיטם אותו כיון העינים. נמאל כעט הקדמונים של המעביר ציצי על עיניו כשקורא להחזו בידו בעשה שהיא חומר ורחיטם אותו וכן לנשק אותם משום חובב מצוה חבל להטביר הציצית על עיניו לא דמיחו כחוסא וסיקולא. שזוב יעקב ח"ב סי' ל"ה עיין שם: (ג) להיות. פי' לסתירות.

משנה ברורה

עיין לעיל כ"ו סי' ח' במ"ב מה שכתבנו שם: (ג) בעשה החלום: וק"מ וחיטא בזוהר ס' שלה לך דהקורא ק"מ בלי ציצי מעיד פדות שקר בעלמו שקורא פ' ציצי ואינו מקיים הקראת כנס הה"ל לא טוב עינים המון העם שמתפללין בדרך בלא מלית גדול וע"פ רוב הפ"ק אינו עשוי כדין בכל פרסיו שיהיה ראוי לדרך עליו וגם הוא יש בו בליה ועיין לעיל כ"ו סי' ח' ספ"ו במ"ב: (ד) ביד שמאלית. כהוב כחכני הר"ם ז"ל שישאום בין קמילה לזרע וכתיבויג לערשה ציצי יקחם גם ביד יתון ויבגם כהם ויהיו בידו עד שצמיג לנאמנים ונחמדים לעד ולא יקח הציצית ויסירם מידו: (ה) על לבך. והכל הוא כשחמל. ומזהו זו מילי חלום מן הספאל דקתיב ולא חמורו וגו' למתן חומרו וגו' והייטא קדושים ואף דכל שאר המלות אין בהם זמח הסגולה להציט מילת"ר. ציצי עדיף וכדליתא בעובדא דתננות (מ"ד ע"ל) מעשה בלום אחד וכו'. (ו) כשמברך. שגאמר ורחיטם אותו וזכרתם (ה) רחיה מביאה לידו זכירת מן הספאל דקתיב ולא חמורו וגו' למתן חומרו נמאל (ב) כעט הקדמונים של המעביר ציצי על עיניו כשקורא פרשה ציצי יקחם ויסירם יבא מובנת שלא יבא לידו סמוי עינים. הסומא (ג) יש לו לאחוז הציצית בידו בעשה ק"מ אע"פ שגאמר ורחיטם אותו כיון שישאר כרחיטם חלל חמדים חבל להטביר הציצית על עיניו לא דמיחו כחוסא וסיקולא: (ח) להיות. סי' (ד) לסתירות שם קבורים ומחודים זה בזה: הוציר

(א) לועג לרש. שגאמר כמחקר (ה) שאינם יכולים לקיים את המצוה: (ב) לצורך עצמם. שהיה אז מנהג גזדיהם עשויים בני ד' כנפות: (ג) הם מכוסים. כגון שמתביא את הציצית על הפ"ג המת כפי כהובו ומח"ס גם כפ"ק שלובשו מתח למדיו אין בו משום לועג לרש כיון שהוא מכוסה אם לא שכולך בלי לבוש העליון גם בהם אסור עד שיחטבם בהנפות [ומתמ"ז חמט דיש להחמיר כס"ג חף מכוסה כיון שהוא מיוחד לתפלה חכן ככ"ו לא משמע כן וגם בדה"ה חסם וזכר דמתוסא מותר]: (ד) בתקנתן. דלע"פ (ב) שקושרים זה על זה לא נחבלו מצוה ציצי עי"ז דהא לאו קשר של קימחא הוא דדעתו להחיר לח הקשר מיד בלארז מנה"ק ובעיני שכתב בסיומן י"כ וכו' וכו' לצי דעתם סבורים שנתכנעו הציצית בקשירתן א"כ לנבשן כנגד בלי ציצי: (ה) של קבר. (ו) ואפילו (ג) בקבר של קמן יש להחמיר משום לועג לרש דשמח שמתח חרם גדול הוא חבל בקבר אשה דכתיבה ג"כ פטורה ליכא משום לועג לרש: (ו) רינו כנכנס לבפ"ק. עיין לקמן בסיומן מ"ח במ"ב. (ז) כמקום שנוהגים בו. והוא הרגלים (ד) השכימו דלח"ו כמקום שאין נוהגים להסיר ג"כ איכא משום לועג לרש הואיל שמתים סבורים מן המצוה: (ח) לועג לרש. היינו אם הציצית מגולין כדלעיל:
(א) כדי שיוכר וכו'. דומת לדבר כלום החמור לחבירו על עיניו ח' שקובר קשר בליוורו כדי שיוכרנו [סור]: (ב) על המלבושים.

שער הציון

(ח) (א) טור: (ב) צ"ז: (ג) ח"ב ועמ"ג: (ד) מ"א והנה"ל: (ה) מנחות דף מ"ג: (ו) כנס: (ז) שנות יעקב ח"ב כ"ו ל"ח: (ד) קנעני: (ח)

הלכות ציצית סימן כד

אלא כשהם עטופים", ומיירי בטלית גדול ומקורו מהגמרא בשבת הנ"ל (על פי הכסף משנה תפילה ה,ה), וגם בזוהר (במדבר קכ:): כתוב שיש ללבוש טלית גדול בשעת התפילה, וזה לשונו "יקבל עליה האי עול לפרשא על רישיה פרישו דמצוה וכו' לבתר יקבל עליה האי עול מלכות לפרשא על רישיה בשבחי דדוד מלכא וכו'", ומזה משמע שנכון לכסות ראשו עם הטלית כבר משעת פסוקי דזמרה (על פי ברכת אליהו, ועיין בסי' ח סע' ב במ"ב ובמקורות מתי יש לכסות את הראש להלכה), ומשמע בזוהר שמדובר בתפילת שחרית, וכן הוא המנהג (וכתב במשך חכמה (לך לך ד"ה ובחולין) דיתכן דכיון דבזכות אברהם קיבלנו את מצות ציצית ותפילין, כדאיתא במסכת חולין (פט.), ואברהם אבינו תיקן את תפילת שחרית (ברכות כו:), לכן כל ישראל מלובשים בטלית ותפילין בשחרית), אך המקובלים נוהגים להתעטף בטלית (ובתפילין) גם בתפילת מנחה (פסקי תשובות, עוד כתב שם בשם תורה לשמה שבשחרית ראוי להשאיר הטלית עליו עד אחר עלינו לשבח על פי הקבלה, והנה התורה לשמה היה נוהג לומר עלינו לשבח בסוף התפילה ממש (לאחר פיטום הקטורת, שהרי היה בן עדות המזרח), ומ"מ גם למנהג בני אשכנז שאומרים עלינו לשבח לפני שיר של יום, לפי טעם הקבלה שהביא התורה לשמה יכולים להוריד את הטלית עוד לפני שיר של יום (מפי מור"י), אך לפי הפשט טוב שישאירו הטלית עד לאחר פיטום הקטורת, ופשוט שגם לפני התפילה, כל כמה דמקדים בלבישת הטלית טפי עדיף, אפי' לאמירת ברכות השחר, וכל המרבה בלבישת טלית הרי זה משובח (וזה מוכח ממש"כ המ"ב בסי' ח ס"ק ד בשם הב"ח שיכסה ראשו בטלית "מתחילת התפילה עד סופה", וכל מה שהציבור נוהג לומר נחשב חלק מהתפילה, ואף אם אינו מכסה ראשו לפחות ילבש אז טלית, מפי מור"י), ודע דמוטב להתפלל בציבור בלא טלית גדול מאשר ביחידות עם טלית גדול (צה"פ אות ה) וכן הדין לגבי טלית קטן כמבואר בציון 8), ודע דמלשונות השולחן ערוך וכן מהמקורות

לקיים מצוות ששייכות רק בארץ ישראל, ולומדים מזה שכל אדם יש לו להתאוות ללבוש בגד של ארבע כנפות כדי שיתחייב בציצית, (ויותר מהודר שלא ללכת אפי' ד' אמות בלי ציצית כדאיתא במ"ב בסי' ח סק"א, ושם הבאתי מקור מחז"ל, ובפס"ת (שם בסי' ח הע' 6) הביא שבכל רגע מקיים מצוה דאו').

[3] חמשה קשרים כנגד חמשה חומשי תורה - כדאיתא בזוהר (במדבר רכת). "ה' קשרין לקבל ה' חומשי תורה".

[4] לפחות יזהר שיהיה לבוש ציצית בשעת התפילה - מיירי בטלית קטן (כמו שהזכיר קודם "ללבוש טלית קטן כל היום וכו' ונכון ללבוש על המלבושים", דכל זה מיירי בט"ק, ונראה דמשום הכי כתב הגר"א שהמקור הוא הרמב"ם והטור, ובסוף כתב "ועיין זוהר ח"ג קכ:", משום שבזוהר מיירי בט"ג וכדלקמן), ויש מקור לכך מדאמרינן גבי תפילין במסכת ברכות (יד:) "ואמר רבי יוחנן הרוצה שיקבל עליו עול מלכות שמים שלמה, יפנה ויטול ידיו ויניח תפילין ויקרא קריאת שמע ויתפלל וזו היא מלכות שמים שלמה", ואם לובש גם ציצית נמצא שהמלכות שמים היא עוד יותר מושלמת (וכעין מה דאיתא במנחות מג: "ת"ר חביבין ישראל שסיבבן הקב"ה במצות, תפילין בראשיהן ותפילין בזרועותיהן וציצית בבגדיהן ומזוזה לפתחיהן", עוד שם "ראב"י אומר כל שיש לו תפילין בראשו ותפילין בזרועו וציצית בבגדו ומזוזה בפתחו, הכל בחיזוק שלא יחטא, שנאמר (קהלת ד,יב) והחוט המשולש לא במהרה ינתק, ואומר חונה מלאך ה' סביב ליראיו ויחלצם"), ולענין טלית גדול איתא במסכת שבת (י.) "אמר רב אשי חזינא ליה לרב כהנא וכו' כי איכא שלמא לביש ומתכסי ומתעטף ומצלי, אמר הכון לקראת אלוקין ישראל", וכתב בספר מאסף לכל המחנות (סי' יח ס"ק יז) דסתם לשון עיטוף בחז"ל היינו בטלית גדול, ולכן כתב בשולחן ערוך בסימן צא (ו) "דרך החכמים ותלמידיהם שלא יתפללו

הלכות ציצית סימן כג כד

נדרר על הקברות אסור משום (א) לועג לרש בבר"א שהיו מטילים ציצית במלבוש שלובשים (ב) לצורך עצמם אבל אני שאין מכוונים בהם אלא לשם מצוה אסור אפילו אינם נדררים והני מילי כשהציציות מגולים יאכל אם (ג) הם מכוסים (ה) [ב] מותר; ב יש נוהגים לקשור שני ציציות שבשני כנפים זה עם זה כשנכנסים לבית הקברות ולא היעילו כלום (ג) (ד) בתקנתן; ג יהנכנס תוך ד' אמות של בת צו (ה) של קבר (ו) רינו כנכנס לבית הקברות. (ז) במקום שנוהגים להסיר ציצית כשולית המת בבית ואם החתמים לובשים ציצית איכא למיחש בהו משום (ג) (ח) לועג לרש:

כד הנהגת לבישת הציצית ושכרה ועונשה. ובו ו' סעיפים:

א אם אין אדם לובש מלית בת ארבע כנפות אינו חייב בציצית ושוב יונכח להיות כל אדם והיר ללבוש מלית קמן כל היום (א) כדי שיוכר המצוה בכל רגע וע"כ יש בו חמשה קשרים כנגד ה' חומשי תורה וארבע כנפים שבכל צד שיפנה יוכר יונכח ללבושו (ב) על המלבושים. לפיכך יוהר שיהיה לבוש ציצית (ג) בשעת התפלה; ב המצוה לאחוז הציצית (ה) (ד) כיר שמאלית כנגד לבו בשעת קריאת שמע רמו לדבר והיו הדברים האלה וגו' (ה) על לבך; ג השבו להסתכל בציצית בשעת עטיפה (ו) כשמברך; ד יש נוהגין להסתכל בציצית כשמתעורר לראותם אותו ולידתן אותם (ב) [ב] (ז) על העינים ומנהג יפה הוא וחבובי מצוה; ה גם סתניס קצת לנשק טענית צעפה שרואה נס והכל הוא חינוכ מזה (ב"ז); ה כשמסתכל בציצית מסתכל בשני ציציות שלפניו שיש בהם עשרת קשרים רמו (ג) (ח) להיות שגם יש בהם מ"ו חומים ועשרה קשרים שלה כ"ו

ב ל' וינה שש
והר"ם כתבו
ג ב"ו והר"ם כתבו
ד ב"ו והר"ם כתבו
דמיון ל"ו ה ב"ו
והר"ם כתבו
ו הר"ם כתבו
א מנחות מ"א
ב טור ג כ"ו ס' ת'
ובכס כ"ו
הר"ם ד כנפות
מיומני פ"ג כסס
שאר טוב והמדני
כ"א ג' דהנה
ה ה"ח כסס כ"ו
משה הלוח ו ס' פ"ק
ורבינו יונה ור"ם
כסס כ"ו ב' פ"ק
כ"ו ו טור כסס
כ"ג העיטור
ח מהר"ם מ"א ס' פ'
ש"ח ל' ס' כן ש"ע כ"ו

שערי תשובה

באר היטב

(ב) מותר. פי' שלבש את הציצית מתח כנגד וס"ה כחלקן נמי מותר ללך בבית הקברות אם מכסה אותן. ע"פ. ועיין משנת בית יעקב סימן ז"ב. ובספר גור אריה על הר"ם פרשת ואל; (ב) בתקנתן. דלפי דעת סבורים שמתכנה לציצית בקשירן א"כ (כשזכרין ומחייבין אותן ה"ל תעשה וז"ל עיין מ"ח: (ג) לועג לרש. היינו אם הציצית מגולין כדלעיל:
(ה) ביד שמאלית. בין קמילה לזרע. וכתיבויג לערשה ציצי יקחם גם כד יתון ויבגם כהם ויהיו בידו עד שצמיג לנאמנים ונחמדים לעד ולא יקח הציצית ויסירם מידו כן כתב הר"ם ז"ל. מ"ח: (ב) על פרשת ציצי יקחם ויסירם יבא מובנת שלא יבא לידו סמוי עינים. הסומא יש לו להחזו בידו בעשה שהיא חומר ורחיטם אותו וכן לנשק אותם משום חובבם ורחיטם אותו כיון שזבוב יעקב ח"ב סי' ל"ה עיין שם: (ג) לכויות. פי' לספירות.

ועשה בו ציצית שמנך שהייתו כשעט עיטוף ראשון יבדך תמלך נכדת ציצי ואל"כ שהייתו דלא כה"ט וע"ה חכ"ס. ומח"כ ושלמי יציבור כה"כ"ו כ"ס. וע"ה חכ"ס דמ"ט שמוסר וסוכה וולגל. והביא דברי כ"ח נדמה לחלק לצי דעליו ע"פ עיניו כמח"כ דכשמינת העיניו דמשים ליון מבדך שיהייתו וכן מתכנה ע"פ:
[ה] מותר. עכ"פ. וי"כ שפאלת שמואל והביאו ככ"ו דגם ע"ק שלבש אין בו משום לועג לרש כיון שהוא מכוסה ע"פ:
[ה] על העינים. עכ"פ ומה"ם הביאו כ"ו שם ככמות יעקב איהא שיש לו יקח הציצית כשעט שקורא פרט ציצי אפי"ס שנאמר ורחיטם אותו כיון העינים. נמצא כשם הקדמונים שכל המעביר ציצית על עיניו כשקורא להחזו בידו בעשה שהיא חומר ורחיטם אותו וכן לנשק אותם משום חובבם ורחיטם אותו כיון שזבוב יעקב ח"ב סי' ל"ה עיין שם: (ג) לכויות. פי' לספירות.

משנה ברורה

עיין לעיל בסו' ח' צמ"ג מה שכתבנו שם: (ג) בעשה החלום: וק"ט ורחיטם בזכר כ' שלה לך דהקורא ק"ט בלי ציצית מעיד פדות שקר בעלמו שקורא פי' ציצית ואינו מקיים הקראת כהן הר"ם לא טוב עינים המון העם שמתפללין בדרך' בלא מלית גדול וע"פ רוב הפ"ק אינו עשוי כדיון בכל פרסיו שיהיה רחוי לדרך עליו וגם הוא יש בו בליה ועיין לעיל בסו' ח' ס"א צמ"ג: (ה) ביד שמאלית. כהוב ככתבי הר"ם ז"ל שצאחוס בין קמילה לזרע וכתיבויג לערשה ציצי יקחם גם ביד יתון ויבגם כהם ויהיו בידו עד שצמיג לנאמנים ונחמדים לעד ולא יקח הציצית ויסירם מידו: (ה) על לבך. והכל הוא כשחמל. ומזהו זו מילי חלום מן הספאל דלקיב ולא חמורו וגו' למען חמורו וגו' והייטם קדושים ואף דכל שאר המצוה אין בהם זאת הסגולה להצילו מילת"ר. ציצי עדיף וכדליתא בעובדת המצוות (מ"ד ע"ה) מעשה בלדס אחד וכו'. (ו) כשמברך. שנאמר ורחיטם אותו וזכרתם (ה) רחיה מביאה לידו זכירתם מן הספאל דלקיב ולא חמורו וגו' למען חמורו נמצא (ב) כשם הקדמונים שכל המעביר ציצית על עיניו כשקורא פרשה ציצית יבא מובנת שלא יבא לידו סמוי עינים. הסומא (ג) יש לו להחזו הציצית בידו בעשה ק"ט אע"פ שנאמר ורחיטם אותו כיון שצמיג כרחיטם אלא חמדים אכל להעביר הציצית על עיניו לא דמחזו כחומל ואיסקולל: (ח) לכויות. סי' ד' לספירות ששם קבורים ומחודדים זה בזה: הוציר

(א) לועג לרש. שנראה כמחוקר (ה) פלוגים יגולים לקיים את המצוה: (ב) לצורך עצמם. שהיה אז מנהג גנדיהם עשויים בני ד' כנפות: (ג) הם מכוסים. כגון שמתביא את הציצית על הפ"ג המת כפי ככוחו ומח"ס גם כפ"ק שלובשו מתח למדיו אין בו משום לועג לרש כיון שהוא מכוסה אם לא שהולך בלי לבוש העליון גם בהם אסור עד שיחמטם בהנפות [ומתמ"ז חמטת דיע להחמיר כס"ג ח"ך המוסה כיון שהוא מיוחד לתפלה חכן ככ"ו לא משמע כן וגם בדה"ה חמטם וזכר דמנחות מותר]: (ד) בתקנתן. דלע"פ (ב) שקושרים זה על זה לא נחשבל מצוה ציצי עי"ז דהא לאו קשר של קימחא הוא דדעתו להחיר א"ר הקשר מיד בלארז מנה"ק ובעיני שכתב בסיומן י' כ"ג ועוד לצי דעתם סבורים שנתכנה הציצית בקשירתן א"כ לנכשן כגד בלי ציצי: (ה) של קבר. (ו) ואפילו (ג) בקבר של קמן יש להחמיר משום לועג לרש דשמת שמתח חרם גדול הוא חבל בקבר אשה דכתיבה ג"כ סבורה ליכא משום לועג לרש: (ו) דיו כנכנס בפ"ק. עיין לקמן בסיומן מ"ח כמ"ב. (ז) כמקום שנוהגים בו. והאחרונים (ד) השכימו דלח"ו כמקום שאין נוהגים להסיר ג"כ איכא משום לועג לרש הואיל כשהמים סבורים מן המצוה: (ח) לועג לרש. היינו אם הציצית מגולין כדלעיל:
(א) כדי שיוכר וכו'. דומת לדבר כלום המחזיר להבירו על עיניו א' שקובר קשר בלחודו כדי שיוכרנו [סור]: (ב) על המלבושים.

שער הציון

(ח) (א) טור: (ב) צ"ו: (ג) א' ח"ב ועמ"ג: (ד) מ"א והג"ה: (ה) מנחות דף מ"ג: (ו) כס"פ: (ז) שנת יעקב ח"ב כ"ו ל"ה: (ד) קנעני: (ח) הוציר

הלכות ציצית סימן כד

ס"ק ג

7] וקריאת שמע - כמו שכתוב במקור שהבאתי בציון 4 "הרוצה שיקבל עליו עול מלכות שמים שלמה וכו' ויקרא קריאת שמע", וגם מהשולחן ערוך בסעיף ב ושם במקורות, משמע שיש ללבוש ציצית בשעת קריאת שמע.

8] ואיתא בזוהר פרשת שלח לך (קעה). דהקורא קריאת שמע בלי ציצית מעיד עדות שקר בעצמו - וכן הוא במדרש שכל טוב (שמות יג פר' בא עמ' 166), ויש שגרסו כך גם בגמרא בברכות (יד:), ובגירסא שלפנינו מדובר רק על הקורא קריאת שמע בלי תפילין (צה"פ הע' 1).

ומשמע מהמשנה ברורה שהזוהר מדבר על אדם שאינו לבוש כלל בציצית, ולא על אדם שלובש בגד של ארבע כנפות בלי ציצית (ויש שפירשו דהזוהר מיירי בלבוש ד' כנפות בלי ציצית, צה"פ הע' 1), והנה מהמשנה ברורה בסימן סו (ס"ק טז) משמע שרק בתפילין הוא כמעיד עדות שקר מדינא, ולכן מברך על התפילין בין הפרקים, אבל בטלית אינו כמעיד עדות שקר מדינא, והטעם הוא כיון שבגמרא הוזכר רק תפילין ודברי זוהר הם מילי דחסידותא הלכך אין לבישת ציצית בשעת קריאת שמע חיוב מדינא (והטעם הוא משום שבתפילין יש מצוה חיובית ללבשן לפחות פעם ביום, ובנוסף מצוה קיומית מדא' בכל רגע, משא"כ בציצית רק אם לובש בגד של ד' כנפות חייב בציצית, אבל אין שום מצוה חיובית, וגם אין מצוה קיומית שילבש בגד כזה, כעין זה כתב בהליכות שלמה (פ"ג הע' ה)), (ודע דלפי"ז אם יש לו ברירה להתפלל ביחידות עם ציצית או להתפלל בציבור בלי שום ציצית, עליו להתפלל בציבור שהרי מדינא אינו נחשב כמעיד עדות שקר, משא"כ גבי תפילין כה"ג יתפלל ביחידות כדאיתא במ"ב בסי' סו סק"מ). (ומש"כ המ"ב "עדות שקר בעצמו", רש"י פירש דמיירי שמעיד לקב"ה, ובעצמו הוא לישנא מעליא, ויש מפרשים שהכוונה על האדם בעצמו, צה"פ הע' 1).

שהבאתי משמע שלבישת טלית, בין גדול ובין קטן, בשעת התפילה אינה חיוב אלא הידור, אך כיום כיון שנהגו ישראל שכל אחד לובש טלית קטן כל היום (אפי' בלילה בעודו ער), ובשעת התפילה טלית גדול (כל עדה לפי מנהגה, האם מזמן הנישואין או כבר קודם) מנהג ישראל תורה (על פי פסקי תשובות אות א וב). (ודע דאם עוסק במלאכה אשר קרוב לו דאי תגרום לציציותיו או לטליתו להתלכלך, אסור לו ללבוש באותו זמן את הציצית (או שיסתיר ציציותיו בתוך הכנפות וכדומה), על פי השולחן ערוך בסי' כא,א, ודלא כפס"ת בשם שערי הלכה ומנהג ס"ק טז. ועיין במילואים בענין מתי יש ענין יותר גדול בלבישת הציצית, האם בתפילה או בשאר היום).

ס"ק 6

5] דונמא לדבר באדם המזוהר לחבירו על ענין אחד שקושר קשר באזורו כדי שיזכרנו - כמו שמצינו במדרש רבה (וישב פרשה פח,ו) על הפסוק (בראשית מ,כג) "ולא זכר שר המשקים את יוסף וישכחהו", שכל היום היה שר המשקים "קושר קשרים ומלאך בא ומתירן", ופירש ביפה תואר "והיה קושר קשרים להזכירו כדרך שקושרים האנשים להזכיר איזה דבר" (שמעתי בשם חכם אחד), עוד יש לציין מה שכתוב במנחות (מג.) שהציצית היא כעין "חותם" שהעבדים היו נוהגין ללבוש כל היום לאות וסימן שהם עבדים, והכא נמי הציצית לאות וסימן שאנו עבדי ה' (מפי מור"י).

ס"ק ז

6] עיין לעיל בסימן ח' במשנה ברורה מה שכתבנו שם - בס"ק כה ו-כו כתב שלדעת האר"י ילבש הטלית קטן תחת בגדיו, אך את הציציות יש להשאיר בגילוי, ואותם שמכניסים למכנסים מבזים הם את הציציות, והאר"י אודות גודל הענין.

הלכות ציצית סימן כג כד

גנרר על הקברות אסור משום (א) לועג לרש ב"ב"א כי הם שהיו ממילים ציצית במלבוש שלובשים (ב) לצורך עצמם אבל אני שאין מכוננים בהם אלא לשם מצוה אסור אפילו אינם ננדרים והני מילי כשהציציות מגולים יאכל אם (ג) הם מכוסים (ה) [ב] מותר ; ב יש נוהגים לקשור שני ציציות שבשני כנפים זה עם זה כשנכנסים לבית הקברות ולא היעילו כלום (ו) בתקנתן ; ג יהבנכם תוך ד' אמות של כת או (ה) של קבר (ו) דיונו כנכנס לבית הקברות . (ז) במקום שנוהגים להסיר ציצית כשולית המת בבית ואם הכתמים לובשים ציצית איכא למיחש בהו משום (ג) (ח) לועג לרש :

כד הנהגת לבישת הציצית ושכרה ועונשה . וכו' ו' סעיפים :

א אם אין אדם לובש מלית בת ארבע כנפות אינו חייב בציצית וטוב יונכוך להיות כל אדם והיר ללבוש מלית קמן כל היום (א) כדי שיוכר המצוה בכל רגע וע"כ יש בו חמשה קשרים כנגד ה' חומשי תורה וארבע כנפים שבכל צד שיפנה יוכר יונכוך ללבושו (ב) על המלבושים . לפחות יוהר שיהיה לבוש ציצית (ג) בשעת התפלה ; ב המצוה לאחוזו הציצית (ה) (ד) כיר שמאלית כנגד לבו בשעת קריאת שמע רמו לדבר והיו הדברים האלה וגו' (ה) על לבך ; ג השבו להסתכל בציצית בשעת עשינה (ו) כשמברך ; ד יש נוהגין להסתכל בציצית כשנכנסים לרחיצה או יוליתן אותם (ז) [ב] (ז) על העינים ומנהג יפה הוא וחבובי מצוה ; ה הם שטקנים קצת לנשק טעיות פעם שרואים נס והכל הוא חינוכו מצוה (כ"ג) ; ה כשמסתכל בציצית מסתכל בשני ציציות שלפניו שיש בהם עשרת קשרים רמו (ז) (ח) להיות שגם יש בהם ט"ו חומשים ועשרה קשרים עולה כ"ו קשרים

שערי תשובה

ועשנו בני ישראל שמתקן שהיהו בטעם עשינו לשון יצחק ממלך נכבד ציפת ואח"כ שהיהו דלא כהנהגת ועקר הכתוב . ומת"ל ושלמי יצבור הכליבו כוס . וע"כ שישקו דמיא כששבור וסוכה וולגד . והבוא דברי סב"א נדמה לחלק לצי דעליו ע"ש ועיין במ"ב דמשמית תעלין חדשים לין מברך . סהיינו וכן מתקב"ע ע"ש .

[א] מותר . עכ"פ . זכ"כ שפאלת שמהו"ל והבואו בכו"ל דגם ע"ק שלוש אין בו משום לועג לרש כיון שהוא מכוסה ע"ש .

[ב] על העינים . עכ"פ ומ"ש הבואו כ"ו הם נכנסות ועקב איהו עש לו יתקם הציצית בטעם שקורא ברכה ציצית אפי"ש שגמר ולאיהו אהו כיון

באר היטב

(ה) מותר . פי' שלבש את הציצית תחת כנגד וה"ה בחלקן גמי מותר ללבך בבית הקברות אם מכסה אותן . ע"ש . ועיין משנתי בית יעקב סימן ז"ב . ובספר גור אריה על הרמ"א פרשת ויאל ; (ב) בתקנתן . דלפי דעה שסוברים שהתענו הציצית בקשירתן א"כ (שערי תשובה) וזהו ה"ל תענה ולא עיניו מ"ה : (ג) לועג לרש . היינו אם הציצית מוגלגל כדלעיל ;

(ה) כיר שמאלית . בין קמולת לרמ . ובשינוי נלרשה ציצית יתקם גם כיר ימין ויבט כהם ויהיו בידו עד שמוגיע לגלגלים ונחמדים לרש ולא יקנה הציצית ויטירס מידו כן כתב הרמ"א ז"ל . מ"ה : (ב) על פרשת ציצית יתקם ויטירס יתקם כ"כ מובנת שלא יבא לידו סמוי עינים . הסומא יש לו אלא תמדים אלה להטביר הציצית על עיניו לא דמיחו כחוסא וסיסלולא . ל"ל . לפירוש . פי' לסתירות .

משנה ברורה

עיון לעיל בסי' ח' במ"ב מה שכתבנו שם : (ג) בשעת החולס : וק"מ ויהיה בזוהר מ' שלה לך דקורא ק"ש בלי ציצית מעיד פדות שקר בעלמא שקורא מ' ציצית ואינו מקיים הקראת חכ"ה לא טוב עינים המון העם שמחללנין בדרך בלא מלית גדול וע"פ רוב הפ"ק אינו עשוי כדון בכל פרסיו שהיה ראוי לברך עליו וגם הוא יש בו בלילה ועיין לעיל בסי' ח' ספ"ח במ"ב : (ה) כיר שמאלית . כהוב ככתבי הרמ"א ז"ל שישאום בין קמולת לרמ וכן צ"ל לפירוש ציצית יתקם גם כיר ימין ויבט כהם ויהיו בידו עד שמוגיע לגלגלים ונחמדים לרש ולא יקנה הציצית ויטירס מידו : (ה) על לבך . והכל הוא כשחמ"ל . ומהו זו מילי חכ"ה מן הסכיל דכתיב ולא חמורו : (ו) למתן חומשו וגו' והיהו קדשים ואף דכל שאר המצוות אינן כהם זאת הסגולה להצילו מיהו"ר . ציצית עדיף וכדליתא בעובדה דהמצוות (מ"ד ע"ל) מעשה בלדס אחד וכו' . (ו) כשמברך . שנאמר ורחיטם אותו וצרכתם (ה) ראהו מביתא לירי זכירם מן הסכיל דכתיב ולא חמורו : (ז) על העינים . מאל"ט (ב) כהם הקדמונים שכל החסידים ציצית על עיניהם כשקורא פרשת ציצית יהא מובנת שלא יבא לידו סמוי עינים . הסומא (ג) יש לו לפיכך הציציות כיר שמאלית ע"ה ע"ה שגמר ורחיטם אותו כיון ששגמו כנתיב אלל תמדים אלה להטביר הציצית על עיניו לא דמיחו כחוסא וסיסלולא : (ח) להיות מ' פי' ד' לסתירות שהם קבירים ונחמדים זה בזה : הוצרכו

(א) לועג לרש . שגדלם כמתק"פ (ה) שאינם יגולים לקיים את המצוה ; (ב) לצורך עצמם . שהיה אז מונח גנדיהם עשויים בני ד' כנפות : (ג) הם מכוסים . כגון שמתבוא את הציצית על הפ"ג תחת כנפי ככחו ומת"ש גם כפ"ק שלובשו תחת למדיו אינן בו משום לועג לרש כיון שהוא מכוסה אם לא שהולך בלי לבוש העליון גם כהם אסור עד שיתחכם בהנפות [ומתמ"ג] חשמת דיע להמיר כס"ג חף מכוסה כיון שהוא מיוחד לתפלה חכן ככ"י לא משמע כן ונס צד"ה תהם ויצד דתמטו מותר] : (ד) בתקנתן . דלע"פ (ז) שקושרים זה על זה לא התבטל מצוה ציצית עיי"ד דהא לאו קשר של קיימת הוא דדעתו להמיר את הקשר מיד בצלחו מנה"ק ובעינן שכתב בימתו י' ה"ב ועוד לצי דעהם שסוברים שהתענו הציצית בקשירתן א"כ לנכנס ביד בלי ציצית : (ה) של קבר . וחפילו (ג) בקבר של קמן יש להחמיר משום לועג לרש דשמה נשחך חרם גדול הוא לכל בקבר אשה דנתיבתי ג"כ פטורה ליכא משום לועג לרש : (ו) דיונו כנכנס לכה"ק . עיין לקמן בימתו מ"ה במ"ב . (ז) כמתקם שגוריהם וכו' . והמהרש"ה (ד) הסבירו דלחלו כמתקם שאין נוגעים להמיר ג"כ איכא משום לועג לרש הואיל שהמתים סתורים מן המצוה : (ח) לועג לרש . היינו אם הציצית מוגלגל כדלעיל :

(א) כדי שיוכר וכו' . דומת לדבר כלומר המזכיר להצבירו על עיניו ח' שקביר קשר בליוורו כדי שיוכרו [סור] : (ב) על המלבושים

שערי הציון

(ח) (א) טור ; (ב) צ"ז ; (ג) ח"ב ועמ"ג ; (ד) מ"א והגרי"א ; (ה) מיתוס דף מ"ב ; (ז) כפ"ס ; (ז) קנפי"ט ;

הלכות ציצית סימן כד

ודע עוד דבקריאת שמע של ערבית (פח), אין לאחוז הציצית בידו, דלילה לאו זמן ציצית (צה"פ אות טו. ואע"פ דלדעת הרא"ש בגד יום חייב בציצית, אפ"ה אין ענין הציצית עיקרי בלילה).

ס"ק 7

[13] שיאחזם בין קמיצה לזרת - משפט זה אינו בכתבי האר"י (צה"פ הע' 14), והמגן אברהם הביאו בשם ספר סדר ברכות (דף ו. בדפו"י), ושם כתב "קבלתי שיש לאחוז הציצית ביד שמאלית בין קמיצה לזרת", ומשמע שזה על פי קבלה, וכעין זה כתב בים של שלמה (יבמות פ"א דין ג) שיש לכרוך הציצית סביב הקמיצה "וסודו עמוק וסוד ה' ליריאיו", ואפשר דהענין קשור לענין ארבע כנפות, שגם הקמיצה היא האצבע הרביעית (וגם מתקשר למה שכתב האר"י (שער הכוונות דרושי עלינו לשבח ונוסח התפילה, א) שמתחיל לאחוז הציצית כבר משעה שאומר "מהר והבא וכו' מארבע כנפות הארץ", ויש מקור לדברי האר"י ממש"כ במדרש (ספרי פר' שלח) והובא בשו"ע בסע' ו, שהפסוק "לאחוז בכנפות הארץ" נדרש על כנפות הציצית, וכן הפס' "מכנף הארץ זמירות שמענו וגו'" נדרש בזוהר בענין הציצית כמו שהבאתי במילואים לציון 19). (ודע דאיתא בירושלמי (לפי גרסת המרדכי בסוכה פ"ג תשסג, לפנינו ליתא) שקטן "האוחז בציצית כשורה בשעת קריאת שמע" אביו חייב לחנכו בציצית, ומזה משמע קצת שיש כמה פרטי דינים באחיזת הציציות (שאותם על הקטן לדעת), ומכאן מקור בחז"ל לפרטי הדינים שמביא כאן במ"ב, וגם בב"י משמע ש"כשורה" היינו בפרטי ההלכות שכאן, כיון שמיד אחר שהביא את המדרש על דוד המלך שהיה אוחו בציצית וכו', הביא את הירושלמי הנ"ל. ודע דלפי גירסא זו בירושלמי משמע שאחיזת הציצית בשעת ק"ש היא מדאו' או מהלל"מ, דאל"כ לא היה זה תנאי בחיוב קטן (אג"מ אר"ח ח"א סי' ג עמ' ט).

[14] יקחם גם ביד ימין - שם באר"י כתב "תקח ראשי חוטי הד' ציציות ביד ימין,

[9] כתב החיי אדם (כלל יא, א) לא טוב עושים המון העם שמתפללין בדרך בלא מלית גדול - עד כאן דברי החיי אדם, ושמא טעמו הוא מטעם שכתבתי בציון 4 שיש ללבוש טלית גדול בשעת התפילה, ועל כן יש להקפיד על כך אף בדרך (ואולי המ"ב סובר שטעמו הוא משום הברכה כמו שמיד כותב, אך יותר נראה שכוונת המ"ב להוסיף טעם משלו).

[10] ועל פי רוב הטלית קטן אינו עשוי כדון בכל פרטיו - אך בימינו על פי רוב הטלית קטן עשוי כדון.

[11] וגם הוא ישן בו בלילה ועיין לעיל בסימן ח' וכו' - שם כתב שכיון שיש מחלוקת האם צריך לברך בבוקר כשישן עם הטלית קטן בלילה, הדין הוא שספק ברכות להקל ואינו מברך.

סעיף ב (טו"ע)

[12] מצוה לאחוז הציצית ביד שמאלית כנגד לבו בשעת קריאת שמע וכו' - כדאיתא במדרש שוחר טוב (מזמור לה) "כל עצמותי תאמרנה וכו' אמר דוד לפני הקב"ה אני אשבחך בכל אבריי ומקיים בהם מצות כו' בחזה אני משים הציצית נגד הלב כל זמן שאני קורא קריאת שמע שנאמר והיו הדברים האלה כו' על לבבך כו' יד שמאלית וכו' ובה אני אוחו הציצית בזמן קריאת שמע", ובמשנה ברורה (ס"ק ה) יבואר מה טעם אחיזה זו.

ודע דלפי תורת הנגלה (ידוע כשיטת הגר"א, מעשה רב לט) יש לאחוז רק בשתי הציציות שלפניו, שהרי כך דין הציצית שיהיו שתים לפניו ושתים לאחוריו (כדאיתא בסי' ח, ד), ולפי המקובלים יש לאחוז בארבעת הציציות (פסקי תשובות אות ג), ודע דאם ענייני אחיזת הציצית, ההסתכלות והנישוק מפריעים לו לכוון, לא יעשה כן (צה"פ (ביאור הע' 9) בשם רב האי גאון (תשובות הגאונים שערי תשובה סי'

הלכות ציצית סימן כג כד

נדרר על הקברות אסור משום (א) לועג לרש בבר"א שיהיו מטילים ציצית במלבוש שלובשים (ב) לצורך עצמם אבל אני שאין מכוונים בהם אלא לשם מצוה אסור אפילו אינם נדררים והני מילי כשהציציות מגולים יאכל אם (ג) הם מכוסים (ה) [ב] מותר; ב יש נוהגים לקשור שני ציציות שבשני כנפים זה עם זה כשנכנסים לבית הקברות ולא היעילו כלום (ג) (ד) בתקנתן; ג יהבנכם תוך ד' אמות של כת או (ה) של קבר (ו) רינו כנכנס לבית הקברות. (ז) במקום שנוהגים להסיר ציצית כשולית המת בבית ואם החתמים לובשים ציצית איכא למיחש בהו משום (ג) (ח) לועג לרש:

כד הנהגת לבישת הציצית ושכרה ועונשה. ובו ו' סעיפים:

א אם אין אדם לובש מלית בת ארבע כנפות אינו חייב בציצית ושוב יונכח להיות כל אדם והיר ללבוש מלית קמן כל היום (א) כדי שיוכר המצוה בכל רגע וע"כ יש בו חמשה קשרים כנגד ה' חומשי תורה וארבע כנפים שבכל צד שיפנה יוכר יונכח ללבושו (ב) על המלבושים. לפיכך יוהר שיהיה לבוש ציצית (ג) בשעת התפלה; ב המצוה לאחוז הציצית (ה) (ד) כיר שמאלית כנגד לבו בשעת קריאת שמע רמו לדבר והיו הדברים האלה וגו' (ה) על לבך; ג השבו להסתכל בציצית בשעת עטיפה (ו) כשמברך; ד יש נוהגין להסתכל בציצית כשמתעורר לראותם אותו ולידתן אותם (ב) [ב] (ז) על העינים ומנהג יפה הוא וחבובי מצוה; ה גם סתניס קצת לנשק טענית צעפה שרואה גם והכל הוא חינוכ מזה (ב') (ז) ה' כשמסתכל בציצית מסתכל בשני ציציות שלפניו שיש בהם עשרת קשרים רמו (ג) (ח) להיות שגם יש בהם מ"ו חומים ועשרה קשרים שלה כ"ו

ב כ' וינה שש
והר"ם כתבו
ג ב"ו והר"ם כתבו
ד ב"ו והר"ם כתבו
דמיונות ל"ו ה ב"ו
והר"ם כתבו דרכות
ו הר"ם כתבו דרכות
טענית
א מנחות מ"א
ב טור ג כ"ו ס' ת'
ובכס כ"ו
הר"ם ד כנפות
מיומני פ"ב כסס
שאר טוב והנהגתי
כ"א ג' דרכות
ה ה"ח כסס כ"ו
משה גלוהו ו הפ"ק
ורבינו יונה ור"ם
כסס כ"ו כ' פ"ק
כ"ו ז טור כסס
כ"ג הטענות
ח מהר"ם מ"א כ"א
ש"ח פ"ק טן ש"ע כ"ו

שערי תשובה

באר היטב

(ב) מותר. פי' שלבש את הציצית מתח כנגד וס"ה כחלקן נמי מותר ללך בבית הקברות אם מכסה אותן. ע"פ. ועיין משנת בית יעקב סימן ז"ב. ובספר גור אריה על הר"ם פרשת ואל: (ב) בתקנתן. דלפי דעת סבורים שמתכנה הציצית בקשירתן א"כ (כשזכרין ומחייבין אותן ה"ל תעשה וז"ל עיין מ"ח: (ג) לועג לרש. היינו אם הציצית מגולין כדלעיל:
(ה) ביד שמאלית. בין קמילה לזרע. וכתיבויג לערשה ציט יקחם גם כד יתון ויבגם כהם ויהיו בידו עד שצמיג לנאמנים ונחמדים לעד ולא יקח הציצית ויסירם מידו כן כתב הר"ם ז"ל. מ"ח: (ב) על פרשת ציט יקחם ויסירם יבא מובנת שלא יבא לידו סמוי עינים. הסומא יש לו להחזו בידו בעשה שהיא חומר ורחיטם אותו וכן לנשק אותם משום חובבם ורחיטם אותו כיון שצוב יעקב ח"ב סי' ל"ה עיין שם: (ג) להיות. פי' לספירות.

ועשה בו ציט שמנך שהייתו כעט עיטף ראשון יבך תמלס נכח ציט ואל"כ שהייתו דל"א כע"ה ועקר הכס. ומח"כ ובלתי יצבור ה"כיוונו כס. ומה"שקשה דמ"ה משום וסוכה וולגו. והבוא דברי כ"ח נדחק לתקן לצי דעלו ע"פ עיניו כמח"כ דכשמיית עיניו דמשים ליו מברך ש"הייתו וכן מתנה ע"פ:
[ה] מותר. עכ"פ. וי"כ שפאלת שמואל והבואו ככ"ו דגם ע"ק שלבש אין בו משום לועג לרש כיון שהוא מכוסה ע"פ:
[ה] על העינים. עכ"פ ומה"ס הביואו כ"ו שם ככמות יעקב איהא שיש לו יקח הציצית כעט שקורא כרעס ציטם אפי"ס שנאמר ורחיטם אותו כיון העינים. נמאל כעט הקדמונים שלל המעביר ציט על עיניו כשקורא להחזו בידו בעשה שהיא חומר ורחיטם אותו וכן לנשק אותם משום חובבם ורחיטם אותו כיון שצוב יעקב ח"ב סי' ל"ה עיין שם: (ג) להיות. פי' לספירות.

משנה ברורה

עיין לעיל כ"ו סי' ח' במ"ב מה שכתבנו שם: (ג) בעשה החלום: וק"ש וחיטת בזוהר כ' שלה לך דהקורא ק"ש בלי ציטת מעיד פדות שקר בעלמו שקורא פי' ציטת ואלו מקיים הקורא כהן הר"ם לא טוב עינים המון העם שמתפללין בדרך בלא מלית גדול וע"פ רוב הפ"ק אינו עשוי קדין בכל פרסיו שיהיה ראוה לברך עליו וגם הוא יש בו בליה ועיין לעיל כ"ו סי' ח' ספ"ו במ"ב: (ד) ביד שמאלית. כהוב ככתבי הר"ם ז"ל שצאחוס בין קמילה לזרע וכתיבויג לערשה ציט יקחם גם ביד יתון ויבגם כהם ויהיו בידו עד שצמיג לנאמנים ונחמדים לעד ולא יקח הציצית ויסירם מידו: (ה) על לבך. והכל הוא כשחמל. ומזהו זו מליל חלום מן הספאל דלקיב ולא חמורו וגו' למען חמורו וגו' והייטת קדושים ואף דכל שאר המלות אין בהם זמח הסגולה להציט מילת"ר. ציטת עדיף וכדליתא בעובד"ה דמנחות (מ"ד ע"ה) מעשה בלום אחד וכו'. (ו) כשמברך. שנאמר ורחיטם אותו וזכרתם (ה) ראה מביאה לירי זכירת מן הספאל דלקיב ולא חמורו וגו' למען חמורו נמאל (ב) כעט הקדמונים שלל המעביר ציט על עיניו כשקורא פרשה ציטת יבא מובנת שלא יבא לידו סמוי עינים. הסומא (ג) יש לו להחזו הציצית בידו בעשה ק"ש אע"פ שנאמר ורחיטם אותו כיון שצמיג כתיבויג אלא חמדים אכל להעביר הציצית על עיניו לא דמחזו כחוסל ואיסקולאל: (ח) להיות. סי' ד' לספירות ששם קבורים ואחמדיים זה בזה: הוציר

(א) לועג לרש. שנראה כמחוקר (ה) פלוגים יבולים לקיים את המלות: (ב) לצורך עצמם. שהיה אז מנהג גנדיהם עשויים בני ד' כנפות: (ג) הם מכוסים. כגון שמתביא את הציצית על הפ"ג המת כפי ככוחו ומח"ס גם כפ"ק שלובשו מתח למדיו אין בו משום לועג לרש כיון שהוא מכוסה אם לא שכולך בלי לבוש העליון גם בהם אסור עד שיחמסם בהנפות [ומתמ"ז חמטת דיש להחמיר כס"ג ח"ך המוסה כיון שהוא מיוחד לתפלה חכן ככ"ו לא משמע כן וגם בדה"ה חסם וזכר דמנחות מוה"ל]: (ד) בתקנתן. דלע"פ (ב) שקושרים זה על זה לא נכתבו המלות ציטת עי"ז דהא לאו קשר של קימחא הוא דדעתו להחיר א"ר הקשר מיד בלארז מנה"ק ובעיני שכתב בסיומו י' כ"ג ועוד לצי דעתם סבורים שנתכנה הציצית בקשירתן א"כ לנבשך בגד בלי ציטת: (ה) של קבר. (והפילו ג) בקבר של קמן יש להחמיר משום לועג לרש דשמח שמתח חרם גדול הוא חלל בקבר אשה דכתיבה ג"כ סבורה ליכא משום לועג לרש: (ו) רינו כנכנס לב"ק. עיין לקמן בסיומן מ"ח במ"ב. (ז) כמקום שנוהגים וכו'. והאחרונים (ד) השכנימו דלחלו כמקום שאין נוהגים להסיר ג"כ איכא משום לועג לרש הואיל כשמתים סבורים מן המלות: (ח) לועג לרש. היינו אם הציצית מגולין כדלעיל:
(א) כדי שיוכר וכו'. דומת לדבר כלום החמור להבירו על עיניו א' שקובר קשר בליוורו כדי שיוכרנו [סור]: (ב) על המלבושים.

שער הציצית

(ח) (א) טור: (ב) צ"ו: (ג) א' ח"ב ועמ"ג: (ד) מ"א והגרי"א: (ה) מנחות דף מ"ג: (ו) כ"ס: (ז) שנות יעקב ח"ב כ"ל צ"ח: (ד) קנענים:

הלכות ציצית סימן כד

ושרשם הנאחזות בכנפי הטלית יהיו ביד שמאל".
אני הוא שעתידי ליפרע ואני הוא שעתידי לשלם שכר, עכשיו נדמו עלי כד' עדים וכו'".

סעיף ג (טו"ע)

18] טוב להסתכל בציצית בשעת עטיפה כשמברך - רצה לומר מיד אחר הברכה והעטיפה, וביאר בהגהת הלבוש שכיון שהראיה היא חלק ממצות ציצית, כמו שכתב הכא במשנה ברורה שהראיה מביאה לידי זכירה וזכירה לידי מעשה (ומסתמא זו כוונת המ"ב שכתב זאת הכא), לכן מיד בתחילת לבישתו יקיים ענין זה (עד כאן ע"פ הגהת הלבוש), ויעשה זאת מיד אחר הברכה, שבכך הברכה עוברת לעשייתן גם בענין הראיה. (המקור לדברי השו"ע בסע' זה הוא באורחות חיים (לב) בשם רב משה גאון, וכן בריב"ש (תפו)). (ועיין במילואים בענין פירוש המילים "בשעת עטיפה כשמברך").

סעיף ד (טו"ע)

19] יש נוהגין להסתכל בציצית כשמגיעים לוראותם אותו, וליתן אותם על העינים - המקור הקדום לכך הובא בשם רבנן סבוראי (ומן הסתם קבלתם מחז"ל, שהרי הם היו תלמידי האמוראים והעמידו ופירשו לנו את הגמ' כמבואר באיגרת רב שרירא גאון (עמ' 25 בדפו"י)), שהם אמרו להסתכל בציצית בשעה שאומר וראיתם אותו וליתנם על העינים, וגם אמרו את מה שהביא במשנה ברורה בשם הקדמונים שכל המעביר ציציותיו על עיניו בשעה זו אינו בא לידי סימוי עינים (כך משמע מדברי רבי יוסף זמרון (שהוא השואל בשו"ת הרשב"ש תשובה כו)), והרשב"ש (שם) ביאר את הסיבה בטוב טעם, ובין היתר כתב דמוכח ממסכת יומא (יח). דקריאה מביאה לידי זכירה (דאיתא שם "אישי כהן גדול קרא אתה בפוך שמא שכחת" (ראוי לציין שהענין נמצא גם בפס' (ירמיהו לא, יט) "כי מדי דברי בו זכור אזכרנו עוד", וכן במס' מגילה (יח). לענין זכירת עמלק "הא מה אני מקיים זכור - בפה"), ודין

15] ויביט בהם - ולשון שער הכוונות "וכל עוד שאתה אומר פרשת ציצית תהיה מביט ומסתכל בציציות", ולקמן בסעיף ד כתב השולחן ערוך שיש נוהגים להסתכל בציצית כשאומר וראיתם אותו, ושם נתבאר מקורו.

ס"ק ה

16] והלב הוא בשמאל, ומצוה זו מציל האדם מן החטא דכתיב ולא תתורו וכו' - המשנה ברורה בא להסביר איך רואים מהפסוק "והיו הדברים האלה וגו' על לבבך" שיש להחזיק הציצית בשעת קריאת שמע ביד שמאל כנגד הלב, והוא מפני שכתוב בפרשת ציצית שהציצית גורמת לזכור המצוות ולא לתור אחרי מחשבות רעות שבלב, אם כן הציצית מסייעת שיהיו "הדברים האלה" דהיינו המצוות "על לבבך", ועל ידי אחיזת הציצית כנגד הלב אנו מראים ומשרישים ענין זה, ולמה מחזיק ביד שמאל, כיון שהלב בשמאל, ועובדה זו שהלב בשמאל באה לרמז שהלב נוטה לענין השמאל, דהיינו למחשבות רעות, כענין שכתוב (קהלת יב, ב) "לב חכם לימינו ולב כסיל לשמאלו", שהלב הוא סרסור של עבירה (כדאיתא בירושלמי ברכות פ"א ה"א), ועל כן יש להחזיק הציציות ביד שמאל, שיד שמאל גם כן מסמלת את יצר הרע (וזה גם אחת הסיבות שמניחים תפילין ביד שמאל, כדאיתא במדרש אגדה, תרומה כה), (ועיין במילואים בענין טעם נוסף למה דוקא ביד השמאלית).

17] מעשה באדם אחד וכו' - "מעשה באדם אחד שהיה זהיר במצות ציצית, שמע שיש זונה בכרכי הים וכו' באו ד' ציציותיו וטפתו לו על פניו, נשמט וישב לו על גבי קרקע וכו' אמר לה וכו' מצוה אחת שציונו ה' אלוקינו וציצית שמה, וכתיב בה אני ה' אלוקיכם שתי פעמים,

[רלב]

הלכות ציצית סימן כג כד

נגרר על הקברות אסור משום (א) לועג לרש יב"ד"א שהיו מטילים ציצית במלבוש שלובשים (ב) לצורך עצמם אבל אני שאין מכוונים בהם אלא לשם מצוה אסור אפילו אינם נגזרים והני מילי כשהציציות מגולים יאכל אם (ג) הם מכוסים (ה) [ב] מותר; ב יש נוהגים לקשור שני ציציות שבשני כנפים זה עם זה כשנגמסים לבית הקברות ולא היעילו כלום (ג) (ד) בתקנתן; ג יהבנכם תוך ד' אמות של בת צו (ה) של קבר (ו) רינו כנכנס לבית הקברות. (ז) במקום שנוהגים להסיר ציצית כשולית המת בבית ואם החתמים לובשים ציצית איכא למיחש בהו משום (ג) (ח) לועג לרש:

כד הנהגת לבישת הציצית ושכרה ועונשה. ובו ו' סעיפים:

א"א אין אדם לובש מלית בת ארבע כנפות אינו חייב בציצית ושוב יונכין להיות כל אדם והיר ללבוש מלית קמן כל היום (א) כדי שיוכר המצוה בכל רגע וע"כ יש בו חמשה קשרים כנגד ה' חומשי תורה וארבע כנפים שבכל צד שיפנה יוכור יונכין ללבושו (ב) על המלבושים. לפחות יוהר שיהיה לבוש ציצית (ג) בשעת התפלה; ב יצוה לאחוז הציצית (ה) (ד) כיר שמאלית כנגד לבו בשעת קריאת שמע רמו לדבר והיו הדברים האלה וגו' (ה) על לבך; ג ישבו להסתכל בציצית בשעת עטיפה (ו) כשמברך; ד יש נוהגין להסתכל בציצית כשמתעורר לראותם אותו ולידתן אותם (ב) [ב] (ז) על העינים ומנהג יפה הוא וחבובי מצוה; ה גם סתניס קצת לנשק טענית צעפה שרואה גם והכל הוא חינוכ מצוה (ב"ז); ה י"כשסתכל בציצית סתכל בשני ציציות שלפניו שיש בהם עשרת קשרים רמו (ג) (ח) להיות יגום יש בהם מ"ו חומים ועשרה קשרים שלה כ"ו

ב ל' יונה שם
והר"ם כתבו
ג ז"ל והר"ם כתבו
ד ז"ל מה שא
דמיונות ל"ו ה ז"ל
והסו"ט דרכות
ו הר"ם כתבו
טענת
א מנחות מ"א
ב טור ג כ"ו ס"ו ת'
ובסע ז"ל כנס
הר"ם ד כנסת
מיומני פ"ג כנס
שאר טע והנהגתי
כ"א ג' דהנה
ה ה"ח כנס רב
משה גלוק ו ס"ק
ורבינו יונה ור"ם
כנס רבו כ' פ"ק
כ"ו ז טור כנס
כ"ג טענת
ח מהר"ם מ"ו ס"א
ש"ח ל' ס' כן ש"ע כ"ו

שערי תשובה

באר היטב

(ב) מותר. פי' שלבש את הציצית מתח כנגד וס"ה כחלקן נמי מותר ללך בבית הקברות אם מכסה אותן. ע"ס. ועיין משנת בית יעקב סימן ז"ב. ובספר גור אריה על הר"ם פרשת יואל: (ב) בתקנתן. דלפי דעת סבורים שמתכנעו לציצית בקשירתן א"כ (כשזכרין ומחייבין אותן ה"ל תעשה וז"ל עיין מ"ח: (ג) לועג לרש. היינו אם הציצית מגולין כדלעיל:
(ה) ביד שמאלית. בין קמילה לזרע. וכתיבויג לערשה ציץ יקחם גם כד יתון ויבגם כהם ויהיו בידו עד שצמיג לנאמנים ונחמדים לעד ולא יקחם הציצית ויסירם מידו כן כתב הר"ם ז"ל. מ"ח: (ב) על פרשת ציץ יקחם ויסירם יבא מובנת שלא יבא לידי סמוי עינים. הסומא יש לו לאחוז בידו צעפה שהיא חומר ורחיטם אותו וכן לנשק אותם משום שגאמר ורחיטם אותו כיון שצוב יעקב ח"ב סי' ל"ה עיין שם: (ג) לכויות. פי' לספירות.

ועשה בו ציץ שמנך שהייתו כשעט עיניך ראשון יבך תמלך נכח ציץ ואח"כ שיהיו דלא כה"ט ועקר הכסף. ומח"כ ושלמי יצבור ה"כ"ו כ"ו. ומה"שקשה דמ"ט משום וסוכה וולגל. והב"ח דברי ס"ח נדמה לחלק לצי דעלו ע"פ עיניו כמח"כ דכשמיית עיניו דמשים לין מבין סהיינו וכן מתכנס ע"פ:
[ה] מותר. עכ"פ. וי"כ שפאלת שמואל והב"ח ככ"ו דגם ע"ק שלבש אין בו משום לועג לרש כיון שהוא מכוסה ע"פ:
[ה] על העינים. עכ"פ ומה"ס הביורא כ"ו ס"ס כנסות יעקב איתא שיש לו יקחם הציצית כשעט שקורא כרעם ציץ אפי"ס שגאמר ורחיטם אותו כיון העינים. נמצא כשם הקדמונים שכל המעביר ציץ על עיניו כשקורא ל"הו בידו צעפה שהיא חומר ורחיטם אותו וכן לנשק אותם משום שגאמר ורחיטם אותו כיון שצוב יעקב ח"ב סי' ל"ה עיין שם: (ג) לכויות. פי' לספירות.

משנה ברורה

עיין לעיל כ"ו סי' ח' במ"ב מה שכתבנו שם: (ג) צעפה החלום: וק"ש ורחיטם בזכר כ' שלה לך דהקורא ק"ש בלי ציץ מעיד פדות שקר כעלמו שקורא פי' ציץ ואינו מקיים הקראת כהן ה"ח"ל לא טוב עינים המון העם שמתפללין בדרך בלא מלית גדול וע"פ רוב הפ"ק אינו עשוי כדין בכל פרסיו שיהיה ראוי לדרך עליו וגם הוא יש בו בליה ועיין לעיל כ"ו סי' ח' ס"ס ח"ב: (ה) ביד שמאלית. כהוב ככתבי הר"ם ז"ל שצאחוס בין קמילה לזרע וכתיבויג לערשה ציץ יקחם גם ביד יתון ויבגם כהם ויהיו בידו עד שצמיג לנאמנים ונחמדים לעד ולא יקחם הציצית ויסירם מידו: (ה) על לבך. והכל הוא כשחמל. ומזהו זו מילי חלום מן הספאל דלקיב ולא חמורו וגו' למען חמורו וגו' והייחס קדושים ואף דכל שאר המצוות אין בהם זאת הסגולה להצילו מילי"ד. ציץ עדיף וכדליתא בעובדא דתנאבות (מ"ד ע"ל) מעשה בלום אחד וכו'. (ו) כשמברך. שגאמר ורחיטם אותו וזכרתם (ה) רחיה מביאה לידי זכירתם מן הספאל דלקיב ולא חמורו וגו' למען חמורו נמצא (ב) כשם הקדמונים שכל המעביר ציץ על עיניו כשקורא פרשה ציץ יקחם ויסירם יבא מובנת שלא יבא לידי סמוי עינים. הסומא (ג) יש לו לאחוז הציצית בידו צעפת ק"ש אע"פ שגאמר ורחיטם אותו כיון שצמיג כרחיטם אלא חמדים אכל להעביר הציץ על עיניו לא דמחיו כחוסל ואיסקולאל: (ח) לכויות. סי' ד' לספירות ששם קבורים ואחמדיים זה בזה: הוציר

(א) לועג לרש. שגאמר כמחקר (ה) שאינם יגולים לקיים את המצוה: (ב) לצורך עצמם. שהיה אז מנהג גנדיהם עשויים בני ד' כנסות: (ג) הם מכוסים. כגון שמתביא את הציצית על הפ"ג המת כפי ככוחו ומח"ס גם כפ"ק שלובשו מתח למדיו אין בו משום לועג לרש כיון שהוא מכוסה אם לא שכולך בלי לבוש העליון גם בהם אסור עד שיחמסם בהנפוס [ומתמ"ז חמשת דים להחמיר כס"ג ח"ך המוסה כיון שהוא מיוחד לתפלה חכן ככ"ו לא משמע כן וגם צד"ח"ה חסם וזכר דמנחות מותר]: (ד) בתקנתן. דלע"פ (ב) שקושרים זה על זה לא נחשבו מצוה ציץ עי"ז דהא לאו קשר של קימח"ה הוא דדעתו להחיר א"ח הקשר מיד בלארז מנה"ק ובעיני שכתב בסיומן י"כ ז"ל ועד לצי דעתם סבורים שנתכנעו הציצית בקשירתן א"כ לנכשן כגד בלי ציץ: (ה) של קבר. (ו) ואפילו (ג) בקבר של קמן יש להחמיר משום לועג לרש דשמת שמתח חרם גדול הוא חבל בקבר אשה דכתיבה ג"כ סבורה ליכא משום לועג לרש: (ו) רינו כנכנס לבפ"ק. עיין לקמן בסיומן מ"ח במ"ב. (ז) כמקום שנוהגים וכו'. והאחרונים (ד) הסכימו דלח"ו כמקום שאין נוהגים להסיר ג"כ איכא משום לועג לרש הואיל כשהמים סבורים מן המצוה: (ח) לועג לרש. היינו אם הציצית מגולין כדלעיל:
(א) כדי שיוכר וכו'. דומת לדבר כלום החמור להבירו על עיני ח' שקובר קשר בליוורו כדי שיוכרנו [סור]: (ב) על המלבושים:

שער הציון

(ח) (א) טור: (ב) צ"ז: (ג) ח"ב ועמ"ג: (ד) מ"א והג"א: (ה) מנחות דף מ"ג: (ו) כנס: (ז) שנות יעקב ח"ב כ"ל צ"ח: (ד) קנענים:

הלכות ציצית סימן כד

מצינו בחז"ל גבי אדמת ארץ ישראל (כתובות קיב.) "רבי אבא מנשק כפי דעכו", והוא משום חביבותא דארץ ישראל, והכא נמי משום חביבותא דציצית נוהגים קצת אנשים לנשקן בשעה זו. **וכתב השל"ה** (מסכת פסחים נר מצוה ב: בדפו"י, ויש דפוסים שהוא בדף קטו.) על ענין נישוק הציצית (וגם שאר חפצי המצוה) "ואשרי מי שעובד את ה' בשמחה ובטוב לבב ובדביקה וחשיקה וחפיצה". **ודע שכתוב** במעשה רב (לט) שהגר"א היה אוהז הציציות בשעת קריאת שמע אך לא נישקן כלל, וביאר בספר הלכות הגר"א ומנהגיו (ח"א סי' לב) דשמא טעמו הוא דהוי הפסק באמצע אמירת פרשת ציצית. **ולדעת הרמ"א** צריך לומר דסבירא ליה דכיון דההפסק הוא מענין שעסוקין בו דהיינו ענין הציצית, לא חשיב הפסק. **ומכל מקום** כיון שיש מחלוקת, אף הנוהג כרמ"א ומנשק בשעת וראיתם אותו, לא ינשק כשאומר את המילה "ציצית" (וגם לא במקומות נוספים שהוזכרו בכמה פוסקים), אלא רק כשאומר וראיתם אותו כמו שכתב הרמ"א, וכן ב"ונחמדים לעד", כמו שכתב המשנה ברורה (בס"ק ד). **(ודע דיש שכתבו שקודם יתן הציצית על עיניו ואח"כ ינשק (וכן משמע מהשו"ע), ויש שכתבו שקודם ינשק ואח"כ יתן על עיניו, ואין הסדר מעכב כלל (פסקי תשובות הע' 24)).**

ס"ק ז

22] הסומא יש לו לאחוז הציצית וכו' כיון שישנו בראיה אצל אחרים - איתא בשולחן ערוך בסימן יז (א) "אף על גב דכתיב וראיתם אותו, סומא חייב בציצית מפני שנתרבה מאשר תכסה בה, וקרא דוראיתם אותו איצטריך למעט כסות לילה", ובמשנה ברורה שם בס"ק ב כתב "והסברא נותנת לרבות כסות סומא ולמעט כסות לילה משום דכסות סומא ישנו על כל פנים בראיה אצל אחרים, אבל כסות לילה אינו בראיה אצל אחרים", וכל זה מדברי

הוא שבשעה שזוכר על ידי הקריאה יזכור גם על ידי ראייה, שמטרתה גם כן זכירה כדכתיב וראיתם אותו וזכרתם, "ומזרזין בשעת המעשה", והגר"ש קלוגר (ובחרת בחיים סי' כח אות א) כתב שמי שאינו אוהז הציצית לראותן בשעה שאומר וראיתם אותו הרי הוא מעיד עדות שקר (שם כתב שהזוהר (שהמ"ב הביא בס"ק ג) מיירי בקורא ק"ש כשהוא לבוש בציצית אך אינו אוהזן ומביט בהן, ועיין במילואים בביאור דברי הזוהר לדעת הגר"ש קלוגר ולדעת המ"ב), **ואם אינו מתכוונן בשעת ראייתו ואינו שם על ליבו לזכור את כל מצוות ה', הרי הוא כמי שלא הסתכל כלל, שהרי וראיתם אותו וזכרתם כתיב (פסקי תשובות (הע' 23) בשם בית ברוך (כלל יב עמ' רעד בשולי הגליון)).**

20] וליתן אותם על העינים ומנהג יפה הוא וחיובי מצוה - כעין זה מצינו גם לענין שיירי יין הבדלה שנותנים אותם על העינים משום חיוב מצוה כדאיתא בסימן רצו (א), ושם המקור הוא בפרקי דרבי אליעזר (פרק כ) וכתב שם הרד"ל דיש לכך מקור גם ממה שכתוב בכמה מקומות בחז"ל (כגון ב"ב קעא). "מאן יהיב לן מעפריה דרב ושמואל רמינן בעיינין", שגם זה מענין כיסופים וחיוב האמוראים הקדושים, (והאובש משקפיים יכול להגביה משקפיו מעט כדי שיוכל ליתן הציציות ממש על העינים, והגרש"ז אויערבאך היה נוהג ליתן על המשקפיים (כדאיתא בהליכות שלמה פ"ז הע' 35) ועיין במילואים בענין האם יש "הפסק" בהגבהת המשקפיים).

21] גם נוהגים קצת לנשק הציצית בשעה שרואה בהם - היינו בשעה שרואה בהם כשאומר וראיתם אותו (דרכי משה ושם מקור דברי הרמ"א הכא, ולא כמו שצינו בטעות בחלק מהדפוסים שמקורו בבית יוסף (הגהות בשו"ע מכוון י-ס)), ומה שכתב "קצת", רצה לומר קצת אנשים נוהגים כך (צה"פ (ביאור)). וענין נישוק חפץ מצוה

[רכ"ה]

הלכות ציצית סימן כג כד

נגרר על הקברות אסור משום (א) לועג לרש יב"ד"א שהיו מטילים ציצית במלבוש שלובשים (ב) לצורך עצמם אבל אני שאין מכוונים בהם אלא לשם מצוה אסור אפילו אינם נגזרים והני מילי כשהציציות מגולים יאכל אם (ג) הם מכוסים (ה) [ב] מותר; ב יש נוהגים לקשור שני ציציות שבשני כנפים זה עם זה כשנגמסים לבית הקברות ולא היעילו כלום (ג) (ד) בתקנתן; ג יהבנכם תוך ד' אמות של בת צו (ה) של קבר (ו) רינו כנכנס לבית הקברות. (ז) במקום שנוהגים להסיר ציצית כשולית המת בבית ואם החתמים לובשים ציצית איכא למיחש בהו משום (ג) (ח) לועג לרש:

כד הנהגת לבישת הציצית ושכרה ועונשה. ובו ו' סעיפים:

א"א אין אדם לובש מלית בת ארבע כנפות אינו חייב בציצית ושוב יונכין להיות כל אדם והיר ללבוש מלית קמן כל היום (א) כדי שיוכר המצוה בכל רגע וע"כ יש בו חמשה קשרים כנגד ה' חומשי תורה וארבע כנפים שבכל צד שיפנה יוכור יונכין ללבושו (ב) על המלבושים. לפחות יוהר שיהיה לבוש ציצית (ג) בשעת התפלה; ב יצוה לאחור הציצית (ה) (ד) כיר שמאלית כנגד לבו בשעת קריאת שמע רמו לדבר והיו הדברים האלה וגו' (ה) על לבך; ג ישבו להסתכל בציצית בשעת עטיפה (ו) כשמברך; ד יש נוהגין להסתכל בציצית כשמתעורר לראותם אותו ולידתן אותם (ב) [ב] (ז) על העינים ומנהג יפה הוא וחבובי מצוה; ה נהג סתמי קצת לנשק טענית צעפה שרוחם נס והכל הוא חינוך מצוה (ב"ז); ה י"כשסתכל בציצית סתכל בשני ציציות שלפניו שיש בהם עשרת קשרים רמו (ג) (ח) להיות יגום יש בהם מ"ו חומים ועשרה קשרים שלה כ"ו

ב ל' יונה שם
והר"ם כתבו
ג ז"ל והר"ם כתבו
ד ז"ל מה שא
דמיונות ל"ו ה ז"ל
והסו"ט דרכות
ו הר"ם כתבו
טענת
א מנחות מ"א
ב טור ג כ"ו ס' ת'
ובסע ז"ל כ"ט
הר"ם ד כנפות
מיומני פ"ב כ"ט
שאר טעם והנהגתי
כ"ט ג' דהנהג
ה ה"ח כ"ט כ"ט
משה גלוהו ו ה"ח
ורבנו יונה ור"ם
כ"ט כ"ט כ' פתן
כ"ט ז טור כ"ט
כ"ט ה"טעור
ח מהר"ם מ"א כ"ט
ש"ח ל' טן ש"ע כ"ט

שערי תשובה

באר היטב

(ב) מותר. פי' שלבש את הציצית מתח כנגד וס"ה כחלקן נמי מותר ללך בבית הקברות אם מכסה אותן. ע"ס. ועיין משנת בית יעקב סימן ז"ב. ובספר גור אריה על הר"ם פרשת יואל: (ב) בתקנתן. דלפי דעת סבורים שמתכנעו לציצית בקשירתן א"כ (כשזכרין ומחייבין אותן ה"ל תעשה וז"ל עיין מ"ח: (ג) לועג לרש. היינו אם הציצית מגולין כדלעיל:
(ה) ביד שמאלית. בין קמילה לזרע. וכשיגיע לפרשת ציצית יקחם גם ביד ימין ויבט כהם ויהיו בידו עד שגמיע לגחמיהם ונחמדים לעד ולא יעקב הציצית ויסירם מידו כן כתב הר"ם ז"ל. מ"ח: (ב) על פרשת ציצית יקחם יבט מונבת שלא יבא לידי סמוי עינים. הסומא יש לו להחזו בידו צעפה שהיא חומר ורחיטם אותו וכן לנשק אותם משום שגמיע ורחיטם אותו כיון שזוהו עיקב ח"ב סי' ל"ה עיין שם: (ג) לכויות. פי' לספרות.

ועשה בו ציצית שמנך שהייתו כשעט עיניך ראשון יבך תמלא נכתי ציצית ורח"ל כשיחזו דלא כה"ט ועקר הכתם. ומח"ז ושלמי יציור ה"אכ"ו כ"ט. ומה"שקשה דמ"ט משום וסוכה וולגל. והנהג דברי הכ"ח נדמה לחלק לצי דעמו ע"פ עיניו כמח"ז דכשמיית עיניו חרשים ליו מברך "שחיינו וכן מתנהג ע"פ:
[א] מותר. עכ"פ. וי"כ שפאלת שמואל והבואו ככ"ו דגם ע"ק שלבש אין בו משום לועג לרש כיון שהוא מכוסה ע"פ:
[ב] על העינים. עכ"פ ומה"ס הביואו כ"ו שם כנפות יעקב איחא יש לו ליקח הציצית כשעט שקורא פרט ציצית אפי"ס שגמיע ורחיטם אותו כיון העינים. נמצא כשם הקדמונים שכל המעביר ציצית על עיניו כשקורא להחזו בידו צעפה שהיא חומר ורחיטם אותו וכן לנשק אותם משום שגמיע ורחיטם אותו כיון שזוהו עיקב ח"ב סי' ל"ה עיין שם: (ג) לכויות. פי' לספרות.

משנה ברורה

עיין לעיל בסו"ח צ"ח מ"ג מה שכתבנו שם: (ג) צעפה החלום: וק"ט ורחיטם בזכר כ' שלה לך דהקורא ק"ט בלי ציצית מעיד פדות שקר כעלמו שקורא פי' ציצית ואינו מקיים הקראת כהן מה"ל לא טוב עינים המון העם שמתפללין בדרך בלא מלית גדול וע"פ רוב הפ"ק אינו עשוי קדין בכל פרסיו שיהיה ראוי לברך עליו וגם הוא יש בו בלילה ועיין לעיל בסו"ח ס"ס צ"ח: (ד) ביד שמאלית. כהוב ככתבי הר"ם ז"ל שישאום בין קמילה לזרע וכשיגיע לפרשת ציצית יקחם גם ביד ימין ויבט כהם ויהיו בידו עד שגמיע לגחמיהם ונחמדים לעד ולא יעקב הציצית ויסירם מידו: (ה) על לבך. והכל הוא כשחמל. ומזהו זו מילי חלום מן הספק דלקיב ולא חמורו וגו' למען חמורו וגו' והייטם קדושים ואף דכל שאר המצוות אין בהם זאת הסגולה להצילו מילת"ר. ציצית עדיף וכדליתא בעובדה דתנחות (מ"ד ע"ב) מעשה בלדס אחד וכו'. (ו) כשמברך. שנאמר ורחיטם אותו וזכרתם (ה) רחיה מביאה לירי זכירתם מן הספק דלקיב ולא חמורו וגו' למען חמורו נמצא (ב) כשם הקדמונים שכל המעביר ציצית על עיניו כשקורא פרשה ציצית יבט מונבת שלא יבא לידי סמוי עינים. הסומא (ג) יש לו להחזו הציצית בידו צעפה ק"ט אע"פ שנאמר ורחיטם אותו כיון שגמיע כרחיטם אלא חרשים אכל להעביר הציצית על עיניו לא דמחזי כחוסל ואיסקולא: (ח) לכויות. סי' ד' לספרות ששם קבורים ואחמדיים זה בזה: הוציר

(א) לועג לרש. שנראה כמחוקר (ב) שאלוים יגולים לקיים את המצוה: (ב) לצורך עצמם. שהיה אז מנהג גנדיהם עשויים בני ד' כנפות: (ג) הם מכוסים. כגון שמתביא את הציצית על הפ"ג המת כפי כבוחו ומח"ס גם כפ"ק שלובשו מתח למדיו אין בו משום לועג לרש כיון שהוא מכוסה אם לא שכולך בלי לבוש העליון גם בהם אסור עד שיחמסם בהנפות [ומתמ"ז חמשת דיע להחמיר כס"ג חף מכוסה כיון שהוא מיוחד לתפלה חכן ככ"ו לא משמע כן וגם צד"ה חסם וזכר דמתוסה מותר]: (ד) בתקנתן. דלע"פ (ב) שקושרים זה על זה לא נחשבו מצוה ציצית עי"ז דהא לאו קשר של קימחא הוא דדעתו להחיר א"ח הקשר מיד בלארז מנה"ק ובעיני שכתב בסיומן י"כ וכו' וכו' לצי דעתם סבורים שנתכנעו הציצית בקשירתן א"כ לנכשן כגד בלי ציצית: (ה) של קבר. (ו) חפוליו (ג) בקבר של קמן יש להחמיר משום לועג לרש דשמה נשחח חרם גדול הוא חבל בקבר אשה דכתיבה ג"כ פטורה ליכא משום לועג לרש: (ז) רינו כנכנס לבפ"ק. עיין לקמן בסיומן מ"ח גמ"ב. (ז) כמקום שנוהגים וכו'. והאחרונים (ד) השכתימו דלח"ו כמקום שאין נוהגים להסיר ג"כ איכא משום לועג לרש הואיל כשמתים סבורים מן המצוה: (ח) לועג לרש. היינו אם הציצית מגולין כדלעיל:
(א) כדי שיוכר וכו'. דומת לדבר כלום החמיר להבירו על עיניו א' שקובר קשר בליוורו כדי שיוכרנו [סור]: (ב) על המלבושים:

שער הציון

(ח) (א) טור: (ב) צ"ז: (ג) ח"ב ועמ"ג: (ד) מ"א והנה"ל: (ה) מנחות דף מ"ג: (ו) כ"ט: (ז) שנת יעקב ח"ב כ"ל צ"ח: (ד) קנענים:

הלכות ציצית סימן כד

שהתכלת דומה לים וים דומה לרקיע ורקיע לכסא הכבוד שנאמר (שמות כד, י) ותחת רגליו כמעשה לבנת הספיר וכעצם השמים לטוהר, וכתוב (יחזקאל א, כו) כמראה אבן ספיר דמות כסא, ובמשנת רבי אליעזר (פי"ד) מסיים ברייתא זו "לפיכך צוה הקב"ה את ישראל להניחו על טליתיהן וכאלו הן מסתכלין בכסא הכבוד ומתיראין ממי שאמר והיה העולם", ובמנחות (לט.) איתא שיש ענין לעשות שלוש עשרה חוליות בציצית כנגד שבעה רקיעין ושישה אורין שביניהן (וכתב שם רש"י "ועל שם שהתכלת דומה לים וים דומה לרקיע כדלקמן, מדמי סידורה לסידור הרקיעים וכו'"), וכיון שיש שמפרשים שמה שכתוב "וראיתם אותו" קאי על הקב"ה, שרואים את הנהגתו על ידי הסתכלות בציצית, לכן כשמסתכל בציצית יתבונן בכל הדברים הללו שמרמזים על הנהגתו (על פי המהר"ם רקנטי) (ובפרט בימינו שאין לנו תכלת יתבונן בשאר הרמזים), ומה שכתב שעשרה קשרים רומזים על ההויות (דהיינו ספירות כמבואר במ"ב) הוא מדמשמע בזוהר שבכל דבר של קדושה יש עשרה דברים כנגד העשר ספירות (עיין בזוהר בראשית כד. ובתקו"ז כז. סט. עט: וקל"ב, מפי מור"י), (וענין הספירות גם כן שייך לגמ' הנ"ל שהביאה את ענין הספיר, שספירות הן מלשון ספיר (כמש"כ בפרדס רימונים שער ד פ"ה) על פי האמור בתקו"ז יז.).

ס"ק ט

[26 פירוש לספירות שהם קשורים ואחודים זה בזה - וכיון שהספירות קשורים זה בזה לכן הקשרים שבציציות מזכירים אותם. ומהר"ם רקנטי קרא להם הויות מפני שהם שמותיו של הקב"ה כדמשמע בזוהר (בכמה מקומות כגון במדבר קעט.) (על פי צה"פ (ביאור הע' 21), ובזוהר ויקרא (יא:) משמע שהספירות קשורים זה בזה. (ומה שציין בשער

הגמרא במסכת מנחות (מג.), והמשנה ברורה כאן רצה לומר שכיון שהסומא חייב בציצית (שהרי ישנו בראיה אצל אחרים) אם כן ודאי שגם הוא בכלל העניינים הנזכרים בסעיף ב (וכן במ"ב בס"ק ה ובמקורות ציון 16, דהיינו לאמץ לבבו לעבודת ה' וכו'), (כך משמע במקור הדברים בשבות יעקב).

[23 אבל להעביר הציצית על עיניו לא, דמחוי כחוכא ואיטולא - ואם היה במעשה זה הכח לרפאותו מעיוורונו ודאי שהיה מותר, אלא שהבטחת הקדמונים היא שלא יבוא לידי עיוורון, אבל כיון שכבר בא לידי כך, הוא נגד הטבע שיתרפא (על פי שבות יעקב) (וכעין מה שאמרו חז"ל במסכת שבת (לב.) "אמר רב יצחק בריה דרב יהודה לעולם יבקש אדם רחמים שלא יחלה, שאם יחלה אומרים לו הבא זכות והפטר", וכ"ש הכא שהוא בגדר נס גלוי שיתרפא. ובשו"ת משיב ה"כ (לוריא, ח"ב סי' לב) כתב שעיוור בעיוורון קל שיש רפואה לעיוורונו, יתן הציצית על עיניו וזכות זה יעמוד לו שיזכה לראות כמקדם, והדברים מתאימים למה שביארתי.)

סעיף ה (שו"ע)

[24 כשמסתכל בציצית מסתכל בשתי ציציות שלפניו - מקור דין זה נמצא במהר"ם רקנטי (סוף פרשת שלח) ושם לא דיבר כלל מענין אחיזת הציצית בשעת קריאת שמע, הלכך מה שאמר "בשתי ציציות" כוונתו היא מכיוון שדרך לבישת הטלית היא שתי ציציות לפניו ושתיים לאחוריו (כדאיתא בשולחן ערוך בסי' ח, ד), אם כן בדרך כלל כשמסתכל בציצית נמצא מסתכל בשתיים שלפניו (ועיין במילואים שאין לדייק בשו"ע דמיירי בשעת ק"ש).

[25 מסתכל בשתי ציציות שלפניו שיש בהם עשרה קשרים רמז להויות וכו' - איתא במנחות (מג:) "תניא היה רבי מאיר אומר מה נשתנה תכלת מכל מיני צבעונין, מפני

הלכות ציצית סימן כג כד

נדרר על הקברות אסור משום (א) לועג לרש בבר"א שיהיו מטילים ציצית במלבוש שלובשים (ב) לצורך עצמם אבל אני שאין מכוונים בהם אלא לשם מצוה אסור אפילו אינם נדררים והני מילי כשהציציות מגולים יאכל אם (ג) הם מכוסים (ה) [ב] מותר; ב יש נוהגים לקשור שני ציציות שבשני כנפים זה עם זה כשנכנסים לבית הקברות ולא היעילו כלום (ג) (ד) בתקנתן; ג יהכנסם תוך ד' אמות של בת צו (ה) של קבר (ו) רינו כנכנס לבית הקברות. (ז) במקום שנוהגים להסיר ציצית כשולית המת בבית ואם החתמים לובשים ציצית איכא למיחש בהו משום (ג) (ח) לועג לרש:

כד הנהגת לבישת הציצית ושכרה ועונשה. ובו ו' סעיפים:

א אם אין אדם לובש מלית בת ארבע כנפות אינו חייב בציצית ושוב יונכח להיות כל אדם והיר ללבוש מלית קמן כל היום (א) כדי שיוכר המצוה בכל רגע וע"כ יש בו חמשה קשרים כנגד ה' חומשי תורה וארבע כנפים שבכל צד שיפנה יוכר יונכח ללבושו (ב) על המלבושים. לפיכך יזהר שיהיה לבוש ציצית (ג) בשעת התפלה; ב המצוה לאחוז הציצית (ה) (ד) כיר שמאלית כנגד לבו בשעת קריאת שמע רמו לדבר והיו הדברים האלה וגו' (ה) על לבך; ג ישבו להסתכל בציצית בשעת עטיפה (ו) כשמברך; ד יש נוהגין להסתכל בציצית כשמתעורר לראותם אותו ולידתן אותם (ב) [ב] (ז) על העינים ומנהג יפה הוא וחבובי מצוה; ה נהגו טכניס קצת לנשק טענית צעפה שרואה נס והכל הוא חינוכ מזה (ב"ז); ה כשמסתכל בציצית מסתכל בשני ציציות שלפניו שיש בהם עשרת קשרים רמו (ג) (ח) להיות שגם יש בהם מ"ו חומים ועשרה קשרים שלה כ"ו

ב ל' וינה שש
והר"ם כתבו
ג ב"ו והר"ם כתבו
ד ב"ו והר"ם כתבו
דממות ל"ו ה ב"ו
והר"ם כתבו דרכות
ו הר"ם כתבו דרכות
טענית
א מנחות מ"א
ב טור ג כ"ו ס' ת'
ובכס כ"ו
הר"ם ד כנפות
מיומני פ"ב כסס
שאר טוב והנהגתי
כ"א ג' דרכות
ה ה"ח כסס כ"ו
משה הלוח ו ה"ח
ורבנו יונה ור"ם
כסס כ"ו ב' פתן
כ"ו ז טור כסס
כ"ג העיטור
ח מהר"ם מ"א כ"א
ש"ח ל' טן ש"ע כ"ו

שערי תשובה

באר היטב

(ב) מותר. פי' שלבש את הציצית מתח כנגד וס"ה כחלקן נמי מותר ללך בבית הקברות אם מכסה אותן. ע"פ. ועיין משנת בית יעקב סימן ז"ב. ובספר גור אריה על הר"ם פרשת ואל; (ב) בתקנתן. דלפי דעת סבורים שמתכנעו לציצית בקשירתן א"כ (כשחזרין ומחיינין אותן ה"ל תעשה וז"ל עיין מ"ח: (ג) לועג לרש. היינו אם הציצית מגולין כדלעיל:
(ה) ביד שמאלית. בין קמילה לזרע. וכתיבויג לערשה ציצי יקחם נס כד יתון ויכנס בהם ויהיו בידו עד שמתניע לנאמנים ונחמדים לעד ולא יקח הציצית ויסירם מידו כן כתב הר"ם ז"ל. מ"ח: (ב) על פרשת ציצי יקחם נס ויהי מוכנסת שלא יבא לידי סמוי עינים. הסומא יש לו אלא חסדים אכל להטביר הציצית על עיניו לא דמיחו כחוסא וסיקולא. לפיכך יזהר שיהיה לבוש ציצית (ג) בשעת התפלה; ב המצוה לאחוז הציצית (ה) (ד) כיר שמאלית כנגד לבו בשעת קריאת שמע רמו לדבר והיו הדברים האלה וגו' (ה) על לבך; ג ישבו להסתכל בציצית בשעת עטיפה (ו) כשמברך; ד יש נוהגין להסתכל בציצית כשמתעורר לראותם אותו ולידתן אותם (ב) [ב] (ז) על העינים ומנהג יפה הוא וחבובי מצוה; ה נהגו טכניס קצת לנשק טענית צעפה שרואה נס והכל הוא חינוכ מזה (ב"ז); ה כשמסתכל בציצית מסתכל בשני ציציות שלפניו שיש בהם עשרת קשרים רמו (ג) (ח) להיות שגם יש בהם מ"ו חומים ועשרה קשרים שלה כ"ו

ועשה בו ציצית שמנך שהייתו כשעט עיניו יבקר תמלא נכרת ציצי ואל"כ כשהייתו דלא כה"ט וע"כ חתם. ומח"כ ושלמי יציבור ה"כ"ו כ"ו. ומה"כ שיהיו דמ"ט שמוסר וסוכה וולגו. והב"א דברי סב"א נדמה לתלמי לבי דע"פ ע"פ ועיין במח"כ דכשמתניע עיניו חמ"ס מברך וס' שהייתו וכן מתכנס ע"פ:
[א] מותר. עכ"פ. וי"כ שפאלת שמואל והב"א ככ"ו דגם ע"כ שלבש אין בו משום לועג לרש כיון שהוא מכוסה ע"פ:
[ב] על העינים. עכ"פ. ומ"ס הביורא כ"ו ס"ס כנפות יעקב איתא שיש לו יקח הציצית כשעט שקורא פרט ציצי אפי"ס שנאמר וראיתם אותו כיון העינים. נמצא כשם הקדמונים שכל המעביר ציצית על עיניו כשקורא להאזין בידו בעשה שהיא חומר וראיתם אותו וכן לנשק אותם משום חובב מצוה. פי' לסתירות. שזכר יעקב ח"ב סי' ל"ה עיין שם: (ג) להיות. פי' לסתירות.

משנה ברורה

עיין לעיל כ"ו סי' ח' במ"ב מה שכתבנו שם: (ג) בשעת החלום: וק"ש וראיתם בזכר כ' שלה לך דהקורא ק"ש בלי ציצית מעיד פדות שקר כעלמו שקורא פי' ציצית ואינו מקיים הקראת כנס ה"ח לא טוב עינים המון העם שמתפללין בדרך בלא מלית גדול וע"פ רוב הפ"ק אינו עשוי כדון בכל פרסיו שיהיה ראוי לברך עליו ונס הוא ישו צו בלילה ועיין לעיל כ"ו סי' ח' ס"ח במ"ב: (ד) ביד שמאלית. כהוב ככתבי הר"ם ז"ל שישאום בין קמילה לזרע וכתיבויג לערשה ציצי יקחם נס ביד יתון ויכנס בהם ויהיו בידו עד שמתניע לנאמנים ונחמדים לעד ולא יקח הציצית ויסירם מידו: (ה) על לבך. והכל הוא חינוכ מזה (ב"ז); ה כשמסתכל בציצית מסתכל בשני ציציות שלפניו שיש בהם עשרת קשרים רמו (ג) (ח) להיות שגם יש בהם מ"ו חומים ועשרה קשרים שלה כ"ו

(א) לועג לרש. שנראה כמחוקר (ב) שאלוים יגלוים לקיים את המצוה: (ב) לצורך עצמם. שהיה אז מנהג גנדיהם עשויים בני ד' כנפות: (ג) הם מכוסים. כגון שמתכסה את הציצית על הפ"ג המת כפי כהובו ומ"ס נס כס"ק שלובשו מתח למדיו אין בו משום לועג לרש כיון שהוא מכוסה אם לא שהולך בלי לבוש העליון גם בהם אסור עד שיחטטם בהנפות [ומתמ"ז חמשת דים להחמיר כס"ג ח"ק המוסה כיון שהוא מיוחד לתפלה ח"כ ככ"ו לא משמע כן ונס בדה"ח חסס ויבזבז דמנחות מותר]: (ד) בתקנתן. דלע"פ (ג) שקושרים זה על זה לא נחשבו מצוה ציצי ע"ז דהא לאו קשר של קימחא הוא דדעתו להחיר את הקשר מיד בלארז מנה"ק ובעיני שכתב בסיומו י"כ ועוד לבי דעתם סבורים שמתכנעו הציצית בקשירתן א"כ לנכנס בגד בלי ציצית: (ה) של קבר. (ו) חפולו ג) בקבר של קמן יש להחמיר משום לועג לרש דשמה נשחח חרס גדול הוא ח"כ בקבר אשה דכתיבה ג"כ פטורה ליכא משום לועג לרש: (ז) רינו כנכנס לפ"ק. עיין לקמן בסיומן מ"ח במ"ב. (ז) כמקום שנוהגים בו. והוא חרונים ד) השכנימו דלח"כ בתקום ש"ן נוהגים להסיר ג"כ איכא משום לועג לרש הואיל כשהתמים סבורים מן המצוה: (ח) לועג לרש. היינו אם הציצית מגולין כדלעיל:
(א) כדי שיוכר וכו'. דומת לדבר כלום החמיר להבירו על עיניו א' שקובר קשר בליוורו כדי שיוכרנו [סור]: (ב) על המלבושים.

שער הציצית

(ח) (א) טור: (ב) צ"ו: (ג) ח"ב ועמ"ג: (ד) מ"א והג"א: (ה) מנחות דף מ"ג: (ו) כס"פ: (ז) שנות יעקב ח"ב כ"ו ל"ח: (ד) קמ"ט: (ח) (א) טור: (ב) צ"ו: (ג) ח"ב ועמ"ג: (ד) מ"א והג"א: (ה) מנחות דף מ"ג: (ו) כס"פ: (ז) שנות יעקב ח"ב כ"ו ל"ח: (ד) קמ"ט:

הלכות ציצית סימן כד

הציון שמהר"ם רקנטי פירש שההויות הם הספירות ברקנטי, ונראה שכוונת המג"א שמי שלומד את פירוש שקשורים זה בזה, כך כתב המג"א, אך לא מצאתי זאת הרקנטי שם, מבין שכוונתו לספירות).

הלכות ציצית סימן כד

לעשותו נאה (כמש"כ בצה"פ אות כב-2 והוכיח כן מזה שהגמ' בשבת הנ"ל כתבה לגבי ס"ת "כורכו בשיראין נאים"). (וכתב כף החיים (ס"ק ג) בשם האחרונים שמי שמלבושיו נאים כאשר תשיג ידו, ואילו טליתו קרועה ובלויה, גדולה היא בושתו וגנותו, אמנם בפסקי תשובות (הע' 55) הביא שיש גם הנהגה להשתמש דוקא בטלית שהתיישנה, שחביבה היא מרוב המצוות והתפילות שעשו עמה. וכתבו צה"פ (אות כב) ופסקי תשובות שמשום זה אלי ואנוהו יש להקפיד שהטלית (קטן וגדול) לא תהיה מלוכלכת).

30] אבל אסור לרקום פסוקים של תורה בטלית וכו' ואף על מפות - וכן פסק בשולחן ערוך יורה דעה (רפג,ד) ומקורו בתשובות הרמב"ם (תשובה רסח, ובפאר הדור ז) וכתב שם הרמב"ם שהטעם הוא כדי שלא יבואו הפסוקים לידי בזיון, שהרי היו נכנסים עם הטלית לבית הכסא, וגם שלא בבית הכסא עלול לשבת על הפסוקים. ויש מקור לכך במסכת שבת (קטו:): "כותבי ברכות כשורפי תורה", משום שעלולים הברכות להגיע לידי שריפה. וגדר "פסוק" הוא משלוש מילים ומעלה, ואם ניכר מלשון המילים שהם פסוק אסור אפילו משתי מילים (כגון "והלכת בדרכיו") (גנזי הקודש (פ"ט ג,ד)), ושם ברמב"ם כתב טעם נוסף, משום שאסור לכתוב שום פסוק אם לא בספר שלם או לצורך לימוד וכדומה (וכן פסק במ"ב בסי' תלח ס"ק כד, ועיין בענין זה לקמן בציון 32), אך כתב בש"ך (יו"ד רפג ס"ק ו) שנתפשט המנהג להקל בזה ולא חיישינן לטעם זה, ואם כן כאשר אין את הטעם הראשון, דהיינו במקרה שבודאי לא יבוא לידי בזיון, מותר לרקום פסוקים על הטלית (על פי הגרי"ש אלישיב (תשובתו בסוף ספר גנזי הקודש אות ג) וגנזי הקודש (פ"ט א)), (ודע דגם ברכה אסור לכתוב כאשר יש חשש שיבוא לידי בזיון, כגון ברכת הטלית (גנזי הקודש פ"י יג). ודע עוד דאסור לכתוב דברי תורה וחלקים מפסוקים בעיתונים

סעיף ו (טו"ע)

27] גדול עונש המבטל מצות ציצית - מדהזירו חז"ל בכמה מקומות על העונש, ואלו הם: במנחות מג: "תניא היה רבי מאיר אומר גדול עונשו של לבן יותר מעונשו של תכלת וכו'", ובמנחות מד. "אני הוא שעתידי ליפרע", בברכות (מז.) ובסוטה (כב.) "איזהו עם הארץ וכו' כל שאין לו ציצית בבגדו", ועונשו של עם הארץ מבואר בפסחים מט:; בשבת (לב:) "בנים מתים וכו' בעון ציצית", ובפסחים (קיג:): "שבעה מנודין לשמים וכו' ומי שאין לו וכו' ציצית בבגדו" (על פי הגר"א). וכבר הבאתי בציון 1 את דברי הבית יוסף שדברי חז"ל הללו אמורים דוקא במי שלובש ארבע כנפות בלא ציצית (על פי צה"פ (ביאור)).

28] ועליו נאמר לאחוזו בכנפות הארץ וגו' - וסיפיה דקרא "וינערו רשעים ממנה", ופירש בלבוש שה' יאחז ברשעים שבארץ שהם חוטאים במצות הכנפות, וינער את הרשעים הללו מהארץ, אי נמי ה' יאחז בצדיקים המקיימים מצות הכנפות, ואת הרשעים שאינם מקיימים מצוה זו ינער מן הארץ. ודרשה זו נמצאת בספרי (פרשת שלח קטו,ח) (הגר"א).

ס"ק ט

29] מצוה לעשות טלית נאה וציצית נאה - במסכת שבת (קלג:): איתא "דתניא זה אלי ואנוהו התנאה לפניו במצות, עשה לפניו וכו' ציצית נאה", ואילו טלית נאה לא נכתב בגמרא, אך הרי"ף (בסוכה טז.) והרא"ש (סוכה פ"ג סי' יב) במקום "ציצית" גרסו "טלית", אמנם בזמנינו כיון שהטלית שלנו מיוחדת למצוה, אפילו הטלית קטן, פשוט שיש מצוה לעשות גם את הבגד נאה (על פי אגרות משה (או"ח ח"א קפז) ולקט הקמח החדש (ס"ק ו)), שהרי אפילו את הנרתיק של הטלית יש מצוה

הלכות ציצית סימן כד

דברי המ"ב, כגון בגינת ורדים (הלוי) כלל ב סי' כה, הו"ד בשערי תשובה הכא), דאף על פי שלא יבואו לידי בזיון אין כותבים שם פסוקים לכתחילה, דסבירא ליה למשנה ברורה שאסור לכתוב פסוק שלא לצורך לימוד אלא אם כן הוא כותב ספר שלם, כמו שכתב המשנה ברורה בסימן תרלח (ס"ק כד) מדאיתא הכי בשולחן ערוך יורה דעה (רפג,ב), ומקורו מגיטין (ס). בשם רבה ורב יוסף, שאין קוראים בספר שכתוב בו את ההפטרות מפני שאסור לכתבו, דמותר לכתוב רק ספר שלם. וכבר הבאתי בציון 30 את דעת הש"ך שנתפשט המנהג להקל, וכן משמע מדברי הגרי"ש אלישיב וגנזי הקודש (כמו שכתבתי בציון 30), ושמא הש"ך וסיעתו מעמידים את הגמרא דוקא במקרה שיש חשש גדול שהפסוקים יתבזו, ובמטה יוסף (שם) כתב דסבירא ליה לש"ך דאין הלכה כרבה ורב יוסף אלא כהמשך הגמרא שאמרה "ולא היא, שרי לטלטולי ושרי למקרי ביה", (ואע"פ שהגמ' אמרה "כיון דלא אפשר עת לעשות לה", ס"ל לש"ך דגם היכא דאפשר, דהרי נדחו דברי רבה ורב יוסף).

33 כתב בשערי תשובה בסוף סימן זה "ועיין באליה רבה בשם מקור חיים שאף שמצוות אין מצילות מיצר הרע, מכל מקום מצות ציצית מציל, ונראה שלמד כן מעובדא דמנחות (מד). מעשה באדם אחד וכו' וכן הוא אומר וראיתם אותו וזכרתם את כל מצות ה' וכו' והיתם קדושים, ויצאו דברינו בקדושה", עד כאן לשון השערי תשובה, ועיין במילואים שם הבאתי המקורות שיש לסיים בדבר טוב.

ובפרסומות, שהרי עלולים לבוא לידי בזיון, ואף אם כותבים שם שיש לגנוז העמוד, אלא אם כן יש חלק מיוחד שמיועד לדברי תורה (גנזי הקודש פ"ט א).

31 ומכל מקום אם כבר נרקם מותר לברך עליו - משום שאין בלבישת טלית זו משום מצוה הבאה בעבירה (שאינ מברכים עליה כדאיתא בשו"ע בסי' תרמט,א לגבי ד' מינים גזולים), מפני שדוקא בכגון גזל אמרינן דהוי מצוה הבאה בעבירה, שבלי הגזל אין לו את המצוה (ולכן מוגדרת "באה" בעבירה), אבל הכא יש לו טלית וציצית גם לפני שעשה את העבירה (מטה יוסף (נזיר) ח"א סי' ד), ומשמע מדברי המשנה ברורה שאינו צריך לחתוך מקום הפסוקים ולגנוזם, ואף על פי שבתשובת הרמב"ם הנ"ל כתב שצריך לחותכם ולגנוזם (ומקורו מדאיתא במסכת שבת (סא:): שאם היה כתוב שם ה' על כלי יחתוך ויגנוז), הרמב"ם דיבר על מקרה שיש חשש גדול שהפסוקים יבואו לידי בזיון, אבל בטליתות שלנו אנו נזהרים שלא להכנס עמם לבית הכסא ונשמרים מבזיון ולכן אין צריך לגנוז (ואה"נ אם יש חשש גדול שיתבזה ודאי שצריך לחתוך ולגנוז) (מטה יוסף (שם)), (ומה שכתבתי בציון 30 שאם אין חשש שיבוא לידי בזיון מותר אפילו לכתחילה לרקום פסוקים, היינו לשיטת הש"ך וכך המנהג, אבל המ"ב סובר גם כטעם השני של הרמב"ם ואוסר לרקום פסוקים לכתחילה אף כשלא יתבזו).

32 ואף על מפות אין מורין היתר לכתחלה - מפות היו רבותא משום דמיירי במפות של ספר תורה (כך מבואר בכמה אחרונים שהם מקור

ברוך רחמנא דסייען

מילואים

בהם נכתבו הוספות לנכתב במקורות וביאורים

ההוספות לא נכתבו בגוף הספר כדי שלא להאריך
ובכל מקום שיש הוספה צויין "עיון במילואים"

מילואים סימן ו ח

וא"א ב) שמשמע מדבריו שזו דרשה גמורה מדאורייתא, ולכן גם כתב שם לחד תירוץ, שאין הכי נמי, שלפי הסמ"ק שהביא את הדרשות הנ"ל, אם ישב, אפילו בדיעבד לא יצא.

לציון 60] יש מקור מן התורה לכך שכאשר עשויים החוטים להיפסק אין חזקה, שהרי המקור לדין חזקה הוא מהלכות צרעת הבית (ויקרא יד, לח), שאם הכהן שבא לבדוק את הנגע ראה שאכן יש נגע, הוא צריך קודם לצאת מהבית, ורק אחר כך לפסוק שיש להסגיר את הבית, ושואלת על כך הגמרא במסכת חולין (י:): ודילמא עד שהספיק לצאת כבר קטן הנגע מהשיעור המטמא, ואיך הוא יכול לפסוק שהבית טמא? מכאן שאמרינן חזקה שמה שהיה קודם – נשאר, עד כאן דברי הגמרא, והרי במקרה שם, הסבירות אומרת שלא התקטן הנגע בזמן קצר כל כך, ולכן אמרינן חזקה, אבל אין ללמוד משם לומר חזקה במקרים שהסבירות אומרת שיש חשש גדול שהמצב השתנה בינתיים, כמו אצלנו, שיש חשש גדול שהחוטים נקרעו במשך זמן הלבשה (יש קצת סמך למקור זה בתוס' נדה ב: ד"ה התם).

לציון 118] ודע דאם אחר שלקחו ממנו את הטלית, סיים בכל זאת "להתעטף בציצית", אזי אינו יכול לתקן ולומר "להניח תפילין", ואף על גב דבסי' רט, ב נפסק דמהני לשנות את הברכה אפי' אחר שסיים לגמרי, אם משנה תוך כדי דיבור, הכא לא מהני, משום דהכא המילים שבירך שלא כדין (=להתעטף בציצית, בעודו יודע שאין לו ציצית בהישג יד) הפסיקו וסיימו את הברכה, והפכו אותה לברכה לבטלה, משא"כ כאשר סבור שמברך כתקנה, ע"פ ספר ציצית הלכה פסוקה (הערה 142) בשם משנה הלכה, ונראה לפי זה דאם לקחו ממנו את הטלית כשכבר סיים הברכה, כן יועיל לשנות תכ"ד לתפילין.

לציון 124] הנה לדעת המרדכי (הלכות קטנות

סימן ו

לציון 15] בשערי תשובה כתב שנראים הדברים שכוונת רבי יהודה החסיד לענין דינא, שכאשר חושש שיעבור זמן קריאת שמע יקרא קריאת שמע קודם התפילה, כמו שהטור הביא בשמו בסימן מו, שהיה נוהג לומר גם ברוך שם כבוד מלכותו כאשר חשש שיעבור הזמן, אלא שכלשון הפוסקים שאמרו "קבלה מר' יהודה החסיד", משמע שזה ענין סגולי. (ולפי זה גם מלשון המשנה ברורה משמע שזה ענין של סגולה).

ובענין הנחת היד על המזוזה ואמירת פסוקים לשמירה, עיין ביורה דעה סימן רפה (ב), שם כתב הרמ"א שכשאדם יוצא מהבית יניח ידו על המזוזה ויאמר "ה' ישמור צאתי וגו'", וכתב שם הגר"א שמקורו ממסכת עבודה זרה (יא.) שם מסופר שאונקלוס הניח ידו על המזוזה, ואמר שה' שומר עלינו מבחוץ, שנאמר ה' ישמור צאתך ובואך וכו'. והפוסקים שם הביאו עוד כמה סגולות שכדאי לומר.

סימן ח

לציון 2] יש מקור לדברי רש"י מדאיתא במגילה (כת.) ששאלו את רבי זירא מפני מה זכה לאריכות ימים, והשיב שהקפיד בכמה מצוות, ומהם: "ולא הלכתי ארבע אמות בלא תורה ובלא תפילין", ומשמע מהרמב"ם (תפילין ד, כה, ע"ש בכ"מ) שגרס שם גם "ובלא ציצית". ויש עוד מקור לא ללכת בלי מצוות ציצית, ממה שסיפרו במסכת שבת (ק"ח:) על רבה, שפעם אחת נפסק אחד מחוטי ציציותיו, ולא זו ממקומו עד שתניקנו (מ"ב עזו והדר). ועיין לקמן בסימן יב ציון 32, שם הבאתי בהרחבה את דברי המחצית השקל שביאר (גמ' זו), ואינו מעיקר הדין אלא מידת חסידות (כמו שכתוב שם "אבוך במאי זהיר טפ"י" (מחצית השקל, סי' יט, א). ועיין בציון 126 בענין חובת ההתחייבות בציצית באופן קבוע).

לציון 6] כיוון שנתבאר שדרשה זו היא אסמכתא, אם כן יש לתמוה על הפמ"ג (מש"ז א

מילואים סימן ח י

גם אליבא דהנמוקי יוסף שהגמרא דיברה על טלית מדי ארוכה, כיון שהרמ"א פוסק כרבנן צריך להטיל בכנפות שנוצרו על ידי הכפל, אך הפרי מגדים לא הביין כך, וכתב שכוונת הט"ז שחייב בציצית משום מראית העין וכמו שביארתי בפנים, וצריך עיון. (ונפקא מינה גדולה יש בין שני הביאורים בט"ז, האם הכוונה שיטיל בפשוטות או שמא בכפולות).

לציון 59 להלן כמה מהטעמים שכתב הציץ אליעזר (ח"ו א א) משום שלפי הבנת כמה פוסקים ברשב"א, צורת בגד ארבע כנפות היא דווקא בגד שטוח (איתא בספרי זוטא (הובא בב"י) "אשר תכסה בה פרט לחלוקים" ופירש ר"י (הובא בב"י) לפי שהם סתומים מלמעלה, וביאר הרשב"א (ח"א תלד) שהוא משום שכאשר הם סתומים, כבר אין להם צורה של בגד ארבע כנפות (כך הבנת העה"ש (סעי' טז) ברשב"א, וכתב שכך הבינו גם כמה גדולים בימי המהרי"ק, אמנם המהרי"ק עצמו הביין אחרת והשו"ע (סעי' ז) פסק כמו המהרי"ק) וא"כ גם החולצות שלנו "הכנפים שלמעלה איבדו את צורתם מאופי מבנה התפירה וביותר מחיבור השרוולים" (לשון הצי"א).

ב איתא בס"י ח' (סעי' ב ציון 16) דלשיטת הגאונים בעינן דווקא להתעטף בציצית, ואמנם השו"ע שם פסק דלא כוותיהו, אך מ"מ לשיטתם ודאי שהחולצות שלנו פטורות.

ג איתא בספרי (פרשת תצא) "אשר תכסה בה פרט למעפורת שאינו מכסה בה ראשו ורובו", ופירש בעה"ש (סעי' ב) דלפי"ז הבגדים שלנו פטורים, דאינו מכסה בהם "ראשו" (וכן משמע במהר"ח אור זרוע סי' ד בשם ראב"ה דיש לפטור בגדים שצורת לבישתם אינה בעיטוף).

ד יש עוד כמה פוסקים הסוברים כמו הרמ"א שבעינן שניים לפניו ושניים לאחוריו (הרי הם הט"ז והאליה זוטא ושולחן שלמה וכן משמע בשו"ת מהר"ם מינץ (קז). ועוד שבאליה רבה ובחמד משה הביאו דברי הרמ"א ולא הזכירו שראוי ליר"ש שלא להקל כרמ"א,

תתקמא, הפלוגתא בענין זה הובאה בס"י יח ס"ב במ"ב ס"ק ח) המתכסה בטלית אינו מקיים מצוה כלל, ולפי זה יש לדון דאולי לא מהני מה שמתכסה בו לענין היסח הדעת, אך באמת גם כאשר ממש לובש טלית בשינה, הרי לפי חלק מהדעות (עיין בהליכות שלמה, תפילה, מילואים יב) הישן אינו בר מצוות, ואינו מקיים מצות ציצית בשעת השינה ואפילו הכי ודאי שלא חשיב היסח הדעת (כ"כ הגרש"ז אייערבאך שם), וא"כ ה"ה הכא, ועוד, שיש אומרים שכל מה שפטר המרדכי זה רק בגד שעשוי לכיסוי, אבל בגד שעיקרו ללבישה חייב גם אם מתכסה בו, ובכל מקרה עדיף לנהוג כך כדי לצאת ידי כמה שיותר דעות.

סימן י

לציון 15 כתב בביאור הלכה (ד"ה אחד באלכסון) שאם נחתך בפינת הבגד חתיכה מהבגד, ועי"ז בבגד הגדול נהיה צורת ר ונהפך לשתי קרנות, חשיב ב' קרנות, וזוהי כוונת רש"י הנ"ל "כגון פגימה דנראין כשני קרנים", והנה לפי דברי הפרי מגדים שהביא במשנה ברורה וביארתי בפנים, אכן יש לזה דין של שתי קרנות, שהרי באופן זה הסיר חתיכה מהבגד (ונראה דזוהי בדיוק כוונת הפמ"ג), אך צריך עיון מה שביאר הביאור הלכה שזוהי כוונת רש"י, שהרי הפרי מגדים דייק ש"פגימה" פירושה שלא נחסר כלום מהבגד, (ואילו את הדין הזה, שאם נחסר בפינת הבגד נהפך לב' קרנות, לומדים מהרש"י הראשון "שחתך מקרן"), וגם פלא שלא הזכיר בביאור הלכה את דברי הפרי מגדים.

לציון 32 הט"ז בס"ק ח ביאר את דברי הרמ"א שאמר שטוב להטיל ציציות ולא לברך, והוסיף שגם במקרה שהטלית ארוכה מדי ואי אפשר ללבושה כשהיא פשוטה (המקרה של הנמוקי יוסף), יטיל ציציות ולא יברך, ובפשטות כוונת הט"ז שכשם שהרמ"א פוסק כרבנן בטלית כפולה רגילה (= שאפשר ללבושה כשהיא פשוטה), שצריך להטיל בכנפות שנוצרו על ידי הכפל, כך

מילואים סימן י יא

אלמא דס"ל דסמכין ארמ"א, ולכן אין לחוש למפקקים.

סימן יא

לציון 17] בפנים כתבתי שמזה שהאישה סופרת לעצמה ואינה צריכה לומר לעדים את היום שבו היא אוחזת, מוכח שעד אחד נאמן באיסורים, ומוכרחים אנו לפרש כן, דהנה בתוס' ביבמות (פ"ה ד"ה ברי) כתבו על מה שאמרה שם הגמרא שאם עד אחד אומר על חתיכה שהיא שומן ואינה חלב נאמן, "יש מפרשים דגמרינן מנדה, דאמר בהמדיר (כתובות ע"ב). וספרה לה לעצמה", עד כאן לשון התוס', ויש לתמוה איך אפשר ללמוד מנדה לשאר מקומות, והרי בנדה היא האדם היחיד בעולם שיכול להעיד על נקיותה (כלומר על כך שבדקה את עצמה והיא נקיה בשבעת הנקיים), היא היחידה בעולם שיכולה באמת לדעת האם היא נקיה, ואיך אפשר ללמוד משם לענין המעיד על אוכל שהוא כשר, שבקלות (יחסית) ניתן להשיג אוכל שעדים השגוהו עליו? ועוד קשה למה הגמרא בכתובות צריכה פסוק כדי ללמוד זאת, פשיטא שהיא סופרת ימי נקיותה, ומי יספור אם לא היא? אלא ודאי שהכוונה כמו שכתבתי, שעצם הדין שהיא נאמנת על נקיותה הוא דבר פשוט ולא צריך לזה פסוק, והפסוק בא לחדש שאינה צריכה לומר כל יום לעדים את היום שהיא אוחזת בו, אלא היא נאמנת על ספירתה (בין אם סבירא לן שצריך לספור בפה ובין אם סבירא לן דסגי בידיעת היום שאוחזת בו), ולכן אפשר ללמוד משם לשאר מקומות שעד אחד נאמן.

לציון 60] והנהיגין לעשות שני נקבים במקום הטלת הציצית (עיין לקמן במשנה ברורה ס"ק ל"ט) גם כן יכולים למדוד השיעור מיד מהקשר, למרות שהבגד עדיין לא הסתיים (קצות השולחן סימן ו ס"ק מג), שהרי משם מתחיל הגדיל.

לציון 94] הלחם יהודה (עייאש, שופר פ"א ה"ג ד"ה וא"ת) והמגן גבורים (כאן ס"ק טו) כתבו שהסיבה שאזלינן לחומרא בספקם של ריש לקיש ורב

ה) מקור הדין להחמיר לעגל כנף בכהאי גוונא נמצא במגן אברהם, ושם הוסיף משפט: "עיין מה שכתבתי ס"ח" (כך הגירסא בדפוס ישן), ומפרש הציץ אליעזר שאולי כוונתו לסעיף ה, ששם הביא דברי המהר"ם, ובערוך השולחן (י"ט) מפרש דברי המהר"ם שכל בגד שיש לו שרוול פטור מציצית, כיון שלא כך צורת בגד של ארבע כנפות, ואם כן המג"א רצה להוסיף שכל מה שהוא כתב שראוי להחמיר לעגל כנף, זה דווקא כשאין שרוול, אבל כשיש שרוול פטור לכו"ע. (לענ"ד יש להעיר א) טעם הפטור של השרוולים נראה שהוא כמו שכתבתי באות א, ב) בדפוס חדש כתוב בדברי המג"א סימן ח סק"ד, וכוונתו לענין אחר, וכן משמע בהגהות חת"ס שם בס"י ח, ג) כבר העיר בציץ אליעזר שבפשטות דברי המהר"ם לא משמע שהשרוול זה סיבת הפטור).

ו) כתב הלבוש שאם צורת הלבשה של הבגד היא באופן שהכנף תמיד מקופל ועל ידי זה אין כנף, הבגד פטור מציצית, ואם כן הוא הדין בצווארון של החולצות. (מקורו של הלבוש הוא מדאיתא בסע' ו דטלית שכפלה הרי היא כפשוטה, מפני שסופה לחזור לתחילתה, ומדייק הלבוש שאם אין סופה לחזור לתחילתה דינה כמקופלת. ודע דאין לחוש לקרן הנוספת שיש בצווארון החולצות בשטח הכפתור הראשון (מלבד הקרן המקופלת), דאין שמו כנף להתחייב בציצית, כיון שהוא קטן מג' אצבעות, ע"פ המבואר במקורות בציץ 14).

ז) כתב המור וקציעה שצריך לנהוג כמו מנהג הגדולים, והם לא נהגו לעגל כנפות הבגדים, "ובודאי המשנה ידו על התחתונה ואינו אלא מן המתמיהין וכו' שבכל מקום שהלכה רופפת פוק חזי מאי עמא ידבר".

ח) יש לצרף גם את הדעה המובאת בב"י בס"י ח בשם אורחות חיים, שאם לובש יותר מבגד אחד של ארבע כנפות, מספיק להטיל ציצית רק באחד מהבגדים, ואנו הרי כבר מטילים בטלית

מילואים סימן יג

בשעה"צ שבאים לחלוק על הב"י, שהרי הם לא ציינו זאת.

לציון 166 בפנים מבואר שלכאורה יש סתירה בדברי השולחן ערוך, ובארצות החיים נראה שמיישב שמה שכתוב "אין שיעור לכריכות" הכוונה שמדינא אין חיוב, רק למצוה מן המובחר יש את הענין לכוון שלישי גדיל, אך ודאי שאין כן דעת המ"ב, שהרי כתב שמי שלא משלים שיעור הכריכות האמור בשו"ע נקרא "עובר על דברי חכמים", ומוכח נמי בס"ק הבא במ"ב, שם הקשה אמאי השו"ע כתב שיעור לכריכות והרי בסעיף יג כתב דסגי בחוליא אחת, ולפי דברי הארצות החיים לא קשיא מיד, דהכא מיירי למצוה מן המובחר והתם בודאי מיירי מעיקר הדין, (שנקרא תעשה ולא מן העשוי). **ובספר ציציית הלכה פסוקה** כתב שמה שכתב השו"ע "אין שיעור לכריכות", הכוונה שאין שיעור מירבי לכריכות, ויכול להוסיף כמה שירצה, אבל יש שיעור מינימלי, וגם זה קשה, דהרי מיד כותב השו"ע גם שיעור מירבי: לא יותר משליש גדיל. ומכל מקום אם לא נבאר כמו שביארתי, קשה גם מה מחדש המ"ב במילים "רצה לומר למנין הכריכות".

❧ סימן יג ❧

לציון 32 ודע דאם הוא מתבייש להצטרך לבריות ולשאל טלית, כגון שהוא מתארח בחוץ לארץ ונמצא בבית כנסת של עשירים וכדו', ואם יבקש מהם טלית יודלול בעיניהם (מה שאין כן כאשר נמצא בבית הכנסת שרגיל בו, אדרבא ראוי שישאל טלית, ואין בכך משום הזדקקות לבריות שהרי כל אחד לוקח ונותן דברים לשני ו"עולם חסד יבנה" (תהלים פטג)), אינו צריך לשאל ויכול להשתמש עם טליתו הפסולה, דגם על בושא מסוג כזה נאמר דגדול כבוד הבריות (ודווקא באיסור דרבנן כהכא (דמיירי בשבת) דאילו בדאורייתא דווקא ביוזן גדול דוחה כמבואר במשנה ברורה ס"ק טו), כדאיתא מעיין זה בשבת קיח. "עשה שבתך חול ואל תצטרך לבריות",

פפא היא משום שספק דאורייתא לחומרא, ולפי זה יוצא שבבגדים העשויים משאר מינים, שלפי המחבר חייבים רק מדרבנן (כדאיתא בסימן טא), נלך לקולא, וקשה טובא, שמפשות לשון הבית-יוסף "בעיא דלא איפשטא ולחומרא" משמע שבכל מקרה אזלינן לחומרא, וגם לא אישתמיט שום פוסק לומר שבציצית דרבנן אזלינן לקולא, וכן בלולב שבשאר ימים הוא מדרבנן, איתא שם בשו"ע בהדיא שפסול (וליכא למימר שלא מחלקים בפסק ההלכה באותה מצוה בין הימים (וכן בין סוגי הבגדים) שהרי מחלקים טובא בין היום הראשון לשאר ימים בדין "חסר"), **ועוד קשה** שהרי תוס' כתבו בהדיא שלרבא פשיטא ליה, ופסקינן כרבא, אם כן אינו מטעם שספק דאורייתא לחומרא.

ודע דמיירי הכא אפילו בבהמה של ישראל וישראל עובדה, ואין כאן בעיה של כתותי מכתת שיעוריה, לאפוקי מלולב ושופר ששם איתא בשולחן ערוך שאם הם של ישראל פסולים אפילו בדיעבד, דהכא מיירי בבהמה, ובהמה אינה נאסרת להדיוט, ו"כתותי מכתת שיעוריה" אמרינן רק בנאסר להדיוט (על פי לבושי שרד תרמ"ט, ג על מג"א סק"א).

לציון 100 ודע דמדברי הבני חיי משמע שמתיר אפילו אם לא ביטלו הגוי, וכתב על פי שלטי הגיבורים (ע"ז יט: מדפי הרי"ף אות א) וכנסת הגדולה (כאן בהגה"ט ד"ה באותה שטה) שמה שכתוב ביו"ד שהגידולים אסורים, מיירי כל זמן שמשתחיים לאילן ובד בבד גודל שם אזי נאסר, אך ברגע שהפסיקו להשתחיות מה שגודל אחר כך מותר.

לציון 114 כך הבין המ"ב בדברי הב"י, ולכן כתב שנחלקו עליו, אבל אפשר לפרש שכוונת הב"י היא שיעשה הנקב בדיוק ממש בג' אצבעות, שסוף הנקב הרחוק יגע בסוף השיעור, ואז אין מחלוקת, וכך יותר משמע בדברי הב"י, ועוד, שלא משמע מאותם פוסקים שציין

מילואים סימן יג יד

דבריו דווקא על המהר"ם שהובא במרדכי. אך מכל מקום זאת יש לדעת, שאמר לי מור"י שגם מהגר"א משמע דסבירא ליה דטעם "בני ישראל ולא נשים" הוא הטעם העיקרי (דכתב דאת הטעם הראשון ניתן לדחות, ואחר כך כתב "אבל בהגהות מיימוניות וכו' דמבני ישראל ממעטינן", ועל טעם זה לא כתב הגר"א שאפשר לדחות).

לציון 8 המשנה ברורה כתב "ראוי ונכון" שקטן לא יטיל הציציות בבגד, ולא כתב שזה דין לכתחילה, משום שלדעת הרמב"ם המובא בסעיף ב לא בעינן הכא לשמה, הלכך אפשר לסמוך לכתחילה על הפוסקים (בס"ת) שמועילה כוונת הקטן לשמה, ועוד משום שגם הטעם השני שביארתי, שלדעת ר"ת קטן פסול לקשירת הציציות, זה רק הידור לחשוש לשיטתו כמו שנתבאר במקורות ציון 2 שאינו הטעם העיקרי, ועוד שלשיטת האר"ח קטן כשר לכתחילה לקשירת הציציות (ואף לא הוסיף ש"ראוי ונכון" להימנע מכך) כמו שמביא המשנה ברורה לקמיה, ואם כן מצרפים את שיטתו כסניף שאין דין לכתחילה שקטן לא יטיל אלא רק "ראוי ונכון".

לציון 12 בפנים ביארתי את כוונת המשנה ברורה באומרו "אבל בדיעבד מותר", שרצה לומר, שמה שכתב הרמ"א "טוב לעשות כן לכתחילה", היינו רק אם עוד לא נעשה מעשה, אבל אם קרה שאשה כבר הטילה ציציות, על זה לא נאמר שטוב להימנע מללבוש את הציציות, וחייבים לפרש כך משום שמלשון הרמ"א משמע שכל הדין הזה הוא ממידת חסידות (וכמו שכתב בערוך השולחן (ז) אחר שציטט את דברי הרמ"א "כלומר דהוא חומרא בעלמא, והעיקר לדינא שמתרות"), ומה חידש המשנה ברורה שבדיעבד מותר, והרי אפילו לכתחילה מותר מעיקר הדין? אלא ודאי שרצה לומר שכאשר נעשה מעשה, אפילו מידת חסידות ליכא.

באותו הציון יש לעיין מהו הטעם שאין מידת חסידות להימנע מללבוש ציצית זו, האם הטעם

ופירש בשו"ת הרד"ד (או"ח נח) דהוא משום דכבוד שבת מדרבנן, וגדול כבוד הבריות וכו'. וכן מצינו אצל שמואל הנביא (ברכות י:) שלא רצה לשאול מאחרים כלי בית, וכן איתא דומה לזה בברכות ו: בשם רבי יוחנן ורבי אלעזר "כיון שנצטרך אדם לבריות פניו משתנות ככרום" (והתם מיירי בהלוואה, עיין רש"י ד"ה לראשנו).

סימן יד

לציון 2 דחיות נוספות לראיה מאשתו של רבי חנינא בן דוסא: כתב הברכת אליהו (הערה 1) שכתוב בישעיהו (ל,כו) שלעתיד לבוא "ויהיה אור הלבנה כאור החמה" ואם כן בלילה יהיה אור, ולא יהיה זמן של פטור מציציות, וממילא ציצית כבר לא תחשב מצוה שהזמן גרמא ונשים יהיו חייבות, ולכן אשתו של רבי חנינא בן דוסא תהיה כשרה להטלת ציצית לעתיד לבוא (והוסיף בשם הגרש"ב ורנר שזה גם טעם המנהג לבדוק הציציות לאור הלבנה לאחר קידוש לבנה, רמז שלעתיד לבוא גם בלילה יהיו חייבים בציצית). ודחיה נוספת, לפי פירוש הרשב"ם שם בגמרא, אין הכוונה שהיא תטיל חוטם בבגד, אלא היא תטיל ציציות מוכנות בתוך ארגז.

באותו הציון אחד הטעמים שכתב הביאור הלכה בד"ה להצריך, לבאר מדוע טעם רבינו תם אינו עיקרי, הוא משום שהרמ"א בדרכי משה כתב שלכתחילה יש להזהר כדברי מהר"ם ומשמע שחושש רק לטעם המהר"ם, שהביא הבית-יוסף הגהות מיימוניות שכתב בשם המהר"ם שמ"בני ישראל" ממעטים גם נשים. ויש לתמוה שהרי קודם לכן בבית-יוסף הביא בשם המרדכי שכתב בשם המהר"ם שחושש ופוסל נשים רק מפני הטעם של רבינו תם ("לפי שמי שפטור מן הדבר אינו פוטר אחרים"), ומי יימר שהדרכי משה חושש רק לטעם המהר"ם שהביא ההגהות מיימוניות, שמא חושש גם לטעם המהר"ם שהביא המרדכי? ויתרה מזאת, המעיין בדרכי משה הארוך (ובמרדכי שציטט) יראה שהדרכי משה כתב את

מילואים סימן יד טו

ברורה בס"ק הבא כותב (לגבי שותפים ישראלים) דהכא מיירי בשנותן השותף רשות, ואם כן גם לדעת הדמשק אליעזר חייב? תירץ מור"י שמה שכתב המשנה ברורה לגבי שותפים ישראלים, מיירי שנותן לו רשות ללבוש את הבגד, וכיון ששני השותפים חייבים במצוות, ברגע שיש רשות ללבוש, כבר מתחייב בציצית, ואילו מה שכתב הדמשק אליעזר שאם הגוי נותן רשות חייב, מיירי ברשות לקשור ציציות ובכך מפסיד את הבגד (ואילו אצל ישראלים לא בעינן רשות להפסיד את הבגד, שהרי שניהם חייבין בהפסד זה), אבל אם הגוי רק נתן רשות ללבוש את הבגד, עדיין פטור מציצית, משום שאין לישראל רשות להפסיד את בגד הגוי.

סימן טו

לציון 31 יש להקשות לפי שיטת המג"א (שהמודד הוא האם נעשו בכשרות) אמאי נקט השולחן ערוך שבכל חלק יש שיעור, והרי לדעת המג"א אפי' אם יש שיעור רק בחלק אחד, כשאח"כ יחברם והכל יהיה כשיעור, יחזור החלק הקטן לכשרותו, שהרי נעשו בתחילה בהכשר? יש ליישב דרבנותא אשמעינן, דסד"א כאשר יש לכל חלק שיעור בפנ"ע הוי כל אחד "בגד" בפנ"ע, וכאשר מחברם יחד גורם להיווצרות "כנפים" חדשים, כל אחד לבגד השני, ויוצא שלא הטיל הציציות על הכנף של אותו הבגד, קמ"ל שגם באופן זה כשר, משום שהעיקר הוא שקשירת הציציות בתחילה נעשתה בכשרות (על פי לבושי שרד ס"ק ב).

לציון 47 א) בתוס' כתבו דבעינן שיעור חיבור של ג' אצבעות, ואילו בט"ז (שמסתמך על תוס') כתב ג' על ג', ולא נתברר לנו ציור שישאר מחובר בטלית של מצוה שיעור ג' ובמציאות לא יהיה ג' על ג', ואם ימצא אדם מציאות כזאת, נראה דאפילו הכי כשר, דמה שכתב הט"ז "על ג'" הוא לאו דוקא אלא שיגרא דלישנא (דהרי מקורו בתוס' ושם לא כתבו על ג', ועוד דאין סברא לומר שבעינן "על ג'" בשביל שיחשב חיבור).

הוא כמו ברוב המקומות שמתירים דברים בדיעבד, משום שיש טורח או הפסד בדבר, או דלמא הכא הטעם הוא שונה, דהנה איתא בסימן טו (א) שיש מקרים שאסור להתיר את הציציות מהבגד, מפני שהוי בזיון לציציות להתירם ממצוותם, ואולי זה גם הטעם כאן, שבדיעבד אחר שכבר הטילה האשה את הציציות בבגד, אין מידת חסידות להימנע מללבוש את הבגד, כי אז יצטרך להתיר את הציציות מהבגד (שהרי אם לא יתירם ואינו לובש הבגד, הציצית הזאת תהיה מוטלת כאבן שאין לה הופכים, והוי כעין בל תשחית) והוי כעין ביזיון, ויש נפקא מינה בין הטעמים, כגון במקרה שאין הפסד או טורח בהתרת הציציות והטלתן מחדש, וצריך עיון.

לציון 38 במשנה ברורה כאן פסק שמברך על טלית של קהל, אפילו אם לובשה לשם כבוד, ומצד שני המשנה ברורה בסימן יח (ס"ק ה) פסק את דברי הלחם חמודות, שהלובש טלית לשם כבוד לא יברך, ובביאור הלכה כאן דחה את דברי השערי אפרים שפסק שלא יברך, אך בסוף כתב ש"מצא חבר" לשערי אפרים, שהוא הלחם חמודות, וסיים בצריך עיון, ולכן נראה שהמשנה ברורה חושש לדברי האומרים שלא לברך, אך במקרה שמכוון שלובשה גם לשם לבישה של מצוה כן יברך, כדמשמע בביאור הלכה, ובכך הכל מיושב.

לציון 56 פוסקי זמנינו הביאו דברי ליקוטי מהרי"ח שחולק על המשנה ברורה והפרי מגדים, וסובר שכיון שסידור נקנה בכמה פרוטות לא קפדי אינשי, ונראה שבזמנינו שהספרים מאוד מצויים ומאוד זולים (הרבה יותר מזמן המשנה ברורה והליקוטי מהרי"ח) גם לדעת המשנה ברורה אמרינן דניחא ליה לאיניש שישתמשו בספריו.

לציון 60 ואם תאמר והרי הדמשק אליעזר כתב במפורש שאם הגוי נותן רשות לשותפו לעשות ציצית, בכהאי גוונא חייב בציצית, והמשנה

מילואים סימן טו

בזה לבגד, משום שבטומאה המודד הוא ביטול השימוש הקודם, וכיון שנקרע רובו התבטל השימוש, ומקור דברי הרמב"ם הוא בגמרא בזבחים (צד:), ושם גם כן משמע כמו שביארתי את דברי הרמב"ם, ואם כן לענייננו בציצית, ודאי שציצית כלול במה שאמר הרמב"ם "וצריך להניח בו שלם כדי מעפורת לפי שנאמר בגד", שהרי גם בציצית כתוב "על כנפי בגדיהם", ואין טעם לדמות ציצית לענין טומאה,

ונראה שכך למדו התוס', שהרי הם כתבו שביציצית בעינין כדי מעפורת, וכיון שלא מצאנו עוד מישהו מהראשונים שדיבר על ענין זה, אין לנו אלא דברי התוס' (שהרי הרמב"ם לא דיבר על ציצית אלא על בגד שנטמא), הלכך בנקרע והתרחב נקב בית הצואר, שאז הקרע בעיקר הבגד, בעינין חיבור של כדי מעפורת כדי שלא תיפסל הטלית.

(ובחזו"א (או"ח ג יט ד"ה ונראה) כתב "ואם נשאר ג' אצבעות מחובר, יתפור כמבואר בתוס' מ: דסגי בחיבור ג' אצבעות וליכא מאן דפליג בזה, וכו' ואם נשאר פחות מג' אצבעות יש להחמיר משום דעת תוס', וכל זה בנקרע רובו של טלית, אבל אם רובו קיים לא נתבטל הציצית, ויתפור ואין כאן משום תעשה ולא מן העשוי" עכ"ל, ולא זכינו להבין כוונתו, איך שייך שרובו של החיבור קיים, ובכל זאת לא נשאר אפי' ג' אצבעות, ובכל מקרה בפשטות החזו"א דיבר על נקרע הכנף ולא על נקרע עיקר הבגד, שהרי דבריו מוסבים על דברי התוס' והם ודאי דיברו על נקרע הכנף (בשיעור ג' אצבעות). אך מיד לאחר מכן החזו"א כתב לגבי נקרע הטלית בכל האורך שלפניו, ומשמע מדבריו שסובר שאין הבדל בין נקרע הכנף לבין נקרע עיקר הבגד, וא"כ קשה קושית התוס' דלעיל).

ג) בענין כאשר לא תפר הקרע ונשאר רק קצת מחובר האם כשר – באפיקי מגינים (באורים ס"ק ז) כתב שאפילו אם לא תפר כשר (וכתבו כן גם בשם

ב) בענין נקב בית הצואר שנקרע והתרחב – במשנה ברורה משמע שפוסק כדעת המכשירים את הציציות הישנות (אליבא דרב עמרם), אפילו אם נשאר מחובר רק כל שהוא, שכך סתם לפני שהביא איש מחמירין, ולקמן בס"ק יז כתב דהעיקר כדעת רב עמרם, ואם כן לכאורה יוצא הלכה למעשה שכאשר נקב בית הצואר בטלית קטן נקרע והתרחב מאוד, אפילו אם נקרע כמעט כל הבגד משני צידי בית הצואר, ונשאר מחובר כל שהוא רק בצד אחד, כשר וראוי להחמיר כדעת התוס' והט"ז דבעינין חיבור של ג' אצבעות, וכן משמע שפוסק בשו"ת משנת יוסף (ח"ה ח), אך באמת אינו כן, דהקשו שם בתוס' היכי אמרינן הכא דסגי בחיבור ג' אצבעות והרי איתא בזבחים (צד:) דבעינין חיבור "כדי מעפורת"? ותירצו "שאני התם דכל הבגד נקרע אבל הכא שאינו נקרע רק חתיכה לא הוי [כנפסקו]" (לכאורה כוונת התוס' לחלק בין נקרע עיקר הבגד לנקרע חלק שאינו עיקר הבגד) ואם כן יוצא להלכה שגם בנידון דידן, כיון שהקרע הוא בכל הבגד בעינין חיבור של כדי מעפורת, ושמעתיה מאחד הגדולים דשיעור כדי מעפורת הוא בערך שלושה טפחים,

ובארצות החיים כתב שלדעת הרמב"ם (מע"ה"ק ח"ט) ברגע שנקרע רוב הבגד כבר לא נחשב מחובר, אפילו אם נשאר מחובר יותר מכדי מעפורת, וכך פסק הארצות החיים לענין ציצית. ודבריו תמוהים משום שאמנם הרמב"ם שם כתב שלענין טומאה ברגע שנקרע רובו טהור, אך כתב שם מפורשות "וצריך להניח בו שלם כדי מעפורת לפי שנאמר בגד", כלומר כיון שכתוב בתורה שמצות הכיבוס תעשה ב"בגד", חייב להיות מחובר כדי מעפורת, דאם לא כן לא יחשב "בגד" האמור בתורה, אלמא דסגי בכדי מעפורת, ומה שכתב אחר כך שכבר בנקרע רובה טהור מיירי רק לענין הלכות טומאה, שאפילו שנחשב "בגד" אפילו בחיבור של כדי מעפורת, מכל מקום לענין טומאה אינו נחשב

מילואים סימן טו מז יז

לא יברכו, אלא שלא נוכל למחות בידן על זה", ולכאורה טעמו הוא משום ספק ברכות, ובשורת יחל ישראל (כה) כתב שכיון שמנהג כל הנשים האשכנזיות לקיים מצות עשה שהזמן גרמא (כגון שופר ולולב), וקיי"ל (תכב,ב לדעת הרמ"א) דמברכים על מנהג, א"כ מטעם זה יכולות לברך. אך יש לעיין אם ניתן להחשיב דבר זה כ"מנהג", שהרי לא הוזכר בפוסקים שום חיוב לנשים עקב מנהג זה (מפי מור"י). ומכל מקום מזה שהמנהג ברורה לא הזכיר דבר זה בספרו "משנה ברורה" בכמה מקומות שהוזכרה הלכה זו שנשים מברכות, אלא רק כתב זאת בביאור הלכה במקום שאינו עיקר הסוגיא, נראה שלא רצה להרעיש על מנהגן שמברכות, ונראה שלא רצה לצנן את ההתלהבות דקדושה של בנות ישראל או שחשש שלא ישמעו לדבריו, ועל כן אין לבטל את מנהג הנשים שמברכות, ובפרט שיכול להגיע מזה הפרת שלום הבית וכדומה.

לציון 22 תוס' בערכין (ב: ד"ה היודע) כתבו שקטן היודע להתעטף היינו כעטיפת הישמעאלים (אמנם הביאו גם דברי ר' יוסף ט"ע הסובר כמו שכתבתי בפנים, כך ביאר הגר"א את דבריו), והקשו האחרונים (עיין בחידושי הגר"י בערכין שם ובהלכות הגר"א ומנהגיו ציצית אות יח) לשיטת התוס' אמאי זמן חיוב הקטן תלוי בעיטוף הראש שאינו מתנאי המצוה אלא רק הידור? ולעניות דעתי נראה דמה שכתבו התוס' הוא לפי שיטת הגאונים (שהבאתי בסימן ח ציון 16) שעטיפת הישמעאלים אינה הידור אלא תנאי בקיום המצוה. ומכל מקום קושיית האחרונים קיימת על דברי הרמ"א שכתב "ויודע לאחוז הציצית בידו בשעת קריאת שמע", שזה ודאי אינו מתנאי המצוה, ואמאי זמן חיוב הקטן תלוי בזה? (אמנם בראשית דברי הרמ"א כתב "ודוקא כשיודע לעטוף שתי ציציות לפניו ושתים לאחוריו", האם זה מתנאי מצוות ציצית או שזה רק הידור, הנה הבאתי בזה מחלוקת בסימן ח ציון 25, וכתבתי שלדעת המ"ב זה רק הידור, וא"כ לפי"ז קשה קושיית האחרונים גם על דברי הרמ"א האלו) **ויש מהאחרונים** (הובאו בצה"פ הע'

אשל אברהם וקצוה"ש (ו,י), דאם תאמר שפסול אם כן כשתופרו הוי תעשה ולא מן העשוי אך לדעת החזו"א (ג,יח) כל מה שאמרנו שנחשב חיבור הוא רק אם לבסוף חוזר ומחברו, ולא הוי תולמ"ה "כיון דב' הקרעים היו מאוחדין, וכשנקרעו סתמא הן עומדין להתחבר, כשחוזרו ונתחברו חוזרין לחשיבותן הראשונה", לכאורה נראה שדעת המשנה ברורה כדעת החזו"א, שכתב "אפילו הציצית שהיו בו בעת שנקרע", משמע: ולא מיבעיא הציציות שמטיל עתה לאחר שכבר תפר, דאם לא כן גם הציציות שמטיל עכשיו הם "בו בעת שנקרע", שעדיין קרוע הוא, ועוד שכתב בהמשך "וצריך להטילם מחדש אחר התפירה", משמע שעצם התפירה, פשוט שהיא נצרכת דאל"כ היה צריך לכתוב "ולדעת הט"ז כיון שפסול צריך לתפור" ואז להוסיף שיטילם אחר התפירה, אך ניתן לדחות שמה שנקט המשנה ברורה בפשיטות שיש תפירה הוא משום שבדרך כלל אנשים אינם משאירים את הבגד קרוע, ואורחא דמילתא נקט.

סימן טז

לציון 4 הט"ז כתב דהטור למד את דינו שקטן דהכא היינו בן תשע, ממה שכתוב בגיטין (נט). לענין מקח וממכר במטלטלים, דמהני לקטנים מגיל תשע, וכתב בערוך השולחן שדברי הט"ז צריכים עיון, ונראה כוונתו שהוקשה לו שמה שכתוב שם שמהני מגיל תשע לא נפסק להלכה, אלא נפסק בחושן משפט סימן רל"ה (א) שמהני מגיל שש כל אחד לפום חורפיה.

סימן יז

לציון 6 כתב בבה"ל בסי' קצ"ד ד"ה יטעום, דאף למנהג בנות אשכנז הנוהגות כדעת הרמ"א שסובר שנשים יכולות לברך על מצות עשה שהזמן גרמא, "יותר טוב היה שהם בעצמן גם כן

מילואים סימן יז יח

בעינינו לולב מהודר (כעין זה כתב לחלק גם במשנת יהושע (חילו, עיונים סי' ב)).

סימן יח

לציון 8 בספר צה"פ (הע' 26) כתב בשם מעורר ישנים שכאשר לובש ציצית בלילה יכוון שלא לשם מצוה, כדי שלא יעשה מצוה בלי ברכה, והוא תמוה, (א) בכמה מקומות שיש ספיקות כתבו הפוסקים לקיים המצוה בלי ברכה, ולא שמענו משהו שיאמר שעדיף שלא יקיים המצוה כלל מאשר לקיים בלא ברכה. (ב) אם אינו מכוון לשם מצוה עובר על איסור לבישת ד' כנפות בלא מצות ציצית כמבואר בביאור הלכה (סי' ס סע' ד ד"ה ו"א), ואם כן לדעת הרא"ש שבגד יום חייב בלילה עובר על איסור דאורייתא. (ג) אינו יכול לומר שמכוון שלא לשם מצוה, שהרי מעשיו סותרים את דיבורו, שאם נאמר לו להסיר הציציות מהטלית, וכן אם נאמר לו לא ללבוש טלית, לא ירצה בגלל המצוה (מה שאין כן כאשר מתנה שאם הלכה כרא"ש הרי הוא מכוון לשם מצוה ואם כרמב"ם שלא לשם מצוה, אין מעשיו סותרים את דיבורו שאמר שאינו מכוון לשם מצוה (אם כרמב"ם), משום שאם נאמר לו להסיר הציצית ישיב לנו שלובש כן מפני הצד השני שאמר בתנאו (דהיינו לשם מצוה)) (מפי מור"י).

לציון 28 אין להחמיר לפשוט את הטלית וללבושה שוב כדי לברך עובר לעשייתן מעליא, משום שחומרא דאתי לידי קולא היא, מפני שלדעת המחבר (ח,יד) הסובר שבמקרה רגיל שלבש טליתו בתחילה בברכה, כשפושט טליתו ואחר כך שוב לובשה צריך לברך שנית, אם כן מוכח שכשפושט טליתו ואחר כך לובשה הוא מצוה חדשה ונפרדת, ואם כן בנידון דידן הברכה לא תפטור את הלבישה שלבש עד עכשיו.

ויתכן שגם לדעת הרמ"א שם (בסימן ח) שאומר שלא מברכים כשפושט ושוב לובש, אצלנו הוא יודה שהברכה שמברך עכשיו אינה פוטרת את הלבישה הקודמת, מפני שזה חידוש גדול לומר שברכה תפטור לבישה נפרדת למפרע.

(25) שביארו שלמרות שאינו תנאי הכרחי, כיון שכך צורת המצוה הראויה, כל שאינו יודע לקיימה בצורה הראויה אינו חייב בה.

לציון 23 המשנה ברורה פסק שיש חיוב לקנות טלית לקטן, ובפנים הבאתי את הסברו של הב"ח, ואולי אפשר לומר טעם אחר, והוא מפני שיש דין חינוך גם על מצוה קיומית, ובפרט שהיא מצוה דאורייתא, וגדולה מזאת מצינו גבי נר חנוכה לכל אחד ואחד מביתו, שלדעת הרמ"א (תרע"ב) הוי הידור (במצוה דרבנן), ופסק הרמ"א בסימן תרעה (ג) שצריך לחנך בזה גם את הקטן, ומסתימת המשנה ברורה שם משמע שמסכים עם פסק הרמ"א, שהרי רק בביאור הלכה שם (בד"ה ולדידו) הביא דעת החולקים על הרמ"א, (אמנם גם טעם הב"ח שרואה את אביו וכו' שייך בנר חנוכה), וניתן לדחות את הראיה מחנוכה, דהתם אצל האב איכא חיוב ממש (בנר אחד, ושם במ"ב (ס"ק יד) כתב גבי קטן שחיוב חינוכו הוא גם כן רק בנר אחד), ואפילו תאמר שאצל הקטן אין שום מצוה, חייב לחנכו כדי שיעשה מצוה זאת שיהיה חייב בה כשיגדיל (וקל וחומר שחייב לחנכו כאשר יש לו בזה כעת הידור).

לציון 25 מהמשנה ברורה משמע שמכלל חיוב חינוך הוא שהמצוה תעשה באופן כשר, ולכאורה מצינו שפסק המשנה ברורה להיפך בסימן תרנח בשער הציון לו (משעה"צ משמע שדעת המ"ב כדעות הללו (אג"מ י"ד ח"ג נב)), שקטן יוצא ידי חובה בלולב השאול ביום טוב ראשון, משום שאינו חייב בכל פרטי המצוה? ונראה דהחילוק הוא דהכא ובסוכה גבוהה מיירי בפסול בחפצא, והתם בלולב מיירי בפסול שאינו בחפצא אלא מצד חסרון בעלות, ובטעם החילוק יש לומר שכשהפסול בחפצא יש חשש דאתי למיסרך כשיגדיל (כדאיתא בעירובין מ: לענין ברכת זמן ביה"ט), כיון שרואה הקטן בעיניו טלית קטנה וסוכה גבוהה, מה שאין כן כשהפסול אינו בחפצא אינו רואה בעיניו שום חסרון, כמו בלולב שאול שרואה

מילואים סימן יח כ כא

סימן כא

לציון 7] במשנה ברורה כתב שגם כשהתיר את החוטאים בשלמותן, הם בדרגת קדושה כמו של נפסקו, שלדעת המחבר מותר לזורקן לאשפה, ונראה דאף אם אין בדעתו לזורקן לאשפה אלא להשתמש בחוטאים שוב לציצית, הם יהיו בדרגת קדושה כשל נפסקו, דאינם נחשבים "עומדין למצוותן" כיון שפקעה המצוה לגמרי, ולא מיבעיא לדעת המגן אברהם שהביא בביאור הלכה (ד"ה אבל) דסבירא ליה לענין סוכה, שאם עבר חג הסוכות מותר לזרוק את הסוכה לאשפה (לדעת המחבר), כיון דהוי מחוסר זמן ואינו נחשב עומד למצוותו, ולפי דעת המגן אברהם כל שכן שבנידון דידן מותר לזרוק את הציציות לאשפה, שהרי מחוסר מעשה הוא יותר חסרון ממחוסר זמן, כמו שכתבו הפוסקים לענין תעשה ולא מן העשוי, במטיל ציציות לבגד לילה ונמלך ועשאו בגד יום (עיין בצה"פ סי' יח אות ג), והכא הוי מחוסר מעשה שצריך לתלותו בבגד כדי שיעמוד למצוותו,

ואפילו לפי פסק המשנה ברורה בס"ק ד דבמחוסר זמן כן נחשב עומד למצוותו, אפילו הכי במחוסר מעשה כי הכא יודה שאינו נחשב עומד למצוותו, והכי מוכח ממה שכתב שם בס"ק ד שאם הציציות קבועים בטלית אסור לעשות בהם שימוש חול "אפילו אם אין לבוש עתה בהטלית ואפילו בלילה", ולא אמר אפילו אם הציציות אינן קבועות כלל בטלית, משמע שבכהאי גוונא לא נחשב עומד למצוותו, (ואולי אפשר לדחות הראיה מס"ק ד, דהמשנה ברורה לא מיירי כלל בענין חוטאים שאינם קבועים בבגד, מפי אחי הרה"ג ר' יעקב).

לציון 8] בפנים כתבתי שמה שכתב המשנה ברורה "מקודם שעשאן בבגד" הוא לאו דוקא, וביארתי מדוע נקט לשון זה, ואפשר שנקט לשון זה מטעם אחר, דהשולחן ערוך קאמר דחוטין שנפסקו זורקן לאשפה, וקאמר המשנה ברורה

וזה דבר ברור שהברכה שמברך עכשיו פוטרת את כל הלבשה שלבש עד עכשיו, דאם לא כן מדוע בכל יום אנו לא מברכים על הטלית קטן שלנו ואנו סומכים על הברכה שמברך על הטלית גדול (כמבואר בסימן ת"ז), והרי במשך כל הזמן שלבשנו טלית קטן קודם שלבשנו הטלית גדול, יש בידינו מצוה בלא ברכה? אלא על כרחך שהברכה פוטרת גם את העשייה שעד עכשיו למפרע, ואם כן לעניננו הוי קולא לפשוט הטלית וללבוש שוב, ולכן רק ימשמש.

סימן כ

לציון 3] המשנה ברורה כתב שמותר לקנות טלית מצוייצת מישראל אפילו אם אינו מכירו שהוא כשר ונאמן, והקשו במשנה ברורה עוז והדר (ציונים א) והרי הרמ"א בורה דעה (קיט,א) פסק שאסור לקנות מאכלים מאדם שאינו מכירו שהוא כשר, שמא הישראל המוכר קנאן מגוי, ואינו חושש להכשיל אחרים ולעבור על "לפני עיור" וחיישינן שמוכרן לאחיו הישראלים, ומאי שנא ציצית? ותירצו דהכא מיירי שהקונה יודע שהישראל המוכר לא עשה את הציציות בשביל למכור אלא עשאן לצורך עצמו, ובכהאי גוונא ודאי כשרות (כמבואר שם ביו"ד שמותר להתארח אצל סתם ישראל אע"פ שאינו מכירו, דלגבי עצמו חזקה שהוא אוכל רק כשר). וקשה על תירוצם שמדברי המשנה ברורה משמע דמיירי במוכר רגיל ולא בטלית שעשה לצורך עצמו, וכן משמע מלשון הגמרא "הלוקח טלית מצוייצת מן השוק", ולכן צריך לפרש שבירה דעה מדובר דוקא על מאכלים, ולכן יש חשש שהמוכר הישראל קנאן מגוי, אבל הכא בציצית הוא חשש יותר רחוק שהמוכר הישראל קנה טלית מצוייצת שעשאה גוי, וכמו שביארתי בפנים בציון 8 בשם המגן אברהם שאין דרך הגוי לעשות ציצית. ולכן סומכים על המוכר הישראל אפילו כשעשאן לשם מכירה.

מילואים סימן כא כב

אומרים אין בה משום קדושה, אלא עושה אותה תכריך למת ומרדעת לחמור", ומשמע מדברי חכמים שאבא שאול סובר שאסור לעשות ממנה מרדעת, ואם כן יש לומר שהמשנה ברורה סובר דקיימא לן כאבא שאול שאמר "שיש בו משום קדושה", שהרי הגמרא במסכת שבת גבי פרוזמיות סוברת כמותו, ואם כן להלכה גם מרדעת אסור לעשות מהטלית.

לציון 37 דע דכתב האר"ז על פי הסוד דיש לשמש מטתו כאשר הוא לבוש בטלית קטן, אך לפי הנגלה בפשטות אין ללבוש שום בגד כדאיתא במסכת כתובות (מח). "תני רב יוסף שארה" זו קירוב בשר שלא ינהג בה מנהג פרסיים שמשמשין מטותיהן בלבושיהן, מסייע ליה לרב הונא דאמר רב הונא האומר אי אפשי אלא אני בבגדי והיא בבגדה, יוציא ונותן כתובה", והנה גם לפי המקובלים צריך לקיים המצוה בלא בגדים (הובאו דבריהם במשכן ישראל בסעי' 2 אות ב עמ' סו, והע' 6 עמ' סט), ועל כרחך צריך לומר דמה שכתב האר"י הכוונה שיכסה עצמו מלמעלה בטלית קטן כשמיכה, שהרי גם לפי הנגלה בלאו הכי צריך לכסות עצמו מלמעלה כדאיתא במדרש רבה (ויקרא פרשה כא) שהקב"ה שונא את המשמש מטתו ערום, ומור"י אמר לי שיתכן שכוונת האר"י היא שיפשיל את כל הטלית לאחוריו, באופן שמלפניו רק צווארו מכוסה כצעף, ובכך מקיים גם את ענין קירוב הבשר מלפניו. עוד אמר מור"י שרק אם אין הפרעה לבני הזוג על ידי הציצית אזי ראוי לקיים דברי האר"י, אבל אם יש הפרעה יצא שכרו בהפסדו.

סימן כב

לציון 2 בפסקי תשובות (הע' 2) הקשה דהמ"ב בסי' רכה ס"ק יג סותר עצמו, שכתב שם שמי שלא בירך שהחיינו בשעת האכילה הראשונה שוב לא יברך, עיי"ש מש"כ ליישב, ונלענ"ד

דהוא הדין בחוטים קודם שהטילן בבגד יכול לזורקן, אבל לאחר שהטילן בבגד מפאת המציאות שקשורים בבגד אינו יכול לזורקן (אלא אם כן זורק הכל, הבגד עם הציצית), ואין הכי נמי אם יתירם מהבגד קודם שלבשו יכול לזורקן לאשפה.

לציון 13 במשנה ברורה משמע שהטעם שלא מועיל הכא לומר "איני בודל" הוא משום שהכא מיירי בגוף המצוה, ואילו בקישוטי סוכה מיירי בדבר שלא חייב להיות מצוה, ויש להקשות שבסימן תרלח במגן אברהם (ריש הסימן) ובמשנה ברורה (ס"ק ו ושער הציון ח) משמע שבסוכה עצמה גם שייך תנאי של איני בודל באופנים מסויימים (כגון במקרה שבונה את הסוכה בחול המועד), והרי גם שם מיירי בגוף המצוה, וגם שם מברכינן ליישב בסוכה? ויש ליישב שבשולחן ערוך הגר"ז (תרלח יד) כתב דמיירי דוקא בדפנות, ונראה דטעמו הוא שדפנות הוי הכשר למצוה ואינה המצוה עצמה, ויכול לומר שעושה הדפנות גם לצורך חול, ולפי זה גם אצלנו בציצית, בבגד הטלית שייך לומר איני בודל, דהוי דומיא דדפנות (וכן מוכח מהפרי מגדים (א"א א) לפי מה שביאר דבריו בספר טעם מגדים בס"ק א גבי טלית קטן).

לציון 15 בפנים כתבתי הפירוש היותר מסתבר בדברי המשנה ברורה, אך אמר לי מור"י דשמא ניתן לפרש שכוונת המשנה ברורה שמעיקר הדין מותר לעשות בדפנות אפילו תשמיש מגונה ממש, למרות שבבגד הטלית אסור, והוא משום שכשהטילו את הציציות בטלית היעוד היה שיהיה כך תמיד, מה שאין כן בדפנות היעוד מההתחלה הוא למצוה שבעה ימים בלבד (ולשנה הבאה שבעה ימים נוספים וחזר חלילה), ולכן לאחר שבעת הימים כאשר הסוכה מפורקת אין בדפנות שום קדושה.

לציון 20 לעניות דעתי ניתן ליישב את הקושיא ממרדעת באופן אחר, דהנה כך איתא שם "אבא שאול בן בטנית אומר אבא אמר לי כשאמות התיר לי ציציות, שיש בו משום קדושה, וחכמים

מילואים סימן כב כג

שתמיד צריך להקדים ברכת שהחיינו.

עוד אפשר לחלק, דהנה הפרי מגדים בסימן רכה (א"א ז, והוא מקור דברי המ"ב שם) כתב דהטעם די ש להקדים שהחיינו הוא משום שמעיקר הדין כבר בשעת ראיית הפרי היה צריך לברך (אלא שנהוג להמתין מלברך עד שעת האכילה כמ"כ שם בשו"ע בסעי' ג) ואם כן ברכת שהחיינו קודמת לברכת הפרי, ולפי זה הרי הכא בטלית כתב המשנה ברורה שאי אפשר לברך שהחיינו בשעת הקנין שהרי הבגד חסר תיקון, וזמן הברכה עבר לשעת הלבישה, ואם כן אין את הסברא של הפרי מגדים להקדים את ברכת שהחיינו, ומטעם תדיר יש להקדים את ברכת המצוה.

(ודע דבררך החיים (שהמ"ב כתב הכא בשמו) לא סתר את עצמו, וגם הכא וגם בסי' רכה כתב די ש להקדים את ברכת הפרי (או המצוה) לברכת שהחיינו).

סימן כג

לציון 2] בפנים כתבתי שמוזה שהגמרא נקטה דוגמאות של חפצי מצוה (ציצית ותפילין) משמע שדוקא כהאי גוונא אסור, אבל מצוות שאין ניכר ממעשיו שעושה מצוה, כגון צדקה, שילוח הקן ועירוב תחומין מותר, וראייה לכך מדאיתא בסימן תט (א) במשנה ברורה שמותר לקיים מצות עירות תחומין בבית הקברות (כגון בצדדי הקבר, עיין שם), וכן משמע ברמ"א בסימן תקפא (ד) "נוהגין לילך על הקברות וכו' ונותנים שם צדקה לעניים", כך הגירסא בשולחן ערוך של מכון ירושלים, ועיין שם בהערה לט שהביאו שבמטה משה כתב בפירוש דמיירי שנותן הצדקה בבית הקברות, וכתב שכך נהג המהרש"ל.

לציון 8] המשנה ברורה כתב "ומפרי מגדים משמע די ש להחמיר בטלית גדול", והמעין בפרי מגדים יראה שכתב כן בפירוש, והנה הפרי מגדים סיים דין זה באומרו "עיין בית יוסף", ובפשטות רצה לומר שבבית יוסף משמע כדבריו

דדוקא גבי מאכל, מה שאכל בפעם הראשונה כבר אינו בעולם, אבל הכא הרי אותו חפץ של הלבישה הראשונה עדיין כאן, ולכן שמחתו עדיין מרובה.

לציון 11] בענין הסתירה במשנה ברורה האם יש להקדים ברכת שהחיינו או לאחר, בהלכות הגר"א ומנהגיו (אות כג) כתב שדוקא בברכת הנהיג חושש המשנה ברורה להפסק, אבל הכא בברכת המצוות ברכת שהחיינו היא גם על שמחת המצוה, ולכן קשורה למצוה ולברכת המצוה ולא הוי הפסק, וכמו בכל ברכת המצוות כגון בפדיון הבן ובלולב שמברכים שהחיינו אחר ברכת המצוה, ויש להקשות על דבריו דהרי המשנה ברורה בס"ק א וכן בביאור הלכה (ד"ה קנה) כתב שיש מחלוקת האם בטלית מברך שהחיינו על המצוה או רק על בגד חדש, ואם כן על הצד שברכת שהחיינו קאי רק על הבגד החדש ולא על המצוה יוצא שאין שייכות בין השמחה למצוה, והמשנה ברורה היה צריך לחשוש להפסק (לפי דבריו בסי' רכה).

ועיין במשנה ברורה "דרשו" (הע"ג) שהביאו בשם הגר"שז' אויערבאך סברא אחרת לחלק.

עוד הביאו שם בשם הגר"ח קניבסקי שאולי כוונת המשנה ברורה שיברך להתעטף ומיד יתעטף ובסיום ההתעטפות יברך שהחיינו, ובאופן זה אין הפסק בין ברכת המצוה למצוה, אך בעניי לא הבנתי מה ההבדל בין טלית לפרי חדש, והרי גם בפרי חדש היה צריך לפי זה לברך בורא פרי העץ ומיד יאכל, ואחר שבלע מעט יברך שהחיינו, והמעין שם במשנה ברורה (רכה, יא) יראה שכתב שאם עושה כך "אפשר דגם זה טוב הוא", ומשמע שאינו לכתחילה, ועוד שמלשון המשנה ברורה הכא משמע שמברך שהחיינו מיד אחר ברכת הטלית בלא התעטפות, שכתב: "בתחילה ברכת להתעטף ואחר כך שהחיינו".

ואילו בהגהות שעל ספר שולחן הטהור כתב שהמשנה ברורה בסימן רכה חזר בו וסובר

מילואים סימן כג

שכולם לבושים בציצית), ואומר השולחן ערוך שאם המת אינו לבוש בציצית אזי יש לחוש לסוג השני של לועג לרש אף בכתפים, ומה שהקשו האחרונים למה כתב השולחן ערוך בסעיף א שאסור להיכנס לבית הקברות בציצית מגולין, והרי המתים לבושים בציצית, לא מהני שהמתים לבושים בציצית, שהרי בסתם אדם הנכנס לבית הקברות יש את הסוג הראשון של לועג לרש, עצם זה שהמת פטור ממצות ציצית והחי מקיים אותה (אע"פ ששניהם לבושים בציצית).

והנה מרכיב יסודי בתירוצו של המשיב דבר הוא שנושאי המת פטורים ממצוות כמו המת עצמו, וקשה שהרי נושאי המת אף על פי שפטורים, אם הם בכל זאת מקיימים הרי הם מקבלים שכר כאינו מצווה ועושה, וגם יוצאים ידי חובת המצוה (כדאיתא בשער הציון בסימן תעה ס"ק לט לענין אכילת מצה), ואילו המת אינו מקבל שום שכר שכיון שמת בטל מן המצוות (דאם לא כן היה עלינו לקברו אף עם תפילין וכן לדאוג שהמוזה בביתו תשאר שם תמיד וכל כהאי גוונא, כדי שהמת ימשיך לקיים מצוות ולקבל שכר. ואף על פי שמלשון תוס' (פסחים מ: ד"ה אבל עושהו, עיי"ש) משמע שהמתים גם כן כאינם מצווים ועושים, על כרחך צריך לומר דלשון לאו דוקא הוא ולשון מושאל הוא, וכונת התוס' שהמתים פטורים מכל וכל, ואם כן שייך בכתפים גם את הלועג לרש מהסוג הראשון, משום שהם מקיימים מצות ציצית ואילו המתים אינם מקיימים מצוה.

באותו ציון] הטעם שנקראו נושאי המת "כתפים", הנה כבר בירושלמי (ברכות פ"ג ה"א) נקראו כתפים, וגם בבבלי במסכת מועד קטן (כד: מוזכר ענין נשיאת המת בכתף, וכן כתב הרמב"ם (אבל פ"ד ה"ב) "וסובלין את המת על הכתף", וכתב שם הכסף משנה "אורחא דעלמא נקט, אבל אם ירצו לנשאו בידיהם נושאיין", ובכתב סופר (יו"ד קע"ה ד"ה והנה ראיתי) משמע שהרמב"ם נקט בכתף משום שעדיף לישא בכתף, וסמך לזה מדכתיב (במדבר ז, ט) "כי עבודת הקודש עליהם בכתף ישאו", ולכן נהגו

(ועיין לקמן כיצד משמע כדבריו), אך אולי בדוחק אפשר לומר שהפרי מגדים התכוון שבבית יוסף משמע שלא כדבריו (כמו שסובר המשנה ברורה בדעת הבית יוסף, כדלקמן), ולפי זה יוצא שלמסקנא הפרי מגדים אינו מכריע להחמיר, ולכן כתב המשנה ברורה "משמע", שכך משמע בפשטות.

ומענין לענין באותו ענין, כפי שכתבתי בפשטות כוונת הפרי מגדים להוכיח מהבית יוסף שצריך לכסות גם את הטלית (גדול), והנה המשנה ברורה לקמיה כותב שמהבית יוסף משמע שאף בטלית גדול סגי בכיסוי הציציות, וגם פוסקים נוספים הקשו כן על הפרי מגדים (עיין בצה"פ במקורות הביאור הע' 5), ואפשר שכוונת הפרי מגדים היא לגמרא שהביא הבית יוסף (שהבאתי בציון 3) שלא יהלך אדם בבית הקברות ותפילין בראשו, והבית יוסף השווה ציצית לתפילין, ואומר הפרי מגדים דלפי זה כיון שטלית גדול הוא כחפץ מצוה, אם כן גם הוא דינו כתפילין שיש לכסותו.

עוד ניתן לפרש שכוונת הפרי מגדים היא למה שכתב בבית יוסף בשם רבינו יונה "אבל בטליתות שאינם מכוונים בהם למלבוש אלא לקיים מצות ציצית בלבד וכו'", שמשמע מזה שהבית יוסף מיירי בטליתות העשויים רק לשם מצות ציצית ולא לשם כבוד התפילה (שדווקא שם מועיל לכסות רק את חוטי הציציות).

לציון 15] במשיב דבר (ח"א מז) כתב ליישב קושיית המגן אברהם והגר"א על השולחן ערוך, שיש שני סוגים של לועג לרש, האחד לקיים מצוות ליד המת, אפילו אם המת עטוף בציצית הרי החי מקיים מצוה כרגע והמת לא, והשני ללבוש ציצית ליד מת שאינו לבוש בציצית, והנה המיוחד בכתפים הוא שאין בהם את הסוג הראשון של לועג לרש, מכיון שגם הכתפים פטורים מן המצוות (כדאיתא בברכות יז: שנושאי המיטה פטורין) ולכן אם הם לובשים ציצית ליד מת שלבוש בציצית אין בהם את הסוג הראשון, והסוג השני גם כן אינו שייך בהם (במקרה המדובר,

מילואים סימן כג כד

לציון 18 בצה"פ (ביאור) כתב שכוונת השולחן ערוך שיסתכל בציצית קודם הברכה, ולעני"ד זה אינו, חדא, דקודם הברכה כבר מבואר בסימן ח (ט) שחייב לעיין בציציות כדי שלא יברך לבטלה, ועוד שקודם הברכה והלבישה עדיין אינו מקיים מצות ציצית, וודאי שעדיף שיסתכל כאשר הוא כבר מקיים את המצוה.

לציון 19 בפנים הבאתי את דברי הגר"ש קלוגר שסובר שמה שכתוב בזוהר (במדבר קעה) שהקורא קריאת שמע בלא ציצית הרי הוא כמעיד עדות שקר, מיירי בלבוש ציצית אך אינו אוחזן ומביט בהן, והנה בזוהר ברישא הביאו הפסוק בישעיהו (כד, טז) "מכנף הארץ וגו' אוי לי בוגדים בגדו, ובגד בוגדים בגדו", ואמרו "בוגדים בגדו דהא קורין קריאת שמע בלא ציצית וסהדין סהדותא דשקרא", ואחר כך אמרו "ובגד בוגדים בגדו, לבושא דלהון בלא ציצית איקרי בגד בוגדים, לבושא דאינון בוגדים דבגדו, דמשקרי וסהדין סהדותא דשקרא בכל יומא", ונראה שהגר"ש קלוגר לומד דאין הכי נמי בסיפא ודאי מיירי במי שאינו לובש ציצית, אך במאי מיירי ברישא, מי הם אלו שנקראים "בוגדים בגדו" ולא מדובר על הבגד שלהם, על כרחך דמיירי במי שלבוש בציצית אך אינו מקיים "וראיתם אותו" בשעה שאומר מילים אלו,

אך באמת ניתן לפרש באופן אחר את הרישא (ושמא כך מפרשים המשנה ברורה ושאר פוסקים שכתבו דהזוהר מיירי באינו לובש ממש), ואז אין הכרח לפרש דמיירי במי שאינו מסתכל בציצית, והוא דברישא מיירי בטלית גדול, דמי שאינו עוטרף עצמו בטלית גדול בשעת קריאת שמע גם כן מעיד עדות שקר (לדעת הזוהר), ולכן לא דיבר הזוהר ברישא על הבגדים, שאין זה מבגדיו אלא בגד המיוחד לתפילה, ובסיפא מיירי בבגדיו היינו טלית קטן (כמדומני שראיתי פירוש זה באחד האחרונים. אמנם בפסקי תשובות (אות ב) הביא בשם אחרונים שאם לבוש בטלית קטן, אין בחסרון הטלית גדול משום עדות שקר)

לישא המת בכתף, ובגשר החיים (ח"א פ"ב, ד, ס"ק א) כתב כדברי הכסף משנה שאפשר גם בידים, והוסיף שמנהג ירושלים לישא אדם פשוט על הכתפים ואדם צדיק בידים.

סימן כד

לציון 4 מהשולחן ערוך משמע שיש יותר ענין ללבוש ציצית בשעת התפילה מאשר בשאר היום, אך בצה"פ (הע' 3) הביא כמה ראשונים שכתבו שבשעת התפילה הוא פחות נצרך, שהרי אז הסיכוי יותר קטן שיעשה עבירה, מה שאין כן בשאר היום שמתעסק בעניני העולם צריך את הציצית שתזכיר לו להימנע מעבירה, ובאמת אינו סותר את מה שכתב השולחן ערוך, כי השולחן ערוך אומר שאדם שהחליט שלא ילבשנה כל היום, אנו ננסה לדבר על ליבו שלפחות זמן קצר ומסויים ילבשנה, שבכך גוברים הסיכויים שיתרצה לבקשתנו, והזמן הקצר המסויים הזה הוא בתפילה, ולמה דוקא בתפילה, משום שאז יש מעלות מסוימות, אבל אם ישאל השואל המעוניין מצד עצמו ללבוש ציצית, אבל רק שעה אחת ביום, האם עדיף לו לעשות זאת בתפילה או שמא עדיף לו בשעת עסקו בעניני העולם, אין הכי נמי שאנו נאמר לו שילבשנה בשעה שמתעסק בעניני העולם, משום שלהצילו מעבירה זה דבר יותר חשוב מההידור בשעת התפילה (ומקור לכך שהציצית מצילה מעבירה, במשנה ברורה ס"ק ה מהגמ' במנחות)

לציון 16 בצה"פ (הע' 13) ובפסקי תשובות (הע' 18) משמע שהטעם שמחזיק את הציציות ביד שמאל הוא כדי שיהיה כנגד הלב, והלב הוא בשמאל, ולעני"ד זה אינו, דדוקא גבי תפילין שייך לומר כן, שהרי קושר את התפילין על זרוע שמאל, ונמצא הבית של התפילין מכוון קרוב ללב, מה שאין כן בציצית כיון שאוחז את הציצית בכף ידו, הרי גם אם אוחזן ביד ימין יכול להניחן באמצעות כף ידו הימנית על ליבו, ולזה לא היה צריך לאוחזן ביד שמאל.

מילואים סימן כד

מלשון השולחן ערוך שהוא אוחו את כל ארבעת הציציות, דאם אוחו בידו רק שתיים אמאי קאמר "כשמסתכל בציצית מסתכל בשתי ציציות שלפניו", פשיטא שמסתכל רק בציציות שהוא אוחו, אלא ודאי דמיירי שאוחו ארבעתן ומסתכל רק בשתיים (אמנם לענין פירוש זה דחוק, אך מצטרף לסניף לדחות את הדיוק שהזכרנו בתחילה).

לציון 33] בפנים הבאתי את הסיום של השערי תשובה, והנה בסוף שולחן ערוך אורח חיים הוסיף הרמ"א פסוק (משלי טו, טו) "וטוב לב משתה תמיד", ושם בשערי תשובה כתב שהרמ"א רצה לסיים בדבר טוב שקשור לענין הנלמד, וגם השולחן ערוך בסיום ספרו בסוף חושן משפט סיים "והנהדר מהם עליו תבוא ברכת טוב", וכתב שם בבאר הגולה שהמחבר רצה לסיים בדבר טוב. וכן בסיומא דמסכת כתובות איתא "אמר רב חייא בר אשי אמר רב עתידין כל אילני סרק שבארץ ישראל שיטענו פירות שנאמר (יואל ב, כב) כי עץ נשא פרוי תאנה וגפן נתנו חילם", וכתבו שם בתוס' "לפי שרוצה לסיים בדבר טוב נקט לה הכא, ולא קאמרה לעיל דאיירי בהני מילי", וכן בסיומא דמסכת ידים אומרת המשנה "וכשלקה מהו אומר ה' הצדיק", וכתבו הרמב"ם בפירושו ועוד מפרשים שרצה לסיים בדבר טוב. וכן בהלכות קריאת התורה בסיומן קלח (א) כתב הרמ"א "יכוין שיתחיל תמיד לקרא בדבר טוב ויסיים בדבר טוב". והמקור לכך נמצא במסכת ברכות (לא). "שכן מצינו בנביאים הראשונים שסיימו דבריהם בדברי שבח ותנחומים", וכן מפורש במדרש קהלת רבה (ח, ג) על הפסוק "אל תעמוד בדבר רע" "תני הפותח פותח בדבר טוב והחותם חותם בדבר טוב".

לציון 20] בענין נתינת ציצית על העינים לאדם השובש משקפיים, הגרש"ז אויערבאך היה נוהג ליתנן על המשקפיים כמו שהבאתי בפנים, ואמר מור"י דשמא סבירא ליה שאין צורך שהציציות ממש יגעו בעינים. ואילו בצה"פ (הע' 20) כתב שיש לחוש להפסק במעשה הגבהת המשקפיים ונתינת הציצית ממש על העינים, בעיקר לדעת הגר"א שהבאתי בציון 21, הסובר שאין להפסיק בקריאת שמע אפילו לצורך נישוק הציצית, אך מור"י אמר שאין דברי הגר"א ענין לכאן, שדוקא נישוק באמצע אמירת הפסוקים הוא הפסק, שהרי אינו יכול להמשיך בדיבורו מכורח הנישוק, מה שאין כן נתינת הציצית על העינים יכולה להיעשות תוך כדי אמירת הפסוקים, ולכן אינה נחשבת להפסק אפילו לדעת הגר"א. ומכל מקום גם לפי דברי צה"פ (שלהגר"א יש בזה הפסק), לפי הרמ"א שכתב שנוהגים כן לנשק בשעת קריאת שמע (ואין בזה הפסק), אם כן גם הגבהת המשקפיים לא תחשב להפסק, בפרט שעושה כן ממש בזמן שכבר הפסיק לצורך הנישוק, מיד אחר שאמר וראיתם אותו.

לציון 24] אין לדייק מזה שהשולחן ערוך כתב שמסתכל בשתי ציציות שלפניו, שהשולחן ערוך סובר כדעת הגר"א שהבאתי בציון 12 שאוחו רק בשתי הציציות שלפניו בזמן קריאת שמע, חדא, כמו שכתבתי בפנים שבמקור הדברים במהר"ם רקנטי כלל לא מדובר על קריאת שמע, ועוד שהשולחן ערוך לא הביא זאת בסעיף ב או ד ששם דיבר על האחיזה וההסתכלות בשעת קריאת שמע, אלא עשה דין זה לסעיף נפרד, (וגם הסעיף שלאחריו אינו מדבר מענין קריאת שמע), ועוד בצה"פ (הע' 25) כתב בשם שבילי דוד לדייק להיפך, שמשמע

בריך רחמנא דסייען

[רנד]

לוח ראשי תיבות

מה"ת - מן התורה	א"א - אי אפשר, אשל אברהם
מו"ק - מור וקציעה	אג"מ - אגרות משה
מורי"י - מורי ורבי	אה"נ - אין הכי נמי
מלה"מ - מאסף לכל המחנות	אע"כ - אלא על כרחך
ממש"כ - ממה שכתב	ארה"ח - ארצות החיים
מ"ע - מצות עשה	בא"ח - בן איש חי
מעמ"ל - מתנה על מנת להחזיר	בה"ל - ביאור הלכה
מקו"ח - מקור חיים	ביה"ש - בין השמשות
מש"ז - משבצות זהב	ביה"ק - בית הקברות
נ"ד - נידון דידן	בכ"ז - בכל זאת
סב"ל - ספק ברכות להקל	ג"כ - גם כן
ס"ס - ספק ספיקא	ד"א - ד' אמות
עה"ש - ערוך השולחן	דאל"כ - דאם לא כן
עו"פ - עוד פוסקים	דה"ח - דרך החיים
ע"כ - עד כאן	ד"מ - דרכי משה
עכת"ד - עד כאן תוכן דבריו לדברי	ה"ה - הוא הדין
ע"ת - עולת תמיד	הו"ד - הובאו דבריו
פס"ת - פסקי תשובות	חיי"א - חיי אדם
פע"ח - פרי עץ חיים	חש"ו - חרש שוטה וקטן
צה"פ - ציצית הלכה פסוקה	ט"ק - טלית קטן
רעק"א - רבי עקיבא איגר	יו"ד - יורה דעה
שהז"ג - שהזמן גרמא	יל"ע - יש לעיין
שוא"ת - שב ואל תעשה	כה"ג - כהאי גוונא, כהן גדול
שימ"ק - שיטה מקובצת	כה"ח - כף החיים
שש"כ - שמירת שבת כהלכתה	כ"מ - כן משמע, כסף משנה
שעה"ד - שעת הדחק	כמש"כ - כמו שכתבתי לשכתוב
תולמ"ה - תעשה ולא מן העשוי	כמשנ"ת - כמו שנתבאר
תקו"ז - תקוני זוהר	לפמשנ"ת - לפי מה שנתבאר
תרה"ד - תרומת הדשן	מהדר"ת - מהדורא תניינא